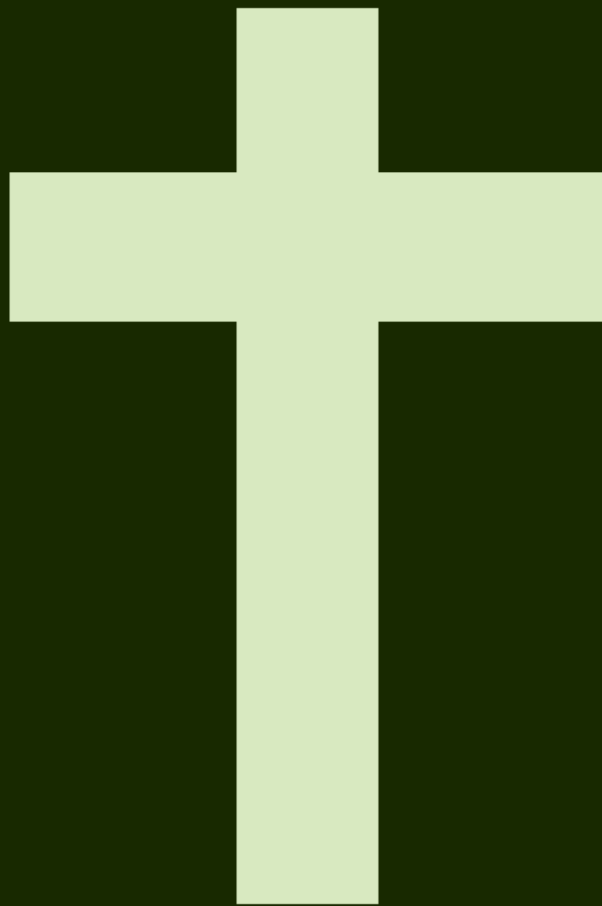

Gägek Mewis

The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea

Ġágek Mewis

The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 29 Nov 2017

18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3

Contents

FRT	1
MATAI	3
MARKUS	49
LUKAS	79
JON	128
SINARĚ	161
ROM	204
1 KORINT	226
2 KORINT	245
GALATA	258
EPESUS	265
PILIPI	272
KOLOSİ	277
1 TESALONIKA	282
2 TESALONIKA	286
1 TIMOTI	289
2 TIMOTI	295
TITUS	299
PILEMON	302
HIBRU	304
YAKOBUS	321
1 PITA	327
2 PITA	334
1 JON	338
2 JON	343
3 JON	344
YUT	345
NEBĚ PESEPSĚN	347
NETATEKIN DEGWA	372

Mehöböp Yesu Kerisi yi
GAGEK MEWIS
sën vong yam vu hil

The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang language of
Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long Niugini

Mehöböp Yesu Kerisi yi GAGEK MEWIS sën vong yam vu hil

The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang language of Papua New
Guinea
[bzh]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Print publication, 2003 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons
license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following
conditions:

- Attribution. You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.
- No Derivative Works. You may not alter, transform, or build upon this work.
- In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem yu ken givim kopi long narepela manmeri. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. Yu mas givim nating. Na tu, yu no ken senisim Tok.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken askim mipela.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, plis askim mipela.

Jegelinsën

Arë[tab]Arë Dus[tab]Pes

YESU KERISI YI BENGÖ NIVESA SËN MATAI KEVU

Yesu Kerisi Yi Degwa (Lk 3:23-38)

¹ Yesu Kerisi yi degwa lo sënë: Yesu saga sën Davit* yi mewis, geDavit saga sën Abraham yi mewis.

² Abraham ƙo Isaak, gIsaak ƙo Yakop, geYakop saga sën ƙo Yuda losho ari lo.

³ GeYuda ƙo Peres luho avëhnö Sera, geluho ataj Tamar.

GePeres ƙo Hesron.

Ga, Hesron ƙo Ram.

⁴ Ga, Ram ƙo Aminadap, gAminadap ƙo Nason, geNason ƙo Salmon.

⁵ GeSalmon ƙo Boas, gata Rahap.

GeBoas ƙo Obet, gata Rut.

Ga, Obet ƙo Yese, ⁶geYese ƙo Mehö-los-bengö Davit, geDavit ƙo Solomon, gata sën Uria venë wirek lo.

⁷ Loga, Solomon ƙo Rehoboam, geRehoboam ƙo Abiya, gAbiya ƙo Asa.

⁸ Ga, Asa ƙo Yosapat, geYosapat ƙo Yoram, geYoram ƙo Usia.

⁹ Ga, Usia ƙo Yotam, geYotam ƙo Ahas ga, Ahas ƙo Hesekia.

¹⁰ Ga, Hesekia ƙo Manase, geManase ƙo Amos, gAmos ƙo Yosia.

¹¹ GeYosia ƙo Yekonia losho ari lo, lob loƙ buk saga alam Babulon* deduu alam Israel vahi medeko sir ya denedo hir nyëg.

¹² Deya denedo nyëg böp Babulon* lom Yekonia ƙo nalu Sealtiel.

Lob Sealtiel ƙo Serubabel, ¹³ lob Serubabel ƙo Abiut, gAbiut ƙo Eliakim, gEliakim ƙo Asor.

¹⁴ GAsor ƙo Sadok, geSadok ƙo Akim, gAkim ƙo Eliut.

¹⁵ GEliut ƙo Eleasar, gEleasar ƙo Matan, geMatan ƙo Yakop ngwë.

¹⁶ GeYakop sënë ƙo Yosep sën Maria regga, lob Maria saga sën ƙo Yesu, sën denenër bë Kerisi* lo.

¹⁷ Nebë saga lob sir pin Abraham yi mewis sir, beyam verup loƙ Davit saga, besir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Gevu Davit beyam verup loƙ buk sën deƙo sir ya denedo nyëg böp Babulon*, saga sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Lob vu buk sën deƙo sir ya denedo nyëg böp Babulon* beverup loƙ Kerisi*, og sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu nebë saga ving.

Maria Ƙo Yesu Kerisi (Lk 2:1-7)

¹⁸ Yesu ata ƙo yi lo degwa nebë sënë: Deggoinn ata Maria raƙ in jaƙ vu Yosep, rëƙ luho yö nahën denedo, log Maria nalu loƙ raƙ Anon Vabuung. ¹⁹ Yosep sën deggoinn raƙ bë natu regga lo, yi mehö netetuu aggata niröp, lob su bë rëƙ nanër avëh yi gägek nimumsën rangah vu alam pin rë. Gaƙ vongin bë bepul Maria vunsën. ²⁰ Yosep nahën kwa nevo nebë sënë, loƙ Mehöböp yi angër yam vu yi loƙ pesepsën benër vu bë, “Davit* yi mewis Yosep-e! Gwengö! Su nim dëlin Maria! Gaƙ gweƙo nöƙ natu venëm. Hurmahen sën loƙ nare ayo lo, saga Anon Vabuung vong vu yi. ²¹ Rëƙ geƙo nalu aƙuu lom ƙenanër arë nabë Yesu. In rëƙ geƙo yi alam vër in hir nipaya nyëvewen.”

²² Ngaa pin sënë anon raƙ yoh vu gägek sën Mehöböp vong verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi lo nebë:

²³ “Ham gwengö rë! Rëƙ avëh avö nalu doƙ, lom geƙo nalu aƙuu. Lob rëƙ ƙenanër arë nabë Emanuel.”

Arë sënë degwa nebë ‘Anutu nedo ving hil’.

²⁴ Lob Yosep ggëp mepesep ggovek gekedi raḵ, lom vong yoh vu sën Mehöböp yi angër nër vu yi lo. Ya beḵo avëh netu venë, ²⁵ rëḵ su neya aggata ving yi rë, gema rot, beya verup loḵ buk sën venë ḵo nalu aḡuu lo. Lob tahi ggev raḵ nebë Yesu.

2

Alam Los Kwaj Böp Vu Alam-yu-ngwë Yam Delë Yesu

¹ Maria ḵo Yesu vu Betlehem ggëp Yudea loḵ buk sën Herot* tu mehö-los-bengö menedo. Ḵo ggovek, lom alam kwaj böp la vu nyëḡ mala neverup bedeyam Yerusalem medeloḵ tepëḵ bë, ² “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hurmahen mewis sën lo tena? He halë yi betuheng verup ggëp sën nyëḡ mala neverup, lom he yam in bë ḡaḵo arë jaḵ.”

³ Mehö-los-bengö Herot* nḡo hir ḡaḡek saga, lob lëḵ anon, balam Yerusalem pin delëḵ ving. ⁴ Lob tahi alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam-horek-yi pin ya vu yi beloḵ tepëḵ in sir bë, “Kerisi* ata geḵo yi ḡëp tena?” ⁵ Lob denër yah bë, “Ata geḵo yi ḡëp Betlehem vu distrik Yudea, in mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën kevu ḡaḡek meneggëp nebë:

⁶ ‘Hong Betlehem vu nyëḡ Yuda,

su ḡetu nyëḡ Yuda yi begganḡ-bu mahen tamusën rë, ḡaḵ ḡekwesuu.

In ggev böp ti rëḵ berup doḵ hong,

lob ḡëḡin salam Israel.’ ”

⁷ Herot* nḡo nebë saga lob vun yi metahi alam los kwaj böp saga yam, beloḵ tepëḵ in sir in bë jaḵ ni niröp nabë betuheng saga verup loḵ buk tena. ⁸ Log vong sir ya Betlehem genër vu sir bë, “Ham na sero hurmahen saga niwëëḵ ata, lob bë ham natöḵ vu yi, og ham gwëḵo ḡaḡek nom vu sa, in senök ḡaḵo arë jaḵ geving.”

⁹ Dengo mehö-los-bengö yi ḡaḡek saga ggovek log deya. Lob betuheng sën delë neggëp nyëḡ mala neverup lo, muḡin beya nare ya valeḵ nyëḡ sën hurmahen neggëp loḵ lo. ¹⁰ Delë betuheng lom kwaj vesa rot. ¹¹ Lob deloḵ ya begganḡ ayo bedelë hurmahen luho ata Maria, lob deyun lusej vu los deḵo yi raḵ. Gedeggoo ḵupeḵ la loḵ hir keröng yoh vu sir bedevo vu yi. Goor, geḵele niḡegwi reggu nivesa sën denenër arëḡ nebë praginsëj* los mur*. ¹² Log Anutu vo pesepsën vu sir loḵ buk bë su nah deberup vu Herot*, lom deyoh aggata ngwë medeyah medeya bej.

Yosep Ḵo Venë Lu Nalu Raḵ Medeloḵ Medeya Ejep

¹³ Deya ggovek, log Mehöböp yi angër ti yam vu Yosep benër vu yi loḵ pesepsën bë, “Kwedi gwëḵo hurmahen luho ata jaḵ, meḡebeya meḡena Ejep. In Herot* vongin sero hurmahen bengis yi nadiiḵ.” ¹⁴ Lob Yosep kedi meḵo hurmahen luho ata raḵ loḵ buk beya Ejep. ¹⁵ Lob ya denedo sagu rot beya verup loḵ buk sën Herot* diiḵ. Devong nebë saga lob ḡaḡek sën Mehöböp vong verup mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën avi lo anon raḵ nebë:

“Sa tahi nalug vu Ejep yam.”

Herot Sis Hurmahen Nḡahiseḵë Medediḵ*

¹⁶ Rëḵ Herot* raḵ ni bë alam los kwaj böp saga dekuung in yi, lob ahë sengën pangsën rot, bevong alam la deya Betlehem los nyëḡ mahen mahen sën neggëp dus vu lo, bedesis hurmahen maluh pin bedediḵ. Sir sën ataj nahën neḵo sir lo rot, beya verup loḵ sën hir nḡebek netu luu raḵ lo, yoh vu buk sën alam los kwaj böp denër vu Herot* bë delë betuheng nyëdahis lo. ¹⁷ Lom mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën Yeremia yi ḡaḡek sën kevu meneggëp lo anon raḵ. Sënë nebë:

¹⁸ “Aye ti dedun vu nyëḡ Rama.

Nesu los nengeëḵ böpata.

Rakel nesu in nalu lo,

medenahubin yi, rëḵ ma gesu yoh vu rë.

In nalu lo su denedo rë, ḡaḵ malaj ma.”

Yosep Lööho Venë Lu Nalu Vu Ejep Medeyom

¹⁹ Herot* diik ggovek, lom mēm Mehöböp yi angēr ti yam tato yi vu Yosep ggöp Ejep loḵ pesepsen, ²⁰ menēr vu yi bē, “Kwedi gweḵo hurmahen luho ata jaḵ meḡenah Israel hir dob. In alam sēn bē dengis hurmahen lo dediik.”

²¹ Lob Yosep kedi meḵo hurmahen luho ata raḵ, beyah Israel hir dob. ²² Rēḵ ngo bē Arkelaus loḵ yah ama Herot* ben betu alam Yudea hir mehō-los-bengö lob ggöneng in yi besu ya sagu rē. Rēḵ Anutu vo pesepsen vu Yosep in tato aggata vu yi, lob ya los distrik Galilea. ²³ Ya nedo nyēḡ ti arē nebē Nasaret. Lom alam-denenēr-ḡaḡek-rangahsēn hir ḡaḡek lo anon raḵ. Sēn denēr bē:
“Rēḵ denanēr yi nabē yi Nasaret ti.”

3

*Mehö-neripek-alam Jon Nēr Ḡaḡek**(Mk 1:2-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)*

¹ Vu buk saga mehö-neripek-alam Jon verup nedo nyēḡ-yumeris ggöp Yudea hir dob, benenēr ḡaḡek bē, ² “Ham gweḡin ham in Nyēḡ-yaḡek-yi vongin anon jaḵ.” ³ Jon saga sēn Anutu vong ḡaḡek raḵ yi verup mehō-nenēr-ḡaḡek-rangahsēn Yesaya avi nebē:

“Mehöti aye neraḵ loḵ nyēḡ-yumeris bē,
‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata,
meham sesor begöp niröp.’”

⁴ Jon sēnē neröp röpröp ading sēn denevasu raḵ kamēr niviiis lo, geneväh ḵabi neggöp balo. Genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁵ Lob alam Yerusalem losho alam nyēḡ Yudea pin, galam pin sēn denedo dus vu bēl Yordan lo deneya vu yi. ⁶ Bedenēr hir ngāa nipaya rangah geJon neripek sir luḵ bēl Yordan. ⁷ Loḵ Jon lē bē alam Parisai* los alam Sadukai* ngāhi deyam vu yi in bē dejipek bēl geving, lom nēr vu sir bē, “Nyēl nalu ham! Re nēr vu ham bē ham beya in nyēvewen sēn rēḵ natōḵ vu ham vu buk tamusēn agi? ⁸ Ham gwevong ngāa niröp noh vu sēn ham wērin ayomin lo, in tato nabē ham wērin ham yönon. ⁹ Ham su kwamin bo megweḵo ḡaḡek jaḵ nah menanēr nabē Abraham yi mewis ham. Gaḵ sa nanēr vu ham nabē Anutu yoh vu bē gevong ḡelong sēnē denatu Abraham yi mewis. ¹⁰ Yönon, in ḵoov nevu nevaleḵ ḵele ḡeḡa meneggöp vorot, in ḵele pin sēn su denesis anoj nivesa rē lo, saga rēḵ dengap bedegētē jaḵ na nengwah.

¹¹ Sa naripek ham raḵ bēl mu, in bē ham gwērin ham. Gaḵ mehō los niwēek ti kesuu sa rēḵ tamuin sa menam, lob sa su mehō niḡ vesa yoh vu in bē sa natu yi hur ti menaḵah vaha suu vēr rē. Mehö sēnē rēḵ basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi gegevong benengwah ga ham vahi. ¹² Jom yi savor loḵ ya nema vorot in tetēhin ḵale ḵale na in yi wit* ḡahis, gengupin jaḵ na jök-wit-yi. Gaḵ ḵale ḵale saga, og rēḵ besi jaḵ na nengwah sēn medo netum degwata lo.”

*Jon Ripek Yesu**(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)*

¹³ Nebē sēnē lob Yesu vu Galilea meluḵ meya bēl Yordan vu Jon, in bē Jon jipek yi. ¹⁴ Rēḵ Jon nērin yi bē, “Bē ḡejipek sa og mēm nivesa, ma nebē va sēn ḡeyam vu sa-ē?” ¹⁵ Rēḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Ḡenaḵöök galu dahun hil gesepa doḵ Anutu yi aggata nabē sēnē rē loḵ mēm.” Lob Jon yoḡekin yi ḡaḡek beripek yi.

¹⁶ Yesu ripek bēl ggovek gerak yom roneḵ, lob pevis beyaḡek tateḵin yi, gelē Anutu yi Anon Vabuung ni nebē soḵ nuung ti beluḵ yam nare raḵ yi. ¹⁷ Log ḡaḡek ti yam vu yaḡek bē, “Yiḵ sa nalug sēnē sēn sahēḡ neving yi los halē yi nivesa lo!”

4

*Satan Pelēpin Yesu Vu Nyēḡ-yumeris**(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)*

¹ Ggovek saga log Anon Vabuung li Yesu rak meya nyög-yumeris in Satan pelëpin yi.
² Yesu su gga nos rë genedo meris buk gerangah mehödahis luu, lom diikahë. ³ Lob mehö-pelëpinsën-ala ya menër vu yi bë, “Bë Anutu nalu hong, og genanër gelöng sënë denatu brët!” ⁴ Rëk Yesu nër yah vu bë, “Ğägek neggëp loğ Anutu-yi-kaپیya bë:

‘Nos mu su yoh vu bë gevong bemehönon demedo vesaj rë, gağ yik gağek pin sën neverup rak Anutu avi lo nejom ahon ving.’ ”

⁵ Loğ Satan ko yi beluho deya nyög vabuung Yerusalem, beko yi rak ya dub-vabuung-böp yu vavunë, log nër vu yi bë, ⁶ “Bë Anutu Nalu hong, og gwetë hong na dob, in gağek neggëp loğ Anutu-yi-kaپیya bë:

‘Rëk gevong yi angër lo nam degegin hong nivesa.’

Log gağek ngwë nër bë:

‘Rëk detabuu hong doğ nemaj gesu rëk gengis vaham jak gelöng rë.’ ”

⁷ Loğ Yesu nër yah vu yi bë, “Ğägek ngwë neggëp loğ Anutu-yi-kaپیya ving nebë:

‘Su geseggi Mehöböp sën hong Anutu.’ ”

⁸ Loğ tum Satan ko yi meluho deya kedu ading ti, beya tato nyög dob pin los mehönon pin gehir nгаа nivesa vesa pin vu yi, ⁹ log nër vu bë, “Bë gengun lup vu sa los gweko sarëğ jak, og sëk dëin nгаа los arë arë pin sënë nöğ vu hong!” ¹⁰ Rëk Yesu nër yah vu bë, “Satan! Gweko hong jak megena! Ğägek neggëp loğ Anutu-yi-kaپیya nebë:

‘Yik gweko Mehöböp sën hong Anutu lo jak, beğëgurek yi yö timu babu!’ ”

¹¹ Lob Satan veyä in Yesu meya, gangër yam denelok vu yi.

Yesu Vong Huk Muğinsën Vu Galilea

(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

¹² Deduu Mehö-neripek-alam Jon ahon beya nedo karabus, beYesu ngo bengö lom tah yi yah distrik Galilea. ¹³ Loğ vuu Nasaret geya nedo Kapernaum sën neggëp ngaggee böp Galilea nenga beneggëp ya los alam Sebulon los Naptali hir dob lo. ¹⁴ Ya saga lob gağek sën mehö-nenër-ğägek-rangahsën Yesaya nër lo anon rak nebë:

¹⁵ “Alam Sebulon los alam Naptali hir dob,

ggëp aggata sën neya los ngaggee Galilea vu bël Yordan nenga vahi sagu.

GeGalilea hir dob vahi sën alam dahis yam denedo loğ lo.

¹⁶ Nengwah-tumsën böpata jëh rak alam sën denedo

loğ malakenu ayo lo!

Denedo loğ nyög malakenu sagi bebë denadiik bemalaj nama na,

loğ Rangah rak in sir!”

¹⁷ Vu buk saga Yesu ko yi huk rak benër gağek rangah bë, “Ham gwegin ham! In Nyög-yägek-yi vongin anon jak.”

Yesu Ggooin Yi Hur Maluh Lubeluu Rak

(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

¹⁸ Yesu neyoh ngaggee böp Galilea nenga, lom töğ vu Simon sën denenër arë ngwë nebë Pita lo luho ari Andreas, geluho medo denetë leğ luğ ya ngaggee in bë degeko gël, in yik luho yö hir huk sagi. ¹⁹ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in melu gweko mehönon denam vu sa nabë sën melu neko gël agi.”

²⁰ Lob pevis beluho devuu hir leğ geya desepa yi melööho deya.

²¹ Lööho deya beya deverup, lob lë mehöti luho ari, Yakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho. Luho rak denedo yağ ving amaj Sebedi, medenejoo hir leğ vepulsën yah. Loğ Yesu tahi luho, ²² lob luho devuu amaj los yağ ya pevis geya desepa yi.

Yesu Nër Ğägek Loğ Dub-supinsën-yi

(Lk 6:17-19)

²³ Log Yesu yoh vu distrik Galilea pin benër gağek vu alam loğ dub-supinsën-yi. Nër Bengö Nivesa rak Anutu-yi-nyög, gevong balam hir niraksën aggagga pin nivesa rak.

²⁴ Lob Yesu bengö ya meyoh vu distrik Suria pin, lom deko alam sën nij rak aggagga los alam sën nij nesang lo, galam sën memö nipaya nevong sir lo, galam sën bedo nevesi

sir lo, galam sën sekëj neselöngin lo pin, medeya vu yi mevong benijvesa neraḵ. ²⁵ Lob alam ngähiseḵë vu distrik Galilea los Beggang-bu-nemadluho gevu nyëḡ böp Yerusalem los distrik Yudea pin, gevu bël Yordan vahi yi, bedesepa yi medeya.

5

Yesu Nër Ġaḡek Ggëp Këdu

¹ Yesu lë alam ngähiseḵë denesupin sir, lom raḵ ya ḵëdu ti meto nedo, geyi hur maluh deya vu yi, ² lom tateḵin ḡaḡek vu sir nebë sënë:

*Yesu Nër Mehönon Nebë Sënë Sën Kwaj Vesa
(Lk 6:20-23)*

- ³ “Alam sën deraḵ ni bë su nijvesa rë lo, kwaj vesa,
in detu Anutu-yi-alam berëḵ demedo nivesa doḵ yi nyëḡ.
⁴ Alam sën ayoj maggin in ngaa nipaya sën nedo dob lo, kwaj vesa,
in Anutu rëḵ gevong mayoj nivesa.
⁵ Alam sën denedahun arëj lo, kwaj vesa,
in rëḵ dob ala sir.
⁶ Alam sën ahëj ving rot bë degevong ngaa niröp mu nebë sën alam dediḵahëj in nos lo,
kwaj vesa,
in Anutu rëḵ gevong banon jaḵ benajom sir ahon.
⁷ Alam sën kwaj paya in alam vahi bedeneloḵ vu sir lo, kwaj vesa,
in Anutu rëḵ gevong doḵ nah vu sir nabë.
⁸ Alam sën ayoj neggëp niröp rot lo, kwaj vesa,
in rëḵ degelë Anutu.
⁹ Alam sën denevong in bë dedahun begö na lo, kwaj vesa,
in Anutu rëḵ nanër nabë nalu sir.
¹⁰ Alam sën denëḵo maggin in denesepa loḵ ngaa niröp los yohvu lo, kwaj vesa,
in detu Anutu-yi-alam berëḵ demedo nivesa doḵ yi nyëḡ.
¹¹ Alam rëḵ depelë ham gedegevong rii jaḵ ham gedenanër ḡaḡek nipaya kuungsën
aggagga jaḵ ham in denelë bë sa alam ham, rëḵ mu mëm ham kwamin vesa. ¹² Ham
ayomin nivesa bekwamin vesa anon, in ham nyëvewen rëḵ gëp yaḡek, in denevong nebë
saga vu alam-denenër-ḡaḡek-rangahsën wirek.”

*Yesu Nër Ġaḡek Peggirinsën Raḵ Mamireng Los Rangah
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)*

¹³ “Ham nebë dob sënë yi mamireng. Rëḵ mamireng bë nimöḵ jaḵ, og rëḵ hil gevong benengën jaḵ nah nabë va? Mamireng nebë saga hen huk ma, om hil ḡetë na balam debaḵë duḵ dob. ¹⁴ Geham nebë dob sënë yi rangah. Nyëḡ ti bë medo jaḵ ḵëdu, og su yoh vu bë bun yi rë. ¹⁵ Gemehöti su netaggi loḵ ram menetung ggevek ya dëḡ ayo rë. Ma rot. Gaḵ mu netung raḵ nedo reek vavunë in bë natum jaḵ alam pin sën denedo begganḡ ayo lo. ¹⁶ Om ham najëh jaḵ alam pin malaj nabë saga, lob rëḵ degelë ngaa nivesa sën ham nevong lo, lob rëḵ degeḵo ham Amamin sën nedo yaḡek lo arë jaḵ.”

Yesu Nër Ġaḡek Raḵ Horek

¹⁷ “Ham su kwamin bo nabë seyam in dahun Moses yi horek los alam-denenër-ḡaḡek-rangahsën hir ḡaḡek na. Gaḵ ma. Sa su yam in bë dahun na rë, gaḵ seyam in bë tateḵin degwa begevong banon jaḵ. ¹⁸ Sa nanër vu ham yönon nabë Anutu su rëḵ dëëin ḡaḡek metes teka, ma nyë dus ti sën neggëp loḵ horek-ë, begeto megëp rë. Gaḵ yö rëḵ gëp nabë sënë rot, bena berup doḵ buk sën yaḡek los dob nama na, gAnutu yi ḡaḡek pin anon jaḵ rë. ¹⁹ Om bë mehöti keyëh ḡaḡek dus ti doḵ horek sënë betahu alam bedegevong noh vu sën nër lo, og Anutu rëḵ nanër yi gëp Nyëḡ-yaḡek-yi nabë mehö tamusën veröḵ-yi. Gaḵ alam sën denesepa loḵ horek sënë bedenetateḵin vu alam medenero lo, og rëḵ Anutu nanër sir vu Nyëḡ-yaḡek-yi nabë sir böp. ²⁰ Om sa nanër vu ham nabë: Bë ham su sepa

doḵ Anutu yi horek bekwesuu alam-horek-yi los alam Parisai* rë, og ham su yoh vu bë rëḵ doḵ na Nyëḡ-yaḡek-yi rë.”

*Yesu Nër Ġaḡek Raḵ Nḡaa Ahë-sengën-yi
(Lk 12:57-59)*

²¹ “Ham nḡo ḡaḡek sën neggëp vu alam hib wirek lo ggovek nebë, ‘Su ḡengis mehönon denadiik’. Mehöti bë ngis mehö ngwë menadiik, og rëḵ geḵo nyëvewen doḵ nah. ²² Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Mehöti bë ahë sengën vu ari, og rëḵ geḵo nyëvewen doḵ nah. Log bë mehöti nanër ḡaḡek nipaya jaḵ ari, og rëḵ bare kaunsor mala in debo nyëvewen vu yi doḵ nah. Log mehöti bë nanër ngwë nabë, ‘Kwam ma!’ og rëḵ duk na nengwah vu Nyëḡ-nipaya megeḵo nyëvewen doḵ nah.

²³ Nebë saga lob bë gweḵo hong seriveng in gwetung jaḵ na jepö gëp dub vabuung, loḵ kwam bo nabë melu arim ham ḡaḡek ti neggëp, ²⁴ og gwevuu hong seriveng bemedo jepö degwa, geḡena vu arim bemelu semu ḡaḡek govek rë, loḵ mëm ḡenom gwetung hong seriveng vu Anutu. ²⁵ Mehöti bë gevong ḡaḡek vu hong, lob melu nahën neyök aggata, meneya vu jaas sën nengö ḡaḡek lo, og ḡepevis bemelu semu ḡaḡek doḵ ti. In rëḵ getung hong doḵ na jaas nema, lob jaas getung hong doḵ na ahëvavu nemaj, lob ahëvavu degetung hong doḵ na ḵarabus. ²⁶ Sa nanër vu hong yönon nabë su rëḵ gwetah hong vër in ḵarabus pevis rë, gaḵ rëḵ ḡemedo rot bena berup doḵ buk sën hong nyëvewen govek na los dahis lo.”

Yesu Nër Bë Su Gwevong Baggëb

²⁷ “Ham nḡo ḡaḡek sënë neggëp wirek nebë, ‘Su gwevong baggëb’. ²⁸ Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Bë maluh ti gelë avëh ti bayo gurekin yi, og saga nebë nevonḡ baggëb vu avëh saga loḵ ayo ggovek ya.

²⁹ Om nabë malam ḡahis vesa gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam ḡeselupek vër megwetë na. Nabë navim len timu mala nama, og mëm nivesa, in su degetë navim pin doḵ na Nyëḡ-nengwah-yi. ³⁰ Log nabë nemam vesa vong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv megwetë na. Nabë navim len timu mala nama, og mëm nivesa, in su degetë navim pin doḵ na Nyëḡ-nengwah-yi.”

*Yesu Nër Bë Maluh Los Venëj Su Debepul Sir
(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)*

³¹ “Alam hib wirek hir ḡaḡek ngwë neggëp nebë, ‘Nabë mehöti nidëlin venë, og bo ḵapiya-vepulsën-yi vu yi’. ³² Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Avëh ti su nevonḡ baggëb rë rëḵ regga nidëlin yi, og mehö saga vong bevenë vong baggëb, om degwa neggëp vu yi. Gemehöti bë geḵo avëh sën regga nilëlin yi lo, og mehö saga vong baggëb vu avëh sënë.”

Yesu Nër Bë Su Ḡenanër Yönon Vavunë

³³ “Log ham nḡo ḡaḡek ngwë neggëp vu alam hib wirek nebë, ‘Nabë ham nanër ḡaḡek los nanër yönon vavunë geving, og ham su gwekuung jaḵ, gaḵ ham gwevong noh vu gëp Anutu mala’. ³⁴ Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Ham su nanër yönon vavunë. Ma rot. Geham su tato yaḡek in alam deḵaḵ ham ḡaḡek ni nabë yönon! Gaḵ yö nama rot, in ḡaḡek saga luho yönon vavunë neggëp ti. In yaḡek saga og yik vong bë Anutu yi sëa sën nedo raḵ lo. ³⁵ Geham su tato dob in alam deḵaḵ ham ḡaḡek ni nabë yönon, gaḵ yö nama rot, in ḡaḡek saga luho yönon vavunë neggëp ti. Gedob og yik vong bë Anutu yi sëa mahen sën nebë vaha raḵ lo. Geham su tato nyëḡ böp Yerusalem in alam deḵaḵ ham ḡaḡek ni nabë yönon! Gaḵ yö nama rot, in ḡaḡek saga luho yönon vavunë neggëp ti. GeYerusalem saga og yik Mehöböp-los-bengö yi nyëḡ. ³⁶ Gesu ḡetato yum in alam deḵaḵ hong ḡaḡek ni nabë yönon, gaḵ yö nama rot, in ḡaḡek saga luho yönon vavunë neggëp ti. In su ḡeyoh vu bë gwevong yum viis ti natu veroo ma veriik jaḵ rë. ³⁷ Om nabë ḡengogëkin nḡaa, og ḡengogëkin niröp, rëḵ mu nabë kwam bo nabë ‘Ma!’, og ḡenanër rangah nabë ‘Ma!’ Beyik ggovek. Gaḵ bë ham nanër yönon vavunë geving, og sagaḵ Mehö Nipaya yi nḡaa.”

Yesu Nër Bë Su Ğebo Doḡ Nipaya Nyëvewen
(Lk 6:29-30)

³⁸ “Ham ngo ɣaɣek sënë neggëp wirek nebë, ‘Bë mehöti selupek malam vër, og geselupek hen vahi doḡ nah, genabë mehöti getur nevum vër, og gwetur hen ti doḡ nah’. ³⁹ Gaḡ sa, og sa nanër vu ham nabë: Mehöti bë gevong paya vu ham, og ham su bo doḡ nah vu yi. Ti bë petap hong doḡ nengam vesa, og gepeggin nengam kěj bepetap geving. ⁴⁰ Genabë mehöti vongin bë geḡo hong na vu jaas sën genḡo ɣaɣek lo, in nakah hong röpröp vër, og ğebo hong röpröp-ayöong-yi vu yi geving. ⁴¹ Genabë mehö los arë ti nanër vu hong nabë gweḡo yi kupek bemelu na aggata dus ti rë, og gweḡo megena dus ngwë geving. ⁴² Nabë mehöti ketaḡ nḡaa ti vu hong, og ğebo vu. Gemehöti bë ketaḡ nabë geḡo hong nḡaa ti mena rëḡ geḡo nom, og su gweruu demim vu yi.”

Yesu Nër Bë Hil Ahëd Geving Alam Sën Denelë Hil Paya Lo
(Lk 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Ham ngo ɣaɣek sënë neggëp wirek nebë, ‘Ham ahëmin geving ham alam, geham ngis begö vu alam sën denesis begö vu ham lo’. ⁴⁴ Gaḡ sa, og sa nanër vu ham nabë: Ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo, geham najom jaḡ in alam sën deneḡinengin nḡaa maggin raḡ ham lo. ⁴⁵ Ham gwevong nabë saga in tato nabë ham Amamin sën nedo yaḡek lo nalu ham. Yi sën nevong beyi hes netum raḡ alam nij paya los alam nijvesa pin, genevong hob neto vu alam yohvu los alam sevök sevök lo. ⁴⁶ Bë ham ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og ham su rëḡ gweḡo nyëvewen jaḡ rë. Ma! In nḡaa nebë saga og yik alam nij paya pin lo denevong. ⁴⁷ Genabë ham ngo bengwëng in ham arimin lo mu, og yik alam dahis pin denevong nebë saga medenedo, om ham vong nḡaa böp tena kesuu sir-a? ⁴⁸ Om ham ngo medo yö niröp anon, nabë sën ham Amamin vu yaḡek yö nedo niröp anon.”

6

Yesu Nër Bë Ğedoḡ Vu Mehönon

¹ “Ham gweḡin ham. Ham su gwevong ham nḡaa nivesa vesa jaḡ alam malaj medegelë. Bë ham gwevong nabë saga, og ham Amamin sën nedo yaḡek lo su rëḡ gevong nyëvewen vu ham rë. ² Bë ğedoḡ vu alam sën deneraḡ vu in nḡaa lo, og su gwevong mehönon degeve avuuk los degeḡo ḡapah medenamugin log ḡetamu nabë alam kwaj luu sën denevong loḡ dub-supinsën-yi los aggata in bë alam degeḡo arëj jaḡ lo. Sa nanër vu ham yönon nabë deḡo hir nyëvewen ggovek ya raḡ saga, gaḡ su rëḡ denatök vu nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ³ Nabë ğedoḡ vu alam-kupek-masën, og nemam kěj su jaḡ nḡaa sën nemam vesa nevong lo ni, ⁴ gaḡ ğedoḡ vu sir yö ğëp vunsën. GAmam vu yaḡek neraḡ nḡaa sën neggëp vunsën lo ni, om rëḡ bo doḡ nah nyëvewen vu hong.”

Yesu Tatekin Bë Hil Najom Jaḡ Nabë Sënë
(Lk 11:2-4)

⁵ “Log nabë ham najom jaḡ, og ham su gwevong nabë alam kwaj luu rë. Ahëj neving pangsën bë denajom jaḡ doḡ dub-supinsën-yi ayo los aggata böp nenga ḡetu, in alam degelë sir. Sa nanër vu ham yönon nabë deḡo hir nyëvewen ggovek ya raḡ saga, gaḡ su rëḡ denatök jaḡ nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ⁶ Gaḡ bë ğenajom jaḡ, og ğedoḡ na begganḡ ayo beḡebhii veluung avi, log mëm ğenajom jaḡ vu Amam sën nedo loḡ nyëḡ vunsën saga. Amam saga nedo yaḡek menelë nḡaa pin sën neggëp vunsën lo, om rëḡ bo doḡ nah nyëvewen vu hong. ⁷ Log bë ham najom jaḡ, og ham su nanër ɣaɣek meris meris mu nabë alam dahis. Denekuung bë denanër ɣaɣek nḡahiseḡë, og mëm Anutu rëḡ genḡo sir. ⁸ Ham su gwevong nabë sënë. Gaḡ ham Amamin vu yaḡek raḡ nḡaa pin sën ham neraḡ vu in lo ni. Yönon, ham ngo nahën geham su kwetaḡ vu yi rë, log yö raḡ ni vorot. ⁹ Om ham najom jaḡ nabë sënë:

‘He Amamin sën nedo yaḡek,
mehönon debo vabuung in arëm.

¹⁰ Ğenam ğenatu he Mehöböp noh vu nyëğ pin,
gemehönon pin degevonğ noh vu kwam ğëp dob
nabë sën angër denevonğ ggëp yağek lo.

¹¹ Ğebo nos vu he vu pehi sënë.

¹² Lob ğedahun he nğaa nipaya na
nabë sën he nedahun nğaa nipaya sën mehönon denevonğ vu he lo ya.

¹³ Su gweli he na vu pelëpinsën,
ğak mu gweko he vër in nğaa nipaya pin.

(In hong Nyëğ og Nyëğ anon, gehong Anutu los niwëek,
garëm og böpata rot kesuu nğaa pin, neggëp degwata los degwata. Yönon!)

¹⁴ Kë! Nabë ham dahun mehönon hir nğaa nipaya na, og rëk ham Amamin vu yağek dahun ham nğaa nipaya na geving nabë saga. ¹⁵ Ğak nabë ham su dahun mehönon hir nğaa nipaya na rë, og ham Amamin vu yağek su rëk dahun ham nğaa nipaya na rë gerëk nama.”

Yesu Nër Ğağek Rağ Sën Ayej Gğërin Nos

¹⁶ “Bë ham ayemin ğërin nos geham su gwa rë, og ham su malamin seluh nabë alam kwaj luu sën malaj neseluh in bë alam dejak ni nabë ayej ggërin nos lo. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rağ saga, ğak su rëk denatök jak nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ¹⁷ Ğak bë ayem ğërin nos, og gwetung wël* jak yum, geğejipek malam, ¹⁸ in alam su dejak ni nabë ayem ggërin nos. GAmam sën nedo vunsën lo yö timu jak ni. Amam vu yağek nelë nğaa sën neggëp vunsën lo, om rëk bo doğ nah nyëvewen vu hong.”

Yesu Nër Ğağek Rağ Kupeğ Nivesa

(Lk 12:33-34)

¹⁹ “Ham su ngupin ham kupeğ nivesa vesa vu dob sënë. In vu dob sënë og nğaa nemoneğ los jeluj nelok benipaya nerak, galam hodeğ denekevoh wes geneggodeğ ya. ²⁰ Ğak ham ngupin ham nğaa nivesa vu yağek. In vu yağek og nğaa su nemoneğ rë, gejeluj su nelok menipaya nerak rë, galam hodeğ su denekevoh wes gedeneğodeğ ya rë. ²¹ Nyëğ sën ham supin ham kupeğ menedo lok lo, og ham su rëk kwamin birekin nyëğ saga rë.”

Yesu Nër Bë Malam Tu Navim Yi Rangah

(Lk 11:34-36)

²² “Malam tu navim yi ram. Bë malam natum in nğaa nivesa, og rangah rëk gegwang na navim pin los dahis. ²³ Ğak nabë malam natum in nğaa nipaya, og rëk navim pin malakenu doğ. Log ayom malakenu bë pemëğin rangah na, og rëk malakenu natu böpata jak.”

Yesu Nër Ğağek Rağ Ala Luu, Anutu Los Kupeğ

(Lk 16:31)

²⁴ “Hur ti su yoh vu bë gevonğ huk vu ala luu doğ ti rë. In rëk nidëlin ngwë, gahë geving ngwë, ma rëk ayo napiik vu ngwë genitebö in ngwë. Ham su yoh vu bë gvevonğ huk vu Anutu los monë doğ ti rë.”

Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jak los Kwad Na Nğahi

(Lk 12:22-31)

²⁵ “Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jak in ham medok tepëk nabë, ‘Hil rëk ağa va? Ma hil rëk nanum va?’ Geham su newamin jak in navimin nabë, ‘Hil rëk kebu navid jak va?’ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁶ Ham kwamin bo soğ sën denevëeng medeneyoh yağek babu lo rë. Su denehin nos ğahis rë, gesu denerur anon bedenesupin rağ ya beggang rë, rëk ham Amamin vu yağek nevet sir. Ğak ham mehönon, og ham kwesuu soğ sënë. ²⁷ Nabë ham ti kwa bo nabë geğo yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og mağ yoh vu bë rëk gevonğ-a? Ma! ²⁸ Om ham su newamin jak in tob! Ham kwamin bo sesik talohëk sën nekweğ pahup ayo lo rë. Su denevonğ huk

los denevasu tob rë, ²⁹ log sa nanër vu ham nabë wirek Solomon* los yi vuneḱ-vuneḱ niḱapiik neggërin yi, rëḱ ti su nivesa nebë sesik sënë rë. ³⁰ Yönon, Anutu negin nivesa vos sën nare gwëbeng, gerëḱ dekesik neheng bedebesi jaḱ na nengwah. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jaḱ ni nabë Anutu rëḱ gegin ham geving bekesuu saga. ³¹ Om ham su newamin jaḱ menanër nabë, 'He rëḱ aḱa va? Ma nanum va? Ma ajöp va?' ³² In alam dahis vu dob yiḱ kwaj nevo nḱaa pin sënë pangсэн бë denatök vu. Gaḱ ham Amamin vu yaḱek raḱ nḱaa pin sën ham neraḱ vu in lo ni ggovek ya. ³³ Om ham malamin sepa Anutu namuḱin nabë nam gegin ham geham gwevonḱ nḱaa niröp noh vu kwa, loḱ mëm nḱaa pin saga og rëḱ gevonḱ vu ham geving. ³⁴ Ham su kwamin bo nḱaa maggin neheng yi benewamin jaḱ pehi. Gaḱ nḱaa neheng yi, og neheng rëḱ ham kwamin bo. Nḱaa maggin neggëp loḱ buk pin, om ham kwamin bo buk ti ti yö yi maggin doḱ buk saga lo beggovek."

7

Yesu Nër Bë Su Ğeseggi Mehö Ngwë Hir Ğaḱek Degwa
(Lk 6:37-38, 41-42)

¹ "Ham su seggi mehö ngwë doḱ ayomin nabë mehö nipaya, in lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. ² In Anutu rëḱ seggi ham ḱaḱek nabë sën ham neseggi mehö ngwë hir ḱaḱek lo. Gerëḱ gevonḱ doḱ nah vu ham nabë sën ham nevonḱ vu mehö ngwë lo. ³ Ma nebë va sën genelë ḱale mahen teka sën negga raḱ arim mala lo, log su genelë ḱangḱ dus ti sën neggëp loḱ malam aga rë-ë? ⁴ Ma nebë va sën genër vu arim bë, 'ḱöök gesa hevonḱ ḱale vër in malam ḱahis rë.' Gwelë rë, ḱangḱ dus ti neggëp loḱ ngo malam ḱahis. ⁵ Hongḱ mehö kwam luu! Gwevonḱ ḱangḱ dus ti saga vër in malam govek rë, loḱ mëm rëḱ gwelë nḱaa mahen teka sën neggëp loḱ arim mala aga nivesa meḱebo vër.

⁶ Ham su gwevonḱ Anutu yi nḱaa vabuung vu anöö! Geham su gwetë ham nḱaa vuneḱsën sën ham nebaḱo raḱ monë böp lo na vu böök. In rëḱ debaḱë duḱ dob jaḱ vahaj, log depekwë medega ham."

Yesu Nër Ğaḱek Raḱ Sën Hil ḱetaḱ Nḱaa Vu Anutu
(Lk 11:9-13)

⁷ "Bë ham kwetaḱ nḱaa vu Anutu og rëḱ bo vu ham, bë ham sero nḱaa, og ham rëḱ natök jaḱ, bë ham pepa jaḱ repinḱ, og Anutu rëḱ tahinin vu ham. ⁸ In alam sën deneketaḱ nḱaa vu Anutu lo, og nevo vu sir, log alam sën denesero nḱaa lo, og denetök raḱ, galam sën denepapa raḱ repinḱ lo, og netahinin vu sir.

⁹ Bë ham ti nalu ketaḱ nos vu ama, og rëḱ bo ḱelönḱ vu yi? Ma! ¹⁰ Log bë mehöti nalu ketaḱ yi in ḱël ti, og ama rëḱ bo nyël ti vu yi? Ma rot! ¹¹ Ham alam nimin paya vu dob sënë, rëḱ ham kwamin nevo nalumin lo menevonḱ nḱaa nivesa vu sir, om ham jaḱ ni borot nabë ham Amamin sën nedo yaḱek lo nevonḱ nḱaa nivesa rot kesuu ham, om rëḱ gevonḱ nḱaa nivesa vesa vu alam sën deneketaḱ vu yi lo. ¹² Nḱaa pin sën ham ahëmin neving bë alam degevonḱ vu ham lo, og ham gwevonḱ vu sir namuḱin. Horek los alam denenër-ḱaḱek-rangahsën hir ḱaḱek lo degwa nebë sënë."

Yesu Nër Ğaḱek Raḱ Sën Hil Adoḱ Na Aggata Mahen Mala-tumsën-yi
(Lk 13:24)

¹³ "Ham doḱ na aggata avi mahen in aggata sënë neya Nyëḱ Mala-tumsën-yi. Gaḱ aggata sën neya Nyëḱ Nipaya lo, og böpata beneggëp tateḱinsën, lob alam nḱahiseḱë deneyoh ya saga rot. ¹⁴ Gaḱ aggata sën neya Nyëḱ Mala-tumsën-yi lo, og mahen teka, behuk böp, lob alam ti ti mu denetök raḱ medeneloḱ ya."

Yesu Nër Bë Hil Ğegin Hil Vu Alam-ḱaḱek-Kuungsën
(Lk 6:43-44)

¹⁵ "Ham gweḱin ham vu alam-ḱaḱek-kuungsën. In alam saga nebë mehönon dekebu sir raḱ sipsip navij gedeneloḱ yöḱ vu ham in bë ham gwekuung nabë sir alam nijvesa. Rëḱ mu ayoj peggo nipaya nebë anöö bemën sën vonḱin dega ham. ¹⁶ Ham ngo rëḱ jaḱ

nij jaḵ hir huk sën degevonḡ lo. In mehöti su nerur vud anon raḵ aggis niggin ti jes rë, gemehöti su nerur mori anon raḵ jajap rë gema. ¹⁷ Ḷele nivesa pin yö nesis anon nivesa, geḵele nipaya yö nesis anon nipaya. ¹⁸ Ḷele nivesa su yoh vu bë ngis anon nipaya rë, geḵele nipaya su yoh vu bë ngis anon nivesa rë. ¹⁹ Ḷele pin sën su nesis anon nivesa rë lo, og denevuv medenetë raḵ ya nengwah. ²⁰ Om ham gwelë alam-ḡaḡek-kuungsën hir huk, beham jaḵ nij nabë saga.”

Yesu Rëḵ Nanër Vu Alam La Nabë Su Raḵ Nij Rë

²¹ “Alam pin sën ayej nelok sa bë ‘Mehöböp! Mehöböp!’ lo, saga sir pin su rëḵ dedok na Nyëḡ-yaḡek-yi medenatu Anutu-yi-alam rë, gaḵ yik alam sën denesepa lok Amaḡ yi ḡaḡek lo sën rëḵ dedok na Nyëḡ-yaḡek-yi medenatu yi alam. ²² Vu Buk-tamusën og alam ngähiseḵë rëḵ ayej dok sa nabë, ‘Mehöböp! Mehöböp! He nër ḡaḡek rangah raḵ arëm, los hetii memö to deya in mehönon raḵ arëm, gehe hevong ngaa böp ngähiseḵë raḵ arëm!’ ²³ Rëḵ ma gesëḵ nanër vu sir nabë, ‘Sa su raḵ ham nimin rë. Ham alam nimin paya, ham jaḵ na nenga in sa!’ ”

Yesu Nër Ḡaḡek Peggirinsën Raḵ Beggang Luu
(Lk 6:47-49)

²⁴ “Alam sën degenḡo sa ḡaḡek bedesepa dok lo, og sir nebë mehö los kwa sën lev yi begganḡ raḵ nedo ḡelöng böp. ²⁵ Lob hob to raḵ mebel vaar böp gesang böp vë begganḡ saga, rëḵ su kevoḡ ya rë, in begganḡ saga yi mudeng luḵ ya ḡelöng meving ahon niwëëḵ. ²⁶ Gaḵ alam pin sën degenḡo sa ḡaḡek pin rëḵ su desepa dok rë lo, og sir nebë mehö kwa masën, sën lev yi begganḡ raḵ nedo raggër. ²⁷ Lob hob to raḵ, mebel vaar böp, gesang böp vë begganḡ saga, lob kevoḡ pevis bekevoḡ ya verok yi in raggër niyes.”

²⁸ Yesu nër ḡaḡek sënë ggovek, lob alam yu böpata saga delëḵ bavij tok in yi ḡaḡek, ²⁹ in su nenër vu sir nebë alam-horek-yi lo rë. Gaḵ nenër nebë mehö los niwëëḵ ti.

8

Yesu Vong Mehö Nisevuuk Benivesa Raḵ
(Mk 1:40-44; Lk 5:12-14)

¹ Yesu vu ḵedu meluḵ meya, lob alam ngähiseḵë detamuin yi. ² Lob mehöti los nisevuuk yam dus vu yi bepetev meneggëp lok vaha genër bë, “Mehöböp! Nabë ahëm geving og ḡeyoh vu bë gwevong mesa niḡ veseek jaḵ!” ³ Lom Yesu bë nema raḵ yi genër bë, “Sahëḡ ving! Om nim veseek jaḵ!” Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gweḡin hong! Su ḡena ḡenanër ngaa sënë vu mehö la. Gaḵ mëm ḡena ḡetato hong vu mehö-neḵo-seriveng gegwetung seriveng noḡ vu sën Moses nër wirek bë hil ḡevong lo, in alam pin dejaḵ ni nabë nim veseek raḵ.”

Yesu Vong Rom Ti Sën Neḡin Alam-begö-yi Lo Yi Hur Nivesa Raḵ
(Lk 7:1-10)

⁵ Yesu lok ya Kapernaum, lob alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nemadvahi hir ggev nedo, lob ya vu yi meketaḡ bë dok vu yi. ⁶ Ketaḡ bë, “Mehöböp! Sa hur nirak meneggëp begganḡ ayo; seḵë selöngin benesang pangsën rot.” ⁷ Lom Yesu nër bë, “Sëḵ nöḵ ḡevong benivesa jaḵ.” ⁸ Rëḵ mehö neḡin alam-begö-yi nër yah bë, “Mehöböp, sa su mehö niḡ vesa yoh vu bë ḡedok na sa begganḡ rë. Om yik ḡenanër jaḵ avim mu gesa hur nivesa jaḵ. ⁹ Gaḵ yik sa mehö los niḡ wëëḵ ti ving. Sa nahurek sa alaḡ sën neḡin sa menevo huk vu sa lo babu, log senḡo salam-begö-yi sën sa neheḡin sir lo deneggurek sa babuḡ ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, ‘Ḡena!’ og rëḵ na, gesa nanër vu ngwë nabë, ‘Ḡenam!’ og rëḵ nam. Gesa nanër vu sa hur nabë, ‘Gwевong ngaa sënë!’ og rëḵ gevong. Om yik ḡenanër jaḵ avim mu og yik yoh vu.”

¹⁰ Yesu ngo, lom rangä nema genër vu alam sën denetamuin yi lo bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë sa su tok vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebë sënë rë. ¹¹ Gesa nanër vu ham nabë alam ngähiseḵë vu nyëḡ mala neverup los nemasuseḵ ya yö rëḵ dena bemedo dega nos dok Nyëḡ-yaḡek-yi geving Abraham lööho Isaak lu Yakop. ¹² Gaḵ alam Yuda

og Anutu rëk getii vahi na nyëg malakenu dobnë medengu medegeköö nyëj, gesu rëk dedok na demedo Nyëg-yağek-yi rë. ¹³ Lob Yesu nër vu mehö neğin alam-begö-yi bë, “Ğenah meğena böm, gerëk anon jak vu hong noh vu hong gägek sën gevonğ ving agi.” Lob nahën nenër log mehö neğin alam-begö-yi lo yi hur nivesa rağ pevis.

Yesu Vong BePita Ggen Avëh Nivesa Rağ
(Mk 1:29-31; Lk 4:38-39)

¹⁴ Yesu rağ ya Pita yi begganğ, lob lë Pita ggen avëh nivanë meneggëp begganğ ayo.
¹⁵ Lom Yesu jom loğ nema, lob nikul ya gekedi rağ menevonğ nos vu Yesu.

Yesu Vong Alam Nğahisekë Nijvesa Rağ
(Mk 1:32-34; Lk 4:40-41)

¹⁶ Log sehuksën lom deko alam nğahisekë sën memö denegwang ya sir lo medeyam vu yi, lob tii memö rağ avi mu meto deya, gevonğ balam hir niraksën aggagga pin nivesa rağ. ¹⁷ Vong nğaa sënë lob mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya yi gägek anon rağ. Sën nër nebë:

“Yö ti vo hil niraksën vër,
geko hil nivanë aggagga rağ yah yi.”

Ğägek Rağ Sën Hil Tamuin Yesu
(Lk 9:57-62)

¹⁸ Yesu lë alam nğahisekë yam detetup yi, lob nër vu yi hur maluh bë dejak yağ medena nğaggee böp nenga vahi. ¹⁹ Lob alam-horek-yi ti ya vu yi menër bë, “Tatovaha! Nyëg pin sën gena lo, og sëk sepa hong bena geving.” ²⁰ Rëk Yesu nër yah vu bë, “Anöösik lej neggëp, gesok newisej nedo, gağ Mehönon Nalu og ben sën gëp dok lo ma!” ²¹ Log yi hur maluh lo ngwë nër bë, “Mehöböp! Amağ nadiik besedev rë, loğ mëm senök tamuin hong.” ²² Loğ Yesu nër yah vu bë, “Ğetamuin sa, galam-diiksën yö rëk dedev hir heljeng.”

Yesu Vong Sang Los Nğaggee Bahë Yes Rağ
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³ Yesu rağ ya nedo yağ geyi hur maluh derak ya ving. ²⁴ Derak meto deya nğaggee vuheng, lob pevis besanğ yam böp bevong nğaggee sis bevongin dahun yağ. Rëk Yesuk ggëp yiing. ²⁵ Loğ yi hur maluh ya deggee vu yi gedenër bë, “Mehöböp! Ğedok vu hil! Hil hevongin nadiik bermalad nama!” ²⁶ Loğ nër yah vu sir bë, “Ham newamin nerağ in-a? Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë!” Nër bë saga log kedi petupek rağ sang los nğaggee, lob ahë yes rağ bededun ma geneggëp. ²⁷ Lom sir pin delëk mederanga nemaj gedenër bë, “Mehö sënë nebë va? Om sën sang los nğaggee denço aye-ë!”

Yesu Tii Memö Ya In Mehö Luu
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Loğ tum Yesu ya verup Gadara hir nyëg vu nğaggee nenga vahi, lob tök rağ mehö luu, geluhu vu waak sën denebë mehönon sekëj loğ lo avi medetök to. Memö nedo loğ luho beluhu nij wëek ata, lob alam deneggönengin luho gesu deneyoh aggata saga rë. ²⁹ Lob luho pevis bedengeek bë, “Anutu Nalu hong! Bë gwevonğ va vu he? Buk yö nahën, log geyam sënë in bë gebo vanë vu he namuğin-a?” ³⁰ Lob böök yu ti vare deneruuk rağ kedu sënë medenare ading teka. ³¹ Lob memö deketag vu Yesu bë, “Nabë gwetii he na, og gwevonğ he na madoğ na böök yu ti sagu!”

³² Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham na!” Nebë saga lob to deya meya delok ya böök, lob böök pin saga deserög niwëek beya depesong ya nyëg vaha degwa ti, bedeluk ya nğaggee berehöö sir pin bermalaj maya verok yi.

³³ Log alam sën denegin böök lo deveya medeya nyëg böp beya denër gägek pin rangah vu hir alam, los memö yi gägek ving. ³⁴ Lom alam pin vu nyëg saga deyah medeya denesero Yesu. Detök vu yi lom deketag vu yi bë gevuu hir nyëg gena.

9

*Yesu Vong Mehö Nema Los Vaha Nipaya Nivesa Raḵ**(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)*

¹ Yesu raḵ yah yaḡ beyah los nḡaggee nenga vahi betök ya yi nyëḡ. ² Lob mehö la devaḵu mehöti seḵë selöngin raḵ reek medeya vu yi. Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehö seḵë selönginsën bë, “Naluḡ-e! Ayom sepëp jaḵ! In sa dahun hongḡ nḡaa nipaya ya.”

³ Lob tum alam-horek-yi vahi denḡo bekwaj nevo loḵ ayoj bë, “Mehö sënë ḵo yi raḵ besevök Anutu!” ⁴ Rëḵ Yesu raḵ nḡaa sën kwaj nevo loḵ ayoj lo ni, lom nër vu sir bë, “Ham kwamin nevo ḡaḡek nipaya nebë sënë loḵ ham ayomin in va? ⁵ Ham kwamin nevo ḡaḡek sën senër bë, ‘Sa dahun hongḡ nḡaa nipaya ya’ agi lo bë anon ma? In re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëḵ mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jaḵ meḡena’, og mëm ham rëḵ jaḵ ni nabë sa nanër ḡaḡek los anon. ⁶ Om sa bë ham jaḵ ni nabë Mehönon Nalu niwëëḵ yoh vu bë dahun nḡaa nipaya na vu dob—”; log peḡḡirin menër vu mehö seḵë selönginsën bë, “Kwedi gweḵo hongḡ reek jaḵ meḡenah böm!” ⁷ Lob mehö lo kedi raḵ meyah ben. ⁸ Galam delë nḡaa sënë lom degḡöneng rot, gedëḵo Anutu arë raḵ in vongḡ niwëëḵ nebë sënë vu mehönon in bë dedoḵ vu mehönon vahi.

*Yesu Tahi Matai**(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)*

⁹ Lob Yesu kedi raḵ vu saga meya, lom lë mehöti nedo raḵ begḡanḡ-takës-yi, arë nebë Matai. Lom nër vu yi bë, “Ḡenam ḡetamuin sa!” Lob Matai kedi raḵ meya tamuin yi.

¹⁰ Loḵ tum Yesu medo negga nos loḵ Matai ben, lob alam-deneḵo-takës* losho alam-nijpaya nḡahiseḵë yam denedo medenegga nos ving losho yi hur maluh. ¹¹ Alam Parisai* la delë nebë saga lom denër vu yi hur maluh bë, “Nebë va sën ham tatovaha negga nos ving alam-deneḵo-takës* losho alam-nijpaya-ë?”

¹² Rëḵ Yesu nḡo hir ḡaḡek menër yah vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë, gaḵ alam nijraḵsën mu yö deneya vu. ¹³ Om ham nah bekwamin bo ḡaḡek sën negḡëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo degwa rë. Sën nenër bë: ‘Sa su hevongḡin bë ḡaḵo seriveng sën ham nevesi vu sa lo rë.’ Gaḵ sahëḡ ving bë ham kwamin paya in alam beham doḵ vu sir. In sa su yam in bë tahi alam yohvu rë, gaḵ seyam in bë tahi alam sën nḡaa nipaya negḡëp vu sir lo.”

*Tepëḵ Raḵ Alam Sën Su Ayej Neggërin Nos Rë**(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)*

¹⁴ Lob buk ngwë lom mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh deya vu Yesu medeloḵ tepëḵ in yi bë, “He los alam Parisai* ayemin negḡërin nos buk nḡahiseḵë gehe su naha rë, log hongḡ hur maluh og su denevongḡ rë in va?”

¹⁵ Loḵ Yesu peḡḡirin ḡaḡek raḵ mehö sën neḵo avëh lo benër yah bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj. Bë nabë sënë og yi alam sënë su rëḵ ayoj magḡin medengu rë. Rëḵ mëm buk sën debo mehö sën geḵo avëh lo vër, besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëḵ ayoj magḡin gayej ḡërin nos doḵ buk saga.

¹⁶ Log mehöti su neḵo tob mewis sën su deneripek rë lo len ti meneduu tob muḡeng sën nekweëḵ lo raḵ rë. Nabë gevongḡ nabë saga, og rëḵ dejipek lob tob mewis sënë najul menom, getob muḡeng sënë rëḵ nakweëḵ gökin belen böpata rot. ¹⁷ Gemehöti su netöö wain* mewis loḵ memëḵ-navi muḡeng rë. Bë gevongḡ nabë sënë og rëḵ wain ngol navi muḡeng sën bebepul gekeseh geto mena meris, gememëḵ-navi nipaya jaḵ geving. Gaḵ mëm denatöö wain* mewis doḵ na memëḵ-navi mewis, og mëm luho rëḵ demedo nivesa doḵ ti.”

*Ggev Nalu Avëh Vesa Loḵ Gavëh Ngwë Nivesa Raḵ**(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)*

¹⁸ Yesu nahën nenër gägek sënë vu sir, lob alam Yuda hir dub-supinsën-yi ala ti yam vu Yesu beyun lus vu yi log nër bë, “Sa nalug avëh nahën nediik gwëbengko, om genam gwebë nemam jak yi in vesa dok nah.” ¹⁹ Lob Yesu kedi tamuin yi beya, lob yi hur maluh kedi deya ving yi.

²⁰ Log avëh ti niķök neyam ata yoh vu ngebek nemadluho-mevidek-luu, lob verup ggëp Yesu demi bebë nema rak Yesu yi tob nyë. ²¹ In kwa nevo ggëp ayo nebë, “Bë sa gebë nemağ jak yi tob mu, og sëķ niğ vesa jak.” ²² Lom Yesu ggërin melë avëh lom nër vu yi bë, “Nalug-e, kwam vesa! In ayom yam timu vu sa lob vonğ benimvesa rak.” Lob pevis bavëh nivesa rak.

²³ Lob Yesu ya verup dub ala lo yi begganğ. Lom ngo alam denevë gevëëğ apel heljeng yi los denevonğ dedun böp, loķ nër vu sir bë, ²⁴ “Ham jak na! Avëh mahen su diik rë, gaķ mu neggëp yiing!” Rëķ denöp rak yi. ²⁵ Lob Yesu tii sir beto deyah dobnë, geloķ ya bejom loķ avëh mahen nema bekedi rak. ²⁶ Lob gägek lo bengö ya meyoh vu nyëğ saga pin meya.

Yesu Vonğ Kenod Luu Genğengölung Ti Menij Vesa Rak

²⁷ Log Yesu kedi vu nyëğ saga meya, lom mehö luu malaj kenod detamuin yi, bedetahi bë, “Davit* yi Mewis-e! Kwam gevongin aluu!” ²⁸ Yesu ya verup loķ ya begganğ ayo, loķ luho deyam vu yi, lob loķ tepëķ in luho bë, “Melu vonğ ving bë seyoh vu bë gevong melu malamin nivesa jak, ma ma?” Loķ luho deyoğek bë, “Ëë-ë, Mehöböp. Ğeyoh vu.” ²⁹ Lob Yesu bë nema rak luho malaj genër bë, “Om anon jak noh vu sën melu ayomin nam vu sa agi!” ³⁰ Lob luho malaj tum yah, log Yesu vo ķooïn luho bë, “Melu su na nanër nğaa sënë vu mehö la.” ³¹ Rëķ ma geluho to deya lob denër Yesu bengö ya meyoh vu nyëğ saga pin.

³² Luho to deneya log alam deķo mehöti verup, sën su yoh vu bë bengwëng rë in memö kwa-nğengölung-yi nedo loķ yi. ³³ Lob Yesu tii memö saga to meya log mëm nevengwëng. Lob alam nğahiseķë saga kwaj ya nğahi mederanga nemaj gedenër bë, “Wirek hil su halë nğaa ti nebë sënë ggëp Israel rë!” ³⁴ Rëķ alam Parisai* denër bë, “Netii memö to deneya rak memö alaj niwëëķ.”

Yesu Kwa Vonğin Alam

³⁵ Lob Yesu ya meyoh vu nyëğ böp los mahen pin, betateķin gägek vu sir loķ hir dub-supinsën-yi ayo yoh vu nyëğ. Benër Bengö Nivesa rak Anutu-yi-nyëğ, gevong alam los niraksën aggagga genğaa maggin sën neggëp navij lo pin benijvesa rak. ³⁶ Lë alam nğahiseķë saga, lom kwa vonğin sir. In medo deneketul loķ gedenedo paya rot nebë sipsip sën alaj main sir lo. ³⁷ Nebë saga lob peğğirin gägek menër vu yi hur maluh bë, “Nos nğahiseķë anon loķ menedo huk anon, rëķ alam sën deketöv medengupin lo su nğahi rë. ³⁸ Om ham kwetağ vu huk ala nabë gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom!”

10

Yesu Ggooin Yi Hur Neadluho-bevidek-luu Rak

(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Yesu tahi yi hur maluh neadluho-bevidek-luu yam bevo niwëëķ vu sir bë degetii memö geto dena los degevonğ balam sën niraksën aggagga pin tōķ vu sir lo nijvesa jak, jak arë. ² Sinarë neadluho-bevidek-luu sënë arëj sënë: Mehö muğinsën Simon (sën denenër arë ngwë nebë Pita) log ari Andreas, geYakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho, ³ lob Pilip geBartolomai, Tomas geMatai, sën yi mehö-neķo-takës*. Log Yakobus ngwë sën Alpeus nalu, geTadaius. ⁴ Log Simon sën yi mehö-neruuk-alam-Rom, luho Yudas Iskariot sën rëķ nanër Yesu tato vu alam-beğö-yi lo.

Yesu Vonğ Horek Vu Yi Hur Maluh Gevonğ Sir Ya Huk

(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Lob Yesu vonğ yi hur maluh neadluho-bevidek-luu sënë ya, log nër gägek vu sir ving bë, “Ham su na vu alam-yu-ngwë. Geham su dok na alam Samaria* hir nyëğ. ⁶ Gaķ

ham na vu sipsip Israel sën deneketul loḵ bevongin malaj nama lo. ⁷ Ham na nanër vu sir nabë sënë: ‘Nyëg-yaḡek-yi vongin anon jak!’ ⁸ Ham gwevong balam nijraksën nijvesa jak, geham gwevong beheljëng vesaj dok. Ham gwevong balam nij sevuuk nij veseek jak, geham gwetii memö geto dena in alam. Sevo niḡ wëëk yök vu ham nyëmasën gemonë ma, om ham gwevong meris vu sir geham su gweḵo monë jak. ⁹ Ham su gweḵo monë goor ma seriva, ma monë ḵök sepa dok ham ḵeggis. ¹⁰ Geham su gweje vahek sepa mena aggata, beham su gweḵo röpröp luu luu, beham su gweḵo suu ngwë geving, beham su natohin atoheng. Gaḵ yö nama rot! In alam sën ham nanër ḡaḡek vu sir gedok vu sir lo rëḵ dedok vu ham medebo nos lu nḡaa vu ham. ¹¹ Sën ham na nyëḡ böp ti ma begganḡ-bu mahen ti lo, og ham dok tepëḵ in alam nijvesa in degeḡin ham, lob mëm ham medo geving sir rot beham na jak.

¹² Lob nabë ham dok na begganḡ ti ayo, og ham nanër ḡaḡek semusën vu alam saga. ¹³ Nabë sir alam nijvesa, og ham ḡaḡek semusën rëḵ na vu sir. Gaḵ nabë sir alam nij paya, og ham ḡaḡek semusën rëḵ pekwë menom vu ham. ¹⁴ Log nabë mehö la su degeḡin ham nivesa ḡëp hir begganḡ ma hir nyëḡ rë, besu degenḡo ham ḡaḡek rë, og ham tetëhin kebus in ham vahamin in dejak ni nabë devongḡ paya, gegwevuu begganḡ ma nyëḡ saga geham na. ¹⁵ Sa nanër vu ham yönon nabë, vu Buk-tamusën, sën Anutu genḡo mehönon hir ḡaḡek lo, og rëḵ alam vu nyëḡ saga denatök vu nyëvewen böpata rot kesuu Sodom los Gomora.”

Maggin Aggagga Rëḵ Berup
(Mk 13:9-13; Lk 21:12-27)

¹⁶ “Ham gwengö rë, sa nehevongḡ ham ya nebë sën sipsip denelokḡ ya anöö bemën avij. Om ham kwamin bo namuḡin begwevongḡ ham nḡaa los kwamin nabë sën hil nanër nyël bë denevongḡ nḡaa los kwaj lo. Geham malamin yes nabë sën hil nanër nuung bë malaj yes lo. ¹⁷ Ham gweḡin ham in mehönon. In rëḵ degeḵo ham na ḡaḡek vu kaunsor bedebeek ham dok hir dub-supinsën-yi. ¹⁸ Log rëḵ degeḵo ham na bare dok kiap böp los alam-los-bengöj böp lo malaj, in salam ham, lob ham rëḵ nanër sa rangah vu sir gevu alam dahis. ¹⁹ Nabë degeḵo ham na ḡaḡek, og ham su newamin jak nabë, ‘Maḵ hil rëḵ nanër ḡaḡek nah nabë va? Ma hil rëḵ nanër ḡaḡek re?’ Gaḵ dok buk saga og Anutu yö rëḵ gevongḡ ḡaḡek sën ham nanër vu sir lo vu ham. ²⁰ In ham su nḡo rëḵ nanër ḡaḡek saga rë, gaḵ ham Amamin yi Anon Vabuung yö rëḵ nanër ḡaḡek berup ham avimin. ²¹ Alam rëḵ degevongḡ arij lo dok na alam-begö-yi nemaj bedengis sir medenadiik. Log amaj rëḵ degevongḡ nabë saga vu naluj. Log hurmahen rëḵ degelë amaj lu ataj paya medenanër sir rangah bedengis sir medenadiik.

²² Lob rëḵ alam pin degelë ham paya in salam ham. Gaḵ alam sën denajom sir ahon rot, bena berup dok buk sën denadiik lo, saga rëḵ Anutu geḵo sir nom vu yi. ²³ Lob nabë degevongḡ paya vu ham vu nyëḡ la, og ham beya mena nyëḡ ngwë. Sa nanër vu ham yönon nabë ham nahën gesu rëḵ semu huk na ḡëp nyëḡ Israel pin rë, log Mehönon Nalu rëḵ nom. ²⁴ Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rë, log hur-huk-meris-yi ti su kesuu ala rë. ²⁵ Nabë hur maluh arëj böp jak nabë hir tatovaha, og ggovek. Genabë hur-huk-meris-yi arëj böp jak nabë alaj, og yoh vu. Nabë denanër Belsebul* jak begganḡ ala, og rëḵ denanër yi hur nabë saga los denanër ggev nipaya la jak sir geving.”

Mehönon Degönengin Anutu
(Lk 12:2-7)

²⁶ “Om ham su gönengin mehönon. Nḡaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng rëḵ natök nam rangah vu tamusën. Genḡaa pin sën debom meneggëp loḵ ḡobeng gwëbeng agi, og nahub rëḵ alam pin dejak ni. ²⁷ ḡaḡek sën sa nanër vu ham vunsën lo, og ham nanër na rangah. Geḡaḡek sën sa nepatereng loḵ ya ham nengamin lo, saga ham bare jak telig getahi na rangah. ²⁸ Ham su gönengin alam sën dengis ham navimin mu menadiik lo, in su deyoh vu bë rëḵ dengis ham anomin geving rë. Gaḵ mëm ham göneng in Mehö sën yoh vu bë kevoh ham navimin los anomin dok Nyëḡ-nengwah-yi lo. ²⁹ Ham yoh vu

bë baḡo soḡ mahen luu jaḡ toea timu, rëḡ soḡ saga ti su rëḡ mala nama vunsën geham Amamin duḡin rë. ³⁰ Gaḡ ham og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis beneraḡ ni. ³¹ Om ham su gönengin ham, in kwa nevo ham kesuu soḡ nḡahiseḡë meneḡin ham.”

Hil Nanër Rangah Nabë Yesu Yi Alam Hil

(Lk 12:8-9)

³² “Mehöti bë nanër yi rangah vu mehönon nabë sa alam yi, og sëḡ nanër yi rangah nabë saga vu Amaḡ sën nedo yaḡek lo. ³³ Log bë mehöti dah sarëḡ vun in mehönon nabë su sa alam yi rë, og sëḡ dah arë vun in Amaḡ sën nedo yaḡek lo.”

Yesu Yam In Beḡö Berup

(Lk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Ham su gwekuung nabë seyam in ḡevonḡ mamer vu dob. Ma! Sa su yam in mamer rë, gaḡ seyam in beḡö berup. ³⁵ Seyam in ḡevonḡ ḡaḡek-beḡö-yi berup galam degelë sir paya in sa los sa ḡaḡek.

Mehönon losho amaj ahëḡ sengën vu sir.

Log avëh losho ataj ahëḡ sengën vu sir,

gavëh atov losho ggeḡ denapëëḡ sir,

³⁶ galam sën denedo raḡ begganḡ timu lo depemëḡin sir.

³⁷ Mehöti bë ahë geving ama ma ata rot kesuu sa, og su yoh vu bë rëḡ natu sa alam rë.

Log bë mehöti ahë geving nalu maluh ma avëh kesuu sa, og su yoh vu bë rëḡ natu sa alam rë.

³⁸ Log mehöti bë su bër yi ḡelepeḡo* jaḡ metamuin sa rë, og su yoh vu bë rëḡ natu sa alam rë.

³⁹ Mehöti bë kwa bo yi, og su rëḡ medo mala-tumsën rë. Gaḡ mehöti bë kwa bo sa gekwa birek in yi, og rëḡ medo mala-tumsën.”

Alam Sën Rëḡ Degeḡo Nyëvewen Lo

(Mk 9:41)

⁴⁰ “Mehöti bë gevonḡ nivesa vu ham, og vonḡ nivesa vu sa. Gemehöti bë gevonḡ nivesa vu sa, og vonḡ nivesa vu Mehö sën vonḡ sa meseyam lo ving. ⁴¹ Mehöti bë geḡo mehönenër-ḡaḡek-rangahsën ti jaḡ in yi mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën, og luhoho rëḡ degeḡo hir nyëvewen ḡëp ti. Gemehöti bë geḡo mehö niröp ti jaḡ in yi mehö niröp, og luhoho rëḡ degeḡo hir nyëvewen ḡëp ti. ⁴² Log mehöti bë geḡo bël kul mebo vu sa mehö meris ti menanum in raḡ ni bë sa hur, og sa nanër vu ham yönon nabë, mehö sënë yi nyë vewen negḡëp vu yaḡek.”

11

Mehö-neripek-alam Jon Vonḡ Yi Hur Maluh Deya Vu Yesu

(Lk 7:18-35)

¹ Yesu nër ḡaḡek saga vu yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ggovek, log kedi raḡ beya begganḡ-bu sën deneggëp dus vu nyëḡ saga in bë tateḡin ḡaḡek vu sir.

² Log Mehö-neripek-alam Jon nedo ḡarabus genḡo nḡaa böp sën Kerisi* nevonḡ lo bengö, lob vonḡ yi hur maluh la deya vu Yesu in bë dedoḡ tepëḡ in yi nabë, ³ “Maḡ hong mehö sën Jon nër bengöm bë rëḡ ḡenam lo sënë, ma he rëḡ medo ḡëḡin yi rë?”

⁴ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham nah mena nanër nḡaa sën ham nḡo los ham lë lo vu Jon nabë, ⁵ alam malaj ḡenod denelë nyëḡ ggökin, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuk nij veseek neraḡ galam nengaj mir denenḡo ḡaḡek, galam sën denediḡ lo vesaj neloḡ yah, log alam sën denedo paya in nḡaa navij yi lo denenḡo Bengö Nivesa.

⁶ Mehöti sën su kwa luu luu in sa rë lo, og kwa vesal!”

Yesu Vonḡ Tepëḡ Raḡ Nḡaa Nḡahiseḡë In Jon

⁷ Lob Jon yi hur maluh deyah loḡ mëm Yesu yom nër Jon degwa vu alam yu böpata saga nebë, “Wirek ham ya nyëḡ-yumeris in bë ham gwelë mehö nebë va? Ham bë gwelë ayöong neḡo dee meneḡepë yah geneyom-a? ⁸ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Ham bë gwelë mehöti neröp tob niyes mala nḡeri nḡeri? Ma! Alam sën deneröp tob niyes

nebë saga, og denedo alam-los-bengöj bej. ⁹ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Mehö-nenër-ğagek-rangahsën ti? Eë, om mëm sa nanër vu ham nabë mëm yi mehö-nenër-ğagek-rangahsën bekesuu alam-denenër-ğagek-rangahsën lo pin. ¹⁰ Yik mehö saga sën dekevu ğagek raq yi loq Anutu-yi-қаpiya nebë:

‘Gwengö rë! Sëk gevong sa hur ti namugin,
mena negetongin aggata in hong!’

¹¹ Sa nanër vu ham yönon nabë Mehö-neripek-alam Jon arë böp rot kesuu alam pin sën ataj neko sir vu dob agi. Rëk mu alam sën denesepa loq sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rëk dekesuu Jon. ¹² Loq buk sën Mehö-neripek-alam Jon yam dob lo, lob ngaa maggin vongin bë kepë Nyëg-yağek-yi beyam verup gwëbeng, galam nijpaya denesis begö vu Nyëg-yağek-yi niwëek ata benij wëek rot in bë deduk na medegeko. ¹³ Ƙagek pin sën alam-denenër-ğagek-rangahsën dekevu lo los horek pin, neggëp in mala negët Jon sënë.

¹⁴ Lob ham bë jaq ni nabë saga, og ham gwëvong geving mehö sënë lo nabë Elia sën denenër bë rëk nom lo. ¹⁵ Mehöti bë nenga neggëp, og genö sa ğagek. ¹⁶ Ma sëk tatekin ham alam buk sënë jaq va? Ham nebë hurmahen sën ggëp deneggök telig bedenetahi hurmahen vahi bë:

¹⁷ ‘He nasis ggağeng rëk ma
geham su nelö rë.

Gehe nasu kwamin paya paya,

rëk ham su nesu menepengah ham rë.’

¹⁸ In Mehö-neripek-alam Jon yam, lob su negga nos los nenum wain rë, rëk ham nër yi nebë, ‘Memö nelok vu yi!’ ¹⁹ Lob Mehönon Nalu yam benegga los nenum, lob ham nër yi bë, ‘Ham gwelë mehö sënë! Mehö ahëta los nenum wain pangsën, alam-deneko-takës* losho alam nijpaya hir mehö yi!’ Rëk mu nabë hil galë Anutu yi huk og hil ajaq ni nabë yi mehö los kwa.”

*Yesu Kwa Pesivin Alam Sën Su Dëvong Ving Rë
(Lk 10:13-15)*

²⁰ Log Yesu vong ğagek raq nyëg vahi sën nevong ngaa böp ngahisekë loq rëk su deneggërin sir yah vu Anutu rë lo nebë, ²¹ “Wöp-o! Ham Korasin! Gëp in ham! Ham Betsaida! Gëp in ham! Bë mehöti gevong ngaa böp gëp alam Ture los Sidon hir nyëg nabë sën sa hevong loq ham nyëg agi, og rëk ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegërin sir nom, medegeyeh vahëk duum gededev tamut jak sir gedemedo doq vëvë degwa. ²² Om sa nanër vu ham nabë, doq Buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gwëko maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon. ²³ Geham alam Kapernaum, ham bë kwërë ham jaq na vavunë? Ma! Rëk ham duk na Nyëg-nengwah-yi. Bë mehöti gevong ngaa böp gëp Sodom nabë sën sa hevong ggëp ham nyëg lo, og rëk Sodom nahën medo rot beberup doq buk sënë. ²⁴ Om sa nanër vu ham nabë doq Buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gwëko maggin böpata rot kesuu Sodom hir maggin!”

*Yesu Nër Bë, “Ham Nam Vu Sa Mesewah”
(Lk 10:21-22)*

²⁵ Vu buk saga Yesu jom raq bë, “O Amağ! Hong Mehöböp vu yağek los dob. Sahëg nivesa rot vu hong in ngaa pin sënë neggëp vunsën in alam los kwaj, gaq getato vu alam sën su deluk dub böp rë lo. ²⁶ Yönon Amağ! In yik ngo kwam nevo bë gwëvong nabë saga in nivesa.” ²⁷ Log nër ving bë, “Amağ vo ngaa pin loq yam sa nemağ ggovek ya. Gemehöti su raq Nalu ni rë, gaq Ama yö timu raq ni. Gemehöti su raq Ama ni rë, gaq yik Nalu yö timu raq ni. Galam sën Nalu tato Ama vu sir lo, og deraq ni ving. ²⁸ Ham sën nekwerë ngaa maggin, beham nevimengin menedo lo, ham pin nam vu sa, in sa gaqo maggin vër in ham geham sewah. ²⁹ Ham natu sa hur, beham gwëko kwa vu sa. In sa mehö malağ yes, gesa su nehako sa raq loq ayog rë, lob ham ayomin rëk geto megëp revuh. ³⁰ Kë! Huk sën sebo vu ham lo saga su rëk deginengin ham rë, genğaa maggin sën sëk gevong vu ham in ham kwërë lo, saga yik sepëp!”

12

*Tepëk Raḵ Buk-sewahsën-yi**
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

¹ Buk-sewahsën-yi* ti lob Yesu losho yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti ayo, lob yi hur maluh derur nos sënë anon mededah in dediikahëj. ² Loḵ alam Parisai* delë lob denër vu Yesu bë, “Ġelë! Hong hur maluh dekeyëh horek Buk-sewahsën-yi*!” ³ Rëḵ loḵ tepëk yah vu sir bë, “Maḵ ham su tevin ḡaḡek sën Davit diikahë wirek lo rë? ⁴ Diikahë lob losho alam sën denesepa yi lo deloḵ ya Anutu yi dub bedegga brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Nos sën alam meris nebë Davit su deyoh vu bë dega rë lo, gaḵ alam-deneḵo-seriveng mu yö denegga, (rëḵ mu dediikahëj lom degga lob saga su devonḡ paya rë). ⁵ Log maḵ ham su raḵ ḡaḡek sën neggëp loḵ horek lo ni rë? Sënë nebë alam-deneḵo-seriveng denevonḡ huk loḵ dub ayo loḵ Buk-sewahsën-yi* lob dekeyëh horek ving nebë saga, rëḵ su devonḡ paya rë. ⁶ Rëḵ sa nanër vu ham nabë ngaa sën nedo agi, sën böpata kesuu dub-vabuung-böp. ⁷ Bë ham jaḵ ḡaḡek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo ni, og ham su rëḵ bo maggin vu sir rë. ḡaḡek sënë nebë: ‘Sa su nehevongin bë ḡaḵo seriveng sën ham nevesi vu sa lo rë, gaḵ sahëḡ neving bë ham kwamin paya in alam beham doḵ vu sir.’ Om su devonḡ paya rë. ⁸ In Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

Yesu Vonḡ Mehö Nema Nipaya Nivesa Raḵ
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

⁹ Yesu vu nyëḡ saga beya meloḵ ya alam Parisai* saga hir dub-supinsën-yi. ¹⁰ Lob mehö sekë beloinsën ti nedo. Lom alam la bë denanër ḡaḡek jaḵ Yesu, lob deloḵ tepëk in yi bë, “Maḵ yoh vu bë hil ḡevonḡ alam nijraksën nijvesa jaḵ doḵ Buk-sewahsën-yi* ma ma?” ¹¹ Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Bë ham ti yi sipsip perurek timu, lob duḵ söv doḵ Buk-sewahsën-yi*, og maḵ mehö saga su rëḵ najom jaḵ nom vavunë rë? Gaḵ rëḵ najom jaḵ nom! ¹² Rëḵ mu mehönon dekesuu sipsip yönon. Om sën hil ayoh vu bë adoḵ vu mehönon doḵ Buk-sewahsën-yi*.” ¹³ Log nër vu mehö sënë bë, “Ġetelo sekëm nam!” Lom telo sekë ya, lob nivesa raḵ nebë vahi. ¹⁴ Lob alam Parisai* to deyah dobnë medesupin sir medevengwëḡ raḵ aggata bë dengis Yesu menadiik.

Anutu Yi Mehö-huk-yi Yesu

¹⁵ Loḵ Yesu raḵ ni, lob vuu nyëḡ saga geya. Lob alam ngahisekë detamuin yi, lob vonḡ alam nijraksën pin benijvesa raḵ. ¹⁶ Log vo ḵoo vu sir bë su denanër yi rangah, ¹⁷ lob ḡaḡek sën wirek Anutu nër verup mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën Yesaya avi lo anon raḵ. ¹⁸ Nebë:

“Sa hur sënë, sehoo in yi raḵ,
sahëḡ neving yi, gesa halë yi nivesa kesuu alam vahi pin.

Rëḵ sa ḡetung sa Anon Vabuung jaḵ yi,
lob rëḵ tateḵin sa ḡaḡek anon degwa vu alam-yu-ngwë.

¹⁹ Losho mehönon su rëḵ denanër sir rë, gesu rëḵ gengeek rë,
gesu rëḵ degenḡo gegevonḡ paanḡ ḡëp telig rë.

²⁰ Ḡagwëḵ sën keyëh meneggëp neḵo ahon lo, og sa hur su rëḵ keyëh na veröḵ yi rë.
Log ram yi wik sën ggëp nelëlek teka lo, og sa hur su rëḵ napuv na veröḵ yi rë.

Rëḵ medo gevonḡ huk in rot beḡaḡek niröpsën anon jaḵ bekesuu ngaa nipaya pin.

²¹ Lob alam-yu-ngwë rëḵ medo debo kwaj in yi nabë rëḵ doḵ vu sir.”

Denër Bë Yesu Vonḡ Huk Raḵ Satan Niwëëḵ
(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

²² Lob deḵo mehöti yam vu yi. Memö nedo loḵ yi bemala ḵenod los su yoh vu bë bengwëḡ rë. Lob Yesu vonḡ benivesa raḵ, betum nevengwëḡ genelë nyëḡ. ²³ Lob alam yu böpata saga delëk anon bedenër bë, “Mehö sënëḵ maḵ yik Davit* yi mewis sën lo?”

²⁴ Rëḵ alam Parisai* denḡo, lob denër bë, “Netii memö to deneya raḵ memö alaj Belsebul*”

niwëek.” ²⁵ Rëk Yesu raq ayoj ni, lob nër vu sir bë, “Nabë alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og dob saga rëk nabumeng na. Log nabë nyëg böp ti ma alam degwa ti debasuh sir na yu luu bedengis sir, og rëk nyëg ma alam degwa ti saga su rëk demedo rë. ²⁶ Om nabë Satan getii yi hur memö geto dena, og losho yi hur rëk debasuh sir, lom yi nyëg rëk medo niwëek nabë va? ²⁷ Rëk mu nabë Belsebul* nelok vu sa yönon besa nehetii memö to deneya, og maq re nelok vu ham alam besën denetii memö to deneya agi? Om ham alam saga degengö ham gägek sagi medeseggi rë. ²⁸ Gaq bë Anutu yi Anon Vabuung lok vu sa, besa hetii memö beto deneya, og ham jak ni nabë Anutu yam vu ham ggovek ya in bë gegin ham. ²⁹ Mehöti su yoh vu bë dok na Mehö Nipaya los niwëek saga yi begganq mebo yi kupek pin vër rë. Nabë naduu mehö niwëek saga govek, og mëm godek yi kupek pin sën nedo lok yi begganq ayo lo. ³⁰ Mehöti sën su sa alam yi rë lo, og nesis begö vu sa. Gemehöti sën su nelok vu sa menesupin sipsip ving rë lo, og netii sir meya denepalët lok. ³¹ Om sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë dahun mehönon hir ngaa nipaya los gägek pelësën pin sën denevong lo na. Gaq gägek pelësën sën denenër raq Anon Vabuung lo, og su rëk Anutu dahun na rë.

³² Log mehöti bë nanër gägek nipaya ti jak Mehönon Nalu, og rëk Anutu dahun yi nipaya sënë na. Gaq nabë mehöti nanër gägek nipaya ti jak Anon Vabuung, og su rëk Anutu dahun yi nipaya sënë na rë. Gaq rëk nama, vu gwëbeng gevu tamusën geving.”

Kele Nipaya Nevuuk Anon Nipaya

(Lk 6:43-45)

³³ “Nabë ham baroh kele nivesa, og yö rëk ngis anon nivesa. Nabë ham baroh kele nipaya, og yö rëk ngis anon nipaya. In hil nehalë kele anon rëk mëm hil narak ni nebë kele nivesa ma nipaya. ³⁴ Nyël nalu ham! Ham su yoh vu bë nanër gägek nivesa rë, in ham alam nimin paya. Yönon, ham nenër gägek verup avimin yoh vu ngaa sën ham kwamin nevo lok ayomin lo. ³⁵ Om mehö nivesa neko ngaa nivesa vër lok ngaa nivesa sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah, log mehö nipaya neko ngaa nipaya vër lok ngaa nipaya sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. ³⁶ Om sën sa nanër vu ham nabë gägek jeggin jeggin pin sën alam denenër lo, og rëk Anutu gevong nyëvewen dok nah vu sir dok buk sën genqo alam pin hir gägek lo. ³⁷ In hong gägek rëk nanër hong nabë hong mehö nim vesa ma rëk nanër hong nabë hong mehö nim paya.”

Alam La Deketaq Vu Yesu Bë Degelë Ngaa Böp

(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

³⁸ Nër saga ggovek lob alam-horek-yi la los alam Parisai* la denër vu yi bë, “Tatovaha, he hevongin bë gwevong ngaa böp ti behe galë.”

³⁹ Lom nër yah vu sir bë, “Ham alam sën nedo dob-ë, ham alam nimin paya. Ham nebë avëh baggëb, om sën ham nekwetaq bë ham gwelë ngaa böp. Rëk mu sa su rëk gevong ngaa böp vu ham rë. Gaq sëk gevong ngaa böp nabë sën mehö-nenër-gägek-rangahsën Yona yi ngaa böp lo mu vu ham beggovek. ⁴⁰ Wirek Yona neggëp lok gël böp ayo yoh vu rangah löö gebuk löö, lom Mehönon Nalu rëk gëp dok dob ayo noh vu rangah löö gebuk löö nabë saga. ⁴¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gägek, lob rëk alam Nineve kedi debare medenanër gägek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In alam Nineve dengö Yona aye bedeggërin sir yah vu Anutu. Gaq Mehö sën nedo agi kesuu Yona, rëk ham su wërin ham rë. ⁴² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gägek, lob rëk avëh-los-bengö vu dob nyë sën sang-neverup lo kedi bare menanër gägek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In avëh-los-bengö sënë yam vu dob nyë in bë genqo Solomon* yi gägek los kwa böp. Gaq Mehö sën nedo agi og kesuu Solomon*, rëk ham su ngö aye rë.”

Memö Yom Ggökin

(Lk 11:24-26)

⁴³ “Memö nipaya sën to meya in mehönon ti lo, og to meya medo neyoh nyëg nivevo benesero nyëg len ti in bë sewah dok, rëk su netok raq rë. ⁴⁴ Lom nër bë, ‘Maam

sak nah mena galë begganğ sën sa nado loğ wirek lo rë! Lob yah verup rëğ nelë bë desekee begganğ sën lo bedevunek vu benedo meris. ⁴⁵ Lob rengö yi beyah ko memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo loğ begganğ sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo mëm nedo paya ya veröğ yi rot. Om ngaa nipaya nabë sënë rëğ natöğ vu alam nij paya sën denedo gwëbeng agi nabë saga.”

Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

⁴⁶ Yesu nahën nenër gägek nebë sënë vu alam, log ata gari lo yam denare dobnë in bë losho debengwëng. ⁴⁷ Lob mehöti nër vu bë, “Gelë, atam losho arim lo yam denare dobnë in bë ham los bengwëng.” ⁴⁸ Lob Yesu nër gägek yah vu mehö sënë bë, “Satağ re? Gesarig re lo?” ⁴⁹ Lob tato yi hur lo rağ nema genër bë, “Gwelë! Atağ lo arig lo sënë. ⁵⁰ Alam sën denesepa loğ Amağ vu yağek kwa lo, og sir saga mëm detu sarig lo, savëhnög lo, satağ lo!”

13

Mehö Netetëhin Nos Ġahis Vu Huk
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Vu buk saga Yesu vu begganğ ayo meto meya dobnë, beya nedo dus vu ngaggee böp nenga. ² Loğ alam yu böpata deya vu yi, lob Yesu rağ ya nedo yağ ti, galam pin denare ngaggee nenga. ³ Log nër gägek peggirinsën ngahisekë vu sir bë, “Ham gwengö rë! Mehö netetëhin nos Ġahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos Ġahis.

⁴ Netetëhin nos Ġahis, lob vahi to nedo loğ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lom sok yam degga pevis. ⁵ Log Ġahis la to merak nedo dob mahen teka sën rağ neggëp gelöng vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu, ⁶ lob hes tum bevev rağ lom meran ya, in geğa su luğ ya dob Ġebinë rë. ⁷ Log Ġahis vahi to meloğ ya nedo vos nigggin ggin ayo, lob vos nigggin ggin sënë kip merig meggök nos bevong paya. ⁸ Log Ġahis la to meluğ ya nedo dob jeji, lob rig basis anon nivesa. La sis anon mehödahis nemadvahi, gela sis anon mehödahis löö, gela sis anon mehödahis ti benemadluho. ⁹ Mehöti bë nenga neggëp, og gengö gägek sënë.”

Yesu Nër Ġägek Peggirinsën Degwa Rangah
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)

¹⁰ Lob yi hur maluh ya deloğ tepëğ in yi bë, “Genër gägek pin netu gägek peggirinsën vu sir in va?” ¹¹ Loğ nër yah vu sir bë, “In Anutu tatekin Nyëğ-yağek-yi yi gägek vunsën degwa vu ham, gağ su tatekin vu alam sënë rë. ¹² Mehöti sën nerağ gägek degwa ni lo, og rëğ jağ la degwa ni geving rot, gemehöti sën su nerağ gägek degwa ni rë lo, og rëğ kwa birekin teka sën nerağ ni lo benama na veröğ yi. ¹³ Senër gägek peggirinsën vu sir in bë rëğ degelë mu gesu dejağ ni rë, log degengö mu gesu denatöğ jağ gägek degwa rë. ¹⁴ Om mehö-nenër-ğägek-rangahsën Yesaya yi gägek anon rağ, sën nër nebë:

‘Ham nengamin rëğ gengö, rëğ ham kwamin su rëğ natöğ jağ rë.
Ham malamin rëğ gelë, rëğ ham su rëğ jağ degwa ni rë.’

¹⁵ GeYesaya nër rağ sir ving bë:

‘Nabë saga, in alam sënë ayoj niwëëk,
medemir nengaj gedekebu malaj
in bë malaj rëğ gelë genengaj rëğ gengö,
lob dejağ ni medegërin sir lob sa Ġevong benijvesa jağ.’

¹⁶ Gağ mu hamek kwamin vesa in ham malamin nelë sa los ham nengamin nengö sayëğ.

¹⁷ Sa nanër vu ham yönon nabë: Wirek alam-denenër-ğägek-rangahsën los alam yohvu ngahisekë denetung malaj in bë degelë ngaa sën ham nelë agi, rëğ su denelë rë. Log denebë nengaj in bë degengö gägek sën ham nengö agi, rëğ su denengö rë.”

Ġaġek Peggirinsën Raġ Mehö Netetëhin Ġahis Lo Yi Degwa
(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

¹⁸ “Om ham gwenġo ġaġek peġgirinsën raġ mehö netetëhin ġahis lo degwa rë. ¹⁹ Alam sën denenġo Nyëġ-yaġek-yi yi ġaġek rëġ su kwaj netoġ raġ degwa rë lo, og sir nebë ġahis sën to nedo loġ aggata, in Mehö Nipaya lo yam nesepos ġaġek lo vër in ayoj. ²⁰ Log ġahis sën to nedo raġ ġelönġ vavunë lo, nebë alam sën denġo ġaġek medeġo raġ pevis mekwaj vesa in. ²¹ Rëġ mu sir nebë nos ġeġa sën neraġ vu ġelönġ lo, lob su denedo hus ading rë. Bë nġaa maggin ti natoġ jaġ sir, ma mehö la denanër sir in desepa loġ sa ġaġek, og rëġ dedëin na pevis. ²² Log ġahis sën to meloġ ya vos niggjin ggin ayo lo, nebë alam sën denenġo ġaġek, loġ newaj neraġ in nġaa dob yi lo. Ġahëj ving monë lu nġaa rot ggök ya ġaġek, lom diġ gesu sis anon rë. ²³ Log ġahis sën to meluġ ya dob jeji lo nebë alam sën denġo ġaġek bedetoġ raġ degwa bedenevonġ ving bedenevonġ banon raġ lo. La denesis anon mehödahis nemadvahi, gela denesis anon mehödahis löö, gela denesis anon mehödahis ti benemadluho.”

Ġaġek Peggirinsën Raġ Vos Nipaya Kip Loġ Huk

²⁴ Loġ nër ġaġek peġgirinsën ngwë ggökin vu sir bë, “Sën Nyëġ-yaġek-yi anon jaġ lo, og yik nebë mehönon ti tetëhin nos ġahis nivesa loġ yi huk. ²⁵ Lob negġep yiing buk, log mehö sën nelë yi paya lo, tetëhin vos nipaya ġahis ggök ya nos ġahis lo vavunë geneya. ²⁶ Lob ġahis lo kip meböp raġ ggovek bebë ngis anon, loġ delë vos nipaya lo kip merivin loġ ving. ²⁷ Lob yi hur ya denër vu yi bë, ‘Mehö böp, maġ ġetetëhin ġahis nivesa loġ hong huk, log vos nipaya sën kip agu yam vu tena?’ ²⁸ Loġ nër vu sir bë, ‘Mehö sën nelë sa paya lo vonġ nġaa sënë!’ Lom yi hur deloġ tepëġ in yi bë, ‘Om he na bepul vos sënë na?’ ²⁹ Rëġ nër yah bë, ‘Ma! Bë ham bepul vos na, og maġ ham rëġ bepul nos la geving. ³⁰ Om ham naġöök geluho desarömin sir medebare gebuk sën hil abo nos anon lo rë. Lob doġ buk saga og sëġ nanër vu alam sën debo nos anon lo nabë dengap vos nipaya jaġ bun namuġin bena deġetë jaġ na nengwah, log mëm dengupin nos anon jaġ na sa jök.’”

Ġaġek Peggirinsën Raġ Ġahis Mahen Teka
(Mk 4:31-32; Lk 13:18-21)

³¹ Loġ Yesu nër ġaġek peġgirinsën ngwë vu sir ggökin bë, “Sën Nyëġ-yaġek-yi anon jaġ lo, og yik nebë mastet* ġahis sën mehöti ġo meya mehin loġ yi huk. ³² Nos ġahis saga mahen teka genos ġahis pin kesuu, rëġ tum nekip lob böp neraġ benekesuu nos pin geya netu ġele, besoġ sën denevëeng medeneya agi yam denejegwi newisej loġ nema.”

³³ Log nër ġaġek peġgirinsën ngwë vu sir nebë, “Sën Nyëġ-yaġek-yi anon jaġ lo, og yik nebë yiist* sën nevonġ bebrët nerig lo. Avëh ti ġo meya sarömin ving parawa ġetuk löö loġ ġabum, lom yiist* köd parawa pin sënë merig.”

Yesu Nër Ġaġek Peggirinsën
(Mk 4:33-34)

³⁴ Yesu nër ġaġek peġgirinsën pin saga gesu nër ti rangah rë, gaġ nër tu ġaġek peġgirinsën mu vu alam yu böpata saga. ³⁵ In mehö-nenër-ġaġek-rangahsën Yesaya yi ġaġek sënë anon jaġ. Sën nebë:

‘Sëġ nanër vu sir jaġ ġaġek peġgirinsën.

Gesëġ nanër ġaġek sën nevun yi loġ buk sën Anutu tung yaġek los dob menegġep rot meverup gwëbeng agi vu sir.’

Ġaġek Peggirinsën Raġ Vos Nipaya Lo Degwa

³⁶ Yesu nër ggovek, log vuu alam yu böpata saga ya, geloġ yah begganġ ayo, lob yi hur maluh ya deloġ tepëġ in yi bë, “Ġenanër ġaġek peġgirinsën sën vos nipaya kip loġ huk anon lo degwa rangah vu he rë.”

³⁷ Lob nër yah vu sir bë, “Mehö sën nevaroh nos ġahis nivesa saga og Mehönon Nalu. ³⁸ Gedob pin sënë nebë huk, genos ġahis nivesa saga nebë alam sën detu Anutu yi hur, gevos nipaya saga nebë Mehö Nipaya Satan yi hur lo. ³⁹ Log mehö netetëhin vos nipaya

gahis lo, saga Satan. Log buk sën dengupin nos lo, saga og buk sën dob los yağek nama na lo. Galam sën dengupin nos lo, sakağ angër lo. ⁴⁰ Log sën dengupin vos nipaya mena debesi pin jağ nengwah lo, og yiğ rëğ degevonğ nabë sënë doğ Buk-tamusën. ⁴¹ Doğ buk saga Mehönon Nalu rëğ gevonğ yi angër na dengupin alam nij paya pin sën depelëpin alam-vonğvingsën-yi lo geving alam pin sën denevonğ nğaa nipaya lo, bedegeko sir vër in Anutu-yi-Nyëğ. ⁴² Lob rëğ degetë sir doğ na nengwah, bedengu los degeköö nyëğ. ⁴³ Lob vu buk saga Anutu-yi-alam rëğ denajëh nabë hes gëp Amaj-yi-Nyëğ. Mehöti bë nenga neggëp og genço gağek sënë!”

Ğağek Peggirinsën Rağ Mehö Nesero Yi Monë Loğ Huk Anon

⁴⁴ “Log sën Nyëğ-yağek-yi anon jağ lo, og yiğ nebë kupeğ nivesa sën mehöti vun meneggëp loğ dob bemehö ngwë tøk vu, log vun yah ggökin. Kwa vesa rot geya nevonğ yi nğaa pin balam debağo beğo monë rağ pin, lom yah bağo dob len ti sënë betu yi nğaa.”

Ğağek Peggirinsën Rağ Kımğum

⁴⁵ “Log sën Nyëğ-yağek-yi anon jağ lo, og yiğ nebë mehö-nebağo-nğaa nesero kımğum nivesa in bë bağo. ⁴⁶ Tøk vu kımğum ti bemalangeri rot beyi monë böpata rot. Lom ya mevonğ yi kupeğ pin balam debağo, lob ko monë rağ betum yah bağo kımğum malangeri sënë rağ betu yi nğaa.”

Ğağek Peggirinsën Rağ Lek-ğël-yi

⁴⁷ “Log gağek peggirinsën ngwë nebë sënë: Sën Nyëğ-yağek-yi anon jağ lo, og yiğ nebë lek-ğël-yi ti sën denetë luğ ya loo beggërin gël aggagga loğ. ⁴⁸ Lek pup lom dedadii rağ yam roneğ, bedeggoin gël nivesa loğ ya gabum, gedetë nipaya ya. ⁴⁹ Lob buk sën yağek los dob nama na lo, og rëğ nabë sënë. Angër rëğ nam degeko alam nij paya vër doğ alam nijvesa vuheng, ⁵⁰ bena degetë sir doğ na nengwah, bedengu los degeköö nyëğ.”

Ğağek Peggirinsën Rağ Mehöti Los Yi Kupeğ Mewis Los Muğeng

⁵¹ Log Yesu loğ tepëğ in sir bë, “Mağ ham rağ gağek mewis pin sënë degwa ni?” Lom deyoğek bë, “Eë-ël!” ⁵² Lob nër yah vu sir bë, “Mehö-horek-yi sën nengo gağek rağ Nyëğ-yağek-yi venuh ggovek lo, saga nebë begganğ ala ti. Loğ ya yi begganğ-kupeğ-yi ayo beğo yi kupeğ mewis los muğeng loğ ti beluğ yom.”

Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu

(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

⁵³ Yesu nër gağek peggirinsën saga vu sir ggovek log vuu hir nyëğ ya, ⁵⁴ geyah ben menenër Anutu yi gağek vu yi alam loğ hir dub-supinsën-yi. Lom avij tøk medenër bë, “Mehö sënë ko kwa los nğaa böp böp sënë vu tena? ⁵⁵ Yosep sën mehö nelev begganğ lo nalu yi! Gata Maria! Gemak ari lo sën Yakobus geYosep geSimon geYudas lo? ⁵⁶ Gavëhnö lo sën denedo ving hil-ë! Log mak ko nğaa pin sënë vu tena?” ⁵⁷ Denër nebë sënë, log denelë yi paya. Rëğ Yesu nër vu sir bë, “Alam vu nyëğ pin deneko mehö-nenër-ğağek-rangahsën arëğ rağ, gağ yö hir alam, gesir sën losho begganğ-bu timu lo, og ma!” ⁵⁸ Lob su vonğ nğaa böp nğahisekë vu nyëğ saga rë, in su ayoy neya timu vu yi rë.

14

Degwa Sën Herot Kuung Bë Jon In Yesu Lo*

(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

¹ Vu buk saga Herot* tu distrik Galilea ala menedo, bengö Yesu bengö. ² Lob nër vu yi alam sën denengo gağek ggëp avi lo bë, “Yiğ Mehö-neripek-alam Jon lo sënë! Kedi rağ ggökin vu bedub, om sën nevonğ nğaa los niwëek ata nebë agi.”

³ Herot* nër bë saga in jom Mehö-neripek-alam Jon beduu yi ahon wirek betunğ yi ya karabus. Herot* vonğ rağ ari Pilip venë Herodias sën ggodek yah tu venë lo. ⁴ In Jon nër vu Herot* bë, “Su geğo avëh sënë niröp rë!” ⁵ Lom Herot* bë ngis yi menadiik rëğ ggönengin alam Yuda in kwaj nevo Jon bë yi mehö-nenër-ğağek-rangahsën ti. ⁶ Betum

buk sën Herot* kwa vo yi buk sën ata ƙo yi wirek lo, lob vong nos böp balam la desupin sir ving yi, geHerodias nalu avëh yam nelöö loƙ malaj.

⁷Lob Herot* lë bahë nivesa rot in yi, lob nër yönon rot vu avëh avö sënë getato nema ya vavunë bë, “Bë ƙenanër nƙaa ti vu sa, og sëƙ bo nöƙ vu hong yönon!” ⁸Lob Herodias loƙ nalu avëh ahë bemëm nër vu Herot* bë, “Gwetung Mehö-neripek-alam Jon yu doƙ ƙabum ti meƙebo vu sa pehi sënë!” ⁹Nër nebë sënë lom mehö-los-bengö Herot* ayo maggin, rëƙ kwa vo ƙaƙek sën nër yönon getato nema ya vavunë lo, in neggönengin alam vatëveƙ sën deyam in yi nos böp lo denƙo. Lob nër bë degevonƙ noh vu saga. ¹⁰Lom vong mehöti ya begganƙ ƙarabus ayo meketöv Jon kwa. ¹¹Lob deƙo yu loƙ ƙabum ti beyam devo vu avëh avö sënë, beƙo meyah vo vu ata. ¹²GeJon yi hur maluh yam deƙo anon meya delev. Delev ggovek, log ya denër vu Yesu.

Yesu Vet Alam 5,000

(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)

¹³Yesu nƙo ƙaƙek sënë lob vuu nyëƙ saga geraƙ yaƙ meya nyëƙ-yumeris tahsën ti. Loƙ alam denƙo lom devuu nyëƙ böp gedeyoh roneƙ bedesepa yi medeya. ¹⁴Lob Yesu ya verup meraƙ yah roneƙ vu nyëƙ-yumeris, lob lë alam nƙahiseƙë saga bekwa vongin sir, lob vong behir alam nijraksën nijvesa raƙ.

¹⁵Log sehuk luƙ lob yi hur maluh ya denër vu yi bë, “Nyëƙ-yumeris tahsën sënë behes mala ya ggovek, om gwevonƙ alam sënë deketëƙin sir medena denoh vu begganƙ-bu ti ti in debaƙo hir nos.” ¹⁶Rëƙ Yesu nër vu sir bë, “O, su dena! Gaƙ ham bet sir!” ¹⁷Rëƙ denër yah vu yi bë, “Rëƙ mu hil hed brët nemadvahi gegël luu mu-o!” ¹⁸Rëƙ nër yah bë, “Ham gwëƙo nam vu sa rë!”

¹⁹Lom nër vu alam bë degeto demedo ƙaƙ pahup, log ƙo brët nemadvahi gegël luu lo raƙ, log varah mala raƙ yaƙek gejom raƙ in los kwa vesa ya vu Anutu. Log mëm deƙo bevo vu yi hur maluh beya devo ggelek alam saga. ²⁰Lob sir pin degga meyoƙ vu sir, log desupin vahi sën nahën nedo lo loƙ sap nemadluho-bevidek-luu. ²¹Alam sën degga nos lo sir maluh yoh vu 5,000, gesu detevin avëh los hurmahën ving rë.

Yesu Vare Neya Raƙ Nƙaggee Vavunë

(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)

²²Ggovek log Yesu vong yi hur maluh bë deƙaƙ na yaƙ bedena nƙaggee nenga vahi namuƙin, gegevonƙ alam bedenah bej rë. ²³Vong alam deya ggovek, log yö ti ya los ƙedu in bë najom ƙaƙ, lob nahën ya nedo ƙedu gebuk loƙ. ²⁴Geyaƙ to meya nƙaggee vuheng rot, lom sang vë niwëëƙ yam ggëp yaƙ neru, lob nƙaggee tëë luƙ ya yaƙ rot. ²⁵Lob dus raƙ in bë nyëƙ geheng, log Yesu vare neya raƙ nƙaggee vavunë betöƙ ya vu sir. ²⁶Delë bë vare neya raƙ nƙaggee vavunë, lom delëƙ meƙenuj verup medenër bë, “Alam diiksën ƙenuj ti!”, gedeggöneng medenƙeëƙ. ²⁷Rëƙ Yesu pevis benër ya vu sir bë, “Ham su newamin ƙaƙ! Yiƙ sa sënë om ham su göneng.”

²⁸Lom Pita nër yah vu bë, “Mehöböp! Nabë hong saga, og ƙenanër gesa bare ƙaƙ nƙaggee vavunë benök vu hong!” ²⁹Lom Yesu nër bë, “Ƙenam!” Lob Pita vuu yaƙ geto meya nare raƙ nƙaggee vavunë meya vu Yesu, ³⁰rëƙ nƙo sang dedun, lom ggöneng bevongin bë duƙ na nƙaggee bengaggee jehöö yi. Lob nƙeëƙ in Yesu bë, “Mehöböp, ƙenajom sa ƙaƙ!”

³¹Lom Yesu pevis bejom Pita raƙ genër vu yi bë, “Su ayom neyam timu vu sa yönon rë! Ayom luu luu in-a?” ³²Lob luho derak yah yaƙ, log sang maya avuti. ³³Lob alam sën denedo raƙ yaƙ lo depetev medeneggëp loƙ vaha gedenër bë, “Anutu nalu hong yönon rot!”

Yesu Vong Alam Niraksën Nƙahiseƙë Vu Genesaret Menijvesa Raƙ*

(Mk 6:53-56)

³⁴Ggovek, loƙ ya deverup nƙaggee vahi beya detöƙ ya Genesaret*, ³⁵lob alam vu nyëƙ sagu derak ni bë Yesu, lob devong ƙaƙek ya nyëƙ dus dus pin bedëƙo alam nijraksën pin

yam vu yi. ³⁶ Gedeketağ vu yi bë yiğ alam nijraksën degebë nemaj jağ yi röpröp nyë mu. Lob sir pin sën denebë nemaj rağ lo og nijvesa nerağ.

15

Anutu Yi Horek Kesuu Hil Kenud Hir Horek (Mk 7:1-13)

¹ Parisai* la losho alam-horek-yi la vu Yerusalem bedeyam vu Yesu bedenër bë, ² “Tum hong hur maluh denekeyëh alam hib wirek hen hir horek sën devong vu hil agi lo in-a? Su deneripek nemaj muğin rëğ mëm denegga nos rë!” ³ Rëğ Yesu nër yah vu sir bë, “Log yiğ ham nebë saga! Nebë va sën ham ngo nesepa loğ alam hib wirek hen hir horek geham nekweyëh Anutu yi horek-ë? ⁴ Anutu nër bë, ‘Gëğurek amam lu atam babuj’ genër ving bë, ‘Mehöti bë nanër gägek nipaya jağ ama ma ata, og ham tengwa yi menadiik’. ⁵ Rëğ ham nenër bë, ‘Mehöti yi monë lu nğaa neggëp in bë doğ vu ama ma ata jağ, rëğ mu nanër vu yi nabë, “Sa bë doğ vu meluu megevong sa nğaa sënë nöğ vu meluu, rëğ mu rëğ nama, in sehoo in rağ ggovek in bë natu seriveng vu Anutu”, ⁶ og ggovek, mehö saga su doğ vu ama lu ata jağ.’ Rëğ mu ham nedahun Anutu yi gägek rağ nğaa nebë saga in bë ham ngo sepa doğ alam hib wirek hen hir gägek. ⁷ Ham alam kwamin luu! Mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya nër gägek sënë rağ ham niröp nebë:

⁸ ‘Alam sënë denëko sarëğ rağ verup avij,
rëğ mu ayoj yö neggëp ading in sa.

⁹ Yö denenër mehönon hir horek gedenenër bë, “Anutu yi horek sënë!”
lob denëko sa rağ meris mu.’”

Nğaa Sën Nevong Mehohon Benij Paya Nerağ (Mk 7:14-23)

¹⁰ Lob Yesu supin alam deyam vu yi benër vu sir bë, “Ham gwenğo beham jağ ni. ¹¹ Nğaa sën nelok ya mehönon avij lo, og su nevong benij paya nerağ rë. Gağ mëm nğaa sën nedo loğ mehönon ayoj berak neverup avij lo mu, sën nevong benij paya nerağ.”

¹² Lob yi hur maluh ya denër vu yi bë, “Alam Parisai* denğo hong gägek saga lob ayoj nipaya. Ma gerağ ni?” ¹³ Rëğ Yesu nër yah bë, “Nğaa pin sën Amağ vu yağek su nevaroh rë lo, og rëğ bepul los gëga na. ¹⁴ Ham nağöök geyö hir nğaa! Alam malaj kenod lob dekuung bë detato aggata vu alam malaj kenod ngwë. Bë mehö mala kenod ngwë tato aggata vu mehö mala kenod ngwë, og rëğ luhoho debës lii doğ ti.”

¹⁵ Lom Pita nër yah vu Yesu bë, “Om gënanër gägek peggirinsën sënë degwa behe ganğo rë!” ¹⁶ Rëğ Yesu nër bë, “Om ham ngo nahën geham su nerağ ni rë? ¹⁷ Mağ ham su rağ nğaa pin sën hil naha lo ni bë nelok ya hil avid beya nare loğ hil ahëd kevus, loğ tum to nelok ya asoreng rë? ¹⁸ Gağ nğaa sën rağ neverup mehönon avij beto neyam rangah lo, sën yam ggëp ayoj. Lob nğaa nebë sënë sën nevong bemehönon nij paya nerağ. ¹⁹ In nğaa sën neverup ayoj lo nebë sënë: Kwaj nevo nğaa nipaya, denesis mehönon medenediik, deneggodek alam venëj ma reggaj, mağëm los avö deneggodek sir, deneggodek nğaa, denenër gägek kuungsën, denenër gägek pelësën. ²⁰ Nğaa pin sënë nevong bemehönon nij paya nerağ. Gağ bë mehönon dega nos besu dejipek nemaj namuğin rë, og saga su nevong benij paya nerağ rë.”

Kanaan Avëh Vong Ving Yesu Anon Rot (Mk 7:24-30)

²¹ Lob Yesu kedi rağ loğ nyëğ saga beya distrik Ture los Sidon. ²² Lob avëh-yu-ngwë ti vu Kanaan nedo sagu beyam tahi bë, “O Mehöböp! Davit* yi Mewis hong! Kwam gevong in sa! Memö nipaya ti gwang ya sa naluğ avëh ayo benevasap yi rot!” ²³ Rëğ Yesu su nër gägek ti loğ yah vu yi rë. Lob yi hur maluh deyam vu yi medenër bë, “Avëh sënë tahi megejiin hil rot, om gwevong nah!” ²⁴ Rëğ Yesu nër yah bë, “Anutu vong sa meseyam in sedok vu sipsip mala-masën vu Israel mu!” ²⁵ Rëğ avëh yam dus bepetev meneggëp loğ vaha genër bë, “Mehöböp gedok vu sa!”

²⁶ Loḵ Yesu nēr raḵ ḡaḡek peḡgirinsēn yah vu yi bē, “Su yoh vu bē hil ḡaḡo hurmahen hir nos vēr beḡetē na vu anōō rē!” ²⁷ Rēḵ avēh nēr bē, “Mehōbōp, sagaḵ yōnon, ḡaḵ mēm anōō denepatu nos metes sēn alaj denevonḡ menelūḵ ya reek len lo!” ²⁸ Nēr nebē sēnē, lom Yesu nēr yah vu yi bē, “O avēh! Ayom neyam timu vu sa yōnon rot, om nḡaa sēn ḡenevonḡin lo rēḵ anon jaḵ vu hong.” Lom loḵ hes mala saga avēh nalu nivesa raḵ yah ḡḡōkin.

Yesu Vonḡ Balam Niraksēn Nḡahiseḡ Nijvesa Raḵ

²⁹ Log Yesu ya raḵ beya metōḵ ya nḡagḡee bōp Galilea nenga. Besepa meya teka loḵ mēm raḵ ya ḡedu ti beto nedo. ³⁰ Lob alam nḡahiseḡ desupin sir medeyam vu yi. Lob deḡo alam vahaj nipaya, seḡēj vegguu, malaj ḡenod, kwaj nḡengōleng, ḡeniraksēn vahi ving, bedeyam vu yi. Bedebē sir loḵ Yesu vaha, lob vonḡ benijvesa raḵ. ³¹ Lob alam saga ḡenuj ya in denelē alam kwaj nḡengōleng denevengwēnḡ, ḡalam seḡēj vegguu seḡēj nesesor yi, ḡalam vahaj nipaya deneya ḡḡata, ḡalam malaj ḡenod denelē nyēḡ. Lob deḡo Israel hir Anutu arē raḵ.

*Yesu Vet Alam 4,000
(Mk 8:1-10)*

³² Lob Yesu supin yi hur maluh lo benēr vu sir bē, “Sa kwag paya in alam sēnē, in denedo buk lōō ving sa benos main sir. Lob sa su hevongin bē ḡevonḡ sir na rē, in meyip rēḵ ḡevonḡ sir bemalaj pebilin ḡēp ḡḡata bedebēs.” ³³ Loḵ yi hur maluh denēr vu yi bē, “Nyēḡ-yumeris sēnē, om hil rēḵ ḡaḡo nos vu tena mabet alam yu bōpata sēnē jaḵ-a?” ³⁴ Rēḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Ham brēt va la negḡēp vu ham-a?” Lom denēr yah bē, “He hōmin brēt nemadvahi-bevidek-luu ḡēḡel mahen luu.” ³⁵ Lob Yesu nēr vu alam beto denedo dob. ³⁶ Log ḡo brēt nemadvahi-bevidek-luu, ḡēḡel luu lo raḵ, ḡejom raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu, log deḡo bevo vu yi hur maluh, beya devo ḡḡelek alam. ³⁷ Degga beyoh vu sir, log vahi nedo bedesupin loḵ jebeng nemadvahi-mevidek-luu. ³⁸ Log alam sēn degga nos lo sir yoh vu 4,000, gesu detevin avēh los hurmahen ving rē. ³⁹ Log mēm Yesu vonḡ medeketēḡin sir medeya, log raḵ yaḡ meya los Magadan.

16

Alam Parisai los Sadukai* Detahi Bē Degelē Nḡaa Bōp
(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)*

¹ Alam Parisai* los Sadukai* deyam in bē deseggi Yesu, lob denēr bē ḡevonḡ nḡaa bōp yaḡek yi ti bedegelē. ² Rēḵ nēr yah vu sir bē, “Ham nelē bē ḡerub nevarah sehuksēn lob ham nenēr bē, ‘ḡerub varah sehuksēn, om nyēḡ rēḵ ḡevanḡ neheng.’” ³ Log ham nelē ḡeḡup nekebu monbuk, lom ham nenēr bē, ‘Ḳeḡup kebu monbuk ḡenyēḡ malaxenu rot, om vonḡin ayōōng los hob nam!’ Nḡaa nebē sēnē netato vu ham beham nḡo neraḵ ni, rēḵ ham su neraḵ nḡaa sēn negḡēp ham malamin ḡwēbeng-ē ni rē! ⁴ Ham alam nimin paya, ham nebē avēh bagḡēb, om sēn ham kwetaḡ bē ham ḡwelē nḡaa bōp. Rēḵ mu sa su rēḵ ḡevonḡ nḡaa bōp ti beham ḡwelē rē. ḡaḵ seḡ tato nḡaa bōp nabē sēn Yona yi nḡaa bōp lo vu ham mu beggovek.” Log Yesu vuu sir geya.

ḡaḡek Peḡgirinsēn Raḵ Alam Parisai Los Sadukai* Hir Yiist* Sēn Nevonḡ Brēt Menerig Lo
(Mk 8:14-21)*

⁵ Yi hur maluh derax yaḡ ving yi medeya nḡagḡee nenga vahi, rēḵ kwaj virekin nos gesu deḡo la sepa rē. ⁶ Loḵ Yesu nēr vu sir bē, “Ham ḡweḡin ham in alam Parisai* los Sadukai* hir yiist*!” ⁷ Lob yō denēr vu sir bē, “Hil su haḡo nos la sepa rē, om sēn nenēr aga!” ⁸ Yesu raḵ ni lob nēr bē, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yōnon rē! Ma nebē va sēn ham nesap ham raḵ bē ham su ḡo nos la sepa rē-ē?” ⁹ Ma ham nahēn ḡeham su raḵ ni rē? Maḵ ham su kwamin nevo brēt nemadvahi sēn alam 5,000 degga ḡesap va la sēn ham supin loḵ lo rē? ¹⁰ Log maḵ ham su kwamin nevo brēt nemadvahi-bevidek-luu sēn alam 4,000 degga ḡeham supin loḵ jebeng va la lo rē? ¹¹ Ma ham su raḵ ni rē? Sa su nanēr nos vu ham rē! ḡaḵ senēr vu ham bē ham ḡweḡin ham vu Parisai* los Sadukai* hir yiist*!”

¹² Lob mēm derak ni bë su nēr rak yist* sën brēt yi lo rē. Gaḷ nenēr bë degeḡin sir vu Parisai* los Sadukai* hir ḡaḡek.

Pita Nēr Yesu Rangah Bë Mehö Sën Anutu Ggoin Rak In Bë Geḷo Hil Nah
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)

¹³ Yesu ya los Sisarea vu distrik Pilipi, lob loḷ tepēḷ in yi hur maluh bë, “Alam denenēr Mehönon Nalu bë yi re?” ¹⁴ Lob denēr yah bë, “Mehö la denenēr bë Mehö-neripek-alam Jon. Log la denenēr bë Elia. Log la denenēr bë Yeremia, ma mehö-nenēr-ḡaḡek-rangahsën wirek hen ti.” ¹⁵ Loḷ Yesu loḷ tepēḷ yah vu sir bë, “Gaḷ hameḷ nenēr bë sa re?” ¹⁶ Loḷ Simon Pita nēr yah bë, “Hong Kerisi*! Anutu mala-tumsën Nalu hong!”

¹⁷ Lom Yesu nēr yah vu yi bë, “Jon* nalu Simon! Kwam vesa anon! Alam dob sënë ti su tateḷin ḡaḡek sënë vu hong rē. Gaḷ Amaḡ sën nedo yaḡek lo yö tateḷin vu hong.” ¹⁸ Om sa nanēr vu hong nabë hong Pita (sënë degwa nebë ḡelöng), lob sēḷ dev sa dub jaḷ medo ḡelöng sënë, geNyëḡ Nipaya su yoh vu bë bare megedu begö jaḷ dub sënë rē. ¹⁹ Sēḷ bo kii Nyëḡ-yaḡek-yi vu hong. Genḡaa sën ḡenanërin vu dob lo, og Anutu rēḷ nanërin vu yaḡek geving. Genḡaa sën ḡengoḡekin vu dob lo, og Anutu rēḷ bo veyovin ḡep yaḡek geving.”

²⁰ Log Yesu nēr niwëëḷ vu yi hur maluh bë su na denanēr vu mehö la nabë yi Kerisi*.

Yesu Nēr Yi Maggin Rangah Bë Rēḷ Nadiiḷ Gekedi Jaḷ Nah
(Mk 8:31-9:1; Lk 8:22-27)

²¹ Log Yesu nēr rangah muḡin vu yi hur maluh loḷ buk saga bë rēḷ na Yerusalem, lob alam-teta losho alam-deneḷo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi rēḷ debo vanë nḡahiseḷë vu yi, gedengis yi menadiiḷ, gebuk natu löö rēḷ mēm kedi jaḷ nah gökin.

²² Lob Pita ḷo yi meya nenga bevong ḡaḡek rak yi bë, “Mehöböp, su rēḷ nabë saga rē! Nḡaa sënë su rēḷ natöḷ vu hong rē!” ²³ Loḷ Yesu ggërin yah benēr vu Pita bë, “Satan! Ḡebare nah sa demig, in ḡenewërin sa aggata! Su kwam töḷ rak Anutu kwa rē, gaḷ kwam nevo nḡaa nebë sën mehönon yö kwaj nevo lo!”

²⁴ Log Yesu nēr vu yi hur maluh bë, “Mehöti bë natu sa hur, og kwa birek in yi gekerë yi ḷelepeḷo* betamuin sa. ²⁵ In mehöti bë kwa bo yi begeḡin nivesa, og rēḷ anon mala nama. Gaḷ mehöti bë kwa birekin yi benadiiḷ in sa, og rēḷ medo mala-tumsën. ²⁶ Nabë mehöti yö geḷo yi jaḷ in nḡaa dob yi pin bemedo loḷ nadiiḷ, og yi nḡaa sënë rēḷ doḷ vu yi nabë va? Ma mehönon rēḷ debaḡo Anutu jaḷ va in gevong bedemedo malaj-tumsën-a? Ma! ²⁷ Mehönon Nalu rēḷ nam los Ama yö niwëëḷ geyi vunëḷ vunëḷ yaḡek yi geyi angër lo, lob doḷ buk sënë og rēḷ bo nyëvewen doḷ nah nḡaa pin sën mehönon denevong lo vu sir. ²⁸ Sa nanēr vu ham yönon nabë ham sën nare agi vahi su rēḷ denadiiḷ rē, gaḷ rēḷ demedo medegelë geMehönon Nalu nom nabë mehö-los-bengö in geḡin hil.”

17

Hur Maluh Löö Delë Bë Yesu Navi Agga Ngwë Rak
(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

¹ Buk nemadvahi-bevidek-ti ya ggovek, log Yesu ḷo Pita geYakobus luho ari Jon bederak ḷedu ading ti, beyö ya denedo. ² Lob delë bë Yesu navi agga ngwë rak, bemala netum nebë hes, geyi tob veroo meris nebë davës. ³ Lob delë Moses lu Elia detöḷ yam medenevengwëng ving yi. ⁴ Pita lë lob nēr vu Yesu bë, “Mehöböp, he nado mehalë nḡaa sënë om mēm nivesa rot. Bë ahëm geving, og sedev numeng löö ḡep sënë, ti vu hong, ngwë vu Moses, gengwë vu Elia.”

⁵ Nahën nevengwëng, log beggob veroo ti yam bom Yesu lööho, log ḡaḡek ti yam loḷ beggob ayo nebë, “Sa Naluḡ yik sënë, sën sahëḡ neving yi los halë yi nivesa lo. Ham gwebë nengamin vu yi!” ⁶ Yi hur maluh denḡo sënë, lob deggöneng bedepetev beyuj ya dob.

⁷ Loḷ Yesu yam vu sir bebë nema rak sir genër bë, “Ham su göneng rē, ham kwedi jaḷ!” ⁸ Lob devër malaj rak rēḷ su denelë mehöti ving rē, gaḷ yik Yesu yö timu nare. ⁹ Sir vu ḷedu menahën denelḷ medeneyah, lob Yesu nēr niwëëḷ vu sir bë, “Nḡaa sën ham lë agi,

og ham su na nanër vu mehö la. Rot bemëm Mehönon Nalu kedi jaḵ nah gökin gëp bedub rë, loḵ mëm.”

¹⁰ Lom yi hur maluh deloḵ tepëḵ in yi bë, “Loḵ nebë va sën alam-horek-yi denenër bë Elia rëḵ nom namuḡin lo?” ¹¹ Loḵ mëm tateḵin yah vu sir bë, “Yönon, Elia rëḵ nom namuḡin besemu nḡaa pin rë. ¹² Rëḵ mu sa nanër vu ham nabë Elia yam ggovek ya, rëḵ alam su deraḵ ni rë, gedevong paya vu yi yoh vu yö kwaj. Gerëḵ debo vanë vu Mehönon Nalu nabë saga geving.” ¹³ Yesu nër nebë sënë, lob yi hur maluh deraḵ ni bë nenër Mehöneripek-alam Jon vu sir.

Yesu Vong Hurmahen Ti Los Memö Benivesa Raḵ
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43)

¹⁴ Loḵ yah to detoḵ vu alam yu böpata, lob mehöti verup vu Yesu beyun lus vu yi, ¹⁵ genër bë, “Mehöböp! Kwam gevongin sa naluḡ. Bado nevonḡ yi benavi nipaya raḵ rot. Nevesi yi raḵ nengwah los nevës bël beron nḡahiseḵë. ¹⁶ Lob sa haḵo yam vu hong hur maluh lo rëḵ su deyoh vu bë degevonḡ benivesa jaḵ rë.”

¹⁷ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Oo, ham alam dahis! Ham su vong ving rë! Sëḵ medo buk va la geving ham-a? Gesëḵ medo ḵerë ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Maam ham gweḵo hurmahen nam vu sa rë!” ¹⁸ Lob Yesu petupek raḵ memö, lob lëëin hurmahen geto meya, log bado maya in yi pevis.

¹⁹ Loḵ Yesu losho yi hur maluh meris yö denedo, lob deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Nebë va sën he su ayoh vu bë ḡetii memö sënë geto mena rë-ë?” ²⁰ Rëḵ Yesu nër vu sir bë, “Ham su nevonḡ ving niwëëḵ rë, om sën ham su yoh vu rë! Kë! Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë ham vongvingsën mahen teka mu nabë mastet* ḡahis, og ham rëḵ nanër vu ḵedu sënë nabë ‘Kwedi jaḵ meḡena sagu!’, og rëḵ na. Bë ham gwevonḡ geving yönon, og ham yoh vu bë rëḵ gwevonḡ nḡaa pin. ²¹ [Su aggata ngwë neggëp in bë hil ḡetii memö nabë sënë geto dena rë. Gaḵ hil ayed ḡerin nos ḡehil najom jaḵ mu og mëm.]”

Yesu Nër Ḡaḡek Netu Luu Bë Rëḵ Nadiiḵ Gekedi Jaḵ Gökin
(Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)

²² Yah denedo Galilea lob buk ti lob Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Rëḵ debo Mehönon Nalu doḵ na mehönon nemaj. ²³ Lob rëḵ dengis yi menadiiḵ, loḵ buk natu löö lob kedi jaḵ nah gökin.” Lob yi hur maluh ayoj maggin rot.

Yesu Baḡo Takës-dub-vabuung-yi

²⁴ Lob ya deverup Kapernaum, galam sën denëḵo takës-dub-vabuung-böp-yi lo ya deverup vu Pita bedeloḵ tepëḵ vu yi bë, “Maḵ ham tatovaha netuḡ takës-dub-vabuung-yi ving-a?” ²⁵ Lob Pita yoḡek bë, “Ëë-ë, netuḡ lo!” Log loḵ ya begganḡ ayo, loḵ Yesu tum loḵ tepëḵ in yi muḡin bë, “Simon! Kwam nevo bë? Alam-los-bengöj vu dob sënë, denëḵo takës-ḵupeḵ-yi los denëḵo vu mehönon tena? Maḵ yö denëḵo vu hir alam, ma denëḵo vu alam-yu-ngwë?”

²⁶ Lob Pita nër yah bë, “Denëḵo vu alam-yu-ngwë!” Lom Yesu nër bë, “Nebë saga, om hir alam su deḡetë takës gegëp! ²⁷ Rëḵ mu alu su ḡevonḡ bahëj sengën. Om ḡena ḡeseyu gwaak gëp nḡagḡee nenga, lob ḡël ti sën rëḵ berup namuḡin begweḵo jaḵ lo, og ḡebasuh avi lob rëḵ ḡenatöḵ vu monë ti doḵ. Lob mëm gweḵo monë saga meḡena ḡwetë natu alu hed takës.”

18

Re Böp Vu Anutu-yi-nyëḡ-a?
(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

¹ Vu buk saga Yesu yi hur maluh ya deverup vu yi bedeloḵ tepëḵ in yi bë, “Mehö re tu muḡinsën vu Nyëḡ-yaḡek-yi kesuu alam pin-a?”

² Lob Yesu ḵo hurmahen ti yam bevarah loḵ malaj, ³ genër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë ham su ḡwërin ham gedahun ham nabë hurmahen nebë sënë rë, og ham su yoh vu bë rëḵ doḵ na Nyëḡ-yaḡek-yi rë. ⁴ Mehöti bë dahun yi rot nabë hurmahen sënë,

og rëk natu muğinsën vu Nyëg-yağek-yi kesuu alam pin. ⁵ Log mehöti bë kwa bo sa bedok vu hurmahen nabë sënë ti, og sagak loğ vu sa.”

Nğaa Nipaya Sën Nevong Paya Vu Mehönon Besu Denevong Ving Rë
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶ “Gak bë mehöti geli sa alam sën ayoj neya timu vu sa mahen teka mu lo ti, begevong nğaa nipaya, og rëk geğo nyëvewen böpata rot vu tamusën, gak nabë deseyu gelöng böpata doğ kwa gedegetë duğ na loo vuheng namuğin bemala nama, og mëm nivesa, in su kepë mehönon la. ⁷ Gëp in alam vu dob sënë in nğaa nipaya neggëp merëk kepë sir. Yönon! Nğaa nipaya rëk berup, rëk mu gëp in alam sën denekepë mehönon ngwë rak nğaa nipaya lo.

⁸ Lob nabë nemam ma vaham bë gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv megwetë na. Geyik nemam vahi timu ma vaham vahi timu, in mëm gemedo malam-tumsën degwata. In rëk nemam luu gevaham luu lob degetë hong doğ na nengwah sën netum yoh vu buk los rangah lo.

⁹ Log nabë malam ġahis vahi bë gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam ġeselupek vër begwetë na. Geyik malam vahi mu medo in mëm gemedo malam-tumsën degwata. In rëk malam ġahis luu lom degetë hong doğ na nengwah sën neggëp Nyëg-nengwah-yi lo.”

Ğagak Peggirinsën Rak Sipsip Ti Mala Ma
(Lk 15:1-7)

¹⁰ “Ham gweğin ham! In rëk ham gwekuung nabë hurmahen maluh los avëh nebë sënë sir nğaa meris. Ma! Sa nanër vu ham nabë hir angër vu yağek sën deneğin sir lo vare denelë Amağ sën nedo yağek lo yoh vu buk. ¹¹ [In Mehönon Nalu luğ yam in bë geğo alam malaj masën nah gökin.] ¹² Ham kwamin bo rë. Bë mehöti yi sipsip 100, lob bë ti mala nama, og rëk na sero ma rëk nama? Gak rëk gevuu 99 bedebare kedu gena sero ti sën mala ma lo. ¹³ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë natök vu sipsip ti saga, og rëk kwa vesa in rot kesuu sën kwa vesa in 99 lo. ¹⁴ Nebë sënë, om ham Amamin vu yağek nilël bë hurmahen nebë sënë ti su mala nama.”

Yesu Nër Ğagak Rak Sën Hil Ğango Arid Hir Nğaa Nipaya Degwa Lo
(Lk 17:3)

¹⁵ “Bë arim gevong nğaa nipaya vu hong, og ngo ti ġena ġenanër yi nipaya tato vu yi rë. Lob nabë genğo ayem, og saga nebë geğo yi yom vu hong. ¹⁶ Rëk nabë su ngo ayem rë, og gweğo mehöti ma mehö luu geving bemelöö nah doğ ti in meluu ma melöö nanër ġagak rangah, og mëm ham rëk semu. ¹⁷ Rëk nabë su ngo melöö ayemin rë, og ġenanër vu sa alam pin. Rëk nabë su genğo sa alam ayej geving rë, og ham gwelë yi nabë yi alam-yungwë ti, meyi mehö-neko-takës*. ¹⁸ Sa nanër vu ham yönon nabë nğaa sën ham nanërin vu dob lo, og rëk Anutu nanërin gëp yağek geving. Genğaa pin sën ham ngoğekin vu dob lo, og Anutu rëk ngoğekin gëp yağek geving.

¹⁹ Log sa nanër vu ham yönon gökin nabë: Bë ham mehö luu ayoj timu in nğaa ti vu dob sënë beluho deketağ in vu Amağ, og Amağ sën nedo yağek lo, rëk gevong banon jak. ²⁰ Kë, log nabë mehö luu ma mehö löö kwaj bo sarëğ bedengupin sir doğ ti, og sëk nam medo geving sir.”

Ğagak Peggirinsën Rak Hur Sën Su Nevo Loğ Monë Nyëvewen Rë

²¹ Loğ buk saga Pita ya verup vu Yesu benër vu yi bë, “Mehöböp, arig gevong nipaya beron va la vu sa loğ mëm sa dahun yi nğaa nipaya na? Mağ noh vu beron nemadvahi-bevidek-luu-a?”

²² Loğ Yesu nër yah vu yi bë, “Sa su rëk nanër vu hong nabë beron nemadvahi-bevidek-luu mu rë. Gak sa nanër vu hong nabë ġedahun yi nğaa nipaya na noh vu 70 natu beron nemadvahi-vidék-luu.” (Nër bë sënë in bë tato nabë hil dahun mehönon hir nğaa nipaya sën denevong vu hil lo pin na.)

²³ Log nër ving bë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mehö-los-bengö ti vongin bë yi hur debo dok nah yi monë. ²⁴ Lob deko ti ya verup vu yi, geyi nyëvewen böpata rot yoh vu 10 milion kina. ²⁵ Rëk yi monë su yoh vu bë bo dok rë. Lob mehö-los-bengö nër bë mehö la debago mehö sënë losho venë lo nalu lo, geyi ngaa pin, bedenatu hur-huk-meris-yi in dok nah yi nyëvewen böpata sënë. ²⁶ Lob yi hur maluh saga petev meneggëp loḵ vaha gesu bë, ‘Ġenaḵöök rë, rëk mëm sëḵ bo dok nah hong monë!’ ²⁷ Lob ala kwa vongin yi, benër bë ggovek gesu bo dok nah, log vong yi yah.

²⁸ Lob hur maluh sënë to meya dobnë, lob töḵ raḵ hur maluh ngwë sën vo yi monë yik mahen mu vu wirek yoh vu K100 benyëvewen nahën neggëp vu yi lo. Lob jom yi ahon niwëek begibek nema loḵ kwa genër bë, ‘Ġebo dok nah sa monë!’

²⁹ Lob hur maluh ngwë sënë petev meneggëp loḵ vaha geketaḡ vu yi bë, ‘Ġenaḵöök rë, rëk mëm sëḵ bo dok nah hong monë!’ ³⁰ Rëk su ngo aye rë, getung yi ya karabus in bë mëm bo dok yi nyëvewen rë, lob mëm degeko yi vër. ³¹ Hur maluh vahi delë ngaa sënë, lom ayoj maggin rot, lob ya denër ḡagek sënë pin rangah vu alaj.

³² Lob alaj tahi yi hur maluh saga yah benër vu yi bë, ‘Hong hur nipaya! Muḡinsën gesu vu sa, lob sa dahun hong nyëvewen böpata saga ya meris. ³³ Sa kwaḡ vongin hong, rëḵ su kwam vongin hur maluh ngwë saga rë in-a?’ ³⁴ Lob ala ahë sengën, lom tung yi loḵ ya karabus in debo maggin vu yi bemedo, bemëm bo dok nah yi nyëvewen böpata saga los dahis lob mëm. ³⁵ Om nabë ham su dahun arimin hir ngaa nipaya na yönon rë, og Amaḡ sën nedo yagek lo rëḵ gevong nabë sënë vu ham.”

19

Yesu Nër Ġagek Raḵ Sën Maluh Los Venëj Denevepul Sir Lo (Mk 10:1-12; Lk 16:18)

¹ Yesu nër ḡagek pin sënë ggovek, log vuu distrik Galilea geya los distrik Yudea hir dob sën neggëp bël Yordan vahi yi. ² Lob alam ngahiseḵë detamuin yi bedeya sagu, lob vong behir niraxsën nemaya benijvesa nerax.

³ Lob alam Parisai* la deyam vu yi bedelok tepëḵ bedeseggi yi bë, “Yoh vu bë mehöti bepul venë jak ḡagek meris meris mahen ti ma ma?”

⁴ Lob Yesu nër yah bë, “Maḵ ham su tevin ḡagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo rë? Ġagek sënë nebë Anutu tung mehönon vu nyëdahis, og tung mehönon maluh los avëh! ⁵ Log nër bë, ‘Nebë saga om maluh rëḵ gevuu ama lu ata, log geḵo venë, lob luho denatu anon timu!’ ⁶ Om luho su rëḵ nabë luho luu gökin rë, gaḵ luho detu anon timu. Om ngaa sën Anutu duu ahon ggovek ya lo, og mehönon su debepul.”

⁷ Lob alam Parisai* denër vu yi bë, “Log nebë va sën Moses vo horek vu hil benër bë mehönon dekevu ḵapiya-vepulsën-yi bedebo vu venëj gedejuuk sir na-ë?”

⁸ Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham ayomin niggoh om sën Moses yoḡekin bë ham bepul venëmin nah. Rëḵ su nebë saga vu nyëdahis rë. ⁹ Om sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti venë su vong baggëb rë, rëḵ regga vuu yi geḵo avëh ngwë, og mehö saga vong baggëb.”

¹⁰ Lob yi hur maluh denër bë, “Bë ngaa nabë sënë gëp vu maluh los venëj, og maam mehönon su degeko sir.”

¹¹ Lob nër yah vu sir bë, “Alam pin su deyoh vu bë degevong noh vu ḡagek sën denatu timu agi rë, gaḵ alam vahi sën Anutu duu sir niwëek revuh ti lo, og sir saga mu sën deyoh vu bë desepa dok. ¹² Alam aggagga su deyoh vu bë rëḵ degeko avëh rë. In mehö la og ataj yö ḵo sir nebë saga. Log alam denevong paya vu mehö la besu denëḵo avëh rë. Log alam la kwaj nevo Nyëg-yagek-yi, lob ayoj ni nelël bë su degeko venëj. Mehöti yoh vu bë gevong noh vu ḡagek sënë og gevong.”

Yesu Jom Raḵ Hurmahen (Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

¹³ Lob alam deko hurmahen la medeya vu Yesu in bë gebë nema jak sir genajom jak sir. Rëḵ yi hur maluh deruuk losho ataj. ¹⁴ Loḵ Yesu nër bë, “Ham gwevong hurmahen

denam vu sa. Ham su gwërin sir, in alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen, og alam Nyëg-yağek-yi sir.” ¹⁵ Log bë nema rağ sir log ya rağ.

Mehö Mağëm Ti Yi Kupeğ Nğahisekë
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)

¹⁶ Lob mehö mağëm ti ya verup vu Yesu beloğ tepëğ vu yi bë, “Tatovaha! Mëm sa gevonğ va ti nivesa in mëm sa medo malağ tumsën degwata los degwata?”

¹⁷ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Gelok tepëğ in sa in nğaa nivesa in va? Yiğ Mehö timu nedo beyi mehö nivesa! Kwam nevo bë gemedo malam-tumsën, og gesepe doğ Anutu yi horek pin!” ¹⁸ Rëğ loğ tepëğ yah ggökin bë, “Horek tena?” Lom Yesu nër yah vu bë, “Horek nebë sënë: Su gëngis mehönon medenadiik! Su gwevonğ baggëb! Su gëgodeğ nğaa! Su gënanër gägek kuungsën jağ mehö ngwë! ¹⁹ Gëgurek amam lu atam babuj! Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën nğo ahëm neving hong!”

²⁰ Lob mehö mağëm sënë nër yah vu yi bë, “Sa nesepa loğ horek pin sënë ggovek ya. Rëğ mu sa gevonğ va ngwë geving-a?”

²¹ Lob Yesu nër vu bë, “Bë gënatu mehö yohvu, og gwevonğ hong kupeğ pin balam debağo, lob gëbo monë sën gweko jağ hong nğaa pin lo vu alam sën denerağ vu in nğaa lo, log mëm gënam gëtamuin sa, gemëm hong kupeğ nivesa rëğ gëp vu yağek.” ²² Rëğ mehö mağëm nğo gägek sënë, lob ya los ayo maggin rot, in yi kupeğ nğahisekë rot.

²³ Lob Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Sa nanër vu ham yonon nabë mehö-los-bengö-ggoreksën bë doğ na Nyëg-yağek-yi, og rëğ bimengin rot. ²⁴ Sa nanër gökin vu ham nabë kamer ti bë gurek na rurek len, og yiğ huk böpata rot, rëğ mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën gevonğin nabë doğ na Anutu yi nyëg, og sagağ huk böpata rot kesuu.”

²⁵ Lom yi hur maluh denğo gägek sënë lom delëk bedenër bë, “Om mağ re yoh vu bë rëğ medo mala-tumsën degwata?”

²⁶ Lob Yesu gët sir genër vu sir bë, “Mehönon su deyoh vu bë degevonğ beyö demedo malaj-tumsën rë, gağ Anutu yö yoh vu bë gevonğ bedemedo malaj-tumsën. In Anutu yoh vu bë gevonğ nğaa pin.”

²⁷ Nër bë sënë lob Pita nër yah vu bë, “Gwelë! He hevuu he nğaa pin ya gehe yam medo nesepa hong, om he rëğ gağo va nivesa jağ sënë?”

²⁸ Lob mëm Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yonon nabë vu Buk-tumusën gengaa pin pekwë yi natu mewis, geMehönon Nalu jağ medo mehö-los-bengö yi sëa malangeri belos arë, og mëm vu buk saga ham sën netamuin sa agi rëğ jağ medo sëa-los-arëj nemadluho-bevidek-luu geving sa. Lob ham rëğ gwengö alam Israel degwaj nemadluho-bevidek-luu hir gägek. ²⁹ Log alam pin sën kwaj nevo sarëğ bedenevuu hir begganğ, ma arij, ma avëhnöj, ma amaj, ma ataj, ma naluj, ma hir dob lo, og rëğ degeko nyëvewen mehödahis jağ gëp alam nemadvahi doğ nah sënë, log demedo malaj-tumsën degwata los degwata. ³⁰ Rëğ mu alam nğahijsekë vu muğinsën rëğ nom denatu alam tamsën, log alam nğahijsekë vu tamsën rëğ nah denatu alam muğinsën.”

20

Ğağek Peggirinsën Rağ Mehö Nebağo Yi Hur-huk-yi Lo

¹ “Kë”! Sën Nyëg-yağek-yi anon jağ lo, og yiğ nebë mehöti sën kedi rağ loğ monbuk anon meya nesero alam in degevonğ huk in yi wain. ² Lob vengwëng ving hur la, bedeyoğekin bë degeko kina ti doğ buk saga og ggovek, log mëm vonğ sir medeya denevonğ yi huk wain. ³ Loğ yah verup loğ 9 krök, lob lë alam la gedenare meris mu rağ telig, in huk main sir. ⁴ Lob nër vu sir bë, ‘Ham na gwevonğ sa huk wain geving, log sëğ bağo ham nivesa.’ Lob deya huk.

⁵ Log hes vuheng rağ 12 krök los 3 krök, lob yah to bevong nebë sënë ggökin. ⁶ Log 5 krök sehuksën, lob yah to belë bë alam la denare, lob nër vu sir bë, ‘Ham nare sënë yoh vu hes mala pin in va?’ ⁷ Loğ denër yah bë, ‘Huk main he!’ Lob nër bë, ‘Om ham na gwevonğ sa huk wain geving!’

⁸ Lob buk loḵ, lob huk wain ala nēr vu mehō sēn neḡin alam huk yi lo bē, ‘Ġetahi hur nam beḡebaḡo sir. Ġebaḡo ḡēp alam sēn deyam huk tamusēn lo, bona natōḵ na alam sēn deyam muḡin lo!’

⁹ Lob alam sēn deneya huk raḵ 5 krōk sehuksēn lo denare yam, besir ti ti denēḵo monē kina ti ti. ¹⁰ Galam sēn deyam huk muḡinsēn lo denare yam, gekwaj nevo bē rēḵ deḡeḵo monē nḡahiseḵē rot. Rēḵ ma! Yiḵ denēḵo kina ti ti nebē saga ving. ¹¹ Deḵo monē, rēḵ mu devonḡ ayej nipaya vu huk ala medenēr bē, ¹² ‘Alam sēnē deyam tamusēn, bedevonḡ huk sehuksēn mu, rēḵ ḡebaḡo sir nebē he. Gaḵ he nehevonḡ huk bōpata hes ading rot, behes negga he rot.’

¹³ Denenēr nebē sēnē, lob nēr yah vu sir ti bē, ‘Sa mehō-e! Sa su hevonḡ nipaya vu ham rē! Hil ajoo ḡaḡek muḡin bē sēḵ baḡo hong jaḵ monē kina ti, ¹⁴ om ḡweḵo hong monē beḡena. Monē sēn sevo vu hong lo, og sa bē ḡevonḡ vu alam tamusēn geving nabē saga. ¹⁵ Bē sa ḡevonḡ nḡaa ti jaḵ senḡo sa monē sēnē, og maḵ sēnē su yoh vu rē? Sa hevonḡ nivesa rēḵ ahēm nevonḡin sēnē in va?’ ¹⁶ Om alam vu tamusēn rēḵ nah denatu alam muḡinsēn galam vu muḡinsēn rēḵ nom denatu alam tamusēn nabē saga.”

Yesu Nēr Ġaḡek Netu Beron Löö Bē Rēḵ Nadiiḵ Gekedi Jaḵ Nah Gökin
(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Lob Yesu neya in bē na Yerusalem, lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu desepa yi medeneya ving. Nahēn denetetu aggata medeneya, lob Yesu ḵo sir yah nenga menēr vu sir bē, ¹⁸ “Ham nḡo? Gwēbeng hil naraḵ menaya Yerusalem, lob rēḵ deḡetunḡ Mehōnon Nalu doḵ na alam-deneḵo-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj. Lob rēḵ denanēr ḡaḡek venuh nabē dengis yi nadiiḵ. ¹⁹ Log rēḵ debo yi doḵ na alam dahis nemaj, in denanēr ḡaḡek pelēsēn jaḵ yi los debeek yi gedengis brēm na yi betii ḵelepeḵo*. Gebuk natu löo loḵ kedi jaḵ nah gökin.”

Sebedi Venē Ḷo Nalu Luho Beya Vu Yesu
(Mk 10:35-45)

²⁰ Lob Sebedi venē ḵo nalu luho sepa beya vu Yesu, lom petev meneggēp loḵ vaha in bē ketaḡ nḡaa ti vu. ²¹ Lob Yesu nēr vu yi bē, “Ġeyam in va?” Lob nēr yah vu bē, “Ġenanēr nabē sa naluḡ luho denatu hong ḡadu ḡēp hong Nyēḡ. Ngwē medo ḡēp nemam vesa gengwē medo ḡēp nemam ḵēj.”

²² Nēr bē sēnē, loḵ Yesu nēr yah vu nalu luho bē, “Melu su raḵ nḡaa sēn melu nekwetaḡ in vu sa agi ni rē. Ma melu yoh vu bē melu rēḵ nanum doḵ kap* sēn sēḵ nanum doḵ lo?” Rēḵ luho denēr yah bē, “Alu ayoh vu!”

²³ Lob Yesu nēr vu luho bē, “Yōnon, melu rēḵ nanum doḵ sa kap! Rēḵ mu mehō sēn rēḵ medo ḡēp sa nemaḡ vesa gemehō sēn rēḵ medo ḡēp sa nemaḡ ḵēj lo, og su neggēp vu sa rē. Gaḵ alam sēn Amaḡ yō ggooi sir raḵ lo, sēn rēḵ demedo doḵ.”

²⁴ Lob sir nemadluho denḡo luho hir ḡaḡek sēnē, lob ahēj sengēn vu luho ari. ²⁵ Rēḵ Yesu supin sir yam benēr vu sir bē, “Ham raḵ ni! Alam dahis hir alam sēn denēḡin sir lo, og denēḵo sir raḵ vu hir alam. Gehir alam bōp denedeḡinengin hir alam raḵ horek nḡahi. ²⁶ Rēḵ mu ham, og ham su ḡwevonḡ nabē saga! Gaḵ mehōti bē gevonḡin nabē natu ham mehō bōp ti, og gevonḡ nḡaa nabē sēn tu ham hur in doḵ vu ham. ²⁷ Log bē mehōti gevonḡin nabē natu ham mehō muḡinsēn ti, og gevonḡ nḡaa nabē sēn yi mehō meris lo begevonḡ huk nyēmasēn vu ham. In Mehōnon Nalu yiḵ nebē saga. ²⁸ Su yam in bē alam degevonḡ huk vu yi rē. Gaḵ yam in bē gevonḡ huk vu mehōnon genadiiḵ doḵ nah alam nḡahiseḵē bej in ḡeḵo sir nah vu Anutu.”

Yesu Ro Ḷenod Luu Malaj Betum Yah
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

²⁹ Log dekedi vu Yeriko bedeya lob alam nḡahiseḵē detamuin Yesu. ³⁰ Lob mehō mala ḵenod luu denedo loḵ aggata nenga. Luho denḡo ḡaḡek bē Yesu to neyam, lob luho detahi niwēek bē, “Mehōbōp, Davit* yi Mewis hong! Kwam gevonḡin aluu!” ³¹ Lob alam

saga depetupek raḵ luho bë luho ayej nama, rëḵ ma geluho pasang detahi böpata rot bë, “Mehöböp! Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin aluu!”

³² Lob Yesu nare betahi luho benër bë, “Melu vongin bë sa gevong va vu meluu-a?”

³³ Lob luho denër yah vu bë, “Mehöböp, alu hevong in bë gwevong balu malamin nivesa jaḵ nah.”

³⁴ Lob Yesu kwa vongin luho mebë nema raḵ luho malaj, lob pevis beluho malaj tum medelë nyëg ggökin, geluho detamuin yi bedeya.

21

Yesu Loḵ Ya Yerusalem Nebë Mehö Los Bengö Ti
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-38; Jn 12:12-19)

¹ Ya deverup dus raḵ Yerusalem, lob detöḵ ya Betpage vu Kedu Kele-oliv. Lob Yesu vong hur maluh luu deya, ² log nër vu luho bë, “Melu doḵ na begganḵ-bu ti sën melu malamin neya agu, lob pevis bemelu rëḵ gwelë dogi ti gedeseyu menare genalu nare ving. Lob melu kwevelekin begweḵo luho nom vu sa. ³ Lob nabë mehöti nanër ḡaḡek jaḵ meluu, og melu nanër nabë Mehöböp bë jaḵ mena. Lob rëḵ gevong luho nam pevis.” ⁴ Vong ngaa sënë in ḡaḡek sën mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën nër lo anon jaḵ nabë:

⁵ “Ham nanër vu nyëg Sion* yi alam nabë sënë:

‘Ham gwelë ham mehö-los-bengö neyök vu ham.

Yi mehö mala yes ti, lob raḵ nedo dogi beneyam.

Raḵ nedo dogi-ḵupeḵ-yi nalu ti beneyök.’ ”

⁶ Lob hur maluh luho ya devong yoh vu sën Yesu nër vu luho lo. ⁷ Luho deḵo dogi ata ving nalu, lob delah hir röpröp ayöong yi raḵ ya dogi luho demij, beYesu raḵ nedo. ⁸ Galam ngahiseḵë dekah hir röpröp ayöong yi bedevah neggëp aggata. Log la denesap ḵapah medenebë neggëp aggata ving. ⁹ Lob alam vahi sën denemuḡin gevahi sën denetamuin yi lo denepisekin medenetahi bë:

“Hosana, Oo Davit* Nalu!

Anutu gevong semusemu vu mehö sën neyam los Mehöböp niwëëk!

Hil ḡaḵo Anutu arë jaḵ na vavunë rot!”

¹⁰ Mëm Yesu loḵ ya Yerusalem, lob alam pin detahi bedevong nyëg dedun raḵ log sir vahi deneloḵ tepëḵ vu sir bë, “Mehö re sënë?” ¹¹ Lob alam sën deneya ving yi lo denër yah bë, “Mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën Yesu vu Nasaret ggëp distrik Galilea!”

Yesu Tii Alam Sën Denebaḡo Ngaa Loḵ Dub Ayo
(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹² Lob Yesu loḵ ya dub-vabuung-böp ayo betii alam pin sën denedo loḵ medenebaḡo ngaa los alam sën denetung ngaa in mehö ngwë baḡo lo. Log keyoveḵin tevor pin sën denepekwë* monë raḵ lo ving alam sën denetung nuung lo hir sëa.

¹³ Log nër vu sir bë, “Ḡaḡek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë, ‘Sa begganḵ og rëḵ denanër nabë begganḵ jom-raksën-yi. Rëḵ ham vong beyah tu alam hodeḵ bej waḵ vunsën raḵ.’ ” ¹⁴ Yesu nedo loḵ dub-vabuung-böp lob vong alam malaj ḵenod la gevahaj nipaya la, benijvesa raḵ. ¹⁵ Alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam-horek-yi ahëj sengën raḵ in delë bë nevong ngaa böp böp nebë saga, log denḡo hurmahen bë denepisekin loḵ dub ayo nebë, “Hosana vu Davit* yi Mewis!” lob denër vu yi bë, ¹⁶ “Maḵ su ḡenḡo ḡaḡek sën denenër-ë rë?” Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Eë-ë, sa hanḡo! Gaḵ ham su tevin ḡaḡek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo rë? Nebë:

‘Ḡetahu hurmahen sën nahën denevengwëḡ paya paya los sën ataj nahën denevo rur vu sir lo, gedeḡeḵo arëm jaḵ niröp anon.’ ”

¹⁷ Log vuu sir geto meya beyah Betania beya neggëp sagu.

Yesu Nër Lob Kele Pik Meran Ya*
(Mk 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Heng to, lob Yesu kedi meyah nyëg böp lob diikahë, ¹⁹ lob lë kele pik* ti nare loḵ aggata nenga beya in, rëḵ anon ma geris meris. Lob nër vu ḵele pik* sënë bë, “Su ḡengis anom gökin genama na veröḵ yi!” Lob pevis beḵele pik* lo meran ya.

²⁰ Yi hur maluh delë nebë sënë, lob delëḵ beḵenuj ya gedenër bë, “Nebë va sën ḵele pik* meran ya pevis-ë?”

²¹ Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë ham gwevonḡ geving anon, geḡam su kwamin luu luu rë, og rëḵ ham gwevonḡ nḡaa nabë sën sa hevönḡ vu ḵele pik* agi. Lob ham su rëḵ gwevonḡ sënë mu rë. Gaḵ bë ham nanër vu ḵedu sagu nabë, ‘Kwedi gwetë honḡ duk na loo vuheng!’ og rëḵ anon jaḵ. ²² Log bë ham gwevonḡ geving benajom jaḵ in nḡaa ti, og nḡaa pin sën ham nekwetaḡ in bë gwëḵo lo, og saga ham rëḵ gwëḵo.”

Alam Yuda Deloḵ Tepëḵin Yesu Bë Re Ggoin Yi Raḵ

(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

²³ Log Yesu loḵ ya dub-vabuung-böp betateḵin ḡaḡek vu alam. Lob alam-deneḵo-sriveng hir ggev los Israel hir alam teta deverup vu yi bedenër bë, “Re vo niwëëḵ vu honḡ benër bë gwevonḡ huk nabë sënë? Re ggoin honḡ raḵ-a?”

²⁴ Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Kë”, om sa bë doḵ tepëḵ in ḡaḡek ti nöḵ vu ham rë, loḵ nabë ham nanër nom, og mëm sëḵ nanër mehö sën ggoin sa raḵ in bë sa ḡevönḡ huk agi nöḵ vu ham. ²⁵ Sën Mehö-neripek-alam Jon neripek alam lo, og maḵ degwa vu tena? Maḵ yam vu yaḡek ma sepa loḵ mehönon vu dob kwaj?” Lob tum yah denesap sir raḵ medenenër bë, “Bë hil nanër nabë yam vu yaḡek, og rëḵ doḵ tepëḵ nom vu hil nabë, ‘Rëḵ nebë va sën ham su vonḡ ving yi rë-ë?’ ²⁶ Log nabë hil nanër nabë sepa loḵ mehönon vu dob kwaj, og hil rëḵ aḡönengin alam sën denare-ë. In sir pin kwaj nevo Jon bë yi mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën ti yönon.”

²⁷ Lob denër yah vu Yesu bë, “He duḡin degwa-o!” Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëḵ nanër mehö sën ggoin sa raḵ lo vu ham rë!”

Yesu Tahu Alam Yu Luu Raḵ Hurmahen Luu

²⁸ “Rëḵ ham kwamin vo bë? Mehöti nalu luu denedo, lob ya vu nalu aḡuu benër vu bë, ‘Naluḡ-e, pehi sënë ḡena gwevonḡ sa huk wain!’ ²⁹ Loḵ nalu nër yah vu bë, ‘Sa niḡ lë!’ Loḵ yom ggërin ayo geya mevönḡ huk wain. ³⁰ Log yik ama ya menër vu nalu amon nebë saga, lob yoḡek bë ‘Ëë, amaḡ! Sëḵ na!’ Rëḵ su ya rë. ³¹ Lom nalu ngwë tena sën nḡo ama aye?” Rëḵ denër yah bë, “Nalu aḡuu!” Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Om sa nanër vu ham yönon nabë alam-deneḵo-takës* losho avëh bagḡëb denevonḡ ving bedeneloḵ ya Anutu yi Nyëḡ in ham. ³² In Mehö-neripek-alam Jon yam betateḵin aggata niröpsën vu ham, rëḵ ham su vonḡ ving yi rë. Gaḵ alam-deneḵo-takës* gavëh bagḡëb lo yö denevonḡ ving yi. Beham lë sir ggoveḵ ya, rëḵ ma geḡam su wërin ham bevönḡ ving yi rë.”

Yesu Nër ḡaḡek Peggirinsën Raḵ Alam Nij Paya Deneḡin Huk Wain

(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)

³³ “Ham gwëḡo ḡaḡek peḡgirinsën ngwë agi rë! Mehöti los yi dob böpata bevaroh huk wain bengö ti. Gejegin ḡelönḡ netu heek begḡërin, gesemu nyëḡ gelev asoreng ti in denapip wain anon doḵ, belev begḡang ading ti sën debare jaḵ medemalajin huk wain lo ving. Lob vo huk sënë loḵ ya mehö la nemaj in bë degeḡin ganon vahi natu yi yi gevahi natu hej, log tah yi ya nyëḡ ngwë. ³⁴ Gebuk sën wain anon nemoneḵ lo dus raḵ, lob vonḡ yi hur la deya vu alam sën deneḡin huk lo in bë degeḵo yi wain anon vahi. ³⁵ Rëḵ alam sën deneḡin huk lo dejom yi hur lo ahon bedeneveek la, gedenesis la medenediik, gedenetengwa la raḵ ḡelönḡ. ³⁶ Loḵ huk ala vonḡ hur la deyah ggökin. Vonḡ alam nḡahiseḵë kesuu sën vonḡ ya muḡin lo, rëḵ alam sën deneḡin yi huk lo yik devönḡ nebë saga vu sir ving. ³⁷ Log vonḡ nalu ya vu sir raḵ negḡëp hus. In kwa nevo bë, ‘Rëḵ degurek babu!’ ³⁸ Rëḵ alam sën deneḡin huk wain lo delë nalu lob yö denër vu sir bë, ‘Mehö sënë rëḵ doḵ nah ama ben vu tamusën begeḵo yi nḡaa pin. Om ham-o! Hil angis yi benadiik log mëm yi huk sënë natu hil nḡaa!’ ³⁹ Lob dejom ahon mederot yi yah

dobnë, gedesis mediik.” ⁴⁰ Lom Yesu loḵ tepëḵ bë, “Om ham kwamin nevo bë? Nahub rëḵ huk wain ala nam, og rëḵ gevong nabë va vu alam sën denegin yi huk lo?”

⁴¹ Lob denër yah vu yi bë, “Rëḵ ngis alam nij paya sënë beyuj kataḵ jaḵ. Gerëḵ bo huk wain saga vu alam mewis la bedegegin, rëḵ mëm buk sën dejur anon lo, og mëm debo vahi vu yi!” ⁴² Lob Yesu nër vu sir bë, “Maḵ ham su tevin gaḡek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo rë? Nebë:

‘Alam sën denelev begganḡ lo, nij lëlin ḡelöng ti sënë.

Rëḵ mu sënë netu ḡelöng niwëëḵ begganḡ nyëḵetu-yi. Mehöböp vong sënë lob he halë bë nivesa rot.’

⁴³ Om sa nanër vu ham nabë rëḵ Anutu geḵo yi Nyëḡ vër in ham, gebo vu alam sën degevang banon jaḵ lo. ⁴⁴ [Lob mehöti bë bës bengis yi jaḵ ḡelöng sënë, og rëḵ metes jaḵ. Ma bë ḡelöng sënë geto mejaḵ ḡëp mehöti, og rëḵ kataḵ jaḵ.]” ⁴⁵ Alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam Parisai* denḡo gaḡek peggirinsën sën Yesu nër agi, lob derak ni bë nenër rak sir. ⁴⁶ Lob bë denajom yi ahon, rëḵ deneggönengin alam sën yam denare lo in kwaj nevo Yesu bë yi mehö-nenër-gaḡek-rangahsën ti.

22

ḡaḡek Peggirinsën Rak Nos Sën Maluh Ti Lu Venë Denejom Nemaj Mewis (Lk 14:15-24)

¹ Log Yesu nër gaḡek peggirinsën ngwë ggökin bë: ² “Sën Nyëḡ-yaḡek-yi anon jaḵ lo, og yik nebë sën mehö-los-bengö ti bë getung avëh na vu nalu, lob vong nos böpata. ³ Wirek vong dik ya in alam la in bë denam dega nos sën nalu lu venë rëḵ denajom nemaj lo, lob loḵ buk sën bë dega nos lo, lob vong yi hur la yah denër vu sir. Rëḵ su deyam rë, genij nelël medenedo. ⁴ Lob vong hur la yah ggökin genër vu sir bë, ‘Ham na vu alam sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, beham nanër vu sir nabë sa hero nos ggovek menedo. Sa hevong medesis burmakau böp böp los nalu tuveḵ sën jeji lo ggovek ya. Besa semu ngaa pin ggovek benedo. Ham nam in gwa nos böp sën naluḡ lu venë denejom nemaj!’

⁵ Yi hur ya denër gaḡek sënë vu sir, rëḵ nij tebö besu debë nengaj vu rë, gedeya jeggjin jeggjin. Ti ya yi huk, gengwë ya nevang yi huk stewa, ⁶ gesir vahi dejom mehö-los-bengö yi hur ahon medenevasap sir, gedenesis sir medenediik. ⁷ Lob mehö-los-bengö ahë sengën rot bevong yi alam-beḡö-yi ya desis alam sën desis yi hur medediik lo pin bemalaj maya, gedevesi loḵ hir nyëḡ ving. ⁸ Log mehö-los-bengö nër vu yi hur lo bë, ‘Nos böp sën naluḡ lu venë denejom nemaj lo nöḵ ggovek ya menedo, rëḵ alam sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, sir mehönon nij paya besu deyoh vu bë dega rë. ⁹ Om ham na menoh vu aggata böp sën nevasuh yi lo pin, lob alam pin sën ham natöḵ vu ḡëp sagu, og ham nanër vu sir nabë nam dega nos sën naluḡ lu venë denejom nemaj agi!’ ¹⁰ Nër nebë sënë, log yi hur deyoh vu aggata pin bedesupin alam pin sën denetöḵ vu sir lo, alam nijvesa losho alam nij paya pin. Beyam denedo begganḡ sën maluh lu venë denejom nemaj lo bepup. ¹¹ To denedo gemehö-los-bengö loḵ ya in bë gelë sir. Lob lë mehöti gesu röp röpröp nebë sën vo vu yi vatëveḵ pin mederöp lo rë, gema. ¹² Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Sa mehö-e! ḡeyoh tena meḡeloḵ yam sënë gesu ḡeröp röpröp rë?’ Rëḵ mehö sënë su nër gaḡek ti rë. ¹³ Lom mehö-los-bengö nër vu yi hur lo bë, ‘Ham naduu nema los vaha gegwetë yi geto mena dobnë, bena medo malakenu sagu, bengu megeköö nyë!’ ”

¹⁴ Lom Yesu nër bë, “Kë”, Anutu nevang dik ya vu alam ngahiseḵë, rëḵ neggooin ti ti mu rak in dedoḵ na!”

*Deloḵ Tepëḵ In Yesu In Takës Sën Denetung Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar** (Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

¹⁵ Lob alam Parisai* yö yah denër vu sir bë, “Hil natöḵ vu gaḡek ti tena in hil naduu Yesu?” In sir bë denaduu Yesu nabë sën mehönon denesis sok loḵ lek lo. ¹⁶ Lob devong hir hur maluh lo ving Herot* yi alam beya denër vu Yesu bë, “Tatovaha! He narak ni bë hong mehö niröp! Lob ḡenetateḵin Anutu yi aggata vu alam los anon. Su ḡenehönengin

alam malaj rë, gaḵ ḡenenër ḡaḡek neggëp ti vu alam meris gevu alam los arëj ving. ¹⁷ Om ḡenanër vu he rë, nabë yoh vu bë hil ḡetung takës vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama?" ¹⁸ Rëḵ Yesu raḵ nij bë sir alam kwaj luu lob nër bë, "Ham alam kwamin luu! Ham bë seggi sa? ¹⁹ Maam ham tato monë-takës-yi ti vu sa rë!" Lob deḡo monë ḡahis ti yam vu yi, ²⁰ lob loḵ tepëḵ in sir bë, "Re ḵenu los arë sën raḵ neggëp agi?" ²¹ Lob denër yah bë, "Sisar*!" Lob nër yah vu sir bë, "Om ham gwevong Sisar* yi nḡaa nah vu Sisar*, log Anutu yi nḡaa og ham bo nah vu Anutu!" ²² Denḡo ḡaḡek sënë lob delëḵ beḵenuj ya. Lob devuu yi gedeya.

Deloḵ Tepëḵ In Yesu In Sën Mehönon Denadiiḵ Gedekedi Jaḵ Lo
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)

²³ Alam Sadukai* denenër bë alam-diiḵsën og su rëḵ dekededi jaḵ nah rë. Lob sir la deya vu Yesu yiḵ loḵ buk saga bedeloḵ tepëḵ in yi bë, ²⁴ "Tatovaha! Moses nër bë, 'Bë mehöti nalu nama log nadiiḵ, og ari geḡo yi alov beluho degeḡo naluj vu ari.' ²⁵ Lob mehöti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo ving he wirek. Lob arij aḡuu ḡo avëh lob diiḵ, genalu ma. Lob ari amon ḡo yi alov, ²⁶ loḵ ari amon diiḵ nebë saga, lob gwee nebë saga beya meto arij meggi. ²⁷ Sir pin naluj ma gedediḵ, log avëh diiḵ raḵ neggëp hus. ²⁸ Om ḡenanër nabë najeeng sën mehönon diiḵsën dekededi jaḵ nah lo, og avëh sënë rëḵ natu arij ti tena venë? In sir pin deḡo avëh timu saga netu venëj."

²⁹ Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, "Ham su raḵ Anutu yi ḡaḡek sën neggëp loḵ yi ḡapiya lo ni rë! Beham su raḵ Anutu niwëëḵ ni ving rë! Om sën ham nekuung raḵ in ham rot. ³⁰ Vu buk sën mehönon diiḵsën dekededi jaḵ nah lo, og maluh su rëḵ degeḡo avëh rë, gavëh su rëḵ deḡaḵ maluh rë, gaḵ rëḵ nama. Gaḵ rëḵ demedo nabë angër lo vu yaḡek. ³¹ Rëḵ ḡaḡek sën mehönon diiḵsën bë dekededi jaḵ nah lo! Maḵ ham su tevin ḡaḡek sën Anutu nër vu ham meneggëp loḵ yi ḡapiya lo rë? Sën nër nebë, ³² 'Sa Abraham yi Anutu sa, ḡIsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa.' Nabë mehönon denadiiḵ bemalaj nama na veröḵ yi, og su yoh vu bë nanër nabë lööho hir Anutu yi rë, gaḵ lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi." ³³ Lob alam pin sën denḡo ḡaḡek agi lo delëḵ beḵenuj ya.

Anutu Yi Horek Ti Sënë Kesuu Vahi Pin
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)

³⁴ Loḵ alam Parisai* denḡo bë Yesu yi ḡaḡek saga vong Sadukai* bededuj ma, lob desupin sir ya vu yi ³⁵ in bë deseggi yi, lob hir mehö-horek-yi ti loḵ tepëḵ in yi bë, ³⁶ "Tatovaha! Horek ti tena kesuu horek vahi pin-a?"

³⁷ Lob Yesu nër vu yi bë, "Ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis, beḵenum los dahis, gekwam los dahis na vu yi timu. ³⁸ Horek dus ti sënë böpata rot bekesuu vahi pin. ³⁹ Lob horek böp ngwë netu luu nebë saga nebë, 'Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën nḡo ahëm neving hong lo.' ⁴⁰ In Horek pin los alam-denenër-ḡaḡek-rangahsën hir ḡaḡek pin lo degwaj neggëp loḵ horek luu sënë."

Yesu Loḵ Tepëḵ In Kerisi Vu Alam Parisai**
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)

⁴¹ Alam Parisai* desupin sir benahën denedo, lob Yesu loḵ tepëḵ in sir bë, ⁴² "Ham kwamin nevo Mehö sën Anutu ggooin raḵ in bë geḡo hil nah lo bë maḵ degwa vu re?" Loḵ denër yah vu yi bë, "Degwa vu Davit*."

⁴³ Lob nër yah vu sir bë, "Rëḵ nebë va sën Anon Vabuung vo kwa vu Davit benër Mehöböp raḵ Kerisi-ë? ⁴⁴ Sën nër bë: 'Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë:

"Ḡemedo sa nemaḡ vesa.

Gevu tamusën og sëḵ ḡetung alam sën denelë hong paya lo dedoḵ na vaham ḡebinë." ' "

⁴⁵ Yi degwa vu Davit*, loḵ nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?"

⁴⁶ Lob mehöti su yoh vu bë nanër ḡaḡek ti doḵ nah vu Yesu rë. Lob deggönengin yi ḡaḡek loḵ buk sënë, besu deneloḵ tepëḵ vu yi ggökin yah rë.

23

Alam-horek-yi Los Parisai Hir Aggata
(Lk 11:37)*

¹Lob Yesu nër gägek vu alam yu böpata saga losho yi hur maluh lo bë, ²“Alam-horek-yi los alam Parisai* deneloḵ yah Moses ben, ³om gägek sën devo vu ham lo, og ham gwengö beham sepa doḵ. Rëḵ nḡaa sën denevonḡ lo, og saga ham su sepa doḵ. In deneggooin horek nḡahiseḵë raḵ rëḵ su denevonḡ yoh vu rë. ⁴Deneduu nḡaa maggin bedenetele raḵ ya mehönon kwaj, rëḵ sir og nij nelël gesu denevër nemaj in bë dedoḵ vu sir teka rë. ⁵Nḡaa pin sën denevonḡ lo, og sagaḵ denevonḡ in bë alam degelë. Log denekevu Anutu yi horek la loḵ ḵapiya medebom loḵ ḡobeng gedenevaḵu vil dabaj kesuu alam vahi gedenesemu hir röpröp nyë veteveḵ menare soo soo. ⁶Gahëj neving bë jaḵ na dega nos namuḡin ḡëp nyëḡ-nos-böp-yi, gedemedo lël mala ḡëp dub-supinsën-yi. ⁷Log ahëj neving bë alam debengwëḡ vu sir bedegeḵo sir jaḵ doḵ alam tabaḵ los denanër sir nabë Tatovaha. ⁸Rëḵ mu ham og alam su denanër ham nabë Tatovaha! Gaḵ yik Mehö timu tu ham tatovaha, gaḵ ham pin arimin ham mu.

⁹Log ham su nanër ham mehöti vu dob sënë nabë ham Amamin yi. Gaḵ yik ham Amamin timu nedo, yik Yi sën nedo yaḡek. ¹⁰Log su denanër ham nabë Alaj ham. Gaḵ yik ham Alamin timu sënë, yik Kerisi*. ¹¹Rëḵ mu mehö sën bë kesuu ham benatu ham mehö böp lo, og natu ham hur rë. ¹²Mehöti bë ḡeḵo yö arë jaḵ, og rëḵ arë nama. Log mehöti bë dahun arë, og rëḵ arë böp jaḵ.”

*Yesu Nër Gägek Raḵ Alam-horek-yi Hir Nḡaa Nipaya Sën Denevonḡ Lo
(Mk 12:38-40)*

¹³“Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! ḡëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nevehii Nyëḡ-yaḡek-yi yi veluung avi in mehönon pin! Log ham nḡo su neloḵ ya rë, geham newërin alam sën denevonḡ in bë dedoḵ na lo ving.

¹⁴Wöp-o! Ham alam-horek-yi galam Parisai*-e, ḡëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neḵo avëh alov hir begganḡ lu nḡaa vër in sir, log ham nejom raḵ hus adingseḵë in bë kebu jaḵ ham nḡaa nipaya saga. Om rëḵ ham gwëḵo nipaya böpata doḵ nah nyëvewen.

¹⁵Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! ḡëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neḵo loḵ loo los dob pin in bë natöḵ vu mehöti begërin yi natu ham hur. Lob mehö nebë sënë netu ham hur ggovek, lob tum ham nevonḡ yi netu mehö nipaya kesuu ham berëḵ na Nyëḡ-nengwah-yi geving ham.”

Yesu Nër Alam Parisai In Deruu Demij Vu Nḡaa Vabuung Böp Gedëḵo Nḡaa Mahen Raḵ
(Lk 11:37-52; 20:45-47)*

¹⁶“Wöp-o! ḡëpin ham! Ham mehönon malamin ḵenod sën ham bë tato aggata vu mehönon! Ham nenër bë, ‘Bë mehöti nanër dub-vabuung-böp arë genanër yönön vavunë, og sagaḵ nḡaa meris. Gaḵ mehöti bë nanër dub-vabuung-böp yi goor, genanër yönön vavunë, og su rëḵ gekuung jaḵ rë, gaḵ rëḵ gevonḡ noh vu sën nër lo.’ ¹⁷Ham mehönon kwamin ma, gemalamin ḵenod! Nḡaa tena kesuu-a? Maḵ goor kesuu-a? Ma! Dub-vabuung-böp sën vonḡ begoor netu vabuung lo, om saga kesuu! ¹⁸Log ham nenër bë, ‘Bë mehöti nanër jepö ḡëp dub-vabuung-böp genanër yönön vavune, og sagaḵ nḡaa meris. Gaḵ bë nanër seriveng sën raḵ nedo jepö lo, genanër yönön vavunë, og su rëḵ gekuung jaḵ rë, gaḵ rëḵ gevonḡ noh vu sën nër lo.’ ¹⁹Ham mehönon malamin ḵenod! Nḡaa tena kesuu-a? Maḵ seriveng kesuu-a? Ma! Jepö sën nevonḡ beseriveng netu vabuung lo, om saga kesuu! ²⁰Om mehöti bë nanër jepö genanër yönön vavunë, og nevonḡ niwëëḵ vu yi gägek raḵ jepö los nḡaa pin sën raḵ nedo lo ving. ²¹Gemehöti bë nanër dub-vabuung-böp genanër yönön vavunë, og nevonḡ niwëëḵ vu yi gägek raḵ dub-vabuung ving Mehö sën nedo loḵ dub ayo lo. ²²Log mehöti bë nanër yaḡek genanër yönön vavunë, og nevonḡ niwëëḵ vu yi raḵ Anutu yi sëa los Mehö sën raḵ nedo lo ving.

²³Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*! ḡëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nos pin vu huk saga sën ham neḵo anon ti ti ḡḡëp sën netu nemadluho lo,

beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos böp los mahen mahen pin nebë jemejeng los yesek gemajëj ving, rëk ham vuu horek yi gägek böp böp vahi pin ya. Sën nenër bë alam degevonğ ngaa niröp mu, los kwaj pesivin mehönön mededok vu sir gayoj na timu vu Anutu lo. Horek sën nebë hil abo ngaa sën netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rëk gevuu sënë na rë. Rëk mu mëm hil sepa dok ngaa böp sënë namugin. ²⁴ Ham mehönön malamin kenod sën ham bë tato aggata vu mehönön! Ham nesepa loğ horek mahen mahen geham su nesepa loğ horek böp böp rë, lob sënë nebë sën ham seruuin ngemek vër in bël kul, geham num kamer los dahis ving bël loğ ya ham ayomin.

²⁵ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neripek kap los perë navi mu, geham nesupin ngaa hodek nipaya paya los ngaa jeggjin jeggjin loğ ayo peggo. ²⁶ Ham Parisai* malamin kenod! Ham jipek kap ayo namugin rë, loğ mëm navi rëk niveseek jağ geving.

²⁷ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nebë bedub avi sën dekevu hevek veroo rağ. Hil halë ggëp vavunë bë malangeri, rëk ayo peggo og heljeng sekej los ngaa ningöhek pin pup beneggëp. ²⁸ Lom ham nebë saga. Alam denelë ham navimin mu, lob denekuung bë ham nimin vesa. Rëk mu gägek kuungsën los ngaa nipaya pup ham ayomin.”

Yesu Nër Alam-horek-yi Bë Rëk Degeko Nipaya Nyëvewen

²⁹ “Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nelev begganğ-bedub-yi nivesa vesa rağ nedo waak sën denebë alam-denenër-gägek-rangahsën sekej loğ wirek lo, geham nevunek vu alam-yohvu hir bedub. ³⁰ Geham nenër bë, ‘Bë he medo wirek dok he kenumin lo hir buk, og su rëk he dok vu sir bangis alam-denenër-gägek-rangahsën sënë rë.’ ³¹ Om saga og ham ngo nenër ham degwa rangah bë alam sën denesis alam-denenër-gägek-rangahsën bedenediik lo hir mewis ham. ³² Maam ham ngo tahu dok nah ham kenumin lo vahaj!

³³ Ham nyël! Beggëv nalu ham! Ham su yoh vu bë rëk beya in Nyëg-nengwah-yi rë! ³⁴ Om sa nanër vu ham nabë seğ gevong alam-denenër-gägek-rangahsën la, galam los kwaj nivesa la, galam-horek-yi la, benök deberup vu ham, lob ham rëk ngis sir la medenediik, geham ngis la jağ na kelepeko*, geham beek la dok ham dub-supinsën-yi. Log ham rëk juuk sir begwetii sir medok vahaj medena nyëg ngwë. ³⁵ Om rëk denanër alam sën denesis sir medenediik vu nyëdahis lo, gesën vu buk agi pin degwa gëp vu ham nabë ham sis sir ving. Kë. Loğ mehö-yohvu Abel, beyam verup loğ Barakia nalu Sakaria sën desis mediik loğ dub-böp ayo vabuung los jepö vuheng atov lo, og ngaa pin sënë degwa rëk gëp vu ham. ³⁶ Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa pin sënë nyëvewen rëk natök vu alam vu buk sënë.”

*Yesu Su Rağ Nyëg Böp Yerusalem
(Lk 13:34-35)*

³⁷ “Yerusalem, Yerusalem! Hong mehö genesis alam-denenër-gägek-rangahsën medenediik, log genetengwa Anutu-yi-alam sën nevong sir yök vu hong lo rağ gelong medenediik! Sa nehevong beron beron in bë ngupin nalum lo nabë sën kökrëeh ata nesupin nalu lo loğ yah babu lo, rëk nim lël. ³⁸ Om ham gwengö rë! Anutu vuu ham ya ggovek ya beham nyëg rëk nabumeng na. ³⁹ Om sa nanër vu ham nabë ham su rëk malamin jağ sa gökin nah rë, rot bena berup dok buk sën ham nanër nabë: ‘Anutu gevong semusemu vu Mehö sën vong yam los niwëek lo!’ ”

24

*Yesu Nër Gägek Rağ Dub-vabuung-böp Bë Rëk Kevoh Na
(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)*

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo beto meya, lob yi hur maluh deya vu yi bedetato dub-vabuung yi begganğ pin vu yi. ² Rëk nër yah vu sir bë, “Ham lë ngaa pin sënë? Sa nanër

vu ham yonon nabë: Su rëk degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gak rëk dekevoh pin bedegetë geto jeggin jeggin.”

*Yesu Nër Rangah Bë Maggin Rëk Berup
(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)*

³ Yesu ya nedo Kedu Kele-oliv, lob yi hur maluh meris yö deya vu yi bedenër bë, “Genanër vu he nabë gägek sën genër lo rëk anon jak dok buk tena? Geva rëk tato vu he nabë vongin geduk nom dob, log dob los yağek hir buk nama na?”

⁴ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham gweğin ham! ⁵ In rëk mehö la degekuungin ham. Alam ngähisekë rëk denam bedenanër sarëğ jak nah sir nabë, ‘Yik Kerisi* sa sënë!’ Lob rëk detetuhin alam ngähisekë medenah vu sir. ⁶ Log ham rëk gwenğo begö bengö, galam denanër jeggin jeggin nabë vongin berup, og ham su newamin jak! In ngaa nebë sënë yö rëk nam, gak Buk-tamusënek yö rëk nahën. ⁷ Alam dob ngwë rëk dekedi belosho alam nyëğ ngwë dengis sir. Log mehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëk dekedi belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. Log meyip rëk natök vu nyëğ vahi, gejemapi gee jak dob la. ⁸ Ngaa pin sënë og yik nebë nivanë sën nevonğ avëh muğin in bë degeko naluj lo. ⁹ Dok buk sënë rëk alam degeko ham in debo vanë los maggin vu ham, gedengis ham nadiik. Log alam pin rëk degelë ham paya in sa alam ham.

¹⁰ Lob rëk alam ngähisekë nij dëlin sa gedegerin sir nah, bedegelë sir paya, lob degetung hir alam dok na alam-begö-yi nemaj. ¹¹ Lob alam-gägek-kuungsën ngähisekë rëk kedı degekuungin alam ngähisekë. ¹² Ngaa nipaya nam meböpata jak, lob alam ngähisekë su rëk ahëj geving sir rë. ¹³ Gak mehönon sën denajom sa ahon medemedo los nij wëek rot menatök na buk sën denadiik lo, og rëk Anutu geko sir nah vu yi. ¹⁴ Lob rëk alam denanër Bengö Nivesa jak Anutu-yi-Nyëğ na menoh vu dob pin balam pin degengö, log mëm yağek los dob hir buk govek na.”

*Yesu Nër Bë Ngaa Los Maggin Rot Rëk Berup
(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)*

¹⁵ “Lob ham rëk gwelë nabë ngaa vabuung degwa nipaya sën mehö-nenër-gägek-rangahsën Daniel nër wirek lo bare dok nyëğ vabuung Yerusalem begevong paya vu-bë mehöti natevin sënë, og kwa bo gägek sënë mejak ni rë- ¹⁶ og mëm dok buk saga alam sën demedo distrik Yudea lo rëk debeya bedena los kedu. ¹⁷ Lob mehöti bë jak na sewah jak yi begganğ yu tamangsën vavunë megeko ayöong dok buk saga, og su rëk dok nah geko yi ngaa vu begganğ ayo rë, gak rëk beya mena pevis. ¹⁸ Log mehöti bë medo dok huk anon, og su rëk serög benah geko yi röprüp-ayöong-yi gëp begganğ rë, gak rëk beya mena pevis. ¹⁹ Gëp in avëh sën naluj nare loğ ayoj lo, los sën nahën denevo rur vu naluj loğ buk agi. ²⁰ Ham najom jak nabë ngaa sënë su natök vu ham dok kwev-ayöong-nikul-yi, ma dok Buk-sewahsën-yi* rë. ²¹ Yonon, dok buk sënë og rëk maggin böpata rot. Maggin nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu tung dob lo rë rot beberup gwëbeng sënë. Log su rëk maggin nabë sënë berup vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²² Lob nabë Mehöböp su kwa bo nabë bepul buk saga dus rë, og mehöti su rëk medo vesa rë. Rëk mu kwa nevo yi alam sën ggooin sir rak lo, om rëk bepul buk los maggin saga dus.

²³ Dok buk sënë bë mehöti nanër vu ham nabë, ‘Ham lë! Yik Kerisi* sënë!’, ma nanër nabë, ‘Yi sagu!’, og ham su gwevong geving hir gägek. ²⁴ Rëk Kerisi-kuungsën la los alam-gägek-kuungsën la rëk dekedi bedevong huk los niwëek aggagga gedevong ngaa böp böp. Yonon, lob nabë deyoh vu, og rëk degeko alam sën Anutu ggooin sir rak lo nah vu sir. Rëk mu su deyoh vu rë. ²⁵ Ham ngo? Senër sënë muğin vu ham! ²⁶ Om nabë denanër vu ham nabë, ‘Ham gwelë! Nedo nyëğ-yumeris saga!’, og ham su na sagu. Ma denanër nabë, ‘Ham gwelë! Vun yi menedo loğ begganğ ayo!’, og ham su gwevong geving sir, ²⁷ in Mehönon Nalu rëk nam nabë sën davës never ggëp nyëğ mala neverup beya netök nyëğ mala nemasusek lo, balam pin degelë. ²⁸ Vu nyëğ sën heljeng deneggëp lo, og kadanii denesup sir ya in bë dega.”

Yesu Nër Bë Nahub Rëk Mehönon Nalu Nom
(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)

²⁹ “Maggin buk sënë yi govek na rë, log rëk pevis
‘benyëg malakenu doḱ,
gekwev su rëk natum rë,
log betuheng rëk geto in yaḱek.

Genḱaa los niwëëk pin vu yaḱek rëk desasukin sir.’

³⁰ Lob vu buk saga, mëm nḱaa ti rëk berup gëp yaḱek babu in bër ham kwamin beham jaḱ ni nabë Mehönon Nalu vonḱin duḱ nom, lob rëk mehönon pin vu dob dengu medengis sir. Log rëk degelë Mehönon Nalu doḱ medo beggob yaḱek yi, benam los niwëëk gevunëḱ vuneḱ yaḱek yi malangeri rot. ³¹ Lob avuuk rëk ngu bededun böpata, log gevong yi angër na dengupin alam sën yö ggooin sir raḱ tu yi alam lo noh vu nyëḱ pin. Vu dob vuheng atov mena menoh vu dob nenga lubeluu.”

*Yesu Tateḱin Ġaḱek Raḱ Go**
(Mk 13:28-31; Lk 21:29-33)

³² “Ham kwamin bo jaḱ go* rë. Buk sën bë purpur berup ngu lo, og ham neraḱ ni bë go* vonḱin nabung beham dev jaḱ na jök. ³³ Om nabë ham gwelë nḱaa pin sënë anon jaḱ, og ham jaḱ ni nabë Mehönon Nalu yam dus raḱ benare aggata avi. ³⁴ Sa nanër vu ham yönon nabë mehönon pin su rëk malaj nama na veröḱ yi rë, log nḱaa pin sën agi rëk anon jaḱ. ³⁵ Yaḱek los dob rëk nama na, gaḱ sa ḱaḱek, og su rëk nama na rë.”

Yesu Nër Bë Mehöti Su Raḱ Buk Los Nḱebek Saga Ni Rë
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Rëk mehöti su raḱ buk los hes mala saga ni rë. Angër vu yaḱek su derak ni rë. GeNalu su raḱ ni rë. Gaḱ Ama yö timu raḱ ni. ³⁷ Mehönon Nalu bë nom, og alam rëk medo degevonḱ nḱaa nabë sën denevonḱ loḱ Noa yi buk wirek lo. ³⁸ Wirek sën bël su vuuk rë lo, og mehönon medo denegga los denenum, gemaluh denëḱo venëj, gavëh denerak reggaj rot, beya verup loḱ buk sën Noa loḱ ya yaḱ ayo. ³⁹ Log alam saga su derak ni bë nḱaa ti vonḱin natöḱ vu sir rë, log bël vuuk verup pevis berehöö sir pin. Lob buk sën Mehönon Nalu nom lo rëk nabë saga. ⁴⁰ Lob bë maluh luu demedo huk anon, og Anutu rëk geḱo ngwë na gegevuu ngwë bemedo. ⁴¹ Lob bë avëh luu medo degebil nos, og Anutu rëk geḱo ngwë na gegevuu ngwë bemedo. ⁴² Om ham medo malamin natum, in ham duḱin buk sën ham Mehöböp rëk nom lo. ⁴³ Ham kwamin bo nḱaa sënë rë: Bë begganḱ ala genḱo hes mala sën mehö hodeḱ rëk nam doḱ buk begodeḱ yi nḱaa lo, og su yoh vu bë rëk gelë mehö saga mu gedoḱ na yi begganḱ ayo rë. ⁴⁴ Nebë saga, om ham gwero ham bemedo, in Mehönon Nalu rëk nom doḱ buk ti, log ham duḱin.”

Yesu Nër Ġaḱek Peggirinsën Raḱ Alam-huk-yi Nivesa Los Nipaya
(Lk 12:41-46)

⁴⁵ “Maḱ hur ti tena nedo beyi mehö los kwa benevonḱ yi huk niröp-a? Og mëm ala rëk gooin yi jaḱ in gegin yi hur vahi pin bebo nos gelek sir niröp doḱ buk sën degeḱo nos lo. ⁴⁶ Gevu tamusën nabë ala na genom berup, lob gelë nabë yi hur nevonḱ huk yoh vu sën nër lo, og yi hur sënë rëk kwa vesa. ⁴⁷ Log sa nanër vu ham yönon nabë ala rëk gevong yi nḱaa pin doḱ na nema in gegin. ⁴⁸ Gaḱ hur nipaya ti og rëk kwa bo doḱ ayo nabë, ‘Sa alaḱ su yoh vu bë rëk nom pevis rë!’ ⁴⁹ Lob geveek hur-huk-yi vahi, gega los nanum geving alam sën denenum bël menḱëës bedenekeyevin lo. ⁵⁰ Log ala rëk nom doḱ buk ti sën yi hur su neḱin yi loḱ lo rë, gaḱ rëk nom doḱ hes mala ti sën yi duḱin lo. ⁵¹ Lob rëk ala ngis yi rot mebasap yi, log getë na medo geving alam kwaj luu, bedegeḱo nyëvewen gëp ti. Vu nyëḱ sagu og rëk dengu medegeḱöö nyëj.”

¹ Log Yesu tatekin vu sir bë, “Sën Nyëg-yağek-yi anon jaḵ lo, og yiḵ rëḵ nabë sën avëh avö nemadluho deḵo hir ram raḵ beya denebuu maluh sën nahën neḵo avëh lo ggëp aggata. ² Lob sir nemadvahi kwaj ma, genemadvahi los kwaj. ³ Avëh kwaj masën deḵo hir ram bedeyam, rëḵ su deḵo wël* sepa rë. ⁴ Gaḵ avëh los kwaj deḵo hir ram raḵ bedetöo wël* la loḵ buayo ving bedëḵo sepa. ⁵ Rëḵ mehö sën ḵo avëh lo su yam pevis rë, lob avëh pin malaj neggëp, lob deggëp yiing.

⁶ Lob buk vuheng raḵ loḵ ḵööḵ ti yam bë, ‘Mehö sën ḵo avëh lo yam raḵ. Ham na gwebuu yi vu aggata begweḵo menam!’ ⁷ Lob avëh avö pin deḵedi raḵ bedesemu loḵ hir ram. ⁸ Lob avëh kwaj masën denër vu avëh los kwaj bë, ‘Ham bo hömin wël* teka vu he rë, in he hömin ram vonḡin nakul!’ ⁹ Rëḵ avëh los kwaj denër yah vu sir bë, ‘Ma! Wël* teka sënë su rëḵ noh vu hil pin rë. Om maam ham nḡo na baḡo hömin vu setuwa!’ ¹⁰ Lob deḵedi raḵ benahën medo deneyök aggata, log mehö sën ḵo avëh lo to. Lob avëh sën desemu sir ggovek medenedo lo deloḵ ya beggänḡ ayo ving yi in dega nos böp sën maluh lu venë denejom nemaj lo. Log devehii repinḡ yah.

¹¹ Log avëh avö nemadvahi sën kwaj ma lo yom deverup lob denër bë, ‘Mehö böp, mehö böp! Ġetahinin repinḡ in he!’ ¹² Rëḵ nër yah vu sir bë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë sa duḡin ham!’

¹³ Om sa nanër vu ham nabë ham medo malamin natum, in ham su raḵ buk los hes mala ni rë.”

*Yesu Nër Ġağek Peggirinsën Raḵ Hur Löö
(Lk 19:12-27)*

¹⁴ “Log sën Nyëg-yağek-yi anon jaḵ lo, og yiḵ nebë mehö ti neya vatëveḵ nyëḡ ngwë, log supin yi hur bevo yi monë ggelek sir in degeḡin. ¹⁵ Kwa vo hir huk los nij wëëḵ ti ti lo, lob vo ggelek loḵ yah sir. Ti ḵo K5000, gengwë ḵo K2000, log ngwë ḵo K1000. Vonḡ nebë sënë log ya raḵ. ¹⁶ Ya ggovek, log mehö sën ḵo K5000 lo pevis bevonḡ huk baḡosën raḵ, lob ḵo K5000 sevök ya ving. ¹⁷ Log mehö sën ḵo K2000 lo vonḡ huk baḡosën raḵ ving beḵo K2000 sevök ya ving nebë saga. ¹⁸ Gaḵ mehö sën ḵo K1000 lo, og ḵo monë sën ala vo vu yi lo beya melev söv gevun luḵ ya.

¹⁹ Nahub gebuk sën alaj yom verup lo, lob vonḡin bë genḡo monë sën vo vu sir lo. ²⁰ Lob mehö sën ḵo K5000 lo verup, lob ḵo K5000 ving K5000 sën ala vo vu yi lo, genër bë, ‘Mehö böp! Gwelë! Ġevo K5000 sënë vu sa, log sa hevonḡ huk baḡosën raḵ behaḵo K5000 sënë ving.’ ²¹ Lob ala nër vu yi bë, ‘Honḡ hur nivesa meḡevonḡ yoh vu. Ġevonḡ nivesa rot! Ġeneḡin nḡaa mahen mahen pin nivesa nebë saga, om mëm sa ḡevonḡ honḡ begweḡin nḡaa nḡahiseḵë. Ġenam balu kwad vesa doḵ ti.’

²² Log mehö sën ḵo K2000 lo verup ving benër bë, ‘Mehö böp! Ġevo K2000 vu sa wirek, log sa hevonḡ huk baḡosën raḵ, lob sa haḵo K2000 ving.’ ²³ Lob ala nër vu yi bë, ‘Honḡ hur nivesa, meḡevonḡ yoh vu! Ġeneḡin nḡaa teka teka nivesa nebë saga, om mëm sa ḡevonḡ honḡ begweḡin nḡaa nḡahiseḵë. Ġenam balu kwad vesa doḵ ti.’

²⁴ Log tum mehö sën ḵo K1000 lo verup benër bë, ‘Mehö böp! Senḡo raḵ nim ggovek ya bë honḡ mehö los nim wëëḵ. Mehö ngwë denevaroh nos genḡo ġeneḵo anon. Log mehö ngwë denevonḡ huk, lob nḡo ġeneḵo hir nyë-sevöksën. ²⁵ Nebë saga om sën sehöneng, lob sevun honḡ monë K1000 sënë menedo loḵ dob. Honḡ nḡaa sënë, om gweḵo nöḵ!’ ²⁶ Rëḵ ala nër yah vu yi bë, ‘Honḡ hur nipaya rot! Benim tebö ata! Maḵ yönon, ḡeraḵ ni bë sa nehaḵo nos sën mehö ngwë denevaroh lo, gesa nehaḵo nyë-sevöksën raḵ sën mehönon ngwë denevonḡ huk in lo? ²⁷ Bë nabë saga, og gwetunḡ sa monë na beggänḡ-monë-yi, in nabë senom berup nabë sënë, og sa ḡaḵo sa nḡaa los yi sevöksën geving. ²⁸ Om ham bo K1000 sënë vër in mehö sënë geham bo vu mehö sën ḵo la ving metu K10,000 lo. ²⁹ In alam pin sën hir nḡaa neggëp lo, og rëḵ degeḵo la geving, gehir nḡaa la rëḵ berup geving mekesuu. Gaḵ mehöti sën yi nḡaa su neggëp rë lo, og mahen teka sën neggëp vu yi lo rëḵ nama na verök yi. ³⁰ Lob ham gwetë hur sehëb sënë doḵ na nyëḡ malakenu sën alam denesu los deneköö nyëḡ lo.’ ”

Yesu Nër Bë Rëk Mehönon Nalu Genço Alam Pin Hir Ğägek

³¹ “Nahub rëk Mehönon Nalu nam los niwëek gevunëk vunëk yağëk-yi, gangër pin denam geving yi, og vu buk sënë rëk jağ medo yi sëa malangeri los vunëk vunëk yağëk-yi. ³² Log mehönon pin rëk dengupin sir na debare mala. Lob rëk basuh sir na yu luu nabë sën sipsip ala ggooin sipsip rağ yu ngwë, gememëk rağ yu ngwë. ³³ Rëk gevong sipsip na nema vesa, gememëk na nema këj. ³⁴ Nabë sënë lob Mehö-los-bengö rëk nanër vu alam sën denare nema vesa lo nabë, ‘Ham nam! Ham sën Amağ vong semusemu vu ham lo. Ham doğ na nyëğ sën tongin vu ham wirek loğ buk sën netung yağëk los dob meneggëp lo. ³⁵ In wirek sediikahëğ, rëk ham vo nos vu sa. Sayoğ vev in bël kul, rëk ham vo bël kul mesenum. Sa mehö nyëğ ngwë rëk ham ço sa ya ham begganğ. ³⁶ Ham lë sa naviğ meris, lob ham vo tob vu sa. Sa niğ rağ, rëk ham ğin sa nivesa. Sa nado karabus, rëk ham yök lë sa kesii.’

³⁷ Loğ tum alam yohvu saga rëk dedoğ tepëk nah vu yi nabë, ‘Mehöböp! He halë loğ buk tena bë ğediikahëm lob he vö nos vu hong-a? Log he halë bë ayom vev in bël loğ buk tena lob he vö vu hong-a? ³⁸ Log he halë bë hong mehö nyëğ ngwë loğ buk tena, lob he haço hong ya he begganğ-a? Log ğenare navim meris loğ buk tena lob he vo tob vu hong-a? ³⁹ Gehe halë bë nim rağ ma ğenedo karabus loğ buk tena, lob he yök halë hong kesii-a?’

⁴⁰ Lob Mehö-los-bengö rëk nanër vu sir nabë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë nğaa sën ham nevonğ vu arig lo nij paya paya sën su los bengöj vu dob rë lo, og nğaa pin sënë ham nevonğ vu sa.’

⁴¹ Log rëk nanër alam sën demedo nema këj lo nabë, ‘Ham alam nimin paya! Ham su bare sa malağ. Ham na medoğ na nyëğ sën devonğ vu Satan losho yi angër lo. Sën nengwah netum yoh vu buk los buk lo. ⁴² In wirek sediikahëğ, rëk ham su vo nos vu sa rë. Sayoğ vev in bël kul, rëk ham su vo bël kul vu sa rë. ⁴³ Sa mehö nyëğ ngwë, rëk ham su ço sa ya ham begganğ rë. Sa niğ rağ los sa nado karabus, rëk ham su yam lë sa kesii rë.’

⁴⁴ Lob rëk denanër nah vu yi nabë, ‘Mehöböp! Vu buk tena he halë bë ğediikahëm, ma ayom vev in bël, ma hong mehö nyëğ ngwë, ma navim meris, ma nim rağ los ğenedo karabus rëk he su halë hong nivesa rë?’

⁴⁵ Loğ rëk nanër nah vu sir nabë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë nğaa sën ham nehulin in arig lo nij paya paya vu dob lo, og ham nehulin nğaa pin sënë in sa ving.’ ⁴⁶ Lob alam sënë rëk denatök vu nipaya nyëvewen doğ nah degwata los degwata. Gağ alam yohvu rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata.”

26

Alam Ggev Devengwëng Rağ Yesu Bë Dengis Yi Nadiik

(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Yesu nër ğägek pin sënë ggovek ya, log mëm nër vu yi hur maluh bë, ² “Ham rağ ni bë buk luu mu nahën lob Buk-ggöksën-yi* berup, lob mëm rëk denanër Mehönon Nalu rangah bedengis yi jağ kelepeko*.”

³ Vu buk sënë alam-deneço-seriveng hir ggev los alam teta desupin sir rağ alam-deneço-seriveng hir ggev böp Kayapas yi begganğ, ⁴ bedejoo ğägek bë denadëgek bedenajom Yesu ahon gedengis yi menadiik. ⁵ Rëk denër bë, “Hil su ğevong doğ buk nos yi sënë in alam rëk degevong dedun.”

Avëh Keseh Nğaa Reggu Nivesa Rağ Yesu Yu

(Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

⁶ Yesu nedo loğ mehö sevuuknyë Simon yi begganğ vu Betania. ⁷ Medo negga nos, lob avëh ti ço nğaa reggu nivesa loğ buayo ğelöng veroo sën denenër arë nebë alabasta* lo ti, beya keseh rağ Yesu yu. Alam Yuda debağo nğaa reggu nivesa sënë rağ monë böpata bedenerikin rağ heljëng. ⁸ Rëk yi hur maluh delë nğaa sënë, lob ahëj sengën gedenër bë, “Nevasap nğaa reggu nivesa sënë in va? ⁹ Bë hil ğevong balam debağo, og hil rëk

gaḱo monë böpata jaḱ, lob hil adoḱ vu alam-ḱupeḱ-masën jaḱ.” ¹⁰ Rëḱ Yesu raḱ hir gägeḱ sënë ni, lob nër vu sir bë, “Ham nër avëh in va? Yö semu sa raḱ ngäa nivesa! ¹¹ Alam-ḱupeḱ-masën rëḱ demedo geving ham gesu rëḱ nama na rë. Gaḱ saḱ su rëḱ medo hus ading geving ham rë. ¹² Avëh keseh ngäa reggu nivesa sënë raḱ sa vorot in gero sa naviḱ namuḱin in sëḱ nadiiḱ mededev sa. ¹³ Sa nanër vu ham yönon nabë rëḱ denanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenänër ngäa sën avëh vonḱ vu sa agi geving, in alam pin degengö bekwaj bo.”

Yudas Yoḱek Bë Rëḱ Nanër Yesu Rangah

(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴ Lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ti sën arë nebë Yudas Iskariot lo ya vu alam-deneḱo-seriveng hir ggev, ¹⁵ beloḱ tepëḱ in sir bë, “Ham rëḱ bo va vu sa log mëm sa ḱevonḱ Yesu doḱ na ham nemamin-a?” Lom devo monë seriva mehödahis ti benemadluho vu yi. ¹⁶ Lob vu buk saga Yudas medo mekwa nesero buk los aggata in bë gevonḱ Yesu doḱ na nemaj.

Yesu Gga Nos-ggöksën-yi Ving Yi Hur Maluh

(Mk 14:12-21; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹⁷ Lob buk vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yiist* nema in lo yi buk muḱinsën verup, lob yi hur maluh deya vu yi bedenër bë, “He na ḱero nyëḱ vu tena in ḱegwa nos los reggu ggöksën-yi dok-a?” ¹⁸ Lob nër vu sir bë, “Ham na nyëḱ böp Yerusalem beham na vu mehö sën lo, beham nanër vu yi nabë, ‘Tatovaha nër bë, ‘Sa buk dus raḱ, om sa bë ḱa nos los reggu ggöksën-yi geving sa hur maluh jaḱ hong begganḱ.’ ” ¹⁹ Lob yi hur maluh devonḱ yoh vu sën Yesu nër vu sir lo, bedesemu nos los reggu ggöksën-yi loḱ.

²⁰ Loḱ sehuksën lob medo negga nos los reggu ving yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Medo denegga, lob nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Ham sënë ti rëḱ gevonḱ sa doḱ na alam Yuda nemaj.” ²² Lob ayoḱ maggin rot, gesir ti ti deloḱ tepëḱ in yi bë, “Mehöböp, maḱ sa?” ²³ Rëḱ nër yah vu sir bë, “Mehö sën nema loḱ ya ḱabum in nos ving sa lo rëḱ gevonḱ sa doḱ na alam sën denelë sa paya lo nemaj. ²⁴ Kë’! Mehönon Nalu rëḱ nadiiḱ nabë sën dekevu meneggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo. Rëḱ mu ḱëpin mehö sën rëḱ nanër Mehönon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo, ko nabë ata su ḱeḱo yi!” ²⁵ Log Yudas mehö sën rëḱ nanër yi rangah lo, nër ving bë, “Tatovaha, maḱ sa?” Rëḱ Yesu nër yah vu yi bë, “Yiḱ ngo ḱenër yoh vu!”

Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

(Mk 14:22-26; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²⁶ Medo denegga nos los reggu, lob Yesu ḱo brët gejom raḱ in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu mevo ggelek yoh vu yi hur maluh pin ḱenër bë, “Ham gweḱo nöḱ begwa! Sa reggos sënë!” ²⁷ Log ḱo wain kap ti raḱ, gejom raḱ in los kwa vesa ya vu Anutu gevo vu sir ḱenër bë, “Ham pin nanum doḱ sënë!” ²⁸ Sa ḱöḱ sënë in tato sa gägeḱ mewis sën sejoo in doḱ vu ham lo nabë rëḱ anon jaḱ! Sa ḱeseh in alam ngähiseḱë in bë dahun hir ngäa nipaya na. ²⁹ Sa nanër vu ham nabë sa su rëḱ nanum wain nabë sënë ḱöḱin nah rë. Rot bena berup doḱ buk sën hil nanum wain agga ngwë doḱ ti doḱ Amag yi Nyëḱ.”

³⁰ Log devonḱ raro ti beggovek, log to deyah doḱnë bedeya ḱedu ḱele-oliv.

Yesu Nër Bë Pita Rëḱ Geruu Demi Vu Yi

(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

³¹ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham pin rëḱ gwevuu sa geham beya mena in sa pehi buk sënë. In dekevu wirek meneggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya nebë:

‘Sa Anutu sëḱ ngis sipsip alaj,

log sipsip lo degevuu talë medena jeggjin jeggjin.’

³² Om rëḱ nabë saga, loḱ sëḱ ḱedi jaḱ nah ḱöḱin, lob sëḱ namuḱin mena distrik Galilea, geham tamuin sa.” ³³ Lob Pita nër yah vu yi bë, “Sir pin sënë og maḱ rëḱ degevuu hong bedebeya medena, gaḱ saḱ su rëḱ ḱevonḱ nabë sënë rë!” ³⁴ Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Pehi sënë og ḱöḱrëeh su rëḱ ngu rë, log rëḱ ḱedah sa vun

natu beron löö!”³⁵ Rêk Pita nêr yah vu yi bê, “Seyoh vu bê sêk nadiik geving hong, gaḵ sa su rêk dah hong vun rê, gerêk nama verök yi!” Lob yi hur maluh pin denêr nebê saga.

Yesu Jom Raḵ Ggêp Getsemane

(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

³⁶ Lob Yesu ya nyêg sên denenêr arê nebê Getsemane lo, ving yi hur maluh lo, lob nêr vu sir bê, “Ham medo sênê gesena najom jaḵ vu sagu!”³⁷ Lob ḵo Pita ving Sebedi nalu luho. Lob ayo maggin rot gekwa ketuin yi.³⁸ Lob nêr vu sir bê, “Sayog maggin rot bevongin bê sa nadiik. Om melöö naköök medo sênê bemedo malamin natum begadu sa.³⁹ Log tah ya teka, lob petev meneggêp dob, log jom raḵ meketag bê, “O Amaḡ! Bê yoh vu og gweḵo ngaa maggin sênê bêr in sa! Rêk mu su gesepa doḵ sa ḡaḡek, gaḵ ngo kwam!”

⁴⁰ Log yah to vu lööho, rêk lê gedeneḡḡep yiing. Lob loḵ tepêḵ vu Pita bê, “Nebê va? Melöö su yoh vu bê rêk medo malamin natum dus ti geving sa rê?”⁴¹ Melöö malamin medo natum bemelöö najom jaḵ, in ngaa ti su kepê ham! Êê-ê yônôn! Ham ayomin niyes rêk mu navimin ni tebô!”

⁴² Lob yah nejom raḵ beron netu luu bê, “Oo Amaḡ! Bê ngaa maggin sênê natök vu sa gesu yoh vu bê noh nenga in sa rê, og ggovek, sa ḡevong noh vu kwam.”⁴³ Loḵ yom to ggökin, rêk lê bê deneggêp yiing yah, in malaj neggêp lo.

⁴⁴ Lob denedo geyah meya nejom raḵ netu beron löö, lob yik nêr ḡaḡek lo ggökin yah.

⁴⁵ Log yah to vu yi hur maluh benêr vu sir bê, “Ham sewah bengö nahên newêp-a? Ham lê! Buk sên Anutu tung in debo Mehônôn Nalu doḵ na alam nij paya nemaj lo verup ggovek ya,⁴⁶ om ham kwedi jaḵ behil ana. Ham lê? Mehö sên gevonḡ sa doḵ na nemaj lo yam dus raḵ!”

Yudas Vo Yesu Loḵ Ya Alam-begö-yi Nemaj

(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Yesu nahên medo nenêr bê saga, log Yudas verup. Yi sên hur maluh nemadluho-mevidek-luu lo ti, lob ḵo alam yu böpata ti medeyam los paêp yu anil gebegö. Alam-deneḵo-seriveng hir ggev los Israel hir alam-teta devong sir yam.⁴⁸ Lob mehö sên bê tato Yesu rangah vu sir lo, nêr vu sir vorot bê, “Sêḵ tato Yesu vu ham nabê sênê, nabê sa ḡemul* mehöti, og ham najom yi ahon.”

⁴⁹ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis benêr bê, “Buk Tatovaha!” Log mul* yi.⁵⁰ Rêk Yesu nêr yah vu yi bê, “Sa mehö! Ngaa sên ḡeyam in bê gwevonḡ lo, og gwevonḡ pevis!” Lob deyam dus bedejom Yesu ahon.⁵¹ Rêk alam sên denare ving Yesu lo ti nema loḵ yah dadii yi paêp-yu-anil vêr in newis, besap alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi hur ti nenga ris vahi ya.⁵² Rêk Yesu nêr vu bê, “Ḡejöp hong paêp doḵ nah newis. In alam sên denevonḡ begö lo, og mehö ngwê rêk dengis sir doḵ nah nyêvewen medenadiik.⁵³ Bê sa ḵetaḡ na vu Amaḡ nabê gevonḡ yi angêr ngahiseḵê rot denam pevis mededoḵ vu sa, og ḡekuung bê su rêk gevonḡ nam rê?”⁵⁴ Rêk bê sa ḡevong nabê sênê, og su rêk Anutu yi ḡaḡek anon jaḵ rê. Sên dekevu meneggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bê ngaa nabê sênê rêk natök vu sa lo.”

⁵⁵ Log Yesu nêr vu alam sênê bê, “Ham yam in bê sero mehö-begö-hodeḵ-yi om sên ham ḵo paêp-yu-anil los begö meyam in bê najom ahon-a? Sa netateḵin ḡaḡek vu ham loḵ dub-vabuung-böp yoh vu buk, rêk ham su nejom sa ahon rê?”⁵⁶ Rêk mu ngaa pin sênê netök vu sa in ḡaḡek sên alam-denenêr-ḡaḡek-rangahsên dekevu meneggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jaḵ.” Nebê saga lob yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Devong Ḡaḡek Vu Yesu Benare Kayapas Mala

(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Dejom Yesu ahon bedeko ya alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp Kayapas yi begganḡ. Galam-horek-yi los alam-teta desupin sir bedenedo ggovek ya.⁵⁸ Lom Pita tamuin sir beneya, rêk nevun yi geneyam ggêp ading. Lob ya beloḵ ya alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi begganḡ tete ayo, beya nare telig ving ahêvavu sên denare medenemalajin nyêg lo, in bê jaḵ ḡaḡek lo degwa ni.

⁵⁹ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev los kaunsor pin denesero mehö la in bë denanër ḱaḱek kuungsën jaḱ Yesu in lob dengis yi menadiḱ. ⁶⁰ Lob alam nḱahiseḱe denër ḱaḱek kuungsën raḱ yi, rēḱ su detōḱ vu degwa ti in bë dengis yi menadiḱ rē. Loḱ mēm mehö luu deverup, ⁶¹ lob luho denër bë, “Mehö sēnē nēr bë, ‘Seyoh vu bë sa ḱevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na gesedev nah buk löö mu!’ ”

⁶² Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp kedi nare gelōḱ tepēḱ vu Yesu bë, “Su genenēr ḱaḱek ti yom rē? Denenēr ḱaḱek va sēn raḱ hong-ē?” ⁶³ Rēḱ Yesu su nēr ḱaḱek ti yah rē. Loḱ alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp loḱ tepēḱ vu yi ggōḱin bë, “Selōḱ tepēḱ in hong yōnon raḱ Anutu mala-tumsēn arē, om ḱenanēr vu he nabē hong Kerisi*, Anutu nalu hong ma ma?”

⁶⁴ Loḱ Yesu nēr yah bë, “Ḝenēr yoh vu! Rēḱ mu sa nanēr vu ham nabē: Nahub rēḱ ham gwelē Mehōnon Nalu gemedo ḱēp Mehö Niwēēḱ nema vesa, gerēḱ jaḱ medo beggob vu yaḱek benom!” ⁶⁵ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp kweek yi röpröp ading getahi bë, “ḱo yi raḱ besevōḱ Anutu! Ma hil medo nesero mehōnon sēn denanēr ḱaḱek jaḱ yi lo in va? Ham nḱo bë ḱo yi raḱ besevōḱ Anutu! ⁶⁶ Om ham kwamin nevo bë?” Lob denēr yah niwēēḱ vu yi bë, “Vong paya om nadiḱ!”

⁶⁷ Log depesuv nyēḱ ḱos raḱ mala gedepēēng yi, gela depetap nenga, ⁶⁸ gedenēr bë, “Hong Kerisi*? Om ḱenanēr rangah vu he nabē re sis hong-a?”

Pita Lah Yesu Vun

(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Log Pita nedo raḱ telig, lob Kayapas yi hur avēh ti yam dus vu yi benēr bë, “Hong sēnēḱ melu Yesu sēn vu Galilea lo nesepa ham.” ⁷⁰ Rēḱ Pita lah yi vun raḱ alam pin malaj bë, “Sa duḱin ḱaḱek sēn ḱenēr aga!” ⁷¹ Log to meya nare ya tete avi, lob hur avēh ngwē lē yi ggōḱin, lob nēr vu alam sēn denedo lo bë, “Mehö sēnē nedo ving Yesu Nasaret!” ⁷² Rēḱ Pita lah yi vun ggōḱin bë, “Yōnon vavunē, sa duḱin mehö sēnē!” ⁷³ Lob nedo teka, loḱ alam sēn denare dus vu yi yam denēr vu bë, “Yōnon rot, alam sagu hir ti sēn hong agi. In ayem yō tato hong rangah bë hong Galilea ti!” ⁷⁴ Lob Pita du ḱaḱek in yi benēr niwēēḱ rot neggēp Anutu mala bë, “Yōnon vavunē, sa duḱin mehö sēnē! Bë sa ḱekuung jaḱ og Anutu ngis sa mesa nadiḱ!” Nēr ggovek log ḱōḱrēēh su. ⁷⁵ Lob Pita kwa vo yah ḱaḱek sēn Yesu nēr lo bë, “ḱōḱrēēh su rēḱ ngu rē, log rēḱ ḱedah sa vun natu beron löö.” Lob Pita to meyah dobnē beya mesu böpata rot.

27

Alam-deneḱo-seriveng Hir Ggev Deḱo Yesu Ya Vu Pilatus

(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)

¹ Monbuk anon lob Israel hir alam-deneḱo-seriveng hir ggev los alam-teta lo pin devengwēng raḱ Yesu ggovek bë dengis yi menadiḱ. ² Log deduu yi gedēḱo meya devong loḱ ya kiap böp Pilatus nema.

Yudas Vaḱu Kwa

(Sn 1:18-19)

³ Lob Yudas, mehö sēn nēr Yesu rangah lo, lē bë dejoo ḱaḱek bë Yesu nadiḱ, lob yom ayo maggin vu yi, lom ḱo monē seriva mehōdahis benemadluho sēn lo yah vu alam-deneḱo-seriveng hir ggev los alam-teta, ⁴ genēr bë, “Sa hevong nḱaa nipaya! Senēr mehö sēn nipaya su neggēp vu yi rē lo rangah, bevongin dengis yi menadiḱ.” Rēḱ denēr yah bë, “Su he nḱaa rē, ḱaḱ nḱo hong nḱaa!” ⁵ Lob Yudas pengah monē sēnē ya dub-vabuung-böp ayo, log to meya vaḱu kwa bediḱ.

⁶ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev depatu monē seriva sēnē raḱ, rēḱ denēr bë, “Monē hel ḱōḱ sēnē, om hil su ayoh vu bë ḱetung na geving Anutu yi monē seriveng rē!” ⁷ Lob denēr ḱaḱek ti venuh, lob debaḱo dob len ti vu mehö sēn nesemu dēg lu nḱaa raḱ nḱaḱek lo raḱ monē sēnē, in bë dedev alam-yu-ngwē hir heljēng doḱ. ⁸ Om sēn denēr dob len ti sēnē arē nebē Dob-hel-ḱōḱ, meneggēp nebē saga begwēbeng. ⁹ Lob ḱaḱek sēn

Anutu vong verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yeremia avi wirek lo anon rak. Sën nër bë, “Alam Israel denër vorot bë rëk degevang monë seriva mehödahis ti benemadluho in mehö los arë sënë, lob deko monë sën deggoin rak in bë debaço yi jak agi, ¹⁰ bedebaço mehö sën nesemu deg lu ngaa rak ngägek lo yi dob len ti rak, yoh vu gägek sën Anutu nër vu sa lo.”

Rom Ti Sën Tu Kiap Böp Lo Pilatus Loq Tepëk In Yesu
(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)

¹¹ Devarah Yesu ya kiap böp mala, lob loq tepëk in yi bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?” Loq Yesu nër yah bë, “Genër ya meyoh vu!” ¹² Lob alam-deneço-seriveng hir ggev los alam-teta denër gägek rak yi, rëk su nër gägek ti loq yah rë. ¹³ Nebë saga lom Pilatus nër vu yi bë, “Maq su genço gägek pin sën denër rak hong-ë rë?” ¹⁴ Rëk Yesu su nër gägek ti loq yah rë, lom kiap böp kwa ya ngahi.

Kiap Böp Pilatus Nër Bë Dengis Yesu Jak Kelepeko
(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

¹⁵ Alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* lob hir aggata neggëp nebë sënë: Neyoh vu ngebek pin, og kiap böp nevang alam qarabus ti ti vër. Bë alam detahi mehöti arë, og Pilatus nelëin mehö timu saga neyah vu sir. ¹⁶ Vu buk saga mehöti nedo qarabus, arë nebë Barabas, galam pin denço bengö bë mehö nevun alam kwaj. ¹⁷ Lob alam ngahisekë yam desupin sir, lob Pilatus loq tepëk in sir bë, “Ham vongin mehö ngwë tena bë sa gaço yi bër nök vu ham-a? Barabas, ma Yesu sën denenër arë nebë Kerisi* lo?” ¹⁸ In yö rak ni rot bë alam-deneço-seriveng ahëj nevang medenelë Yesu paya, besën devo yi loq ya nema.

¹⁹ Lob Pilatus rak nedo yi sä-gägek-yi in bë genço yi gägek, rëk venë vong gägek ya vu yi bë, “Su gwevang ngaa ti vu mehö niröp saga, in sa halë pesepsën rak yi gwëbeng, lob sa newag rak rot.”

²⁰ Loq alam-deneço-seriveng hir ggev los alam-teta deloq alam ahëj bedetahi ya vu Pilatus bë dëin Barabas bër vu sir gengis Yesu menadiik. ²¹ Rëk kiap böp Pilatus loq tepëk yah vu sir bë, “Ham vongin mehö luu sënë ngwë tena bë sa gaço bër nök vu ham-a?” Loq denër yah bë, “Barabas!” ²² Rëk Pilatus loq tepëk yah vu sir ggökin bë, “Om sëk gevong nabë va vu Yesu, mehö sën denenër yi nebë Kerisi* lo?” Lom detahi yah bë, “Gengis yi jak na kelepeko*!” ²³ Loq Pilatus loq tepëk bë, “In va? Mehö sënë vong ya paya?” Rëk detahi niwëek rot bë, “Gengis yi jak na kelepeko*!”

²⁴ Lom Pilatus rak ni bë su debë nengaj vu yi gägek rë, gaq newaj rak gebegö böpata vongin berup. Om ko bë beripek nema rak alam pin malaj genër bë, “Bë ham ngis mehö niröp sënë menadiik, og su degwa neggëp vu sa rë! Gaq ham ngo ham ngaa!”

²⁵ Lob alam pin detahi yah bë, “Degwa yö gëp vu he los he mewis!” ²⁶ Lob Pilatus lëin Barabas yah vu sir. Log nër balam-begö-yi deveek Yesu gedeko medeya in dengis yi jak na kelepeko*.

Alam-begö-yi Denër Pelësën Rak Yesu
(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)

²⁷ Kiap böp yi alam-begö-yi deko Yesu loq ya kiap böp yi beggan sën denenër arë nebë Prëtoryam lo, log desupin alam-begö-yi yu böpata pin ya detetup yi. ²⁸ Lob dekah yi tob vër, gederöp röpröp kök ti loq yah yi medetahu mehö-los-bengö rak yi. ²⁹ Debuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung rak yu, gedevö ngesing loq nema vesa, log deneyun lusej vu yi gedepelë yi bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong, mehö böp los gayeheng!” ³⁰ Gedepesuv nyëj kos rak yi, gedevö ngesing vër bedesis yu rak. ³¹ Depelë yi ggovek, log dekah tob sënë vër in yi, gederöp yö yi tob loq yah yi, gedeko yi bedeya in dengis yi jak na kelepeko*.

Desis Yesu Rak Ya Kelepeko
(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

³² Deya lob detök vu alam Kurene ti, arë nebë Simon. Lob denër niwëek bë, “Kwerë kelepeko*!” ³³ Lob ya deverup kedu ti arë nebë Golgota. Arë sën degwa nebë ‘Nyëg-yusekë’. ³⁴ Lob desarömin marasin nimenngëes ving wain bedevo vu Yesu in bë nanum. Lob tep beseggi rëk nilëlin gesu num rë. ³⁵ Desis yi raq ya kelepeko* ggovek, log yom detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jaq bedegeko yi tob. ³⁶ Ggovek log medo denemalajin yi. ³⁷ Lob dekevu yi gagek sën mehönön denër raq yi lo raq neggëp kelepeko* yu nebë:

ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ YESU SËNË.

³⁸ Log desis alam-begö-hodek luu raq kelepeko* ving. Ngwë nare ggëp nema vesa gengwë nare ggëp nema kēj. ³⁹ Lob alam sën deneyah gedenevom lo denenër pelë raq yi gedenevarah nemaj vu yi ⁴⁰ gedenenër bë, “Hongëk-o! Genër bë kwevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na, geğedev nah buk löö mu lo, om ngo gedok vu hong! Bë Anutu Nalu hong, og ngo geduk vu kelepeko* megenam!” ⁴¹ Log alam deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi ving alam-teta denenër pelë raq yi nebë saga ving. ⁴² Denenër bë, “Nelok vu alam, gaq su yoh vu bë yö dok vu yi rë! Alam Israel hir mehö-los-bengö! Nabë dëein kelepeko* geduk menam, og mëm rëk hil gevong geving yi. ⁴³ Nevong ving Anutu? Om nabë Anutu ahë ving yi yönön, og nam dok vu yi! In nër bë Anutu Nalu yi.” ⁴⁴ Lob alam-begö-hodek luu sën desis luho nare Yesu vahi vahi lo denër pelë raq Yesu ving nebë saga.

Yesu Diik Ya

(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

⁴⁵ Log hes vuheng raq, log malakenu loq beyoh vu dob pin beya meto 3 krök sehuksën.

⁴⁶ Lob dus raq in bë 3 krök lob Yesu ngeek böpata bë, “Eli, Eli, lama sabaktani?” Sënë degwa nebë, “O sa Anutu, sa Anutu, nebë va sën gwevu sa ya-ë?” ⁴⁷ Lob alam sën denare dus vu yi lo vahi dengo lob denër bë, “Mehö sënë netahi Elia!” ⁴⁸ Log pevis besir ti serög beya meko ngaa ayo sovinsën sën nedo loq loo lo ti, bedaoo luk wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo geduu ya vetii ngesing, gevo ya verup loq Yesu avi in bë sesuvin. ⁴⁹ Rëk sir vahi denër bë, “Genaköök gehil galë rë, nabë Elia rëk nam dok vu yi ma rëk nama?” ⁵⁰ Rëk Yesu ngeek böpata ggökin log lëin anon ya.

⁵¹ Lob pevis betob böp sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek raq luu ggëp vavu beya metök ahu. Log dob ggee gëgelöng böp böp dego. ⁵² Gebedub avi tatekin yi gAnutu-yi-alam sën dediik ggovek lo ngahisekë vesaj loq, bedekedi raq los navij dahis. ⁵³ Dekedi raq loq mëm Yesu kedi raq yah ggökin, log mëm to deyam medelok ya nyëg vabuung Yerusalem. Balam ngahisekë delë sir. ⁵⁴ Log mehö negin alam-begö-yi ving yi alam-begö-yi sën medo denegin Yesu lo dengo gejemapi ggee, gedelë ngaa vahi nebë saga, lob kenuj verup, gedener bë, “Yönön rot! Mehö sënëk Anutu nalu yi!”

⁵⁵ Lob avëh sën denetamuin Yesu vu Galilea bedeyam in bë dedok vu yi lo ngahisekë denare ading teka bevare denelë. ⁵⁶ Sir ti arë nebë Maria vu Magdala. Log Maria ngwë sën Yakobus lu Yosep ataj. Log avëh ti sën Sebedi nalu luho ataj.

Debë Yesu Navi Loq Gelöng Len

(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁵⁷ Log sehuk luk lob mehö-los-bengö-ggoreksën ti vu Arimatea beberup. Arë nebë Yosep. Yik Yesu yi hur maluh ti yi ving, bemedo nesepa loq Yesu yi gagek. ⁵⁸ Ya verup belok tepëk vu Pilatus bë geko Yesu nihil. Lob Pilatus nër bedevo vu yi. ⁵⁹ Lob Yosep ko nihil bebom loq tob veroo mewis ti. ⁶⁰ Log ya mebë loq ya yö yi bedub mewis sën nahën denesap loq gelöng meris lo. Log tetolin gelöng böpata ti ggërin avi. Vong ggovek log ya. ⁶¹ Lob Maria vu Magdala luho arë ngwë denedo bemedo malaj neya waak bedub saga.

Alam-begö-yi Ggëp Denegin Bedub

⁶² Buk sën alam Yuda denero sir in bë dega nos Buk-ggöksën-yi* lo ggovek ya geheng to, loq mëm alam-deneko-seriveng los alam Parisai* yah denër vu Pilatus bë, ⁶³ “Mehö böp! He kwamin nevo gagek sën mehö gagek kuungsën saga nedo mala vesa genër lo bë,

‘Buk löö na govek rë, loḵ səkḵ kedi jaḵ nah!’ ⁶⁴ Om ḡenanër bedegeḡin bedub avi noh vu buk löö. In rëḵ yi hur maluh degodeḵ yi na gedenanër vu alam nabë kedi raḵ ḡḡökin vu bedub. Lob ḡaḡek kuungsën vu tamusën rëḵ kesuu sën muḡinsën.” ⁶⁵ Lom Pilatus nër vu sir bë, “Ham ḡweḵo alam-begö-yi la in degeḡin, beham behii bedub avi niwëëk ata!” ⁶⁶ Lob ya dekepa bedub avi niwëëk gedegewi ḵele niḵegwi* teka raḵ ḡelöng nenga ya vetii waḵ avi ving, gedetung alam-begö-yi medo denegin.

28

Yesu Kedi Raḵ ḡḡökin

(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Lob Buk-sewahsën-yi* ḡgovek ya, geheng to loḵ Soda monbuk, lob Maria vu Magdala luho Maria ngwë kedi deya in bë degelë bedub. ² Lob pevis bejemapi ḡgee böpata, in Mehöböḡ yi angër ti vu yaḡek meluḵ yam tetolin ḡelöng vër in waḵ avi gerak nedo. ³ Mala netum nebë davës, geyi tob veroo meris nebë beggob. ⁴ Alam-begö-yi sën denegin bedub lo delë, lom ḵenuj verup in yi, benij loḵ ti nebë alam-diiksën. ⁵ Rëḵ angër nër vu avëh luho bë, “Melu su ḡöneng! Seraḵ ni bë melu yam nesero Yesu, mehö sën desis yi raḵ ḵelepeḵo* lo. ⁶ Rëḵ mu su neggëḡ sënë rë! Ḡaḵ kedi raḵ yoh vu sën nër wirek lo! Om melu nam ḡwelë nyëḡ sën neggëḡ loḵ veseveng lo. ⁷ Log melu nah mena pevis, bena nanër vu yi hur maluh lo nabë kedi raḵ ḡḡökin vu bedub bemuḡin meya distrik Galilea, geham rëḵ na ḡwelë yi vu sagu. Yiḵ senër vu meluu ḡgovek saga!”

⁸ Lob avëh luho deggöneng rot, rëḵ kwaj vesa böpata, lob pevis beluho deserög bedeneyah in bë denanër vu yi hur maluh lo. ⁹ Loḵ Yesu töḵ vu luho vu aggata benër bë, “Monbuk!” Lob luho deya dus vu bedepetev medeneggëḡ gedejom loḵ vaha medeḵo arë raḵ. ¹⁰ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu su ḡöneng! Melu nah mena nanër vu arig lo nabë dena distrik Galilea, lob rëḵ degelë sa ḡëḡ sagu.”

Ḡaḡek Raḵ Alam Sën Denegin Bedub Avi

¹¹ Avëh luho nahën deneyök aggata ḡalam-begö-yi sën denegin bedub lo deyah medeya nyëḡ böḡ Yerusalem pevis bedenër nḡaa pin sën töḵ vu sir ḡḡëḡ bedub lo vu alam-deneḵo-seriveng hir ḡgev. ¹² Lob alam-deneḵo-seriveng hir ḡgev ving alam-teta bedevengwëng raḵ ḡaḡek ti, lob devo monë nḡahiseḵë vu alam-begö-yi saga, ¹³ gedevoo vu sir bë, “Ham na nanër nabë sënë, ‘Yi hur maluh deyam buk, gehe hëḡ yiing, log deggodeḵ ya.’ ¹⁴ Lob nabë kiap böḡ ḡengö ḡaḡek sënë, og he rëḵ semu ḡaḡek vu yi, lob su rëḵ gevong ḡaḡek vu ham rë.” ¹⁵ Nebë saga lob alam-begö-yi deḵo monë geya devong yoh vu ḡaḡek sën alam Yuda hir ḡgev denër vu sir lo. Lob ḡaḡek sënë ya meyoh vu alam Yuda pin, lob nahën denesepa loḵ hir ḡaḡek sënë bedenener nebë sënë rot begwëbeng.

Yesu Vo Huk Vu Yi Hur Maluh

(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Sn 1:6-8)

¹⁶ Log hur maluh nemadluho-bevidek-ti lo detetuu aggata medeya Galilea, beya deverup ḵedu sën Yesu nër tato vu sir lo. ¹⁷ Lob delë Yesu, lob depetev medeneggëḡ loḵ vaha gedekḵo arë raḵ, rëḵ sir vahi kwaj luu luu. ¹⁸ Lob Yesu yam dus benër ḡaḡek vu sir bë, “Anutu vo niwëëk pin vu sa bë sa ḡegin yaḡek los dob. ¹⁹ Om ham na ḡwevong mehönon pin denatu sa hur maluh los avëh. Lob ham jipek sir jaḵ Ama arë, geNalu arë, bAnon Vabuung arë. ²⁰ Log ham tahu sir doḵ ḡaḡek pin sën sa netateḵin vu ham lo in desepa doḵ. Ham ḡwengö rë! Serëḵ medo geving ham noh vu buk pin rot bedob los yaḡek hir buk govek na.”

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Markus Kevu

Mehö-neripek-alam Jon Nër Yi Gägek Rangah

(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-30)

¹ Anutu nalu Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa degwa muğinsën: ² Nebë sën mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya kevu loğ Anutu-yi-kağiya wirek meneggëp nebë:

“Gwengö rë! Sëğ ãevong sa hur ti namuğin mena negetongin hong aggata.”

³ “Gemehöti aye nerak loğ nyëğ-yumeris bë, ‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata meham sesor megëp niröp.’ ”

⁴ Nebë sënë, loğ Mehö-neripek-alam Jon yam vu nyëğ-yumeris meyam nenër gägek rangah nebë, “Ham gwevuu ham ngaa nipaya na, geham gwërin ham nom vu Anutu, lom mëm sejipek ham jak bël, gAnutu rëk dahun ham ngaa nipaya na.” ⁵ Nër bë saga, lob alam vu distrik Yudea los alam Yerusalem pin deneya vu yi. Denenër hir ngaa nipaya pin rangah vu, log mëm neripek sir luğ bël Yordan.

⁶ Jon röp yi röpröp ading sën denevasu rak kamer niviis lo, log nevëh kabi neggëp balo, genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁷ Lob yam nenër Anutu yi gägek rangah nebë, “Mehö los niwëek ti kesuu sa rëk tamuın sa menam. Gesa su mehö niğ vesa yoh vu in bë sa natu yi hur ti mekevelekin vaha suu rë. ⁸ Sën seripek ham lo, og sengo hetunğ bël meris mu rak ham, gağ mëm yi sën rëk nam getunğ Anon Vabuung jak ham.”

Yesu Ripek Bël

(Mt 3:13-17; Lk 3:21-22)

⁹ Vu buk saga Yesu vu Nasaret ggëp distrik Galilea meya vu Jon, beJon ripek yi luğ bël Yordan. ¹⁰ Ripek, log Yesu nahën nerak yom ronek, loğ lë geyagëk tatekin ya gAnon Vabuung ni nebë soğ nuung ti meto megwang ya Yesu ayo. ¹¹ Log gägek ti yam vu yağek bë, “Sa nalug hong! Sahëğ neving hong besa halë hong nivesa.”

Satan Seggi Yesu

(Mt 4:1-11; Lk 4:1-13)

¹² Ggovek saga lob Anon Vabuung ggee loğ ayo bë na nyëğ-yumeris ti. ¹³ Ya nyëğ-yumeris ti sën sağ hir nyëğ lo beya nedo buk mehödahis luu, geSatan ya medo nepelëpin yi vu sugu. Lom Satan vuu yi ya gemëm angër yam deneloğ vu yi.

Yesu Neğo Yi Huk Rak Vu Galilea

(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)

¹⁴ Deduu Mehö-neripek-alam Jon beya nedo karabus, loğ mëm Yesu ya distrik Galilea menër Anutu yi Bengö Nivesa rangah nebë, ¹⁵ “Anutu tunğ buk vorot lob tök yam, om gwëbeng sënë Anutu-yi-nyëğ vongin anon jak, om ham gwevuu ham ngaa nipaya na, geham gwërin ham nom vu Anutu, beham gwëvong geving Anutu yi Bengö Nivesa sënë.”

Yesu Tahi Alam-gël-yi Lubeluu

(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)

¹⁶ Buk ti lob Yesu medo nesepa loğ ngaggee böp Galilea nenga, lob tök vu Simon lu ari Andreas geluho medo denetë leğ luğ ya ngaggee in bë degeko gël, in yik luho yö hir huk sagi. ¹⁷ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in gweko mehönon denam vu sa nabë sën melu neğo gël gwëbeng agi lo.” ¹⁸ Lob pevis beluho devuu leğ ya geya desepa yi melöho deya.

¹⁹ Log lööho deya dus ti beya deverup, loğ Yesu lë Sebedi nalu luho, Yakobus lu ari Jon, geluho rak denedo yağ ti medeneduu hir leğ vepulsën yah. Lë luho lob pevis metahi

luho. ²⁰ Lom luho devuu amaj Sebedi losho yi hur-huk-yi lo berak denedo yağ geluho ya desepa Yesu medeya.

Mehöti Los Memö Nipaya Ti

²¹ Sir sënë ya detök ya Kapernaum, log yik Yudea hir Buk-sewahsën-yi* ti, lom Yesu luk ya dub-supinsën-yi menetatekin gägek vu alam sën denedo loğ lo. ²² Nenër gägek vu sir, lob kenuj ya rot in su nenër nebë mehö-horek-yi rë, gağ nenër gägek nebë mehö los niwëek ti.

²³ Nebë saga, lom mehöti to nare loğ dub ayo gememö nipaya ti nedo loğ ayo. ²⁴ Lom ngeek bë, “Yesu vu Nasaret! Bë gwevong va vu he? Mağ geyam in bë kwevoh he? Serak nim nebë Anutu yi Mehö Vabuung hong!” ²⁵ Loğ Yesu petupek rak bë, “Ayem nama! Gëgweto gena in mehö saga!” ²⁶ Lob memö sesö yi loğ mehö lo ayo gengeek böpata, log vuu yi geto meya. ²⁷ Lob alam pin saga delëk anon, gedenelok tepëk vu sir bë, “Va ti sënë? Mağ gägek mewis ma va? Mehö sënë nenër vu memö nijpaya lo ving nebë yi mehö los niwëek ti, om nengaj yes geto deneya!” ²⁸ Lom pevis medenenër Yesu arë ya meyoh vu distrik Galilea pin.

Yesu Vong Pita Ggen Avëh Menivesa Rak

(Mt 8:14-15; Lk 4:38-39)

²⁹ Ggovek saga log tur vu dub-supinsën-yi ayo, lob lööho Jon lu Yakobus ya derak ya Simon Pita luho Andreas hir begganğ. ³⁰ Lob pevis medenër Simon Pita ggen avëh vu bë nivanë rot meneggëp. ³¹ Lob mëm Yesu ya mejom loğ nema beko yi rak, lom nikul ya pevis, lob mëm neyeh nos bevo vu sir.

Sehuksën Lob Yesu Vong Alam Nğahisekë Nij Vesa Rak

(Mt 8:16-17; Lk 4:40-41)

³² Ggovek log sehuksën behes luk ya, lob deneko alam nijraksën meya deverup vu Yesu, medeneko alam sën memö denegwang ya ayoj ving. ³³ Alam pin vu begganğ-bu ti saga ya denekebu sir loğ veluung avi. ³⁴ Loğ mëm Yesu nevong alam nğahisekë sën niraksën aggagga nevong sir agi benijvesa nerak, genetii memö nğahisekë to deneya in mehönon. Log nërin memö pin bë su denanër yi rangah, in denerak ni bë Anutu Nalu yi.

Yesu Neko Loğ Nyëğ Menër Yi Gägek Rangah

(Lk 4:42-44)

³⁵ Nyëğ yö nahën gesu heng rë, log Yesu kedi rak buk meya nedo nyëğ-yumeris tahsën in bë najom jak na vu Anutu. ³⁶ Loğ Simon losho alam sën denedo ving yi lo ya desero ³⁷ bedetök rak lob denër vu bë, “Alam pin medo denesero hong!” ³⁸ Loğ Yesu nër vu sir bë, “Hil ana begganğ bu böp böp sën nedo dus agi in sa nanër Anutu yi gägek rangah vu sir geving. In seyam in bë sa gevong nabë sënë.” ³⁹ Lom mëm neko loğ distrik Galilea beneluk ya dub-supinsën-yi pin menenër Anutu yi gägek rangah vu alam pin. Genetii memö to deneya in mehönon ving.

Yesu Vong Mehöti Los Nisevuuk Benivesa Rak

(Mt 8:2-4; Lk 5:12-16)

⁴⁰ Buk ti lob mehöti los nisevuuk ya vu yi metung lus luk geketağ vu yi bë, “Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwevong besa niğ veseek jak.” ⁴¹ Lob Yesu kwa pesivin yi mebe nema rak yi genër vu yi bë, “Sa ahëğ ving! Om nim veseek jak!” ⁴² Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴³ Lob Yesu vo kooon niwëek gevong yi ya pevis. Nër vu yi nebë, “Gwegin hong besu gena genanër nğaa sënë vu mehö la. ⁴⁴ Gağ mëm gena getato hong vu mehö-neko-seriveng gegwetung seriveng in nim veseek rak. Noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo, in alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.” ⁴⁵ Rëğ ma gemehö lo to meya meya medo neturin yi gägek sënë rangah vu mehönon pin medengö, lob Yesu su yoh vu bë na tato yi rangah vu begganğ-bu ti rë gema. Geyö ya nedo tahsën loğ mëm alam yoh vu nyëğ pin medo deneya vu yi.

2

*Yesu Vonğ Mehö Sekë Selönğin Ti Benivesa Rağ
(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)*

¹ Buk la ggovek ya, loğ Yesu yah meya nedo Kapernaum, loğ alam denğo bë yah nedo ben. ² Lob desup sir ya beyi begganğ pup. Gedeggërin veluung avi ving, belen ti su ggëp netök rë. GeYesu nenër Anutu yi gägek nivesa ranğah vu sir. ³ Medo nenër vu sir log deko mehö sekë selönğin ti medeverup. Sir lubeluu devağu medeyam vu Yesu. ⁴ Derax vu mehönon pin saga besu deyoh vu bë degeto denam Yesu mala rë, lom derax ya begganğ vavunë medekehe begganğ demi valeğ sën Yesu nare lo. Dekehe ggovek ya geggëp netök, log mëm deseyesin reek los mehö sekë selönğinsën lo to meluğ ya begganğ ayo. ⁵ Nebë sënë lob Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehö sekë selönğinsën bë, “Naluğ-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya!”

⁶ Log alam-horek-yi la loğ denedo begganğ ayo sën ving Yesu bekwaj nevo loğ ayoj bë, ⁷ “Nenër gägek va ti sënë? Ko yi rağ besevök Anutu! Mehöti su yoh vu bë dahun ngaa nipaya na rë, gağ Anutu yö timu yoh vu!” ⁸ Loğ Yesu rağ ni loğ ayo bë kwaj nevo nebë sënë, lom nër vu sir bë, “Ham ayomin neya ngahi nebë sënë in va? ⁹ Ham kwamin nevo gägek sën senër agi bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëğ mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jağ meğena’, og mëm ham rëğ jağ ni nabë sa nanër gägek los anon. ¹⁰ Rëğ sa bë ham jağ ni nabë sa Mehönon Nalu sën seyoh vu bë dahun ngaa nipaya na gëp dob, om...” log peggin menër vu mehö sekë selönğinsën bë, ¹¹ “Sa nanër nöğ vu hong nabë: Kwedi gweko hong reek jağ meğenah böm!” ¹² Lob kedi rağ pevis beko yi reek rağ meya, gesir pin vare denelë. Delë, bavij töğ rot gedeko Anutu arë rağ medenenër bë, “Hil su halë ngaa ti nëbë sënë wirek rë!”

*Yesu Tahi Levi
(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)*

¹³ Ggovek log Yesu to meyah dobnë meyah meya ngaggee böp Galilea nenga, loğ mëm alam pin deneya vu yi benetatekin gägek vu sir. ¹⁴ Ggovek, log ya rağ meya meto metök vu Alpeus nalu Levi* gelok nedo begganğ-takës-yi, lob nër vu yi bë, “Genam medo gesepa sa!” Lob Levi kedi rağ mesepa yi meya.

¹⁵ Loğ Yesu losho alam ngahisekë sën denetamuin yi lo ya denegga nos loğ Levi ben. Alam-deneko-takës* losho alam nijpaya sën denekeyëh horek lo geyi hur maluh, sir pin ya denegga nos ving yi. ¹⁶ Loğ tum Parisai* hir alam-horek-yi lo delë bë losho alam nijpaya sën galam-deneko-takës* lo denegga nos loğ ti, lob delok tepëğ vu yi hur maluh bë, “Nebë va sën negga nos ving alam-deneko-takës* losho alam nijpaya agi-ë?” ¹⁷ Rëğ Yesu ngo lob nër vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë, gağ alam nijrağsën mu yö deneya vu. Om sesu yam in bë tahi alam yohvu rë; gağ mu seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo.”

*Delok Tepëğ In Alam Sën Ayej Neggërin Nos Lo
(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)*

¹⁸ Log buk ngwë, lob Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh losho alam Parisai* pin devonğin bë degeko Anutu arë jağ, lom ayej ggërin nos besu degga rë, loğ tum mehö la ya delok tepëğ vu Yesu bë, “Jon yi hur maluh losho Parisai* hir hur maluh ayej neggërin nos besu denegga rë, log tum hong hur maluh denegga nos gesu ayej neggërin rë in va?” ¹⁹ Lom Yesu peggin gägek rağ mehö sën neko avëh lo, benër yah vu sir bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj! Bë nabë sënë og yi alam sënë su deyoh vu bë rëğ ayej gërin nos rë! Gağ mu mehöti sën bë geço avëh lo nedo ving sir, om rëğ kwaj nivesa medega nos gesu deyoh vu bë rëğ ayej gërin rë. ²⁰ Rëğ mëm buk sën debo mehö sën geço avëh lo vër besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëğ ayoj maggin bayej gërin nos dok buk saga.”

* 2:14: Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Yakob nalu rë, gağ yik mehö ngwë.

²¹ Log Yesu nër vu sir ving bë, “Mehöti su neko tob mewis sën su deneripek rë lo len ti menepeka tob muğeng sën nekweek lo len rak rë. Nabë gevong nabë sënë, og rëk dejipek, lob tob mewis sënë najul menom getob muğeng sënë rëk nakweek gökin melen böpata rot. ²² Gemehöti su netöö wain* mewis loğ ya memëk-navi muğeng rë. Gağ bë mehöti gevong nabë sënë, og rëk wain ngol navi mebepul, gewain keseh geto mena bebasap wain los memëk-navi doğ ti. Gağ denetöö wain mewis loğ ya memëk-navi mewis mu!”

*Yi Hur Maluh Derur Nos Loğ Buk-sewahsën-yi**
(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

²³ Lob Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti, lob yi hur maluh derur anon mededah. ²⁴ Lom Parisai* lo delë medeloğ tepëğ vu yi nebë, “Gwelë! Nebë va sën hong hur maluh dekeyëh horek Buk-sewahsën-yi-ë?”

²⁵ Rëk Yesu loğ tepëğ yah vu sir bë, “Mağ ham su tevin gağek rak ngaa sën Davit vong wirek lo rë? Nos main mediikahë, ²⁶ lob losho alam sën denesepa yi lo deloğ ya Anutu yi dub-vabuung. Alam-deneko-seriveng hir ggev Abiatar neğin Anutu yi dub-vabuung loğ buk saga, lob deluğ ya medegga brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Nos sën alam meris su deyoh vu bë dega rë lo, gağ alam-deneko-seriveng mu yö denegga. Rëk mëm mehö meris sën Davit gga, gevo vu alam meris sën denesepa yi lo bedegga ving. (Rëk su devong paya rë, gağ dediikahë om degga, lob yik sa hur maluh sënë nebë).”

²⁷ Loğ Yesu nër vu sir ggökin yah nebë, “Anutu su tung Buk-sewahsën-yi* in bë değinengin mehönon rë, gağ tung in bë doğ vu sir. ²⁸ Om Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

3

Mehö Sekë Beloin
(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

¹ Buk ngwë rë, lob luğ yah dub-supinsën-yi ggök yahin, galam sën loğ denedo dub ayo lo ti sekë beloin. ² Log alam vahi sën denelë Yesu paya lo medo malaj nesepa yi, in bë degelë nabë rëk gevong benema nivesa jağ doğ Buk-sewahsën-yi* ma rëk nama. Nabë gevong, og mëm denanër gağek jağ yi nabë keyëh horek.*

³ Lom Yesu nër vu mehöti sën sekë beloin lo bë, “Kwedi jağ meğenam gebare doğ he malamin vuheng atov!” ⁴ Lob loğ tepëğ vu sir pin bë, “Mağ hil horek nër bë hil gevong ngaa nivesa doğ Buk-sewahsën-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Mağ nër bë hil adoğ vu mehönon in demedo vesaj, ma hil nid dël jağ sir in denadiik?” Dengo rëk ayej ma rot geti su vengwëng rë. ⁵ Lom Yesu vare mala neko loğ menelë sir gahë sengen vu sir gayo maggin rot vu sir, in su kwaj nevonğin mehöti sënë rë, gayoj niwëëk. Loğ nër vu mehö sekë beloin bë, “Getelo sekëm nam!” Lom mehö lo telo nema ya, lom nivesa rak pevis. ⁶ Rëk Parisai* lo deluğ yom dobnë, lob losho Herot* yi alam desap sir medenesero aggata in bë dengis Yesu menadiik.

Alam Yu Böpata Desupin Sir Ggëp Ngaggee Böp Nenga

⁷ Lob Yesu losho yi hur maluh detah sir meya denedo ngaggee böp nenga, lom alam ngahisekë rot vu distrik Galilea denetamuin sir. Galam vu distrik Yudea ving. ⁸ Galam vu nyëğ böp Yerusalem, galam vu distrik Idumea, galam vu bël Yordan vahi-yi. Galam sën denedo dus vu nyëğ böp Ture los Sidon, besir ngahisekë deyam. Sir pin denengo ngaa pin sën nevonğ lo, lom deneya vu yi. ⁹ Lom nër vu yi hur maluh bë na degeko yağ ti, in alam ngahisekë deneyam rot om rëk degeving in yi. ¹⁰ In vong sir ngahisekë benijvesa rak, om alam nijraksën denepeka rak yi rot in bë degebë nemaj jağ yi. ¹¹ Log memö

* 3:2: Alam Parisai* denelë sën Yesu nevonğ mehönon benijvesa nerağ lo nebë nevonğ huk ti, om nabë gevong doğ Buk-sewahsën-yi og nekeyëh horek Buk-sewah-sën-yi. Rëk Yesu nër bë Anutu tung Buk-sewahsën-yi in doğ vu mehönon, om nabë doğ vu mehönon benijvesa jağ doğ Buk-sewahsën-yi og yik yoh vu, gağ su keyëh horek rë. Rëk alam Parisai* delë Yesu paya in ngaa sënë bedenevonğin bë dengis yi.

sën denegwang ya mehõnon medenevong lo, denelë yi lom denepetev medeneggëp lok vaha gedenengeek bë, “Anutu nalu hong!”¹² Lob nevo koo vu sir niwëek bë su denanër yi rangah.

Yesu Ggoin Sinarë Nemadluho-bevidek-luu Raḡ

(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³ Loḡ tum ya nyëḡ ti los kedu betahi alam sën kwa nevo sir lo bë dena vu yi. ¹⁴ Log ggoin maluh nemadluho-bevidek-luu raḡ in bë desepa yi geyö rëḡ gevong sir mena denanër yi gaḡek rangah. ¹⁵ Vo niwëek vu sir ving in degetii memö sën denegwang ya mehõnon ayoj lo geto dena. ¹⁶ Ggoin Simon, lob nër ggev ngwë raḡ nebë Pita. ¹⁷ Lob ggoin Yakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho raḡ, benër ggev ngwë raḡ luho nebë Boanerges, (degwa nebë luho nij wëek nebë vaḡuvek). ¹⁸ Lob ggoin Andreas luho Pilip ga, Bartolomai luho Matai, geTomas ga, Alpeus nalu Yakobus, geTadaius, geSimon sën yi mehõ-neruuk-alam-Rom ti, ¹⁹ geYudas Iskariot ving, sën rëḡ nanër Yesu rangah lo.

*Yesu Luho Belsebul**

(Mt 12:24-32; Lk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Yesu yah meya ben lob mehõnon ngahisekë yom desupin sir ggökin yah, lom Yesu losho yi hur maluh su deyoh vu bë dega nos rë, in mehõnon ngahisekë medeggërin sir. ²¹ Loḡ Yesu yi alam denedo bej gedengo bë alam deggërin sir rot, lob denër bë, “Maḡ yu vong paya!” Lom deya in bë denajom yi nah.

²² Log alam-horek-yi la deyam vu Yerusalem medenenër bë, “Memö alaj Belsebul* nevonḡ yi!” Gedenenër ving bë, “Netii memö to deneya raḡ memö alaj niwëek!” ²³ Loḡ mëm Yesu supin sir yam dus getatekin vu sir bë, “Satan rëḡ getii yö yi hur memö geto dena nabë va? ²⁴ Nabë alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og alam sënë su rëḡ demedo los nij wëek rë. ²⁵ Log nabë alam degwa timu debasuh sir medengis sir, og alam sënë su rëḡ demedo los nij wëek rë. ²⁶ Om nabë Satan losho yi alam debasuh sir medengis sir, og su rëḡ demedo rë, gaḡ rëḡ malaj nama na.

²⁷ Log hil su ayoh vu bë aḡök Mehõ Nipaya los niwëek saga ben vavunë gabo yi nḡaa vër rë. Mëm nabë hil naduu Mehõ los niwëek sënë ahon, og mëm hil rëḡ abo yi nḡaa pin vër menama na veröḡ yi.”

²⁸⁻³⁰ Alam sënë denenër bë Yesu nevonḡ nḡaa nebë sënë in memö nipaya ti nevonḡ yi, loḡ Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yõnon nabë Anutu yoh vu bë dahun mehõnon hir nḡaa nipaya pin na, nḡaa nipaya los gaḡek pelësën sën denanër jaḡ Anutu lo. Gaḡ nabë mehõti nanër gaḡek pelësën jaḡ Anon Vabuung (nabë yik sëëḡ memö nipaya ti), og Anutu su rëḡ dahun yi gaḡek sënë na rë, gaḡ yö rëḡ gëp vu yi degwata.”

Yesu Ata Losho Ari Lo

(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

³¹ Lob ata losho ari lo yam denare dobnë gedevong gaḡek ya vu yi bë duḡ na vu sir. ³² Gelosho mehõnon ngahisekë denedo, lom denër vu yi bë, “Atam garim lo avëhnöm lo yam denare dobnë medenelok tepëḡ in hong!” ³³ Rëḡ loḡ tepëḡ yah vu sir nebë, “Ataḡ lo arig re lo?” ³⁴ Log mala neḡo loḡ begganḡ ayo menelë alam pin sën detebuu yi lo genër vu sir bë, “Sataḡ lo sarig lo sënë!” ³⁵ Alam sën denesepa loḡ Anutu kwa lo, og sir saga mëm detu sarig lo, savëhnög lo, sataḡ lo.”

4

Yesu Nër Gaḡek Peggirinsën Raḡ Mehõ Sën Netetëhin Nos ḡahis

(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Buk ngwë rë, loḡ Yesu yah meya ngaggee böp lo nenga, lom tatekin gaḡek vu mehõnon ggökin yah. Mehõnon ngahisekë rot desup sir medeneteking raḡ sir, lom raḡ ya nedo yaḡ ti raḡ ngaggee vavunë galam pin denedo ngaggee nenga.

² Lom mëm nenër gaḡek peggirinsën ngahisekë vu sir, genër bë, ³ “Ham gwengö rë! Mehõ netetëhin nos ḡahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos ḡahis. ⁴ Netetëhin nos

ğahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob soḵ yam pevis medegga.
⁵ Log ġahis vahi to merak nedo dob mahen teka sën raḵ neggëp ġelöng vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu. ⁶ Lob hes verup netum beveg raḵ, lob meran ya pevis in ġeġa su luḵ ya dob rë. ⁷ Log ġahis vahi to meloḵ ya nedo vos niggîn ggin ayo, lob vos niggîn ggin sënë kip merig, lob ggök nos besu sis anon rë gema. ⁸ Log ġahis vahi to meluḵ ya nedo dob jeji lob kip verup merig misis anon. Vahi sis dahis ti benemadluho, gevahi sis dahis löö, gevahi sis dahis nemadvahi.” ⁹ Log nër ving bë, “Mehöti bë nenga neggëp, og genġo ġaġek sënë.”

Yesu Nenër Ġaġek Peggirinsën In Va?

(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)

¹⁰ Ya nedo tahsën, loḵ yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu sën losho alam sën denesepa yi lo, yam deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Ġaġek peggirinsën sën ġenër-ë degwa nebë va?” ¹¹ Loḵ nër yah vu sir bë, “Anutu netateḵin ġaġek vunsën raḵ yi nyëġ degwa vu ham, gaḵ alam vahi sën denedo nenga lo, og Anutu nenër vu sir loḵ ġaġek peggirinsën mu, ¹² ‘in bë su rëḵ degërin sir nah vu Anutu mekevoh hir nġaa nipaya na rë. Gaḵ degelë mu gesu dejaḵ ni rë, log degenġo mu gesu denatöḵ jaḵ ġaġek degwa rë.’ ”

Yesu Tateḵin Mehö Sën Netetëhin Nos Ġahis Lo Yi Ġaġek

(Mt 13:18-23; Lk 8:11-15)

¹³ Lob loḵ tepëḵ yah vu sir nebë, “Ma ham su raḵ ġaġek peggirinsën sënë degwa ni rë? Om maḵ ham rëḵ jaḵ ġaġek peggirinsën pin ni nabë va? ¹⁴ Mehöti sën netetëhin nos ġahis lo nebë mehö nenër Anutu yi ġaġek. ¹⁵ Log ġahis vahi sën to nedo loḵ aggata lo nebë alam sën denġo Anutu yi ġaġek ggovek, loḵ tum Satan yam pevis meḵo vër in ayoj lo. ¹⁶ Geġahis vahi sën to merak nedo dob los ġelöng lo nebë mehönon vahi sën denġo Anutu yi ġaġek log ahëj nivesa medeḵo raḵ pevis. ¹⁷ Rëḵ mu sir nebë nos ġeġa sën neraḵ vu ġelöng lo om denedo teka, loḵ nġaa maggin töḵ vu sir, ma, alam denenër pelësën raḵ sir in denesepa loḵ Anutu yi ġaġek, lom tum delëëin pevis. ¹⁸ Log ġahis vahi sën loḵ nedo vos niggîn ggin ayo lo nebë alam sën denenġo Anutu yi ġaġek ggovek lo. ¹⁹ Loḵ newaj neraḵ in nġaa-dob-yi rot gahëj neving monë bedenelev vahaj in kupeḵ lu nġaa, lob mëm nġaa pin sënë neggök Anutu yi ġaġek banon nema. ²⁰ Log ġahis sën to meluḵ ya dob jeji lo nebë alam sën denġo yi ġaġek medevasu loḵ ayoj medenevonġ yoh vu banon neraḵ lo. Sënë nebë nos rig menesis anon nivesa; vahi nesis dahis ti benemadluho, gevahi nesis dahis löö, gevahi nesis dahis nemadvahi.”

Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram Gevek Na Reek Ġebinë

(Lk 8:16-18)

²¹ Lob nër vu sir bë, “Bë hil ġelu doḵ ram buk, og maḵ yoh vu bë hil abun duḵ na dëġ ayo ti, ma, hil ġetunġ duḵ na reek ġebinë? Ma! Hil ġetunġ jaḵ medo reek vavunë in natum nivesa behil ġalë nyëġ jaḵ. ²² Lob nġaa pin sën neggëp vunsën lo, najeeng rëḵ tato yi rangah, genġaa pin sën debom meneggëp loḵ ġobeng gwëbeng agi, og najeeng rëḵ alam pin dejaḵ ni. ²³ Bë ham nengamin neggëp, og ham gwenġo ġaġek sënë meham kwamin bo!”

²⁴ Loḵ nër vu sir ggökin bë, “Ham kwamin bo ġaġek sën ham nenġo lo nivesa rë. Nġaa sën ham nevonġ vu mehö ngwë lo, og rëḵ Anutu bo doḵ nah vu ham nabë, gebo la geving mesevök. ²⁵ Mehöti sën neraḵ ġaġek degwa ni lo, og rëḵ jaḵ la degwa ni geving rot. Gemehöti sën su neraḵ ġaġek degwa ni rë lo, og rëḵ kwa birekin teka sën neraḵ ni lo benama na verök yi.”

Yesu Nër Ġaġek Peggirinsën Raḵ Nos Ġahis Nebë Nekip Nebë Sënë

²⁶ Log nër bë, “Sën Anutu yi Nyëġ anon jaḵ lo, og yiḵ nebë mehöti tetëhin nos ġahis luḵ ya dob. ²⁷ Lom neggëp buk genekedi raḵ monbuk benedo yoh vu buk nġahi, log nos ġahis lo kip berig geyi duġin degwa sën nos nerig raḵ lo. ²⁸ Ġahis yö kip verup dob. Neru

verup muğinsën, lob tung ris raḵ genema ggol raḵ, lom mēm vuuḵ anon. ²⁹ Loḵ nelë bē anon loḵ beris nebunḡ, lob mēm neḵo paggēpek beketöv anon in anon loḵ ggovek lo. Kē! Lob Anutu yi Nyëḡ anon neraḵ nebë sënë.”

Yesu Nër Ġaḡek Peggirinsën Raḵ Mastet Ġahis*
(Mt 13:31-32; Lk 13:18-19)

³⁰ Log nër ggökin yah bē, “Hil nanër nabë Anutu neḡin hil nebë va? Gehil nanër Ġaḡek peggirinsën jaḵ yi nyëḡ nabë anon neraḵ nebë va? ³¹ Hil nanër nabë: Sën yi Nyëḡ anon jaḵ lo, og yiḵ nebë mastet* Ġahis sën hil nehehin lo. Mastet* Ġahis sënë og mahen teka rot genos Ġahis pin kesuu. ³² Loḵ nabë hil Ġehin, og nakip bejig böpata bekesuu jojeng pin, bemēm nema böp gol doḵ og soḵ sën denevëeng medeneya agi rëḵ nam dejegwi newisej doḵ nema gedejivin kuu. Kē! Lob Anutu yi Nyëḡ anon neraḵ nebë sënë!”

Yesu Nenër Ġaḡek Peggirinsën
(Mt 13:34-35)

³³ Yesu nenër vu sir loḵ Ġaḡek peggirinsën nḡahi yoh vu sën bē dejaḵ ni. ³⁴ Nenër yi Ġaḡek vu mehönnon pin loḵ Ġaḡek peggirinsën nebë sënë, rëḵ mēm losho yi hur maluh yö ya denedo tahsën, log netateḵin Ġaḡek sën pin rangah vu sir.

Yesu Nevonḡ Mesanḡ Ahë Yes Raḵ
(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵ Loḵ buk timu saga, lob nyëḡ luḵ ya, lob nër vu yi hur maluh nebë, “Hil ana nḡaggee vahi sagu rë.” ³⁶ Yesu raḵ nedo yaḡ lo vorot, lom yi hur maluh deraḵ ya ving medeya, gedevuu alam saga lo ya. Gelosho yaḡ vahi desepa sir medeya. ³⁷ Lob sanḡ böpata nevë genḡaggee nesis böp meneluḵ ya yaḡ ayo bevuuḵ loḵ, bevonḡin bē napup. ³⁸ GeYesu bē kwa raḵ nḡadoheng dus ti meneggëp yiing ggëp yaḡ hus, loḵ mēm yi hur maluh deggee vu yi medenër vu bē, “Tatovaha! Su kwam nevo hil bē vonḡin hil malad nama rë?” ³⁹ Lom kedi raḵ pevis bepetupek raḵ sanḡ los nḡaggee bē, “Ggovek ya! Ahëm yes jaḵ!” Lom sanḡ ahë yes raḵ pevis gededun ma geneggëp. ⁴⁰ Lob mēm nër vu sir bē, “Ham newamin raḵ in-a? Maḵ su ham ayomin neyam timu vu sa rë?” ⁴¹ Lom ḵenuj ya rot gedeneloḵ tepëḵ vu sir nebë, “Maḵ mehö sënë yi nebë va? Om sën sanḡ los nḡaggee denḡo aye-ë?”

5

Memö To Meya in Garasa Maluh Ti
(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

¹ Nebë saga, lom ya detoḵ ya nḡaggee nenga vahi, sën alam Garasa hir nyëḡ lo. ² Lob Yesu raḵ nedo yaḡ meya pesonḡ ya roneḵ, lob mehöti kedi ggëp waaḵ sën denebë mehönnon sekëj loḵ lo meluḵ to vu yi, lob memö nipaya nedo loḵ ayo. ³ Mehö sënë ben loḵ neggëp waaḵ ving mehönnon sekëj gemehöti su yoh vu bē naduu yi ahon jaḵ sëng ma nḡaa ti rë gema. ⁴ Gaḵ deneduu nema los vaha raḵ sëng wirek wirek, loḵ nevepul sëng in nema genekeluḡin sëng benepepöo in vaha, gemehöti su yoh vu bē gevonḡ bemala yes jaḵ rë. ⁵ Nedo nyëḡ heljënḡ los ḵedu, log medo nenḡeeḵ buk los rangah genesis yi raḵ ḡelönḡ.

⁶ Mehö sën nahën nedo adingnë menelë Yesu, loḵ seröḡ meyam petev neggëp loḵ Yesu vaha, ⁷ genḡeeḵ bē, “Yesu, Anutu Vavunë nalu honḡ. Ġeyam in-a? Bē gwëvonḡ va vu sa? Sa ḵetaḡ yöḵ vu honḡ niwëëḵ neggëp Anutu mala nebë su ḡebasap sa!” ⁸ In Yesu nër vu memö sënë bē, “Memö nipaya-e! Gwëvuu mehö sënë na gegweto ḡena!” ⁹ Lob mēm Yesu loḵ tepëḵ ya vu mehö sënë bē, “Arëm re?” Rëḵ bē, “Sarëḡ nebë Mehömehö in he nḡahiseḵë.” ¹⁰ Loḵ mēm pasang neketaḡ vu Yesu nebë Yesu su getii sir na gedegevuu nyëḡ sagi.

¹¹ Log bööḵ yu ti vare deneruuk raḵ ḵedu sënë vewen, ¹² lom tum memö deketag vu yi bē, “Gwëvonḡ he mehe na ḡëgwang na bööḵ sagu ayoj.” ¹³ Lob yoḡekin bē yoh vu bē deḡëgwang na, lom mēm memö nipaya sën devuu mehö lo ya geto deya deḡëgwang ya

bööḱ; lob bööḱ saga sir 2,000, lob mēm deserög meya deluḱ nyëḡ vaha degwa ti meya devës ya ngaggee bengaggee rehöö sir pin bemalaj maya veröḱ yi.

¹⁴ Lob alam sën denegin bööḱ lo deveya meya denër ngaa sënë rangah vu alam pin sën denedo loḱ nyëḡ böp los mahen mahen lo ving. Lob alam saga deyah in bë degelë ngaa sën to meya lo. ¹⁵ Lob deyah vu Yesu medelë mehö sën memö to deya in yi lo. Delë mehö sën Mehömehö gwanḡ ya yi wirek lo vëh tob benedo nivesa gekwa nevo ngaa nivesa, loḱ tum deneggönengin sir rot. ¹⁶ Lob alam sën delë ngaa agi raḱ malaj lo, denetateḱin ngaa pin sën töḱ vu mehö los memö nipaya gebööḱ lo pin vu sir ving. ¹⁷ Lom mēm alam pin deketag vu Yesu bë gevuū hir nyëḡ gena. ¹⁸ Lom Yesu nahën neraḱ yah yaḡ, log mehö sën memö to deya in yi lo ya ketaḡ vu yi bë na geving yi. ¹⁹ Rëḱ Yesu vonḡ yi yah genër vu yi bë, “Mu ḡenah meḡena vu hong alam meḡena ḡenanër ngaa böp sën Mehöböḱ vonḡ vu hong los kwa pesivin hong lo rangah vu sir.” ²⁰ Lob yah meya medo nenër ḡaḡek sënë rangah vu alam ggëp nyëḡ sën denenër arë nebë Begganḡ-bu-nemadluho lo nebë Yesu vonḡ ngaa böp sën sënë vu yi, lom tum alam pin avij netöḱ.

*ḡaḡek Raḱ Yairus Nalu Avëh Luho Avëh Sën Bë Nema Raḱ Yesu Yi Tob
(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)*

²¹ Yesu raḱ yaḡ meyah meya ngaggee vahi galam ngahiseḱë desupin sir meyam detetup yi loḱ ngaggee nenga. ²² Nahën nedo ngaggee böp nenga lob dub-supinsën-yi ala ti, arë nebë Yairus, to metöḱ vu yi, lob petev meto neggëp loḱ vaha, ²³ log ketaḡ niwëëḱ vu yi bë, “Sa nalug avëh dus raḱ in nadiiḱ. Om ḡenam gwebë nemam jaḱ yi in vesa doḱ bemedo.” ²⁴ Lom Yesu ya ving yi beluho deya, lob alam ngahiseḱë rot desepa luho medepeḱa raḱ yi medeya ving.

²⁵ Lob avëh ti niḱöḱ medo neyam yoh vu ta nemadluho-bevidek-luu. ²⁶ Yi sënë neya vu dokta ngahiseḱë in bë degevonḡ benivesa jaḱ, rëḱ ma gesu deyoh vu rë, geneḱo vanë rot. Baḡo sir raḱ yi monë los yi ngaa pin bemaya veröḱ yi, rëḱ su nivesa neraḱ rë geniköḱ neyam ata. ²⁷ Avëh sënë lo nenḡo Yesu bengö nebë nevonḡ mehönon benijvesa neraḱ, lob mēm sepa yi begwanḡ ya alam ngahiseḱë sënë lo vuheng atov, beyam to nare Yesu demi gebë nema raḱ yi tob, in kwa nevo loḱ ayo nebë, ²⁸ “Nabë sa ḡebë nemaḡ jaḱ yi tob mu, og rëḱ sa niḡ kelöḱ jaḱ.” ²⁹ Kwa vo loḱ ayo nebë sënë, gebë nema raḱ tob genenḡo loḱ ayo nebë niḱöḱ tewii ya benivesa raḱ pevis. ³⁰ Lob Yesu nḡo bë niwëëḱ la to meya in yi, loḱ peḡgin yi pevis loḱ alam sagi lo vuheng atov meloḱ tepëḱ vu sir nebë, “Re bë nema raḱ sa tob-a?” ³¹ Rëḱ yi hur maluh denër yah vu yi bë, “Ḡenelë bë alam ngahi sën denepeḱa raḱ hong rot, loḱ ḡelöḱ tepëḱ bë re bë nema raḱ hong in va?” ³² Rëḱ Yesu mala neḱo loḱ menelë sir in bë jaḱ mehöti sën vonḡ nebë agi ni. ³³ Loḱ avëh raḱ ngaa sën töḱ vu yi lo ni, om ggöneng menelëḱ, lom yam petev meneggëp loḱ Yesu vaha genër yi ḡaḡek pin sënë rangah vu yi. ³⁴ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Nalug-e! Ayom yam timu vu sa, lob vonḡ benim vesa raḱ, om ḡena los ayom sepëp genim raksën sënë rëḱ nama na veröḱ yi.

³⁵ Yesu nahën nevengwëḡ vu avëh sënë, log mehö la deḱo ḡaḡek ggëp dub ala Yairus yi begganḡ beyam denër vu dub ala sënë bë, “Nalum diiḱ ya gwëbeng, om su gwëḱo Tatovaha mala seggi rë.” ³⁶ Loḱ Yesu su bë nenga vu hir ḡaḡek rë, genër vu dub-supinsën-yi ala bë, “Su newam jaḱ! Gaḱ ayom nam timu vu sa!” ³⁷ Lob nërin alam pin saga bedenedo, geyiḱ losho Pita geYakobus luho ari Jon, gavëh avö sën diiḱ lo ama, medeya. ³⁸ Ya deto dub ala sënë yi begganḡ, lob mēm nelë bë alam ngahiseḱë denedo genenḡo bë denevonḡ dedun böpata gedenesu medenesis sir rot. ³⁹ Nebë sënë rëḱ Yesu loḱ ya begganḡ ayo benër vu sir bë, “Ham nevonḡ dedun böpata los ham nesu rot nebë sënë in va? Hurmahen sënë su diiḱ rë, gaḱ neggëp yiing mu!” ⁴⁰ Loḱ denöp raḱ yi, lom tii sir pin to deya dobnë gemëm losho hurmahen sënë ama lu ata, geyi hur maluh lööho sën deya ving yi lo, medelöḱ ya begganḡ ayo sën hur avëh diiḱ meneggëp loḱ lo, ⁴¹ lob jom loḱ nema genër vu loḱ ayej bë, “Talita kumi!” (Degwa nebë, “Avëh mahen-e! Kwedi

jak!)⁴² Lom mëm avëh mahen lo kedi raḵ pevis meneggee meneya, in yi ta nemadluho-bevidek-luu. Gemem sir pin ḵenuj ya rot in.⁴³ Log Yesu vo ḵoo vu sir bë su dena denanër nḡaa sënë rangah vu mehö la, genër ving bë degevonḡ nos vu avëh mahen sënë.

6

*Alam Nasaret Depelë Yesu**(Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)*

¹ Ggovek log Yesu yah meya yi nyëḡ, lom yi hur maluh deya ving yi. ² Lob Buk-sewahsën-yi* lom luḵ ya dub-supinsën-yi menetahu alam. Sir nḡahi denedo, lom denḡo aye bavij töḵ medenër vu sir nebë, “Mehö sënë neḵo ḡaḡek sënë vu tena? Maḵ re vonḡ ḡaḡek los kwa sënë vu yi? Re loḵ vu yi om sën nevonḡ nḡaa böp böp nebë agi? ³ Sënëḵ yik Maria nalu, mehö sën nelev begganḡ lo? Gari lo sën Yakobus luho Yosés geYudas lu Simon agi lo? Gavëhnö lo sën yik nahën denedo ving hil-ë lo?” Lom denelë yi paya. ⁴ Nebë sënë lob Yesu nër vu sir bë, “Alam vu nyëḡ pin denëḵo mehö-nenër-ḡaḡek-ranḡahsën arëj raḵ, gaḵ yö hir alam, gehir degwa, gesir sën losho begganḡ-bu timu lo, og ma!” ⁵ Lom Yesu su yoh vu bë gevonḡ nḡaa böp vu saga rë. Gaḵ yik nebë nema raḵ alam nijraḵsën ti ti mu benijvesa neraḵ. ⁶ Lob avi töḵ meranḡa nema in su denevonḡ ving yi rë gema. Lom ya neḵo loḵ begganḡ-bu sën denedo dus raḵ lo metateḵin Anutu yi ḡaḡek vu sir.

*Yesu Vonḡ Yi Hur Maluh Nemadluho-bevidek-luu Sën Deya Raḵ**(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)*

⁷ Lob supin yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu sën lo genër vu sir bë dena jak. Nevonḡ sir luu luu ya genër vu sir bë degetii memö nipaya lo geto dena. ⁸ Lob nër ḡaḡek vu sir ving bë denatohin atohenḡ mu gedena meris. Su degeḵo nos sepa, gevahek los monë ḡëp. ⁹ Gaḵ yik dejöp suu beröpröp ading timu gesu degeḵo ngwë sepa. ¹⁰ Log yik nër yah vu sir ggökin bë, “Bë mehöti geḵo ham luu luu sënë doḵ na yi begganḡ megeḡin ham, og ham naḵöök doḵ begganḡ saga rot beham na jak. ¹¹ Rëḵ nabë begganḡ-bu ti su degeḡin ham los degenḡo ham ḡaḡek nivesa rë, og ham tetëhin kebus in vahamin, in dejak ni nabë devonḡ paya, log ham gwevuu begganḡ ti saga na geham na jak. ¹² Lob mëm deya raḵ meya denër Anutu yi ḡaḡek sënë rangah vu mehönon bë degevuu hir nḡaa nipaya na gedegërin sir nom vu Anutu. ¹³ Gedenetii memö nḡahiseḵë to deneya, gedenerikin wël* ḵele-oliv* raḵ mehönon nḡahiseḵë sën nij neraḵ lo ving, benijvesa neraḵ.

*Mehö-neripek-alam Jon Diik Nebë Sënë**(Mt 14:1-12; Lk 3:19-20; 9:7-9)*

¹⁴ Alam pin denḡo Yesu bengö medenër ya meyoh vu alam pin, beMehö-los-bengö Herot* nḡo ving bë nevonḡ nḡaa böp nebë sënë, lom alam vahi denenër bë yik sënëḵ Mehö-neripek-alam Jon sën diik lo rëḵ vesa loḵ yah, om sën nevonḡ huk los niwëëḵ nebë agi. ¹⁵ Rëḵ mu alam vahi denenër bë, “Mu maḵ Elia.” Galam vahi denenër bë, “Mu mehö-nenër-ḡaḡek-ranḡahsën ti nebë alam sën denenër ḡaḡek rangah wirek lo.” ¹⁶ Rëḵ mu Herot* nenḡo bengö nebë sënë lob nër bë, “Mu yik Jon sën sa ḵetöv kwa lo sën kedi raḵ yah.”

¹⁷ In wirek og Herot* yö vonḡ mehö la ya dejom Mehö-neripek-alam Jon ahon medetunḡ loḵ ya ḵarabus raḵ degwa nebë sënë: Herot* ggodeḵ ari Pilip venë Herodias, betum neḵo netu venë, ¹⁸ lom Jon nër vu Herot* bë, “Ḡehodeḵ arim avëh, sënë su yoh vu rë, ḡekweyëh horek!” ¹⁹ Lob Herodias ahë sengën vu Jon bebë ngis yi nadiik rëḵ ma, gaggata su neggëp rë, in Herot* neggönengin Jon. ²⁰ In neraḵ ni bë su nevonḡ nḡaa nipaya ti rë, gaḵ yi mehö yohvu beyi vabuung, lom neḡin yi nivesa. Nenḡo Jon yi ḡaḡek lom kwa neya nḡahi gayo maggin, rëḵ ahë neving pangsën bë genḡo yi ḡaḡek rot.

²¹ Nebë sënë geHerodias yö medo mekwa nevo bë buk ti rë. Lob mëm buk ti, lob Herot* kwa vo yi buk sën ata ḵo yi wirek lo, lob nevonḡ nos böpata ti vu yi ggev losho yi alam sën denegḡin begö lo hir ggev, gevu alam böp böp vu distrik Galilea pin. ²² Medo denegga

nos sënë geHerodias nalu avëh avö ti lo ya nelöö loḵ malaj, geHerot* losho yi vatëveḵ sën ahëj nivesa rot vu yi, lom Mehö-los-bengö Herot* nër vu bë, “Ġenanër ngaa ti sën ahëm neving rot lo rangah vu sa, lob sëḵ bo nõk vu hong.” ²³ Lom tato nema ya vavunë genër yönon rot bë, “Ngaa ti sën ġenanër vu sa lo, og yik sëḵ bo noh vu nõk vu hong. Gaḵ bë ġenanër sa ngaa pin sënë vewen, og sa su rëḵ ġulin rë.”

²⁴ Lob avëh avö to meyah dobnë beya meloḵ tepëḵ vu ata bë, “Senah mena nanër va?” Rëḵ bë, “Mehö-neripek-alam Jon yu!” ²⁵ Lom pevis meloḵ yah humeḵ ayo menewa newa meneya vu mehö-los-bengö menër vu yi bë, “Sa bë gwevonġ Mehö-neripek-alam Jon yu vu sa! Gwetunġ doḵ medo ġabum ti megebo vu sa pevis.” ²⁶ Lob mehö-los-bengö ayo maggin rot, rëḵ ggöneng vu ġaḡek sën nër rangah vu avëh lo, lob su bë rëḵ keyëh ġaḡek rë in nër yönon getato nema ya vavunë, beyi alam vatëveḵ pin denġo. ²⁷ Lom pevis mevonġ alam-begö-yi ti ya in Jon yu loḵ ḵarabus ayo. Lob ketöv Jon kwa, ²⁸ betunġ loḵ ġabum ti, beḵo yom vu avëh avö sënë lo, loḵ mëm ḵo meyah vo vu ata.

²⁹ Ggovek saga lob Jon yi hur maluh denġo bengö bë desis yi mediik, lob ya deḵo meya debë loḵ waḵ heljënġ yi ti.

Yesu Vet Alam 5,000

(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-13)

³⁰ Lob sinarë sën Yesu vonġ sir ya lo yom deverup vu yi, bedenër huk sën denevonġ lo los ġaḡek pin sën denenër vu alam lo vu yi. ³¹ Galam ngahiseḵë deneyah gedaneyom vu sir besu deyoh vu bë dega nos rë, lom Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, “Ham nam hil ngo ana medo nyëġ-yumeris tahsën geham sewah teka rë!”

³² Lom mëm sir yö anon derak ya yaġ medeya nyëġ-yumeris tahsën ti. ³³ Rëḵ alam ngahi delë bë deneya rak, lob derak nyëġ sën bë dena lo ni, lob alam vu nyëġ böp pin saga deneseröġ medeneyoh roneḵ medenemuġin meya denegın Yesu losho yi hur maluh vu ngaggee böp nenga vahi sagu. ³⁴ Yesu pesönġ ya roneḵ loḵ lë bë sir ngahiseḵë, lob kwa vonġin sir rot, in sir nebë sipsip sën alaj main sir, lom mëm tatekin ġaḡek ngahiseḵë vu sir rot, ³⁵ besehuk luḵ, lom yi hur maluh ya denër vu yi bë, “Sënëḵ nyëġ-yumeris tahsën sënë genyëġ ggovek ya, ³⁶ om gwevonġ sir medenah medena begganġ-bu ti ti sën negġep dus agi medebaġo hir nos.” ³⁷ Loḵ nër yah vu sir bë, “Mu ham ngo gwevonġ nos vu sir!” Loḵ deloḵ tepëḵ yah vu bë, “Gemonë K200 tena in he na baġo brët noh vu sir medega?” ³⁸ Lom mëm loḵ tepëḵ vu sir bë, “Ham brët va la negġep-a? Ham nah gwelë rë!” Lob yah delë beyom denër vu bë, “Brët nemadvahi, geġël luu!”

³⁹ Nebë saga, lob mëm nër vu alam pin bë, “Ham gweto medo yu ti ti jaḵ pahup sën nimewis aga, beham medo rë!” ⁴⁰ Lob to denedo yu ya rak negġep alam mehödahis nemadvahi vahi, geraḵ negġep alam mehödahis löö löö. ⁴¹ Ggovek ya, lob mëm nejom brët nemadvahi saga geġël luu lo rak, bemëm varah mala rak yaġek gejom rak in los ahë nivesa ya vu Anutu, log mëm deġo brët bevo vu yi hur maluh bemëm ya devo ggelek yoh vu alam pin. Lob heḵ ġël mevo yoh vu sir pin nebë saga ving. ⁴² Lom degga beyoh vu sir pin bahëj pup ya. ⁴³ Degga ggovek, log desupin brët los ġël sën nedo lo loḵ sap nemadluho-bevidek-luu bepup ya. ⁴⁴ Log alam sën degga nos lo, sir maluh 5,000.

Yesu Vare Neggök Ngaggee Vavunë

(Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)

⁴⁵ Ggovek ya log Yesu vonġ yi hur maluh bë dejak na yaġ medenamugın medena ngaggee vahi medena Betsaida, geyik medo megevonġ alam pin sën deketëkin medena rë. ⁴⁶ Lob vonġ sir ya, log ya los ḵedu in bë najom jaḵ. ⁴⁷ Nebë saga lob sehuk luḵ geyaġ to meya ngaggee vuheng atov geYesu yö ti nahën nedo ḵedu. ⁴⁸ Loḵ nelë bë denevimengin yaġ rot in sanġ neruuk sir los yaġ yom. Loḵ nyëġ neggovek in bë geheng, lob Yesu vare neya rak ngaggee vavunë beya meto vu sir bevonġ in bë kesuu sir gena. ⁴⁹ Rëḵ delë bë vare neya rak ngaggee vavunë meneya, lob dekuung bë alam-diiḵsën ḵenuj ti, lom denġeek. ⁵⁰ In sir pin delë medeggönengin yi medelëk rot, rëḵ Yesu vengwëng ya vu sir pevis bë, “Ham su newamin jaḵ! Yik sa sënë, om ham su göneng!” ⁵¹ Lom rak ya yaġ ving sir, log

sang maya avuti, lom tum avij netök mederanga nemaj ⁵² in su kwaj nevo brët sën vet alam rak lo rë gema. In nahën gesu kwaj tök rak degwa rë.

Yesu Nevonğ Alam Genesaret La Menij Vesa Rak*
(Mt 14:34-36)

⁵³ Lob derak yağ medetök ya Genesaret*, lom mëm deseyu yağ ahon ya ngaggee nenga menedo. ⁵⁴ Log depesöng mederak ya ronek, lom alam vu nyëğ sagi delë Yesu mederak ni pevis. ⁵⁵ Lom mëm deneserög medeneyoh vu nyëğ saga pin medenevağu alam nijraksën loğ hir kanyë medeneya nyëğ sën denengö bë Yesu ya meto nedo lo. ⁵⁶ Vu begganğ yu böp geyu mahen geyoh vu nyëğ sën Yesu neyoh lo pin, og denebë alam nijraksën ya deneggëp telig, log deneketağ vu yi bë yoh vu bë degebë nemaj jak yi röpröp ading nenga mu. Lom alam pin sënë sën denebë nemaj rak yi tob lo, og nijvesa nerak.

7

Alam Hib Wirek Hir Ğağek Muğeng
(Mt 15:1-9)

¹ Parisai* galam-horek-yi la vu Yerusalem desupin sir medeya vu Yesu. ² Lob delë bë yi hur maluh vahi denegga nos los nemaj nipaya-sënë nebë su deneripek nemaj yoh vu alam Yuda hir horek muğin rë gema. ³ Denër nebë sënë in Parisai* ving alam Yuda pin denesepa loğ alam hib wirek hir Ğağek sën nebë: Su dejipek nemaj namuğin rë, og su rëk dega nos. ⁴ Genğaa pin sën debağo vu maket lo, og deneripek rë, loğ mëm denegga. Gemedo denesepa alam hib wirek hir Ğağek muğeng ngahisekë nebë sënë ving, bedeneripek kap gegabum gedëğ aën los nğaa pin. ⁵ Denevonğ nebë sënë, om sën Parisai* losho alam-horek-yi delok tepëk vu Yesu bë, “Hong hur maluh dekeyëh horek medenegga nos los nemaj nipaya gesu denesepa loğ alam hib wirek hir Ğağek rë in va?” ⁶ Lob nër yah vu sir bë, “Mehö-nenër-ğağek-ranğahsën Yesaya nër valek ham yönon bë ham ayomin luu. Kevu wirek meneggëp nebë sënë:

‘Alam sënë deneko sarëğ rak rak avij meris mu,
gağ ayoj nilëlin sa.

⁷ Yö denenër mehönon hir horek mu, log denenër nebë “Anutu yi Ğağek sënë!”
Log deneko sarëğ rak meris mu.’

⁸ Ham lëein Anutu yi horek ya, geham nejom mehönon hir Ğağek muğeng ahon.”

⁹ Loğ nër vu sir ggökin bë, “O yönon! Mağ ham mehönon los kwamin, om sën ham neruu demimin vu Anutu yi horek geham ngo nesepa loğ alam hib wirek hir Ğağek-ë? ¹⁰ In Moses nër wirek meneggëp bë, ‘Gëğurek amam lu atam babuj!’ genër ving bë, ‘Bë mehöti nanër Ğağek nipaya jak ama ma ata, og ham tengwa yi menadiik.’ ¹¹ Loğ ham nenër bë, ‘Bë mehöti yi monë lu nğaa neggëp in bë doğ vu ama ma ata jak, rëk mu nanër vu luho nabë, “Sa bë doğ vu meluu meğevonğ sa nğaa sënë nök vu meluu, rëk mu rëk nama in sehoo in rak ggovek netu Korban (sënë nër bë tu Anutu yi seriveng).” ¹² Nenër nebë saga, lob ham nevo veyovin bë, ‘Yik ggovek, su doğ vu ama lu ata!’ ¹³ Lob sënë og ham nekweyëh Anutu yi horek meham nenër bë nğaa meris, geham nesepa loğ alam hib wirek hen hir Ğağek menenër bë nğaa anon. Beham netahu nalumin lo loğ ving. Geham nevonğ nğaa ngahisekë nebë sënë.”

Nğaa Sën Nevonğ Mehönon Menij Paya Nerak
(Mt 15:10-20)

¹⁴ Ggovek, loğ supin alam ggök yahin menër vu sir bë, “Ham pin gwengö sa Ğağek bejak ni venuh! ¹⁵ Nğaa pin sën hil naha lo su yoh vu bë duk na mehöti ayo megevong benipaya jak rë. Gağ mu nğaa sën nedo loğ ayo merak neverup avi lo mu sën nevonğ benipaya nerak. ¹⁶ [Bë mehöti nenga neggëp og genğo mekwa bo rë!]”

¹⁷ Nër Ğağek sënë ggovek, log vuu alam saga gerak ya begganğ, loğ mëm yi hur maluh ya delok tepëk vu yi in Ğağek peğgirinsën sënë. ¹⁸ Lob loğ tepëk yah vu sir bë, “Ma ham nahën geham su nerak ni rë? Mağ ham su rak ni bë nğaa pin sën hil naha menelok ya hil

ayod lo, og su yoh vu bë gevong mehöti benipaya jak rë? ¹⁹ In ngaa nebë sënë su negwang ya mehönon ayoj rë, gak neluk ya ahëj kevus mu, loj tum to neluk ya asoreng.” Yesu nër vu hil loj gagek sënë nebë nos los reggu aggagga pin og nivesa. ²⁰ Log mëm nër vu sir bë, “Ngaa sën nedo loj mehönon ayoj meneverup avij lo, sën nevonj bemehönon nij paya neraj. ²¹ In ngaa sën neggëp loj mehönon ayoj merak neverup avij lo nebë sënë: Kwaj nevo ngaa nipaya, denevonj baggëb, deneggodek ngaa, denesis mehönon medenediik, ²² deneggodek mehö ngwë venëj ma reggaj, malaj anonin mehö ngwë yi ngaa, denevonj ngaa nipaya aggagga, denetetuhin mehö ngwë, kwaj nevo ngaa nipaya yoh vu buk pin netu hir ngaanon, ahëj sengën, denenër gagek pelësën rak mehönon, deneko sir rak, denevonj jeggjin jeggjin. ²³ Ngaa nipaya pin sënë loj neggëp mehönon ayoj, besën rak neverup avij menevonj benij paya neraj.”

Ponisia Avëh Ti Vonj Ving Yesu
(Mt 15:21-28)

²⁴ Lob Yesu kedi rak loj saga meya Ture los Sidon hir nyëg, beya nedo loj begganj ti. Vonjin bë bun yi, rëj ma gesu yoh vu bë dah bengö vun rë. ²⁵ Loj avëh ti vu sagu ngo bë Yesu nedo, lom ya vu yi pevis. In memö nipaya ti gwang ya nalu avëh ayo menevonj yi, lom ya pevis mepetev meneggëp loj Yesu vaha. ²⁶ Avëh sënë og avëh yu ngwë, ata Grik avëh beko yi vu Ponisia vu distrik Suria benedo, lob ya ketaj vu Yesu bë getii memö geto mena in nalu.

²⁷ Lob Yesu nër rak gagek peggirinsën yah vu yi bë, “Hil abet hurmahen namugin rë, in su yoh vu bë hil gako hurmahen hir nos vër megetë na vu anöö rë!”

²⁸ Loj avëh sepa loj yi gagek menër yah vu yi nebë, “Ëë-ë, Mehöböp yonon! Gak mëm hurmahen hir nos sën denegga gemetes to neluk ya reek len lo, og mëm anöö yam denepatu medenegga.”

²⁹ Lom mëm Yesu nër yah vu yi bë, “Genër gagek los kwam saga, om ghenah megena böm in memö nipaya vuu nalum geto meya gwëbeng!” ³⁰ Lom yah meya ben genalu rak neggëp kanyë gememö to meya verök yi yoh vu sën Yesu nër lo.

Yesu Vonj Bemehö Nenga Mir Gekwa Ngengöling Ti Nivesa Rak

³¹ Lob Yesu vu Ture hir nyëg meyoh ya Sidon meneya ngaggee böp Galilea nenga meya neko loj nyëg sën denenër arë nebë Beggang-bu-nemadluho lo hir dob. ³² Lob deko mehöti nenga mir gekwa ngengöling bedeya vu yi medeketaj bë gebë nema jak yi. ³³ Mehönon ngahisekë denedo saga, lom li yi meya nenga tahsën, loj mëm gelu nema deggis loj ya mehö lo nenga len, log pesuv nyë kos metung rak daggen. ³⁴ Yesu mala ya yagek gerov saheng in kwa pesivin mehö sënë lo, log nër vu bë, “Epata!” (Degwa nebë “Nengam natök!”). ³⁵ Lom nenga tök mengo gagek gedaggen neggee menevengwëng nivesa. ³⁶ Lob mëm Yesu vo koo vu sir pin saga bë su dena denanër gagek sënë rangah vu mehö la. Yesu vo koo vu sir niwëk, rëj ma gedekeyëh aye genij wëk beya denër rangah. ³⁷ Alam denjo lob kenuj ya rot medenër bë, “Mehö sënë nevonj ngaa pin nivesa. Om sën nevonj balam nengaj mirsën denengo gagek, genevonj balam kwaj ngengöling denevengwëng nivesa.”

8

Yesu Vet Alam 4,000
(Mt 15:32-39)

¹ Loj buk saga alam ngahisekë desupin sir ya vu yi ggökin benos main sir, lom supin yi hur maluh menër vu sir bë, ² “Sa kwaq nevonjin alam sënë in hil nado buk löö genos main sir. ³ Sir vahi deyam vu nyëg ading, om nabë sa gevong sir medenah bej los ahëj meyip, og rëj nöc denadiik aggatata.” ⁴ Lom yi hur maluh delok tepëk yah vu yi bë, “Hil nado nyëg-yumeris tahsën sënë, om hil rëj gako nos vu tena in hil abet mehönon sënë jak-a?” ⁵ Lob Yesu loj tepëk yah vu sir bë, “Ham ko brët va la?” Loj denër yah vu yi bë, “Nemadvahi-bevidek-luu!”

⁶ Lom mëm nër vu mehönön pin beto denedo dob, log ƙo brët nemadvahi-bevidek-luu sënë raƙ geom raƙ in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu yi hur maluh in bë debo gelek noh vu alam pin, lom mëm devo ggelek yoh vu sir. ⁷ Gegël mahen luu neggëp ving, lob nejom raƙ yah vu Anutu los kwa vesa in, genër vu yi hur maluh bë debo gelek noh vu alam pin geving. ⁸ Lob degga meyo vu sir pin beggovek ya, log vahi nedo bedesupin loƙ jebeng nemadvahi-bevidek-luu mepup. ⁹ Log alam sën degga nos lo, sir yoh vu 4,000. Log mëm Yesu vonğ sir ya, ¹⁰ log pevis belosho yi hur maluh deraƙ ya yağ ti medeya nyëğ Dalmanuta.

Parisai Deseggi Yesu Yi Huk Niwëëk*
(Mt 16:1-4; Lk 12:54-56)

¹¹ Lob Parisai* la kwaj nevo bë depelë Yesu, lom ya deto vu bedeseggi yi bë, “Gwevonğ ngaa böp yağek yi ti in he galë nabë Anutu vonğ hong yam!” ¹² Lob Yesu ayo maggin berov saheng genër vu sir bë, “Ham sën ham nedo dob-ë, ham vonğin bë sa gevonğ ngaa böp in bë tato nabë Anutu vonğ sa meseyam in va? Rëƙ mu sa nanër vu ham yönön nabë sesu rëƙ gevonğ ngaa böp ti beham gwelë rë, gaƙ rëƙ nama!” ¹³ Lob vuu sir geraƙ yah nedo yağ ggökin meyah meya ngaggee vahi.

Degegin Sir In Parisai Losho Herot* Hir Ğağek*
(Mt 16:5-12)

¹⁴ Yi hur maluh kwaj virekin nos gesu deƙo la sepa rë, geyiƙ brët perurek timu raƙ nedo yağ. ¹⁵ Lob Yesu nër vu sir loƙ gağek peggirinsën bë, “Arë! Ham gwegin ham vu Parisai* hir yiist*, gevu Herot* yiyi geving.” ¹⁶ Lom kwaj nevo yi gağek medenesap sir raƙ medenër vu sir bë, “Hil su haƙo brët la sepa rë, om sën maƙ nenër aga!” ¹⁷ Loƙ Yesu raƙ ni, lom nër vu sir bë, “Nebë va sën ham nesap ham raƙ bë ham su ƙo brët la sepa rë-ë? Maƙ ham duğin degwa? Ma maƙ ham ayomin yö nahën niwëëk-a? ¹⁸ Ham malamin neggëp rëƙ ham su nelë rë? Geham nengamin neggëp rëƙ ham su nengo rë? Ma ham su kwamin nevo ¹⁹ sën sa debu brët nemadvahi vu alam 5,000 geham supin vahi loƙ ya sap va la mepup lo rë?” Rëƙ denër yah vu bë, “Nemadluho-bevidek-luu!” ²⁰ Rëƙ bë, “Log sën sa dego brët nemadvahi-bevidek-luu vu alam 4,000 lo, og ham supin vahi loƙ ya jebeng va la mepup-a?” Loƙ denër bë, “Nemadvahi-bevidek-luu!” ²¹ Loƙ tum loƙ tepëƙ bë, “Rëƙ ham ngo nahën geham su raƙ degwa ni rë?”

Yesu Vonğ Bemhö Los Mala Ƙenod Ti Vu Betsaida Nivesa Raƙ

²² Loƙ tum yah deverup Betsaida, lob alam la deli mehö mala ƙenod ti yam vu Yesu bedeketağ vu yi bë gebë nema jaƙ yi. ²³ Lob Yesu jom loƙ nema geli yi meluho deya begganğ telig nenga, loƙ mëm pesuv nyë ƙos loƙ ya mala gağis gebë nema raƙ yi, log loƙ tepëƙ vu nebë, “Gëlë ngaa la?” ²⁴ Lob vër mala raƙ menër bë, “Sa nehalë mehönön, rëƙ mu sa halë ahëj ƙenu nebë ƙele, rëƙ mëm vare deneggee medeneya!” ²⁵ Lob mëm Yesu bë nema raƙ yah mala gağis ggökin, lob mëm mehö lo mala tum niwëëk menelë nyëğ, bemala nivesa raƙ genelë ngaa pin neggëp rangah. ²⁶ Lob nër vu mehö sënë bë, “Su gedoƙ nah begganğ-bu ti sënë pehi gökin bedegelë hong!” Log vonğ yi yah ben.

Pita Nër Yesu Arë Rangah
(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

²⁷ Log Yesu losho yi hur maluh ya medo denëƙo loƙ begganğ-bu ti ti sën neggëp dus raƙ Sisarea vu distrik Pilipi lo. Nahën deneyök aggata log loƙ tepëƙ vu yi hur maluh bë, “Alam denenër sa bë sa re?” ²⁸ Loƙ denër yah vu yi bë, “Alam vahi denenër bë Mehöneripek-alam Jon hong, gevahi denenër bë hong Elia, gevahi denenër bë hong mehönenër-gağek-rangahsën wirek hen ti!” ²⁹ Loƙ yik loƙ tepëƙ yah vu sir bë, “Log hameƙ? Ham nenër bë sa re?” Loƙ Pita nër yah vu yi bë, “Hong Kerisi*. Mehö sën Anutu ggooin raƙ in bë geƙo he nah lo.” ³⁰ Lob vo ƙooin niwëëk vu sir bë, “Om ham su na nanër sa nabë sënë vu mehöti!”

Yesu Nër Rangah Bë Rëk Nadiik Nabë Sënë
(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

³¹ Lob mëm nër ngaa sën rëk natök vu yi lo rangah vu sir bë alam böp böp galam-deneko-seriveng hir ggev rëk debo vanë vu Mehönon Nalu rot, galam-horek-yi rëk degeruu demij vu yi, lob dengis yi menadiik gebuk natu löö loq kedi jak nah gökin.

³² Nenër vu sir nebë sënë, lob Pita li yi meya nenga mevong gägek raq yi bë, “Su genanër gägek nabë sënë!” ³³ Loq Yesu peggirin melë yi hur maluh pin, genër Pita bë, “Hong Satan! Gwevuu sa geğena! In su kwam tök raq Anutu kwa rë, gaq mu kwam nevo ngaa nebë sën mehönon yö kwaj nevo lo.”

³⁴ Lob supin alam yu böpata saga deyam ving yi hur maluh benër vu sir bë, “Mehöti bë natu sa hur, og kwa birekin yi gekerë yi kelepeko* metamuin sa. ³⁵ Mehöti bë kwa bo yi begegin nivesa, og rëk anon mala nama, gaq mehöti bë kwa birek in yi benadiik in sa los Bengö Nivesa, og rëk medo mala-tumsën. ³⁶ Gaq nabë mehöti yö geqo yi jak in ngaa dob yi pin bemedo loq nadiik, og yi ngaa sënë rëk doq vu yi nabë va? ³⁷ Ma mehönon rëk debağo Anutu jak va in gevong bedemedo malaj-tumsën-a? Ma! ³⁸ Alam sën denedo dob agi sir mehönon nij paya los deneruu demij vu Anutu, om nabë sir ti ninamum in sa los sa gägek vu dob sënë, og vu Buk-tamusën sën Mehönon Nalu nom los Ama yö niwëek geyi vunek vunek yağek yi geyi angër vabuung lo, og rëk ninamum in mehö saga doq nah.”

9

¹ Lob Yesu nër vu sir ving bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Ham sën nare agi vahi su rëk denadiik rë, gaq rëk nahën demedo medegelë gAnutu yi nyëğ anon jak los niwëek.”

Yesu Navi Agga Ngwë Raq
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

² Nahub gebuk nemadvahi-bevidek-ti ya ggovek rë, loq Yesu qo Pita lööho Yakobus lu Jon beli lööho belosho deya kedu ading ti beyö ya denedo. Lob Yesu nare loq lööho malaj, lom lööho delë genavi agga ngwë raq, ³ geyi tob veroo meris genepelbin, mehöti su yoh vu bë jipek tob ti meveroo jak nabë sënë rë. ⁴ Lob delë Elia luho Moses yam denare ving yi gelööho denevengwëng. ⁵ Lom Pita nër vu Yesu bë, “Sa alağ-e! He nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot, om he dev numeng löö, ti vu hong, gengwë vu Moses ga, ngwë vu Elia.” ⁶ Lööho deneggöneng in sir rot, om sën Pita vengwëng pevis benër nebë saga gesu kwa vo nivesa rë. ⁷ Loq pevis bebeggob ti yam ggërin sir, log aye ti yam loq beggob lo ayo bë, “Sa nalug yik sënë sën sahëğ neving yi lo, om ham gwebë nengamin vu yi.” ⁸ Nebë saga loq pevis belööho malaj neko loq nyëğ rëk su delë mehöti rë. Gaq Yesu perurek timu yö nare ving sir.

⁹ Lob nahën deneluk medeneyam vu kedu genër niwëek vu lööho bë su denanër ngaa sën delë lo rangah. Gaq yö gëp rot bemëm Mehönon Nalu kedi jak nah vu bedub rë, loq mëm. ¹⁰ Lom devong yoh vu yi gägek sënë, loq yö yom medo denesap sir raq medenër bë, “Kedi jak nah vu bedub sën nabë va?” ¹¹ Lom delok tepëk vu yi bë, “Rëk nebë va sën alam-horek-yi denër bë Elia namugin menom dob-ë?” ¹² Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Yönon, Elia namugin menom in gero ngaa pin nah. Loq maq gägek va ti sënë sën dekevu meneggëp loq Anutu-yi-çapiya bë mehönon rëk debo vanë vu Mehönon Nalu bedegeruu demij vu yi-ë? ¹³ Om mëm sa nanër vu ham nabë Elia yom ggovek, rëk mehönon devong ngaa nipaya vu yi yoh vu yö kwaj, nebë sën dekevu wirek meneggëp loq Anutu-yi-çapiya lo.”

Yesu Vong Memö To Meya In Hurmahen Ti
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43)

¹⁴ Lob yah deto vu yi hur maluh vahi lo, lob delë gemehönon ngahisekë ya detetup sir, gelosho alam-horek-yi denemehoo sir. ¹⁵ Ya meto detök vu sir, lob alam pin delë Yesu bedelëk in yi, lom pevis medeserög medeya vu yi in bë denajom nema. ¹⁶ Lob loq tepëk vu sir bë, “Ham hök ham in gägek re?” ¹⁷ Loq sir ti aye raq menër yah vu bë, “Tatovaha!

Sa haḱo nalug ti sēn yam vu hong in memö kwa ngengöleng ti gwang ya ayo, lom su nevengweng rē. ¹⁸ Loḱ buk sēn memö negwang ya yi, og nepengah yi raḱ dob, log nyē kataḱ netung genevu nengitek geni neköpek, om sēn sa haḱo meyam. Sa ḱetaḱ vu hong hur maluh sēnē bē degetii memö geto mena in, rēḱ ma gesu deyoh vu rē.”

¹⁹ Lob Yesu nēr yah vu sir bē, “O ham mehōnon sēn nedo dob-ē! Ham su nevong ving sa rē! Om maḱ sēḱ medo geving ham buk va la geving-a? Gesēḱ medo ḱerē ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Om maam ham gweḱo hurmahen nam vu sa rē!” ²⁰ Lob deḱo maluh mahen sēnē ya vu yi, lob memö nelē Yesu, lob pevis mevong behurmahen vēs meto nesap nyēḱ meggēp neyon yi genyē kataḱ netung.

²¹ Loḱ Yesu loḱ tepēḱ vu ama bē, “Nḱaa sēnē töḱ vu yi nangērek-a?” Rēḱ bē, “Yö nahēn niköḱ lob vong, genevong menesepa loḱ rot. ²² Nevesi yi raḱ nengwah los netē yi luḱ ya bēl beron ngahiseḱē bebē nadiiḱ. Rēḱ mēm nabē ḱeyoh vu, og mēm kwam paya in aluu megedoḱ vu.” ²³ Loḱ Yesu nēr yah vu yi bē, “Mu nabē ngo ḱeyoh vu, og mēm! In alam sēn ayoy neya timu vu Anutu lo, og deyoh vu bē degevonḱ ngāa pin.” ²⁴ Lob ama pevis besu bē, “Yiḱ sayoḱ neyöḱ vu hong mahen teka mu, rēḱ mu nabē mēm gedoḱ vu sa, og sēḱ ayog nöḱ timu vu hong pangśēn.” ²⁵ Yesu lē bē alam ngahiseḱē desupin sir ya vu yi rot, lom pevis menēr memö nipaya sēn lo bē, “Hong memö kwam ngengöleng los malam ḱenod! Sa nanēr vu hong nabē: Gwevu hurmahen sēnē gegweto ḱena, gesu gedoḱ nah göḱin!” ²⁶ Lob memö nḱeeḱ gesesö yi rot loḱ hurmahen, log mēm to meya gehurmahen niköpek meneggēp nebē heljēng, lom alam ngahiseḱē denēr bē, “Diḱ ya veröḱ yi!” ²⁷ Rēḱ Yesu jom loḱ nema beḱo yi raḱ gemēm kedi raḱ.

²⁸ Log Yesu raḱ yah begganḱ belosho yi hur maluh yö denedo, lob deloḱ tepēḱ vu yi bē, “Nebē va sēn he su ayoh vu bē ḱetii memö sēnē geto mena rē-ē?” ²⁹ Loḱ nēr yah vu sir bē, “Su aggata ngwē neggēp in bē hil ḱetii memö nabē sēnē geto dena rē, gaḱ hil najom jaḱ mu og mēm!”

Yesu Nēr Ggöḱin Bē Rēḱ Nadiiḱ Nabē Sēnē
(Mt 17:22-23; Lk 9:43-45)

³⁰ Ggovek gedekedi vu nyēḱ saga bedeya raḱ meya denēḱo loḱ distrik Galilea, lom vun yi in bē alam su deḱaḱ nyēḱ sēn nedo loḱ lo ni. ³¹ In netateḱin ḱaḱek vu yi hur maluh benenēr vu sir bē, “Rēḱ degetunḱ Mehōnon Nalu doḱ na mehōnon nemaj, log dengis yi menadiiḱ. Dengis yi menadiiḱ govek gebuk löö jaḱ, loḱ mēm kedi jaḱ nah göḱin.” ³² Lob sir duḱin ḱaḱek sēnē rēḱ deneggöneng gesu deneloḱ tepēḱ in vu yi rē.

Deloḱ Tepēḱ Bē Re Rēḱ Natu Ggev-a?
(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)

³³ Lob yah deverup Kapernaum medeloḱ ya begganḱ ayo ggovek, loḱ mēm loḱ tepēḱ vu yi hur maluh lo bē, “Sēn hil nahēn netetuu aggata menayam lo, log ham nevengweng raḱ va?” ³⁴ Loḱ ayej ma rot in ḱaḱek sēn denesap sir raḱ lo. In denenēr bē sir ti tena maḱ yi böp kesuu sir vahi. ³⁵ Loḱ to nedo gesupin sir nemadluho-bevidek-luu lo yam benēr vu sir bē, “Bē ham ti gevongin nabē natu ham mehö böp ti beḱegin ham, og mehö saga dahun yi benah natu mehö meris bedoḱ vu alam pin loḱ mēm.” ³⁶ Lob ḱo hurmahen ti bevarah yi loḱ sir vuheng atov gelah nema loḱ yi genēr vu sir bē, ³⁷ “Nabē mehöti kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahen nabē ti sēnē, og sēnēḱ vong vu sa; log bē mehöti gevong nivesa vu sa, og su vong vu sa mu rē, gaḱ vong vu Mehö sēn vong sa meseyam lo ving.”

Mehöti Sēn Su Nelē Hil Paya Rē Lo, Og Neloḱ Vu Hil
(Lk 9:49-50)

³⁸ Lob Jon nēr vu Yesu bē, “Tatovaha! He halē mehöti genenēr arēm los niwēek benetii memö to deneya, loḱ he nēr in yi, in hil los su nesepa hil rē!” ³⁹ Loḱ Yesu nēr yah vu yi bē, “Ham su nanēr in yi rē! Gaḱ bē mehöti gevong ngāa böp jaḱ sarēḱ, og maḱ su rēḱ nanēr ḱaḱek nipaya jaḱ sa rē. ⁴⁰ In mehöti sēn su nelē hil paya rē lo, og neloḱ vu hil. ⁴¹ Sa nanēr

vu ham yonon nabë: Bë mehöti bo bël kul beham nanum, in Kerisi-yi-alam ham, og sënë su rëk gevong vu ham nyemasën rë.”

Nгаа Pelëpinsën Neli Mehönon Ya Paya
(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

⁴² Log Yesu nër ving bë, “Nabë mehöti tahu sa alam sën ayoj neyam vu sa mahen teka mu lo ti begevong nгаа nipaya, og rëk geço nyëvewen böpata rot vu tamusën. Gaç nabë deseyu gelöng böpata doç kwa namugin bedegete duk na loo vuheng bemala nama na, og mëm nivesa in su kepë mehönon la. ⁴³ Log nabë nemam gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv na, geyik gemedo jak nemam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gaç nabë gemedo los nemam vahi vahi, og rëk degetë hong doç na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong gesu rëk nakul rë lo.

⁴⁴ [Nyëg Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëk denadiik rë, genengwah su rëk nakul rë.]

⁴⁵ Log nabë vaham geli hong na begwevong nгаа nipaya, og maam kwetöv na, geyik gemedo los vaham vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gaç nabë gemedo los vaham vahi vahi, og rëk degetë hong doç na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong lo.

⁴⁶ [Nyëg Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëk denadiik rë, genengwah su rëk nakul rë.]

⁴⁷ Log nabë malam gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam geselupek vër megwetë na, geyik gemedo los malam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gaç nabë gemedo los malam vahi vahi, og rëk degetë hong doç na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong lo. ⁴⁸ Vu nyëg sënë, og ‘melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëk denadiik rë, genengwah su rëk nakul rë.’

⁴⁹ Rëk debo vanë vu mehönon pin nabë sën alam Yuda denekevu mamireng rak sipsip gedenevesi netu seriveng vu Anutu lo. ⁵⁰ Mamireng og nгаа nivesa, rëk mu nabë mamireng nimök jak, og hil rëk gevong benengën jak nah nabë va? Nгаа niröp gëp doç ham ayomin nabë mamireng, log ham medo los gägek-mala-yes.”

10

Yesu Nër Gägek Rak Sën Avëh Los Maluh Denevupul Sir
(Mt 19:1-12; Lk 16:18)

¹ Yesu kedi vu saga beyah vasek bël Yordan geya distrik Yudea, lob alam ngahisekë desupin sir medeya vu yi ggökin, loç netatekin gägek vu sir ggökin nebë sën yö medo nevong yoh vu buk lo.

² Lob Parisai* la deverup in bë deseggi yi, lom deloç tepëk vu yi bë, “Hil horek nër bë yoh vu bë mehöti nidëlin venë ma ma?” ³ Loç Yesu loç tepëk yah vu sir bë, “Moses vo horek vu ham nebë va?” ⁴ Lom denër bë, “Moses nër bë yoh vu bë mehöti kevu kapiyavepulsën-yi ti nabë ‘Su sa venëg hong rë!’, log mëm juuk venë na.” ⁵ Loç Yesu nër vu sir bë, “Ham ayomin niwëëk, om sën Moses vo horek ti sën vu ham. ⁶ Gaç Anutu tung maluh gavëh vu nyëdahis sën netung dob los nгаа pin lo. ⁷ Om maluh rëk gevuu ama lu ata, log geço venë, lob luho denatu anon timu. ⁸ Yonon, luho denatu anon timu. Luho su rëk nabë luho luu gökin rë, gaç denatu anon timu. ⁹ Om nгаа sën Anutu duu ahon ggovek lo, og mehönon su debepul.”

¹⁰ Loç mëm derak yah hir begganğ vavunë, lob yi hur maluh deloç tepëk yah vu yi in gägek sënë ggökin. ¹¹ Lom mëm nër vu sir bë, “Bë maluh ti nidëlin venë gegeço avëh ngwë natu venë, og mehö sënë nevong baggëb bevong paya vu venë sogek. ¹² Log bë avëh ti nidëlin regga megevuu na, log na mejak vu maluh ngwë natu regga, og avëh sënë nevong baggëb.”

Yesu Jom Raḵ In Hurmahen
(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

¹³ Lob mehö la deḵo hurmahen mahen medeyam vu yi in bë gebë nema jaḵ sir, loḵ yi hur maluh deruuk sir. ¹⁴ Loḵ Yesu lë bë denevonḡ nebë sënë, lom ahë sengën genër vu sir bë, “Ham gwevonḡ hurmahen denam vu sa, ham su gwërin sir! In alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen, og rëḵ demedo doḵ Anutu-yi-nyëḡ. ¹⁵ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöti sën su ayo na timu vu Anutu-yi-nyëḡ nabë hurmahen rë lo, og su yoh vu bë doḵ na rë.” ¹⁶ Lom mëm neḵo hurmahen raḵ menetabuu sir, log bë nema raḵ sir geyom raḵ vu Anutu in sir bë semu sir.

Mehö Los Bengö-ggoreksën Ti
(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

¹⁷ Yesu kedi in bë na jaḵ, loḵ mehöti seröḡ meyam ggërin yi geyun lus vu yi, log loḵ tepëḵ in bë, “Tatovaha! Hongḡ mehö nim vesa anon! Sa ḡevonḡ nabë va in sa medo malaḡ-tumsën degwata los degwata?” ¹⁸ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Ġënër sa bë sa niḡ vesa in va? Yik Anutu yö timu nivesa! ¹⁹ Ġeraḵ Anutu yi horek sënë ni nebë: Su ḡengis mehönon medenadiik! Su gwevonḡ baggëb! Su ḡëḡodeḵ nḡaa! Su ḡenanër ḡaḡek kuungsën jaḵ mehö ngwë! Su gwekuung in mehönon ḡeḡebo hir nḡaa vër! Ġëḡurek amam lu atam babuj!” ²⁰ Lob mehö sënë nër yah vu Yesu bë, “Tatovaha! Sënëḵ senḡo nahën hurmahen log sa nesepa loḵ horek pin sënë, rot beberup gwëbeng sagi.” ²¹ Lob Yesu lë yi bahë ving yi, lob nër vu yi bë, “Ġengaa ti nahën! Ġena gwevonḡ hongḡ ḵupeḵ pin na bemehönon debaḡo, lob gwevonḡ monë sën gwëḵo jaḵ lo na vu alam sën deneraḵ vu in nḡaa lo. Gwevonḡ nabë sënë, log mëm ḡenam ḡesepa sa, gemëm hongḡ ḵupeḵ nivesa rëḵ ḡëp vu yaḡek.” ²² Mehö sënë nḡo ḡaḡek sënë, lom mala seluh geyah meya los ayo maggin in yi ḵupeḵ nḡahiseḵë rot.

²³ Lom Yesu mala ḵo loḵ sir, log nër vu yi hur maluh bë, “Alam sën hir ḵupeḵ nḡahiseḵë lo bë dedoḵ na Anutu-yi-nyëḡ, og rëḵ debimengin.” ²⁴ Lob yi hur maluh delëḵ mederanga nemaj in yi ḡaḡek sënë, loḵ Yesu nër yah ggökin vu sir bë, “Naluḡ lo! Alam bë dedoḵ na Anutu-yi-nyëḡ, og rëḵ huk böp vu sir. ²⁵ Nabë kamer ti gurek na rureḵ len, og yik huk böpata rot, rëḵ mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën ti gevonḡin nabë doḵ na Anutu-yi-nyëḡ, og sagaḵ huk böpata rot kesuu.” ²⁶ Lob yi hur maluh ḵenuj ya in, geyö deloḵ tepëḵ vu sir bë, “Om maḵ re yoh vu bë rëḵ na medo mala-tumsën-a?” ²⁷ Lob Yesu ḡët sir genër bë, “Mehönon su deyoh vu bë degevonḡ beyö demedo malaj-tumsën rë, gaḵ Anutu yö yoh vu bë gevonḡ. In Anutu yoh vu bë gevonḡ nḡaa pin.”

²⁸ Loḵ Pita nër yah vu yi bë, “Gwelë! He hevuu he nḡaa pin ya ḡehë yam medo nesepa hongḡ!” ²⁹ Lob Yesu nër bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë mehöti sën gevu ben gari losho avëhnö lo, gata losho ama genalu lo geyi dob, in sa los sa Bengö Nivesa sënë lo, ³⁰ og vu buk sënë rëḵ ḡeḵo mehödahis jaḵ ḡëp alam nemadvahi doḵ nah yi begganḡ gari lo avëhnö lo, ata lo nalu lo, geyi dob. Log rëḵ ḡeḵo vanë geving, gevu Buk-tamusën rëḵ medo mala-tumsën degwata los degwata. ³¹ Rëḵ mu alam nḡahijseḵë vu muḡinsën, rëḵ nom denatu alam tamusën, galam nḡahijseḵë vu tamusën rëḵ nah denatu muḡinsën.”

Yesu Nër Netu Beron Löo Bë Rëḵ Nadiik Nabë Sënë
(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)

³² Lob detetuu aggata beya deverup in bë dena Yerusalem. Yesu muḡin meya, lob yi hur maluh newaj neraḵ, galam sën denesepa yi lo deneggöneng in sir. Loḵ Yesu supin sir nemadluho-bevidek-luu lo ggök yahin benër nḡaa sën rëḵ natöḵ vu yi lo ranḡah vu sir. ³³ Bë, “Ham nḡo! Gwëbeng hil naraḵ menaya Yerusalem, lom mëm rëḵ degetunḡ Mehönon Nalu doḵ na alam-deneḵo-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj, lom rëḵ degevonḡ ḡaḡek vu yi bedenaner nabë nadiik, log degevonḡ doḵ na alam-yungwë nemaj ³⁴ in depelë yi gedepesuv nyëḡ ḵos jaḵ yi gedeebek yi jaḵ aggis, log mëm dengis yi menadiik. Gebuk natu löo loḵ kedi jaḵ nah gökin.”

Yakobus Luho Jon Hir Tepëk
(Mt 20:20-28)

³⁵ Lob Sebedi nalu Yakobus luho Jon verup deya vu Yesu medeloq tepëk vu bë, “Tatovaha! Alu bë ketağ gagek ti vu hong in gwevong vu aluu.” ³⁶ Loq Yesu loq tepëk yah vu luho bë, “Melu kwamin nevo bë sa gevong nabë va vu meluu-a?”

³⁷ Loq luho denër yah bë, “Genanër vu aluu in tamusën sën rëk gemedo los nim wëek böpata gevunek vunek yagek yi lo, og mëm alu natu hong gadu bemedo kwebem vahi vahi. Aluu ngwë medo nemam vesa, gengwë medo nemam këj.” ³⁸ Rëk Yesu nër yah vu luho bë, “Meluu duğin gagek sën melu nekwetağ in vu sa-ë degwa! Ma melu yoh vu bë melu rëk nanum doq kap* sën sëk nanum doq lo? Ma melu yöh vu bë rëk jipek bël* nabë sën sëk jipek doq lo?”

³⁹ Loq luho deyoğekin bë, “Alu ayoh vu!”

Lob mëm Yesu nër vu luho bë, “Melu nër yönon! Kap* sën sëk nanum doq lo, og melu rëk nanum doq, gemelu rëk jipek bël nabë sën sëk jipek lo. ⁴⁰ Rëk mu mehö sën rëk medo gëp sa nemağ vesa, gemehö sën rëk medo sa nemağ këj lo, og su neggëp vu sa rë. Gağ alam sën Amağ yö ggooin sir rağ lo, sën rëk demedo doq.”

⁴¹ Lob sir nemadluho dengo luho hir gagek sënë, lob ahëj sengën vu Yakobus luho ari Jon. ⁴² Rëk Yesu supin sir genër vu sir bë, “Ham rağ alam dahis nij bë hir alam sën denegin sir lo, og deneko sir rağ vu hir alam, gehir alam böp denedeginengin hir alam rağ horek ngahi. ⁴³ Rëk mu ham, og ham su gwevong nabë sënë. Gağ bë ham ti gevongin nabë natu ham mehö böp ti, og gevong ngaa nabë sën tu ham hur in doq vu ham, ⁴⁴ log bë ham ti gevongin nabë natu ham mehö muğinsën ti, og gevong ngaa nabë sën yi mehö meris lo, begevong huk nyëmasën vu ham pin. ⁴⁵ In Mehönon Nalu yik nebë sënë. Su yam in bë mehönon pin degevong huk mededoq vu yi rë, gağ yam in bë gevong huk vu mehönon pin los nadiik doq nah alam ngahisekë bej in geğo sir nah vu Anutu.

Mehö Mala Kenod Bartimaius Mala Nivesa Rağ
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

⁴⁶ Yesu losho yi hur maluh ya detoğ ya Yeriko gedekesuu medeneya. Geyi hur maluh losho alam ngahisekë deneya ving yi. Loq ya verup detoğ vu Timaius nalu Bartimaius mala kenod menedo loq aggata nenga, bemedo neketağ monë lu ngaa vu alam bë dedoq vu yi. ⁴⁷ Lob ngo Yesu Nasaret bengö nebë verup, lob tahi ya niwëek bë, “Yesu! Davit*-yi-mewis hong! Kwam gevongin sa!” ⁴⁸ Loq alam pin saga depetupek rağ yi medenër bë aye nama. Rëk ma gepasang netahi niwëek rot bë, “Davit*-yi-mewis! Kwam gevongin sa!” ⁴⁹ Lob Yesu nare benër vu sir bë, “Nabë nam!” Lob detahi yam bedenër vu bë, “Ayom sepëp jağ! Tahi hong, om kwedi jağ meğena vu!” ⁵⁰ Lob selevekin yi röpröp sën bom yi loq lo ya, gekedi pesöng meya vu Yesu. ⁵¹ Loq Yesu loq tepëk vu yi bë, “Gevongin bë sa gevong va vu hong-a?” Loq mehö sën mala kenod lo nër yah vu bë, “Mehöbö! Sa bë gwevong sa malağ natum in sa galë nyëğ gökin!” ⁵² Lom mëm Yesu nër vu yi bë, “Om gena! Ayom yam timu vu sa, om vong bemalam nivesa rağ!” Lob pevis menelë nyëğ, loq mëm tetuu aggata metamuin Yesu.

11

Yesu Loq Ya Yerusalem Lob Alam Değo Yi Rağ
(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

¹ Lob ya deverup dus vu Yerusalem meya deto Betpage los Betania ggëp Kedu Kele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ² genër vu luho bë, “Melu na begganğ-bu ti sën melu malamin neya agu. Lob melu na berup aggatavi loq melu rëk gwelë nabë deseyu dogi nalu ti menare loq sagu. Dogi nalu ti sën su mehöti rağ wirek rë geyö nahën nare, lob melu kwevelekin begweli nom. ³ Genabë mehöti bare gelë meluu, bedoq tepëk vu meluu nabë, ‘Melu nevong va saga?’ og melu nanër nah vu nabë, ‘Mehöböp bë jağ mena!’ lob

* 10:38: Yesu nër maggin sën vongin natoğ vu yi, rëk peggin gagek rağ ripeksën bël.

mëm rëk gevong nam pevis.” Nër vu luho nebë saga, log vong luho ya. ⁴ Luho deya lob detok vu dogi nalu yoh vu sën nër lo. Deseyu melok nare aggatavi benare rangah lok aggata böp, lom luho dekevelekin. ⁵ Galam vare denelë luho, lob delok tepëk vu luho bë, “Melu gwevong va vu dogi nalu saga sën melu nekwevelekin-ë?” ⁶ Rëk luho denër Yesu aye vu sir, lom mëm delëin dogi ya vu luho. ⁷ Lob luho deli dogi nalu yah verup vu Yesu, log delah hir röpröp rak demi, log mëm Yesu rak ya nedo. ⁸ Lob alam ngahisekë dekah hir tob medevah lok aggata, gesir vahi deneserög medeneya aggata vahi vahi medenesap kapah medenevah aggatata ving, geYesu neraç dogi meneggök. ⁹ Lob alam sën denemuğun gesën denetamuin yi lo denepisek in medenetahi bë, “Hosana!

Anutu gevong semusemu vu mehö sën neyam los Mehöböp niwëek.

¹⁰ Anutu semu hil kenud Davit yi buk sënë, sën vongin nom berup vu hil gökin.

Om hil gaço Anutu arë jak na vavunë!”

¹¹ Lob Yesu ya metok ya Yerusalem belok ya Anutu yi dub-vabuung-böp beko lok belë ngaa pin, lok hes mala ggovek ya lom losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo to deyah dobnë medeyah medeya Betania.

*Yesu Terot Kele Pik**
(Mt 21:18-19)

¹² Heng to lob sir vu Betania medeyam lom diikahë, ¹³ lob nelë kele pik* ti nare adingnë geris ngahisekë rot, lob ya dus in bë sero anon. Ya deverup vu lom lë rëk ris meris ganon ma, in yi buk nahën gesu nesis anon rë. ¹⁴ Lob nër vu kele bë, “Su rëk gengis anom bemehönon dega gök nahin rë!” Geyi hur maluh vare denengö nebë sënë.

Yesu Tii Alam Sën Denebajo Ngaa Lok Dub-vabuung-böp Lo
(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹⁵ Yah deverup Yerusalem, lob lok yah Anutu yi dub-vabuung-böp ggökin, lob tii alam sën denevong huk bagosën lok lo. Log keyovekin alam sën denepekwë* monë lo hir tevor, los alam sën denetung nuung in bë alam debaço bedebesi natu hir seriveng lo hir sëa.

¹⁶ Log nërin mehönon pin bë su degeço hir ngaa medenah medenom nabë aggata dok dub vabuung. ¹⁷ Log nër vu sir bë, “Gaçek neggëp lok Anutu-yi-çapiya nebë:

‘Sa begganç og rëk denanër nabë begganç-jom-raksën-yi
in mehönon vu dob pin denajom jak dok.’

Rëk ham vong beyah tu alam hodek bej waak vunsën rak.”

¹⁸ Lob alam-deneço-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi sën denço bë Yesu nër gaçek nebë sënë lob desero aggata in bë dengis yi menadiik. In deneggöneng in yi, in alam pin avij netok in yi gaçek bemedo denengö. ¹⁹ Nebë saga lob hes luk ya lob devuu Yerusalem ya gedeyah.

Yesu Nër Gaçek Rak Kele Pik Meransën*
(Mt 21:20-22)

²⁰ Lob monbuk lok yom deverup, lok delë kele pik* sënë bë meran ya. Ris meran gegega gilin gebebov ya. ²¹ Lob Pita kwa vo Yesu yi gaçek menër vu bë, “Tatovaha! Gwelë! Kele pik* sën geterot lo meran bebebov ya!” ²² Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Ham gwevong geving Anutu! ²³ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöti nanër vu kedu sënë nabë, ‘Kwedi gwetë hong duk na loo vuheng!’ gesu medo ayo luu luu rë, gaç gevong geving nabë yi gaçek sënë rëk anon jak, og rëk anon jak. ²⁴ Om sa nanër vu ham nabë: Ngaa sën genejom rak megenekwetaç in vu Anutu lo, og gwevong geving yi nabë rëk gwëko anon, og rëk bo vu hong yönon.

²⁵ Log nabë ham bare najom jak na vu Anutu, rëk ham ahëmin sengën neggëp vu mehö la, beham kwamin nevo nebë devong ngaa nipaya vu ham, og ham dahun hir ngaa nipaya sën lo na benama na verok yi, geham su kwamin bo gök nahin. Ham gwevong nabë saga, og mëm ham Amamin sën nedo yaçek lo rëk dahun ham hömin ngaa nipaya na geving.

²⁶ [Gaḱ nabë ham su dahun hir ngaa nipaya na rë, og ham Amamin sën nedo yaḡek lo su rëḱ dahun ham ngaa nipaya na rë, gaḱ yö rëḱ ḡëp vu ham.]”

Deloḱ Tepëḱ Bë Re Vo Arë Böp Los Niwëëḱ Vu Yesu
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

²⁷ Lob ya detöḱ yah Yerusalem lob neḱo loḱ Anutu yi dub-vabuung-böp lo ggökin, lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi los alam teta detöḱ vu yi. ²⁸ Lob deloḱ tepëḱ vu yi bë, “Re vo niwëëḱ vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggooiin hong raḱ-a?”

²⁹ Loḱ Yesu nër yah vu sir bë, “Kë, om sa bë doḱ tepëḱ in ḡaḡek ti nöḱ vu ham rë, loḱ nabë ham nanër nom, og mëm sëḱ nanër mehö sën ggooiin sa raḱ in bë sa ḡevong huk agi nöḱ vu ham. ³⁰ Ham nanër ḡaḡek sënë vu sa rë nabë: Jon neripek alam, og yam vu yaḡek, ma, sepa loḱ mehönnon vu dob kwaj?” ³¹ Lom yö yah denesap sir raḱ medenenër vu sir nebë, “Bë hil nanër nabë yam vu yaḡek, og rëḱ doḱ tepëḱ nom nabë, ‘Rëḱ nebë va sën ham su vong ving yi rë-ë?’ ³² Log nabë hil nanër nabë sepa loḱ mehönnon vu dob kwaj...?” Rëḱ su yoh vu bë denanër ḡaḡek sënë rë, in deneggöneng in alam sën vare denengö lo bë rëḱ dengis sir. In alam pin kwaj nevo Jon bë yi mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën ti yönnon.

³³ Lom denër yah vu Yesu bë, “He duḡin degwa-o!” Loḱ Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëḱ nanër mehö sën ggooiin sa raḱ lo vu ham rë!”

12

Yesu Peggirin ḡaḡek Raḱ Alam Nij Paya Deneḡin Huk Wain
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)

¹ Lob Yesu nër ḡaḡek peggirinsën ti vu sir bë, “Mehöti varoh huk wain ti, gejegelin ḡelöng netu heek, log semu nyëḡ ti in napip wain anon doḱ. Log lev begganḡ ading ti sën debare jaḱ medemalajin wain lo. Loḱ tum vo huk sënë loḱ ya mehö la nemaj in bë degeḡin, loḱ mëm anon vahi natu yiyi gevahi natu hej. Ggovek log tah yi ya meya nyëḡ ading ti meya nedo. ² Gebuk sën wain anon nemoneḱ lo dus raḱ, lob huk ala sënë nevong yi hur ti ya vu mehönnon sën denegün huk lo, in bë ḡeḱo yi wain anon vahi. ³ Rëḱ dejom yi ahon medeveek yi gedevong yi yah meya nema meris. ⁴ Loḱ huk wain ala lo vong yi hur ngwë yah ggökin, loḱ desis yu raḱ begö, bedevong paya vu yi rot. ⁵ Lom yik vong hur ngwë ya, loḱ desis yi mediik ya; genevong yi hur ngahiseḱë deya ggök ggökin nebë saga, lob deneveek vahi, gedeneḱis vahi medenediik. ⁶ Nebë saga lob yi hur pin maya geyik nalu perurek timu sën ahë neving yi rot lo nahën nedo ving yi. Lom kwa vo nebë, ‘Sa naluḡ sënë, om rëḱ degurek babul!’ lom vong yi ya raḱ negḡëp hus. ⁷ Rëḱ alam sën denegün yi huk lo, yö denër vu sir nebë, ‘Mehö sënë rëḱ doḱ nah ama ben beḡeḱo yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik gehuk sënë natu hil ngaa!’ ⁸ Lom dejom yi ahon medesis mediik, log detë yah dobnë.

⁹ Nebë saga, om huk wain ala sënë maḱ rëḱ gevong nabë va vu sir-a? Rëḱ na bekevoh alam sën denegün yi huk lo bemalaj nama na veröḱ yi, log mëm gevong huk sënë vu alam mewis la medegeḡin. ¹⁰ Ma maḱ ham su tevin ḡaḡek sën negḡëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo rë? Nebë:

‘Alam sën denelev begganḡ lo nij lëlin ḡelöng ti sënë.

Rëḱ mu sënë netu ḡelöng niwëëḱ begganḡ nyëḱetu yi.

¹¹ Mehöböp vong sënë

lom he halë bë nivesa rot!’ ”

¹² Lob alam Yuda hir ggev deraḱ ni bë nenër ḡaḡek peggirinsën raḱ sir, lom devong in bë denaduu yi na ḱarabus, rëḱ deggöneng in alam ngahiseḱë sën denedo lo, lom devuu yi gedeyah medeya.

Yesu Vong ḡaḡek Raḱ Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Yi Monë-takës-yi*
(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)

¹³ Lob devonğ Parisai* la losho Herot* yi alam la to deya vu Yesu in bë deseggi yi, in bë nabë nanër gägek ti paya, og denajom yi ahon nabë sën mehönon denesis sok loğ lek lo. ¹⁴ Ya deto vu yi lom delok tepëk vu bë, “Tatovaha! He rak nim bë hong mehö niröp, gesu genehöneng in mehönon megenër gägek yah nenga rë! Gesu genehöneng in alam malaj rë, gağ geneenër gägek neggëp ti vu alam meris gevu alam los arëj ving, log genatatekin Anutu yi gägek vu alam los anon mu. Om gënanër vu he rë nabë hil getë takës na vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama? Hil rëğ getung ma hil su rëğ getung rë?” ¹⁵ Rëğ Yesu rak nij bë kwaj luu, lom nër vu sir bë, “Ham neseggi sa in va? Ham gweko monë gahis ti nam sa galë rë!”

¹⁶ Lom deko ti ya vu, loğ loğ tepëk vu sir bë, “Re kënu los arë sën rak neggëp agi?” Rëğ bë, “Sisar*!” ¹⁷ Lom Yesu nër vu sir bë, “Om ham gwevonğ Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngaa og ham bo nah vu Anutu!” Lob tum delëk rot gavij netok in nër gägek sënë los kwa.

Hil Medo Malad-Tumsën Nabë Va?
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

¹⁸ Alam Sadukai* denenër bë alam-diiksën og su rëğ deked i jak nah rë. Lob sir la deya vu Yesu medelok tepëk vu yi bë, ¹⁹ “Tatovaha! Moses kevu horek sënë vu hil meneggëp bë, ‘Bë mehöti ari ti nadiik geyi alov nedo, rëğ mu luho su deko naluj rë, og mëm ari geço yi alov natu venë meluho degeço naluj vu ari sën diik lo’. ²⁰ Lob hur magëm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo, lob arij aguu ko avëh, ²¹ loğ diik geluho su deko naluj rë. Lom tum ari amon ko yi alov, rëğ luho su deko naluj rë, log amon diik ving. Log gwee nebë saga, ko alov rëğ diik geluho naluj ma. Beyik sir pin devonğ nebë sënë metok ya arij meggi, gesir pin naluj ma. ²² Log avëh sënë diik rak neggëp hus. ²³ Om gënanër nabë najeeng sën mehönon diiksën deked i jak nah lo, og avëh sënë rëğ natu arij ti tena venë? In sir pin deko avëh timu saga netu venëj.”

²⁴ Loğ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham duğin Anutu yi gägek sën neggëp loğ yi kapiya lo, geham duğin Anutu niwëek ving. ²⁵ Vu Buk-tamusën sën mehönon diiksën deked i jak nah lo, og maluh su rëğ degeço avëh rë, gavëh su rëğ dejak maluh rë. Gağ rëğ demedo nabë angër lo vu yağek. ²⁶ Gägek sën mehönon diiksën deked i jak nah lo, mağ ham su tevin kapiya sën Moses kevu lo rë? Sën nengwah medo netum loğ kele yu dabun ti log Anutu nër vu Moses bë, ‘Sa Abraham yi Anutu sa, gIsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa!’ ²⁷ Nabë alam-diiksën denadiik bermalaj nama na verok yi, og su yoh vu bë nanër nabë lööho hir Anutu yi rë. Gağ lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi. Rëğ ham nekwetul loğ.”

Horek Böp Sën Kesuu
(Mt 22:34-40)

²⁸ Lob alam-horek-yi ti verup mengo bë denesap sir nebë sënë, lob nengo bë Yesu nër gägek los kwa vu sir lom loğ tepëk vu yi bë, “Horek ti tena sën kesuu horek vahi pin-a?” ²⁹ Loğ Yesu nër yah bë, “Horek sën kesuu lo nebë: Hong Israel! Gwengö rë! Anutu sën hil Mehöböp lo, yik Mehöböp perurek timu, ³⁰ om ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis. Kënum natu yi ngaa, gekwam los dahis na vu yi timu, gahëm geving yi los nim wëek pin. ³¹ Lob horek böp ngwë sën netu luu nebë: Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo. Behorek ngwë su kesuu horek luu sënë rë!”

³² Loğ mehö-horek-yi sënë nër yah vu yi bë, “Gënër niröp, tatovaha! Gënër yönön nebë Anutu yö timu, gAnutu ngwë su nedo rë. ³³ Log bë hil ahëd geving yi los ayod dahis gehil kwad los dahis na vu yi timu, gehil ahëd geving yi los nid wëek, log hil ahëd geving alam sën denedo dus vu hil lo nabë sën hil ngo ahëd neving hil, og mëm ngaa sënë kesuu seriveng sën hil nehetung medenevesi vu Anutu lo los seriveng vahi pin.”

³⁴ Lom Yesu ngo bë mehö sënë nër gägek los kwa lom nër vu bë, “Su gënedo ading in Anutu-yi-nyëğ rë!” Lob tum alam pin deggöneng in sir gesu delok tepëk yah vu Yesu in gägek ngwë rë.

Yesu Loḵ Tepëḵ In Davit Nalu
(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

³⁵ Loḵ tum Yesu medo nenër ḡaḡek vu mehönön loḵ Anutu yi dub-vabuung-böp, loḵ loḵ tepëḵ bë, “Nebë va sën alam-horek-yi denenër Mehö sën Anutu ggooin raḵ in bë geḵo hil nah lo bë degwa vu Davit*-ë? ³⁶ Anon Vabuung vo kwa vu Davit menër bë:

‘Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë,

“Ġemedo sa nemaḡ vesa gevu tamusën
og sëḵ ḡetunḡ alam sën denelë hong paya lo
dedoḵ na vaham ḡebinë!” ’

³⁷ Yi degwa vu Davit*, loḵ nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?” Lob alam nḡahiseḵë rot denenḡo yi ḡaḡek bekwaj vesa.

Yesu Nër Alam Horek Yi
(Mt 23:1-36; Lk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Lob lev horek vu sir bë, “Ham gweḡin ham in alam-horek-yi. In ahëj neving bë dejöp tob ading nivesa vesa, log ahëj neving bë alam debengwëḡ vu sir bedegeḵo arëj jaḵ doḵ alam tabaḵ, ³⁹ gahëj neving bë demedo lël mala doḵ dub-supinsën-yi los jaḵ na dega nos namuḡin ḡep nyëḡ-nos-böp-yi. ⁴⁰ Alam sënë su kwaj nevonḡin avëh alov rë, gaḵ deneggodeḵ hir nḡaa, log denejom raḵ hus ading meris mu raḵ alam malaj. Om nyëvewen rëḵ natöḵ vu sir mekesuu rot.”

Avëh Alov Ti Tunḡ Seriveng
(Lk 21:1-4)

⁴¹ Log Yesu to nedo dus vu kerönḡ sën denetunḡ monë seriveng loḵ vu Anutu lo, benelë alam sën denetunḡ lo. Lob lë mehönön los bengöj-ggoreksën nḡahiseḵë gedenetunḡ monë böpata loḵ ya kerönḡ, ⁴² log avëh alov ti hen monë ma, lob yik ḵo monë mahen ḵöḵ luu mu beto metunḡ luḵ ya ving. Monë ḵöḵ luu sënë yoh vu bë nah natu toea ti. ⁴³ Lob Yesu supin yi hur maluh lo ya menër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönön nabë: Avëh alov ti sënë tunḡ seriveng böpata rot kesuu seriveng pin sën alam denetunḡ loḵ ya kerönḡ-seriveng-yi lo. ⁴⁴ Senër nebë sënë in sir mehönön los bengöj-ggoreksën behir nḡaa nḡahiseḵë nedo vu sir, gaḵ sën denetunḡ lo og yik metes. Gaḵ avëh sënë og su hen vahi nedo rë, rëḵ yö keyoveḵin kerönḡ ahë degwa raḵ metunḡ yi nḡaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma.”

13

Yesu Nër Bë Dub Vabuung Rëḵ Kevoh Na
(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo meluḵ yom, lob yi hur maluh ti nër vu yi bë, “Gwelë, tatovaha! Delev dub sënë raḵ ḡelönḡ malanḡeri gedub böpata benivesa rot!” ² Lob Yesu nër vu bë, “Ġelë begganḡ böp böp sën delev raḵ ḡelönḡ aḡi? Su rëḵ degönengin ḡelönḡ ti gejaḵ medo ngwë vavunë rë. Gaḵ rëḵ dekevoh pin medegetë geto jeggin jeggin.”

Nivanë Nyëmuḡinsën
(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)

³ Yesu ya nedo raḵ Ḷedu Ḷele-oliv, ḡAnutu yi dub-vabuung-böp nedo vahi yi, loḵ Pita losho Yakobus lu Jon ḡAndreas bedeya vu yi medeloḵ tepëḵ bë, ⁴ “Ġenanër vu he nabë nḡaa sën ḡenër lo rëḵ anon jaḵ doḵ buk tena? Geva rëḵ tato vu he nabë nḡaa sënë vonḡin natöḵ nam-a?”

⁵ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gweḡin ham in mehö la rëḵ detetuhin ham! ⁶ Alam nḡahiseḵë rëḵ denam medenanër sarëḡ jaḵ nah sir nabë, ‘Mehö sën lo, yik sa sënë!’ Lob rëḵ detetuhin alam nḡahiseḵë medenah vu sir.

⁷ Log ham rëḵ gwönḡo beḡö bengö galam denanër jeggin jeggin nabë vonḡin berup, og ham su newamin jaḵ, in nḡaa nebë sënë yö rëḵ nam, gaḵ Buk-tamusënek yö rëḵ nahën.

⁸ Lob alam dob ngwë rëḵ dekedo belosho alam dob ngwë dengis sir, gemehö-los-bengö

ngwë losho yi alam rëk dekeddi belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. Log jemapi rëk gee jak dob la, gemeyip gevong mehönon vu dob la. Ngaa sënë nebë nivanë sën avëh denevimeng in degeko naluj lo. ⁹ Om ham gwegin ham nivesa. In rëk degetung ham dok na kaunsor lo nemaj, gedebeek ham dok dub-supinsën-yi, geham rëk bare kiap böp losho alam-los-bengöj böp malaj in sa alam ham, lob ham nanër sa rangah vu sir, ¹⁰ geham nanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu mehönon pin sën denedo dob-ë namugin rë, loq mëm buk govek na.

¹¹ Lob bë denaduu ham medegeli ham na qarabus medegevong ham bare kot, og ham su newamin jak pevis nabë, 'Sëk nanër nabë va?' Ma! Gaq dok buk saga ham rëk nanër noh vu gagek sën Anutu yö rëk gevong vu ham lo. In ham su ngo rëk kwamin bo gagek sënë benanër rë, gaq Anon Vabuung yö rëk gevong gagek sënë vu ham beham nanër. ¹² Lob alam rëk degevong arij lo dok na alam-begö-yi nemaj medengis sir medenadiik, log amaj rëk degevong naluj nabë, gehurmahen rëk degevong amaj los ataj dok na hir alam-begö-yi nemaj medengis sir nadiik, log alam pin rëk ahëj sengen vu ham in sa alam ham. ¹³ Log mehönon sën denajom sa ahon medemedo los nij wëek rot menatok na buk sën denadiik lo, og rëk Anutu geko sir nah vu yi."

Yesu Nër Bë Nivanë Böpata Rot Rëk Berup

(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

¹⁴ "Lob bë ham gwelë ngaa vabuung degwa nipaya bare dok nyëg ti sën su yoh vu bë bare dok rë lo begevong paya vu, og alam sën denedo distrik Yudea lo debeya medena kedu pevis. (Bë mehöti natevin kapiya sënë, og yö kwa bo gagek sënë mejak ni rël). ¹⁵ Bë mehöti jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megeko ayöong dok buk saga, og su rëk dok nah geke yi kupek lu ngaa dok beggang ayo rë, gaq rëk beya mena pevis. ¹⁶ Log bë mehöti na medo huk anon, og su rëk pekwë menah beggang in geke yi röpröp ayöong yi lu ngaa rë, gaq rëk beya mena pevis! ¹⁷ Log gepin avëh sën naluj nare loq ayoj lo, gesir sën nahën denevo rur vu naluj lo dok buk saga. ¹⁸ Om ham najom jak nabë ngaa sënë su natok vu ham dok kwev-ayöong-nikul-yi. ¹⁹ Yönon, dok buk saga og rëk maggin böpata rot. Maggin nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu tung ngaa pin lo rë, rot beberup gwëbeng sagi. Log su rëk maggin nabë sënë berup vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²⁰ Lob nabë Mehöböp su kwa bo nabë bepul buk saga dus rë, og mehöti su rëk medo vesa rë. Rëk mu kwa nevo yi alam sën ggooin sir rak lo, om rëk bepul buk los maggin saga dus.

²¹ Dok buk saga nabë mehö ngwë nanër vu ham nabë, 'Ham lë! Yik Kerisi* sënë!' ma nanër nabë, 'Gwelë! Yi saga!' og ham su gwevong geving hir gagek. ²² In Kerisi-kuungsën la los alam denenër gagek kuungsën rangah la yö rëk dekeddi bedegevong huk los niwëek aggagga, gedegevong ngaa böp böp, lob nabë deyoh vu og rëk degeko alam sën Anutu ggooin sir rak lo nah vu sir. Rëk mu su deyoh vu rë."

Yesu Nër Bë Mehönon Nalu Rëk Nom Dob

(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)

²³ "Om ham gwegin ham. Senër gagek sënë pin mugin vu ham in bë ham jak ni bekwamin bo. ²⁴ Ngaa maggin saga govek na rë, loq mëm 'hes malakenu dok

gekwev su rëk natum rë,

²⁵ gebetuheng rëk geto in yaqek,

genгаа los niwëek pin vu yaqek rëk desasukin sir.'

²⁶ Lom dok buk saga rëk degelë Mehönon Nalu medo dok beggob ayo menom los niwëek böpata gevunek vunek yaqek yi. ²⁷ Lob rëk gevong beyi angër dena dengupin yi alam sën ggooin sir rak tu yi alam lo noh vu nyëg pin. Vu dob vuheng atov mena menoh vu dob nenga lubeluu."

*Yesu Tatekin Gagek Rak Go**

(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸ “Ham kwamin bo jaḵ go* rē. Bē purpur berup ngu, og ham neraḵ ni bē go* vongin nabuṅ beham dev jaḵ na jök. ²⁹ Om nabē ham gwelē ṅгаа pin sēnē anon jaḵ, og mēm ham jaḵ ni nabē Mehōnon Nalu yam dus raḵ benare aggata avi. ³⁰ Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Mehōnon pin su rēḵ malaj nama na verōḵ yi rē, log ṅгаа pin sēn agi rēḵ anon jaḵ. ³¹ Yaḡek los dob rēḵ mala nama, gaḵ mu sa ḡaḡek su rēḵ mala nama na rē, yō rēḵ ḡep degwata.”

Yesu Nēr Bē Su Mehōti Raḵ Yi Buk Ni Rē
(Mt 24:36-44; Lk 17:26-30, 34-36)

³² “Rēḵ mu ṅгаа sēnē yi buk gehes mala, og mehōnon pin duḡin. Angēr vu yaḡek duḡin, geNalu duḡin ving. Gaḵ Ama yō timu raḵ ni. ³³ Om ham gweḡin ham, bemalamin medo natum, in ham duḡin buk sēn rēḵ nam natōḵ vu ham lo. ³⁴ ḡaḡek sēnē nebē mehōti kedi raḵ beya nyēḡ ading ti, log nēr vu yi hur bē degeḡin yi ṅгаа pin, log ya raḵ. Vong huk ggelek yoh vu sir ti ti genēr vu mehō sēn neḡin veluung avi lo bē bare geḡin nivesa, gesu ḡep. ³⁵ Lob rēḵ ham nabē. Ham medo malamin natum in ham duḡin buk sēn begganḡ ala rēḵ nom lo. Rēḵ nom geto raggita, ma buk vuheng, ma sēn ḵōḵrēeh nahēn nesu lo, ma nyēḡ hengsēn. ³⁶ In rēḵ nom pevis menatōḵ vu ham geham gwēp. ³⁷ ḡaḡek sēn senēr vu ham agi, og yiḵ senēr vu alam pin bē ham medo malamin natum!”

14

Ggev Desap Sir Raḵ Bē Dengis Yesu
(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Lob yiḵ buk luu mu nahēn in bē alam Yuda hir buk-vabuung-ggōksēn-yi sēn denegga brēt sēn yiist* nema in lo. Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denesero aggata rot in bē denadēḡek medenajom yi ahon. Denevong in bē denaduu yi gedengis menadiḵ. ² Loḵ denēr bē, “Hil su ḡevong doḵ alam sēn denegga nos bōp agi malaj, in rēḵ dedun bōpata.”

Avēh Ti Rikin Marasin Raḵ Yesu Vu Betania
(Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

³ Log Yesu ya verup Betania benedo mehō sevuuknyē Simon ben. Denedo bemedo denegga nos, loḵ avēh ti ḵo buayo ti beya begganḡ ayo vu sir. Dero buayo sēnē raḵ ḡelōṅḡ alabasta* gewēl reggu nivesa loḵ nare. Wēl nart sēnē sēn denerikin raḵ heljēṅḡ beyi monē bōpata rot, rēḵ avēh saga ḵo meloḵ ya vu beberōp buayo raḵ gekeseh raḵ Yesu yu. ⁴ Rēḵ alam la sēn denedo ving sir lo ahēj sengēn meyō denēr vu sir bē, “Nevasap wēl nivesa sēnē in va? ⁵ Gaḵ nabē mēm mehōti baḡo wēl sagi jaḵ K300 vu hil og mēm, in hil adoḵ vu alam-ḵupeḵ-masēn jaḵ!” Gedenēr avēh saga rot. ⁶ Rēḵ Yesu nēr vu sir bē, “ḡepin! Ham su nanēr yi! Yō semu sa raḵ ṅгаа nivesa. ⁷ Gaḵ alam-ḵupeḵ-masēn og rēḵ demedo noh vu buk geving ham gesu rēḵ nama na rē, lob bē ham kwamin bo nabē ham doḵ vu sir, og mēm ham yoh vu. Gaḵ saḵ su rēḵ medo geving ham hus ading rē. ⁸ Huk sēnē yoh vu avēh sēnē bē geving. Rikin marasin sēnē raḵ sa vorot in gero sa naviḡ namuḡin in sēḵ nadiḵ mededev sa. ⁹ Gesa nanēr vu ham yōnon nabē: Rēḵ denanēr Bengō Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenanēr ṅгаа sēn avēh vong vu sa agi geving, in alam pin degenḡo mekwaj bo.”

Yudas Nēr ḡaḡek Ya Nare Vorot Bē Rēḵ Gevong Yesu Doḵ Na Alam Yuda Nemaj
(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

¹⁰ Lob Yudas Iskariot sēn sir nemadluho-bevidek-luu lo ti ya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev in bē nanēr Yesu rangah begevong doḵ na nemaj. ¹¹ Dengo yi ḡaḡek sēnē, lob ahēj nivesa medenēr bē rēḵ debaḡo yi, lom mēm Yudas kwa nesero buk los aggata sēn bē geving Yesu doḵ na nemaj lo.

*Yesu Losho Yi Hur Maluh Degga Nos Buk-ggōksēn-yi**
(Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹² Log buk vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yiist* nema in lo yi buk muğinsën verup ggovek ya. Yik buk sën denesis sipsip nalu ggöksën-yi loğ lo sënë, lob Yesu yi hur maluh ya deloğ tepëğ vu yi bē, “He na ğero nyëğ vu tena in ğegwa nos los reggu ggöksën-yi dok-a?” ¹³ Lob vong yi hur maluh luu ya genër vu luho bē, “Melu doğ na nyëğ böp Yerusalem, og mēm melu rëğ natöğ vu mehöti genakud bël doğ dëğ ti, lom melu tamuın mena. ¹⁴ Lob jağ na begganğ ti, og melu nanër vu begganğ saga ala nabë, ‘Tatovaha nër bē, ‘Sa begganğ ayo vatëveğ yi tena in sa los sa hur maluh lo ağa nos los reggu ggöksën-yi dok-a?’” ¹⁵ Loğ rëğ tato ayo böp ti sën detonğin medero ggovek ggëp vavunë lo vu meluu, lom melu gwero nos los reggu vu hil doğ saga.” ¹⁶ Nër vu luho nebë saga, log luho deya rağ medeloğ ya Yerusalem meya detöğ vu nğaa pin yoh vu sën nër lo, lob mēm luho dero nos los reggu ggöksën-yi loğ begganğ ayo ti saga.

¹⁷ Ggovek, log sehuksën lob Yesu losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo verup deya begganğ ti saga. ¹⁸ Lob nahën denegga nos los reggu, loğ Yesu nër vu sir bē, “Sa nanër vu ham yōnon nabë ham sën newa nos ving sa agi ti rëğ gevong sa doğ na alam sën denelë sa paya lo nemaj.” ¹⁹ Lom ayoj maggin mesir ti ti deneloğ tepëğ in yi mesepa loğ bē, “Mağ sa?” ²⁰ Loğ nër yah vu sir bē, “Yik ham nemadluho-bevidek-luu sënë ti. Ham sën hil nedağoo brët loğ ğabum agi lo ti. ²¹ Mehōnon Nalu rëğ nadiik nabë sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-ğapiya wirek lo, rëğ mu ğëp in mehöti sën rëğ nanër Mehōnon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo. Ko nabë ata su ğeğo yi-ğa?”

Yesu Vo Pasa Mewis Vu Yi Hur Nyë Muğinsën
(Mt 26:26-30; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²² Nahën medo denegga nos, loğ Yesu ğo brët rağ ğejom rağ in los ahë nivesa ya vu Anutu. Log debu bevo ggelek yoh vu sir genër bē, “Ham gweğo nök gwa! Sa reggos sënë!”

²³ Log ğo wain kap ti rağ, ğejom rağ in los ahë nivesa ya vu Anutu, log vo vu sir pin medenum. ²⁴ Log nër vu sir bē, “Sa köğ sënë, sën sa ğeseh loğ yah mehōnon nğahiseğë in bē tato nabë ğağek mewis sën sejoo in doğ vu sir lo rëğ anon jağ. ²⁵ Sa nanër vu ham yōnon nabë sa su rëğ nanum wain nabë sënë gökin nah rë, rot bena berup doğ buk sën sëğ nanum wain agga ngwë doğ Anutu-yi-nyëğ.”

²⁶ Ggovek log devong raro ti, log to deyah dobnë medeyah Ķedu Ķele-oliv.

Yesu Nër Bë Pita Rëğ Dah Yi Vun
(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

²⁷ Deya rağ lob Yesu nër vu sir bē, “Ham pin rëğ gvevuu sa geham beya mena. In dekevu wirek meneggëp loğ Anutu-yi-ğapiya nebë:

‘Sa Anutu, sëğ ngis sipsip alaj

log sipsip lo degevuu talë medena jeggın jeggın.’

²⁸ Om rëğ nabë saga, loğ sëğ ğedi jağ nah gökin, lob sëğ namuğın mena distrik Galilea, loğ ham rëğ tamuın sa.” ²⁹ Lom Pita nër yah bē, “Sir pin sënë og mağ rëğ degevuu hong gedebeya medena, gağ sağ su rëğ ğevong nabë sënë rë!” ³⁰ Lob Yesu nër yah vu yi bē, “Sa nanër vu hong yōnon nabë pehi sënë og köğrëeh su rëğ ngu beron luu rë, log rëğ ğedah sa vun beron löö!” ³¹ Loğ Pita nër niwëek bē, “Seyoh vu bē sëğ nadiik geving hong, gağ sesu rëğ dah hong vun rë, ğerëğ nama veröğ yi!” Lob yik sir pin denër nebë sënë.

Yesu Jom Rağ Loğ Huk Ti Gğëp Getsemane
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

³² Lob Yesu losho yi hur maluh ya deverup nyëğ ti sën denenër arë nebë Getsemane lo, lob nër vu sir bē, “Ham medo sënë, gesena najom jağ rë!” ³³ Lob ğo Pita geYakobus luho Jon medetah ya teka, loğ ayo maggin rot gekwa ketuin yi. ³⁴ Lob nër vu lööho bē, “Sayoğ maggin rot vongın bē sa nadiik, om melöö nağööğ medo sënë bemedo malamin natum beğadu sa.” ³⁵ Log tah teka, lob petev meneggëp dob, log jom rağ meketağ bē yoh vu, og Anutu gevong buk-maggin-yi sënë noh nenga in yi. ³⁶ Lob nër bē, “Aba-e! nebë

Amag-e! Ġeyoh vu bë gwevonġ nġaa pin, om gweġo nġaa maggin sënë vër in sa. Rëġ mu su ġesepa doġ sa ġaġek, gaġ nġo kwam!”

³⁷ Loġ yah meya vu lööho melë gedeneġġep yiing, lob nër vu Pita bë, “Simon, ġëewëp-a? Su ġeyoh vu bë medo malam natum dus ti rë?” ³⁸ Ham gweġin ham, beham malamin natum geham najom jaġ nabë nġaa ti su kepë ham. Yönon, ham ayomin niyes raġ, rëġ mu navimin ni tebö!”

³⁹ Lob yah meya ketaġ vu Anutu beron ngwë ggökin menër ġaġek timu nebë sën nër muġin lo. ⁴⁰ Loġ yom to vu sir ggökin yahin belë bë deneneġġep yah, in malaj neġġep lo. Lom su deyoh vu bë denanër ġaġek ti nah vu yi rë.

⁴¹ Lom nevonġ nebë saga netu beron löö, loġ nër vu sir bë, “Ham nġo nahën newëp geham su malamin netum rë? Maam yiġ ggovek, in sa buk yam töġ vu sa ggovek ya! Devo Mehönon Nalu loġ ya alam nij paya lo nemaj yönon! ⁴² Om ham kwedi jaġ mehil ana! Ham lë! Mehöti sën gevonġ sa doġ na nemaj lo yam dus raġ!”

Yudas Nër Yesu Rangah Mededuu Yi
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴³ Yesu nahën medo nenër bë saga log Yudas verup. Yi sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti, lob ġo alam yu böpata ti medeyam los paëp-yu-anil gebeġö. Alam-deneġo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam teta devonġ sir yam. ⁴⁴ Lob mehö sën bë tato yi rangah lo nër vu sir vorot bë, “Sëġ tato Yesu vu ham nabë sënë: Nabë sa ġemul* mehöti, og ham najom yi ahon beham gweġin yi nivesa megweġo mena.”

⁴⁵ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis menër bë, “Tatovaha!” log mul* yi. ⁴⁶ Lob dejom yi ahon bededuu.

⁴⁷ Lob alam sën denare ving Yesu lo ti dadii yi paëp-yu-anil vër in newis besap alam-deneġo-seriveng hir ggev böp yi hur ti nenga ris vahi ya. ⁴⁸ Lom Yesu loġ tepëġ vu sir bë, “Ham yam in bë sero mehö-beġö-hodeġ-yi, om sën ham ġo paëp-yu-anil los beġö meyam in bë najom ahon-ë? ⁴⁹ Sa netateġin ġaġek vu ham loġ dub-vabuung-böp yoh vu buk, rëġ ham su nejom sa ahon rë! Rëġ maam Anutu yi ġaġek sën dekevu wirek meneneġġep lo anon jaġ rë!” ⁵⁰ Lom yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Maġëm Ti Veya Meya

⁵¹ Loġ hur maġëm ti sepa Yesu meya. Bom yi loġ tob meris ti ġesepa, lom dejom loġ tob in bë denajom yi ahon. ⁵² Rëġ vuu tob loġ nemaj geveya meya ahë töġsën.

Yesu Nare Loġ Kaunsor Mala
(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵³ Log deġo Yesu ya vu alam-deneġo-seriveng hir ggev böp, geggev pin losho alam teta galam-horek-yi pin denesupin sir. ⁵⁴ Lob Pita tamuïn sir meneya, rëġ nevun yi in sir meneyam ggëp ading, meya verup alam-deneġo-seriveng hir ggev böp yi begġang beloġ ya tete ayo menedo telig. Lob medo nevenguh nengwah ving ahëvavu sën denare medenemalajin nyëġ lo.

⁵⁵ Lob alam-deneġo-seriveng hir ggev losho kaunsor pin denesero mehö la in bë denanër ġaġek jaġ Yesu gemëm dengis yi menadiiġ, rëġ ma gesu detöġ vu rë. ⁵⁶ Alam nġahiseġë denenër ġaġek tetuhinsën raġ yi, rëġ ma gedenenër jeggïn jeggïn, gehir ġaġek su neġġep ti rë. ⁵⁷ Gesir vahi kedi denër ġaġek tetuhinsën raġ yi bë, ⁵⁸ “He hanġo bë yi sënë nër bë, ‘Sëġ kevoh Anutu yi dub-vabuung-böp sën mehönon delev raġ nemaj lo na, loġ buk natu löö lob sëġ dev ngwë sën mehönon su denelev raġ nemaj rë lo bebare nah.’ ” ⁵⁹ Rëġ ma gehir ġaġek sën denër agi su neġġep ti ving rë.

⁶⁰ Lob alam-deneġo-seriveng hir ggev böp kedi nare loġ sir vuheng atov geloġ tepëġ ya vu Yesu bë, “Su ġënër ġaġek ti yom rë? Mehönon sënë denenër ġaġek va sën raġ hongë?” ⁶¹ Rëġ Yesu aye ma gesu nër ġaġek ti yah rë. Loġ alam-deneġo-seriveng hir ggev böp loġ tepëġ vu yi ggökin bë, “Hongë Kerisi* ma ma? Mehö sën hil nehaġo arë raġ lo nalu hongë-a? Ġenanër!”

⁶² Loḵ Yesu nēr yah bē, “Yiḵ sa lo sēnē! Lob ham rēḵ gwelē Mehōnon Nalu gemedo gēp Mehō Niwēēk nema vesa, gerēḵ jaḵ medo beggob vu yaḡek menom.” ⁶³ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev bōp kweēḵ yi röpröp ading getahi bē, “Hil medo nesero mehōnon sēn denanēr ḡaḡek jaḵ yi lo in va? ⁶⁴ Ham ngo bē ḵo yi raḵ besevōḵ Anutu? Om ham kwamin nevo bē?” Loḵ sir pin denēr bē vongḡ paya om nadiiḵ.

⁶⁵ Lob depesuv nyēj ḵos raḵ yi gedevaḵu tob ggērīn mala gedepēēng yi gedeloḵ tepēḵ in bē, “Re sis hongḡ-a? Ḡenanēr!” Lob ahēvavu sēn denēgin yi lo depetap yi ving.

Pita Lah Yesu Vun

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Log Pita nahēn nedo raḵ telig, log alam-deneḵo-seriveng hir ggev bōp yi hur avēh ti yam to vu sir ⁶⁷ belē bē Pita medo nevenguh nengwah, lob gēt yi pangḡsēn genēr bē, “Hongḡ sēnēḵ melu Yesu Nasaret nesepa ham!” ⁶⁸ Rēḵ lah yi vun bē, “Ma! Sa su raḵ ni rē! Sa duḡin hongḡ ḡaḡek sēnē.” Lob kedi raḵ meyah nare loḵ tete avi, log ḵōḵrēēh ti su. ⁶⁹ Loḵ hur avēh ti sēn lo lē yi ggōkin genare loḵ tete avi, lom nēr vu alam sēn denare dus vu yi lo bē, “Mehō saga yiḵ sir ti saga!” ⁷⁰ Rēḵ nēr ggōkin yah bē, “Ma!”

Lob nare teka rē, loḵ alam sēn denaregu lo denēr vu Pita ggōkin bē, “Yōnon rot! Yiḵ hir mehōti sēn hongḡ-ē! In hongḡ Galilea ti!” ⁷¹ Rēḵ Pita du ḡaḡek in yi benēr niwēēk rot neggēp Anutu mala bē, “Yōnon vavunē! Sa duḡin mehōti sēn ham nenēr agi! Bē sa ḡekuung jaḵ og Anutu ngis sa mesa nadiiḵ.” ⁷² Log pevis beḵōḵrēēh su netu beron luu, lob Pita kwa vo yah Yesu yi ḡaḡek sēn nēr lo bē, “Ḵōḵrēēh su rēḵ ngu beron luu rē, log rēḵ ḡedah sa vun beron löö.” Pita kwa vo lob kwa paya besu rot.

15

Yesu Nare Loḵ Kiap Bōp Pilatus Mala

(Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Monbuk anon lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev loḡo alam teta, galam-horek-yi, geḵaunsor pin bedevengwēngḡ raḵ Yesu, log mēm deduu yah meya devo loḵ ya Pilatus nema. ² Lob Pilatus loḵ tepēḵ vu yi bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hongḡ-a?” Loḵ nēr yah vu bē, “Ḡenēr ya meyoh vu!” ³ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev denēr ḡaḡek ngāhiseḵē raḵ yi. ⁴ Lom Pilatus loḵ tepēḵ ggōḵ yahin bē, “Su ḡēnēr ḡaḡek ti yom rē? Ḡengō bē denenēr ḡaḡek ngāhiseḵē raḵ hongḡ-a?” ⁵ Rēḵ Yesu su nenēr ḡaḡek ti yah rē gema, lom Pilatus kwa ya ngāhi rot.

Denēr Bē Yesu Nadiiḵ

(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

⁶ Alam Yuda hir Buk-ggōksēn-yi* lob hir aggata neggēp nebē sēnē neyoh vu nḡebek pin bē Pilatus nelēēin ḵarabus ti ti vēr. Bē detahi mehōti arē, og Pilatus nelēēin mehō timu saga neyah vu sir. ⁷ Lob vu buk saga alam sēn denesis beḡō vu gavman, gesir vahi sēn denesis mehō la medenediḵ beya denedo ḵarabus lo, lob sir ti arē nebē Barabas. ⁸ Lob alam yu bōpata verup deya vu Pilatus medeketaḡ vu bē, “Gwevongḡ nabē sēn ḡenevongḡ yoh vu ta lo!” ⁹ Loḵ Pilatus nēr yah vu sir bē, “Ham vongḡin bē sa ḵevelekin alam Yuda hir mehō-los-bengō sēnē lo vēr nōḵ vu ham ma ma?” ¹⁰ In raḵ ni bē alam-deneḵo-seriveng hir ggev ahēj nevongḡ medenelē Yesu paya, om sēn devo yi loḵ ya nema. ¹¹ Rēḵ alam-deneḵo-seriveng hir ggev deloḵ alam pin ahēj bē denanēr vu Pilatus bekevelekin Barabas vēr. ¹² Loḵ Pilatus loḵ tepēḵ yah vu sir ggōkin bē, “Log sēḵ ḡevongḡ va vu mehō sēnē, sēn ham nenēr yi bē alam Yuda hir mehō-los-bengō lo?” ¹³ Rēḵ detahi yah vu bē, “Ḡengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” ¹⁴ Lom Pilatus loḵ tepēḵ vu sir bē, “In va? Mehō sēnē vongḡ va paya?” Rēḵ pasangḡ detahi ya niḵelap bē, “Ḡengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” ¹⁵ Lob mēm Pilatus ngo hir ḡaḡek bevongḡin bē alam ahēj nivesa jaḵ, lom kevelekin Barabas vēr, gevongḡ Yesu ya in bē alam-beḡō-yi debeek yi, loḵ mēm dengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*.

Alam-beḡō-yi Denēr Pelēsēn Raḵ Yesu

(Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)

¹⁶ Lob alam-beğö-yi vahi deko Yesu medelok ya Pilatus yi begganğ-ğagek-yi ayo ti (Rom ayej nebë Prëtoryam), log detahi alam-beğö-yi vahi bedesupin sir ya ving. ¹⁷ Lob deröp tob mala sağap ti lok Yesu gedebuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung rak yu. ¹⁸ Log depelë yi gedesis nemaj vu gedenër bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong, mehö böp los gayeheng!” ¹⁹ Log desis yu rak atoheng ngesing gedepesuv nyëj kos rak yi gedeyun lusej vu yi. ²⁰ Denër pelësën rak yi ggovek, log dekah tob mala sağap sën vër gederöp yö yi tob lok yah, log deko yi yah meya dobnë in dengis yi jak na kelepëko*.

Yesu Nare Rak Kelepëko

(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

²¹ Deko medeya lob detok vu mehöti lok aggata geverup. Simon vu Kurene, sën Aleksander lu Rupus amaj lo, verup in bë dok na nyëj böp Yerusalem, lob alam-beğö-yi dejom yi ahon gedenër bë, “Kwerë kelepëko*!”

²² Lob deko Yesu medeya nyëj ti sënë arë nebë Golgota (sënë nebë Nyëj-yusekë). ²³ Lob dekeseh mur* teka lok ya wain medeggee lok gedevu vu, rëk nilëlin gesu num rë. ²⁴ Lob desis yi rak ya kelepëko*, log detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jak bedegeko yi tob.

²⁵ Log 9 krök monbuk lob desis yi rak ya kelepëko*. ²⁶ Gedekevu yi gagek sën mehönön denenër rak yi lo rak neggëp kelepëko* yu nebë: *ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ SËNË!* ²⁷ Log desis alam beğö hodek luu rak kelepëko* ving. Ngwë nare ggëp nema vesa gengwë nare ggëp nema këj. ²⁸ [Nebë saga lob Anutu yi gagek wirek hen lo anon rak, sën nebë: “Detevin yi ving alam nij paya sën denekeyëh horek lo.”]

²⁹ Lob alam sën deneyah gedenevom lo, denenër pelë rak yi gedenevarah nemaj vu yi gedenenër bë, “Hongëk-o! Genër bë kwevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na, geğedev nah buk löö mu? ³⁰ Om ngo gedok vu hong megeduk vu kelepëko* megenam!” ³¹ Galam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denenër pelë rak yi ving bedenener vu sir bë, “Nelok vu alam, gak su yoh vu bë yö dok vu yi rë. ³² Nabë yi Kerisi, balam Israel hir mehö-los-bengö yönön, og gevuu kelepëko* geduk menam. Hil galë nabë saga lok mëm hil gevong geving yi!” Gemehö luu sën desis luho nare rak kelepëko* vahi vahi lo denepelë yi ving.

Yesu Diik

(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

³³ Log hes vuheng rak, lok malakenu lok beyoh vu dob pin beyam to 3 krök sehuksën. ³⁴ Lob 3 krök sehuksën lob mëm Yesu ngeek böpata bë, “Eloi, Eloi, lama sabaktani!” —sënë degwa nebë: “Sa Anutu! Sa Anutu! Nebë va sën gevuu sa ya-ë?” ³⁵ Lob alam sën denare dus vu yi lo vahi dengo lob denër bë, “Ham ngo! Netahi Elia!” ³⁶ Lok mehöti tup meko ngaa ayo sovinsën sën nedo lok loo lo ti bedağoo lok wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo, geduu rak gagwëk gevo ya verup lok Yesu avi in bë sesuvin, lok mehö sënë nër bë, “Ham naköök! Hil galë rë nabë Elia rëk nam geko yi vër in kelepëko* ma rëk nama!” ³⁷ Lob Yesu ngeek böpata log diik ya, ³⁸ lob tob böp sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kwek rak luu ggëp vavu beya metok ahu.

³⁹ Lob Rom hir alam-beğö-yi hir ggev ti sën nare Yesu mala lo lë bë diik ya, lom nër bë, “Mehö sënë og Anutu Nalu yönön rot!” ⁴⁰ Gavëh la denare ading teka mevare denelë. Sir lo sënë Maria vu Magdala, geMaria ngwë sën Yakobus mahen luho Yoses ataj, geSalome. ⁴¹ Vu buk sën Yesu nahën nedo Galilea lo, lom lööho sënë denesepa yi medenelok vu yi. Gavëh vahi sën denesepa yi belosho derak medeya Yerusalem lo denare ving.

Debë Yesu Lok Waak-heljëng-yi

(Mt 27:57-61; Lk 23:50-55; Jn 19:38-42)

⁴² Log hes ggovek in bë duk na, lom alam Yuda kwaj nevo bë degero sir in dega nos dok Buk-sewahsën-yi* monbuk. ⁴³ Lom Yosep vu Arimatea sën kaunsor böp ti los arë,

beyi mehö sën medo netung mala in buk sën Anutu-yi-nyëg anon jaḵ lo. Sën kedi raḵ los niwëëk meya vu Pilatus meketaḡ vu yi bë juh Yesu nihil vër in kelepeḵo*. ⁴⁴ Lob Pilatus lëk in, gekwa vo bë maḵ diiḵ pevis ma va? Lom vonḡ ḡaḡek ya vu alam-begö-yi hir ggev yam, belok tepëḵ vu bë, “Mehö sënë lo diiḵ ya veröḵ yi ma ma?” ⁴⁵ Rëḵ alam-begö-yi hir ggev vonḡ ḡaḡek yom vu, lob raḵ ni bë diiḵ ya veröḵ yi, lob mëm nër vu Yosep bë juh heljëḡ vër begeḵo mena. ⁴⁶ Lom Yosep baḡo tob veroo nivesa ti, beruh Yesu nihil vër in kelepeḵo* mebom loḵ, gebë loḵ ya waaḵ ti sën yö desap loḵ ḡelöḡḡ meris, log tetolin ḡelöḡḡ böpata yah ggërin avi. ⁴⁷ GeMaria vu Magdala, geMaria sën Yosès ata lo, luho delë nyëḡ sën debë heljëḡ loḵ ya neggëp lo.

16

Yesu Kedi Raḵ Yah

(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Log Buk-sewahsën-yi* saga ggovek ya, lob Maria vu Magdala lööho Maria ngwë sën Yakobus ata lo, geSalome, belööho ya debaḡo marasin reggu nivesa in bë dejikin jaḵ Yesu nihil vu bedub. ² Buk-sewahsën-yi ggovek ya geheng to, loḵ Soda monbuk anon, lob dekedo raḵ medeya bedub, loḵ mëm hes mala töḵ. ³ Nahën deneyök aggata gedenenër vu sir bë, “Maḵ re rëḵ tetolin ḡelöḡḡ böpata ti sën nare ggërin waaḵ avi lo na vu hil-a?” ⁴ Loḵ devër malaj raḵ medelë loḵ bë ḡelöḡḡ böpata sën lo tetolin meya nare ya nenga vorot. ⁵ Lob lööho deluḵ ya waaḵ ayo lom delë gemaḡëm ti nedo ggëp lööho nemaj vesa. Yi tob veroo adingsekë, lom delëḵ meḵenuj ya.

⁶ Lob angër sënë nër vu sir bë, “Ham su ḵenumin na! Ham yam nesero Yesu Nasaret sën desis yi raḵ kelepeḵo lo. Rëḵ mu su neggëp sënë rë, gaḵ kedi raḵ meya. Melöö lë! Nyëḡ sën debë yi loḵ lo neggëp meris. ⁷ Om melöö nah mena nanër vu yi hur maluh, gevu Pita geving, nabë: Muḡin meya distrik Galilea om ham tamuin. Ham rëḵ gwelë yi vu sagu noh vu ḡaḡek sën yö nër vu ham wirek lo.”

⁸ Lob lööho vu waaḵ ayo meto deyom dobnë pevis medeveya medeyah. Denelëḵ rot gavij netök gedeneḡḡoneng in sir, lom su denër ranḡah vu mehöti rë.

Yesu Tato Yi Vu Maria

(Jn 20:11-18)

⁹ [Yesu kedi raḵ loḵ Soda monbuk anon, lom tato yi vu Maria vu Magdala muḡin. Yi sën Yesu tii memö nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wirek lo. ¹⁰ Avëh sënë yah meya menër bengö vu alam sën denesepa Yesu benahën medo denesu medenesis sir lo. ¹¹ Nër bedenḡo bë kedi raḵ menedo mala vesa metök vu yi, rëḵ ma gesu debë nengaj vu aye rë.

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh Luu

(Lk 24:13-35)

¹² Ggovek ya loḵ sir luu medo denetetuu aggata medeneya vuheng ti, lom Yesu töḵ vu luho rëḵ ni agga ngwë raḵ. ¹³ Lom luho deyah meya denër bengö ranḡah vu sir vahi, rëḵ su devonḡ ving luho ving rë.

Yesu Vo Huk Vu Sir Nemadluho-bevidek-ti

(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23)

¹⁴ Ggovek loḵ mëm yi hur maluh nemadluho-bevidek-ti sënë medo denegga nos loḵ begganḡ ayo ti, lom ya meto metök vu sir medelë yi, lom nër sir in su devonḡ ving yi rë gayoj niwëëk. Nenër sir nebë sënë in su devonḡ ving alam sën delë bë kedi raḵ yah lo hir ḡaḡek rë. ¹⁵ Loḵ mëm nër vu sir bë, “Ham na menoh vu dob pin, beham nanër Bengö Nivesa ranḡah vu mehönon pin. ¹⁶ Mehö sën ayo neyam timu vu sa geripek bël lo, og sëḵ ḡaḵo yi nom vu sa berëḵ medo mala-tumsën degwata. Gaḵ mehö sën su ayo neyam timu vu sa rë lo, og rëḵ medo los yi nḡaa nipaya menatök jaḵ nyëvewen bemala nama. ¹⁷ Alam sën ayoj neyam timu vu sa lo, og deyoh vu bë rëḵ degevonḡ nḡaa böp nabë sënë: Rëḵ degetii memö geto dena jaḵ sarëḡ, log debengwëḡḡ doḵ nyëḡ ngwë ayej, ¹⁸ log nabë

denajom nyël, ma, denanum bël diiḵsën, og su rëḵ denadiiḵ rë. Gerëḵ degebë nemaj jaḵ alam nijraḵsën benijvesa jaḵ.”

Yesu Raḵ Yah Yaḡek

(Lk 24:50-53; Sn 1:9-11)

¹⁹ Mehöböp Yesu nër vu sir nebë saga ggovek ya, log Anutu ḵo yi raḵ yah yaḡek benedo nema vesa. ²⁰ Geyi hur maluh deya raḵ beya denenër yi Bengö Nivesa rangah ya meyoh vu nyëḡ pin, geMehöböp nedo ving sir meneloḵ vu sir, genevongŋŋaa böp los niwëëḵ yoh vu ḡaḡek sën nër vu sir lo.]

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Lukas Kevu

Lukas Kevu Kapiya Sënë Vu Teopilus

¹ Oo mehö böp Teopilus*, serak ni bë alam ngahi kwaj nevo ngaa sën tök vu he lo, bedekvu loḵ ya kapiya vorot. ² Desepa loḵ alam sën denelë ngaa pin agi rak malaj vu muḡinsën lo ayej, bedekvu yoh vu. Alam sënë hir huk bë denanër Anutu yi ḡaḡek rangah, om deturin vu he. ³ Rëḵ mu sa kwaḡ nevo ving bë maḵ mëm sëḵ kevu niröp rot beḡevonḡ nöḵ vu hong, in sa nado ving sir hus ading beseloḵ tepëḵ in ngaa pin sën yö vu agu meyam lo degwa mehero vu sir. ⁴ Nebë saga in bë ḡejaḵ ḡaḡek sën detahu hong loḵ lo ni nivesa nabë sënëḵ yönön rot.

Angër Nër Vu Sakaria Bë Venë Rëḵ Geḵo Nalu Jon

⁵ Mehö-neḵo-seriveng ti nedo loḵ buk sën Herot* tu alam Yuda hir mehö-los-bengö lo. Arë nebë Sakaria, balam sën Abia neḡin sir lo ti yi. Gevenë arë nebë Elisabet, geyi degwa vu Aaron. ⁶ Luho denevonḡ ngaa niröp ggëp Anutu mala. Denesepa loḵ horek los Anutu yi ḡaḡek pin gesu denevuu ti rë. Ngaa nipaya ti su neggëp vu luho rë. ⁷ Rëḵ luho naluj ma, ḡElisabet nare babu sëḵë, beluho atov ya.

⁸ Lob yah verup Abia yi alam hir buk bë deḡeḡin huk dub-vabuung ayo, lob Sakaria yi buk bë gevonḡ, lob ḵo rak menevonḡ menare Anutu mala. ⁹ Yiḵ deggoin yi rak loḵ alam-deneḵo-seriveng vahi yoh vu sën denevonḡ lo, in bë doḵ na Mehöböḵp yi dub ayo vabuung mebesi ngaa bereḡgu nivesa berup na vu Anutu. ¹⁰ Alam ngahiseḵë desup sir meyam vare denejom rak ggëp dob, log loḵ ya nevesi ngaa reggu nivesa verup neya. ¹¹ Lob Sakaria lë ḡeMehöböḵp yi angër ti verup nare jepö sën ngaa reggu nivesa yi lo nenga vesa. ¹² Lë angër, lob lëḵ meḵenu ya, geggöneng rot. ¹³ Rëḵ angër nër vu yi bë, “Sakaria, su ḡeḡöneng! Anutu ngo hong venḡevsën ggovek ya, om venëm Elisabet rëḵ geḵo hurmahen maluh ti vu hong. Lob ḡetahi gḡev jaḵ yi nabë Jon. ¹⁴ Rëḵ ayom nivesa, gekwam vesa rot. Ata rëḵ geḵo yi, lob alam ngahiseḵë rëḵ kwaj vesa rot in yi medenapisek in. ¹⁵ Lob rëḵ natu gḡev mebare Mehöböḵp mala. Su rëḵ nanum wain los bëḷ niwëëḵ rë, ḡaḵ yö rëḵ nahën doḵ bare ata ayo, log Anon Vabuung rëḵ doḵ nam ḡerin ayo. ¹⁶ Lob rëḵ ḡerin alam Israel ngahiseḵë denom vu hir Anutu sën hir Mehöböḵp lo. ¹⁷ Rëḵ natu mehö niwëëḵ los ḡayeheng nabë sën Elia wirek lo benamuḡin, loḵ mëm Mehöböḵp tamuḡin yi menam. Rëḵ gevonḡ mamer, lob alam hib los hurmahen degelë sir nivesa. Log rëḵ ḡerin alam-ḡaḡek-keyëhsën ayoj bedesepa doḵ alam-yohvu kwaj nivesa. Log rëḵ gevonḡ huk in mehönön borot medegero sir in Mehöböḵp rëḵ nam.”

¹⁸ Lob Sakaria nër yah vu angër bë, “Sëḵ jaḵ ḡaḡek sënë ni nabë yönön nabë va? Sa atov ya, besa venëḡ atov ya ving.”

¹⁹ Loḵ angër nër yah vu bë, “Sa Gabriel, besa nare Anutu mala, bAnutu yö vonḡ sa yam niröp in bë sa nanër vu hong, meḡevonḡ bengö nivesa sënë nöḵ vu hong. ²⁰ Om gwengö rë! Sa ḡaḡek sënë rëḵ anon jaḵ doḵ buk sën Anutu ggoin rak vorot lo. Rëḵ su ḡevonḡ ving sayeḡ rë, om rëḵ ḡengoo jaḵ kwam, gesu rëḵ ḡebengwëḡ rë, rot bena berup doḵ buk sën ngaa pin agi anon jaḵ lo, lom mëm.”

²¹ Log alam medo deneḡin Sakaria hus ading rot, lob kwaj ya ngahi, in ya nedo rot loḵ dub ayo vabuung. ²² Loḵ luḵ yom, lob su yoh vu bë bengwëḡ rë. Lom derak ni bë töḵ vu ngaa agga ti loḵ dub ayo vabuung. Lom yiḵ netato ngaa rak nema mu vu sir, in avi mir. ²³ Loḵ Sakaria ggovek yi huk, log yah meya ben.

²⁴ Ggovek, loḵ mëm venë Elisabet nalu loḵ, beyö neggëp begganḡ ayo yoh vu kwev nemadvahi beggëp neḵo Mehöböḵp arë rak bë, ²⁵ “Mehöböḵp vonḡ nebë sënë vu sa. Sa nalug ma besa niḡ nemum, rëḵ ma ḡeMehöböḵp kwa vo sa besemu sa.

Angër Nër Vu Maria Bë Rëḵ Geḵo Nalu Yesu

²⁶ Elisabet nalu loḵ bekwev nemadvahi bevidek ti ggovek ya, loḵ mēm Anutu vonḡ angēr Gabriel ya distrik Galilea nyëḡ böp ti arë nebë Nasaret. ²⁷ Ya vu avëh avö ti sën deggootin yi raḵ ggovek menedo vu mehöti arë nebë Yosep. Yi degwa vu Davit*. Gavëh avö arë nebë Maria. ²⁸ Gabriel ya vu yi benër bë, “Hong-e! Anutu kwa vonḡin hong, menelë hong nivesa. Mehöböp nedo ving hong.”

²⁹ Maria ngo ḡaḡek sënë, lob ayo ya ngahi rot, gekwa nevo bë, “Maḵ ḡaḡek va ti sënë?”

³⁰ Loḵ angēr nër vu yi bë, “Maria, su newam jaḵ. Anutu ahë nivesa vu hong. ³¹ Om gwengö rë! Rëḵ nalum doḵ, lob gweḵo nalum maluh ti. Lob ḡetahi ggev jaḵ nabë Yesu. ³² Rëḵ natu Mehöböp los bengö, lob denanër yi nabë Anutu Kesuusën nalu. Log Anutu rëḵ gevong yi natu mehö-los-bengö doḵ nah yi degwa Davit ben. ³³ Rëḵ natu Yakop yi mewis lo hir mehö-los-bengö degwata. Lob rëḵ natu alaj megeḡin sir degwata los degwata.”

³⁴ Loḵ Maria loḵ tepëḵ yah vu angēr bë, “Ngaa sënë rëḵ anon jaḵ nabë va, in sengö nahën nado gesa su raḵ maluh ti rë?”

³⁵ Loḵ angēr nër yah bë, “Anon Vabuung rëḵ jaḵ nöḵ hong, gAnutu Vavunë Kesuusën niwëëḵ rëḵ gebom hong. Om rëḵ denanër hurmahen sën gweḵo agi vu tamusën nabë vabuung, los denanër nabë Anutu Nalu. ³⁶ Om gwengö agi rë! Hong ngwë Elisabet atov ya, rëḵ nalu aḡuu loḵ nare ahë. Wirek og alam denenër yi bë nare babu seḵë, rëḵ gwëbeng og nalu loḵ bekwev nemadvahi-bevidek-ti ggovek ya. ³⁷ In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

³⁸ Loḵ Maria nër bë, “Mehöböp yi hur avëh sa, om yö gevong noh vu sën genër aga.” Lob mēm nedo gangër ya.

Maria Ya Nelë Elisabet

³⁹ Maria kedi loḵ buk saga bepevis meya begganḡ-bu ti ggëp Yuda hir nyëḡ ḵedu, ⁴⁰ beya meloḵ ya Sakaria yi begganḡ benër hes vuheng raḵ Elisabet. ⁴¹ Hurmahen nare loḵ Elisabet ayo, gElisabet ngo Maria aye, lob hurmahen neggee loḵ ayo rot. Lob Anon Vabuung loḵ yam ggërin Elisabet ayo, ⁴² lob tahi niwëëḵ bë, “Anutu semu hong kesuu avëh pin. Besemu hurmahen sën nare loḵ ayom aga ving. ⁴³ Sa nebë va om sën Mehöböp ata yam vu sa-ë? ⁴⁴ Om gwengö rë, sa hanḡo ayam loḵ ya nengaḡ, lob hurmahen sën loḵ nare sayoḡ agi kwa vesa beggee. ⁴⁵ Yönon, Mehöböp rëḵ semu hong in gevong ving ḡaḡek sën nër vu hong lo.”

Maria Yi Raro

⁴⁶ Lob Maria nër bë:

“Sa nehako Mehöböp arë raḵ loḵ ayog.

⁴⁷ Lob sanoḡ nepisek in Anutu sën ḵo sa yah vu yi lo.

⁴⁸ In sa og ngaa meris,

rëḵ setu yi hur avëh besemu sa.

Om vu gwëbeng sënë gevu tamusën, og alam pin rëḵ denanër nabë Anutu semu sa.

⁴⁹ In Anutu Mehö Niwëëḵ ata vonḡ ngaa böpata rot vu sa, garë tu vabuung.

⁵⁰ Yi semusemu neggëp ving alam sën denegḡurek babu lo, genesepa loḵ naluj lo meneya meneya rot.

⁵¹ Nema nevong huk niwëëḵ,

log netii alam sën denëḵo sir raḵ loḵ ayoj lo, meya denepalët loḵ.

⁵² Nedahun alam-los-bengöj niwëëḵ wëëḵ,

genëḵo alam sën su los arëj rë lo raḵ.

⁵³ Nevo ngaa nivesa vesa vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo, bedeneḵo beggovek, rëḵ alam sën los bengöj-ggoreksën lo, og netii sir yah los nemaj meris.

⁵⁴ Neloḵ vu yi hur Israel,

in yö nahën kwa nevo yi ḡaḡek

⁵⁵ sën nër wirek vu hil dobahë Abraham lo bë

rëḵ kwa gevongin yi losho yi mewis sën rëḵ deberup vu tamusën lo, beyö gëp degwata.”

⁵⁶ Lob Maria nedo ving Elisabet yoh vu kwev löö, loḵ yah meya ben.

Elisabet Ƙo Nalu Jon

⁵⁷ Lob Elisabet yi buk ggovek ya bë geƙo nalu, lob ƙo nalu aƙuu. ⁵⁸ Lob yi alam sën sir beggàng-bu ti lo losho alam sën sir degwa ti lo denƙo bë Mehöböp semu yi böpata rot, lob kwaj vesa ving yi.

⁵⁹ Log buk nemadvahi-bevidek-luu ggovek ya, geti netu löö, lob deyam in bë degerah* hurmahen navi. Devonƙin bë detahi ama arë Sakaria jaƙ yi, ⁶⁰ rëƙ hurmahen ata nër bë, “Ma! Hil tahi Jon jaƙ yi.” ⁶¹ Loƙ denër yah vu yi bë, “Rëƙ mu hong alam ti su arë nebë saga rë-o.” ⁶² Rëƙ ma, lob detato raƙ nemaj vu ama bë vongin bë tahi ggev re jaƙ nalu, ⁶³ lob tato bedëƙo taperë mahen ti yam bekevu raƙ bë: “Arë nabë Jon.” Lob kwaj ya nƙahiseƙë rot.

⁶⁴ Lob mëm Sakaria kwa nivesa loƙ yah pevis, bemëm daggen sepëp raƙ beneveng-wëng, beneƙo Anutu arë raƙ. ⁶⁵ Lob alam sën sir beggàng-bu ti lo deggöneng rot, beya denër nƙaa pin sënë ya meyoh vu distrik Yudea nyëƙ ƙedu pin. ⁶⁶ Lob alam pin sën denƙo bengö lo debë loƙ ya yuj, bemedo mekwaj nevo, medenenër vu sir bë, “Maƙ hurmahen sënë rëƙ jig lob gevong nabë va?” Lob Mehöböp nemalain yi meneƙin.

Sakaria Yi Raro

⁶⁷ Lob Anon Vabuung loƙ yam ggërin ama Sakaria ayo bevong menër ƙaƙek rangah nebë:

⁶⁸ “Hil ƙaƙo Mehöböp arë jaƙ, hil Israel hil Anutu.

In yam vu yi alam in bë doƙ vu sir beƙo sir vër in hir nƙaa nipaya nyëvewen.

⁶⁹ Genevong mehö niwëëƙ ti verup loƙ yi hur Davit* yi mewis in bë geƙo hil nom vu yi.

⁷⁰ Yoh vu ƙaƙek sën nevong verup yi alam vabuung lo avij bedenënër rangah yö vu agu rot beyam lo.

⁷¹ Bë: Rëƙ geƙo hil vër in alam sën denesis begö vu hil los alam sën denelë hil paya lo nemaj.

⁷² Nevong yam in bë ƙaƙek kwa-vonginsën sën nër vu hil ƙenud lo lo anon jaƙ, genevong in bë ƙaƙek vabuung sën joo vu sir wirek lo anon jaƙ.

⁷³ Ƙaƙek sën nenër los yönon vavunë vu hil doƙahë Abraham nebë:

⁷⁴⁻⁷⁵ Rëƙ geƙo hil vër in alam sën denesis begö vu hil lo pin nemaj gehil su rëƙ aƙönengin sir rë,

loƙ mëm hil bare mala menatu yi alam vabuung los yohvu meƙaƙo arë jaƙ noh vu buk pin vu dob.

⁷⁶ Log hong, hur mahen-e! Alam rëƙ denanër hong nabë Mehöböp los ƙayeheng yi mehö-nenër-ƙaƙek-rangahsën ti hong.

In rëƙ ƙenamugin megwetonƙin Mehöböp yi aggata,

⁷⁷ lob Anutu-yi-alam deƙaƙ ni nabë vongin kevoh hir nƙaa nipaya na, geƙo sir nah vu yi.

⁷⁸ Nƙaa sënë rëƙ berup in hil Anutu kwa vongin hil,

lom rëƙ gevong Mehö-rangah-yi nam vu hil nabë sën hes neverup monbuk menetum raƙ hil.

⁷⁹ Rëƙ nam in gevong berangah jaƙ in alam sën denedo loƙ malakenu bevongin denadiiƙ lo,

gerëƙ geƙo hil vahi betato aggata vu hil in hil medo nivesa los ayod ƙëp revuh.”

⁸⁰ Loƙ hurmahen sënë rig meböp raƙ, lob töƙ vu kwa besepa loƙ nƙaa nivesa. Loƙ mëm ya nedo nyëƙ-yumeris rot beya verup loƙ buk sën töƙ yam tato yi vu alam Israel.

¹ Lob vu buk saga alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* Augustus vonğ gägek ya vu alam pin nebë vonğin gevong sensas ti bekevu alam pin arëj. ² Kwirinius tu kiap böp menegin distrik Suria lo buk saga, lob vonğ sensas nyédahis sënë.

³ Lob alam pin deneya medeneya bej in bë dekevu arëj.

⁴ Lob Yosep vu Nasaret ggëp distrik Galilea meraç meyah Davit yi nyëg Betlehem ggëp distrik Yudea, in Davit* yi mewis yi, beyi degwa vu Davit*. ⁵ Luho venë Maria sën deli vu yi in bë luho denajom nemaj lo, deya in bë kiap kevu luho arëj doç ti. GeMaria nalu lo nare ayo.

⁶ Lob luho ya verup denedo Betlehem, log Maria yi buk ggovek ya bë geço nalu.

⁷ Lob ço nalu ağuu mebom yi loç tob mebë loç neggëp reggu hir gäbum-nos-yi, in vatëveç bej pup ya genyëg len ti su neggëp rë.

Angër Nër Bengö Vu Sipsip Alaj

⁸ Lob sipsip alaj denedo dus vu nyëg Betlehem saga bedenegin hir sipsip buk ggëp pahup ayo. ⁹ Lob Anutu yi angër ti yam vu sir, benikapiik los vuneç vuneç yağek yi jëh raç sir nebë nengwah böpata, lom deggöneng rot. ¹⁰ Loç angër nër vu sir bë, “Ham su newamin jaç! Gaç ham gwengö rë! Sa haço Bengö Nivesa yam vu ham, gevu alam pin sën denedo dob-ë, in bë degengö bekwaj vesa rot. ¹¹ In gwëbeng sënë avëh ti ço nalu vu Davit yi nyëg böp Betlehem. Yiç yi Mehöböp Kerisi*. Yi saga sën yam in bë geço alam vër in hir nğaa nipaya nyëvewen. ¹² Geham rëç gwelë jaç sënë nabë debom yi loç tob meneggëp loç reggu hir gäbum-nos-yi.”

¹³ Lob pevis bangër ngähisekë vu yağek medeyam ving angër ti sënë medepisek in Anutu medeko arë raç nebë,

¹⁴ “Hil gäço Anutu arë jaç na vavunë!

Galam pin ayoj gëp revuh in Anutu nelë sir nivesa.”

Sipsip Alaj Ya Delë Yesu

¹⁵ Angër deyah medeya yağek, log sipsip alaj lo yom denër vu sir bë, “Ham-o! Hil ana Betlehem megalë nğaa sën anon raç agu, sën gwëbeng Mehöböp nër tato vu hil lo.”

¹⁶ Log deked i raç pevis medeya. Ya deverup, lob detoç raç Maria luho Yosep gedenedo, gehurmahen neggëp loç reggu hir gäbum-nos-yi. ¹⁷ Delë ggovek, log denër gägek sën denço raç hurmahen lo rangah. ¹⁸ Lob alam pin sën denço sipsip alaj hir gägek lo kenuj ya rot. ¹⁹ Rëç mu Maria, og jelë gägek pin sënë loç ya yu bemedo mekwa nevo. ²⁰ Log sipsip alaj lo deyah medeya, gedeneço Anutu arë raç. Kwaj vesa vu Anutu in nğaa pin sën denço los delë lo, yoh vu sën angër nër vu sir lo.

Detahi Ggev Raç Hurmahen

²¹ Neggëp gebuk nemadvahi-bevidek-löö raç, loç mëm derah* navi, log detahi ggev raç yi bë Yesu. Su loç nare ata ayo rë geyö nahën, log angër tahi ggev sënë raç yi vorot.

Simeon Luho Ana Delë Yesu Loç Dub Ayo

²² Buk sën avëh los naluj deneggëp rot meneggovek gedenuk yah dub ayo ggökin in bë nij veseek jaç lo ggovek ya yoh vu sën Moses nër lo, lob Yesu ata lu ama deço yi medeya Yerusalem in bë degetung yi doç na Mehöböp nema. ²³ Sënë yoh vu Mehöböp yi gägek sën neggëp loç yi kapiya lo bë: Avëh degeço naluj muğinsën, benabë ağuu, og ham gwevong bedenatu Mehöböp yi nğaa vabuung. ²⁴ Log luho bë debesi seriveng geving, noh vu sën Mehöböp yi horek nër lo bë: Vevop nivesa luu ma, nuung nalu mewis luu.

²⁵ Lob mehöti arë nebë Simeon nedo Yerusalem. Yi mehö niröp menesepa loç Anutu yönon, log negin mehö semusën sën rëç doç vu Israel lo. GAnon Vabuung nedo ving yi.

²⁶ GAnon Vabuung tatekin vu yi vorot bë su rëç nadiik pevis rë, gaç rëç gelë Mehöböp yi Kerisi* jaç mala rë, loç mëm. ²⁷ Lob mëm Anon Vabuung kehe ayo beloç ya dub-vabuung-böp ayo, loç Yesu ata lu ama deço yi verup loç ya in bë degevong noh vu sën horek nër lo. ²⁸ Lom Simeon ço hurmahen ya betabuu gepisek in Anutu meço arë raç bë:

²⁹ “O Mehöböp, mëm sëç nadiik los ahëg nivesa,

in gwëbeng sënë gägek sën genër wirek lo anon raḵ.

³⁰ Sa malaḡ raḵ mehö sën ðevonḡ in bë gweḵo he nöḵ vu hong lo.

³¹ Lom ðevonḡ nḡaa sënë ggëp mehönön pin malaj.

³² Mehö sënë nebë ranḡah, om rëḵ najëh ranḡah jaḵ alam dahis pin, lob geḵo hong alam Israel lo arëj jaḵ rot.”

³³ Yosep luho venë kwaj ya nḡahi in gägek sën Simeon nër raḵ luho naluj agi. ³⁴ Loḵ Simeon jom raḵ vu Anutu bë semu luho, log nër vu hurmahen ata Maria bë, “Gwengö rë, hurmahen sënë rëḵ gevonḡ balam Israel nḡahiseḵë rëḵ malaj nama, log rëḵ gevonḡ besir nḡahiseḵë denom vu Anutu. Yam in tato aggata vu hil, rëḵ mu alam nḡahiseḵë rëḵ nij dëlin yi. ³⁵ Rëḵ nabë sënë in mëm alam nḡahiseḵë kwaj sën yö neggëp vu sir lo natöḵ ranḡah. Rëḵ mu nḡo rëḵ ayom maggin rot geving berëḵ nabë sën paëp-yu-anil ti negelu newam.”

³⁶ Log tum avëh-nenër-gägek-ranḡahsën ti nedo, arë nebë Ana. Panuel nalu yi, geyi degwa vu Aser, rëḵ yi atov rot. Yi avö geraḵ regga beluho denedo wirek yoh vu nḡebek nemadvahi-bevidek-luu, ³⁷ loḵ regga diiḵ, genedo alov rot beyi nḡebek 84 raḵ loḵ buk sënë. Rëḵ su nevu dub-vabuung-böp ya rë, gaḵ yö neya rot. Buk nḡahi og aye ggërin nos genejom raḵ menedo mu, benevonḡ Anutu yi huk buk geranḡah. ³⁸ Lob Yesu lööho ama lu ata nahën denare loḵ buk sënë, log Ana verup ving bepisek in Anutu, log nër gägek raḵ hurmahen sënë vu alam pin sën denegin bë Anutu geḵo alam Yerusalem nah vu yi lo.

Yosep Yah Nasaret

³⁹ Devonḡ nḡaa pin sënë yoh vu sën Mehöböp yi horek nër lo, log deyah medeya distrik Galilea vu hir nyëḡ böp Nasaret lo. ⁴⁰ Log hurmahen rig beniwëëḵ raḵ. Beyi mehö los kwa nivesa, bAnutu yi semusemu neggëp vu yi.

Yesu Böp Raḵ Meya Dub-vabuung-böp

⁴¹ Yesu ama lu ata deneraḵ medeneya Yerusalem yoh vu ta pin medenelë buk vabuung böp sën denenër bë Buk-ggöksën-yi* lo. ⁴² Lob Yesu yi ta nemadluho-bevidek-luu raḵ, log yiḵ devonḡ nebë saga mederaḵ medeya Yerusalem in bë degelë Buk-ggöksën-yi*. ⁴³ Lob Buk-ggöksën-yi* ggovek ya, beyi buk pin maya, log deneyah medeneya bej. Gaḵ Yesu og nedo Yerusalem, gama lu ata duḡin. ⁴⁴ Luho dekuung bë ya ving yi mehö la medeneya. Rot beshuk luḵ, loḵ luho denesero yi beya denesero vu alam sën losho degwa ti lo, genij papu lo. ⁴⁵ Luho desero medenesero rëḵ ma. Lom luho deyah medeya denesero yi vu Yerusalem. ⁴⁶ Luho medo denesero yi yoh vu buk löö, loḵ mëm luho detöḵ vu yi loḵ dub-vabuung-böp ayo, genedo ving alam tatovaha lo, benenḡo hir gägek, genelöḵ tepëḵ in degwa ving. ⁴⁷ Lob alam pin sën vare denenḡo yi tepëḵ lo ḵenuj ya in kwa los yi gägek sën nenër yah vu sir lo. ⁴⁸ Ama lu ata delë yi, lob delëḵ anon mederanḡa nemaj. Lob ata nër vu yi bë, “Aḡuu-e? Gevasap aluu in-a? Alu amam ayomin maggin rot in alu medo nesero hong rot.” ⁴⁹ Loḵ nër yah vu luho bë, “Melu nesero sa in va? Maḵ melu su kwamin nevo bë sëḵ medo doḵ Amaḡ yi begganḡ rë?” ⁵⁰ Rëḵ luho su kwaj töḵ raḵ yi gägek sën nër agi degwa rë.

⁵¹ Ggovek log mëm yah ving luho belööho deyah Nasaret, lob yö nenga yes yes vu ama lu ata ayej. Lob ata jelë gägek pin sënë loḵ ya yu bemedo mekwa nevo. ⁵² GeYesu rig meböḵ raḵ, lob yi Mehö los kwa nivesa rot. Lob Anutu losho mehönön denelë yi nivesa, mekwaj vesa in.

3

Mehö-neripek-alam Jon Nenër Gägek

(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Jn 1:19-28)

¹ Tiberius tu alam Rom hir Sisar* menedo yoh vu ta nemadluho menemadvahi vorot, lob vonḡ bePontius Pilatus tu kiap pin vu distrik Yudea hir yuseḵë benegin sir. Log Herot* tu yuseḵë menegin distrik Galilea, gari Pilip tu yuseḵë menegin alam ggëp distrik Ituraya

los Trakonitis. Log Lusanius tu yusekë meneğin distrik Abilene, ² gAnas luho Kayapas detu alam-deneko-seriveng hir ggev böp. Lob Sakaria nalu Jon nedo nyëg-yumeris loğ buk saga, bAnutu yi gägek neyam vu yi. ³ Nebë saga, lob neyoh vu begganğ-bu pin sën nedo dus vu bël Yordan, benenër gägek vu alam bë degërin sir medejipek bël, lob mëm Anutu rëk kevoh hir nğaa nipaya sën neggëp vu sir lo na. ⁴ Sënë yoh vu gägek sën mehönenër-gägek-rangahsën Yesaya nër meneggëp loğ Anutu-yi-ğapiya lo bë:

“Mehöti aye nerağ loğ nyëg-yumeris bë:

‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata,
meham sesor begëp niröp.

⁵ Debahu lii ayo böp böp na,
gededev kedu böp böp los mahen medegerurin geto geving.

Gaggata pin sën neggëp bejusën lo,
og dedev gguu beniverök jağ.

⁶ In alam pin degelë nğaa sën Anutu gevong in geğo hil nah vu yi lo.’ ”

⁷ Lob alam ngahisekë deya vu yi in bë dejipek bël jağ nema, loğ nër vu sir bë, “Nyël nalu ham! Re nër vu ham bë ham beya in nyëvewen sën rëk natök vu ham vu Buk-tamusën agi? ⁸ Ham gwevong nğaa niröp noh vu sën ham wërin ayomin lo, in tato nabë ham wërin ham yönon. Gağ ham su kwamin bo megweko gägek jağ nah menanër nabë Abraham yi mewis ham. Gağ sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë gevong gelong sene denatu Abraham yi mewis. ⁹ Yönon, in koov nevu nevaleğ kele geğa meneggëp vorot. In kele pin sën su denesis anoj nivesa rë lo, og rëk buv mebesi jağ na nengwah.”

¹⁰ Nër nebë sënë, lob alam pin deneloğ tepëğ in yi bë, “Om he rëk gevong nabë va?”

¹¹ Loğ nër yah vu sir bë, “Mehöti sën yi röpröp luu neggëp vu yi lo, og bo ngwë vu mehö ngwë sën nerağ vu in lo. Gemehöti sën yi nos neggëp lo, yik gevong nabë saga geving.”

¹² Log alam sën deneko takës* lo la deyam ving in bë dejipek bël, lob deloğ tepëğ vu yi bë, “Tatovaha, log heğ rëk gevong nabë va?” ¹³ Loğ nër yah vu sir bë, “Ham gweko monë takës niröp noh vu sën gavman nër vu ham lo, gağ ham su godeğ la sevök na geving rë.”

¹⁴ Log alam-begö-yi la deloğ tepëğ in sir vu yi bë, “Log heğ rëk gevong nabë va?” Loğ nër yah vu sir bë, “Ham su ngis mehönon jeggjin jeggjin los nanër gägek kuungsën jağ sir in nabë ham godeğ hir monë lu nğaa, gağ yik ham gweko ham monë sën ggev denebağo ham lo niröp los ahëmin nivesa beggovek.”

¹⁵ Alam denğo gägek sënë, lob kwaj vo ya niwëek loğ ayoğ bë, “Mağ Jon sënë yik mağ yi Mehö sën Anutu ggooin rağ in bë geğo hil nah lo ma ma?” ¹⁶ Nebë sënë, lob Jon nër yah vu sir bë, “Sa naripek ham rağ bël. Rëk mëm mehö los niwëek ti kesuu sa rëk tamuin sa menam, log sa su mehö niğ vesa yoh vu in bë sa natu yi hur bekevelekin vaha suu rë. Yi saga sën rëk basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi begevong benengwah ga ham vahi. ¹⁷ Jom yi savor loğ ya nema vorot in tetëhin kale kale na in yi wit*, gengupin wit* anon jağ na yi jök-wit-yi. Gağ kale kale saga og rëk besi jağ na nengwah sën yö medo netum degwata lo.”

¹⁸ Jon nenër bengö nivesa vu alam genenër gägek ngahisekë ving in bë gelu ayoğ medegërin sir.

Herot Ko Jon Ya Karabus*

(Mt 14:3-4; Mk 6:17-18)

¹⁹ Rëk Jon vo gägek rağ hir yusekë Herot*, in ggodeğ ari avëh Herodias log nevonğ nğaa nipaya vahi ving. ²⁰ Genevonğ nğaa nipaya ti sënë ggökin ving: Tunğ Jon ya karabus.

Jon Ripek Yesu

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Log alam pin deneripek bël, lob Yesu ripek bël ving. Ripek bël ggovek gevare nejom rağ, lob yağek tatekin yi ²² gAnon Vabuung ni nebë soğ nuung beluğ yam rağ ya yi. Log gägek ti yam vu yağek bë, “Sa naluğ hong. Sahëğ neving hong besa halë hong nivesa.”

*Yesu Yi Degwa Lo**(Mt 1:1-17)*

²³ Yesu yi ta mehödahis-menemadluho raḡ, lob mēm ḡo yi huk raḡ. Loḡ alam kwaj nevo yi bë yiḡ Yosep nalu yi.

Log yiḡ Yosep ama Heli. ²⁴ Ga, Heli ama Matat,

geMatat ama Levi* ga, Levi* ama Melki.

Ga, Melki ama Yanai ga, Yanai ama Yosep (sënëḡ yö ngwë).

²⁵ Ga, Yosep ama Matatias ga, Matatias ama Amos.

Ga, Amos ama Naum ga, Naum ama Esli.

Ga, Esli ama Nagai. ²⁶ Ga, Nagai ama Maat.

Ga, Maat ama Matatias (sënëḡ yö ngwë), ga, Matatias ama Semein.

Ga, Semein ama Yosek ga, Yosek ama Yoda.

²⁷ Ga, Yoda ama Yoanan ga, Yoanan ama Resa.

Ga, Resa ama Serubabel ga, Serubabel ama Sealtiel.

Ga, Sealtiel ama Neri. ²⁸ Ga, Neri ama Melki, (sënëḡ yö ngwë).

Ga, Melki ama Adi ga, Adi ama Kosam.

Ga, Kosam ama Elmadam ga, Elmadam ama Er.

²⁹ Ga, Er ama Yosua ga, Yosua ama Elieser.

Ga, Elieser ama Yorim ga, Yorim ama Matat (sënëḡ yö ngwë).

Ga, Matat ama Levi (sënëḡ yö ngwë). ³⁰ Ga, Levi ama Simeon.

Ga, Simeon ama Yuda ga, Yuda ama Yosep (sënëḡ yö ngwë).

Ga, Yosep ama Yonam ga, Yonam ama Eliakim.

³¹ Ga, Eliakim ama Melea ga, Melea ama Mena.

Ga, Mena ama Matata ga, Matata ama Natan.

Ga, Natan ama Davit. ³² Ga, Davit ama Yese.

Ga, Yese ama Obet ga, Obet ama Boas.

Ga, Boas ama Salmon ga, Salmon ama Nason.

³³ Ga, Nason ama Aminadap ga, Aminadap ama Admin ga, Admin ama Arni.

Ga, Arni ama Hesron ga, Hesron ama Peres.

Ga, Peres ama Yuda (sënëḡ yö ngwë). ³⁴ Ga, Yuda ama Yakop.

Ga, Yakop ama Isaak ga, Isaak ama Abraham.

Ga, Abraham ama Tera ga, Tera ama Nahor.

³⁵ Ga, Nahor ama Seruk ga, Seruk ama Reyu.

Ga, Reyu ama Pelek ga, Pelek ama Eber.

Ga, Eber ama Sela. ³⁶ Ga, Sela ama Kainan.

Ga, Kainan ama Arpaksat ga, Arpaksat ama Sem.

Ga, Sem ama Noa ga, Noa ama Lamek.

³⁷ Ga, Lamek ama Metusala ga, Metusala ama Enok.

Ga, Enok ama Yaret ga, Yaret ama Mahalalel.

Ga, Mahalalel ama Kainan (sënëḡ yö ngwë). ³⁸ Ga, Kainan ama Enos.

Ga, Enos ama Set ga, Set ama Adam.

Ga, Adam og yiḡ Anutu nalu in tunḡ yi.

4

*Satan Seggi Yesu**(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)*

¹ Anon Vabuung loḡ yam ggërin Yesu ayo, lob yi vu bël Yordan meneyah, lob Anon Vabuung li yi meya nyëḡ-yumeris. ² Beya nedo nyëḡ-yumeris yoh vu buk mehödahis luu, lob Satan pelëpin yi.

Yesu su negga nos loḡ buk saga rë, genedo meris yoh vu buk pin sënë beggovek ya loḡ tum diikahë. ³ Lob Satan nër vu yi bë, “Bë Anutu nalu hong, og ḡenanër meḡelöng sënë

natu brët.” ⁴ Loḵ Yesu nër yah vu bë, “Ğağek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: Nos mu su yoh vu bë gevonḡ bemehönon demedo vesaj rë.”

⁵ Loḵ Satan ḵo yi meraḵ ya ḵedu ading, lob pevis betato alam pin sën denedo dob lo los hir nyëḡ pin vu Yesu, ⁶ genër vu yi bë, “Sëḵ bo nḡaa nivesa vesa los niwëëḵ sënë pin vu hong barëm böp jaḵ kesuu mehönon pin. In nḡaa pin sënë tu sa nḡaa. Om nabë sebo vu mehöti, og sëḵ bo vu yi benatu yi nḡaa.” ⁷ Om nabë ġenadudeḵ vu sa megweḵo sa jaḵ, og nḡaa pin sënë rëḵ nök natu hong nḡaa.” ⁸ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Ğağek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë: Yiḵ gweḵo Mehöböp sën hong Anutu lo jaḵ, beğegureḵ yi yö timu babu.”

⁹ Loḵ Satan ḵo Yesu ggökin beya nyëḡ böp Yerusalem metunḡ yi raḵ ya Dub-vabuung-böp yu vavunë rot, genër vu yi bë, “Bë Anutu Nalu hong, og gwetë hong na dob, ¹⁰ in ġağek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

Rëḵ gevonḡ yi angër lo
nam degeḡin hong nivesa.

¹¹ Log nër ving bë:

Rëḵ detabuu hong doḵ nemaj,
gesu rëḵ ġengis vaham jaḵ ġelönḡ rë.”

¹² Loḵ Yesu nër yah vu yi bë,

“Ğağek neggëp ving bë: Su ġeseggi hong Mehöböp Anutu.”

¹³ Satan seggi yi raḵ nḡaa sënë ggoveḵ, log ya gekwa vo bë maam buk ngwë rë.

Yesu Ḵo Huk Raḵ Nyëdahis Ggëp Galilea

(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ Yesu ḵo niwëëḵ vu Anon Vabuung beyah meya distrik Galilea, lob bengö ya meyoh vu distrik saga los dahis. ¹⁵ Lob netateḵin ġağek vu alam loḵ hir dub-supinsën-yi pin, lob alam pin deḵo arë raḵ.

Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu

(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

¹⁶ Lob Yesu yah verup Nasaret sën wireḵ yi mahen genedo merig loḵ lo, log Buk-sewahsën-yi*, lob loḵ ya dub-supinsën-yi nebë sën yö nevonḡ yoh vu soda pin lo. Lob kedi nare in bë natevin Anutu yi ġağek. ¹⁷ Lob devo mehö-nenër-ğağek-rangahsën Yesaya yi ḵapiya loḵ nema bepuh, lob töḵ raḵ len teka sën dekevu meneggëp bë:

¹⁸ “Mehöböp yi Anon Vabuung loḵ yam ggërin sayoḡ.

In yö ggooḡin sa raḵ

in bë sa nanër Bengö Nivesa vu alam sën deneraḵ vu in nḡaa lo.

Vonḡ sa yam in bë sa nanër ġağek rangah vu alam sën denedo loḵ ḵarabus ayo lo nabë ggoveḵ ya gedegetah sir vër.

Gesa bë nanër vu alam malaj ḵenod lo nabë malaj natum gökin medegelë nyëḡ.

Ġevonḡ sa yam in bë sa ġaḵo alam sën nḡaa maggin deḡinengin sir lo vër,

¹⁹ gesa nanër rangah nabë nḡebek sën Mehöböp gelë mehönon nivesa lo töḵ yam ggoveḵ.”

²⁰ Yesu tevin ġağek dus ti sënë ggoveḵ medenḡo, lob vevir ḵapiya yah bevo yah vu ala geto nedo. Log alam sën denedo loḵ dub-supinsën-yi ayo lo pin yiḵ malaj neya timu vu yi.

²¹ Lob mëm ḵo ġağek lo raḵ menër vu sir bë, “Anutu yi ġağek sën ham nahën nengo agi lo anon raḵ gwëbeng.” ²² Lob deḵo arë raḵ, loḵ kwaj neya nḡahi in yi ġağek nivesa vesa sën nenër verup avi lo, medenër bë, “In va gemu sënëḵ Yosep nalu-ë lo?”

²³ Lob nër vu sir bë, “Yönon, maḵ ham rëḵ nanër alam hib hir ġağek ti sënë jaḵ sa nabë, ‘Dokta! Ngo gwevonḡ benim vesa jaḵ namuḡin rë. Om gwevonḡ nḡaa nabë sën he hanḡo bë ġevonḡ ggëp Kapernaum lo doḵ ngo hong nyëḡ sënë geving loḵ mëm.’” ²⁴ Loḵ nër ggökin bë, “Sa nanër yönon vu ham nabë: Alam su denebë nengaj vu mehö-nenër-ğağek-rangahsën ti ggëp yö yi begganḡ degwa rë. ²⁵ Rëḵ mu sa nanër yönon vu ham nabë: Loḵ

Elia yi buk og avëh alov ngähisekë denedo Israel. Lob beggob kehe ya gebamöö veriik, behob su neto rë yoh vu ngebek löö bekwev nemadvahi-mevidek-ti. Gemeyip böpata yoh vu nyëg. ²⁶ Rëk Anutu su vong Elia ya vu alov la vu Israel in bë doḡ vu sir rë. Gaḡ mëm yik vonḡ yi meya nyëg ngwë vu Sarepat ggëp distrik Sidon mu in doḡ vu avëh alov ti vu sagu. ²⁷ Log yik alam nij sevuuk ngähisekë denedo Israel loḡ mehö-nenër-gägek-rangähsën Elisa yi buk nebë saga ving. Rëk sir ti su nivesa neraḡ loḡ sir len rë. Gaḡ yik mehö-yu-ngwë Naaman vu dob Suria yö timu sën nivesa raḡ.”

²⁸ Loḡ alam pin sën denedo dub-supinsën-yi agi denḡo gägek sënë, lob ahëj sengën böpata rot. ²⁹ Lob dekedi deruuk Yesu to meya in nyëg saga. Delev hir nyëg sagi benedo raḡ nyëg ḡedu ti, lob deḡo yi medeya peḡë in bë dejos na. ³⁰ Rëk ma geyoh sir vuheng atov beto meya.

Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti

(Mk 1:21-28)

³¹ Loḡ tum ya meto distrik Galilea yi nyëg böp ngwë sën Kapernaum. Log Buk-sewahsën-yi*, lob nenër gägek vu alam. ³² Denḡo yi gägek, lob avij töḡ mederanga nemaj in nenër gägek nebë mehö los niwëëk ti. ³³ Loḡ memö ti nedo loḡ mehö ti benedo loḡ dub-supinsën-yi saga ving, lob ngeek bë, ³⁴ “O! Yesu vu Nasaret, bë gwevonḡ va vu he? Maḡ geyam in bë kwevoh he? Seraḡ nim bë Anutu yi mehö vabuung hong.”

³⁵ Rëk Yesu petupek raḡ bë, “Ayem nama! Gëgweto gena in mehö saga!” Lob memö sënë të mehö lo to neggëp dob loḡ sir vuheng, log to meya, rëḡ su vonḡ paya vu yi rë. ³⁶ Lob alam pin delëk anon gedenenër vu sir bë, “Sënëḡ maḡ gägek re? Mehö sënë nenër vu memö nebë yi mehö niwëëk los bengö ti, om denenḡo aye meto deneya in mehönon.” ³⁷ Yesu vonḡ nebë sënë, lob bengö ya meyoh vu nyëg pin vu sagu.

Yesu Vonḡ MePita Ggen Avëh Nivesa Raḡ

(Mt 8:14-15; Mk 1:29-31)

³⁸ Yesu vu dub-supinsën-yi ayo meluḡ yom, lom ya meloḡ ya Simon yi begganḡ, geSimon ggen avëh nivanë böpata meneggëp. Lob deketaḡ vu Yesu bë doḡ vu yi. ³⁹ To meya nare dus mekepë yi ya vu, log petupek raḡ nivanë, lob nikul ya. Log avëh kedi raḡ pevis beneyeh nos in losho dega.

Yesu Ro Alam Ngähisekë Menij Vesa Raḡ

(Mt 8:16-17; Mk 1:32-34)

⁴⁰ Hes ggovek in bë duḡ na, lob alam deḡo hir alam sën nij neraḡ lo medeya vu yi. Lob nebë nema raḡ sir pin ti ti benevonḡ benijvesa neraḡ. ⁴¹ Gememö to deneya in alam ngähisekë, gedenengeek bë, “Anutu Nalu hong.” Rëḡ petupek raḡ sir bë ayej nama. In deraḡ ni bë yi Mehö sën Anutu ggooin raḡ in bë geḡo hil nah lo.

Yesu Nevonḡ Huk Meneya Nyëg Böp La

(Mk 1:35-39)

⁴² Log monbuk anon, lob kedi raḡ beya nyëg-yumeris tahsën ti. Loḡ alam desero yi medeya vu yi bedevonḡin bë denanërin yi in su gevuu sir gena nyëg ngwë. ⁴³ Rëḡ nër vu sir bë, “Sa naya in nanër Anutu-yi-nyëg yi Bengö Nivesa rangah vu nyëg vahi geving. In Anutu vonḡ sa meseyam in bë gevonḡ huk sënë.” ⁴⁴ Lob ya nenër loḡ distrik Yudea hir dub-supinsën-yi pin.

5

Yesu Tebë Pita, Lom Ḳo Gël Ngähisekë

(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Buk ti, lob nare ngäggë böp Genesaret* nenga, lob alam ngähisekë ya detetup yi medahis raḡ, in bë degenḡo Anutu yi gägek. ² Lob lë geyaḡ mahen luu nedo meris yam ngäggë nenga galam-gël-yi deluḡ medeneripek leḡ. ³ Lob raḡ ya yaḡ ngwë sën Simon yiyi, benër vu yi lob ḡo yaḡ to meya vuheng teka, log mëm nedo raḡ genetateḡin gägek vu sir.

⁴ Nër gägek vu sir ggovek, log nër vu Simon bë, “Gwetee hong yağ geto mena ngaggee sën luk ya ading teka loğ mëm ham gwetë lek duk na in ham gweko gël.” ⁵ Loğ Simon nër yah bë, “Alağ, he hevong huk böpata gwëbeng buk ading rot, rëk he su haço gël la rë. Rëk maam genër om sağ getë lek duk nah gökin rë.” ⁶ Devong nebë sënë, lob devasu gël ngahisekë rot beleğ vongin bë bepul. ⁷ Lob detahi sir vahi sën denedo rağ yağ ngwë lo bë na dedoğ vu sir. Lob mëm deya bedeko gël rağ yağ luhoho, rëk gël vevii bevongin bë duk na ngaggee. ⁸ Simon Pita lë nebë sënë, lob yun lus loğ Yesu vaha genër bë, “Oo-o, Mehöböp! Gedëein sa geğena! In sağ ngaa nipaya neggëp vu sa.” ⁹ In losho yi alam sën denedo loğ yağ delë gël pin sën deko lo, lob kenuj ya in. ¹⁰ Log Sebedi nalu Yakobus luho ari Jon sën yik losho Simon denevong huk timu lo, kenuj ya in ving. Rëk Yesu nër vu Simon bë, “Su newam jağ, in rëk gweko mehönon nabë saga.” ¹¹ Lob dedadii yağ ya roneğ, lob devuu ngaa pin ya gedetamuin yi, belosho deya.

*Yesu Vong Bemehöti Yi Sevuuk Mehor
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)*

¹² Yesu nedo nyëğ böp ti, lob mehöti nedo sagu, besevuuk vunin navi pin. Mehö sënë lë Yesu, lob petev meneggëp loğ vaha geketağ vu yi bë, “Mehöböp! Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwevong mesa niğ veseek jağ.” ¹³ Lob Yesu bë nema rağ yi genër bë, “Sahëğ ving, om nim veseek jağ!” Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ¹⁴ Log Yesu vo kooiin bë, “Su gena genanër vu mehöti. Gağ mëm gena getato navim vu mehö-neko-seriveng, gegwetung seriveng* in nim veseek rağ. Noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo. In alam pin dejağ ni nabë nim veseek rağ.” ¹⁵ Rëk ma geYesu yi ngaa pin sën nevong lo bengö tup luk nyëğ meya. Lob alam ngahisekë denço medeyam vu yi in bë degenço yi gägek gegevong hir niraksën nama na. ¹⁶ Rëk buk la og netah yi ya nyëğ-yumeris menejom rağ.

*Yesu Vong Bemhö Nema Los Vaha Nipaya Ti Nivesa Rağ
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)*

¹⁷ Buk ti, lob medo nenër gägek vu mehö la, galam Parisai* la losho alam-horek-yi la denedo ving. Deyam ggëp nyëğ neru ti ti lo pin. Vu distrik Galilea, gevu distrik Yudea gevu nyëğ böp Yerusalem. Lob Mehöböp vo niwëek vu Yesu in bë gero alam nijraksën benijvesa jağ. ¹⁸ Lob mehö la devağu mehö ti rağ reek medeya vu in sekë pin selongin. Lob devağu medeya in bë na degebë doğ Yesu mala gëp begganğ ayo, ¹⁹ rëk nyëğ mir in alam ngahisekë, gesu aggata neggëp in bë debağu doğ na rë. Nebë saga, lob derağ ya begganğ demi tamanğsën medekehe begganğ demi gedeseluhin mehö sënë los reek luk ya alam vuheng atov beya meto neggëp loğ Yesu mala. ²⁰ Yesu lë berağ ni bë ayoy neya timu vu yi, lob nër vu mehö sënë bë, “Sa mehö-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya.”

²¹ Lob alam Parisai* losho alam-horek-yi yö kwaj neya ngahi bë, “Mehö re sagi, sën neko yi rağ besevök Anutu-ë? Mehöti su yoh vu bë dahun ngaa nipaya na rë, gağ Anutu yö timu yoh vu.” ²² Rëk Yesu rağ ayoy ni, lob nër yah vu sir bë, “Ham ayomin neya ngahi in va? ²³ Ham kwamin nevo gägek sën senër agi bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönön-a? Rëk mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jağ meğena!’ og mëm ham rëk jağ ni nabë sa nanër gägek los anon. ²⁴ Rëk sa bë ham jağ ni nabë Mehönon Nalu yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob.” Log peggin menër vu mehö sën sekë selongin lo bë, “Sa nanër nök vu hong nabë: Kwedi gweko hong reek jağ meğenah böm.” ²⁵ Nër nebë sënë, lob yik kedi rağ avuti rağ alam pin saga malaj, bekerë ngaa sën devağu rağ lo beneyah ben, geneko Anutu arë rağ. ²⁶ Lob alam pin saga kenuj ya gederanğa nemaj. Lob deko Anutu arë rağ, gedeggöneng medenenër bë, “Ngaa ti sën hil halë gwëbeng agi yö agga ti.”

*Yesu Tahi Levi
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)*

²⁷ Ggovek, geYesu to meyah dobnë meneya, loḵ lë gemehö sën neḵo takës* lo ti loḵ nedo begganḡ-takës-yi. Arë nebë Levi.* Lob nër vu yi bë, “Ġenam ḡesepa sa.” ²⁸ Lob vuu nḡaa pin menedo, gekedi meya sepa Yesu meluho deya.

²⁹ Lob Levi vonḡ Yesu yi nos böp ti loḵ yi begganḡ, balam sën deneḵo takës* lo nḡahiseḵë loḡo alam vahi deyam ving luho belosho denegga. ³⁰ Rëḵ alam Parisai* loḡo hir alam-horek-yi delë, lom denër ḡaḡek nḡahiseḵë raḵ Yesu vu yi hur maluh lo bë, “Nebë va sën ham los alam-deneḵo-takës* loḡo alam sën denevonḡ nḡaa nipaya lo newa nos loḵ ti-ë?” ³¹ Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë. Ḡaḵ yik alam nijraksën mu yö deneya vu. ³² Om sa su yam in bë tahi alam-yohvu rë. Ḡaḵ seyam in bë tahi alam sën nḡaa nipaya negḡep vu sir lo in degërin ayoj.”

Yesu Tahu Yi Raḵ Mehö Sën Neḵo Avëh Lo

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Loḵ deloḵ tepëḵ vu Yesu ggökin bë, “Jon yi hur maluh ayej denegḡërin nos gedenejom raḵ beron beron, balam Parisai* hir hur maluh denevonḡ nebë saga ving. Rëḵ hong hur maluh, og yö medo denegga gedenum mu.” ³⁴ Loḵ Yesu peggirin ḡaḡek raḵ mehö sën neḵo avëh lo benër yah vu sir bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj. Bë nabë sënë, og yi alam sënë su deyoh vu bë ayej gërin nos rë. ³⁵ Rëḵ mëm buk sën debo mehö sën ḵo avëh lo vër, besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëḵ ayoj maggin bayej gërin nos doḵ buk saga.”

Yesu Tahu Yi Ḡaḡek Raḵ Tob Los Wain Gememëk Navi

³⁶ Loḵ Yesu nër ḡaḡek peggirinsën ngwë vu sir ggökin bë, “Mehöti su nekweek tob mewis ti len teka menepeḵa muḡeng ngwë sën nekweek lo len raḵ rë. Bë mehöti gevonḡ nabë saga, og rëḵ gevonḡ paya vu tob mewis saga, gemewis len ti sën lo su luho tob muḡeng rëḵ ḡep ti rë. ³⁷ Log mehöti su netöö wain* mewis loḵ memëk navi muḡeng rë. Bë mehöti gevonḡ nabë sënë, og wain rëḵ ngol memëk navi mebepul gewain keseh geto mena. Gememëk navi nipaya jaḵ geving. ³⁸ Ḡaḵ yik alam yö denetöö wain mewis loḵ ya memëk navi mewis og mëm. ³⁹ Log alam sën yö denenum wain muḡeng lo, og su ahëj neving wain mewis rë. Ḡaḵ denenër bë, ‘Wain muḡeng mëm nivesa.’”

6

Ḡaḡek Raḵ Sën Hil Su Ḡevonḡ Huk Doḵ Buk-sewahsën-yi

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu loḡo yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti ayo medeya. Lob yi hur maluh derur wit* anon la mederii raḵ nemaj mededah. ² Rëḵ alam Parisai* la delë medenër bë, “Nebë va sën ham kweyëh horek Buk-sewahsën-yi-ë?” ³ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu sir bë, “Maḵ ham su tevin ḡaḡek raḵ nḡaa sën Davit vonḡ wirek lo rë? Sën loḡo yi hur dediikahëj lo, ⁴ lob loḵ ya Anutu yi dub beḵo brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Alam-deneḵo-seriveng mu yö deyoh vu bë dega brët saga, ḡaḵ alam meris nebë Davit og ma. Rëḵ gga gevo vu yi hur medegga ving.” ⁵ Log Yesu nër ving bë, “Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

Yesu Vonḡ Mehö-seḵë-paya Ti Menivesa Raḵ Loḵ Buk-sewahsën-yi

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Log Buk-sewahsën-yi* ngwë, lob loḵ ya dub-supinsën-yi menetateḵin ḡaḡek vu alam. Log mehöti nema vesa belooin benedo. ⁷ Alam-horek-yi loḡo alam Parisai* medo malaj nesepa Yesu in bë degelë nabë rëḵ gevonḡ benema nivesa jaḵ doḵ Buk-sewahsën-yi*, ma rëḵ nama! In denesero aggata in bë denanër ḡaḡek jaḵ Yesu nabë keyëh horek. ⁸ Rëḵ yö raḵ ayoj ni. Lob nër vu mehö sën seḵë paya lo bë, “Kwedi ḡenam ḡebare doḵ vuheng atov.” Lob kedi meya nare. ⁹ Log Yesu nër vu sir bë, “Sa bë doḵ tepëḵ in ḡaḡek ti vu ham nabë: Maḵ horek nër bë hil ḡevonḡ nḡaa nivesa doḵ Buk-sewahsën-yi*, ma hil ḡevonḡ

* 5:27: Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Yakob nalu rë, ḡaḵ yik mehö ngwë.

ngaa nipaya? Maḵ nēr bē hil adok vu alam in demedo vesaj, ma hil nid dēl jaḵ sir in malaj nama?”¹⁰ Log mala neḵo loḵ menelē sir pin, log nēr vu mehō lo bē, “Ġetelo seḵēm nam!” Telo seḵē ya, lob nivesa loḵ ggōkin.¹¹ Rēḵ alam saga ahēj sengēn bōpata rot, geyah desap sir raḵ bē degevonḡ nabē va vu Yesu!

Yesu Vonḡ Yi Hur Maluh Denetu Sinarē
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Loḵ buk sēnē, Yesu tah yi ya ḵedu ti in bē najom jaḵ, lob medo mejom raḵ vu Anutu buk ading rot menyēḡ heng ya.¹³ Log hes mala verup, lob supin yi hur maluh ya vu yi, betum ggōoin sir nemadluho-mevidek-luu lo raḵ benēr sir bē Sinarē.¹⁴ Alam lo sēnē: Simon sēn Yesu tahi ggev ngwē raḵ bē Pita lo. Ga, ari Andreas. Ga, Yakobus lu Jon. Ga, Pilip lu Bartolomai.¹⁵ Ga, Matai lu Tomas. Ga, Yakobus sēn Alpeus nalu. Ga, Simon sēn yi mehō-neruuk-alam-Rom lo.¹⁶ Ga, Yudas sēn Yakobus nalu lo, log Yudas Iskariot sēn rēḵ nanēr Yesu rangah vu alam-beḡo-yi lo.

Yesu Vonḡ Huk Raḵ Alam Ngahiseḵē
(Mt 4:23-25)

¹⁷ Lob Yesu luḵ meya ving sir beya nare nyēḡ neggumeng ti ving yi hur maluh vu bōpata. Galam ngahiseḵē deyam vu nyēḡ bōp Yerusalem, gesir sēn distrik Yudea pin, galam loo sēn dus vu Ture los Sidon lo beyam desupin sir medenedo.¹⁸ Deyam in bē degenḡo yi ḡaḡek, log gevonḡ behir niraksēn nama na. Galam sēn memō nevasap sir lo, og Yesu nevonḡ menjivesa neraḵ ving.¹⁹ Galam pin denedu sir in bē degebē nemaj jaḵ yi. In yi niwēēḵ ya nevonḡ balam pin nijvesa neraḵ.

Yesu Nēr Bē Mehōnon Deyoh Vu Bē Kwaj Vesa, Gedeyoh Vu Bē Dengu
(Mt 5:1-12)

²⁰ Loḵ Yesu vēr mala raḵ menelē yi hur maluh lo, lom nēr bē:
“Ham sēn neraḵ vu in ngaa dob-yi lo, ham kwamin vesa.

In ham tu Anutu-yi-alam beham rēḵ medo nivesa dok yi nyēḡ.

²¹ Ham sēn nediikahēmin agi, ham kwamin vesa.

In ham su rēḵ jaḵ vu in ngaa nivesa ti vu tamusēn rē.

Ham sēn nesu menedo agi, ham kwamin vesa.

In ham rēḵ kwamin vesa menanōp vu tamusēn.

²² Alam rēḵ degelē geham sepa dok Mehōnon Nalu,

lob rēḵ degelē ham paya,

bedegetii ham, gedepelē ham,

gedenanēr ham nabē ham nimin paya,

rēḵ mu ham kwamin vesa in ngaa saga.

²³ Nabē degevonḡ nabē sēnē vu ham, og ham kwamin vesa, geham napissek in rot, in ham nyēvewen sēn neggēp yaḡek lo, og bōpata rot. In wirek og ḵenuj lo denevonḡ nebē sēnē vu alam-denenēr-ḡaḡek-rangahsēn lo ving.

²⁴ Gaḵ ham sēn los bengōmin-ggoreksēn lo, og ḡēpin ham!

In ham nedo raḵ ngaa sēn nivesa vesa lo vorot.

²⁵ Geham sēn newa nos bōp bahēmin nepup agi, ḡēpin ham!

In ham rēḵ jaḵ vu in ngaa vu tamusēn.

Geham sēn nenōp gwēbeng agi, ḡēpin ham!

In ham rēḵ ngu mengis ham vu tamusēn bemalamin ruḵ keseh.

²⁶ Nabē alam pin degeḵo ham arēmin jaḵ, og ḡēpin ham!

In ḵenuj lo denevonḡ nebē saga wirek vu alam-ḡaḡek-kuungsēn lo.”

Yesu Nēr Bē Hil Ahēd Geving Alam SēnDenelē Hil Paya Lo
(Mt 5:38-48)

²⁷ “Rēḵ sa bē nanēr vu ham sēn nengō sa ḡaḡek agi nabē: Ham kwamin pesivin alam sēn denesis beḡo vu ham lo. Geham gwevonḡ nivesa vu alam sēn degelē ham paya lo.

²⁸ Geham najom jak in alam sën deneterot ham lo nabë Anutu semu sir. Geham bengeve jak in alam sën denenër pelë rak ham lo nabë Anutu dok vu sir. ²⁹ Nabë mehöti petap nengam vahi, og hongëk gegwërin vahi bepetap geving. Genabë mehöti ngoo dok hongë röpröp-ayöong-yi, og genakah hongë röpröp ngwë geving, gak su gegulin. ³⁰ Nabë mehöti ketağ ngaa ti vu hongë, og gebo vu yi. Genabë mehöti sepos hongë ngaa vër in hongë, og su genanër vu nabë bo nom. ³¹ Ngaa sën ham ahëmin neving bë alam degevonğ vu ham lo, og yik ham gwevonğ nabë saga vu sir namugin.

³² Nabë yik ham ngo ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gak yik alam pin og denevonğ nebë sënë, bahëj neving alam sën ahëj neving sir lo. ³³ Log nabë ham dok vu alam sën denelok vu ham lo mu, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gak yik alam pin og denevonğ nebë sënë ving. ³⁴ Log nabë ham bo ngaa vu alam gekwamin bo nabë rëk debo dok nah vu ham, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gak yik alam pin og denevonğ ngaa vu sir vahi, in bë degeko hir ngaa vahi dok nah nyëvewen. ³⁵ Gak mëm ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo. Geham dok vu mehönon pin. Ham bo ngaa vu alam, gak ham su kwamin bo nabë rëk debo ngaa ti nom vu ham dok nah nyëvewen. Ham gwevonğ nabë saga, log vu tamusën, og ham rëk natök vu ham nyëvewen böpata rot benatu Anutu Vavunë nalu lo. In nevonğ semusën vu alam sën su kwaj vesa in yi rë lo, losho alam nij paya. ³⁶ Om ham kwamin gevonğin alam medok vu sir nabë sën ham Amamin Anutu nevonğ lo.”

*Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gajek Nabë Getu Ala
(Mt 7:1-5)*

³⁷ “Ham su seggi mehö ngwë dok ayomin nabë yi mehö nipaya. In lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. Log ham su nanër mehö ngwë nabë degeko nyëvewen dok nah hir ngaa nipaya. In lob Anutu su nanër ham nabë ham gweko nyëvewen dok nah ham ngaa nipaya. Gak ham dahun ngaa nipaya sën mehönon denevonğ vu ham lo na, in lob Anutu dahun ham ngaa nipaya na geving. ³⁸ Ham bo ngaa vu mehönon, og Anutu rëk bo dok nah vu ham rot, beham deg napup avi, beham deginengin gesesesin jak beduk na, genam gök gökin megerurin geto. In yik ngaa sën ham nevonğ vu mehönon lo, og Anutu rëk gevonğ nabë saga dok nah vu ham.”

³⁹ Log Yesu nër gajek peggirinsën ti vu sir bë, “Mağ mehö mala kenod ti yoh vu bë tato aggata vu mehö mala kenod ngwë? Ma! Bë nabë sënë, og luhoho rëk debës söv dok ti. ⁴⁰ Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rë. Bë tatovaha tahu yi govek mejak ni, og mëm luho ala rëk degëp ti.

⁴¹ Ma genelë kale mahen teka sën negga rak arim mala lo, log su kwam nevo gang dus ti sën neggëp lok malam aga rë? ⁴² Ma nebë va sën genër vu arim bë, ‘Ari-e! Köök gesa hevong kale vër in malam gahis rë.’ Gwelë rë! Hongë mehö kwam luu! In gang neggëp lok ngo malam gahis! Ngo gwevonğ gang dus ti sënë vër in malam govek rë, lok mëm rëk gwelë ngaa mahen teka sën neggëp lok arim mala aga nivesa megebo vër.”

*Yesu Nër Bë Kele Nipaya Yö Nesis Anon Nipaya
(Mt 7:17-20; 12:33-35)*

⁴³ “Kele nivesa su nesis anon nipaya rë. Log kele nipaya su yoh vu bë rëk ngis anon nivesa rë. ⁴⁴ Om mehönon degelë kele anon, lok mëm dejak ni nabë kele nivesa, ma nipaya. In mehöti su nerur mori anon rak aggis niggin ti jes rë. Log mehöti su nerur vud anon rak kele niggin nipaya ti agga rë. ⁴⁵ Om mehö nivesa neko ngaa nivesa vër lok ngaa nivesa sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. Log mehö nipaya neko ngaa nipaya vër lok ngaa nipaya sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. Mehönon avij nenër gajek sën neggëp lok ayoj lo, menyam rangah.”

*Yesu Tahu Gajek Rak Sën Hil Adev Beggang Lo
(Mt 7:24-27)*

⁴⁶ “Ham ayemin nelok sa bë, ‘Mehöböp, Mehöböp!’ rëk ham su nengo sayeg rë in va?
⁴⁷ Alam sën denam vu sa bedegenö sa gägek bedesepa dok lo ⁴⁸ og sir nebë mehö sën lev
 yi begganö rak nedo gelöng böp, belev mudeng len luk ya rot. Log bël vaar böpata beya
 mevuv rak begganö lo, rëk su yoh vu bë kevoh rë. In mehö sënë yö lev niwëek mero.
⁴⁹ Gağ alam sën degenö sa gägek rëk su desepa dok rë lo, og sir nebë mehö sën lev yi
 begganö rak nedo dob vavunë mu lo. Su lev mudeng luk ya gebinë rë, om bël vaar beya
 mevuv rak begganö saga, lob kevoh ya pevis, benipaya rak ya verök yi.”

7

Yesu Vong Balam-bejö-yi Vu Rom Hir Ggev Yi Hur Nivesa Rak
 (Mt 8:5-13)

¹ Yesu nër gägek sënë vu alam ggovek, log ya rak beya meluk ya Kapernaum. ² Alam-
 begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nemadvahi (100) hir ggev nedo, beyi hur ti nedo,
 lob ahë neving yi rot, rëk hur tök vu niraksën, bedus rak bë nadiik. ³ Lok alam-begö-yi
 hir ggev sënë ngo bë Yesu ya verup nedo, lob vong Yuda hir ggev la deya vu yi in bë na
 denanër vu benam gevong beyi hur nivesa jak. ⁴ Ya deverup vu Yesu, lob deketağ niwëek
 vu bë, “Mehö sënë yi mehö nivesa, om yoh vu bë gedok vu yi. ⁵ Ahë neving hil Yuda,
 beyö lev hil Yuda hil dub-supinsën-yi ti.”

⁶ Lob losho Yesu deyah, beya deverup dus rak begganö, lok alam-begö-yi hir ggev
 gägek vu yi mehö la medeko medeya vu Yesu bë, “Mehöböp, su gëbasap hong, in sak su
 mehö nig vesa yoh vu in bë gedok na sa begganö rë. ⁷ Log sa su nig vesa in bë senök vu
 hong geving rë. Om yik gënanër jak avim mu, gesa hur rëk nivesa jak. ⁸ Gağ yik sa mehö
 los nig wëek ti ving. Sa nahurek sa alağ babu, log sengo sa alam-begö-yi sën sa nehegin
 sir lo deneggurek sa babuğ ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, ‘Genal’, og rëk na.
 Log bë sa nanër vu ngwë nabë, ‘Genam!’, og rëk nam. Log bë sa nanër vu sa hur nabë,
 ‘Gwëvong huk sënë!’, og rëk gevong. Om yik gënanër jak avim mu og yik yoh vu.”

⁹ Yesu ngo gägek sënë, lob ranğa nema geggërin yah vu alam yu böpata sën losho
 denesepa sir medeneya lo bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë sa su tök vu Israel ti gayo
 neyam timu vu sa nebë sënë rë.” ¹⁰ Log alam sën alam-begö-yi hir ggev vong sir ya lo
 yah deverup begganö lok delë bë hur lo nivesa lok menedo.

Yesu Vong Balam Nain Mağëm Ti Vesa Lok

¹¹ Heng to, lob Yesu ya nyëg böp ti arë nebë Nain. Lob yi hur maluh losho alam
 ngahisekë rot deya ving yi. ¹² Lob ya deto dus rak nyëg böp saga yi aggata avi, lok
 alam devaku heljeng ti meya verup deneya bedub. Heljeng sënë ata yam ving. In yik
 nalu ağuu perurek timu sën diik agi, geyi avëh alov. Log alam ngahisekë vu nyëg saga
 desepa sir medeyam ving. ¹³ Lob Yesu lë avëh saga mekwa paya in rot, lob nër vu bë, “Su
 gëngu!” ¹⁴ Lob to meya dus bebë nema rak reek sën devaku heljeng lok lo, lom denare.
 Log Yesu nër bë, “Hur mağëm-e! Sa nanër vu hong nabë kwedi jak!” ¹⁵ Lob heljeng lo kedi
 rak menedo benevengweng. Log mëm Yesu vong yi yah vu ata. ¹⁶ Nebë sënë, lob alam
 pin deggöneng bemëm deko Anutu arë rak medenër bë, “Mehö-nenër-gägek-rangahsën
 böpata ti sën verup nare lok hil vuheng atov agi.” Gedenër ving bë, “Anutu yam in dok
 vu yi alam.” ¹⁷ Lob denër Yesu bengö sënë ya meyoh vu distrik Yudea los nyëg vahi pin.

Jon Vong Hur Maluh Luu Ya Vu Yesu
 (Mt 11:2-6)

¹⁸ Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh denër ngaa pin sën Yesu nevong lo vu yi. ¹⁹ Lob
 Jon tahi yi hur maluh luu ya vu yi bevong luho ya in bë dedok tepëk vu Mehöböp nabë,
 “Yik hong mehö sën denenër bë rëk nam lo sënë, ma he rëk medo gegin yi rë?” ²⁰ Lob
 luho ya deverup vu Yesu medenër bë, “Mehö-neripek-alam Jon vong aluu yam vu hong
 genër bë, ‘Mağ yik hong mehö sën denenër bë rëk nam lo sënë, ma he rëk medo gegin yi
 rë?’ ”

²¹ Lob loḵ buk sënë, Yesu medo nevonḡ alam niraksën aggagga menijvesa neraḵ. Netii memö to deneya in sir, genevonḡ balam malaj ḵenod denelë nyëḡ ggökin. ²² Lob Yesu nër yah vu luho bë, “Melu nah mena nanër nḡaa sën melu nelë los nengo agi vu Jon nabë: Alam malaj ḵenod denelë nyëḡ, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuk nij veseek neraḵ, galam nengaj mir denengo ḡaḡek, galam sën denediik lo vesaj neloḵ yah, log alam sën denedo paya in nḡaa navij yi lo denengo Bengö Nivesa. ²³ Om mehö sën su kwa neya luu luu in sa rë lo, og kwa vesa.”

*Yesu Vonḡ Tepëḵ Raḵ Nḡaa Nḡahiseḵë In Jon
(Mt 11:7-19)*

²⁴ Jon yi hur luho deyah, loḵ mëm Yesu nër Jon yi degwa vu alam bë, “Wirek ham ya nyëḡ-yumeris in bë ham gwele mehö nebë va? Maḵ ham ya in bë gwelë nabë ayöong neḵo dee ti menekepë ya geneyom-a? ²⁵ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Maḵ ham bë gwelë mehöti neröp tob niyes mala nḡeri nḡeri? Ma. Alam sën deneröp tob niyes los denedo raḵ nḡaa nivesa vesa lo, og sir sagaḵ yö denedo ggëp alam-los-bengöj bej. ²⁶ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën ti? Èë-ë, om mëm sa nanër vu ham nabë, mëm yi mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën, bekesuu alam denenër-ḡaḡek-rangahsën pin. ²⁷ Yiḵ mehö saga sën ḡaḡek raḵ yi loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë:

Gwengo rë, sëḵ ḡevonḡ sa hur ti namuḡin
mena negetonḡin aggata in hong.

²⁸ Om sa nanër vu ham nabë: Jon arë böp rot kesuu alam pin sën ataj neḵo sir vu dob agi. Rëḵ mu alam sën denesepa loḵ sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rëḵ dekesuu Jon.”

²⁹ Denḡo ḡaḡek sënë ggovek, log alam pin losho alam sën denëḵo takës* lo denër bë, “Yönon. Anutu nevonḡ nḡaa niröp.” In deneripek bël raḵ Jon nema. ³⁰ Rëḵ alam Parisai* losho alam-horek-yi, og su deyam beJon ripek sir rë, ḡaḵ deruu demij vu aggata nivesa sën Anutu bë tateḵin vu sir lo.

³¹ Log Yesu nër bë, “Om maḵ sëḵ tateḵin ham alam buk sënë jaḵ va? Maḵ ham nebë va? ³² Ham nebë hurmahen sën ggëp deneggök telig medenetahi vu sir vewen bë:

‘He nasis ggaḡeng,
rëḵ ma geham su nelöö rë.
Gehe nasu kwamin paya paya,
rëḵ ham su nesu menepengah ham ving rë.’

³³ In mehö neripek alam Jon yam, lom su negga nos los nenum wain rë. Loḵ ham nenër bë, ‘Memö neloḵ vu yi.’ ³⁴ Log Mehönon Nalu yam, lob negga los nenum, loḵ ham nër yi bë, ‘Ham gwelë, mehö saguḵ mehö ahëta, gemehö sën yö nenum wain panghsën. Galam sën denëḵo takës* lo, losho alam sën denevonḡ nḡaa nipaya lo vahi hir mehö yi.’ ³⁵ Rëḵ mu hil ḡalë Anutu yi huk los kwa, lob mëm hil ajaḵ ni nabë mehö los kwa ti.”

Avëh Ti Sën Nḡaa Nipaya Neggëp Vu Yi Lo Ripek Yesu Vaha Raḵ Wël

³⁶ Alam Parisai* ti tahi Yesu bë na mega nos geving yi, lob ya ben bemedo negga nos. ³⁷ Lob avëh nipaya ti nedo nyëḡ sagu, lob nḡo bë Yesu medo negga nos loḵ Parisai* sënë yi beggong. Lob ḵo wël reggu malangeri loḵ buayo ḡelöng alabasta* veroo ti beya vu. ³⁸ Ya verup nare loḵ Yesu demi dus vu vaha gemedo nesu, lob mala ruḵ töö raḵ Yesu vaha, log revu raḵ yu viis. Log mul Yesu vaha, gekeseh wël merikin raḵ vaha. ³⁹ Rëḵ Parisai* sën tahi Yesu meya negga nos ving yi lo lë nḡaa sënë, lob kwa nevo bë, “Yönon, bë mehö sënë yi mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën, og rëḵ jaḵ avëh sën nema raḵ yi agi ni, gejaḵ ni geving nabë avëh nipaya.”

⁴⁰ Nebë sënë loḵ Yesu raḵ ni benër yah vu yi bë, “Simon, sa kwaḡ nevo ḡaḡek ti, om sa bë nanër vu hong.” Loḵ Simon nër bë, “Tatovaha, ḡenanër nam.” ⁴¹ Lob Yesu nër bë, “Mehöti vo nḡaa vu mehö luu meya neggëp vu luho, geluho su devo loḵ rë. Ngwë yi K500,

gengwë yik hen K50 mu. ⁴² Rëk luho su deyoh vu bë debo dok nah rë, lob mehö sënë nilël rak luho. Om mehö ngwë tena sën rëk ahë geving yi rot-a?”

⁴³ Loḵ Simon nër yah bë, “Sa kwaḡ nevo bë mehö sën yi nyëvewen böpata mesevök lo maḵ ahë neving monë ala rot mekesuu.” Lob Yesu nër vu bë, “Genër yoh vu.”

⁴⁴ Loḵ Yesu ggërin yah vu avëh sënë genër vu Simon bë, “Gwelë avëh sënë? Seyam hong begganḡ ayo, rëk su ḡevo bël vu sa in bë sejipek vahaḡ rë. Rëk avëh sënë og ripek sa vahaḡ rak mala ruḵ gerevu rak yu viis. ⁴⁵ Log seloḵ yök begganḡ ayo rëk su ḡemul* sa rë, rëk avëh sënë og yö medo nemul* sa vahaḡ rot. ⁴⁶ Log su ḡerikin wël teka rak sa yuḡ rë, rëk avëh sënë loḵ wël nivesa rot sagi rak sa vahaḡ. ⁴⁷ Om sa nanër vu hong yönon nabë: Avëh sënë ahë neving Anutu pangсэн rot in yi nḡaa nipaya nḡahiseḵë rot, rëk ma ḡAnutu dahun ya bemaya. Gaḵ mehö sën nḡaa nipaya mahen mu negḡëp vu yi, lob Anutu dahun ya lo, og yik ahë neving yi mahen teka mu.” ⁴⁸ Log Yesu nër vu avëh bë, “Sa dahun hong nḡaa nipaya ya vorot.” ⁴⁹ Lob alam sën losho medo denegga nos lo kedi denër yah meyom vu sir bë, “Mehö sënë maḵ yi re om sën bë dahun nḡaa nipaya na-ë?” ⁵⁰ Log Yesu nër vu avëh lo bë, “Ayom neyam timu vu sa, om Anutu ḵo hong yom vu yi vorot. Kwam vesa meḡena los ayom sepëp.”

8

Avëh La Detamuin Yesu Medeya

¹ Ggovek loḵ Yesu ya neḵo loḵ nyëḡ böp böp los begganḡ-bu mahen mahen, benenër Bengö Nivesa ranḡah vu sir rak Anutu-yi-nyëḡ. Lob yi hur maluh nemadluho-mevidek-luu lo deya ving yi. ² Gavëh la sën wirek Yesu netii memö in sir los nevo niraksën vër in sir lo deya ving. Sir sënë: Maria sën denenër bë Maria vu Magdala, beYesu tii memö nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wirek lo. ³ Ga, Kusa sën neḡin Herot* yi begganḡ lo venë Yoana, ga, Susana, gavëh vahi ving, melosho deya. Avëh pin sënë deneloḵ vu Yesu losho yi hur maluh lo rak hir monë lu nḡaa.

Mehöti Netetëhin Nos ḡahis Loḵ Huk Anon

(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Alam yu böpata desupin sir medenedo galam vu nyëḡ pin deyam vu Yesu, lob nër ḡaḡek peggirinsën ti sënë vu sir bë, ⁵ “Mehö netetëhin nos ḡahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos ḡahis. Netetëhin nos ḡahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob mehönon denevakë gesoḵ yam degga. ⁶ Ga, ḡahis la to meraḵ nedo dob mahen teka sën rak negḡëp ḡelöng vavunë, lob kip rëk bël ma, lob meran mediik ya. ⁷ Log ḡahis la to meloḵ ya nedo vos nigginggin ayo, lob vos nigginggin sënë kip berig, lob ggök nos bevongḡ paya. ⁸ Log mëm ḡahis la to meluḵ ya nedo dob jeji, lob kip merig besis anon nivesa. Nesis dahis nemadvahi vahi.” Log nër bë, “Bë mehöti nenga negḡëp, og gengö ḡaḡek sënë.”

Yesu Nenër ḡaḡek Peggirinsën Degwa

(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Lob yi hur maluh deloḵ tepëḵ vu yi in ḡaḡek peggirinsën sënë degwa. ¹⁰ Loḵ nër bë, “Anutu yö tateḵin yi nyëḡ yi ḡaḡek vunsën degwa vu ham, beham rëk jaḵ ni. Rëk alam vahi og degengö ḡaḡek peggirinsën mu, ‘in malaj rëk gelë, rëk mu su rëk dejak ni rë.

Log rëk degengö ḡaḡek, rëk mu su rëk dejak degwa ni rë.’ ”

Yesu Tateḵin Nos ḡahis Lo Yi Degwa

(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

¹¹ “ḡaḡek peggirinsën sagi degwa nebë: Nos ḡahis sënë yik Anutu yi ḡaḡek. ¹² Log ḡahis la sën to nedo loḵ aggata lo, yik alam sën denengö ḡaḡek, loḵ Satan ya neḵo vër in ayoj in bë rëk degevonḡ geving lob Anutu geḵo sir nah lo. ¹³ Log ḡahis la sën to nedo loḵ nyëḡ ḡelöng lo, yik alam sën denḡo ḡaḡek bekwaj vesa in lo, rëk mu su luḵ ya ayoj rë. Gaḵ yik

devong ving dus teka, loḵ seggisën töḵ vu sir lom delëein ya. ¹⁴ Log ḡahis la sën to meloḵ ya vos nigggingin ayo lo, og yiḵ alam sën denḡo ḡaḡek medeya medeya, loḵ tum newaj raḵ in maggin aggagga, gemonë los nḡaa-dob-yi sën nesemu hil navid lo pin ggök ya, lom su anon raḵ rë gediik ya. ¹⁵ Gaḵ ḡahis sën to meluḵ ya dob jeji lo, og alam sën denḡo ḡaḡek medejom ahon bayoj neya niröp beneggëp nivesa, gedenedo niwëek medenevong banon neraḵ lo.”

Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram
(Mk 4:21-25)

¹⁶ “Mehöti su netaggi loḵ ram genekeyoveḵin dëḡ raḵ, ma netung ggevek ya reek len rë. Gaḵ netung raḵ ya vavunë, in bë alam sën dedoḵ na begganḡ ayo lo degelë nyëḡ. ¹⁷ Lob nḡaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng agi rëḵ natöḵ nam rangah. Genḡaa pin sën mehönnon deneloḵ kesii in lo, rëḵ natöḵ nam rangah vu tamusën balam pin deḡaḵ ni.

¹⁸ Ham gwebë nengamin, in ham gwengö ḡaḡek megwero. Mehöti sën neraḵ ḡaḡek la degwa ni bekwa nevo lo, og rëḵ jaḵ la degwa ni geving rot. Gemehöti sën su neraḵ ḡaḡek degwa ni rë lo, og rëḵ kwa birekin teka sën neraḵ ni lo benama na veröḵ yi.”

Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Loḵ buk saga Yesu ata lo ari lo deya in bë degelë yi, rëḵ alam yu böpata desup sir medenedo, lob su deyoh vu bë dedoḵ na vu yi rë. ²⁰ Loḵ mehö la denër ya vu yi bë, “Atam losho arim lo verup denare dobnë. Deyam in bë degelë hong.” ²¹ Loḵ nër yah vu sir bë, “Alam sën denengö Anutu yi ḡaḡek medenesepa loḵ lo, og sir saga sën sa ataḡ lo arig lo.”

Yesu Nër Lob Sang Ahë Yes Raḵ
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-40)

²² Buk ti lob Yesu losho yi hur maluh deraḵ ya yaḡ, lom nër vu sir bë, “Hil ajaḵ mana nḡaggee nenga vahi.” Lom deya. ²³ Yaḡ neya geYesuḵ ggëp yiing. Log sang böpata ti verup, lob vong bengaggee neluḵ ya yaḡ ayo bevuuk loḵ bedus raḵ bë malaj nama. ²⁴ Lob ya deggee vu Yesu gedener vu bë, “Tatovaha! Hil hevongin malad nama!” Lob kedi petupek raḵ sang los nḡaggee sën netëe lo, lob sang los nḡaggee ahë yes raḵ, gededun ma geneggëp. ²⁵ Log nër vu sir bë, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yönnon rël!” Lom deggöneng gekwaj ya nḡahi medenenër vu sir bë, “Maḵ mehö sënë yi nebë va, om sën nër vu sang los bël, lob denḡo aye-ë?”

Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Loḵ ya deverup Gadara hir dob ga, distrik Galilea neggëp nḡaggee nenga vahi yi, genyëḡ sënë neggëp vahi. ²⁷ Lob Yesu vu yaḡ mepesong ya roneḵ, loḵ alam nyëḡ sënë ti verup vu yi. Memö la denedo loḵ mehö sënë meyo medo neya ahë töksën yö wirek la, lob su nedo loḵ begganḡ rë, gaḵ yö ya neggëp loḵ waḵ sën denebë mehönnon sekëj loḵ lo. ²⁸ Mehö sënë lë Yesu, lob nḡeek geto petev meneggëp loḵ vaha. Log nḡeek böpata bë, “Yesu! Anutu Vavunë Nalu hong! Bë gwevong va vu sa? Sa ḵetaḡ vu hong nabë su ḡebasap sa!”

²⁹ Nër bë sënë in Yesu nër vu memö bë geto mena in mehö sënë, in memö sënë nejom yi ahon beron nḡahiseḵë. Lob yi alam malaj nesepa yi medeneduu raḵ sëḡ los aën buk nḡahi, rëḵ ma genevepul sëḡ lu nḡaa pin. Gememö sënë netë meneya nyëḡ-yumeris.

³⁰ Lob Yesu loḵ tepëḵ vu yi bë, “Arëm re?” Loḵ nër yah bë, “Mehömehö.” In degwa nebë memö nḡahiseḵë denedo loḵ yi. ³¹ Lob memö pin saga detahi ya vu Yesu bë, “Su gwetii he doḵ na asoreng böpata sën adingsekë rot lo!”

³² Log bööḵ yu ti vare deneruuk raḵ ḵedu dus vu sir, lob memö lo deketaḡ vu Yesu bë, “Mëm gwevong he na vu bööḵ sagu!” Lob Yesu vong sir ya. ³³ Lob memö lo to deya in mehö sënë beya deloḵ ya bööḵ yu ti sënë. Lob pevis gebööḵ pin deserög rot beya devës ya nyëḡ vaha degwa, bedeluḵ ya nḡaggee merehöö sir bemalaj maya veröḵ yi.

³⁴ Lob alam sën denegin böök lo delë, lob deveya medeya, beya denër ngaa sënë vu alam nyëg böp los mahen mahen pin. ³⁵ Lob alam saga deya in bë degelë ngaa sën to meya lo. Yah deverup vu Yesu bedelë mehö sën memö to deya in yi lo, gevëh tob gekwa nevo ngaa nivesa, genedo loğ Yesu vaha. Loğ tum deneggöneng in sir rot. ³⁶ Loğ mëm alam sën delë ngaa agi rağ malaj lo deturin ngaa sën Yesu vonğ vu mehö sën memö nelok vu yi wirek loğ nivesa rağ agi medero. ³⁷ Lob alam pin vu Gadara denër vu Yesu bë kedi jağ mena, gesu medo hir nyëg. In deneggöneng rot. Lob Yesu rağ yah yağ meyah meya. ³⁸ Loğ mehö sën memö to deya in yi lo ketağ vu Yesu bë na geving yi. Rëğ Yesu vonğ yi yah genër vu bë, ³⁹ “Ġenah meğena böm, meğena ġenanër ngaa pin sën Anutu vonğ vu hong lo vu hong alam.” Lob mehö lo yah meya menër ngaa pin sënë vu alam ggëp yi nyëg.

*Yesu Vonğ Ggev Nalu Avëh Vesa Lok, Gevonğ Avëh Sën Jom Loğ Yi Tob Lo Nivesa Rağ
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)*

⁴⁰ Yesu yah to, lob alam pin kwaj vesa in yi, in medo denegin yi geyah to. ⁴¹ Loğ mehöti arë nebë Yairus ya verup. Dub-supinsën-yi ala ti yi, lob ya verup petev meneggëp loğ Yesu vaha, geketağ vu yi bë na yi begganğ. ⁴² In yik nalu mewing timu beyi ta nemadluho-bevidek-luu rağ, lob dus rağ bë nadiik.

Lob Yesu neya rağ, loğ alam ngahisekë depeka rağ yi rot belosho deneya. ⁴³ Lob avëh ti neya ving. Niğök yö medo neyam yoh vu nğebek nemadluho-bevidek-luu, rëğ mehöti su yoh vu bë gevong menivesa jağ nah rë. ⁴⁴ Avëh sënë verup ya nare dus loğ Yesu demi gebë nema rağ Yesu yi tob nyë. Vonğ nebë sënë, lob niğök tewii ya avuti gesu neyom ggökin rë. ⁴⁵ Loğ Yesu loğ tepëğ bë, “Re bë nema rağ sa?” Loğ sir pin denenër yah vu bë sirek ma. Log Pita nër bë, “Sa alağ-e! Yik alam ngahisekë sën denare tetup hong meyök depeka rağ hong aga.” ⁴⁶ Loğ Yesu nër bë, “Ma! Loğ sir ti bë nema rağ sa, mesa hangö bë sa niğ wëek la ya vu yi.” ⁴⁷ Lob avëh sënë rağ ni bë ngaa sën vonğ lo tøk yam rangah, om nelëk rot, lob verup ya mepetev meneggëp loğ vaha, genër sën bë nema rağ yi tob lo degwa rangah vu rağ alam pin malaj benër ving bë yi niraksën maya avuti. ⁴⁸ Lob Yesu nër vu yi bë, “Naluğ-e, ayom yam timu vu sa, om vonğ benim vesa rağ. Om ġenah meğena los ayom sepëp.”

⁴⁹ Yesu nahën nevengwëng vu avëh, log mehöti vu dub ala ben meverup nër vu dub ala sënë bë, “Nalum diik ya, om su gweko Tatovaha mala seggi!” ⁵⁰ Yesu ngo ġağek sënë rëğ nër yah bë, “Su newam jağ, gağ ayom nam timu vu sa mu, loğ mëm nalum rëğ vesa doğ nah.” ⁵¹ Lob Yesu tøk ya ggev lo ben, lob nërin alam pin bë su dedoğ na begganğ ayo geving yi. Gağ yik ço Pita lööho Jon lu Yakobus ving hurmahen ama lu ata mu bedelok ya. ⁵² Galam yö medo denesu medenesis sir in, loğ Yesu nër vu sir bë, “Ham su ngu. In sënëk su diik rë, gağ yik neggëp ying mu.” ⁵³ Loğ denöp rağ yi, in derağ ni bë diik ya verök yi. ⁵⁴ Rëğ Yesu jom loğ avëh mahen nema getahi bë, “Avëh mahen-e, kwedi jağ!” ⁵⁵ Lob avëh mahen lo anon to melok yah, log kedi rağ pevis. Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham bo nos la vu yi mega.” ⁵⁶ Lob avëh mahen ata lu ama kënuj ya mederanga nemaj. Loğ Yesu vo çoo vu luho bë luho su na denanër ngaa sënë vu mehöti.

9

*Yesu Vo Huk Vu Sinarë Nemadluho-mevidek-luu
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)*

¹ Log tahi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo deyam vu yi bevo niwëek vu sir in bë denoh vu bedegetii memö geto dena, gedegevong meniraksën nama na. ² Log vonğ sir ya in bë denanër ġağek jağ Anutu-yi-nyëg, gedegevong balam nijraksën nijvesa jağ nah. ³ Log nër vu sir bë, “Ham na, rëğ mu ham su gweko kupeğ sepa ham. Ham su natohin atoheng, ga, gweje vahek, ma gweko nos, ma monë sepa. Geham su gweko röpröp luu luu sepa. ⁴ Log nabë mehöti geğo ham luu luu sënë doğ na yi begganğ megeğin ham, og ham naköök doğ begganğ timu saga rot beham nom jağ. ⁵ Gağ nabë su degeğo ham doğ na hir begganğ rë, og ham tetëhin kebus in vahamin in de jağ ni nabë devong paya, log

ham na jaḵ.” ⁶ Nër nebë sënë ggovek, log ya deyoh vu nyëḡ pin. Bedenenër Bengö Nivesa rangah, gedenevong balam nijraḵsën nijvesa neraḵ yoh vu nyëḡ pin.

Herot Ngo Yesu Bengö
(Mt 14:1-2; Mk 6:14-16)*

⁷ Log dob ala Herot* ngo ngaa pin sën Yesu nevonḡ lo bengö, lob kwa neya ngahi in mehö la denenër bë Jon kedi vu bedub ggökin. ⁸ Log la denenër bë Elia yom verup. Log la denenër bë alam sën denenër gägek rangah wirek lo ti kedi raḵ yah ggökin. ⁹ Rëḵ Herot* nër bë, “Joneḵ sa ketöv kwa lo. Gaḵ maḵ mehö re sën sa nehanḡo bengö nebë agi?” Lob kwa nevo bë gelë yi jaḵ mala.

*Yesu Vet Alam 5,000
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Jn 6:1-13)*

¹⁰ Sinarë lo deya geyom deverup, lob denër ngaa pin sën devonḡ lo vu Yesu. Lob ḵo sir raḵ belosho yö detah sir ya nyëḡ-yumeris ti dus vu Betsaida. ¹¹ Loḵ alam saga derak ni lob desepa yi medeya. Ya detoḵ vu yi, lob vengwëḡ vu sir los kwa vesa, benër Bengö Nivesa raḵ sën Anutu bë natu ala megeḡin sir lo. Genevonḡ balam nijraḵsën nijvesa neraḵ ving. ¹² Log sehuk luḵ, lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo ya denër vu yi bë, “Gwevonḡ alam sënë dena in dedoḵ na begganḡ-bu böp los mahen sën denedo dus dus lo bena degëp, in denatöḵ vu nos lu ngaa rë. In hil nado sënëḵ nyëḡ-yumeris tahsën.” ¹³ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham ngo rëḵ bet sir.” Loḵ denër yah bë, “Nos ngahi su nedo vu he rë. Gaḵ yik brët nemadvahi ga, gël luu mu nedo. Ma he yoh vu bë ana baḡo nos in alam pin sënë?” ¹⁴ In alam ngahi rot denedo bemaluh yoh vu 5,000.

Loḵ Yesu nër yah vu yi hur maluh lo bë, “Ham nanër vu sir nabë sir mehödahis luu menemadluho demedo jaḵ yu ti ti.” ¹⁵ Yi hur maluh devonḡ nebë sënë balam pin to denedo. ¹⁶ Log Yesu ḵo brët nemadvahi ga, gël luu lo raḵ, gevarah mala raḵ yaḡek gejom raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu; log debu bevo vu yi hur maluh lo bë na debo gelek alam. ¹⁷ Lob sir pin degga meyoh vu, log desupin vahi sën nedo lo loḵ ya sap nemadluho-bevidek-luu.

*Pita Nër Yesu Rangah Bë Yi Mehö Sën Anutu Ggoin Raḵ In Bë Geḵo Hil Nah
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)*

¹⁸ Lob buk ti rë lob Yesu medo nejom raḵ, geyi hur maluh denedo ving yi, lob loḵ tepëḵ in sir bë, “Alam denenër sa bë sa re?” ¹⁹ Loḵ denër yah vu yi bë, “Sir la denenër hong bë Mehö-neripek-alam Jon. Gela denenër hong bë Elia. Gela denenër bë alam-denenër-gägek-rangahsën wirek ti kedi raḵ yah ggökin.” ²⁰ Loḵ loḵ tepëḵ in sir ggökin bë, “Gaḵ hameḵ nenër bë sa re?” Loḵ Pita nër yah bë, “Anutu yi Kerisi* hong.”

*Yesu Nër Rangah Bë Rëḵ Nadiik Gekedi Jaḵ Nah
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)*

²¹ Lob Yesu vo ḵooin niwëëḵ vu sir bë, “Om ham su na nanër gägek sënë rangah vu mehöti.” ²² Log nër ving bë, “Mehönon Nalu rëḵ geḵo maggin ngahiseḵë, galam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi lo rëḵ degeruu demij vu yi, gerëḵ dengis yi menadiik, gebuk natu löö loḵ kedi jaḵ nah gökin.”

²³ Log nër vu sir pin bë, “Mehöti bë natu sa hur, og kwa birek in yi gekerë yi kelepeḵo* noh vu buk metamuin sa. ²⁴ Mehöti bë kwa bo yi begeḡin nivesa, og rëḵ anon mala nama. Gaḵ mehöti bë kwa birek in yi menadiik in sa, og rëḵ na medo mala-tumsën. ²⁵ Gaḵ nabë mehöti yö geḵo yi jaḵ in ngaa dob yi pin bemedo loḵ nadiik, og yi ngaa sënë rëḵ doḵ vu yi nabë va? ²⁶ Log nabë mehöti göneng in mehönon bedah sa los sa gägek vun, og Mehönon Nalu rëḵ dah yi vun doḵ buk sën nom los Ama yö niwëëḵ garë böpata, gelos angër vabuung nij wëëḵ gevunëḵ vunëḵ yaḡek yi lo. ²⁷ Sa nanër vu ham yönon nabë alam sën denare agi vahi su rëḵ denadiik rë, gaḵ rëḵ nahën demedo medegelë gAnutu nam in gegin hil.”

Yesu Navi Agga Ngwë Raḵ
(Mt 17:1-13; Mk 9:2-13)

²⁸ Yesu nër ḡaḡek sënë ggovek bebuk nemadvahi-mevidek-löö ya ggovek, loḵ ḵo Pita lööho Jon lu Yakobus medeya ḵedu, in bë najom jaḵ. ²⁹ Medo nejom raḵ, lob mala agga ngwë raḵ, geyi röpröp veroo meris nebë davës. ³⁰ Log pevis bemehö luu yam vare denevengwëng ving yi. Yiḵ Moses lu Elia. ³¹ Luho deyam los nij ḵapiik, meyam denenër nḡaa pin sën Yesu rëḵ gevong ḡëp Yerusalem begovek genah mena lo tato vu yi. ³² Pita lööho malaj neggëp pangсэн rot bë degëp yiing. Rëḵ su deneggëp yiing rë, lob delë Yesu niḵapiik ving mehö luu sën lööho denare lo. ³³ Lob luho bë degevuu Yesu gedenaḵ jaḵ, lob Pita nër vu Yesu bë, “Sa alaḡ-e! He nado mehalë nḡaa sënë om mëm nivesa rot. Om he dev numeng löö: Ti vu hong, gengwë vu Moses, gengwë vu Elia.” Pita su kwa vo mero rë, gaḵ newa raḵ om pevis menër nebë sënë.

³⁴ Nahën nenër ḡaḡek sënë, log beggob ti yam kebu sir. Loḵ yam rot beggërin sir, lob newaj raḵ rot. ³⁵ Log ḡaḡek ti yam loḵ beggob ayo bë, “Sënëḵ sa naluḡ. Sehooiin yi raḵ ggovek ya. Om ham gwebë nengamin vu yi.” ³⁶ Denḡo ḡaḡek sënë ggovek, log delë bë Yesu yö ti nedo. Lob ayej ma gesu denër nḡaa sën delë agi lo vu mehöti loḵ buk saga rë.

Yesu Vong Behurmahen Ti Sën Memö Negwanḡ Ya Yi Lo Nivesa Raḵ Yah
(Mt 17:14-21; Mk 9:14-29)

³⁷ Log heng to, lob sir vu ḵedu beyah deto, loḵ alam yu böpata ti yam debuu Yesu ggëp aggata. ³⁸ Lob sir ti pevis metahi ya bë, “Tatovaha, sa ḵetaḡ vu hong nabë gwelë sa naluḡ aḡuu sënë. In yiḵ sa naluḡ perurek anon timu. ³⁹ Rëḵ memö nipaya ti nepesöng raḵ yi pevis avuti, lob nenḡeeḵ böpata. Log memö sënë nesese sin raḵ yi pangсэн rot lob nyë ḵataḵ netung. Beyö nevasap yi rot, gesu nevu u yi pevis rë. ⁴⁰ Lob sa verup su vu hong hur maluh lo bë degetii memö nipaya sënë geto mena, rëḵ ma gesu deyoh vu rë.”

⁴¹ Loḵ Yesu nër yah bë, “Oo ham alam vu buk sënë, ham ayomin su neyam timu rë, log ham ayomin su neggëp niröp rë. Om sëḵ nahën medo geving ham buk va la geving meḵerë ham maggin-a? Maam gweḵo nalum nam.” ⁴² Hurmahen sënë nahën neya vu Yesu, log memö lo të yi to mesap nyëḡ, genesese sin raḵ yi pangсэн. Loḵ Yesu petupek raḵ memö lo, gevong behurmahen nivesa raḵ, log vong yah vu ama. ⁴³ Lob alam pin delë Anutu niwëek sënë, lob delëḵ anon mederanga nemaj.

Yesu Nër Netu Beron Luu Bë Rëḵ Nadiiḵ
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Nahën medo mekwaj neya nḡahi in nḡaa pin sën Yesu nevonḡ agi, log Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, ⁴⁴ “Ham gwebë nengamin vu ḡaḡek sënë megwero! Nahub rëḵ rëḵ debo Mehönon Nalu doḵ na mehönon nemaj.” ⁴⁵ Rëḵ su derak ḡaḡek sënë ni rë. ḡaḡek sënë degwa vun yi in sir, besu kwaj töḵ vu rë. Rëḵ deggöneng in yi gesu deloḵ tepëḵ in degwa rë.

Hur Maluh Yö Deloḵ Tepëḵ In Sir Bë Re Böp Kesuu-a?
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

⁴⁶ Log yi hur maluh deḵo ḡaḡek ti raḵ medemehoo sir in bë sir ti tena böp kesuu sir vahi. ⁴⁷ Loḵ Yesu raḵ ḡaḡek sën kwaj nevo loḵ ayoj lo ni, lob ḵo hurmahen ti yam nare ving yi ⁴⁸ genër vu sir bë, “Mehöti bë kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahen teka nabë sënë, og nevonḡ nivesa vu sa. Log mehöti sën gevong nivesa vu sa lo, og nevonḡ nivesa vu yi sën vong sa meseyam lo. Om ham ti sën dahun yi benevonḡ nivesa vu ham pin lo, og tu böp vorot ggëp Anutu mala.

Mehöti Bë Su Ngis Beḡö Vu Ham Rë, Og Ham Alam Yi
(Mk 9:38-40)

⁴⁹ Loḵ Jon nër yah vu yi bë, “Sa alaḡ-e! He halë mehöti genenër arëm los niwëek benetii memö to deneya, loḵ he nërin yi in hil los su nesepa hil rë.” ⁵⁰ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham su nanërin yi, in mehöti sën su nelë ham paya rë lo, og neloḵ vu ham.”

Samaria La Deggërin Nyëg Gedetii Yesu*

⁵¹ Buk sën Anutu geḱo Yesu jaḱ nah yaḱek lo dus raḱ, lob Yesu kwa veröḱ raḱ bë na Yerusalem. ⁵² Lob vonḱ yi hur maluh luu medeḱo ḱaḱek muḱin meya deloḱ ya Samaria* hir nyëḱ ti in bë degero nḱaa vu yi. ⁵³ Rëḱ alam vu nyëḱ sagu nij lël bë su rëḱ degeḱo Yesu doḱ na hir begganḱ rë. In deraḱ ni bë yö rëḱ berup na Yerusalem. ⁵⁴ Hur maluh luu sënë, Jon lu Yakobus, delë nḱaa sënë, lob luho denër bë, “Mehöböp, maḱ hil tahi nengwah vu yaḱek duḱ nam ga alam sënë?” ⁵⁵ Loḱ Yesu ggërin yah bevongḱ ḱaḱek raḱ luho. ⁵⁶ Log deya raḱ medeya begganḱ-bu ngwë.

Alam Sën Denevonḱin Bë Desepa Yesu Lo
(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Nahën medo deneyök aggata, lob mehöti nër vu Yesu bë, “Nyëḱ pin sën ḱena lo, og sëḱ sepa hongḱ mena geving.” ⁵⁸ Loḱ Yesu nër yah vu bë, “Anöösik lej neggëp, gesoḱ newisej nedo, gaḱ Mehönon Nalu, og ben sën ḱëp doḱ lo ma.” ⁵⁹ Log nër vu mehö ngwë bë, “ḱenam ḱesepa sa.” Loḱ nër bë, “Amaḱ nadiik besedev rë loḱ mëm.” ⁶⁰ Loḱ Yesu nër vu bë, “Alam diiksën yö rëḱ dedev hir heljëng. Gaḱ hongḱ, og ḱena ḱenanër ḱaḱek jaḱ sën Anutu natu ala megeḱin hil lo.”

⁶¹ Loḱ mehö ngwë nër vu yi bë, “Mehöböp, sa hevongḱin bë nöḱ sepa hongḱ, om ḱenaḱöök gesenah najom sa alam nemaj rë. ⁶² Loḱ Yesu nër vu bë, “Mehö sën ḱo huk raḱ rëḱ kwa luu luu in lo, og su yoh vu bë doḱ na Anutu-yi-nyëḱ rë.”

10

Yesu Vonḱ Alam Mehödahis Löö Benemadluho Ya In Bë Degevonḱ Yi Huk

¹ Ggovek, log ggooin alam 70 raḱ ving, bevongḱ sir luu luu demuḱin medeya nyëḱ böp los mahen pin sën rëḱ na lo. ² Log peggirin ḱaḱek menër vu sir bë, “Nos nḱahiseḱë anon loḱ menedo huk anon, rëḱ alam sën deketöv medengupin lo su nḱahi rë. Om ham kwetaḱ vu huk ala nabë gevonḱ yi hur na debo yi nos medengupin nom.

³ Om ham na jaḱ. Rëḱ mu ham gwengö rë, sa nehevongḱ ham ya nebë sën sipsip deneloḱ ya anöö bemën avij. ⁴ Om ham su banuh jej monë-yi ma, gweje vahek ma, gweḱo suu sepa. Geham su bengwëng in alam medenajom ham ahon doḱ aggata. ⁵ Nabë ham doḱ na begganḱ ti, og ham bengëv jaḱ in sir menanër namuḱin nabë sënë, ‘Alam begganḱ ayo ti sënë ayoj ḱëp revuh.’ ⁶ In lob nabë mehöti nedo ayo revuh loḱ begganḱ saga, og ham ḱaḱek semusën saga rëḱ semu yi. Rëḱ nabë sir ti su nebë saga menedo rë, og ham ḱaḱek sën ham nër ya lo, yö rëḱ pekwë menom semu ham. ⁷ Log yik ham naḱöök doḱ begganḱ timu saga, beham gwa los nanum nḱaa sën denevonḱ vu ham lo. In mehö sën nevongḱ huk lo, og netök raḱ nyëvewen raḱ yi huk. Gaḱ ham su medo mepesongḱ doḱ begganḱ ti ti lo.

⁸ Nabë ham doḱ na nyëḱ böp ti, lob degeḱo ham na vu sir, og ham gwa nos sën debo vu ham lo. ⁹ Geham gwevonḱ behir alam nijraksën nijvesa jaḱ. Geham nanër nabë, ‘Anutu yi nyëḱ vonḱin anon jaḱ.’ ¹⁰ Gaḱ nabë ham doḱ na nyëḱ böp ti, rëḱ su degeḱo ham na vu sir rë, og ham kwedi mena bare na nyëḱ saga yi aggata nyë, ḱenanër nah vu sir nabë, ¹¹ ‘Ham nyëḱ sënë dob kebus gga raḱ he vahamin, rëḱ mu he netetëhin yöḱ vu ham. Rëḱ mu ham ngo kwamin bo rë, in Anutu yöḱ dus raḱ ham ggovek ya, rëḱ ma geham nimin lël in.’ ¹² Sa nanër vu ham nabë: Vu Buk-tamusën, og alam vu nyëḱ nebë sënë rëḱ denatök vu maggin böp rot kesuu alam Sodom.”

Yesu Nër Bë, “ḱëpin Alam Nyëḱ Vahi Sën Su Deggërin Sir Rë Lo”
(Mt 11:20-24)

¹³ “Wöp-o! Ham Korasin! ḱëpin ham! Log ham Betsaida! ḱëpin ham! Bë mehöti gevongḱ nḱaa böp ḱëp alam Ture los Sidon hir nyëḱ nabë sën sa hevongḱ loḱ ham nyëḱ agi, og rëḱ ayoj maggin in devongḱ nḱaa nipaya medeḱërin sir nom medegeyeh vahek duum gedebo rarii medemedo doḱ vewev degwa. ¹⁴ Om doḱ buk-nyëvewen-yi, og ham

rëk gweko maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon. ¹⁵ Log ham Kapernaum, ham bë kwerë ham jak na vavunë? Ma! Ham rëk duk na Nyëg-nengwah-yi.”

¹⁶ Log nër vu yi hur maluh lo bë, “Mehöti bë gengo ham ayemin, og sagaḅ nengö sayeg. Log mehöti bë geruu demi vu ham, og sagaḅ neruu demi vu sa ving. Log mehöti bë geruu demi vu sa, og yik neruu demi vu Mehö sën vong sa meseyam lo.”

Hur Mehödahis Löö Benemadluho Sën Vong Sir Ya Lo Yom Deverup

¹⁷ Ggovek, galam 70 lo yom deverup, lob kwaj vesa rot gedenër bë, “Mehöböp, he nër arëm, lob memö nengaj yes ving meto deya.” ¹⁸ Lob nër vu sir bë, “Eë-ë sa nehalë gevonḅ bë Satan vës vu yaḅek nebë davës meyam sis yi. ¹⁹ Ham ngo! Sevo niwëëk vu ham, om ham yoh vu bë bakë nyël los veveeyaḅek böp, geham yoh vu bë dahun Satan yi ngaa vahi pin sën gevonḅ begö vu ham lo, gengaa ti su yoh vu bë gevonḅ paya vu ham rë. ²⁰ Rëk mu ham su napisek in sën memö nengaj yes vu ham ayemin lo rë, gaḅ ham napisek in dekevu ham arëmin ya neggëp yaḅek vorot.”

*Yesu Kwa Vesa Bahë Nivesa Vu Ama Anutu
(Mt 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Loḅ buk saga Anon Vabuung vong beYesu kwa vesa rot, lob jom raḅ bë, “Oo Amaḅ, hong Mehöböp vu yaḅek los dob. Sa ahëḅ nivesa vu hong, in ngaa sënë neggëp vunsën in alam sën deneluk dub böp lo los alam los kwaj, gaḅ gëtaḅo vu alam sën su deneluk dub böp rë lo mu. Yönon Amaḅ, in yik ngo kwam nevo bë gwevonḅ nabë saga in nivesa.”

²² Log nër ving bë, “Amaḅ tung ngaa pin loḅ yam sa nemaḅ ggovek ya. Log mehöti su raḅ Nalu ni rë, gaḅ Ama yö timu raḅ ni. Log mehöti su raḅ Ama ni rë, gaḅ yik Nalu yö timu raḅ ni. Galam sën Nalu tato Ama vu sir lo, og deraḅ ni ving.”

²³ Lob Yesu ggërin yah menër vu yi hur maluh mu bë, “Alam sën denelë ngaa sën ham nelë raḅ malamin agi, og kwaj vesa. ²⁴ Yönon, sa nanër vu ham nabë: Wirek og alam-denenër-gaḅek-rangahsën ngahi galam-los-bengöj ngahiseḅë denetung malaj in bë degelë ngaa sën ham nelë agi, rëk su denelë rë. Gedenebë nengaj in bë degenḅo gaḅek sën ham nengö agi, rëk su denengö rë.”

Mehö-horek-yi Loḅ Tepëḅ In Horek Soḅek

²⁵ Nebë saga lob alam-horek-yi ti kedi raḅ in bë seggi yi. Lob loḅ tepëḅ vu yi bë, “Tatovaha, sëḅ gevonḅ va in lob sa medo malaḅ-tumsën degwata los degwata?” ²⁶ Loḅ Yesu loḅ tepëḅ yah vu yi bë, “Dekevu gaḅek nebë va meneggëp loḅ horek meḅetevin-a?”

²⁷ Loḅ mehö saga nër yah vu bë, “Ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis bekenum los dahis, gahëm geving yi los nim wëëk pin, gekwam los dahis na vu yi timu. Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo.”

²⁸ Lob Yesu yoḅekin bë, “Sagaḅ genër ya meyoh vu. Gwevonḅ nabë saga, og mëm rëḅ gemedo malam-tumsën degwata los degwata.”

Yesu Nër Gaḅek Peggirinsën Ti Raḅ Samaria Ti In Bë Tateḅin Alam Sën Denedo Dus Vu Hil*

²⁹ Rëḅ mehö saga vongin bë tato yi nabë yi mehö nivesa, lom sën loḅ tepëḅ yah vu Yesu bë, “Alam sën denedo dus vu sa lo, og sir maḅ re lo?” ³⁰ Loḅ Yesu nër yah vu yi bë, “Mehöti vu Yerusalem meneluk meneya in bë na Yeriko. Lob alam-begö-hodeḅ la detöḅ raḅ yi loḅ aggata, lob desis yi bedus raḅ bë nadiik geneggëp loḅ aggata nenga. Log deggodeḅ yi tob lu ngaa pin bedeya. ³¹ Loḅ alam-deneḅo-seriveng ti tetuu aggata saga beya meto, lob lë mehö saga, rëḅ ma geyö yoh aggata nenga vahi bekesuu meya. ³² Log alam Levi* ti yik vong nebë saga. Ya meto aggata saga belë yi geneggëp, rëḅ yoh aggata nenga vahi, bekesuu meya. ³³ Loḅ mëm Samaria* ti medo netamu beya meto belë mehö saga geneggëp, lob kwa pesivin yi. ³⁴ Lom to meya dus vu yi berikin wain los wël* raḅ begö nyë, geteta. Log tung yi raḅ ya yi dogi, beḅo meya mebë loḅ ya vatëveḅ-bej ti begin yi nivesa. ³⁵ Log heng to, lob vo kina luu vu mehö sën negin vatëveḅ-bej lo, genër vu yi bë, ‘Gweḅin mehö sënë nivesa. Genabë monë sënë su yoh vu rë lob ḅebasap hong monë la jak geving, og sëḅ nom geto, lob mëm sebo doḅ nah hong monë.’ ³⁶ Nebë saga, om

kwam nevo bē mehō löö sēn deyoh aggata agi ti tena vong yoh vu nebē sēn nedo dus vu mehō sēn devasap yi agi?” ³⁷ Lob mehō-horek-yi lo nēr yah bē, “Mehō sēn kwa pesivin yi lo.” Lob Yesu nēr vu bē, “Om ġena jaḵ, log yikḵ gwevong nabē saga.”

Marta Luho Maria

³⁸ Loḵ tum ya medo deneko loḵ beya deverup begganḡ-bu ti, lob Yesu loḵ ya, lob avēh ti arē nebē Marta ḵo yi loḵ ya ben. ³⁹ Log Marta ari ti nedo barē nebē Maria. Lob Maria verup nedo loḵ Mehōböp vaha menebē nenga vu yi ġaḡek. ⁴⁰ Rēḵ Marta og nevonḡ huk ngahi in neyeh nos lu nḡaa, om kwa neya vu nḡaa aggagga. Nevonḡ nebē sēnē, lob ya menēr vu Yesu bē, “Mehōböp, arig vuu sa gesengo ti nehevong huk böp meneheyeh nos. Ma su kwam nevo sēnē rē? Om ġenanēr vu Maria nabē nam doḵ vu sa.” ⁴¹ Loḵ Mehōböp nēr yah vu yi bē, “Marta, Marta, kwam neya ngahi genewam neraḵ in nḡaa ngahiseḵē. ⁴² Rēḵ mu hil naraḵ vu in nḡaa timu, lob Maria ḵo nḡaa nivesa sēnē ya vu yi ggovek ya, lob hil su rēḵ abo nḡaa nivesa sēnē vēr in yi rē.”

11

Hil Najom Jaḵ Nabē Sēnē

(Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Buk ti lob Yesu medo nejom raḵ loḵ nyēḡ len ti. Jom raḵ ggovek, loḵ yi hur maluh ti nēr vu yi bē, “Mehōböp, ġetahu he doḵ jomraksēn nabē sēn Jon netahu yi hur maluh wirek lo.” ² Loḵ nēr yah vu sir bē, “Bē ham najom jaḵ, og ham nanēr nabē sēnē:

‘Amaḡ,
arēm yö ġēp vabuung.

Gemehōnon pin degurek babum.

³ Ġebo nos vu he noh vu buk pin.

⁴ Log ġedahun he nḡaa nipaya na.

In he nḡo nedahun mehōnon pin hir nḡaa nipaya sēn denevonḡ vu he lo ya. Log su gweli he na vu pelēpinsēn.’ ”

⁵ Log nēr vu sir ving bē, “Maḵ bē ham ti kedi mena vu yi alam ti doḵ buk vuheng menanēr vu nabē, ‘Sa mehō-e! Ġebo brēt löö vu sa rē, ⁶ in sehōḡ vatēvek ti medo meyam benahēn neverup vu sa, lob nos teka su nedo vu sa in bē ga rē.’ ⁷ Loḵ yi alam ti sēn lo maḵ rēḵ nanēr nah vu yi nabē, ‘Su ġegwee vu sa. In sa vehii repingḡ beniwēēk raḵ gehe los hurmahen ahēp yiing ya; om sa su yoh vu bē rēḵ kedi menök bo nḡaa ti vu hong rē.’

⁸ Rēḵ mu sa nanēr vu ham nabē: Maḵ su rēḵ kwa bo yi mehō saga nabē bo vu yi rē, rēḵ mu netahi menegeyeh loḵ, om rēḵ kedi mebo nḡaa pin sēn neraḵ vu in lo vu yi. ⁹ Om sa nanēr vu ham nabē: Bē ham kwetaḡ nḡaa vu Anutu, og rēḵ bo vu ham. Geham bē sero nḡaa, og ham rēḵ natōḵ jaḵ. Geham bē pepa jaḵ repingḡ, og Anutu rēḵ tahinin vu ham.

¹⁰ In alam pin sēn deneketaḡ nḡaa vu Anutu lo, og nevo vu sir. Galam sēn denesero nḡaa lo, og denetōḵ vu. Galam sēn denepepa raḵ repingḡ lo, og Anutu netahinin vu sir.

¹¹ Bē ham ti nalu ketaḡ nos vu ama, og maḵ rēḵ bo ġelōngḡ ti vu yi? Ma bē ketaḡ ġēl vu yi, og maḵ rēḵ bo nyēl ti vu yi? Ma! ¹² Log bē nalu ketaḡ kökrēēh ġahis ti vu ama, og maḵ ama rēḵ bo veveeyagek ti vu yi? Rēḵ nama! ¹³ Ham alam nimir paya rēḵ ham nevo nḡaa nivesa vesa vu nalumin lo. Gaḵ Amaḡ sēn nedo yaḡek lo nevonḡ nḡaa nivesa rot kesuu ham, om rēḵ bo Anon Vabuung vu alam sēn deneketaḡ vu yi lo.”

Denēr Bē Yesu Nevonḡ Huk Raḵ Belsebul Niwēēk*

(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

¹⁴ Yesu tii memō kwa ngengöleng ti to meya in mehōti, genevengwēng nivesa. Lob alam kwaj neya ngahi mederanga nemaj. ¹⁵ Rēḵ sir vahi denenēr bē, “Netii memō to deneya raḵ memō hir ala Belsebul* niwēēk.” ¹⁶ Gesir vahi kwaj nevo bē deseggi Yesu, lom denēr vu bē gevonḡ nḡaa böp yaḡek yi ti medegelē. ¹⁷ Rēḵ raḵ ayoj ni, lob nēr vu sir bē, “Bē alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og hir nyēḡ rēḵ nabumeng na. Log alam degwa ti bē debasuh sir medengis sir, og rēḵ arēj nama na. ¹⁸ Om nabē Satan losho

yi alam debasuh sir na yu luu medengis sir, og hir nyëg rëk gëp niwëek nabë va? Senër sënë in ham nër bë sa nehetii memö rak Belsebul* niwëek. ¹⁹ Rëk bë Belsebul* nelok vu sa yönon besa nehetii memö to deneya, og maḵ re nelok vu ham alam besën denetii memö to deneya agi? Om ham alam saga degenḡo ham ḡaḡek sagi medeseggi rë. ²⁰ Rëk mu nabë Anutu nema nelok vu sa, besa nehetii memö lo, og saga tato bë Anutu yam vu ham ggovek ya in bë gëgin ham.

²¹ Nabë mehö niwëek ti medo los nḡaa-begö-yi megegin yi begganḡ nivesa, og yi nḡaa pin yö nedo nivesa. ²² Rëk mu nabë mehö los niwëek ngwë niwëek kesuu yi beberup ngis yi medahun na, og nevo yi nḡaa-begö-yi sën kwa nevo bë rëk doḵ vu yi lo vër, betum bo yi nḡaa pin vër bebo gelek yi alam.

²³ Mehöti sën su nelok vu sa rë lo, og nesis begö vu sa. Gemehöti sën su nelok vu sa menesupin sipsip ving rë lo, og netii sir meya denepalët loḵ.”

*Yesu Nër ḡaḡek Peggirinsën Rak Memö Sën Neyom Ggökin
(Mt 12:43-45)*

²⁴ “Memö nipaya sën to neya in mehönon ti lo, og to meya medo neyoh nyëg nivevo menesero nyëḡ len ti in bë sewah doḵ. Rëk su netök vu rë lob nenër bë, ‘Maam saḵ nah mena ḡalë begganḡ sën sa nado loḵ wirek lo rë.’ ²⁵ Lob yah verup rëk nelë bë desekee begganḡ sën lo bedevuneḵ vu menedo meris. ²⁶ Lob rengö yi beyah ḵo memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevonḡ nḡaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo loḵ begganḡ sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo, mëm nedo paya ya verök yi rot.”

Alam Sën Kwaj Vesa Lo

²⁷ Alam yu böpata denedo, geYesu nenër ḡaḡek sënë, loḵ avëh ti nare loḵ sir vuheng bepisek in bë, “Avëh ti sën ḵo hong wirek, bevo rur vu hong lo, maḵ yö nedo los kwa vesa.” ²⁸ Rëk Yesu nër yah bë, “Rëk mëm alam sën denengö Anutu yi ḡaḡek agi medenesepa loḵ lo, og mëm kwaj vesa rot mekesuu yi.”

*Alam Detahi Bë Degelë Nḡaa Böp
(Mt 12:38-42; Mk 8:12)*

²⁹ Log alam nḡahiseḵë denesup sir yam ggök ggökin rot, lob nër vu sir bë, “Alam vu buk sënë og sir alam nij paya, om deketaḡ bë degelë nḡaa böp yaḡek yi. Rëk mu sa su rëk tato nḡaa böp ti vu sir rë. Gaḵ yik sëḵ tato nḡaa böp nabë sën Yona lo mu vu sir beggovek. ³⁰ Wirek alam Nineve delë nḡaa böp sën töḵ vu Yona lo mederaḵ ni medegḡerin sir. Om yik alam vu buk sënë rëk degelë nḡaa böp natök vu Mehönon Nalu nabë saga in deḡaḵ ni medegḡerin sir. ³¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḵ seggi mehönon hir ḡaḡek, lob rëḵ avëh-los-bengö vu sën sang neverup lo kedi bare menanër ḡaḡek jaḵ alam vu buk sënë nabë denevonḡ nḡaa nipaya. In wirek avëh sënë nedo dob nenga, rëḵ yam in bë genḡo Solomon* yi ḡaḡek los kwa böp. Gaḵ mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Solomon*, rëḵ ham su nḡo aye rë. ³² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḵ seggi mehönon hir ḡaḡek, lob rëḵ alam Nineve kedi debare medenanër ḡaḡek jaḵ alam vu buk sënë nabë denevonḡ nḡaa nipaya. In alam Nineve denḡo Yona aye medegḡerin sir yah vu Anutu. Gaḵ mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Yona, rëḵ ham su wërin ham rë.”

*Yesu Nër Bë Hil Malad Tu Hil Navid Yi Ram
(Mt 5:15; 6:22-23)*

³³ “Mehöti su netaggi loḵ ram menevun luḵ ya reek len ma, nekeyoveḵin dëḡ rak rë. Gaḵ netunḡ rak ya reek in bë alam sën dedoḵ na begganḡ ayo lo degelë nyëḡ. ³⁴ Log malam tu navim yi ram. Bë malam natum in nḡaa nivesa, og ranḡah rëḵ gegwanḡ na navim pin los dahis. Gaḵ bë malam natum in nḡaa nipaya, og navim pin rëḵ malakenu doḵ. ³⁵ Om gweḡin hong nivesa, in rëḵ ranḡah sën nedo loḵ hong lo malakenu doḵ. ³⁶ Nabë navim pin ranḡah rot, gelen ti su malakenu rë, og navim pin rëḵ ranḡah na verök nabë sën ram nejeh rak hong.”

Nġaa Nipaya Sĕn Alam Parisai Los Tatovaha Denevonġ Lo*
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 20:45-47)

³⁷ Yesu nĕr ġaġek sĕnĕ ggovek, log Parisai* ti nĕr bĕ na mega nos geving yi. Lob ya meloġ ya begganġ ayo beya nedo ya tevor. ³⁸ Lob Parisai* sĕnĕ lĕ bĕ Yesu sesor meya nedo ya tevor menegga nos gesu ripek nema rĕ, lom kwa ya nġahi. ³⁹ Rĕġ Mehĕbĕp nĕr vu yi bĕ, “Ham Parisai*, ham neripek kap los perĕ navi mu, gaġ ham ayomin og hodeġ los nġaa nipaya pup ya. ⁴⁰ Ham kwamin ma! Anutu sĕn nero nġaa demi lo, maġ su nero ayo peggo ving rĕ? ⁴¹ Gaġ ham doġ vu alam sĕn deneraġ vu in nġaa, loġ mĕm ham rĕġ nimin rĕp jaġ los dahis.

⁴² Rĕġ mu ham Parisai*! Gĕpin ham! In ham nos pin vu huk saga sĕn ham neġo anon ti ti ggĕp sĕn netu nemadluho lo, beham netunġ netu seriveng vu Anutu. Ham netunġ nos bĕp los mahen mahen pin nebĕ yesĕġ los ġele navi, gejojeng reggu nivesa aggagga. Rĕġ mu ham nehĕk nġaa nirĕp los sĕn ahĕmin geving Anutu lo. Yĕnon, horek sĕn nebĕ hil abo nġaa sĕn netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rĕġ ġevuu na rĕ. Rĕġ mu mĕm hil sepa doġ nġaa bĕp sĕnĕ namuġin.

⁴³ Wĕp-o! Ham Parisai*! Gĕpin ham! In ham ahĕmin neving pangġsĕn bĕ ham medo lĕl mala doġ dub ayo geham ahĕmin neving bĕ alam debengwĕnġ vu ham medegeġo ham jaġ doġ alam tabaak.

⁴⁴ Wĕp-o! Gĕpin ham! In ham nebĕ heljĕnġ sĕn neggĕp vunsĕn loġ sĕv ġebinĕ lo. Alam su deneraġ ni rĕ, geyĕo medo deneggĕk ham ggĕp vavunĕ.”

⁴⁵ Lob alam-horek-yi ti nĕr yah vu yi bĕ, “Ġenĕr nebĕ saga, om ġenĕr ġaġek nipaya yam raġ he ving.” ⁴⁶ Loġ Yesu nĕr yah bĕ, “Ham alam-horek-yi, gĕpin ham ving! In ham netelĕ nġaa maggin raġ ya mehĕnon kwaj. Rĕġ ham ti su netelo nema ya in bĕ doġ vu sir teka rĕ.

⁴⁷ Wĕp-o! Gĕpin ham! In ham ġenumin lo desis alam-denenĕr-ġaġek-ranġahsĕn lo wirek medediik, log gwĕbeng og ham medo nelev begganġ-bedub-yi nivesa vesa raġ nedo waak sĕn denebĕ seġĕj loġ lo. ⁴⁸ Ham nevonġ nebĕ sĕnĕ, log ham kwamin nevo ham ġenumin lo hir nġaa nipaya saga beham ahĕmin nivesa in. In ham ġenumin denesis alam saga, log ham nevunĕġ vu hir bedub.

⁴⁹ Nebĕ saga om sĕn Anutu los kwa bĕp nĕr bĕ, ‘Sĕġ ġevonġ alam-denenĕr-ġaġek-ranġahsĕn los sinarĕ la dena vu sir, lob rĕġ dengis sir la denadiik, gedegetii vahi na depalet doġ.’ ⁵⁰ Nebĕ saga om Anutu rĕġ nanĕr alam-denenĕr-ġaġek-ranġahsĕn pin sĕn denesis sir wirek vu nyĕdahis sĕn Anutu tunġ yaġek los dob beyam verup gwĕbeng agi degwa gĕp vu alam vu buk sĕnĕ nabĕ desis sir ving. ⁵¹ Loġ sĕn Abel diik wirek lo rot, beyam verup loġ Sakaria sĕn diik loġ jepĕ degwa los dub ayo vabuung vuheng atov lo. Sa nanĕr vu ham yĕnon nabĕ: Anutu rĕġ nanĕr nabĕ nipaya pin nyĕvewen rĕġ natĕk vu alam sĕn denedo gwĕbeng agi.

⁵² Wĕp-o! Ham alam-horek-yi! Gĕpin ham! In ham vun kii sĕn tateġin aggata vu mehĕnon medejaġ ġaġek los kwa bĕp ni lo. Ham su nġo nepedi veluung avi meneloġ ya rĕ, log ham newĕrin aggata in alam vahi sĕn denevonġin bĕ dedoġ na lo ving.”

⁵³ Lob Yesu vu begganġ sĕnĕ ayo beto meyah dobnĕ, lob alam-horek-yi loġho Parisai* nij wĕĕk medenevonġ newa newa in bĕ denanĕr ġaġek jaġ yi. Lob deneloġ tepĕġ in ġaġek agga ti ti vu yi pangġsĕn in bĕ degenġo aye. ⁵⁴ Lob deseji yi in bĕ denatĕk jaġ ġaġek ti berup avi, lob degevonġ ġaġek vu yi.

12

Yesu Nĕr Bĕ Hil Ġĕġin Hil In Nġaa Tetuhinsĕn
(Mt 10:26-27)

¹ Alam nġahiseġĕ raġ neggĕp mehĕmehĕo desup sir yam mederaġ vu sir, log Yesu nenĕr vu yi hur maluh lo bĕ, “Ham su gwa jaġ Parisai*, in ham rĕġ natu alam kwamin luu nabĕ sir. ² In nġaa pin sĕn neggĕp vunsĕn lo, rĕġ natĕk nam ranġah vu tamusĕn. Genġaa pin sĕn debom meneggĕp loġ ġobeng gwĕbeng lo, og mehĕnon rĕġ dejaġ ni vu tamusĕn.

³ Nebë sënë om gägek sën ham nenër loḵ mala vahis lo, og alam rëḵ degengö jaḵ hes. Ga, gägek pin sën ham nepatereng loḵ begganḡ ayo lo, og rëḵ debare jaḵ telig gedetahi na rangah.”

Yesu Nër Bë Hil Ağönengin Anutu Yö Timu Baḡurek Babu

(Mt 10:28-31)

⁴ “Sa mehö lo, sa nanër vu ham nabë: Ham su gönengin alam sën dengis ham navimin mu meham nadiiḵ lo. In su deyoh vu bë dengis ham anomin geving rë. ⁵ Gaḵ mëm sa tato mehö sën ham gönengin yi lo: Ham gönengin yi sën nesis mehönön medenediḵ, geniwëëḵ neggëp beyoh vu bë rëḵ getë anoj doḵ na Nyëḡ-nengwah-yi geving lo. Om sa nanër vu ham nabë mëm ham gönengin Mehö sënë.

⁶ Log ham neraḵ ni. Alam denebaḡo soḵ mahen nemadvahi raḵ toea luu mu, rëḵ Anutu su kwa nevorekin soḵ nebë sënë ti rë. ⁷ Gaḵ ham, og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis beneraḵ ni. Om ham su gönengin ham, in Anutu kwa nevo ham kesuu soḵ mahen mahen ngähiseḵë sënë menëḡin ham.”

Yesu Nër Gägek Raḵ Alam Sën Denanër Yesu Arë Rangah Lo

(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Log sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti nanër yi rangah gëp mehönön malaj nabë sa alam yi, og Mehönön Nalu rëḵ nanër yi rangah nabë sënë gëp Anutu yi angër lo malaj.

⁹ Log bë mehöti dah sarëḡ vun in mehönön, og sëḵ dah arë vun in Anutu yi angër lo.

¹⁰ Mehöti bë nanër gägek nipaya ti jaḵ Mehönön Nalu, og aggata neggëp in bë mëm Anutu rëḵ dahun yi nipaya sënë na. Gaḵ nabë mehöti nanër gägek nipaya ti jaḵ Anon Vabuung, og aggata su neggëp in bë Anutu rëḵ dahun yi nipaya ti sën lo na rë.

¹¹ Log nabë alam degelë ham paya in sën ham nesepa loḵ sa lo medegeḵo ham na dub-supinsën-yi ayo, gevu gavman, gevu alam sën detu ggev lo, og ham su newamin jaḵ nabë, ‘Maḵ hil rëḵ nanër gägek nah nabë va? Ma hil rëḵ nanër gägek re?’ ¹² Gaḵ doḵ buk saga, og Anon Vabuung yö rëḵ gevongḡ gägek sën ham nanër nah lo vu ham.”

Gägek Peggirinsën Raḵ Mehö-los-bengö-ggoreksën Kwa Masën Ti

¹³ Alam yu böpata sën yam denedo lo ti nër vu Yesu bë, “Tatovaha, ḡenanër vu arig nabë basuh alu amamin yi ngaa pin begevongḡ vahi vu sa.” ¹⁴ Rëḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Sa mehö-e! In re ggooḡin sa raḵ in bë sa ḡangö ham gägek, ma sebo ham ngaa gelek-a?”

¹⁵ Log nër vu sir ving bë, “Ham gweḡin ham! Beham kwamin bo in ham rëḵ malamin anon in ngaa ngaa. In mehöti sën yi ngaa ngähiseḵë lo, og su rëḵ medo mala-tumsën jaḵ yi kupeḵ rë.”

¹⁶ Loḵ tatekin gägek ngwë ggökin vu sir bë, “Mehö-los-bengö-ggoreksën ti yi nos anon loḵ rot menedo huk anon. ¹⁷ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën sënë kwa nevo loḵ ayo bë, ‘Sëḵ ḡevongḡ nabë va? Sehög begganḡ su yoh vu bë sa ḡetungḡ nos anon pin sënë doḵ nam rë.’ ¹⁸ Loḵ nër bë, ‘Maam sa ḡevongḡ nabë sënë: Sëḵ ḵevoh sa jök pin na, gesedev böp böp doḵ nah. Lob mëm sëḵ ngupin wit* ḡahis los sa ngaa nivesa vesa pin jaḵ na jök sënë. ¹⁹ Log mëm sëḵ nanër vu sa nabë, ‘Ma sa in-a! Sesupin ngaa ngähiseḵë beyoh vu nḡebek ngähiseḵë rot. Om sëḵ sewah bemedo meḡa los nanum kwaḡ vesa vesa.’ ²⁰ Rëḵ Anutu nër vu yi bë, ‘Kwam ma rot! Rëḵ ḡenadiiḵ pehi buk sënë. Log ngaa pin sën ḡesupin menedo lo, og rëḵ natu re yi ngaa?’ ²¹ Om alam sën yö kwaj neya vu hir ngaa mu gesu kwaj neya vu Anutu rë lo, rëḵ nabë saga.”

Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jaḵ Bekwad Na Ngahi

(Mt 6:25-34)

²² Log Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, “Nebë saga om sa nanër vu ham nabë: Ham su newamin jaḵ in ham medoḵ tepëḵ nabë, ‘Hil rëḵ aḡa va?’ Geham su newamin jaḵ in navimin nabë, ‘Hil rëḵ ḵebu navid jaḵ va?’ ²³ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁴ Om ham kwamin bo soḵ lo rë. Su denehin nos ḡahis rë, gesu denerur anon medenesupin rë. Hej jök los begganḡ sën deḡetungḡ anon doḵ lo ma. Rëḵ Anutu nevet

sir. Gaḵ ham mehönön, og ham kwesuu soḵ lo yönön! ²⁵ Nabë ham ti kwa bo nabë geḵo yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og maḵ yoh vu bë rëḵ gevong-a? ²⁶ Ma! Ham su yoh vu bë gwevongŋŋaa mahen teka nabë sënë rë, om ham su newamin jaḵ inŋaa vahi.

²⁷ Ham kwamin bo sesik talohék sën nekweḵ pahup ayo lo rë nabë deneraḵ nebë va? Su denevongŋ huk rë, besu denevasu tob rë. Rëḵ mu sa nanër vu ham nabë: Wirek Solomon* los yi vunëḵ vunëḵ niḵapiik neggërin yi, rëḵ mu ti su nivesa nebë sesik sënë rë. ²⁸ Yönön, Anutu neḡin vos sën nare gwëbeng gerëḵ dekesik neheng medebesi jaḵ na nengwah agi nivesa. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jaḵ ni nabë Anutu rëḵ geḡin ham nivesa geving kesuu vos saga. ²⁹ Om ham su newamim jaḵ medoḵ tepëḵ in ham nabë ham rëḵ gwa va los nanum va? Geham su medo mekwamin naŋahi. ³⁰ In alam dahis vu dob yiḵ kwaj nevoŋŋaa pin sënë pangŋsën bë denatōḵ vu. Gaḵ ham Amamin vu yaḡek raḵ ni ggovek ya bë ham neraḵ vu inŋaa nebë sënë. ³¹ Gaḵ mëm ham malamin sepa nabë Anutu natu ala begeḡin ham, lob mëm rëḵ boŋaa pin saga vu ham geving.”

*Yesu Nër Bë Hil Angupin Ngaa Nivesa Gëp Yaḡek
(Mt 6:19-21)*

³² “Ham sipsip yu mahen teka sënë, ham su göneng! Gaḵ ham Amamin vu yaḡek joo ḡaḡek menare vorot bë ham rëḵ natu alam-los-bengömin beham medo nivesa geving yi. ³³ Ham gwevongŋ hamŋaa pin balam debaḡo, lob ham bo monë sën ham gwëḵo jaḵ lo vu alam sën deneraḵ vu inŋaa lo in doḵ vu sir. Ham sero jej-monë-yi sën su rëḵ siis jaḵ rë lo. Geham ngupinŋaa nivesa vesa gëp yaḡek, in vu yaḡek ogŋaa su mala nema rë galam hodeḵ su deyoh vu bë dena dus jaḵ rë, gejeluj su nelōḵ rë. ³⁴ Nyëḡ sën ham ngupin ham ḵupeḵ bemedo doḵ lo, og ham rëḵ gwëp natumin.”

Yesu Nër Bë Hil Ġero Hil, Bemedo Ġëḡin Yesu Duk Nom

³⁵ “Ham gwevëh ham tob dus, beham baḵu ahon jaḵ ḵabi, geham taggi doḵ ram, bemedo gwëḡin Yesu duk nom. ³⁶ Ham gwevongŋ nabë sën hur deneḡin hir alam in ya nos böp sën maluh ti lu venë denejom nemaj gerëḵ nom geto lo, om deneḡin yi in bë pepa jaḵ repingŋ, og detahinin pevis in yi. ³⁷ Nabë alaj nom geto begelë genahën medo denetum, og hur lo sënë rëḵ kwaj vesa. Sa nanër vu ham yönön nabë: Alaj yö rëḵ gevëh tob nos yi gërin yi, log mëm nanër vu sir nabë na detetup doḵ tevor. Log yö rëḵ bo nos gelek sir. ³⁸ Yönön, nabë nam buk vuheng, ma doḵ sën ḵōḵrëeh nesu beron ti geneggëp yah lo, begelë nabë yö nedo denetum, og yö rëḵ kwaj vesa rot.

³⁹ Log ham kwamin boŋaa sënë rë: Bë begganḡ ala genḡo hes mala sën mehō hodeḵ rëḵ godeḵ yiŋaa lo bengō namuḡin, og su yoh vu bë rëḵ gelë mehō saga mu gedoḵ na yi begganḡ ayo rë. ⁴⁰ Om ham gwero ham nabë saga, in Mehönön Nalu rëḵ nom doḵ buk ti sën ham su kwamin nevo bë rëḵ nom doḵ lo rë.”

*Ġaḡek Peggirinsën Raḵ Hur Nivesa Los Hur Nipaya
(Mt 24:45-51)*

⁴¹ Lob Pita loḵ tepëḵ in bë, “Mehöböḡ, maḵ ŋḡo genër ḡaḡek peggirinsën sënë vu he mu, ma ḡenenër vu alam pin ving-a?” ⁴² Loḵ Mehöböḡ nër yah bë, “Maḵ hur ti tena nedo, beyi mehō los kwa benevongŋ yi huk niröp-a? Og mëm ala rëḵ gooin yi jaḵ in geḡin yi hur vahi pin mebo nos gelek sir niröp doḵ buk sën degeḵo nos lo! ⁴³ Og ala rëḵ na genom berup begelë nabë yi hur nevonḡ huk yoh vu sën nër lo, lob yi hur sënë rëḵ kwa vesa. ⁴⁴ Gesa nanër vu ham yönön nabë ala rëḵ gevongŋ yiŋaa pin doḵ na nema in geḡin. ⁴⁵ Gaḵ bë hur saga kwa bo nabë ala su rëḵ nom berup pevis rë, lob beek hur maluh los hur avëh, log yö medo mega los nanum mekeyevin, ⁴⁶ og ala rëḵ nom doḵ buk ti sën yi hur su neḡin yi loḵ lo rë, gaḵ rëḵ nom doḵ hes mala sën yi duḡin lo. Lob ala rëḵ ngis yi rot mebasap yi, log getë yi na medo geving alam sën denekeyëh ḡaḡek lo, bedegeḵo nyëvewen gëp ti.

⁴⁷ Sa nanër nabë hur sën neraḵ ala kwa ni ggovek ya, rëḵ mu su nesepa loḵ rë, om ala rëḵ beek yi pangŋsën rot. ⁴⁸ Log mehōti bë duḡin ala kwa lom gevongŋ paya beyoh vu bë rëḵ geḵo nyëvewen doḵ nah, og ala su rëḵ beek yi pangŋsën rot rë. In alam sën alaj boŋaa

nğahisekë doḱ nemaj lo, og alaj kwaj nevo bē degevonḡ huk bōpata medegeḡin nḡaa pin saga nivesa. Log alam sēn degeḡin huk nḡahisekë lo, og alaj kwaj nevo bē degevonḡ pin nirōp, gedegevonḡ huk vahi geving.”

Yesu Nēr Bē Mehōnon Rēḱ Debasuh Sir Degwa Jaḱ Yi Ġaḡek

(Mt 10:34-36)

⁴⁹ “Sa haḱo nengwah yam in bē natum ḡep dob, om ko nengwah sēnē natumek-a! ⁵⁰ Dus raḱ in bē sa ḡaḱo ḱerus, om sa hevongin bē govek na pevis in sayoḡ maggin rot. ⁵¹ Maḱ ham kwamin nevo bē seyam in bē ḡevonḡ mamer vu dob-a? Ma! Sa nanēr vu ham nabē: Seyam in bē alam degenḡo sa ḡaḡek bedebasuh sir na yu luu. ⁵² Rēḱ degevonḡ doḱ buk sēnē mena rot. Alam nemadvahi rēḱ demedo doḱ begganḡ timu, lob debasuh sir na yu luu. Lōo rēḱ degelē luu paya, log luu rēḱ degelē lōo paya. ⁵³ Rēḱ debasuh sir bamaj rēḱ degelē naluj maluh lo paya, genaluj maluh rēḱ degelē amaj paya. Log ataj rēḱ depemēḡin naluj avēh lo, genaluj avēh lo rēḱ depemēḡin ataj. Gavēh bōp rēḱ denapēēḡ ggej avēh lo geggej avēh lo rēḱ denapēēḡ ggej avēh bōp, degwa jaḱ sa ḡaḡek.”

Nḡaa Sēn Hil Rēḱ Ġalē Jaḱ

(Mt 16:2, 3; Mk 8:11-13)

⁵⁴ Log nēr vu alam ving bē, “Ham nelē beggob nekebu yam ḡḡep sēn hes nemasuseḱ ya lo, lob ham nenēr pevis bē, ‘Hob vonḡin geto!’ Lob hob neto yönōn. ⁵⁵ Log ham nengo bē sang neyam ḡḡep ahē, lob ham nenēr bē, ‘Hes vonḡin natum bōpata-o!’ Lob anon nerak yoh vu saga. ⁵⁶ Ham alam ḡaḡek tetuhinsēn ata! Ham nelē raḱ dob yi nḡaa, ga, yaḡek yi nḡaa. Rēḱ ham su nerak buk sēnē ni benerak ni bē Anutu nevonḡ huk loḱ ham vuheng atov rē.”

Yesu Nēr Bē Hil Semu Ġaḡek Pevis Gaḱ Su Na Bebōpata Jaḱ

(Mt 5:25-26)

⁵⁷ “Nebē va sēn ham su nḡo neseggi nḡaa sēn neyoh vu lo menevonḡ rē-ē? ⁵⁸ Buk sēn ḡenena geving mehō sēn melu neya in gwevonḡ ḡaḡek lo, og melu nahēn nenōk aggata, log ḡenanēr vu yi bemelu semu ḡaḡek, in rēḱ dadii hong doḱ na jaas sēn nengo ḡaḡek lo nema. Lob jaas bo hong doḱ na ahēvavu nemaj, lob ahēvavu degetunḡ hong doḱ na ḱarabus. ⁵⁹ Om sa nanēr vu hong nabē: Su rēḱ gwetah hong vēr in ḱarabus pevis rē. Gaḱ rēḱ ḡemedo rot bena berup doḱ buk sēn hong nyēvewen govek na los dahis lo lom mēm.”

13

Mehōti Bē Su Ġerīn Yi Rē, Og Rēḱ Mala Nama

¹ Yiḱ loḱ buk sēnē, lob mehō la denēr alam Galilea la vu Yesu bē Pilatus sis sir benij ḱōḱ keseh beto meya sarōmin ving hir seriveng ḱōḱ. ² Lob Yesu nēr yah vu sir bē, “Ham kwamin nevo bē alam Galilea sēnē hir nḡaa nipaya nḡahi negḡep vu sir kesuu Galilea vahi pin om sēn malaj ma raḱ-a? ³ Sa nanēr vu ham nirōp nabē: Ma! Su nebē saga rē! Rēḱ mu nabē ham su gwērīn ham rē, og ham pin rēḱ malamin nama nabē saga. ⁴ Ma alam nemadluho-menemadvahi-vidēk-lōo (18) sēn begganḡ ading vu Siloam kepē mesis sir wirek bedediḱ lo, og maḱ ham kwamin nevo bē hir nḡaa nipaya kesuu alam vahi pin sēn denedo Yerusalem lo hir nḡaa nipaya? ⁵ Ma! Sa nanēr vu ham nirōp nabē: Su nebē saga rē! Rēḱ mu nabē ham su gwērīn ham rē, og ham rēḱ malamin nama nabē saga.”

Ġaḡek Peggirinsēn Raḱ Ḳele Sēn Su Nesis Anon Rē Lo

⁶ Loḱ nēr ḡaḡek peggirinsēn ti bē, “Mehōti varoh ḱele pik* ti menare loḱ yi huk wain ayo, lob ya in bē gelē anon mejur, rēḱ anon ma. ⁷ Lob nēr vu hur sēn nevonḡ huk in lo bē, ‘Ḡenḡo? Seyam sero pik* anon yoh vu nḡebek lōo, rēḱ ma, om ḡebuv ḱele na, ma va sēn vasap dob jeji rot-ē!’ ⁸ Loḱ yi hur sēn lo nēr yah bē, ‘Mehō bōp, ḡenakōōḱ ḡebare ta ngwē sēnē geving, besedev dob doḱ degwa, gesa ḡetunḡ tebek doḱ degwa balu ḡalē rē. ⁹ In maḱ mēm rēḱ ngis anon doḱ ta sēnē. Rēḱ mēm nabē nama lo, og mēm nḡo rēḱ ḡebuv na.’ ”

Yesu Vong Bavëh Ti Nivesa Raḵ Loḵ Buk-sewahsën-yi

¹⁰ Yesu vare nenër ḡaḡek vu alam loḵ Buk-sewahsën-yi* ti loḵ dub-supinsën-yi ayo. ¹¹ Log avëh ti nedo, rëḵ memö gwang ya ayo lob vong beni neraḵ yoh vu nḡebek nemadluho-menemadvahi-mevidek-löö (18). Lob avëh sënë seḵë ma rot gedemi seḵë vegguu besu yoh vu bë kedi bare niröp rë. ¹² Yesu lë yi, lob tahi yi ya benër vu bë, “Avëh-e, sa hevong behong niraksën maya.” ¹³ Log bë nema raḵ avëh sënë, lob demi sesor avuti benare niröp. Log avëh lo ḵo Anutu arë raḵ. ¹⁴ Rëḵ dub-supinsën-yi ala ahë sengën pangsën in Yesu vong bavëh sënë nivesa raḵ loḵ Buk-sewahsën-yi*. Lob nër vu alam pin bë, “Buk-huk-yi nemadvahi-bevidek-ti neggëp, om nabë ham nam in degevonḡ beham nimin vesa jaḵ, og ham nam doḵ buk-huk-yi, gaḵ ham su nam in nḡaa nabë sënë doḵ Buk-sewahsën-yi*.” ¹⁵ Loḵ Mehöböp nër yah vu yi bë, “Ham alam kwamin luu! Neloḵ Buk-sewahsën-yi* og ham pin neya böök bej beham nekwevelekin ham burmakau los dogi beneḵo sir ya denenum bël. ¹⁶ Gaḵ avëh sënë lo, og yiḵ Abraham yi mewis yi, rëḵ Satan jom yi ahon yoh vu nḡebek nemadluho-menemadvahi-vidék-löö (18). Om sa bë ḵevelekin aggis in yi doḵ Buk-sewahsën-yi*, ma su yoh vu rë?” ¹⁷ Nër nebë sënë, lob sir sën denelë yi paya lo nij mum. Galam pin ahëj nivesa medepisek rot in nḡaa nivesa pin sën nevong agi.

Ḡaḡek Peggirinsën Raḵ Mastet Los Yiist*
(Mt 13:31-33; Mk 4:30-34)

¹⁸ Log Yesu nër ḡaḡek peggirinsën ngwë ggökin bë, “Maḵ sën Anutu-yi-nyëḡ anon jaḵ lo, og yiḵ nebë va? Maḵ seḵ Tateḵin jaḵ va? ¹⁹ Sën Anutu-yi-nyëḡ anon jaḵ lo, og yiḵ nebë nos sën hil nanër bë mastet* lo ḡahis. Mehöti ḵo mastet* sënë ḡahis behin loḵ yi huk. Lob kip merig beni nebë ḵele, lob soḵ sën denevëëng medeneya agi yam denejegwi newisej loḵ.”

²⁰ Loḵ nër ḡaḡek peggirinsën ngwë ggökin bë, “Maḵ sa Tateḵin sën Anutu-yi-nyëḡ anon jaḵ lo jaḵ va ngwë geving-a? ²¹ Sën Anutu-yi-nyëḡ anon jaḵ lo, og yiḵ nebë yiist* sën nevong bebrët nerig lo. Avëh ti sarömin yiist* sënë los parawa ḵetuḵ böp löö loḵ ḡabum, lob köd parawa pin sënë merig.”

Hil Adoḵ Na Veluung Avi Mahen
(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Log ya neḵo loḵ nyëḡ los begganḡ-bu la, menenër ḡaḡek vu alam, log ya in bë na Yerusalem, ²³ lob mehöti loḵ tepëḵ vu yi bë, “Mehöböp, maḵ yiḵ Anutu rëḵ geḵo alam ti ti mu nah vu yi?” Loḵ Yesu nër yah vu bë, ²⁴ “Ham pasang dev vahamin doḵ in ham doḵ na veluung avi mahen. In sa nanër vu ham nabë: Alam nḡahiseḵë rëḵ degevonḡin rot nabë dedoḵ na, rëḵ mu su rëḵ denoh vu rë, ²⁵ in begganḡ ala rëḵ kedi bebehii reping. Log ham rëḵ berup bare dobnë bepepa jaḵ, genanër nabë, ‘Mehöböp, ḡetahinin reping in he!’ Loḵ rëḵ nanër nöḵ vu ham nabë, ‘Ham re lo? Sa duḡin ham!’ ²⁶ Loḵ ham rëḵ nanër nah nabë, ‘He sën hil los naha nos los nanum loḵ ti, geḡenare loḵ he aggata meḡenenër ḡaḡek vu he lo.’ ²⁷ Loḵ rëḵ nanër vu ham nabë, ‘Ham re lo? Sa duḡin ham! Ham sënë nevong nḡaa nipaya, om ham jaḵ na nenga in sa!’ ²⁸ Ham rëḵ gwelë Abraham ga, Isaak ga, Yakop galam-denenër-ḡaḡek-rangahsën pin demedo doḵ Anutu-yi-nyëḡ, rëḵ mu ham, og rëḵ dejos ham nah dobnë beham rëḵ ngu megweköö nyëmin. ²⁹ Gaḵ alam vu nyëḡ sën hes mala neverup los nyëḡ sën hes mala nemasuseḵ ya lo, galam vu nyëḡ sën ayööng neyam lo los nyëḡ sën sang neyam lo, og rëḵ dedoḵ na bemedo dega nos böp ḡëp Anutu-yi-nyëḡ. ³⁰ Yönon, log alam vahi vu tamusën rëḵ nah denatu alam muḡinsën. Galam vahi vu muḡinsën rëḵ nom denatu alam tamusën.”

Yesu Su Raḵ Yerusalem
(Mt 23:27-39)

³¹ Lob alam Parisai* la denër niröp loḵ buk sënë vu yi bë, “Gwevuu nyëḡ sënë geḡena nyëḡ ngwë, in Herot* vongin ngis hong meḡenadiiḵ.” ³² Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham na nanër vu anöö bemën kwa nḡahi saga nabë, ‘Ḡengo! Seḵ ḡetii memö geto dena, gesëḵ

gevong balam nijraksen nijvesa jak pehi geneheng. Gaq duu og sek semu sa huk na verok yi.' ³³ Rək mu sek medo mena pehi senē geneheng, ga, duu. In su yoh vu bē dengis alam-denenēr-gāgek-rangahsēn ti dok begganḡ-bu ngwē rē, gaq yik yō dengis menadiik dok Yerusalem timu.

³⁴ "Oo Yerusalem, Yerusalem, hong mehō genesis alam-denenēr-gāgek-rangahsēn medenediik, gegenetengwa Anutu-yi-alam sēn nevong sir yök vu hong lo rak gelong medenediik. Sa nehevong beron beron in bē sengupin nalum lo nabē sēn kökrēeh ata nesupin nalu lo loq yah babu lo, rək nim nelēl. ³⁵ Om ham gwengō rē! Anutu vuu ham ya ggovek ya beham nyēg rək nabumeng na. Sa nanēr vu ham nabē: Ham su rək malamin jak sa gökin nah rē, rot bena berup dok buk sēn ham nanēr nabē: 'Anutu gevong semusemu vu Mehō sēn vong yam los niwēek lo!'"

14

Yesu Vong Bemehō Nivuuksēn Ti Nivesa Rak Yah

¹ Lob Buk-sewahsēn-yi* ti, lom Yesu ya medo negga nos ving Parisai* hir ggev ti, lob alam medo malaj nesepa yi. ² In mehō vuuksēn ti nedo, lob nedo loq mala. ³ Yesu lē, lob loq tepək vu alam-horek-yi los alam Parisai* bē, "Yoh vu bē hil gevong balam nijraksēn nijvesa jak dok Buk-sewahsēn-yi*, ma su yoh vu rē?" ⁴ Rək ayej ma rot, lom ko mehō saga bevong benivesa rak, log vong yah meya ⁵ genēr vu sir bē, "Bē ham ti nalu ma yi burmakau ti bēs duk asoreng-bēl-yi dok Buk-sewahsēn-yi* ti, og maq ham su rək dadii jak nom dok buk saga rē? Gaq ham rək gwevong!" ⁶ Rək su kwaj tok rak gāgek ti medenēr loq yah rē.

Yesu Nēr Bē Hil Dahun Hil

⁷ Yesu lē vatēvek sēn deyam in bē dega nos lo ya denedo rak sēa sēn los arē lo. Lob nēr gāgek rak sir betatekin bē, ⁸ "Nabē mehōti gevong dik nam vu hong nabē gena nos böp sēn maluh ti lu venē denejom nemaj lo, og su gweto gemedo jak sēa sēn los arē lo. In tum mehō sēnē, maq rək gevong dik in mehō ngwē sēn los arē kesuu hong lo nam geving. ⁹ Bē gevong nabē sēnē, og mehō sēn vong dik in meluu lo rək nam nanēr vu hong nabē, 'Gēbo sēa-los-arē saga vu mehō sēnē.' Lob rək nim namum böpata rot begenah gemedo lēl hus. ¹⁰ Om nabē mehōti gevong dik in hong nabē gena nos böp geving yi, og gena geberup gemedo lēl hus. Gwevong nabē sēnē in lob mehō sēn vong dik in hong lo nam gelē hong lob nanēr nabē, 'Sa mehō, genam lēl mala.' Nabē nanēr nabē sēnē, og mēm alam pin sēn ham los newa nos lo rək degelē nabē ko hong rak. ¹¹ In mehōti bē yō geḡo arē jak, og Anutu rək dahun yi. Gaq mehōti sēn nabē dahun yi lo, og Anutu rək geḡo arē jak na vavunē."

Gwevong Dik Na In Mehōnon Nabē Denam Nos Böp, Og Gwevong Nabē Sēnē

¹² Log nēr vu mehō sēn vong dik ya in yi lo bē, "Nabē gwevong nos böp ti, og su gwevong dik na in nim papu lo, arim lo, galam sēn ham degwa ti lo. In maq rək degevong dik nom in hong begena gegwa nos dok nah hong nos saga gēp hir begganḡ buk ngwē. ¹³ Gaq nabē gwevong nos böp, og mēm gwevong dik na in alam bengōj masēn, galam vahaj paya los vahaj kasōm, galam malaj kenod. ¹⁴ In alam nebē sēnē su deyoh vu bē debo dok nah hong nos nyēvewen vu hong rē. Gwevong nabē sēnē, lob kwam vesa. In Anutu rək bo dok nah hong nos vu hong vu Buk-tamusēn dok buk sēn alam yohvu dekedo jak nah gēp bedub lo."

Gāgek Peggirinsēn Rak Nos Böp (Mt 22:1-10)

¹⁵ Alam sēn losho Yesu medo denegga nos agi ti ngo gāgek sēnē, lob nēr vu Yesu bē, "Mehōti sēn rək medo mega nos dok Anutu-yi-nyēg lo og kwa vesa." ¹⁶ Rək Yesu nēr yah vu yi bē, "Mehōti vongin bē gevong nos böpata, lob vong dik ya vorot vu alam ngāhi in bē nam dega nos böp sēnē. ¹⁷ Lob mēm ya verup loq buk sēn dega nos böp dok lo, lob vong yi hur ya denēr vu alam sēn vong dik ya in sir wirek lo bē, 'Ham nam jak in sa

hero ngaa pin ggovek ya menedo.’¹⁸ Rëk alam saga sir pin ti ti yö kwaj nevo hir gägek medenenër yah vu bë su deyoh vu bë dena rë. Sir ti nër bë, ‘Sa baço huk bengö ti, om sa naya in galë kesii. Om wöp-o, sa su yoh vu bë nök rë.’¹⁹ Log ngwë nër vu bë, ‘Sa baço burmakau-huk-yi nemadluho, om sa naya in tahu sir doḵ huk, om wöp-o, sa su yoh vu bë nök rë.’²⁰ Log ti nër bë, ‘Yiḵ sa nahën nehaço avëh gwëbengko, om sa su yoh vu bë nök rë.’

²¹ Lob hur sën lo yah meya demi meris menër vu ala. Lob begganḡ ala ahë sengën rot, lob nër vu yi hur bë, ‘Ġena pevis megenoh vu aggata böp pin los mahen pin vu nyëḡ sënë, begweḵo alam bengöj masën, galam vahaj paya, galam malaj ḵenod, galam vahaj ḵasöm lo megweḵo sir doḵ nam sa begganḡ.’²² Lob yi hur yah geyom verup, lom nër bë, ‘Sa hevongḡ yoh vu ayem, rëḵ mu len la nahën neggëp meris.’

²³ Lob ala nër yah vu bë, ‘Om ġena ġenoh vu aggata böp pin, geġena ġesepa doḵ heek degwa geving, beġedadii alam denam. In sa hevongḡin bë sa begganḡ yö napup.’²⁴ Gaḵ sa nanër vu hongḡ nabë: Alam pin sën sa hevongḡ dik ya in sir wirek lo, og su rëḵ dega sa nos rë.’”

Hil Kwad Bo Meġero, Loḵ Mëm Hil Tamuin Yesu

(Mt 10:37-38)

²⁵ Alam yu böpata denetamuin Yesu medeneya, lob Yesu ggërin yom menër vu sir bë,²⁶ “Nabë mehöti nam vu sa rëḵ ahë neving ama lu ata gevenë losho nalu lo gari lo avëhnö lo kesuu sa, genabë yö kwa nevo yi kesuu sa, og mehö sënë su yoh vu bë natu sa hur rë.²⁷ Gemehöti sën su kerë yi ḵelepeḵo* metamuin sa rë lo, og su yoh vu bë rëḵ natu sa hur rë.

²⁸ Gaḵ bë ham ti kwa nevo bë dev begganḡ ading ti jaḵ na vavunë, og nedo bekwa neḵo ngaa-begganḡ-yi yi monë muġin loḵ mëm.²⁹ Nabë su gevongḡ nabë sënë rë geyö barah mudeng mu doḵ na meris, log su yoh vu bë gevongḡ besemu na rë, og alam pin rëḵ degelë bedenänër pelë jaḵ mehö sënë, gedenanöp jaḵ nabë,³⁰ ‘Mehö sënë nelev begganḡ, rëḵ mu su yoh vu bë rëḵ dev mesemu na rë.’

³¹ Log bë mehö-los-bengö ti na begö vu mehö-los-bengö ngwë, og medo mekwa neḵo aggata pin muġin loḵ mëm neya. In maḵ yiḵ hen alam-begö-yi 10,000 mu, log mehö-los-bengö ngwë yi alam-begö-yi 20,000 kesuu hen. Om rëḵ kwa bo namuġin meġero rë nabë: Maḵ rëḵ ngis begö vu mehö-los-bengö ngwë sënë begetii na, ma maḵ su yoh vu rë?³² Rëḵ nabë raḵ ni bë su yoh vu rë, og alam nyëḡ ngwë sën lo yö nahën denedo ading, log nevongḡ mehö la ya denenër gägek ya bë desemu gägek menadiiḵ gebeḡö gëp.

³³ Nebë saga, om ham kwamin bo rë. Bë ham ti gelë yi ngaa mu nabë nġaanon, og su yoh vu bë natu sa hur rë.”

Ġägek Peggirinsën Raḵ Mamireng Sën Nengën Nemaya Lo

(Mt 5:13; Mk 9:50)

³⁴ “Mamireng og ngaa nivesa. Rëḵ mu nabë mamireng sënë nengën nama na, og rëḵ hil ġevongḡ benengën jaḵ nah nabë va?³⁵ Mamireng nebë sënë og su yoh vu bë hil rëḵ sarömin los dob rë, in rëḵ gevongḡ paya vu nos vë, log hil su ayoh vu bë ḵeseh doḵ na geving reggu ahëj sën hil neḵetëḵin loḵ huk lo rë, in su rëḵ bo tebeḵ doḵ nos rë. Gaḵ hen huk maya veröḵ yi behil nehetë ya meris. Mehöti bë nenga neggëp, og genġo gägek sënë.”

15

Ġägek Peggirinsën Raḵ Sipsip Sën Mala Ma

(Mt 18:12-14)

¹ Log alam sën denëḵo takës* losho alam nij paya deneya vu Yesu medenengö yi gägek.² Lob Parisai* losho alam-horek-yi denër yi bë, “Mehö sënë ahë neving alam nijpaya, genegga nos ving sir.”

³ Denër nebë sënë, lob Yesu nër gägek peggirinsën vu sir bë,⁴ “Bë ham ti yi sipsip 100 denare, lob nabë ti mala nama, og rëḵ gevuu 99 bare dega kesëḵ gëp nyëḡ len ti, log na

sero ti sën mala ma lo. Yö rëk sero niwëek rot benatök jaḵ loḵ mëm. ⁵ Bë natök jaḵ, og rëk kerë jaḵ gëp baḡë los kwa vesa menah. ⁶ Rëk nah berup begganḡ, lob tahi yi alam lo, galam sën yik sir begganḡ-bu ti lo, bedenam vu yi, lob nanër vu sir nabë, ‘Hil kwad vesa! In sa sipsip ti mala ma, rëk setök vu behaḵo yom ggökin.’ ⁷ Om yik nebë saga, sa nanër vu ham nabë: Angër lo vu yaḡek kwaj vesa in alam yohvu 99 nebë saga, in su huk neggëp vu sir bë rëk degërin sir rë. Gaḵ nabë alam nij paya ti gërin yi, og rëk kwaj vesa böpata rot vu yaḡek kesuu.”

Yesu Nër Ġaḡek Peggirinsën Raḵ Monë Mala Ma

⁸ “Log nabë avëh ti neḵo yi monë ḡahis nemadluho, loḵ ti mala ma, og rëk taggi doḵ ram gesekee begganḡ ayo menesero rot, bemëm natök jaḵ loḵ mëm. ⁹ Bë natök vu, og rëk tahi yi alam lo, galam sën sir begganḡ-bu ti lo na vu yi, log nanër vu sir nabë, ‘Hil kwad vesa! In sa hevu sa monë ḡahis ti, rëk sa sero metök vu ggökin.’ ¹⁰ Om yik nebë saga, sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti sën nḡaa nipaya neggëp vu yi lo gërin yi nom, og Anutu yi angër lo kwaj vesa rot.”

Ġaḡek Peggirinsën Raḵ Hur Maḡëm Ti Vuu Ama Geya Nyëḡ Ngwë

¹¹ Log Yesu nër ving bë, “Mehöti nalu maluh luu denedo, ¹² lob amon nër vu luho amaj bë, ‘Amaḡ-e, kwam bo beḡebasuh hong monë lu nḡaa pin borot, beḡebo gelek alu arig.’ Lob ama tunḡ nḡaa pin ggelek luho. ¹³ Lob amon su nedo hus ading rë, gaḵ pevis besupin hen beya nyëḡ ading ti. Beya nedo, lob tã yi monë pin ya raḵ nḡaa nipaya paya sën nevong lo. ¹⁴ Vasap yi nḡaa pin bemaya, log meyip böpata verup vu dob sagu. Lob neraḵ vu in nos lu nḡaa. ¹⁵ Lob maam ya nevong huk vu mehöti ggëp nyëḡ sagu. Lob mehö sënë vong yi ya, beya neḡin yi böök lo ggëp yi dob. ¹⁶ Lob kwa neya vu böök hir nos rot bë ga, in mehöti su nelok vu yi rë.

¹⁷ Nebë sënë loḵ kwa yah töḵ raḵ ama, lob nër bë, ‘Amaḡ yi hur lo hir nos nḡahiseḵë, besu deyoh vu bë dega mepalët na rë. Rëk tum sengö yam nado sënë menadiikahëḡ pangësën. ¹⁸ Om maam sa ḵedi jaḵ menah mena vu amaḡ. Log sëḵ nanër vu yi nabë, “Amaḡ. Sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. ¹⁹ Om gwëbeng sa su mehö niḡ vesa yoh vu bë ḡenanër sa nabë nalum rë. Gaḵ gwetunḡ sa natu hong hur ti.” ²⁰ Log kedi raḵ meyah meya vu ama.

²¹ Nahën verup neyam ggëp ading teka, loḵ ama lë yi, lob kwa paya in yi. Lob serög beya kebi yi, gemul* yi. Loḵ nalu nër vu yi bë, ‘Amaḡ, sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. Om sa su mehö niḡ vesa yoh vu bë ḡenanër sa nabë nalum sa rë.’ ²² Rëk ama nër vu yi hur lo bë, ‘Ham gwëḵo tob ading malangeri ti nam pevis bejöp doḵ yi. Geham naḵah seḡes ti doḵ seḵë. Geham jöp suu doḵ vaha. ²³ Geham gwëḵo burmakau nalu tuveḵ sën jeji lo ti nam mengis, in hil aḡa nos böp gekwad vesa in yi. ²⁴ In vong bë sa naluḡ sënë diik ya, rëk gwëbeng vesa loḵ yah ggökin. Mala ma, loḵ hil atök vu yi ggökin.’ Lob kwaj vesa medenepisek in yi lo.

²⁵ Log ari aḡuu ya nedo huk anon, beberup dus raḵ begganḡ, loḵ ngo geggaḡeng dedun gedanelöö rot. ²⁶ Lob tahi hur ti ya, beloḵ tepëḵ vu yi bë, ‘Denevong va sagu?’ ²⁷ Loḵ nër yah vu yi bë, ‘Arim amon yom verup, om sën amam sis burmakau nalu tuveḵ sën jeji lo ti medenegga gekwaj vesa. In nalu su ya mala ma rë, gaḵ ya nedo vesa beyom verup.’ ²⁸ Rëk nalu aḡuu ahë sengën rot, lob su loḵ ya begganḡ ayo rë. Lob ama luḵ ya dobnë, beya semu aye in yi. ²⁹ Rëk nër yah vu ama bë, ‘Sa nehevong hong huk menado yoh vu nḡebek nḡahiseḵë nebë hong nḡaa meris ti, gesa su neḵeyëh ayem beron ti rë. Rëk su ḡenevo memëk nalu ti vu sa, behe los sa alam naha gekwamin vesa rë. Geyö nema rot. ³⁰ Rëk nalum teka saga ya vasap hong nḡaa pin raḵ avëh baggëb lo, geyom verup, lob kwam vo yi beḡesis burmakau nalu tuveḵ sën jeji lo in yi.’

³¹ Loḵ ama nër yah vu bë, ‘Naluḡ, hongëḵ alu nado loḵ ti yoh vu buk, besa nḡaa pin tu hong nḡaa. ³² Gaḵ mëm hil kwad vesa benapisek in arim sënë. In vong bë diik ya, rëk ma genedo vesa beyom verup ggökin. Mala maya verök yi, loḵ hil halë yi ggökin.’”

16

Ġaġek Peggirinsën Raġ Hur Ti Sën Neġin Ala Yi Nġaa Paya Lo

¹ Log Yesu nġer vu yi hur maluh lo ving bġ, “Mehö-los-bengö-ggoreksġn ti nedo, beyi hur ti nedo menġin yi nġaa nġaa paya. Lob mehö la deya vu mehö monġ degwa sġnġ medenġr yi hur rangah vu yi bġ nevasap yi nġaa ngahisekġ. ² Lob tahi yi hur yam benġr vu yi bġ, ‘Ġenevong nebġ tena sġn mehö la denġr bengömu vu sa-ġ? Ġenah ġetatekġn sa nġaa pin sġn ġeneġin lo nabġ ġenevong nebġ tena, in sejaġ ni. In su rġk ġweġin sa nġaa ġökin nah rġ.’

³ Lob mehö sġn neġin yi nġaa lo kwa nevo loġ ayo bġ, ‘Sġk ġevong nabġ va? Ma ġemehö böp rġk juuk sa na pehi lo, ġesa su rġk ġġin yi nġaa ġökin nah rġ. Sa seġġ ma, om sa su yoh vu bġ ġedub dob rġ-o! Log sa niġ nemum bġ sa su ġetaġ nos vu mehö ngwġ. ⁴ Rġk mu sa kwaġ töġ raġ aggata ti, om nabġ sa ġevong nabġ sġnġ, og alam rġk deġġo sa na hir begġang doġ buk sġn sa alaġ juuk sa ġesesu ġġin yi nġaa ġökin rġ lo.’ ⁵ Nebġ sġnġ lob tahi alam pin sġn hir nyġevewen neġġep berġk debo doġ nah vu ala lo ti ti ya vu yi. Lob ti ya verup muġin, lob loġ tepġk vu bġ, ‘Hong nyġevewen va la neġġep vu sa alaġ-a?’ ⁶ Loġ nġr yah bġ, ‘Wġl* dram 100.’ Lob nġr vu bġ, ‘Ġweġo ġapiya teka sġn hong nyġevewen arġ neġġep loġ lo, begweto ġemedo pevis, bekwevu yiġ dram 50 mu doġ ġġp.’ ⁷ Ġgovek log mehö ngwġ verup, lob mehö sġn neġin nġaa lo loġ tepġk vu bġ, ‘Hong nyġevewen va la neġġep-a?’ Loġ bġ, ‘Wit* bġġk 100.’ Lob nġr vu bġ, ‘Om ġweġo hong ġapiya sġn hong nyġevewen neġġep loġ lo, beyiġ kwevu bġġk 80 mu doġ ġġp.’

⁸ Lob ala ngo bġ nevong nebġ saga, lob ġenu ya benġr yi hur sġn tetuhin yi lo bġ yi mehö los kwa. Yönon, mehönon vu dob sġnġ yiġ kwaj böp bedenetetuhin hir alam nebġ sġnġ. Ġaġ alam-rangah-yi, og su denevong nġaa los kwa nebġ sġnġ rġ.

⁹ Om sa nanġr vu ham nabġ: Ham su ngupin monġ in ġwevong nġaa nipaya paya jaġ, ġaġ ham ġwevong balam denatu ham alam jaġ. Ġevu tamusġn sġn monġ nama na lo, og rġk deġġo ham jaġ na begġang nivesa sġn rġk medo degwata los degwata lo.

¹⁰ Nabġ mehöti nemalain nġaa mahen teka teka nivesa, og rġk malain nġaa böp nivesa ġeving. Log mehöti sġn su ġevong nġaa mahen mahen niröp rġ lo, og su rġk ġevong nġaa böp niröp ġeving rġ. ¹¹ Om nabġ ham su ġweġin dob sġnġ yi monġ niröp rġ, og re rġk bo nġaanon vu ham beham ġweġin-a? ¹² Log nabġ ham su ġweġin mehö ngwġ hir nġaa nivesa rġ, og re rġk bo ham ngo ham nġaa sġn lo vu ham-a?

¹³ Hur ti su yoh vu bġ ġevong huk vu ala luu doġ ti rġ. In rġk nidelin ngwġ, ġahġ ġeving ngwġ. Ma rġk napiiġ vu ngwġ, ġenitebö in ngwġ. Ham su yoh vu bġ ġwevong huk vu Anutu los monġ doġ ti rġ.”

Ġaġek Raġ Horek Los Anutu-yi-nyġġ

¹⁴ Rġk alam Parisai* ahġj neving monġ pangġsġn, om denġo ġaġek pin sġn Yesu nġr ġi, lob denöp raġ yi. ¹⁵ Rġk nġr yah vu sir bġ, “Ham ngo neġo ham raġ ġġep alam malaj bġ ham alam yohvu. Rġk mu Anutu raġ ham ayomin ni. In nġaa sġn mehönon denelġ bġ nivesa medeneġo raġ lo, og Anutu nelġ bġ nġaa nipaya.

¹⁶ Horek yi ġaġek los alam-denenġr-ġaġek-rangahsġn hir ġaġek neġġep in bġ hil sepa doġ, rot meverup loġ Jon yi buk. Rġk loġ Jon yi buk, beyam verup ġwġbeng, og Bengö Nivesa raġ Anutu-yi-nyġġ töġ yam rangah. Lob alam pin nij wġġk rot in bġ dedoġ na nyġġ sġnġ. ¹⁷ Yaġek los dob yoh vu bġ ġovek na bemala nama, rġk mu ġaġek sġn neġġep loġ horek lo, og su yoh vu bġ teka rġk ġeto mena rġ.”

Yesu Nġr Ġaġek Raġ Sġn Alam Los Venġ Denevepul Sir Lo

(Mt 5:31-32; 19:9; Mk 10:11-12)

¹⁸ “Bġ mehöti nidġlin venġ ġeġġo avġh ngwġ natu venġ, og nevong bagġġb. Log mehöti sġn nabġ ġġo avġh sġn regga nilġlin yi lo, og nevong bagġġb bengaa nipaya neġġep vu yi.”

Yesu Nġr Ġaġek Raġ Mehö Bengö-ggoreksġn Luho Mehö Meris Lasarus

¹⁹ “Mehöti nedo wirek, lob yö neröp röpröp malangeri ngeri los tob sağap nivesa vesa. Genegga nos nivesa vesa yoh vu buk. ²⁰ Log mehö-kupek-masën ti neggëp loğ yi veluung avi, arë nebë Lasarus. Bepegges vunin yi. ²¹ Rëk kwa nevo timu bë na in patu nos metes sën mehö-los-bengö-ggoreksën nevonğ meneto loğ tevor gëbinë lo mega, rëk ma. Ganöö verup denetep rağ yi pegges.

²² Loğ mehö-kupek-masën lo diik muğin medelev, lob angër deko yi ya nedo ving Abraham. Log mehö-los-bengö-ggoreksën diik tamu bedelev yi ving. ²³ Lob ya nedo Nyëğ-nipaya beneko vanë böpata. Loğ vër mala rağ, lob lë ga, Abraham nedo ading rot, log Lasarus nedo ving yi. ²⁴ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën lo tahi ya vu bë, ‘Amağ Abraham-e! Kwam gevonğın sa begwevonğ Lasarus nam dağoo nema deggis nyë teka doğ bël, begevonğ jağ sa daggeğ bahë yes jağ teka rë. In nengwah sënë gga sa besa hanğo nivanë böpata rot.’

²⁵ Loğ Abraham nër yah vu bë, ‘Naluğ-e! Ngo kwam bo rë! In wirek sën genedo malam vesa lo, og genedo rağ hong ngaa pin nivesa vesa. Log Lasarus nedo paya in ngaa pin. Rëk vu nyëğ sën gwëbeng agi, og nedo nivesa, log genetök vu vanë rot. ²⁶ Log ngaa ngwë sënë ving. Anutu vonğ lii böpata ti neggëp loğ vuheng meneruu hil. Om alam sën denedo agi degevonğın nabë deduğ lii sënë gedenök vu ham, og su deyoh vu rë. Galam sën denedo ggëp aga su deyoh vu bë deduğ lii sënë gedejağ nam vu he rë.’

²⁷ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën lo nër bë, ‘Nebë saga om amağ, sa ketag vu hong bë gwevonğ Lasarus nah bena amağ yi begganğ. ²⁸ In sarig lo nemadvahi denedo loğ. Om Lasarus pasang nanër gağek niwëek vu sir. In rëk dedoğ nam nyëğ sënë bedegeko vanë.’

²⁹ Loğ Abraham nër yah vu bë, ‘Moses losho alam-denenër-gağek-rangahsën hir gağek neggëp vu sir. Om yik degenço saga.’ ³⁰ Lob mehö sën los kupek wirek lo nër bë, ‘Ma rot! Amağ Abraham, sagağ su yoh vu rë. Gağ mëm nabë alam-diiksën ti kedi jağ gëp bedub benah nanër vu sir, og mëm rëk degërin sir.’ ³¹ Loğ Abraham nër yah vu yi bë, ‘Bë su degenço Moses losho alam-denenër-gağek-rangahsën hir gağek rë, log nabë mehöti kedi jağ nah gëp bedub benah nanër, og su rëk degevonğ geving yi gağek geving rë.’ ”

17

Nğaa Nipaya Rëk Gërin Mehönon Besu Degevonğ Geving Yesu Rë (Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

¹ Log Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Nğaa aggagga rëk berup beseggi mehönon, lob rëk kepë sir. Rëk mu gëpin mehöti sën jan doğ vahaj lo! ² In mağ rëk kepë alam sën nahën nij yes yes lo ti jağ ngaa nipaya. Gağ nabë deseyu gelong böpata ti doğ mehö nipaya saga kwa namuğın medegetë yi duğ na loo bemala nama, og sagağ nivesa in lob su rëk kepë mehönon la rë, gağ nama og rëk geço nyëvewen böpata rot vu tamusën. Om ham ngo gweğın ham nivesa.

³ Nabë arim gevonğ ngaa nipaya, og gebo gağek jağ yi. Lob nabë gërin yi, og kwam birek na in yi ngaa nipaya saga. ⁴ Log nabë gevonğ paya vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu doğ buk timu, loğ gërin yi nom vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu genanër vu hong nabë, ‘Wöp-o, sa hevong sënëğ nipaya rot.’ Og kwam birek na in yi nipaya saga.”

Hil Gevonğ Geving Nabë Sënë

⁵ Sinarë lo denër vu Mehöböp bë, “Gwevonğ behe ayomin na niwëek.” ⁶ Loğ Mehöböp nër yah vu sir bë, “Nabë yik ham ayomin nam timu mahen teka mu nabë mastet* gahis, og ham yoh vu bë rëk nanër vu kele malberi sënë nabë, ‘Gesepul hong los degwam megena gejeyanğ hong duğ na loo vuheng’, og rëk gevonğ noh vu ham ayemin.”

Yesu Nër Bë Yi Hur Degevonğ Nabë Sënë

⁷ Log Yesu nër ving bë, “Nabë ham ti yi hur kedub dob gëp huk anon, ma gëgin sipsip govek geberup begganğ, og mağ ala rëk nanër vu yi nabë, ‘Gepevis begejağ nam sëa in gegwa nos’—a? ⁸ Ma! Mu rëk nanër vu yi nabë, ‘Gwero sa nos. Gejöp röpröp in gejuu

sa nos begweko nam beseğa genanum namugin, loḵ mēm rēḵ ġegwa hōm los ġenanum tamu.’⁹ Log maḵ rēḵ kwa vesa megeko hur sēnē jaḵ in nevonḡ nḡaa yoh vu aye? Ma!¹⁰ Om yiḵ ham gwevonḡ nabē saga geving. Nabē ham gwevonḡ nḡaa pin begovek na noh vu sēn Anutu nēr vu ham bē ham gwevonḡ lo, og ham nanēr nabē, ‘Heḵ hur nimin paya. Om huk sēn he nehevong lo, og yiḵ he nḡo he huk om he nehevong.’”

Yesu Vong Alam Nij Sevuuk Nemađluho Nij Vesa Raḵ

¹¹ Yesu yoh aggata meneya in bē na Yerusalem, lob ya meto aggata vuheng atov sēn neruu dob distrik Samaria los Galilea lo. ¹² Medo meya beya verup begganḡ-bu mahen ti, lob alam nij sevuuk nemađluho detōḵ verup vu yi bedenare adingnē ¹³ gedetahi ya vu yi bē, “Tatovaha, kwam paya in he!” ¹⁴ Yesu nelē sir, lom nēr yah vu sir bē, “Ham na tato navimin vu alam-deneḵo-seriveng.” Lob nahēn medo deneyōḵ, log navij tup nivesa raḵ pevis. ¹⁵ Lob sir ti nelē bē navi nivesa raḵ, lob ġġerin yi benepisek in menetahi ya vavunē, geneḵo Anutu arē raḵ geneyah vu Yesu. ¹⁶ Mehō saga yah verup, lob to petev loḵ Yesu vaha genēr vu bē kwa vesa rot. Rēḵ mu mehō sēnē og Samaria* ti. ¹⁷ Yesu lē bē mehō timu sēnē yom to vu yi, lom lēḵ menēr bē, “Sa kwaḡ nevo bē ham nemađluho sēn lo nimin vesa raḵ pin, loḵ sir nemađvahi-bevidek-lubeluu ya deyoh tena? ¹⁸ Su deyom in bē degeḵo Mehōbōp arē jaḵ rē? Gaḵ yiḵ mehō-yu-ngwē sēnē yō timu yom-a?” ¹⁹ Lom Yesu nēr vu yi bē, “Kwedi ġena! Ayom yam timu vu sa om sēn nim vesa raḵ.”

Anutu-yi-nyēḡ Rēḵ Anon Jaḵ

(Mt 24:23-28, 37-41)

²⁰ Lob Parisai* deloḵ tepēḵ in Yesu bē, “Anutu rēḵ nam natu ala megeḡin hil nangērek-a? Loḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Buk sēn nabē Anutu nam geḡin hil lo, og ham su rēḵ gwelē nḡaa ti jaḵ malamin rē. ²¹ Log su rēḵ denanēr vu ham nabē ‘Nedo sagi!’ ma, ‘Nedo sagu!’ rē. Ham nḡo? Anutu yam nedo loḵ ham vuheng atov ggovek ya.”

²² Log Yesu nēr vu yi hur maluh lo bē, “Buk ti vongin berup, lob ham rēḵ gwevonḡ in rot nabē ham gwelē Mehōnon Nalu ġokin, rēḵ mu ham su rēḵ gwelē yi rē gerēḵ nama. ²³ Rēḵ denanēr vu ham nabē, ‘Nedo sagu om ham na!’ ma, rēḵ denanēr vu ham nabē, ‘Nedo sagi om ham nam!’ og ham su tamuın sir, gaḵ ham najom ham ahon! ²⁴ In buk sēn Mehōnon Nalu duḵ nom lo, og ham rēḵ gwelē nabē sēn ham nelē davēs nevēr lom nejēh raḵ nyēḡ pin lo. ²⁵ Rēḵ mu geḵo nivanē nḡahiseḵē rē, galam sēn denedo gwēbeng agi degeruu demij vu yi govek rē. ²⁶ Log doḵ buk sēn Mehōnon Nalu duḵ nom dob lo, og mehōnon rēḵ medo denegevonḡ nḡaa pin nabē sēn denevonḡ loḵ Noa yi buk wirek lo. ²⁷ Mehōnon medo denegga nos los denenum, gemaluh deneḵo venēḡ, gavēh deneraḵ reggaj, beya verup loḵ buk sēn Noa loḵ ya yaḡ ayo lo, loḵ tum bēl bōpata vuḵ verup pevis merehōo sir pin.

²⁸ Log yiḵ rēḵ nabē sēn Lot yi buk lo geving. Denegga nos gedenum gedenebaḡo ḵupeḵ lu nḡaa. Denevaroh nos los denelev begganḡ. ²⁹ Rēḵ mu loḵ buk sēn Lot kedi ġġep Sodom meya raḵ lo, og Anutu vong nengwah bōpata los ġelōnḡ nisangsang sēn netum lo luḵ yam vu vavunē nebē hob megga sir pin bemalaj maya. Ġelōnḡ saga arē nebē salpa*.

³⁰ Lob yiḵ rēḵ mehōnon medo denegevonḡ hir nḡaa aggagga nabē saga doḵ buk sēn Mehōnon Nalu duḵ nom dob betato yi rangah lo.

³¹ Lob nabē mehōti jaḵ na sewah jaḵ yi begganḡ yu tamangsēn vavunē megeḵo ayōōng doḵ buk saga, geyi nḡaa pin doḵ medo begganḡ ayo, og su doḵ nah geḵo yi ḵupeḵ doḵ begganḡ ayo, gaḵ beya mena pevis. Log nabē mehōti na medo huk anon, og yiḵ nabē saga, su serōḡ menah begganḡ, gaḵ beya mena pevis. ³² Ham kwamin bo Lot venē rē. ³³ Nabē mehōti kwa bo navi pangēsēn og su rēḵ medo mala-tumsēn rē. Gaḵ nabē mehōti kwa birek in yi, og anon rēḵ medo mala-tumsēn.

³⁴ Sa nanēr vu ham nabē: Mehō luu rēḵ degēp buk jaḵ ḵanyē timu doḵ buk sēnē, lob Anutu rēḵ geḵo ngwē, log gevuu ngwē begēp. ³⁵ Log avēh luu rēḵ medo denegerii wit* ġahis natu parawa, lob Anutu rēḵ geḵo ngwē, log gevuu ngwē bemedo. ³⁶ [Log mehō luu rēḵ demedo doḵ huk anon, lob Anutu rēḵ geḵo ngwē, log gevuu ngwē bemedo].”

³⁷ Yi hur maluh deloḵ tepëḵ vu yi bē, “Mehöböp, ngaa sënë rëḵ anon jaḵ gëp tena?” Loḵ Yesu nër yah vu sir bē, “Vu nyëḡ sën heljeng neggëp lo, og ḵadani denesup sir ya timu in bē dega.”

18

Ġaḡek Peggirinsën Raḵ Avëh Ti Vonjin Bë Jaas Doḵ Vu Yi

¹ Lob Yesu nër ġaḡek peggirinsën ti vu sir in bē tahu sir beyö denajom jaḵ noh vu buk gesu nij tebö. ² Nër bē, “Jaas sën nenḡo ġaḡek lo ti nedo nyëḡ böp ti. Lob jaas ti sënë su neggönengin Anutu rë, log su kwa nevo mehönön ving rë. ³ Lob avëh alov ti nedo nyëḡ böp sënë ving. Lob neya vu jaas sënë yoh vu buk menenër vu bē, ‘Mehöti vonḡ paya vu sa, om gwenḡo sa ġaḡek megwero.’ ⁴ Loḵ jaas sënë kwa vo muḡin bē su rëḵ doḵ vu yi rë, lob nedo hus ading teka. Loḵ tum yom kwa vo loḵ ayo bē, ‘Sa su nahönengin Anutu rë, gesa su kwaḡ nevo mehönön rë. ⁵ Rëḵ avëh alov sënë yam neketag vu sa mekeduung raḵ, om maam yik ggovek gesedoḵ vu yi in ġaḡek. In maḵ rëḵ medo menam vu sa nabë sënë rot besa niḡ tebö jaḵ na veröḵ yi.’”

⁶ Log Mehöböp Yesu loḵ tepëḵ bē, “Ham ngo jaas nipaya sënë yi ġaḡek, ⁷ om ham kwamin nevo bē? Alam sën Anutu ggooin sir raḵ tu yi ngaa bedenesu vu yi buk los rangah pin lo, og ham kwamin nevo bē maḵ su rëḵ doḵ vu sir in ġaḡek rë? Maḵ rëḵ geḡin hus ading rot, gesu doḵ vu sir pevis rë? Ma. ⁸ Sa nanër vu ham nabë: Rëḵ genḡo hir ġaḡek bedoḵ vu sir pevis. Rëḵ mu vu tamusën sën Mehönön Nalu nom lo, og maḵ rëḵ natöḵ vu yi alam la gedenegevong geving yi medemedo ma rëḵ nama?”

Ġaḡek Peggirinsën Raḵ Alam Parisai Los Mehö Sën Neḡo Takës*

⁹ Log Yesu nër ġaḡek peggirinsën ti vu alam vahi sën yö kwaj nevo sir bē sir alam yohvu gedenele alam vahi pin bē nij paya lo bē, ¹⁰ “Mehö luu kwaj nevo bē denajom jaḵ, lob luho deraḵ medeya dub vabuung böp. Parisai* ngwë, log alam sën denëḡo takës* lo ngwë. ¹¹ Parisai* sënë nare ya, bevenḡev raḵ loḵ ayo nebë sënë, ‘Oo Anutu, sa kwaḡ vesa vu hong, in sa su nebë alam vahi rë. In sir og kwaj luu bedenevo alam hir ngaa vër. Gesir alam nij paya, gedenevonḡ baggëb. Rëḵ sa og su nebë sën sir-ë rë. Gesa su nebë mehö neḡo takës* sën nare agi ving rë. ¹² Sayëḡ neggërin nos buk luu luu neyoh vu soda ti ti. Log ngaa pin sën sa nehaḡo lo, og sa nehetung ya yu nemadluho, lob sa navo ti vu hong.’ ¹³ Rëḵ mehö sën neḡo takës* lo, og yö nare ggëp ading, log nilël bē su barah mala jaḵ yaḡek, gaḵ petap babu log jom raḵ bē, ‘Oo Anutu, sa mehö niḡ paya, rëḵ mu kwam gevonḡin sa!’

¹⁴ Om sa nanër vu ham nabë: Anutu nër mehö sën neḡo takës* agi bē yi mehö yohvu beyah meya yi begganḡ los nipaya masën. Gaḵ mehö ngwë sënë og ma. In mehöti bē yö geḡo yi jaḵ, og Anutu rëḵ dahun yi. Gaḵ mehöti sën yö dahun yi lo, og Anutu rëḵ geḡo arë jaḵ.”

Yesu Jom Raḵ Hurmahen

(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵ Loḵ deḡo hurmahen deyam vu Yesu, in bē gebë nema jaḵ sir. Rëḵ yi hur maluh delë, lob denërin sir. ¹⁶ Rëḵ ma geYesu tahi hurmahen deyam vu yi, log nër bē, “Ham gwevonḡ hurmahen denam vu sa. Ham su gwërin sir, in alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen lo, og rëḵ demedo doḵ Anutu-yi-nyëḡ. ¹⁷ Om sa nanër vu ham yönön nabë: Mehöti sën su ayo na timu vu Anutu-yi-nyëḡ nabë hurmahen rë lo, og su yoh vu bē rëḵ doḵ na rë.”

Ġaḡek Raḵ Ggev Sën Yi Ngaa Ngahiseḡë Neggëp Vu Yi

(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Loḵ ggev ti loḵ tepëḵ in yi bē, “Tatovaha! Hong mehö nim vesa anon, om sëḡ gevonḡ nabë va in sena medo malaḡ-tumsën degwata los degwata?” ¹⁹ Loḵ Yesu nër yah vu yi bē, “Ġenër sa bē sa niḡ vesa in va? In Anutu yö timu og nivesa. ²⁰ Ġeraḵ Anutu yi horek ni ggovek ya bē: Su gwevonḡ baggëb. Su ġengis mehönön medenadiik. Su ġëḡodeḵ ngaa. Su

ġenanër ġaġek tetuhinsën jaġ mehö ngwë. Ġeġurek amam lu atam babuj.” ²¹ Loġ ggev lo nër yah vu bë, “Ëë-ë, sënëk senġo nahën hurmahen, log sa nesepa loġ horek pin sënë rot beverup gwëbeng sagi.” ²² Yesu nġo lob nër yah vu yi bë, “Log nġaa ti nahën. Gwevonġ hong ġupek pin bemehö la debaġo, lob ġebo monë sën gwëġo jaġ lo gelek alam sën hej nġaa nema in sir lo. Gwevonġ nabë sënë log mëm ġenam ġesepa sa, gemëm hong ġupek nivesa rëġ ġep vu yaġek.” ²³ Rëġ ggev sënë nġo ġaġek sënë, lob ayo maggin rot. In yi mehö ġupek degwa.

²⁴ Yesu lë yi lob nër bë, “Alam sën hir ġupek nġahiseġë lo, bë dedoġ na Anutu-yi-nyëġ og rëġ debimengin rot. ²⁵ Yönon, kamer bë ġurek na rureġ len, og yiġ huk böpata rot, rëġ mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën ti gevonġ in nabë doġ na Anutu yi nyëġ og sagak huk böpata rot kesuu.” ²⁶ Alam denġo ġaġek sënë lob denër bë, “Om maġ re yoh vu bë rëġ medo mala-tumsën degwata?” ²⁷ Loġ Yesu nër bë, “Nġaa sën mehönon su deyoh vu bë degevonġ rë lo, og Anutu yö yoh vu bë gevonġ.”

²⁸ Loġ Pita nër bë, “Gwelë! He hevuu he nyëġ los he nġaa pin ya, gehe yam medo nesepa hong.” ²⁹ Lob Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham nabë: Alam pin sën kwaj nevo Anutu-yi-nyëġ, bedenevuu hir begganġ, gevenëġ, garij lo, gamaj los ataj, genaluj lo lo, ³⁰ og Anutu rëġ bo nġahiseġë doġ nah vu sir doġ buk sënë, log rëġ demedo malaj-tumsën degwata los degwata vu tamusën.”

Yesu Nër Beron Netu Löö Bë Rëġ Nadiiġ Gekedi Jaġ Gökin
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

³¹ Lob Yesu ġo sir nemadluho-bevidek-luu lo ya, benër vu sir bë, “Ham nġo! Gwëbeng hil narak menaya Yerusalem. Lob ġaġek pin sën alam-denenër-ġaġek-ranġahsën dekevu raġ Mehönon Nalu wirek meneggëp lo vonġin anon jaġ. ³² In rëġ debo yi doġ na alam-yu-ngwë nemaj. Lob rëġ denanër pelë jaġ yi, gedegevonġ paya vu yi, gedepesuv nyëġ ġos jaġ yi. ³³ Log rëġ debeek yi, log mëm dengis yi menadiiġ. Rëġ mu buk natu löö jaġ, lob rëġ kedi jaġ nah gökin.” ³⁴ Rëġ yi hur maluh su deraġ ġaġek sënë ni rë. In neggëp vunsën in sir lob su kwaj töġ raġ degwa rë.

Yesu Ro Mehö Mala Ķenod Ti Menivesa Raġ
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

³⁵ Yesu ya verup Yeriko, lob mehö mala ġenod ti nedo loġ aggata nenga bemedo neketag monë lu nġaa vu alam bë dedoġ vu yi. ³⁶ Lob nġo dedun bë alam yu böpata to deneyam, lob loġ tepëġ vu sir bë, “Denevonġ va?” ³⁷ Loġ denër vu bë, “Yesu vu Nasaret verup.” ³⁸ Lob tahi ya bë, “Yesu! Davit* yi mewis-e! Kwam gevonġin sa.” ³⁹ Loġ alam sën denemuġin lo depetupek raġ yi bë aye nama. Rëġ ma gepasang netahi menegeyeh loġ bë, “Davit* yi mewis-e! Kwam gevonġin sa!” ⁴⁰ Lob Yesu ya nare genër vu sir bë deġeko yi na vu yi. Ya verup, lob Yesu loġ tepëġ vu yi bë, ⁴¹ “Ġevonġin bë sa ġevonġ nabë va vu hong-a?” Loġ nër bë, “Mehöböp, sa bë gwevonġ besa malaġ natum gökin.” ⁴² Lob Yesu nër vu bë, “Malam natum. Ayom yam timu vu sa om vonġ bemalam nivesa raġ.” ⁴³ Lob pevis bemala nivesa raġ avuti genelë nyëġ. Lob tamuïn Yesu meneya, geneġo Anutu arë raġ. Galam pin sën delë nġaa agi deġo Anutu arë raġ ving.

19

Sakeus Yi Ġaġek

¹ Lob Yesu loġ ya Yeriko in bë noh na bena. ² Loġ mehöti arë nebë Sakeus nedo. Alam-deneġo-takës* hir ggev ti yi, beyi mehö neggorek monë nġahiseġë. ³ Lob kwa nevo bë gelë Yesu mejaġ ni nabë yi mehö nebë va. Rëġ yi mehö vaha dus besu yoh vu bë rëġ gelë yi nivesa rë, in alam nġahi rot medeggërin yi. ⁴ Lob seröġ bemuġin beya meraġ ya ġele map ti in bë mëm gelë Yesu. In raġ ni bë rëġ na berup sagu. ⁵ Lob Yesu ya verup bevarah mala raġ melë yi, lob nër ya vu bë, “Sakeus, ġeduk pevis meġenam! In sëġ medo geving hong doġ böm pehi sënë.” ⁶ Lob luġ pevis beġo Yesu raġ meya yi begganġ los kwa vesa.

⁷ Alam delë nebë sënë, lob ahëj sengën medenër bë, “Ya neggëp loḵ mehö nipaya ti sagu yi begganḡ in va?”

⁸ Lob Sakeus ya nare benër vu Mehöböp bë, “Mehöböp, gwengö rë. Sëḵ ḡevong sa nḡaa pin vahi vu alam sën deneraḵ vu in nḡaa lo. Log alam sën sa tetuhin sir gesehodeḵ hir nḡaa ti ti lo, og sëḵ ḡevong nḡaa lubeluu lubeluu doḵ nah vu sir.” ⁹ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gwëbeng sënë, Anutu ḵol alam begganḡ ayo ti sënë yah vu yi. In mehö sënë og degwa vu Abraham ving. ¹⁰ Yönon, Mehönon Nalu yam in bë sero mehönon sën malaj nema lo begeḵo sir nah.”

Ḡaḡek Peggirinsën Raḵ Alam Böp Ti Vo Monë Vu Yi Hur Nemaḍluho

¹¹ Denḡo ḡaḡek sënë ggovek, log nër ḡaḡek peggirinsën ti vu sir. In ya verup dus raḵ Yerusalem, lob kwaj nevo bë buk dus raḵ bAnutu-yi-nyëḡ vongin anon jaḵ pevis avuti.

¹² Lob nër vu sir bë, “Mehö böp ti bë na nyëḡ ading ti jaḵ in degetunḡ yi natu mehö-los-bengö benom ḡëgin yi alam pin. ¹³ Lob supin yi hur nemaḍluho yam bevo monë ḵapiya luu luu ggelek sir pin, log nër vu sir bë, ‘Ham medo gwevong huk baḡosën jaḵ monë sënë rot, besenom geto sënë gökin.’

¹⁴ Rëḵ yi alam nij nelëlin yi, om ya, log devong mehö la detamuin yi medeya beya denër bë, ‘He nimin lël bë mehö saga su natu he mehö-los-bengö meḡëgin he!’ ¹⁵ Rëḵ ma gedetunḡ yi tu hir mehö-los-bengö ggovek geyom to. Lob nër bë, ‘Ham tahi alam sën sevo monë vu sir lo nam. Sa bë ḡalë nabë sir ti ti deneḵo va la va la loḵ ya ving-a?’

¹⁶ Lob mehöti nare yam muḡin benër ya bë, ‘Mehö böp, sa hevong huk baḡosën raḵ hong monë ḵapiya luu sënë, log sa haḵo ḵapiya mehödahis sënë loḵ yam ving.’ ¹⁷ Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa beḡevong huk nivesa rot. Ḡenemalamin nḡaa mahen sënë nivesa, om sëḵ ḡevong begweḡin nyëḡ böp yu nemaḍluho.’

¹⁸ Log mehö ngwë sën netu luu nare benër ya bë, ‘Mehö böp, sa hevong huk baḡosën raḵ hong monë ḵapiya luu sënë, log gwëbeng sa haḵo ḵapiya nemaḍluho sënë loḵ yam ving.’ ¹⁹ Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Om sëḵ ḡevong nyëḡ böp yu nemadvahi in gwëḡin.’

²⁰ Loḵ hur ti verup nare yam, benër ya bë, ‘Mehö böp, hong monë ḵapiya luu sën lo sënë. Sa hebom loḵ tob nyë dus teka besa heḡin nivesa beyö nedo rot. ²¹ In sa nehalë hong bë hong mehö nim wëëḵ. Nḡaa sën mehö ngwë denetunḡ menedo lo, og ḡeneḵo. Genos sën mehö ngwë denevaroh lo, og ḡenelev anon. Om sën sehönengin hong, lob hong monë ḵapiya luu sën lo yö nedo.’

²² Lob mehö-los-bengö nër vu mehö sënë bë, ‘Hong sënë, nim paya rot! Maḵ sëḵ ḡevong ḡaḡek vu hong jaḵ ngo hong ḡaḡek saga rë. Maḵ ḡeraḵ ni yönon bë sa mehö niḡ wëëḵ, bemehö ngwë denetunḡ nḡaa nedo loḵ sa nehako, gesa nalev nos sën mehö ngwë denevaroh lo? Yönon-a? Sa nehevong nebë sënë? ²³ Rëḵ nebë va sën su ḡetunḡ sa monë loḵ ya begganḡ-monë-yi in bë senom og sa ḡaḵo teka sevöḵ geving rë-ë?’ ²⁴ Log nër vu alam sën denare dus vu lo bë, ‘Ham bo monë ḵapiya luu saga vër in mehö saga, gebo nah geving vu mehö sën ḵapiya mehödahis nedo vu yi lo.’

²⁵ Loḵ denër yah vu bë, ‘Mehö böp, mu ḵapiya mehödahis neggëp vu yi vorot.’

²⁶ Loḵ nër bë, ‘Sa nanër vu ham nabë mehöti sën nḡaa neggëp vu yi lo, og sëḵ bo la gökin geving vu. Gaḵ mehöti sën yi nḡaa su neggëp rë lo, og sëḵ bo teka sën neggëp vu yi lo vër in yi. ²⁷ Rëḵ alam sën denelë sa paya benij lël bë sa su natu hir mehö-los-bengö lo, og ham gwëḵo sir nam sënë beham ngis sir bedenadiiḵ jaḵ sa malaḡ.’ ”

Yesu Loḵ Ya Yerusalem Nebë Mehö-los-bengö

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)

²⁸ Yesu nër ḡaḡek sënë ggovek, log muḡin betetuu aggata meneya Yerusalem. ²⁹ Ya verup dus raḵ Betpage los Betania ḡḡëp Ḷedu Ḷele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ³⁰ genër vu luho bë, “Melu na medoḵ na begganḡ-bu ti sën melu malamin neya agu, lob melu rëḵ gwelë gedeseyu dogi nalu ti menare dus vu aggata avi. Mehöti su raḵ dogi sënë

wirek rë, lob melu kwevelekin begweko nom. ³¹ Genabë mehöti doḵ tepëḵ nabë, ‘Melu gwevong va vu dogi sagi?’ og melu nanër nah nabë, ‘Mehöböp bë jaḵ mena.’”

³² Yesu vong luho ya, lob luho ya detök vu ngaa pin yoh vu sën nër vu luho lo. ³³ Luho medo denekevelekin dogi sënë, loḵ dogi ala loḵ tepëḵ in luho bë, “Melu nekwevelekin dogi nalu sënë in gwevong va vu?” ³⁴ Loḵ luho denër yah bë, “Mehöböp bë jaḵ mena.”

³⁵ Lob luho deko dogi medeya vu Yesu. Lob delah hir tob raḵ ya dogi demi, log detung Yesu raḵ ya nedo vavunë. ³⁶ Bemëm neraḵ meneya, galam pin kwaj vesa rot vu yi bedenevah hir tob ggök aggata geneggök, ³⁷ beya deverup dus raḵ sën aggata nehöo Kedu Kele-oliv. Lob yi hur maluh pin sën denesepa yi lo, gesir ngahiseḵë saga kwaj vo yah ngaa böp böp pin sën nevong bedenelë wirek lo, lob kwaj vesa bedenepisekin medeneḵo Anutu arë raḵ bë:

³⁸ “Anutu gevong semusemu vu mehö-los-bengö sën neyam los Mehöböp niwëëk! Gaḵek ahë yes raḵ neggëp yaḵek,

log Anutu arë böpata los niḵapiik nivesa neggëp yaḵek vavunë!”

³⁹ Log alam Parisai* la deloḵ ya alam yu böpata saga vuheng belosho deneya, lob denër vu Yesu bë, “Tatovaha, genanërin hong hur maluh lo sënë nabë ayej nama.” ⁴⁰ Loḵ nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham nabë: Bë ayej nama, og gelong lo sënë yö rëḵ denapisek.”

Yesu Su Raḵ Yerusalem

⁴¹ Loḵ Yesu ya verup dus raḵ, lob mala ya melë nyëḵ böp Yerusalem, lob su raḵ. ⁴² Su raḵ bë, “Nabë yik gejaḵ mehö sën yoh vu bë gevong hong begemedo revuh lo ni gwëbeng sagi, og mëm sënë nivesa. Rëḵ ma gemehö sënë neggëp vunsën in hong, gesu geraḵ ni rë. ⁴³ Gwengö rë, buk ti vongin berup, lob alam sën degevong begö vu hong lo rëḵ nam dedev lii begö yi medetetup doḵ hong. Log rëḵ deketumin hong vahi vahi. ⁴⁴ Lob rëḵ dekevoh hong geving nalum lo pin sën denedo loḵ hong lo na. Log su rëḵ degönengin gelong ngwë gejaḵ medo ngwë vavunë rë. In su kwam nevo buk sën Anutu yam in bë doḵ vu hong lo rë.”

Yesu Tii Alam Sën Denebaḵo Ngaa Loḵ Dub-vabuung-böp Lo

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)

⁴⁵ Log loḵ ya dub-vabuung-böp ayo, lob tii alam sën denevong huk baḵosën loḵ ayo lo. ⁴⁶ Genër vu sir bë, “Gaḵek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: Sa begganḵ, og yö rëḵ natu begganḵ jom-raksën-yi. Rëḵ ham vong beyah tu alam hodeḵ bej waak vunsën raḵ.”

⁴⁷ Log nenër gaḵek vu alam yoh vu buk loḵ dub-vabuung-böp ayo. Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi, galam ggev, bedenesero aggata in bë dengis yi menadiik. ⁴⁸ Rëḵ alam pin nij wëëk bë degenḵo yi gaḵek, lob ggev lo su detök raḵ aggata ti rë.

20

Deloḵ Tepëḵ In Yesu Bë Re Vo Niwëëk Vu Yi

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Buk ti, lob Yesu medo netateḵin gaḵek vu alam loḵ dub-vabuung-böp genenër Bengö Nivesa rangah vu sir. Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam ggev, bedeya vu yi. ² Bedeloḵ tepëḵ vu yi bë, “Genanër vu he nabë: Re vo niwëëk vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggooin hong raḵ-a?” ³ Loḵ nër yah vu sir bë, “Kë, om sa bë doḵ tepëḵ in gaḵek ti nöḵ vu ham rë. Ham nanër vu sa nabë: ⁴ Sën Jon neripek alam lo, og yam vu yaḵek, ma sepa loḵ mehönon vu dob kwaj?” ⁵ Lob yö desap sir raḵ medenër bë, “Nabë hil nanër nah nabë: ‘Yam vu yaḵek’, og rëḵ doḵ tepëḵ nom nabë: ‘Rëḵ nebë va sën ham su nevong ving yi rë-ë?’ ⁶ Log nabë hil nanër nabë: ‘Sepa loḵ mehönon vu dob kwaj’, og rëḵ alam detengwa hil jaḵ gelong. In kwaj neya niwëëk vu yi bë yi mehö-nenër-gaḵek-rangahsën ti.” ⁷ Lob maam denër yah vu Yesu bë, “He duḵin degwa-o!” ⁸ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëḵ nanër mehö sën ggooin sa raḵ lo vu ham rë.”

*Yesu Nër Ġaġek Peggirinsën Raġ Alam Nij Paya Deneġin Huk Wain
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)*

⁹ Nër nebë saga, log nër ġaġek peggirinsën sënë vu alam bē, “Mehöti varoh huk wain bengö ti, lob vo huk sënë loġ ya alam la nemaj in bē degeġin medegeġo anon vahi natu yiġi gevahi natu hej. Log taħ yi ya nedo nyëġ ading ti beya nedo hus ading rot. ¹⁰ Log buk sën wain anon nemoneġ lo dus raġ, lob vong yi hur ti ya vu alam sën deneġin yi huk wain lo in bē debo yiġi la behur geġo nah vu yi. Rëġ alam lo deveek hur saga, gedevonġ yi yah meya nema meris. ¹¹ Loġ vong hur ngwë yah meya vu sir ggökin. Rëġ desis yi ving bedevonġ paya vu yi, gedevonġ yi yah meya nema meris. ¹² Lob yik vong hur ti yah ggökin netu beron löö. Rëġ desis yi gedepengah, log detë yi yah dobnë. ¹³ Devonġ nebë sënë, lob huk ala kwa vo bē, ‘Maġ sëġ ġevonġ nabë tena? Maam sa ġevonġ sengo nalug sën sahëġ neving yi lo na, in mëm maġ rëġ degurek babu.’ ¹⁴ Rëġ alam lo delë bē nalu ya verup, lob yö denër vu sir bē, ‘Mehö sën agi rëġ doġ nah ama ben begeġo ama yi nġaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik. In mëm huk sënë natu hil nġaa.’ ¹⁵ Lob derot yi yah dobnë, beyah desis mediik. Om huk wain ala sënë maġ rëġ ġevonġ nabë va vu sir-a? ¹⁶ Rëġ na, lom kevoh alam sën deneġin huk wain agi bemalaj nama na, log bo huk wain sënë vu alam mewis la bedegeġin.” Alam denġo ġaġek sënë lob denër bē, “Maam nġaa nabë saga og nöġ ġëp!”

¹⁷ Rëġ Yesu ġët sir gelok tepëġ in sir bē, “Bë nama og ġaġek sën negġëp loġ Anutu-yi-kaġiya lo nër bē va? Sën nër bē:

‘Alam sën denelev begganġ lo nij lëlin ġelönġ ti sënë,
rëġ mu netu ġelönġ niwëëġ begganġ nyëketu yi.’

¹⁸ Mehönon pin bē debës bedengis sir jaġ ġelönġ sënë, og rëġ deġatak jaġ pin. Log nabë ġelönġ sënë geto mejaġ ġëp mehöti, og rëġ natul mehö sënë bemetes na.”

¹⁹ Lob alam-horek-yi losho alam-deneġo-seriveng hir ggev deraġ ni bē Yesu nenër ġaġek peggirinsën sënë raġ sir. Lob devonġin bē denajom yi ahon doġ buk sënë, rëġ deggönengin alam.

Delok Tepëġ Vu Yesu Bë Yoh Vu Bë Deġetë Takës Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar?
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)*

²⁰ Lob tum alam ggev medo deneġin yi. Log devonġ hir mehö la ya delok yi medenelë. Lob ya detetuhin bē sir alam yohvu, in bē denajom yi ahon jaġ ġaġek la bedegevonġ doġ nah nemaj gena ġaġek vu kiap böp. ²¹ Lob delok tepëġ vu yi bē, “Tatovaha, he nehänġo hong ġaġek bē hong ġaġek neya niröp, beġenenër ġaġek niröp vu alam. Su ġenehönengin alam sën los arëġ lo malaj rë. Gaġ ġenetateġin Anutu yi ġaġek vu alam los anon mu. ²² Om kwam nevo bē? Yoh vu bē hil ġetunġ takës vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama?” ²³ Rëġ Yesu raġ hir ġaġek tetuhinsën sënë ni, lom nër yah vu sir bē, ²⁴ “Ham tato monë ġahis ti nam besa ġalë rë.” Devo ya lob nër bē, “Re ġenu los arë sën raġ negġëp agi?” Loġ denër yah bē “Sisar*.” ²⁵ Lob nër yah vu sir bē, “Om ham gwevonġ Sisar* yi nġaa nah vu Sisar*. Log Anutu yi nġaa, og ham bo nah vu Anutu.” ²⁶ Lob su deyoh vu bē denatök vu ġaġek ti jaġ yi ġëp alam malaj medenajom yi ahon rë. Gaġ ġenuj ya in ġaġek sën nër lo, lob ayej ma.

*Delok Tepëġ Vu Yesu In Sën Mehönon Denadiik Gedekedi Jaġ Nah Lo
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)*

²⁷ Alam Sadukai* denenër bē alam-diiġsën og su rëġ deġedi jaġ nah rë. Lob sir la deya vu Yesu, ²⁸ bedelok tepëġ vu yi bē, “Tatovaha, Moses kevu horek ti vu hil menegġëp bē, ‘Nabë mehöti geġo avëh, rëġ nadiik geluho naluj nama, og ari geġo yi alov natu venë beluho degeġo naluj vu ari sën diik lo.’ ²⁹ Lob hur maġëm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo. Lob ariġ aġuu ġo avëh, lob nalu ma gediik. ³⁰ Lob ari amon ġo yi alov loġ diik ving. ³¹ Lob ari gwee vong nebë saga ving, beya metök meggi. Besir pin deġo avëh timu sënë, rëġ naluj ma, gedediik pin. ³² Log mëm avëh diik raġ negġëp hus.

³³ Om ġenanër nabë najeeng sën mehönon diiksën dekedu jaḡ nah lo, og avëh sënë rëḡ natu arij ti tena venë? In sir pin deḡo avëh timu sënë netu venëj.”

³⁴ Loḡ Yesu nër yah vu sir bë, “Maluh los avëh denëḡo sir loḡ buk sënë. ³⁵ Gaḡ maluh los avëh sën Anutu nër bë yoh vu bë rëḡ dekedu jaḡ nah medemedo malaj-tumsën lo, og su rëḡ degeḡo sir doḡ Buk-tamusën rë. ³⁶ In su deyoh vu bë denadiiḡ gökin rë. Gaḡ rëḡ demedo nabë angër lo. Anutu rëḡ gevonḡ bedekedi jaḡ nah gëp bedub, om rëḡ denatu yö nalu lo. ³⁷ Log Moses tato vu hil ving bë alam-diiḡsën denekedi raḡ yah ggëp bedub. In kevu raḡ Mehöböp meneggëp loḡ ġaḡek sën nengwah netum loḡ kele yu dabun ti lo bë, ‘Abraham yi Anutu, ġisaak yi Anutu ga, Yakop yi Anutu.’ ³⁸ Om nabë mehönon denadiiḡ bemalaj nama na veröḡ yi, og su yoh vu bë rëḡ nanër nabë lööho hir Anutu yi rë. Gaḡ lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi. In nelë mehönon pin bë sir pin denedo malaj-tumsën.”

³⁹ Nër nebë sënë, lob alam-horek-yi la denër yah vu bë, “Tatovaha, ġenër ya meyoḡ vu.” ⁴⁰ Lob nij nemum in yi besu deloḡ tepëḡ in yi ggökin yah rë.

Yesu Loḡ Tepëḡ Vu Alam Parisai In Mehö Sën Anutu Ggoin Raḡ In Bë Geḡo Hil Nah Lo*
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Loḡ Yesu loḡ tepëḡ yah vu sir bë, “Log nebë tena sën denenër Kerisi* bë degwa vu Davit*-ë? ⁴² In Davit yö nër raḡ avi beneggëp loḡ ḡapiya Saam bë: ‘Mehöböp nër vu sa Mehöböp bë:

“ġemedo sa nemaḡ vesa.

⁴³ Gevu tamusën og sëḡ ġetunḡ alam sën denelë hong paya lo dedoḡ na vaham ġebinë.”

⁴⁴ Yi degwa vu Davit*, loḡ nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?”

Alam-horek-yi Denevonḡ Nipaya Nebë Sënë
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 11:37-54)

⁴⁵ Alam pin nahën medo denëḡo Yesu yi ġaḡek, lob nër vu yi hur maluh bë, ⁴⁶ “Ham gwëḡin ham in alam-horek-yi. In ahëj neving bë dejöp tob ading nivesa vesa. Log ahëj neving bë alam debengwëḡ vu sir medegeḡo sir jaḡ doḡ alam tabaaḡ. Gaḡëj neving pangsën bë na demedo lël mala gëp alam malaj doḡ dub-supinsën-yi ayo, gaḡëj neving bë jaḡ na dega nos namuḡin gëp nyëḡ-nos-böp-yi. ⁴⁷ Alam sënë deneraa avëh alov hir begganḡ yah vu sir, log denekuung raḡ bedenevenḡev raḡ hus ading. Om doḡ buk-ġaḡek-yi, og rëḡ denatöḡ vu maggin böpata rot mekesuu.”

21

Avëh Sën Hen Monë Ma Lo Tunḡ Seriveng Vu Anutu
(Mk 12:41-44)

¹ Log Yesu vër mala raḡ menelë alam-los-bengöj-ggoreksën lo vahi, geya denetunḡ seriveng luḡ ya keröḡ-monë-yi vu Anutu. ² Lob lë avëh alov ti sën hen monë ma, lob yiḡ tunḡ monë ḡöḡ teka luu mu luḡ ya keröḡ. ³ Lob nër bë, “Sa nanër yönön vu ham nabë: Avëh alov sën hen monë ma aḡi të monë böpata rot bekesuu alam vahi pin. ⁴ Senër nebë sënë in sir mehönon-los-bengöj-ggoreksën behir nḡaa nḡahiseḡë nedo vu sir, gaḡ sën denetunḡ lo og yiḡ metes. Gaḡ avëh sënë og su hen vahi nedo rë, rëḡ yö keyoveḡin keröḡ ahë degwa raḡ metunḡ yi nḡaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma.”

Yesu Nër Bë Rëḡ Debasap Dub-vabuung-böp
(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Log mehö la denevengwëḡ raḡ dub-vabuung-böp medenenër bë, “Devunëḡ vu begganḡ sënë raḡ ġelönḡ nivesa vesa los ḡupeḡ sën detunḡ tu seriveng vu Anutu lo bemalanḡeri rot.” Loḡ Yesu nër bë, ⁶ “Nḡaa pin sën ham nelë gwëbeng aḡi, og buk ti vonḡin berup, lob su rëḡ degönengin ġelönḡ ti gejaḡ medo ngwë vavunë rë. Gaḡ rëḡ dekevoh pin bedegëtë geto yoh yoh.”

Yesu Nër Bë Maggin Ngahisekë Rëk Berup
(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Lob delok tepëk vu yi bë, “Tatovaha, ngaa sën genër lo rëk anon jak dok buk tena? Geva rëk tato vu he nabë ngaa sënë vongin anon jak-a?” ⁸ Lok Yesu nër yah bë, “Ham gwegin ham nivesa, in mehö la rëk degekuungin ham. Alam ngahisekë rëk denam bedenänër sarëg jak nah sir nabë, ‘Mehö sën lo yik sa sënë.’ Log rëk denanër nabë, ‘Buk dus rak ggovek ya.’ Rëk mu ham su sepa sir mena. ⁹ Log ham rëk gwengö begö bengö los dedun nabë vongin berup, og ham su kenumin berup. In ngaa nebë sënë yö rëk nam, gak Buk-tamusënek yö rëk nahën.”

¹⁰ Log nër vu sir ving bë, “Alam dob ngwë rëk dekedi belosho alam dob ngwë dengis sir. Log mehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëk dekedi belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. ¹¹ Log jemapi böpata rëk gee jak dob beron beron. Log alam nyëg la rëk denatök jak meyip los niraksën aggagga. Log ham rëk gwelë ngaa böp böp gengaa aggagga sën rëk gevong beham kenumin berup in lo gëp yağek babu.

¹² Rëk mu ngaa pin sënë yö rëk nahën, log rëk denajom ham ahon, bedegevong paya vu ham. Rëk degevong beham gwevong gağek dok dub-supinsën-yi log degetung ham na karabus. Log rëk degeko ham na bare alam-los-bengöj böp los kiap böp lo malaj in sa alam ham. ¹³ Lob dok buk sënë, og yik ham nanër sa rangah vu sir. ¹⁴ Om ham medo kwamin verök, gak ham su medo mekwamin bo gağek sën ham nanër nah vu sir lo. ¹⁵ In sengo rëk gevong gağek sën ham nanër nah vu sir lo dok nök ham avimin, besebo kwa nivesa vu ham. Lob alam sën degelë ham paya lo su deyoh vu bë dekeyëh, ma dedahun gağek sën sebo vu ham agi rë.

¹⁶ Ham amamin los atamin garimin, geham alam sën ham degwa ti lo, geham nimin papu lo, yö rëk denanër ham rangah vu alam sën dengis ham lo. Lob rëk dengis ham la medenadiik. ¹⁷ Log alam pin rëk ahëj sengën böp rot vu ham, in sa alam ham. ¹⁸ Rëk mu ham yumin viis ti su rëk mala nama dok ham yumin rë. ¹⁹ Bë ham najom sa ahon bemedo los nimin wëek, og ham rëk medo malamin-tumsën.”

Yesu Nër Bë Rëk Degevong Paya Vu Yerusalem
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ “Rëk mu ham rëk gwelë nabë alam-begö-yi nök detetup dok Yerusalem, og ham jak ni nabë buk sën debasap Yerusalem lo yök dus rak saga. ²¹ Dok buk saga og alam sën denedo Yudea lo, rëk debeya bedena kedu. Galam sën denedo lok Yerusalem lo, rëk degevu nyëg saga gedebeya medena nyëg ngwë. Galam sën su denedo lok nyëg böp agi rë lo, og su rëk debeya menah dedok na rë. ²² Buk sënë og buk sën Anutu rëk bo dok nipaya nyëvewen lo, lob gağek pin sën neggëp lok yi kapiya lo rëk anon jak. ²³ Gëpin avëh sën naluj nare lok ayoj lo, los sën nahën denevo rur vu sir lo dok buk sënë! In Anutu rëk gevong bemaggin böpata rot natök vu dob sënë bekevoh alam sënë. ²⁴ Paëp-yu-anil rëk ga sir. Galam rëk denaduu sir gedegeko sir bena demedo karabus na na geving alam-yu-ngwë pin. Galam-yu-ngwë rëk vahaj bakë nyëg böp Yerusalem, bedemedo nabë sënë rot, begëp nabë sënë bena berup dok buk sën alam-yu-ngwë hir buk govek na lo.

Yesu Nër Bë Mehönon Nalu Rëk Nom
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

²⁵ Lob ham rëk gwelë gengaa böp aggagga natök vu hes lu kwev, gebetuheng. Log mehönon pin vu dob rëk newaj bepul bemedo degelëk in loo dedun sën rëk natëë benam lo. ²⁶ Alam ngahisekë rëk kwaj bo ngaa sën anon jak vu dob agi, lob rëk newaj jak rot, gemalaj pebilin. In ngaa los niwëek pin vu yağek rëk desasukin sir. ²⁷ Sënë anon jak, lob rëk degelë Mehönon Nalu dok medo beggob ayo menam los niwëek böpata gevunëk vunëk yağek yi. ²⁸ Dok buk sën nabë ngaa agi natök nam lo, og ham rëk bare nam bebarah malamin jak. In buk sën Anutu geko ham nah lo yam dus rak ggovek ya saga.”

Yesu Tatekin Buk-tamusën Rak Go
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹ Log nër gägek ti metatekin vu sir bë, “Ham kwamin bo jak go* los ngaa vahi pin rë.
³⁰ Bë purpur berup ngu, og ham neraḱ ni bë go* vongin nabunḱ beham dev jak na jök.
³¹ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jak, og ham jak ni nabë buk dus raḱ ggovek ya bë Anutu natu ala benam geḱin hil.

³² Sa nanër vu ham yönon nabë: Mehönon pin su rëḱ malaj nama na veröḱ yi rë, log ngaa pin sën agi rëḱ anon jak. ³³ Log yaḱek los dob rëḱ govek na bemala nama na vu tamusën, gaḱ sa gägek og su rëḱ mala nama rë.”

Yesu Vo Horek Vu Hur Maluh

³⁴ “Rëḱ mu ham gweḱin ham nivesa, in ham rëḱ medo gwevonḱ ahëmin ta, genanum beyumin gevonḱ paya gekwamin bo ngaa-dob-yi, lob ngaa nabë saga rëḱ geḱin ham ayomin, lob Mehöböp yi buk sënë rëḱ nam natöḱ vu ham avuti nabë sën saḱ nelöḱ sapu lo. ³⁵ Buk sënë rëḱ natöḱ vu alam pin vu dob pin. ³⁶ Om ham ngo medo malamin natum bekwetaḱ vu Anutu noh vu buk pin in ḱadu ham niwëëḱ. In lob ngaa pin sënë noh nenga in ham, geham medo rot menatöḱ na vu Mehönon Nalu bebare mala.”

³⁷ Yesu netahu alam loḱ dub-vabuung-böp rangah pin, log buk lob yah neggëp Ḳedu Ḳele-oliv. ³⁸ Log monbuk anon lob alam pin dekedu deneya dub-vabuung-böp in bë nanër gägek medegenḱo.

22

Yudas Nër Gägek Ya Nare Vorot Vu Alam Ggev Bë Rëḱ Bo Yesu Doḱ Na Nemaj (Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Jn 11:45-53)

¹ Buk vabuung sën denegga brët sën yiist* nema in lo verup. Sën denenër bë Buk-ggöksën-yi* lo. ² Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denesero aggata bë dengis Yesu. Rëḱ ma in deneggönengin alam.

³ Loḱ Satan loḱ ya Yudas sën denenër arë ngwë nebë Iskariot lo ayo. Yik sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi, ⁴ lob ya vengwëḱing ving alam-deneḱo-seriveng losho alam sën denegin dub-vabuung-böp lo, in bë natöḱ vu aggata lob bo Yesu doḱ na nemaj. ⁵ Lob kwaj vesa, gedenër vu yi vorot bë rëḱ debaḱo yi. ⁶ Lob Yudas yoḱek in ayej, log kwa nesero buk sën alam ngahiseḱë su denedo ving yi rë lo, in bë mëm gevonḱ Yesu doḱ na nemaj.

Hur Maluh Luu Dero Nos Buk-ggöksën-yi (Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)

⁷ Log Buk-vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yiist* nema in lo verup ggovek ya, lom yik buk sën denesis sipsip nalu Buk-ggöksën-yi* yi loḱ lo sënë. ⁸ Lob Yesu vonḱ Pita luho Jon ya, genër vu luho bë, “Melu na gwero nos los reggu Buk-ggöksën-yi* vu hil in hil aḱa.” ⁹ Loḱ luho delöḱ tepëḱ yah vu bë, “Ḡevonḱin bë alu ḱero geḱ tena?” ¹⁰ Loḱ nër yah bë, “Melu lë! Melu na medoḱ na nyëḱ böp sagu, log mehöti rëḱ kerë bël doḱ dëḱ böp ti menatöḱ vu meluu doḱ aggata. Lob melu tamuḱin yi rot bedoḱ na begganḱ sën doḱ na lo. ¹¹ Lob melu nanër vu begganḱ ala nabë, “Tatovaha nër bë alu anam nanër vu hong nabë, “Begganḱ ayo tena in sa los sa hur maluh lo aḱa nos los reggu Buk-ggöksën-yi* dok-a?” ¹² Lob rëḱ tato ayo böpata ti sën neggëp vavunë vu meluu, ayo ti sën yö devah ḱanyë raḱ vorot. Lob melu gwero nos los reggu vu hil doḱ saga.” ¹³ Ggovek log luho deya, lob ya detöḱ vu ngaa pin yoh vu sën Yesu nër vu luho lo. Lob luho dero nos los reggu Buk-ggöksën-yi* loḱ.

Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh (Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1 Kr 11:23-25)

¹⁴ Log nyëḱ neggovek, lob Yesu bë ga nos los reggu geving sinarë lo. ¹⁵ Lob nër vu sir bë, “Sahëḱ neving rot bë seḱa nos los reggu Buk-ggöksën-yi* sënë geving ham rë, loḱ mëm sa ḱaḱo vanë. ¹⁶ Log sa nanër vu ham nabë: Sa su rëḱ ḱa ngaa sënë göḱin nah rë, rot bena berup doḱ buk sën hil aḱa doḱ ti vu Anutu-yi-nyëḱ lo.”

¹⁷ Log ƙo wain kap ti raƙ bejom raƙ in los kwa vesa ya vu Anutu log n̄r vu sir b̄e, “Ham gw̄eƙo s̄en̄e n̄ok benanum noh vu ham. ¹⁸ Sa nan̄er vu ham nab̄e: Sa su r̄eƙ nanum wain ḡokin nah r̄e, rot bena berup doƙ buk s̄en hil medo doƙ Anutu-yi-nȳeƙ lo.” ¹⁹ Log ko br̄et raƙ bevengev raƙ in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu sir. Log n̄r b̄e, “Sa reggos s̄en̄e. S̄en s̄eƙ ƙetunḡ natu seriveng doƙ nah ham b̄omin. Om ham medo sepa doƙ megwevonḡ nab̄e s̄en̄e in ham kwamin bo sa.” ²⁰ Neb̄e saga bedegga ggovek, log ƙo wain kap ti raƙ bevonḡ neb̄e saga, log n̄r b̄e, “Wain kap ti s̄en̄e og sa ƙoƙ, s̄en s̄eƙ ƙeseh in ham in b̄e tato nab̄e ƙaƙek mewis s̄en sejoo in doƙ vu ham lo r̄eƙ anon jak.”

²¹ R̄eƙ mu ham gwel̄e ham r̄e! Meh̄o s̄en r̄eƙ bo sa doƙ na alam s̄en denel̄e sa paya nemaj lo yik̄ nedo raƙ tevor ving sa. ²² Ȳonon, Meh̄onon Nalu nesepa loƙ aggata s̄en Anutu n̄r tato vu yi lo. R̄eƙ mu ƙepin meh̄o s̄en r̄eƙ nan̄er yi rangah vu alam bedengis yi lo.” ²³ N̄r neb̄e s̄en̄e, lob ȳo deloƙ tep̄eƙ vu sir yah meyom b̄e, “Meh̄o re r̄eƙ gevonḡ nḡaa s̄en̄e?”

Hur Maluh Den̄er Sir B̄e Sir Ti Tena Kesuu Vahi?

²⁴ Log tum hur maluh deƙo ƙaƙek ti raƙ loƙ sir, medenen̄er b̄e, “Re b̄op kesuu in ƙeƙin hil-a?” ²⁵ Loƙ Yesu n̄r vu sir b̄e, “Alam-yu-ngw̄e, og hir meh̄o-los-benḡo tu alaj. Log alam s̄en detu ala medeneƙin sir lo, og denen̄er behir alam den̄eƙo sir raƙ beden̄en̄er sir b̄e sir alam nḡatum. ²⁶ R̄eƙ mu ham, og ham su gw̄evonḡ nab̄e saga. Gaƙ meh̄oti s̄en vonḡin b̄e natu ham ala lo, og dahun yi bemedo nab̄e s̄en meh̄o ah̄e hus. Log meh̄oti s̄en vonḡin b̄e natu ham ggev lo, og gevonḡ nḡaa nab̄e s̄en yi meh̄o meris ti in doƙ vu ham. ²⁷ Ma re tu ala? Meh̄o s̄en medo neƙin in ga nos lo, ma hur s̄en neruu nos in b̄e ƙeƙo na vu lo? Gaƙ yik̄ meh̄o s̄en neƙin b̄e nos na in ga lo! R̄eƙ mu sa, og sa nado ving ham neb̄e hur meris in b̄e sedoƙ vu ham.

²⁸ Wirek hil los nado gemaggin t̄oƙ vu sa beseggi sa, r̄eƙ ham nedo ving sa, geham su vuu sa r̄e. ²⁹ Log Amaƙ vo yi nȳeƙ vu sa in b̄e sa ƙeƙin, om sebo nȳeƙ vu ham in ham gw̄eƙin nab̄e saga. ³⁰ Ham r̄eƙ gwa los nanum geving sa jaƙ sa tevor ƙep sa nȳeƙ. Geham r̄eƙ medo jaƙ s̄e-a-los-ar̄ej beseggi alam Israel degwa nemadluho-bevidek-luu s̄en lo hir ƙaƙek.”

Yesu N̄r Pita B̄e R̄eƙ Dah Yi Vun

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)

³¹ “Simon, Simon, gwenḡo r̄e! Satan n̄r vorot b̄e yoh vu b̄e r̄eƙ ƙeƙo ham na vu yi, begerii ham tet̄er nab̄e wit* ƙahis. ³² R̄eƙ sejom raƙ in honḡ ggovek ya b̄e honḡ vonḡvings̄en su r̄eƙ nadiik̄ na r̄e. Om s̄en ƙegw̄erin honḡ meƙenom lo, og ƙebo ƙadu doƙ arim lo.”

³³ Loƙ Pita n̄r yah b̄e, “Meh̄ob̄op, sa hero sa menado in sena ƙarabus geving honḡ balu nadiik̄ doƙ ti.” ³⁴ Loƙ Yesu n̄r b̄e, “Pita, sa nan̄er vu honḡ nab̄e: Pehi buk s̄en̄e, og ƙoƙr̄ēh su r̄eƙ ngu r̄e, log r̄eƙ ƙedah sa vun beron l̄oo nab̄e honḡ duƙin sa.”

Ƙaƙek Raƙ Jej-mon̄e-yi, Gevahek Nalu Los Paep-yu-anil

³⁵ Log n̄r vu sir b̄e, “Wirek sa hevonḡ ham ya, lob ham su ƙo jej-mon̄e-yi los je vahek sepa r̄e. Log ham su r̄op suu r̄e, lob maƙ ham raƙ vu in nḡaa ti ma ma?” Loƙ den̄er yah b̄e, “Ma!” ³⁶ Lob n̄r vu sir b̄e, “Gaƙ gw̄ebenḡ s̄en̄e nab̄e meh̄oti yi jej-mon̄e-yi nedo, og ȳo ƙeƙo sepa yi. Bevahek nab̄e saga. Gemeh̄oti s̄en hen paep-yu-anil nama lo, og tahuuin paep-yu-anil ti jaƙ yi r̄opr̄op-aȳoonḡ-yi. ³⁷ In ƙaƙek negḡep loƙ Anutu-yi-ƙapiya b̄e, ‘Detevin yi ya ving alam nij paya.’ Om sa nan̄er vu ham nab̄e: Ƙaƙek s̄en̄e r̄eƙ anon jak, jaƙ nḡaa pin s̄en r̄eƙ nat̄oƙ vu sa. Ȳonon, ƙaƙek pin s̄en negḡep loƙ ƙapiya raƙ sa lo, og r̄eƙ anon jak.” ³⁸ Lob den̄er b̄e, “Meh̄ob̄op, ƙel̄e? He paep-yu-anil luu s̄en̄e!” Loƙ n̄r yah b̄e, “Om yik̄ ggovek saga.”

Yesu Jom Raƙ Vu Getsemane

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Log to meya dobn̄e beya Ƙedu Ƙele-oliv neb̄e s̄en nevonḡ yoh vu buk lo. Lob yi hur maluh desepa yi medeya. ⁴⁰ Ya det̄oƙ ya, lob n̄r vu sir b̄e, “Ham najom jaƙ niw̄ēk, in

ngaa ti su kepë ham.” ⁴¹ Log tah verup ya teka, yoh vu sën hil getë gelöng na geto lo, lob yun lus log ketağ vu Ama bë, ⁴² “Amağ, nabë kwam, og gweko ngaa maggin sënë vër in sa. Rëk mu su gesepe dok sa gagek, gağ ngo kwam.”

⁴³ [Lob angër ti vu yağek beyam gadu yi. ⁴⁴ Yesu ngo maggin pangsen rot, lob jom rak ggökin niwëek rot. Lob kerus yam in rot benetetuk nebë kök beto neluk ya dob.]

⁴⁵ Jom rak ggovek, log kedi rak beyah to vu yi hur maluh lo. Loğ lë bë deneggëp yiing, in ayoj maggin rot. ⁴⁶ Lob nër vu sir bë, “Ham newëp in-a? Ham kwedi bengev jak, in ngaa ti su kepë ham.”

Yudas Vo Yesu Loğ Ya Alam Sën Dengis Yi Lo Nemaj

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Yesu nahën medo nevwengwëng, log alam yu böpata deverup. Mehö sën arë nebë Yudas sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi, rëk li sir medeyam. Lob verup sesor meya vu Yesu in bë gemul* yi. ⁴⁸ Loğ Yesu nër vu yi bë, “Yudas, gemul* Mehönon Nalu in bë getato yi rangah-a?”

⁴⁹ Yesu yi hur maluh denare ving yi medelë ngaa sënë bë vongin natök vu yi, lob denër bë, “Mehöböp, he ngap sir jak paggepek-yu-anil-a?” ⁵⁰ Lob sir ti pevis mesis alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur, besap nenga ris vahi vesa ya. ⁵¹ Rëk Yesu nër bë, “Ggovek! Ngaa saga gëp!” Log bë nema rak mehö sënë nenga, lob nivesa rak yah ggökin.

⁵² Log Yesu loğ tepëk vu alam-deneko-seriveng hir ggev ga, dub-vabuung-böp ala lo, galam teta sën losho deyam in bë denajom yi ahon lo bë, “Mağ ham yam in bë sero mehö-begö-hodek-yi ti om sën ham ko paëp-yu-anil los begö meyam-ë?” ⁵³ Sa nado loğ dub-vabuung-böp yoh vu buk ving ham, rëk ham su lah nemamin loğ sa mejom sa ahon rë. Gağ buk sën gwëbeng agi, mëm ham buk. Om mala vahis niwëek jak na vavunë rot mekesuu.”

Pita Lah Yi Vun Bë Yi Duğin Yesu

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Nër ggovek log dejom yi ahon medeko medeya. Lob deko yi loğ ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi begganğ. Log Pita tamuın sir meneya, rëk nevun yi in sir meneyam ggëp ading. ⁵⁵ Log devev nengwah loğ telig ggëp begganğ sënë yi tete ayo, bemedo denevenguh. Lob Pita verup ya nedo ving sir. ⁵⁶ Loğ avëh ti lë bë medo nevwenguh nengwah, lob tung mala rak yi genër bë, “Mehö sënë nedo ving Yesu ving.” ⁵⁷ Loğ Pita lah yi vun bë, “Ma! Avëh, sağ duğin yi.” ⁵⁸ Genedo teka loğ mehö ngwë yah verup lë yi, lob nër bë, “Yik sir sën lo ti sën hong agi ving.” Rëk Pita nër yah bë, “Alam-e! Sağ ma!” ⁵⁹ Ggovek genedo hus ading rot yoh vu hes mala ti loğ mehöti yah verup nër niwëek bë, “Yönon rot, yik mehö sagi sën nesepa yi ving. In yik yi Galilea ti sënë!” ⁶⁰ Rëk Pita lah yi vun bë, “Alam-e! Sa duğin gagek ti sën genenër agi!” Nahën nenër nebë sënë, log pevis bekökrëeh su. ⁶¹ Lob Mehöböp ggërin yah melë Pita. Lob Pita kwa vo yah gagek sën Mehöböp nër vu yi vorot lo bë, “Pehi buk sënë og kökrëeh su rëk ngu rë, log rëk gedah sa vun beron löö.” ⁶² Lob Pita to meya dobnë, beyah su böpata rot.

Depelë Yesu Gedepëng Yi

(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Alam sën denejom Yesu ahon lo denër pelë rak yi gedeveek yi. ⁶⁴ Debom mala loğ tob, gedenesis yi, log denelok tepëk vu yi bë, “Hong mehö-nenër-gagek-rangahsën-a? Om genenër nabë re sis hong-a?” ⁶⁵ Log denenër gagek nipaya ngahisekë vahi rak yi ving.

Devonğ Gagek Vu Yesu Rak Kaunsor Malaj

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

⁶⁶ Heng to lob alam-deneko-seriveng hir ggev detu alam Israel hir kaunsor, belosho alam-horek-yi lo desupin sir, log deko Yesu yam nare malaj gedenër bë, ⁶⁷ “Genenër vu he nabë hong Mehö sën Anutu ggoin rak in bë geko hil nah lo ma ma?” Loğ nër yah vu

sir bë, “Nabë sa nanër nök vu ham, og ham su rëk gwevong geving rë. ⁶⁸ Log bë sedok tepëk in nök vu ham gökin, og ham su rëk nanër dok nom vu sa rë. ⁶⁹ Rëk mu pehi sënë, og Mehönon Nalu rëk medo gëp niwëek ala Anutu nema vesa bemedo degwata.” ⁷⁰ Lob sir pin denër yah bë, “Om maq hong sagak Anutu Nalu hong-a?” Loq nër yah vu sir bë, “Yik saga. Ham vosek vorot.” ⁷¹ Lob denër bë, “Hil rëk gango gagek re gökin-a? Gagek sënë yö rak verup avi behil hangö govek ya.”

23

Devong Gagek Vu Yesu Menare Pilatus Mala

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Lob sir pin dekededi bedeko yi ya vu Pilatus ² gedevong gagek vu yi bë, “He halë mehö sënë bë nelok alam ahëj in dekededi medengis begö medekepe gavman na. Genenërin he bë he su getë takës vu ham mehö-los-bengö Sisar*. Log nenër bë yik yi Kerisi* sënë, beyi mehö-los-bengö.” ³ Loq Pilatus loq tepëk vu yi bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?” Loq nër yah vu Pilatus bë, “Genër ya meyoh vu.” ⁴ Lob Pilatus nër ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam pin bë, “Sa su tok vu gagek ti geneggëp vu mehö sënë rë.” ⁵ Loq denër yah niwëek bë, “Netatekin gagek vu alam yoh vu distrik Yudea pin benelok ahëj rot bë degevonng begö medekepe gavman na. Qo gagek sënë rak nyëdahis ggëp Galilea, lob nevonng rot, gesën verup agi.”

Devong Gagek Vu Yesu Menare Herot Mala*

⁶ Pilatus ngo hir gagek, lob loq tepëk yah vu sir bë, “Mehö sënëk yi Galilea ti?” ⁷ Lob detatekin vu yi merak ni bë Yesu yam vu distrik Galilea sën Herot* negin lo, lom vonng yi ya vu Herot*. In Herot* verup nedo Yerusalem loq buk sënë ving.

⁸ Herot* lë Yesu, lob kwa vesa rot, in nengo Yesu bengö lob nevonng rot bë gelë yi. Lob kwa vo bë maq Yesu rëk gevonng ngaa böp ti begelë. ⁹ Nebë sënë lom Herot* nelok tepëk in yi hus ading. Rëk Yesu su nenër gagek ti yah vu yi rë. ¹⁰ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi deya dus medenër gagek niwëek ya atata vu yi rot. ¹¹ Lob Herot* losho yi alam-begö-yi devasap yi gedenër pelë rak yi. Log deko tob malangeri ti bederöp loq yi, log devong yah meya vu Pilatus ggökin. ¹² Wirek og Herot* luho Pilatus denelë sir paya, rëk loq buk sënë, og luho desemu gagek medenelë sir nivesa.

Pilatus Nër Bë Dengis Yesu Jak Na Kelepeko

(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)

¹³ Lob Pilatus tahi alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam teta, galam meris ving medesupin sir yam. ¹⁴ Log nër vu sir bë, “Ham qo mehö sënë yam vu sa, log ham nër bë nelok alam ahëj in dekededi medengis begö medekepe gavman na. Om ham gwengö rë. Sa nalok tepëk in yi gagek sënë rak ham malamin niröp. Lob sa su tok vu bë vonng ngaa ti paya loq gagek pin sën ham nër rak yi agi rë. ¹⁵ Log Herot* ving nebë saga om sën vonng yi yom vu hil ggökin. Ham lë! Mehö sënë su vonng ngaa ti paya in bë hil angis yi menadiik rë. ¹⁶ Om maam sëk beek yi gegevonng yi nah mena.” ¹⁷ [In hir horek neggëp nebë Pilatus gevonng alam karabus ti ti vër dok buk vabuung sënë noh vu ta menah vu sir.]

¹⁸ Loq alam pin ayej loq ti medekeseh rur rak bë, “Gengis mehö saga menadiik gegwevonng Barabas nom vu he.” ¹⁹ Barabas sënë vonng begö vu gavman loq nyëg böp saga genesis alam medenediik, lob deko yi ya nedo karabus. ²⁰ Loq Pilatus loq tepëk yah vu sir ggökin, in kwa nevo bë dëein Yesu mena. ²¹ Rëk detahi yah bë, “Gengis yi jak na kelepeko*! Gengis yi jak na kelepeko*!” ²² Loq yik loq tepëk yah vu sir netu beron löö bë, “In va? Mehö sënë vonng va paya? Sa su halë bë vonng ngaa ti paya meneggëp vu yi in bë hil angis yi menadiik rë. Om sebek yi gegevonng yi nah.” ²³ Rëk nij wëek rot, gedetahi ya niwëek ata bë ngis yi jak na kelepeko*, bayej rehöö Pilatus aye. ²⁴ Lob Pilatus kwa vo bë maam gurek hir gagek babu. ²⁵ Lob lëein mehö sën vonng begö vu gavman besis mehönon dediik beya nedo karabus lo yah vu sir in detahi arë. Log vo Yesu yah vu sir in bë dengis menadiik yoh vu sën alam detahi lo.

*Desis Yesu Raḵ Ya Ḷelepeḵo**(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)*

²⁶ Deḵo Yesu raḵ medeya, log Simon vu Kurene nahën verup neya in bë doḵ na nyëḡ böp Yerusalem. Lob dejom yi ahon gedebë ḵelepeḵo* raḵ ya baḡë bekerë metamuin Yesu.

²⁷ Galam yu böpata denetamuin yi, gavëh nḡahiseḵë denesu medenesis sir, gedenegelu tarot raḵ yi. ²⁸ Rëḵ Yesu ggërin yah menër vu sir bë, “Ham Yerusalem avëh, ham su ngu in sa, gaḵ mëm ham nḡo ngu in ham los nalumin lo. ²⁹ In buk vongin berup lob rëḵ denanër nabë:

‘Avëh sën denare babuj sekë lo, gavëh sën su naluj neloḵ rë lo, gavëh sën su denevo rur vu naluj rë lo, og kwaj vesa.’

³⁰ In doḵ buk saga, og

‘rëḵ denanër vu ḵedu nabë,

“Ham kwepë ham menam jaḵ gwëp he!”

Log rëḵ denanër vu ḵedu mahen mahen nabë,

“Ham dahun he!” ’

³¹ In nabë degevonḡ nabë sënë vu ḵele nidun pehi sënë, og maḵ rëḵ degevonḡ nabë va vu ḵele sën rëḵ denaboveng na lo?”

³² Log deḵo alam sën denekeyëh horek lo luu ya in bë dengis luho geving Yesu. ³³ Ya deverup nyëḡ ti sën denenër arë nebë Nyëḡ-yuseḵë lo lob desis yi raḵ ya ḵelepeḵo*. Log desis alam sën denekeyëh horek lo luu raḵ ḵelepeḵo* ving. Ngwë nare Yesu nema vesa, gengwë nare nema ḵëj. ³⁴ Lob Yesu nër bë, “Amaḡ, ḡedahun sir sën devasap sa lo hir nḡaa nipaya sënë na. In su deraḵ ni bë denevonḡ paya rë.” Ggovek log detë ḡelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jaḵ medegeḵo yi tob. ³⁵ Log alam vare denelë. Rëḵ alam ggev denër pelë raḵ yi bë, “Neloḵ vu alam vahi. Om nabë Anutu yi Kerisi* yi yönon sën Anutu ggoooin yi raḵ lo, og yö doḵ vu yi.” ³⁶ Galam-begö-yi denenër pelë raḵ yi ving. Log deya dus in bë debo wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo besesuin. ³⁷ Log denër vu yi bë, “Nabë alam Yuda hir mehö-los-bengö hong yönon, og nḡo ḡedoḵ vu hong.” ³⁸ Log dekevu ḡaḡek ti raḵ neggëp ḵelepeḵo* yu nebë: *ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ MEHÖ SËNË.*

³⁹ Log mehö luu sën desis luho raḵ ḵelepeḵo* ving lo ngwë nër Yesu bë, “Hong Kerisi*? Og nḡo ḡedoḵ vu hong, geḡedoḵ vu aluu geving!” ⁴⁰ Rëḵ ngwë nḡo ḡaḡek sënë, lob ggoo yi bë, “Yiḵ alöö hoho haḵo vanë neggëp ti, ma su genehöneng in Anutu rë? ⁴¹ Yönon, aluu og desis aluu loḵ yah nḡaa nipaya sën alu hevong lo, om alu haḵo vanë beyoh vu. Gaḵ mehö sënëḵ su vong nḡaa ti paya rë.” ⁴² Log nër bë, “Yesu, ḡenom los arëm böpata in gwëgin mehönön, og kwam bo sa.” ⁴³ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Pehi sënë, rëḵ ḡemedo geving sa ḡëp Paradis*.”

*Yesu Diḵ Ya**(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)*

⁴⁴ Log hes vuheng raḵ, loḵ hes malakenu loḵ beyoh vu dob pin, beya meto 3 krök sheuksën. ⁴⁵ Lob tob böpata sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek raḵ luu.

⁴⁶ Log Yesu nḡeeḵ böpata bë, “Amaḡ, sa nehevong anog neyök loḵ nemam.” Tahi nebë sënë, log diḵ ya.

⁴⁷ Lob Rom hir alam-begö-yi yu ti hir ala lë nḡaa sënë, lob ḵo Anutu arë raḵ bë, “Yönon rot, mehö sënë yi mehö yohvu!”

⁴⁸ Log alam pin sën desup sir ya in bë degelë lo delë nḡaa sënë, lob ayoj maggin gedesis sir gedeyah medeya bej.

⁴⁹ Log Yesu ni papu lo pin, gavëh sën sir vu Galilea medesepa Yesu medeyam lo yö denare ggëp ading teka medenelë nḡaa pin sënë.

*Debë Yesu Nihel Loḵ Ya Ḷelöng Len**(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)*

⁵⁰ Log mehöti arë nebë Yosep nedo. Yi vu Yuda hir nyëḡ böp ti arë nebë Arimatea. Mehö sënë yi mehö nivesa geyi mehö yohvu, geyi kaunsor ving. ⁵¹ Rëḵ su nevo veyov in

kaunsor vahi hir gägek sën denenër bë dengis Yesu lo rë. Gağ yö neğin buk sën Anutu natu ala begeğın sir lo benedo. ⁵²Lob mehö sënë ya vu Pilatus meketağ Yesu vu yi. ⁵³Log ya meruh Yesu nihel navi luğ mebom loğ tob veroo ti, log ya mebë loğ waak ti. Nahën denesap waak sënë loğ gelöng yö meris beneggëp mewis, gesu debë mehö ti loğ rë.

⁵⁴Buk sënëğ buk sën denero sir in bë geheng geto log dega nos Buk-ggöksën-yi* lo, log hes neluğ in bë govek na gedegök na Buk-sewahsën-yi*.

⁵⁵Log avëh sën desepa Yesu ggëp Galilea medeyam lo, desepa Yosep medeya ving bedelë bedub sënë. Lob delë mederağ nyëğ len ti sën bë Yesu nihel meneggëp loğ lo ni ving. ⁵⁶Delë ggovek, log deyah medeya bedero marasin los wël, gengaa sën reggu nivesa vesa lo medenedo. Log Buk-sewahsën-yi* og desewah yoh vu sën horek nër lo.

24

Yesu Kedi Rağ

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

¹Log loğ soda saga yi buk muğinsën monbuk anon lob avëh dekedi bedeko wël los nğaa reggu nivesa vesa sën dero menedo vorot lo medeya. ²Loğ delë gegelöng sën negğërin bedub avi lo tetolin meyö ya nare ya nenga. ³Lob deloğ ya delë rëğ Mehöböp Yesu nihel su negğëp rë. ⁴Lob vare mekwaj neya nğahi in, medeneketul loğ, loğ mehö luu depevis beyam denare ving sir geluho hir tob nevër. ⁵Avëh delë, lob kenuj verup bedepetev bemaalaj ya dob. Rëğ luho denër vu sir bë, “Ham nesero mehö mala-tumsën sënë loğ alam-diiksën hir nyëğ in va? Su nedo sënë rë. Gağ kedi rağ meya gwëbeng! ⁶Ham kwamin bo nah gägek sën nahën nedo ggëp distrik Galilea genër vu ham lo rë. ⁷Nër vu ham bë debo Mehönon Nalu doğ na alam nij paya nemaj bedengis yi na betii kelepeko*, log buk natu löö, lob rëğ kedi jağ nah gökin.”

⁸Lob kwaj vo yah gägek sën Yesu nër wirek lo. ⁹Lob sir vu bedub bedeyah, beya denër nğaa pin sënë rangah vu hur maluh nemadluho-bevidek-ti sën lo losho alam vahi pin. ¹⁰Yiğ sir lo sënë: Maria vu Magdala ga, Yoana, geMaria sën Yakobus ata lo, gavëh vahi sën losho deya lo, bedenër gägek sënë vu sinarë nyëdahis lo. ¹¹Rëğ sinarë lo kwaj nevo bë yiğ avëh om mağ yö denenër gägek kuungsën mu, lob su devonğ ving ayej rë. ¹²Rëğ Pita kedi serög meyah bedub beya meto nare gekekooin melë waak ayo, rëğ lë bë tob meris yö nedo. Lob yah meya rëğ kwa neya nğahi in nğaa sënë rot.

Mehö Luu Detök Vu Yesu Loğ Aggata Emaus

(Mk 16:12-13)

¹³Loğ yiğ sir sënë luu medo denetetu aggata loğ yiğ buk saga medeneya nyëğ mahen ti arë nebë Emaus. Aggata sën vu Yerusalem meneya Emaus lo, og yiğ yoh vu kilomita nemadluho. ¹⁴Lob luho medo denetetu aggata gedenevengwëng rağ nğaa pin sën lo. ¹⁵Luh denevengwëng rağ gedeneloğ tepëğ in sir gedeneya, lob Yesu verup ving luho, belööho deneya loğ ti. ¹⁶Rëğ luho su derağ ni bë Yesu rë.

¹⁷Lob loğ tepëğ vu luho bë, “Melu nevengwëng rağ va meneya?” Nër nebë sënë, lob luho denare gayoj maggin rot, gemalaj seluh. ¹⁸Loğ ngwë sën arë nebë Kleopas loğ tepëğ yah bë, “Alam pin sën yam denedo Yerusalem lo derağ nğaa sën verup ggëp Yerusalem loğ buk agi ni, gağ mağ yiğ nğo timu sënë sën hong duğın-a?” ¹⁹Loğ Yesu loğ tepëğ yah bë, “Va ti?”

Loğ luho denër yah vu bë, “Nğaa sën tøk vu Yesu Nasaret lo. In nğaa sën nevonğ los nenër ggëp Anutu losho alam pin malaj lo netato bë yiğ yi mehö-nenër-gägek-rangahsën los arë böpata ti, in nevonğ nğaa pin los niwëëk. ²⁰Lob hil alam-deneğ-seriveng hir ggev lo, losho hil ggev pin devo yi loğ ya alam Rom nemaj. Lob alam Rom denër gägek venuh bë nadiik, lob desis yi rağ ya kelepeko*. ²¹He hekuung bë yi mehö sën rëğ geğo alam Israel vër in alam Rom nemaj lo. Kë! Log gägek ngwë sënë: Nğaa pin sënë tøk vu yi ngöp, log buk netu löö sën gwëbeng agi, ²²lob he sënagi avëh la ya delë medenër vu he lob he kenumin ya. In dekedi rağ monbuk anon medeya bedub, ²³lob desero Yesu nihel, lob yom verup denër vu he bë delë angër la, lob angër denër vu sir bë Yesu nedo vesa.

²⁴ Lob he sënagi la deyah medeya bedub, loḵ delë ngaa yoh vu sën avëh denër lo. Gaḵ su detök raḵ yi rë.”

²⁵ Lob Yesu nër vu luho bë, “Oo, melu kwamin ma! Melu su pasang nevonḡ ving alam-denenër-ḡaḡek-rangahsën hir ḡaḡek pin sën denenër lo rë. ²⁶ Ma melu su raḵ ni bë Kerisi* og rëḵ geḵo vanë menadiiḵ, loḵ mëm vesa doḵ nah megeḵo arë böpata los vunëḵ vunëḵ yaḡek yi rë?” ²⁷ Lob ḵo ḡaḡek raḵ loḵ Moses yi ḡaḡek los alam-denenër-ḡaḡek-rangahsën pin hir ḡaḡek betateḵin ḡaḡek pin sën neraḵ yi meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo degwa vu luho.

²⁸ Lob deya rot beya deverup dus vu begganḡ-bu ti sën luho deneya agi, lob Yesu vonḡ in bë kesuu luho gena. ²⁹ Rëḵ luho denërin yi bë, “Ġemedo geving aluu in hes luḵ ya bevonḡin ḵenu doḵ.” Lob loḵ ya nedo ving luho. ³⁰ Ggovek gebë dega nos, lob Yesu nedo ving luho. Lob ḵo brët raḵ bejom raḵ ya vu Anutu los kwa vesa, log debu bevo vu luho. ³¹ Vonḡ nebë sënë, lob mëm luho malaj rangah raḵ mederaḵ ni. Log mehor pevis geluho su delë yi ggökin rë. ³² Lob luho yö yom denër vu sir bë, “Yönon, alöö medo nesepa hil menayam aggata, lob netateḵin Anutu-yi-ḵapiya degwa rangah vu aluu, lob alu ayod tee yi in rot.”

³³ Lob luho pevis bedekedi loḵ buk bedeyah medeya Yerusalem ggökin. Luho yah to detök vu sir nemadluho-bevidek-ti sën lo ving hir alam vahi, gedesupin sir medenedo. ³⁴ Lob denër vu luho bë, “Mehöböp kedi raḵ ggökin yönon beSimon lë yi ggovek ya!” ³⁵ Nebë saga loḵ luho deturin ngaa pin sën töḵ vu luho loḵ aggata lo vu sir. Geluho denër bë deraḵ ni loḵ sën debu brët bevo vu luho lo.

*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23)*

³⁶ Medo denenër ḡaḡek sënë, log Yesu verup nare rangah loḵ sir vuheng atov [benër vu sir bë, “Ham ayomin gëp revuh.”] ³⁷ Lob deggöneng rot beḵenuj verup. In dekuung bë mehöti ḵenu nare rangah vu sir. ³⁸ Loḵ nër vu sir bë, “Ham ḵenumin neverup in va? Geham kwamin neya ngahi in va? ³⁹ Ham gwelë sa vahaḡ los nemaḡ sagi. Yiḵ sa sënë. Ham gwebë nemamin jaḵ sa geham gwelë. Gaḵ mehönon ḵenuj og nijreggos los nijpeḵooḵ nema, gaḵ su nebë sën ham lë sa agi rë. ⁴⁰ [Nër vu sir nebë sënë, log tato nema los vaha vu sir.] ⁴¹ Lob kwaj vesa rot, rëḵ mu yö denahën gesu devonḡ ving rë, gaḵ kwaj neya ngahi. Lob nër vu sir bë, “Maḵ ham nos la neggëp-a?” ⁴² Lob devo gël sën devesi lo dus ti vu yi. ⁴³ Lob vo vër megga gedelë raḵ malaj.

⁴⁴ Lob nër vu sir bë, “Wirek sën sa nahën nado ving ham lo, log senër vu ham bë: Ḡaḡek pin sën dekevu raḵ sa meneggëp loḵ Moses yi horek, geneggëp loḵ alam-denenër-ḡaḡek-rangahsën hir ḵapiya, geneggëp loḵ Saam lo, og ḡaḡek pin sënë rëḵ anon jaḵ.” ⁴⁵ Mëm tateḵin kwaj, lob deraḵ Anutu yi ḡaḡek sën neggëp loḵ ḵapiya lo degwa ni. ⁴⁶ Loḵ nër vu sir bë, “Dekevu ḡaḡek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: Kerisi* geḵo vanë, gebuk natu löö, lob kedi jaḵ nah gëp bedub. ⁴⁷ Lob rëḵ denanër arë gëp Yerusalem namuḡin bena menoh vu dob pin, in mehönon degërin sir, lob Anutu dahun hir ngaa nipaya na. ⁴⁸ Ham lë ngaa pin sënë raḵ malamin, om ham na nanër rangah. ⁴⁹ Log sëḵ gevonḡ ngaa sën Amaḡ nër bë rëḵ bo vu ham lo, nöḵ vu ham. Om ham ngo naḵöök medo nyëḡ sënë, rot bemëm niwëëḵ yaḡek yi duḵ nam vu ham lom mëm.”

*Anutu Ḷo Yesu Raḵ Yah Yaḡek
(Mt 16:19-20; Sn 1:9-12)*

⁵⁰ Log li sir meya deverup Betania. Lob varah nema raḵ, gevenḡev raḵ in sir bë Anutu gegin sir nivesa. ⁵¹ Nahën nejom raḵ in sir, lob vuu sir, gAnutu ḵo yi raḵ yah yaḡek. ⁵² Log deḵo arë raḵ gedeyah medeya Yerusalem los kwaj vesa rot. ⁵³ Lob denesupin sir loḵ dub-vabuung-böp raḵ buk pin bedeneḵo Anutu arë raḵ.

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Jon Kevu

Ğağek Mala-tumsën-yi Saga Netu Mehönon Yesu

¹ Vu muğinsën Ğağek nedo. Ğağek nedo ving Anutu, lob Ğağek yik yi Anutu. ² Vu muğinsën rot Ğağek yö nedo ving Anutu. ³ Yö tung nğaa pin. Gengaa ti su verup ggëp aggata ngwë rë. Ma. Nğaa pin sën anon rağ menedo agi, og pum rağ yi yö timu. ⁴ Mala-tumsën degwa neggëp vu yi, lob mala-tumsën saga sën mehönon hir Rangah. ⁵ Lob Rangah sënë netum rağ malakenu, lob malakenu su yoh vu bë gërin rë.

⁶ Anutu vong mehöti arë nebë Jon yam. ⁷ Yam in bë nanër Ğağek rangah. Benanër Ğağek jağ Rangah sënë in alam pin degenço yi Ğağek bayoj na timu vu. ⁸ Jon saga og yi su Rangah rë. Gağ yam in bë nanër Ğağek jağ Rangah sënë mu.

⁹ Rangah soğek sën netum rağ mehönon pin lo yam dob. ¹⁰ Yi yö tung dob, rëğ luğ yam nedo dob, rëğ mehönon vu dob su derağ ni rë. ¹¹ Yam yi nyëğ, rëğ yi alam su deço yi rağ rë. ¹² Gağ alam sën deneko yi rağ bayoj neya timu vu yi lo, og nër sir bë detu Anutu nalu. ¹³ Lob degwa sën detu Anutu nalu lo su neggëp vu amaj lu ataj nij kòk rë, gesu neggëp vu mehönon yö ayoj neggurekin sir rë, gesu neggëp vu mehönon yö kwaj bë denatu rë. Gağ degwa yö neggëp vu Anutu.

¹⁴ Lob Ğağek sënë netu mehönon rağ benedo ving hil, behe halë niwëek los vunek vunek yağek yi. Niwëek los vunek vunek yağek yi in yik Ama Nalu timu, lob semusën degwa yi beyam los Ğağek anon pin. ¹⁵ Jon nër yi rangah genër bë. “Yik mehö sënë sën senër vu ham wirek lo bë, ‘Mehö sën netamuin sa, og kesuu sa in yö nedo wirek, gağ sağ nahën neverup.’ ”

¹⁶ Hil pin haço nğaa nivesa vesa ggëp yiyi. Vong semusën sënë vu hil, geyik vong semusën ggök ggökin rot vu hil. ¹⁷ Moses vo Anutu yi horek vu hil, rëğ Yesu Kerisi vo semusën vu hil rot beyam los Ğağek anon pin. ¹⁸ Mehöti su mala rağ Anutu rë. Yö ma rot. Yik Anutu Nalu timu sënë, sën nedo loğ Ama babu lo, om sën tatekin Anutu yi degwa vu hil.

Mehö-neripek-alam Jon Nër Ğağek

(Mt 3:1-12; Mk 1:7-8; Lk 3:15-17)

¹⁹ Alam Yuda hir ggev devong alam-deneko-seriveng la ving alam Levi* la vu Yerusalem beya delok tepëğ in Jon bë, “Hong re?” Lob Jon nër Ğağek rangah nebë sënë. ²⁰ Su lah Ğağek vun rë, gağ nër rangah bë, “Sa su Mehö sën Anutu ggooin rağ in bë geço hil nah lo rë!” ²¹ Loğ delok tepëğ in yi ggökin bë, “Gağ hong re? Mağ hong Elia ma re?” Rëğ bë, “Ma!” Loğ sirek delok tepëğ yah bë, “Mağ hong mehö-nenër-Ğağek-rangahsën sën hil nehegin lo?” Rëğ nër yah bë, “Ma!” ²² Nebë saga lom delok tepëğ bë, “Gağ hong re? Ğenanër in he nah nanër vu alam sën devong he yam lo!” ²³ Loğ Jon nër bë, “Sa mehö sën mehö-nenër-Ğağek-rangahsën Yesaya nër Ğağek rağ sa wirek lo nebë:

‘Mehöti aye nerağ loğ nyëğ-yumeris bë, “Ham bolinin Mehöböp yi aggata!” ’ ”

²⁴ Alam Parisai* devong alam saga yam, ²⁵ lob delok tepëğ in yi bë, “Su hong Kerisi* rë, gesu hong Elia rë, gesu hong mehö-nenër-Ğağek-rangahsën sënë lo rë, loğ nebë va sën generipek alam-ë?” ²⁶ Rëğ Jon nër Ğağek yah vu sir bë, “Sa naripek alam rağ bë. Gağ mehöti nare loğ ham vuheng, geham su rağ ni rë. ²⁷ Mehö saga sën rëğ tamuin sa menam. Yi mehö nivesa kesuu sa, gesa mehö niğ paya besesu yohvu in bë natu yi hur mekevelekin aggis in vaha suu rë.” ²⁸ Denër Ğağek sënë vu Betania* ggëp bël Yordan nenga vahi vu nyëğ sën Jon neripek alam lo.

Anutu Yi Sipsip Nalu Yesu

* 1:28: Betania sën neggëp loğ Jn 1:28 agi og yö ngwë, gağ su nyëğ mahen ti sën Lasarus lööho avëhnö luho hir nyëğ lo rë.

²⁹ Heng to lom Jon lë bë Yesu to neya lom nër bë, “Kë! Yi sën Anutu yi sipsip nalu sën rëk natu seriveng mekevoh alam dob pin hir nipaya na lo sagu. ³⁰ Yik mehö saga sën sa nanër wirek lo bë, ‘Mehöti rëk nam tamuin sa, yi og kesuu sa in yö nedo muġin, gesak ma!’ ³¹ Sa og su serak ni rë. Rëk seyam ripek alam rak bël in bë mehö saga rëk natök nam rangah balam Israel dejak ni.”

³² Lob Jon nër ggökin bë, “Sa halë Anon Vabuung vu yaġek geluk yam nebë soġ nuung ti meyam nedo rak yi. ³³ Sa og su serak ni rë, rëk Mehö sën vonġ sa yam in bë sejipek alam jak bël lo nër vu sa bë, ‘Gwelë nabë Anon Vabuung duk nam medo jak mehöti, og mehö saga sën rëk getunġ Anon Vabuung jak ham nabë sën nġo ġenetunġ bël rak sir lo.’ ³⁴ Lob sa halë ggovek besenër ġaġek rangah bë Anutu nalu yi saga.”

Yesu Ɔo Yi Hur Maluh Löö

³⁵ Loġ monbuk lob Jon yah nare ggökin beyi hur maluh luu denare ving yi. ³⁶ Loġ Yesu to neya, lom mala sepa menër bë, “Kë! Anutu yi sipsip nalu yi sagu!” ³⁷ Beyi hur maluh luu sënë denġo nebë sënë, lob ya detamuin Yesu. ³⁸ Lob Yesu ggërin yom melë bë luho denetamuin yi lob nër vu luho bë, “Melu nesero va?” Rëk luho denër yah vu yi bë, “Rabai! (Sën hil ayed nebë Tatovaha). Böm tena?” ³⁹ Rëk bë, “Melu nam rëk gwelë!” Lob luho ya delë begganġ sën negġep loġ lo. Yik loġ 10 krök monbuk, lob luho denedo ving yi loġ buk saga.

⁴⁰ Luho sën denġo Mehö-neripek-alam Jon aye meya detamuin Yesu lo ngwë† Andreas sën Simon Pita ari. ⁴¹ Lom ya metök vu ari Simon muġin menër vu yi bë, “He tök vu Mesia!” (Hil pekwë arë Mesia sënë doġ nah Grik ayej nabë Kerisi*.) ⁴² Lob Andreas Ɔo yi ya vu Yesu, lob Yesu mala nelë yi rëk bë, “Hong Simon, Jon* nalu. Hil rëk nanër arëm nabë Kepas!” (Arë sënë degwa nebë Ġelönġ.)

Yesu Tahi Pilip Luho Natanael

⁴³ Loġ tum heng to lob Yesu bë na distrik Galilea. Lom tök vu Pilip benër vu yi bë, “Ġetamuin sa!” ⁴⁴ Pilip sënë yi Betsaida ti, yik lööho Andreas lu Pita begganġ-bu timu. ⁴⁵ Lob Pilip ya metök vu Natanael, lom nër vu yi bë, “Mehö sën Moses kevu ġaġek rak loġ horek wirek galam-denenër-ġaġek-rangahsën dekevu ġaġek rak ving lo sën he tök rak ggovek ya. Yi Yesu Nasaret, Yosep nalu.” ⁴⁶ Lob Natanael nër vu yi bë, “Maġ nġaa nivesa ti rëk berup ġep Nasaret-a?” Rëk Pilip nër yah vu yi bë, “Ġenam rëk gwelë!”

⁴⁷ Yesu lë Natanael neyam vu yi, lom nër yi bë, “Ham gwelë! Israel anon soġek yi saga! Ġaġek kuungsën ti su negġep vu yi rë!” ⁴⁸ Loġ Natanael loġ tepëġ vu yi bë, “Nebë va sën ġerak sa niġ-ë?” Loġ Yesu nër yah vu yi bë, “Pilip su tahi hong rë genġo nahën ġedo loġ kele pik* degwa, log sa halë hong muġin ggëp sagu.” ⁴⁹ Lob Natanael nër yah vu bë, “Tatovaha! Anutu nalu hong! Alam Israel hir Mehö-los-benġo hong!” ⁵⁰ Rëk Yesu nër yah vu bë, “Ġevonġ ving saga in senër vu hong bë sa halë hong loġ kele pik* degwa? Nahub rë, lob rëk gwelë nġaa böpata rot kesuu sënë!” ⁵¹ Loġ Yesu nër vu yi ggökin bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë nahub rëk ham rëk gwelë yaġek rëk tateġin yi geham gwelë Anutu yi angër dejak gededuk vu Mehönon Nalu.”

2

Mehöti Ɔo Venë Vu Kana

¹ Log buk netu löö lob mehöti Ɔo venë ggëp Kana vu distrik Galilea, lom denegga nos böp geYesu ata nedo ving sir. ² Log devonġ ġaġek yah in Yesu losho yi hurmaluh bedeyam ving. ³ Lob wain maya, lob Yesu ata nër vu yi bë, “Hej wain maya!” ⁴ Lom Yesu nër yah bë, “Ataġ! Alu su nemad loġ ti in nġaa rë! In sa buk yö nahën!” ⁵ Rëk ata nër vu hur sën denevo nos ggelek lo bë, “Nabë nanër ġaġek ti vu ham, og ham gwevonġ noh vu!”

† 1:40: Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh luu desepa Yesu medeya. Jon nër ngwë arë rangah bë Andreas gelah ngwë vun, lob ngwë sagi og maġ yik yi Jon, rëk yö kevu Ɔapiya sënë om maġ ggöneng in arë besu kevu rangah rë.

⁶Lob dëg nemadvahi-bevidek-ti nedo in bë vatëveḷ dejipek nemaj doḷ noh vu sën alam Yuda hir ḡaḡek muḡeng lo. Dëg sënë böpata beyoh vu bë hil ḷeseh bëḷ ḷetuk nemadluho ma nemadluho-menemadvahi doḷ na ti ti.

⁷Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gweḷo bëḷ mekweseh doḷ na dëg sagu!” Lob deḷo meya dekeseh luḷ ya bepin pup. ⁸Lob nër vu sir bë, “Mëm ham jeḷoov begweḷo mena vu mehö-neḡin-nos!” ⁹Lob deḷo medeya. Lob mehö-neḡin-nos lo num bëḷ menḡo bë tu wain raḷ, rëḷ su raḷ ni bë deḷo vu tena rë. Gaḷ hur sën deneḷo bëḷ lo mëm derak ni. Lob mehö-neḡin-nos tahi mehö sën ḷo avëh lo yam benër vu yi bë, ¹⁰“Alam pin og denevo wain nivesa ggelek muḡin, balam denenum nḡahiseḷe ḡgovek rë, loḷ denevo wain nipaya teka tamu. Gaḷ hong og ḡejom wain nivesa ahon bemëm nahën ḡevo yam ḡwëbengko!”

¹¹Yesu vonḡ yi nḡaa böp nyëmuḡinsën sënë ḡḡep Kana vu distrik Galilea. Tato niwëëk vu sir nebë sënë, lob yi hur maluh ayoj neya timu vu yi.

¹²Saga ḡgovek log Yesu luḷ meyah Kapernaum ving ata gari lo, geyi hur maluh lo. Beya denedo buk la ḡḡep sagu.

Yesu Tii Alam Sën Denebaḷo Nḡaa Loḷ Dub Vabuung Böp Ayo

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-19; Lk 19:45-46)

¹³Yuda hir Buk-ḡḡöksën-yi* dus raḷ, lob Yesu raḷ meya Yerusalem. ¹⁴Lom töḷ raḷ alam sën denedo loḷ dub-vabuung-böp ḷatum ayo medenetunḡ burmakau los sipsip gesoḷ nuung in bë alam debaḷo lo. Gelë alam sën denepekwe* alam Yuda hir monë loḷ yah alam Rom hir monë lo denedo hir tevor medenevonḡ huk. ¹⁵Lob ḷo aggis bejoo tu begö betii mehönon ving sipsip los burmakau pin vu dub ayo beto deyah dobnë. Gekeseh alam sën denepekwe* monë lo, hir monë los tevor ya. ¹⁶Log nër vu alam sën denevonḡ huk baḡosën raḷ soḷ lo bë, “Ham gweḷo nḡaa saga mena! Ham su gwevonḡ Amaḡ yi begganḡ sënë natu nyëḡ-baḡosën-yi.” ¹⁷Lob yi hur maluh kwaj vo yah ḡaḡek sën negḡep loḷ Anutu-yi-ḷapiya lo nebë: “Sa nehevonḡ niwëëk in bë ḡevonḡ hong begganḡ ḡep nivesa.”

¹⁸Rëḷ alam Yuda delë sënë lom deloḷ tepëḷ in yi bë, “Ḡetii he, om rëḷ ḡetateḷin hong jaḷ nḡaa böp tena in he jaḷ nim nabë hong mehö-los-arëm-a?” ¹⁹Rëḷ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham rëḷ kwevoh dub vabuung sënë na, gebuk natu löö rëḷ sedev nah gökin!”

²⁰Lob alam Yuda denër bë, “Denelev dub-vabuung-böp sënë yoh vu ta mehödahis luu menenadvahi-vidék-ti, log ḡekuung bë ḡedev jaḷ nah noh vu buk löö mu?”

²¹Rëḷ dub sën Yesu nër lo, saga yö nër raḷ navi. ²²Nebë saga, loḷ nahub geYesu kedi raḷ yah vu bedub rë, lob yi hur maluh kwaj nevo yah yi ḡaḡek sën nër wirek lo, lom devonḡ ving ḡaḡek sën negḡep loḷ Anutu-yi-ḷapiya lo los ḡaḡek sën Yesu nër lo.

Yesu Raḷ Alam Pin Nij

²³Yesu nedo Yerusalem loḷ Buk-ḡḡöksën-yi*, lob alam nḡahiseḷe delë nḡaa böp sën nevonḡ lo, lom ayoj ya timu vu yi. ²⁴Rëḷ mu Yesu raḷ sir pin ayoj ni om su vonḡ yi loḷ ya nemaj rë. ²⁵In raḷ alam pin ayoj ni. Mehöti su yoh vu bë nanër mehö ngwë ayo vu yi rë, gaḷ neraḷ mehönon pin ayoj ni ḡgovek ya.

3

Yesu Luho Nikodemus Devengwëḡ

¹Parisai* ti nedo, arë nebë Nikodemus, balam Yuda hir ggev ti. ²Mehö sënë yam vu Yesu buk benër vu yi bë, “Tatovaha! He raḷ nim bë hong tatovaha ti, bAnutu vonḡ hong yam. Bë Anutu su medo geving mehöti rë, og su yoh vu bë rëḷ gevonḡ nḡaa böp böp nabë sën ḡenevonḡ-ë rë.”

³Rëḷ Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Mehöti bë su natu mewis gökin nah rë, og su rëḷ doḷ na Anutu-yi-nyëḡ rë.”

⁴Lom Nikodemus loḷ tepëḷ yah vu yi bë, “Alam atov rëḷ natu mewis nah nabë va? Maḷ yoh vu bë rëḷ doḷ nah atayo meḡeḷo yi nom-a?”

⁵Rëḷ Yesu nër yah vu bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Bë mehönon su denatu mewis jaḷ bëḷ los Anon Vabuung rë, og su deyoh vu bë rëḷ dedoḷ na Anutu-yi-nyëḡ rë.

⁶ Nгаа navim yi, og sagak navim yö yi. Gak nгаа sën anom yi, og sagak anom yö yi nгаа. ⁷ Su kwam na ngahisekë in sën senër vu hong bë genatu mewis gökin-ël ⁸ Gak kwam bo sang rë. Sang yö neya jeggin jeggin benevë ya ya. Gengo dedun rëk su geraç ni bë ya neverup tena ma ya neyoh tena rë. Og alam pin sën detu mewis raç Anon Vabuung lo, sir nebë sënë.”

⁹ Loç Nikodemus loç tepëç yah vu yi bë, “Nгаа sënë rëk anon jak nabë va?”

¹⁰ Rëk Yesu nër bë, “Alam Israel hir tatovaha ti hong rëk su geraç nгаа sënë ni rë? ¹¹ Sa nanër vu hong yonon nabë: Nгаа sën he narak ni lo sën he nanër. Gehe nanër nгаа sën he nehalë ggovek lo. Rëk ham neruu demimin vu gaçek sën he nanër lo. ¹² Sa nanër nгаа-dob-yi vu ham, rëk ham su nevonç ving rë. Om nabë sa nanër nгаа-yaçek-yi vu ham, og ham rëk gwevonç geving nabë va? ¹³ Mehönon ti su raç ya melë yaçek rë, gema. Yiç Mehönon Nalu yö timu vu yaçek meluç yam. ¹⁴ Wirek Moses varah nyël kënu raç nare kele vu nyëç-yumeris, lob rëk debarah Mehönon Nalu jak nabë saga, ¹⁵ in alam pin sën ayoj na timu vu yi lo demedo malaj-tumsën degwata los degwata.

¹⁶ In Anutu kwa pesivin mehönon rot, lob vonç nalu perurek timu sënë yam dob in bë alam sën ayoj na timu vu yi lo su malaj nama. Gak demedo malaj-tumsën degwata. ¹⁷ Anutu su vonç Nalu yam dob in bë bo nyëvewen doç nah mehönon hir nгаа nipaya rë. Gak vonç yi yam in bë geço sir nah vu yi. ¹⁸ Mehönon sën ayoj neya timu vu yi lo su rëk degeço nyëvewen rë. Gak mehönon sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og Anutu nër vorot bë rëk degeço nyëvewen doç nah hir nгаа nipaya, in su ayoj neya timu vu Anutu Nalu timu sënë rë. ¹⁹ Rangah yam dob ggovek, rëk mehönon ahëç ving malakenu. Su ahëç ving rangah rë, in hir huk nipaya, om rëk degeço nyëvewen doç nah. ²⁰ Alam pin sën denevonç nгаа nipaya lo, og denesis begö vu Rangah gesu detoç yam vu rë, in nij nelël bë su hir nгаа nipaya natöç rangah. ²¹ Gak mehönon sën denesepa loç nгаа nivesa lo, og detoç yam rangah, in bë mehönon degelë medejaç ni nabë denevonç hir huk raç Anutu niwëk.”

Mehö-neripek-alam Jon Nër Yesu Yi Degwa Rangah

²² Sënë ggovek ya, log Yesu losho yi hur maluh deyah distrik Yudea belosho ya denedo sagu, beneripek alam. ²³ GeJon neripek alam vahi ving ggëp Aion, dus vu Salim. In bël ngahisekë neggëp vu nyëç sagu, lob alam deneya vu yi beneripek sir. ²⁴ Vu buk saga su deduu Jon ya karabus rë geçö nahën.

²⁵ Lob gaçek ti verup vuheng loç Jon yi hur maluh losho Yuda ti, lob demehoo sir in gaçek sën alam nij veseek jak lo. ²⁶ Lob Jon yi hur maluh ahëç sengën medeya vu Jon bedenër bë, “Tatovaha! Mehö sën nedo ving hong wirek vu bël Yordan nenga vahi agu, begenenër gaçek raç yi lo, neripek alam lob alam pin deneya vu yi!” ²⁷ Rëk Jon tatekin vu sir bë, “Bë Anutu vu yaçek su bo nгаа ti vu mehöti rë, og su rëk gevonç rë. ²⁸ Ham ngo nengo gaçek sën senër wirek lo bë sa su Kerisi* rë, rëk Anutu vonç sa yam muçin. ²⁹ Bë avëh ti jak maluh, og avëh saga tu maluh sën raç vu yi lo yö timu venë. Lob bë regga sënë yi mehöti medo geving yi begengo aye, og su rëk gelë avëh regga paya rë, gak rëk kwa vesa rot in yi. Lom gwëbeng sa kwaç vesa rot nebë saga. ³⁰ Arë rëk böp jak, gesarëç gëp ahu.

³¹ Mehö sën yam vu vavunë kesuu nгаа pin. Mehö sën ata ço yi vu dob lo, og yi vu dob, beyö nër gaçek raç nгаа-dob-yi mu. Gak mehö sën yam vu yaçek lo, og kesuu nгаа pin. ³² Mehö saga nër gaçek raç nгаа sën lë los ngo ggovek lo, rëk su mehöti vonç ving yi gaçek saga rë. ³³ Gak bë mehöti gevonç geving yi gaçek, og yiç yoçekin Anutu nebë saga nebë yi mehö gaçek anon degwa. ³⁴ Mehö sën Anutu vonç yi yam lo, og nenër Anutu yi gaçek, in Anutu vonç yi Anon Vabuung los dahis loç yam ggërin ayo. ³⁵ Ama ahëç ving Nalu, bevo nгаа pin loç ya nema. ³⁶ Mehönon sën ayoj na timu vu Anutu Nalu lo, og rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata. Gak mehönon sën su desepa doç Anutu Nalu aye rë lo, og su rëk demedo malaj-tumsën rë. Gak Anutu ahë sengën neggëp vu sir.”

4

Yesu Vengwäng Vu Samaria Avëh Ti*

¹ Yesu ngo bë alam Parisai* derak ni bë neripek hur maluh ngahisekë kesuu Jon. ² (Rëk Yesu su neripek sir rë, gaq yi hur maluh mu sën deneripek.) ³ Ngo nebë saga lom vuu distrik Yudea geyah meya distrik Galilea ggökin. ⁴ Lob aggata sën yoh meya lo, og yoh ya distrik Samaria vuheng meya.

⁵ Lob ya metök ya Samaria nyëg böp ti arë nebë Sukar, dus vu dob len ti sën wirek Yakop vo vu nalu Yosep lo. ⁶ Lob asoreng sën wirek Yakop lev medeneko bël loq lo neggëp dus vu nyëg saga. Yesu yoh meya verup, lom vaha ma beto nedo dus vu asoreng-bël-yi sënë avi. Rak siks krök sehuksën.

⁷ Lom Samaria* avëh ti verup in bë geqo bël, lob Yesu nër vu yi bë, “Bël nam sa nanum!” ⁸ In yi hur maluh deya nyëg böp Sukar in bë debaço nos. ⁹ Rëk Samaria* avëh nër yah vu bë, “Hong Yuda, gesa Samaria* avëh, rëk nebë va sën genër vu sa bë ‘Bël nam sa nanum’—ë?” Nër nebë sënë in alam Yuda denelë alam Samaria* paya besu denevengwäng vu sir rë. ¹⁰ Loq Yesu nër yah vu yi bë, “Bë gejak ngaa sën Anutu vong vu hong ni, begejak mehöti sën nër vu hong bë ‘Bël nam sa nanum’ ni, og rëk kwetaq vu yi lob bo bël-mala-tumsën-yi vu hong.” ¹¹ Rëk avëh nër yah vu yi bë, “Mehöbö, höm ketuk ma, log asoreng-bël-yi sënë adingsekë rot, om rëk gweko bël-mala-tumsën-yi sënë vu tena? ¹² Hil kenud Yakop num bël sënë ving nalu lo wirek, geyi reggu lo denum ving, log vo asoreng-bël-yi ti sënë vu he behe nanum. Rëk maq gekuung bë gekwesuu yi?” ¹³ Rëk Yesu nër yah bë, “Alam pin sën denenum bël sënë rëk ayoj bev nah gökin in bël. ¹⁴ Gaq mehöti bë nanum bël sën sebo vu yi lo, og rëk nabë sën bël nebenguv loq yi. Log bël sënë rëk berup jak buk, bebo mala-tumsën vu yi bemedo degwata los degwata.”

¹⁵ Lom avëh nër bë, “Mehöbö, gebo bël sënë vu sa in sa su ayoj bev in bël, gesa su medo menom gaqo bël vu sënë gök gökin!”

¹⁶ Loq Yesu nër vu yi bë, “Gena getahi reggam bemelu nom sënë rë!” ¹⁷ Rëk bë, “Sa reggaq ma!” Lom Yesu nër yah vu bë, “Genër bë reggam ma, saga genër yönon rot. ¹⁸ In wirek geraq maluh nemadvahi. Gaq mehö sën genewëp ving yi loq yi beggang gwëbeng lo, og sagaq su reggam anon rë! Om genër yönon!” ¹⁹ Rëk avëh nër bë, “Mehöbö, gwëbeng seraq ni bë mehö-nenër-gaqek-rangahsën ti hong! ²⁰ He kenumin lo denesupin sir vu kedu Gerisim sënë medenejom rak vu Anutu, rëk ham Yuda nenër bë hil najom jak gëp Yerusalem yö timu.”

²¹ Lom Yesu nër vu yi bë, “Avëh, gwevong geving sa gaqek nabë buk ti vongin berup, lob ham su rëk najom jak vu hil Amad vu kedu sënë rë, beham su rëk najom jak gëp Yerusalem yö timu geving rë. ²² Ham nejom rak vu ngaa sën ham duqin lo, rëk he og he najom rak vu ngaa sën he naraq ni lo. In mehö sën rëk geqo mehönon nah vu Anutu lo rëk berup gëp Yuda. ²³ Lob buk sën Anutu ggooin rak bë berup lo vongin berup. Yönon, lob verup ggovek ya, om doq buk sënë og alam pin sën degevongin nabë denajom jak yönon lo, og rëk degetung kenuj los dahis vu hil Amad medenajom jak los ayoj timu. Kë’, hil Amad Anutu nesero alam nebë saga in bë denadudek vu yi. ²⁴ Anutu yik nebë Anon Vabuung. Om nabë alam degeko yi jak, og degetung kenuj los dahis vu yi, medenajom jak los ayoj timu.”

²⁵ Rëk avëh nër bë, “Seraq ni bë Mesia rëk nam. Sën denenër yi bë Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geqo hil nah lo. Bë nam, og rëk nanër ngaa pin degwa rangah vu hil.”

²⁶ Lom Yesu nër vu yi bë, “Yik sa lo sën sa nevengwäng ving hong agi!”

²⁷ Nenër nebë saga log yi hur maluh yom deverup. Lob kwaj ya ngahi in nevengwäng ving avëh nyëg ngwë ti sënë, rëk mehöti su loq tepëk in luho bë, “Bë bo va vu hong-a?”, ma, “Nebë va sën genevengwäng ving avëh-ë?” rë. ²⁸ Lob avëh sënë vuu yi ketuk menedo, geyah meya begganë beyah nër vu yi alam bë, ²⁹ “Ham nam gwelë mehöti! Yi sënë og nër ngaa pin sën sa nehevong wirek lo rangah vu sa. Maq yi Kerisi* ma va?”

³⁰ Lob to deya medeya vu Yesu.

³¹ Nahën medo deneyam, log yi hur maluh denenër vu yi bë, “Tatovaha, gegwa nos rël!” ³² Rëk nër yah vu sir bë, “Sa nos sën sa naha lo nedo, geham su raḵ ni rë.” ³³ Lom yi hur maluh lo yö deloḵ tepëḵ vu sir bë, “Maḵ mehöti ḵo nos yam vu yi?” ³⁴ Rëk Yesu nër bë, “Sa nos nebë sënë: Sa bë sepa doḵ yi sën vonḡ sa meseyam lo yi ḡaḡek. Besa bë semu yi huk begovek na. Ham nenër nebë sënë, ‘Kwev lubeluu govek na log nos nabunḡ!’, rëḵ sa nanër vu ham nabë ham malamin jaḵ megeḵo doḵ megwelë huk rë. Nos anon loḵ beveroo raḵ beyoh vu bë hil ḵetöv bangupin. ³⁵ Mehö sën nevo nos lo neḵo yi nyëvewen raḵ yi huk menedo, genesupin nos sën gwëbeng agi in medo mala-tumsën degwata los degwata, lob rëḵ mehö sën nevaroh nos lo gemehö sën nevo nos anon lo, luhoho rëḵ kwaj vesa doḵ ti. ³⁶ Wirek alam hib denenër nebë, ‘Mehö ngwë nevaroh nos loḵ huk gengwë neḵo anon.’ ³⁷ ḡaḡek saga yönon, om sën sa hevong ham ya in bë ham gwëḵo nos anon doḵ huk sën ham su vonḡ huk in rë lo. ³⁸ Alam ngwë yö devong huk in huk saga, rëḵ ham na gwëḵo nos anon sën devong huk in bepum raḵ nemaj lo.”

³⁹ Lob Samaria* ngahiseḵë vu nyëḡ saga denḡo avëh sënë yi ḡaḡek, lom ayoj ya timu vu Yesu. In avëh sënë nër bë, “Nër nḡaa pin sën sa hevong wirek lo rangah vu sal!” ⁴⁰ Lob alam Samaria* deyam vu yi bedeketaḡ bë medo geving sir, lob nedo saga buk luu ving sir. ⁴¹ Lob alam vahi denḡo yi ḡaḡek besir ngahiseḵë ayoj ya timu vu yi ving. ⁴² Lob denër vu avëh sënë bë, “Gwëbeng he su ayomin neya timu vu yi raḵ hong ḡaḡek rë, gaḵ he nḡo hangö yi ḡaḡek behe raḵ ni bë yik Mehö sënë, sën yam in bë doḵ vu mehönon megeḵo sir nah vu Anutu lo yönon.”

Yesu Vonḡ Mehö-los-bengö Herot Yi Ggev Nalu Nivesa Raḵ*

⁴³ Buk luu saga ggovek ya, lob Yesu vuu nyëḡ sënë ya geyah meya distrik Galilea. ⁴⁴ In Yesu yö nër ḡaḡek vorot bë, “Su rëḵ degeḵo mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën ti arë jaḵ ḡëp yö yi begganḡ degwa rël!” ⁴⁵ Loḵ ya metoḵ ya distrik Galilea, lob alam Galilea kwaj vesa in ya vu sir, in ya delë buk-vabuung-ggöksën-yi ving, lom delë nḡaa pin sën vonḡ vu Yerusalem lo.

⁴⁶ Log yah meya verup Kana vu distrik Galilea ggökin,—nyëḡ sën vonḡ bël tu wain lo. Lom mehö-los-bengö Herot* yi ggev ti nedo Kapernaum, lob nalu maluh niraḵ. ⁴⁷ Mehö sënë nḡo ḡaḡek bë Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea, lom ya ketaḡ vu yi bë duḵ mena gevong benalu nivesa jaḵ, in dus raḵ bë nadiik. ⁴⁸ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Bë ham su gwelë nḡaa böp aggagga rë, og ham su rëḵ gwevong geving rë!” ⁴⁹ Rëḵ mehö-los-bengö yi ggev nër bë, “Mehöböp, ḡenam alu aduḵ manah pevis in sa naluḡ vonḡin nadiik!” ⁵⁰ Rëḵ Yesu nër vu yi bë, “Ḡenah meḡena! Nalum rëḵ vesa doḵ.” Lob mehö sënë vonḡ ving Yesu yi ḡaḡek meyah. ⁵¹ Nahën neyök aggata log yi hur detoḵ verup vu yi bedenër vu yi bë, “Nalum vesa lok!” ⁵² Lob loḵ tepëḵ vu sir bë, “Hes mala va lom vesa loḵ-a?” Rëḵ denër bë, “Nikul veseveng loḵ seven krök buk.” ⁵³ Lom ama raḵ ni bë yik veseveng raḵ hes mala sën Yesu nër vu yi bë nalu rëḵ vesa doḵ lo. Lom loḵo yi alam pin ayoj ya timu vu Yesu. ⁵⁴ Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea lo, lob vonḡ nḡaa böp sënë netu luu.

5

Yesu Vonḡ Mehö Sekë Selönḡin Vu Ngaggee Betesda Benivesa Raḵ

¹ Saga ggovek, log Yuda hir buk vabuung ti verup, lob Yesu raḵ meya Yerusalem.

² Lob ngaggee mahen teka nedo Yerusalem dus vu sipsip hir aggata avi. Denenër arë loḵ Hibru ayej nebë Betesda. Log delev begganḡ ti ggërin ngaggee sënë, geyi nyëḵetu los veluung avi nemadvahi. ³ Lob alam niraksën ngahiseḵë loḵo alam malaj ḵenod los vahaj nipaya, galam sën seḵëj neselönḡin lo deneloḵ ya begganḡ-ayöong-yi teka sënë beggëp [denëḡin ngaggee sënë sën bë gee lo. ⁴ In Mehöböp yi angër ti neluḵ ya ngaggee sënë buk ti ti meneggee loḵ. Lob ggeesën nemaya log mehöti sën pevis meduḵ na namuḡin lo, og yi niraksën rëḵ nama na pevis.] ⁵ Lob mehöti nedo loḵ begganḡ-ayöong-yi sënë, niraḵ yoh vu ta mehödahis ti benemadluho benemadvahi bevidek löö (38). ⁶ Yesu lë mehö sënë

neggëp lom raḅ ni bë niraḅ hus ading rot, lom loḅ tepëḅ vu yi bë, “Ġevongin bë nim vesa jaḅ-a?”

⁷ Lob mehö niraḅsën nër yah vu bë, “Mehö böp, buk sën ngaggee neggee lo, lom sehög mehönnon sën geḅo sa mena getung duk na ngaggee lo ma! Sengo bë rëḅ duk na, loḅ sa nahën navimengin log denemuḅin medeneluḅ ya in sa.” ⁸ Lob Yesu nër vu yi bë, “Om kwedi ġebare begweḅo hongḅ kanyë jaḅ beḅena!” ⁹ Lom pevis bemehö sënë nivesa raḅ geḅo yi kanyë raḅ beya. Gebuk saga og Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁰ Lom alam Yuda denër vu mehö sën nivesa raḅ lo bë, “Buk-sewahsën-yi* gwëbeng sënë, behorek nërin bë su gweḅo hongḅ kanyë dok!” ¹¹ Rëḅ nër yah vu sir bë, “Mehö sën vongḅ sa mesa niḅ vesa raḅ lo nër vu sa bë, ‘Gweḅo hongḅ kanyë jaḅ meḅena!’” ¹² Loḅ deloḅ tepëḅ in yi bë, “Mehö re nër vu hongḅ bë gweḅo hongḅ kanyë jaḅ meḅena?” ¹³ Rëḅ mehö sën nivesa raḅ lo duḅin, in alam ngahiseḅë vu nyëḅ saga lob Yesu loḅ ya sir vuheng.

¹⁴ Nahub rëḅ Yesu toḅ vu yi ggökin loḅ dub-vabuung-böp ḅatum ayo lob nër vu yi bë, “Gwengö? Gwëbeng nim vesa raḅ, om su gwevongḅ ngaa nipaya gök nahin, in rëḅ maggin böpata natöḅ vu hongḅ kesuu muḅinsën.” ¹⁵ Lob mehö sënë yah nër vu alam Yuda bë, “Mehö sën vongḅ besa niḅ vesa raḅ lo, yik Yesu.”

¹⁶ Lob yik alam Yuda ahëj sengën vu Yesu medenelë yi paya in nevonḅ ngaa nebë sënë loḅ Buk-sewahsën-yi*. ¹⁷ Rëḅ Yesu nër yah vu sir bë, “Amaḅ nevonḅ ngaa nebë sënë yoh vu buk pin, om sën sa nesepa loḅ yah vaha.” ¹⁸ Nebë saga lom alam Yuda devongḅ raḅ raḅ rot in bë dengis Yesu menadiik. In su keyëh horek Buk-sewahsën-yi* mu rë, gaḅ nër bë Ama Anutu yönon. Lob yik sënë nebë luho Anutu neggëp ti.

Anutu Nalu Mehö Los Niwëëḅ

¹⁹ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Nalu su rëḅ gevongḅ ngaa ti noh vu yö kwa rë. Gaḅ nevonḅ ngaa sën nelë gAma nevonḅ lo. Ngaa pin sën Ama nevonḅ lo, og Nalu nesepa loḅ menevonḅ nebë saga ving. ²⁰ In Ama ahë ving Nalu rot, lob tato ngaa pin sën nevonḅ lo vu yi. Gerëḅ tato huk böp la geving kesuu sënë, lob ham rëḅ ḅenumin na. ²¹ Ama nenër balam-diiḅsën denekedi raḅ yah genevonḅ medenedo malaj-tumsën. Log Nalu nesepa loḅ meneggooḅin alam raḅ yoh vu yö kwa, in bë demedo malaj-tumsën nabë saga. ²² Ama su rëḅ genḅo mehöti yi ḅaḅek degwa rë. Gaḅ vo huk saga pin loḅ yah Nalu nema ggovek ya. ²³ Nebë saga in alam pin rëḅ degeḅo Nalu jaḅ, nabë sën denëḅo Ama raḅ lo. Alam sën su denëḅo Nalu raḅ rë lo, og su denëḅo Ama sën vongḅ yi yam lo raḅ ving rë.

²⁴ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Mehöti bë genḅo sa ḅaḅek bayo na timu vu Amaḅ sën vongḅ sa meseyam lo, og rëḅ medo mala-tumsën degwata los degwata. Su rëḅ natöḅ jaḅ nyëvewen rë, gaḅ kesuu diiḅsën ggovek ya genedo mala-tumsën vorot.

²⁵ Log sa nanër vu ham yönon nabë: Buk ti vongin berup, balam-diiḅsën degengö Anutu Nalu aye, lob buk saga verup ggovek ya. Lob alam sën degengö aye lo, rëḅ demedo malaj-tumsën. ²⁶ Mala-tumsën degwa neggëp vu Ama yö timu, lom vo niwëëḅ vu Nalu gemala-tumsën degwa neggëp vu yi ving. ²⁷ Mehönnon Nalu yi, om sën Ama ggooḅin yi raḅ in bë genḅo mehönnon hir ḅaḅek. ²⁸ Ham su gwelëḅ in ḅaḅek sënë. Gaḅ buk vongin berup, lob alam-diiḅsën pin sën deneggëp bedub lo, rëḅ degengö aye medekedi jaḅ medenam. ²⁹ Alam sën denevonḅ ngaa nivesa lo, rëḅ dekedi jaḅ medemedo malaj-tumsën. Galam sën denevonḅ ngaa nipaya lo, rëḅ dekedi jaḅ nah medenatöḅ jaḅ hir nipaya nyëvewen.

Nḅaa Nebë Sënë Tateḅin Yesu Degwa Rëḅ Su Devongḅ Ving Rë

³⁰ Sa su yoh vu bë ḅevongḅ ngaa ti noh vu sengö kwaḅ rë. Gaḅ sa nesepa loḅ ḅaḅek sën sa nehango vu Amaḅ lo menesesor alam hir ḅaḅek raḅ. Lob sa ḅaḅek neya niröp in sa su kwaḅ nevo bë sepa doḅ ngo kwaḅ rë, gaḅ sa nesepa loḅ yi sën vongḅ sa meseyam lo kwa.

³¹ Bë sengö tateḅin sa degwa og su yoh vu rë. ³² Rëḅ mehö ngwë nedo metateḅin sa degwa, lob seraḅ ni bë netateḅin yoh vu.

³³ Wirek ham vongḅ alam deya vu Mehö-neripek-alam Jon in bë degengö yi ḅaḅek, lob tateḅin ḅaḅek anon vu sir ggovek ya. ³⁴ Rëḅ mu sa su nesero mehöti in bë doḅ vu sa

metatekin sa degwa rë. Gaḱ sa nanër sënë in bë ham gwërin ham bAnutu geḱo ham nom. ³⁵ Mehö-neripek-alam Jon nebë rangah sën nejëh raḱ nyëḱ lo, om ham kwamin vesa dus teka in rangah saga.

³⁶ Yönon, Jon tatekin sa degwa vu ham, rëḱ mu nḱaa böp sën sa nehevong lo tatekin sa degwa rot bekesuu Jon yi ḱaḱek. Sa nehevong huk pin sën Amaḱ vo vu sa in bë sa ḱevong begovek na lo. Lob huk pin sën sa nehevong lo netato vu mehönon in bë deḱaḱ ni nabë Amaḱ vong sa beseyam. ³⁷ Lob Amaḱ sën vong sa beseyam lo, yi yö nër sa degwa rangah. Ham su nenḱo aye rë, geham su malamin neraḱ yi rë. ³⁸ Geyi ḱaḱek sënë su neggëp loḱ ham ayomin rë. In ham su vong ving mehö sën Anutu vong yi yam lo rë. ³⁹ Ham nesero ḱaḱek loḱ Anutu-yi-ḱapiya, in ham kwamin nevo bë mala-tumsën degwa loḱ neggëp beham rëḱ natöḱ ḱaḱ bemedo malamin-tumsën degwata. Rëḱ ḱapiya saga sën tatekin sa degwa. ⁴⁰ Rëḱ ham nimin lël geham su neyam vu sa in bë ham medo malamin-tumsën rë.

⁴¹ Sa su yam in bë alam degeḱo sarëḱ ḱaḱ rë! ⁴² Rëḱ seraḱ ham nimin bë ham su ahëmin ving Anutu neggëp ham ayomin rë. ⁴³ Seyam raḱ Amaḱ niwëëḱ, rëḱ ham su ḱo sa raḱ rë. Bë mehöti nam ḱaḱ yö yi niwëëḱ, og ham rëḱ gweḱo yi ḱaḱ. ⁴⁴ Ham ahëmin neving bë mehönon degeḱo ham arëmin ḱaḱ, rëḱ ham su nevonḱin bë Anutu timu geḱo ham arëmin ḱaḱ rë, om ham rëḱ gwevonḱ geving yi nabë va? ⁴⁵ Ham su kwamin bo nabë serëḱ ḱevong ḱaḱek vu ham vu Amaḱ. Gaḱ mehö sën mëm rëḱ ḱevong ḱaḱek vu ham lo, og Moses. Yi sën ham kuung bë rëḱ doḱ vu ham lo! ⁴⁶ Bë ham gwevonḱ geving Moses yi ḱaḱek, og rëḱ ham gwevonḱ geving sa ḱaḱek geving. In kevu ḱaḱek raḱ sa. ⁴⁷ Gaḱ bë ham su gwevonḱ geving nḱaa sën Moses kevu lo rë, og ham rëḱ gwevonḱ geving sa ḱaḱek nabë va?"

6

Yesu Vet Alam 5,000

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Lk 9:10-17)

¹ ḱaḱek sënë maya, log buk ti lob Yesu ya nḱaggee böp Galilea nenga vahi-sën denenër arë ngwë nebë Nḱaggee-böp Tiberias* lo. ² Lob alam yu böpata delë nḱaa böp sën vong vu alam niraksën lo, lob denetamuin yi. ³ Lob Yesu raḱ meya ḱedu beya nedo ving yi hur maluh lo, ⁴ log alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus raḱ. ⁵ Loḱ Yesu mala neḱo loḱ nyëḱ, lob lë bë alam yu böpata verup deneyam vu yi, lob loḱ tepëḱ vu Pilip bë, "Hil rëḱ baḱo nos vu tena balam sënë dega?" Nër nebë sënë meseggi Pilip, ⁶ gaḱ yö raḱ nḱaa sën bë ḱevong lo ni ggovek ya.

⁷ Loḱ Pilip nër yah vu yi bë, "Bë hil baḱo nos ḱaḱ monë K200, og sagaḱ su rëḱ noh vu sir pin bedega teka teka rë!" ⁸ Rëḱ yi hur maluh ngwë Andreas, sën Simon Pita ari lo, nër vu yi bë, ⁹ "Hurmahen ti ḱo brët nemadvahi gegël luu menedo sënë. Rëḱ mu sagaḱ su yoh vu alam yu böpata sënë rë!" ¹⁰ Lom Yesu nër bë, "Ham nanër vu sir nabë degeto demedo." Lob pahup nḱahiseḱë taya menedo, lom to denedo raḱ, lob sir maluh 5,000.

¹¹ Log Yesu ḱo nos raḱ bejom raḱ in los kwa vesa ya vu Anutu, log vo ggelek sir. Log vong ḱël luu lo ving nebë saga. Vo vu sir medejom ggelek sir yoh vu kwaj. ¹² Degga ggovek meyoh vu sir, log Yesu nër vu yi hur maluh bë, "Ham ngupin nos vahi sën nahën nedoga. In hil su basap na meris." ¹³ Lob desupin bedevasu loḱ sap nemadluho-bevidek-luu, yiḱ degga brët nemadvahi sën meyoh vu sir gevewen nedo.

¹⁴ Alam delë nḱaa böp sën vong-ë, lob denër bë, "Yönon rot, mehö-nenër-ḱaḱek-rangahsën sën denenër bë rëḱ nam dob lo yiḱ sënë." ¹⁵ Lob Yesu raḱ ni bë vongin denajom yi ahon bedegetung yi natu hir mehö-los-bengö, lom yö ti tah yi meyah los ḱedu.

Yesu Vare Neya Raḱ Nḱaggee Vavunë

(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶ Log sehuksën lob Yesu yi hur maluh deluḱ medeya nḱaggee nenga ¹⁷ bederaḱ ya yaḱ in bë denah Kapernaum. Lob buk loḱ in sir geYesu yö nahën nedo ḱedu, ¹⁸ log sang yam niwëëḱ bengaggee tëë böp. ¹⁹ Log detee yaḱ meto deya nḱaggee vuheng rot, (yoh vu 5 ma 6 kilomita), lom delë Yesu raḱ nare nḱaggee vavunë meverup dus vu yaḱ, lob

deggöneng rot. ²⁰ Rêk Yesu nêr ya vu sir bê, “Yik sa sên verup agi, om ham su göneng!”
²¹ Lob devongin bê degeko yi jak na yağ rêk pevis metok ya ngaggee nenga sên bê dena lo.

Alam Desero Yesu

²² Log heng to lob alam yö nahên denedo ngaggee nenga vahi, gederak ni bê su yağ ngahi nedo veseveng rê. Gağ yik timu nedo, geYesu su rak ya yağ sênë ving yi hur maluh rê gema. Gağ yi hur maluh meris yö derak ya yağ saga medeya. ²³ Rêk yağ la vu nyëg böp Tiberias* deverup monbuk anon medenedo roneknë vu nyëg sên Yesu jom rak nos deggega lo. ²⁴ Lom delë bê Yesu losho yi hur maluh su denedo rê, lom derak ya yağ saga beya desero Yesu vu Kapernaum.

Yesu Yö Nêr Yi Bê Nos Mala-tumsên-yi

²⁵ Desero yi meya detok vu yi ggëp ngaggee nenga vahi, lob delok tepëk vu yi bê, “Tatovaha! Geyoh bê tena megeyam-a?” ²⁶ Rêk Yesu nêr yah bê, “Sa nanêr vu ham yönon rot nabë: Ham su kwamin nevo ngaa böp sên sa hevong lo beham yam nesero sa rê, gağ ham wa nos bahëmin pup, om sên ham yam nesero sa. ²⁷ Ham su gwevong huk in nos sên rëk petar agi! Gağ ham gwevong huk in nos sên rëk medo degwata geyoh vu bê gevong beham medo malamin-tumsên lo. Mehönon Nalu rëk bo nos sênë vu ham, in Ama Anutu tato yi ggovek ya bevong yi yam.”

²⁸ Lob denêr yah vu yi bê, “He gevong nabë va in he gevong Anutu yi huk-a?” ²⁹ Rêk Yesu nêr yah vu sir bê, “Anutu yi huk nebë sênë: Ham ayomin na timu vu Mehö sên Anutu vong yam lo.” ³⁰ Lok denêr yah bê, “Rêk gwevong ngaa böp va ti mehe galë lok mëm he rëk gevong geving hong-a? Geyoh vu bê rëk gwevong va? ³¹ He kënumin lo degga mana* ggëp nyëg-yumeris wirek, nebë sên dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kaçiya lo nebë: Vo nos-yağek-yi vu sir medegga.”

³² Lom Yesu nêr vu sir bê, “Sa nanêr vu ham yönon rot nabë: Moses su vo nos-yağek-yi vu ham rê, gağ mëm Amağ nevonğ nos-yağek-yi soğek vu ham. ³³ Nos sên Anutu nevonğ lo, og luk yam vu yağek in bê gevong bemehönon demedo malaj-tumsên.” ³⁴ Rêk denêr yah vu yi bê, “Om Mehöböp, gebo nos sênë vu he noh vu buk!” ³⁵ Rêk Yesu nêr bê, “Sengo ti nos-mala-tumsên-yi. Mehöti bê nam vu sa, og su rëk nadiikahë gökin nah rê. Log bê mehöti ayo na timu vu sa, og su rëk ayo bev in bêl gökin rê. ³⁶ Rêk senêr vu ham vorot bê ham nelë sa rëk ham su ayomin neyam timu vu sa rê. ³⁷ Mehönon pin sên Amağ vo sir vu sa lo, og rëk denam vu sa. Lob mehöti bê nam vu sa, og sa su rëk juuk yi rê. ³⁸ In sa su vu yağek meyam in bê ngo sepa kwağ rê. Gağ seluk yam in bê gevong noh vu Mehö sên vong sa meseyam lo kwa. ³⁹ Lob Mehö sên vong sa meseyam lo kwa nebë sênë bê: Alam sên vong vu sa ggovek lo, saga sa su rëk gevuu sir ti bemala nama rê, gağ sengo rëk nanêr bedekedi jak nah vu Buk-tamusên. ⁴⁰ Kê! Amağ kwa nebë sênë bê: Alam pin sên degelë Nalu mayoj na timu vu yi lo, og rëk demedo malaj-tumsên degwata. Gesëk nanêr bedekedi jak nah vu Buk-tamusên.”

⁴¹ Log nêr bê, “Sengo ti nos sên luk yam vu yağek!” Nêr bê sênë lob alam Yuda devong ayej vu medenêr gağek ngahisekë rak yi. ⁴² Denêr bê, “Mehö sênëk mağ Yesu sên Yosep nalu yi lo? Behil arak ama lu ata nij. Ma nebë va sên nêr bê yi vu yağek meluk yam-ë?”

⁴³ Lom Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham su nanêr gağek ngahisekë vu ham! ⁴⁴ Mehöti su yoh vu bê nam vu sa meris rê. Gağ Amağ sên vong sa meseyam lo, bê geke mehöti nam, og mehö saga rëk nam vu sa. Lob sëk nanêr bekedi jak nah vu Buk-tamusên. ⁴⁵ Alam-denenêr-gağek-rangahsên dekevu gağek meneggëp lok Anutu-yi-kaçiya nebë: Anutu yö rëk tatekin gağek vu sir pin. Lob alam pin sên denengo Amağ yi gağek venuh lo, og rëk denam vu sa. ⁴⁶ Mehöti su lê Amağ rê. Mehö timu sên nedo ving Anutu beyam lo, yik mehö timu saga sên lê Ama. ⁴⁷ Sa nanêr vu ham yönon rot nabë: Bê mehöti ayo nam timu vu sa, og rëk medo mala-tumsên degwata los degwata. ⁴⁸ Sengo ti nos-mala-tumsên-yi. ⁴⁹ Wirek ham kënumin lo degga mana* vu nyëg-yumeris medenedo, lok dediik. ⁵⁰ Gağ bê mehöti ga nos sên luk yam vu yağek agi, og su rëk nadiik rê. ⁵¹ Nos-mala-tumsên-yi

sën luḵ meyam vu yaḡek lo, yiḵ sa. Bë mehöti ga nos sënë, og rëḵ medo mala-tumsën degwata. Nos sën sebo vu yi lo, yiḵ sa reggos. Sëḵ bo vu alam vu dob in demedo malaj-tumsën.”

⁵² Lob alam Yuda yö yah denër vu sir bë, “Nebë va sën mehö sënë bo yi reggos mehil aḡa-ë?”

⁵³ Loḵ Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Nabë ham su gwa Mehönon Nalu reggos los nanum yi köḵ rë, og ham su rëḵ medo malamin-tumsën rë. ⁵⁴ Alam sën dega sa reggos los denanum sa köḵ lo, og rëḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata, om sëḵ nanër bedekedi jaḵ nah vu Buk-tamusën. ⁵⁵ In sa reggos saga og nos soḡek, gesa köḵ saga sën tu bël soḡek. ⁵⁶ Mehöti bë ga sa reggos los nanum sa köḵ, og rëḵ medo doḵ sa, gesa medo doḵ yi. ⁵⁷ Amaḡ sën mala-tumsën degwa lo vonḡ sa beseyam, lob sa nado malaḡ-tumsën raḵ Amaḡ yi niwëëḵ. Nebë saga, om mehöti bë ga sa, og rëḵ medo mala-tumsën jaḵ sa niḡ wëëḵ. ⁵⁸ Nos sagi sën luḵ vu yaḡek meyam. Su nebë nos sën ham ḵenumin lo degga loḵ dediḵ lo rë. Gaḵ mehöti bë ga nos sënë, og rëḵ medo mala-tumsën degwata los degwata.” ⁵⁹ Yesu nër ḡaḡek sënë vu sir loḵ dub-supinsën-yi vu Kapernaum.

Ḡaḡek Mala-tumsën Degwa Yesu

⁶⁰ Lob yi hur maluh nḡahiseḵë denḡo ḡaḡek sënë, lom denër bë, “Ḡaḡek sënë su yoh vu rë! Re yoh vu bë rëḵ jaḵ degwa ni?” ⁶¹ Rëḵ Yesu raḵ ni bë yi hur maluh denër ḡaḡek nḡahiseḵë raḵ ḡaḡek sënë, lom nër vu sir bë, “Ḡaḡek sënë vonḡ beham ahëmin sengën-a? ⁶² Om nabë ham gwelë Mehönon Nalu jaḵ menah nyëḡ sën nedo wirek meyam lo, og ham rëḵ nanër nabë va? ⁶³ Anon Vabuung yö ti nevonḡ bemehönon denedo malaj-tumsën. Hil navid su yoh vu bë doḵ vu hil rë, gaḵ ḡaḡek sën senër vu ham gwëbeng agi, og yoh vu bë doḵ vu ham anomin begevong beham medo malamin-tumsën. ⁶⁴ Rëḵ ham la su devong ving rë.” Alam sën su devong ving rë lo, og Yesu yö raḵ nij muḡin. Geraḵ mehö sën rëḵ nanër yi rangah vu alam-beḡo-yi lo ni ving. ⁶⁵ Lob nër ggökin bë, “Ham la su devong ving sa ḡaḡek rë, om yiḵ raḵ degwa saga sën senër vu ham nebë: Bë Amaḡ su geḵo mehöti nam rë, og su yoh vu bë yö rëḵ nam vu sa rë.”

⁶⁶ Denḡo Yesu yi ḡaḡek saga, lob yi hur maluh vahi devuu yi gedeyah medeya, gesu deneya ving yi ggökin rë. ⁶⁷ Lom Yesu loḵ tepëḵ vu sir nemadluho-bevidek-luu bë, “Maḵ ham rëḵ kwehe ham in sa nabë saga geving mena?”

⁶⁸ Loḵ Simon Pita nër yah vu yi bë, “Mehöböḡ, rëḵ he na vu re? Ma. Hong timu ḡaḡek mala-tumsën degwa hong! ⁶⁹ Behe ayomin yöḵ timu vu hong ggovek ya, behe raḵ nim bë Anutu yi Mehö Vabuung hong!”

⁷⁰ Lob Yesu nër ḡaḡek yah vu sir bë, “Sehoo in ham nemadluho-bevidek-luu raḵ, rëḵ ham tik memö!” ⁷¹ Nër nebë saga raḵ Yudas sën Simon Iskariot nalu. Hur maluh nemadluho-bevidek-luu hir ti yi sën rëḵ nanër Yesu rangah medengis yi nadiḵ lo.

7

Yesu Ari Lo Su Devong Ving Yi Rë

¹ Sënë ggovek log Yesu tah yi meyah nedo distrik Galilea. Gesu ya neḵo loḵ distrik Yudea rë, in alam Yuda denevonḡin bë dengis yi menadiḵ. ² Lob alam Yuda hir buk vabuung ngwë sën denenër bë Buk-vabuung-numeng-yi lo dus raḵ, (in wirek ḵenuj lo delev numeng mahen mahen medeggëḡ loḵ vu nyëḡ-yumeris, om sën denetahu bedenesepa loḵ yoh vu ta). ³ Lob ari lo denër vu yi bë, “Gwevuu nyëḡ sënë geḡena Yudea in hong hur maluh degelë hong huk sën genevonḡ lo. ⁴ Bë mehöti kwa bo nabë gevonḡ bengö jaḵ, og su nevun yi huk meneggëḡ vunsën rë. Genevonḡ nḡaa nebë sënë, om gena ḡetato hong vu mehönon pin medegelë hong.” ⁵ Ari lo sën su denevonḡ ving yi bë Anutu nalu rë, om sën denër nebë sënë. ⁶ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Sa buk yö nahën! Gaḵ buk pin sënëḵ ham nḡo ham buk. ⁷ Alam sën denesepa loḵ aggata dob yi lo su deyoh vu bë degelë ham paya rë. Gaḵ denelë sa paya in sa nanër hir nḡaa nipaya sën denevonḡ lo

rangah. ⁸ Ham ngo na gwelë buk vabuung saga! Gaḵ saḵ su rëḵ na doḵ buk vabuung sënë rë in sa buk yö nahën.” ⁹ Nër bë sënë vu sir genedo Galilea.

Yesu Ya Melë Buk-vabuung-numeng-yi

¹⁰ Loḵ ari lo demuḡin meya denelë buk vabuung geyö ti rëḵ tamuin sir meraḵ meya. Su ya rangah rë, gaḵ vun yi meya. ¹¹ Rëḵ alam Yuda desero yi loḵ buk vabuung saga bedenër bë, “Mehö sënë lo nedo tena?” ¹² Lob alam depatereng medenër ḡaḡek ngahiseḵë raḵ yi. Vahi denenër bë, “Yi mehö nivesa!” Gevahi denenër bë, “Ma! Nekuungin alam!” ¹³ Rëḵ deneggöneng in hir ggev, om sir ti su nër ḡaḡek raḵ yi ya rangah rë.

¹⁴ Denelë buk vabuung saga beyi buk vahi ggovek ya meya verup vuheng atov, lom Yesu ya verup meluḵ ya dub-vabuung-böp ḵatum ayo metateḵin ḡaḡek vu alam. ¹⁵ Lom alam Yuda deranga nemaj gedenër bë, “Maḵ re rëḵ tahu mehö sënë loḵ ḡaḡek sënë om sën nenër-ë? Mehöti su tateḵin vu yi rë!” ¹⁶ Rëḵ Yesu nër yah bë, “Ḡaḡek sën senër vu ham lo, saga su senḡo ti sa nḡaa rë. Gaḵ Anutu sën nevonḡ sa meseyam lo yi nḡaa. ¹⁷ Genabë mehöti ahë geving nabë gevonḡ Anutu yi ḡaḡek banon jaḵ, og rëḵ jaḵ ḡaḡek sën sa nanër agi degwa ni nabë neyam vu Anutu, ma, senḡo nanër yoh vu kwaḡ. ¹⁸ Mehöti bë nanër ḡaḡek noh vu yö kwa, og sagaḵ nevonḡin bë yö geḵo arë jaḵ mu. Gaḵ mehöti bë geḵo mehö sën vonḡ yi meyam lo arë jaḵ, og mehö saga rëḵ nanër ḡaḡek los anon gesu gekuung jaḵ rë. ¹⁹ Wirek Moses vonḡ horek vu ham, rëḵ ham ti su nesepa loḵ yi horek saga rë. Ma ham bë ngis sa nadiiḵ in degwa va?” ²⁰ Rëḵ alam saga denër yah vu bë, “Memö nipaya ti negwanḡ ya ayom! Re bë ngis hong nadiiḵ-a?” ²¹ Rëḵ Yesu nër yah bë, “Sa hevong nḡaa böp ti lob ham pin kwamin ya ngahi. ²² Moses vo ḡaḡek vu ham bë ham gwerah* navimin. Yönon, rëḵ mu ḡaḡek sënë su verup nyëdahis vu Moses rë, gaḵ yö verup wirek vu ham dobahë lo. Rëḵ ham nerah* nalumin navij loḵ Buk-sewahsën-yi*. ²³ Ham nerah* hurmahen navij loḵ Buk-sewahsën-yi* in bë ham su kweyëh Moses yi horek. Loḵ nebë va sën ham ahëmin sengën vu sa in sën sa hevong bemehöti nivesa raḵ los dahis loḵ Buk-sewahsën-yi*-ë? ²⁴ Ham su nanër ḡaḡek jeggjin jeggjin jaḵ alam, gaḵ ham jaḵ degwa ni meseggi rë loḵ mëm ham nanër sir niröp.”

Denër Bë Maḵ Mehö Sënëḵ Yi Mehö Sën Anutu Ggooin Raḵ In Bë Geḵo Hil Nah

²⁵ Log alam Yerusalem la denër kwaj luu luu bë, “Maḵ yiḵ mehö sën denesero yi in bë dengis yi menadiiḵ lo saga? ²⁶ Ham lë! Nare rangah menenër ḡaḡek rëḵ su denenër ḡaḡek ti raḵ yi rë! In maḵ alam ggev derak ni bë yi Kerisi* yönon ma va? ²⁷ Rëḵ mu hil arak mehö sënë yi nyëḡ ni, gaḵ bë Kerisi* berup, og hil su rëḵ ajaḵ yi nyëḡ ni rë!”

²⁸ Lob Yesu nedo dub-vabuung-böp ḵatum ayo metateḵin ḡaḡek vu alam, genër rangah bë, “Ham raḵ sa niḡ, beham raḵ sa nyëḡ ni! Rëḵ sa su yam yoh vu senḡo kwaḡ rë. Gaḵ mehö sën vonḡ sa meseyam lo, og ḡaḡek anon pin degwa yi, rëḵ ham su raḵ ni rë. ²⁹ Gaḵ saḵ seraḵ ni. In sa nado ving yi bevong sa meseyam.”

³⁰ Nebë saga lob sir bë denaduu yi na ḵarabus, rëḵ su dejom yi ahon rë in yi buk yö nahën. ³¹ Alam ngahiseḵë ayoy ya timu vu yi medenër bë, “Mesia sën bë rëḵ nam lo maḵ yiḵ yi sënë! Gaḵ mehö ngwë su yoh vu bë rëḵ berup megevong nḡaa böp böp kesuu nḡaa sën mehö agi nevonḡ-ë rë.”

Devonḡ Ahëvavu Deya In Bë Denaduu Yesu

³² Alam Parisai* denḡo alam denenër ḡaḡek aggagga nebë sënë raḵ Yesu, lom losho alam-deneḵo-seriveng hir ggev lo devonḡ ahëvavu la deya in bë denaduu na ḵarabus. ³³ Lob Yesu nër bë, “Yiḵ sa medo buk dus teka geving ham, log sëḵ nah mena vu yi sën vonḡ sa meseyam lo. ³⁴ Ham rëḵ sero sa, rëḵ ham su rëḵ natöḵ jaḵ sa rë. Lob ham su yoh vu bë na nyëḡ sën sena medo lo rë.”

³⁵ Lob alam Yuda yö denër vu sir bë, “Rëḵ na tena gehil su ayoh vu bë rëḵ natöḵ vu yi rë? Maḵ rëḵ na vu hil alam vu alam Grik hir nyëḡ betahu alam Grik-a? ³⁶ Om sën nër bë, ‘Ham rëḵ sero sa, rëḵ ham su rëḵ natöḵ vu sa rë’—ë? Log nër ving bë, ‘Ham su yoh vu bë rëḵ na nyëḡ sën sena medo lo rë’. Ma maḵ ḡaḡek sënë degwa nebë va?”

Bël Mala-tumsën-yi

³⁷ Dus raq bë Buk-vabuung saga yi buk govek na, lob yi buk böpata sën deneseggi hus lo verup, lob Yesu kedi nare getahi bë, “Bë mehöti ayo bev in bël, og nam nanum vu sa! ³⁸ Saga yoh vu sën dekevu meneggëp loq Anutu-yi-qaþiya lo nebë: Bël-mala-tumsën-yi rëk benguv doq mehöti sën ayo nam timu vu sa lo ayo rot megeto mena.” ³⁹ Nër raq Anon Vabuung sën bë rëk bo vu alam sën ayoj na timu vu yi lo. In vu buk saga Anon Vabuung su yam rë, in Anutu nahën gesu qo Yesu raq yah vu yi rë.

Alam Denesap Sir Raq Mesia Ggökin

⁴⁰ Alam la denqo gagek saga, lob denër bë, “Maq mehö sënë, yi Mehö-nenër-gagek-rangahsën ti sën hil nehegin-ë lo yönon.” ⁴¹ Gesir vahi denenër ngwë nebë, “Yi Mehö sën Anutu ggökin raq in bë geqo hil nah lo.” Loq vahi denenër bë, “Mu maq Kerisi* su rëk berup gëp Galilea rë! ⁴² In dekevu gagek raq Kerisi* meneggëp loq Anutu-yi-qaþiya bë Davit* yi mewis, om yö rëk berup gëp nyëg Betlehem sën Davit yi nyëg lo.” ⁴³ Nebë saga lob alam devasuh sir ya yu luu in Yesu. ⁴⁴ Vahi bë degeqo yi na qarabus, rëk ti su jom yi ahon rë.

Alam Yuda Hir Ggev Su Devonq Ving Yesu Rë

⁴⁵ Nebë saga lob ahëvavu deyah medeya vu alam-deneqo-seriveng hir ggev losho alam Parisai* ggökin. Lob alam Parisai* deloq tepëk vu sir bë, “Ham su qo yi yam rë in va?” ⁴⁶ Rëk ahëvavu denër yah bë, “Mehöti su nenër gagek nebë sën mehö agi nenër-ë wirek rë!” ⁴⁷ Loq alam Parisai* denër yah vu sir nebë, “Kuungin ham ving-a? ⁴⁸ Maq ham lë bë he ggev los Parisai* ti ayo ya timu vu yi? Ma! ⁴⁹ Rëk alam meris sënë desepa loq yi in su deraq horek ni rë, om Anutu rëk gevong bermalaj nama.”

⁵⁰ Loq sir ti sën Nikodemus, sën wirek ya vu Yesu buk lo, nër vu sir bë, ⁵¹ “Maq hil horek nër bë hil gevong gagek vu mehöti meris mu? Ma! Hil gango yi gagek namugin, behil ajaq ngaa sën vong lo ni nivesa rë, loq mëm.” ⁵² Rëk denër gagek yah vu yi bë, “Maq hong Galilea ti ving-a? Bë genatevin Anutu-yi-qaþiya nivesa, og rëk gejaq ni nabë alam-denenër-gagek-rangahsën ti su rëk berup gëp distrik Galilea rë.” ⁵³ Log deketëkin sir medeyah medeya bej.

8

Avëh Sën Nevonq Baggëb

¹ [Log Yesu yah meya Qedu Kele-oliv. ² Log kedi monbuk anon meyah dub-vabuung-böp katum ayo ggökin. Lob alam pin deya vu yi, lom to nedo getatekin gagek vu sir. ³ Lob alam-horek-yi los alam Parisai* delë bë avëh ti vong baggëb, lom deqo medevarah ya alam pin malaj ⁴ gedenër vu Yesu bë, “Tatovaha! Avëh sënë vong baggëb lom alam detoq vu yi. ⁵ Moses vo horek vu hil bë hil tengwa avëh nabë sënë jaq gelong menadiik. Ma hong og rëk genanër nabë va?” ⁶ Denër bë saga in bë deseggi yi, bedenatöq vu gagek ti berup avi bedegevong gagek vu yi. Rëk Yesu dudek bemedo neseröo dob raq nema deggis.

⁷ Deloq tepëk pangsën rot, lob mëm vër yu raq benër vu sir bë, “Bë ham ti su nevong ngaa nipaya rë, og mëm namugin betengwa avëh sënë jaq gelong ti.” ⁸ Log dudek yah bemedo neseröo dob ggökin. ⁹ Denqo nebë sënë, lom sir ti ti to medo deneya dobnë vër vër. Alam ggev to deya mugin, log sir vahi detamu. Devuu Yesu geyö ti nedo gavëh nahën nare loq mala.

¹⁰ Lob Yesu vër mala raq benër vu avëh bë, “Avëh, sir tena? Maq mehöti su vongin bë ngis hong rë?” ¹¹ Rëk bë, “Mehöböp, ma-o!” Lob Yesu nër bë, “Sa ving, sa su hevongin bë ngis hong rë. Om gena, gesu gwevong ngaa nipaya gökin nah!”]

Yesu Tu Dob Yi Rangah

¹² Lob Yesu nêr vu sir ggökin yah bê, “Sa og setu dob yi rangah. Mehöti bê tamuin sa, og su rëk ketul doḵ in aggata rë, gaḵ rëk nama. In rangah rëk geli yi mena medo mala-tumsën.” ¹³ Nebë saga lob alam Parisai* denêr yah vu yi bê, “Nḡo ḡenetateḵin hong degwa, om hong ḡaḡek saga su anon rë.”

¹⁴ Loḵ Yesu nêr yah vu sir bê, “Yönon, senḡo netateḵin sa degwa. Rëk sa ḡaḡek saga yönon, in seraq nyëḡ sën sa nado meseyam gesëḵ nah lo ni. Rëk ham duḡin sa nyëḡ sën sa nado meseyam gesëḵ nah mena medo lo. ¹⁵ Ham nḡo nevo nyëvewen loḵ yah vu mehönon yoh vu ham alam-dob-yi nḡo kwamin, rëk sa, og sa su navo nyëvewen loḵ yah vu mehöti rë. ¹⁶ Gaḵ nabë sa ḡevonḡ nyëvewen vu mehöti, og sëḵ ḡevonḡ noh vu, in su senḡo ti rë. Gaḵ Mehö sën vonḡ sa meseyam lo neloḵ vu sa, om sëḵ ḡevonḡ niröp. ¹⁷ Yönon, ham horek ti neggëp nebë sënë: Bë mehö luu denanêr ḡaḡek ḡëp ti, og luho hir ḡaḡek saga yönon. ¹⁸ Log yik sa, og senḡo netateḵin sa degwa rangah, ḡAmaḡ sën vonḡ sa meseyam lo netateḵin sa degwa rangah ving.”

¹⁹ Nêr nebë saga lob deloḵ tepëḵ in bê, “Amam tena?” Loḵ Yesu nêr yah bê, “Ham su rak sa niḡ rë, geham su rak Amaḡ ni rë. Bë ham jaḵ sa niḡ, og ham rëk jaḵ Amaḡ ni geving.”

²⁰ Netateḵin ḡaḡek sënë vu alam loḵ dub-vabuung-böp katum ayo, genenêr vu sir loḵ dub ayo ti sën monë ben lo rëk mehöti su jom yi ahon rë, in yi buk yö nahën.

Yesu Nêr Bë, “Ham Su Rëk Na Nyëḡ Sën Sëḵ Na Lo Rë”

²¹ Log Yesu nêr yah vu sir ggökin bê, “Sëḵ na geham rëk sero sa, rëk nama beham nadiiḵ los ham nipaya. Geham su yoh vu bê rëk nök nyëḡ sën sena-ë rë.”

²² Lob alam Yuda denêr bê, “Nêr bê hil su ayoh vu bê rëk ana nyëḡ sën na lo rë! Maḵ nêr sënë in bê yö rëk ngis yi menadiiḵ-a?” ²³ Loḵ nêr yah vu sir bê, “Ham vu dob sënë, gesa vu vavunë. Om ham nesepa loḵ aggata-dob-yi, gaḵ sak su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë. ²⁴ Om sën senêr vu ham ggovek bê ham rëk nadiiḵ los ham nipaya. Bë ham su gwevonḡ geving nabë sa Mehö sënë lo rë, og ham nḡaa nipaya rëk ḡëp vu ham, beham nadiiḵ los.”

²⁵ Lom deloḵ tepëḵ yah vu yi bê, “Hong re?” Loḵ Yesu tateḵin yah vu sir bê, “Yik sa Mehö lo sënë, nebë sën sa nanêr vu ham wirek wirek lo. ²⁶ Sa ḡaḡek nḡahiseḵë nahën neggëp besa bê nanêr jaḵ ham beseggi ham. Rëk Mehö sën vonḡ sa meseyam lo yi Mehö ḡaḡek anon degwa, om ḡaḡek pin sën sa nehanḡo vu yi lo, yik sën sa nanêr vu alam pin vu dob.” ²⁷ Nenêr Ama Anutu vu sir rëk su deraḵ ni rë.

²⁸ Log Yesu nêr vu sir ggökin bê, “Nahub rëk ham ngis Mehönon Nalu jaḵ kelepeḵo*, lob mëm ham rëk jaḵ ni doḵ buk saga nabë yik sa Mehö lo sënë. Lob ham rëk jaḵ ni nabë sa su nehevonḡ nḡaa ti yoh vu senḡo kwaḡ rë. Gaḵ sa nanêr ḡaḡek yoh vu sën Amaḡ tato vu sa lo. Log Mehö sën vonḡ sa meseyam lo neloḵ vu sa. ²⁹ Su nevuus sa besenḡo ti nado rë. In sa nehevonḡ nḡaa sën ahë neving lo yoh vu buk pin.”

³⁰ Nêr nebë sënë lob alam nḡahiseḵë ayoj ya timu vu yi.

Yesu Nêr Bë ḡaḡek Anon Rëk Gevonḡ Behil Medo Malad-Tumsën

³¹ Lob Yesu nêr vu alam Yuda sën ayoj neya timu vu yi ggovek lo bê, “Bë ham medo doḵ sa ḡaḡek, og ham rëk natu sa alam yönon, ³² beham rëk jaḵ ḡaḡek anon ni, lob ḡaḡek anon saga rëk ḡeḵo ham vër.”

³³ Loḵ denêr yah vu yi bê, “Abraham yi mewis he, om he su nado loḵ mehö ngwë nema benehevonḡ huk qarabus vu yi rë! Rëk nebë va sën ḡenêr bê hong ḡaḡek rëk ḡeḵo he vër-ë?”

³⁴ Loḵ mëm Yesu tateḵin yi ḡaḡek vu sir bê, “Sa nanêr vu ham yönon rot nabë: Alam pin sën denevonḡ nḡaa nipaya lo, og denedo loḵ nḡaa nipaya, benḡaa nipaya neḡin sir. ³⁵ Alam sën denedo loḵ mehö ngwë nema menegin sir lo, og su rëk demedo degwata geving yi rë. Gaḵ yi yö nalu og mëm rëk medo doḵ yi begganḡ degwata geving yi. ³⁶ Om Nalu bê ḡeḵo ham vër in nḡaa nipaya, og rëk ḡeḵo ham vër yönon, beham medo nivesa anon. ³⁷ Seraq ni bê Abraham yi mewis ham! Rëk sa ḡaḡek su nedo loḵ ham ayomin rë, om sën ham bê ngis sa mesa nadiiḵ. ³⁸ Sa nanêr ḡaḡek rak nḡaa sën Amaḡ tato vu sa ggovek lo, rëk ham nesepa loḵ nḡaa sën ham amamin netato vu ham lo!”

Yesu Nër Alam Yuda Bë Satan Nalu Sir

³⁹ Lom denër yah bë, “He degwa vu Abraham!” Rëk Yesu nër vu sir bë, “Bë ham degwa vu Abraham yönon, og ham rëk gwevong ngaa nabë sën Abraham nevonğ lo. ⁴⁰ Senër ğağek anon pin sën sa hangö vu Anutu lo vu ham, lom ham bë ngis sa mesa nadiik, rëk Abraham su vong nebë sënë rë. ⁴¹ Gağ ham ngo nesepa loğ amamin vaha!” Loğ denër yah bë, “He atamin su değo he duum rë! He amamin Anutu timu.”

⁴² Rëk Yesu nër yah bë, “Bë ham amamin Anutu yönon, og rëk ham ahëmin geving sa, in sa nado ving Anutu besën seyam. Sa su yam yoh vu sengo kwağ rë, gağ Anutu vong sa meseyam. ⁴³ Ma nebë va sën ham su rağ sa ğağek degwa ni rë-ë? Sënë degwa nebë ham ayomin nilëlin sa ğağek. ⁴⁴ Ham amamin Satan genalu ham, om ham nimin wëek pangësën bë ham sepa doğ amamin kwa. Vu muğinsën yi mehö begö degwa menesis alam medenediik. Rot begwëbeng. Gesu nesepa loğ ğağek anon rë, in ğağek anon su neggëp vu yi rë. Bë nanër ğağek ti, og rëk nanër ğağek kuungsën, in yö yi ngaa nebë saga. Yi mehö ğağek kuungsën, lob ğağek kuungsën ala los degwa yi. ⁴⁵ Gağ sağ nanër ğağek anon mu, om sën ham su nevonğ ving sa rë. ⁴⁶ Ham ti tena yoh vu bë rëk natök vu ngaa nipaya ti gegëp vu sa? Ma! Sa nanër ğağek anon mu, rëk nebë va sën ham su nevonğ ving rë-ë? ⁴⁷ Anutu nalu lo, og denebë nengaj vu Anutu yi ğağek. Gağ su Anutu nalu ham rë, om sën ham su nebë nengamin vu yi ğağek rë.”

Ğağek Rağ Yesu Lu Abraham

⁴⁸ Lob alam Yuda denër yah vu yi bë, “He rağ nim bë hong Samaria* ti, rëk memö nipaya ti gwanğ ya ayom. Sağak yönon!” ⁴⁹ Rëk Yesu nër yah bë, “Su memö nipaya gwanğ yam sayoğ rë. Gağ sa nehağo Amağ rağ, rëk ham nedahun sa. ⁵⁰ Sa su nehevongin bë ğağo arëğ jağ rë. Gağ Mehöti nedo beyö rëk kwa bo meseggi sa ğağek beğeko sarëğ jağ. ⁵¹ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë mehöti sepa doğ sa ğağek, og su rëk mala nama na verök yi rë.”

⁵² Lob alam Yuda denër bë, “Gwëbeng he rağ ni ggovek ya bë memö nipaya ti gwanğ ya ayom meneloğ vu hong. Abraham diik ggovek, galam-denenër-ğağek-rangahsën dediik bemaya, loğ genër bë, ‘Bë mehöti sepa doğ sa ğağek, og su rëk mala nama na verök yi rë.’ ⁵³ In ğekuung bë kwesuu hil dobahë Abraham sën diik wirek lo? Ğekwesuu alam-denenër-ğağek-rangahsën sën dediik wirek lo ving-a? Log bë gweğo hong jağ megenatu re?”

⁵⁴ Lob Yesu nër yah bë, “Bë sengo ğağo arëğ jağ, og serëk natu ngaa meris. Rëk Amağ neğo sarëğ rağ, Mehö sën ham nër bë ham amamin yi lo. ⁵⁵ Rëk ma geham su rağ ni rë. Gağ sa, og serağ ni. Bë sa nanër nabë sa duğin yi, og rëk sa mehö ğağek kuungsën nabë ham. Rëk serağ ni ggovek ya besa nesepa loğ yi ğağek nivesa rot. ⁵⁶ Ham dobahë Abraham sën kwa vesa anon rot in bë gelë sa huk sënë, lob lë ggovek ya, lob ayo nivesa rot.”

⁵⁷ Lob alam Yuda denër bë, “Su hong ta mehödahis luu menemadluho rë geyö nahën, log mağ gelë Abraham-a?” ⁵⁸ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Vu muğinsën gAbraham su nedo rë, vu buk saga sa nado.” ⁵⁹ Denğo ğağek saga lom değo gelong rağ in bë detengwa yi menadiik, rëk Yesu vun yi loğ alam ggëp dub ayo, beto meyah dobnë.

9

Ğağek Rağ Mehö Mala Kenod

¹ Yesu tetuu aggata meya, loğ töğ rağ mehö mala kenod ti. Yiğ yö mala kenod loğ buk sën ata ço yi lo. ² Lob Yesu yi hur maluh deloğ tepëğ in yi bë, “Tatovaha! Re vong ngaa nipaya lom sën ata ço yi to los mala kenod-a? Degwa neggëp vu mehö sënë yö yi ngaa nipaya, ma vu ama lu ata hir ngaa nipaya?”

³ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Degwa su neggëp vu mehö sënë yi ngaa nipaya ma, vu ama lu ata hir ngaa nipaya rë! Gağ ngaa sënë yö rağ yi in bë Anutu yi niwëek natök nam rangah. ⁴ Gwëbeng hes yö nahën netum, gehil gevonğ Mehö sën vong sa meseyam lo yi

huk. In rëk buk doḵ in hil, lob mehöti su yoh vu bë rëk gevong huk rë. ⁵ Buk sën sa nado dob agi, og setu dob sënë yi Rangah.”

⁶ Yesu nër nebë sënë log pesuv nyë ḵos loḵ dob, log sarömin los, gejegwi loḵ mehö mala ḵenod mala ḡahis, ⁷ log nër vu yi bë, “Ḡena ḡejipek duḵ ngaggee Siloam!” (Arë sënë degwa nebë ‘Vong ya’). Lom ya meripek loḵ, lob mala tum, log yom.

⁸ Lob yi alam begganḡnë ving alam sën denelë yi wirek loḵ buk sën neketaḡ monë lu ngaa vu alam lo delë medeloḵ tepëḵ bë, “Maḵ yik mehö sën medo neketaḡ alam in monë lu ngaa wirek lo sënë?” ⁹ Lom la deyoḡek bë, “Èë-è! Yik mehö lo sënë!” Log la denenër bë, “Oo sakaḵ mehö ngwë, rëk ni nebë mehö saga!” Rëk mehö sënë yi yö nër raḵ avi bë, “Yik sa lo sënë!”

¹⁰ Lom deloḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Rëk malam nivesa raḵ nebë va?” ¹¹ Loḵ nër yah bë, “Mehö sën denenër arë nebë Yesu lo sarömin dob ving nyë ḵos gejegwi loḵ sa malaḡ, log nër vu sa bë, ‘Ḡena ḡejipek duḵ ngaggee Siloam!’ Lom seya meripek loḵ, lob sa malaḡ nivesa raḵ besa halë nyëḡ.” ¹² Lob denër vu yi bë, “Mehö saga nedo tena?” Rëk nër yah bë, “Sa duḡin!”

¹³ Lob deḵo mehö sën mala ḵenod wirek lo, bedeya vu alam Parisai*. ¹⁴ In Yesu sarömin dob los nyë ḵos sënë betateḵin mehö sënë mala loḵ Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁵ Lom mëm Parisai* deloḵ tepëḵ in mehö saga ggökin bë, “Malam nivesa raḵ nebë va?” Loḵ nër yah vu sir bë, “Mehö saga jegwi dob rumengsën loḵ sa malaḡ, log seripek, lob sa malaḡ tum.” ¹⁶ Lob Parisai* la denër bë, “Mehö saga keyëh horek Buk-sewahsën-yi*, om maḵ Anutu su vong yi yam rë.” Rëk la denër bë, “Bë mehö nipaya ti, og su yoh vu bë rëk gevong ngaa böp nabë sënë rë!” Lob devasuh sir ya yu luu.

¹⁷ Lom denër yah vu mehö mala ḵenod bë, “Mehö sën vong malam nivesa raḵ lo, rëk ḡenanër yi nabë va?” Loḵ nër yah bë, “Yi mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën ti!”

¹⁸ Wirek mehö sënë mala ḵenod, rëk gwëbeng mala netum, rëk alam Yuda su devong ving sënë rë. ¹⁹ Lob detahi mehö mala ḵenod sënë ama lu ata yam, bedeloḵ tepëḵ in luho bë, “Maḵ melu nalumin sënë sën melu nër bë ata ḵo yi to los mala ḵenod lo? Rëk nebë va sën gwëbeng nelë nyëḡ-è?”

²⁰ Lom ama lu ata denër yah bë, “Alu araḵ ni bë alu nalumin sënë, balu araḵ ni bë ata ḵo yi to los mala ḵenod. ²¹ Rëk alu su araḵ ni bë mala netum nebë va rë! Galu duḡin mehö sën tateḵin mala lo. Om ham ngo doḵ tepëḵ vu yi rë. Yi böp raḵ ggovek ya, om yö nanër yi ḡaḡek!” ²² Ama lu ata deggöneng in alam Yuda lom denër nebë sënë. In alam Yuda hir ggev denër ḡaḡek venuh bë: Bë mehöti nanër Yesu nabë yi Mesia, og rëk degetii yi na in dub-supinsën-yi. ²³ Yik raḵ degwa sënë sën ama lu ata denër bë, “Yi böp raḵ ggovek ya, om ham ngo doḵ tepëḵ vu yi.”

²⁴ Lob detahi mehö sën mala ḵenod lo beron ngwë ggökin bedenër vu yi bë, “Ḡenanër ḡaḡek sënë ḡëp Anutu mala nabë ḡenenër yönon! In he og he raḵ ni bë yi mehö nipaya.”

²⁵ Lob nër yah vu sir bë, “Maḵ yi mehö nipaya ma ma? Sa duḡin. Gaḵ yik serakaḵ ngaa timu ni. Wirek sa malaḡ ḵenod, rëk gwëbeng sa malaḡ netum.”

²⁶ Loḵ deloḵ tepëḵ yah bë, “Vong nebë va vu hong-a? Tateḵin malam nebë va?” ²⁷ Rëk nër yah vu sir bë, “Senër vu ham ggovek, ma ham su ngo rë? Ma nebë va sën ham bë gwengö nah gökin-è? Maḵ ham bë natu yi hur maluh geving-a?”

²⁸ Lom deggoo yi medenër bë, “Yik yi hur maluh hong saga! Gaḵ he, og Moses yi hur maluh he! ²⁹ He raḵ ni ggovek ya bë Anutu vengwëḡ ving Moses, gaḵ maḵ mehö saga yam vu tena? He duḡin yi degwa.”

³⁰ Lom mehö sënë nër yah vu sir bë, “Alam-e! Ngaa sënë yö agga ti! Ham su raḵ degwa ni rë, rëk vong besa malaḡ netum! ³¹ Hil araḵ ni bë Anutu su nengö alam nijpaya hir ḡaḡek rë, gaḵ bë mehöti geḵo Anutu arë jaḵ los sepa doḵ yi ḡaḡek lo, og mëm Anutu rëk gengö aye. ³² Vu buk muḡinsën sën Anutu tung yaḡek los dob lo rot beyam töḵ gwëbeng, og su denër bë mehöti ata ḵo yi to los mala ḵenod rëk mehö ngwë tateḵin mala rë. ³³ Bë Anutu su gevong mehö sënë nam rë, og su yoh vu bë rëk gevong ngaa nabë sënë rë.” ³⁴ Rëk denër yah vu yi bë, “Atam avëh nipaya meḵo hong los ngaa nipaya, lob ḡerig los ngaa

nipaya, loḵ bē ḡetateḵin ḡaḡek vu he?” Denēr bē sēnē gedetii vu dub ayo meto meyah dobnē.

Yesu Nēr ḡaḡek Peggirinsēn Raḵ Alam Malaj Ḷenod

³⁵ Yesu nḡo bē deruuk mehō sēnē, lob sero menēr vu bē, “Ayom neya timu vu Mehōnon Nalu, ma ma?” ³⁶ Loḵ nēr yah bē, “O mehō böp, Mehōnon Nalu sēnēḵ re? Ḷenanēr tato vu sa rē, loḵ mēm sēḵ ayoḡ na timu vu yi.” ³⁷ Lom Yesu nēr vu yi bē, “Ḷelē yi ḡgovek ya, mehō sēnē sēn ḡwēbeng yīḵ nevwengwēḡ vīng hong-ē!”

³⁸ Lob mehō sēnē nēr bē, “Mehōböp, sayoḡ neyōḵ timu vu hong!” Log yun lus vu Yesu.

³⁹ Lob Yesu nēr bē, “Seyam dob sēnē in mehōnon hir ḡaḡek natōḵ ranḡah. Alam malaj Ḷenod rēḵ malaj natum, galam sēn denekuung bē malaj netum lo, og malaj Ḷenod doḵ.”

⁴⁰ Lob Parisai* la denedo medengo yi ḡaḡek sēnē, lob deloḵ tepēḵ vu yi bē, “Maḵ he malamin Ḷenod vīng-a?” ⁴¹ Rēḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Bē ham malamin Ḷenod, og ham nḡaa nipaya su rēḵ ḡēp vu ham rē. Rēḵ ham nenēr bē ham malamin netum, om ham nḡaa nipaya nahēn negḡēp vu ham!”

10

Yesu Nēr ḡaḡek Peggirinsēn Raḵ Tete-sipsip-yi

¹ “Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē mehōti sēn su neyoh ya sipsip hir tete avi rē genepesōḡ ḡgōḵ tete yu menelūḵ ya lo, og yi mehō-hodeḵ-ata los beḡō-yi. ² Ḷaḵ mehō sēn neyoh ya tete avi lo, og sipsip alaj yi. ³ Mehō sēn neḡin tete avi lo, og netahinin tete avi in bē sipsip alaj doḵ na ḡeḵo sir. Nelem yi sipsip lo arēḡ ti ti, geyi sipsip denengo aye medeneyam benēḵo sir to deneya dobnē. ⁴ Neḵo yi sipsip meto deneya dobnē ḡgovek, log nemuḡin geyi sipsip lo denetamuin yi, in deneraḵ aye ni. ⁵ Su rēḵ desepa mehō nḡwē rē. Ḷaḵ rēḵ debeya in mehō nḡwē in su deraḵ ayej ni rē.” ⁶ Yesu nēr ḡaḡek peggirinsēn sēnē vu sir, rēḵ su deraḵ degwa ni rē.

Yesu Tu Sipsip Alaj

⁷ Nebē saga lom Yesu nēr yah ḡgōḵin bē, “Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē sengo ti tu sipsip hir tete avi. ⁸ Alam pin sēn demuḡin meyam denēr bē Anutu vonḡ sir yam lo, og sir alam-hodeḵ-ata los beḡō-yi. Rēḵ sipsip su denḡo ayej rē. ⁹ Ḷaḵ sengo ti tu tete avi. Bē mehōti nam vu sa in bē doḵ na tete ayo, og rēḵ medo nivesa, lob doḵ na tete ayo gegeto mena mega nos benah genom noh vu buk pin.

¹⁰ Mehō-hodeḵ-ata su neyam in nḡaa nḡwē rē. Ḷaḵ neyam in bē godeḵ sipsip gengis sir nadiiḵ megevōḡ rii jaḵ sir. Ḷaḵ sa, og seyam in bē demedo malaj-tumsēn medemedo los kwaj vesa. ¹¹ Sipsip alaj nivesa sa. Sipsip alaj nivesa, og nediḵ in doḵ vu yi sipsip lo. Ḷaḵ hur sēn denebaḡo yi lo, og su neḡin sipsip nivesa rē. ¹² In su sipsip alaj yi soḡek rē, om nelē bē anōö bemēn neyam, og nevuū sipsip geneveya meneya, ganōö bemēn negga sipsip genetii sir ya denepalēt loḵ. ¹³ In mehō sēnē nevonḡ huk in baḡosēn mu gesu kwa nevo sipsip lo rē.

¹⁴ Ḷaḵ sa, og sa sipsip alaj nivesa. Sa naraḵ sa sipsip lo nij, gesa sipsip lo deneraḵ sa niḡ, ¹⁵ nebē sēn Amaḡ raḵ sa niḡ geseraḵ Amaḡ ni. Om sa nadiiḵ in sedoḵ vu sipsip lo. ¹⁶ Log sa sipsip vahi denedo vīng, rēḵ su denedo dob Yudea sēnē rē. Om sēḵ ḡaḵo sir saga geving lom degengo sayeḡ medesepa doḵ. Lob rēḵ sipsip pin denatu yu timu, galaj timu. ¹⁷ Amaḡ ahē neving sa in sēḵ nadiiḵ in sir. Sēḵ nadiiḵ gesēḵ vesāḡ doḵ nah ḡōḵin. ¹⁸ Nabē sa su ngoḡekin nabē sa nadiiḵ rē, og mehōti su yoh vu bē rēḵ nḡis sa rē. Ḷaḵ sengo yoḡekin bē sēḵ nadiiḵ. Sa niḡ wēēḵ yoh vu bē sa nadiiḵ, gesa niḡ wēēḵ yoh vu bē sēḵ vesāḡ doḵ nah ḡōḵin. Ḷaḡek sēnē rēḵ anon jaḵ noh vu sēn Amaḡ nēr vu sa lo.”

¹⁹ Alam Yuda denḡo ḡaḡek sēnē lob devasuh sir ya yu luu ḡgōḵin. ²⁰ Balam nḡahiseḵē denenēr bē, “Memō nipaya ḡwanḡ ya yi, om sēn nenēr ḡaḡek jeggīn jeggīn. Ma nebē va sēn ham nebē nengamin vu yi ḡaḡek-ē?” ²¹ Gela denenēr bē, “Nabē memō nipaya nevonḡ yi, og su rēḵ nanēr ḡaḡek nabē sēnē rē! Bē memō nipaya, og su yoh vu bē gevōḡ bemehō mala Ḷenod sēnē nivesa jaḵ rē!”

Alam Yuda Desis Begö Raḵ Avij Vu Yesu

²² Nelok buk-ayöong-yi og kwaj nevo buk sën dejom raḵ dub-vabuung-böp vu Yerusalem wirek lo bedenegga nos böp neyoh vu ta pin. ²³ Nebë saga lob Yesu vare neggök dub nenga-gelusën sën denenër bë Solomon yi yi lo, ²⁴ lob alam Yuda ya denare tetup yi, gedelok tepëḵ vu yi bë, “Rëḵ medo gwevong behe ayomin ketul doḵ noh vu buk va la? Bë hong Kerisi*, og ḡenanër rangah vu he.”

²⁵ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Senër vu ham ggovek ya, rëḵ ham su nevonḡ ving rë. Huk pin sën sa nehevong raḵ Amaḡ niwëëḵ lo, og saga netato sa rangah. ²⁶ Ham su ayomin neyam timu vu sa rë, in su sa sipsip ham rë. ²⁷ Sa sipsip lo, og denengö sayeg, gesa narak nij, gedenetamuin sa. ²⁸ Gesëḵ ḡevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata gesu rëḵ malaj nama rë. Gemehöti su yoh vu bë rëḵ geḵo sir vër in sa nemaḡ rë. ²⁹ Amaḡ vonḡ sir vu sa, log Amaḡ niwëëḵ rot bekesuu nḡaa pin, om mehöti su yoh vu bë rëḵ geḵo sir vër in nema rë. ³⁰ In alu Amaḡ og yik aluu timu.”

³¹ Lom alam Yuda dejom ḡelöng raḵ in bë detengwa yi menadiik. ³² Lok Yesu nër vu sir bë, “Sa tato Amaḡ yi huk nivesa vesa nḡahiseḵë vu ham, rëḵ ham kwamin nevo sa huk ti tena besën ham bë ngis sa jaḵ ḡelöng-ë?”

³³ Lok alam Yuda denër yah vu yi bë, “He su kwamin vo huk nivesa ti behe bë angis hong jaḵ ḡelöng rë! Gaḵ ḡenenër ḡaḡek jeggjin jeggjin. Hong mehö dob yi mu, rëḵ ḡenër hong bë hong Anutu.”

³⁴ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Maḵ ḡaḡek neggëp lok horek sën Anutu vo vu ham lo bë, ‘Senër ham bë ham anutu’ ma ma? ³⁵ Anutu nër alam sën vonḡ yi ḡaḡek ya vu sir wirek lo bë sir anutu, om hil su ayoh vu bë mehoo Anutu yi ḡaḡek sënë rë. ³⁶ Rëḵ ham nër vu Mehö sën Ama ggooi raḵ bevong yam dob lo bë nenër ḡaḡek jeggjin jeggjin in nër bë Anutu nalu yi! ³⁷ Nabë sa su nehevong Amaḡ yi huk rë, og mëm ham su ayomin nam timu vu sa beyik ggovek. ³⁸ Rëḵ mu sa nehevong yi huk, om nabë ham su ayomin nam timu vu sa rë, og ham gwelë huk sën sa nehevong-ë lo, lob ham jaḵ ni nabë Amaḡ nedo lok sa, gesa nado lok yi.”

³⁹ Lob devong beron ngwë in bë degeḵo na karabus, rëḵ ma geruu sir geto meya. ⁴⁰ Bemëm yah meya vaseḵ bël Yordan beyah töḵ ya nyëḡ sën Jon neripek alam lok nyëdahis lo, benedo nyëḡ sagu. ⁴¹ Lob alam nḡahiseḵë deyam vu yi bedenër bë, “Mehö-neripek-alam Jon su vonḡ nḡaa böp rë, gaḵ ḡaḡek pin sën nenër raḵ mehö agi, sën anon raḵ.” ⁴² Lob sir nḡahiseḵë ayoj neya timu vu Yesu vu sagu.

11

Lasarus Diik

¹ Mehöti arë nebë Lasarus nedo Betania lob niraḵ meneggëp. Betania sën Maria luho ari Marta hir nyëḡ lo. ² Lob Maria sën keseh nḡaa reggu nivesa raḵ Yesu vaha gerevu raḵ yu viis lo sën maluhnö Lasarus niraḵ. ³ Nebë saga, lob avëhnö luho devong ḡaḡek ya vu Yesu bë, “Mehöböp, mehö sën ahëm neving rot lo, niraḵ!” ⁴ Yesu nḡo bë niraḵ rëḵ nër bë, “Niraḵ, rëḵ mu niraḵsën saga su rëḵ gevong menadiik rë! Gaḵ niraḵ in bë tato Anutu niwëëḵ nam rangah bAnutu Nalu niwëëḵ natök nam rangah geving.”

⁵ Yesu ahë ving Marta lööho ari Maria lu maluhnö Lasarus rot. ⁶ Rëḵ nḡo bë Lasarus niraḵ lob nedo buk luu ving vu nyëḡ sën nedo lo, ⁷ lok nër vu yi hur maluh bë, “Hil anah mana distrik Yudea.”

⁸ Lom yi hur maluh denër vu yi bë, “Tatovaha! Alam Yuda nahën denevonḡ in bë detengwa hong jaḵ ḡelöng, log bë ḡenah meḡena gökin-a?”

⁹ Lom Yesu nër yah bë, “Hes mala nemadluho-mevidek-luu neggëp yoh vu buk pin, lob bë mehöti na jaḵ rangah, og su rëḵ taleḵ rë, in nelë nyëḡ. ¹⁰ Ma bë mehöti na doḵ buk, og rëḵ taleḵ in nyëḡ malakenu.”

¹¹ Nër nebë sënë ggovek, lok nër vu sir ggökin bë, “Hil mehö Lasarus neggëp yiing rëḵ sëḵ na megee vu yi.” ¹² Lob yi hur maluh denër bë, “Mehöböp, nabë neggëp yiing, og rëḵ

nivesa jaḵ nah pevis!” ¹³ In dekuung bë neggëp yiing mu, gaḵ mu Yesu nër bë Lasarus diik.

¹⁴ Lom mëm Yesu tateḵin vu sir bë, “Lasarus diik! ¹⁵ Lob sa kwaḡ vesa in ham in sa su nado ving yi vu buk saga rë. Nebë saga om ham rëḵ ayomin nam timu vu sa, om hil ana vu yi.”

¹⁶ Lom Tomas sën denenër yi nebë Pepid lo, nër vu hur maluh vahi bë, “Maam ham na behil ana, gedengis hil behil nadiik geving yi.”

Mehönon Dekedi Jaḵ Nah Vu Bedub Bedemedo Malaj-Tumsën Degwa Yesu

¹⁷ Log mëm Yesu ya beya verup, lob denër vu bë Lasarus ya neggëp bedub yoh vu buk lubeluu ggovek. ¹⁸ Lob Betania neggëp dus vu Yerusalem (ading yoh vu kilomita löö). ¹⁹ Lob alam Yuda nḡahi vu Yerusalem bedeyam vu Marta luho Maria in bë degevonḡ beluho ayoj nivesa jaḵ doḵ buk sën luho maluhnöj diik lo. ²⁰ Nebë saga lom Marta nḡo Yesu bengö bë neyam, lob ya nebuu aggata. GeMaria nedo begganḡ.

²¹ Lob Marta nër vu Yesu bë, “Mehöböp, bë ḡemedo sënë, og sa maluhnög su rëḵ nadiik rë. ²² Rëḵ seraḵ ni, bë ḡekwetaḡ nḡaa ti vu Anutu og rëḵ bo vu hongḡ.”

²³ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Maluhnöm rëḵ kedi jaḵ nah!” ²⁴ Rëḵ Marta nër yah vu bë, “Seraḵ ni bë rëḵ kedi jaḵ nah vu Buk-tamusën, sën alam pin rëḵ dekedi jaḵ nah lo.” ²⁵ Rëḵ Yesu nër bë, “Mehönon dekedi jaḵ nah los demedo malaj-tumsën degwa sa. Mehöti sën ayo nam timu vu sa lo, nabë nadiik, og rëḵ medo mala-tumsën. ²⁶ Galam sën denedo malaj vesa gayoj neyam timu vu sa lo, su rëḵ denadiik bemalaj nama na veröḵ yi rë. Gaḵ rëḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata. Ḡevonḡ ving ḡaḡek sënë ma ma?”

²⁷ Lob Marta nër yah vu Yesu bë, “Ëë-ë Mehöböp! Sa hevonḡ ving hongḡ ggovek ya bë Mesia hongḡ! Anutu Nalu hongḡ! Mehö sën Anutu nër wirek bë rëḵ duk nam dob lo.”

Yesu Su

²⁸ Marta nër bë sënë, log yah tahi ari Maria. Log ya patereng vu yi loḵ begganḡ ayo bë, “Tatovaha verup nedo betahi hongḡ.” ²⁹ Maria nḡo lob kedi raḵ pevis meya vu Yesu. ³⁰ Yesu su verup begganḡ rë, geyö nahën nedo nyëḡ len ti sën Marta ya metök vu yi loḵ lo. ³¹ Lom alam Yuda sën denedo ving Maria ggëp begganḡ ayo lo, delë bë kedi raḵ pevis meya dobnë, lob detamuin yi, in dekuung bë neya in bë ngu jaḵ bedub avi.

³² Loḵ Maria töḵ ya nyëḡ sën Yesu nedo lo belë yi, lob petev meneggëp loḵ vaha genër vu yi bë, “Mehöböp, bë ḡemedo sënë, og sa maluhnög su rëḵ nadiik rë!” ³³ Yesu lë bë nesu, gelë alam Yuda deyam ving yi, medenesu ving. Lob kwa paya gayo maggin rot lom loḵ tepëḵ bë, “Ham bë meneggëp tena?” ³⁴ Loḵ denër bë, “Mehöböp, ḡenam rëḵ gwelë!”

³⁵ Lob Yesu su.

³⁶ Lob alam Yuda delë medenër bë, “Ham gwelë! Ahë neving mehö sënë rot!” ³⁷ Rëḵ la denenër bë, “Mehö sënë vonḡ bemehö mala ḵenod mala nivesa raḵ, om bë berup og maḵ yoh vu bë rëḵ gevonḡ beyi mehö sënë medo vesa geving gesu rëḵ nadiik rë, ma su yoh vu rë?”

Yesu Nër BeLasarus Vesa Loḵ Yah

³⁸ Yesu ayo maggin rot beya meto bedub. Bedub saga yiḵ waaḵ ti gedepëḵa ḡelönḡ böpata ti ggërin avi. ³⁹ Lob Yesu nër bë, “Ham kwehe ḡelönḡ saga na!” Loḵ mehö sën diik lo avëhnö Marta nër bë, “Mehöböp! Diik mebuk lubeluu ya ggovek benivë rak!” ⁴⁰ Rëḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Senër vu hongḡ gwëbeng lo bë, nabë gwevonḡ geving, og rëḵ gwelë Anutu niwëëk!”

⁴¹ Lob mëm dekehe ḡelönḡ ya, log Yesu vër mala raḵ ya yaḡek genër bë, “O Amaḡ! Sa ḵetaḡ vu hongḡ beḡenḡo sa jom-raksën ggovek ya. ⁴² Seraḵ ni bë ḡenengö sa jom-raksën yoh vu buk, rëḵ sa kwaḡ nevo alam sën denare agi, gesa nanër sënë in bë dejaḵ ni nabë ḡevonḡ sa yam.”

⁴³ Nër bë sënë log tahi niwëëk bë, “Lasarus! Gweto ḡenam dob!” ⁴⁴ Lob mehö diiksën Lasarus tur to meyam los tob sën debom yi loḵ lo. Devenir yi loḵ tob ggëp vaha beya metök baḡë, gengwë ggërin mala. Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gwepuh tob vër in yi!”

Alam Devengwäng Raḡ Yesu Medenër Bë Dengis Menadiik
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Alam Yuda ngahiseḡ sën deyam vu Maria lo, delë ngaa sën Yesu vonḡ, lob ayoj ya timu vu yi. ⁴⁶ Rëḡ sir la yah denër ngaa sën Yesu vonḡ agi rangah vu alam Parisai*.

⁴⁷ Lob alam-deneḡo-seriveng hir ggev losho Parisai* desupin sir ving Kaunsor medenër bë, “Hil rëḡ ḡevonḡ nabë tena? In mehö sënë nevonḡ ngaa böp böp ngahiseḡ. ⁴⁸ Bë hil aḡöneng in yi gegevonḡ nabë sënë rot, og rëḡ alam pin ayoj na timu vu yi. Lob alam Rom rëḡ nam dekevoh hil hed dub-vabuung-böp los alam pin.”

⁴⁹ Loḡ hir mehöti arë nebë Kayapas nedo. Tu alam-deneḡo-seriveng hir ggev böp loḡ ta saga, lob nër vu sir bë, “Ham su neraḡ ngaa ti ni rë. ⁵⁰ Om sën ham su kwamin töḡ raḡ bë: Nabë mehö timu nadiik doḡ nah alam pin bej, og mëm nivesa rë. In mëm alam pin su malaj nama.” ⁵¹ Rëḡ su nër sënë yoh vu yö kwa rë. Gaḡ tu alam-deneḡo-seriveng hir ggev böp loḡ ta ti saga, om yik netu mehö-nenër-rangahsën ti ving menër ḡaḡek rangah raḡ sën Yesu rëḡ nadiik doḡ nah alam Yuda bej lo. ⁵² Rëḡ mu su rëḡ nadiik in alam Yuda mu rë, gaḡ rëḡ nadiik in ngupin Anutu nalu lo pin sën denedo ya ya, bedenatu degwa timu.

⁵³ Lob dejoo ḡaḡek venuh loḡ buk sënë bë dengis yi menadiik. ⁵⁴ Lom Yesu su vare neyoh rangah loḡ alam Yuda malaj ggökin rë, gaḡ tah meya beggänḡ-bu ti arë nebë Epraim, sën neggëp dus vu nyëḡ-yumeris. Belosho yi hur maluh ya denedo sagu.

⁵⁵ Lob alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus raḡ, lob alam ngahiseḡ vu nyëḡ pin derak medeya Yerusalem in bë desemu sir in dega nos-ggöksën-yi. ⁵⁶ Gedenesero Yesu. Denare dub-vabuung-böp yi ḡatum ayo, gedenenër vu sir bë, “Ham kwamin nevo nebë va? Maḡ Yesu su rëḡ nam gelë buk vabuung sënë rë?” ⁵⁷ Galam-deneḡo-seriveng hir ggev losho alam Parisai* denër ggovek bë, “Bë mehöti raḡ ni bë nedo bë tena, og nanër tato vu he, mehe najom yi ahon.”

12

Maria Keseh Ngaa Reggu Nivesa Raḡ Yesu Vaha
(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ Yesu ya metöḡ ya Betania sën nër bemehö diiksën Lasarus kedi raḡ vu bedub lo, gebuk nemadvahi-vidék-ti nahën neggëp in bë mëm degelë Buk-ggöksën-yi*. ² Lom devonḡ nos böp vu Yesu vu nyëḡ sënë, lob Marta neruu nos geLasarus losho vatëveḡ medo denegga nos ving Yesu. ³ Lob Maria ḡo ngaa reggu nivesa buayo böp ti yam. Alam Yuda denerikin ngaa reggu nivesa saga raḡ heljäng. Arë nebë nart beyi monë böpata rot. Lom Maria rikin raḡ Yesu vaha, gerevu raḡ yu viis, lob ngaa reggu nivesa saga reggu ya tagwaveḡ loḡ beggänḡ ayo pin. ⁴ Rëḡ yi hur maluh ti arë nebë Yudas Iskariot, mehö sën rëḡ nanër Yesu rangah vu alam-begö-yi lo, nër bë, ⁵ “Hil su bë ḡevonḡ balam debaḡo ngaa reggu nivesa sënë jaḡ K300 in hil adoḡ vu alam-ḡupeḡ-masën jaḡ-a?” ⁶ Rëḡ su kwa vo alam-ḡupeḡ-masën lo yönon benër rë. Gaḡ mehö-hodeḡ-ata! In neḡin Yesu losho yi hur maluh lo hir jej-monë-yi, lom neggodeḡ monë sën denetunḡ loḡ lo.

⁷ Rëḡ Yesu nër bë, “Ham naḡööḡ! Genevonḡ tahutahu raḡ sa buk sën dedev sa na lo. ⁸ Alam-ḡupeḡ-masën rëḡ demedo geving ham gesu rëḡ nama na rë, gaḡ saḡ su rëḡ medo geving ham hus ading rë!”

Alam-deneḡo-seriveng Devengwäng Raḡ Bë Dengis Lasarus Nadiik

⁹ Lob alam Yuda ngahiseḡ derak ni bë Yesu nedo Betania lom deyam vu yi. Rëḡ su deyam in bë degelë Yesu yö ti rë, gaḡ deyam in bë degelë Lasarus sën Yesu nër bekeḡi raḡ vu bedub lo geving. ¹⁰ Lom alam-deneḡo-seriveng hir ggev dejoo ḡaḡek revuh ti bë dengis Lasarus nadiik geving. ¹¹ In alam Yuda ngahiseḡ kwaj nevo Lasarus bayoj ya timu vu Yesu gedevuu alam-deneḡo-seriveng ya.

Yesu Loḡ Ya Yerusalem Nebë Mehö-los-bengö
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹² Alam ngahisekë yam denedo ggovek ya in bë dega nos böp ggöksën-yi, loḵ heng to lom denḡo Yesu bengö bë vongin berup Yerusalem. ¹³ Lom deḡo ḵapah meya denebuu yi vu aggata, lob depisek in yi bë:

“Hosana!

Anutu gevong semusemu vu Mehö sën neyam los Mehöböp niwëek lo!

Alam Israel hir mehö-los-bengö!”

¹⁴ Lob Yesu töḡ vu dogi merak nedo. Yoh vu sën Anutu-yi-ḵapiya nër lo bë:

¹⁵ “Alam Sion*-e! Ham su göneng in ham rë!

Ham gwelë rë!

Ham mehö-los-bengö neyök vu ham.

Nedo raḵ dogi nalu meneyök!”

¹⁶ Vu muḡinsën yi hur maluh su derak ngaa sënë degwa ni rë, rëḵ nahub geYesu kedi raḵ garë böp raḵ ggovek, loḵ mëm kwaj vo yah ḡaḡek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo, lom derak ni bë anon raḵ yoh vu.

¹⁷ Lob alam ngahisekë sën denare ving Yesu genër beLasarus kedi raḵ betah yi in waak geto meyom lo, denër bengö ya meya. ¹⁸ Lob alam pin ya denebuu yi loḵ aggata, in denḡo bengö bë vong ngaa böp sënë. ¹⁹ Lob Parisai* yah denër vu sir bë, “Kë! Ham lë! Hil hed ḡaḡek su rëḵ anon jaḵ rë, in alam pin yah detamuin yi.”

Alam Grik La Bë Degelë Yesu*

²⁰ Log alam ngahi derak medeya Yerusalem loḵ buk vabuung sënë in bë degeḡo Anutu arë jaḵ gedega nos Buk-ggöksën-yi*. Balam Grik* la deya ving, ²¹ lob deya vu Pilip sën yi nyëḡ Betsaida vu distrik Galilea lo bedeloḵ tepëḵ vu yi bë, “Mehö böp, he bë ḡalë Yesu.”

²² Lob Pilip ya menër vu Andreas, lob Andreas luho Pilip ya denër vu Yesu.

²³ Loḵ Yesu nër yah vu luho bë, “Buk sën Mehönon Nalu niwëek los arë böp natöḵ nam rangah lo dus raḵ. ²⁴ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë hil su ḡehin saköm ḡahis ti duḵ na dob bemengëḵ na rë, og yiḵ saköm ḡahis timu saga beyö rëḵ medo. Rëḵ mu nabë duḵ na dob bemengëḵ na, og rëḵ nakip banon ngahisekë berup jaḵ. ²⁵ Mehöti bë ahë geving navi vu dob sënë, og rëḵ anon mala nama. Gaḵ mehöti bë nidëlin navi vu dob sënë, og rëḵ medo mala-tumsën degwata. ²⁶ Bë mehöti gevongin nabë natu sa hur ti, og sepa doḵ sa vahaḡ. Lob nyëḡ sën sa medo lo, og sa hur lo rëḵ demedo nyëḡ saga geving sa. Mehöti bë natu sa hur ti, og rëḵ Anutu geḡo yi jaḵ.”

Yesu Nër Bë Rëḵ Dejekö Yi Jaḵ Kelepeḡo

²⁷ “Sayoḡ maggin rot, om sëḵ nanër nabë va? Maḵ sëḵ nanër nabë, ‘Amaḡ, gweḡo sa vër in ngaa sën vongin natöḵ vu sa agi?’ Ma! Sa su rëḵ nanër nabë sënë rë. Gaḵ seyam sënë in bë sa ḡaḡo maggin nabë sënë. ²⁸ Om Amaḡ, ḡetato nim wëek los arëm böp na rangah!” Yesu nër nebë sënë log ḡaḡek ti yam vu yaḡek bë, “Sa tato niḡ wëek los arëḡ böp ya rangah vorot, gesëḵ gevong gökin nah!” ²⁹ Loḵ alam sën denare dus vu lo, denḡo lob denër bë, “Vaḵuvek veröp!” Gela denër bë, “Angër ti nër ḡaḡek vu yi!”

³⁰ Lom Yesu nër vu sir bë, “Ḡaḡek sënagi su yam in bë bo niwëek vu sa rë, gaḵ yam in ham. ³¹ Gwëbeng og Anutu joo alam dob sënë hir ḡaḡek venuh ggovek ya bë rëḵ bo nyëvewen doḵ nah vu sir yönon. Log gwëbeng vongin juuk dob ala nipaya sën lo na. ³² Dejekö sa jaḵ na vavunë, loḵ mëm sëḵ ḡetah alam doḵ mehönon pin medenam vu sa.”

³³ Yesu nër ḡaḡek sënë in bë tato nabë rëḵ dengis yi jaḵ kelepeḡo* menadiiḵ.

³⁴ Loḵ alam denër yah vu bë, “He hanḡo ḡaḡek nebë sënë loḵ horek bë Mesia rëḵ medo degwata los degwata. Rëḵ nebë va sën ḡenër bë dejekö Mehönon Nalu jaḵ na kelepeḡo*-ë? Maḵ Mehönon Nalu sagaḵ re?”

* 12:20: Jon kevu bë alam Grik la deyam in bë degelë Yesu. Alam Grik sënë su alam Yuda rë. Rëḵ mu denḡo Anutu bengö bekwaj vo bë yiḵ Anutu soḡek, lom denesepa loḵ yi horek medenejom raḵ vu yi. Lob deneya ving alam Yuda, lob sir sënë deya Yerusalem in bë degelë dub-vabuung-böp medenajom jaḵ doḵ. Loḵ tum denḡo Yesu bengö bedeya vu yi in bë degelë. Alam-yu-ngwë pin og su denesepa loḵ Anutu rë, gaḵ yiḵ sir ti ti nebë sënë.

³⁵ Loḵ Yesu nēr yah vu sir bë, “Yiḵ Rangah rēḵ medo geving ham dus teka geving. Lob ham medo mena jaḵ Rangah sēnē doḵ buk sēn nahēn nedo ving ham agi, in malakenu rēḵ gērin ham. Mehōti bë na doḵ malakenu, og rēḵ duḡin nyēḡ sēn neyoh lo. ³⁶ Om ham ayomin na timu vu Rangah sēnē doḵ buk sēn nahēn nedo ving ham agi, log mēm ham nḡo rēḵ natu alam dob sēnē hir rangah.”

Yesu nēr nebē saga ggovek log vuu sir geya mevun yi.

Alam Yuda Ngahiseḵē Su Devong Ving Yesu Rē

³⁷ Yesu vong ngaa böp ngahiseḵē medenelē, rēḵ su ayoj ya timu vu yi rē, ³⁸ lob mehōnenēr-ḡaḡek-rangahsēn Yesaya yi ḡaḡek anon raḵ nebē sēnē. Sēn kevu meneggēp nebē: “Mehōböp, alam tena devong ving alu hed ḡaḡek-a?”

Log Mehōböp, re raḵ nim wēēk ni?”

³⁹ Su deyoh vu bë ayoj na timu vu Yesu rē, in ḡaḡek ngwē sēn Yesaya kevu meneggēp lo anon jaḵ geving. Sēn nebē:

⁴⁰ “Anutu kebu malaj,

gevang kwaj ma in sir,

in bë su rēḵ degelē ngaa jaḵ malaj los kwaj bo bedejak ni rē,

log su deyoh vu bë degērin ayoj nom vu sa,

besa ḡevong nijvesa jaḵ rē. Gerēḵ nama!”

⁴¹ Yesaya lē Yesu niwēēk los vunēḵ vunēḵ yaḡek yi wirek, lom nēr ḡaḡek saga raḵ yi. ⁴² Rēḵ mu alam ngahiseḵē ayoj ya timu vu yi, geggev la ving. Rēḵ deneggönengin alam Parisai*, lom su denēr rangah rē, in kwaj nevo bë rēḵ dejuuk sir in dub-supinsēn-yi. ⁴³ Om su ahēj ving pangēsēn bë Anutu ḡeḵo arēj jaḵ rē. Gaḵ mēm ahēj ving pangēsēn rot bë mehōnon yō deḡeḵo arēj jaḵ.

Ḡaḡek Raḵ Sēn Yesu Genḡo Alam Hir Ḡaḡek Degwa

⁴⁴ Lom Yesu tahi ya rangah bë, “Mehōti sēn ayo nam timu vu sa lo, og su ayo neyam timu vu senḡo ti rē. Gaḵ ayo neya timu vu Mehō sēn vong sa meseyam lo ving.

⁴⁵ Gemehōti sēn gelē sa lo, og nelē Mehō sēn vong sa meseyam lo ving. ⁴⁶ Seluḵ yam dob sēnē nebē rangah in bë alam pin sēn ayoj nam timu vu sa lo su demedo doḵ malakenu.

⁴⁷ Bë mehōti genḡo sa ḡaḡek rēḵ su gevang banon jaḵ rē, og sa su rēḵ ḡevong nyēvewen doḵ nah vu yi rē. In sa su yam dob in bë ḡevong nyēvewen vu mehōnon rē gaḵ seyam in bë ḡaḵo sir nom. ⁴⁸ Mehōti bë geruu demi vu sa gesu gebē nenga vu sa ḡaḡek rē, og ngaa sēn rēḵ seggi yi betateḵin nabē vong paya lo nedo. Yiḵ ḡaḡek sēn sa nanēr lo. Rēḵ seggi yi menanēr nabē ḡeḵo nyēvewen nipaya doḵ nah vu Buk-tamusēn. ⁴⁹ In sa su nehevong ḡaḡek yoh vu senḡo kwaḡ rē. Gaḵ Amaḡ sēn vong sa meseyam lo, yō nēr ḡaḡek pin sēnē vu sa bë sa ḡevong los nanēr. ⁵⁰ Nēr vu sa bë sa nanēr yi ḡaḡek vu ham in ham medo malamin-tumsēn degwata, geseraḵ ni bë yi ḡaḡek saga yōnon om sēn senēr.”

13

Yesu Ripek Yi Hur Maluh Vahaj

¹ Alam Yuda hir Buk-vabuung-ggöksēn-yi yō nahēn geYesu raḵ ni bë buk dus raḵ ggovek ya bë gevuu dob sēnē genah vu Ama. Ahē neving yō yi alam sēn denedo dob sēnē vu muḡinsēn rot meya verup loḵ buk sēn diiḵ lo.

² Medo denegga nos sehuksēn loḵ Satan loḵ ya Yudas Iskariot sēn Simon nalu lo ayo ggovek ya bë gevang Yesu doḵ na alam Yuda nemaj. ³ Rēḵ Yesu yō raḵ ni ggovek ya bë Ama lēēin ngaa pin loḵ ya nema, berak ni ving bë Anutu vong yi yam, gerēḵ nah mena vu Anutu gökin. ⁴ Lom Yesu kedi raḵ vu tevor mekah yi röpröp ngwē sēn neröp ggök vavunē lo ya, log ḵo taor ti bevēh neggēp balo, ⁵ log keseh bēl loḵ ya perē böp ti betung ya, generipek yi hur maluh vahaj, generevu raḵ taor sēn vēh neggēp balo lo.

⁶ Lob neripek vahaj meverup loḵ Simon Pita. Lom Pita nēr vu yi bë, “Mehōböp, bë ḡejipek sa vahaḡ-a?”

⁷ Lob Yesu nër yah vu bë, “Gwëbeng og su geraḅ nḡaa sën sa nehevongḅ agi ni rë. Gaḅ nahub rëḅ rëḅ gejaḅ ni.”

⁸ Loḅ Pita nër yah vu bë, “Su rëḅ ḡejipek sa vahaḡ rë! Gaḅ rëḅ nama!” Rëḅ Yesu nër yah vu yi bë, “Bë sa su jipek vaham rë, og alu su rëḅ nemad doḅ ti in huk rë.” ⁹ Lob Simon Pita nër yah bë, “Om Mehöböḅ, su ḡejipek sa vahaḡ mu, gaḅ ḡejipek sa nemaḡ los sa yuḡ geving!” ¹⁰ Rëḅ Yesu nër bë, “Mehöti sën ripek yi ggovek lo, og yikḅ rëḅ jipek vaha mu gökin, gaḅ anon pin niveseek raḅ ggovek ya, rëḅ mu su ham pin rë.” ¹¹ In Yesu raḅ ni ggovek ya bë mehö saga rëḅ nanër yi ranḡah vu alam Yuda hir ggev, lom mëm nër bë, “Ham pin su nimin veseek raḅ rë!”

¹² Yesu ripek vahaj ggovek, log röḅ yi röḅröḅ yah geto nedo. Log nër vu sir bë, “Maḅ ham raḅ nḡaa sën sa hevongḅ vu ham-ë ni?” ¹³ Ham nenër sa nebë Tatovaha los Mehöböḅ, lob ham nër yoh vu in sa nebë saga. ¹⁴ Ham Mehöböḅ los Tatovaha sa, rëḅ seripek ham vahamin. Om ham jipek arimin lo vahaj geving nabë saga. ¹⁵ In gwëbeng sa tato tahutahu vu ham, om ham gwevongḅ nabë sën sa hevongḅ vu ham-ë. ¹⁶ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Hur ti su kesuu ala rë. Genabë mehöti gevongḅ ngwë ḡeḅo ḡaḡek mena, og ngwë sën ḅo ḡaḡek meneya lo, su kesuu mehö sën vongḅ yi ya lo rë. ¹⁷ Bë ham jaḅ nḡaa saga ni, beham gwevongḅ nabë saga, og rëḅ ham kwamin vesa. ¹⁸ Sa su nanër raḅ ham pin rë, gaḅ senḡo raḅ alam sën sehooḅin sir raḅ tu sa alam ggovek lo nij. Rëḅ ḡaḡek sën negḡëḅ loḅ Anutu-yi-ḅapiya lo anon jaḅ. ḡaḡek sën nër nebë: Mehö sën negga nos ving sa, vër vaha raḅ in baḅë sa. ¹⁹ ḡaḡek sën sa nanër vu ham lo su anon raḅ rë geyö nahën, rëḅ sa nanër vu ham namuḡin in bë nahub rëḅ natöḅ ranḡah, lob ham rëḅ gwevongḅ geving sa nabë yikḅ Mehö lo sënë. ²⁰ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Mehöti bë gevongḅ nivesa vu mehö sën sa ḡevongḅ nöḅ lo, og mehö saga vongḅ nivesa vu sa nebë saga. Log mehöti bë gevongḅ nivesa vu sa, og vongḅ nivesa vu Mehö sën vongḅ sa meseyam lo ving.”

Yesu Tato Mehö Sën Bë Rëḅ Nanër Yi Ranḡah Lo

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

²¹ Yesu nër nebë saga ggovek, log ayo maggin genër bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë ham sënë ti rëḅ gevongḅ sa doḅ na alam sën denelë sa paya lo nemaj.” ²² Lom yi hur maluh degët sir meyah meyom in sir duḡin mehö sën Yesu nër ḡaḡek raḅ yi lo. ²³ Log hur maluh ti sën Yesu ahë neving yi lo* nedo dus vu Yesu. ²⁴ Lob Simon Pita të kwa in genër vu bë, “ḡedokḅ tepëḅ vu yi nabë nenër re!”

²⁵ Lob kepë yi yah dus vu Yesu genër vu bë, “Mehöböḅ, ḡenenër re saga?” ²⁶ Lob Yesu nër yah vu bë, “Rëḅ sa daḡoo nos teka sënë doḅ ḡabum besebo vu yi. Og yikḅ mehö lo sënë.” Lob daḡoo nos ḅemu teka loḅ ḡabum bevo vu Yudas sën Simon Iskariot nalu. ²⁷ Yudas vo nos vër ggovek log pevis geSatan loḅ ya ayo. Yesu nër vu bë, “Nḡaa sën bë gwevongḅ lo, og gwevongḅ pevis.” ²⁸ Lom sir pin sën medo denegga nos los reggu saga lo sir ti su raḅ ḡaḡek sën Yesu nër agi degwa ni rë. ²⁹ Deraḅ ni bë Yudas neḡin jej-monë-yi, lom vahi kwaj nevo bë maḅ Yesu nër vu bë na baḡo nos-buk-vabuung-yi borot. Ma, maḅ nër vu bë bo nḡaa vu alam sën deneraḅ vu in nḡaa lo. ³⁰ Log Yudas gga nos teka saga ggovek, log pevis meto meyah doḅnë. To meyah log buk loḅ.

Horek Mewis Ti

³¹ Yudas to meyah doḅnë ggovek, log Yesu nër bë, “Gwëbeng Mehönon Nalu niwëëḅ los arë böḅ töḅ yam ranḡah ggovek ya, log Mehönon Nalu vongḅ bAnutu niwëëḅ los arë böḅ töḅ yam ranḡah ving. ³² Yönon, vongḅ bAnutu niwëëḅ los arë böḅ töḅ yam ranḡah, om Anutu rëḅ gevongḅ beMehönon Nalu niwëëḅ los arë böḅ natöḅ nam ranḡah geving, om vongḅin gevongḅ pevis. ³³ Naluḡ lo! Sa medo geving ham teka rë, loḅ ham rëḅ sero sa nabë sën senër vu alam Yuda wirek lo nebë, ‘Ham su yoh vu bë rëḅ na nyëḡ sën sëḅ na-ë rë.’ ³⁴ Sa bë bo horek mewis ti vu ham nabë: Ham ahëmin geving ham. Ham ahëmin

* 13:23: Mehö sën Yesu ahë neving yi lo og maḅ yikḅ yi Jon, rëḅ mu yö kevu ḅapiya om sën lah yi vun bekevu menegḡëḅ vunsën.

geving ham nabë sën sahëg neving ham lo. ³⁵ Bë ham ahëmin geving ham nabë sënë, og rëk alam pin dejak ni nabë sa hur ham.”

Yesu Nër Vu Pita Bë Rëk Dah Yi Vun
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Loḵ Simon Pita loḵ tepëḵ vu yi bë, “Mehöböp, rëk gena tena?” Lom Yesu nër yah vu bë, “Su geyoh vu bë rëk gesepa sa megenam nyëg sën sena-ë rë. Gaḵ nahub rë, loḵ rëk getamuin sa.” ³⁷ Rëk Pita nër bë, “Mehöböp! Sa su rëk sepa hong mena pehi rë in va? Sëḵ nadiik in hong!”

³⁸ Lob Yesu nër yah bë, “Rëk genadiik in sa yonon-a? Sa nanër vu hong yonon rot nabë pehi sënë og kökrëeh su rëk ngu rë, log rëk gedah sa vun beron löö!”

14

Yesu Neli Hil Ya Vu Anutu

¹ “Ham su göneng in ham. Ham ayomin na timu vu Anutu, gayomin nam timu vu sa geving. ² Amaḵ yi begganḵ los ayo ngahiseḵë neggëp. Bë nama, og sa su rëk nanër vu ham wirek nabë sena gero nyëg vu ham rë. ³ Rëk nyëg neggëp, om sën sena gero vu ham govek rë, loḵ mëm senom meḵaḵo ham jaḵ geving sa in nyëg sën sa medo lo, og ham rëk medo geving. ⁴ Log nyëg sën sa bë na lo, og ham raḵ yi aggata ni ggovek.”

⁵ Rëk Tomas nër yah vu yi bë, “Mehöböp, gena tena? He duḵin! Lob he rëḵ ajaḵ aggata saga ni nabë va?”

⁶ Lom Yesu nër vu yi bë, “Aggata sa, geḵaḵek anon los mala-tumsën degwa sa. Mehöti su rëḵ noh aggata ngwë mena vu Amaḵ rë, gaḵ rëḵ nama! Gaḵ yik senḵo timu. ⁷ Bë ham jaḵ sa niḵ, og ham raḵ Amaḵ ni ving. Gwëbeng ham raḵ ni, in ham lë yi ggovek.”

⁸ Rëḵ Pilip nër yah vu bë, “Mehöböp, getato Amam vu he, loḵ mëm he kwamin vesa.”

⁹ Rëḵ Yesu nër yah vu bë, “Pilip! Sa nado hus adingseḵë rot ving ham, rëḵ ngo ghenähën gesu geraḵ sa niḵ rë? Alam sën delë sa lo, og yik nebë delë Amaḵ. Ma genër bë ‘Ġetato Amam vu he’ in va? ¹⁰ Ma su gevonḵ ving bë Amaḵ nedo loḵ sa gesa nado loḵ Amaḵ rë? Ġaḵek sën sa nanër vu ham lo, og sa su nehevong yoh vu senḵo kwaḵ rë, gaḵ Amaḵ sën nedo loḵ sa lo yö nevonḵ yi huk. ¹¹ Ham gwevonḵ geving sa ḵaḵek sënë nabë sa nado loḵ Amaḵ, gAmaḵ nedo loḵ sa! Bë nama, og ham kwamin bo huk pin sën sa nehevong lo, lom ham gwevonḵ geving saga. ¹² Sa nanër vu ham yonon rot nabë: Bë mehöti ayo nam timu vu sa, og yik rëḵ gevonḵ huk pin nabë sën sa nehevong agi geving. Log rëḵ gevonḵ huk böpata rot kesuu sehög, in sa nayah vu Amaḵ. ¹³ Log ngaa pin sën ham kwetaḵ in jaḵ sarëḵ lo, og sëḵ gevonḵ vu ham, in sa gevonḵ bAmaḵ niwëëḵ los arë böp natöḵ nam rangah nabë saga. ¹⁴ Bë ham kwetaḵ in ngaa jaḵ sarëḵ, og sëḵ gevonḵ vu ham.”

Yesu Nër Bë Rëḵ Gevonḵ Anon Vabuung Nam

¹⁵ “Bë ham ahëmin geving sa, og rëḵ ham sepa doḵ sa horek. ¹⁶ Lob sëḵ ḵetaḵ na vu Amaḵ, lob rëḵ gevonḵ ham Mehö ngwë nam in ḵadu ham los gevonḵ niwëëḵ vu ham, gerëḵ medo geving ham degwata los degwata. Mehö sënë yik yi Anon Vabuung beḵaḵek anon ala yi. ¹⁷ Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su deyoh vu bë deḵeḵo yi rë, in su delë yi bederaḵ ni rë. Rëḵ hameḵ ham raḵ ni. In nedo ving ham, gelok nedo ham ayomin. ¹⁸ Sa su rëḵ gevu ham meham medo kwetul doḵ nabë hur meten rë. Gaḵ sëḵ nom vu ham. ¹⁹ Buk su hus ading rë galam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo pin su rëḵ degelë sa gökin rë, gaḵ hameḵ rëḵ gwelë sa. Sa nado malaḵ-tumsën, om ham rëḵ medo malamin-tumsën geving. ²⁰ Doḵ buk saga og ham rëḵ jaḵ ni nabë sa nado loḵ Amaḵ, geham nedo loḵ sa, gesa nado loḵ ham. ²¹ Mehöti sën geḵo sa horek mesepa doḵ nivesa lo, og mehö sënë ahë neving sa. Lom bë mehöti ahë geving sa, og Amaḵ rëḵ ahë geving yi, gesahëḵ geving yi geving, gesëḵ tateḵin sa vu yi bejak sa niḵ.”

²² Yesu nër nebë sënë, lom mehö ngwë arë nebë Yudas, saga su Iskariot rë, nër vu Yesu bë, “Mehöböp, genër va saga? Sën bë getato hong rangah vu he gesu rëḵ getato hong vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rë-ë? Saga nabë va?”

²³ Loḵ Yesu nēr yah vu bē, “Bē mehōti ahē geving sa, og rēḵ sepa doḵ sa ḡāḡek megero, lob mēm Amaḡ rēḵ ahē geving yi, galu rēḵ anam medo geving yi. ²⁴ Mehōti bē su ahē geving sa rē, og su rēḵ sepa doḵ sa ḡāḡek rē. ḡāḡek sēn ham nengo lo, og su sengo ti sa nḡaa rē, gaḵ yam ggēp Amaḡ sēn vong sa meseyam lo. ²⁵ Sa nahēn nado ving ham gesenēr ḡāḡek sēnē vu ham. ²⁶ Gaḵ Mehō sēn doḵ vu ham anon lo, sagaḵ Anon Vabuung sēn Amaḡ rēḵ gevonḡ nom los sa niḡ wēek doḵ nah sa böḡ lo, og rēḵ tateḵin nḡaa pin vu ham los bēr ham kwamin jaḵ beham kwamin bo nḡaa pin sēn senēr vu ham. ²⁷ Sa bē na jaḵ om sa ḡevonḡ beham ayomin geto revuh. Sa nehevongḡ beham ayomin neto revuh nebē sēn sayoḡ neggēp revuh lo. Alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su deyoh vu bē degevonḡ beham ayomin geto revuh rē, gaḵ saḵ seyoh vu om sa nehevongḡ. Om mēm ham su newamin jaḵ, geham su ḡöneng in ham. ²⁸ Ham nḡo sa ḡāḡek sēn senēr vu ham bē sa ḡevuu ham gesena rēḵ sēḵ nom vu ham. Bē ham ahēmin neving sa, og ham kwamin vesa in sa naya vu Amaḡ, in Amaḡ og böp bekesuu sa. ²⁹ ḡāḡek sēnē yō nahēn gesa nanēr vu ham namuḡin, in nabē anon jaḵ og ham jaḵ ni.

³⁰ Sa su rēḵ nanēr ḡāḡek pangḡsēn rot vu ham rē, in dob sēnē ala nipaya vongḡin berup, rēḵ mu su yoh vu bē rēḵ kepē sa rē. ³¹ Sa bē alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo dejaḵ ni nabē sahēḡ neving Amaḡ, gesa nehevongḡ nḡaa yoh vu ḡāḡek sēn Amaḡ vongḡ vu sa meseyam in lo. Om ham kwedi jaḵ mehil ana!”

15

Yesu Nēr Bē Tu Wain Jes Degwa

¹ “Wain jes degwaseḵē soḡek sa, ḡAmaḡ tu wain ala. ² Sa nemaḡ pin sēn su denesis anoj rē lo, og Amaḡ neketōv vēr menetē ya, gesa nemaḡ nivesa pin sēn denesis anoj lo, og neketōv dus genetongḡin, in bē dengis anoj nḡahiseḵē rot. ³ Lob ḡāḡek sēn senēr vu ham ggovek lo, tongḡin ham ggovek ya nebē saga. ⁴ Ham medo doḵ sa, loḵ mēm sēḵ medo doḵ ham. Bē ham su medo doḵ sa rē, og ham su rēḵ ngis anomin rē. Sa tahu raḵ nema sēn su raḵ nare jes rē lo, in saga su yoh vu bē ngis anon rē. ⁵ Wain jes sa, genema ham. Mehōti sēn nedo loḵ sa gesa nado loḵ yi lo, og rēḵ ngis anon nḡahiseḵē rot. Bē sa su medo geving ham rē, og ham su yoh vu bē rēḵ gwevonḡ nḡaa ti nirōp rē. ⁶ Mehōti bē su medo doḵ sa rē, og rēḵ mala nama nabē wain nema sēn deneketōv vēr benebebov ya lob denesupin beya denevesi raḵ ya nengwah lo.

⁷ Nabē ham medo doḵ sa gesa ḡāḡek medo doḵ ham yōnon, lom nabē ham ahēmin geving nḡaa ti bekwetaḡ, og rēḵ ham gweko. ⁸ Bē ham ngis anomin nḡahiseḵē, og saga rēḵ ḡeḵo Amaḡ arē jaḵ los tato niwēek, lob ham rēḵ natu sa hur. ⁹ Sahēḡ neving ham nebē sēn Amaḡ ahē neving sa, om ham su gwetah ham vēr in sa ahēḡ-vingsēn saga. ¹⁰ Bē ham sepa doḵ sa horek, og sēḵ ahēḡ geving ham pangḡsēn, nabē sēn sa nesepa loḵ Amaḡ yi horek, gahē neving sa pangḡsēn lo. ¹¹ Senēr ḡāḡek pin sēnagi yōḵ vu ham, in bē ham kwamin vesa nabē sa, beham kwamin-vesasēn ḡerin ham ayomin los dahis.

¹² Sa horek nebē: Ham ahēmin geving ham nabē sēn sahēḡ neving ham. ¹³ Mehōti bē nadiik doḵ nah yi alam lo bej, og ahē neving sir kesuu sēn mehōnon pin ahēj neving hir alam lo. ¹⁴ Log nabē ham sepa doḵ sa horek sēn sevo vu ham lo, og ham tu salam yōnon. ¹⁵ Om sa su rēḵ nanēr ham ḡokin nah nabē sa hur meris ham rē, in hur meris og sir duḡin huk sēn alaj kwa nevo bē gevonḡ lo. Gaḵ senēr ham bē ham tu sa alam soḡek, in nḡaa pin sēn sa nehango ggēp Amaḡ lo, og senēr rangah vu ham ggovek ya. ¹⁶ Ham su hooḡin sa raḵ rē, gaḵ sehooḡin ham raḵ mehevongḡ ham ya in bē ham ngis anomin nḡahiseḵē beham anomin saga medo degwata. Lom nabē ham kwetaḡ nḡaa ti jaḵ sarēḡ vu Amaḡ, og rēḵ bo vu ham. ¹⁷ Lob sa horek nebē sēnē: Ham ahēmin geving ham!”

Yesu Nēr Bē Alam Sēn Denesepa Loḵ Aggata-dob-yi Lo Rēḵ Degevonḡ Begō Vu Yesu Yi Alam

¹⁸ “Alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, bē ahēj sengēn vu ham, og ham jaḵ ni nabē ahēj sengēn vu sa nebē saga muḡin. ¹⁹ Bē ham degwa vu dob, og rēḵ alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo ahēj geving ham, in ham los degwa timu. Rēḵ ma geham su degwa

vu dob rē. Sehooin ham raḵ loḵ alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, om sēn ahēj sengēn vu ham. ²⁰ Ham kwamin bo ḡaḡek sēn senēr vu ham lo bē: Hur ti su kesuu ala rē. Dedeginengin sa raḵ nḡaa maggin, om rēḵ dedeginengin ham jaḵ nḡaa maggin nabē saga geving. Gaḵ bē desepa doḵ sa ḡaḡek, og rēḵ desepa doḵ ham ḡaḡek geving. ²¹ Rēḵ mu mehōnon rēḵ degevonḡ nij paya vu ham in salam ham, in su deraḵ Mehō sēn vonḡ sa meseyam lo ni rē. ²² Bē sa su nam nanēr ḡaḡek rangah vu sir rē, og su rēḵ degeruu demij vu sa bengaa nipaya ḡēp vu sir rē. Rēḵ seyam nēr vu sir, om gwēbeng sēnē su yoh vu bē dedahun jaḵ hir nḡaa nipaya rē. ²³ Mehōti bē gelē sa paya, og nelē Amaḡ paya ving nebē saga. ²⁴ Nḡaa bōp bōp sēn mehōti su vonḡ wirek rē lo, bē sa su nam ḡevonḡ medegelē rē, og su rēḵ degeruu demij vu sa bengaa nipaya ḡēp vu sir rē. Rēḵ delē bē sa nehevonḡ nḡaa bōp nḡahiseḵē nebē sēnē, lom nahēn denelē alu Amaḡ paya. ²⁵ Nebē saga in bē ḡaḡek sēn dekevu menegḡēp loḵ hir horek lo anon jaḵ nabē: Denelē sa paya meris mu gedegwa ma. ²⁶ Lob Mehō-dok-vu-ham, Anon Vabuung ḡaḡek-anon-yi sēn yam vu Amaḡ lo, sēn sēḵ ḡevonḡ vu Amaḡ menom vu ham lo, og rēḵ tateḵin sa degwa. ²⁷ Geham rēḵ tateḵin sa degwa rangah nabē saga geving, in ham nedo ving sa vu muḡinsēn mejom ahon menedo.

16

¹ Senēr ḡaḡek sēnē vu ham in bē ham su bēs bemalamin nama. ² Alam rēḵ dejuuk ham in hir dub-supinsēn-yi, gebuk rēḵ berup lob dengis ham beham nadiiḵ, gerēḵ degekuung nabē sagaḵ denevonḡ Anutu yi huk. ³ Rēḵ degevonḡ nḡaa saga pin in su deraḵ Amaḡ ni rē, besu deraḵ sa niḡ rē. ⁴ Om senēr ḡaḡek saga vu ham vorot, in nabē buk saga natōḵ vu ham, og ham kwamin bo nah ḡaḡek sēn senēr vu ham lo.”

Yesu Tateḵin Anon Vabuung Yi Huk

⁵ “Vu muḡinsēn sa su nēr ḡaḡek nebē sēnē vu ham rē, in sa nahēn nado ving ham. Log gwēbeng sa bē nah mena vu Mehō sēn vonḡ sa meseyam lo, rēḵ ham ti su loḵ tepēḵ in sa bē, ‘Ġēya tena?’ rē, gema. ⁶ Senēr ḡaḡek saga vu ham gwēbeng, lob ham ayomin maggin rot. ⁷ Rēḵ sa nanēr ḡaḡek anon sēnē vu ham bē sa nayah in bē doḵ vu ham. Bē sa su nah rē, og ham Mehō sēn doḵ vu ham lo su rēḵ nom vu ham rē. Gaḵ senah loḵ mēm sēḵ ḡevonḡ nom vu ham. ⁸ Mehō saga rēḵ nam, lob rēḵ tateḵin vu alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo nabē nḡaa nipaya negḡēp vu sir, gengaa nivesa negḡēp vu sa, lob rēḵ tateḵin nabē nyēvewen rēḵ natōḵ vu sir. ⁹ Rēḵ tateḵin nabē nḡaa nipaya negḡēp vu sir in su ayoj neyam timu vu sa rē. ¹⁰ Gerēḵ tateḵin nabē nḡaa nivesa negḡēp vu sa, in seyah meya vu Amaḡ geham su nelē sa ggōkin yah rē. ¹¹ Gerēḵ tateḵin nabē denatōḵ vu nyēvewen in Anutu nēr ggovek bē dob sēnē ala nipaya rēḵ natōḵ vu yi nḡaa nipaya nyēvewen. ¹² Sa ḡaḡek nḡahiseḵē rot sēn sa bē nanēr vu ham lo negḡēp, rēḵ ham nahēn gesu yoh vu bē ham jaḵ ni venuh rē. ¹³ Gaḵ mēm Anon Vabuung ḡaḡek-anon-yi nam lo, lob mēm rēḵ tateḵin ḡaḡek anon los dahis vu ham beham jaḵ ni. In su rēḵ nanēr yō yi ḡaḡek rē. Gaḵ ḡaḡek sēn nḡo lo, sēn rēḵ nanēr, gerēḵ nanēr ḡaḡek sēn nahēn gesu anon raḵ rē lo rangah vu ham borot. ¹⁴ Rēḵ geḵo sarēḡ jaḵ, in rēḵ geḵo ḡaḡek vu sa benom nanēr rangah vu ham. ¹⁵ Amaḡ yi nḡaa pin tu sa nḡaa, om sēn senēr raḵ Mehō saga bē rēḵ geḵo ḡaḡek vu sa menom nanēr rangah vu ham.”

Yesu Nēr Bē Ayoj Maggin Rēḵ Ġērin Natu Kwaj Vesa

¹⁶ “Buk su rēḵ hus ading rē lob ham su yoh vu bē rēḵ gwelē sa rē, log buk su rēḵ hus ading rē gaḵ ham rēḵ gwelē sa gökin.”

¹⁷ Lob yi hur maluh lo yō deloḵ tepēḵ vu sir bē, “Nenēr ḡaḡek va sēnē? Bē, ‘Buk su rēḵ hus ading rē lob hil su ayoh vu bē rēḵ ḡalē yi rē, log buk su rēḵ hus ading rē lob hil rēḵ ḡalē yi gökin-ē.’ Log nēr ving bē neya vu Ama-ē? ¹⁸ Nēr bē buk su rēḵ hus ading rē sēnē degwa nebē va? Hil duḡin yi ḡaḡek saga!”

¹⁹ Lom Yesu raḵ ni bē denevonḡin bē dedoḵ tepēḵ in yi, lom nēr vu sir bē, “Ham neloḵ tepēḵ in ham in sa ḡaḡek saga sēn senēr bē buk su rēḵ hus ading rē lob ham su yoh vu bē rēḵ gwelē sa rē, log buk su rēḵ hus ading rē lob ham rēḵ gwelē sa gökin. ²⁰ Sa nanēr

vu ham yonon rot nabë: Ham rëk ngu böpata, gekwamin paya paya, galam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rëk kwaj vesa. Ham rëk kwamin paya, rëk mu ham kwamin paya saga rëk gërin natu kwamin vesa. ²¹ Avëh ti bë bimeng in geḵo nalu, og ayo maggin rot in vanë töḵ vu yi, loḵ nabë mëm geḵo nalu govek lo, og mëm su rëk kwa bo vanë lo gökin nah rë, gaḵ kwa vesa in ḵo nalu metu yi nḡaa ggovek ya. ²² Lob ham nebë saga. Ham ayomin maggin gwëbeng, rëk sëḵ galë ham gökin, lob mëm ham rëk kwamin vesa rot gemehonon su deyoh vu bë degevonḡ beham kwamin paya gökin nah rë. ²³ Vu buk agu ham su rëk doḵ tepëḵ in nḡaa ti nah vu sa rë. Sa nanër vu ham yonon rot nabë: Bë ham kwetaḡ nḡaa ti vu Amaḡ jaḵ sarëḡ, og rëk gevonḡ vu ham. ²⁴ Wirek ham su kwetaḡ nḡaa ti raḵ sarëḡ rë. Bë ham kwetaḡ, og ham rëk gwëḵo lom ham kwamin vesa rot.”

Yesu Kesuu Nḡaa-dob-yi Pin

²⁵ “Senër ḡaḡek pin sënë vu ham raḵ ḡaḡek peḡgirinsën mu. Gaḵ buk vonḡin berup, lob sa su rëk nanër vu ham jaḵ ḡaḡek peḡgirinsën gökin rë, gaḵ sëḵ nanër Amaḡ degwa ḡëp ranḡah vu ham. ²⁶ Lob buk saga bë berup, og rëḵ ham kwetaḡ nḡaa vu yi jaḵ sarëḡ. Sa su nër bë sëḵ ḵetaḡ vu Amaḡ in ham rë, ²⁷ in Amaḡ yö kwa pesivin ham, in ham ahëmin neving sa geham vonḡ ving bë sa nado vu Anutu beseyam. ²⁸ Sa nado ving Amaḡ beseluk yam dob. Log sa hevongin ḡevuu dob sënë, gesenah mena vu Amaḡ gökin.”

²⁹ Lob yi hur maluh denër yah vu yi bë, “Kë! Mëm gwëbeng ḡenër negḡëp ranḡah, gesu ḡenër raḵ ḡaḡek peḡgirinsën rë. ³⁰ Gwëbeng he raḵ ni ggovek bë ḡeraḵ nḡaa pin ni meḡenedo. Su hongḡ duḡin mehönon hir tepëḵ rëḵ mehö la denër vu hongḡ rë. Sënë vonḡ behe hevongḡ ving bë Anutu vonḡ hongḡ yam.”

³¹ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Gwëbeng ham vonḡ ving sa? ³² Om ham gwengö rë! Buk dus raḵ, lob töḵ yam ggovek ya, geham rëḵ kwetëḵin beham ti ti nah mena bömin, gesengö perurek timu rëḵ medo. Rëḵ sa su perurek timu nḡo rëḵ medo rë, in Amaḡ nedo ving sa. ³³ Senër ḡaḡek pin sënë vu ham in bë ham kwamin bo sa gemëm ayomin geto revuh. Vu dob sënë nḡaa maggin rëḵ deḡinengin ham, rëḵ mu ham su newamin jaḵ, in sa ḵepë dob sënë ala nipaya ya ggovek ya.”

17

Yesu Jom Raḵ In Yi Hur Maluh

¹ Yesu nër saga ggovek log varah mala raḵ yaḡek ḡejom raḵ bë:

“Amaḡ, buk verup ggovek ya, om ḡetato nalum niwëëḵ los arë böp natöḵ nam ranḡah in lob mëm nalum gevonḡ benim wëëḵ los arëm böp natöḵ nam ranḡah. ² ḡevonḡ besetu mehönon pin alaj in bë sa ḡevonḡ balam pin sën ḡevonḡ sir vu sa lo demedo malaj-tumsën degwata los degwata. ³ Log nabë deḡaḵ nim nabë Anutu anon perurek timu hongḡ, los deḡaḵ Yesu Kerisi sën ḡevonḡ yam lo ni, og saga rëḵ gevonḡ bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ⁴ Sa hevongḡ benim wëëḵ los arëm böp töḵ yam ranḡah vu dob, gesa semu huk sën ḡevonḡ vu sa bë sa ḡevonḡ lo ggovek ya.

⁵ O Amaḡ, gwëvonḡ besa niḡ wëëḵ los arëḡ böp natöḵ nam ranḡah gökin nabë sën negḡëp ranḡah wirek loḵ buk sën sa nado ving hongḡ gedob yö nahën lo.

⁶ Sa tateḵin hongḡ degwa ranḡah vu mehönon sën ḡehooin sir raḵ vu sa vu dob lo. Hongḡ alam saga, loḵ ḡevonḡ sir vu sa, lom desepa loḵ hongḡ ḡaḡek. ⁷ Lob gwëbeng derak ni ggovek ya bë nḡaa pin sën ḡevonḡ vu sa lo, og yö yam vu hongḡ timu. ⁸ In ḡaḡek sën ḡevo vu sa lo, og sevo vu sir bedëḵo raḵ bedevonḡ ving rot bë sa vu hongḡ meseyam. Bedevonḡ ving bë ḡevonḡ sa yam. ⁹ Sejom raḵ in sir sënë. Sa su jom raḵ in alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rë, gaḵ sejom raḵ in sir sën ḡevo vu sa lo, in hongḡ alam sir. ¹⁰ Salam pin tu hongḡ nḡaa, gehongḡ alam pin tu sa nḡaa, lob sir pin sënë detato sa niḡ wëëḵ los arëḡ böp ranḡah.

¹¹ Sa su rëḵ medo dob rë, gaḵ sir yö rëḵ demedo gesenök vu hongḡ. O Amaḡ Vabuung! Gwëḡin alam sën ḡevonḡ vu sa lo jaḵ nim wëëḵ, in demedo jevuh ti nabë sën alu nado revuh ti agi. ¹² Sën sa nahën nado ving sir lo, og sa neheḡin sir sën ḡevonḡ vu sa lo

raḡ nim wëëk. Sa nehegin sir rot gesir ti su mala ma rë, gaḡ yik mehö nipaya timu sën vonḡin mala nama lo, saga mala maya verök yi, in ḡaḡek sën neggëp loḡ hongḡ kapiya lo anon jaḡ. ¹³ Gwëbeng sënë sa bë nöḡ vu hongḡ, rëḡ sa nanër ḡaḡek sënë vu dob in sir pin kwaj vesa rot nabë sa. ¹⁴ Sevo hongḡ ḡaḡek vu sir, lob alam sën denesepa loḡ aggata-dob-yi lo delë sir paya in su denesepa loḡ aggata-dob-yi rë nebë sën sa su nesepa loḡ aggata-dob-yi rë lo. ¹⁵ Sa su ḡetaḡ vu hongḡ bë gweḡo sir vër in dob rë, gaḡ sa ḡetaḡ vu hongḡ bë gweḡin sir vu Mehö Nipaya. ¹⁶ Sir og su denesepa loḡ aggata-dob-yi rë, nebë sën sa su nesepa loḡ aggata-dob-yi rë lo. ¹⁷ Gwevonḡ bedejak ḡaḡek anon ni venuh, loḡ mëm rëḡ denatu hongḡ hur niröp jaḡ saga, in hongḡ ḡaḡek og ḡaḡek anon. ¹⁸ Sa hevongḡ sir medeneya vu alam sën denesepa loḡ aggata-dob-yi lo, nebë sën ḡevongḡ sa meseyam vu alam sën denesepa loḡ aggata-dob-yi agi. ¹⁹ Sa dahun sa besetu hongḡ hur niröp in bë sedoḡ vu sir bedejak ḡaḡek anon ni venuh medenatu hongḡ hur niröp nabë saga geving. ²⁰ Sa su ḡetaḡ in sir sënë mu rë, gaḡ sa ḡetaḡ in alam sën rëḡ degengö hir ḡaḡek bayoj nam timu vu sa lo ving.

²¹ O Amaḡ! Gwevonḡ sir pin demedo jevuh ti nabë sën ḡenedo loḡ sa, gesa nado loḡ hongḡ lo, lob hil pin medo jevuh ti, in alam sën denesepa loḡ aggata-dob-yi lo dejak ni medegevonḡ geving nabë ḡevongḡ sa meseyam. ²² Log nim wëëk sën ḡevo vu sa lo, og sevo vu sir in demedo jevuh ti nabë sën alu nado revuh ti agi. ²³ Sa nado loḡ ayoj nebë sën ḡenedo loḡ sayoḡ lo, in bë demedo jevuh ti borot, galam sën denesepa loḡ aggata-dob-yi lo dejak ni nabë ḡevongḡ sa meseyam, los dejak ni nabë ahëm neving sir nebë sën ahëm neving sa.

²⁴ O Amaḡ! Ahëm neving sa wirek loḡ buk sën dob yö nahën gesu ḡetungḡ rë lo rot, lob ḡevongḡ nim wëëk los arëm böp vu sa, om sa bë salam sën ḡevongḡ vu sa lo demedo geving sa doḡ nyëḡ sën sëḡ medo doḡ lo in degelë sa niḡ wëëk los arëḡ böp saga.

²⁵ O Amaḡ, Mehö yohvu! Alam sën denesepa loḡ aggata-dob-yi lo su derakḡ nim rë, gaḡ sa og serakḡ nim gesir sënë derakḡ ni bë ḡevongḡ sa meseyam. ²⁶ Senër hongḡ degwa vu sir, gesëḡ medo nanër. In ahëvingsën na menoh vu sir geving nabë sën ahëm neving sa lo, log sa medo doḡ ayoj.”

18

Yudas Nër Yesu Rangah Vu Alam-begö-yi
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Yesu jom raḡ ggovek log to meya ving yi hur maluh meya devaseḡ bël Kidron, meya deto huk oliv* yi ti ggëp nyëḡ saga. Lob Yesu losho yi hur maluh ya deluḡ ya. ² Log Yudas sën nër yi rangah lo, yö raḡ huk saga ni vorot, in Yesu losho yi hur maluh denesupin sir ggëp saga buk ngahi. ³ Lob ḡo alam-begö-yi yu ti ving alam-deneḡo-seriveng hir ggev lo hir hur los Parisai* lo hir hur la bedeya huk saga. Detaggi nengwah los ram bedeḡo ngaa-begö-yi sepa. ⁴ Yesu raḡ ngaa pin sën vonḡin natök vu yi lo ni vorot, lom ya vu sir meloḡ tepëḡ bë, “Ham nesero re?” ⁵ Rëḡ denër yah vu bë, “Yesu Nasaret!”

⁶ Lom Yesu nër yah vu sir bë, “Sa lo sënë!” Lob Yudas sën tato yi rangah lo nare ving sir. Yesu nër vu sir bë, “Sa lo sënë!”, lom deyah raḡ demij medekepë meya deneggëp dob. ⁷ Lom Yesu loḡ tepëḡ in sir ggökin bë, “Ham nesero re?” Loḡ denër yah bë, “Yesu Nasaret!” ⁸ Loḡ Yesu nër yah bë, “Senër vu ham ggovek ya bë yik sa lo sënë! Nabë ham nesero sa, og ham gwevonḡ alam sënë geto dena.” ⁹ Nër bë saga in yi ḡaḡek sën nër vorot lo anon jaḡ nabë, “Sir sën ḡevongḡ sir vu sa lo, og sir ti su rëḡ mala nama rë.”

¹⁰ Lom Simon Pita neḡo paëp-yu-anil ti sepa, lob tur vër besap alam-deneḡo-seriveng hir ggev böp yi hur maluh ti nenga ris vesa ya. ¹¹ Hur maluh saga arë nebë Malkus. Rëḡ Yesu nër vu Pita bë, “Ḡejöp hongḡ paëp doḡ nah newis. Ma ḡekuung bë sëḡ noh nenga in ngaa maggin sën Amaḡ vonḡ sa yam in lo?”

Deḡo Yesu Ya Vu Anas

¹² Log alam-begö-yi yu ti saga losho alaj, galam Yuda hir hur lo, medejom Yesu ahon gededuu yi. ¹³ Lob deko ya vu Anas atov muğin. In alam-deneko-seriveng hir ggev böp wirek, rëk ggen Kayapas loğ yah ben benedo loğ ngebek sagi. ¹⁴ Lob yik Kayapas sënë sën nër vu alam Yuda wirek lo bë, “Bë mehö timu nadiik doğ nah alam pin bej, og mëm nivesa.”

Pita Lah Yi Vun

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Simon Pita luho hur maluh ngwë detamuin Yesu medeya. Loğ alam-deneko-seriveng hir ggev rağ hur maluh ngwë saga ni, in mewa ma nğaa ti, lom loğ ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp saga yi begganğ tete ayo ving Yesu. ¹⁶ GePita nare dobnë. Loğ hur maluh ngwë sën alam-deneko-seriveng hir ggev rağ ni lo to meyah menër vu avëh sën neğin veluung avi lo, log ko Pita meluho deloğ ya. ¹⁷ Lob avëh sën neğin veluung avi lo loğ tepëk vu Pita bë, “Mağ mehö saga yi hur maluh ti hong-a?” Rëk bë, “Sağ ma!”

¹⁸ Log nyëğ ayöong, om alam-deneko-seriveng hir hur losho alam ahëvavu sën denemalajin nyëğ lo devev nengwah medetetup mevare denevenguh. Lom Pita ya nare menevenguh ving sir.

Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Böp Loğ Tepëk In Yesu

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

¹⁹ Log alam-deneko-seriveng hir ggev böp loğ tepëk in Yesu yi hur maluh los yi gägek sën nenër vu mehönon lo. ²⁰ Rëk Yesu nër yah vu bë, “Sa nanër gägek vu mehönon pin menado rangah, gesa nanër loğ dub-supinsën-yi pin, geloğ dub-vabuung-böp sën alam Yuda denesupin sir loğ lo. Sa su nanër gägek menalah vun in ham rë. ²¹ Om su gedoğ tepëk in sa, gağ gedoğ tepëk in sa gägek vu alam sën denengo sa gägek lo rë, in denngo mederağ ni.”

²² Vare nenër gägek saga, lob ahëvavu sën denevonğ huk medenare lo ti petap Yesu nenga genër bë, “Su genanër gägek nabë saga vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp!”

²³ Rëk Yesu nër yah vu bë, “Nabë senër gägek ti paya, og genanër rangah nabë senër tena paya. Ma nabë senër yoh vu, rëk nebë va sën gësis sa meris mu-ë?”

²⁴ Deduu Yesu ggovek benahën nare los aggis, log Anas vonğ yah vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas.

Pita Lah Yi Vun Ggökin

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

²⁵ Log Simon Pita vare nevenguh nengwah lom denër vu yi bë, “Mağ yi hur maluh ti sën hong-ë?” Rëk Pita lah yi vun bë, “Sağ ma!”

²⁶ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur ti sën Pita sap nenga ris ya lo gadë ma nğaa ti verup nër bë, “Mağ sa halë hong sënë. Sën genare ving yi loğ huk anon agu lo?” ²⁷ Rëk Pita lah yi vun ggökin yah bë, “Sağ ma!”, lob pevis bekoğrëh su.

Deko Yesu Ya Vu Pilatus

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Loğ heng to, lom deko Yesu ggëp Kayapas yi begganğ beto deya Prëtoryam (sën nebë kiap böp yi begganğ). Rëk alam Yuda su deloğ ya Prëtoryam ving Yesu rë, in deneggöneng in alam Rom hir begganğ saga in bë rëk gevong benij paya jağ, lob su deyoh vu bë dega nos-ggöksën-yi rë. ²⁹ Nebë saga lom Pilatus to meya dobnë vu sir menare malaj genër bë, “Ham nër gägek va rağ mehö sënë?”

³⁰ Lom denër yah vu bë, “Mehö saga bë su yi mehö nipaya rë, og he su rëk gaço yi manam vu hong rë!” ³¹ Rëk Pilatus nër yah bë, “Maam ham gweko nöğ megwengö yi gägek noh vu ham horek!” Rëk denër bë, “Ham alam Rom ham horek nërin he bë he su ayoh vu bë rëk angis mehönon bedenadiik rë.” ³² Nebë saga in bë Yesu yi gägek sën nër bë rëk nadiik jağ kelepeko* lo anon jağ.

³³ Lom Pilatus loğ yah Prëtoryam ggökin metahi Yesu yah meloğ tepëk in bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?”

³⁴ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Nḡo kwam nevo ḡaḡek saga, ma mehö la denër vu hong-a?”

³⁵ Loḵ Pilatus nër yah vu yi bë, “O! Sa su Yuda ti rë! Hong alam losho hir alam-deneḵo-seriveng lo hir ggev yö deḵo hong yam vu sa. Ma ḡevong va paya?”

³⁶ Loḵ Yesu nër bë, “Su sa nyëḡ neggëp dob sënë rë. Bë sa nyëḡ ḡëp vu dob sënë, og rëḵ salam sën detamuin sa lo degevonḡ beḡo jaḵ sa, lom alam Yuda su deyoh vu bë rëḵ denajom sa ahon rë.”

³⁷ Lom mëm Pilatus nër yah bë, “Om maḵ hong mehö-los-bengöm ti yönon-a?” Rëḵ Yesu nër yah bë, “Ḡenër yoh vu! Sa mehö-los-bengög ti, rëḵ setu mehönon meluḵ yam dob in bë sa nanër ḡaḡek anon ranḡah. Mehöti bë ḡaḡek anon ḡëp doḵ ayo, og rëḵ genḡo sayëḡ.” ³⁸ Rëḵ Pilatus loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Ḡaḡek anon sagaḵ va?”

Pilatus Nër Bë Denatul Brëm Na Yesu Betii Ḷelepeḵo

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilatus nër ḡaḡek saga ggovek, log to meyah dobnë menër vu alam Yuda bë, “Sa su töḵ vu ḡaḡek ti geneggëp vu mehö sënë rë. ³⁹ Rëḵ mu ham nḡo ham aggata neggëp bë sa ḡaḵo mehöti bër in ḵarabus doḵ Buk-ggöksën-yi* benök vu ham. Om ham nanër rë, nabë ham vonḡin bë sa ḡaḵo ham alam Yuda ham mehö-los-bengö vër vu ham ma ma?”

⁴⁰ Rëḵ detahi yah niḵelap vu bë, “Yiḵ ma! Ḡaḵ Barabas!” Barabas og mehö sën nesis alam geneggodeḵ hir nḡaa lo.

19

¹ Lob Pilatus nër medejom Yesu ahon medeḵo meya deveek yi raḵ aggis. ² Gemëm alam-beḡo-yi detahu mehö-yurëmek raḵ yi. Bededuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetunḡ raḵ yu, log deröp tob mala saḡap loḵ yi, ³ log ya denare mala gedevonḡ kewësën vu bë, “Alam Yuda hir mehö-yurëmek! He haḵo hong raḵ!” Log depetap yi.

⁴ Lob Pilatus to meyah dobnë ggökin menër bë, “Ham lë, sa hevongin ḡaḵo yi geto menam vu ham, in mëm ham nḡo jaḵ ḡaḡek sën senër vu ham lo ni nabë sa su töḵ vu nipaya ti geneggëp vu yi rë.” ⁵ Lob mëm Pilatus ḵo Yesu los madub niggin ggin, betob mala saḡap sën beto meya vu sir genër bë, “Ham lë! Mehö lo sënë!”

⁶ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev los ahëvavu sën denemalajin nyëḡ lo, delë yi lom detahi bë, “Ḡengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*! Ḡengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” Lom Pilatus nër yah vu sir bë, “Om ham nḡo gweḵo yi nöḵ mengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*. In sa su töḵ vu nipaya ti geneggëp vu yi rë.”

⁷ Loḵ alam Yuda denër yah vu bë, “He horek neggëp lom horek saga sën nër bë nadiiḵ in ḵo yi raḵ benër yi nebë Anutu Nalu yi.”

⁸ Pilatus nḡo ḡaḡek saga, lob ggöneng in yi pangsën rot, ⁹ lom loḵ yah Prëtoryam meloḵ tepëḵ in Yesu ggökin bë, “Ḡeyam vu tena?” Rëḵ Yesu aye ma. ¹⁰ Lom Pilatus nër vu yi bë, “Su ḡevengwëḡ in sa rë? Ḡeraḵ ni bë setu ala! Seyoh vu bë ḡaḵo hong vër, geseyoh vu bë ḡevong hong vu sir medengis hong jaḵ na ḵelepeḵo*!”

¹¹ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Bë Anutu vu vavunë su ngoḡek rë, og su rëḵ ḡenatu ala rë. Nebë saga, om mehö sën vonḡ sa loḵ yöḵ nemam lo, saga sën vonḡ nḡaa nipaya sevök hong.”

¹² Pilatus nḡo ḡaḡek saga, lom tum kwa vo bë ḡeḵo Yesu vër, rëḵ alam Yuda detahi ya niḵelap bë, “Bë gweḵo mehö saga vër, og su mehö-los-bengö Sisar* yi mehö hong rë! Mehöti bë yö gooin yi jaḵ natu mehö-los-bengö, og neḵo yi raḵ bë kesuu Sisar*.” ¹³ Pilatus nḡo hir ḡaḡek saga ggovek, lob ḵo Yesu meto meya geraḵ nedo sëa-ḡaḡek-yi ggëp nyëḡ sën denenër bë Telig Ḡelöḡ lo. (Denenër ggëp Hibru ayej bë Gabata.)

¹⁴ Lob loḵ buk saga alam Yuda denesemu sir in bë dega nos Buk-ggöksën-yi*, gemëm siks krök monbuk lob Pilatus nër vu alam Yuda bë, “Ham gwelë ham mehö-los-bengö sënë!” ¹⁵ Rëḵ detahi yah niḵelap bë, “Gweḵo na! Gweḵo na! Ḡengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” Loḵ Pilatus loḵ tepëḵ in sir bë, “Ham vonḡin bë sengis ham mehö-los-bengö jaḵ na

ķelepeķo*?” Lob alam-deneķo-seriveng hir ggev denēr yah bē, “He hōmin mehō-los-bengō ma, gaķ yīķ mehō-los-bengō Sisar* yō timul!” ¹⁶ Denēr nebē saga, lob tum Pilatus lēein Yesu loķ yah nemaj in dengis yi jaķ na ķelepeķo*.

Desis Brēm Ya Yesu Vetii Ķelepeķo

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

¹⁷ Lom Yesu yō kerē yi ķelepeķo* raķ gedēķo yi medeya nyēģ sēn denenēr arē nebē Nyēģ Yuseķē lo, (Hibru ayej nebē Golgota). ¹⁸ Lom ya desis yi raķ ķelepeķo* ggēp sagu, bedesis mehō luu denare vahi vahi, geYesu nare vuheng.

¹⁹ Log Pilatus nēr medekevu yi ġaģek raķ negģēp ķelepeķo* yu nebē: YESU NASARET, ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ. ²⁰ Lom nyēģ sēn desis Yesu raķ ya ķelepeķo* lo, negģēp dus vu nyēģ böp Yerusalem nenga, lom Yuda nģahiseķē detevin ġaģek saga in deķevu loķ ayej lōö pin. Deķevu loķ alam Yuda ayej, geloķ alam Rom ayej, geloķ alam Grik ayej. ²¹ Lom Yuda hir alam-deneķo-seriveng hir ggev denēr vu Pilatus bē, “Su ġekwevu nabē alam Yuda hir mehō-los-bengō, gaķ kwevu nabē yō nenēr yi nebē alam Yuda hir mehō-los-bengō.”

²² Loķ Pilatus nēr yah vu sir bē, “Ġaģek sēn sa ķevu aga lo, yō ġēp jaķ!”

²³ Lob alam-beģō-yi desis Yesu raķ ya ķelepeķo* ggoveķ, loķ mēm yom devonģ yi tob ggeleķ sir ya yu lubeluu yoh vu sir. Rēķ yi röpröp ading sēn neröp ya ġebinē lo nahēn negģēp, rēķ devasu los ayo dahis vu kwa beya meto vaha. ²⁴ Delē bē devasu nebē saga, om denēr bē, “Hil su nakweek, gaķ hil ġetē ġelönģ mahen in nabē mehōti sēn sevōķ hil lo, og ġeķo los dahis.” Devonģ nebē saga lob ġaģek sēn deķevu menegģēp loķ Anutu-yi-ķapiya lo anon raķ. Ġaģek sēnē nebē:
“Devonģ sa tob ggeleķ sir.

Gedetē ġelönģ mahen in bē gooin mehōti jaķ megeķo sa röpröp.”

²⁵ Lob Maria sēn Yesu ata lo luho ari, geKlopa venē Maria, geMaria vu Magdala, beya denare dus vu Yesu yi ķelepeķo*. ²⁶ Lob Yesu lē bē ata luho hur maluh* ti sēn ahē neving yi pangsēn lo denare, lom nēr vu ata bē, “Avēh-e! Gwelē nalum saga!” ²⁷ Log nēr vu hur maluh saga bē, “Gwelē atam saga!” Lom loķ buk saga hur maluh saga ķo Yesu ata raķ meya nedo ving yi ggēp ben.

Yesu Diiķ

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Lom mēm Yesu raķ ni bē semu nģaa pin ggoveķ ya, lom nēr bē, “Sayoģ neven in bēl!” in ġaģek sēn negģēp loķ Anutu-yi-ķapiya lo anon jaķ. ²⁹ Lob wain ahēģģin sēn arē nebē vineģģa lo nedo loķ ġabum ti. Lom deķo nģaa-ayo-sovinsēn sēn nedo loķ loo lo ti, bededuu vetii nģesinģ ti mededaģoo luķ gedevu ya verup loķ avi. ³⁰ Lob Yesu sesuvin log nēr bē, “Sa semu nģaa pin ggoveķ ya!” Log kwa yun luķ ġelēin anon ya.

Alam-beģō-yi Depejēh Yesu Kweben

³¹ Loķ buk saga alam Yuda denesemu sir in bē monbuk lob dega nos Buk-gģöksēn-yi*, lom deketaģ vu Pilatus bē gevonģ alam-beģō-yi na deķeyēh lööho vahaj in denadiiķ pevis, log dejuh navij ġeto. In bē mehōnon navij su bare jaķ ķelepeķo* doķ Buk-sewahsēn-yi*, in Buk-sewahsēn-yi* saga böpata rot kesuu.

³² Lom alam-beģō-yi ya deķeyēh mehō luu sēn lo ngwē vaha muģin, log devonģ ngwē sēn nare vahi lo ving nebē saga. ³³ Log deloķ ya Yesu, rēķ delē bē diiķ ggoveķ ya, lom su desis vaha meķeyēh rē. ³⁴ Rēķ alam-beģō-yi ti pejēh Yesu kweben raķ jegģeveķ lom ķoķ los bēl keseh yam pevis. ³⁵ Lom mehō sēn lē nģaa aģi raķ mala lo, sēn kevu, om yi ġaģek sagi yōnon. Yō raķ ni benenēr ġaģek yōnon in ham jaķ ni geving begwevonģ geving. ³⁶ Devonģ nebē sēnē lob ġaģek sēn negģēp loķ Anutu-yi-ķapiya lo anon raķ. Sēn nenēr bē:

“Seķē ti su rēķ keyēh rē.”

³⁷ Gengwē negģēp bē:

“Alam rēķ malaj jaķ mehō sēn depejēh lo.”

*Debë Yesu Loḵ Ġelönĵ Len**(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)*

³⁸ Saga ggovek log Yesu yi hur maluh ti sën Yosep vu Arimatea, sën vong ving Yesu rëḵ mu neggöneng in alam Yuda hir ggev lom su nesepa loḵ Yesu ya rangah rë lo. Yi saga sën ya ketaĵ vu Pilatus bë juh Yesu nihel vër in ḵelepeḵo*, lom yoĵekin beya meruh vër. ³⁹ Lob Nikodemus ya ving, sën wirek ya vu Yesu loḵ buk lo. Lom ḵo ngaa reggu nivesa luu sepa, mesarömin luho revuh ti (denenër arëĵ nebë mur* los alos),* bemaggin yoh vu 50 kilo. ⁴⁰ Lob luho ya deruh Yesu vër lob desepa loḵ alam Yuda vahaj medebom nihel los ngaa reggu nivesa saga loḵ tob veroo. ⁴¹ Lob huk ti neggëp dus vu nyëĵ sën desis Yesu raḵ ḵelepeḵo* lo, lom waaḵ ti neggëp loḵ, rëḵ su debë heljënĵ ti loḵ rë, geyö nahën neggëp mewis. ⁴² Lom debë Yesu loḵ, in neggëp dus, galam Yuda hir buk sën desemu sir lo ggovek ya.

20

*Yesu Kedi Raḵ Gĵökin**(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)*

¹ Alam Yuda hir Buk-sewahsën-yi* ggovek ya geSoda monbuk anon. Nyëĵ su heng to rë geyö nahën, log Maria Magdala ya verup bedub, lom lë bë ĵelönĵ tetolin ya in waaḵ avi. ² Lom seröĵ meya menër vu Simon Pita luho hur maluh* ngwë sën Yesu ahë neving yi pangsën lo, benër vu luho bë, “Deḵo Mehöböp vër in bedub gehe duĵin sën ya debë lo!”

³ Lom Pita luho hur maluh ngwë sën lo deseröĵ pevis medeya bedub. ⁴ Luho deseröĵ loḵ ti, loḵ hur maluh ngwë sënë lo seröĵ niwëëḵ mekesuu Pita betöḵ ya muĵin. ⁵ Ya verup bë mala melë waaḵ ayo, loḵ lë bë tob gam veroo sën lo neggëp, rëḵ su luḵ ya waaḵ ayo rë. ⁶ Loḵ Simon Pita tamu beberup, lom sesor meluḵ ya waaḵ ayo melë bë tob gam veroo sënë nahën neggëp vevirsën, ⁷ getob ngwë sën debun yu loḵ lo su nedo ving tob veroo saga rë, gaḵ yö ya nedo los vahininsën ya tahsën. ⁸ Lom hur maluh ngwë sën ya verup bedub avi muĵinsën lo luḵ ya waaḵ ayo melë nebë sënë ving, lom vong ving bë Yesu kedi raḵ yah. ⁹ In wirek luho su deraḵ ĵaĵek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo degwa ni rë. Sën neggëp nebë rëḵ kedi jaḵ nah vu bedub lo. ¹⁰ Ggovek, log luho deyah medeya begganĵ.

*Maria Vu Magdala Lë Yesu**(Mk 16:9-11)*

¹¹ Rëḵ Maria vare nesu loḵ waaḵ sën debë Yesu loḵ lo nenga. ¹² Nahën vare nesu, log bë mala in waaḵ ayo loḵ lë gangër luu deröp tob veroo meris bedenedo loḵ nyëĵ len ti sën debë Yesu loḵ lo. Ngwë nedo ya los sën yu neya lo, gengwë nedo yom sën vaha neyom lo.

¹³ Lob luho denër vu yi bë, “Avëh, ĵenesu in va?” Loḵ nër yah vu luho bë, “Deḵo sa Mehöböp meya debë la, gesa duĵin nyëĵ sën debë loḵ lo!” ¹⁴ Nër bë saga ggovek gepeggirin yi yom, lob lë Yesu genare, rëḵ su raḵ ni rë.

¹⁵ Lom Yesu nër vu yi bë, “Avëh! Ġësu in va? Ġenesero re?” Rëḵ Maria kuung bë mehö sën neĵin huk saga, lom nër yah vu yi bë, “Mehö böp, bë gwëḵo yi meĵeya, og ĵenanër nyëĵ sën ĵebë yi loḵ lo tato vu sa, in senah ĵaḵo yi!”

¹⁶ Lom Yesu nër yom bë, “Maria!” Loḵ Maria raḵ ni pevis lom peggirin menër vu yi loḵ Hibru ayeĵ bë, “Raboni!” (Arë sënë nebë Tatovaha.)

¹⁷ Lob Yesu nër vu yi bë, “Ġedëin sa! In sa nahën gesa su raḵ meyah vu Amaĵ rë. Om ĵenah meĵena ĵenanër vu arig lo nabë, ‘Sëḵ jaḵ menah vu Amaĵ geĵam Amamin, vu sa Anutu geĵam Anutu.’”

¹⁸ Lob Maria Magdala ya menër rangah vu hur maluh bë, “Sa halë Mehöböp!”, log nër Yesu yi ĵaĵek pin rangah vu sir.

* 19:39: Alos og vos reggu nivesa ti sën denëḵo medenerikin raḵ heljënĵ in bë su nivë na.

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Soda saga ggovek ya gehes luḵ ya bebuk luḵ, lom Yesu yi hur maluh deneggöneng in alam Yuda, lom devehii reping in sir gedenedo. Lob Yesu yam nare rangah luḵ sir vuheng genër bë, “Ham ayomin gëp revuh!”

²⁰ Log mëm tato nema los kweben vu sir, lom kwaj vesa raḵ in delë Mehöböp. ²¹ Log Yesu nër vu sir ggökin bë, “Ham ayomin gëp revuh! Sëḵ gevong ham na nabë sën Amaḡ vong sa meseyam.”

²² Nër nebë saga, log rov saheng raḵ sir genër bë, “Ham gwëḵo Anon Vabuung nöḵ!”
²³ Nabë ham dahun alam hir ngaa nipaya na, og rëḵ nama na, ma nabë ham su dahun hir ngaa nipaya na rë, og rëḵ nahën gëp vu sir rot.”

Tomas Tök Vu Yesu

²⁴ Rëḵ sir nemadluho-mevidek-luu sënë lo ti sën Tomas (sën denenër yi bë Pepid lo), su nedo ving sir luḵ buk sën Yesu tato yi vu sir lo rë.

²⁵ Lob Yesu yi hur maluh denër vu Tomas bë, “He halë Mehöböp!” Luḵ Tomas nër yah vu sir bë, “Bë sa su ḡalë brëm len sën neggëp luḵ nema lo rë, besa su jöp nemaḡ doḵ brëm len rë, gesa su jöp nemaḡ doḵ ḵele len sën neggëp luḵ kweben lo rë, og sa su rëḵ gevong geving rë, gerëḵ nama!”

²⁶ Lob soda ti ya ggovek rë, luḵ yi hur maluh denedo luḵ begganḡ saga ggökin yah beTomas nedo ving sir. Devehii reping in sir gedenedo, luḵ Yesu yam nare rangah luḵ sir vuheng atov genër bë, “Ham ayomin gëp revuh!” ²⁷ Log nër vu Tomas bë, “Ḡenam gwëbë nemam deggis jaḵ sënë, gegwelë sa nemaḡ. Geḡejöp nemam doḵ sa kwebëḡ. Su kweyëh ḡaḡek, gaḵ gwëvong geving!”

²⁸ Lom Tomas nër yah vu yi bë, “O sa Mehöböp los sa Anutu hong!”

²⁹ Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Ḡelë sa om gevong ving-a? Rëḵ mu alam sën su delë sa rë, rëḵ degevong geving lo, og rëḵ kwaj vesa rot.”

Jon Kevu Ḷapiya Sënë In Va?

³⁰ Yesu vong ngaa böp ngahiseḵë meyi hur maluh delë, rëḵ sa su ḵevu los dahis meneggëp luḵ ḵapiya sënë rë. ³¹ Yiḵ sa ḵevu dus ti ti sënë in bë ham jaḵ ni begwëvong geving nabë Yesu yi Kerisi* sën Anutu Nalu. Ham gwëvong geving nabë saga benatu yi alam lob ham rëḵ medo malamin-tumsën jaḵ arë.

21

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh

¹ Nahub rë luḵ Yesu tato yi ggökin vu yi hur maluh vu ngaggee böp Tiberias* nenga. Tato yi nebë sënë: ² Simon luho Tomas (sën denenër yi nebë Pepid lo), geNatanael (vu Kana ggëp distrik Galilea), log Sebedi nalu luho ving hur maluh luu bedenedo luḵ ti. ³ Lom Simon Pita nër vu sir bë, “Sena ḡaḵo ḡël!” Lom denër vu yi bë, “He nöḵ geving hong.” Lom ya deraḵ ya yaḡ ti rëḵ su deḵo ḡël ti luḵ buk saga rë gema rot. ⁴ Benyëḡ heng lom Yesu nare ngaggee nenga rëḵ yi hur maluh duḡin yi.

⁵ Lom tahi ya vu sir bë, “Hur maḡëm-e! Ham ḵo ḡël la?” Rëḵ detahi yah vu yi bë, “Ma rot-o!” ⁶ Lob tahi vu sir bë, “Maam hameḵ gwetë leḵ nah los yaḡ nenga vesa rë, luḵ mëm ham rëḵ gwëḵo.” Lom detë leḵ luḵ yah yoh vu sën nër-ë gededadii raḵ yom, rëḵ devimengin in ḡël ngahiseḵë vevii besu deyoh vu rë.

⁷ Lob hur maluh* ngwë sën Yesu ahë neving pangsen lo, nër vu Pita bë, “Sagik Mehöböp!” Lom Simon Pita ngo bë Mehöböp, lom kebu yi raḵ röpröp ti, in kah yi tob ya genare navi meris, lom pesöng ya bël beya vu Yesu. ⁸ Gehur maluh vahi sën denedo raḵ yaḡ lo, deḵo yaḡ mededadii leḵ los ḡël medeyam ngaggee nenga, in denedo dus vu roneḵ (yoh vu mita 100 mu).

⁹ Ya deraḵ ya roneḵ lom delë bë nengwah medo netum beḡël medo nenöḵ raḵ gebrët la nedo ving. ¹⁰ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gwëḵo ḡël sën gwëbeng ham ḵo aga lo la

nam.” ¹¹ Lom Simon Pita raḡ yah yaḡ medadii leḡ los ḡel böp böp raḡ yam roneḡ. Beḡel 153 pup rēḡ leḡ su vepul rē.

¹² Lob Yesu nēr vu sir bē, “Ham nam gwa nos!” Lom hur maluh pin deggöneng in sir gesir ti su loḡ tepēḡ in yi rē, in deraḡ ni bē Mehöböp. ¹³ Lob Yesu ḡo brēt beyam vo vu sir, bevo ḡel ggelek sir ving.

¹⁴ Yesu kedi raḡ vu bedub lob tato yi beron netu löö sēnē vu yi hur maluh lo.

Yesu Luho Pita

¹⁵ Log denedo medegga nos ggovek ya, loḡ Yesu loḡ tepēḡ vu Simon Pita bē, “Jon* nalu Simon, maḡ ahēm neving sa rot kesuu alam saga pin ma ma?” Loḡ Simon yoḡek bē, “Ē-ē, Mehöböp! Ngo ḡeraḡ ni bē hong mehö sa!” Lom Yesu nēr vu yi bē, “Om ḡebet sa sipsip nalu lo!”

¹⁶ Loḡ Yesu loḡ tepēḡ in yi beron ngwē ggökin bē, “Jon* nalu Simon, maḡ ahēm neving sa yönön ma ma?” Rēḡ Simon nēr yah bē, “Ē-ē, Mehöböp! Ngo ḡeraḡ ni bē hong mehö sa!” Lom Yesu nēr vu yi bē, “Om gweḡin sa sipsip lo!”

¹⁷ Loḡ loḡ tepēḡ in yi netu beron löö bē, “Jon* nalu Simon, maḡ sa mehö hong yönön-a?” Nebē saga, lom Pita ayo maggin raḡ in loḡ tepēḡ in yi tu beron löö benēr bē, “Maḡ sa mehö hong yönön-a?”, loḡ nēr yah bē, “Mehöböp, ngo ḡeraḡ ngaa pin ni, om ḡeraḡ ni bē hong mehö sa!” Lom Yesu nēr yah vu yi bē, “Om ḡebet sa sipsip! ¹⁸ Gesa nanēr vu hong yönön nabē ngo ḡenahēn maḡēm lom ḡenevēh hong ḡabi meḡeneḡo loḡ nyēḡ yoh vu sēn ahēm neving lo. Rēḡ mu nabē hong atov jaḡ, og rēḡ ḡetelē nemam gemehöti naduu hong ḡabi ahon megeli hong na nyēḡ sēn su ahēm neving rē lo.”

¹⁹ Yesu nēr ḡaḡek saga raḡ Pita in bē tato sēn rēḡ nadiiḡ beḡeḡo Anutu arē jaḡ lo. Nēr ḡaḡek saga ggovek log nēr vu Pita bē, “Ḡesepa doḡ sa!”

Hur Maluh Sēn Yesu Ahē Neving Lo*

²⁰ Loḡ Pita ggērin yi yah lom lē hur maluh ti sēn Yesu ahē neving yi pangēsēn lo.* Mehö sēnē sēn medo denegga nos wirek lo, loḡ kepē yi yah neggēp loḡ Yesu babu ḡeloḡ tepēḡ vu bē, “Mehöböp, re rēḡ nanēr hong rangāh-a?” ²¹ Pita lē bē netamuin luho, lob loḡ tepēḡ in vu Yesu bē, “Mehöböp, ḡaḡ mehö saguḡ rēḡ nabē va?” ²² Loḡ Yesu nēr yah vu yi bē, “Ḡeloḡ tepēḡ in va? Senḡo sa ngaa! Om nabē sa kwaḡ bo nabē yö medo rot gesenom geto rē, og yö rēḡ medo rot. Ḡaḡ hong og ngo ḡesepa doḡ sa!”

²³ Lob mēm ḡaḡek lo ya meyoh vu ari lo vahi nebē hur maluh sagu su rēḡ nadiiḡ rē. Rēḡ mu Yesu su nēr bē su rēḡ nadiiḡ rē, ḡaḡ nēr bē, “Bē sa kwaḡ bo nabē medo rot gesenom geto rē, og yö rēḡ medo rot.”

²⁴ Yiḡ hur maluh sēnē sēn nēr ḡaḡek lo pin degwa rangāh gekevu los dahis, lom he raḡ ni bē yönön. ²⁵ Genḡaa vahi sēn Yesu nevonḡ lo nahēn neggēp. Rēḡ bē sa kwaḡ bo mesepa doḡ los dahis meḡevu doḡ na ḡapiya, og maḡ rēḡ ḡapiya sēnē na megērin dob pin.

* 21:20: Mehö sēn Yesu ahē neving yi pangēsēn lo og maḡ yiḡ yi Jon, rēḡ mu yö kevu ḡapiya om sēn lah yi vun bekevu meneggēp vunsēn.

SinarĚ Hir Huk

Yesu Nĕr Ġaġek Ya Nare Vorot Bĕ Rĕk Gevong Anon Vabuung Nam

¹O Teopilus*! Ġaġek sĕn sa kevu muġinsĕn lo, saga sa tatekin ngaa pin sĕn Yesu nevonġ los yi ġaġek sĕn nenĕr lo, ²vu muġinsĕn rot beverup loġ buk sĕn yah meya yaġek lo. Anon Vabuung tato huk vu yi lob nĕr tato vu sinarĕ sĕn ggooin sir raġ vorot lo ggovek log Anutu ko yi raġ yah yaġek. ³Mehö saga sĕn ko hil nivanĕ mediik in hil pin, loġ tato yi vu sinarĕ lo beron ngahisekĕ in bĕ deġaġ ni borot nabĕ nedo mala-tumsĕn lo. Denelĕ yi rangah los rangah yoh vu buk mehödahis luu, log nenĕr sĕn Anutu-yi-nyĕġ anon jaġ lo degwa tato vu sir. ⁴Lob medo negga nos ving sir loġ buk saga ti, lob mĕm nĕr vu sir bĕ, “Ham su gwevuu Yerusalem. Gaġ ham medo gwegin ngaa sĕn Amaġ nĕr bĕ rĕk gevong vu ham lo. Sĕn senĕr vu ham wirek lo. ⁵In Jon neripek alam raġ bĕl, rĕk su buk hus ading rĕ gAnon Vabuung vongin jaġ na ham.”

⁶Loġ buk saga desupin sir raġ bedeloġ tepĕk in yi bĕ, “Mehöböp, maġ buk yam ggovek bevongin ġebĕr alam Israel hir nyĕġ jaġ gehil ngo vongin ġegin hil gökin nah nabĕ wirek ma va?” ⁷Rĕk nĕr yah vu sir bĕ, “Su ham ngaa in bĕ ham rĕk jaġ buk los nġebek saga ni rĕ, in Amaġ yö tu ala mekwa vo meneggĕp vu yi. ⁸Rĕk mu Anon Vabuung rĕk nam jaġ na ham los bo niwĕĕk vu ham, beham nanĕr sarĕġ rangah vu Yerusalem, gevu distrik Yudea los distrik Samaria bena menoh vu dob pin.”

Yesu Raġ Yah Yaġek

(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁹Yesu nĕr ġaġek sĕnĕ ggovek, gevare denemalajin yi gAnutu ko yi raġ yah yaġek, lob beggob ggĕrin yi log su delĕ yi ggökin rĕ. ¹⁰Log nahĕn vare malaj nesepa, lob pevis medelĕ mehö luu los tob veroo meris yam denare ving sir. ¹¹Lob luho denĕr bĕ, “Ham alam Galilea, ham malamin nelĕ yaġek pangġsĕn in va? Yesu sĕn vuu ham geraġ yah yaġek lo rĕk duġ nom nabĕ sĕn ham nelĕ yi geraġ meyah agi!”

Deggoin Mehöti Raġ In Doġ Nah Yudas Ben

¹²Lob sir vu keġu sĕn denenĕr arĕ nebĕ Kele-oliv* lo medeyah medeya Yerusalem. Keġu Kele-oliv sĕnĕ neggĕp dus vu Yerusalem yik yoh vu sĕn horek nĕr bĕ mehönon degee medena doġ Buk-sewahsĕn-yi* lo. ¹³Bedetöġ yah Yerusalem mederaġ ya bej meya denedo. Alam sĕn lo sagi: Pita, geJon, geYakobus lu Andreas, gePilip ving Tomas, geBartolomai ving Matai, geYakobus ngwĕ sĕn Alpeus nalu, log Simon ngwĕ sĕn mehö neruuk alam Rom lo, log Yudas sĕn Yakobus ngwĕ nalu. ¹⁴Alam pin sagi sĕn ayoj timu medenejom raġ medenedo. Gavĕh la losho Maria sĕn Yesu ata ving Yesu ari lo pin dejom raġ medenedo ving.

¹⁵Ggovek, loġ buk ti lob Pita kedi nare loġ ari lo pin malaj benĕr ġaġek ti vu sir. Gesir pin saga raġ neggĕp alam nemadvahi-bevidek-ti (120). ¹⁶Pita nĕr bĕ, “Arig lo, ġaġek sĕn dekevu meneggĕp loġ Anutu-yi-kaġiya lo anon raġ beyik ggovek. Wirek Anon Vabuung vong ġaġek verup Davit avi benĕr raġ Yudas, mehö saga sĕn tato aggata vu alam bĕ denajom Yesu ahon lo, lob ġaġek wirek hen saga gwĕbeng anon raġ ggovek ya. ¹⁷In wirek Yesu ggooin Yudas raġ menedo ving he beġo huk sĕnĕ ving he. ¹⁸Ham raġ ni bĕ Yudas sĕn agi ko dob len ti raġ monĕ hel kġk sĕn devo vu yi lo, lob ya mevĕs bahĕ tetap bahĕ pin keseh to meya. ¹⁹Lob alam pin sĕn denedo Yerusalem lo, denġo ġaġek saga mederaġ ni, lom denenĕr dob saga loġ ayej nebĕ Akeldama. Sĕnĕ nebĕ Dob-hel-kġk. ²⁰Log tum ġaġek neggĕp loġ kaġiya Saam sĕn denevong raro raġ wirek lo nebĕ:

‘Yi beggang yö medo menabumeng na,

mehöti su doġ medo!’

Log ġaġek ngwĕ nĕr ving nebĕ:

‘Mehö ngwĕ pevis medoġ nah ben.’

²¹ Om hil pevis maḡooïn mehöti vuheng dok alam sën deneya ving hil los Mehöböp Yesu raḡ buk pin sën hil nehaḡo loḡ lo. ²² Mehöti sën neya ving hil wirek geJon neripek alam lo, beyam verup loḡ buk sën Anutu ḡo Yesu vër in hil geḡo yi yah vavunë lo. Mehönon sën delë sagi pin, og mëm hil aḡooïn ti jaḡ begeḡo huk geving he benanër ranḡah nabë Yesu kedi raḡ vu bedub yönon.”

²³ Pita nër bë saga, lob deggöoïn mehö luu raḡ. Ngwë Yosep sën denenër yi nebë Barsabas garë ngwë nebë Yustus lo, log ngwë arë nebë Matias. ²⁴ Lom dejom raḡ vu Mehöböp bë, “Mehöböp, gerak alam pin ayoj ni, om mëm ngo ḡetato vu he nabë ḡehooïn mehö luu sagi ngwë tena rak ²⁵ in dok nah Yudas ben menatu sinarë nyëdahis geving he. In Yudas vuu huk sagi ya geya nyëḡ sën bë na lo.” ²⁶ Lob derekë veri raḡ luho lob löö rak Matias, lom devong yi tu sinarë ving sir nemadluho-bevidek-ti sagi lo.

2

Anon Vabuung Luḡ Yam

¹ Buk-supinsën-yi sën denenër bë Pentekos lo verup ggovek lob desupin sir loḡ begganḡ ti. ² Lob pevis bededun ti yam ggëp yaḡek, benesu nebë sanḡ niwëëk, begeyeh nengaj rot.

³ Lob delë nḡaa nebë nengwah daggen netum, lob vepul dus dus beya meraḡ ya sir ti ti. ⁴ Lob Anon Vabuung loḡ yam ggërin ayoj pin, lob denër ayej aggagga yoh vu Anon Vabuung vong verup avij.

⁵ Lob alam Yuda nḡahi sën sir vu nyëḡ pin meyam denedo Yerusalem in kwaj nevo Anutu lo, ⁶ denḡo nḡaa sën dedun raḡ, lob desupin sir ya, lom delëk in denḡo alam sënë denevengwëḡ loḡ ayej ti ti.

⁷ Lob delëk bekwaḡ ya nḡahi medenër bë, “Alam sën agi yiḡ sir Galilea pin! ⁸ Rëḡ nebë va sën hil pin nehango bë denevengwëḡ loḡ hil ayed ti ti niröp-ë? ⁹ Hil Patia geMedia, gehil sën nado Mesopotamia, geYudea, geKapadosia, Pontus, gAsia*. ¹⁰ GePrugia los Pampulia, Ejep ga, hil vahi vu Libua sën dus vu Kurene lo ga, hil alam vatëveḡ vu Rom ving. ¹¹ Hil alam Yuda los alam-yu-ngwë sën deggërin sir medenesepa loḡ alam Yuda hir horek lo, gehil Krete los Arabia. Rëḡ hil pin nehango bë denenër ḡaḡek raḡ Anutu yi huk niwëëk loḡ hil ayed ti ti.

¹² Lob sir pin delëk gekwaḡ ya nḡahiseḡë. Geya denër vu sir nebë, “Nḡaa sagi degwa nebë va?” ¹³ Rëḡ la denenër ḡaḡek pelësën nebë, “Denum bël mengëës pangësën beyuj vong paya.”

Pita Nër ḡaḡek Ranḡah

¹⁴ Loḡ Pita losho sir nemadluho-bevidek-ti sënë kedi denare, lob tahi niwëëk genër ranḡah vu alam bë, “Ham Yuda los alam-yu-ngwë pin sën ham yam nedo Yerusalem agi! Ham gwebë nengamin vu sa ḡaḡek, beham jaḡ nḡaa sagi ni! ¹⁵ Ham kuung bë alam sagi denum meyuj vong paya, gaḡ ma! Yiḡ nahën 9 krök monbuk gemehöti su nenum bël mengëës monbuk rë. ¹⁶ Rëḡ mu mehö-nenër-ḡaḡek-ranḡahsën Yoel nër raḡ nḡaa sënë wirek bë:

¹⁷ ‘Anutu nër bë, “Buk-tamusën dus jaḡ,

og sëḡ ḡeseh sa Anon Vabuung jaḡ alam pin.

Geham nalumin maluh los avëh lo rëḡ denanër ḡaḡek ranḡah nabë alam-denenër-ḡaḡek-ranḡahsën.

Log ham hur maḡëm rëḡ degelë nḡaa aggagga nabë pesepsën, geham alam atov rëḡ degëp medegelë pesepsën.

¹⁸ Kë! Vu buk saga rëḡ sa ḡeseh sa Anon Vabuung jaḡ sa hur maluh los avëh, lob rëḡ denanër ḡaḡek ranḡah nabë alam-denenër-ḡaḡek-ranḡahsën.

¹⁹ Lob mëm sëḡ ḡevong huk aggagga ḡëp yaḡek, gesëḡ ḡevong nḡaa böp böp ḡëp dob sënë: Këḡ los nengwah genengwah aru.

²⁰ Log hes rëḡ malakenu dok,

gekwev mala kōk jaḵ.

Govek log mēm Mehōbōp yi buk natōk nam.

Yi buk rēḵ bōp los niwēēk.

²¹ Log alam sēn detahi ya vu Mehōbōp lo pin, og rēḵ Anutu geḵo sir nah vu yi.” ’

²² Om ham Israel! Ham gwenḡo ḡaḡek sagi! Sa bē nanēr Yesu Nasaret vu ham: Ham nḡo raḵ huk niwēēk los nḡaa bōp sēn Anutu vo loḵ mehō saga nema lo ni. Tato nḡaa bōp saga vu ham in bē ham jaḵ ni nabē Anutu vonḡ yi yam. ²³ Wirek Anutu yō kwa vo meduu ahon ggovek ya, log mēm tunḡ mehō saga loḵ yōk ham nemamin. Loḵ ham vonḡ loḵ ya alam-yu-ngwē sēn denekeyēh horek lo nemaj, bedesis yi raḵ ya ḵelepeḵo* mediik. ²⁴ Rēḵ mu Anutu nēr mekedi raḵ yah vu bedub meḵo yi vēr vu nivanē nipaya pin sēn diiḵsēn-yi lo. In diiḵsēn saga su yoh vu bē dahun mehō saga yōnon rē. ²⁵ In Davit nēr ḡaḡek raḵ yi bē:

‘Sa nehalē Mehōbōp nedo sa malaḡ yoh vu buk pin.

Nare ggēp sa nemaḡ vesa genḡaa ti su rēḵ kepē sa rē.

²⁶ Om sēn sa ahēḡ nivesa, log mēm sa hevong ayeḡ in sa kwaḡ vesa rot.

Gesēḵ bo kwaḡ in hong bemedo,

²⁷ in su rēḵ gwevu sa ḵenug bemedo Nyēḡ-diiḵsēn-yi rē.

Log su rēḵ gwevu hong mehō vabuung bepetar na rē.

²⁸ Ḡetato aggata mala-tumsēn-yi vu sa, om rēḵ ḡemedo geving sa, lom rēḵ sa kwaḡ vesa rot.’

²⁹ Arig lo, sa bē nanēr nirōp vu ham nabē hil mehō teta wirek hen Davit diiḵ ggovek ya, bedelev. Geyi bedub nahēn neggēp vu hil gwēbeng. ³⁰ Rēḵ mu Davit yi mehō-nenēr-ḡaḡek-ranḡahsēn ti, log yō raḵ ni bē Anutu nēr yōnon venuh nebē, ‘Sēḵ ḡetunḡ hong mewis ti bemedo jaḵ hong sēa natu mehō-los-bengō doḵ nah bōm.’ ³¹ Wirek Davit lē nḡaa sēn Anutu rēḵ gevong lo, log nēr raḵ Kerisi bē rēḵ kedi jaḵ nah. Nēr bē Anutu su rēḵ gevuu yi bemedo Nyēḡ-diiḵsēn-yi benavi petar na rē. ³² Yōnon, Anutu nēr beYesu saga kedi raḵ yah, behe pin halē nḡaa sēn agi ggovek ya om sēn he nanēr. ³³ Gwēbeng raḵ yah vavunē ggovek beya nedo Anutu nema vesa, beḵo Anon Vabuung ggēp ama nema ggovek ya, yoh vu sēn wirek Ama nēr bē rēḵ bo vu yi lo. Lob nḡaa sēn ham lē los ham nḡo gwēbeng lo tato bē vonḡ yam ggovek. ³⁴ Davit su raḵ ya yaḡek rē, rēḵ nēr bē:

‘Mehōbōp nēr vu sa Mehōbōp nebē,

“Ḡemedo sa nemaḡ vesa.

³⁵ Gevu tamusēn og sēḵ ḡetunḡ alam sēn denelē hong paya lo dedoḵ na vaham ḡebinē.” ’

³⁶ Nebē sēnē om hil Israel pin ajaḵ ni yōnon nabē Yesu saga sēn ham rekō yi raḵ ya ḵelepeḵo* lo, saga Anutu tunḡ yi netu hil Mehōbōp los hil Kerisi.”

Alam Nḡahiseḵē Deggērin Sir Mederiḡek Bēl

³⁷ Alam sēnē denḡo ḡaḡek saga lob gelu ayoj rot, lom denēr vu Pita losho sinarē saga nebē, “O arig lo! He rēḵ ḡevong nabē va?”

³⁸ Loḵ Pita nēr yah vu sir bē, “Ham ti ti nḡo gwēr in ayomin geḡam jipek bēl jaḵ Yesu Kerisi arē in dahun ham nḡaa nipaya pin na, lob mēm Anutu rēḵ gevong Anon Vabuung vu ham. ³⁹ In wirek Anutu nēr bē gevong yi vu ham los nalumin, gevu alam pin sēn nahēn denedo ading in yi lo geving. Yōnon! Rēḵ gevong vu alam pin sēn hil Mehōbōp Anutu tahi sir bē dena vu yi lo.” ⁴⁰ Pita nēr ḡaḡek agga nḡahiseḵē hus ading rot vu sir, log nēr niwēēk bē, “Ham gweḡin ham! Ham kwehe ham vēr in alam nij paya sēn denedo dob-ē!” ⁴¹ Nebē saga, lob sir vahi dejom Pita yi ḡaḡek ahon medenevonḡ ving, lom deriḡek bēl. Lob vu buk saga sir 3,000 derevuh ya ving Mehōbōp yi hur medenedo. ⁴² Nijwēēk bē degenḡo alam sinarē hir ḡaḡek, lom detu degwa timu in dedoḵ vu sir, lob denedo revuh ti bedenegga Pasa gedenejom raḵ.

Kerisi-yi-alam Mewis Hir Huk Nivesa

⁴³ Lom Anutu vonḡ balam sinarĚ devonḡ nḡaa bōp nḡahiseḡĕ balam pin delĕ lob deggōneng.

⁴⁴ Lob alam pin sĕn ayoj neya timu vu Kerisi lo denedo revuh ti, log sir ti su ggulin yi nḡaa rĕ, gaḡ denevonḡ nḡaa pin tu sir pin hir nḡaa. ⁴⁵ Devonḡ hir dob los hir ḡupeḡ in bĕ alam debaḡo, lob deneko monĕ raḡ medenevo ggelek sir pin in bĕ ti su jaḡ vu in nos lu nḡaa. ⁴⁶ Sir pin ayoj timu gedeneya dub-vabuung-bōp ḡatum ayo yoh vu buk, log denesupin sir loḡ hir begganḡ ti ti medenegga Pasa, log kwaj vesa medenevonḡ hir nos ggelek sir. ⁴⁷ Deneko Anutu arĕ raḡ yoh vu buk, galam pin ayoj netee yi in sir. GeMehōbōp nevonḡ balam deneggĕrin ayoj yah vu yi mederevuh yam ving sir sĕnĕ yoh vu buk.

3

Mehō Vaha Nipaya Nivesa Raḡ

¹ Buk ti lob Pita luho Jon deya dub-vabuung-bōp raḡ 3 krōk sehuksĕn in bĕ denajom jaḡ. In alam Yuda denevonḡ nebĕ sĕnĕ.

² Lob mehō vaha nipaya ti nedo, lob yi alam denevaḡu yi meyam denetunḡ menedo dus vu veluung avi sĕn denenĕr arĕ nebĕ Malanḡeri lo. Ata yō ḡo yi to los vaha nipaya, lom denevonḡ nebĕ saga yoh vu buk in bĕ ketaḡ los tahi monĕ lu nḡaa vu alam sĕn deneya dub-vabuung-bōp ḡatum ayo lo. ³ Mehō saga lĕ Pita luho Jon geluho bĕ dedoḡ na dub-vabuung-bōp, lob ketaḡ vu luho bĕ luho debo nḡaa vu yi. ⁴ Rĕḡ Pita luho Jon degĕt yi niwĕĕk ata, log Pita nĕr vu yi bĕ, “Ġebarah malam jaḡ megwelĕ aluu rĕ!”

⁵ Lob kwa vo bĕ maḡ luho rĕḡ debo nḡaa vu yi, lom peḡḡirin mala yah vu luho. ⁶ Rĕḡ Pita nĕr bĕ, “Sehōḡ monĕ ma! Gaḡ mu sa bĕ doḡ vu hong nabĕ sĕnĕ: Sa nanĕr vu hong jaḡ Yesu Kerisi Nasaret arĕ nabĕ, ‘Kwedi jaḡ meḡena!’ ” ⁷ Lom jom loḡ nema vesa bedadii yi raḡ. Lob pevis bevaha los vaha pedus niwĕĕk loḡ, ⁸ gemĕm kedi pevis mevare neya. Beloḡ ya dub-vabuung-bōp ḡatum ayo ving luho, genepisek menepesōnḡ geneko Anutu arĕ raḡ.

⁹ Lob alam pin delĕ bĕ ggee meneya geneko Anutu arĕ raḡ. ¹⁰ Lob deraḡ ni bĕ yīḡ mehō sĕn nedo yoh vu buk loḡ dub-vabuung-bōp veluung avi Malanḡeri, meneketaḡ los netahi monĕ lu nḡaa vu sir lo. Lob delĕ bĕ nivesa raḡ lom delĕk anon bekwaj neketul loḡ.

Pita Nĕr Ġaḡek Gḡĕp Dub-vabuung-bōp Ayo

¹¹ Mehō sĕnĕ nahĕn nekebi Pita lu Jon, lob alam deserōḡ meya detetup lōōho loḡ dub nenga-gelusĕn sĕn denenĕr bĕ Solomon yiya lo, lob delĕk bōpata rot. ¹² Pita lĕ alam sagi lob nĕr ḡaḡek vu sir bĕ, “Ham alam Israel! Nebĕ va sĕn ham ayomin ya nḡahiseḡĕ in nḡaa aḡi-ĕ? Ham su gwelĕ aluu! Maḡ ham kwamin nevo bĕ raḡ alu nḡo he niwĕĕk ma maḡ alu nḡo vabuung om sĕn alu hevōnḡ mehō aḡa benivesa raḡ meneya-ĕ? Gaḡ ma! ¹³ Abraham luho Isaak ving Yakop hir Anutu sĕn, hil ḡenud lo hir Anutu lo, sĕn ḡo yi hur Yesu arĕ raḡ nebĕ sĕnĕ. Sĕn yīḡ mehō saga sĕn ham vo yi loḡ ya alam-beḡō-yi nemaj, geham lah yi vun ggĕp Pilatus mala lo. Pilatus bĕ dĕĕin yi mena, rĕḡ ma geham ruu demimin vu yi! ¹⁴ Ham ruu demimin vu mehō vabuung los yohvu saga, log ham tahi vu Pilatus bĕ dĕĕin mehōti sĕn sis mehō la bedediḡ lo vĕr vu ham. ¹⁵ Mehō mala-tumsĕn degwa yi rĕḡ ham sis yi bediḡ. Loḡ Anutu nĕr mekedi raḡ yah vu bedub, behe halĕ bĕ nedo mala-tumsĕn, besĕn he nanĕr ranḡah. ¹⁶ Galu ayomin neya timu vu yi, om sĕn alu anĕr arĕ, lob vonḡ niwĕĕk vu mehō sĕnĕ besĕn ham nelĕ yi beham raḡ ni lo. Yesu vonḡ mehō sĕnĕ nivesa raḡ raḡ ham pin malamin in alu ayomin neya timu vu yi. ¹⁷ Yōnon, arig lo! Seraḡ ni bĕ ham los ham ggev su raḡ degwa ni rĕ, om sĕn ham vonḡ paya vu yi nebĕ sĕnĕ. ¹⁸ Rĕḡ wirek Anutu yō tateḡin ḡaḡek verup alam-denenĕr-ḡaḡek-ranḡahsĕn lo pin avij nebĕ yō yi Kerisi rĕḡ nam beḡeko vanĕ. Lob vonḡ ḡaḡek saga banon raḡ raḡ huk sĕn ham vonḡ lo.

¹⁹ Om ham gwĕrin ham nom vu Anutu in Anutu dahun ham nḡaa nipaya pin na, lob mĕm Mehōbōp rĕḡ gevōnḡ beham nimin semĕ semĕ jaḡ. ²⁰ Lob rĕḡ gevōnḡ Yesu nom vu ham. Mehō saga sĕn Anutu ggōoin raḡ in bĕ ḡeko hil nah lo.

²¹ Log gwëbeng nedo yağek menëgin buk sën Anutu bë gevong ngaa pin natu mewis lo. Nebë sën nër wirek verup alam-denenër-ğagek-rangahsën vabuung lo avij lo.

²² Moses nër nebë, ‘Ham Mehöböp rëk gooin ham arimin ti begetung yi natu ham mehö-nanër-ğagek-rangahsën ti nabë sa. Om ham gwebë nengamin vu ðagek sën rëk nanër vu ham lo. ²³ Gağ nabë mehöti su genço mehö-nenër-ğagek-rangahsën saga aye rë, og Anutu rëk gevong bemala nama, gesu rëk medo mala-tumsën geving yi alam rë.’

²⁴ Log alam-denenër-ğagek-rangahsën pin yik denenër ðagek nebë saga. Samuel losho alam sën deneverup ggökin yi medenenër ðagek rangah lo, sir pin denenër ðagek rağ buk sënë.

²⁵ Lob gwëbeng ham loğ yah alam-denenër-ğagek-rangahsën bej, begagek sën Anutu losho hil kenud lo dejoo venuh wirek lo anon rağ vu ham, in nër vu Abraham bë, ‘Hong mewis ti rëk natu mehö semusemu bedoğ vu alam pin vu dob.’ ²⁶ Yönon, Anutu kwa vo hil alam Yuda muğin, lob ggöoin nalu Yesu rağ bevong yam in bë gevong semusemu vu hil. Log semusemu sënë nebë hil pin ti ti ngo ðevuu hil nipaya na bağërin hil nom vu yi.”

4

Detung Pita Luho Jon Ya Karabus

¹ Pita luho Jon nahën denenër ðagek vu alam, log alam-deneço-seriveng losho mehö sën neğin alam loğ dub-vabuung-böp lo, galam Sadukai* lo, bedeverup. ² Ahëj sengën vu luho in luho denenër ðagek rangah vu alam bë Yesu kedi rağ yah vu bedub.

³ Lob dejom luho ahon medetung luho ya denedo karabus in sehuk luğ, gemëm bë monbuk lom degevong ðagek vu luho. ⁴ Rëk mu alam ngahisekë sën denço luho hir ðagek lo devong ving, bederevuh yam ving alam muğinsën besir 5,000 rağ.

Devong Ğagek Vu Pita Lu Jon Rağ Alam Ggev Malaj

⁵ Heng to lob alam Yuda hir ggev losho alam teta, galam-horek-yi, desupin sir vu Yerusalem. ⁶ Alam-deneço-seriveng hir ggev böp Anas, geKayapas luho mehöti arë nebë Jon, gAleksander, gAnas yi alam pin medesupin sir.

⁷ Log devarah Pita luho Jon ya denare malaj gedeloğ tepëk in luho bë, “Melu vong ngaa sagi rağ re niwëek-a? Ma re vong meluu yam-a?”

⁸ Lob Anon Vabuung loğ yam ggërin Pita ayo lom nër vu sir bë, “Ham ggev los alam teta vu Israel! ⁹ Gwëbeng ham mağ bë doğ tepëk in aluu in ngaa nivesa sën alu hevong vu mehö vaha nipaya-ë. Mağ ham bë jağ mehö sën nivesa rağ agi degwa ni? ¹⁰ Nabë nebë saga, og mëm alu hevongin bë ham jağ ni balam Israel pin dejağ ni geving nabë: Yesu Kerisi Nasaret niwëek vong mehö sagi benivesa rağ los dahis begwëbeng nare ham malamin. Ham sis mehö saga bediik rağ kelepeço*, rëk Anutu nër bekedi rağ yah ggëp bedub. ¹¹ Yönon!

‘Ham alam sën denelev begganğ lo nimin lëlin gelong ti sënë.

Rëk mu netu gelong niwëek begganğ nyëketu yi.’

Og gelong saga yik Yesu. ¹² Su mehö ngwë yoh vu bë doğ vu hil rë. In vu dob pin og Anutu su tato arë agga ngwë vu hil bë rëk geço hil nah vu yi rë.”

¹³ Denço bë Pita luho Jon denër rangah niwëek, lob deranga nemaj in derağ ni bë luho su deluğ dub rë, gağ luho alam meris mu. Lob kwaj ya ngahi, rëk derağ ni bë wirek luho deneya ving Yesu.

¹⁴ Log mehö sënë nare ving luho gedelë bë navi nivesa rağ yönon, lob su deyoh vu bë denanër ðagek ti doğ nah vu luho rë. ¹⁵ Lob alam ggev denër vu lööho bë lööho degeto dena dobnë rë.

Lob lööho to deya, log mëm yö yah desap sir rağ medenër bë, ¹⁶ “Rëk hil gevong va vu mehö luu saga? Luho devong ngaa böp sënë balam vu Yerusalem pin derağ ni, om hil su ayoh vu bë rëk abun ðagek saga rë. ¹⁷ Gağ ðagek saga rëk na menoh vu alam pin, om hil nanërin luho niwëek nabë luho su dena denanër ðagek jağ Yesu arë saga vu mehö la gökin.”

¹⁸ Lob detahi luho yom bemēm denēr vu luho bē luho su na denanēr ġaġek jaḵ Yesu arē, beluho su detahu ġaġek sēnē vu alam. ¹⁹ Rēḵ Pita luho Jon denēr yah vu sir bē, “Nabē alu ġevuu Mehōbōp yi ġaġek sēnē na galu sepa doḵ ham ġaġek, og maḵ Anutu rēḵ gelē aluu nivesa? Ham nġo kwamin bo saga rē. ²⁰ Alu su ayoh vu bē rēḵ ayemin nama rē. Gaḵ alu rēḵ nanēr ġaġek rangah jaḵ nġaa pin sēn alu halē los hangō lo!”

²¹ Lob ggev lo devonġ ġaġek raḵ luho niwēek ggōkin, log mēm delēein luho beluho deya. Alam ggev deggōneng in alam, in sir pin deneḵo Anutu arē raḵ in nġaa sēn luho devonġ agi, lob su kwaj ḵo aggata ti in bē debo vanē vu luho rē. ²² Gemehō sēn luho devonġ nġaa bōp raḵ yi benivesa raḵ lo, yi ta mehōdahis luu gekesuu meya.

Kerisi Yi Alam Dejom Raḵ Bē Anutu Bo Niwēek Vu Sir Medenanēr ġaġek Rangah

²³ Devonġ luho ya, lob luho deyah medeya vu hir alam bedenēr alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam teta hir ġaġek pin vu sir. ²⁴ Denġo ggovek, log sir pin ayoj timu gedejom raḵ vu Anutu bē, “O Mehōbōp, nġo ġetunġ dob los yaġek los loo bengaa pin sēn denedo loḵ lo. ²⁵ Wirek hong Anon Vabuung vonġ ġaġek ti verup loḵ hong hur Davit avi, sēn he kenumin lo, nebē:

‘Nebē va sēn alam-yu-ngwē ahēj sengēn pangsēn rot,
gemehōnon la medo denevengwēnġ yah nenga meris mu-e?

²⁶ Alam-los-bengōj vu dob sēnē pin kedi dero sir in degevonġ begō,
log alam bōp pin desupin sir medevengwēnġ raḵ begō
in bē dedahun Mehōbōp luho Mehō sēn ggōoin raḵ in bē geḵo hil nah lo na.’

²⁷ Yōnon rot, Herot* luho Pontius Pilatus ving alam-yu-ngwē, galam Israel, bedevengwēnġ yah nenga nebē saga ggēp nyēġ bōp Yerusalem in bē dedahun hong hur vabuung Yesu na. Mehō sēn wirek ġehoooin yi raḵ lo. ²⁸ Dejoo ġaġek revuh ti nebē saga in bē degevonġ nġaa sēn wirek ġeduu ġaġek ahon niwēek bē rēḵ anon jaḵ lo. ²⁹ Om Mehōbōp, nġo kwam bo ġaġek maggin pin sēn bē degevonġ-ē rē megedoḵ vu hong hur he, log gwēvonġ niwēek vu he in he nanēr hong ġaġek rangah, gehe su aġōneng. ³⁰ Ġebēr nemam niwēek jaḵ begwēvonġ alam niraksēn nijvesa jaḵ, log gwēvonġ nġaa bōp los huk aggagga jaḵ hong hur vabuung Yesu arē.”

³¹ Nahēn denejom raḵ nebē sēnē, log begganġ sēn desupin sir loḵ lo ggee bōpata gAnon Vabuung yam ggērin ayoj, lob mēm denenēr Anutu yi ġaġek niwēek ata gesu deneggōneng rē.

Kerisi-yi-alam Ayoj Timu

³² Alam sēn ayoj neya timu vu Yesu lo ahēj los ayoj neya timu vu sir vewen vewen ving. Su mehōti lē yi nġaa ti benēr bē, “Sagiḵ sa nġaa!” rē, gaḵ hir nġaa pin saga sēn tu sir pin hir nġaa.

³³ Lob sinarē nyēdahis lo denenēr ġaġek rangah bē Mehōbōp Yesu kedi raḵ ggōkin, lob hir ġaġek saga los niwēek balam pin deneḵo arēj raḵ. ³⁴ Sir ti su raḵ vu in nos los nġaa ti rē, in sir sēn deyoh vu dob los begganġ lo pin denevo vu alam vahi medeneḵo monē raḵ. Deneḵo monē raḵ, ³⁵ lob devo vu sinarē nyēdahis lo medeneġin, loḵ mēm sinarē denevo ggelek alam sēn deneraḵ vu in nġaa lo.

³⁶ Mehōti nedo, arē nebē Yosep, lob sinarē denēr ggev ngwē raḵ yi nebē Barnabas. Arē sēnē degwa nebē mehō nelev horek in alam. Yi Levi* ti, geyi vu dob Kupros. ³⁷ Lob yi dob len ti neggēp Yerusalem, lob vonġ bemehōti baġo, lob ḵo monē saga beya mevo vu sinarē lo.

5

Ananias Luho Sapira

¹ Log mehō ngwē nedo arē nebē Ananias, gevenē arē nebē Sapira. Lob Ananias vonġ yi dob len ti bemehō la debaġo. ² Rēḵ luho venē devengwēnġ loḵ ti, lom devun monē saga vewen betu luho yō hir nġaa. Log Ananias ḵo vewen beya mevo vu alam sinarē genēr bē monē sēn lo yiḵ pin sēnē.

³ Loḵ Pita nēr vu yi bē, “Ananias, Satan nare loḵ ayom begevun dob sagi yi monē vahi gegetetuhin Anon Vabuung. ⁴ Wirek sēn su debaḡo dob rē lo, og yiḵ ngo hongŋ nḡaa! Log debaḡo om maḵ monē saga netu hongŋ nḡaa in bē gweḡin megwevonḡ noh vu kwam. Ma re nēr vu hongŋ bē gwevonḡ paya nabē sēnē? Su ḡelah monē sēnē vewen vun in mehōnon mu rē, gaḵ ḡelah vun in Anutu!”

⁵ Ananias ngo ḡaḡek sagi, lob diiḵ pevis beto negḡēp, lob alam sēn vare denelē lo deggōneng bōpata rot.

⁶ Lob alam maḡēm kedi debom loḵ tob beya delev. ⁷ Ggovek gehes mala löö ggovek ya, log Ananias venē verup yam begganḡ ayo, lob su raḵ nḡaa sēn tōḵ vu regga lo ni rē.

⁸ Lom Pita loḵ tepēḵ vu yi bē, “Maḵ yiḵ melu ḵo monē yoh vu sēn raḵ dob saga ma ma?”

Loḵ avēh nēr yah bē, “Ēē-ē! Yoh vu! Alu haḵo nebē saga!” ⁹ Rēḵ Pita nēr bē, “Melu reggam joo ḡaḡek revuh ti gemelu bē seggi Mehōbōp yi Anon Vabuung-a? Om gwengō! Alam sēn delev reggam lo yom denare loḵ veluung avi, om rēḵ debaḵu hongŋ geving bena dedev!”

¹⁰ Lob pevis bavēh saga diiḵ beto negḡēp loḵ Pita vaha, lob alam maḡēm deloḵ yam begganḡ ayo medelē bē avēh diiḵ menegḡēp, lom devaḵu beya delev ving regga.

¹¹ Lom Kerisi-yi-alam pin ving alam pin sēn denḡo ḡaḡek agi deggōneng bōpata rot.

Nḡaa Bōp Aggagga Verup

¹² Lob sinarē nyēdahis devonḡ nḡaa bōp aggagga raḵ alam vahi besir pin denelē, lob mēm alam sēn denesepa loḵ Yesu lo pin ayoj timu gedenesupin sir loḵ dub-vabuung-bōp nenga-gelusēn sēn denenēr bē Solomon yi yi lo.

¹³ Lob alam vu Yerusalem pin deḵo arēj raḵ, rēḵ deggōneng gesu desupin sir ya ving sir rē. ¹⁴ Rēḵ alam maluh los avēh nḡahiseḵē ayoj ya timu vu Mehōbōp bederevuh yam ving yi alam, bedetu yu bōpata raḵ.

¹⁵ Lob tum denevaḵu alam nijraksēn meyam debē negḡēp loḵ ḵanyē los bēk loḵ aggata, lob denebē sir ti ti ya ya in bē Pita geto mena, og hes gelu ḵenu na mejaḵ sir. ¹⁶ Galam vu nyēḡ pin sēn denedo dus vu Yerusalem lo denesupin sir yam. Deneḵo alam nijraksēn ving alam sēn memō nipaya gwangŋ ya sir lo, lob alam saga pin nijvesa raḵ yah ḡōkin.

Angēr Ḷo Sinarē Lo Vēr In Ḷarabus

¹⁷ Nebē saga lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev bōp losho yi alam Sadukai* pin denelē Yesu yi alam paya, ¹⁸ om deḵoo ḡaḡek lob kedi dejom sinarē nyēdahis lo ahon bedetunḡ sir luḵ ya ḵarabus. ¹⁹ Rēḵ Mehōbōp yi angēr yam tahinin repinḡ in sir buk vuheng, log ḵo sir to meyah dobnē genēr bē, ²⁰ “Ham na bare dub-vabuung-bōp ḵatum ayo beham tateḵin ḡaḡek vu alam pin nabē degevonḡ nabē sēnē in denatu mewis medemedo malaj-tumsēn.”

²¹ Denḡo ḡaḡek saga, log monbuk anon lob deyah dub-vabuung-bōp bedetateḵin ḡaḡek vu alam. Getum alam-deneḵo-seriveng hir ggev bōp losho yi alam ya medo denesupin kaunsor pin yam. Log denēr ḡaḡek ya begganḡ ḵarabus bē degeḵo sinarē nam.

²² Lob hir hur deloḵ ya begganḡ ḵarabus, rēḵ sinarē su denedo rē. ²³ Lob yah denēr vu sir bē, “He halē begganḡ ḵarabus yi repinḡ rēḵ desis loḵ beniwēēk gahēvavu denare medenēḡin. Lob he tahinin, rēḵ he su atōḵ raḵ mehōti genedo begganḡ ayo rē.”

²⁴ Lob hir ggev sēn neḡin alam loḵ dub-vabuung-bōp lo losho alam-deneḵo-seriveng hir ggev denḡo ḡaḡek saga, lob kwaj ya nḡahiseḵē bedenesero degwa. ²⁵ Loḵ mehōti ya verup vu sir benēr bē, “Alam sēn ham tunḡ sir ya ḵarabus lo denare dub-vabuung-bōp ḵatum ayo medenetateḵin ḡaḡek vu alam.” ²⁶ Lob hir ggev sēn neḡin alam loḵ dub-vabuung-bōp lo, losho ahēvavu la, ya deḵo sir. Rēḵ su desis sir gederot rē gema. In deneggōneng in alam bē rēḵ detengwa sir jaḵ ḡelōnḡ.

Sinarē Su Deneggōneng In Kaunsor Rē, Gedenenēr Ḷaḡek Rangah

²⁷ Deḵo sir yam medevarah sir nare vuheng loḵ kaunsor lo malaj, galam-deneḵo-seriveng hir ggev bōp nēr vu sir bē, ²⁸ “He nēr niwēēk ata vu ham bē ham su na nanēr bengō saga rangah vu alam, rēḵ ham nevonḡ in va? Ham nenēr ḡaḡek saga ya meyoh

vu Yerusalem pin beham vongin bë gweko gagek jak nom he nabë he sis mehö saga mediik!”²⁹ Rëk Pita losho sinarë saga denër yah vu sir bë, “He bë sepa doḵ Anutu yi gagek namugin, gemehönon hir gagek gëp tamusën!”³⁰ Ham vong paya vu Yesu beham sis yi raḵ kelepeko*, rëk hil kenud hir Anutu nër mekedi raḵ yah.³¹ Anutu ko yi raḵ yah vavunë betung yi nedo nema vesa. Lob tu ala in geḵo hil nah vu Anutu, gevongin gërin hil Israel ayod gekevoh hil ngaa nipaya na.³² He halë ngaa pin saga, om sën he nanër rangah gAnon Vabuung sën Anutu vong vu alam sën nengaj yes vu yi gagek lo tatekin gagek sagi ving.”

Gamaliel Nër Bë Alam Kaunsor Denahubin Sinarë

³³ Kaunsor lo denḡo yi gagek saga lob ahëj sengën pangсэн rot gedevongin bë dengis sinarë pin saga medenadiik.³⁴ Rëk kaunsor ti arë nebë Gamaliel kedi nare. Yi Parisai* ti, geyi tatovaha horek yi los bengö. Alam pin ahëj neving yi rot los deneko yi raḵ. Lob kedi menër vu sir bë degevonḡ sinarë geto dena dobnë teka rë, lob to deya.

³⁵ Log nër vu kaunsor pin bë, “Ham alam Israel! Bë ham gwevonḡ ngaa ti vu alam sënë, og maḵ ham ngo kwamin bo nivesa rë.³⁶ Ham raḵ ni bë wirek mehöti arë nebë Tiudas kedi benër bë, ‘Sa, sa mehö los niḡ wëek böpata!’ Lob alam raḵ neggëp alam mehödahis ti (400) yah detamuin yi. Rëk desis yi bediik, log alam sën denetamuin yi lo deveya beya depalët loḵ geyi huk vës bemala maya veröḵ yi.³⁷ Log tum buk sën kiap böp nekevu mehönon arëj lo lob Yudas vu Galilea kedi raḵ beḵo alam vahi yah detamuin yi. Rëk desis yi ving bediik, log alam pin sën denetamuin yi lo deketëkin sir bemaya.³⁸ Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham göneng in alam saga, geham naḵöök gedemedo rë. Nabë yö denevonḡ huk yoh vu mehönon kwaj, og rëk noh paya bebës.³⁹ Gaḵ nabë degwa neggëp vu Anutu yönon, og ham su yoh vu bë rëk kwepë sir rë, om ham gwegin ham in ham su ngis begö vu Anutu!”

Sinarë Kwaj Vesa In Devonḡ Nimumsën Vu Sir In Yesu Arë

⁴⁰ Lob devonḡ ving Gamaliel yi gagek saga, gedetahi sinarë pin loḵ yah bedeveek sir, log denër niwëek vu sir bë su denanër Yesu bengö rangah log delëein sir medeya.

⁴¹ Lob mëm devuu kaunsor ya geto deyah dobnë, lob kwaj vesa rot in Anutu ko sir raḵ belë sir bë deyoh vu bë alam degevonḡ benij namum in Yesu arë.⁴² Lob medo denetatekin gagek rangah loḵ dub-vabuung-böp geloḵ begganḡ la yoh vu buk pin. Beyö medo denenër Yesu Kerisi bengö rangah gaḵ su denevuu rë.

6

Deggoin Alam Nemadvahi-bevidek-luu Raḵ In Dedoḵ Vu Sinarë Lo

¹ Nahub geYesu yi hur ngahiseḵë raḵ, lob sir vahi sën denevengwëḡ Grik ayej lo ahëj sengën vu vahi sën denevengwëḡ alam Yuda ayej* lo. Ahëj sengën raḵ degwa nebë sënë: Alam sën denevengwëḡ Grik ayej lo denenër bë, “Ham nevo nos ggelek alam yoh vu buk pin log ham su nevo vu he hömin avëh alov lo rë.”

² Lob hurmaluh nemadluho-bevidek-luu muḡinsën desupin Yesu yi hur lo pin yam medenër vu sir bë, “Bë he ḡevuu Anutu yi gagek na gehe bo nos gelek, og su yoh vu rë!”³ Arig lo! Ham ngo ḡooin ham alam nemadvahi-bevidek-luu jak rë. Sir sën alam nijvesa gAnon Vabuung nedo loḵ sir niwëek lo, gesir sën los kwaj lo. Lob mëm hil ḡevonḡ medegegin huk sagi.⁴ Gaḵ heḵ ngo rëk medo in najom jak noh vu buk pin los tatekin Anutu yi gagek mu.”

⁵ Alam pin ahëj ving gagek saga, lob deggoin Stepan, sën mehö yö nevonḡ ving niwëek ata gAnon Vabuung nedo niwëek ving yi lo. Log deggoin Pilip luho Prokorus ga, Nikanor luho Timon, geParmenas, geNikolas vu Antiok. Wirek yi alam-yu-ngwë ti rëk

* 6:1: Vu nyë dahis og alam Yuda denevengwëḡ Hibru ayej lob Anutu yi ḵapiya muḡeng neggëp loḵ Hibru ayej. Rëk verup loḵ Yesu yi buk og ayej Hibru sënë pekwë yi bedenenër arë nebë Aram. Aram og dus vu Hibru ayej rëk yööhu teka.

ggërin yi belok ya metu alam Yuda ti. ⁶ Devarah alam saga loḵ sinarë malaj, log dejom raḵ gedebë nemaj raḵ sir.

⁷ Log Anutu yi ḡaḡek ya meyoḥ vu nyëḡ pin, balam ngahiseḵë detu Yesu yi hur vu Yerusalem. Galam-deneḵo-seriveng vahi ayoj neya timu vu yi ving.

Alam Yuda Devonḡ Ḡaḡek Vu Stepan

⁸ Anutu vonḡ semusemu los niwëëḵ böpata vu Stepan, lob nevonḡ nḡaa böp aggagga balam denelë. ⁹ Rëḵ alam vahi kedi desis begö raḵ ḡaḡek yah vu Stepan. Alam sagi vu Kurene los Aleksandria, gedenenër hir dub-supinsën-yi saga nebë alam sën devo sir vër in mehö ngwë nemaj ggovek lo hir hir. Gesir vahi vu Kilisia los Asia* ving. ¹⁰ Rëḵ su deyoh vu bë dekeyëḥ Stepan yi ḡaḡek rë, in Anon Vabuung yö vo kwa nivesa vu yi.

¹¹ Lom devo monë vu mehö la in bë denanër ḡaḡek kuungsën jaḵ Stepan nabë, “He hanḡo bë nenër ḡaḡek pelësën raḵ Moses lu Anutu!” ¹² Alam saga devonḡ balam teta los alam-horek-yi galam pin ahëḡ sengën vu raḵ saga, lob mëm sir yö depešönḡ medejom Stepan ahon bedëḵo ya nare kaunsor mala.

¹³ Log devarah mehö la in bë denanër ḡaḡek kuungsën jaḵ yi lom denër bë, “Mehö saga nenër ḡaḡek nipaya raḵ dub-vabuung-böp sënë, gerak Moses yi horek. ¹⁴ He hanḡo mehö saga nër bë, ‘Yesu Nasaret saga rëḵ kevoḥ dub-vabuung-böp sënë gepekwë ḡaḡek wirek hen sën Moses vonḡ vu hil lo benatu agga ngwë jaḵ.’ ”

¹⁵ Lob kaunsor pin detunḡ malaj raḵ Stepan niwëëḵ ata, lom delë mala niḵapiik raḵ nebë angër ti.

7

Stepan Tateḵin Ḡaḡek Vu Kaunsor Lo

¹ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp loḵ tepëḵ bë, “Ḡaḡek sagi yönon-a?”

Lob Stepan nër yah bë, ² “O arig lo, amaḡ lo! Ham gwengö rë! Wirek hil dobahë Abraham nahën nedo Mesopotamia gesu ya Haran rë, lob vu buk saga niwëëḵ ala Anutu töḵ vu yi. ³ Lom nër vu yi bë, ‘Gwevuu honḡ dob los honḡ alam na geḡena nyëḡ len ti sën sëḵ tato vu honḡ.’

⁴ Lob Abraham vuu Kaldia hir dob geya nedo Haran. Denedo saga bama diiḵ ggovek, loḵ mëm Anutu vonḡ yi yam nedo nyëḡ sën gwëbeng hil nado loḵ agi. ⁵ Rëḵ Anutu su vo dob sënë len mahen teka vu Abraham in bë yö geḡin menatu yi nḡaa niröp rë, gema. Rëḵ Anutu nër bë tamusën og rëḵ bo dob sagi vu yi benajom ahon, in natu yi mewis lo pin hir dob geving. Rëḵ mu, loḵ buk sën Anutu nër ḡaḡek vu yi agi, og Abraham nalu ma. ⁶ Log Anutu nër ving bë, ‘Honḡ mewis rëḵ na demedo alam-yu-ngwë hir dob. Lob rëḵ denatu alam-yu-ngwë saga hir hur bededeḡinengin sir jaḵ huk ḵarabus noḥ vu ta jaḵ ḡëp alam mehödahis ti (400). ⁷ Rëḵ mu tamusën, og sëḵ ḡevonḡ nyëvewen vu alam-yu-ngwë saga sën rëḵ dedeḡinengin honḡ mewis raḵ maggin böp lo. Loḵ mëm rëḵ degevvu nyëḡ sagi na, gedenam denajom jaḵ vu sa ḡëp sagi.’

⁸ Lob Anutu joo ḡaḡek vu Abraham bë gerah* nalu maluh lo navij. Lob nahub rë loḵ Abraham ḵo nalu Isaak, lob negḡëp rot beyah verup loḵ buk sën netu nemadvahi-bevidek-löö sën ata ḵo yi lo, lob ama rah* navi. Log Isaak vonḡ nebë sënë vu nalu Yakop ving, geYakop vonḡ vu hil degwa nemadluho-bevidek-luu nebë saga ving. ⁹ Rëḵ hil degwa lo saga denelë arij Yosep paya, lom devo yi vu alam-yu-ngwë bedebaḡo yi. Bedëḵo medeya Ejep betu Ejep ti yi nḡaa meris. Rëḵ Anutu nedo ving yi, ¹⁰ meloḵ vu yi, beḵo yi vër vu nḡaa nipaya pin sën deḡinengin yi lo. Vonḡ semusemu los kwa böpata vu yi loḵ Ejep hir mehö-los-bengö Parao mala belë. Lob tum Parao tunḡ yi tu ggev yuseḵë vu Ejep beneḡin Parao yi begganḡ lu nḡaa pin.

¹¹ Lob nahub rëḵ meyip böpata negḡëp dob Ejep los Kanaan pin, lob maggin böpata töḵ vu sir, behil ḵenud lo su deyoh vu bë denatöḵ vu nos rë. ¹² Rëḵ Yakop nḡo bë nos nedo Ejep, lob vonḡ hil ḵenud lo deya nos beron muḡinsën. ¹³ Ggovek ya loḵ sireḵ deyah netu beron luu, lob mëm Yosep nër yi ranḡah vu ari lo bë, ‘Ham arimin sa Yosep.’ Lob mëm

Parao raḵ ni bē Yosep yi alam sir. ¹⁴ Lob Yosep vonḡ ḡaḡek yah in ama Yakop losho yi alam pin bedeyam vu yi. Sir yoh vu dahis löö benemadluho menemadvahi (75). ¹⁵ Lob Yakop luḵ meya nedo Ejep bediik, log hil ḵenud lo denedo bedediik ving. ¹⁶ Lob deḵo navij yom Sekem beyah debē loḵ waaḵ sēn wirek Abraham baḡo vu alam Hamor raḵ monē betu yi waaḵ bedub lo.

¹⁷ Lom buk sēn bē Anutu gevongŋ nḡaa sēn wirek nēr vu Abraham bē rēḵ gevongŋ lo neggovek in bē natōḵ nam rangah, lob alam Israel deverōng bedeggērin nyēḡ Ejep. ¹⁸ Beggovek, loḵ Ejep hir mehō-los-bengō mewis ti verup, lob su raḵ Yosep yi huk nivesa sēn nevongŋ lo ni rē. ¹⁹ Om sēn nevongŋ rii raḵ hil alam, genevongŋ huk ḵarabus vu hil ḵenud lo. Geniwēēk rot bē dejuuk naluj maluh niḵōḵ lo na demedo dobnē medenadiik.

²⁰ Loḵ nahub rē, loḵ Moses ata ḵo yi loḵ buk saga. Lob Anutu ro hurmahen saga nivesa bemalanḡeri rot. Lob ata lu ama deḡin yi loḵ begganḡ ayo yoh vu kwev löö. ²¹ Loḵ mēm ya debē yi loḵ bēl nenga, loḵ tum Parao nalu avēh ḵo yi ya meneḡin nebē sēn yō nalu.

²² Lob Moses luḵ dub ving Ejep hurmahen bedenetahu yi loḵ alam Ejep hir ḡaḡek los kwa pin, lom tum netu mehō los kwa-sevērinsēn-yi genevongŋ huk los niwēēk ving. ²³ Ggovek geMoses yi ta tu mehōdahis luu raḵ, lob kwa vo bē na gelē yi alam Israel. ²⁴ Lom tōḵ raḵ Ejep ti genevasap Israel ti, lob loḵ vu Israel ti sagi bevongŋ nyēvewen loḵ yah nipaya saga vu besis Ejep ti saga mediik. ²⁵ Moses kuung bē rēḵ yi alam kwaj bo yi nabē Anutu vonḡ yi yam in bē doḵ vu sir. Rēḵ ma gesu kwaj nevo nebē saga rē.

²⁶ Loḵ heng to lob Moses yah verup betōḵ vu Israel luu geluho denesis sir. Lob vongin bē gevongŋ beluho ayoj nakul gebeḡō ḡēp, om nēr bē, ‘Alam-a! Melu arimin ham lo! Rēḵ nebē va sēn melu nevongŋ paya vu ham-ē?’ ²⁷ Rēḵ mehō sēn vonḡ paya vu ari lo ruuk Moses yah genēr bē, ‘Re nēr vu hongŋ bē ḡenatu he ggev los mehō sēn ḡebo nyēvewen vu he?’ ²⁸ Maḵ bē ḡengis sa nabē sēn ḡesis Ejep ti bediik veseveng lo?’ ²⁹ Nēr bē saga lob Moses ggōneng beveya meya pevis. Beya nedo alam Median hir nyēḡ. Lob mēm rēḵ ḵo nalu maluh luu vu sagu.

³⁰ Log ta mehōdahis luu ggovek ya, loḵ mēm angēr ti tato yi vu yi neggēp nyēḡ-yumeris dus vu ḵedu Sinai. Angēr los nengwah daggen loḵ nare ḵele teka niggin ggin. ³¹ Lob Moses lē lob kwa ya nḡahiseḵē in nḡaa sēn tōḵ vu yi. Lob ya dus in bē gelē nivesa, lob Mehōbōp aye nēr bē, ³² ‘Sa Anutu sēn ḵenum lo hir Anutu sa. Sa Abraham luho Isaak geYakop hir Anutu sa.’ Lob Moses lēk beggōneng bē su gelē.

³³ Lob Anutu nēr vu yi bē, ‘Ḡenaḵah suu vēr in vaham. In nyēḡ sēn ḡenare loḵ aga og nyēḡ vabuung. ³⁴ Sa halē huk nipaya los maggin pin sēn dedeḡinengin raḵ sa alam vu Ejep, lob gwēbeng seluḵ yam in bē sa ḵevelekin sir los ḡaḵo sir vēr vu nḡaa maggin. Om kwedi jaḵ! Sa bē ḡevongŋ hongŋ meḡenah Ejep.’ ³⁵ Yiḵ Moses saga sēn wirek deruu demij vu yi gedenēr bē, ‘Re tungŋ hongŋ bē ḡenatu ggev bōp los mehō sēn ḡebo nyēvewen vu he?’ lo. Rēḵ Anutu vonḡ yi yah in bē natu hir ggev los kevelekin sir vēr, om sēn vonḡ bangēr sēnē tōḵ vu yi loḵ ḵele mahen teka sēn lo in bē bo niwēēk vu yi.

³⁶ Log yiḵ Moses saga sēn vonḡ nḡaa bōp aggagga vu sir vu Ejep, loḵ ḵo sir vēr beli sir beya deyoh Loo-ḵōḵ vuheng meya deḵo loḵ nyēḡ-yumeris yoh vu ta mehōdahis luu.

³⁷ Log yiḵ Moses saga sēn nēr vu alam Israel bē, ‘Anutu rēḵ gevongŋ ham ti natu mehōnanēr-ḡaḡek-rangahsēn nabē sa.’

³⁸ Log desupin sir ggēp nyēḡ-yumeris, lob yiḵ Moses saga sēn ya nedo ḵedu Sinai ving angēr bevengwēng ving yi lo. Log Moses nedo ving hil ḵenud lo, lob ḵo Anutu yi ḡaḡek mala-tumsēn-yi bevongŋ vu hil, ³⁹ rēḵ hil ḵenud lo nij lēlin yi gedekeyēh aye bederuuk yi gekwaj vo bē denah Ejep.

⁴⁰ Lom denēr vu Aaron bē, ‘Ḡesemu he anutu la in degeli he na. In Moses sēn ḵo he vu Ejep meyam lo maḵ ya tena? He duḡin!’ ⁴¹ Lom mēm desemu burmakau nalu maluh ti ḵenu raḵ goor betu anutu-kuungsēn gedenetungŋ seriveng vu. Log ahēj nivesa in nḡaa sēn yō desemu raḵ nemaj agi. ⁴² Rēḵ Anutu ruu demi vu sir in denejom raḵ los ayej loḵ hes los kwev gebetuheng pin sēn denedo yaḡek babu lo, yoh vu sēn alam-denenēr-ḡaḡek-rangahsēn dekevu meneggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bē:

‘Ham alam Israel, wirek ham nedo ta mehödahis luu vu nyëg-yumeris,
lom ham sis burmakau los sipsip beham vesi netu seriveng.
Maḵ saga ham vonḡ vu sa? Ma!

⁴³ Ham vaḵu anutu-kuungsën Moloḵ yi dub sël
ving anutu-kuungsën Rompa yi betuheng ḵenu.

Ham semu nḡaa ḵenu pin saga in bë ham najom jaḵ vu los gweḵo arëj jaḵ,
om sëḵ ḡevonḡ nyëvewen vu ham,
besëḵ ḡevonḡ beham kwesuu nyëḡ böp Babulon*
mena medo ḵarabus vu nyëḡ adingnë.’

⁴⁴ Wirek hil ḵenud denedo nyëḡ-yumeris, lob hir dub sël nedo. Saga sën Anutu yi dub sël
getato bë nedo ving sir, lob desemu yoh vu sën Anutu nër tato vu Moses bë ḡevonḡ lo.

⁴⁵ Ggovek loḵ hil ḵenud lo deyam ving Yosua in bë deḡeḵo alam-yu-ngwë hir dob, lob
Anutu loḵ vu sir bekevoh alam saga in sir. Vu buk saga deḵo dub sël sën amaj vo vu sir lo
sepa, beyam detunḡ nedo rot beberup loḵ Davit yi buk.

⁴⁶ Loḵ mëm Anutu nelë Davit nivesa, lom Davit jom raḵ vu bë rëḵ dev dub ti vu Yakop yi
Anutu. ⁴⁷ Rëḵ ma geneggëp rot bemëm nalu Solomon rëḵ lev. ⁴⁸ Rëḵ mu Mehö-ḡayeheng
Anutu su nedo loḵ dub sën mehönon denelev raḵ yö nemaj lo rë. In mehö nenër-ḡägeḵ-
rangahsën nër bë:

⁴⁹ ‘Mehöböp nër bë sënë:

“Yaḡek netu sa sëa sën sa nado raḵ,
gedob saga netu nḡadoheng sën sa nehebë vahaḡ raḵ lo.

Om re yoh vu bë dev dub ti vu sa in bë sa sewah dok-a?

⁵⁰ Ma ham kuung bë sa nemaḡ su tunḡ nḡaa pin sënë rë?” ’

⁵¹ Ham alam ayomin niwëëḵ. Geham ayomin los nengamin dahis. Ham neruuk Anon
Vabuung yoh vu buk pin nebë sën ham ḵenumin lo deneruuk wirek lo. ⁵² Mehö-nenër-
ḡägeḵ-rangahsën ti tena sën ham ḵenumin lo su denevonḡ paya vu yi rë? Ma! Desis alam
sën denenër ḡägeḵ rangah bë mehö yohvu Yesu rëḵ nam lo bedediḵ. Lob yi saga yam,
rëḵ ham tato yi vu alam-begö-yi medesis yi bediḵ. ⁵³ Angër denevo Anutu yi horek vu
ham rëḵ ham su nesepa loḵ rë.”

Detengwa Stepan Raḵ Ḡelönḡ Mediḵ

⁵⁴ Denḡo ḡägeḵ sagi, lob ḡägeḵ sagi gelu ayoj rot. Lom deneköö nyëj, gahëj sengën
böpata rot vu Stepan. ⁵⁵ Rëḵ Anon Vabuung ggërin Stepan ayo, lob varah mala raḵ yaḡek
niwëëḵ ata benelë Anutu niḵapiḵ, log lë bë Yesu nare Anutu nema vesa. ⁵⁶ Lob tahi bë,
“Om ham gwengö rë! Sa halë bë yaḡek tateḵin yi, log Mehönon Nalu nare loḵ Anutu
nema vesal!”

⁵⁷ Lob dereseeh rur raḵ gedemir nengaj, log sir pin kedi deserög meya dejom Stepan
ahon, ⁵⁸ gederot yi medeḵo medeya Yerusalem ḵatum degwa dobnë, log mëm detengwa
yi raḵ ḡelönḡ bediḵ. Lob alam sën denër ḡägeḵ kuungsën raḵ yi lo dekah hir tob muḡin
bedetunḡ menedo loḵ mehö maḡëm ti arë nebë Saulus vaha bemedo neḡin, ⁵⁹ log mëm
ya detengwa Stepan raḵ ḡelönḡ. Nahën denesis yi raḵ ḡelönḡ, log pevis mejom raḵ bë,
“Mehöböp Yesu! Gweḵo sanog nök vu hong!”

⁶⁰ Lom tunḡ lus luḵ getahi bë, “Mehöböp, su ḡebo doḵ nah hir nḡaa nipaya sënë!” Log
diḵ ya.

8

Saulus Nevonḡ Paya Vu Kerisi-yi-alam

¹ Saulus vo ḡadu loḵ sir in desis Stepan mediḵ. Lob vu buk saga alam dekedi in bë debo
maggin böpata rot vu Kerisi-yi-alam vu Yerusalem medebasap sir. Lob Kerisi-yi-alam pin
deveya medeketëḵin sir medeya distrik Yudea lu distrik Samaria gesinarë nyëdahis mu
yö nahën denedo nyëḡ böp Yerusalem. ² Galam vahi sën denesepa loḵ Anutu yi ḡägeḵ
medenero lo, sën mëm delev Stepan gedesu böpata rot in yi.

³ Log Saulus mala nesepa bë kevoh Yesu yi alam benama na verök yi, lob nesepa loğ beggang pin beneloğ ya beneko maluh gavëh ving, benedadii sir ya qarabus.

Denër Bengö Nivesa Vu Samaria

⁴ Lob Kerisi-yi-alam sën deveya medeya jeggin jeggin lo deneko loğ rot beya denenër Bengö Nivesa yoh vu nyëğ. ⁵ Pilip luğ meya nyëğ böp ti vu distrik Samaria, lob nër Kerisi vu sir. ⁶ Alam ngahisekë denço yi gagek los delë ngaa böp sën nevonğ lo, lom debë nengaj vu yi pangsen. ⁷ In denelë gememö nipaya sën negwang ya alam ngahisekë ayoj lo dengeek geto deya in sir. Log alam ngahisekë sekej neselonğin, gevahaj nipaya, og nijvesa nerak. ⁸ Lom mëm alam ayoj tee yi rot vu nyëğ saga.

⁹ Lob mehöti arë nebë Simon nedo saga, beyi mehö nerob alam los nevonğ yesek lu ngaa aggagga, menevonğ balam Samaria* kwaj neya ngahi in yi gedenër bë yi mehö böp ti. ¹⁰ Lob alam ggev los alam meris pin nijwëek bë degenço yi gagek, lob denenër bë, “Mehö saga ço Anutu niwëek böpata yonon!” ¹¹ Nijwëek in bë degenço yi gagek in nerob alam buk ngahisekë los nevonğ yesek medenelë yi ngaa böp nebë sënë, lob kwaj neya ngahisekë.

¹² Loğ tum mëm Pilip nër Bengö Nivesa rak Anutu-yi-nyëğ los nër Yesu Kerisi bengö rangah, lom maluh los avëh pin devonğ ving bederipek bël. ¹³ GeSimon vonğ ving nebë saga ving beripek bël, lob tum nesepa Pilip beya ving yi. Nelë ngaa böp aggagga ngahisekë sën Pilip nevonğ lo, lob kwa neya ngahisekë.

¹⁴ Log tum alam sinarë sën nahën denedo Yerusalem lo denço bë alam Samaria* deko Anutu yi gagek rak, lom devonğ Pita lu Jon deya vu sir. ¹⁵ Luho deluğ meya deto, lom dejom rak vu Anutu in bë gevonğ Anon Vabuung vu alam sën denevonğ ving lo. ¹⁶ In Anon Vabuung su loğ yam ggërin ayoj rë, geyö nahën. Gağ yik deripek bël rak Yesu arë mu. ¹⁷ Om luho debë nemaj rak sir, lom mëm Anon Vabuung loğ yam ggërin ayoj.

¹⁸ Lob Simon lë bë sinarë luho debë nemaj rak sir bAnon Vabuung loğ yam ggërin ayoj, lom ço monë ya vu luho ¹⁹ genër bë, “Melu bo niwëek saga vu sa geving, in nabë sa gebë nemag jak mehöti, og Anon Vabuung doğ nam gërin yi.” ²⁰ Rëk Pita nër vu yi bë, “Höm monë mala nama na verök yi, behonğ geving! In gekuung bë geyoh vu bë gebaço Ngaa sën Anutu vonğ nyemasën vu hil lo jak monë! ²¹ Su rëk gedoğ vu he in huk sënë geving rë, in Anutu lë bë ayom nipaya. ²² Om gegwërin ayom begweruu demim vu kwam nipaya saga, gegenajom jak vu Mehöböp in kevoh hong ngaa nipaya sën neggëp loğ ayom aga na. ²³ Sa halë bë ayom sis yi pangsen, gengaa nipaya loğ nare ayom bejom hong ahon.”

²⁴ Lom Simon neggöneng genër yah vu luho bë, “Om maam melu ngo najom jak vu Mehöböp in mëm doğ vu sa gengaa sën melu nër lo ti su natök vu sa!”

²⁵ Lob sinarë luho saga denër Yesu rangah bedevonğ Mehöböp yi gagek yoh vu alam, log mëm luho deyah Yerusalem. Lob luho yah denër Bengö Nivesa rangah vu beggang-bu ngahisekë vu distrik Samaria ggëp aggata.

Pilip Nër Bengö Nivesa Rangah Vu Etiopia Ti

²⁶ Log Mehöböp yi angër ti nër vu Pilip bë, “Kwedi gena los ahë sën aggata nevu Yerusalem geya nehöo ayo Gasa. Aggata sën neyoh ya nyëğ-yumeris lo.”

²⁷ Lob Pilip kedi rak meya. Loğ mehö nyëğ ngwë ti vu Etiopia neyoh aggata saga meneya. Etiopia hir avëh-los-bengö Kandase yi hur böp yi, beneğin yi monë los yi kupek nivesa vesa pin. Mehö sënë ya mejom rak vu Anutu ggëp Yerusalem geyom to aggata menyah. ²⁸ Medo netevin mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi kapiya rak yi karis meyom to aggata vuheng in bë nah mena yi nyëğ. ²⁹ Lob Anon Vabuung nër vu Pilip bë, “Gena dus vu karis saga megena geving!”

³⁰ Lob Pilip serög meya dus vu, lob ngo bë mehö saga netevin mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek, lob loğ tepëk in yi bë, “Mağ gagek sën genër aga, mağ gerak degwa ni ma ma?”

³¹ Loğ mehö saga nër yah vu Pilip bë, “Bë mehöti su tatekin vu sa rë, og sëk jak degwa ni nabë va?” Lob nër vu Pilip bë, “Gejak nam vavunë balu ajak karis mana!”

- ³² Ġaġek sën neggëp loġ Anutu-yi-ķapiya bemehö-ë netevin lo sënë:
 “Deli yi yam nebë sën deneli sipsip yam in bë dengis menadiiġ, gesu nevengwëng rë.
 Nebë sën deneķeping sipsip nalu niiviis, rëġ su nesu rë.”
- ³³ Devonġ nimumsën rot vu yi, rëġ mehöti su kedi raġ meloġ vu yi menër yi ġaġek mero rë gema.
 Ma rëġ yi mewis tena in hil nanër rë?
 In desis yi mediik pevis bemala ma gesu nedo dob rë.”
- ³⁴ Lom avëh-los-bengö yi hur sënë nër vu Pilip bë, “Ġetateķin vu sa rë! Mehö-nenër-ġaġek-ranġahsën nër ġaġek sagi raġ re? Yö nër raġ yi, ma nër raġ mehö ngwë?”
- ³⁵ Lob Pilip tateķin Anutu yi ġaġek dus ti saga genër Yesu yi Bengö Nivesa degwa tato vu yi. ³⁶ Ggovek geluho medo denetetuu aggata medeneya beya deto bël ti, lob mehö saga nër bë, “Ġwelë! Bël neggëp! Yoh vu bë ġejipek sa ma ma?”
- ³⁷ [Loġ Pilip nër yah vu yi bë, “Bë ġevonġ ving anon loġ ayom, og mëm!” Rëġ bë, “Sa hevong ving Yesu Kerisi bë Anutu nalu yi!”] ³⁸ Lob mëm nër bë karis bare, log luhoho medelux ya bël, bemëm Pilip daġoo yi luġ ya bël.
- ³⁹ Log luho derax yom roneġ, lob Mehöböp yi Anon Vabuung ķo Pilip ya, gemehö sënë su lë yi ggökin rë, rëġ mu kwa vesa rot mesepa yi aggata beya. ⁴⁰ Gaġ Pilip, og Anon Vabuung ķo yi metöġ ya Asotus pevis, lob ya meyoh vu nyëġ böp pin menër Bengö Nivesa ranġah. Beya rot beya metöġ ya Sisarea.

9

Saulus Ġġërin Yi Tu Kerisi Yi Mehö
(Sn 22:4-16; 26:9-18)

- ¹ Log Saulus nahën nenër ġaġek los niwëëġ bë ġevonġ paya vu Mehöböp yi hur bengis sir medenadiiġ. Lob ya vu alam-deneķo-seriveng hir ggev böp, ² benër vu yi bë kevu ķapiya noh vu alam Yuda hir dub-supinsën-yi pin sën denedo Damaskus lo bebo vu yi. Lob ggev böp kevu ġaġek loġ ķapiya saga nebë, “Nabë Saulus sënë natöġ vu maluh ma avëh la gedenesepa loġ Yesu yi aggata, og ġaġek ma genaduu sir megeķo sir nam Yerusalem.”
- ³ Log Saulus losho ahëvavu la deya raġ beya deverup dus vu Damaskus, lob pevis bengaa ti vër vu yaġek nebë davës beluġ yam jëh raġ sir. ⁴ Lob Saulus vës betetolin beya neggëp dob, log ngo ġaġek ti yam vu vavunë bë, “Saulus, Saulus! Ġëvo vanë vu sa in va?” ⁵ Rëġ Saulus nër yah bë, “Mehöböp, hong re?” Rëġ ġaġek lo yom ggökin bë, “Sa Yesu sën ġevonġ vanë vu sa lo. ⁶ Rëġ mu kwedi jaġ meġena nyëġ böp sagu, genahub rëġ mëm mehöti rëġ nanër nġaa sën gwëvonġ lo tato vu hong!” ⁷ Galam sën deneya ving Saulus lo denare rëġ denelëġ besu deyoh vu bë debengwëng rë. Log denġo ġaġek saga dedun rëġ su delë bë mehöti nedo rë.
- ⁸ Loġ mëm Saulus kedi nare bemala netum rëġ nahën mala nepengipin rot, lom maam dejom loġ nema bedeli yi ya nyëġ böp Damaskus. ⁹ Benedo buk löö, rëġ mu yö nahën mala ķenod rot, log su negga nos los nenum bël rë.
- ¹⁰ Loġ Anutu yi hur maluh ti nedo Damaskus arë nebë Ananias. Lob Mehöböp tato yi vu belë nebë pesepsën, genër vu yi bë, “Ananias!” Rëġ bë, “Mehöböp, sa nado-ë!” ¹¹ Lob Mehöböp nër vu yi bë, “Kwedi ġena aggata ti sën denenër arë nebë Aggata Niröp agu. Ġena Yudas yi begganġ lob mëm ġedok tepëġ in Tarsus ti sën denenër arë nebë Saulus. Mehö sagi medo nejom raġ ¹² genelë nġaa nebë pesepsën bë mehöti arë nebë Ananias neloġ ya begganġ ayo mebë nema raġ yi in bë ġevonġ bemala natum meġelë nyëġ gökin.” ¹³ Rëġ Ananias nër yah vu bë, “Mehöböp, sa hanġo alam nġahiseķë denenër mehö saga bë nevonġ huk agga nipaya rot vu hong alam vabuung pin vu Yerusalem, ¹⁴ lob ķo ġaġek vu alam-deneķo-seriveng hir ggev in bë naduu alam sën ayej neloġ hong vu agi, in bë dena ķarabus.” ¹⁵ Rëġ Mehöböp nër yah vu bë, “Ġena! Mehö saga og sa hur ti. Sehooiin yi raġ ggovek ya in geķo sa bengöġ bena nanër vu alam-yu-ngwë losho hir alam-los-bengöġ,

gevu alam Israel geving. ¹⁶ Log sengo rëk tato nivanë aggagga pin sën rëk natök vu yi jak sën nanër sarëg ranğah lo vu yi.”

¹⁷ Lob Ananias ya rağ. Ya verup beloğ ya Yudas yi begganğ ayo log pevis mebë nema rağ Saulus genër vu bë, “Arig Saulus! Mehöböp Yesu sën töğ vu hong loğ aggata lo vonğ sa beseyam in bë malam natum gökin nah, gemëm Anon Vabuung doğ nam gërin ayom.”

¹⁸ Nğaa sën ggërin Saulus mala lo ni nebë gël niğepis mekehe ya pevis, log mala tum ggökin gemëm kedi beripek bël.

¹⁹ Log mëm Saulus gga nos bemëm niwëek loğ yah, benedo buk vahi ving Yesu yi hur vu nyëg böp Damaskus.

Saulus Nër Bengö Nivesa Vu Alam Damaskus

²⁰ Log pevis meya meyoh vu alam Yuda hir dub-supinsën-yi ggëp nyëg böp Damaskus benër Yesu yi gägek ranğah nebë, “Mehö saga yi Mehöböp Nalu!” ²¹ Alam pin denğo yi gägek lob delëk pangsën bekenuj ya gedeloğ tepëğ vu sir bë, “Mehö saga mağ sën yik nevonğ paya vu alam sën ayej neloğ Yesu arë vu Yerusalem lo! Mağ yik yi saga sën gwëbeng verup agi in naduu sir sënë megeğo nah vu alam-deneğo-seriveng hir ggev-ë?”

²² Rëk Saulus kedi menër gägek los niwëek ata, lob alam Yuda sën denedo vu Damaskus lo denğo yi gägek, lom kwaj ya nğahi in tato vu sir yonon bë Yesu yi mehö sën Anutu ggooin yi rağ netu Kerisi.

Alam Yuda Desis Beğö Vu Saulus Lom Veya Meya

²³ Buk nğahisekë ya ggovek ya lob alam Yuda vu nyëg böp Damaskus dejoo gägek in bë dengis Saulus menadiik. ²⁴ Rëk nğo hir gägek saga bë vare denegin yi loğ aggata avi pin yoh vu buk los ranğah in bë dengis yi benadiik. ²⁵ Rëk alam sën denğo yi gägek medenesepa loğ lo değo yi buk medetunğ loğ kadağaad medevonğ ggök ya katum gelönğ vu vavunë vu nyëg böp saga nenga, medesejun aggis in yi geluğ ya dobnë beya.

Saulus Yah Nedo Yerusalem

²⁶ Saulus yah meya betök yah Yerusalem, lom vongin bë losho Yesu yi hur demedo jevuh ti, rëk deneggöneng in yi, in kwaj nevo bë su Yesu yi hur maluh yi yonon rë.

²⁷ Rëk Barnabas ço Saulus beya vu sinarë nyëdahis lo, getatekin bë Saulus lë Mehöböp ggëp aggata benër gägek vu yi om sën ggërin yi menenër Yesu arë ranğah los niwëek vu nyëg böp Damaskus rot. ²⁸ Ggovek lom mëm Saulus nedo ving sir medenesepa sir ggëp Yerusalem. Vonğ huk niwëek benër Mehöböp arë ranğah gesu ggöneng rë. ²⁹ Nër gägek rağ Yesu vu alam Yuda sën denevengwëng Grik ayej lo ving, lob losho denemehoo sir in gägek saga, lom desero aggata in bë dengis yi benadiik. ³⁰ Rëk Kerisi-yi-alam vahi denğo, lob değo yi bedeluğ medeya Sisarea, bedevonğ ya Tarsus. ³¹ Nebë saga lom mëm Kerisi-yi-alam pin vu distrik Yudea los Galilea geSamaria denedo nivesa gemaggin su netök vu sir ggökin rë. Yesu yi huk saga niwëek rağ, lob yi alam pin deneggöneng in Mehöböp gedeneğo arë rağ, log Anon Vabuung vo niwëek vu sir lob alam medo deneyam vu sir bengahijsekë loğ.

Pita Vonğ Ainias Benivesa Rağ

³² Lob Pita ya meyoh vu nyëg pin beya meto Luda benedo ving Anutu-yi-alam ggëp sagu. ³³ Lob töğ vu Luda ti arë nebë Ainias. Sekë pin selönğin beneggëp loğ begganğ ayo yoh vu ta nemadvahi-bevidek-löö. ³⁴ Lob Pita nër vu yi bë, “Ainias! Yesu Kerisi vonğ benim vesa rağ. Om kwedi gebahinin hong kanyë!” Lob Ainias kedi rağ pevis.

³⁵ Lob alam Luda los Saron pin delë yi, lob mëm deggërin sir yom vu Mehöböp.

Pita Ggee Vu Tabita Bevesa Loğ Yah

³⁶ Yesu yi hur avëh ti nedo Yopa arë nebë Tabita. Sën Grik ayej nenër nebë Dorkas lo. Lob nevonğ nivesa beneloğ vu alam sën denerağ vu in nğaa lo yoh vu buk pin. ³⁷ Lob loğ buk saga nirağ lob diik. Lob deripek yi gedebë rağ ya neggëp begganğ ayo vavunë ti.

³⁸ Lob Yopa neggëp dus vu Luda, gehur maluh denğo bë Pita nedo Luda, lob pevis medevonğ mehö luu değo dik ya vu yi bë, “Genam vu he pevis, gesu genaköpek!”

³⁹ Lob Pita ngo gagek meya ving luho medeyah deverup lob deko yi ya begganğ ayo vavunė. Lob avėh alov pin ya detetup loğ yi gevare denesu medenetato tob los röpröp pin sėn Dorkas semu vu sir loğ buk sėn yö nahėn nedo mala vesa lo. ⁴⁰ Rėk Pita ruuk alam pin saga to deyah dobnė, log yun lus log jom rağ. Log mėm peggin mala ya vu heljėng genėr bė, “Tabita, kwedi jak!” Lob avėh mala tum belė Pita gekedi nedo. ⁴¹ Pita jom loğ Tabita nema beloğ vu bekedi rağ, log tahi Anutu-yi-alam los avėh alov saga deyam betato Dorkas vu sir bė vesa loğ yah. ⁴² Gagek saga yoh vu alam Yopa pin medėng, lob sir nğahisekė ayoj neya timu vu Mehöböp.

⁴³ Lob Pita nedo buk nğahisekė ggėp Yopa. Nedo ving Simon sėn mehö nesemu kabı lu nğaa rağ reggu navi lo.

10

Angėr Tök Vu Kornelius Menėr Gagek Vu Yi

¹ Rom ti nedo Sisarea arė nebė Kornelius. Alam-begö-yi vu Itali hir kapten ti menėgin alam mehödahis nemadvahi (100). ² Log losho yi alam pin sėn denedo loğ ti lo deneggöneng in Anutu medeneko arė rağ. Nevo monė nğahisekė in bė doğ vu alam Yuda sėn denerağ vu in nğaa lo, geyö nejom rağ vu Anutu yoh vu buk pin.

³ Lob buk ti loğ 3 krök sehuksėn, lob lė nğaa ti nebė pesepsėn meneggėp rangah rot. Lė bė Mehöböp yi angėr ti loğ ya begganğ ayo vu yi benėr bė, “Kornelius!” ⁴ Lob Kornelius kenu verup begėt yi, loğ nėr bė, “Mehöböp! Bė va?” Rėk angėr nėr yah vu Kornelius bė, “Anutu lė hong jomraksėn gelė bė genelok vu alam sėn denerağ vu in nğaa lo, log lė bė yoh vu, lob kwa nevo menedo. ⁵ Om gwevong mehö la dena Yopa bena denatök jak Simon sėn denenėr arė ngwė nebė Pita lo bedegeko nom. ⁶ Mehö saga nedo loğ Simon ngwė sėn yi mehö nesemu reggu navi lo yi begganğ, dus vu loo nenga.” ⁷ Angėr nėr gagek nebė saga vu Kornelius ggovek log ya rağ, log Kornelius tahi yi hur luu ving mehö-begö-yi ti. Mehö-begö-yi saga yi mehö-jomraksėn-yi ving. ⁸ Lob Kornelius nėr gagek saga pin mero vu lööho, log mėm vong lööho ya Yopa.

Pita Lė Nğaa Nebė Pesepsėn

⁹ Lööho deya beya deneggėp aggata. Genyėg heng gelööho deya medeya dus rağ vu nyėg böp Yopa log hes vuheng rağ. Log Pita rağ ya Simon yi begganğ yu-tamangśėn vavunė in bė najom jak. ¹⁰ Lob diikahė, lob kwa vo bė ga nos rėk nahėn deneyeh, lob lė nğaa ti nebė pesepsėn yam vu yi. ¹¹ Lė yağek tatekin log nğaa ti luğ meyam dob nebė sėn denejom loğ tob nyėketu lubeluu lo, geböpata rot. ¹² Lob reggu aggagga pin loğ nedo. Nğaa pin sėn denevėng, genğaa pin sėn vare deneya los deneggevek dob lo. ¹³ Lob gagek ti yam vu Pita ving bė, “Pita, kwedi gengis reggu begegwa!”

¹⁴ Lob Pita nėr bė, “Ma rot, Mehöböp! Sa su rėk ga rė! Sağ su naha nğaa nebė sėnė rė. In he horek nenėrin bė nipaya besu yohvu rė.” ¹⁵ Rėk gagek saga yom vu yi netu beron luu nebė, “Nğaa sėn Anutu nėr bė yohvu, saga su gėnanėr nabė su yohvu rė!” ¹⁶ Nğaa pin sėn agi tök vu Pita beron löö, log pevis betob sėn yah meya vavunė.

¹⁷ Pita nahėn kwa neya nğahi bė, “Nğaa sėn sa halė agi degwa nebė va?” log alam Rom sėn Kornelius vong sir yam lo deverup. Lööho delok tepėk in Simon sėn mehö nesemu reggu navi lo yi begganğ, lob mėm verup denare loğ veluung avi.

¹⁸ Log detahi medelok tepėk bė, “Simon sėn arė ngwė nebė Pita lo nedo sėnė ma ma?” ¹⁹ Rėk Pita nahėn kwa nevo nğaa sėn lė nebė pesepsėn lo, loğ Anon Vabuung nėr vu yi bė, “Gwėngö? Mehö löö denesero hong! ²⁰ Om kwedi geduk meğena vu sir beham na. Su kwam na nğahi. Sėngö hevong sir medeyam.” ²¹ Lob Pita luğ ya vu alam saga benėr bė, “Mehö sėn ham nesero lo, yik sa sėnė. Ma ham yam in-a?”

²² Loğ denėr bė, “Kornelius, sėn alam-begö-yi hir kapten lo vong he yam. Mehö yohvu sėn neggöneng in Anutu geneko arė rağ, galam Yuda pin denėr bė yi mehö nivesa. Lob Anutu yi angėr ti to menėr vu yi bė gevong he nam in hong behil anah yi begganğ in bė genğö hong gagek.”

²³ Lom Pita nĕr bedeloḵ ya begganḡ ayo, bevo nos vu sir medegga gedeggĕp. Log monbuk lob kedi meya ving sir, lob Kerisi-yi-alam la vu Yopa desepa sir medeya ving.

Pita Ya Kornelius Yi Begganḡ

²⁴ Ya deggĕp buk ti vu aggata, loḵ mĕm detoḵ ya Sisarea geKornelius medo neḡin sir. Tahi yi alam losho yi mehō la ggovek bedesupin sir benedo deneḡin sir. ²⁵ Pita to meloḵ ya begganḡ ayo, lob Kornelius to meya vu bepetev meneggĕp loḵ Pita vaha in bĕ geḵo arĕ jaḵ. ²⁶ Rĕḵ Pita jom loḵ nema mekedi nare genĕr vu bĕ, “Kwedi jaḵ! Sa, og sa mehōnon meris mu!” ²⁷ Lob luho devengwĕnḡ gedeyah begganḡ ayo vu alam nḡahiseḵĕ sĕn desupin sir medenedo lo.

²⁸ Lob Pita nĕr vu sir bĕ, “Ham nḡo raḵ ni bĕ horek niwĕĕk ata nĕrin he alam Yuda bĕ he su ayoh vu bĕ ana medo geving alam-yu-ngwĕ, ma ana vatĕveḵ vu sir rĕ. Rĕḵ Anutu tato vu sa nebĕ sa su nanĕr mehōti nabĕ nipaya ma su mehō yohvu rĕ. ²⁹ Om sĕn sa su ḵeyĕh ḡaḡek rĕ. Gaḵ ham kwetaḡ sa lom seyam pevis. Rĕḵ sa bĕ ḡanḡo nirōp nabĕ ham tahi sa in va?”

³⁰ Lob Kornelius nĕr bĕ, “Nḡaa sĕnĕ toḵ vu sa bebuk lōo ruu ya ggovek ya. Sa medo najom raḵ loḵ sa begganḡ ayo raḵ 3 krōk sehuksĕn lob pevis besa halĕ mehōti nare geyi tob veroo beniḵapiik. ³¹ Lob nĕr vu sa bĕ, ‘Kornelius, Anutu nḡo hongḡ jomraḵsĕn ggovek gemedo mekwa nevo monĕ lu nḡaa pin sĕn ḡenevonḡ in bĕ doḵ vu alam sĕn deneraḵ vu in nḡaa lo. ³² Om gwevonḡ mehō la dena Yopa bena denanĕr Simon sĕn denenĕr arĕ ngwĕ nebĕ Pita lo. Mehō saga nedo loḵ Simon ngwĕ sĕn mehō nesemu reggu navi lo yi begganḡ dus vu loo nenga.’ ³³ Om sĕn sa hevonnḡ mehō la deyōk in hongḡ. Lob ḡevonnḡ nivesa beḡeyam, om sĕn gwĕbeng he pin ayam nado loḵ Anutu mala agi in bĕ he ḡanḡo ḡaḡek sĕn Mehōbōp vonḡ vu hongḡ in bĕ ḡenanĕr vu he lo.”

Pita Nĕr ḡaḡek Ggĕp Kornelius Yi Begganḡ

³⁴ Lom mĕm Pita nĕr bĕ, “Yōnon rot, gwĕbeng seraḵ ni bĕ Anutu su kwa ya vu mehō los arĕ ma alam vahi mu rĕ. ³⁵ Gaḵ kwa nevo alam vu nyĕḡ pin bĕ: Nabĕ sir ti ḡōneng in yi begevonnḡ nḡaa nohvu, og nelĕ yi nivesa.

³⁶ Yōnon, Anutu vonḡ yi ḡaḡek vu he Israel, bevonnḡ Yesu Kerisi yi Bengō Nivesa vu he. Bengō Nivesa sĕn nĕr ḡaḡek mamer vu he bĕ Yesu Kerisi tu alam pin hir Mehōbōp. ³⁷ In ham nḡo raḵ nḡaa sĕn Yesu Nasaret nevonnḡ lo ni vorot. Wirek Jon nĕr ḡaḡek bĕl-ripeksĕn-yi ranḡah, lob vu buk sagi Yesu verup ggĕp Galilea, lob bengō ya meyoh vu nyĕḡ pin vu distrik Yudea. ³⁸ Gemaḵ ham raḵ ni bĕ Anutu ggooin yi raḵ bevonnḡ Anon Vabuung los niwĕĕk vu yi, lob ya meyoh vu nyĕḡ pin beloḵ vu mehōnon. Anutu nevo niwĕĕk vu yi, lob vonḡ alam sĕn Satan nevonnḡ paya vu sir lo benijvesa neraḵ. ³⁹ Gehe sĕnĕ halĕ yi wirek, lob sĕn he nanĕr ḡaḡek ranḡah raḵ nḡaa pin sĕn nevonnḡ vu Yerusalem los nyĕḡ pin vu distrik Yudea lo. Gesĕn derekō yi raḵ ḵelepeḵo* gedesis mediik lo. ⁴⁰ Rĕḵ buk netu lōo lob Anutu nĕr bekedi raḵ yah, log tato yi ranḡah. ⁴¹ Su tato yi balam Yuda pin delĕ rĕ. Gaḵ yik yō tato yi vu he sĕn wirek Anutu ggooin he raḵ in bĕ he nanĕr yi ḡaḡek ranḡah lo. Kedi raḵ yah vu bedub, lob he ha los anum ving yi. ⁴² Log nĕr vu he bĕ he nanĕr yi ḡaḡek pin ranḡah vu mehōnon nabĕ Anutu ggooin yi raḵ in bĕ ḡenḡo alam-malaj-vesa los alam-diiḵsĕn pin hir ḡaḡek. ⁴³ Alam-denenĕr-ḡaḡek-ranḡahsĕn pin denĕr yi ḡaḡek ranḡah nebĕ: Anutu nekevoh alam pin sĕn ayoj neya timu vu Yesu lo hir nḡaa nipaya ya raḵ Yesu arĕ los niwĕĕk.”

Alam-yu-ngwĕ Deḵo Anon Vabuung

⁴⁴ Pita nahĕn nenĕr ḡaḡek saga, log Anon Vabuung yam raḵ ya alam pin sĕn denḡo yi ḡaḡek agi lo. ⁴⁵ Alam Yuda sĕn ayoj neya timu vu Yesu wirek gedeyam ving Pita lo, delĕk anon rot in denelĕ bĕ Anutu keseh Anon Vabuung raḵ alam-yu-ngwĕ ving. ⁴⁶ Denḡo sir gedenenĕr ayej aggagga bedeneḵo Mehōbōp arĕ raḵ, lob Pita nĕr bĕ, ⁴⁷ “Alam sĕnĕ deḵo Anon Vabuung nebĕ hil, om re rĕḵ nanĕrin bĕl-ripeksĕn-yi in sir-a?”

⁴⁸ Lob nĕr vu alam sĕn deyam ving yi lo bĕ dejipek sir jaḵ Yesu Kerisi arĕ. Lob tum deketaḡ vu Pita bĕ medo buk la geving sir rĕ.

11

Pita Tatekin Kornelius Yi Ġaġek Vu Kerisi-yi-alam Ggëp Yerusalem

¹ Sinarë nyëdahis losho arij lo sën denedo yoh vu distrik Yudea pin lo denġo ġaġek bē alam-yu-ngwē deġo Anutu yi ġaġek ggovek ya ving. ² Log Pita raġ meyah Yerusalem, lob alam Yuda sën denesepa loġ Yesu lo denër yi, in nijwëëk bē degerah* alam sën deneggërin sir yah vu Yesu lo navij pin nabë sën sir Yuda lo. ³ Gedenër yi bē, “Ġeraġ ya alam sën su derah* navij rē lo hir begganġ ġeġewa nos ving sir!” ⁴ Rëġ Pita tatekin nġaa pin sën tōġ vu yi lo vu sir bē, ⁵ “Sa nado nyëġ böp Yopa, besa medo najom raġ loġ hes vuheng, lob sa halē nġaa ti nebë pesepsën. Sa halē nġaa böpata nebë sën denejom loġ tob nyëketu lubeluu, beluġ vu yaġek meyam to nedo dob dus vu sa. ⁶ Lob sa hetunġ malaġ raġ tob saga ayo peggo rot, lob sa halē bē reggu aggagga pin sën denedo dob lo denedo loġ. Reggu pin sën vare neya los neggevek dob lo, gesën nevēëng vavunē lo. ⁷ Lob sa hanġo ġaġek ti yam vu sa bē, ‘Pita, kwedi ġengis reggu beġegwa!’ ⁸ Rëġ senër bē, ‘Mehöböp, ma rot! Saġ su naha nġaa nebë sënē rē! In he horek nenërin bē nipaya gesu yohvu rē.’ ⁹ Lob ġaġek sën yam vu yaġek lo nër vu sa netu beron luu nebë, ‘Nġaa sën Anutu nër bē yohvu lo, og su ġenanër saga nabë su yohvu rē!’ ¹⁰ Lob nġaa pin saga yam netu beron löö, log yah beya yaġek ggökin.

¹¹ Log mehöti nedo Sisarea bevong mehö löö deyam in sa lob pevis belööho verup denare loġ begganġ sën sa nado loġ lo veluung avi. ¹² Lob Anon Vabuung nër vu sa bē, ‘Ġena geving sir. Su kwam na nġahil!’ Lob arig lo nemadvahi-bevidek-ti sënē deya ving sa behe ya malok ya Kornelius yi begganġ. ¹³ Lob Kornelius nër vu he bē lē angër ti genare loġ yi begganġ ayo benër vu yi bē, ‘Gwevong mehö la dena Yopa bena denanër Simon sën arē ngwē nebë Pita lo nam. ¹⁴ Og rëġ nanër ġaġek la vu hong, lob Anutu rëġ geġo hong los hong alam pin nom vu yi jaġ ġaġek saga.’

¹⁵ Lob sa nahën nanër ġaġek vu sir, lob Anon Vabuung loġ yam ggërin ayoj nebë sën loġ yam ggërin hil muġinsën lo. ¹⁶ Lob sa kwaġ vo Mehöböp yi ġaġek ggökin, sën nër bē, ‘Jon neripek alam raġ bël mu, gaġ Anon Vabuung rëġ doġ nam ġërin ham.’ ¹⁷ Wirek hil ayod ya vu Mehöböp Yesu Kerisi, lob Anutu vong Anon Vabuung vu hil, lob yiġ vong Anon Vabuung vu sir nebë saga. Nebë saga lob sa su nebë re in bē seġërin Anutu rē?”

¹⁸ Denġo Pita yi ġaġek saga, lob devuu hir ġaġek sagi ya gedëġo Anutu arē raġ bedenër bē, “Oo maġ Anutu yoh vu bē ġërin alam-yu-ngwē ayoj nah vu yi geving in demedo malaj-tumsën.”

Kerisi-yi-alam Vu Antiok Deġo Huk Raġ Muġinsën

¹⁹ Desis Stepan ggovek loġ mēm maggin böpata tōġ vu Kerisi-yi-alam, lob deveya medeya beya depalët loġ bedeya Ponia los Kupros gAntiok. Rëġ su denër Bengö Nivesa vu alam-yu-ngwē rē. Gaġ yö ya denenër vu alam Yuda mu. ²⁰ Loġ sir la vu dob Kupros, gevahi vu Kurene, deya nyëġ böp Antiok bedenër ġaġek vu alam Grik ving. Denenër Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa ranġah vu sir, ²¹ lob Mehöböp loġ vu sir balam Grik nġahiseġë devong ving medeggërin sir yah vu yi.

²² Lob Kerisi-yi-alam vu Yerusalem denġo ġaġek sagi, lob devong Barnabas ya Antiok. ²³ Ya metök ya vu sir lob lē bē Anutu vong semusemu benedo ving sir, lob ahë nivesa. Lom mēm lev horek loġ sir pin bē degurek Mehöböp babu bekwaj bo yi timu noh vu buk pin. ²⁴ Barnabas yi mehö nivesa gAnon Vabuung pup ayo, bevong ving niwëëk ata.

Lob alam vu böpata deggërin sir medelok yam ving Mehöböp yi alam. ²⁵ Lob mēm Barnabas ya Tarsus in bē sero Saulus. ²⁶ Lob tōġ raġ yi beġo beyah Antiok, beluho denedo ving alam vu Antiok yoh vu ta ti, beluho detahu alam nġahiseġë loġ Anutu yi ġaġek. Lob mēm yiġ alam Antiok saga detahi ggev raġ Mehöböp yi hur muġinsën nebë Kerisi-yi-alam.

²⁷ Luho nahën denedo saga lob alam-denenër-ġaġek-ranġahsën vahi vu Yerusalem deluġ medeya Antiok, ²⁸ lob sir ti arē nebë Agabus kedi nare, log Anon Vabuung nër ġaġek ranġah verup avi bē meyip böpata rëġ natök vu dob pin. Lob yi ġaġek saga anon

raḵ loḵ mehö-los-bengö Klaudius yi buk. ²⁹ Lob Yesu yi alam vu Antiok de joo ḡaḡek venuh bë degevonḡ monë noh vu nemaj na vu arij lo vu distrik Yudea in doḵ vu sir. Denevonḡ yoh vu sir ti ti, gesu deneggulin rë. ³⁰ Lob devo monë saga vu Barnabas lu Saulus beluho deḵo yah vu alam ggev vu Yerusalem.

12

Herot Sis Yakobus Mediiḵ Geduu Pita Ya Ḳarabus*

¹ Loḵ buk saga mehö-los-bengö Herot* jom Kerisi-yi-alam vahi ahon in bë ngis sir. ² Lom nër vu yi alam-begö-yi bedeketöv Jon ari Yakobus kwa raḵ paëp bediik. ³ Lob lë bë alam Yuda ahëj ving huk nipaya saga, lob nër vu yi ahëvavu bedetunḡ Pita luḵ ya ḵarabus ving. Jom yi ahon loḵ Buk-ggöksën-yi* yi buk ti, ⁴ betunḡ yi loḵ ya nedo ḵarabus, in kwa nevo bë Buk-ggöksën-yi* yi buk pin govek na log mëm geḵo menam bare alam Yuda malaj. Nebë saga log tato alam-begö-yi lubeluu lubeluu yoh vu yu lubeluu in degeḡin Pita medepekwe sir in.

⁵ Lob medo denegın Pita loḵ ḵarabus, rëḵ Anutu-yi-alam medo denejom raḵ in yi los ayoj dahis vu Anutu buk geranḡah.

Angër Ti Ḳo Pita Vër In Ḳarabus

⁶ Deduu Pita raḵ sëng böp luu benedo ḵarabus gemëm Herot* vonḡin bë geḵo yi nam ḡaḡek monbuk. Alam-begö-yi luu denare veluung avi bedenegın, log deduu luu nemaj vetii Pita nema vahi vahi geneggëp loḵ luho vuheng atov bebuk vuheng raḵ.

⁷ Loḵ Mehöböp yi angër ti verup beniḵapiik jëh raḵ begganḡ ḵarabus saga ayo. Lob angër sis Pita kweben genër vu yi bë, “Kwedi jaḵ pevis!” Lob sëng luho vepul in Pita nema beto nedo. ⁸ Log angër nër vu yi bë, “Gwevëh hong ḵabi los gwetunḡ hong suu nah!”

Pita vonḡ nebë saga, lob angër nër ggökin bë, “Gejöp hong röpröp-ayöönḡ-yi nah geḡetamuin sa!”

⁹ Lob Pita vuu begganḡ ḵarabus ayo getamuin yi beya, rëḵ mu su raḵ nḡaa sën angër vonḡ vu yi agi ni bë yönon rë, gaḵ kuung bë maḵ neggëp melë pesepsën mu. ¹⁰ Luho deya, beya dekesuu alam-begö-yi la ggovek ya, geluho ya deverup dekesuu la ving gedetöḵ ya repinḡ aën sën deduḵ nah dobnë lo, lob repinḡ saga yö tahinin yi in luho geluho to deya dobnë beya deyoh ya aggata ti. Log pevis bangër mehor bevuu Pita geya.

¹¹ Loḵ mëm Pita ḵenu loḵ yah lob nër bë, “O gwëbeng mëm seraḵ ni rot bë Mehöböp vonḡ yi angër yam ḵo sa vër loḵ Herot* nema, geloḵ nḡaa pin sën alam Yuda kwaj nevo bë degevonḡ vu sa lo.” ¹² Pita kwa vo nebë saga ggovek, log mëm ya meya Jon sën denenër arë ngwë nebë Markus lo ata Maria yi begganḡ. Alam nḡahiseḵë desupin sir raḵ begganḡ saga bemedo denejom raḵ. ¹³ Log Pita ya verup nare dobnë gepepa raḵ repinḡ, lob hur avëh ti arë nebë Roda ya in bë tahinin. ¹⁴ Lob nḡo Pita aye beraḵ ni lob kwa vesa rot beḵenu pesönḡ ya, lom kwa virek gesu tahinin repinḡ rë, gaḵ seröḡ meyah begganḡ ayo benër vu sir bë, “Pita verup nare loḵ veluung avi!” ¹⁵ Rëḵ denër vu bë, “O! Maḵ genepesep!” Rëḵ pasang nër niwëëḵ bë, “Ma! Verup nare yönon rot!” Loḵ denër bë, “Om maḵ sagak ḵenu!” ¹⁶ Rëḵ Pita vare nepepa raḵ repinḡ benare rot, loḵ mëm detahinin gedelë yi, lob delëḵ meḵenuj ya.

¹⁷ Loḵ Pita vonḡ nema bë ayej nama, log mëm turin ḡaḡek pin sën Mehöböp ḵo yi vër in begganḡ ḵarabus beto meyom dob lo vu sir. Log nër ving bë, “Ham na nanër ḡaḡek sënë vu Mehöböp ari Yakobus lo sho hil arid sën Kerisi-yi-alam lo.” Log Pita to meyah dobnë, beya nyëḡ ngwë.

¹⁸ Log mëm ranḡah raḵ behes mala töḵ lob alam-begö-yi delëḵ anon beyö deneloḵ tepëḵ vu sir medenenër bë, “Pita ya tena?” ¹⁹ Lob Herot* vonḡ yi alam-begö-yi ya denesero Pita, rëḵ ma gesu detöḵ vu yi rë. Lom mëm Herot* loḵ tepëḵ in alam-begö-yi lubeluu sën denegın Pita buk lo rot. Rëḵ ma lob nër bedesis sir medediik, log tum Herot* vuu distrik Yudea geluḵ meya nedo nyëḡ böp Sisarea.

Herot Diiḵ Ya*

²⁰ Log Herot* ahë sengën böpata vu alam Ture los Sidon, lob desupin sir in bë dena vu yi. Lob desemu ḡaḡek vu Blastus sën neḡin yi begganḡ los ḡupeḡ lo ggovek rë bë rëḡ doḡ vu sir, loḡ mëm desu vu mehö-los-bengö Herot* bë semu ḡaḡek saga gedemedo. Nij wëëḡ bë gevong nabë saga in denebaḡo nos loḡ yi dob, ḡaḡ nabë nama, og rëḡ deḡeḡo nos vu tena?

²¹ Lob Herot* ggooiin buk ti raḡ, lob vunëḡ raḡ alam-los-bengöj hir tob vunëḡsën, ḡeraḡ nedo alam-los-bengöj hir sëa benër ḡaḡek vu sir. ²² Lob alam saga detahi bedëḡo yi raḡ bë, “Aye nebë anutu ti nevengwëḡḡ! ḡaḡ mehönon og su denenër ḡaḡek nebë sagu rë!” ²³ Rëḡ Herot* su dahun arë vu sir genër bë deḡeḡo Anutu soḡek arë jaḡ rë, om Mehöböḡp yi angër vong bebebën gga ahë pevis mediik.

²⁴ Log Mehöböḡp yi ḡaḡek niwëëḡ raḡ meyoh vu nyëḡ pin. ²⁵ Lob Barnabas luho Saulus devong hir huk vu Yerusalem beggovek ya, log mëm luho deyah medeya Antiok. Luho deḡo Jon sën arë ngwë nebë Markus lo sepa, meya ving luho.

13

Devong Barnabas Luho Saulus Deya Huk Sinarë Nyëmuḡinsën

¹ Kerisi-yi-alam vu Antiok hir alam-denenër-ḡaḡek-rangahsën la, getatovaha la, medenedo. Sir sën arëḡ agi: Barnabas, geSimeon sën denenër arë ngwë nebë Veriik lo, geLusius vu Kurene ga, Manain sën luho mehö-los-bengö Herot* derig loḡ ti lo ga, Saulus. ² Denedo loḡ buk ti lob sir sën Kerisi-yi-alam agi ayeḡ ggërin nos medenedo, gemedo denejom raḡ vu Mehöböḡp. Lob Anon Vabuung nër vu sir bë, “Ham ḡooiin Barnabas luho Saulus jaḡ in huk sën sa tato luho in bë luho deḡevong lo.” ³ Lob ayeḡ ggërin nos gedenejom raḡ ggökin, gemëm debë nemaj raḡ luho gedevong luho ya.

Luho Denër Bengö Nivesa Gḡëp Kupros

⁴ Anon Vabuung vong luho ya, lob luho deluḡ medeya Selusia mederaḡ yaḡ vu saga bedeggök loo medeya Kupros. ⁵ Luho detöḡ ya Salamis, lob luho denër Anutu yi ḡaḡek loḡ alam Yuda hir dub-supinsën-yi la. Jon sën arë ngwë nebë Markus lo neya ving luho beneloḡ vu luho. ⁶ Lob lööho detetuu aggata medeya deyoh vu dob Kupros vahi sagu, belööho detöḡ ya Papos. Lob lööho detöḡ raḡ Yuda ti arë nebë Bar-Yesu. Yi mehö nerob alam los nevong yesëḡ lu ngaa aggagga, rëḡ nenër yi bë yi mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën ti. ⁷ Mehö-nenër-ḡaḡek-kuungsën sënë nevong huk vu kiap böḡp arë nebë Sergius Paulus, mehö kwa böḡp. Lob Sergius sënë tahi Barnabas luho Saulus deya vu yi in bë luho denanër Anutu yi ḡaḡek begengö. ⁸ Rëḡ mehö nerob alam Bar-Yesu sën denenër arë loḡ Grik ayeḡ nebë Elumas lo, nevong in bë ḡërin luho gekiap su ḡërin yi besepa doḡ Yesu. ⁹ Rëḡ Anon Vabuung loḡ ya meḡḡërin Saulus sën denenër arë ngwë nebë Paulus lo ayo, lob tung mala raḡ Elumas niwëëḡ genër bë, ¹⁰ “Satan nalu hong! ḡenevong ayem vu ḡaḡek anon pin! ḡaḡek kuungsën pin los ḡaḡek nipaya saga pup ayom ya! ḡenevong paya vu Mehöböḡp yi aggata nivesa pin! Maḡ su kwam nevo bë gwevuu na rë? ¹¹ Om gwengö! Gwëbeng Mehöböḡp nema vongin ngis hong bemalam gemir. Su rëḡ gwelë nyëḡ rë gerëḡ ḡemedo nabë saga noh vu buk ngahi rot!” Paulus nër bë sagi, log pevis bElumas mala raru loḡ, log ketul loḡ beya nesero mehönon sën denajom doḡ nema bedetato aggata vu yi lo. ¹² Kiap böḡp lë ngaa saga, lob vong ving. In lëḡ anon merangä nema in Mehöböḡp yi ḡaḡek.

Luho Devong Huk Gḡëp Antiok Ngwë Vu Distrik Pisidia

¹³ Paulus losho alam sën desepa yi lo devuu Papos, log yaḡ ḡo sir ya Perga ggëḡp distrik Pampulia, rëḡ Jon sën arë ngwë nebë Markus lo vuu sir geyah meya Yerusalem. ¹⁴ Gesir vu Perga beya detöḡ ya Antiok vu distrik Pisidia. Log Buk-sewahsën-yi* lob deloḡ ya dub-supinsën-yi beto denedo ving alam Yuda. ¹⁵ Alam ggev detevin Moses yi horek los alam-denenër-ḡaḡek-rangahsën hir ḡaḡek vu alam ggovek ya, log mëm denër vu Paulus losho alam sën desepa yi lo bë, “Arig lo, nabë ham ḡaḡek la negḡëḡp in bë bo niwëëḡ doḡ alam ayoḡ, og ham nanër nam.”

¹⁶ Lob Paulus kedi nare mevong nema rak bë ayej nama, log mëm nër bë, “Ham alam Israel sagi, geham alam-yu-ngwë sën ham nehöneng in Anutu meneço yi rak lo, ham gwengö rë! ¹⁷ Hil Israel hil kenud lo denedo nebë alam-yu-ngwë loç dob Ejep wirek, loç mëm Anutu ggooin sir rak bevong bengahijsekë loç, loç tum ço sir vër in nyëg saga rak niwëëk. ¹⁸ Lob jom yi ahon loç nyëg-yumeris geneğin sir yoh vu ta mehödahis luu. ¹⁹ Tum vu Kanaan lob Anutu kevoh alam yu nemadvahi-bevidek-luu ya, log vo hir dob vu alam Israel. ²⁰ Lob dejom dob sënë ahon medenedo loç yoh vu ta 450. Log ggooin alam ggev rak in bë degeğin sir. Rot Beverup loç mehö-nenër-gägek-rangahsën Samuel yi buk.

²¹ Lob vu buk saga denesu vu Anutu bë gevong mehö-los-bengö ti in geğin sir, lob Anutu vong Saulus sën Kis nalu lo vu sir. Yi degwa vu Benyamin, lob tu mehö-los-bengö menedo yoh vu ta mehödahis luu. ²² Rëk mëm Anutu ruuk yi ya getung Davit netu hir mehö-los-bengö loç yah ben. Tatekin Davit vu sir bë, ‘Sehooïn Yese nalu Davit rak ggovek. Sahëg ving yi vorot, in rëk tamuïn sa gägek.’ ²³ Anutu vong yoh vu sën nër wirek bë rëk gevong lo, lob anon rak. Vong Davit* yi mewis ti sën Yesu verup vu Israel in bë geço hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen. ²⁴ Yesu yö nahën, log Jon muğin benër gägek rangah vu alam Israel pin bë degërin sir vu hir ngaa nipaya gedejipek bël. ²⁵ Lob dus rak in bë Jon yi huk govek na, lob nër bë, ‘Ham kuung bë sa re? Sa su mehö sën ham neğin lo rë. Om ham gwengö rë! Mehöti sën rëk tamuïn sa menam, og sa su mehö nig vesa yohvu in bë sa natu yi hur ti mekevelekin vaha suu rë.’

²⁶ Arig lo, ham sën Abraham yi mewis ham, geham alam-yu-ngwë vahi sën ham nehöneng in Anutu lo, og Anutu vong gägek sënë yam vu hil pin in bë geço hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen. ²⁷ Alam sën denedo Yerusalem losho hir alam ggev lo su derak Yesu sagi ni nivesa rë, gesu detök rak alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek sën denenër loç Buk-sewahsën-yi* pin lo degwa rë. Om dejoo yi gägek bë nadiik, lom gägek sën alam-denenër-gägek-rangahsën denenër wirek lo anon rak. ²⁸ Su delë bë vong ngaa ti paya in bë dengis yi rë, rëk detahi niwëëk vu Pilatus bë ngis yi menadiik. ²⁹ Devong yoh vu ngaa pin sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu wirek meneggëp loç Anutu-yi-çapiya lo, banon rak ggovek ya. Log deço yi vër vu kelepeço* beya debë yi ya bedub. ³⁰ Rëk Anutu vong bekedi rak yah vu bedub ggökin. ³¹ Kedi rak vu bedub, lob tato yi vu alam sën denesepa yi vu Galilea wirek gederak medeya Yerusalem ving yi lo. Lob gwëbeng alam saga sën medo denenër yi gägek rangah vu mehönon.

³² Lob he yam in bë nanër yi Bengö Nivesa vu ham nabë ngaa sagi sën wirek Anutu nër vu hil kenud lo bë rëk gevong lo, ³³ saga gwëbeng Anutu vong banon rak vu hir mewis lo sën hil agi ggovek ya. Saga nebë vong meYesu kedi rak yoh vu gägek sën neggëp loç Saam netu luu lo bë:

‘Sa naluğ hong. Sa haço hong gwëbeng!’

³⁴ Log nër wirek bë rëk gevong bekedi jak nah vu bedub, gesu yoh vu bë rëk gëp mepetar na rë, in Anutu nër bë:

‘Sëk gevong ngaa nivesa vesa pin sën wirek senër bë sëk gevong vu Davit lo vu ham yönon.’

³⁵ Log tatekin gägek sënë rak gägek ngwë sën nebë:

‘Su rëk gwevu hong mehö vabuung mepetar na rë.’

³⁶ Hil arak ni bë Davit nedo dob, lob nevong huk yoh vu Anutu kwa Beverup loç buk sën diik lo. Lob delev yi beya neggëp ving ama lo bu lo bemëm petar ya yönon. ³⁷ Gaç mehö sën Anutu vong mekedi rak lo, og saga su petar ya rë. ³⁸ Om arig lo, sa bë ham jak ni, om sën he nanër gägek rangah vu ham bë: Mehö saga sën yoh vu bë kevoh ham ngaa nipaya na. ³⁹ Moses yi horek og su yoh vu bë rëk kevoh ham ngaa nipaya na genanër nabë ham alam yohvu rë. Rëk mehö saga sën mëm yoh vu bë kevoh alam pin sën ayoy na timu vu yi lo hir ngaa nipaya pin na, genanër sir nabë sir alam yohvu. ⁴⁰ Nebë saga, om ham gwëgin ham! In ngaa sën alam-denenër-gägek-rangahsën denenër wirek lo su natök vu ham. Sën nebë:

⁴¹ ‘Ham sĕn nenĕr ġaġek pelĕsĕn, ham gwelĕ!
 Ham kwamin na ngahi, beham malamin nama!
 In sa hevong huk ti loġ ham buk sĕn ham nedo-ĕ,
 rĕġ mu nabĕ mehĕti nanĕr sagi vu ham,
 og ham su rĕġ gwevong geving yi ġaġek rĕ!’ ”

⁴² Ggovek log Paulus luho Barnabas bĕ geto denah dobnĕ, lob alam saga denĕr vu luho bĕ luho nom denanĕr ġaġek sagi doġ Buk-sewawsĕn-yi* ngwĕ tamusĕn gĕk nahin.

⁴³ Log deketĕġin sir, loġ alam Yuda ngahiseġĕ losho alam-yu-ngwĕ sĕn deggĕrin ayoj medenejom raġ ving alam Yuda lo deya vu Paulus luho Barnabas, lob luho delev horek loġ sir bĕ nij wĕġk bedegevong geving Anutu yi semusemu sĕn nevong vu sir lo.

⁴⁴ Log Buk-sewawsĕn-yi* ngwĕgu, lob alam vu nyĕġ saga pin yam desupin sir in bĕ degenġo Anutu yi ġaġek. ⁴⁵ Rĕġ alam Yuda delĕ alam ngahiseġĕ yam denedo, lob ayoj sis yi vu luho gedemehoo Paulus yi ġaġek pin bedenĕr ġaġek nipaya raġ. ⁴⁶ Nebĕ saga lom Paulus lu Barnabas denĕr yah niwĕġk ata bĕ, “Yĕnon! Huk neggĕp vu aluu bĕ alu ġaġo Anutu yi ġaġek sĕnĕ nam vu ham namuġin. Rĕġ ma geham ruu demimin vu, lob saga tato bĕ ham su yoh vu bĕ rĕġ medo malamin-tumsĕn degwata rĕ. Om ham gwengġo rĕ! Alu rĕġ peggin he nah benanĕr vu alam-yu-ngwĕ sĕnĕ. ⁴⁷ In Mehĕbĕp nĕr vu he bĕ: ‘Sa hevong hong in ġenatu alam-yu-ngwĕ hir rangah,

meġedoġ vu sir noh vu dob pin meġweġo sir nom vu sa.’ ”

⁴⁸ Alam-yu-ngwĕ saga denġo yi ġaġek, lob ahĕj nivesa rot in Mehĕbĕp yi ġaġek, galam pin sĕn Anutu yĕ ggoo in sir raġ bĕ demedo malaj-tumsĕn degwata los degwata lo devong ving. ⁴⁹ Lob Mehĕbĕp yi ġaġek saga ya meyoh vu nyĕġ saga pin. ⁵⁰ Rĕġ alam Yuda deloġ avĕh los arĕj sĕn denejom raġ ving sir lo la ahĕj, gedeloġ ggev maluh vu nyĕġ sagu la ahĕj ving bĕ nij tebĕ in Paulus lu Barnabas gedegetii luho na in hir nyĕġ.

⁵¹ Lob luho detetĕhin kebus in vahaj in bĕ tato hir huk nipaya sĕn rĕġ ġĕp degwata vu sir lo vu sir, log luho deya Ikonium. ⁵² Lob sir sĕn denġo Yesu yi ġaġek ggĕp Antiok medevong ving lo, ahĕj nivesa rot gemĕm Anon Vabuung luġ yam ggĕrin ayoj.

14

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Ikonium

¹ Vu Ikonium og luho devong nebĕ sĕn Antiok lo. Luho deloġ ya alam Yuda hir dub-supinsĕn-yi bedenĕr Bengĕ Nivesa rangah. Luho denĕr nivesa, lob alam Yuda los alam Grik yu bĕpata devong ving. ² Rĕġ alam Yuda vahi su devong ving rĕ, lob deloġ alam dahis ahĕj bedenĕr ġaġek nipaya raġ Kerisi-yi-alam. ³ Paulus luho Barnabas denedo buk ngahi vu Ikonium gesu deneggĕneng rĕ. Gaġ luho niwĕġk medenĕr Mehĕbĕp yi ġaġek rangah, lob Mehĕbĕp vong niwĕġk loġ luho nemaj, beluho devong ngaa bĕp bĕp los huk aggagga in bĕ tato vu alam nabĕ ġaġek semusemu sĕn denenĕr lo yĕnon. ⁴ Rĕġ alam nyĕġ saga devasuh sir ya yu luu. Vahi degadu alam Yuda gevahi degadu sinarĕ luho.

⁵ Lob alam dahis ving alam Yuda medekedi ving hir alam ggev in bĕ degevong paya vu Barnabas luho Paulus. Devong in bĕ dengis luho jaġ ġelĕng beluho denadiiġ. ⁶ Rĕġ luho denġo, lob deveya medeya distrik ngwĕ arĕ nebĕ Lukaonia medeya Lustra los Derbe los begganġ-bu sĕn denedo dus vu nyĕġ bĕp luu saga. ⁷ Bemĕm luho denĕr Bengĕ Nivesa rangah vu alam begganġ-bu pin saga.

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Lustra

⁸ Lob mehĕti nedo Lustra, su neggee meneya rĕ, in ata ġo yi to los vaha nipaya. ⁹ Mehĕ sĕnĕ nengġo Paulus nenĕr ġaġek, lob Paulus ġĕt yi niwĕġk geraġ ni bĕ ayo neya timu beyoh vu bĕ nivesa jaġ. ¹⁰ Lob nĕr ya niwĕġk bĕ, “Kwedi jaġ beġebare!” Lob mehĕ sĕnĕ kedi raġ pevis beggee meneya.

¹¹ Lob alam ngahiseġĕ delĕ ngaa sĕn Paulus vong agi, lob detahi loġ ayej Lukaonia nebĕ, “Anutu luu depĕo mehĕnon raġ bedeluġ yam vu hil!” ¹² Bedenĕr Barnabas bĕ hir anutu-kuungsĕn Seyus, log Paulus nenĕr ġaġek, om denĕr yi bĕ hir anutu-kuungsĕn Hermes.

¹³ Anutu-kuungsën Seyus yi dub ti nedo ya los nyëg böp sagu nenga, lob Seyus yi mehöneko-seriveng vunek vu burmakau nalu maluh la rak sesik beko meyam aggata avi in bë losho alam saga dengis bedebesi seriveng vu luho. ¹⁴ Loḵ sinarë Barnabas lu Paulus denḡo ḡaḡek sënë, lob luho ayoj maggin rot bedekweḡ hir röpröp, geluho deserög bedeya deloḡ ya alam vuheng atov bedetahi bë, ¹⁵ “Alam-e! Ham nevonḡin bë gwevonḡ va? Aluu mehönon meris mu nebë ham! Alu bë nanër Bengö Nivesa vu ham in ham gwevuu ham nḡaa kuungsën saga na geham peḡḡirin ham nom vu Anutu sën mala-tumsën degwa. Sën tung dob los yaḡek geloo los nḡaa pin sën nedo loḡ lo. ¹⁶ Yönon, wirek Anutu lë mehönon mu, gedevonḡ nḡaa pin yoh vu yö kwaj. ¹⁷ Rëḡ su vun yi rot in bë ham duḡin yi rë. Ḡaḡ nevonḡ nḡaa nivesa vesa vu ham mehönon. Nevonḡ hob neto vu ham, los nevonḡ beham nos anon neloḡ loḡ yi buk niröp. Nevonḡ nos vu ham nebë saga, lob vonḡ beham kwamin vesa.” ¹⁸ Luho devonḡ ḡaḡek saḡi bedenare saheng saheng rot in bë degërin alam saga besu debesi seriveng vu luho.

Detengwa Paulus Raḡ Ḡelönḡ

¹⁹ Loḡ alam Yuda vu Antiok los Ikonium deyam, lom deloḡ alam saga ahëj, lob ahëj sengën bedetengwa Paulus raḡ ḡelönḡ. Dekuung bë diiḡ ya, lom dedadii to meya dobnë. ²⁰ Lom alam sën denevonḡ ving lo yam detetup yi, rëḡ kedi raḡ beyah meya begḡanḡ. Log monbuk lom luho Barnabas kedi deya Derbe.

²¹ Luho denër Bengö Nivesa ranḡah vu nyëg sagu, lob alam nḡahiseḡë detu Yesu yi hur. Saga ḡgovek loḡ luho deyah Lustra los Ikonium, medetök yah Antiok vu distrik Pisidia ḡḡökin, ²² bedevo niwëëḡ loḡ Kerisi-yi-alam ayoj medeḡadu sir, log luho delev horek vu sir bë, “Ham nḡo ayomin na timu vu Kerisi niwëëḡ bemedo. Hil bë adoḡ na Anutu-yi-nyëg, rëḡ mu hil ḡaḡo maggin namuḡin rë.”

²³ Lob luho degḡooin alam la raḡ yoh vu begḡanḡ-bu pin saga in denatu ḡgev medeḡeḡin Kerisi-yi-alam, log ayej ḡḡërin nos gedejom raḡ in sir medetunḡ sir loḡ ya Mehöböḡ sën ayoj neya timu vu yi ḡgovek lo nema in bë ḡeḡin sir.

Paulus Luho Barnabas Deyah Antiok Ngwë Sën Neggëḡ Suria Lo

²⁴ Ḡgovek ya saga log luho deyoh ya distrik Pisidia medetök yah distrik Pampulia, ²⁵ lob luho denër Anutu yi ḡaḡek ranḡah ḡḡëḡ Perga. Ḡgovek, log luho deluḡ medeya Atalia. ²⁶ Loḡ tum luho deraḡ yaḡ vu Atalia, bedeyah medeya Antiok. Yiḡ Antiok saga sën wirek alam detunḡ luho loḡ Anutu nema in bë ḡeḡin luho geluho na degevonḡ yi huk sën luho denevonḡ rot begwëbeng aḡi. ²⁷ Log luho detök yah Antiok lom mëm desupin Kerisi-yi-alam pin, log luho deturin nḡaa pin sën Anutu nevonḡ vu luho lo ranḡah, gedenër bë Anutu tateḡin aggata vu alam-yu-ngwë bedeyoh vu bë ayoj na timu vu Yesu geving. ²⁸ Lob luho denedo buk nḡahiseḡë ving Kerisi-yi-alam sagu.

15

Kerisi-yi-alam Hir Supinsën Ḡḡëḡ Yerusalem

¹ Lob Kerisi-yi-alam la vu Yuda deluḡ medeya Antiok bedenër ḡaḡek vu arij lo bë, “Nabë ham su sepa doḡ Moses yi horek begwerah* navimin rë, og Anutu su rëḡ ḡeḡo ham nah rë!” ² Denër nebë sënë, lob Paulus lu Barnabas ahëj sengën rot vu sir bedevo ḡaḡek raḡ sir rot. Lob Kerisi-yi-alam degḡooin Paulus lu Barnabas raḡ, ḡalam la ving, in bë deḡaḡ medena Yerusalem bedebengwëḡḡ jaḡ ḡaḡek rahsën* navij geving sinarë nyëdahis losho alam ḡgev.

³ Devonḡ sir ya, lob ya deyoh aggata sën neyoh ya dob Ponisia lu Samaria lo, bedenër bengö vu Kerisi-yi-alam vu begḡanḡ-bu mahen mahen pin loḡ distrik luu saga bë alam dahis degḡërin ayoj yah vu Anutu. Lob arij lo ahëj nivesa in.

⁴ Lob ya detök ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam losho sinarë, ḡalam ḡgev, deḡo sir raḡ. Lob Paulus lu Barnabas denër nḡaa pin sën Anutu vonḡ vu luho lo vu sir. ⁵ Rëḡ alam Parisai* la sën ayoj neya timu vu Yesu lo deḡedi medenër yah bë, “Ham ḡwerah* navij, geham nanër vu sir nabë desepa doḡ Moses yi Horek geving, og mëm!”

⁶ Nebë saga lob sinarë nyëdahis losho alam ggev desupin sir in bë debengwëng jak medegero. ⁷ Medo denesap sir rak gagek hus adingsekë, loq mëm Pita kedi menër bë, “Arig lo! Ham rak ni bë wirek Anutu vo huk ggelek hil, log ggooïn sa rak in bë sa nanër Bengö Nivesa vu alam dahis in degenö bedevongë geving. ⁸ Anutu rak mehönon pin ayoj ni, lob vo Anon Vabuung vu sir, nebë sën vo vu hil lo, in bë tato nabë nelë sir nivesa. ⁹ Su vong huk ti vu hil gevongë huk agga ngwë vu sir rë. Gaq ayoj ya timu vu yi lob yik saga vong bayoj niveseek rak. ¹⁰ Ma ham bë seggi Anutu in va? Sën ham bë gwebë ngaa maggin saga jak Kerisi-yi-alam kwaj-ë! Gaq yik hil los hil kenud lo su ayoh vu bë kerë horek sagi geving rë. ¹¹ Gaq hil nehevongë ving bë Anutu neko hil yah vu yi rak Mehöböp Yesu yi semusemu, lob yik neko alam saga yah nebë saga ving.” ¹² Pita nër bë sënë, lob alam supinsën pin ayej ma, gedebë nengaj in Barnabas luho Paulus hir gagek sën luho deneturin ngaa böp aggagga pin bë Anutu vo niwëek vu luho beluho devongë vu alam-yu-ngwë lo.

¹³ Luho denër ggovek log Yakobus kedi menër bë, “Arig lo, ham gwengö sa gagek rë! ¹⁴ Simon nër vu ham bë Anutu yam vu alam-yu-ngwë muginsën nebë sënë in gooin sir vahi jak bedenatu yi alam. ¹⁵ Lob alam-denenër-gagek-rangahsën yik denër gagek timu nebë sënë. Sën neggëp loq Anutu-yi-kapiya nebë:

¹⁶ ‘Nahub rëk sëk nam,

lob Davit yi dub sën tamanö meto nedo lo, saga sëk dev jak nah gökin.

Yi ngaa pin sën petar ya lo, saga sëk bo mewis dok nah,

berëk medo nabë sën muginsën.

¹⁷⁻¹⁸ In mehönon vahi rëk desero Mehöböp.

Alam-yu-ngwë sën sengö hooïn sir rak in bë denatu sa ngaa lo pin.

Mehöböp sën vong begagek agi tök yam rangah wirek lo,

lob nër nebë sënë vu hil.’”

¹⁹ Log nër ving bë, “Om sa kwaq nevo bë hil su abo horek ngahisekë medeginengin alam-yu-ngwë sën deneggërin sir medeyam vu Anutu lo. ²⁰ Gaq mëm hil kevu kapiya ti na vu sir nabë su dega reggu sën alam denetungë netu seriveng vu anutu-kuungsën lo, gesu degevongë baggëb, log su dega reggu sën alam deneseyu kwaj medenediik lo, besu dega reggu nij kök. ²¹ Gaq hil ngo araq ni bë mehönon denedo yoh vu nyëg pin medenër Moses yi horek loq dub-supinsën-yi yoh vu Buk-sewahsën-yi* pin rot Beverup gwëbeng.

Dekevu Kapiya Ya Vu Alam-yu-ngwë Sën Denevongë Ving Lo

²² Lob sinarë losho alam ggev geKerisi-yi-alam pin dejoo gagek, log deggöoin hir mehö luu rak in bë luho dena Antiok geving Paulus lu Barnabas. Deggöoin Yudas sën arë ngwë nebë Barsabas geSilas, sën luho detu Kerisi-yi-alam hir ggev lo. ²³ Lom dekevu kapiya bedevo loq luho nemaj. Dekevu nebë:

He sinarë los alam ggev sën ham arimin lo he.

He kevu kapiya dus ti sagi yök vu he arimin lo ham sën ham alam-yu-ngwë vu Antiok los Suria, geKilisia.

²⁴ He hangö bë he alam la deyök bedenër horek ngahisekë vu ham bedevongë ham ayomin maggin rak geham kwamin neketul loq. Rëk he su anër vu sir bë degevongë nabë saga rë. ²⁵ He hangö gagek sagi, lob mëm he ayomin timu, gehe joo gagek ggovek gemëm he hooïn arimin luu sënë rak behevongë luho deneyök vu ham ving he arimin luu sën he ahëmin ving luho pangsën lo, Barnabas lu Paulus. ²⁶ Luho su deneggöneng in navij bë rëk malaj nama jak sën deneko hil Mehöböp Yesu Kerisi arë rak agi rë. ²⁷ Nebë sënë, lob he hevongë Yudas lu Silas deyök ving luho in bë mëm luho denanër gagek sagi jak avij geving vu ham. ²⁸ Anon Vabuung nër vu he, behe joo gagek bë he su getungë horek ngahisekë bedeginengin ham. Gaq yik horek sagi sën mëm ham sepa dok. ²⁹ Ham su gwa reggu sën alam denesis in bë degetungë seriveng vu anutu-kuungsën lo, geham su gwa reggu nij kök, geham su gwa reggu sën deneseyu kwaj medenediik lo, geham su gwevongë baggëb. Nabë ham gwegin ham besu gwevongë ngaa pin sagi rë, og rëk nivesa rot.

Ġaġek ggovek saga.

Anutu geving ham begeving he.

³⁰ Ggovek, log mēm Kerisi-yi-alam devonġ sir medeluġ medeya Antiok, bedesupin Kerisi-yi-alam pin ggēp sagu, log devo ƙapiya vu sir. ³¹ Detevin ƙapiya, lob kwaj vesa in ġaġek nivesa sēn neggēp loġ ƙapiya lo vo niwēek vu sir. ³² Lob alam-denenēr-ġaġek-ranġahsēn luu sēn Yudas lu Silas lo, denēr ġaġek nġahiseġē vu sir, bedevo niwēek vu sir bedēġadu sir ving. ³³ Luho denedo hus ading teka ggēp Antiok ggovek, loġ tum arij lo pin devonġ luho yah los ġaġek nahub, beluho deyah medeya vu alam sēn devonġ luho ya lo. ³⁴ [Rēġ Silas yō vonġ yoh vu kwa menedo Antiok.] ³⁵ Log Paulus lu Barnabas denedo Antiok, belosho alam vahi denetahu mehōnon medenenēr Mehōbōp yi Bengō Nivesa ranġah vu sir.

Paulus Luho Barnabas Devasuh Sir

³⁶ Buk la ya ggovek loġ Paulus nēr vu Barnabas bē, “Alu anah mana ġalē arid lo vu nyēġ pin rē, sēn wirek alu anēr Mehōbōp yi ġaġek vu sir lo. In alu ajaġ ni nabē denedo nivesa ma ma!”

³⁷ Lob Barnabas bē geġo Jon na geving luho. Jon sēn arē ngwē nebē Markus lo. ³⁸ Rēġ Paulus nēr bē, “Mehō sagi sēn wirek vuu aluu ggēp Pampulia gesu yam huk ving aluu rē lo, om alu su ġaġo yi na geving!” ³⁹ Lob luho denēr sir rot, lom devasuh sir beBarnabas ƙo Markus beluho deraġ yaġ bedeya Kupros. ⁴⁰ Log Silas ya ving Paulus geKerisi-yi-alam deketaġ vu Mehōbōp bē yi semusemu medo geving luho, log devonġ luho ya. ⁴¹ Luho ya deġo loġ distrik Suria los Kilisia, beluho devo niwēek loġ Kerisi-yi-alam vu sagu ayoj.

16

Timoti Ya Ving Paulus Luho Silas

¹ Ggovek log Paulus luho Silas ya deverup Derbe medeya Lustra ving. Lob Yesu yi hur ti nedo sagu arē nebē Timoti. Yuda avēh ti sēn ayo neya timu vu Yesu lo nalu yi, gamaġ Grik ti. ² Lob Kerisi-yi-alam vu Lustra los Ikonium denenēr Timoti bē mehō nivesa. ³ Paulus ahē ving Timoti bē na geving yi, lob ƙo yi merah* navi. In kwa vo bē alam Yuda sēn denedo agu, lob vonġ nebē sēnē in deraġ ni bē Timoti ama Grik, om rēġ dejuuk yi.

⁴ Lob detetuu aggata medeya deyoh vu begganġ-bu nġahiseġē, lob denevonġ ġaġek sēn sinarē los ggev deġoo vu Yerusalem lo vu Kerisi-yi-alam pin gedenēr vu sir bē desepa doġ. ⁵ Lob mēm Kerisi-yi-alam devonġ ving niwēek ata, log alam deneloġ yam ving sir yoh vu buk, besir nġahiseġē neraġ.

Paulus Lē Alam Masedonia Ti Loġ Pesepsēn

⁶ Devonġin bē dena distrik Asia* rēġ Anon Vabuung nēr in sir bē su dena denanēr Anutu yi ġaġek vu alam Asia*. Lom verup detetuu aggata meya deġo loġ distrik Prugia los Galata. ⁷ Lob ya deverup loġ distrik Musia hir den atov, lom kwaj nevo bē dedoġ na distrik Bitunia, rēġ Yesu yi Anon Vabuung nēr in sir. ⁸ Lob deyoh ya Musia hir den atov meya deto Troas. ⁹ Lob Paulus lē nġaa nebē pesepsēn loġ buk, geMasedonia ti nare getahi ya vu yi bē, “Ġēġok loo meġenam distrik Masedonia meġedoġ vu he!” ¹⁰ Paulus lē nġaa saga ggovek, log he pevis benesero yaġ in bē ajaġ mana loo vahi distrik Masedonia, in he raġ ni bē Anutu tahi he in bē he na nanēr Bengō Nivesa vu alam sagu.

Ludia Gġerin Yi Tu Kerisi Yi Hur Avēh Ti

¹¹ Lob he raġ yaġ vu Troas besesor maya Samotrakia. Log monbuk lob he ya verup Neapolis, ¹² baya verup Pilipi sēn alam Rom yam denedo loġ benyēġ bōpata kesuu begganġ-bu pin vu distrik Masedonia lo. Lob he nado buk la vu nyēġ saga. ¹³ Log Buk-sewachsēn-yi* lob he heto mayoh bēl nenga sēn neggēp dus vu begganġ agi aggata avi, behe ya matōġ vu nyēġ len teka sēn alam Yuda denesupin sir medenejom raġ loġ lo. Lob he tōġ raġ avēh la gedesupin sir medenedo bēl saga nenga, lob he heto nado ving sir manēr ġaġek ranġah vu sir.

¹⁴ Lob Tuatira avëh ti arë nebë Ludia ngo he gägek sagi. Avëh sënë nevonğ huk monë yi rağ tob mala sağap, geyö nejom rağ vu Anutu yoh vu buk. Nengo Paulus yi gägek lob Mehöböp ggërin ayo gebë nenga in. ¹⁵ Lob losho yi alam deripek bël ggovek loğ nër bë, “Bë ham gwelë nabë sayoğ neya timu vu Mehöböp yönon, og ham doğ nam medo sa begganğ.” Jij he niwëek ata nebë sënë, lob he su ayoh vu bë keyëh aye rë.

Paulus Luho Silas Deya Çarabus Pilipi

¹⁶ Buk ngwë lob tum he tetuu aggata maya nyëğ jomraksën-yi, loğ hur avëh ti töğ vu he loğ aggata. Mehöti bağo avëh sënë tu yi nğaa meris, lob yi avëh sënë yutöksën benenër gägek vunsën rangah. Lom avëh sagi ala neko monë böpata rağ yi huk yutöksën sënë. ¹⁷ Lob avëh sagi sepa he los Paulus metahi bë, “Anutu vavunë yi alam sënë yönon rot! Denenër aggata sën Anutu geğo mehönon nah lo tato vu hil!” ¹⁸ Avëh sënë nevonğ nebë sënë rağ buk, lob Paulus ni tebö rağ, lom ggërin menër vu memö nipaya bë, “Senër rağ Yesu Kerisi arë niwëek vu hong bë gedëein avëh sënë geğena!” Lob pevis bememö lëein avëh geto meya.

¹⁹ Lom avëh sagi ala lo pin delë bë hir bağosën degwa to meya, lob dejom Paulus luho Silas ahon mededadii luho ya telig vu alam ggev. ²⁰ Değo luho ya vu kiap log denër bë, “Alam Yuda luu sënë deyam in bë degevonğ bebeğö berup doğ hil nyëğ. ²¹ In denenër bë hil sepa doğ horek agga ti sën hil alam Rom hil su ayoh vu bë gevonğ ma sepa doğ rë lo.” ²² Lob alam pin deloğ vu sir medenër gägek rağ luho ving. Lob kiap kah luho hir tob ya in luho, log nër bedeveek luho rağ beggi. ²³ Deveek luho rot ggovek, log detunğ luho loğ ya çarabus gedenër niwëek vu mehö neğin begganğ çarabus bë geğin luho nivesa. ²⁴ Mehö saga ngo gägek niwëek sënë, lob tunğ luho loğ ya begganğ çarabus ayo peggo, gedevingin luho vahaj ahon rağ nğadoheng.

²⁵ Log buk vuheng rağ lob Paulus lu Silas medo denejom rağ los denevonğ raro vu Anutu, galam çarabus pin medo denenğo luho. ²⁶ Lob pevis bejemapi ggee böpata beggee rağ begganğ çarabus los mudeng pin, lob repinğ pin tahinin avuti, gesëng puh in alam çarabus pin. ²⁷ Lob mehö neğin çarabus kedi melë bë repinğ pin tahinin, lom kuung bë alam çarabus to deya pin, lom tur yi paëp-yu-anil in bë yö tetev yi benadiik. ²⁸ Rëğ Paulus tahi niwëek ya vu bë, “Su gebasap hong! In he pin nado!”

²⁹ Log mehö neğin çarabus tahi bedeğo ram yam. Log seröğ meluğ ya çarabus ayo, rëğ neggöneng rot genelëk, lob petev meneggëp loğ Paulus lu Silas vahaj. ³⁰ Log li luho to meyah dobnë genër bë, “Mehö böp luho! Sa gevonğ nabë va in Anutu geğo sa nah vu yi?”

³¹ Lob luho denër vu yi bë, “Ayom na timu vu Mehöböp Yesu, og rëğ Anutu geğo hong los hong alam geving nah vu yi.” ³² Lob mëm luho detatekin Mehöböp yi gägek rangah vu losho yi alam sën deneggëp loğ yi begganğ lo. ³³ Lob buk vuheng rağ rëğ ko luho beya meripek beggi niben. Lom pevis belosho yi alam pin deripek bël loğ yik buk saga. ³⁴ Log ko luho loğ yah yi begganğ ayo bevo nos vu luho, log losho yi alam ayoj tee yi in ayoj ya timu vu Anutu.

³⁵ Log heng to, lob kiap devonğ ahëvavu la ya medenër bë, “Ham gwëko mehö luu saga vër in çarabus bedenah bej!” ³⁶ Lob mehö neğin çarabus yah menër gägek sënë vu Paulus bë, “Kiap devonğ gägek yam bë melu nah. Om melu dëein begganğ çarabus na gemelu na los gägek nahub.” ³⁷ Rëğ Paulus nër vu sir bë, “Aluu alam Rom, rëğ alu su hevong nğaa nipaya ti in bë degetunğ aluu duğ na çarabus rë. Gağ yö desis aluu meris mu rağ alam pin malaj gedetunğ aluu yam çarabus. Log gwëbeng mağ bë degetii aluu vunsën geto mena? Ma rot! Yö denam medegeli aluu geto menah dobnë.”

³⁸ Lob ahëvavu değo gägek sënë meyah denër vu kiap lo, lob kiap denğo bë luho alam Rom yönon, lom deggöneng rot. ³⁹ Lob ya denër gägek nahub los kwaj paya vu luho gedeli luho to deyah dobnë. Log denër vu luho bë luho degevuu nyëğ sënë gedena. ⁴⁰ Lob luho to deya in begganğ çarabus, geto deyah Ludia yi begganğ, bedelë Kerisi-yi-alam bedenër gägek vahi vu sir in bë bo niwëek doğ ayoj. Log luho deya.

17

Alam Tesalonika Devonġin Bĕ Dengis Paulus Luho Silas

¹ Luho deya raḡ meya deverup Ampipolis, lob luho dekesuu nyĕġ sagi geya deverup Apolonia, bedekesuu geya deverup Tesalonika. Sĕn alam Yuda hir dub-supinsĕn-yi ti nedo lo. ² Lob Paulus vonġ ggĕkin yah nebĕ sĕn nevonġ yoh vu nyĕġ lo. Loḡ ya dub-supinsĕn-yi ving alam Yuda loḡ Buk-sewahsĕn-yi* metateḡin Anutu-yi-ḡapiya yoh vu soda lĕo vu sir. ³ Nĕr Anutu yi ḡaġek degwa tato getateḡin vu sir bĕ Anutu yĕ joo ḡaġek ggovek ya bĕ Kerisi duḡ nam dob beġeḡo ḡerus menadiiḡ, gekedi jaḡ nah ḡĕkin. Log nĕr bĕ, “Yesu sĕn senĕr bengĕ vu ham lo, saga Mehĕ sĕn Anutu ggooin raḡ in bĕ geḡo hil nah lo.”

⁴ Lob sir sĕn denġo yi ḡaġek lo la degġĕrin sir medesepa luho Silas. Galam Grik la sĕn denejom raḡ vu Anutu lo yu bĕpata detamuin luho. Lob avĕh los bengĕj-ggoreksĕn nġahiseḡĕ devonġ nebĕ sĕnĕ ving. ⁵ Rĕḡ alam Yuda ayoj sis yi rot in alam denesepa Paulus luho Silas, lob debaġo alam sĕn nijpaya beyuj-lul-ḡĕḡ lo la ggĕp telig, gedesupin mehĕnon nġahiseḡĕ rot beya deloḡ alam begġanġ saga ahĕj, bahĕj sengĕn raḡ bededun bĕpata verup. Ya degġĕrin Yason yi begġanġ medesero Paulus luho Silas in bĕ degeḡo luho geto dena dobnĕ vu alam. ⁶ Rĕḡ su detoḡ vu luho rĕ, lob dedadii Yason losho Kerisi-yi-alam vahi to deya dobnĕ bedeḡo sir ya denare loḡ kaunsor malaj, log detahi bĕpata bĕ, “Alam sĕn deneloḡ alam ahĕj yoh vu nyĕġ pin bĕ degevonġ paya lo, sĕn gwĕbeng deverup vu hil-ĕ. ⁷ Lob Yason sĕnĕ ḡo sir loḡ ya yi begġanġ. Alam saga sĕn denekeyĕh alam Rom hir mehĕ-los-bengĕ Sisar* yi horek, gedenenĕr bĕ mehĕ-los-bengĕ ngwĕ nedo arĕ nebĕ Yesu.” ⁸ Kaunsor losho alam pin denġo ḡaġek sĕnĕ lob newaj raḡ. ⁹ Lob denĕr beYason losho yi alam debaġo sir, gedenĕr vu sir bĕ degeġin Paulus luho Silas nivesa in su degevonġ bebeġo berup. Log delĕĕin sir medeya.

Paulus Luho Silas Devonġ Huk Vu Beroya

¹⁰ Loḡ pevis beKerisi-yi-alam devonġ Paulus lu Silas deya Beroya loḡ buk. Luho ya deverup Beroya, lob luho deloḡ ya alam Yuda hir dub-supinsĕn-yi ayo. ¹¹ Lob alam Yuda sĕn denedo Beroya agu sir alam nijvesa rot kesuu alam Yuda vu Tesalonika. In deḡo Anutu yi ḡaġek raḡ mahĕj ving. Detevin Anutu-yi-ḡapiya yoh vu buk in bĕ dejaḡ ni nabĕ luho denenĕr ḡaġek anon ma ma. ¹² Lob alam Yuda nġahiseḡĕ losho alam Grik los bengĕj-ggoreksĕn vahi ayoj ya timu vu Yesu. Sir maluh gavĕh.

¹³ Ggovek loḡ alam Yuda vu Tesalonika denġo Paulus bengĕ bĕ nenĕr Anutu yi ḡaġek ggĕp Beroya. Lob deya nyĕġ sagu, medetetuhin alam sagu in bĕ ahĕj sengĕn jaḡ vu Paulus losho alam sĕn denesepa yi lo. ¹⁴ Lob Kerisi-yi-alam depevis medevonġ Paulus ya loonĕ, geSilas lu Timoti denedo Beroya. ¹⁵ Lob alam sĕn deḡo Paulus ya aggata lo deli ya meto Atens gedeneyah, lom deḡo ḡaġek meyah denĕr vu Silas lu Timoti bĕ luho dena vu Paulus pevis.

Paulus Nĕr Ġaġek Ggĕp Atens

¹⁶ Paulus medo neġin luho ggĕp Atens, loḡ lĕ alam nyĕġ sagu bĕ denesepa loḡ hir anutu-kuungsĕn nġahiseḡĕ rot, lob ayo maggin rot. ¹⁷ Lob loḡ ya dub-supinsĕn-yi belosho alam Yuda denesap sir raḡ ḡaġek. Log nevengwĕnġ ving alam-yu-ngwĕ sĕn denejom raḡ ving alam Yuda lo ving. Log neya telig yoh vu buk menenĕr ḡaġek vu alam pin sĕn yam denedo lo.

¹⁸ Lob losho alam los kwaj bĕp la vu Epikurius hir dub, gela vu Stoik hir dub bedemehoo sir, lob denĕr bĕ, “Mehĕ ḡaġek jeggin jeggin saga bĕ nanĕr ḡaġek re?” Lob sir la denĕr bĕ, “Maḡ bĕ nanĕr alam nyĕġ la hir anutu!” Nĕr bĕ sĕnĕ in Paulus nĕr ḡaġek raḡ Yesu los kediraksĕn.

¹⁹ Lom deḡo Paulus ya hir begġanġ kaunsor ggĕp Ḳedu Ares medeloḡ tepĕḡ in yi bĕ, “Yoh vu bĕ he ḡanġo ḡaġek mewis sĕn ġenenĕr agi lo degwa? ²⁰ He hanġo honġ ḡaġek rĕḡ yĕ agga ti, om he hevonġin bĕ ḡanġo ḡaġek sagi los degwa!” ²¹ In yiḡ alam Atens

sogek ving alam nyëg ngwë sën yam denedo Atens lo pin su kwaj nevo ngaa ngwë rë. Gaḵ denedo in bë degenḡo ḡaḡek mewis medebengwëng jaḵ mu.

²² Lob Paulus nare loḵ kaunsor vu Ḷedu Ares vuheng atov genër bë, “Ham alam Atens! Seraḵ ham nimin bë ham kwamin vo anutu pin menëgin sir nivesa. ²³ Lob sa haḵo loḵ nyëg mehalë ham jepö sën ham netung in bë ham najom jaḵ vu sir lo. Lom sa halë jepö ti geham kwevu ḡaḡek raḵ neggëp nebë ‘Anutu sën hil duḡin lo yiyi’. Om anutu sën ham duḡin rëḵ ham nejom raḵ meris mu vu yi lo, sën gwëbeng sa bë nanër yi ḡaḡek vu ham.

²⁴ Anutu sën tung dob los ngaa aggagga pin sën denedo loḵ lo, og Anutu saga sën yi Mehöböḡp sën tu yaḡek los dob ala. Rëḵ su nedo loḵ dub sën mehönon denelev raḵ nemaj lo rë. ²⁵ Mehönon su deyoh vu bë dedoḵ vu yi rë, in su neraḵ vu in ngaa ti rë. Gaḵ yö vonḡ bemehönon denedo vesaj bemedo malaj netum, gevo ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁶ Lob vonḡ bemehönon pin depum raḵ degwa timu bedeyoh vu nyëg pin vu dob, geyö tung hir buk los den atov pin vorot. ²⁷ Nevonḡ ngaa nebë saga in bë mehönon pin kwaj bo Anutu ḡëp ayoj. Genabë desero yi, og rëḵ denatöḵ jaḵ yi, in su nedo ading in hil rë. ²⁸ Gaḵ hil nado vesad gemedo nahee los nehevong hil ngaa pin degwa raḵ yi timu. Nebë sën ham alam kwaj böḡp la denenër bë, ‘Hil degwa yi yönon!’ lo. ²⁹ Om nabë hil degwa Anutu, og hil su kwad bo nabë Anutu ni nebë ngaa sën mehönon denesemu raḵ goor ma seriva ma ḡelönḡ lo rë. ³⁰ Wirek sën mehönon duḡin Anutu lo, og Anutu yö lë ggovek ya rëḵ su kevoh sir ya rë. Rëḵ gwëbeng og nër niwëëḵ vu mehönon pin vu dob bë degërin sir. ³¹ Log yö ggooiin buk ti raḵ vorot in bë genḡo mehönon pin hir ḡaḡek mebo nyëvewen vu sir niröp. Lob yö ggooiin mehöti raḵ in huk sagi, gevonḡ yi mekedi raḵ yah vu bedub in bë tato vu hil nabë yik mehö lo sagi.”

³² Alam lo denḡo ḡaḡek bë alam-diiḵsën dekedu jaḵ nah vu bedub, lob vahi denöp raḵ yi, rëḵ vahi denër bë, “Nahub rëḵ ḡenanër ḡaḡek sënë gökin nah vu he behe ḡanḡo!” ³³ Denër ggovek log Paulus vuu sir geto meya. ³⁴ Rëḵ mu alam ti ti deggërin sir bayoj ya timu vu Yesu medetamuin Paulus medeya. Ti arë nebë Dionusius sën kaunsor Ḷedu Ares ti, log avëh ti arë nebë Damaris, galam la ving.

18

Paulus Vonḡ Huk Ggëp Korint

¹ Paulus nedo Atens ggovek log ya Korint. ² Lob töḵ vu Yuda ti arë nebë Akwila geyi nyëg Pontus. Luho venë Priskila yö söb devuu Itali gedeyam Korint, in alam Rom hir mehö-los-benḡo Klaudius yö tii alam Yuda pin bë degevu Rom gedena. Lob Paulus ya vu luho ³ in yik lööho hir huk timu, om nedo ving luho bemedo denesemu sël begganḡ-yi.

⁴ Lob Paulus neya Yuda hir dub-supinsën-yi pin menenër vu alam Yuda los alam Grik bë ayoj na timu vu Yesu. ⁵ Loḵ Silas luho Timoti vu Masedonia medeto, lom mëm Paulus nenër ḡaḡek yoh vu buk pin vu alam. Nër ḡaḡek niwëëḵ vu alam Yuda bë Yesu yik yi Mehö sën Anutu ggooiin raḵ in bë geḵo hil nah lo. ⁶ Rëḵ dekeyëh yi ḡaḡek gedenër pelë raḵ yi, lob Paulus tetëhin kebus to in yi tob log nër vu sir bë, “Bë ham malamin nama, og yö degwa vu ham, su sa ngaa rë. Gesa naya in sena vu alam-yu-ngwë.” ⁷ Lob lëëin dub-supinsën-yi geto meya meraḵ ya alam-yu-ngwë ti arë nebë Titius Yustus yi begganḡ benedo ving yi. Mehö sënë yi mehö nejom raḵ vu Anutu, lob yi begganḡ nedo dus vu Yuda hir dub-supinsën-yi. ⁸ Yuda hir dub-supinsën-yi ala arë nebë Krispus, lob losho yi alam deggërin sir bayoj ya timu vu Mehöböḡp. Galam Korint ngahiseḵë denḡo Paulus aye medevonḡ ving bederipek bël.

⁹ Log buk ti lob Paulus lë ngaa ti nebë pesepsën geMehöböḡp nër vu yi bë, “Su ḡëḡöneng! Gaḵ hongëḵ ḡenanër ḡaḡek rangah! Su ḡenajom hongë ahon! ¹⁰ Sa nado ving hongë, om mehöti su rëḵ ngis hongë rë, in alam ngahiseḵë vu nyëḡ böḡp sënë rëḵ denatu salam.”

¹¹ Lom mëm Paulus nedo Korint metatekin Anutu yi ḡaḡek vu sir yoh vu ta ti, gekwev nemadvahi-mevidek-ti. ¹² Rëḵ nahub geGalio tu alam Akaya hir kiap böḡp, lob loḵ buk saga alam Yuda denër ḡaḡek revuh ti gedëḵo Paulus ya ḡaḡek ggëp begganḡ-ḡaḡek-yi,

¹³ gedenĕr ġaġek tetuhinsĕn raġ yi bĕ, “Mehö sagi netahu alam bĕ denajom jaġ vu Anutu og desepa doġ aggata ngwĕ medekeyĕh he horek.”

¹⁴ Lob Paulus bĕ nanĕr ġaġek nah, rĕġ Galio nĕr vu alam Yuda muġin bĕ, “Ham alam Yuda, nabĕ ġaġek nipaya soġek ma, nġaa nipaya ti neggĕp vu mehö sĕnĕ yĕnon, og yoh vu bĕ mĕm sa ġango ham los ham ġaġek. ¹⁵ Gaġ nabĕ ham yam loġ tepĕġ in sa in ġaġek meris meris ma, raġ ham nġo ham degwa la, ma raġ ham alam Yuda nġo ham horek, og maam nöġ ġĕp! Ham nġo semu! Sa niġ lĕl bĕ sa su ġango ġaġek in nġaa nabĕ sĕnĕ!” ¹⁶ Log tii sir to deyah dobnĕ.

¹⁷ Nebĕ saga, lob tum alam Yuda deggĕrin yah beyö dejom hir dub-supinsĕn-yi ala ti arĕ nebĕ Sostenes ahon, bedeveek yi loġ begganġ-ġaġek-yi mala. Rĕġ Galio su nĕr ġaġek ti raġ sir rĕ.

Paulus Yah Antiok Vu Suria

¹⁸ Paulus nedo Korint hus ading teka ving rĕ, loġ jom Kerisi-yi-alam nemaj geraġ ya yaġ in na distrik Suria. Lob Priskila luho regga Akwila deya ving yi. Lööho detöġ ya Senkria, lob mĕm Paulus keping yu viis in buk yah verup loġ buk sĕn aye ggĕrin yi neggĕp Anutu mala wirek lo bĕ su rĕġ keping yu rĕ lo. ¹⁹ Log ya deverup Epesus lob vuu luho medenedo nyĕġ sĕnĕ, geyö ti luġ ya dub-supinsĕn-yi ayo menĕr ġaġek vu alam Yuda. ²⁰ Lob alam saga denĕr vu yi bĕ medo buk la geving sir rĕ, rĕġ su sepa loġ ayej rĕ. ²¹ Gaġ jom nemaj gesemu ġaġek vu sir bĕ, “Nabĕ Anutu su nanĕrin sa rĕ, og sĕġ nom berup vu ham buk ngwĕ gökin.” Log raġ ya yaġ ti ggĕp Epesus meya. ²² Yaġ ya meya nedo Sisarea, lob Paulus raġ ya Yerusalem bejom Kerisi-yi-alam nemaj, log mĕm luġ meyah Antiok.

Paulus Nĕko Loġ Nyĕġ Netu Beron Löö

²³ Paulus ya nedo buk la ggovek, log kedi raġ vu Antiok meyah beya meyoh vu distrik Galata los Prugia hir nyĕġ mahen mahen pin meya nevo ġadu loġ Kerisi-yi-alam pin ayoj.

Apolos Nĕr Yesu Bengö Rangah

²⁴ Lob Yuda ti vu Aleksandria yam nedo Epesus, arĕ nebĕ Apolos. Sĕn yi mehö-vengwĕngsĕn-yi, geyö raġ Anutu-yi-ġapiya ni nivesa rot. ²⁵ Detahu yi loġ Mehöböp yi aggata yö wirek vorot, gaġ Yesu og su raġ ni rĕ. Rĕġ ayo niwĕĕk in bĕ nanĕr bengö rangah, lob nĕr niröp rot vu sir. Gaġ mĕm Jon og mĕm lĕ yi buk sĕn neripek alam raġ bĕl lo raġ mala, ²⁶ om mĕm mehö saga nĕr los ayo niwĕĕk ata loġ alam Yuda hir dub-supinsĕn-yi. Loġ mĕm Priskila luho Akwila denġo yi lob mĕm deġo yi ya vu luho beluho denĕr Kerisi yi aggata tato niröp rot vu yi.

²⁷ Lob nahub ġApolos kwa vo bĕ na Akaya, lob Kerisi-yi-alam vu Epesus deyoġek in aye bĕ gevong nabĕ sĕnĕ, lom dekevu ġapiya vu Yesu yi hur vu Akaya bĕ degeġo yi jaġ. Apolos töġ ya Akaya lob Anutu vong semusemu vu yi beloġ vu alam sĕn ayoj neya timu vu Yesu lo niwĕĕk rot. ²⁸ In niwĕĕk rot benĕr yah bedahun alam Yuda hir ġaġek raġ alam pin malaj, getato vu sir bĕ Anutu-yi-ġapiya nĕr meneggĕp rangah nebĕ Yesu yiġ yi Mehö sĕn Anutu ggooin raġ in bĕ geġo hil nah lo.

19

Paulus Vong Huk Vu Epesus

¹ Apolos nahĕn nedo Korint, gePaulus yoh ya distrik Asia* vuheng atov metöġ ya Epesus, lob töġ raġ Kerisi-yi-alam la ggĕp sagu. ² Lob loġ tepĕġ in sir bĕ, “Sĕn ham ayomin ya timu vu Yesu lo, lob maġ Anon Vabuung loġ yam ggĕrin ham ayomin ving-a?” Loġ denĕr yah vu bĕ, “Ma! Mehöti su nĕr Anon Vabuung ti bengö mehe hangö rĕ.” ³ Lob Paulus loġ tepĕġ yah ggökin bĕ, “Log deripek ham raġ bĕl nebĕ tena?” Lom denĕr yah vu bĕ, “Deripek he nebĕ sĕn Jon neripek alam lo.”

⁴ Lom Paulus nĕr yah bĕ, “Wirek Jon nĕr vu alam bĕ degĕrin ayoj bedejipek bĕl, log nĕr vu sir ving bĕ nahub rĕġ ayoj na timu vu mehö sĕn rĕġ tamuĭn yi menam lo. Mehö sagi arĕ nebĕ Yesu.” ⁵ Denġo Paulus yi ġaġek saga lob denĕr meripek sir raġ Mehöböp Yesu arĕ. ⁶ Lob Paulus bĕ nema raġ sir, lob pevis bAnon Vabuung loġ yam ggĕrin ayoj medenĕr

alam nyög ngwë ayej aggagga, bedenener ġaġek nebë alam-denenër-ġaġek-ranġahsën.
⁷ Sir yoh vu nemadluho bemaġ videk luu.

⁸ Log Paulus loġ ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi betatekin Anutu-yi-nyög degwa ranġah vu sir bejij sir yoh vu kwev löö. ⁹ Rëġ alam la ayoj niwëëk rot gesu denevonġ ving rë. Gedenener ġaġek nipaya raġ Mehöböp yi aggata raġ alam malaj. Lob tum Paulus kehe yi in sir geya, lob ko alam sën denesepa loġ yi ġaġek lo raġ menenër ġaġek vu sir yoh vu buk pin ggëp Turanus yi dub-tatekinsën-ġaġek-yi. ¹⁰ Bevonġ nebë sënë yoh vu ta luu, lob alam Yuda los Grik pin sën denedo Asia* lo denġo Mehöböp yi ġaġek.

Ġaġek Raġ Siva Nalu Maluh Lo

¹¹ Anutu vonġ nġaa böp böp loġ Paulus nema, ¹² lob tum alam deneko agesip los tob la sën Paulus navi neraġ lo beya denetunġ raġ alam nijraksën, lob hir niraksën nemaya. Gememö to deneya in sir la ving.

¹³ Log alam Yuda sën denevenġev raġ tupaak medeneko loġ nyög pin in bë degetii memö na in alam gedegeko monë jaġ lo la denër Mehöböp Yesu arë gedeneseggi in bë degetii memö na in alam. Bedenenër bë, “Ham gwevonġ noh vu sayeġ in sa nanër vu hong raġ Yesu arë sën Paulus nër ġaġek raġ yi lo!”

¹⁴ Lob alam Yuda hir alam-deneko-seriveng hir ggev ti arë nebë Siva, lob nalu lo nemadvahi-bevidek-luu denevonġ huk nebë sënë. ¹⁵ Rëġ memö nër yah vu sir bë, “Yesu saga seraġ ni. Geseraġ Paulus ni ving. Gaġ mu ham re lo?” ¹⁶ Lob mehö sën memö negwanġ ya yi lo, pesönġ ggök sir gesis sir pin bekweeġ hej tob bedeko nipaya rot, bedepiv kök medeveya meto deyah dobnë los ahëj töksën. ¹⁷ Ggovek rëġ alam Yuda los Grik pin sën denedo Epesus derak nġaa sënë ni, lob sir pin deggöneng böpata gedeko Mehöböp Yesu arë raġ. ¹⁸ Log alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo vahi deyam ving medenër sën denetunġ bu raġ nġaa pin lo ranġah gedevuu ya. ¹⁹ Galam nġahi sën denevonġ parahek los naböö lu nġaa lo desupin hir ġapiya parahek los naböö yi gedevesi raġ ya nengwah raġ alam pin malaj. Lob detevin ġapiya sënë yi monë sën denebaġo raġ lo, lob yoh vu monë ġahis 50,000. ²⁰ Lob Mehöböp yi huk niwëëk raġ nebë sënë genetato yi niwëëk bë yi böpata bekesuu.

Alam Dahis Depemëġin Kerisi-yi-alam

²¹ Paulus lë nġaa pin saga ggovek, log kwa vo bë na distrik Masedonia los Akaya loġ mëm nah mena Yerusalem. Nër bë, “Sena sagu govek rë, loġ sena ġalë Rom geving.” ²² Lob vonġ yi mehö luu sën deneloġ vu yi lo demuġin medeya distrik Masedonia, Timoti lu Erastus. GePaulus yö ti nahën nedo ggëp distrik Asia*.

²³ Lob loġ buk saga, alam demehoo sir in Yesu yi aggata gebë dengis sir raġ degwa nebë sënë: ²⁴ Mehöti arë nebë Demetrius nedo belosho yi hur nġahiseġë denesemu nġaa raġ seriva. Denesemu anutu-avëh-kuungsën Artemis yi dub ġenu mahen mahen raġ seriva in alam debaġo. ²⁵ Lob Demetrius sënë supin yi hur pin ving alam sën yik denevonġ huk nebë agi genër vu sir bë, “Alam-e! Ham nġo raġ ni bë hil nehaġo monë nivesa raġ hil huk seriva sënë. ²⁶ Lob ham raġ ni ving nebë mehö sën Paulus lo loġ alam nġahiseġë rot ahëj, beggërin ayoj raġ yi ġaġek sën nenër nebë anutu pin sën hil nesemu raġ nemad lo, saga og su anutu anon rë. Lob su vonġ nebë sënë vu hil Epesus mu rë, gaġ vonġ yoh vu distrik Asia* pin ving. ²⁷ Lob Paulus yi ġaġek sagi su rëġ gevonġ balam degeruu demij vu hil huk-monë-yi sënë mu rë. Gaġ rëġ dahun anutu-avëh böp Artemis yi dub vabuung sënë na geving. Gwëbeng alam distrik Asia* los alam vu dob pin deneko arë raġ, rëġ mu nabë Paulus medo nanër ġaġek nabë saga, og rëġ hil anutu-avëh böpata los niwëëk sënë rëġ natu nġaa meris barë nama na.”

²⁸ Denġo ġaġek sënë lob ahëj sengën böpata rot gedetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!” ²⁹ Detahi böpata rot nebë saga galam pin vu nyög saga dereseeh rur böpata mekedi deya. Dekedi loġ ti medeserög medeya begganġ-supinsën-yi, lob dejom Gayus luho Aristarkus ahon mededadii luho ya ving sir. Luho vu distrik Masedonia rëġ luho deyam ving Paulus. ³⁰ Paulus vonġin bë begi na sir vuheng benanër ġaġek vu sir,

rĕk Yesu yi hur deggĕrin yi. ³¹ Log alam distrik Asia* hir ggev bĕp la, og losho Paulus yĕ denerak nij, om devong ġaġek ya vu yi ving bedenĕr niwĕĕk vu yi bĕ su doġ na beggang-supinsĕn-yi.

³² Lob alam ngahiseġe saga deneketul loġ rot, in sir vahi denetahi ġaġek agga ti gevahi denetahi agga ngwĕ, lob alam vahi su deraġ ġaġek sĕn desup sir in lo degwa ni rĕ. ³³ Lob alam Yuda derot Aleksander ya nare malaj galam vahi denĕr bĕ mĕm yĕ neraġ ġaġek degwa ni. Lom Aleksander varah nema raġ gebĕ nanĕr ġaġek tato vu sir. ³⁴ Rĕk ma gederak ni bĕ yi Yuda ti, lob sir pin ayej loġ ti gedenetahi rot bĕ, “Hil Artemis vu Epesus yi bĕpata rot!” Detahi nebĕ saga yoh vu nyĕġ mala luu.

³⁵ Medo denevong medenevong, loġ mĕm mehĕ sĕn tu nyĕġ bĕp Epesus hir ggev benekevu hir ġaġek lu ngaa lo vong bededuj ma, log nĕr vu sir bĕ, “Ham alam Epesus! Mehĕ re rĕk duġin nyĕġ bĕp Epesus nabĕ neġin avĕh bĕp Artemis yi dub los ġenu ġelong sĕn luġ yam vu yaġek lo? ³⁶ Mehĕti su yoh vu bĕ keyĕh ġaġek sagi rĕ. Om ham ayemin nama, geham su pevis megwevong ngaa ti. ³⁷ Ham ngo ġo mehĕ luu sĕnĕ yam, rĕk mu luho su deggodeġ dub yi ngaa ti rĕ. Geluho su denĕr pelĕsĕn raġ hil anutu-avĕh rĕ, gema! ³⁸ Om nabĕ Demetrius losho yi hur hir ġaġek ti neggĕp vu mehĕti, og buk-ġaġek-yi neggĕp. Gekiap bĕp nedo. Om yĕ rĕk genġo hir ġaġek. ³⁹ Genabĕ ham ġaġek la nahĕn neggĕp, og ham semu doġ supinsĕn yi buk nirĕp. ⁴⁰ Rĕk mu alam Rom rĕk denanĕr hil nabĕ hil hevong begĕ verup gwĕbeng gedegwa ma! Genabĕ dedoġ tepĕk in hil in supinsĕn nipaya sĕnĕ degwa, og ġaġek ti su neggĕp in bĕ hil rĕk nanĕr doġ nah vu sir rĕ!” ⁴¹ Mehĕ sĕn nekevu ġaġek lu ngaa lo nĕr nebĕ sĕnĕ, log kevoh supinsĕn ya bedeketĕkin sir.

20

Paulus Ya Meġo Loġ Distrik Masedonia Los Grik

¹ ġaġek sĕnĕ ahĕ yes raġ ggovek, log Paulus supin Yesu yi hur lo deyam vu yi, menĕr ġaġek vahi vu sir in bĕ bo niwĕĕk doġ ayoj. Log jom nemaj geya raġ beya distrik Masedonia. ² Ya meyoh vu nyĕġ pin menĕr ġaġek ngahiseġe in ġadu Kerisi-yi-alam beya verup dob Grik, ³ lom nedo sagu yoh vu kwev lĕo ggovek, log bĕ jaġ yaġ mena Suria. Rĕk ngo bĕ alam Yuda dejoo ġaġek bĕ dengis yi menadiiġ, lom sepa vaha meyoh distrik Masedonia beyah. ⁴ Yah log Purus nalu Sopater vu Beroya, gAristarkus lu MonSekudus vu Tesalonika, geGayus vu Derbe, geTimoti, geTukikus luho Tropimus vu distrik Asia*, bedeneya ving yi. ⁵ Alam sĕnĕ demuġin meya deneġin alu Paulus vu Troas. ⁶ Log alu halĕ Buk-ggĕksĕn-yi* ggovek log alu hevuu Pilipi galu araġ yaġ maya. Alu aya buk nemadvahi loġ mĕm atĕġ ya vu sir ggĕp Troas behe nado soda ti.

Etikus Vĕs Vu Troas Loġ Vesa Loġ

⁷ Lob Buk-sewahsĕn-yi* sehuksĕn, lob he supin he in bĕ aġa nos los Pasa. Lob Paulus nĕr ġaġek vu alam, in monbuk og bĕ na jaġ. Lob nĕr ġaġek hus ading rot vu sir bebuk vuheng raġ. ⁸ Lob detaggi loġ ram ngahiseġe benare loġ beggang ayo vavunĕ sĕn he nasupin he loġ lo. ⁹ Lob maluh maġĕm ti arĕ nebĕ Etikus nedo raġ veluung avi ayĕong yi, gePaulus nenĕr ġaġek hus ading rot vu sir. Lob Etikus mala neggĕp rot, lob ggĕp yiing lom vĕs vu beggang ayo ti sĕn tĕb netu lĕo vu vavunĕ lo, beyam dob. Lob deluġ meya devĕr yi raġ rĕk diiġ. ¹⁰ Loġ Paulus luġ meya tabuu mehĕ maġĕm saga genĕr bĕ, “Ham su newamin jaġ, in anon nahĕn nedo loġ yi.”

¹¹ Lob Paulus raġ yah vavunĕ belosho alam saga debu brĕt medegga. Ggovek loġ nĕr ġaġek hus adingseġe vu sir rot benyĕġ heng, log ya raġ. ¹² Gedĕko maluh maġĕm sĕnĕ medeya. Rĕk su diiġ rĕ genedo vesa, lob kwaj vesa raġ yah.

Paulus Vu Troas Meya Miletus

¹³ Paulus nĕr muġin bĕ noh dob mena geto Asos, lob mĕm he ġaġo yi jaġ nom yaġ vu sagu. Lob he raġ yaġ bamuġin baya neheġin yi ggĕp Asos. ¹⁴ Loġ Paulus yĕk to metĕk vu he, lob he haġo yi raġ yom yaġ mehe los aya Mitulene. ¹⁵ He kesuu Mitulene gaya,

lob he hĕp benyĕg heng, gehe ya verup dus vu Kios. Log he ya bebuk loĵ yah geheng, lob mĕm he ya matōĵ ya Samos. Loĵ he hĕp yah beheng to, log mĕm he ya matōĵ ya Miletus. ¹⁶ Paulus kwa vo vorot bĕ kesuu Epesus gena in nilĕl bĕ su medo distrik Asia* pangŕsĕn. Gaĵ bĕ pevis in kwa vo bĕ gelĕ Buk-supinsĕn-yi sĕn denenĕr bĕ Pentikos lo, gĕp Yerusalem.

Paulus Jom Alam Epesus Nemaj

¹⁷ He tōĵ ya Miletus, log Paulus vong ġaġek ya Epesus in Kerisi-yi-alam hir ggev lo bĕ denam vu yi. ¹⁸ Deverup vu yi lob nĕr vu sir bĕ, “Ham ngo raĵ ngaa pin sĕn sa nehevong witek loĵ sĕn sa nahĕn neverup mewis ggĕp distrik Asia* lo ni. ¹⁹ Ham raĵ ni bĕ alam Yuda dejoo ġaġek vunsĕn beron ngahiseĵĕ in bĕ dengis sa, lob saga vo maggin vu sa pangŕsĕn. Rĕĵ sa su haĵo sa raĵ rĕ, gaĵ sa malaġ ruĵ keseh in Mehōbōp yi huk gesa medo nehevong. ²⁰ Sa su vun ġaġek nivesa ti rĕ, gaĵ senĕr rangah behevong ngaa pin in bĕ doĵ vu ham. Gesenĕr rangah vu ham loĵ ham supinsĕn, geloĵ ham begganġ ayo ving. Besagaĵ ham raĵ ni. ²¹ Senĕr ġaġek niwĕĕk raĵ buk vu alam Yuda, gevu alam Grik in degĕrin ayoj nah vu Anutu, gayoj na timu vu hil Mehōbōp Yesu. ²² Om ham gwengō rĕ! Anon Vabuung negejiin sa bĕ sena Yerusalem. Lob maĵ va rĕĵ natōĵ vu sa vu sagu? Sa duġin. ²³ Rĕĵ Anon Vabuung tateĵin vu sa yoh vu nyĕg pin sĕn seya lo meseraĵ ni bĕ sĕĵ natōĵ vu ĵarabus gengaa maggin ngahiseĵĕ rĕĵ degĕnengin sa. ²⁴ Rĕĵ sa su kwaġ nevo navig sĕnĕ bĕ ngaa anon rĕ. Sa su nig wĕĕk ata bĕ najom ahon rĕ, gaĵ sa bĕ sepa doĵ aggata sĕn sa nesepa loĵ lo, benama na rĕ. Sa bĕ semu huk sĕn sa haĵo vu Mehōbōp Yesu lo na. Huk sĕn sa nanĕr Bengō Nivesa jaĵ Mehōbōp yi semusemu lo. ²⁵ Om ham gwengō rĕ! Witek seyōĵ vu ham besa haĵo loĵ menanĕr ġaġek raĵ Anutu-yi-nyĕg. Rĕĵ gwĕbeng seraĵ ni bĕ ham su rĕĵ gwelĕ sa malaġ gōkin nah rĕ. ²⁶ Nebĕ saga, om gwĕbeng sa bĕ nanĕr vu ham nabĕ: Nabĕ ham ti nadiiĵ bemala nama, og su degwa vu sa rĕ, ²⁷ in sa su hōneng rĕ, gaĵ sa tateĵin Anutu kwa pin los dahis vu ham. ²⁸ Om ham gweġin ham nivesa, gegweġin Kerisi-yi-alam vahi geving, in Anon Vabuung ggooiin ham raĵ tu alaj. Ham gweġin ham nivesa beham gweġin Mehōbōp yi alam sĕn yō baġo sir raĵ niĵōĵ lo geving. ²⁹ In seraĵ ni bĕ sĕĵ ġevuu ham gesena, log rĕĵ alam ġaġek kuungsĕn la nabĕ anōō bemĕn nij paya rĕĵ desarōmin sir geving ham, lob degevong paya vu Kerisi-yi-alam. ³⁰ Geham ggev la rĕĵ dekedi medenanĕr ġaġek kuungsĕn la in dedadii Kerisi-yi-alam nah detamuin sir. ³¹ Om ham gweġin ham noh vu buk. Ham kwamin bo nabĕ sa tato aggata nirōp vu ham buk los rangah yoh vu ta lōō. Gesa nasu in ham pin ti ti.

³² Lob gwĕbeng sa hetunġ ham loĵ ya Anutu nema, geloĵ yi ġaġek semusemu ayo, lob saga yoh vu bĕ bo niwĕĕk vu ham gemĕm ham rĕĵ gweĵo ngaa nivesa vesa pin sĕn Anutu rĕĵ gevong vu alam pin sĕn yō ggooiin sir raĵ tu yi alam lo. ³³ Sa su malaġ anon in mehōti yi seriva ma goor ma tob lu ngaa ti rĕ. ³⁴ Gaĵ ham ngo raĵ ni bĕ sa nemaġ sĕnĕ yō jom huk beloĵ vu sa in ngaa sĕn sa naraĵ vu in lo. Geneloĵ vu alam sĕn denesepa sa lo ving. ³⁵ Sa nehevong huk nebĕ sĕnĕ in tato vu ham nabĕ hil ġevong huk niwĕĕk in hil adoĵ vu alam seĵĕj masĕn. Gehil kwad bo ġaġek sĕn Mehōbōp Yesu yō nĕr lo nebĕ, ‘Mehōti sĕn nabĕ bo ngaa vu mehō ngwĕ, gesu kwa bo nabĕ rĕĵ geĵo nyĕvewen doĵ nah rĕ lo, og kwa vesa rot kesuu kwa-vesasĕn sĕn kwa vesa in ngaa sĕn mehō ngwĕ denevo vu yi lo.’”

³⁶ Paulus nĕr ġaġek saga ggovek, log yun lus gejom raĵ ving alam ggev pin. ³⁷ Lob sir pin desu rot gedĕkebi Paulus ahon gedemul* yi in bĕ rĕĵ ġevuu sir gena. ³⁸ Ayoj maggin rot in Paulus nĕr bĕ su rĕĵ degelĕ yi gōk nahin rĕ. Log mĕm deĵo yi meya detunġ raĵ ya yaġ.

21

Paulus Raĵ Ya Yaġ In Na Yerusalem

¹ He hevuu sir gehe raĵ ya yaġ maya, baya heto sesor nirōp maya Kos. Geheng to lob he ya rot batōĵ ya Rodos. Lob he kesuu Rodos gehe ya verup Patara. ² Lob he tōĵ raĵ yaġ ti vu saga geneya los Ponisia. Lob he raĵ ya baya. ³ He ya heto halĕ Kupros neggĕp ya los

he nemamin ķej, lob he kesuu gaya rot baya neto nyĕg bĕp Suria malok ya Ture. In yaĕg bĕ getunĕ ĕupeķ duk ĕep nyĕg sagu.

⁴Lob he ya matok rak Kerisi-yi-alam la vu sagu, lob he nado soda ti ving sir. Lok Anon Vabuung vĕr kwaj lob denĕr vu Paulus bĕ su na Yerusalem. ⁵Rĕķ ma gehe buk ggovek ya, lob he hevuu nyĕg sagu gaya, lob Kerisi-yi-alam pin ving hir avĕh los hur mahen deli he vu begganĕ ya loo nenga. Lob he yun lupin ggĕp loo nenga genajom rak. ⁶Log mĕm he jom nemamin, log he rak ya yaĕg baya gedeyah bej.

Agabus Nĕr Ĝaĕek Ranĕah Rak Paulus

⁷He rak yaĕg bekesuu Ture gaya rot batok ya Petolemais. Lob he jom Kerisi-yi-alam lo nemaj gehe nado buk ti ving sir. ⁸Lob monbuk lob he vu Petolemais batok ya Sisarea, behe lok ya sinarĕ Pilip yi begganĕ benado ving yi. Alam nemadvahi-bevidek-luu sĕn delok vu sinarĕ nyĕdahis in nos vu Yerusalem wirek lo ti yi. ⁹Lob nalu avĕh avo lubeluu sĕn maluh su dehov sir rĕ lo, lob sir avĕh-denenĕr-ĕaĕek-ranĕahsĕn.

¹⁰He nado Sisarea buk la ving rot, lob mehĕ-nenĕr-ĕaĕek-ranĕahsĕn ti arĕ nebĕ Agabus vu distrik Yudea meluk meyam Sisarea. ¹¹Yam in bĕ gelĕ he, lom ko Paulus yi ĕabi beduu yĕ vaha los nema rak, log nĕr bĕ, "Anon Vabuung nĕr bĕ, 'Alam Yuda vu Yerusalem rĕķ denaduu ĕabi sĕnĕ ala nabĕ sĕnĕ, log rĕķ debo yi dok na alam-yu-ngwĕ nemaj.'" ¹²He hanĕo nebĕ sĕnĕ, lob he los alam pin sĕn he nado lok begganĕ ti saga lo anĕr niwĕĕk vu Paulus bĕ su jaķ mena Yerusalem. ¹³Lok Paulus nĕr ĕaĕek yom vu he bĕ, "Nebĕ va sĕn ham nesu benevonĕ mesayoĕ maggin neraķ-ĕ? Seyoh vu bĕ sena ķarabus. Gaķ nabĕ sa nadiik in Mehĕbĕp arĕ geving ĕep Yerusalem, og yik yoh vu ving!" ¹⁴Lom he su ayoh vu bĕ rĕķ aĕĕrin kwa rĕ, om sĕn he ayemin ma, gehe nĕr bĕ, "Om maam anon jaķ noh vu Anutu kwa!"

¹⁵Ggovek log he semu nĕaa nĕaa lok, garaķ maya Yerusalem. ¹⁶Lob Kerisi-yi-alam la vu Sisarea desepa he bedeli he ya vu mehĕ sĕn he bĕ ana medo geving yi lo. Yi Kupros ti barĕ nebĕ Menason, sĕn yĕ vonĕ ving wirek nyĕmuĕinsĕn lo. ¹⁷He tok ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam deķo he rak los kwaj vesa. ¹⁸Gemonbuk lob Paulus ya ving he, behe ya halĕ Yakobus. Lob alam ggev pin denedo ving yi. ¹⁹Paulus jom nemaj ggovek, log turin huk pin sĕn Anutu ĕadu yi bevonĕ vu alam-yu-ngwĕ lo los dahis vu sir.

Paulus Nĕo Alam Ggev Hir Ĝaĕek Beya Dub Ayo

²⁰Denĕo lob deķo Anutu arĕ rak, lok tum denĕr vu yi bĕ, "Ari! Ĝeraķ ni bĕ alam Yuda rak negĕp mehĕmehĕ detu Kerisi-yi-alam ggovek ya, lom denesepa lok horek sĕn Moses ko aĕi niwĕĕk ata. ²¹Rĕķ denenĕo bĕ ĕenenĕr vu alam Yuda sĕn denedo ving alam-yu-ngwĕ lo bĕ degevuu Moses yi horek na, geĕenenĕr bĕ su degerah* naluj navij, gesu desepa dok nĕaa wirek hen gĕkin. ²²Om hil rĕķ ĕevonĕ nabĕ va? Yĕnon rot, rĕķ deĕenĕo ĕaĕek nabĕ ĕeyam ggovek ya. ²³Om ĕepevis begwevonĕ nĕaa noh vu sĕn he bĕ nanĕr vu honĕ aĕi. He alam lubeluu denĕr ĕaĕek ti venuh negĕp Anutu mala. ²⁴Om gweķo alam saga, beĕesepa dok horek pin sĕn gevonĕ beham nimin veseek jaķ ĕep Anutu mala lo, gegwetunĕ monĕ natu seriveng in sir gedekeping yuj viis na. Gwevonĕ nabĕ sĕnĕ, og alam pin rĕķ deķaķ ni nabĕ ĕaĕek sĕn denenĕr rak honĕ lo, og anon ma. Gemĕm yĕ rĕķ deķaķ ni nabĕ ĕenesepa lok Moses yi horek ving. ²⁵Gaķ alam-yu-ngwĕ sĕn detu Kerisi-yi-alam lo, og hil ķevu ĕapiya ya vu sir ggovek ya banĕr ĕaĕek sĕn hil ajoo wirek lo vu sir bĕ: Deĕĕin sir nivesa, gesu dega reggu sĕn alam denesis in bĕ deĕetunĕ seriveng vu anutu-kuungsĕn lo, gesu dega ķok, gesu dega reggu sĕn alam deneseyu kwaj medenediik lo, gesu degevonĕ bagĕb."

²⁶Nebĕ saga, lob Paulus ko alam saga monbuk belosho desepa lok horek pin sĕn gevonĕ benij veseek jaķ ĕep Anutu mala lo. Log lok ya dub-vabuung-bĕp ving benĕr buk sĕn buk-niveseeksĕn-yi govek na lo tato vu alam-denĕķo-seriveng lo. Buk sĕn deĕetunĕ seriveng balam-denĕķo-seriveng debesi jaķ jepĕ vu sir lo.

Alam Yuda Deĕom Paulus Ahon Lok Dub Ayo

²⁷ Buk-niveseeksën-yi nemadvahi-bevidek-luu saga dus raḵ bē nama na, loḵ alam Yuda la vu distrik Asia* delē Paulus genedo loḵ dub-vabuung-böp ayo, lob deloḵ alam pin ahēj bahēj sengēn raḵ. Lob dekedī dejom Paulus ahon ²⁸ gedetahi bē, “Ham alam Israel, ham doḵ vu he! In mehō sagi nenēr vu alam yoh vu nyēg pin bē dedahun hil hed alam los hil horek gedub-vabuung-böp sagi geving. Beḵo alam Grik la loḵ yam dub-vabuung-böp sēnē ving bevong paya vu nyēg vabuung sēnē!” ²⁹ Denēr nebē sēnē in delē Tropimas vu nyēg böp Epesus genedo Yerusalem ving Paulus, lob dekuung bē Paulus ḵo yi loḵ ya dub ayo ving.

³⁰ Nebē saga, lob alam Yerusalem pin ahēj sengēn raḵ, lob deserög beya dejom Paulus ahon, gededadī to meyah in dub-vabuung-böp. Gedepevis bedevhīi dub yi reping pin.

Alam-begö-yi Vu Rom Deḵo Paulus Medeya Hir Ḷatum Ayo

³¹ Devonḡin bē dengis Paulus menadiik, rēḵ bengö ya verup vu Rom hir alam-begö-yi losho alaj bē begö verup beyoh vu Yerusalem pin. ³² Lob pevis beḵo alam-begö-yi la, geyi kapten, bedeserög medelūḵ medeya vu sir. Yuda delē alam-begö-yi losho alaj, lob devuu Paulus gesu desis rē. ³³ Lob alam-begö-yi alaj ya dus bejom Paulus ahon genēr vu yi alam-begö-yi bededuu ahon raḵ sēng luu.

Log loḵ tepēḵ in sir bē, “Mehō re sēnē? Vong va paya?” ³⁴ Rēḵ alam yu böpata, om detahi ḡaḡek ya niḵelap bededun böp rot. Lob alam-begö-yi alaj su yoh vu bē genḡo ḡaḡek degwa nivesa rē, lom nēr vu alam-begö-yi bē degeḵo Paulus doḵ na hir ḵatum ayo. ³⁵ Lob Paulus ya verup dus vu ḵatum sēnē yi lēl lob alam nij wēēḵ rot bē dengis yi menadiik, lob alam-begö-yi su deyoh vu bē degērin yi nivesa rē, lom devaḵu yi ya vavunē. ³⁶ Galam pin denesepa sir bedetahi bē, “Ḷengis menadiik!”

Paulus Nēr Yi Degwa Vu Alam Yuda

³⁷ Alam-begö-yi bē degeḵo Paulus doḵ na hir ḵatum ayo, rēḵ Paulus loḵ tepēḵ vu alaj bē, “Yoh vu bē sa nanēr ḡaḡek ti vu hong rē?” Loḵ alam-begö-yi alaj lēḵ beloḵ tepēḵ yah bē, “Ḷeraḵ Grik ayej ni? ³⁸ Sa hekuung bē hong Ejep ti sēn ḡesis begö vu gavman vu buk agu geḡeḵo alam nij paya los begö hodeḵ 4,000 meḡeya nyēg-yumeris lo!” ³⁹ Rēḵ Paulus nēr yah vu bē, “O saḵ Yuda, gataḡ ḵo sa ggēp Tarsus vu distrik Kilisia. Sa nyēg los bengö. Om ḡengoḡek gesa nanēr ḡaḡek dus ti vu alam sēnē rē.” ⁴⁰ Lob alam-begö-yi alaj yoḡekin. Lob Paulus raḵ ya nare lēl gevarah nema raḵ. Lob alam pin ayej ma, gemēm nēr ḡaḡek ya vu sir loḵ Hibru ayej.

22

¹ Nēr bē, “Arig lo amaḡ lo, ham gwengö rē! Sa bē tateḵin sa ḡaḡek degwa rangah vu ham.” ² Denḡo bē Paulus nēr vu sir loḵ Hibru ayej, lob ayej ma rot gesu deggee rē. Log mēm Paulus nēr bē, ³ “Sa Yuda ti. Sataḡ ḵo sa ggēp Tarsus vu distrik Kilisia, rēḵ serig ggēp nyēg böp Yerusalem sēnē geGamaliel ḵo sa luḵ yi dub betahu sa niröp loḵ hil kenud lo hir horek pin. Gesa niḡ wēēḵ mesayoḡ ya vu Anutu timu nebē sēn gwēbeng ham nimin wēēḵ menetamuin yi agi. ⁴ Wirek sevo maggin vu alam sēn denesepa loḵ Yesu yi aggata lo, lob sa bē ngis sir medenadiik. Lob seduu maluh los avēh ving raḵ sēng beya denedo begganḡ ḵarabus. ⁵ Alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp losho kaunsor hir alam teta pin deyoh vu bē rēḵ denanēr ḡaḡek saga rangah vu ham, in dekevu ḵapiya vu arij lo vu nyēg böp Damaskus besa haḵo beya in bē sa naduu alam vu sagu beḡaḵo nam Yerusalem bedegeḵo vanē.

Paulus Tateḵin Sēn Ḷgērin Yi Tu Yesu Yi Hur (Sn 9:3-19; 26:12-18)

⁶ Lob sa nahēn nayök aggata beseya verup dus raḵ nyēg böp Damaskus, lob hes vuheng raḵ. Loḵ pevis berangah ti vēr böpata nebē davēs vu yaḡek beyam jēh raḵ sa. ⁷ Lob sevēs beya nahēp dob, log sa hanḡo ḡaḡek ti yam vu sa bē, ‘Saulus, ḡevong vanē vu sa in va?’ ⁸ Rēḵ seloḵ tepēḵ yah bē, ‘Mehöbö-a? Hong re?’ Loḵ nēr yom bē, ‘Sa Yesu Nasaret sēn

genevong vanë vu sa lo!’ ⁹ Galam sën deneya ving sa lo delë rangah sënë ving, rëk su dengo mehö sënë aye rë.

¹⁰ Lob senër bē, ‘Om Mehöböp, sëk gevong nabë va?’ Loḵ Mehöböp nër yom vu sa bē, ‘Kwedi jaḵ megena Damaskus. Lob vu nyëg sagu rëk mehöti nanër huk pin sën sehooïn raḵ vu hong lo tato vu hong.’ ¹¹ Rangah sagi gelu sa malaḡ, lob sa su yoh vu bē galë nyëg lu ngaa rë, om alam sën deya ving sa lo dejom loḵ sa nemaḡ bedeli sa ya Damaskus.

¹² Lob mehöti nedo barë nebë Ananias. Yi mehö nesepa loḵ Moses yi horek anon rot, lom alam Yuda pin sën denedo Damaskus lo denëko yi raḵ bē yi mehö nivesa. ¹³ Mehö saga yam vu sa benër bē, ‘Arig Saulus! Malam natum nah!’ Lob pevis besa malaḡ tum ggökin yah besa halë yi. ¹⁴ Log nër ving bē, ‘Hil ḵenud hir Mehöböp yö ggooïn hong raḵ in bē gejaḵ kwa ni. Gelë Mehö yohvu sënë ggovek ya, gegengö gaḡek sën raḵ verup avi lo. ¹⁵ In rëk ḡenanër yi gaḡek rangah. ḡenanër ngaa sën gelë los gengö lo vu mehönon pin. ¹⁶ Ma ḡeneḡin va rot-a? Kwedi jaḵ beḡejipek bël. ḡenanër Yesu arë gerëḵ jipek hong ngaa nipaya na.’”

Anutu Vong Paulus Ya Vu Alam-yu-ngwë

¹⁷ “Seyom heto Yerusalem, gebuk ti lob sa medo najom raḵ loḵ dub-vabuung-böp, lob sa ḵenug ya nebë pesepsën ¹⁸ besa halë Mehöböp. Lob nër vu sa bē, ‘Ḡepevis! Gwevuu Yerusalem gegena! Nabë ḡenanër sa gaḡek vu alam sënë og su rëk degenö bedegevong geving rë!’ ¹⁹ Lob senër bē, ‘Mehöböp, yö deraḵ ni bē wirek seyoh vu dub-supinsën-yi pin beseduu alam sën ayoj neya timu vu hong lo, gesa neheveek sir. ²⁰ Gewirek desis Stepan sën nenër hong gaḡek rangah lo mediik, lob sayoḡ nivesa in saga gesa vare nemalaḡin alam sën denetengwa yi lo hir röpröp.’ ²¹ Rëk nër vu sa bē, ‘Ḡena! Rëk sa gevong hong na aggata ading beḡena vu alam-yu-ngwë.’”

Alam-beḡö-yi Alaj Ḡin Paulus

²² Alam Yuda vare denengö Paulus yi gaḡek rot beya verup loḵ gaḡek vewen sagi loḵ detahi niwëek bē, “Ham jaḵ na genadiik! Mehö nebë saga su medo vesal!” ²³ Lom denetahi ya niḵelap gedekah hir röpröp medenetetëhin, gedeneraa kebus raḵ medenetë ya vavunë.

²⁴ Nebë saga lob alam-beḡö-yi alaj nër bedëko Paulus loḵ ya hir ḵatum ayo. Genër vu sir ving bē debeek yi in denatöḵ jaḵ degwa sën alam Yuda denetahi gaḡek ya niḵelap raḵ yi lo. ²⁵ Lom deduu Paulus ya vetii ḵele ggovek in bē debeek, rëk alam-beḡö-yi hir kapten nare dus vu Paulus, lob Paulus nër vu yi bē, “Ham horek nër bē yoh vu bē ham beek Rom ti geham su gwengö yi gaḡek namuḡin rë?”

²⁶ Lob kapten ngo gaḡek sënë, lob ya menër vu alam-beḡö-yi alaj bē, “Ḡevongin bē gwevong nabë va? Mehö saga lo yi Rom ti!” ²⁷ Lob ala yom vu Paulus meloḵ tepëḵ vu yi bē, “Ḡenanër vu sa nabë hong alam Rom ti ma ma?” Rëk Paulus yoḡek bē, “Ēë-ë, sa Rom ti!” ²⁸ Loḵ alam-beḡö-yi alaj nër bē, “Sa hetë monë ngahiseḵe in sa vu gavman Rom gesetu Rom ti!” Rëk Paulus nër yah bē, “Gaḵ sa og amaḡ Rom, om ataḡ ḵo sa besa Rom.”

²⁹ Lob alam sën bē debeek yi lo pevis bedelëein yi, galaj newa raḵ rot in kwa vo bē duu Rom ti raḵ sëng. ³⁰ Rëk vongin bē jaḵ ngaa sën alam Yuda denër bē Paulus vong paya lo ni niröp, om ḵo yi vër monbuk gevong gaḡek ya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev los kaunsor pin bedesupin sir yam, log ḵo Paulus luḵ ya nare malaj.

23

Paulus Nër Gaḡek Vu Yuda Hir Kaunsor

¹ Lob Paulus ḡët kaunsor genër bē, “Arig lo, setu Anutu yi hur ti besa medo mekwaḡ nevo bē sa nehevong yoh vu yi gaḡek rot Beverup gwëbeng!” ² Nër nebë sënë, lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp Ananias nër vu yi alam sën denare dus vu yi lo bedepetap avi. ³ Rëk Paulus nër yah vu yi bē, “Hong ḡang nipaya rëk heveḵ nivesa raḵ nedo navi vavunë mu! Anutu rëḵ petap hong! Ḡenedo sagi in bē gwengö sa gaḡek meḡeseggi jaḵ hil horek, rëḵ mu ngo kweyëh horek sagi in genër bedesis sa!”

⁴ Lob alam sĕn denare dus vu Paulus lo denĕr bĕ, “Su ġenanĕr ġaġek nipaya jaġ Anutu yi ggev bĕp sĕnĕ!” ⁵ Rĕġ Paulus nĕr yah bĕ, “Arig lo, sa su raġ ni bĕ yi alam-deneġo-seriveng hir ggev bĕp rĕ. Gaġ Anutu nĕr meneggĕp loġ yi ƙapiya bĕ: Su ġenanĕr ġaġek nipaya jaġ ala sĕn neġin hong alam lo!”

⁶ Lob Paulus raġ ni bĕ alam teta Sadukai* la geParisai* la medenedo, lom tahi ya vu kaunsor bĕ, “Arig lo! Sa og sa Parisai* soġek rot! Sa nehevong veng bĕ alam-diiġsĕn rĕġ dekedi jaġ gĕkin, lob yiġ raġ degwa saga sĕn gwĕbeng devong ġaġek vu sa.” ⁷ Nĕr ġaġek saga lob ġaġek ahĕ sengĕn yi verup pevis loġ Parisai* losho Sadukai* vuheng atov, lob devasuh sir. ⁸ In alam Sadukai* denenĕr bĕ mehĕnon su deyoh vu bĕ rĕġ dekedi jaġ nah gĕp bedub rĕ, gangĕr ma, genġaahur ma. Gaġ alam Parisai* devong veng lĕohoho. ⁹ Lom alam lo devong dedun bĕpata, loġ alam Parisai* hir alam-horek-yi la kedi denare bedenĕr niwĕĕk bĕ, “He halĕ mehĕ saga bĕ nġaa nipaya ti su neggĕp vu yi rĕ! Maġ nġaahur ti ma angĕr ti yĕ vengwĕng vu yi!” ¹⁰ Lob ġaġek ahĕ-sengĕn-yi ya mebĕp raġ rot, lob Rom hir alam-beġĕ-yi alaj ggĕneng. In sir yu luu, lob bĕ rĕġ dedadii Paulus vewen vewen lob denabij teka teka benadiiġ. Lom nĕr balam-beġĕ-yi deluġ beya devo Paulus vĕr in sir gedĕġo yi loġ yah hir ƙatum ayo.

¹¹ Ggovek gebuk lob Mehĕbĕp yam nare rangah vu Paulus genĕr vu bĕ, “Ġemedo los nim wĕĕk! Ġenĕr sa ġaġek rangah ggĕp Yerusalem ggovek, gerĕġ ġenanĕr sa ġaġek gĕp Rom nabĕ saga geving.”

Yuda Dejoo Ġaġek Bĕ Dengis Paulus Menadiiġ

¹² Nyĕġ heng lob alam Yuda desupin sir medenĕr ġaġek venuh gedetato nemaj ya vavunĕ bĕ su dega los denanum rot bemĕm nabĕ dengis Paulus benadiiġ loġ mĕm. Gaġ nabĕ dega ma denanum namuġin og Anutu ngis sir. ¹³ Sir sĕn denĕr ġaġek venuh lo sir mehĕdahis luu gela sevĕġ.

¹⁴ Lob deya vu alam-deneġo-seriveng hir ggev los alam teta bedenĕr bĕ, “He nĕr ġaġek niwĕĕk betato nemamin ya vavunĕ ganĕr venuh bĕ he su rĕġ aġa nos los nanum bĕl rĕ rot, bena berup doġ buk sĕn he ngis Paulus menadiiġ lo loġ mĕm. ¹⁵ Om ham los kaunsor gwĕvong ġaġek na vu Rom hir alam-beġĕ-yi alaj pehi nabĕ degeġo Paulus duġ menam vu ham. Ham nanĕr vu yi nabĕ ham bĕ gwengĕ Paulus yi ġaġek degwa gĕk nahin in ham jaġ ni nirĕp. Gehe semu he ggovek ya. Su rĕġ nam natĕġ nam vu ham rĕ, gaġ he rĕġ angis yi menadiiġ doġ aggata!” ¹⁶ Rĕġ Paulus mewa nġo ġaġek bĕ rĕġ degetung dum gĕp aggata bedengis Paulus menadiiġ, lob ya meloġ ya Rom hir alam-beġĕ-yi hir ƙatum beloġ ya menĕr rangah vu Paulus. ¹⁷ Lob Paulus tahi alam-beġĕ-yi hir kapten ti yam, benĕr vu bĕ, “Gweġo hur maġĕm sagi na vu ham ggev, in ƙo ġaġek ti in bĕ nanĕr vu yi.” ¹⁸ Lob kapten ƙo yi beli ya vu ala benĕr vu bĕ, “Ƙarabus Paulus tahi sa benĕr vu sa bĕ sa ġaġo hur maġĕm sĕnĕ nam vu hong, in ƙo ġaġek ti beyam vu hong.”

¹⁹ Lom ala jom loġ nema, beġo meya nenga, beluho yĕ luu ya denedo, log mĕm loġ tepĕġ in yi bĕ, “Ġevongin bĕ ġenanĕr ġaġek re vu sa?” ²⁰ Loġ hur maġĕm nĕr bĕ, “Alam Yuda dejoo ġaġek ggovek bĕ rĕġ dedoġ tepĕġ in hong begweġo Paulus duġ mena vu kaunsor neheng in dedoġ tepĕġ in yi ġaġek degwa pangġsĕn vu yi. ²¹ Rĕġ mu su gwĕbĕ nengam vu hir ġaġek, in hir alam mehĕdahis luu gela sevĕġ bedenĕr ġaġek venuh bĕ su rĕġ dega los denanum rĕ, rot bemĕm yĕ dengis Paulus menadiiġ rĕ. Gwĕbeng desemu sir gemedo denebuu aggata medeneġin hong bĕ rĕġ ġengogĕkin hir ġaġek ma nama.”

²² Lob alam-beġĕ-yi alaj vong mehĕ maġĕm sĕnĕ yah, genĕr niwĕĕk vu yi bĕ, “Su ġena ġenanĕr vu mehĕti nabĕ genĕr ġaġek sĕnĕ rangah vu sa!”

Alam-beġĕ-yi Vu Rom Alaj Vong Paulus Ya Vu Kiap Bĕp Peliks

²³ Lob alam-beġĕ-yi vu Rom alaj tahi kapten luu yam, benĕr vu luho bĕ, “Melu barah alam-beġĕ-yi. Alam sĕn deneraġ hoos lo mehĕdahis lĕo benemadluho (70), galam sĕn denejom ruġ lo jaġ gĕp alam nemadluho (200). Bedegero sir in ham na Sisarea jaġ 9 krĕk buk. ²⁴ Log ham barah hoos la geving in Paulus jaġ, geham gwĕġin yi nivesa bena berup vu kiap bĕp Peliks.”

²⁵ Lob alam-begö-yi alaj kevu kapiya ti ving nebë:

²⁶ Sehuksën! Kiap böp Peliks, mehö-los-bengö!

Sa Klaudius Lusias, sa kevu kapiya sënë yök vu hong.

²⁷ Alam Yuda dejom mehö sagi ahon gebë dengis yi menadiik, rëk sa hanço bë yi Rom ti lob seya ving alam-begö-yi behe tök ya vu sir, lob he haço yi vër loç nemaj. ²⁸ Lom sa bë ganço gägek degwa sën denër raç yi lo, om sën sa haço yi luç meyah vu hir kaunsor. ²⁹ Rëk sa hanço denër gägek raç yi in yö hir horek la. Gaç su devong gägek vu yi in nãaa nipaya ti in bë mëm hil angis yi menadiik ma, hil getung yi na qarabus rë. ³⁰ Log gwëbeng gägek ti tök vu sa bë dekeyëhin yi vunsën in bë dengis yi menadiik. Om sën sa pevis behevonç yi yök vu hong, gesenër vu alam sën denenër gägek raç yi lo bë yö nöç denenër hir gägek rangah jaç malam niröp.

³¹ Lob alam-begö-yi vu Rom devong yoh vu yi gägek, bedeko Paulus medeli ya Antipatris loç buk. ³² Log nyëç heng lob alam-begö-yi sën deneyoh dob lo deyah medeya Yerusalem, galam sën deneraç hoos lo deço Paulus ya Sisarea. ³³ Detök ya Sisarea, lob devo kapiya ya vu kiap böp gedevong Paulus loç ya nema ving. ³⁴ Kiap böp tevin kapiya lob loç tepëç in Paulus bë, “Hong distrik tena?” Rëk Paulus nër bë, “Sa vu Kilisia.” ³⁵ Lob nër bë, “Alam sën denenër gägek raç hong lo deberup, log mëm sa ganço hong gägek.” Lom nër bedeko Paulus beya neggëp mehö-los-bengö Herot* yi begganç böp sën denenër arë nebë Prëtoryam lo.

24

Alam Ggev Vu Yuda Devo Gägek Raç Paulus

¹ Buk nemadvahi ya ggovek ya, log alam-deneço-seriveng hir ggev böp Ananias luç meya, lob ço alam teta la ving, beço mehö sën nenër alam avij vu kiap lo ti ving, arë nebë Tertulus. Lob ya denër gägek sën denenër jaç Paulus lo rangah vu kiap böp. ² Kiap böp tahi Paulus beberup, log Tertulus kedi muçin menër gägek raç yi bë, “Mehö los bengö Peliks! Ngo çelok vu he behe nado nivesa rot gebeçö lu nãaa ma. Genço kwam böp beçeneloç vu he in huk beçenevonç nãaa aggagga pin sën he nehevongç paya paya wirek lo benivesa neraç. ³ Om sën he ayomin nivesa rot in nãaa pin saga gehe kwamin vesa in hong rot. ⁴ Om sa su rëk açërin hong pangsën rot rë. Gaç sa bë çetaç hong mu nabë gwengö sa gägek dus ti sën sa bë nanër agi. ⁵ He halë mehö sënaga bë mehö nipaya rot. Nevongç balam Yuda yoh vu nyëç pin ahëç sengën neraç medenesis beçö vu sir. Lob tu alam yu ti sën yö deggooin sir raç medenenër sir nebë Nasaret lo hir ggev ti. ⁶ Genevonç in bë gevongç paya vu he dub-vabuung-böp geving, rëk he jom yi ahon. [Lob he bë seggi yi jaç he horek, ⁷ rëk ham alam-begö-yi alaj Lusias yam, lob niwëëk rot beço yi vër loç he nemamin ⁸ genër bë alam sën bë denenër gägek jaç yi lo denatök nam malam.] Om nabë gedoç tepëç in Lusias og maç yö rëk nanër nãaa pin sën he nër raç Paulus lo rangah vu hong nabë yönon!”

⁹ Lob alam Yuda degadu mehö sënë yi gägek sën nër raç Paulus lo ving bë, “Gägek pin saga yönon rot!”

Paulus Vonç Gägek Vu Peliks

¹⁰ Lob kiap böp të kwa in Paulus, lob Paulus nër ya bë, “Serak ni bë ngo çeneçin he sënë yoh vu ta ngahiseçë, om sën sa kwaç vesa besa bë nanër gägek nyëvewen doç nah vu hong. ¹¹ Hong kiap böp, om çeyoh vu bë gedoç tepëç vu hong alam, lob mëm rëk detateçin vu hong nabë serak yaç menahën neverup Sisarea sagi. Log seyoh dob beseraç meya Yerusalem in bë najom jaç beyiç buk su hus ading rë, gaç yiç buk nemadluho-bevidek-luu mu ggovek ya. ¹² Lob alam Yuda su delë sa bë alu mehöti anër he rë. Gesu delë bë seloç alam ahëç loç dub-vabuung-böp ma, loç dub-supinsën-yi ma, ggëp telig rë, gaç ma. ¹³ Gaç gägek sën gwëbeng denër raç sa agi lo, og saga su deyoh vu bë rëk denatök vu degwa ti beçejak ni nabë yönon rë. ¹⁴ Gaç mëm sa bë nanër rangah vu hong nabë sa nesepa loç aggata sën denenër pelë raç agi bë aggata kuungsën lo. Sa nesepa loç aggata

saga in bē sa ġako he ķenumin lo hir Anutu jaķ. Log sa nehevong ving ġaķek pin sēn neggēp loķ horek lo los ġaķek pin sēn alam-denenēr-ġaķek-rangahsēn dekevu lo. ¹⁵ Lob sa nehevong ving bē Anutu rēķ geving balam-diiķsēn deķedi jaķ nah ġokin, alam yohvu galam nij paya geving. Lob yik sir sēn yam denare-ē, denevong ving nebē saga.

¹⁶ Lob sa kwaġ nevo sa pangsēn bē sa ġevong nġaa nivesa vu Anutu gevu mehōnon noh vu buk. ¹⁷ Sa hevuu sa nyēġ geseya nado nyēġ ngwē benģebek la ggovek ya loķ seyom vu sa alam. Sa haķo monē lu nġaa yom in bē doķ vu alam sēn deneraķ vu in lo, gesa bē ġetung seriveng la vu Anutu geving. ¹⁸ Sa nehevong nebē sēnē, lob sa sepa loķ he horek in sa niġ veseek jaķ ġēp Anutu mala. Lob sa nado loķ dub ayo balam delē sa bē mehōnon nġahi su denare ving sa rē, gemehō la su devong dedun rē. ¹⁹ Gaķ mēm Yuda la vu distrik Asia* denedo, om nabē alam saga mēm maķ yō detōķ raķ ġaķek nipaya ti geneggēp vu sa, og mēm nam debare malam gedenanēr rangah vu hong. ²⁰ Gaķ nama, om alam sagi mēm yō denanēr nġaa sēn delē gesa hevong paya loķ buk sēn sa nare kaunsor malaj vu Yerusalem lo vu hong. ²¹ Maķ yik ġaķek timu sēnē, sēn sa nare loķ sir vuheng gesa tahi bē, ‘Sa hevong ving bē alam-diiķsēn rēķ deķedi jaķ nah ġokin.’ Yik raķ degwa saga sēn gwēbeng devong ġaķek vu sa.”

²² Rēķ mu Peliks raķ Yesu yi aggata sēn Paulus nēr lo ni vorot, lom nēr vu alam Yuda bē degeġin galam-begō-yi alaj Lusias duķ menam rē, log mēm rēķ genģo hir ġaķek sagi ġok nahin. ²³ Lob nēr vu kapten bē geķo Paulus nah ķarabus, rēķ mu su geķo duķ na ķarabus niwēek rot. Gesu ġerin Paulus yi alam sēn nabē dedoķ vu yi in nġaa vahi lo.

Peliks Jom Paulus Ahon Menedo Ķarabus Nģebek Luu

²⁴ Buk la ya ggovek log Peliks ķo venē Drusila yam. Drusila yi Yuda avēh ti. Lob Peliks tahi Paulus in bē tateķin degwa sēn alam degeving geving Yesu Kerisi lo vu yi. ²⁵ Rēķ Paulus tateķin ġaķek raķ sēn hil ġevong nġaa nirōp lo, geraķ sēn hil ġēġin hil nivesa lo, geraķ sēn Anutu rēķ geving nyēvewen doķ nah hil nġaa nipaya lo. Lob tum Peliks ggōneng benēr bē, “Ġenah meģena rē! Genabē buk len ti ġēp og sēķ tahi hong meģenom ġokin.”

²⁶ Log Peliks kwa nevo nġaa ngwē loķ ayo ving. Kuung bē maķ Paulus rēķ bo monē la vu yi in bo yi vēr, om sēn tahi yi beron nġahi yam beluho denevengwēng. ²⁷ Lob Paulus nedo ķarabus beta luu ggovek ya getum kiap mewis Porkius Pestos loķ yah Peliks ben. Rēķ Peliks vong in bē alam Yuda ahēġ geving yi om su ķo Paulus vēr rē geģyō nahēn nedo loķ ķarabus.

25

Paulus Ketaġ Bē Alam Rom Hir Mehō-los-bengō Sisar Genģo Yi Ġaķek*

¹ Pestos verup betu kiap loķ yah Peliks ben benedo Sisarea buk lōo loķ mēm raķ meya Yerusalem. ² Lob alam-deneķo-seriveng hir ggev losho alam bōp vu Yuda deya vu yi bedenēr ġaķek raķ Paulus. Denēr niwēek vu Pestos bē, ³ “Ġedoķ vu he, begwevong Paulus nam Yerusalem.” In kwaj nevo bē degetung dum doķ aggata bedengis Paulus menadiik. ⁴ Rēķ Pestos nēr yah bē, “Dus raķ in senah mena Sisarea, om Paulus medo ķarabus sagu. ⁵ Om ham alam ggev deduķ medenam geving sa, in nabē mehō sagi vong nġaa ti paya, og denanēr ġaķek jaķ yi.”

⁶ Lob Pestos nedo ving sir maķ yoh vu buk nemadvahi-bevidek-lōo ma nemadluho ggovek, log luķ meyah Sisarea. Log monbuk lob raķ ya nedo begganģ-ġaķek-yi, log nēr vu sir bē degeķo Paulus nam. ⁷ Paulus verup lob alam Yuda sēn deluķ medeyam vu Yerusalem lo yam detetup yi gedanēr ġaķek magģin nġahiseķē raķ yi. Rēķ su deyoh vu bē detato hir ġaķek vu Pestos nabē yōnon rē.

⁸ Lob Paulus nēr yah bē, “Sa su hevong nġaa nipaya ti vu alam Yuda hir horek ma, vu dub-vabuung-bōp ma, vu mehō-los-bengō Sisar* rē.” ⁹ Rēķ Pestos vongin bē alam Yuda ahēġ geving yi om loķ tepēķ vu Paulus bē, “Yoh vu bē hil anah Yerusalem besa ġanģo

hong ġaġek ġep sagu ma ma?” ¹⁰ Rêk Paulus nêr yah bê, “Gwëbeng sa nare loġ mehō-los-bengō Sisar* yi begganġ-ġaġek-yi, lom begganġ sagi og begganġ-ġaġek-yi om ham gwengō sa ġaġek doġ! Gerak ni ggovek ya bê sa su hevongŋ ngaa nipaya ti vu alam Yuda rê. ¹¹ Nabê nipaya bōp ti neggēp vu sa beyoh vu bê dengis sa doġ nah mesa nadiik, og ggovek, gemēm dengis sa. Gaġ nabê ġaġek sēn denenêr rak sa agi su anon rê, og mehōti su yoh vu bê bo sa doġ na nemaj rê. Om sēn sa ķetaġ vu mehō-los-bengō Sisar* bê gengō sa ġaġek.”

¹² Lob Pestos vengwēng ving yi alam sēn denevo kwa vu yi lo muġin, loġ mēm nêr bê, “Ġekwetaġ bê Sisar* gengō hong ġaġek, om ġena vu Sisar*!”

Pestos Loġ Tepêk In Paulus Vu Agripa

¹³ Buk la ya ggovek loġ mehō-los-bengō Agripa luho venê Bernisi deyam Sisarea in bê degelê Pestos medenajom nema. ¹⁴ Luho denedo Sisarea buk ngahi lob Pestos nêr Paulus yi ġaġek bengō ya vu mehō-los-bengō bê, “Peliks ķo mehōti ya ķarabus wirek meya nedo. ¹⁵ Lob serak meya Yerusalem lom alam-deneķo-seriveng hir ggev los alam teta vu Yuda denêr ġaġek rak yi, gedenêr vu sa bê sebo nyëvewen vu yi. ¹⁶ Rêk senêr yah vu sir bê he Rom, og he su navo maggin meris meris vu mehōti rê. Gaġ mehō sēn ġaġek neggēp vu yi lo, og mēm ya nare alam sēn denenêr ġaġek rak yi lo malaj muġin, gehe navo nyëġ vu yi in bê bare menanêr ġaġek nom jaġ ġaġek sēn denenêr rak yi lo.

¹⁷ Lob he sepa he mayam, lob sa su köpeķ rê. Gaġ heng to log sa nado rak begganġ-ġaġek-yi gesenêr bedeko mehō saga yam. ¹⁸ Lob alam sēn denêr ġaġek rak yi lo denare. Lob sa hekuung bê rêk denanêr ġaġek nipaya jaġ yi, rêk ma. ¹⁹ Gaġ losho deneggök sir in aggata sēn degeķo hir ķeriing lu ngaa jaġ lo. Gedeneġgök sir in mehō diiksēn ti arê nebê Yesu, in Paulus nêr bê mehō saga nedo mala vesa. ²⁰ Lom serak ni bê sa su yoh vu bê ġango ġaġek degwa la nabê saga rê, om seloķ tepêk in Paulus bê, ‘Maķ hil anah Yerusalem loġ mēm sêķ ġango hong ġaġek sēnê ġep sagu.’ ²¹ Rêk Paulus nêr bê yō medo doġ ķarabus, gemehō-los-bengō Sisar* gengō yi ġaġek rê. Lom senêr bê nah medo ķarabus besa natōķ vu aggata rê, loġ mēm sa ġevongŋ yi na vu Sisar*.” ²² Lob Agripa nêr vu Pestos bê, “Sa bê ġango mehō sagi yi ġaġek!” Lob yoġek bê, “Neheng rêķ gwengō!”

²³ Lob monbuk lob Agripa luho Bernisi devoneķ log alam deķo luho rak ķapah medeyam. Luho deloķ ya begganġ-supinsēn-yi ving alam-begō-yi alaj pin, los alam bōp bōp vu nyëġ sagu, lob Pestos nêr bedeko Paulus yam. ²⁴ Log nêr bê, “Mehō-los-bengō Agripa, geham alam pin sēn ham yam nedo ving he-ë, ham gwelê mehō sēnê! Alam Yuda pin vu Yerusalem gevu sēnê ving bedetahi niwëëķ bê su medo mala vesa, gaġ nadiik. ²⁵ Rêķ sa halê bê su vongŋ ngaa nipaya ti in bê mēm hil angis yi menadiik rê. Log yō ķetaġ rak avi bê Sisar* gengō yi ġaġek, om sēn sa hevongŋin bê ġevongŋ yi na. ²⁶ Rêķ sa su tōķ vu yi ġaġek anon degwa ti meneggēp rangah in bê mēm sa ķevu ķapiya betateķin vu hil mehōbōp Sisar* rê. Om mēm sēn sa haķo mehō sagi yam vu hong mehō-los-bengō Agripa, gevu ham pin saga ving in hil pin ġango yi ġaġek nivesa, loġ mēm sa natōķ vu yi ġaġek la in sa ķevu doġ ķapiya. ²⁷ Nabê sa ġevongŋ ķarabus ti na, gesa su ġevongŋ yi ġaġek degwa na geving rê, og saga su yoh vu rê.”

26

Paulus Tateķin Yi Ġaġek Vu Agripa

¹ Lob Agripa nêr vu Paulus bê, “Bê ġenanêr hong ġaġek la, og ġenanêr!” Lom Paulus kedi nare betelê nema genêr yi ġaġek bê, ² “Mehō-los-bengō Agripa! Alam Yuda denenêr ġaġek rak sa yoh vu buk, lob gwëbeng sa kwaġ vesa rot in sa nare malam meġenêr bê gwengō sa ġaġek. ³ Sa kwaġ vesa in ngo ġerakŋ ngaa pin sēn hil Yuda ngo nesepa loġ lo ni, gengaa pin sēn hil nemehoo hil in lo. Om sa bê gwengō sa ġaġek, og su nim tebō jaġ pevis.

⁴ Ngaa pin sēn senġo nahēn maġēm gesa hevongŋ wirek rot beberup gwëbeng agi, og saga alam Yuda pin denerak ni, in sa nado ving sir ggēp Yerusalem. ⁵ Yō denerak sa

niġ rot, om nabë kwaj nevo, og deyoh vu bë denanër rangah vu hong nabë sa Parisai* ti, besetu sir vahi sën denesepa loġ horek pin los dahis lo ti. ⁶ Om sën gwëbeng sa nare agi, gedenevong ġaġek vu sa in sa nehevong ving ġaġek nivesa sën wirek Anutu vo vu hil kenud lo lo, gesa navo kwaġ in buk sën bë ġaġek agi anon jaġ lo. ⁷ Gehil degwa nemadluho-bevidek-luu lo yiġ denevo kwaj in buk sën bë ġaġek agi anon jaġ lo ving, lom denjom raġ vu Anutu buk gerangah. O Mehö Ġayeheng, yiġ raġ degwa sënë sën Yuda denër ġaġek kuungsën raġ sa. ⁸ Ma nebë va sën ham kwamin nevo bë Anutu su yoh vu bë gevong balam-diiksën dekedo jaġ nah gökin rë-ë? ⁹ Wirek sa hevong nġaa nġahisekë in bë sa dahun Yesu Nasaret arë, lob sa hekuung bë sa nehevong nġaa nivesa. ¹⁰ Sa nehevong nebë sënë vu Yerusalem, lom alam-deneġo-seriveng hir ggev devo niwëek vu sa beseya naduu Anutu-yi-alam nġahisekë benehaġo yah ġarabus. Log kaunsor denenër bë dengis sir medenadiiġ, lob sa navo veyovin hir ġaġek ving. ¹¹ Gesa navo maggin nġahisekë vu sir loġ dub-supinsën-yi pin. Sa nehevong in bë denanër pelë los degeruu demij vu Mehöböp, gesahëġ sengën böpata rot vu sir besa nesepa sir rot meya nayoh vu alam-yu-ngwë hir nyëġ ving.”

Paulus Nër Yi Ġaġek Sën Gġerin Yi Mevong Ving Yesu Lo
(Sn 9:3-19; 22:6-16)

¹² “Log alam-deneġo-seriveng hir ggev denër ġaġek niwëek vu sa medeġadu sa ving meseya Damaskus. ¹³ Lob Mehö Ġayeheng! Sa medo naya raġ hes vuheng atov, lob sa halë rangah ti vër nebë davës betum vu yaġek begelu yam raġ sa loġ aggata. Tum böpata rot kesuu nyëġ mala, lom yam jëh raġ he los alam pin sën deneya ving sa lo. ¹⁴ Lob he pin avës baya nahëp dob, lob sa hanġo ġaġek ti yam loġ Hibrü ayej bë, ‘Saulus, Saulus ġëvo vanë vu sa in va? Vongin ġebaġë nġaa sën los nevu lo, lob nġo vongin ġebo vanë vu hong.’

¹⁵ Lob seloġ tepëġ bë, ‘Mehöböp, hong re?’ Lom Mehöböp nër yom bë, ‘Sa Yesu sën genevong vanë vu sa lo! ¹⁶ Om kwedi ġebare niwëek. Gwëbeng seyam vu hong in sa bë gooin hong jaġ in ġenatu sa hur meġena ġenanër rangah nabë ġelë sa nebë sënë. Gerëġ ġenanër nġaa sën sëġ tato vu hong beron la vu tamusën lo rangah geving. ¹⁷ Gesëġ ġeġin hong doġ alam Israel los alam-yu-ngwë sën sëġ ġevong hong na vu sir lo nemaj. ¹⁸ Sëġ ġevong hong na vu sir in tatekin malaj medegevuu malaġenu na gedegërin sir nom vu rangah. Degevuu Satan yi niwëek gedenam vu Anutu, lom ayoj nam timu vu sa, log sengö rëġ dahun hir nġaa nipaya na. Gemëm rëġ denam sa nyëġ geving alam sën ayoj neyam timu vu sa bedetu sa nġaa ggovek lo.’”

Paulus Nër Vu Agripa Bë Nevong Yesu Yi Huk

¹⁹ “O Mehö-los-bengö Agripa, sa halë nġaa yaġek yi sënë, lob sa su ġeyëh ġaġek rë. ²⁰ Gaġ senër ġaġek rangah vu alam Damaskus muġin, log senër vu alam Yerusalem, gevu nyëġ Yudea pin, gevu alam-yu-ngwë ving. Senër vu sir bë degërin sir vu hir nġaa nipaya gedenam vu Anutu, bedegevong nġaa niröp in tato nabë deggërin ayoj ggovek ya. ²¹ Sa hevong nebë sënë, lob alam Yuda dejom sa ahon raġ degwa saga loġ dub-vabuung-böp, gebë dengis sa besa nadiiġ. ²² Rëġ Anutu loġ vu sa, rot besën verup gwëbeng besa nare ġenanër ġaġek yök vu alam meris, gevu ham alam los arëmin lo agi. Sa su nanër ġaġek agga ngwë rë, gaġ sa nanër ġaġek sën wirek alam-denenër-ġaġek-rangahsën losho Moses denenër bë rëġ berup lo. ²³ Denër nebë, ‘Kerisi rëġ geġo vanë, log yö rëġ kedi jaġ namuġin ġëp bedub. Lob rëġ nanër ġaġek-rangah-yi vu alam Israel, gevu alam dahis geving.’”

Paulus Nër Ġaġek Vu Agripa In Bë Ayo Na Timu Vu Yesu

²⁴ Paulus nër nebë sënë, lob kiap böp Pestos petupek raġ yi bë, “Paulus, hong bado! Ġeluġ dub nġahisekë, lom kwam böpata vong beyum vong paya!” ²⁵ Rëġ Paulus nër yah bë, “Mehö niwëek Pestos, sa yuġ su vong paya mesenër ġaġek jeggin jeggin rë, gaġ senër ġaġek niröp beyönon. ²⁶ Mehö-los-bengö sënë neraġ nġaa pin sënë ni, om sa su nahöneng rë gesenër rangah vu yi. Seraġ ni bë nġaa pin sën agi su yoh nenga in mala

los nenga rē. Gaḵ raḵ ni, in nḡaa pin sēnē su verup vunsēn rē. ²⁷ O Mehō-los-bengō Agripa, maḵ ḡevonḡ ving alam-denenēr-ḡaḡek-ranḡahsēn hir ḡaḡek-a? Ēē-ē, seraḵ ni bē ḡenevonḡ ving!”

²⁸ Loḵ Agripa nēr yah vu Paulus bē, “Nabē ḡenanēr hus ading teka rot og maḵ hongḡ ḡaḡek rēḵ ḡevonḡ meseḡēr in sa natu Yesu yi hur ti!”

²⁹ Lom Paulus nēr yah vu bē, “Ēē-ē! Nabē sa nanēr dus, ma ading, og yiḵ yoh vu! Sa najom raḵ vu Anutu bē, hongḡ, galam pin sēn ham los nengō sa ḡaḡek ḡwēbeng-ē lo ḡwēr in ham nabē sa, gaḵ mēm sēng sēnē og su natōḵ vu ham.” ³⁰ Paulus nēr nebē sēnē, loḵ mehō-los-bengō kedi nare ving kiap bōp Pestos, geBernisi, galam sēn denedo ving sir lo meto deya.

³¹ To deyah dobnē ḡgovek, loḵ desap sir raḵ medenēr bē, “Mehō saḡi su vonḡ nḡaa ti paya in bē nadiiḵ ma medo ḵarabus rē.” ³² Lob Agripa nēr vu Pestos bē, “Nabē mehō sēnē su ketaḡ nabē Sisar* ḡengō yi ḡaḡek rē, og yoh vu bē ḡebo yi vēr mena.”

27

Deḵo Paulus Raḵ Ya Yaḡ In Na Rom

¹ Kwaj vo ḡaḡek venuh bē he jaḵ yaḡ mana Rom, lob detunḡ Paulus losho ḵarabus vahi loḵ ya kapten ti nema. Arē nebē Yulius lob neḡin alam-begō-yi raḵ negḡep alam nemadvahi (100) loḵ yu bōpata ti sēn denenēr sir bē mehō-los-bengō Augustus yi alam lo. ² Lob Adramitiam hir yaḡ ti bē ḡeḵo ḵupeḵ na nyēḡ bōp la vu distrik Asia*, lob he raḵ ya baya. Lob Aristarkus vu Tesalonika vu distrik Masedonia ya ving he. ³ Heng to log he ya seyua yaḡ ya Sidon, lob Yulius vonḡ nivesa beyoḡekin Paulus bē yoh vu bē na ḡelē yi alam medeḡeḡin yi jaḵ nos lu nḡaa. ⁴ He vu Sidon maya, rēḵ sanḡ bōp yam ḡḡep yaḡ neru meruuk he. Lom yaḡ yom rivin dob Kupros demi meya ⁵ meyoh ya Kupros gedistrik Kilisia los Pampulia vuheng atov, behe tōḵ ya Mura vu distrik Lusua. ⁶ Vu nyēḡ saga alam-begō-yi hir kapten tōḵ vu Aleksandria hir yaḡ ti geneya los Itali, lom ḵo he raḵ ya. ⁷ Behe ya raḵ baya. He vimengin bakōpeḵ rot buk nḡahiseḵē, loḵ mēm he tōḵ ya verup dus vu nyēḡ bōp Kenidus. Loḵ sanḡ ḡḡēr in he, lom he su ayoh vu bē ana rē, om he yah arivin dob Krete demi dus vu Salmone baya, in sanḡ bōpata.

⁸ He yoh loo nenga Krete bevimengin rot batōḵ ya nyēḡ ti arē nebē Yag-ben-nivesa negḡep dus vu nyēḡ bōp Lasea. ⁹ He vasap buk nḡahiseḵē ḡḡep saga geBuk-dali-nos-yi-lo* maya ḡgovek ya, gebuk sēn hob los sanḡ yi lo verup beloo vonḡin dahun he behe malamin nama. Lom Paulus nēr ḡaḡek vorot vu sir bē, ¹⁰ “Alam-e! Nabē hil ana, og hil rēḵ natōḵ vu maggin bōpata. Hil rēḵ basap ḵupeḵ los yaḡ, gehil mehōnon rēḵ malad nama ḡeving.” ¹¹ Rēḵ alam-begō-yi hir kapten bē nenga vu yaḡ ala luho yaḡ yi kapten, gesu nḡo Paulus yi ḡaḡek rē. ¹² Yaḡ ben sēnē su nyēḡ nivesa in bē yaḡ medo doḵ doḵ buk sanḡ yi rē, om alam nḡahiseḵē denēr ḡaḡek venuh bē dekesuu nyēḡ saga gedena. Kwaj nevo bē rēḵ denatōḵ na nyēḡ bōp Poniks bedemedo nyēḡ sagu doḵ buk ayōōng los sanḡ yi, og mēm nivesa. In Poniks saga yiḵ yaḡ ben nivesa ti vu Krete, geyaḡ vaha negḡep luu. Ngwē negḡep ahē, ḡengwē negḡep nēn.

Sanḡ Vonḡ Meloo Nipaya Raḵ

¹³ Lob ayōōng nalu verup gesu yam niwēēk rot rē, lob dekuung bē deyoh vu bē na denatōḵ na nyēḡ saga. Lob dedadii anka raḵ yah gedeseapa loo nenga Krete rot medeya. ¹⁴ Rēḵ pevis besanḡ niwēēk bōpata ti sēn denenēr bē Nyēhuhek lo, yam ḡḡep ḵedu Krete. ¹⁵ Lob rot he avuti ḡḡep hus bedu ya, lob he su ayoh vu bē pekwē yaḡ neru nah vu sanḡ rē, lom he hevuū besanḡ ḵo he mehe ya rot. ¹⁶ He serōḡ meheto maya ḵedu loo vuheng sēn denenēr arē nebē Kauda lo demi. Lob he hevongḡ huk bōp rot menaduu dēḡi ahon. ¹⁷ Dedadii dēḡi raḵ yam yaḡ vavunē ḡgovek ya, log deduu agḡis la loḵ yaḡ anon atov in bē

* 27:9: Buk-dali-nos-yi sēnē og yiḵ buk sēn alam Yuda hir alam-deneḵo-seriveng yuseḵē nesis sipsip tuveḵ meneḵo niḵōḵ meneloḵ ya dub-vabuung-bōp ayo vabuung soḡek in kevoḵ alam Yuda hir nḡaa nipaya na lo. Denelē buk sēnē loḵ kwev Oktoba neyoh vu ta pin gayej nenēr dali ḡḡēr in nos besu denegga rē.

niwëek jaq. Rëk newaj raq bë yaq rëk na mejak vu saap Surtis sën neggëp dus vu Aprika lo, lom detë anka sël luq ya loo gesang qo he gehe medo nahök mu. ¹⁸ Sang los loo sis merot he niwëek ata, lob kedi detë kupek luq ya loo monbuk. ¹⁹ Gebuk netu löö lob dejom kupek yaq yi pin raq nemaj medetë luq ya loo ving.

²⁰ Lob Nyëhuhek böpata sënë sis he rot gesu ahë yes neraq teka rë. Ggërin he buk ngahisekë gehe su ayoh vu bë galë hes mala los betuheng rë, lom he kwamin nevo bë rëk he malamin nama yönon. ²¹ Denedo mu buk ngahisekë genos ma, lob Paulus kedi menër vu sir bë, “Alam-e, bë ham gwengö sa gägek wirek behil medo Krete, og maq hil su rëk natök vu maggin nabë sënë rë, gehil su rëk basap ngaa pin sënë rë. ²² Rëk ma lo, om ham nimin wëek! Mehöti su rëk mala nama rë, gaq yaq mu yö rëk mala nama. ²³ In Anutu sën setu yi hur besa najom raq vu yi lo, yi angër ti yam vu sa gwëbeng buk ²⁴ benër bë, ‘Paulus, su gegöneng! In rëk gena gebare mehö-los-bengö Sisar* mala. Om gwengö rë! Genejom raq in alam pin sën denedo raq yaq ving hong agi, lom Anutu yoqekin bë rëk demedo vesaj geving hong.’ ²⁵ Om alam! Ham su göneng! Sa hevong ving bë Anutu rëk gevong ngaa pin sënë banon jaq nabë sën nër vu sa agi. ²⁶ Rëk mu yaq rëk na medah dok kedu loo vuheng ti.”

²⁷ Lob soda luu ggovek ya gehe nahën medo neketul loq baya verup Loo Adria. Gebuk vuheng raq lob alam yaq dengo bë yaq maq ya medus raq dob ti. ²⁸ Lob deseyu gelong loq aggis medetë luq ya loo medetahöo raq nemaj medelë bë ading yoh vu mehödahis ti. Loq hek heto maya teka ving lob detë ggökin yah, lob delë bë ading yoh vu nemadluho menemadvahi. ²⁹ Lom deggöneng bë he hevongin ana ketul he jaq gelong, om detë anka lubeluu luq ggëp yaq hus, gedenejom raq bë rangah jaq pevis.

³⁰ Log alam yaq vahi denesero aggata in bë degevu yaq gedebeya medena ronek, lob deseyesin dëgi luq ya, gedetetuhin bë degetë anka la na yaq neru. ³¹ Rëk Paulus nër vu alam-begö-yi losho hir kaptan bë, “Nabë alam sënë geto dena in yaq, og ham pin rëk malamin nama!” ³² Lob alam-begö-yi delov aggis in dëgi geto meluq ya loo.

³³ Log nyëg ggovek in bë geheng, lob Paulus nër vu alam gejj sir bë dega nos teka rë. Nër bë, “Ham ngo medo newamin neraq yoh vu soda luu ggovek ya beham diikahëmin rot, geham su newa nos rë. ³⁴ Om sën sa nanër niwëek vu ham bë ham gwa nos teka benimin wëek dok. Ham ti su rëk mala nama rë!” ³⁵ Nër bë saga log qo brët bejom raq ya vu Anutu raq malaj, log debu megga. ³⁶ Lom alam pin nij wëek raq gedeko hej nos raq ving medegga. ³⁷ He pin sën nado raq yaq lo raq neggëp alam nemadluho, bemehödahis löö menemadluho-menemadvahi-bevidek-ti (276). ³⁸ Degga ggovek log detë wit* los bëek ngahisekë sën nahën nedo loq yaq ayo lo luq ya loo in bë sepëp jaq in yaq.

Yaq Vong Paya

³⁹ Heng to dob bedelë nyëg, rëk mu sir duqin. Rëk delë nyëg len ti geloo ggurek ya, geraggër nivesa, lom kwaj nevo bë maq degevonq yaq na mejak na sagu. ⁴⁰ Lob delov aggis in anka pin beluq nedo loo gedekevelekin aggis in stiya. Gededadii sël raq yah in bë ayöong dok megeko yaq na roneknë. ⁴¹ Rëk loo qo yaq beyoh paya meraq ya saap ti belah loq. Neru lah loq niwëek ata menedo, geloo nesis ya meneraq yaq hus rot lom veröp. ⁴² Nebë saga lob alam-begö-yi devong in bë dengis alam qarabus medenadiik, in bë ti su gök loo mebeya mena. ⁴³ Rëk hir kaptan kwa vo Paulus lom nërin sir. Genër bë alam sën deyoh vu bë degök bël lo pin depesong na loo namuqin bena dejak na roneknë. ⁴⁴ Galam vahi sën su deneggök bël rë lo, og jaq degëp yaq nyë veröpsën ti ti bena dejak na ronek geving. Lom alam pin devong nebë saga meya deraq ya ronek los navij dahis.

Paulus Nedo Dob Malta

¹ He ya maraq ya ronek, lob he hangö gedenenër nyëg sënë arë nebë dob Malta. ² Lob alam nyëg sënë devong nivesa rot vu he. Hob to raq genyëg nikul lom devev nengwah böpata bedeko he pin ya behe venguh. ³ Lob Paulus supin nengwah bun ti bevev raq ya nengwah, rëk nyël ti loq neggëp benengwah pang, lob tur to beranga Paulus nema besoo

loḵ. ⁴ Lob alam vu nyĕg saga delĕ nyĕl sĕnĕ gevare nesoo loḵ Paulus nema lob denĕr bĕ, “Maḵ yĕnon, mehĕ sĕnĕ sis mehĕti mediik, rĕḵ loo su rehĕo yi rĕ, om sĕn yi nyĕvewen tĕḵ vu yi besis yi agi.” ⁵ Rĕḵ Paulus tetĕhin nyĕl beya meto meraḵ ya nengwah rĕḵ nḡaa ti su vong yi rĕ. ⁶ Lob medo denĕgin yi in dekuung bĕ rĕḵ buuk ma, rĕḵ nadiik pevis. Lob medo denĕgin yi hus ading, rĕḵ ma gedelĕ bĕ nḡaa nipaya ti su nevong yi rĕ, lom tum depekwĕ medenĕr bĕ, “Maḵ yi anutu ti!”

⁷ Lob alam saga hir ggev arĕ nebĕ Publius, yi dob neggĕp dus vu nyĕg sagu. Mehĕ saga ḵo he ya yi beggang, begin he nivesa rot yoh vu buk lĕo. ⁸ Lob Publius sĕnĕ ama nirak meneggĕp. Nivanĕ bĕp gahĕ neverup ḵoḵ, rĕḵ Paulus ya mejom rak yi, gebĕ nema rak lom vesa loḵ. ⁹ Vong nebĕ saga, lob alam nirak sĕn vu nyĕg sagu pin deyam vu Paulus ving bevong benijvesa rak ggĕkin. ¹⁰ Lob deḵo he rak nivesa rot. Lob ggovek gehe bĕ ajak na yaḡ mana, lob deḵo nos lu nḡaa vu he medetung rak ya yaḡ.

Paulus Ya Metoḵ Ya Rom

¹¹ He nado kwev lĕo ggĕp sagu, loḵ he rak alam nyĕg bĕp Aleksandria hir yaḡ ti sĕn anutu-kuungsĕn-pepid ḵenuj denare rak neru lo baya. In yaḡ saga rivin menedo loḵ buk sang los ayĕong yi vu nyĕg sagu.

¹² Lob he ya verup Surakus menado buk lĕo. ¹³ Mĕm he rak mayoh dus vu loo nenga baya verup Regium. Lob buk ti ya ggovek, log ayĕong nalu verup ggĕp ahĕ gebuk netu luu lob he tĕḵ ya Puteoli. ¹⁴ He tĕḵ vu Yesu-yi-alam la vu sagu, lob denĕr bĕ he medo geving sir soda ti rĕ. Lob he nado ggovek log he ya verup Rom. ¹⁵ Lob Yesu-yi-alam vu nyĕg bĕp Rom denḡo bĕ he ya verup, lom yam denebuu he ggĕp aggata. Lob vahi deyam medeto maket Apius, gevahi deto Beggang-vatĕvek-lĕo. Paulus lĕ sir, lom jom rak ya vu Anutu los ahĕ nivesa in sir, gayo niwĕĕk rak. ¹⁶ Log he loḵ ya nyĕg bĕp Rom, lob kiap bĕp nĕr bĕ yoh vu bĕ Paulus yĕ baḡo beggang yu dahis bemedo doḵ, galam-bĕḡo-yi ti medo geving in gegin yi.

Paulus Nĕr Bengĕ Nivesa Ggĕp Nyĕg Bĕp Rom

¹⁷ Buk lĕo ya ggovek ya log Paulus tahi alam Yuda hir ggev, log nĕr vu sir bĕ, “Arig lo, sa su nehevong nḡaa nipaya ti in bĕ dahun hil hed alam ma, juuk nḡaa wirek hen sĕn hil ḵenud lo hir nḡaa lo rĕ. Rĕḵ deduu sa ggĕp Yerusalem gedetung sa loḵ alam Rom nemaj. ¹⁸ Lob alam Rom deloḵ tepĕḵ in sa rot, rĕḵ ma gesu denetĕḵ vu nḡaa nipaya ti in bĕ mĕm dengis sa mesa nadiik rĕ, lob kwaj vo bĕ dekevelekin sa vĕr. ¹⁹ Rĕḵ ma, galam Yuda dekeyĕh ḡaḡek sagi, lom sehĕḡ aggata ngwĕ su neggĕp rĕ, om sĕn sa ḵetaḡ bĕ mehĕlos-bengĕ Sisar* gengĕ sa ḡaḡek. Gaḵ sa su bĕ rĕḵ gevong ḡaḡek vu salam in nḡaa ti rĕ. ²⁰ Om sĕn sa tahi ham rak degwa saga, gesa bĕ ḡalĕ ham benanĕr ḡaḡek vu ham, in sa nehevong ving menehegin mehĕ sĕn hil Israel pin nehegin lo. Lob yik deduu sa rak sĕng rak degwa sagi.”

²¹ Lob denĕr vu yi bĕ, “Alam Yudea la su dekevu ḵapiya yam in bĕ denanĕr hong vu he rĕ. Galam Yuda ti su yam nĕr vu he genĕr ḡaḡek nipaya rak hong rĕ. ²² Gaḵ he bĕ ḡango ayom jak ngo avim. He su arak ḡaḡek saga degwa ni rĕ. Gaḵ he rak ni mu bĕ vu nyĕg pin alam denenĕr ḡaḡek nipaya rak Yesu-yi-alam.”

²³ Lob deggooin buk ti rak, lob sir ngahiseḵĕ deyam vu Paulus ggĕp yi beggang betateḵin ḡaḡek degwa vu sir monbuk anon rot behes luḵ ya. Nenĕr ḡaḡek rak Anutu-yi-nyĕg, log nenĕr Moses yi horek los alam-denenĕr-ḡaḡek-rangahsĕn hir ḡaḡek in tato Yesu rangah vu sir bayoj na timu vu yi. ²⁴ Lob sir la devong ving yi ḡaḡek, gela su devong ving rĕ. ²⁵ Lob demehoo sir log deya rak, loḵ Paulus nĕr ḡaḡek ti vu sir bĕ, “Anon Vabuung nĕr yĕnon rot beberup mehĕ-nenĕr-ḡaḡek-rangahsĕn Yesaya avi vu hil ḵenud lo bĕ:

²⁶ ‘Gena vu alam sĕnĕ begenanĕr vu sir nabĕ sĕnĕ:

“Rĕḵ ham gwengĕ ḡaḡek gĕk gĕkin,
 rĕḵ mu ham su rĕḵ jak degwa ni rĕ.
 Rĕḵ ham gwelĕ gĕk gĕkin,
 rĕḵ mu ham su rĕḵ natĕḵ jak degwa rĕ.”

²⁷ In alam saga ayoj dahis raḵ,
gesu denenḡo ḡaḡek rē,
gedemir malaj.

Devonḡ nebē sēnē in bē malaj rēḵ gelē nḡaa,
genengaj rēḵ genḡo ḡaḡek,
lob ayoj rēḵ natōḵ jaḵ ḡaḡek degwa,
lob degērin bedenom vu sa
besa ḡevonḡ benijvesa jaḵ nah ḡōkin.’

²⁸ Om ham gwenḡo rē, ḡaḡek nivesa sēn Anutu vonḡ yam in bē ḡeḵo mehōnon nah vu yi lo, og vo ya vu alam-yu-ngwē ggovek ya, om rēḵ degenḡo medegevonḡ geving.” ²⁹ Paulus nēr ḡaḡek saga ggovek, lob alam Yuda demehoo sir los ahēj sengēn bōpata geto deyah dobnē medeya.

³⁰ Lob Paulus nedo loḵ begganḡ sēn nebaḡo genedo loḵ lo yoh vu ta luu, lob nevonḡ nivesa vu alam sēn deneyam vu yi lo pin. ³¹ Nenēr ḡaḡek raḵ Anutu-yi-nyēḡ, genetateḵin Mehōbōp Yesu Kerisi yi ḡaḡek vu sir. Nenēr rangah los niwēēk gemehōti su nērin yi rē.

Ḷapiya Sĕn Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Rom

Huk Sinarĕ Sĕn Paulus Nevong Lo Degwa

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus. Yĕ vong sa mesetu sinarĕ beggoin sa raḶ bĕ sa nanĕr Bengĕ Nivesa rangah. ² Sĕn Anutu yĕ nĕr verup alam-denenĕr-gaḶek-rangahsĕn avij wirek rot meneggĕp loḶ yi Ḷapiya lo. ³ Bengĕ Nivesa sĕnĕ raḶ Nalu Yesu Kerisi, hil Mehĕbĕp sĕn yam tu mehĕnon loḶ Davit* yi mewis lo.

⁴ Lob Anon Vabuung vong bekedi raḶ yah vu bedub, lob sĕn kedi raḶ yah vu bedub lo tato rangah bĕ Anutu Nalu los niwĕĕk yĕnon. ⁵ Lob Anutu vong semusemu vu hil degwa raḶ yi timu. Bevong he behe tu sinarĕ in bĕ gaḶo arĕ jaḶ menanĕr rangah vu mehĕnon pin vu dob nabĕ ayoj na timu vu yi medegevek babu.

⁶ Log Anutu yi Ḷĕok yĕk vu ham alam Rom bĕ ham natu Yesu Kerisi yi alam geving. ⁷ Om sĕn sa Ḷevu Ḷapiya sĕnĕ yĕk vu ham Rom pin sĕn Anutu kwa pesivin ham beggoin ham raḶ in bĕ ham natu yi alam lo. Hil Amad Anutu luho Mehĕbĕp Yesu Kerisi degevonḶ semusĕn vu ham bedegevonḶ ham ayomin gĕp revuh.

Paulus Kwa Vo Bĕ Na Gelĕ Alam Rom

⁸ Sa bĕ nanĕr jaḶ sĕnĕ namuḶin rĕ: Alam pin denḶo medenenĕr yoh vu nyĕḶ pin bĕ ham ayomin neya timu vu Yesu, om sĕn sa najom raḶ vu Kerisi bĕ nanĕr vu Anutu nabĕ sa kwaḶ vesa rot in ham pin. ⁹ SayoḶ neya vu Anutu genekehe sa bĕ sa Ḷevong yi huk benanĕr Nalu yi Bengĕ Nivesa rangah. Lob Anutu yĕ raḶ ni bĕ sa kwaḶ nevo ham menajom raḶ in ham yoh vu buk. ¹⁰ Sa su halĕ ham wirek rĕ, om sĕn sa neḶetaḶ vu Anutu yoh vu buk bĕ kwa og yĕ natĕk vu aggata besenĕk vu ham. ¹¹ In sahĕḶ ving pangĕsĕn bĕ senĕk galĕ ham, besa Ḷevong Anon Vabuung yi semusĕn vahi sĕn vo vu sa lo vu ham geving in bo niwĕĕk vu ham. ¹² Sa kwaḶ nevo bĕ ham vongvingsĕn rĕḶ gaḶu sa, gesa vongvingsĕn rĕḶ gaḶu ham, behil abo niwĕĕk doḶ hil vewen vewen nabĕ sĕnĕ.

¹³ Arig lo, om sĕn sa bĕ ham jaḶ ni nabĕ beron ngahiseḶĕ og sa nehevongin bĕ senĕk vu ham. In sa bĕ gaḶo ham vahi nom vu Anutu nabĕ sĕn sa nehaḶo alam-yu-ngwĕ vahi deyom ggovek lo. RĕḶ sa hĕḶ aggata ma. ¹⁴ Anutu vo huk loḶ sa nemaḶ meneggĕp bĕ sa tateḶin yi gaḶek vu alam Grik sĕn denedo nivesa lo, gevu alam nyĕḶ vahi sĕn denedo paya lo geving. Vu alam los kwaj, gevu alam kwaj masĕn geving. ¹⁵ Om sĕn sa kwaḶ nevo pangĕsĕn bĕ sa nanĕr Bengĕ Nivesa vu ham alam Rom geving.

Bengĕ Nivesa Sĕnĕ Tato Anutu Niwĕĕk

¹⁶ In sa su niḶ nemum in Bengĕ Nivesa rĕ. In tu Anutu yi niwĕĕk beyoh vu bĕ geḶo alam sĕn ayoj neya timu vu Yesu lo nah. He alam Yuda namuḶin, loḶ mĕm ham alam-yu-ngwĕ gĕkin. ¹⁷ Log Bengĕ Nivesa sĕnĕ netato bĕ Anutu mehĕ nirĕp los yohvu. Nabĕ mehĕti gevonḶ geving Bengĕ Nivesa, og rĕḶ ayo na timu vu Yesu noh vu sĕn dekevu meneggĕp loḶ Anutu-yi-Ḷapiya lo bĕ, "Mehĕti bĕ ayo na timu vu yi, og Anutu rĕḶ nanĕr mehĕ sĕnĕ nabĕ yi mehĕ yohvu, lob medo mala-tumsĕn."

Mehĕnon Pin Deneruu Demij Vu Anutu

¹⁸ Hil naraḶ ni bĕ, Anutu ahĕ sengĕn benevo nipaya nyĕvewen neyam vu yaḶek loḶ yah vu alam pin sĕn deneruu demij vu yi, gedenevonḶ ngaa nipaya medenedahun yi gaḶek anon raḶ hir ngaa nipaya lo. ¹⁹ In Anutu yi ngaa sĕn hil ayoh vu bĕ galĕ majak ni lo neggĕp rangah vu alam sĕn deneruu demij vu yi agi. In Anutu yĕ tato rangah vu mehĕnon pin ggovek ya. ²⁰ Yĕnon, alam delĕ dob los ngaa pin sĕn Anutu tung lo wirek beyam verup gwĕbeng, lom sĕnĕ tato Anutu yi ngaa vahi sĕn mehĕnon su deyoh vu bĕ degelĕ jaḶ malaj rĕ lo vu hil. Log ngaa sĕn hil su ayoh vu bĕ galĕ jaḶ malaj rĕ lo, og saga tateḶin Anutu yi degwa los yi niwĕĕk bĕpata sĕn neggĕp ving yi degwata los degwata lo rangah vu hil. Nebĕ sĕnĕ, om mehĕnon su deyoh vu bĕ dedah hir nipaya vun gedenanĕr

nabë, “Sa su rak ni bë ngaa nipaya rë!” ²¹ In mehönon derak Anutu ni rëk su kwaj nevo bë Anutu yönon bedeko arë rak rë. Gesu kwaj vesa vu yi in ngaa nivesa vesa pin sën vo vu sir lo rë. Gaḱ kwaj nesepa loḱ ḡaḡek meris meris bedenetu alam kwaj masën bedenedo loḱ malakenu. ²² Deḱo sir rak medenenër bë, “He alam los kwamin!” rëk ma gedetu alam kwaj masën. ²³ Gederuu demij vu Anutu, mehö los niwëek sën su nediik rë lo. Log tum ngaa sën denediik medenepetar ya lo nebë mehönon, gesoḱ los reggu genyël lo, og denesemu kenuj medeneḱo arëj rak medenejom rak vu sir.

Nipaya Aggagga

²⁴ Lob Anutu nilëlin sir bë, maam kwaj nipaya yö geli sir na vu ngaa nipaya sën ahëj neving lo, gevu ngaa ningöhek sën su yoh vu rë lo, beyö debasap navij. ²⁵ Alam nebë sënë denevuu Anutu yi ḡaḡek anon ya gedenepekwe medeneḱo ḡaḡek kuungsën rak. Log deneruu demij vu Anutu sën ngaa pin ala lo, gedenejom rak vu ngaa sën Anutu tung lo gedenesepa loḱ yö hir aggata. Nij nelëlin Anutu sën hil ḡaḱo arë jak na vavunë mebare mena degwata los degwata lo. Yönon. ²⁶ Om sën Anutu nilëlin sir bë yö demedo doḱ hir ngaa nipaya sën malaj anon in lo. Avëh og nij nelëlin hir aggata niröp sën dejak maluh lo, gedeneḡḡerin sir yah medenevonḡ ngaa sën su yoh vu rë lo ving avëh ngwë. ²⁷ Gemaluh ving nebë saga. Nij nelëlin aggata niröpsën sën degeḱo avëh lo gayoj vev rasap rasap nebë nengwah in bë yö degevonḡ ngaa nipaya vu maluh ngwë. Maluh sënë denevonḡ ngaa nimumsën ving mehö ngwë lob yö deneko nyëvewen nipaya loḱ yah, yoh vu hir nipaya sënë. ²⁸ In nij nelël bë su kwaj bo Anutu ḡep ayoj, lom Anutu lëin sir ya beyö medo denevonḡ yoh vu kwaj nipaya sënë, bedenevonḡ ngaa nipaya aggagga sën su yoh vu bë mehönon degevonḡ rë lo. ²⁹ Denevonḡ ngaa pin sën su niröp rë lo bengaa nipaya pin pup ayoj. Ayoj nevu nevu in ngaa nipaya pangсэн gedenele alam vahi paya. Ayoj nesis yi vu alam vahi ga, denesis alam medenediik. Denenër sir ga, denetetuhin mehö ngwë gedenevonḡ paya vu sir. Denevengwëḡ ḡaḡek yah nenga rak mehö ngwë ga, ³⁰ denenër ḡaḡek kuungsën rak mehö ngwë ving bë nij paya. Denelë Anutu paya medenesis beḡo vu yi ga, denenër pelësën ga, deneko sir rak medenevonḡ paanḡ. Denevër ngaa nipaya mewis mewis verup. Gedenekeyëh amaj lu ataj ayej. ³¹ Kwaj ma! Denenër rëk su denevonḡ yoh vu hir ḡaḡek rë. Su ahëj neving sir sën yik sir degwa timu lo rë. Gesu kwaj nevonḡin mehö ngwë rë. ³² Anutu yi horek nër nebë alam sën degevonḡ ngaa nabë sënë og yoh vu bë denediik bemalaj nama. Lob alam sënë derak horek sënë ni ggovek ya, rëk ma gemedo denevonḡ ngaa nebë sënë. Lob su denevonḡ sënë mu rë, gaḱ kwaj vesa in alam sën denevonḡ ngaa nebë agi ving, medenepisek in sir medenelev horek in.

2

Anutu Nenjo Hil ḡaḡek Degwa Og Neseggi Niröp

¹ Om sa nanër vu ham ti ti sën ham nenër mehö ngwë bë nij paya lo nabë: Su ḡeyoh vu bë ḡedah ngo hong nipaya vun rë. In ḡengo! Genenër mehö ngwë bë nipaya, lob sënë og yik genenër valeḱ hong ving nebë saga bë nim paya. In yik ngaa sën genenër rak yi lo, og yik genevonḡ nebë sënë ving. ² Lob hil arak ni bë Anutu nevo nipaya nyëvewen vu alam sën denevonḡ ngaa nebë agi, lob sënë og Anutu nevonḡ yoh vu. ³ Om hong sën genenër alam sën denevonḡ ngaa nipaya nebë agi bë nij paya lo, rëk mu yik genevonḡ nebë sënë ving, ma ḡekuung bë? Su ḡeyoh vu bë rëk ḡebeya in Anutu meḡenoh nenga in nyëvewen rë. ⁴ Ma nebë va? Anutu nevonḡ nivesa rot vu hong menegin hus adingseḱe rot gesu nevo nyëvewen vu hong pevis rë. Anutu yi ngaa nivesa sënë, maḱ ḡekuung bë ngaa meris-a? Gaḱ Anutu nevonḡ nivesa vu hong sënë in bë ḡegwërin hong. ⁵ Sën ayom niwëek ata gesu ḡenewërin hong rë lo, og sënë nebë sën ngo ḡenebun hong nipaya nyëvewen rak bun, lom Anutu ahë sengën rot vu hong. Rëk mëm doḱ buk-ahësengëny- yi sën Anutu bo nyëvewen niröp noh vu mehönon pin lo, og rëk ḡenatök vu nyëvewen böpata jak hong nipaya sënë. ⁶ In rëk bo nyëvewen gelek mehönon pin noh vu ngaa sën denevonḡ lo. ⁷ Alam sën denejom sir ahon medenedo rak ngaa nivesa medenevonḡ

in bë denatu alam-los-bengöj gelos arëj böp gedemedo malaj-tumsën lo, og Anutu rëk gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ⁸ Gaḱ alam sën yö kwaj nevo sir mu gedeneruu demij vu ḡaḡek anon, gedenesepa loḱ nḡaa nipaya lo, og Anutu rëk ahë sengën böpata mebo nyëvewen nipaya rot vu sir. ⁹ Maggin böpata los nisanḡsën rëk gebom alam pin sën denevonḡ nḡaa nipaya lo. Alam Yuda namuḡin, loḱ mëm alam-yu-ngwë gökin. ¹⁰ Gaḱ alam pin sën denevonḡ nivesa lo, og Anutu rëk gevong bedenatu alam-los-bengöj, garëj böp jaḱ, bayoj gëp revuh. Rëk alam Yuda namuḡin, loḱ alam-yu-ngwë gökin. ¹¹ In Anutu su kwa nevo mehönön arëj bë sir böp benevonḡ nyëvewen vu sir rë, gaḱ nevonḡ nyëvewen yoh vu nḡaa sën denevonḡ lo.

¹² Lob alam-yu-ngwë sën su denesepa loḱ alam Yuda hir horek rë lo, og Anutu su rëk seggi sir jaḱ alam Yuda hir horek rë, rëk mu rëk malaj nama geving in su denesepa loḱ yö hir aggata niröp rë. Gaḱ alam sën denesepa loḱ alam Yuda hir horek lo, og Anutu rëk seggi sir jaḱ, gebo nyëvewen vu sir in dekeyëh. ¹³ Alam sën denenḡo horek meris mu lo su rëk arëj nabë sir alam yohvu gëp Anutu mala rë. Gaḱ alam sën denesepa loḱ horek lo mu, sën mëm rëk arëj nabë sir alam yohvu. ¹⁴ Nebë sënë lob alam-yu-ngwë su deneraḱ alam Yuda hir horek ni rë, rëk mu yö denesepa loḱ yö hir horek vahi beya nevaleḱ ḡaḡek vahi sën alam Yuda hir horek nër lo. Om sir duḡin alam Yuda hir horek rëk mu saga tato bë Anutu yi horek vahi neggëp loḱ ayoj ving. ¹⁵ In hir horek neggëp loḱ ayoj bekwaj nevo nḡaa vahi bë nivesa genḡaa vahi bë nipaya, lom deneseggi sir loḱ ayoj bedenener bë denevonḡ sënë, og yoh vu, gesagi, og su yoh vu rë. ¹⁶ Log Anutu rëk nanër vu Buk-tamusën, lob Kerisi Yesu rëk seggi mehönön pin hir ḡaḡek vunsën nabë sën sa nanër ranḡah vu ham loḱ Bengö Nivesa lo.

Alam Yuda Devonḡ Ving Bë Horek Yoh Vu Bë Doḱ Vu Sir

¹⁷ Gaḱ hong! Arëm nebë Yuda, gekwam nevo bë horek sën Anutu vo vu alam Yuda lo yoh vu bë doḱ vu hong in ḡaḡek. Genḡo ḡeneḱo arëm raḱ meḡenenër bë Anutu-yi-alam hong. ¹⁸ Ḡeraḱ Anutu kwa ni. Ḡeluk dub loḱ horek saga ggovek, om sën ḡeraḱ aggata niröpsën-yi ni bahëm neving. ¹⁹ Gekwam nevo bë ḡeyoh vu bë ḡetato aggata niröp vu alam malaj ḱenod, lob alam sën denedo loḱ malaḱenu lo, og ḡetato ranḡah vu sir.

²⁰ Log kwam nevo ving nebë kwa los ḡaḡek anon pin neggëp loḱ ham horek sagi, om sën ḡeyoh vu bë ḡebo kwa vu alam kwaj masën meḡetahu alam sën denedo ngöḱ ngöḱ nebë hurmahen lo doḱ ḡaḡek. ²¹ Yönon, ḡenetahu alam vahi, rëk nebë va sën su nḡo ḡenetahu hong loḱ rë-ë? Ḡenenër vu alam bë su degodeḱ, rëk mu nḡo ḡenehodeḱ. ²² Geḡenenër bë alam su degevonḡ baggëb, rëk mu nḡo ḡenevonḡ. Nim nelëlin anutu-kuungsën rëk mu ḡeneloḱ ya alam dahis hir dub ayo meḡenehodeḱ hir anutu-kuungsën hir nḡaa. ²³ Nḡo ḡeneḱo arëm raḱ meḡenenër bë ḡeraḱ Anutu yi horek ni, rëk mu nḡo ḡenekweyëh yi horek meḡenevasap Anutu arë raḱ nḡaa nebë saga. ²⁴ Yönon, sënë yoh vu ḡaḡek sën neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo bë: Alam dahis denenër pelësën raḱ Anutu arë, log degwa vu ham.

Bë Degerah Navij Og Saga Su Yoh Vu Bë Geḱo Sir Nah Vu Anutu Rë*

²⁵ Sën derah* navim lo, nabë ḡesepa doḱ Horek, og sagaḱ nḡaa nivesa. Yönon, derah* navim vorot, rëk mu nabë ḡekweyëh horek, og yik nebë sën su derah* rë. ²⁶ Nebë sënë, om mehöti sën su derah* navi rë lo, nabë sepa doḱ horek, og mehö sënë rëk bengö na nabë alam sën derah* navij vorot lo. ²⁷ Yönon, Anutu vonḡ horek meneggëp vu hong Yuda, lob derah* navim ving. Rëk nim lël meḡenekweyëh horek, om mehö-yu-ngwë sën su derah* navi rë rëk nesepa loḱ horek anon lo, og yi huk saga tato ranḡah bë nim paya om rëk gwëḱo nyëvewen. ²⁸ Alam Yuda og Anutu-yi-alam sir, rëk mu nabë mehöti ama lu ata Yuda, og saga mu su yoh vu bë gevong bemehö saga natu Anutu-yi-alam yönon rë. Log nabë degerah* mehöti navi, og saga mu su yoh vu bë gevong bemehö saga natu Yuda ti yönon rë. ²⁹ Gaḱ yik mehö sën ayo neya timu vu alam Yuda hir nḡaa lo, sën yi Yuda soḡek. Log yik mehö sën ayo neya timu vu Anutu lo, sën netu Anutu-yi-alam soḡek.

Mehö nebë sënë su nesepa loḵ horek meris mu rë, gaḵ nesepa loḵ los kwa nevo, bayo neya timu. Mehönon maḵ su rëḵ degeḵo mehö nebë sënë jaḵ rë, gaḵ Anutu yö rëḵ geḵo yi jaḵ.

3

Nḡaa Nipaya Su Yoh Vu Bë Dahun Nḡaa Nivesa Rë

¹ Nebë sënë, om alam Yuda rëḵ dekesuu mehö ngwë nabë va? Geva nivesa neverup raḵ sën denerah* navij-ë? ² Alam-e! Yi nḡaa nivesa aggagga neggëp! Nyëmuḡinsën nebë sënë: Anutu vo yi ḡaḡek vu alam Yuda in bë degeḡin. ³ Yönon, rëḵ mu sir la su denevonḡ yoh vu ḡaḡek sënë rë. Om Anutu maḵ rëḵ gevek hir nḡaa nipaya saga babu bedahun yi ḡaḡek nivesa na? ⁴ Rëḵ nama! Nabë mehönon pin denanër ḡaḡek kuungsën, og sënë su rëḵ pekwë Anutu rë, gaḵ yö rëḵ medo menanër yönon degwata los degwata. Yiḵ yoh vu ḡaḡek sën neggëp loḵ yi ḵapiya lo bë:

“Hong ḡaḡek pin og niröp rot.

Om nabë degevonḡ ḡaḡek vu hong, og rëḵ kwesuu sir yönon.”

⁵ Om hil rëḵ nanër nabë va? Nabë hil nehevong nḡaa nipaya gAnutu nevonḡ nḡaa yohvu mu, og maḵ Anutu su yoh vu bë bo nyëvewen doḵ nah hil nḡaa nipaya rë? In hil nḡaa nipaya tato yi nḡaa nivesa rangah bevong barë böp raḵ mekesuu-a?—sënëḵ sa nesepa loḵ mehönon kwaj mu mesenër— ⁶ rëḵ nama! Hil su rëḵ nanër nabë saga rë, in nabë Anutu su mehö yohvu rë, og su yoh vu bë rëḵ seggi mehönon hir nḡaa pin bebo nyëvewen doḵ nah vu sir rë.

⁷ Log nabë hil nanër nabë mehönon degeḵo Anutu arë jaḵ rot, in delë bë sa mehö ḡaḡek kuungsën, rëḵ yi og mehö nenër ḡaḡek los anon, og maḵ su yoh vu bë rëḵ bo nipaya nyëvewen doḵ nah vu sa rë? In nḡaa nipaya sën sa nehevong lo tato yi nḡaa nivesa rangah barë böp raḵ mekesuu-a? ⁸ Bë nabë sënë, og hil rëḵ nanër nabë, “Ham-o! Behil ḡevong nḡaa nipaya in nḡaa nivesa rëḵ berup jaḵ!” Log alam vahi denekuung raḵ medenenër ḡaḡek raḵ he yah nenga bë he nanër nebë sënë! Rëḵ ma! Hil su ayoh vu bë ḡevong nabë sënë rë! Om alam sën denenër bë aga rëḵ degeḵo nyëvewen doḵ nah beyoh vu.

Mehö Nivesa Ti Su Nedo Rë

⁹ Om-a? Maḵ hil Yuda kesuu alam-yu-ngwë? Ma veröḵ yi! He nër ggovek ya bë hil pin nado loḵ nḡaa nipaya ayo peggo. Hil Yuda los alam-yu-ngwë pin. ¹⁰ In ḡaḡek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Mehö nivesa ti su nedo rë, gema veröḵ yi.

¹¹ Mehö los kwa ti su nedo rë,
geti su nesero Anutu in bë jaḵ ni rë.

¹² Mehönon pin deyoh paya in aggata niröp,
gesir pin los dahis nij paya raḵ.

Gaḵ mehöti su nevonḡ nḡaa nivesa rë, gema veröḵ yi.
Ti su nebë sënë menedo rë.”

¹³ “Avij nebë asoreng vu bedub ggëp netök,
gedaggej nenër ḡaḡek kuungsën.”

“Vong bë nyël nevu parahék nipaya nedo loḵ avij”,
¹⁴ “medeneterot mehönon raḵ ḡaḡek nipaya”.

¹⁵ “Deneserög pevis in bë dengis mehönon medenadiik.

¹⁶ Denevonḡ rii raḵ nḡaa nivesa pin vu nyëḡ pin sën deneya lo,
bedenevonḡ maggin vu alam.

¹⁷ Malaj nesepa begö gesir duḡin ḡaḡek-ahë-yes.”

¹⁸ “Su kwaj nevo Anutu bedeneggöneng in yi rë.”

¹⁹ Yönon, hil araḵ ni bë ḡaḡek sën neggëp loḵ horek lo neggëp vu alam sën deneggevek horek babu lo. Rëḵ mu Anutu yi horek og neggëp in bë mehönon pin nij namum bayej nama, gedejak ni nabë ḡaḡek neggëp vu sir berëḵ degeḵo nyëvewen jaḵ hir nipaya. ²⁰ In sën hil sepa doḵ horek lo, og su yoh vu bë gevonḡ bemehöti natu mehö niröp gëp Anutu

mala rë. Gaḱ yik timu sënë nebë horek netato hil ngaa nipaya rangah vu hil behil narak ni bë hil keyëh.

Mehö Sën Ayo Neya Timu Vu Kerisi Lo, Og Mëm Arë Nebë Mehö Yohvu

²¹ Wirek Anutu tato rangah raḱ horek los alam-denenër-ğagek-rangahsën hir ğagek bë yi mehö yohvu yönon, rëḱ gwëbeng og yö tato raḱ agga ngwë. ²² Ngaa agga ngwë sënë sën netato bë Anutu mehö yohvu yönon lo nebë: Nabë mehöti ayo na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rëḱ nanër yi nabë mehö yohvu. Lob alam pin sën ayoj na timu vu yi lo yik arëj nebë sënë. Alam Yuda galam-yu-ngwë ving. ²³ Yönon! Hil mehönon pin nehevong ngaa nipaya, gehil araain besu ayoh vu bë ğevong noh vu Anutu kwa rë. ²⁴ Rëḱ Anutu vong semusën sënë vu hil nyëmasën nebë hil atu alam yohvu, degwa raḱ sën Kerisi Yesu loḱ yah hil bed bediik in hil lo. ²⁵ Anutu ggoin Yesu raḱ in bë nadiik beḱöḱ keseh in kevoh alam sën ayoj na timu vu yi lo hir ngaa nipaya na. Anutu su nevonĝ newa newa benevo nyëvewen loḱ yah alam hir ngaa nipaya pevis rë, gaḱ yö jom yi ahon. Loḱ mëm vong Kerisi yam bediik loḱ yah hil bed in bë tato rangah nabë su kwa nevirek in mehönon hir ngaa nipaya rë, gaḱ yi og mehö yohvu benevo nyëvewen loḱ yah. ²⁶ Kë, vong Kerisi yam loḱ buk sën gwëbeng agi in bë tato rangah nabë yi mehö yohvu yönon. Lob vong yam in bë hil ajaḱ ni nabë Anutu su nevonĝ ngaa jeggin jeggin rë. Gaḱ mehöti sën ayo na timu vu Yesu lo, og Anutu rëḱ nanër yi geving nabë yi mehö yohvu. ²⁷ Nebë sënë, om hil anoh aggata tena in bë ğaḱo arëd jaḱ nabë hil alam yohvu? Ma! Aggata su negĝep rë! In va nenërin sën hil ğaḱo arëd jaḱ-ë? Horek nenërin-a? Ma huk sën hil nehevong lo nenërin-a? Ma! Ngaa nivesa ti su negĝep vu hil rë, gaḱ hil nehevong ving bë Yesu diik loḱ yah hil bed, om hil su ayoh vu bë ğaḱo ngo arëd jaḱ rë. ²⁸ In hil araq ni nebë hil atu alam yohvu raḱ sën hil ayod neya timu vu Yesu lo, gaḱ su neraḱ sën hil nesepa loḱ horek lo rë. ²⁹ Ma nebë va? Maḱ alam Yuda mu yö hir Anutu sënë ma, alam-yu-ngwë hir Anutu ving-a? Gaḱ yik alam-yu-ngwë hir Anutu ving! ³⁰ In yik Anutu yö timu. Lob alam sën derah* navij gayoj neya timu vu Yesu lo, sën Anutu rëḱ nanër sir nabë sir alam yohvu. Log yik alam sën su derah* navij rë, rëḱ ayoj neya timu vu Yesu lo, yik Anutu rëḱ nanër sir geving nabë sir alam yohvu. ³¹ Om sën hil ayod neya timu vu Yesu lo maḱ dahun horek ya betu ngaa meris-a? Ma! Ğagek sën sa ḱevu agi tato bë horekeḱ ngaa anon ving.

4

Anutu Nër Abraham Bë Yi Mehö Yohvu

¹ Abraham ni nebë hil behil dobahë yi. Om hil rëḱ nanër va jaḱ yi? ² Yönon, nabë Abraham tu mehö yohvu raḱ yi huk, og yoh vu bë yö geḱo arë jaḱ. Gaḱ ğep Anutu mala og ma! ³ In Anutu-yi-ḱapiya nër bë, “Abraham ayo neya timu vu Anutu, lob Anutu kwa nevo benër yi nebë mehö yohvu.”

⁴ Log nabë mehöti gevonĝ huk megeḱo monë jaḱ, og hil su nanër nabë neḱo monë saga nyëmasën. Gaḱ mu neḱo raḱ yi huk. ⁵ Nebë saga, om nabë mehöti ayo na timu vu Anutu sën yoh vu bë nanër mehönon nij paya nabë sir alam yohvu lo mu, gesu kwa bo yi huk nabë Anutu rëḱ gevonĝ nyëvewen doḱ nah menanër yi nabë mehö yohvu rë, og mëm Anutu rëḱ gelë nabë ayo neya timu vu yi, lob rëḱ nanër yi nabë yi mehö yohvu.

⁶ Log Davit nër raḱ mehö nebë sënë ving nebë, “Mehöti sën hen huk nivesa ma, rëḱ Anutu nenër yi nyëmasën nebë mehö yohvu lo, og mehö nebë sënë rëḱ kwa vesa rot.”

⁷ Log nër ving bë:

“Alam sën Anutu ḱo hir ngaa nipaya vër medahun ya lo, og kwaj vesa!

⁸ Gemehöti sën Mehöböḱ nër yi bë ngaa nipaya su negĝep vu yi rë lo, og kwa vesa.”

⁹ Om alam sën denerah* navij lo, kwaj vesa in sën Anutu kevoh hir ngaa nipaya ya lo, log yik alam sën su denerah* navij rë lo, og kwaj vesa in Anutu kevoh hir ngaa nipaya ya ving. Ham kwamin bo Abraham gökin rë! Hil nanër nebë: Anutu kwa nevo bë Abraham ayo neya timu vu yi lom nër yi nebë mehö yohvu.

¹⁰ Lob Anutu nër Abraham nebë yi mehö yohvu nangërek-a? Maḵ rah* navi ggovek ya rëḵ mëm, ma su rah* navi rë? Gaḵ su rah* navi rë geyö nahën, log Anutu nër yi nebë yi mehö yohvu. ¹¹ Loḵ mëm rah* navi, lom navi tato bë ayo neya timu vu Anutu ggovek ya om sën Anutu nër yi vorot bë yi mehö yohvu. Lob tu alam pin sën su denerah* navij rë rëḵ ayoj neya timu vu Anutu lo hir dobahë, in tato nebë Anutu rëḵ nanër sir geving nabë sir alam yohvu. ¹² Getu alam sën denerah* navij lo vahi hir dobahë ving. Sir sën denerah* navij lo rëḵ su kwaj nevo saga mu rë, gaḵ denesepa loḵ Abraham vaha bayoj neya timu vu Anutu, nebë sën Abraham su rah* navi wirek rë, rëḵ ayo neya timu vu yi lo.

Anutu Yi Ġaḡek Yam Vu Alam Sën Ayoj Neya Timu Vu Yi

¹³ Anutu su kwa vo bë Abraham nesepa loḵ horek om sën ggooin losho yi mewis lo raḵ in bë mehönön pin degevek babuj rë. Gaḵ lë bë Abraham ayo neya timu vu yi, lob nër yi bë yi mehö yohvu, lom mëm sën nër bë rëḵ gevong bemehönön pin degevek yi mewis lo babuj. ¹⁴ Rëḵ nabë mehönön pin saga degevek alam sën denesepa loḵ horek lo babuj mu, og sën hil ayod neya timu lo tu ngaa meris mu, gAnutu hen ġaḡek sën joo venuh lo anon ma. ¹⁵ Hil araḵ ni bë horek netato bë hil rëḵ ġaḵo nyëvewen doḵ nah hil ngaa nipaya. Gaḵ bë horek nama, og hil su ayoh vu bë nanër nabë mehönön denekeyëh horek rë. ¹⁶ Nebë sënë, om Anutu yi ġaḡek semusën rëḵ anon jaḵ vu alam sën ayoj neya timu vu yi lo. Lob vongin bë gevong semusën sënë nyëmasën vu hil geving Abraham yi mewis pin benatu hil ngaa. Su rëḵ gevong vu Abraham yi mewis sën denesepa loḵ horek mu lo menatu hir ngaa rë, gaḵ rëḵ gevong vu alam pin sën ayoj neya timu vu yi nebë Abraham lo menatu hir ngaa. In Abraham tu hil pin sën hil ayod neya timu vu Yesu lo hil dobahë. ¹⁷ Yoh vu ġaḡek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë: “Sa hevong hong tu alam ngahiseḵë hir dobahë.” Lob Abraham tu hil dobahë ggëp Anutu mala in ayo neya timu vu yi. Gevong ving bë Anutu yoh vu bë nanër balam-diiḵsën dekedo jaḵ nah medemedo malaj-tumsën, geyoh vu bë nanër ġaḡek jaḵ alam sën deberup vu tamusën lo geving nabë sën denedo vorot lo.

¹⁸ Ngaa sën Anutu nër agi su anon raḵ in Abraham lë vorot mevong ving niwëëk rë, gaḵ vong ving niwëëk bë rëḵ anon jaḵ yönön nabë sën lë raḵ mala lo. Nebë sënë, om sën tu alam ngahiseḵë hir dobahë yönön yoh vu sën Anutu nër lo bë, “Hong mewis lo rëḵ deberong nabë betuheng!” ¹⁹ Abraham yi ngebek dus raḵ mehödahis nemadvahi (100), lom navi su niwëëk yoh vu bë geḵo nalu rë. Lob yiḵ venë Sara nebë saga ving. Abraham raḵ sënë ni, rëḵ ma gevong ving niwëëk. ²⁰ Anutu nër bë ngaa sagi rëḵ berup, lom Abraham su kwa neya luu luu in rë. Gaḵ vong ving niwëëk geḵo Anutu arë raḵ, ²¹ geraḵ ni bë Anutu yoh vu bë rëḵ gevong ġaḡek sën nër lo banon jaḵ. ²² Lob Anutu raḵ ni bë Abraham ayo neya timu vu yi nebë sënë, lom nër yi bë yi mehö yohvu.

²³ Log ġaḡek sënë neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë, “Anutu nër yi bë yi mehö yohvu.” Lob sënë og su nër Abraham yö timu rë. ²⁴ Gaḵ nër raḵ hil ving. Bë hil ayod na timu vu Anutu sën nër behil Mehöböp Yesu kedi raḵ yah vu bedub ggökin lo, og mëm rëḵ gelë hil nabë saga geving menanër nabë hil alam yohvu. ²⁵ Anutu vong Yesu yam beḵo hil ngaa nipaya nyëvewen raḵ yah yi mediik. Log Anutu nër mekedo raḵ yah ggökin in bë nanër hil nabë hil alam yohvu.

5

Anutu Nër Hil Bë Hil Alam Yohvu

¹ Hil ayod neya timu vu Yesu lom Anutu nenër hil nebë hil alam yohvu, om sën hil los Anutu nado revuh ti degwa raḵ hil Mehöböp Yesu Kerisi. ² Hil ayod neya timu vu yi, lom sën gwëbeng og Anutu nelë hil nivesa gehil kwad vesa rot, in hil araḵ ni bë rëḵ geḵo hil nah yi nyëḡ mebo semusën nivesa vesa pin vu hil. ³ Rëḵ mu hil su napissek in sagi mu. Gaḵ hil napissek in maggin sën netoḵ vu hil lo geving. In hil naraḵ ni bë maggin nevo niwëëk vu hil in bë mëm hil nid gengöin menajom hil ahon mekerë maggin. ⁴ Lob nabë hil najom hil ahon mekerë maggin, og hil rëḵ natu alam los nid wëëk gengaa maggin su

rëk kepë hil rë. Lob nabë hil nid wëek nabë saga, og hil rëk abo kwad in ngaa nivesa vesa sën Anutu ggooin raḱ bē gevong vu hil lo. ⁵Lob nabë hil abo kwad in ngaa sënë, og Anutu su rëk gevong behil nid namum rë, in vong Anon Vabuung yam vu hil vorot, in bē bër hil kwad jaḱ buk pin nabë Anutu kwa pesivin hil. ⁶Wirek og hil su ayoh vu bē gaḱo hil vër in hil ngaa nipaya rë, rëk Anutu ggooin buk raḱ, lob Kerisi diiḱ loḱ yah hil mehōnon nid paya lo sënë bed. ⁷Nabë mehōti nadiiḱ in bē doḱ vu mehō nivesa ti, og hil rëk ḱenud na in, in su alam ngahiseḱë denevong nebë saga rë. Yōnon, maḱ alam ti ti deyoh vu bē nij dël jaḱ sir medenadiiḱ doḱ nah mehō nivesa ti ben. ⁸Rëk mu hil ngo nahën nado los hil ngaa nipaya, log Kerisi diiḱ in bē doḱ vu hil. Lob Anutu tato raḱ sënë bē kwa pesivin hil pangšën. ⁹Om sën nër hil bē hil atu alam yohvu ggovek ya, degwa raḱ Yesu niḱōḱ. Nebë sënë, om gwëbeng hil araḱ ni yōnon bē rëk doḱ vu hil rot gehil su rëk gaḱo nyëvewen jaḱ hil ngaa nipaya rë. ¹⁰Wirek hil ngo nahën medo nasis begō vu Anutu, loḱ Nalu diiḱ loḱ buk sënë in bē gevong mamer vu hil los Anutu behil medo jevuh ti. Nebë saga lob gwëbeng hil los nado revuh ti, om hil araḱ ni yōnon bē Anutu rëk geḱo hil nah vu yi behil rëk medo malad-tumsën, in Kerisi nedo mala-tumsën vorot. ¹¹Lob yiḱ su nebë sënë mu rë, gaḱ gwëbeng og hil kwad vesa vu Anutu in hil Mehōböp Yesu Kerisi vong mamer vu hil los Anutu.

Adam Vong Bemehōnon Denediḱ, Loḱ Tum Yesu Vong Om Rëk Demedo Malaj-Tumsën

¹²Lob hil araḱ ni bē ngaa nipaya pum raḱ mehō timu nyëdahis, loḱ mēm ngaa nipaya lo yoh vu dob pin yiḱ degwa raḱ yi. Log diiḱsën pum raḱ ngaa nipaya, lob nevong bemehōnon pin denediḱ. In alam pin denevong ngaa nipaya. ¹³Vu buk muḱinsën Anutu su vo Horek-nemadluho vu mehōnon rë, lob vu buk saga ngaa nipaya neggëp dob vorot. Om loḱ buk saga og Anutu su yoh vu bē nanër nabë mehōnon denekeyëh horek rë, in Horek su neggëp rë. ¹⁴Rëk mehōnon dediḱ loḱ Adam yi buk beyam verup loḱ Moses yi buk. Lob diiḱsën dahun mehōnon pin. Rëk mu mehōnon saga su dekeyëh horek nebë sën Adam keyëh lo rë, in Horek su neggëp loḱ hir buk saga rë. Rëk denediḱ ving. Lob yiḱ mehō sën verup vu tamusën lo vong ngaa ngwë nebë Adam. ¹⁵Rëk Anutu yi semusën og böpata rot kesuu ngaa nipaya sën Adam vong lo. In alam ngahiseḱë denediḱ raḱ mehō timu saga yi ngaa nipaya, rëk mu Anutu vong mehō timu sën Yesu Kerisi beḱo yi semusën böpata yam vu hil behil haḱo nyëmasën. Lob semusën nyëmasën sënë semu alam ngahiseḱë rot bekesuu diiḱsën.

¹⁶Lob ngaa nipaya sën verup raḱ mehō timu agi luho semusën sën hil haḱo nyëmasën lo, luho hir anon su neggëp ti rë. Gaḱ mehō timu sën nekeyëh horek lo, og Anutu seggi yi gaḱek benër bē mehō nipaya om mehōnon rëk denadiiḱ bemalaj nama. Rëk vu tamusën galam ngahiseḱë denekeyëh gaḱek, og Anutu vong yi semusemu nyëmasën yam, lob mēm nër hil bē hil alam yohvu. ¹⁷In vu muḱinsën mehō timu keyëh horek, rëk mehōnon pin dediḱ raḱ mehō saga yi keyëhsën. Log vu tamusën sagi, og Anutu nër alam pin sën denëḱo semusën vu Yesu Kerisi nyëmasën lo nebë sir alam yohvu. Om Yesu rëk gevong bedenatu alam-los-bengöj medemedo malaj-tumsën geving yi degwata los degwata. ¹⁸In yiḱ nebë sënë. Mehō timu vong ngaa nipaya, lob yi nyëvewen yoh vu mehōnon pin bē denadiiḱ berëḱ malaj nama. Log yiḱ mehō timu vong ngaa yohvu, lob Anutu nër bē mehōnon pin deyoh vu bē denatu alam yohvu medemedo malaj-tumsën jaḱ yi. ¹⁹Mehō timu keyëh gaḱek, lob sënë vong balam pin detu alam nij paya. Log yiḱ mehō timu sepa loḱ gaḱek, lob sënë rëk gevong balam ngahiseḱë denatu alam yohvu.

²⁰Log Horek verup ving, lom tato ngaa nipaya vahi ving bengahiseḱë loḱ. Ngaa nipaya ngahiseḱë loḱ, rëk mu semusën böpata sënë yam bekesuu ngaa nipaya. ²¹Yōnon, ngaa nipaya tu ala muḱin bevongin bē dahun hil behil malad nama. Rëk mu semusën yam in bē kesuu ngaa nipaya begevong mehōnon medenatu alam yohvu medemedo malaj-tumsën degwata. Semusën sënë nebë hil Mehōböp Yesu Kerisi diiḱ in hil.

6

Bël-Ripeksën Tahu Bë Hil Adiiḱ Ving Kerisi

¹ Om hil rëḱ nanër nabë va? Maḱ hil nanër nabë hil nḱo medo ḱevonḱ nḱaa nipaya in Anutu yō medo ḱevonḱ yi semusën nam vu hil nyëmasën göḱ göḱin-a? ² Ma! Rëḱ nama! Bë hil atu Kerisi-yi-alam, og yiḱ nebë sën hil adiiḱ vorot, om hil su nehebë nengad vu nḱaa nipaya benesepa loḱ ggöḱin yah rë. ³ Sën hil aripek bël raḱ Yesu Kerisi arë lo tahu bë hil adiiḱ ving yi gehil atu mewis raḱ. Ma ham su raḱ ni rë? ⁴ Nebë saga, om sën hil aripek bël lo tahu sën Kerisi diiḱ medelev lo, ḱevonḱ bë hil nḱaa muḱeng diiḱ beneggëp loḱ söv. Om hil natu mewis jaḱ nabë sën Anutu tato niwëëḱ beKerisi kedi raḱ vu bedub ggöḱin betu mewis lo.

Hil Rëḱ Medo Malad-Tumsën Geving Kerisi

⁵ Yönon! Hil nḱaa muḱeng diiḱ ya nebë sën Kerisi diiḱ lo gehil atu yi alam. Nebë sënë, om hil rëḱ natu mewis nabë sën Kerisi kedi raḱ ggöḱin betu mewis lo, behil medo malad-tumsën geving yi. ⁶ Hil araḱ ni bë vonḱ bë hil ayod muḱeng diiḱ ya raḱ ḱelepeḱo* ving Kerisi in bë ḱevonḱ bengaa nipaya niwëëḱ sën nevonḱ huk loḱ hil navid lo nama na, in hil su sepa doḱ nḱaa nipaya göḱin nah. ⁷ In nḱaa nipaya og su yoh vu bë kepeḱ mehō sën diiḱ lo göḱin nah rë.

⁸ Lob hil nḱaa muḱeng diiḱ ya ving Kerisi, om hil ḱevonḱ geving anon nabë hil rëḱ medo malad-tumsën geving yi. ⁹ In hil araḱ ni bë Kerisi kedi raḱ ggöḱin ggëp bedub, om su rëḱ nadiiḱ nah göḱin rë. Diiḱsën su yoh vu bë dahun yi göḱin rë. ¹⁰ In diiḱ beron timu, lob kevoh hil nḱaa nipaya pin ya vorot. Rëḱ gwëbeng og nedo mala-tumsën beluho Anutu denedo revuh ti. ¹¹ Om ham jak ni rë nabë Yesu Kerisi diiḱ, om yiḱ vonḱ bë ham diiḱ ving beham su yoh vu bë sepa doḱ nḱaa nipaya göḱin nah rë. Gaḱ ham tu Anutu-yi-alam bevonḱ bë ham nedo malamin-tumsën ving yi. ¹² Ham navimin sën rëḱ petar na lo nevonḱin bë ham sepa doḱ nḱaa nipaya, rëḱ mu ham su ḱureḱ nḱaa nipaya babu megwevonḱ. ¹³ Ham su bö nemamin los vahamin lu nḱaa vu nḱaa nipaya in gwevonḱ nḱaa nipaya göḱin nah. Gaḱ ham gwevonḱ navimin pin los anomin dahis vu Anutu in ham nabë mehōnon sën dediḱ ggoveḱ rëḱ deḱedi raḱ ggöḱin ggëp bedub medenedo vesaj ggöḱin yah lo. Geham gwevonḱ navimin pin los dahis vu Anutu in ham gwevonḱ nḱaa yohvu mu jaḱ. ¹⁴ Nabë saga loḱ mëm nḱaa nipaya su yoh vu bë kepeḱ ham göḱin nah rë. In gwëbeng og ham su hureḱ horeḱ babu menesepa loḱ rë, gaḱ ham nesepa loḱ Anutu yi ḱaḱek semusën sën nevo vu ham nyëmasën lo.

Hil Natu Nḱaa Niröpsën Yi Hur

¹⁵ Om hil ḱevonḱ nabë va? Gwëbeng hil su rëḱ sepa doḱ horeḱ in ḱeḱo hil nah vu Anutu rë, gaḱ hil nesepa loḱ Anutu yi ḱaḱek semusën sën nevo vu hil nyëmasën lo. Om maḱ hil ayoh vu bë medo ḱevonḱ nḱaa nipaya ma nama? Ma rot! ¹⁶ Ham raḱ ni ggoveḱ! Bë ham bö navimin vu mehōti nabë ham gwevonḱ huk vu yi megwevonḱ noh vu aye, og ham tu yi hur. Yiḱ nebë saga, om ham su yoh vu bë sepa doḱ nḱaa nipaya genengamin yes vu Anutu geving rë. In ham rëḱ gwëḱo nyëvewen doḱ nah nḱaa nipaya beham malamin nama veröḱ yi. Gaḱ bë ham nengamin yes vu Anutu, og rëḱ ḱevonḱ beham natu alam yohvu. ¹⁷ Hil kwad vesa vu Anutu in wireḱ ham nesepa loḱ nḱaa nipaya, rëḱ Anutu vonḱ yi ḱaḱek yöḱ vu ham, lob ham nengamin yes benesepa loḱ los ayomin dahis. ¹⁸ Nḱaa nipaya duu ham ahon rëḱ Anutu ḱo ham vër in, ḱevonḱ beham tu yi hur sën denesepa loḱ nḱaa yohvu mu lo. ¹⁹ Rëḱ ham kwamin su niwëëḱ loḱ rë ḱeyō nahën, om sën senër mesepa loḱ hil mehōnon nḱo kwad. Wireḱ ham navimin kehe ham beham nesepa loḱ nḱaa nipaya los nḱaa sën su neyoh vu rë lo beham kweyëḱ ḱaḱek pangësën. Om gwëbeng ham dahun ham navimin los dahis, beham sepa doḱ nḱaa yohvu mu in ham ayomin niröp jaḱ.

²⁰ Wireḱ ham nesepa loḱ nḱaa nipaya, gaḱ ham su nesepa loḱ nḱaa yohvu rë. ²¹ Lob vu buk saga maḱ ham neḱo nyëvewen nivesa nebë va raḱ nḱaa nipaya sën ham nevonḱ lo? Ma! Lob gwëbeng og ham nimin nemum in nḱaa nipaya saga, log ham raḱ ni bë diiḱsën

tu ham nyëvewen om ham vongin malamin nama! ²² Rëk ma gAnutu ko ham vër in ngaa nipaya bevong ham tu yö yi hur. Lob nyëvewen sën rëk bo dok nah vu ham lo nebë sënë: Ham ayomin niröp jak, lok mëm ham rëk medo malamin-tumsën degwata. ²³ In alam sën denesepa lok ngaa nipaya lo, og rëk degeko nyëvewen dok nah medenadiik bemalaj nama. Rëk Anutu og nevo semusën vu hil nyëmasën rak hil Mehöböp Yesu Kerisi yi huk nebë hil medo malad-tumsën degwata.

7

Paulus Tahu Gagek Rak Maluh Los Venëj

¹ Arig lo, sa nanër gagek sënë vu ham sën neraç horek ni rot lo nebë: Horek tu ala menëgin mehönon yoh vu buk pin sën denedo vesaj lo. Ma ham su rak gagek sënë ni rë?

² Lob yik nebë sënë: Nabë avëh jak regga beregga nahën nedo, og horek duu luho regga ahon. Rëk nabë regga nadiik, og horek saga maya gesu duu yi ahon rë. ³ Gak nabë regga yö nahën nedo gevenë ya merak maluh ngwë, og horek nenër yi nebë nevong baggëb. Gak nabë regga nadiik, og horek sënë su ggërin yi rë, om nabë jak maluh ngwë og su nevong baggëb rë.

⁴ Om arig lo, yik ham nebë sënë. Kerisi lok yah ham bömin mediik in ham, lob sënë vong bë ham diik ving geHorek su nëgin ham ggökin rë, om ham yoh vu bë jak vu reggamin mewis. Ham reggamin mewis saga yik mehö sën kedi rak yah vu bedub ggökin in bë gevong behil gevong Anutu yi huk banon jak lo. ⁵ Wirek hil ngo nahën nesepa lok ngaa nipaya sën hil malad anonin los navun hil in lo, lok horek nërin ngaa nipaya sënë, rëk mu sënë vong behil kwad nevo bë hil pasang gevong rot. Hil nehevong rot, lob ngaa nipaya saga yi nyëvewen neggëp bë hil rëk nadiik bemalad nama. ⁶ Rëk vong bë hil adiik ving Kerisi, om ko hil vër in Horek sën neduu hil ahon wirek lo, in bë su gëgin hil gökin. Gak wirek, og hil nesepa lok Horek sën dekevu meneggëp lo, rëk mu gwëbeng og hil atu mewis rak menesepa lok ngaa sën Anon Vabuung netato vu hil lo.

Ngaa Nipaya Nevasap Hil

⁷ Om hil rëk nanër nabë va? Hil nanër nabë Horekek ngaa nipaya? Ma! Nabë Horek su tato ngaa nipaya vu sa rë, og sa su rëk jak ni nabë nipaya rë. Bë Horek su nanër nabë, “Su ayom nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa” rë, og sa su rëk jak ayog nevu nevu sënë ni nabë ngaa nipaya rë. ⁸ Rëk Horek saga tatekin aggata vu ngaa nipaya benepelëpin sa, lob vong besayog nevu nevu in ngaa nipaya aggagga. Gak bë Horek nama, og ngaa nipaya nebë heljeng, in sa su rëk galë nabë ngaa nipaya rë. ⁹ Wirek sën sa dugin Horek lo, og sa hekuung bë sa nado nivesa. Lok tum serak Horek ni, lob ngaa nipaya vesa lok yah vu sa, lob serak ni bë sëk nadiik bemalag nama. ¹⁰ Anutu vong Horek yam in bë geli sa na niröp besa medo malag-tumsën, rëk mu ma geHorek tato vu sa bë sëk nadiik bemalag nama. ¹¹ In Horek nër aggata tato vu ngaa nipaya, lob ngaa nipaya tetuhin sa, lob serak ni bë sëk nadiik bemalag nama. ¹² Nebë sënë, om hil arak ni bë Horek yö vabuung. Lob Horek yi gagek pin vabuung ving beniröp genivesa. ¹³ Ma mak Horek nivesa sënë vong besëk malag nama? Ma! Ngaa nipaya mu sën kepë sa, om sëk malag nama. Yik nebë sënë in bë nanër ngaa nipaya tato nabë ngaa nipaya rot. Ngaa nipaya neko Horek nivesa sënë in bë kepë sa jak besa malag nama. Lob Horek nenër ngaa nipaya degwa tato vu sa bë ngaa nipaya yönon.

Ngaa Nipaya Neggërin Hil Kwad

¹⁴ Hil arak ni bë Horek sënë vabuung in yam vu Anon Vabuung. Gak sa, og ngaa muğeng neggëp lok sayog besa nahurek ngaa nipaya babu. ¹⁵ Yönon, sa su narak ngaa sën sa nehevong lo degwa ni rë. Gak ngaa sën sa nehevongin pangsën bë sa gevong lo, og sa su nehevong rë. Rëk ngaa sën sa nig nelëlin verok yi lo, og tum sa nehevong yoh vu buk pin. ¹⁶ Gengaa sën sa bë gevong in serak ni bë ngaa nivesa lo, og saga nebë serak Horek ni beseyogekin bë ngaa nivesa, rëk mu sa su nehevong yoh vu rë. ¹⁷ Rëk su sengo ti nehevong ngaa nipaya sënë rë, gak ngaa nipaya sën nedo lok sayog lo sën yö nevong.

¹⁸ In serak ni bë ngaa nivesa ti su neggëp loḵ sayoḡ rë. Sa nanër ngaa muḡeng sën neggëp loḵ sayoḡ lo. In sa nehevongin bë ḡevong ngaa nivesa, rëḵ ma gesa su yoh vu bë ḡevong banon jak rë. ¹⁹ Gaḵ ngaa nivesa sën sa nehevongin bë ḡevong lo, og sa su nehevong rë. Gengaa nipaya sën sa su nehevongin bë ḡevong rë lo, og tum sa nehevong. ²⁰ Sa nehevong ngaa sën sa su kwaḡ nevo bë sëḵ ḡevong rë lo, rëḵ sa su ngo nehevong rë, gaḵ ngaa nipaya sën nedo loḵ sayoḡ lo yö nevonḡ.

²¹ Lob sa nehevong nebë sënë rak buk pin: Sa nehevongin bë ḡevong ngaa nivesa, rëḵ ma gengaa nipaya nedo loḵ sayoḡ benepibip sa. ²² Yönon, sahëḡ neving Anutu yi horek pangsen loḵ sayoḡ. ²³ Rëḵ sa halë horek ngwë neggëp loḵ sa naviḡ pin. Lob nesis begö vu Anutu yi horek sën neggëp loḵ sayoḡ lo. Log netunḡ sa loḵ ya ngaa nipaya sën nedo loḵ sa naviḡ agi nema beneduu sa ahon. ²⁴ Wöp-o! Lob sa mehö niḡ paya rot! Maḵ re rëḵ bo sa vër in ngaa muḡeng sën rëḵ gevonḡ besa malaḡ nama agi? ²⁵ Om sa kwaḡ vesa rot vu Anutu! In vonḡ hil Mehöböp Yesu Kerisi yam in bë geḵo sa vër. Yönon, sa kwaḡ og nesepa loḵ Anutu yi horek, rëḵ sa ngaa muḡeng sën nedo loḵ sayoḡ lo, og nesepa loḵ ngaa nipaya yi aggata beluho denepemëḡin sir.

8

Kerisi Dahun Ngaa Nipaya Ya Gevonḡ Anon Vabuung Vu Hil

¹ Nebë saga, om hil sën naha rak Kerisi Yesu lo, og ḡaḡek sën nër bë hil ḡaḵo nipaya nyëvewen lo ti su rëḵ ḡëp vu hil rë. ² In Anon Vabuung yi horek nër bë alam degevonḡ ngaa nipaya, og denadiiḵ bemalaj nama. Log nër ving bë hil atu Kerisi Yesu yi alam lo, og hil su rëḵ nadiiḵ bemalad nama rë, gaḵ hil rëḵ medo malad-tumsën degwata. ³ Ngaa muḡeng neggëp loḵ hil ayod, om Horek su yoh vu bë kevoh ngaa nipaya na rë. Rëḵ ngaa sën Horek su yoh vu bë ḡevong rë lo, og Anutu yö nevonḡ. Vonḡ nalu yam betu mehönon rak, benavi nebë hil mehönon nid paya vu dob sënë navid.

Lob Anutu vonḡ bemehönon hir ngaa nipaya nyëvewen yah rak neggëp Kerisi, bediḵ loḵ yah hil bed in bë Horek yi nyëvewen su ḡëp vu hil. ⁴ Horek nër bë hil ḡaḵo nyëvewen doḵ nah hil nipaya, lob sagaḵ nër niröp beyoh vu. Rëḵ Anutu vonḡ beKerisi diiḵ loḵ yah hil bed basis hil nyëvewen bemaya, om hil su rëḵ malad nama rë. Hil su nesepa loḵ ngaa muḡeng sën nedo loḵ hil ayod lo rë, gaḵ hil nesepa loḵ Anon Vabuung yi aggata om sën vonḡ nebë sënë vu hil. ⁵ In alam sën ngaa muḡeng nedo loḵ ayoḵ lo, og kwaj neya vu ngaa dob yi mu. Gaḵ alam sën denesepa loḵ Anon Vabuung lo, og kwaj neya vu Anon Vabuung yi ngaa. ⁶ Nabë mehöti kwa na vu ngaa muḡeng mu, og mehö sënë rëḵ nadiiḵ bemala nama. Gaḵ nabë mehöti kwa na vu Anon Vabuung yi aggata, og mehö sënë rëḵ ayo ḡëp revuh in rëḵ medo mala-tumsën.

⁷ Log nabë mehöti kwa sepa doḵ ngaa muḡeng mu, og mehö sënë nesis begö vu Anutu. In su neggurek Anutu yi horek babu rë, gesu yoh vu bë ḡevong noh vu rë. ⁸ Alam sën denesepa loḵ ngaa muḡeng lo, og alam nebë sënë su deyoh vu bë degevonḡ bAnutu kwa vesa in sir rë. ⁹ Rëḵ hameḵ su nesepa loḵ ngaa muḡeng rë. Gaḵ Anutu yi Anon Vabuung nedo ving ham yönon beham nesepa loḵ. Rëḵ nabë Kerisi yi Anon Vabuung su nedo ving mehöti rë, og su Kerisi-yi-alam yi rë. ¹⁰ Yönon, ham navimin nediḵ, in ham nevonḡ ngaa nipaya, rëḵ mu nabë Kerisi nedo ving ham, og ham tu alam yohvu meham anomin nedo mala-tumsën.

¹¹ Anutu nër beYesu kedi rak ggökin vu bedub. Om ham navimin rëḵ nadiiḵ mepetar na rëḵ mu nabë Anutu yi Anon Vabuung nedo loḵ ham ayomin, og Anutu sën nër meYesu kedi rak yah lo rëḵ gevonḡ bAnon Vabuung bo mala-tumsën vu ham navimin geving.

Anon Vabuung Nevonḡ Behil Natu Anutu Nalu

¹² Arig lo, hil ngaa muḡeng su nesemu hil rë, om hil su aḡurek babu besepa doḵ. ¹³ Gaḵ nabë ham sepa doḵ ngaa muḡeng, og ham rëḵ nadiiḵ bemalamin nama. Rëḵ nabë ham gwëḵo niwëëḵ vu Anon Vabuung bedoḵ vu ham beham nimin dëlin ngaa nipaya sën ham navimin bë ḡevong lo, og ham rëḵ medo malamin-tumsën. ¹⁴ Alam pin sën deneggurek Anutu yi Anon Vabuung babu lo, og Anutu nalu sir. ¹⁵ In Anutu su vonḡ Anon Vabuung

yök vu ham in bë deġinengin ham beham medo meġöneng in yi rë. Gaḡ vong yök vu ham in bë ham jaḡ ni nabë ham tu Anutu nalu. Lom nevonġ behil ayed nelok yi bë, “Amag! Amag!”¹⁶ Yönon, Anon Vabuung nenër rangah vu hil lok hil ayod bë hil atu Anutu nalu.¹⁷ Hil atu Anutu nalu, om hil rëḡ medo ben geving yi, geyi nġaa pin rëḡ natu hil nġaa geving. Kerisi ḡo vanë wirek, lob hil atu yi alam menehaḡo vanë nebë saga gwëbeng ving in bë hil medo nivesa rot geving yi vu tamusën, gAnutu yi nġaa nivesa vesa pin rëḡ natu hil los Kerisi hil nġaa.

Hil Medo Nivesa Rot Vu Tamusën

¹⁸ Sa kwaġ nevo bë vu tamusën sën hil ana medo nivesa lo, og mëm hil rëḡ galë nġaa maggin sën netok vu hil gwëbeng agi nabë nġaa meris.¹⁹ In nġaa pin sën Anutu tung lo ggëp denegın buk sën Anutu tato nalu lo pin nam rangah lo.²⁰ In nġaa pin sënë yö nahën denedo paya, rëḡ su nebë sënë yoh vu yö kwaj rë. Gaḡ Anutu yö tung sir nebë sënë, om denevo kwaj in buk sën nġaa pin nijvesa jaḡ los dahis lo.²¹ Anutu rëḡ geḡo nġaa pin sën netung lo vër in nġaa sën nevasap sir benevonġ bemalaj nema ya gwëbeng agi, berëḡ semu nġaa pin benijvesa jaḡ bedemedo nijvesa rot geving nalu lo pin.²² Hil arak ni bë nġaa pin sën Anutu tung lo medo denevo belol medenevimengin nġaa maggin, nebë sën avëh denevimeng lo, yö vu wirek rot begwëbeng.

²³ Lob su nġaa nebë sënë mu rë. Gaḡ hil sën hil haḡo Anon Vabuung vorot lo, og yiḡ hil navo belol ving meneheġin buk sën Anutu gevonġ behil natu nalu lo yönon lo. Sën hil natu nalu lo nebë: Geḡo hil navid bër vu dob los nġaa nipaya.²⁴ Anutu ḡo hil yah vu yi ggovek ya, rëḡ hil nahën navo kwad in buk sën gevonġ banon jaḡ lo. Gaḡ bë berup govek na, og hil su rëḡ abo kwad in gökin nah rë, in mehöti su nevo kwa in nġaa sën netok yam ggovek ya lo ggökin rë.²⁵ Rëḡ nġaa sën yö nahën gesu anon neraḡ rë lo, nabë hil gevonġ geving rot nabë rëḡ anon jaḡ vu hil, og hil najom hil ahon gemedo navo kwad in.

²⁶ Log nelok buk sën hil su nayoh vu bë kwad bo ġaġek menajom jaḡ niröp rë lo, og Anon Vabuung nelok vu hil. Yönon, Anon Vabuung nejom rak in hil rak saheng mu, in hil su ayoh vu bë nanër ġaġek sagi berup hil avid rë.²⁷ Gehil Amad sën nelë mehönon ayoj lo neraḡ Anon Vabuung yi ġaġek sagi ni, generaḡ ni bë Anon Vabuung nesepa lok Anutu kwa menelok vu hil sën Anutu-yi-alam hil lo.

²⁸ Log hil narak ni bë nġaa pin sën netok vu alam sën ahëj neving Anutu lo, og yiḡ Anutu nevonġ nġaa pin sënë nevonġ huk lok ti in bë gevonġ nivesa vu sir. Yiḡ nevonġ vu yi alam pin sën ggooın sir rak yoh vu yö kwa lo.²⁹ In Anutu ggooın sir rak vorot wirek betato sir in bë nij nabë Nalu, lob Nalu natu arij aġuu, gari lo nġahisekë.³⁰ Lob alam sën tato sir wirek lo, og supin sir yah vu yi. Lob alam sën supin sir yah vu yi agi, og nër sir ving bë sir alam yohvu. Lob alam sën nër sir bë sir alam yohvu lo, og nër bë rëḡ demedo nivesa rot geving yi.

Anutu Kwa Pesivin Hil Om Su Rëḡ Gevuu Hil Rë

³¹ Om hil rëḡ nanër va jaḡ nġaa pin sën Anutu nevonġ-ë? Nabë Anutu dok vu hil, og mehöti su yoh vu bë kepë hil rë!³² In su ggulin Nalu rë, gaḡ vong yam in bë dok vu hil pin. Vonġ nġaa böpata saga vu hil, om maḡ rëḡ gevonġ yi nġaa vahi pin vu hil nyëmasën geving.³³ Om re yoh vu bë gevonġ ġaġek jaḡ alam sën Anutu yö ggooın sir rak vorot tu yi nġaa lo? Ma! Anutu nër hil bë hil alam yohvu.³⁴ Ma re rëḡ nanër nabë hil mehönon nid paya? Maḡ Kerisi? Ma! Kerisi og lok yah hil bed bediik in hil ggovek ya. Log kedi rak yah ggökin vu bedub menedo Anutu nema vesa, beneketaġ vu Anutu ving bë dok vu hil.

³⁵ Log re yoh vu bë bo hil vër in Kerisi ahëvingsën sënë? Ma! Rëḡ mu nabë maggin natok vu hil ma, nabë hil kwad na nġahi ma, nabë hil ġaḡo vanë, ma, nabë meyip gevonġ hil ma, nabë hil ajaḡ vu in tob ma, nġaa nipaya basap hil ma, begö natok vu hil, og rëḡ nabë va? Maḡ Kerisi su ahë neving hil rë? Gaḡ ahë neving hil!³⁶ Yönon, nġaa nebë sënë netok vu hil yoh vu ġaġek sën neggëp lok Anutu-yi-ḡapiya lo bë: “Denesis he mehe nadiik yoh vu buk pin in he tu hong alam.

Denelë he nebë sipsip, om sën denesis he mehe nadiik ya.”

³⁷ Rëk mu yik ngaa pin sënë og ngaa meris. In Kerisi ahë neving hil menevong behil kesuu menare nid wëëk. ³⁸ In sa hevong ving rot bë ngaa ti su yoh vu bë bo hil vër in Anutu ahëvingsën sënë rë. Nabë hil nadiik ma hil medo vesad, og su yoh vu bë bo hil vër rë. Log angër los ggev-dob-yi gengaa sën nedo gwëbeng agi los ngaa sën rëk berup vu tamusën ma, niwëëk aggagga vahi ma, ³⁹ ngaa sën nedo yağek babu lo los ngaa sën nedo dob gëbinë lo, ma ngaa vahi sën nedo jeggin jeggin agi. Ngaa pin nebë sënë, og su deyoh vu bë dedok Anutu ahë bepekwë gağek sën ahë neving hil-ë rë. Gağ vong hil Mehöböp Yesu Kerisi yam in bë tato rangah nabë ahë neving hil.

9

Paulus Ayo Maggin In Alam Israel

¹ Ngaa sën senër lo og yönon, gağ sa su tetuhin rë, in Kerisi-yi-alam sa. Log Anon Vabuung tatekin vu sa loğ sayoğ ving bë senër gağek sënë yönon. ² Sa nanër vu ham nabë: Sayoğ maggin gesa kwağ paya rot yoh vu buk pin. ³ Yönon, nabë yoh vu bë sa basap sa in mëm sa gağo sa alam Israel denah vu Kerisi jağ sën sa hetah sa vër in Kerisi-yi-alam gesa malağ nama na verök yi lo, og sëk kwağ vesa in megevong nabë sënë. Rëk ma gesaga su yoh vu bë rëk dok vu sir rë. ⁴ Sir alam Israel soğek bedetu Anutu nalu lo, log denelë nikapiik rağ malaj ving, log Anutu joo yi gağek ving sir gevo yi horek vu sir. Getato aggata sën degetung seriveng in bë dekevoh hir ngaa nipaya los degeko arë jağ lo vu sir. Log nër yi gağek vahi vu sir bë rëk gevong vu sir geving. ⁵ Alam Israel sënë og alam böp böp wirek hen hir mewis sir, lob Kerisi sën tu ngaa pin ala lo pum rağ sir, rëk mu yi Anutu soğek, sën hil gağo arë jağ na vavunë degwata los degwata lo yönon.

Anutu Ggoin Yi Alam Rağ

⁶ Rëk mu hil su nanër nabë: Anutu hen gağek anon ma. Hil su nanër nabë saga in alam sën depum rağ Israel lo, og sir pin su Israel soğek rë. In sir vahi su denesepa loğ Anutu rë. ⁷ Alam sën depum rağ Abraham nikök lo, og su sir pin detu yi mewis yönon rë. In Anutu nër vu yi wirek bë, “Rëk denanër Isaak yi mewis mu nabë hong alam.” ⁸ Nebë sënë in nalu lo sën depum rağ nikök mu lo, og su detu Anutu nalu rë. Gağ hurmahen sën depum rağ gağek sën Anutu joo lo, og mëm hil nanër sir nabë Abraham yi mewis soğek. ⁹ Gağek sën Anutu joo lo nebë, “Sëk nom geto dok buk sën sehoo in rağ lo, lom mëm Sara rëk geko nalu maluh ti.”

¹⁰ Log yik su gağek timu sënë rë. Gağ hil dobahë Isaak ko Rebeka, lob nalu luu loğ pepid, lob Anutu nër gağek ti vu Rebeka vorot. ¹¹ Luho nahën denare loğ ataj ayo gesu denevong ngaa nivesa ma ngaa nipaya ti rë, rëk Anutu nër gağek rağ luho vorot in bë tato rangah nabë su nelë ngaa sën denevong lo menenër rë, gağ yö neggoin mehönon rağ yoh vu kwa. ¹² Nër vu Rebeka bë, “Ağuu rëk gurek amon babu!” ¹³ Sënë yoh vu gağek sën neggëp loğ Anutu-yi-kağiya lo nebë, “Sahëg neving Yakop, rëk sa nehalë Esau paya.”

¹⁴ Om hil rëk nanër nabë va? Mağ hil nanër nabë: Anutu su nevong ngaa yohvu rë? Ma! ¹⁵ In nër vu Moses bë:

“Nabë sa hevongin bë semu mehöti, og sëk semu.

Log nabë sa hevongin bë kwağ paya in mehöti, og sëk kwağ paya in.”

¹⁶ Om yik nebë sënë. Anutu su kwa paya in mehöti in mehö sënë kwa nevo bë Anutu kwa paya in yi rë. Log su kwa paya in mehöti in nevong Anutu yi huk niwëëk rë, gağ yö nevong yoh vu kwa. ¹⁷ In Anutu nër vu Parao wirek meneggëp loğ yi kağiya nebë, “Maggin sën sa hevong vu hong lo, og sa hevong in bë tato sa nig wëëk vu mehönon pin in denanër sa bengög na menoh vu dob pin. Yik rağ degwa saga sën sa hetung ggev Parao rağ hong.” ¹⁸ Om nabë Anutu kwa bo nabë kwa paya in mehöti, og rëk kwa paya in yi. Log nabë kwa nevo bë gevong bemehöti ayo dahis jağ, og rëk gevong bayo dahis jağ.

Anutu Yi Kwa-Vonginsën Los Ahë Sengën

¹⁹ Rëk mu mağ ham ti rëk nanër vu sa nabë, “Nebë saga, loğ nebë va sën Anutu nenër bë ngaa nipaya degwa neggëp vu hil mehönon-ë? In hil su ayoh vu bë keyëh yi rë.” ²⁰ Rëk

hong re? Hong mehönon mu rëk geyoh vu bë gwevong ayem jak Anutu? Dëg sogek su nelok tepëk in ala sën nejegwi yi lo bë, “Genesemu sa nebë sënë in va?” rë. ²¹ Gak mehö sën nejegwi dëg lo yö nejegwi yoh vu kwa, log yoh vu bë geço ngägek göbeng timu mejegwi dëg luu jak. Lob nabë semu ngwë malangeri in huk nivesa yi, log semu ngwë in bë huk meris meris yi, og yik ggovek. Yö yi ngaa.

²² Lob Anutu vongin bë tato ahë sengën rangah betatekin niwëek vu mehönon in sir pin denevong ngaa nipaya. Lob ahë sengën vu sir bë kevoh sir bermalaj nama na verök yi, rëk ma genejom yi ahon. ²³ Nejom yi ahon nebë saga in kwa nevo mehönon vahi sën kwa nevongin sir lo. Kwa nevo sir in yö ggooiin sir rak vorot in bë demedo nivesa dok yi nyëg geving yi, gerëk gevong yi ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁴ Yik hil sënë. Ggoin hil rak. Su ggoin lok he Yuda mu rë, gak ggoin alam-yu-ngwë vahi ving. ²⁵ In Hosea nër nebë saga meneggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë:

“Alam sën su sa alam sir wirek rë lo, og sëk nanër sir nabë salam sir.

Galam sën sa su ahëg neving sir wirek rë lo, og sëk ahëg geving sir.”

²⁶ Loga,

“vu nyëg sën sa nanër sir wirek bë,

‘Su salam ham rë’ lo,

og sëk nanër vu sir saga nabë Anutu mala-tumsën nalu sir.”

²⁷ Log Yesaya nër rak alam Israel getahi bë:

“Nabë Israel ngahijsekë rot nabë raggër loo nenga,

og yik Anutu rëk geço sir yu mahen teka mu nah vu yi.

²⁸ In Mehöböp rëk govek gägek na gebepul pevis,

log bo nyëvewen dok nah vu alam vu dob.”

²⁹ Yoh vu gägek ngwë sën Yesaya nër wirek lo bë:

“Nabë Mehöböp sën negin angër-begö-yi pin vu yagek lo

su yoh nenga in hil hed vë yu mahen teka bedemedo rë,

og hil rëk malad nama na verök yi

nabë sën Sodom los Gomora.”

Alam Israel Denevong Huk Mu In Bë Denatu Alam Yohvu Rëk Ma

³⁰ Om hil rëk nanër nabë va? Hil nanër nabë alam-yu-ngwë sën su malaj nesepa bë denatu alam yohvu rë lo detu alam yohvu. Ayoj ya timu vu Yesu lom sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu. ³¹ Gak alam Israel og kwaj nevo bë nabë desepa dok horek, og rëk gevong medenatu alam yohvu. Rëk ma gesu denesepa lok horek los dahis rë. ³² Rëk su detu alam yohvu rë, in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gak kwaj nevo bë ngaa sën denevong lo yoh vu bë rëk geço sir nah vu Anutu, rëk ma. Denelë kelepeko* nebë su yoh vu rë, in ngaa nimumsën, lob sënë nebë sën deketul vahaj rak gelöng bedevës. ³³ In gägek sënë neggëp lok Anutu-yi-kapiya bë:

“Ham ngo! Sa hetung gelöng ti vu Sion* in bë mehönon deketul vahaj jak.

Sa hetung gelöng niwëek ata in gevong rii jak mehönon.

Gak alam sën ayoj na timu vu yi lo, og su rëk nij namum rë.”

10

Alam Israel Su Detu Alam Yohvu Rë

¹ Arig lo, sa hevongin rot bë Anutu geço alam Israel nah vu yi, om sa najom rak vu yi in sir rot. ² Seraq nij, om sën senër bë nij wëek rot bë desepa dok Anutu. Rëk su denevong los kwaj rë. ³ In deneketul lok in aggata sën Anutu nanër sir nabë sir alam yohvu lo, in denevong ngaa yoh vu yö kwaj in bë denatu alam yohvu. Su denedahun sir medenesepa lok aggata sën Anutu vong in bë hil sepa dok menatu alam yohvu lo rë. ⁴ Hil arak ni bë Horek yi huk verup lah lok Kerisi, om sën Anutu rëk nanër alam pin sën ayoj na timu vu Kerisi lo nabë sir alam yohvu.

Anutu Nevongin Bë Geço Alam Pin Nah Vu Yi

⁵ Yik nebë sën Moses kevu gägek raḵ Horek bë: Horek yoh vu bë gevonḡ mehönön medenatu alam yohvu lo. Kevu nebë sënë, “Mehöti bë sepa doḵ horek sënë pin, og rëḵ medo mala-tumsën.” ⁶ Rëḵ mu hil ayod neya timu vu Yesu, lom sën vonḡ behil arëd nebë hil alam yohvu, om ham su kwamin bo doḵ ayomin nabë, “Re rëḵ doḵ na yaḡek, megeḵo Kerisi duk nam-a?” In hil arax ni bë luḵ yam ggovek ya. ⁷ Log su kwam bo nabë, “Re rëḵ duk na alam-diiḵsën hir nyëḡ in geḵo Kerisi nom-a?” Gaḵ kedi raḵ yah ggovek ya.

⁸ Log ḡeraḵ ni ving bë, “Gägek yik neggëp vu hong. Neggëp loḵ avim geneggëp lok ayom.” Yik gägek sën hil nanër ranḡah bë hil ayod neya timu vu Yesu lo. ⁹ Om nabë ḡenanër Yesu berup avim nabë yi Mehöböp, log gwevonḡ geving doḵ ayom nabë Anutu nër bekedi raḵ yah vu bedub, og Anutu rëḵ geḵo hong nah vu yi. ¹⁰ In hil atu alam yohvu raḵ sën hil ayod neya timu vu Yesu lo, log Anutu rëḵ geḵo hil nah vu yi jaḵ sën hil nanër verup avid bë yi alam hil lo.

¹¹ Lob gägek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë, “Alam sën ayoj na timu vu yi lo, og su rëḵ juuk sir benij namum rë.”

¹² Log alam Yuda los alam-yu-ngwë neggëp timu in yik hil pin hil Mehöböp timu nedo, lob nevonḡ semusën böpata vu alam sën ayej nelok yi lo. ¹³ Yoh vu sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “In alam sën ayej nelok Mehöböp lo pin, og rëḵ geḵo sir nah vu yi.”

¹⁴ Rëḵ nabë su ayoj na timu vu yi rë, og su rëḵ ayej doḵ yi rë. Log nabë su degenḡo yi gägek rë, og su rëḵ ayoj na timu vu yi rë. Log nabë mehöti su nanër yi gägek ranḡah vu sir rë, og su rëḵ degenḡo rë. ¹⁵ Log nabë Anutu su gevonḡ alam sën denanër gägek lo dena vu sir rë, og re rëḵ nanër ranḡah vu sir-a? Yoh vu gägek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “Alam sën denanër Bengö Nivesa ranḡah lo deberup, og hil kwad vesa rot.”

Alam Israel Su Denesepa Loḵ Bengö Nivesa Rë

¹⁶ Rëḵ mu alam pin su debë nengaj vu Bengö Nivesa rë gema. Yoh vu sën Yesaya nër wirek lo nebë, “Mehöböp, re vonḡ ving gägek sën he nanër lo?” ¹⁷ Om hil nehevong ving raḵ gägek sën hil nehanḡo lo, lob gägek sën hil nehanḡo lo, og neverup raḵ Kerisi avi. ¹⁸ Rëḵ selok tepëḵ bë: Maḵ su denenḡo Bengö Nivesa sënë rë? Gaḵ denḡo ggovek ya. In gägek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Ayej ya meyoh vu dob pin.

Log hir gägek ya metok ya dob nenga pin.”

¹⁹ Rëḵ selok tepëḵ beron ngwë ggökin bë: Maḵ Israel su derax gägek sënë degwa ni rë? Gaḵ derax ni in Moses nër wirek bë:

“Sëḵ ḡevonḡ beham ayomin rëḵ ngis yi in alam-yu-ngwë sën su los bengöj rë lo,
log sëḵ ḡevonḡ beham ahëmin sengën vu alam-yu-ngwë sën kwaj masën lo.”

²⁰ Rëḵ Yesaya su neggöneng rë genenër ranḡah bë:

“Alam sën su denesero sa rë lo detok vu sa,
log alam sën su denelok tepëḵ in sa vu mehö la rë lo,
og sa tato sa ranḡah vu sir.”

²¹ Lob nër raḵ Israel nebë:

“Sa hetë nemaḡ in alam sën denekeyëh los demehoo sa gägek lo
yoh vu buk pin bë denom vu sa, rëḵ ma.”

11

Anutu Semu Alam Israel Vahi

¹ Lob sa bë doḵ tepëḵ in gägek ngwë nabë maḵ Anutu ruuk yi alam-a? Ma verok yi! Yik sa Israel ti ving. Abraham yi mewis sa, in sa degwa vu Benjamin.

² Log Anutu su rëḵ juuk yi alam sën ggoo in sir raḵ wirek lo rë. Ma ham su raḵ gägek sën Anutu-yi-ḵapiya nër raḵ Elia lo ni rë? Elia su vu Anutu in alam Israel bë, ³ “Mehöböp! Denesis hong alam-denenër-gägek-ranḡahsën medenediik. Gedenekevoh hong jepö ya. Geyik senḡo ti nahën nado, lob denesero sa in bë dengis sa mesa nadiik.” ⁴ Rëḵ Anutu nër yah vu yi nebë va? Nër nebë sënë, “Sehoo in alam 7,000 raḵ medenedo vu sa, su denegurek anutu-kuungsën Baal babu rë.”

⁵ Lob yik buk sën gwëbeng agi nebë ving. Anutu kwa pesivin alam Israel beggooin sir yu mahen teka rak medenedo. ⁶ Ggoin sir rak in yö kwa pesiv in sir, gak su ggoin sir rak in denevong huk nivesa la rë. Gak nabë ggoin sir rak in nelë bë denevong ngaa nivesa, og nevonğ loğ yah nyëvewen vu sir mu gesu kwa pesiv in sir yönon rë. ⁷ Om mak nebë va? Nebë sënë: Alam Israel malaj nesepa bë Anutu gelë sir nivesa, rëk ma gesu nelë sir pin nivesa rë. Yönon, ggoin sir yu mahen teka rak benelë sir nivesa, rëk sir vahi pin og nengaj nemir, om su detok rak gägek anon rë. ⁸ Yoh vu gägek sën neggëp loğ Anutu-yi-kapiya lo bë:

“Anutu vonğ benij tebö nebë sën deneggëp yiing.

Nevong malaj bë degelë yi gägek rëk su dejak ni,
genevong nengaj bë degenço rëk su denatok jak degwa.

Lob denedo nebë sënë rot meverup gwëbeng.”

⁹ Log Davit nër rak Israel ving bë:

“Hir nos böp sën denegga lo rëk natu gegweeng los rasoh
in kevoh sir mebo nyëvewen vu sir.

¹⁰ Malaj kenu doğ gesu degelë ngaa,

lom hir ngaa muğeng saga yö jak gëp demij meyö gëp degevek degwata.”

Anutu Ko Alam-yu-ngwë Yom

¹¹ Lob sa bë doğ tepëk in gägek ngwë nabë: Alam Israel devës saga, om rëk malaj nama na verok yi? Ma! Rëk nama! Dekeyëh gägek lob tum Anutu ko alam-yu-ngwë yom rak sënë. Vonğ nebë sënë in bë alam Israel ayoj ngis yi, lob mëm degërin sir nom vu yi geving.

¹² In dekeyëh gägek lom sënë loğ vu mehönon pin. Deruu demij vu Anutu, lob sënë vonğ bengaa nivesa tok vu alam-yu-ngwë. Om alam Israel degërin sir nom vu Anutu, og sënë rëk gevonğ bengaa nivesa rot natok vu mehönon pin mekesuu ngaa sën verup rak hir keyëhsën lo.

¹³ Sa bë nanër gägek vu ham alam-yu-ngwë: Ham sinarë sa, lob sa kwağ vesa in huk sënë menehevong. ¹⁴ Sa nehevongin huk sënë rot in bë gevonğ mesa alam Yuda malaj anonin ngaa nivesa vesa sën ham neko lo, in sa gaço sir la denom geving. ¹⁵ In Anutu semu aye in mehönon rak sën ruuk alam Israel lo. Om buk sën Anutu geço alam Israel nom gökin lo, og rëk nabë sën dekedi rak yah ggökin ggëp bedub. ¹⁶ Alam Israel deneko parawa-brët-yi nemaj beron ti vër nemuğin medenetung netu seriveng vu Anutu lob mëm brët pin los dahis netu yi ngaa ving. Log nabë keke gëga* tu Anutu yi ngaa, og keke nema pin los agga tu yi ngaa ving. ¹⁷ Yönon, mak Anutu keyëh keke oliv* nema vahi bevo vër, log ko hong nebë keke oliv* bemën nema ti megelu hong loğ yah nema vahi sagu lo bej. Lob geneko jeji ggëp keke oliv* sënë gëga ving nema soğek vahi lo. ¹⁸ Om su gweko hong jak vu nema soğek lo. Nabë gweko hong jak vu, og kwam bo rë. In genare rak gëga, gak gëga su nare rak hong rë. ¹⁹ Rëk mu mak rëk genanër nabë, “Anutu keyëh nema pin sënë in bë gelu sa doğ nah bej.” ²⁰ Sënëk yönon, rëk mu ketöv sir in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gak hongëk genare niwëek in ayom neya timu vu yi, om su gweko hong jak. Gak gegöneng megwegin hong. ²¹ In Anutu su lë nema soğek mu menedo rë, om su rëk gelë hong mu geving rë. ²² Kwam bo Anutu rë, nabë yi mehö kwa vonğinsën los mehö niwëek ving, om su nelë ngaa nipaya mu rë. Alam sën nij nelëlin yi lo, og nevonğ nyëvewen vu sir loğ yah. Log hong, nabë gegurek babu, og rëk kwa gevonğin hong, gak nabë nama, og rëk ketöv hong na geving. ²³ Om nabë nema soğek sën nij nelëlin yi lo vahi degërin sir nom bayoj na timu vu Yesu, og Anutu rëk gelu sir doğ nah aggaj gökin. In Anutu yoh vu bë gevonğ nabë saga. ²⁴ Gerak ni bë wirek og keke oliv* bemën nema hong, rëk Anutu ketöv hong vër megelu hong loğ yah oliv* nivesa, gak su aggam sënë niröp rë. Om yönon rot, yoh vu bë rëk geço oliv* soğek nema lo sënë megelu sir doğ nah yö aggaj gökin.

* 11:16: Gägek sënë rak parawa-brët-yi los keke gëga, og yik gägek peğgirinsën rak Abraham losho yi mewis. Bë Abraham tu Anutu yi alam, om yi mewis pin detu Anutu yi alam ving nebë saga. Rëk alam Israel ngahi deruu demij vu Anutu bedekehe sir vër in yi alam

Anutu Kwa Nevongin Mehönon Pin

²⁵ Arig lo, sa bë ham su kwetul doḱ in ḡaḡek vunsën sënë. In rëḱ ham kwamin bo menanër ham nabë ham los kwamin. Om sa nanër ḡaḡek vunsën sënë rangah vu ham. ḡaḡek sënë degwa nebë: Alam Israel vahi nengaj dahis, lob demedo nabë sënë rot mena berup doḱ buk sën Anutu gooin alam-yu-ngwë jaḱ govek na bedegërin sir nom lo. ²⁶ Lob mëm Anutu rëḱ geḱo Israel vahi pin nom noh vu ḡaḡek sën neggëp loḱ yi ḱapiya lo bë: “Mehö sën doḱ vu hil megeḱo hil vër lo rëḱ berup gëp Sion*.

Lob rëḱ kevoh Yakop yi mewis hir nḡaa nipaya sën deneruu demij vu Anutu lo na.”

²⁷ Log yi ḡaḡek ngwë nër bë:

“Sëḱ najoo ḡaḡek sënë jaḱ sir nabë
sëḱ kevoh hir nḡaa nipaya pin na.”

²⁸ Alam Israel nij nelëlin Bengö Nivesa, lob denesis begö vu Anutu in nḡaa sënë, rëḱ mu saga neloḱ vu ham. Rëḱ mu Anutu ggooin sir raḱ vorot in denatu yi alam, om sën nahën ahë neving sir. In kwa nevo ḱenuj los hir doḱahë lo. ²⁹ In nabë Anutu gooin alam yu ti jaḱ begevong semusën vu sir, og su rëḱ nom pekwë ḡaḡek rë. ³⁰ Wirek ham kweyëh Anutu aye, rëḱ ma geham wërin ham yom, lom ham ḱo semusën gwëbeng raḱ sën alam Israel dekeyëh aga lo. ³¹ Yönon, alam Israel dekeyëh ḡaḡek gwëbeng in bë ham gwëḱo semusën jaḱ, loḱ mëm rëḱ nom degërin sir medegeḱo semusën geving vu tamusën. ³² In Anutu vuu mehönon pin ya bedenedo los hir nḡaa nipaya medegingengin sir in bë mëm rëḱ gevong yi ḡaḡek kwa vonginsën noh vu sir pin.

Yiḱ Hil Ḡaḱo Anutu Arë Jaḱ

³³ Alam-e! Hil napisek in Anutu in kwa böpata beneraḱ nḡaa pin ni los dahis kesuu mehönon pin.

Hil su ayoh vu bë ajaḱ yi ḡaḡek sën kwa nevo lo ni rë,
gehil su ayoh vu bë ajaḱ nḡaa sën nevang lo ni rë.

³⁴ Yoh vu sën dekevu meneggëp loḱ yi ḱapiya lo bë:

“Re raḱ Mehöböḱ kwa ni?
Ma re vo kwa vu yi?”

³⁵ “Ma re vo nḡaa vu yi muḡin
om rëḱ bo doḱ nah vu yi?”

³⁶ Ma! Yi yö tung nḡaa pin.
Geyö ti tu ala benëgin nḡaa pin.
Bengaa pin tu yi nḡaa.

Om hil ḡaḱo arë jaḱ na vavunë degwata los degwata. Yönon.

12

Hil Ḡetunḡ Navid Na Vu Anutu Nabë Seriveng

¹ Om arig lo, Anutu kwa vongin hil, om sa ḡejiin ham bë ham gwëvong navimin vu Anutu nabë sën mehönon denetunḡ seriveng vu yi lo. Ham bo vabuung in ham navimin megwetunḡ natu seriveng vu Anutu, rëḱ mu ham medo vesamin in ham gwëvong yi huk, loḱ mëm rëḱ kwa vesa in. In nḡaa nebë saga og nḡaa yohvu menëḱo Anutu arë raḱ.

² Log ham su sepa doḱ nḡaa sën alam-dob-yi dëvong lo, gaḱ ham gwërin ham kwamin menatu mewis in ham jaḱ nḡaa sën Anutu kwa nevo bë nivesa los yohvu geniröp rot lo ni.

Hil Dahun Hil Gadok Vu Hil Arid Lo

³ Anutu vong semusën vu sa, om sa bë nanër vu ham pin ti ti nabë ham su gwëḱo ham jaḱ mesevök ham huk, gaḱ ham ngo sepa doḱ ham huk megwevong niröp. Log ham ti ti ngo seggi ham huk saga niröp noh vu niwëëḱ sën Anutu vo vu ham lo. ⁴ In hil navid len ti ti lo neggëp, rëḱ mu hir huk su neggëp ti rë, gaḱ dëvong huk aggagga yö yoh vu sir.

⁵ Lob yiḱ hil nḡahiseḱë nebë saga, rëḱ hil atu Kerisi-yi-alam yu timu. Lob hil pin yiḱ anon timu gelen ti ti lo. ⁶ Anutu vong semusemu vu hil nyëmasën, gevo kwa aggagga vu hil,

om nabë mehöti yoh vu bë nanër gägek ranğah in ƙo semusën sënë vu Anutu, og mehöti sënë nanër gägek ranğah noh vu niwëek sën Anutu vo vu yi lo. ⁷ Genabë semusën neggëp vu mehöti in bë gegin ari lo in huk og gegin. Log nabë mehöti yoh vu bë tahu alam in ƙo semusën sënë vu Anutu, og mehö sënë natu tatovaha betahu alam. ⁸ Log nabë mehöti kwa neggëp in bë nanër Anutu yi gägek tato vu alam, og gevonğ banon jaƙ. Log nabë mehöti bë bo nğaa vu ari lo, og gevonğ vu sir los ayo timu. Log ggev sën neğin yi alam lo, og gegin sir niröp gesu ni tebö. Log mehöti bë kwa paya in ari medoƙ vu yi, og doƙ vu yi los kwa vesa.

Ham Ahëmin Geving Ham Arimin Sën Kerisi-yi-alam Lo Yönon

⁹ Sën ham ahëmin geving arimin lo lo, og ham su gwekuung jaƙ. Gaƙ ham ahëmin geving sir yönon. Ham gweruu demimin vu nğaa nipaya geham napiik vu nğaa nivesa. ¹⁰ Ham kwamin bo Kerisi-yi-alam pin nabë ham arimin sir bemëm ham ahëmin geving sir yönon. Ham pin ti ti gweƙo arëmin jaƙ vewen vewen. ¹¹ Ham ayomin kehe ham beham gwevonğ Mehöböp yi huk niwëek noh vu buk geham su nimin tebö. ¹² Ham bo kwamin in Mehöböp bemedo los kwamin vesa. Nabë maggin natöƙ vu ham, og ham bare niwëek. Geham nğo medo najom jaƙ noh vu buk. ¹³ Nabë Anutu-yi-alam la deƙa vu in nğaa, og ham doƙ vu sir, log nabë alam-yu-ngwë deberup vu ham, og ham gweğin sir nivesa. ¹⁴ Bë alam degevonğ paya vu ham, og ham najom jaƙ nabë Anutu gevonğ nivesa vu sir. Kë! Ham najom jaƙ nabë gevonğ nivesa vu sir. Gaƙ ham su terot sir los najom jaƙ nabë Anutu gevonğ paya vu sir. ¹⁵ Alam sën kwaj vesa lo, og ham kwamin vesa geving sir, log ham semu ayemin in alam sën ayoj maggin medenesu lo. ¹⁶ Ham medo jevuh ti. Ham su kwamin bo nabë ham böp, gaƙ ham los alam sën su los bengöj rë lo sepa ham. Ham su nğo kwamin bo ham menanër nabë, “Sengö timu los kwağ!” ¹⁷ Nabë mehöti gevonğ paya vu ham, og ham su gwevonğ nipaya doƙ nah nyëvewen vu yi. Gaƙ ham kwamin bo nğaa nivesa mu megwevonğ jaƙ alam pin malaj. ¹⁸ Ham gweğin ham in begö degwa su gëp vu ham, gaƙ ham malamin sepa sën ham medo jevuh ti geving alam pin lo. ¹⁹ Om sa mehö lo, ham su nğo bo doƙ nğaa nipaya sën denevonğ vu ham lo, gaƙ ham naƙööƙ gAnutu ahë sengën vu sir megevonğ doƙ nah vu sir. In gägek neggëp loƙ Anutu-yi-ƙapiya nebë: Mehöböp nër bë, “Volöksën nipaya nyëvewen og sengö sa huk, om ham naƙööƙ gesengö rëƙ bo doƙ nah.” ²⁰ Rëƙ mu nabë:

“Mehö sën nevonğ paya vu hong lo nadiiƙahë,
og gebo nos vu yi.

Genabë ayo bev in bël og gebo bël kul vu yi.

Yönon, nabë gwevonğ nabë sënë,

og rëƙ getah yi nah bekwa bo yi nğaa nipaya sën lo bemëm ni namum in.”

²¹ Su gwevonğ bengaa nipaya kepë hong, gaƙ gebare niwëek meğekwepë nğaa nipaya jaƙ nğaa nivesa.

13

Hil Ağurek Gavman Babu

¹ Ham pin gurek alam sën detu gavman medeneğin ham lo babuj. In gavman su yö deggoin sir raƙ rë, gaƙ Anutu vo niwëek vu gavman vu nyëğ pin in huk pin. Lob Anutu yö tung gavman vu nyëğ pin medenedo. ² Nebë saga om nabë mehönon dekeyëh gavman, og dekeyëh Anutu ving. Om rëƙ denatöƙ vu nyëvewen. ³ Alam nijvesa su deneggöneng in kiap rë, gaƙ mëm alam sën denevonğ nğaa nipaya lo mu mëm deneggöneng in. Nabë ahëm ving bë su gegöneng in gavman, og gwevonğ nğaa nivesa jaƙ buk pin, lob mëm rëƙ gavman geƙo arëm jaƙ. ⁴ In Anutu tung gavman in bë doƙ vu hong meğemedo nivesa. Rëƙ mëm nabë gëkweyëh horek og gegöneng. Gerak ni bë begö sën nejom loƙ nema lo, og su neƙo meris rë. Gaƙ Anutu tung gavman in bë degevonğ yi huk medebo nipaya doƙ nah vu mehöti sën gevonğ nğaa nipaya lo. ⁵ Nebë saga om hil ağurek gavman babu. Rëƙ

mu hil su agöneng in nгаа nipaya nyëvewen sënë mu mesepa doḵ hir gägek, gaḵ hil kwad bo nabë sënëḵ nгаа niröp, om hil sepa doḵ.

⁶ Log sën hil getung takës lo, og nгаа niröp ving, om gwetung in Anutu vo huk loḵ alam gavman nemaj medetu yi hur. ⁷ Om nabë gavman degetung horek in nгаа ti nabë degeḵo takës jaḵ, og gebo monë jaḵ vu sir noh vu saga. Alam sën denëḵo takës lo, og ham gwetung takës vu sir niröp. Galam sën denëḵo takës-ḵupeḵ-yi (kastams) lo, og ham bo takës-ḵupeḵ-yi vu sir niröp geving. Log alam sën denëḵin ham lo, og ham gurek babuj, galam sën denetu ggev lo, og ham gweḵo arëj jaḵ.

Bë Ham Ahëmin Geving Mehönon Og Sagak Ham Neseпа Loḵ Horek Yönon

⁸ Ham göneng in nyëvewen pin nabë su gëp vu ham. Gaḵ yik nyëvewen timu sënë yö gëp vu ham vewen vewen degwata nabë: Ham ahëmin geving ham vewen vewen jaḵ buk pin. Nabë ham gwevonḡ nabë saga, og ham nevonḡ yoh vu sën Horek nër lo. ⁹ In Horek nër nebë sënë bë, “Su gëgodeḵ mehö ngwë venëj los reggaj. Su gëngis mehönon medenadiik. Su gëgodeḵ. Su ayom nevu nevu in mehö ngwë hir nгаа.” Horek sënë gevahi sën neggëp lo, og yik pin degwaj timu sënë nebë, “Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong.” ¹⁰ In mehö sën ahë neving mehö ngwë lo, og su rëḵ gevonḡ paya vu yi rë. Om nabë hil ahëd geving mehönon, og hil neseпа loḵ horek pin menehevonḡ yoh vu.

Hil Gevonḡ Nгаа Niröp

¹¹ Ham ahëmin geving ham nabë sënë in ham raḵ ni bë buk verup ggovek ya, om ham malamin natum beham kwedi jaḵ. Buk sën Anutu geḵo hil nah vu yi lo yam dus teka, gaḵ su neggëp ading in hil nebë sën neggëp loḵ buk sën hil nehevonḡ ving nyëdahis lo rë. ¹² Mala vahis vonḡin nama na gedus raḵ bë rangah vonḡin berup. Om maḵ hil gevu nгаа malakenu yi pin na, gehil agërin hil navid jaḵ nгаа rangah yi. ¹³ Hil ana aggata niröp nabë sën mehönon deneya rangah. Hil su sepa doḵ alam sën denesup sir in bë denanum böp medegevonḡ nгаа jeggин jeggин lo. Hil su gevonḡ baggëb gegevonḡ ketod vu nгаа ningöhek jeggин jeggин. Hil su ayod nevu nevu in mehö ngwë hir nгаа, log hil su ahëd sengën bemehoo hil. ¹⁴ Gaḵ ham gweḵo Mehöböp Yesu Kerisi begwevëh nabë tob in gërin ham in nгаа nebë saga. Geham su kwamin bo megwevonḡ nгаа nipaya sën ham malamin anon in lo.

14

Hil Su Seggi Arid Lo

¹ Mehöti sën ayo neya vu Yesu mahen teka mu lo, og ham gweḵo yi nam geving ham sën Anutu-yi-alam ham lo. Rëḵ mu ham su ngis begö vu yi in gägek vahi. ² In alam vahi ayoj neya timu vu Yesu niwëëḵ, lob denegga reggu los nгаа aggagga pin. Rëḵ alam vahi mu su denevonḡ ving niwëëḵ rë, lom sën denegga jojeng los nos mu. ³ Om mehöti sën negga nгаа pin lo su kwa bo gägek jaḵ mehö ngwë sën neggöneng in reggu lo. Gemehö sën su negga reggu rë lo su kwa bo gägek jaḵ mehö ngwë sën negga nгаа pin lo nabë nevonḡ paya. Gaḵ Anutu ḵo mehö ngwë sën negga reggu lo yom ving. ⁴ Hong mehö re om gënenër gägek nipaya raḵ mehö ngwë yi hur-a? Nabë bare, ma nabë bës, og ala yö yi nгаа. Rëḵ mu rëḵ bare niwëëḵ. In Mehöböp yö yoh vu bë bo niwëëḵ vu yi mebare niwëëḵ.

⁵ Log mehö la kwaj nevo buk vahi bë böpata rot kesuu buk vahi. Log mehö ngwë kwaj nevo bë buk pin neggëp ti gesu ngwë kesuu ngwë rë. Om alam pin ti ti yö deseggi gägek sënë bedegevonḡ noh vu nгаа sën kwaj nevo bë neḵo Anutu arë raḵ lo. ⁶ In mehö sën kwa nevo buk ti nebë buk böpata rot lo, og nevonḡ nebë sënë in geḵo Anutu arë jaḵ. Gemehö sën negga nгаа pin lo, og negga in geḵo Anutu arë jaḵ. In nejom raḵ ya vu Anutu los kwa vesa in reggu genegga. Log mehö ngwë sën su negga reggu rë lo, og su negga rë in geḵo Anutu arë jaḵ. Genejom raḵ ya vu Anutu los kwa vesa in nos meris mu genegga. ⁷ Hil ti ti su ngo atu ala menanër bë hil medo vesad ma, hil nadiik na rë. ⁸ Gaḵ nabë hil medo

vesad, og Mehöböp yö yi ngaa. Genabë hil nadiik, og Mehöböp yö yi ngaa. Om nabë hil medo vesad ma hil nadiik, og Mehöböp yö ti yi ngaa hil. ⁹ Om sën Kerisi diik gevesa loḵ yah in bë natu alam diiksën los malaj-vesasën hir Mehöböp. ¹⁰ Nebë saga, om su gwelë arim paya meḡenanër nabë yi mehö nipaya. Ham vahi nevonḡ nebë saga rëḵ su yoh vu rë, in hil pin rëḵ bare Anutu mala begenḡo hil ḡaḡek. ¹¹ Sënë yik yoh vu ḡaḡek sën negḡep loḵ yi ḵapiya lo nebë:

“Mehöböp nër bë, ‘Sa nado malaḡ-tumsën yönön rot,
om sa ḡaḡek sënë rëḵ anon jaḵ yönön rot geving nabë:
Alam pin rëḵ dengun lusej gedenadudeḵ vu sa,
galam pin rëḵ avij geḵo sarëḡ jaḵ.’”

¹² Om hil pin ti ti nḡo rëḵ nanër hil huk degwa tato vu Anutu.

Hil Su ḡevonḡ Nḡaa Nipaya Beḡevonḡ Paya Vu Arid Lo

¹³ Nebë saga, om hil su kwad bo ḡaḡek nipaya jaḵ arid lo gökin. Gaḵ hil kwad bo hil arid lo nabë hil su tato aggata paya vu sir in rëḵ debës bemalaj nama. ¹⁴ Setu Mehöböp Yesu yi mehö meseraḵ ni bë nos los reggu ti su yö nipaya vorot rë. Gaḵ nabë mehöti yö kwa bo ti nabë nipaya besu yohvu rë, og nos ma reggu saga tu nipaya vu yi. ¹⁵ Nebë sënë om nabë ngaa sën ḡenewa lo nevonḡ paya vu arim sën Kerisi yi mehö lo bekwa neya ngahi, og su ahëm neving yi yönön rë. Kerisi diik in arim ti sënë, om su gwevonḡ paya vu yi jaḵ nos sën ḡenewa lo. ¹⁶ Om su gwevonḡ ngaa nabë sënë, in kwam nevo bë nivesa, rëḵ alam vahi rëḵ kwaj bo nabë su yohvu rë. ¹⁷ In ngaa sën hil aḡa los nanum lo su yoh vu bë gevonḡ behil natu Anutu-yi-alam rë, gaḵ nabë Anon Vabuung gevonḡ behil malad sepa ngaa niröp, gehil ayod ḡep revuh, gehil kwad vesa, og saga sën tato bë hil atu yi alam. ¹⁸ Bë mehöti natu Kerisi yi hur mesepa doḵ aggata sënë, og Anutu rëḵ kwa vesa in yi gemehönon rëḵ degelë yi nabë yi mehö nivesa. ¹⁹ Nebë saga om hil sepa doḵ aggata pin sën gevonḡ mehil medo jevuh ti lo, gaggata sën bo niwëëḵ vu hil arid lo lo. ²⁰ Ham su nanër ham in nos megwevonḡ paya vu Anutu yi huk. Yönön, ngaa pin nivesa sën bë hil aḡa. Rëḵ mu nabë ngaa sën ḡenewa lo gevonḡ bemehö ngwë bës, og sënë netu hongḡ ngaa nipaya. ²¹ Nabë arim ti gelë geḡegwa reggu ma ḡenanum wain ma, gwevonḡ ngaa ngwë, lob sënë gevonḡ bebës, og maam su gwevonḡ genök ḡep. ²² Rëḵ mu nabë ḡejaḵ ni nabë ngaa pineḵ yohvu, og yik melu Anutu nḡo ham ngaa gesu gwevonḡ ḡaḡek berup jaḵ begwevonḡ paya vu arim lo. Nabë mehöti kwa bo ngaa ti nabë ngaa nivesa gesu kwa na luu luu in rë, og yö kwa vesa. ²³ Gaḵ nabë mehöti nega ngaa ti gayo nena luu luu in, og nipaya negḡep vu yi. In su ayo neya timu rë geyö gga jeggin. Ngaa pin sën mehönon su ayoj ya timu vu rë geyö denevonḡ lo, og netu ngaa nipaya vu sir.

15

Hil Sepa Doḵ Kerisi Kwa

¹ Hil sën nare nid wëëḵ lo, hil najom hil ahon in doḵ vu alam sën su denare nij wëëḵ rë lo. Gaḵ hil su sepa doḵ hil nḡo kwad meḡevonḡ paya vu ayoj. ² Hil pin ti ti nḡo kwad bo hil alam madoḵ vu sir in deḡeḵo kwa nivesa bemëm nij wëëḵ jaḵ. ³ Hil araḵ ni bë Kerisi og su nesepa loḵ yö kwa rë. Gaḵ ngaa sën netök raḵ yi lo neyoh vu ḡaḡek sën negḡep loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë, “Ḡaḡek pelësën sën alam denenër raḵ hongḡ lo yam neraḵ sa.”

⁴ Log ḡaḡek pin sën dekevu wirek menegḡep lo, og dekevu in bë bër hil kwad. Dekevu ḡaḡek sënë in bë bo niwëëḵ vu hil, log gevonḡ behil bare nid wëëḵ, gehil ḡevonḡ geving, gabo kwad in sën Anutu geḵo hil nah lo. ⁵ Ham sepa doḵ Kerisi lob Anutu sën neḡadu mehönon los nevonḡ behil nare nid wëëḵ lo gevonḡ beham medo jevuh ti nabë sën Kerisi Yesu luho Ama denedo revuh ti lo. ⁶ In ham kwamin ḡep ti gayemin doḵ ti megweḵo hil Mehöhöp Yesu Kerisi Ama Anutu arë jaḵ.

Kerisi Neloḵ Vu Alam Yuda Losho Alam-yu-ngwë

⁷ Om ham pin gweḵo arimin sën Kerisi-yi-alam lo beham medo los ahëmin geving ham nabë sën Kerisi ahë neving ham lo, loḵ mëm saga sën rëḵ geḵo Anutu arë jaḵ. ⁸ Lom sa

bë nanër vu ham nabë Kerisi tu hur in doḵ vu alam Yuda sën denerah* navij lo. Vong nebë sënë in bë tato nabë Anutu yi ḡaḡek anon, los gevonḡ bAnutu yi ḡaḡek pin sën joo vu ḵenuj lo wirek lo anon jaḵ. ⁹ Lob nevonḡ in bë alam-yu-ngwë degelë nabë Anutu kwa vonḡin sir, lom degeḵo arë jaḵ noh vu ḡaḡek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë: “Om sën sëḵ nanër arëm ranḡah vu alam dahis.

Gesëḵ ḡevonḡ raro meḡaḵo arëm jaḵ.”

¹⁰ Log ḡaḡek ngwë neggëp loḵ yi ḵapiya ving nebë:

“Ham alam-yu-ngwë, ham kwamin vesa geving yi alam.”

¹¹ Log dus ngwë nër ving nebë:

“Ham alam-yu-ngwë pin, ham gweḵo Mehöböp arë jaḵ.

Geham mehönon pin, ham gweḵo arë jaḵ jaḵ raro.”

¹² Log Yesaya nër ving bë:

“Yese yi mewis ti rëḵ berup,

lob rëḵ arë böp jaḵ megeḡin alam-yu-ngwë.

Lob rëḵ debo kwaj in yi nabë

geḡin sir megevonḡ nivesa vu sir.”

¹³ Om Anutu sën nevonḡ mehil navo kwad in yi lo gevonḡ beham kwamin vesa rot, geham ayomin ḡëp revuh jaḵ sën ham ayomin neya timu vu yi lo. Log mëm Anon Vabuung gevonḡ niwëëḵ vu ham, beham bo kwamin in buk sën geḵo ham nah vu yi lo bemedo gweḡin yi los ayomin dahis.

Paulus Kwa Vesa In Huk Sinarë Sën Nevonḡ Agi

¹⁴ Arig lo, sa kwaḡ vo loḵ ayoḡ meseraḵ ni bë: Ham malamin nesepa nḡaa nivesa geham kwamin neggëp in nḡaa vahi pin, om ham nḡo yoh vu bë doḵ vu ham mebo kwa vu arimin lo. ¹⁵ Rëḵ ḡaḡek vahi sën sa neḵevu yök vu ham lo, og niwëëḵ teka. Rëḵ sa su nahöneng rë, gesa ḵevu in bë bër ham kwamin. In Anutu vonḡ huk sënë loḵ sa nemaḡ ¹⁶ in bë sa natu Yesu Kerisi yi hur mena vu alam-yu-ngwë menanër Anutu yi Bengö Nivesa ranḡah vu sir. Sa nebë alam-deneḵo-seriveng ti, lob sa bë ḡaḵo alam-yu-ngwë denam vu Anutu bAnon Vabuung gevonḡ medenatu vabuung gesa ḡetunḡ sir denatu seriveng sën Anutu gelë nivesa lo.

¹⁷ Lob Kerisi Yesu neḡadu sa balu nehevonḡ huk loḵ ti, om sën sa kwaḡ vesa in huk sën sa nehevonḡ vu Anutu agi. ¹⁸ Sa su hevonḡin bë nanër nḡaa ngwë rë, gaḵ yik sa bë nanër nḡaa timu sënë nabë: Kerisi vo niwëëḵ loḵ sa ḡaḡek los nḡaa sën sa nehevonḡ lo, lob ḡḡërin alam-yu-ngwë yom raḵ sënë. ¹⁹ Vo niwëëḵ vu sa nebë sagi, lob sa hevonḡ nḡaa böp aggagga. Gevo Anutu yi Anon Vabuung niwëëḵ vu sa ving. Om sën senër Kerisi yi Bengö Nivesa pin ranḡah ḡḡëp Yerusalem nyëdahis, beseya meyoh vu nyëḡ pin beberup Ilirikum.

²⁰ Lob sa bë nanër Bengö Nivesa vu nyëḡ vahi sën yö nahën denedo gesu denenḡo Kerisi bengö rë lo, in sa su bë rëḵ dev begganḡ jaḵ na mehö ngwë hir mudeng vavunë rë.

²¹ Gaḵ sa bë ḡevonḡ nabë sën ḡaḡek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë:

“Alam sën su denenḡo bengö rë lo,

og rëḵ degenḡo.

Galam sën su denenḡo yi ḡaḡek rë lo,

rëḵ dejaḵ ni.”

Paulus Kwa Nevo Bë Na Berup Gelë Alam Rom Gena Spain

²² Lob huk sënë ḡḡërin sa rot, lob sa su yoh vu bë nöḵ vu ham wirek rë. ²³ Gaḵ saḡëḡ neving yoh vu nḡebek nḡahiseḵë rot bë senök ḡalë ham rëḵ ma. Rëḵ gwëbeng og huk su ḡḡërin sa vu sënë rë, ²⁴ lob sa bë na dob Spain, om maḵ sëḵ nöḵ berup ḡalë ham namuḡin rë loḵ mëm sena. Gesa bë medo teka geving ham bekwag vesa rë, loḵ mëm ham rëḵ gweḵo sa na geto aggata Spain. ²⁵ Rëḵ mu sëḵ na Yerusalem rë, in sa bë doḵ vu Anutu-yi-alam ḡëp sagu rë. ²⁶ In alam Masedonia los Akaya yö kwaj nevo medenër ḡaḡek venuh bë dengupin seriveng medebo na Yerusalem vu Anutu-yi-alam sën deneraḵ vu in nḡaa

lo. ²⁷ Yö kwaj nevo bë degevonḡ nabë sënë, og nivesa, in alam Yerusalem hir nyëvewen neggëp vu sir. Alam Yuda devo Bengö Nivesa vu alam-yu-ngwë in bë doḡ vu anoj, om sën nyëvewen neggëp vu alam-yu-ngwë in bë dedoḡ vu sir geving jaḡ nḡaa navij yi. ²⁸ Om sa bë ḡevonḡ seriveng sënë los dahis doḡ na nemaj niröp behuk sënë nama na rë, loḡ mëm senök berup aggata vu ham mesena Spain. ²⁹ Lob seraḡ ni bë nabë senök berup vu ham, og sëḡ ḡaḡo Kerisi yi semusën böpata benök vu ham.

³⁰ Arig lo, sa bë ḡetaḡ vu ham nabë ham tu hil Mehöböḡp Yesu Kerisi yi alam vorot, log Anon Vabuung vonḡ ahëvingsën vu ham, om ham nimin wëëḡ menajom jaḡ in sa pangсэн geving nabë Anutu doḡ vu sa. ³¹ Ham najom jaḡ nabë Anutu gevonḡ balam Yudea vahi sën denekeyëḡ ḡaḡek lo su denajom sa ahon. Log ham najom jaḡ nabë Anutu gevonḡ beyi alam vu Yerusalem su nij dëlin seriveng sën sa nehaḡo ya in bë doḡ vu sir agi. ³² Om nabë Anutu kwa, og sëḡ nöḡ berup vu ham los kwaḡ vesa besewah memedo teka geving ham rë.

³³ Anutu sën nevonḡ behil ayod neggëp revuh lo nöḡ bemedo geving ham pin. Yönon.

16

Paulus Nër ḡaḡek Yoh Vu Alam Nḡahiseḡë Bë Kwa Nevo Sir

¹ Sa hevongin bë ham gweḡin hil avëhnöd Poebe nivesa. In nevonḡ huk meneloḡ vu Kerisi-yi-alam vu Kengkrai. ² Geham kwamin bo Mehöböḡp begweḡo Poebe nöḡ medo geving ham. In hil sën Anutu-yi-alam hil lo, og hil ḡevonḡ nḡaa nivesa nabë sënë. Log nabë maggin ti neggëp vu yi, og ham doḡ vu yi. In neloḡ vu alam nḡahiseḡë genelöḡ vu sa ving.

³ Ham nanër sayeḡ vu Priska luho regga Akwila nabë sa kwaḡ nevo luho. Luho sën alöö nehevong Kerisi Yesu yi huk timu lo. ⁴ Luho deloḡ vu sa in ḡaḡek wirek. Su deneggöneng rë, gedus raḡ in bë luho denadiiḡ doḡ nah sa böḡ rëḡ ma. Lom su senḡo ti kwaḡ vesa in luho rë. Gaḡ alam-yu-ngwë pin sën detu Kerisi-yi-alam lo denepisek in luho ving.

⁵ Geham nanër vu Kerisi-yi-alam sën denesupin sir loḡ luho hir begganḡ medenelë Soda loḡ lo geving nabë sa kwaḡ nevo sir.

Log ham nanër vu Epainetus sën sahëḡ neving yi rot lo nabë sa kwaḡ nevo yi. Yi sën ggërin yi muḡin betu Yesu yi mehö kesuu alam distrik Asia vahi pin lo.

⁶ Geham nanër vu Maria sën nevonḡ huk niwëëḡ meneloḡ vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo nabë sa kwaḡ nevo yi ving.

⁷ Geham nanër vu Adronikus luho Yunia sën alöö anër Bengö Nivesa rangah lo geving nabë sa kwaḡ nevo luho. Luho detu Kerisi-yi-alam muḡin loḡ mëm sa tamu, lob luho arëḡ loḡ ya ving alam sinarë nyëdahis bë sir ggev.

⁸ Log ham nanër vu Amplias nabë sa kwaḡ nevo yi. Sa mehö saga, in alu atu Mehöböḡp yi hur.

⁹ Geham nanër vu Urbane, sën alu nehevong Kerisi yi huk lo nabë sa kwaḡ nevo yi, geham nanër vu sa mehö Stakus geving.

¹⁰ Geham nanër sayeḡ vu Apeles sën denenër bë nesepa loḡ Kerisi yönon lo nabë sa kwaḡ nevo yi.

Gevu Aristobulas losho alam pin sën deneggëp ving yi loḡ yi begganḡ lo geving.

¹¹ Geham nanër vu Herodion sën alu he degwa timu lo, gevu Mehöböḡp-yi-alam sën denedo loḡ Narkisus yi begganḡ lo geving nabë saga.

¹² Log ham nanër vu Trupena luho Truposa sën luho denevonḡ Mehöböḡp yi huk niwëëḡ lo geving,

gevu Persis sën sahëḡ neving yi lo, in nevonḡ huk vu Mehöböḡp pangсэн lo.

¹³ Geham nanër vu Rupus, mehö nivesa sën Mehöböḡp ggooiin yi raḡ in natu yi hur lo, nabë sa kwaḡ nevo yi, geham nanër vu ata sën vonḡ bë sataḡ ving lo geving.

¹⁴ Geham nanër vu alam pin sënë: Asunkritas, Plegon, Hermas, Patrobas, Hermes, gevu hil arid lo pin sën denedo ving sir lo nabë sa kwaḡ nevo sir.

¹⁵ Gevu Pilologus luho Yulia, gevu Nereus luho avëhnö, gevu Olumpas losho Kerisi-yi-alam pin sën denedo ving sir lo geving.

¹⁶ Ham najom* arimin sën Kerisi-yi-alam lo nemaj in Mehöböp-yi-alam ham, log Kerisi-yi-alam pin vu sënë denevong gägek semusën yök vu ham ving.

Alam La Bë Debasuh Kerisi-yi-alam

¹⁷ Arig lo, sa bë bër ham kwamin in alam sën denevongin bë debasuh ham bedekepë ham lo. Denekeyëh Yesu yi gägek sën ham ço ggovek ya lo, om ham gweruu demimin vu alam nebë sënë! ¹⁸ In alam nebë sënë og su denevong hil Mehöböp Kerisi yi huk rë. Gağ malaj anonin ngaa aggagga pin sën nesemu hil navid lo mu gesu denejom sir ahon rë. Yönon, nabë alam nijvesa su kwaj bo hir gägek medeseggi nivesa rë, og alam sagi hir gägek nengën los jeji rë tetuhin sir. ¹⁹ Alam pin denço ham bengömin bë ham nesepa loğ Anutu yi gägek, lob mëm sa kwağ vesa rot in ham. Rëğ mu sa bë ham ngo jağ ngaa nivesa ni rot, geham su kwamin bo ngaa nipaya. ²⁰ Loğ mëm Anutu sën nevonğ behil ayod neggëp revuh lo bağë Satan gevek na ham vahamin gëbinë beham gwevonğ rii jağ. Hil Mehöböp Yesu Kerisi gevonğ yi semusën nöğ vu ham.

Alam Vahi Denër Gägek Los Ahëj Nivesa Ya Vu Alam Rom

²¹ Log sa mehö Timoti sën alu nehevong huk loğ ti lo nër bë kwa nevo ham ving. GeLusius lööho Yason lu Sosipater sën yiğ he degwa ti lo, yiğ denenër nebë sagi ving.

²² Log sa Tertius,* sa hanço gägek sënë rağ verup Paulus avi besa kevu kapiya sënë rağ ngo nemağ. Sa hevong gägek yök vu ham bë sa kwağ nevo ham ving in Mehöböp-yi-alam hil.

²³ Log Gayus sën neğin sa loğ yi begganğ agi losho Kerisi-yi-alam pin sën denesupin sir medenelë Soda loğ ben lo, denenër bë kwaj nevo ham ving. Gehil arid Kwartus† luho Erastus, sën tu kuskus menegın kaunsor nyëğ böp sënë hir monë lo denenër nebë sënë ving.

²⁴ [Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu nöğ gëp geving ham pin. Yönon.]

Yiğ Hil Gağo Anutu Yö Ti Arë Jağ

²⁵ Hil gağo Anutu arë jağ na vavunë in yö yoh vu bë gadu ham meham sepa doğ Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa sën sa nanër lo. Mehönon su denerağ gägek sagi ni rë, gağ yö neggëp vunsën wirek wirek, rëğ mëm gwëbeng sënë og Anutu tato yam ranğah. ²⁶ Anutu sën yö nedo degwata lo yö nër meneggëp ranğah, om sën he nanër gägek sënë ranğah vu alam-yu-ngwë pin yoh vu sën alam-denenër-gägek-ranğahsën dekevu wirek meneggëp loğ Anutu-yi-kapiya vorot lo. Anutu vonğ nebë sënë in bë alam-yu-ngwë degevonğ geving medesepa doğ yi aggata. ²⁷ Yiğ Anutu timu sënë sën yi mehö los kwa yönon, om hil gağo arë jağ na vavunë degwata los degwata jağ Yesu Kerisi. Yönon.

* 16:22: Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë Gwee † 16:23: Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë See

Ƙapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sën Anutu tato sa ggovek bë getung sa natu Yesu Kerisi yi sinarë lo. Sa nado ving hil arid Sostenes, ² balu kevu ƙapiya sënë yök vu ham sën Anutu-yi-alam ham vu Korint aga. Vu ham sën Anutu ggooin ham raƙ in bë ham natu Kerisi Yesu yi alam yohvu lo. Log nenër ham bë ham Kerisi-yi-alam ving alam vu nyëg pin sën denejom raƙ vu hil Mehöböp Yesu Kerisi lo. In hir Mehöböp yi, gehil Mehöböp yi ving. ³ Hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degevonğ semusën vu ham beham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

⁴ Sa kwağ vesa in ham raƙ buk vu Anutu in vonğ semusën vu ham degwa raƙ Yesu Kerisi. ⁵ Sa kwağ vesa vu Anutu rot in vonğ semusemu ngahisekë rot vu ham, beham nenër yi gägek anon pin rangah los kwamin, geham raƙ gägek pin saga degwa ni. ⁶ In he nër Kerisi yi gägek rangah vu ham wirek, lob ham raƙ ni bë gägek anon beham jom ahon. ⁷ Om sën ham neğin hil Mehöböp Yesu Kerisi sën rëƙ duk nom lo, geham su neraƙ vu in Anon Vabuung yi semusemu ti rë. ⁸ Gaƙ Yesu Kerisi nejom ham ahon, om ham rëƙ medo niwëek bena berup doƙ Buk-tamusën, lob gägek ti su rëƙ gëp vu ham doƙ buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom lo rë. ⁹ Anutu su mehö kwa luu in bë rëƙ tetuhin ham rë, gaƙ ggooin ham raƙ in bë ham los Nalu Yesu Kerisi sën hil Mehöböp lo medo los ayomin timu.

Kerisi-yi-alam Devasuh Sir

¹⁰ Rëƙ arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi vo niwëek vu sa, om sën sa bë gejiin ham nabë ham gwevonğ ngaa nabë sënë: Ham pin gwevonğ gägek gëp ti, geham su basuh ham. Gaƙ ham medo jevuh ti los kwamin gëp ti, gayomin gëp ti. ¹¹ In arig lo, Kloe yi alam denër vu sa bë ham vasuh ham in gägek la, beham ahëmin sengën böpata vu ham. ¹² Sa hanğo bë ham pin ti ti netatekin ham degwa nebë sënë: La denenër bë, “Paulus yi mehö sa!” Log ham vahi denenër bë, “Apolos yi mehö sa!” Gela denenër bë, “Pita yi mehö sa!” gela denenër bë, “Kerisi yi mehö sa!” ¹³ Ham nenër nebë saga in va? Maƙ Kerisi nevasuh yi? Ma sa Paulus sediƙ raƙ kelepeko* in bë sedoƙ vu ham-a? Gemak ham ripek bël raƙ sa Paulus arëg-a? ¹⁴ Ma! Sa kwağ vesa vu Anutu in sën sa su ngo ripek ham rë, gaƙ yiƙ seripek Krispus luho Gayus luho luu mu. ¹⁵ Om mehöti su yoh vu bë rëƙ nanër nabë ripek raƙ sarëg rë. ¹⁶ E, kë, log seripek Stepanas losho venë lo nalu lo ving. Log maƙ seripek mehöti ving ma va, sa kwağ virek. ¹⁷ In Kerisi su vonğ sa yam in bë sejipek alam rë! Gaƙ vonğ sa yam in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu ham. Su vonğ sa yam in bë sa nanër mehönon hir gägek los kwaj rë, gaƙ bë nabë sënë, og maƙ Kerisi yö vasap yi raƙ kelepeko* meris gedegwa main.

Kerisi Tato Anutu Yi Niwëek Vu Hil

¹⁸ Alam sën bë malaj nama lo, og kwaj nevo kelepeko* yi gägek bë gägek jeggin jeggin ganon ma. Rëƙ mu hil sën Anutu nevonğin bë geƙo hil nah lo, og hil naraƙ ni bë kelepeko* yi gägek saga sën tato Anutu yi niwëek. ¹⁹ In gägek neggëp loƙ Anutu-yi-ƙapiya nebë: “Sëƙ dahun alam los kwaj hir gägek,

log sëƙ kevoh alam sën deneraƙ gägek böp böp degwa ni lo kwaj.”

²⁰ Maƙ alam los kwaj böpata denedo tena? Galam-horek-yi denedo tena? Log alam-dob-yi sën denenër gägek nivesa los kwa in mehönon degadu jaƙ sir lo denedo tena? Ma! Anutu tato mehönon nebë saga pin bë hir gägek los kwa böp böp pin tu gägek kwa masën ganon ma. ²¹ In Anutu mehö los kwa beneraƙ ni bë mehönon sën denedo dob lo su deyoh vu bë kwaj bo bedenatök jaƙ aggata sën geƙo sir nah vu yi lo rë gema. Om sën Anutu kwa vo aggata sënë bë he nanër Bengö Nivesa rangah in geƙo alam sën denevonğ ving lo nah vu yi, rëƙ ma gedelë bë gägek kwa masën. ²² Nebë sënë, lob alam Yuda nij wëek rot bë

degelë ngaa böp, galam Grik denevongin bë denatök jak gagek böp böp los degwa, og mëm desepa dok. ²³ Log he nanër gagek rangah bë Yesu diik rak kelepeko* in hil, rëk alam Yuda denelë bë gagek sënë su yoh vu rë om denepesuv nyëj rak, log alam Grik denelë bë gagek kwa masën gağ su anon rë. ²⁴ Gağ hil sën Anutu ggoin hil rak lo, hil Yuda los Grik, hil arak ni bë Kerisi tato Anutu niwëek los kwa vu hil rak sën Yesu diik rak kelepeko* agi.

²⁵ Kë! Vong beKerisi diik lob mehõnon denekuung bë Anutu og mehõ kwa masën, rëk mu kwa sënë kesuu mehõnon los kwaj böp pin kwaj. Log denekuung bë su niwëek rë, rëk mu niwëek sënë kesuu mehõnon pin niwëek.

²⁶ Kë! Log arig lo, ham kwamin bo rë. Anutu ko ham yam lob ham tu Kerisi-yi-alam, rëk alam-dob-yi su deneko ham ngahi rak medenenër ham bë ham alam los kwamin ma, ham ggev ma, ham los bengõmin rë. ²⁷ Gağ alam sën alam vu dob denenër bë alam kwaj masën lo, saga Anutu ggoin rak in bë gevong balam los kwaj nij namum. Log alam sën alam vu dob denenër sir bë sekej masën lo, saga Anutu ggoin sir rak in bë dahun mehõnon los niwëek vu dob. ²⁸ Log ggoin alam sën alam-dob-yi denelë sir paya nebë ngaa meris lo rak. Neggoin alam sën detu ngaa meris vu dob lo rak in bë kevoh alam sën denenër bë sir alam-los-bengõj lo na. ²⁹ Vong nebë sënë in bë mehõti su geço arë jak gëp Anutu mala.

³⁰ Log Anutu supin ham yah ving Kerisi Yesu in bë bo kwa vu hil. Log vo kwa vu hil in bë hil gevong ngaa pin niröp behil natu yi alam lob rëk geço hil nah vu yi. ³¹ Nebë sënë, om hil gevong noh vu gagek sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-ğapiya lo nebë, “Mehõti bë napisek, og napisek in Mehõböp timu.”

2

Paulus Kevu Kelepeko Yi Gagek

¹ Lob arig lo, wirek seyök vu ham besenër Anutu yi gagek anon vu ham, lob sa tatekin gagek sepëp sepëp gesa su nër gagek nebë mehõnon los kwaj ti mevo maggin vu ham rë. ² Sa kwağ nevo loğ ayoğ nebë buk sën sa medo geving ham lo, og sa su rëk kwağ bo ngaa ngwë rë, gağ seğ kwağ bo Yesu Kerisi yö timu gesëk kwağ bo nabë diik rak kelepeko*. ³ Lob seyök nado ving ham, rëk sa su yoh vu rë, lom sehõnengin ham gesa nehelëk rot. ⁴ Log gagek los Bengõ Nivesa sën senër rangah vu ham lo, saga sa su nër nebë mehõ los kwa in bë bo bël dok ham rë, gağ senër los ayoğ ggõnengsën rëk mëm Anon Vabuung vo niwëek vu sa gagek. ⁵ Sa hevong nebë sënë in bë mehõnon hir gagek los kwa su gerin ham beham ayomin na timu vu Yesu, gağ yik Anutu yi niwëek timu gevong beham ayomin na timu vu yi.

Anutu Yi Anon Vabuung Nevo Kwa Vu Hil

⁶ Yõnon, alam sën denerak Anutu yi gagek degwa ni ggovek ya lo, og mëm he nanër gagek degwa böp böp vu sir. Gağ he su netatekin degwa rak kwa dob yi rë, gehe su netatekin degwa rak alam ggev los bengõj vu dob sënë kwaj rë. In malaj rëk nama lo. ⁷ Gağ he nanër Anutu kwa rangah. Wirek gagek los kwa sënë neggëp vunsën loğ buk sën Anutu su tung dob rë lo rot. Log yö ggoin gagek sënë rak in bë semu hil jak behil medo malad-tumsën. ⁸ Alam ggev los bengõj vu dob sënë ti su rak gagek sënë degwa ni rë. Gağ bë dejak ni, og su rëk degeço Mehõböp los arë böpata sënë bedengis yi jak na kelepeko* rë. ⁹ Rëk mu he nanër ngaa sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-ğapiya lo nebë:

“Ngaa sën mehõti su lë rak mala los ngo loğ ya nenga rë lo,
 gengaa sën mehõnon su kwaj vo loğ ayoj muğin rë lo,
 og ngaa saga Anutu yö nero vorot vu alam sën ayoj neya timu vu yi lo,
 om rëk natu hir ngaa.”

¹⁰ Gagek sënë neggëp vunsën rëk Anutu vong yi Anon Vabuung yam in bë tatekin degwa vu he. In Anon Vabuung nerak ngaa pin degwa ni venuh generak Anutu ayo los dahis ni ving. ¹¹ Mehõ re nerak ngwë ayo ni? Ma! Mehõ sën lo yö anon sën nedo loğ yi lo, saga sën

nerak ni. Lob mehöti su rak Anutu ayo ni rë nebë saga, gak yik Anutu yi Anon Vabuung yö timu rak ni. ¹² Ngaa dob yi su vo kwa vu he rë, gak Anutu yi Anon Vabuung yam vu he in bë tatekin gagek nivesa vesa pin sën Anutu vong vu he lo. ¹³ Tatekin vu he lom sën he nanër rangah. Gak he su nanër gagek sën he nehaço ggëp mehönon kwaj lo rë. Anon Vabuung yö tahu he loq gagek sën he nanër-ë, behe netatekin gagek rak Anutu yi ngaa vu alam sën Anon Vabuung nedo loq sir benetatekin kwaj lo. ¹⁴ Rëk mu alam sën Anon Vabuung su nedo loq sir rë lo, og su denebë nengaj vu Anon Vabuung yi gagek rë. In kwaj nevo gagek sënë bë ngaa meris gesu deyoh vu bë dejak ni rë, gak Anon Vabuung yö timu yoh vu bë tatekin degwa vu hil. ¹⁵ Mehöti sën Anon Vabuung nedo loq yi lo, og neseggi ngaa pin menerak ni bë ngaa nivesa ma ngaa nipaya, rëk mehöti sën Anon Vabuung main yi lo, og su yoh vu bë seggi mehö sënë rë. ¹⁶ Sagaq yönon, in Anutu-yi-çapiya nër bë:

“Mehöti su yoh vu bë jak Mehöböp ayo ni
benanërin yi gebo kwa ngwë vu yi rë.”
Rëk mu Kerisi vo kwa vu he behe nesepa loq.

3

Alam Sën Detu Hur Medeneloq Vu Kerisi-yi-alam Lo Detu Anutu Yi Hur Ving

¹ Lob arig lo, wirek sa su yoh vu bë nanër gagek vu ham nabë sën sa nanër vu alam sën Anon Vabuung nedo loq sir-ë rë. Gak sa nanër vu ham nebë sën sa nanër vu alam dahis, in ham ngo nahën nedo ngöç ngöç nebë hurmahen in Kerisi yi gagek. ² Sevo rur vu ham mu gesa su vet ham rak nos niwëek rë in ham su yoh vu rë. Log gwëbeng ving, bë sa gëvong, og ham ngo nahën geham su yoh vu rë, ³ in ham ngo nahën nesepa loq ngaa dob yi pin. Ham ayomin nesis yi geham nepemëgin ham, lom ham nevonq sënë nebë alam sën denesepa loq ngaa dob yi lo los alam dahis. ⁴ Ham vahi nenër nebë, “Paulus yi mehö sa!” Log ham vahi nenër nebë, “Apolos yi mehö sa!” Ngaa nebë sënë tato bë ham alam dahis. ⁵ Ham kwamin bo nivesa rë nabë Apolos sënë yi va? Gesa Paulus sënë sa va? Ma! Yik aluu hur meris mu rëk Mehöböp vo huk ggelek aluu. Nebë sënë lob alu anër Bengö Nivesa vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu. ⁶ Sënë nebë sa nevaroh nos vë, gApolos nepevuh bël loq, rëk mëm Anutu nevonq banon nerak. ⁷ Om mehö sën nevaroh nos vë lo su los bengö rë. Gemehö sën nepevuh bël loq lo bengö ma ving. Gak yik mehö sën nevonq benos anon nerak lo, saga Anutu sën mehö-los-bengö. ⁸ Lob mehö sën nevaroh nos vë lo luho mehö sën nepevuh bël loq lo yik deneggëp ti. Lob luhoho rëk degeço nyëvewen doq ti noh vu hir huk sën denevonq lo. ⁹ In alu nalok vu he benehevong Anutu yi huk timu, geham nebë Anutu yi huk. Ham nebë begganq sën Anutu nelev.

Alam Sën Detu Hur Medeneloq Vu Kerisi-yi-alam Lo Sir Nebë Kamuda

¹⁰ Anutu vo semusën vu sa bevong sa nebë kamuda los kwa, om sën sa varah mudeng degwa luk ya ham nyëg ggovek ya. Loq mëm mehö ngwë nelev begganq rak ya mudeng sënë vavunë. Rëk mu sa nanër nabë alam sën dedev lo, og degegin sir nivesa bededev begganq niröp. ¹¹ Ham begganq yi mudeng soqek sën nare ya vorot lo, saga Yesu Kerisi. Gak mehöti su yoh vu bë dev mudeng ngwë duk na geving kesuu ti sënë rë. ¹² Lob bë mehöti dev begganq jak mudeng sënë, og mak dev jak goor, los seriva, gëgelong malangeri, ma kele, gesëh, ma gus, ¹³ og hir huk rëk natök rangah vu Buk-tamusën behil galë nabë nivesa ma ma. Anutu rëk seggi huk pin nabë sën nengwah loq begganq meseggi ngaa niyes los niwëek. ¹⁴ Om nabë mehöti yi huk sën nelev rak mudeng agi nivesa, og yi huk sagi yö rëk gëp rot, lob natök jak nyëvewen nivesa. ¹⁵ Rëk mu nabë huk sën nelev rak mudeng agi lo natu ngaa meris bemala nama na nabë sën nengwah loq begganq begga ngaa niyes pin lo, og su rëk geço nyëvewen nivesa jak rë. Gak rëk medo mala-tumsën mu nabë mehöti sën hil hetah yi vër loq nengwah lo.

Kerisi-yi-alam Detu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁶ Om ham jaḵ ni nabë ham tu Anutu yi dub vabuung, lob yi Anon Vabuung nedo loḵ ham. ¹⁷ Nebë sënë om bë mehöti gevongḡ paya vu Anutu yi dub vabuung og Anutu rëḵ kevoh yi. In Anutu yi dub og vabuung, lob ham tu yi dub.

Hil Su Ġaḵo Mehönon Arëj Jaḵ

¹⁸ Ham su gwekuung in ham! Nabë ham ti kwa nevo nebë yi mehö los kwa böp beneraḵ dob sënë yi nḡaa pin degwa ni, og gërin yi natu mehö los kwa masën gökin in Anutu bo kwa vu yi bemëm natu mehö los kwa yönon. ¹⁹ In Anutu nelë kwa dob-sënë-yi nebë nḡaa kwa masën. Yoh vu sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “Vongḡ balam-los-kwaj-böp kwaj los hir nḡaa kuungsën aggagga tu jaheng besis sir.” ²⁰ Log dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya ving nebë, “Mehöböp raḵ alam-los-kwaj-böp kwaj ni nebë nḡaa meris.” ²¹ Om ham su basuh ham menapisek in mehönon ti ti sën detu ggev medeneḡin ham lo, in ggev lu nḡaa pin og detu ham nḡaa. ²² Paulus lu Apolos, gePita, gedob sënë, gemala-vesasën, gediiksën, genḡaa sën nedo gwëbeng agi, genḡaa sën rëḵ berup vu tamusën. Nḡaa pin sënë detu ham nḡaa. ²³ Log ham tu Kerisi yi nḡaa, geKerisi tu Anutu yi nḡaa.

4

Mehöböp Yö Neseḡgi Yi Alam-huk-yi

¹ Ham kwamin bo he nabë Kerisi yi hur huk-yi he los Anutu yi ggev he sën he netateḵin yi ḡaḡek vunsën degwa. ² Lob alam ggev lo og ḡaḡek raḵ sir meneggëp bë degevonḡ hir mehöböp yi huk niröp rot. ³ Rëḵ nabë ham ma, mehönon vahi deseggi sa medenanër nabë sa nehevongḡ huk paya, og sagaḵ nḡaa meris. Gesa ving, sa su nḡo neseḡgi sa huk benanër nebë sa nehevongḡ paya rë. ⁴ Yönon, sa su raḵ ni bë nḡaa nipaya ti neggëp vu sa rë, rëḵ mu sa su yoh vu bë nanër nabë sa mehö niḡröp rë. Gaḵ Mehöböp yö timu yoh vu bë seggi sa menanër. ⁵ Om ham su nanër mehönon namuḡin nabë sir nivesa ma nipaya. Gaḵ ḡëp rot geMehöböp duk nom rë. Duk nom lom mëm rëḵ gevongḡ nḡaa pin sën neggëp vunsën loḵ malaḵenu lo natöḵ nam ranḡah, lob rëḵ alam pin ayoj tato yi nam ranḡah. Lob vu buk saga Anutu rëḵ bo nyëvewen vu hil noh vu huk sën hil nehevongḡ lo.

Alam Korint Yö Deneḵo Arëj Raḵ

⁶ Arig lo, sa tahu ḡaḡek sënë raḵ alu Apolos mu, in bë ham kwamin bo bejaḵ ni rëḵ mëm ham gwelë mehönon pin nabë saga geving. Om ham su kweyëh ḡaḡek sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë, “Ham ti su geḵo mehö ngwë arë jaḵ gedahun mehö ngwë arë.” ⁷ Re vongḡ hongḡ beḡetu mehö los arë? Log hongḡ va yö neggëp vu hongḡ vorot gAnutu su vo vu hongḡ rë? Om nabë geneḵo vu Anutu yö timu, loḵ nebë va sën geneḵo arëm raḵ bë nḡo ḡetu nḡaa pin sënë ala-ë? ⁸ È kë! Ham ahëmin pup ya? Geham tu alam los ayomin ggovek ya? Geham kwesuu he ḡetu Anutu-yi-alam los bengömin ggovek ya? Oga! Nabë ham tu yi alam los bengömin yönon, og mëm nivesa! In mëm he natu yi alam los bengömin geving ham behil ḡëḡin alam doḵ ti. ⁹ Sa kwaḡ nevo nebë Anutu maḵ tungḡ he sinarë nado nebë alam sën denedo yah deminë lo, behe tu alam meris meris. Yiḵ nebë sën alam denenër bë he nadiiḵ lo, lob bë dengis he jaḵ alam pin malaj, mehönon gangër geving.

¹⁰ Alam-dob-yi denenër he nebë he alam kwamin masën in he tu Kerisi-yi-alam, gaḵ mëm ham saga nesepa loḵ Kerisi betu alam los kwamin. He su ayoh vu rë, gaḵ hameḵ alam los nimin wëëk. Hameḵ alam los bengömin, gaḵ denelë he bë he alam nimin paya. ¹¹ Yönon, he medo nadiiḵahëmin los ayomin nevev in bël, gehe naraḵ vu in tob lu nḡaa yö vu buk agu rot beberup gwëbeng. Alam denepesu nemaj gedeneketul he, gehe bömin sën he medo revuh doḵ lo ma. ¹² Gehe nḡo nehevongḡ huk böp rot raḵ nemamin in doḵ vu he. Gedenenër pelë raḵ he, rëḵ he najom raḵ in sir bë Anutu semu sir. Denedeḡinengin nḡaa maggin raḵ he, rëḵ he nehalë sir mu. ¹³ Deneḵo ḡaḡek nipaya raḵ he, rëḵ he nanër ḡaḡek ahë yes yah vu sir. Gedenenër he nebë dob sënë yi sengo sengo nipaya he, log denelë he nebë alam hir ḵale ḵale sën denekeḵël ya nedo nenga lo. Rot beberup gwëbeng.

Alam Korint Detahu Paulus Yi Aggata

¹⁴ Sa su kevu kapiya sënë in bë gevonğ beham nimir namum rë. Gağ sa kwağ vongin ham in sa nalug lo ham, lom sa bë bo horek vu ham. ¹⁵ Bë hil natevin alam sën detahu ham loğ Kerisi yi gağek lo, og hil rëk natevin sir ngahisekë rot, rëk mu ham amamin su ngahisekë nebë saga rë. Gağ yik sa sën sa nanër Kerisi Yesu yi Bengö Nivesa vu ham nyedahis, om sën sa nebë ham amamin soğek. ¹⁶ Om sën sa nanër vu ham niwëek bë ham sepa dok sa vahag. ¹⁷ Ham nebë sa nalug lo ham, om yik rağ degwa saga sën sa hevong Timoti yök vu ham. Sa hağo yi yom vu Kerisi betu sa nalug, om sën sahëğ neving yi pangsen rot in neggurek Mehöböp babu yonon. Om rëk bër ham kwamin in ngaa sën sa nesepa loğ in setu Kerisi yi hur lo gök nahin. Yik senër ngaa sën sa nanër vu Kerisi-yi-alam pin yoh vu nyëğ pin bë desepa dok lo. ¹⁸ Mağ ham la denekuung bë mağ sa su rëk nöğ vu ham rë, lom deneko sir rağ bë sir gayeheng. ¹⁹ Rëk mu nabë Mehöböp ngoğek, og sëğ nöğ vu ham pevis bemëm sejak alam sën deneko sir rağ lo nij wëek ni, gesa su rëk göneng in hir gağek rë. ²⁰ In gağek meris meris su netato Anutu yi nyëğ rangah rë, gağ hil sepa dok megevonğ banon jak og mëm. ²¹ Ham vongin bë sa gevonğ nabë tena? Ham bë sa gağo begö benök vu ham-a? Ma ham bë sa kwağ paya in ham besa nahub nöğ-a?

5

Alam Korint Ti Vong Baggëb

¹ Sa hanğo bë ham ti nevonğ baggëb, lob baggëb sënë og nipaya rot balam dahis deneggönengin gesu deyoh vu bë degevonğ rë. Gağek lo nebë mehöti ko ama venë.* ² Om mağ ham ngo nahën neko ham rağ-a? Maam ham dahun ham genimin namum! Gemaam ham gwetii mehö sën nevonğ ngaa nebë aga na gesu medo geving ham! ³ Yonon, sa nado adingnë rëk sa kwağ nevo ham. Lob vong bë sa nado ving ham yonon besa hanğo mehö sën nevonğ ngaa agi yi gağek ggovek ya. ⁴ Lob sa kwağ nevo nebë sënë: Ham ngupin ham jak hil Mehöböp Yesu arë, lob ham kwamin bo nabë sa nado ving ham beham nimir wëek, log Mehöböp Yesu rëk bo niwëek vu ham geving. ⁵ Gemëm ham gwetii mehö sënë na vu Satan in navi gesang gedëein ngaa nipaya na. Hil gevonğ nabë sënë in mëm gërin yi nom vu Anutu, lob Anutu geğo anon nom dok Mehöböp yi buk vu tamusen.

Alam Korint Degetii Mehö Nipaya Na

⁶ Ham neko ham rağ sënë og ngaa nipaya, ma ham su rağ ni rë? Yiist* og yik mahen teka rëk nevonğ brët böpata menerig. ⁷ Om ham gwetë yiist* muğeng na geham natu brët mewis sën yiist* su loğ nedo rë lo. In Kerisi tu sipsip Buk-ggöksën-yi* bediik in natu hil seriveng. ⁸ Nebë saga om hil galë Buk-ggöksën-yi* gehil su najom yiist* muğeng ahon, in yiist* saga og aggata nipaya yi benipaya rot. Gağ hil gağo brët sën yiist* main lo natu hil nos Buk-ggöksën-yi*. Brët sënë nebë hil natu alam-gağek-niröp-yi los nanër gağek anon mu.

⁹ Log sa kevu loğ kapiya ngwë sën sa kevu yök vu ham wirek lo nebë ham su gwa jak alam sën denevonğ baggëb lo. ¹⁰ Sa su nër bë ham gweruu demimin vu alam pin vu dob sënë sën denevonğ baggëb lo rë, gevu alam sën malaj anonin mehö ngwë hir ngaa lo rë, gevu alam hodeğ los alam sën denesepa loğ anutu-kuungsën lo verök yi rë. Nabë ham gwevuu alam nabë sënë na verök yi, og ham rëk gwevuu dob sënë gena medo tena? ¹¹ Rëk gağek sën sa kevu yök vu ham lo degwa nebë sënë: Nabë Kerisi yi mehö ti gevonğ baggëb ma, mala anonin mehö ngwë hir ngaa ma, nesepa loğ anutu-kuungsën ma, nenër gağek nipaya ma, nenum menekeyevin ma, neko mehö ngwë hir ngaa, og ham su bengwëng geving yi! Gağ gëp beham su gwa nos geving yi. ¹² Sa su tu jaas in bë ganğo alam dahis hir gağek rë gağ ma, rëk Kerisi-yi-alam og mağ ham yoh vu bë gwengö hir gağek bejak nij. ¹³ Gağ alam sën denedo nenga lo, og Anutu yö rëk genğo hir gağek. Rëk mu ham gwetii mehö nipaya sënë na in ham, nabë sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-kapiya lo.

* 5:1: Sën Paulus nër bë ama venë lo, og mağ nër rağ ama venë ngwë tamusen.

6

Kerisi-yi-alam Su Degevonḡ Kot Vu Arij

¹ Log sa hanḡo bē ham alam vahi hir ḡaḡek neggēp vu arij lo vahi sēn Kerisi-yi-alam lo, lob deneya vu alam dahis sēn detu jaas lo in bē degenḡo hir ḡaḡek. Sagak su yoh vu rē. In Kerisi-yi-alam teta denedo vu ham bedeyoh vu bē degenḡo ḡaḡek medeseggi, om nebē va sēn nij nelēlin sir-ē? ² Hil sēn Anutu-yi-alam hil lo hil rēḡ ḡanḡo alam-dob-yi pin hir ḡaḡek vu tamusēn, ma ham su raḡ saga ni rē? Yōnon, ham rēḡ ḡwenḡo mehōnon pin hir ḡaḡek, om maḡ ham yoh vu bē ḡwenḡo ḡaḡek mahen mahen nabē saga megwero! ³ In hil rēḡ ḡanḡo angēr hir ḡaḡek geving, om hil ayoh vu rot bē ḡanḡo nḡaa dob sēnē yi ḡaḡek meris meris pin. ⁴ Loḡ nebē va sēn ham ḡaḡek neggēp vu ham rēḡ ham neya vu alam sēn denedo nenga in Kerisi-yi-alam lo in bē degenḡo ham ḡaḡek-ē? ⁵ Sa ḡevu ḡaḡek sēnē in bē ham nimin namum! Ma ham mehōti su los kwa menedo in bē genḡo ham ḡaḡek rē? ⁶ Om sēn ham ti nenēr ngwē, lob luho denepevis medeneya vu alam sēn su denesepa loḡ Kerisi rē lo in bē degenḡo luho hir ḡaḡek-ē?

⁷ Yōnon, bē ham ḡwevonḡ ḡaḡek vu arimin, og saga ham vonḡ paya beham vēs vorot. Gaḡ bē ham arimin ti gevonḡ paya vu ham rēḡ ham nanēr nabē, “Ggovek, ḡaḡek ma!”, og sagak ham nevonḡ nivesa. Genabē ham arimin la degekuungin ham medegodeḡ ham nḡaa, rēḡ ham ḡwelē sir mu, og sagak nivesa. ⁸ Rēḡ ma geham nḡo nevonḡ paya vu nḡo arimin sēn Kerisi-yi-alam sir lo beham nekuungin sir genehodeḡ hir nḡaa! ⁹ Alam sēn denevonḡ nḡaa nipaya lo su rēḡ arēj in Anutu-yi-nyēḡ rē. Ma ham su raḡ ḡaḡek sēnē ni rē? Alam sēn denevonḡ baggēb, galam sēn denesepa loḡ anutu-kuungsēn lo, galam sēn nij nelēlin reggaj los venēj geya denevonḡ baggēb vu maluh los avēh ngwē lo, gemaluh sēn ahēj neving nḡaa nebē avēh bedenevonḡ nḡaa nimumsēn vu maluh ngwē lo, ¹⁰ galam sēn denevonḡ hodeḡ lo, galam sēn malaj anonin mehō ngwē hir nḡaa lo, galam sēn denenum medenekeyevin lo, galam sēn denenēr pelēsēn lo, galam sēn denēḡo mehō ngwē hir nḡaa jeggin lo. Ham su ḡwekuung nabē alam sēn rēḡ arēj in Anutu-yi-nyēḡ, gaḡ rēḡ nama! ¹¹ Lob ham la denevonḡ nebē sēnē wirek, rēḡ Anutu ripek ham ggovek ya beggoin ham raḡ beḡo ham yah tu yi nḡaa, lob nēr ham ggovek ya nebē ham alam yohvu. Hil Anutu vonḡ nebē sēnē raḡ yi Anon Vabuung gedegwa raḡ Mehōbōp Yesu Kerisi.

Hil ḡaḡo Anutu Arē Jaḡ Jaḡ Hil Navid

¹² Yōnon, nḡaa pin og yoh vu bē sa ḡevonḡ! Rēḡ mu nḡaa pin su rēḡ doḡ vu sa rē. Kē', nḡaa pin og yoh vu bē sa ḡevonḡ! Rēḡ mu sa su rēḡ ḡevonḡ nḡaa ti benatu sa alaḡ in gegin sa rē. ¹³ Yōnon, noseḡ hil ahēd ḡevus yi nḡaa gehil ahēd ḡevus neggēp in bē hil aḡa nos, loḡ tum Anutu rēḡ kevoh luho na doḡ ti. Rēḡ mu hil navid su neggēp in bē hil ḡevonḡ baggēb rē, gaḡ yik Mehōbōp yi nḡaa, geMehōbōp tu hil navid ala. ¹⁴ Anutu nēr beMehōbōp kedi raḡ bevuu alam-diiḡsēn ya, lob niwēēk saga sēn rēḡ gevonḡ behil rēḡ kedi jaḡ geving nabē saga. ¹⁵ Maḡ ham raḡ ni bē ham navimin tu Kerisi navi len ti ti lo? Om maḡ yoh vu bē sa ḡehe Kerisi navi len ti vēr meḡevonḡ natu avēh baggēb navi len ti? Ma! Su yoh vu rē! ¹⁶ Ma ham su raḡ ni rē? Mehōti luho avēh baggēb ti bē degodeḡ sir og yik luho detu anon timu nebē saga, in Anutu nēr ḡaḡek menare vorot raḡ maluh los avēh bē, “Bē degehov sir og detu anon timu!” ¹⁷ Rēḡ mehōti sēn ga jaḡ Mehōbōp lo og yik luho anon timu. ¹⁸ Om ham nimin dēlin baggēb gebeya in. Nḡaa nipaya vahi pin sēn mehōnon denevonḡ lo, og neggēp nenga in navij, gaḡ mehōti sēn gevonḡ baggēb lo, og vonḡ paya vu yō navi. ¹⁹ Ham navimin tu Anon Vabuung yi dub vabuung, ma ham su raḡ ni rē? Anutu vonḡ yōk vu ham ggovek ya benedo loḡ ham ayomin, geham navimin su ala ham rē gaḡ Anutu. ²⁰ In baḡo ham yom raḡ nḡaa bōpata rot beham tu yi nḡaa, om ham ḡweḡo Anutu arē jaḡ, jaḡ ham navimin.

7

Maluh Los Avēh Deḡeḡo Sir Nabē Sēnē

¹ Mëm sa bë kevu gägek doḵ nah tepëḵ sën ham kwevu loḵ ham ḵapiya lo. Nabë mehöti gegin yi gesu geḵo avëh rë, og mëm nivesa. ² Rëḵ mu baggëb neggëp, om alam pin degeḵo venëj natu sir, gavëh pin deḵaḵ reggaj natu sir. ³ Maluh navi tu venë yi nḡaa, om su nanërin yi. Log avëh nebë saga, navi tu regga yi nḡaa om su gulin yi. ⁴ Avëh su tu navi ala rë, gaḵ regga tu ala. Gemaluh nebë saga, maluh su tu navi ala rë, gaḵ venë tu ala. ⁵ Melu ḵo ham om ngwë su geruu demi vu ngwë begulin navi. Yönon, nabë melu najoo gägek doḵ ti nabë melu gulin navimin dus ti gemelu medo menajom jaḵ vu Anutu rë, og mëm nivesa. Loḵ mëm tum melu medo doḵ ti göḵ nahin, in nabë nama og melu su yoh vu bë rëḵ najom ham ahon rë geSatan rëḵ pelëpin meluu. ⁶ Sengö kwaḡ nevo gägek sënë besa kevu yök vu ham, gaḵ su horek soḡek ti rë, ⁷ in sa bë alam pin demedo maluh bu los avëh bu nabë sën sa. Rëḵ mu Anutu vo niwëëḵ ggelek alam yoh vu yö kwa. Ğadu mehö ngwë rot bevo huk vu sir bë demedo avëh bu, ma maluh bu, rëḵ vo huk ngwë vu mehö ngwë om su deyoh vu bë demedo bu rë.

⁸ Log sa bë nanër gägek ti vu alam sën nahën gesu denëḵo sir rë lo, gevu avëh alov nabë: Bë demedo nabë sa, og mëm nivesa. ⁹ Rëḵ mu nabë su deyoh vu bë denajom sir ahon rë, og maam degeḵo sir. In nabë degeḵo sir og nivesa, in rëḵ ayoj gurekin sir rot begevong paya vu sir.

¹⁰ Log sa bë nanër gägek ti vu maluh los avëh sën denejom nemaj ggovek lo, rëḵ su sengö sa horek rë gaḵ Mehöböp yi horek. Nabë: Avëh su gevuu regga! ¹¹ Gaḵ nabë gevuu regga, og yö medo meris. Gaḵ nabë nama, og luho regga degero gägek genah vu yi göḵin. Gemaluh su juuk venë nabë saga! ¹² Log gägek vahi sënë og sengö nanër, gaḵ su Mehöböp yi gägek rë. Nebë: Nabë hil arid ti venë su ayo neya timu vu Kerisi rë, rëḵ avëh sënë ahë ving bë medo geving yi, og hil arid sënë su juuk yi. ¹³ Log nabë avëh ti regga su ayo neya timu vu Kerisi rë, rëḵ maluh sënë ahë ving bë medo geving yi, og su gevuu regga. ¹⁴ In ham raḵ ni, mehö sën su ayo neya timu vu yi rë lo tu Anutu yi nḡaa, in luho venë detu anon timu, log avëh sën su ayo neya timu vu yi rë lo tu Anutu yi nḡaa, in luho regga detu anon timu. Gaḵ bë nama, og naluj lo rëḵ nabë alam dahis, rëḵ ma gedetu vabuung. ¹⁵ Rëḵ nabë ngwë sën su ayo neya timu vu Yesu rë lo nidëlin ngwë og ggovek. Horek ti su deḡinengin hil arid ma avëhnöd sënë benërin rë, gaḵ gevuu gena. Rëḵ mu Anutu vongin bë ham medo revuh. ¹⁶ Hongḡ avëh! Maḵ ḡeyoh vu bë ḡedok vu reggam benatu Kerisi yi mehö ma ma? Su ḡeraḵ ni rë! Gehongḡ maluh! Maḵ ḡeyoh vu bë ḡedok vu venëm benatu Kerisi yi avëh ma ma? Su ḡeraḵ ni rë! Om melu su gwetah ham vër pevis rë.

Ham Medo Nabë Sën Ham Nedo GAnutu Ggoin Ham Raḵ Lo

¹⁷ Rëḵ mu nḡaa sën Mehöböp vo ggelek ham ti ti lo, gehuk sën ham nedo loḵ bAnutu ggoin ham raḵ beham tu yi nḡaa lo, og ham nḡo medo nabë saga. Sa nehevongḡ horek nebë sënë vu Kerisi-yi-alam yoh vu nyëḡ pin. ¹⁸ Nabë mehöti rah* navi ggovek loḵ mëm Anutu ggoin yi raḵ betu yi nḡaa, og saga su gero navi nah bebun. Log nabë mehöti su rah* navi rë rëḵ Anutu ggoin yi raḵ betu yi nḡaa, og su gerah* navi, gaḵ medo nabë sën nedo vorot lo. ¹⁹ In sën hil ḡerah* navid lo, og yikḡ nḡaa meris. Gesën hil su ḡerah* navid rë lo, og yikḡ nḡaa meris ving. Gaḵ bë hil sepa doḵ Anutu yi gägek og mëm nḡaanon. ²⁰ Om ham gwevongḡ noh vu nḡaa sën ham medo nevonḡ bAnutu ggoin ham raḵ tu yi nḡaa lo. ²¹ Nabë mehöti baḡo hongḡ meḡetu yi nḡaa in gwevongḡ huk vu yi meris, loḵ Anutu ggoin hongḡ raḵ meḡewërin hongḡ yah vu yi, og yikḡ ggovek gesu kwam paya in hongḡ, gaḵ malam sepa hongḡ huk saga megwevongḡ. Rëḵ mu nabë ḡenatök vu aggata geneggëp meḡeyoh vu bë ḡebo hongḡ vër in hongḡ ala sën deḡinengin hongḡ lo, og mëm nivesa. Gebo hongḡ vër in nema bengö gweḡin hongḡ. ²² In mehö sën tu mehö ngwë yi nḡaa lo, og Mehöböp ggoin yi raḵ in bë natu Mehöböp yi mehö los arë. Log mehö los arë sën Anutu ggoin yi raḵ lo, og ggoin yi raḵ in bë mehö saga su rëḵ gegin yi göḵin rë, gaḵ natu Kerisi yi nḡaa. ²³ Anutu baḡo ham yom raḵ nḡaa böpata, om ham natu yi nḡaa geham su natu mehö ngwë hir nḡaa mededeḡinengin maggin jaḵ ham. ²⁴ Arig lo, ham malamin sepa huk sën ham nevonḡ wirek gAnutu ggoin ham raḵ tu yi nḡaa lo.

Ğagek Rağ Maluh Los Avëh Sën Denedo Bu Lo

²⁵ Log ham loğ tepëk in avëh avö vu sa loğ ham ƙapiya nebë, “Yoh vu bë dejak maluh ma nama?” Mehöböp su tatekin nğaa saga vu sa rë, rëk mu vo semusën vu sa in bë sa ğevong yi huk nivesa, om sa bë nanër sengo sa ğagek ti jak avëh avö lo. ²⁶ Sa kwağ nevo bë: Vu buk sagi nğaa maggin netök vu hil, om maam ham nğo medo bu nabë sën ham nedo gwëbeng agi. ²⁷ Nabë ğeƙo avëh ggovek, og su kwam bo nabë ğejuuk yi. Gağ nabë su ğeƙo avëh rë, og su ğesero avëh nabë gweko. ²⁸ Rëk mu nabë gweko avëh, og su ğevong nğaa nipaya rë. Genabë avëh avö jak maluh, og su vong nğaa nipaya rë. Gağ mu maluh los avëh sën deneko sir lo, og rëk degeko maggin vu dob sënë, lob sa bë nğaa nebë sënë su natök vu ham.

²⁹ Arig lo, sa nanër nebë sënë vu ham in buk dus rağ. Om alam sën los venëj lo degevonğ huk vu Mehöböp nabë alam sën venëj ma lo. ³⁰ Galam sën denesu in hir heljeng lo degevonğ huk vu Mehöböp nabë alam sën su denesu rë lo. Galam sën denepisek in nğaa nivesa tök vu sir lo, degevonğ huk nabë alam sën su denepisek rë lo. Galam sën denebağo nğaa lo degevonğ huk vu Mehöböp nabë alam sën hej ƙupek ma lo. ³¹ Galam sën denevonğ huk in nğaa dob yi lo, og su degelë nğaa dob yi nabë hir nğaanon. In hil arak ni bë dob sënë rëk pekwë yi menatu agga ngwë jak yönon.

³² Sa niğ lël bë ham su kwamin na nğahi. Mehöti sën su neko avëh rë lo, og kwa neya vu Mehöböp yi huk timu in bë Mehöböp kwa vesa in yi. ³³ Gağ mehö sën neko avëh lo, og kwa neya vu nğaa dob yi in bë venë kwa vesa in yi, ³⁴ lob kwa neya luu luu. Gavëh bu ma avëh avö, og yoh vu bë kwa na vu Mehöböp yi huk timu megevonğ huk in bë navi los ayo yö ğep niröp. Gağ avëh sën nerağ maluh lo, og kwa neya vu nğaa dob yi benevonğ huk in bë regga kwa vesa in yi. ³⁵ Senër ğagek sënë in bë doğ vu ham beham medo nivesa. Sa su hevong in bë deginengin ham rë, gağ sa bë ham medo niröp begwevonğ Mehöböp yi huk noh vu buk, gengaa ngwë su geƙo ham kwamin seggi.

³⁶ Nabë mehöti kwa neya luu luu bë mağ nevonğ paya vu nalu in nedo rot bavëh bu rağ, gak ahë ving bë jak maluh rëk ma gedenejom yi ahon rot, og maam mehö sënë gevonğ noh vu yö kwa. Nabë gevonğ bavëh avö sënë jak maluh, og ggovek, mehö sënë su nevonğ nğaa nipaya rë. ³⁷ Rëk mu nabë nğaa ti su vong newa newa loğ yi rë gesu kwa neya luu luu rë, gağ ayo niwëk genër vorot bë nalu yö medo bu, og yiğ ggovek, nevonğ nivesa. ³⁸ Nebë saga om nabë mehöti gevonğ menalu jak maluh og nivesa. Log mehöti bë najom nalu ahon gesu jak maluh rë, og nivesa rot. ³⁹ Nabë avëh ti regga yö nahën nedo mala vesa, og mala sepa regga timu. Rëk mu nabë regga nadiik gevonğ in bë jak maluh ngwë, og jak. Rëk mu jak maluh sën nesepa loğ Mehöböp lo ti. ⁴⁰ Rëk mu sengo kwağ nevo nebë: Nabë medo meris, og rëk kwa vesa rot. Lob sa kwağ nevo nebë Anutu yi Anon Vabuung nedo ving sa bevo kwa vu sa.

8

Reggu Sën Denetunğ Netu Seriveng Vu Anutu-kuungsën Lo

¹ Log ham loğ tepëk in reggu sën denetunğ netu seriveng vu anutu-kuungsën lo loğ ham ƙapiya. Yönön, “Hil los kwad!” rëk mu hil kwad nevonğ mehil nehağo hil rağ, gak bë hil ahëd geving mehönön og saga sën nevonğ behil neğedi los nid wëk. ² Nabë mehöti kwa bo nabë yö nerağ nğaa pin ni ggovek ya, og mehöti saga yö nahën gesu kwa tök rağ yönon rë. ³ Gağ nabë mehöti ayo ya timu vu Anutu, og Anutu rağ ni bë yi mehö saga. ⁴ Om sa bë nanër ğagek jak reggu sën denetunğ netu seriveng vu anutu-kuungsën lo nabë: Hil arak ni bë anutu-kuungsën sënë su nğaanon rë. Besu anutu nğahi denedo rë, gağ yiğ Anutu perurek timu nedo. ⁵ Yönön, nğaa nğahisekë denedo ggëp yağek los dob, lob alam dahis denenër sir nebë anutu lo. Kë’, anutu los mehöböp nğahisekë nebë sënë denedo, ⁶ rëk mu hil narağ ni bë Anutu timu nedo, sën hil Amad Anutu soğek. Nğaa pin degwajsekë yi, gehil degwad yi. Geyiğ Mehöböp perurek timu nedo, sën Yesu Kerisi, beyö tunğ nğaa pin. Behil nado malad-tumsën rağ yi. ⁷ Rëk Kerisi-yi-alam vahi su derak ğagek sënë ni rë, om sir la nahën denekuung bë anutu-kuungsën denedo. Om sën nabë

dega reggu sën alam dahis denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo, og denelë bë ngaanon, lom ayoj neggönengin gekwaj nevo bë ngaa nipaya neggëp vu sir. ⁸ Yönon, Anutu su nelë nos sën hil naha lo lom nelë hil paya ma nivesa rë. Nabë hil nid dëlin nos vahi, og saga su rëk semu hil rë. Log bë hil ağa reggu pin, og hil su rëk nid paya jak rë. ⁹ Rëk mu ham gwegin ham. Nabë ham nevonğ ving Anutu niwëek beham yoh vu bë gwa reggu saga, rëk mehö sën su nevonğ ving niwëek rë lo bë gelë ham geham gwa, og ham rëk gwevonğ paya vu yi bengaa nipaya rëk kepë yi.

¹⁰ Honğ mehö sën gerağ gägek ni ggovek-e! Nabë gena medo gegwa reggu gëp anutu-kuungsën yi dub, genabë mehöti sën ayo neggönengin lo gelë honğ, og mağ rëk gwevonğ bemehö saga ga anutu-kuungsën yi seriveng geving. ¹¹ Gwelë! Honğ mehö los kwam, rëk nabë gwevonğ nabë saga, og rëk gëbasap mehö sën Kerisi diik in yi lo ti berëk mala nama in ayo neggönengin. ¹² Bë ham gwevonğ nabë saga, lob ham arimin lo vahi sën ayoj neggönengin lo degelë bedevonğ ngaa sën ayoj neggönengin lo, og ham nevonğ paya vu sir gevu Kerisi ving. ¹³ Om nabë nos los reggu sën sa naha lo nekepë arig lo, og maam sa su rëk ağa nah gökin rë rot besa nadiik, in sëk gevonğ bengaa nipaya kepë arig lo.

9

Paulus Kwa Vesa In Su Neğ Monë Rağ Huk Sinarë Rë

¹ Mağ setu mehöti yi ngaa meris-a? Ma sa su sinarë ti rë? Mağ sa su halë hil Mehöböp Yesu rağ malağ rë? Gehuk sën sa nehevonğ vu Mehöböp lo, mağ su anon ham rë? ² Yönon mağ mehö la su derağ sa nig bë sa sinarë ti rë, rëk mu ham og ham ngo rağ ni, in ham vonğ ving rağ sa gägek, lob saga tato rangah bë Mehöböp yi sinarë sa.

³ Kë! Loğ senër yah vu alam sën denenër pelë rağ sa lo bë: ⁴ Mağ su yoh vu bë Kerisi-yi-alam dedoğ vu he medebo nos los bël kul vu he rë genama? ⁵ Ma mağ su yoh vu bë he gako Kerisi yi avëh medenatu he venëmin in degeko doğ geving he nabë sën sinarë vahi geMehöböp ari lo losho Pita denevonğ-ë rë? ⁶ Gemag alu Barnabas ngo luu mu, balu su ayoh vu bë gevu huk navimin yi geKerisi-yi-alam dedoğ vu aluu rë? ⁷ Om mağ alam-begö-yi tena denebağo yö hir nos los tob gengaa begö yi in bë degevonğ begö jak-a? Ma! Alam-begö-yi su denevonğ nebë saga rë! Log mehö sën nevaroh huk wain lo, og yö neko anon menegga. Log mehö sën neğin burmakau lo, og nepip hir rur menenum. ⁸ Om gägek sën sa nanër agi lo, og su mehönon meris yö hir gägek rë, gağ dekevu meneggëp loğ Horek ving. ⁹ Moses kevu gägek meneggëp loğ yi horek bë, "Bë burmakau gevonğ huk mebağë wit* lu ngaa, og su genaduu avi." Mağ Anutu yö nër rağ burmakau mu, ¹⁰ ma nenër rağ hil mehönon ving-a? Gağ yik nenër gägek sënë rağ hil mehönon ving! In mehö sën nevonğ huk menejeliin dob lo nevo kwa in nos bë anon doğ, gemehö sën nepelubin wit* gahis vër lo medo nevo kwa in in rëk ga geving. ¹¹ Nebë saga, om he nehevonğ huk in bë adoğ vu ham anomin, om yik yoh vu bë ham doğ vu he navimin megwevonğ nos los ngaa dob yi vahi vu he! ¹² Gağ ham neloğ vu alam vahi nebë saga, om yoh vu bë ham doğ vu he mekesuu sir. Rëk mu he hağo Bengö Nivesa yök vu ham, log he nado los maggin gehe su nehağo ngaa vu ham rë, in he nimin lël bë he su ağërin Kerisi yi Bengö Nivesa in ham. ¹³ Alam sën denevonğ huk loğ dub-vabuung-böp lo, og deneko hir nos los reggu teka vër in jepö medenegga. Ma ham su rağ sënë ni rë? ¹⁴ Om sën Mehöböp nër gägek nare vorot bë alam sën denevonğ yi huk medenenër Bengö Nivesa rangah lo, og degeko ngaa sën doğ vu navij lo vu Kerisi-yi-alam sën denanër Bengö Nivesa rangah vu sir lo. ¹⁵ Rëk sa su hağo ngaa ti nebë sënë vu ham rë. Log gwëbeng sënë ving og sa su kevu gägek sënë in bë gako ngaa nabë sënë vu ham rë, log sa su rëk pekwë sa meğako rë, gağ sa kwağ vesa rot in sa su nehağo ham ngaa saga rë. Om nabë sa nadiikahëğ menadiik na, og ggovek gesa su rëk ketağ nos lu ngaa vu ham rë. ¹⁶ Sa su nehağo bengög rağ in sën sa nanër Bengö Nivesa rangah agi rë, in Anutu vo huk sënë vu sa lob sa su yoh vu bë gevu na rë. Gağ nabë sa gevu na gesa su nanër Bengö Nivesa rangah rë, og gëp in sa! ¹⁷ Bë senğo gevonğ huk sënë noh vu senğo kwağ, og mağ sëk gako monë jak. Rëk mu

sa su kwağ nevo huk sagi behooïn sa rağ in bë sa ðevong rä, gağ Anutu yö vo loğ ya sa nemağ om sa su yoh vu bë ðevuu na rä. ¹⁸ Om sa su hağo nyëvewen ti rağ rä, gağ sa hağo nyëvewen nebë sënë: Nğaa sën seyoh vu bë gağo jağ Bengö Nivesa lo, og yik sa su nehağo rä gema. Sa nanër Bengö Nivesa sënë vu alam nyëmasën beyik sa nyëvewen lo ggovek sënë.

Paulus Tu Alam Pin Hir Hur-huk-yi

¹⁹ Su mehöti yi hur sa rä! Rëğ sengo nehevong sa tu alam pin hir hur in bë sa gağo alam nğahisekë nom. ²⁰ Om sën sa hevong sa tu alam Yuda ti rağ alam Yuda malaj in bë segërin alam Yuda nom. Rëğ Moses yi horek sën denesepa loğ lo su nejom sa ahon niwëek rä, gağ sa nesepa loğ yi horek rağ malaj in bë sa gağo sir nom vu Anutu. ²¹ Log sën sa nado ving alam sën su denesepa loğ Moses yi horek rä lo, og sa nesepa loğ hir aggata in bë sa gağo alam sën Moses yi horek main sir lo nom vu Anutu. Rëğ sënë su nebë sa hevuu Anutu yi horek rä, gağ sa nesepa loğ Kerisi yi horek. ²² Log sën sa nado ving alam sën ayoj neggönengin nğaa lo, og sa nahönengin nğaa nebë saga ving in bë sa gağo sir nom. Gesa nesepa loğ alam pin vahaj in bë sa gağo sir vahi nom. ²³ Sa nehevong huk pin sënë in bë Bengö Nivesa na menoh vu nyëğ pin geBengö Nivesa rëğ semu sa geving.

Hil Serög Niwëek Begäko Madub-kesuusën-yi

²⁴ Ham rağ ni bë alam sën deneserög in bë dekesuu sir lo, sir pin deneserög, rëğ mu sir timu nekesuu meneğo kupeğ. Om ham gwevong nabë saga! Ham serög niwëek in ham kwesuu megweğo kupeğ-yağek-yi. ²⁵ Lob alam pin sën denevongin bë dekesuu sir vahi lo, og denejom sir ahon gemedo denetahu sir rağ buk. Denevong nebë sënë in bë degeğo madub sën mehönon denero rağ kele ris, berëğ meran na pevis lo, gağ hil og hil nehevong in bë gağo madub nivesa sën medo degwata lo. ²⁶ Om sa neserög, og sa su neserög gemalağ malağ rä; gesa napëëng mehö ngwë, og sa su nehetë nemağ meneketul nyëğ meris meris rä. ²⁷ Sengo netahu sa loğ nğaa maggin in bë navig genğoin. In bë sëk nanër balam vahi denam log tum Anutu juuk sa besa medo tamu.

10

Hil Gëgin Hil In Pelëpinsën Rëğ Kepë Hil

¹ Arig lo, sa bë nanër vu ham nabë beggob neyoh vavunë meneli hil ðenud lo ya wirek lob Loo-ğök ruu yi ya vahi vahi gedeyoh tewit medeya. ² Log sir pin deripek bël rağ beggob los loo nebë saga benetato bë detu Moses yi alam. ³ Lob sir pin degga nos sën Anutu yi Anon Vabuung vong yam lo, ⁴ gesir pin denum bël sën Anon Vabuung vong yam lo. Denum bël sën Anon Vabuung vong meneya ving sir beberup loğ gelöng lo, lob gelöng saga yik Kerisi. ⁵ Rëğ ma gesir nğahisekë denevong nğaa nipaya bAnutu ahë sengën vu sir, om sën kevoh sir meseğej neggëp nyëğ yu meris meris. ⁶ Lob nğaa pin sënë tato vu hil bë hil su malad anon in nğaa nipaya nabë sën malaj anonin agi. ⁷ Geham su sepa doğ anutu-kuungsën yi nğaa nabë sën sir la denevong wirek-ë. In gağek nër neggëp loğ Anutu-yi-ğapiya nebë, "Alam Israel to denedo in bë dega los denanum log mëm dekedo rağ in bë dedöo medejağ sir. ⁸ Log hil su ðevong baggëb nabë sën sir la denevong wirek besir 23,000 malaj ma hes ti lo. ⁹ Gehil su seggi Mehöböp nabë sën sir la deseggi wirek lob nyël gga sir bemalaj ma lo. ¹⁰ Geham su gwevong ayemin vu Anutu nabë sën alam la denevong ayej vu wirek lob Anutu vong yi angër ya kevoh sir bemalaj ma lo. ¹¹ Nğaa pin sënë töğ vu alam Israel in bë mehönon pin dejağ ni, lob gağek sënë neggëp loğ ðapiya in bë bo kwa vu hil mehönon sën hil nado gwëbeng gedob vongin govek na agi. ¹² Om mehö sën yö kwa nevo yi bë nare niwëek lo gëgin yi nivesa in rëğ bë. ¹³ Seggisën sën netök vu ham lo, og saga su agga ngwë rä, gağ yik luho seggisën sën netök vu alam pin lo neggëp ti. Rëğ Anutu su mehö kwa luu menetetuhin ham rä, om rëğ gërin seggisën sën rëğ kesuu ham nimin wëek lo in ham. Gağ nabë seggisën natök vu ham, og rëğ Anutu tato aggata in ham noh nenga in geham bare niwëek gesu nğaa nipaya kepë ham.

Hil Su Ayoh Vu Bë Tamuin Anutu Luho Memö Nipaya Doğ Ti Rë

¹⁴ Arig lo! Sahëg neving ham om ham gweruu demimin vu anutu-kuungsën yi ngaa geham beya in. ¹⁵ Ham alam los kwamin, om senër vu ham geham ngo rëk seggi sa gägek. ¹⁶ Kap los semusemu sën hil najom rak los ahëd nivesa vu Anutu lo, sënë vo Kerisi nikök ggelek hil besupin hil loḵ ti ma ma? Log brët sën hil nedebu ggelek hil lo, maḵ sënë vo Kerisi navi ggelek hil besupin hil loḵ ti ma ma? ¹⁷ Yiḵ brët timu, rëk supin hil ngahiseḵë loḵ ti behil atu anon timu, in yiḵ hil pin naha brët timu.

¹⁸ Ham kwamin bo alam Israel rë. Sën denetung seriving rak ya jepö log denegga wewen lo, og denetung in bë ngupin losho Anutu sën yi jepö agi doḵ ti ma ma? ¹⁹ Ma senër va sënë? Senër bë anutu-kuungsën yi seriveng ngaa anon-a? Ma senër bë anutu-kuungsën yö ngaa anon-a? ²⁰ Ma! Senër bë ngaa sën alam dahis denetung seriveng vu lo, saga denetung vu memö nipaya, gaḵ su denetung vu Anutu rë. Lob sa bë ham los memö nipaya saga su ngupin ham doḵ ti. ²¹ In ham su yoh vu bë nanum doḵ Mehöböp yi kap genanum doḵ memö nipaya yi kap geving rë. Log ham su yoh vu bë gwa nos jaḵ Mehöböp yi tevor gegwa jaḵ memö nipaya hir tevor geving rë. ²² Maḵ bë hil gevong beMehöböp ahë sengën vu hil-a? Gemak hil nid wëek kesuu yi?

Hil Gako Anutu Arë Jaḵ Noh Vu Buk

²³ Yönon! “Ngaa pin og yoh vu bë hil gevong” rëk mu ngaa pin su rëk doḵ vu hil rë. Kë! “Ngaa pin yoh vu bë hil gevong”, rëk ngaa pin su nevonḡ niwëek vu hil sën Kerisi-yi-alam lo rë. ²⁴ Mehöti su kwa bo nabë gëgin yi jaḵ ngaa nivesa, gaḵ ham pin kwamin bo alam vahi beham gwegin sir nivesa. ²⁵ Reggu sën ham nebaḡo ggëp maket lo, og ham gwa. Ham su kwamin na ngahi begwevonḡ tepëḵ in nabë, “Anutu-kuungsën hir seriveng ma ma?” ²⁶ In hil arak ni bë, “Dob sënë los ngaa pin sën nedo dob-ë, yiḵ Mehöböp yö ti yi ngaa pin.” ²⁷ Nabë mehöti su vonḡ ving Yesu rë, rëk tahi ham bë ham na megwa nos geving yi, lob ham kwamin bo nabë na, og ggovek. Ham na megwa ngaa sën gevong vu ham lo, geham su kwamin na ngahi begwevonḡ tepëḵ in. ²⁸ Rëk mu nabë mehö ngwë nanër vu ham nabë, “Sënëḵ reggu seriveng anutu-kuungsën yi!”, og ham kwamin bo mehöti sën nër gägek vu ham aga beham su gwa, in ayo neggöneng in.

²⁹ Degwa sën senër bë ham su gwa reggu agi lo su neggëp vu ham rë, gaḵ neggëp vu mehö sën ayo neggöneng in lo. Log nabë sa kwaḡ bo anutu-kuungsën yi seriveng nabë ngaa meris, og sa su rëk ga rë, in mehö sën ayo neggöneng in lo rëk kwa na ngahi megelë sa paya. ³⁰ Rëk mu nabë sa najom jaḵ na vu Anutu los ahëḡ nivesa in reggu geseḡa, og alam sën ayoj neggöneng in lo rëk denanër gägek nipaya jaḵ sa in va? ³¹ Om doḵ buk sën ham gwa ma ham nanum, ma ham gwevonḡ ngaa ti lo, og ham gwevonḡ ngaa pin sënë in bë geḵo Anutu arë jaḵ. ³² Ham kwamin bo alam pin, alam Yuda los alam Grik, gAnutu-yi-alam, beham su gwevonḡ ngaa sën negelu vahaj bengaa nipaya nekepë sir lo. ³³ Ham gwevonḡ nabë sën sa nehevonḡ lo. Sa nehevonḡ ngaa pin in bë alam pin degelë nivesa. Sa su nehevonḡ in bë doḵ vu sa rë, gaḵ sa nehevonḡ ngaa pin in bë doḵ vu alam pin bedegërin sir nom vu Anutu.

11

¹ Ham gwevonḡ ngaa mesepa doḵ sa vahaḡ nabë sën sa nesepa loḵ Kerisi vaha.

Avëh Degenum Yuj Medenajom Jaḵ

² Ham nevonḡ nivesa, in ham ngo medo nesepa loḵ gägek sën sa haḵo meyök nër vu ham wirek lo menejom ahon. ³ Rëk sa hevongin bë ham jaḵ ni nabë Kerisi tu maluh pin alaj, gemaluh detu venëj ala, gAnutu tu Kerisi ala. ⁴ Om nabë maluh ti genum yu in najom jaḵ, ma nanër Anutu yi gägek rangah, og mehö saga ḵo yi rak kesuu ala. ⁵ Log nabë avëh ti su genum yu rë genajom jaḵ ma, nanër Anutu yi gägek rangah, og ḵo yi rak kesuu regga in nevonḡ paya nebë saga, genabë nakër yu mepepaab jaḵ og nevonḡ paya nebë saga ving beyiḵ luho neggëp ti. ⁶ Gaḵ nabë avëh ti su genum yu rë, og ham kweping yu viis na. Rëk nabë ni nemumin bë su keping yu ma nakër yu na rë, og maam yiḵ genum yu. ⁷ Gaḵ maluh og su degenum yuj in Anutu semu sir nebë yi in tato nabë Anutu mehö los niwëek,

rëk avêh og tato nebë maluh los niwëek bekesuu yi. ⁸ In Anutu su semu maluh raķ avêh rë, gaķ semu avêh raķ maluh. ⁹ Log Anutu su tung maluh in bë ġadu avêh rë, gaķ tung avêh in bë ġadu maluh. ¹⁰ Nebë saga, om avêh yö degenum yuj in tato nabë deneggurek reggaj babuj, bangër lo degelë. ¹¹ Rëk mu avêh su yoh vu bë yö ġegin yi genidëlin maluh rë, log maluh su yoh vu bë yö ġegin yi genidëlin avêh rë, gaķ detu Mehöböp yi alam, om luho dedoķ vu sir vewen vewen. ¹² In Anutu semu avêh raķ maluh kweben, loķ mëm avêh denëķo maluh. Rëk mu degwa vu Anutu.

¹³ Ham nġo nanër rë. Nabë avêh su genum yu rë genajom jaķ vu Anutu og maķ sënë nivesa? ¹⁴ Gaķ nipaya, in hil maluh gavêh hil aggata tato vu ham nebë: Nabë maluh ti yu viis duķ ading rot kesuu avêh, og rëk ni namum. ¹⁵ Gaķ nabë avêh gevonġ beyu viis duķ ading, og sagaķ yi vuneķsën nivesa. In Anutu yö tung bë yu viis duķ ading in genum yu jaķ. ¹⁶ Gaķ nabë mehöti bë mehoo ġaģek sënë menanër ġaģek jaķ pangśën, og su yoh vu rë, in he los Anutu yi dub pin nehevong nebë sënë.

Alam Korint Devasap Pasa

¹⁷ Log sa bë nanër horek vahi vu ham, rëk sa su rëk ġaķo ham arëmin jaķ in nġaa nipaya sën ham nevonġ agi rë. In ham nesupin ham in bë ham najom jaķ, lob nġaa nipaya neverup loķ saga kesuu nġaa nivesa sën ham nevonġ lo. ¹⁸ Sa hanġo bë buk sën ham nesupin ham lo, og ham nevasuh ham ya yu nġahi, lob sa kwaģ nevo bë maķ sagaķ yönon. ¹⁹ Kë! Maķ ham nevasuh ham nebë saga in bë tato alam sën denedo nivesa loķ ham lo medenatöķ nam rangah. ²⁰ Om nabë ham ngupin ham nabë sënë, og ham su yoh vu bë gwa Pasa niröp rë. ²¹ In ham nesupin ham in bë ham gwa Pasa, rëk ma geham nevonġ newa newa meham ti ti nġo newa ham nos loķ yah ham. Log mehö ngwë medo denediķahëj, log ngwë denenum wain pangśën medenekeyevin. ²² Ham nevonġ nebë saga in va? Maķ ham su bömin nedo in bë ham gwa los nanum doķ rë? Ma maķ ham kwamin vo Anutu-yi-alam sënë bë nġaa meris, om sën ham nevonġ nimumsën vu sir vahi sën hej nos nemain sir lo? Sëķ nanër nabë va vu ham-a? Maķ sa ġaķo ham arëmin jaķ-a? Ma rot! Sa su rëk ġaķo ham arëmin jaķ in nġaa nabë sënë rë.

Mehöböp Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

²³ In sa haķo ġaģek sënë vu Mehöböp behaķo yöķ vu ham wirek nebë: Loķ buk sën Yudas nër Yesu rangah vu alam-beġö-yi lo, lob Yesu ķo brët rak ²⁴ bejom raķ los kwa vesa ya vu Anutu gedebu, log nër bë, “Sa naviġ sënë! Sa hevong in bë doķ vu ham! Ham gwevonġ nabë sënë in kwamin bo sa.” ²⁵ Degga ggovek log ķo kap raķ nebë saga benër bë, “Wain sënë tato bë sejoo ġaģek mewis ving ham raķ sa niġ kōķ meneggëp. Doķ buk sën bë ham nanum sënë, og ham gwevonġ nabë sënë in kwamin bo sa.” ²⁶ Log nabë ham gwa brët los nanum doķ kap sënë, og sagaķ ham tato rangah bë Mehöböp diiķ in ham. Lob ham gwevonġ nabë sënë rot bena berup doķ buk sën Yesu duķ nom gökin lo.

Mehöti Gevonġ Paya Vu Pasa Og Rëķ Natöķ Jaķ Nyëvewen

²⁷ Om sën nabë mehöti su jaķ ni nivesa rë geyö ga Mehöböp yi brët sënë los nanum doķ kap sënë meris mu, og vasap Mehöböp navi los niķöķ bengaa nipaya neggëp vu yi. ²⁸ Alam pin ti ti yö kwaj bo ayoj medegero rë, loķ mëm dega brët sënë los denanum doķ kap sënë. ²⁹ In mehöti bë ga los nanum jeggjin jeggjin gesu geķo Mehöböp navi jaķ rë, og nevonġ nġaa nipaya berëķ natöķ jaķ nyëvewen. ³⁰ Yiķ raķ degwa sënë sën ham vahi sekëj nema genij neraķ gevahi denediķ. ³¹ Gaķ bë hil ti ti nġo kwad bo ayod meģero, og Anutu su rëķ gevonġ nyëvewen natöķ vu hil rë. ³² Gaķ nabë Mehöböp bo nyëvewen vu hil nabë saga, og nevonġ in bë hil navid gesang bagërin hil in hil su malad nama geving alam sën denesepa loķ aggata-dob-yi lo. ³³ Nebë saga om arig lo, nabë ham ngup ham in gwa Pasa, og ham gweġin ham vahi rë, loķ mëm ham gwa doķ ti. ³⁴ Nabë mehöti nadiiķahë, og yö ga nos ġëp yi begganġ borot, in nabë ham ngupin ham og nġaa nipaya su ġëp vu ham. Log ġaģek vewen yö nahën neggëp, om senök berup vu ham rë loķ mëm sa ġero.

12

Anon Vabuung Yi Semusën Aggagga

¹ Log arig lo, sa bë ham su kwetul doḵ in Anon Vabuung yi semusën. ² Ham ngo rak ni ggovek bë, wirek sën ham ngo nahën alam dahis lo, og ham ayomin tee yi in anutukuungsën sën su yoh vu bë bengwëng rë lo beham nesepa loḵ sir. ³ Om sën sa bë ham jaḵ ni nabë: Bë Anutu yi Anon Vabuung medo doḵ mehöti bedoḵ vu yi in gägek, og mehö saga su yoh vu bë nanër nabë Anutu nelë Yesu paya rë. Log alam sën Anon Vabuung su neloḵ vu sir in gägek rë lo, og su deyoh vu bë denanër nabë, “Yesu yik yi Mehöböp!” rë.

⁴ Log Anon Vabuung yi semusën aggagga neggëp rëḵ yik Anon Vabuung timu nedo. ⁵ Log hil huk aggagga sën hil gevong vu Mehöböp lo neggëp, rëḵ yik Mehöböp perurek timu nedo. ⁶ Log aggata aggagga neggëp in bë hil sepa doḵ megevong yi huk, rëḵ yik Anutu timu sënë sën nevonḡ niwëëk vu alam pin bedeyoh vu bë degevong. ⁷ Lob Anon Vabuung nevo semusën aggagga ggelek Kerisi-yi-alam pin ti ti in bë doḵ vu sir pin. ⁸ Kë! Yik Anon Vabuung nevonḡ semusën vu mehöti in bë nanër gägek los kwa. Log yik Anon Vabuung timu sënë nevonḡ semusën ngwë vu mehö ngwë in bë tatekin gägek degwa. ⁹ Log yik Anon Vabuung timu sënë nevonḡ bemehö ngwë ayo neya timu vu Yesu niwëëk beyoh vu bë gevong huk niwëëk. Geyik Anon Vabuung timu sënë sën nevonḡ bemehö ngwë neyoh vu bë gevong balam nijraksën nijvesa jaḵ. ¹⁰ Log ngwë ḵo niwëëk vu Anon Vabuung in bë gevong ngaa böp böp, gengwë ḵo kwa in bë seggi ngaahur aggagga mejak nij nabë nijvesa ma nijpaya. Log Anon Vabuung vong benyëḡ ngwë ayej verup mehö ngwë avi, gemehö ngwë ḵo kwa vu bepekwë ayej saga lo yam rangah. ¹¹ Ngaa pin sënë degwa vu Anon Vabuung yö timu rëḵ mëm nevo ggelek alam ti ti yoh vu yö kwa.

Hil Pin Atu Navid Timu Rëḵ Mëm Len Ti Ti Lo

¹² Mehönon navij timu rëḵ mëm navij len ti ti lo neggëp. Loḵ mëm navij len ti ti lo supin yom tu navij timu. Lob yik Kerisi-yi-alam lo pin supin yom tu Yesu anon nebë saga ving. ¹³ In hil pin aripek bël rak Anon Vabuung timu sënë behil atu anon timu. Hil Yuda los Grik, hil sën atu alam ngwë hir ngaa meris lo, gehil sën hil ngo nehegin hil lo. Anon Vabuung timu sënë gwang ya hil pin ti ti ayod. ¹⁴ Hil navid su len timu rë, gaḵ yi ngaa los arë arë neggëp. ¹⁵ Om maḵ vaha rëḵ nanër nabë, “Saḵ su nema rë om su navi len ti sa rë!” Nabë nanër nabë sënë og hen gägek anon ma, gaḵ yik navi len ti. ¹⁶ Log maḵ nenga rëḵ nanër nabë, “Sa su mala rë, om su navi len ti sën sa-ë rë!” Nabë nenga nanër nabë sënë, og hen gägek anon ma, gaḵ yik navi len ti. ¹⁷ Nabë hil navid pin yik hil malad, og hil rëḵ gango gägek nabë va? Log nabë hil navid pin yik hil nengad, og hil rëḵ pamu ngaa nabë va? ¹⁸ Rëḵ hil navid su nebë sënë rë, gaḵ Anutu yö tung len ti ti lo nedo rak hil navid yoh vu yö kwa. ¹⁹ Nabë hil navid len ti ti pin neggëp ti, og rëḵ hil navid soḡek medo tena? ²⁰ Rëḵ su nebë sënë rë! Gaḵ hil navid len ngahiseḵë neggëp log hil navid yik timu. ²¹ Om hil malad su yoh vu bë rëḵ nanër nabë nilëlin hil nemad rë. Log hil yud su yoh vu bë rëḵ nanër nabë nilëlin hil vahad rë. ²² Gaḵ hil naraḵ ni bë hil navid len vahi sën su nijwëëk rë lo, og nabë su demedo rë, og hil navid su yoh vu bë medo rë, gaḵ rëḵ nama! ²³ Log hil navid len vahi sën hil nid nemumin lo, og hil nehako rak menaröp tob nivesa vesa loḵ. Log hil navid len vahi sën su malangeri rë lo, og hil navunëḵ vu pangсэн. ²⁴ Log hil navid len vahi sën nivesa lo og hil su neḵebu rë. Rëḵ mëm Anutu nesupin hil navid len ti ti pin revuh ti yoh vu kwa, log nevonḡ behil nesemu len ti ti sën su malangeri rë lo menehero. ²⁵ Vong nebë sënë in bë hil navid len ti ti su debasuh sir rë, gaḵ demedo jevuh ti mededoḵ vu sir nivesa. ²⁶ Log nabë hil navid len ti gesang, og nesang yoh vu hil navid pin. Genabë hil semu len ti, og len ti ti pin kwaj vesa. ²⁷ Om yik Kerisi navi ham geham pin tu navi len ti ti lo.

²⁸ Lob Anutu ggooin Kerisi-yi-alam rak in bë degevong yi huk. Ggooin sinarë rak muḡinsën, lob mëm ggooin alam-denenër-gägek-rangahsën rak netu luu, log tatovaha netu löö. Log alam sën denevonḡ ngaa böp böp lo ggökin, log alam sën denevonḡ alam niraksën nijvesa neraḵ lo ggökin sënë, lob alam sën deneloḵ vu alam lo, galam ggev sën

deneġin huk pin lo, galam sën alam nyëġ ngwë ayej aggagga neverup avij lo. ²⁹ Gaḵ sir pin su detu sinarë rë, gesir pin su detu alam-denenër-ġaġek-rangahsën rë. Gesir pin su detu tatovaha rë. Gesir pin su deḵo niwëek in bë degevonġ nġaa böp böp rë. ³⁰ Gesir pin su deḵo niwëek in bë degevonġ alam nijraḵsën nijvesa jaḵ rë. Genyëġ ngwë ayej aggagga su neverup sir pin avij rë. Gesir pin su deyoh vu bë depekwë ayej saga lo nam rangah rë. ³¹ Rëḵ mu ham malamin sepa semusën böp böp sën senër muġin lo panghsën. Log sa bë tato aggata nivesa ti sën kesuu aggata pin lo vu ham.

13

Aggata Sën Hil Ahëd Geving

¹ Nabë sa nanër ġaġek doḵ mehönön ayej ti ti lo, gedoḵ angër ayej geving, rëḵ mu sa su ahëġ neving mehönön rë, og sëḵ ġevonġ dedun meris mu nabë pedideng los ggageng nesu. ² Log nabë seyoh vu bë nanër Anutu yi ġaġek rangah los sejaḵ ġaġek sën neggëp vunsën lo degwa pin ni venuh, genabë sejaḵ nġaa pin ni, genabë sayoġ na timu vu yi niwëek ata beseyoh vu bë nanër ḵedu meseyesin yi megeto mena, rëḵ mu nabë sa su ahëġ neving mehönön rë, og setu nġaa meris. ³ Log nabë sebo sa nġaa pin gelek alam-ḵupeḵ-masën, ma nabë sa ġevonġ naviġ na in nengwah ga besa nadiiḵ, rëḵ mu sa su ahëġ neving mehönön rë, og nġaa pin sënë su yoh vu bë doḵ vu sa rë.

⁴ Bë mehöti ahë geving mehönön yönön, og nejom yi ahon gesu nevo loḵ yah nipaya nyëvewen vu alam sën denevonġ vu yi lo rë, gaḵ nevonġ nġaa nivesa mu vu sir. Mehö nebë sënë su ayo nesis yi vu mehö ngwë in hir nġaa nivesa rë, gesu netee yi raḵ menenër ġaġek paanġ paanġ rë, log su neḵo arë raḵ rë. ⁵ Log mehö nebë sënë su nevonġ bemehö ngwë ni nemum rë. Gesu kwa neya vu yi nġaa panghsën rë, gesu yi mehö ahë sengën rë, gesu kwa nevo nġaa nipaya sën denevonġ vu yi lo rë. ⁶ Log mehö nebë sënë su kwa vesa in nġaa nipaya rë, gaḵ kwa vesa in Anutu yi ġaġek anon. ⁷ Su pevis menelë mehö ngwë nebë mehö nipaya rë, gaḵ kwa nevo bë maḵ mehö nivesa berëḵ ġerin yi megevonġ nġaa nivesa, lob nejom yi ahon menekerë maggin pin sën netöḵ vu yi lo. ⁸ In ahë vingsën su rëḵ nama na rë, gaḵ yö rëḵ ġëp degwata! Gaḵ mëm huk sën hil nanër Anutu yi ġaġek rangah lo, mu sën rëḵ nama na. Genyëġ ngwë ayej su rëḵ berup hil avid gökin rë, gengaa pin los kwa sën hil naraḵ ni gwëbeng agi rëḵ natu nġaa meris. ⁹ In gwëbeng hil naraḵ nġaa vahi mu ni. Log Anutu su tateḵin kwa pin los dahis vu hil rë, gaḵ vahi yö nahën neggëp vu yi. ¹⁰ Gaḵ vu tamusën gAnutu gero nġaa pin beniröp jaḵ, og huk pin sën hil nehevönġ teka teka agi rëḵ nama na. ¹¹ Wirek sengö nahën hurmahen og vu buk saga sa nanër ġaġek nebë hurmahen. Loḵ mëm sa böp raḵ, lob sa hevu nġaa hurmahen yi ya. ¹² Kë! Log gwëbeng hil nehalë nġaa pin paya paya nebë sën hil nehalë malad loḵ dubdub malaḵenu ti, om su neggëp rangah rot rë. Rëḵ mëm vu tamusën og hil rëḵ ġalë Anutu anon soġek jaḵ malad. Gwëbeng seraḵ ni teka teka, gaḵ nahub rëḵ sëḵ jaḵ ni venuh nabë sën Anutu raḵ sa niġ-ë. ¹³ Om nġaa löö mu sënë neggëp berëḵ ġëp degwata: Sën hil ayod neya timu vu Anutu, gesën hil navo kwad in yi, gahë-vingsën. Rëḵ mëm ahë-vingsën netu muġinsën vu luu sënë.

14

Anon Vabuung Yi Semusën Sënë Netu Muġinsën

¹ Om ham malamin sepa ahë-vingsën namuġin, lob ham kwamin bo Anon Vabuung yi semusën geving, rëḵ mu ham kwamin bo semusën ti sënë namuġin, sën nebë ham nanër Anutu yi ġaġek rangah.

² Log mehöti sën alam-nyëġ-ngwë ayej neverup avi lo, og su nenër vu mehönön rë, gaḵ yö nenër vu Anutu timu. In mehöti su raḵ ġaġek sënë ni rë geyö nenër ġaġek vunsën raḵ Anon Vabuung niwëek. ³ Gaḵ mehö sën nenër Anutu yi ġaġek rangah lo, og nenër vu mehönön meneloḵ vu sir benevo niwëek vu sir beneġadu sir. ⁴ Rëḵ mehöti sën alam-nyëġ-ngwë ayej neverup avi lo, og yö nelok vu yi mu, gaḵ mehöti sën nenër Anutu yi ġaġek rangah lo, og mëm nelok vu Kerisi-yi-alam pin. ⁵ Sa bë alam-nyëġ-ngwë ayej berup

ham avimin pin, rëk mu sahëg neving pangsen rot bë ham nanër Anutu yi gägek rangah. Mehö sën bë alam-nyëg-ngwë ayej berup avi lo, nabë su pekwë gägek sënë in bë dok vu alam rë, og bengö ma. Gaḱ mehö sën nenër Anutu yi gägek rangah lo, og yi mehö-los-bengö. ⁶ Om arig lo, nabë senök vu ham balam-nyëg-ngwë ayej berup savig, rëk sa su nanër gägek mewis la sën Anutu tato vu sa lo rë, gesa su tateḱin gägek degwa la vu ham rë, gesa su nanër Anutu yi gägek begëp rangah rë, gesa su navo kwa vu ham rë, og saga su rëk dok vu ham rë.

Hil Nanër Anutu Yi Gägek Dok Ayej In Dejak Ni

⁷ Log yik gevëëg los gita nebë sënë! Nabë hil gevë gevëëg ma angis gita jeggin jeggin, og alam su deyoh vu bë desepa dok raro rë. ⁸ Log nabë degevë biuka rëk su ngu niröp noh vu sën begö yi lo rë, og alam su rëk desemu sir in degevonḱ begö rë. ⁹ Lom ham gägek nebë saga. Nabë ham nanër gägek jeggin jeggin balam degenḱo dedun mu gesu dejak ni rë, og rëk dejak ham gägek sënë degwa ni nabë va? Ma! Ham gägek saga yö ya meris mu. ¹⁰ Yönon, mehönon ayej ngähiseḱë rot neggëp dob, lob ti su dedun meris mu rë. Gaḱ yö denenḱo medeneraḱ degwa ni. ¹¹ Log nabë sa su raḱ alam sënë ayej ni rë, og rëk degelë sa paya nabë mehö kwa masën ti. Log sëḱ galë sir paya nabë sir alam kwaj masën. ¹² Lob ham nebë saga. Ham ahëmin neving pangsen bë gweḱo Anon Vabuung yi semusën, om ham malamin sepa semusën sën nelok vu Kerisi-yi-alam lo namuḱin.

¹³ Nebë saga, om mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og najom jak vu Anutu nabë bo niwëëk vu yi in pekwë gägek sënë betateḱin degwa geving. ¹⁴ In nabë sa najom jak vu Anutu dok alam-nyëg-ngwë ayej, og maḱ sanog nejom raḱ, rëk sa kwaḱ sa nesepa lok rë. ¹⁵ Om maḱ sa gevonḱ nabë va? Sa kwaḱ nevo nebë sënë bë: Sanog bë najom jak, log sa kwaḱ jak ni geving, og nivesa. Log sanog bë gevonḱ raro, log sa kwaḱ jak degwa ni geving, og nivesa. ¹⁶ Rëk mu nabë anom kwa vesa menajom jak na vu Anutu galam-nyëg-ngwë ayej berup avim, og mehö meris sën nedo ving hong lo su yoh vu bë ngoḱekin hong jomraḱsën sënë rë. In nenḱo dedun rëk su raḱ hong gägek sënë degwa ni rë. ¹⁷ Yönon, maḱ genejom raḱ meḱenenër gägek nivesa, rëk mu su ḱetateḱin Anutu yi gägek vu mehö ngwë sagi meḱelok vu yi rë. ¹⁸ Sa kwaḱ vesa vu Anutu in alam-nyëg-ngwë ayej neverup savig kesuu ham pin. ¹⁹ Rëk mu nabë sa bare Kerisi-yi-alam malaj dok dub ayo, og sa bë nanër gägek dus nemadvahi mu dok ayej geḱaḱek hus adingseḱë dok alam-nyëg-ngwë ayej nöḱ ḱëp, in su rëk dejak ni rë.

²⁰ Arig lo, ham su medo los kwamin ngök ngök nabë hurmahen. Gaḱ mëm nabë ngaa nipaya, og mëm ham medo ngök ngök nabë hurmahen. Rëk mëm ham kwamin bo ngaa nabë alam böp. ²¹ Lok Anutu yi horek, og dekevu meneggëp nebë sënë:

“Mehöböp nër bë,

‘Sa hevong sa gägek vu alam sënë lok ayej rëk ma,

om tum sëḱ gevonḱ alam sën denevengwëng nyëg ngwë ayej lo denök in bë denanër sa gägek vu sir.

Log sëḱ gevonḱ sa gägek berup alam begganḱ-bu ngwë avij geving,

rëk mu rëk nama gesu rëk degevonḱ geving sa gägek rë.’ ”

²² Nebë saga om hil araḱ ni bë Anon Vabuung su nevonḱ balam-nyëg-ngwë ayej neverup hil avid in bë tato niwëëk vu Kerisi-yi-alam rë, gaḱ nevonḱ in bë tato niwëëk vu alam dahis. Log su nevonḱ behil nanër Anutu yi gägek rangah in tateḱin yi gägek degwa vu alam dahis rë, gaḱ nevonḱ in bë tateḱin vu Kerisi-yi-alam. ²³ Om nabë alam dahis la ma alam meris la deduk na demedo dub ayo geving ham sën Kerisi-yi-alam lo galam-nyëg-ngwë ayej berup ham avimin pin, og rëk denanër ham nabë ham yumin vonḱ paya. ²⁴ Gaḱ nabë ham pin nanër Anutu yi gägek rangah, galam dahis ti ma mehö meris ti yam nedo ving ham, og ham gägek pin rëk gelu ayo geḱam gägek pin rëk tato vu nabë nevonḱ ngaa nipaya meneggëp vu yi. ²⁵ Log ham gägek rëk baleḱ yi ngaa nipaya pin sën kwa nevo meneggëp kesii lok ayo lo, lob rëk nadudeḱ geḱeḱo Anutu arë jak genanër rangah nabë, “Yönon rot, Anutu nedo ving ham!”

Hil Su Najom Jaḵ Los Ġevonġ Raro Niḵelap

²⁶ Om arig lo, ham gwevonġ nabë va? Nabë ham ngupin ham doḵ dub ayo, og huk neggëp vu ham pin. Ti gevonġ raro, gengwë nanër Anutu yi ġaḡek vu ham, geti tateḵin ġaḡek ti sën Anutu tato vu yi lo, galam-nyëġ-ngwë ayej berup ngwë avi, log ngwë pekwë ġaḡek sënë in ham jaḵ ni, beham gwevonġ nġaa pin sënë in bo niwëëk vu Kerisi-yi-alam pin.

²⁷ Lob nabë alam-nyëġ-ngwë ayej berup mehö la avij, og luu mu degevonġ, ma maḵ löö, og yik ggovek. Gesu denanër ġaḡek niḵelap, gaḵ sir ti ti kedi denanër mesepa doḵ, log mehö ngwë pekwë hir ġaḡek in alam dejaḵ ni. ²⁸ Rëḵ nabë mehöti su nedo in bë pekwë alam-nyëġ-ngwë ayej sagi rë, og mehö sën bë nanër lo najom yi ahën gesu bengwëng doḵ dub ayo. Gaḵ yö getah yi na loḵ mëm nanër yi ġaḡek vu yi geving Anutu.

²⁹ Log alam sën denanër Anutu yi ġaḡek rangah lo, og sir luu ma löö mu denanër, gesir vahi pin medo degenġo hir ġaḡek mekwaj bo. ³⁰ Log nabë mehöti köök nedo, loḵ Anutu tato ġaḡek ti vu yi avuti, og mehö sën vare nenër ġaḡek lo aye nama. ³¹ In ham pin ti ti nanër Anutu yi ġaḡek rangah in alam pin dejaḵ ġaḡek ni bebo niwëëk vu sir. ³² Galam sën denanër Anutu yi ġaḡek rangah lo deyoh vu bë degeġin sir nivesa, gaḵ anoj sën Anutu tung loḵ sir lo su rëḵ kehe sir medebengwëng niḵelap rë. ³³ In Anutu su ahë ving bë hil ġevonġ nġaa jeggjin jeggjin rë, gaḵ ahë ving bë hil medo revuh. Log ham gwevonġ nabë sën Anutu-yi-alam pin denevonġ loḵ hir dub lo. ³⁴ Avëh ayej nama doḵ dub ayo gesu debengwëng. Gaḵ dedahun sir nabë sën dekevu meneggëp loḵ Horek lo. ³⁵ Genabë sir duġin ġaḡek ti degwa bedevonġin bë dejaḵ ni, og sir ti ti yö rëḵ dedoḵ tepëḵ in reggaj ġëp bej. Gaḵ nabë avëh denanër ġaḡek doḵ dub ayo og su yoh vu rë.

³⁶ Ma nebë va? Maḵ ham tu Anutu yi ġaḡek degwa? Ma ham nġo neḵo Anutu yi ġaḡek gesu alam vahi deneḵo ving rë? ³⁷ Nabë mehöti nanër nabë yi mehö-nenër-Anutu-yi-ġaḡek-rangahsën ti ma, nanër nabë ḵo Anon Vabuung kwa, om nabë yönon, og rëḵ jaḵ ġaḡek sën sa ḵevu vu ham-ë ni nabë Mehöböp yi horek. ³⁸ Gaḵ nabë mehöti su raḵ ġaḡek sënë ni rë, og maḵ yi su mehö-nenër-ġaḡek-rangahsën ti rë. ³⁹ Nebë saga om arig lo, ham malamin sepa nabë ham natu alam sën denanër Anutu yi ġaḡek rangah lo, geham su gwërin alam sën nyëġ ngwë ayej neverup avij lo. ⁴⁰ Rëḵ mu ham jegelin huk pin megwero geham gwevonġ megëp niröp.

15

Kerisi Diik Ggovek Gekedi Raḵ Yah

¹ Log arig lo, sa bë bër ham kwamin gökin nah jaḵ Bengö Nivesa sën senër vu ham lo. Sën ham ḵo raḵ lob ham medo nesepa loḵ lo. ² Nabë ham vonġ ving Bengö Nivesa sën senër rangah vu ham lo yönon, beham medo nesepa loḵ, og rëḵ geḵo ham nom vu Anutu beham medo malamin-tumsën.

³ Log senër ġaḡek sën sa haḵo wirek lo vu ham muġinsën. Senër bë Kerisi diik in hil nġaa nipaya pin yoh vu sën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo. ⁴ Log debë yi loḵ ya bedub. Loḵ buk netu löö, lob kedi raḵ yah ggökin yoh vu sën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo. ⁵ Lom tato yi vu Pita muġin, loḵ mëm tato yi vu yi hur nemadluho-bevidek-luu lo. ⁶ Log mëm tato yi ggökin vu hil arid lo ngahiseḵë loḵ ti, sir 500 gela sevök. Lob hil arid lo sënë, sir ngahiseḵë rot nahën denedo vesaj gela dediik ggovek ya. ⁷ Lob mëm tato yi vu ari Yakobus, gevu sinarë lo pin. ⁸ Loḵ tum mëm tato yi vu sa nebë hurmahen sën pesuv loḵ atayo, gata su ḵo yi loḵ yi buk niröp rë lo. ⁹ Yönon, sinarë nyëdahis pin lo arëj neggëp, gaḵ saḵ ma! In sa hevonġ paya vu Anutu-yi-alam, om maḵ su yoh vu bë denanër sa nabë sinarë rë. ¹⁰ Rëḵ mu Anutu vo semusën vu sa, lom setu sinarë nebë sën sa nado gwëbeng-ë, lob yi semusën sagi su tu nġaa meris banon ma rë, gaḵ sa nehevonġ huk böp menekesuu sinarë pin. Rëḵ su sengö ti nehevonġ rë, gaḵ yik Anutu yi semusën sën nevo vu sa lo, sën yö nevonġ. ¹¹ Rëḵ mu sa su nanër ġaḡek agga ngwë rë, gaḵ yik he sinarë pin nanër ġaḡek rangah neggëp ti, lom ham nevonġ ving ġaḡek sagi.

Alam Diiksën Rëk Dekedi Jaḵ Nah

¹² Lom he nanër gägek rangah raḵ buk bē: Kerisi diiḵ, loḵ Anutu nēr mekedi raḵ yah ggökin. Loḵ nebē va sën ham vahi denenēr nebē, “Alam sën denediḵ lo su deyoh vu bē rëḵ dekededi jaḵ nah gökin rë”—ē? ¹³ Nabē alam-diiḵsën su rëḵ dekededi jaḵ nah yönon rë, og Anutu su nēr meKerisi kedi raḵ ving rë! ¹⁴ Log nabē Anutu su nēr meKerisi kedi raḵ yah yönon rë, og gägek sën he nanër-ē anon ma, geham ayomin neya timu vu yi meris mu. ¹⁵ Om nabē nebē sënë, og he tu alam-gägek-kuungsën menanēr rangah bē Anutu nēr meKerisi kedi raḵ yah ggökin, gehe netetuhin ham bē Anutu yi gägek. Gaḵ nabē Anutu su rëḵ nanër balam-diiḵsën dekededi jaḵ nah yönon rë, og su nēr beKerisi kedi raḵ ggökin yah ving rë! ¹⁶ Yönon, nabē Anutu su rëḵ nanër balam-diiḵsën dekededi jaḵ gökin nah rë, og Anutu su nēr beKerisi kedi raḵ yah ving rë.

¹⁷ Log nabē Anutu su nēr beKerisi kedi raḵ yah yönon rë, og ham ayomin neya timu vu yi meris mu, geham ngaa nipaya nahën neggëp vu ham. ¹⁸ Galam sën ayoj ya timu vu Kerisi wirek rëḵ dediḵ lo malaj ma ving. ¹⁹ Log nabē hil ayod neya timu vu Kerisi, rëḵ hil kwad bo nabē neloḵ vu hil ggëp dob sënë mu, gesu rëḵ doḵ vu hil vu tamusën rë, og gëp in hil. Hil nado paya yönon gemehönon pin rëḵ kwaj paya in hil. ²⁰ Rëḵ mu su nebē sënë rë! Gaḵ Kerisi diiḵ, loḵ Anutu nēr bekedi raḵ yah yönon rot, betu alam-diiḵsën hir mehö müginsën.

²¹ Yönon! Sën hil nadiiḵ lo degwa neggëp vu mehönon timu, log yiḵ sën hil ḵedi jaḵ nah gökin lo, og degwa neggëp vu mehönon ngwë nebē saga. ²² In mehönon pin denediḵ gedegwa neggëp vu Adam, log mehönon pin rëḵ dekededi jaḵ nah gökin gedegwa neggëp vu Kerisi. ²³ Rëḵ mu hil pin yu ti ti lo ngo rëḵ ḵedi jaḵ nah doḵ hil buk. Kerisi kedi müginsën gebuk sën duḵ nom lo, og hil sën yi alam hil lo, hil rëḵ kedi jaḵ gökin yi.

²⁴ Lob mēm tum ngaa pin mala nama na, log Kerisi rëḵ gevonḡ gavman pin geggev pin los alam niwëek vahi pin denatu alam meris, log mēm bo yi nyëḡ pin doḵ nah Ama Anutu nema. ²⁵ In Kerisi tu Mehö-los-bengö berëḵ medo bena berup doḵ buk sën baḵë ngaa sën denevonḡ in bē dedahun yi na lo pin geto dedoḵ nah vaha gëbinë. ²⁶ Rëḵ kevoh ngaa sën bē dahun yi na lo pin govek, log rëḵ kevoh diiḵsën geving jaḵ gëp hus. ²⁷ In Anutu tung ngaa pin ggevek Kerisi vaha gëbinë, lob hil araq ni vorot bē: Nabē Anutu tung ngaa pin ggevek vaha, og yi su ggevek vaha ving rë gema, in yö tu ala metunḡ. ²⁸ Gemēm nahub gengaa pin degevek Kerisi babu begovek na rë, loḵ mēm tum Anutu Nalu yö rëḵ gurek Mehö sën tung ngaa pin deggevek vaha lo babu, in Anutu yö rëḵ natu ngaa pin ala.

²⁹ Gaḵ nabē mehönon su rëḵ dekededi jaḵ nah gökin vu bedub rë, og alam deneripek bël beron ngwë ggökin in bē dedoḵ vu alam-diiḵsën in degwa va? Nabē alam-diiḵsën su rëḵ dekededi jaḵ nah yönon rë, og alam deneripek bël in bē dedoḵ vu alam-diiḵsën in va? ³⁰ Log he ving! He nado loḵ maggin sën bē kevoh he na lo in degwa va? ³¹ Arig lo, sa kwaḡ vesa rot in ham in hil atu hil Mehöböp Yesu Kerisi yi alam ggëp ti, om sën sa nanër rangah vu ham bē: Raḵ buk pin og ngaa maggin nedëginengin sa benevonḡin bē sa malaḡ nama. ³² Log nabē sa kwaḡ nevo bē sa gaḵo nyëvewen vu dob sënë mu, og sa su rëḵ ngis begö vu reggu bemën nipaya lo gëp Epesus wirek rë. Nabē alam-diiḵsën su rëḵ dekededi jaḵ nah gökin yönon rë, og maam vayikë:

“Hil ngo medo maḡa los nanum
in hil rëḵ nadiiḵ neheng
bemalad nama.”

³³ Om ham su gwebë nengamin vu mehönon hir gägek in rëḵ degekuung jaḵ in ham. Nabē hil sepa doḵ alam nij paya, og hil rëḵ nid paya jaḵ geving sir. ³⁴ Om ham gwevuu ngaa ngöḵ ngöḵ na geham kwamin bo ngaa niröp. Ham su gwevonḡ ngaa nipaya gökin nah. Om ham gwengö rë! Ham la yö denahën gesu deneraq Anutu ni rë. Senër gägek sënë in bē ham nimin namum.

Hil Ḵedi Jaḵ Nah, Og Hil Rëḵ Agga Ngwë Jaḵ

³⁵ Rëḵ mu mehöti maḵ rëḵ doḵ tepëḵ nabē, “Alam diiḵsën rëḵ dekededi jaḵ nah nabē va? Log rëḵ navij nabē va medenom-a?” ³⁶ Hong-e! Kwam ma! Ḡahis sën genehin lo, bē nakip

og navi rëk petar na. ³⁷ Lob ngaa sën genehin lo, saga su genevaroh agga los ris los dahis rë. Gaḱ genehin ḡahis meris mu nebë sën saköm ḡahis ma ngaa ḡahis vahi. ³⁸ Lob mëm nekip beni nebë sën Anutu kwa nevo lo. Log nevonḡ nos ḡahis pin agga ti ti lo yö denekip lom yö nij nelok yah sir. ³⁹ Log ngaa mala-tumsën pin sën denedo dob lo, og su nij neggëp ti rë. Gaḱ mehönnon yööhu gereḡḡu yööhu. Soḱ yööhu gegël yööhu. ⁴⁰ Log ngaa yaḡek yi denedo, gengaa dob yi denedo, rëk ngaa yaḡek yi malaj ngeri nebë ngaa yaḡek yö yi, gengaa dob yi malaj ngeri nebë ngaa dob yö yi. ⁴¹ Log hes netum benivesa rot rëk yööhu, log kwev netum benivesa rot rëk yööhu, gebetuheng pin denetum benijvesa rot, rëk su nij neggëp ti rë. ⁴² Lob sën alam-diiḱsën dekedo jaḱ nah lo yik nebë saga. Navi sën hil nalev ya lo, saga nepetar ya. Gaḱ navi sën kedi jaḱ nah lo, og su rëk petar na rë. ⁴³ Navi sën hil nalev ya lo, sagaḱ su ngaa nivesa rë, gaḱ navi sën kedi jaḱ nah gökin lo, og saga sën mëm ngaa anon los arë. Navi sën hil nalev ya lo, og sagaḱ ngaa seḱë masën, gaḱ navi sën kedi jaḱ nah lo, og saga ngaa los niwëëk. ⁴⁴ Navi sën hil nalev ya lo, og sagaḱ ngaa dob yi, gaḱ navi sën kedi jaḱ nah gökin lo, saga anon yö yi. In hil navid dob yi neggëp om sën hil navid anod yi neggëp ving.

⁴⁵ Log ḡaḡek neggëp lok Anutu-yi-ḱapiya ving nebë, “Adam ngwë muḡinsën tu mehönnon raḱ menedo vesa”, log tum Adam ngwë tamusën rëk gevong behil anod medo mala-tumsën. ⁴⁶ Rëk mu hil su nado malad-tumsën vu muḡinsën rë, gaḱ hil nado vesad mu vu dob sënë vu muḡinsën gehil rëk medo malad-tumsën yönnon vu tamusën. ⁴⁷ Mehö muḡinsën navi dob, om sën tu ngaa dob yi, rëk mehö tamusën yam vu yaḡek. ⁴⁸ Om hil pin vu dob nebë mehö-dob-yi sënë, log hil ana yaḡek, og hil pin rëk nid nabë mehö-yaḡek-yi sagi. ⁴⁹ Gwëbeng hil nid nebë mehö-dob-yi sënë, om rëk hil nid nabë sën mehö-yaḡek-yi saga.

⁵⁰ Arig lo, sa nanër niröp vu ham nabë hil navid dob yi su yoh vu bë doḱ na Anutu-yi-Nyëḡ rë, gengaa sën nepetar lo su yoh vu bë doḱ na ngaa sën su nepetar rë lo bej rë. ⁵¹ Ham gwengö rë! Sa bë nanër ḡaḡek vunsën ti rangah vu ham: Hil pin su rëk nadiik rë! Gaḱ hil pin sën nahën nado malad vesa lo ngo rëk napöö agga ngwë jak ⁵² pevis avuti doḱ buk sën avuuk ngu vu tamusën lo. In avuuk rëk ngu, log alam-diiḱsën dekedo jaḱ nah gesu rëk depetar gökin nah rë. Log hil sën hil nahën nado vesad lo, hil rëk pekwë menapöö agga ti jaḱ. ⁵³ Yik nebë sënë: Navi sën nepetar lo rëk pekwë menatu ngaa sën su rëk petar rë lo, genavi sën nediik-ë, rëk pekwë bemedo mala-tumsën bemedo degwata. ⁵⁴ Kë! Om nabë hil ḡalë nabë navi sën nepetar lo pekwë yi metu ngaa sën su nepetar rë lo, gehil ḡalë nabë navi sën nediik lo pekwë yi benedo mala-tumsën, og doḱ buk saga hil rëk ajaḱ ni nabë ḡaḡek sën neggëp lok Anutu-yi-ḱapiya lo anon raḱ. Sënë nebë, “Anutu kesuu ngaa pin bekevoh diiḱsën ya verök yi.”

⁵⁵ “Hil nadiik rëk mu diiḱsën su niwëëk rot bedëḡinengin hil rë.

Hil nadiik rëk mu diiḱsën su rëk kevoh hil yönnon rë.”

⁵⁶ Horek tato bë hil nehevong ngaa nipaya, lob hil ngaa nipaya sagi tu diiḱsën yuseḱë.

⁵⁷ Rëk ma, om mëm hil kwad vesa vu Anutu in nevonḡ behil Mehöböp Yesu Kerisi lok yah hil bed bemëm hil rëk ḱesuu diiḱsën gemedo malad-tumsën, yik degwa raḱ Kerisi.

⁵⁸ Om arig lo, sahëḡ neving ham, om ham medo los nimin wëëk geham su medo los nimin yes yes. Gaḱ ham medo gwëvong Mehöböp yi huk jaḱ buk pin geham su najom ham ahon, in ham neraḱ ni nebë huk sën ham nevonḡ vu Mehöböp lo og ham su nevonḡ meris rë.

16

Seriveng Sën Doḱ Vu Anutu-yi-alam Lo

¹ Log seriveng sën ham gwetunḡ in doḱ vu Anutu-yi-alam vu Yerusalem lo, og ham semu noh vu ḡaḡek sën senër vu Kerisi-yi-alam vu Galata bë degevong lo. ² Ham pin ti ti kwamin bo noh vu Soda pin nabë ham neḱo monë va la raḱ huk sën Anutu lok vu ham meham nevonḡ lo, og mëm ham gwëḱo ti ti vër in megwetunḡ natu seriveng, in senök vu ham og ham su medo sero seriveng. ³ Lob ham ngo gooin ham alam la jaḱ, in senök vu

ham og sa kevu kapiya besebo medegeko geving ham seriveng sagi medena Yerusalem.
⁴ Gaḵ nabë seriveng böp besa kwaḡ bo nabë maḵ sena geving, og he pin rëḵ ana.

Paulus Bë Na Gelë Alam Korint

⁵ Lob sëḵ noh na distrik Masedonia vuheng rë, loḵ mëm senök vu ham. In sa bë na Masedonia namuḡin rë. ⁶ Loḵ mëm sëḵ nöḵ berup ham nyëḡ, lob sa medo saga teka geving ham. Maḵ sëḵ medo geving ham bena berup doḵ kwev sën loo nesis böp lo benama na rë ma sa duḡ. Loḵ mëm sena nyëḡ ngwë, og ham yoh vu bë bo nos teka vu sa geham gweko sa na aggata. ⁷ In sa su bë nöḵ galë ham mu gesena pevis rë, gaḵ nabë Mehöböp ngoḡek, og sëḵ medo geving ham hus ading teka rë. ⁸ Rëḵ sa hevongin bë medo Epesus bebuk vabuung Pentikos govek na rë. ⁹ In sa halë bë sa huk böpata neggëp sënë beyoh vu bë ngis anon ngahiseḵë, rëḵ alam sën denelë sa paya lo denedo ving. ¹⁰ Genabë Timoti nöḵ berup vu ham, og ham semu yi in medo geving ham los kwa vesa, in yik nevonḡ Mehöböp yi huk nebë sa. ¹¹ Ham su gwelë yi nabë ngaa meris megweruu demimin vu yi, gaḵ ham nahubin yi rot megweko yi nom aggata benom vu sa, in sa medo neheḡin losho hil arid lo vahi. ¹² Gaḵ hil arid Apolos og sejij yi rot bë nöḵ vu ham geving hil arid lo vahi, rëḵ gwëbeng su bë rëḵ nöḵ rë, gaḵ yö rëḵ medo bemëm nabë natök vu aggata og mëm yö rëḵ nöḵ.

Ḡaḡek Hus La

¹³ Ham malamin ham los gweḡin ham, geham ayomin na timu vu Yesu meham bare niwëëḵ nabë maluh. ¹⁴ Ngaa pin sën ham gwevonḡ lo, og ham ahëmin geving mehönön megwevonḡ ham huk nivesa los ayomin sepëp.

¹⁵ Arig lo, sa bë nanër ḡaḡek ngwë vu ham. Ham raḵ Stepanus vu distrik Akaya ni bë losho yi alam detu Kerisi-yi-alam muḡin kesuu alam Akaya pin, lob kwaj nevo Anutu-yi-alam pangsën medeneloḵ vu sir. ¹⁶ Nebë saga, om sa bë ham nengamin yes vu alam nabë saga, gevu alam sën deneloḵ vu sir bedenevonḡ huk ving sir lo. ¹⁷ Sa kwaḡ vesa rot in Stepanus luho Potunatus gAkaikus bedeyam vu sa in ham su yoh vu bë nam sënë rë, om deloḵ yah ham bömin medeyam vu sa. ¹⁸ Sir saga devonḡ besa geham behil pin ayod nivesa, om ham gweko alam nebë saga arëj jaḵ.

¹⁹ Lob Kerisi-yi-alam vu distrik Asia* pin kwaj nevo ham medenenër. Log Akwila luho Priska losho alam sën denesupin sir bedenejom raḵ vu Anutu loḵ luho hir begganḡ lo ahëj neving ham medenenër ḡaḡek semusën yöḵ vu ham in Mehöböp yi alam ham los sir. ²⁰ Hil arid lo pin kwaj nevo ham medenenër. Om ham pin ahëmin nivesa vu ham geham najom* nemamin in Mehöböp yi alam ham.

²¹ Log sa Paulus, senḡo kevu ḡaḡek dus teka sën neggëp hus agi raḵ nemaḡ bë ham medo nivesa. ²² Mehöti bë su ahë geving Mehöböp rë, og Anutu gevonḡ bemala nama. *Maranata!* (Degwa nebë Mehöböp duḵ nom pevis!) ²³ Mehöböp Yesu yi semusemu nöḵ ḡëp geving ham. ²⁴ Sahëḡ neving ham pin in Kerisi Yesu duu hil pin revuh ti.

Ḳapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa raḱ in bë sa natu Kerisi Yesu yi sinarë lo. Alu hil arid Timoti kevu ḱapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam vu Korint aga, gevu Anutu-yi-alam pin sën denedo yoh vu distrik Akaya pin lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonḱ hir semusemu nöḱ ḱëp geving ham beham ayomin ḱëp revuh.

Paulus Kwa Vesa In Anutu Loḱ Vu Yi

³ Hil ḱaḱo hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu arë jaḱ, in yi Anutu, mehö kwa vonḱinsën los aye semusën ala. ⁴ He nado los nḱaa maggin medeḱinengin he pangsën rëḱ Anutu nesemu aye in he. Yö medo nevonḱ nebë saga, om he nḱo ayoh vu bë rëḱ semu ayemin in alam sën denedo loḱ maggin ayo lo, nabë sën Anutu nesemu aye in he agi. ⁵ In vanë aggagga sën töḱ vu Yesu lo töḱ vu he pangsën, rëḱ mu yik Kerisi aye semusën nedo ving he nebë saga ving. ⁶ Nḱaa maggin töḱ vu he in bë gevonḱ beham ayomin sepëp beham nom vu Anutu. Log Anutu semu aye in he behe ayomin sepëp in bë gevonḱ beham ayomin sepëp jaḱ doḱ buk sën ham kwerë maggin nabë he lo, bemëm ham bare niwëëḱ. ⁷ He kwamin nevo ham behe raḱ ni vorot bë ham rëḱ gweḱo maggin nabë sën he, om Anutu rëḱ gevonḱ beham ayomin sepëp jaḱ geving nabë he.

⁸ Arig lo, nḱaa maggin sën töḱ vu he ggëp distrik Asia* lo, saga he su ayoh vu bë adah vun in ham rë. Gaḱ vasap he pangsën medeḱinengin he ahon rot kesuu behe kwamin nevo bë maḱ he su rëḱ medo vesamin rë. ⁹ Nḱaa saga töḱ vu he rot behe kwamin vo bë he rëḱ malamin nama yönon. Rëḱ he raḱ ni bë nḱaa nebë saga netöḱ vu he in bë he jaḱ ni nabë he nimin wëëḱ su yoh vu bë adoḱ vu he rë, om hil ḱetunḱ malad in Anutu timu sën nenër balam-diiksën denekedi raḱ yah lo. ¹⁰ Anutu ḱo he vër in nḱaa saga gehe su adiik rë, gerëḱ ḱeḱo he vër nabë saga göḱin. Yönon, he nehetunḱ malamin in yi yö timu bë rëḱ ḱeḱo he vër in nḱaa vahi pin göḱ göḱin nabë saga. ¹¹ Om hameḱ najom jaḱ in doḱ vu he geving. Nabë sënë in Anutu genḱo alam nḱahiseḱë hir jomraḱsën medoḱ vu he, behe doḱ vu alam nḱahiseḱë bemëm kwaj vesa vu Anutu in he.

Paulus Su Nekuungin Alam Korint Rë

¹² He kwamin vesa in nḱaa sënë behe raḱ ni bë yönon. Sënë nebë: He su kwamin nevo bë alam debo nḱaa doḱ nah he huk rë, gaḱ Anutu og neloḱ vu he, gehe nehevong nḱaa niröp los ḱaḱek anon sën Anutu vonḱ vu he lo vu ham los alam pin. ¹³ Gehe su neḱevu ḱaḱek peggirinsën malah ḱaḱek vun in ham rë, gaḱ he neḱevu meneggëp rangah in bë ham natevin beham jaḱ degwa ni. ¹⁴ Ham nḱo raḱ he ḱaḱek vahi ni ggovek beham kwamin vesa in he nebë sën he rëḱ kwamin vesa in ham doḱ buk sën hil Mehöböp Yesu duḱ nom lo. ¹⁵ Sa kwaḱ nevo ḱaḱek saga gesayoḱ kehe sa vorot bë senök vu ham, besa ḱevong beham kwamin vesa natu beron luu rë, rëḱ ma. ¹⁶ Wirek og sa kwaḱ nevo bë senök geto ham nyëḱ loḱ mëm sena Masedonia. Log nabë sa vu sagu mesenom, og sëḱ nom geto ham nyëḱ göḱin, loḱ mëm ham gweli sa na aggata besenah Yudea. ¹⁷ Rëḱ ma gesa su yoh vu rë. Ma ham kwamin nevo bë senër bë sëḱ nöḱ rëḱ ma gesenḱo nër jeggin jeggin gesa su kwaḱ nevo nivesa rë? Ma ham kwamin nevo bë sa nanër nebë sa ḱevong nḱaa, loḱ ma gesa nehako seggi seggi nebë alam-dob-yi? ¹⁸ Ma! Anutu mehö ḱaḱek anon degwa, om sa nebë saga ving. Sa su nayoḱek los nanër ma loḱ ti rë. ¹⁹ In Anutu Nalu Kerisi Yesu sën alu Silvanus* geTimoti behe netateḱin yi degwa vu ham lo su nenër ḱaḱek luu loḱ ti rë, gaḱ yik nenër yönon mu. ²⁰ In ḱaḱek pin sën Anutu joo lo, og degwa los anon neggëp vu Yesu yö timu, om mëm hil ḱaḱo Anutu arë jaḱ behil angoḱekin nabë Anutu og mehö nenër ḱaḱek anon mu. In Yesu vonḱ banon rak. ²¹ Yik Anutu saga sën nër ving vu he gevu ham bë hil atu Kerisi-yi-alam yönon lo, lob ggooin hil raḱ in bë hil ḱevong yi huk. ²² Log vonḱ yi Anon Vabuung vu hil vorot in bë tato rangah nabë hil atu yi alam ggovek

ya, gAnon Vabuung sënë nedo loḵ hil ayod in bē tato nabē Anutu yi ḡaḡek sën geḵo hil nah vu yi lo rēḵ anon jaḵ yōnon.

Paulus Su Ya Pevis Vu Sir Rē

²³ Nabē sa hekuung raḵ, og Anutu rēḵ gelē lob ngis sa mesa nadiik. Rēḵ ma gesenēr yōnon rot bē sa su bē ḡevonḡ beham nimin namum in nḡaa nipaya sën ham nevonḡ lo rē, om sën sa su yōḵ Korint pevis rē. ²⁴ He su atu ham vonḡvingsën ala rē, gaḵ ham ngo vonḡ ving Anutu niwēēḵ vorot menedo, rēḵ he bē adoḵ vu ham in ham kwamin vesa in Anutu.

2

¹ Om sën senḡo kwaḡ nevo loḵ ayoḡ wirek beneggēp bē sa su nōḵ vu ham beḡevonḡ mehil ayod maggin in ham nḡaa nipaya saga natu beron luu. ² Gaḵ nabē sa ḡevonḡ beham ayomin maggin, og re yoh vu bē ḡevonḡ mesa kwaḡ vesa? Ma! Alam vahi su deyoh vu bē deḡevonḡ besa kwaḡ vesa gökin rē. ³ Nebē saga om sën sa ḵevu ḵapiya saga yōḵ vu ham wirek in bē ham gwērīn ham in nḡaa nipaya. In nabē senōḵ berup vu ham, og ham su gwevonḡ besayoḡ maggin in ham, gaḵ ham gwevonḡ besa kwaḡ vesa. Log sa kwaḡ nevo ham nebē: Nabē sa kwaḡ vesa in nḡaa ti, og ham kwamin vesa geving behil kwad vesa doḵ ti. ⁴ In wirek sa ḵevu ḵapiya vu ham, lob sayoḡ maggin gesa ayoḡ ketul loḵ bemalaḡ ruḵ keseh, rēḵ sa su ḵevu in bē ḡevonḡ nimumsën vu ham rē, gaḵ sa ḵevu in bē ham jaḵ ni rot nabē sahēḡ neving ham pangśën.

Alam Korint Dekevoh Mehö Sën Vonḡ Nḡaa Nipaya Lo Yi Nipaya Na

⁵ Lob mehōti sën vonḡ paya lo, og su vonḡ mesenḡo ti ayoḡ maggin rē. Gaḵ vonḡ beham pin ayomin maggin ving,—rēḵ mu sa su ḡeḵev ḡaḡek, gaḵ sa bē nanēr nabē vonḡ beham vahi ayomin maggin. ⁶ Rēḵ ham vahi nḡahiseḵē devo nyēvewen vu mehō saga vorot om ggovek, ⁷ gemēm ham kwevoh yi nipaya na geham semu ayemin in yi, in rēḵ ayo maggin pangśën rot mekesuu, lom maggin sënë kepē yi bemala nama. ⁸ Om sa bē ham tato ranḡah nabē ham ahēmin neving yi yōnon.

⁹ Lob sa ḵevu ḵapiya yōḵ vu ham in bē sa seggi ham mesejaḵ ni nabē, ham rēḵ nengamin yes los dahis ma rēḵ nama! ¹⁰ Nabē ham dahun mehōti yi nḡaa nipaya na, og sēḵ kwaḡ birekin geving. Log nḡaa nipaya sën sa dahun ya lo, og sa dahun ya neggēp Kerisi mala in bē doḵ vu ham. Mu sa kwaḡ nevo bē maḵ su nḡaa nipaya ti neggēp in bē sa dahun na rē. ¹¹ Rēḵ sa bē ḡero ḡaḡek rē, in Satan rēḵ pelēpin hil bekepē hil. In hil ngo araḵ kwa ni vorot.

Paulus Ayo Maggin Gḡep Troas

¹² Wirek seya verup Troas in bē nanēr Kerisi yi Bengō Nivesa ranḡah, lob Mehōböḡp vonḡ bedebē nengaj in sa ḡaḡek rot, lob sa medo nehevonḡ yi huk vu sagu. ¹³ Rēḵ sa su nado nivesa rē, in arig Titus su verup vu sa rē. Lom tum sejom nemaj geseyom heto Masedonia.

Sinarē Denevonḡ Mehōböḡp Yi Huk Raḵ Anutu Niwēēḵ

¹⁴ Om sa nehaḵo Anutu arē raḵ in Kerisi tu nḡaa pin ala gehil atu yi alam meneli hil ving yi raḵ buk. Lom nevo huk vu hil bē hil ḡevonḡ yi ḡaḡek na menoh vu nyēḡ pin nabē nḡaa reggu nivesa balam pin deḡenḡo medejaḵ ni. ¹⁵ In Anutu nelē hil nebē Kerisi yi nḡaa reggu nivesa sën neya vu alam sën deneggērīn sir los alam sën rēḵ malaj nama lo. ¹⁶ Lob vahi denḡo bē nivē vonḡin gevonḡ medenadiik, log vahi denḡo bē reggu nivesa loḵ sir in demedo malaj-tumsën degwata. Lob huk saga maḵ re rēḵ gevonḡ menoh vu los dahis-a? Ma! ¹⁷ Rēḵ mu heḵ su nanēr ḡaḡek nebē alam vahi rē. Senēr sir nḡahiseḵē sën denenēr Anutu yi ḡaḡek medeneḵo monē raḵ lo. Gaḵ heḵ atu Kerisi-yi-alam, om sën he ayomin timu genanēr Anutu yi ḡaḡek menare mala.

3

ḡaḡek Mewis Sën Anutu Joo Ving Mehōnon

¹ Maḵ ham kwamin nevo bē he nehaḵo arēmin raḵ ggökin yah-a? Ma maḵ he rēḵ gaḵo ḵapiya vu mehō ngwē in bē tateḵin he vu ham nabē sēn alam vahi denevonḡ lo? Ma maḵ ham kwevu ḵapiya nebē sēnē ti in doḵ vu he? Ma! ² Yiḵ ham ngo tu he ḵapiya sēn tateḵin he. Lob ḡaḡek sēn neggēp loḵ ḵapiya sagi lo neggēp loḵ he ayomin, balam pin deyoh vu bē degelē medenatevin. ³ Lom neggēp rangah nebē ham tu Kerisi yi ḵapiya in tateḵin yi Bengō Nivesa sēn vo vu he behe haḵo yōḵ vu ham lo. Rēḵ su kevu raḵ bēl veriik rē, gaḵ kevu raḵ Anutu sēn malatumsēn degwa lo yi Anon Vabuung. Log su kevu meneggēp raḵ ḡelōng petes la rē, gaḵ nekevu loḵ ham ayomin.

⁴ Lob he su ahōneng in ḡaḡek sagi rē, gaḵ he nanēr rangah meneggēp Anutu mala, in sēn he tu Kerisi-yi-alam ggovek ya lo. ⁵ Yōnon, he su ngo ayoh vu bē ḡevonḡ Anutu yi huk rē, om sēn he su rēḵ nanēr nabē he ngo nehevong rē, gaḵ Anutu yō timu neloḵ vu he behe nehevong yi huk. ⁶ Yiḵ yi timu sēnē sēn neḡadu he ahon behe yoh vu bē tateḵin ḡaḡek mewis sēn Kerisi joo vu hil lo. Lom ḡaḡek mewis sēnē og su Horek sēn dekevu wirek meneggēp loḵ ḵapiya lo rē, gaḵ sēnēḵ Anon Vabuung yō yi ḡaḡek. In Horek sēn neggēp loḵ ḵapiya lo og deneḡinengin hil bedenēnēr bē hil rēḵ malad nama. Rēḵ ma gAnon Vabuung vēr hil raḵ in bē hil medo malad-tumsēn.

⁷ Anutu kevu Horek sagi raḵ neggēp ḡelōng bevo vu hil ḵenud lo wirek, rēḵ hil su ayoh vu bē sepa doḵ rē, lob tato bē hil vonḡin malad nama. Nebē saga rēḵ mu buk sēn vo Horek vu hil ḵenud lo lo, og buk böpata los arē, lob Moses mala niḵapiik ata bejēh loḵ alam Israel malaj besu deyoh vu bē degelē yi rē. Loḵ nahub rē lob niḵapiik saga nemaya. ⁸ Nebē saga rēḵ mu hil naraḵ ni bē buk sēn Anon Vabuung ḡeḡin hil lo, og buk böpata rot mekesuu buk ngwē sagi. ⁹ Gaḵ bē hil nanēr Horek sēn nenēr rangah bē hil nehevong paya lo yi buk nabē böpata los arē, og hil nanēr Anon Vabuung sēn nenēr bē hil mehōnon yohvu lo yi buk nabē böpata rot mekesuu ngwē muḡinsēn. ¹⁰ Yōnon, buk sēn hil anēr wirek bē böpata los arē lo, og gwēbeng arē maḵ maya, in buk ngwē sagi arē böpata rot bekesuu. ¹¹ Hil nanēr Horek sēn yi huk maya lo nebē nivesa, om hil nanēr nḡaa sēn gevong behil rēḵ medo degwata lo nabē nivesa rot mekesuu.

¹² Lob he nehevong ving ḡaḡek sēnē, om sēn he su nimin ggōneng rē, gaḵ he nanēr rangah. ¹³ He su nehevong nebē Moses rē. Sēn nekebu mala raḵ tob in bē alam Israel su degelē nabē mala niḵapiik nemaya in nama na verōḵ yi lo rē. ¹⁴ Rēḵ mu alam Israel ayoj dahis raḵ besu derāḵ ni nivesa rē, rot begwēbeng. Om nabē denanēr ḡaḡek muḡeng sēn Anutu joo ving sir nyēdahis lo rangah, og kwaj nahēn maggin bevong bē tob nekebu malaj in ḡaḡek anon. Gaḵ bē ayoj na timu vu Kerisi og mēm yi timu yoh vu bē kehe tob sēnē vēr in malaj medejaḵ ḡaḡek anon ni. ¹⁵ Rēḵ mu ma, in yō nahēn denetevin Moses yi ḵapiya, lob vonḡ bē tob neggērin ayoj. Rot begwēbeng. ¹⁶ Rēḵ mu nabē degērin ayoj nom vu Mehōböp og rēḵ bo tob saga vēr in sir. ¹⁷ In Mehōböp sēnē og yiḵ yi Anon Vabuung, lob Mehōböp yi Anon Vabuung sēnē neḵo hil vēr in nḡaa pin sēn nedeḡinengin hil lo gehil nado nivesa.

¹⁸ Lob hil sēnē, og nḡaa ti su neggērin hil malad rē, gaḵ Mehōböp yi niḵapiik netum raḵ hil gehil nebē dubdub, om hil abēr niḵapiik saga na menoh vu mehōnon vahi pin. Log niḵapiik netum raḵ hil yoh vu buk, lom nepekwē hil behil rēḵ nid nabē yi Mehōböp yō ḵenu. Log Mehōböp yiḵ yi Anon Vabuung menevonḡ nebē sēnē vu hil.

4

Alam Sinarē Nebē Dēḡ Soḡek

¹ Anutu kwa vonḡin he lom vo huk sēnē vu he, om sēn he su seḵēmin nema in huk sagi rē. ² Gaḵ he kehe he in nḡaa nimumsēn sēn neggēp vunsēn lo, gehe su nanēr ḡaḡek kuungsēn rē, gehe su nehaḵo ḡaḡek ngwē menanēr loḵ yah Anutu yi ḡaḡek rē. Gaḵ he nanēr ḡaḡek anon ya rangah in bē alam pin degenḡo medejaḵ huk sēn he nehevong ggēp Anutu mala lo ni nabē yoh vu.

³ Lob Bengō Nivesa sēn he nanēr lo neggēp rangah. Yōnon, maḵ yō neggēp vunsēn in alam sēn rēḵ malaj nama lo mu, ⁴ in su denevonḡ ving rē. Gaḵ dob ala Satan kebu

kwaj in bë Kerisi sën ni nebë Anutu lo, yi Bengö Nivesa niwëek los arë böpata su natum doḵ ayoj medejaḵ ni. ⁵ In he su nanër he ngo bengömin rë, gaḵ he nanër Kerisi sën tu Mehöböp lo bengö, lob he nesepa loḵ Yesu om sën he tu ham hur ving. ⁶ In yik Anutu sën nër nyëdahis bë malakenu rangah jaḵ lo vonḡ berangah raḵ ggëp hil ayod ving behil araḵ Anutu niwëek los niḵapiik ni. In Yesu töḵ yam rangah, behil halë bë rangah sënë neggëp raḵ mala.

⁷ Log he alam nimin paya nebë dëḡ soḡek sën ningöhek lo, rëḵ Anutu tunḡ yi nḡaa nivesa anon loḵ yam he ayomin in bë mëm alam degelë medejaḵ ni nabë he su alam los nimin wëek rë. Gaḵ mu yö nevonḡ yi huk los niwëek böpata loḵ he behe nehevong yi huk. ⁸ Yönon nḡaa maggin neketumin he, rëḵ su nedahun he rë. He kwamin neketul loḵ, rëḵ he su kwamin nema veröḵ yi rë. ⁹ Mehönon denetii he, rëḵ Anutu su nevu he ya rë. Denesis he behe heto navuv dob, rëḵ ma gehe su nadiik rë. ¹⁰ He haḵo Yesu yi diiḵsën raḵ yom he navimin raḵ buk vu nyëḡ pin behe nehaḵo vanë bedus raḵ bë he nadiik. Rëḵ he su nimin tebö in rë, gaḵ he nehaḵo vanë nebë saga in bë alam degelë medejaḵ ni nabë Yesu yoh vu bë gevong behil medo malad-tumsën nabë yi geving. ¹¹ He nehevong Yesu yi huk om sën denesis he sën nado vesamin lo yoh vu buk bebë he nadiik. Nebë saga in bë alam degelë he navimin medejaḵ ni nabë Yesu nedo mala-tumsën meneloḵ vu he. ¹² Yönon, yoh vu buk pin og vonḡ bë he nadiik, rëḵ mu yik nebë saga in bë mëm ham rëḵ medo malamin-tumsën vu tamusën.

¹³ Log Anon Vabuung vo niwëek vu he in bë he ayomin na timu vu Anutu nabë sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “Sayoḡ neya timu vu Anutu om sën senër ḡaḡek rangah.” Lom he ayomin neya timu vu yi ving, om sën he nanër yi ḡaḡek rangah ving. ¹⁴ In he raḵ ni ggovek ya bë Anutu nër beMehöböp Yesu kedi raḵ yah, gerëḵ nanër behe kedi jaḵ nah geving yi, gerëḵ geḵo he geving ham behil ana medo geving yi. ¹⁵ Kë! Nḡaa maggin pin sënë netöḵ vu he in bë doḵ vu ham, log Anutu yi semusemu noh vu alam nḡahiseḵë menapup ayoj. Lob sënë gevong balam nḡahiseḵë rot kwaj vesa rot vu Anutu medegeḵo arë jaḵ mekesuu.

Nḡaa Maggin Sën Netöḵ Vu Hil Lo Rëḵ Gevonḡ Behil Arëd Böpata Jaḵ

¹⁶ Om sën he su seḵëmin nema in huk sënë rë. Yönon, he navimin nevonḡin bë nipaya jaḵ, rëḵ Anutu nevo niwëek vu he ayomin benetu mewis raḵ yoh vu buk pin. ¹⁷ In maggin sën netöḵ vu he agi, yik he nehalë nebë nḡaa meris benedo buk dus teka mu. Rëḵ Anutu nevonḡ vu he in bë he arëmin böpata rot megëp degwata los degwata bekesuu, lob he su ayoh vu bë tahu luho vu yi rë.

¹⁸ Lob he su malamin nesepa nḡaa sën hil nehalë raḵ malad lo rë, gaḵ he malamin nesepa nḡaa sën hil su nehalë raḵ malad rë lo. In nḡaa sën hil nehalë raḵ malad lo og yik nedo buk dus teka mu, rëḵ nḡaa sën hil su nehalë raḵ malad rë lo, og nedo degwata los degwata.

5

Hil Rëḵ Ajöp Navid Mewis Yaḡek-yi

¹ In hil araḵ ni ggovek bë hil navid sën hil nado loḵ vu dob gwëbeng agi og yik nebë numeng mu. Log nabë numeng sënë petar na, og hil begganḡ ngwë sën Anutu rëḵ bo vu hil lo nedo. Mehönon su delet begganḡ saga raḵ nemaj rë, gaḵ yö nedo yaḡek beyö nedo degwata los degwata. ² Yönon, hil nado loḵ numeng sënë lob hil nado los susën. Om hil ahëd neving pangësën rot bë hil ajöp hil navid mewis gërin hil nabë tob benatu hil begganḡ yaḡek-yi. ³ In nabë hil ajöp hil navid yaḡek-yi, og rëḵ gërin hil gehil ḵenud su rëḵ medo meris rë. ⁴ In hil nahën nado loḵ numeng sënë, lob hil medo nehangö vanë menasu. Rëḵ mu hil su nehevongin bë rëḵ hil ḵenud medo meris rë, gaḵ hil navid sënë rëḵ nadiik, om hil nehevongin bë ajöp hil navid mewis yaḡek-yi göḵ na hil nabë tob mewis, behil medo malad-tumsën yönon.

⁵ Log Anutu yö ggooin hil raḡ in bë hil medo malad-tumsën nabë sënë, lob vo Anon Vabuung vu hil vorot in bë tato vu hil nabë rëḡ anon jaḡ. ⁶ Om sën he nḡo nado los ayomin timu yoh vu buk, in he raḡ ni bë he navimin vonḡ bë he begganḡ behe nado loḡ, rëḡ mu vu buk sën he nado agi, og he su nado ving Mehöböp loḡ yi nyëḡ rë geyö nahën. ⁷ In gwëbeng hil ayod neya timu vu yi mu gemedo naya, gaḡ hil su malad neraḡ yi rë. ⁸ Rëḡ mu senër ggovek bë he nado los ayomin timu gehe ahëmin neving pangсэн bë he ḡevuu navimin sënë na gehe na medo nivesa geving Mehöböp ḡëp ben. ⁹ Nebë saga, om nabë he medo geving yi doḡ ben, ma nabë he nḡo nahën nemedo adingnë, og yiḡ he kwamin nevo Mehöböp niwëek ata yoh vu buk bë he ḡevonḡ nḡaa noh vu sën ahë neving lo. ¹⁰ In hil pin rëḡ bare Kerisi mala megenḡo hil ḡaḡek pin nabë hil nado loḡ hil navid dob yi sagi, og maḡ hil nehevongḡ nḡaa nivesa ma hil nehevongḡ nḡaa nipaya. Lob hil pin ti ti nḡo rëḡ gaḡo nyëvewen doḡ nah.

Hil Adoḡ Vu Alam In Denam Vu Anutu

¹¹ Lob he nahöneng in Mehöböp, om sën he nehevongḡ huk in bë ḡevonḡ balam ayoj na timu vu yi. Rëḡ he nado rangah atov ggëp Mehöböp mala, lob sa kwag nevo bë maḡ ham raḡ he nimin ving. ¹² He su ḡevu ḡaḡek sënë yöḡ vu ham in bë ham gwëḡo he arëmin jaḡ rë, gaḡ he ḡevu in bë ham jaḡ ni. Lob ham yoh vu bë nanër ḡaḡek doḡ nah vu alam sën denëḡo sir raḡ in nḡaa sën denevonḡ raḡ alam malaj rëḡ anon su neggëp loḡ ayoj rë lo. ¹³ Yönon, nabë he kwamin masën nebë sën alam aga denenër lo, og he kwamin masën in bë he ḡevonḡ Anutu yi huk beyiḡ ggovek. Gaḡ nabë he nado los kwamin, og he nado los kwamin in bë he doḡ vu ham. ¹⁴ In Kerisi yi ahëvingsën kenḡev he, om sën he nehevongḡ yi huk. In he raḡ ni bë loḡ yah hil bed mediik in hil pin, lom sënë vonḡ bë hil pin adiik ggovek ya. ¹⁵ Mehö sënë loḡ yah hil pin bed bediik in hil, om mëm hil mehönon sën nado malad vesa agi su medo mana noh vu nḡo kwad gökin. Gaḡ hil kwad bo Mehö sën loḡ yah hil bed bediik in hil gekedi raḡ yah lo, behil ḡevonḡ noh vu yö kwa jaḡ buk pin.

¹⁶ Wirek he nehalë mehönon navij mu benanër sir bë nijvesa genij paya, rëḡ gwëbeng he su nehevongḡ nebë saga ggökin rë. Log wirek he nehalë Kerisi meseggi yi nebë saga ving, rëḡ gwëbeng he su neseggi yi nebë sënë ggökin rë. ¹⁷ Om nabë mehöti tu Kerisi-yi-alam, og Anutu vonḡ yi betu mewis raḡ, gaḡ yi nḡaa muḡeng og maya veröḡ yi genelë nḡaa pin nebë pekwë yi bemewis raḡ.

¹⁸ Anutu yö timu vonḡ nḡaa pin sënë, log vonḡ Kerisi yam in bë gevonḡ mamer vu hil, loḡ mëm vo huk-mamer-yi sënë loḡ yam hil nemad ving. ¹⁹ Huk-mamer-yi nebë hil nanër rangah nabë Anutu vonḡ Kerisi yam in bë geḡo mehönon pin denom vu yi, gesu rëḡ kwa bo hir nḡaa nipaya sën denevonḡ lo nabë nahën neggëp vu sir rë. Lob vo huk sënë vu hil bë hil nanër ḡaḡek-mamer-yi rangah. ²⁰ Om sën hil haḡo Kerisi avi menanër yi ḡaḡek rangah. Yiḡ sënë nebë Anutu netahi alam pin raḡ hil avid. Hil nalöḡ yah Kerisi ben menanër yi ḡaḡek vu alam pin menajij sir nebë, “Ham dahun ham, geham gwevu keyëhsën na geham los Anutu medo jevuh ti.” ²¹ Mehö sënë su nevonḡ nḡaa nipaya ti rë, rëḡ Anutu supin hil nḡaa nipaya pin yah raḡ yi betum loḡ yah hil bed bediik. Log saga vonḡ bAnutu nelë hil nebë sën hil aloḡ yah Kerisi ben batu mehönon yohvu lo.

6

Alam Sinarë Denëḡo Maggin Nḡahiseḡë Raḡ Huk Sënë

¹ He nehevongḡ huk ving Anutu om sën he nër niwëek vu ham bë: Ham ḡo Anutu yi semusën ggovek ya om ham su basap na meris. ² Gaḡ Anutu nër meneggëp loḡ yi ḡapiya bë:

“Ḡetahi yam vu sa, lom sa hanḡo loḡ buk sën sa halë hong nivesa lo.

Seloḡ vu hong loḡ buk sën sehoooin raḡ in bë sa ḡaḡo mehönon denom vu sa lo.” Om ham gwengö rë! Buk sën Anutu nelë hil nivesa lo yiḡ gwëbeng sënë, log buk sën geḡo hil nah lo yiḡ gwëbeng sënë.

³ He nimin lël bë alam su denanër ḡaḡek nipaya jaḡ Anutu yi huk sën he nehevongḡ lo, om sën he su nehevongḡ nḡaa ti bemehönon vahaj nelah loḡ medenevës rë. ⁴ Gaḡ he

najom he ahon raḵ buk pin menehaḵo vanë sën netöḵ vu he lo. Loḵ buk sën he naraḵ vu in nḡaa lo, gelöḵ buk sën nḡaa maggin nedeginengin he lo, og he nimin wëëḵ meneḵerë vanë nebë sënë in bë tato nabë he tu Anutu yi hur yönon.

⁵ Log deneveek he gedenetunḡ he ya ḵarabus. Alam pin denereseeh rur raḵ he, geyam denetetup he in bë dengis he. He nehevongḡ huk böp rot gehe su nahëp buk nivesa rë, gemeyip nevonḡ he. ⁶ He nehevongḡ nḡaa niröp, gehe nehaḵo kwa nivesa. He su hevongḡ ahëmin sengën pevis rë. He nehevongḡ nivesa vu alam, log Anon Vabuung nelöḵ vu he, gehe ahëmin neving mehönon yönon. ⁷ He nanër ḡaḡek anon mu, gehe nehevongḡ huk rak Anutu niwëëḵ. He najom ḡaḡek niröpsën-yi betu he nḡaa-begö-yi loḵ he nemamin vahi vahi, behe nahërin begö raḵ vahi log nasis begö raḵ vahi. Yönon, he nehevongḡ nḡaa pin sënë in bë tato nabë Anutu yi hur he.

⁸ Log alam la denëḵo he arëmin raḵ, galam vahi denedahun he arëmin. Gesir la denenër ḡaḡek nipaya yah nenga raḵ he, gesir la denenër vu alam vahi bë he nehevongḡ nḡaa nivesa. Gesir vahi og denekuung bë he alam ḡaḡek tetuhinsën, rëḵ ma gehe nanër ḡaḡek anon mu, gehe nehevongḡ Anutu yi huk.

⁹ Log alam vahi su denengö he bengömin rë, rëḵ mu he bengömin neggëp. Denevonḡin bë dengis he behe nadiiḵ, rëḵ ma gehe nahën nado vesamin. Denejoo ḡaḡek bë he nadiiḵ, rëḵ ma gesu anon neraḵ rë. ¹⁰ He ayomin maggin, rëḵ ma gehe kwamin vesa rot yoh vu buk. He nado nebë alam sën deneraḵ vu in nḡaa lo, rëḵ ma gehe navo nḡaanon vu alam nḡahiseḵë. He alam sën he hömin ḵupeḵ lu nḡaa ma lo, rëḵ ma genḡaanon pin tu he nḡaa. ¹¹ O ham alam Korint, he su nalah he ḡaḡek ti vun in ham rë ḡaḵ he tateḵin he ayomin los dahis vu ham. ¹² He ahëmin neving ham yönon, rëḵ ham su ahëmin neving he nebë saga rë. ¹³ Om ham gwevonḡ nabë saga—sa nanër ḡaḡek sënë nebë sën sa nanër vu naluḡ lo—benanër ayomin nom vu he geving.

Hil Atu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁴ Ham su najoo ḡaḡek menaduu ham betii alam sën su ayoj neya timu vu Yesu rë lo. In nḡaa yohvu los nḡaa nipaya su denegga raḵ sir rë, log rangah los malakenu su hir nḡaa neggëp ti rë. ¹⁵ Ma Kerisi ahë neving Satan meluho denedo loḵ ti? Ma alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo los alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og deyoh vu bë kwaj bo nḡaa gëp ti? Ma rot! ¹⁶ Anutu yi dub los nyëḡ ḡebus hir nḡaa su neggëp ti rë, log ham raḵ ni bë hil atu Anutu mala-tumsën yi dub vabuung yoh vu sën Anutu nër wirek meneggëp loḵ yi ḵapiya lo bë, “Sëḵ medo geving sir gesena geving sir. Gesëḵ natu hir Anutu, log rëḵ denatu salam.”

¹⁷ Nebë saga log Mehöböp nër ving bë:

“Ham ḡooin ham jaḵ doḵ sir
geham na medo yu ngwë.
Ham pesu nemamin in nḡaa nipaya,
loḵ mëm sëḵ ḡaḵo ham nom.”

¹⁸ “Sëḵ natu ham amamin
geham rëḵ natu sa naluḡ maluh los avëh lo.
Niwëëḵ ala Mehöböp nër nebë sënë.”

7

¹ Om arig lo, sahëḡ neving ham log Anutu nër ḡaḡek semusemu nebë sagi vu hil meneggëp. Om hil kevoḵ nḡaa nipaya pin na in hil navid los hil ayod gehil medo nid veseek, lob hil aḡöneng in Anutu gesemu hil in hil natu alam niröp yönon.

Alam Korint Deggërin Sir Lom Mëm Paulus Kwa Vesa Rot

² Ham ahëmin geving he. He su hevongḡ nḡaa nipaya vu mehöti rë, gehe su tahu mehöti loḵ nḡaa nipaya rë, gehe su hekuung in mehöti gehaḵo yi ḵupeḵ rë. ³ Sa su nanër ḡaḡek sënë in bë nanër jaḵ ham rë, ḡaḵ senër ggovek bë he ahëmin neving ham rot. Om nabë ham medo vesamin, og he medo vesamin, genabë ham nadiiḵ, og he nadiiḵ geving. ⁴ Senër rangah rot vu ham gesa su nalah vun rë. Nḡaa maggin töḵ vu sa rot,

rêk sa kwağ vesa gesa napisek in ham. ⁵ Yönon, he ya verup distrik Masedonia wirek, lob he su nesewah navimin teka rë, gağ maggin aggagga netök vu he. Begö tetup he rot, lob he newamin nerağ gekwamin neya ngahi rot. ⁶ Rêk mu Anutu sën nevonğ balam ayoj maggin ayoj sepëp nerağ lo vonğ behe ayomin sepëp rağ, in vonğ Titus yam vu he. ⁷ Titus yam, lob saga mu su vonğ behe ayomin sepëp rağ rë. Gağ ham vonğ beTitus ahë nivesa lob ço gağek sënë yam, lob yiğ rağ saga sën Anutu vonğ behe ayomin sepëp rağ ving. Titus nër vu he bë ham ahëmin ving pangşën rot bë ham gwelë sa, beham ayomin maggin in ham vonğ ngaa nipaya, geham kwamin vo sa pangşën rot bë ham doğ vu sa. Sa hanğo gağek pin sënë, lob sa kwağ vesa rot. ⁸ Serağ ni bë sa çapiya vonğ beham ayomin maggin, rêk sa su ayoğ maggin in sënë rë. E! Wirek sayoğ maggin, in serağ ni bë çapiya sënë vonğ beham ayomin maggin, rêk yiğ dus teka mu. ⁹ Rêk gwëbeng og sa kwağ vesa. Sa su kwağ vesa in sën ham ayomin maggin agi rë, gağ sa kwağ vesa in ham ayomin maggin sënë vonğ beham wërin ham. Serağ ni bë Anutu yö vonğ beham ayomin maggin, gağ he gağek su vonğ paya vu ham rë. ¹⁰ Yönon, ngaa maggin sën netök vu hil lo, nabë gevonğ behil ağërin hil nah vu Anutu bAnutu geço hil, og maggin saga og ngaa nivesa gehil su kwad na luu luu in. Rêk mu alam sën denesepa loğ aggata-dob-yi lo, nabë ngaa maggin natök vu sir, og su rêk degërin sir nah vu Anutu rë. Gağ nengaj dahis, lob maggin saga nekepë sir benevonğ bemalaj rêk nama verök yi. ¹¹ Om ham kwamin bo maggin sën nedeğinengin ham lo nabë Anutu nevonğ vu ham, in maggin saga vonğ beham pevis beseggi gağek sën neggëp vu ham lo. Beham vengwëng rağ pevis betatekin degwa, log ham höneng in Anutu benimin lëlin ngaa nipaya saga. Kë, log ham ahëmin ving rot bë ham gwelë sa, geham kwamin nevo sa rot, geham nimin wëëk bevonğ nyëvewen vu mehö sën nevonğ ngaa nipaya aga lo. Ham nevonğ ngaa pin saga in bë ham semu ham gağek, lob tök ranğah ggovek ya bemaya. ¹² Om degwa sën sa çevu gağek yök vu ham wirek lo, og sa su çevu rağ mehö sën vonğ ngaa nipaya lo mu rë, gesu degwa rağ mehö ngwë sën ngwë nevonğ paya vu yi lo mu rë, gağ sa çevu in bë ham jağ ni gëp Anutu mala nabë ham ahëmin neving he yönon. ¹³ Lob ham nero gağek nebë saga, lob mëm he kwamin vesa.

Lob he kwamin vesa pangşën rot in ham vonğ beTitus ayo sepëp bekwa vesa rot. ¹⁴ In wirek sa haço ham rağ rak Titus mala, rêk sa su nig mum in sa gağek sagi rë, gağ he gağek pin sën he nër vu ham wirek lo, og yönon. Om sën he haço ham arëmin rağ rak Titus mala lo, og mëm gwëbeng tök yam ranğah ving bë yönon rot. ¹⁵ Lob Titus kwa vesa pangşën vu ham in yök vu ham, log ham pin nengamin yes meço yi rağ los ham hurek babu. ¹⁶ Lob sahëğ nivesa in sa halë bë ngaa pin sën ham nevonğ lo og ham nevonğ nivesa.

8

Kerisi-yi-alam Hir Huk Nebë Dedoğ Vu Arij Lo

¹ Arig lo, sa bë geturin Anutu yi semusën sën vonğ banon rağ vu Kerisi-yi-alam vu distrik Masedonia lo yi gağek vu ham rë. ² In maggin nedeğinengin sir yoh vu buk rêk kwaj vesa rot. Sir alam sën denerağ vu in ngaa yönon, rêk mu kwaj nevo gağek ti medenero. Gağek lo nebë degetunğ seriveng in doğ vu alam vahi, lom detunğ beböpata rot. ³ Serağ ni om sën sa nanër sir ranğah bë yö denevonğ yoh vu kwaj, gağ mehöti su gejiin sir rë, log hir monë sën yoh vu bë degetunğ natu seriveng lo, og saga denetunğ gedenetunğ la nesevök ving beneya böpata rot. ⁴ Gedeneketağ vu he yoh vu buk bë he ngoğek geğaço hir seriveng na medoğ vu Yesu-yi-alam vu Yerusalem geving. ⁵ Lob su denetunğ monë mu yoh vu sën he kwamin nevo bë degetunğ lo rë, gağ denetunğ sir netu seriveng vu Anutu muğinsën, loğ mëm denetunğ monë ving. Denesepa loğ Anutu kwa bedenetunğ sir loğ yam he nemamin bedenër bë degevonğ noh vu he ayemin. ⁶ Om sën he nër vu Titus bë gero huk sën nevonğ loğ ham nyëğ wirek lo benama na geving rë. Nabë sën alam Masedonia devonğ vorot lo. Sënëğ sa nanër huk sën ham doğ vu alam sën hej çupeğ lu ngaa ma lo. ⁷ Ngaa pin sën ham nevonğ lo, og ngaa nivesa rot. Ham ayomin neya timu vu Anutu yönon, lob ham netahu alam loğ Kerisi yi gağek rot. Ham los kwamin, lob ham kwedi yönon bë gwevonğ Anutu yi huk, lob ham ahëmin neving he

pangсэн rot, om sa nanër vu ham nabë hamek pasang dok vu alam sën denerak vu in ngaa lo rot geving. ⁸ Sa su bë rëk bo horek vu ham rë! Gaк alam pin sagi denetung seriveng los nij yes, om sa bë seggi ham nabë ham rëk ahëmin geving Anutu yi huk yönon ma nama. ⁹ Ham rak ni bë hil Mehöböp Yesu Kerisi semu hil yönon. Yi mehö los arë ggoreksën-yi rëk vonг yi loк yah tu mehö nema masën in ham, in bë nema masën sagi gevonг beham gwërin ham, lob ham natu alam los bengömin ggoreksën-yi гëp yaгëk. ¹⁰ Rëk mu sengo nër yoh vu kwaг mu, in sa kwaг nevo bë: Nabë ham gvetung seriveng nabë sënë, og nivesa, in ham ngo nër huk sënë muгin beham tung seriveng la ggovek ya loк ta ngwë wirek. ¹¹ Om ham semu huk sën ham қо rak wirek lo menama na rë. Ham nengamin yes megvetung seriveng noh vu sën ham monë neggëp vu ham lo. ¹² Nabë mehöti ayo kehe yi begetung seriveng noh vu sën yi monë neggëp vu yi lo, og Anutu rëk gelë yi nivesa. Gaк nabë yi ngaa su neggëp rë, og Anutu rak ni beyik ggovek. ¹³ Sa su nër bë ham gvetung seriveng böp in bë dok vu alam vahi geham jak vu in ngaa rë, gaк sa bë ham pin medo nivesa гëp ti. ¹⁴ Gwëbeng sënë og ham ngaa ngahiseкë neggëp, om ham dok vu sir sën hej ngaa ma lo. Rëk mu nahub genabë hir kupek la гëp vu sir geham hömin nama, og tum rëk dedok vu ham beham semu ham vewen vewen nabë saga. ¹⁵ Noh vu gaгëk sën dekevu meneggëp loк Anutu-yi-қapiya lo bë, “Alam sën denesupin mana* ngahiseкë lo, og su la nedo mepetar ya rë, gesir sën denesupin hej paya teka mu lo, og su dediikahëj rë.”

Alam-huk-yi La Ya Deverup Korint

¹⁶ Sa kwaг vesa vu Anutu in vonг beTitus ahë neving ham nebë sa. ¹⁷ Yönon, nenga yes vu sa gaгëk, rëk mu yö ahë neving ham, om sën yö kwa vo meneyök vu ham.

¹⁸ Log he hevong hil arid ti sën Kerisi-yi-alam pin denго bengö bë nenër tanësën nivesa lo beneyök ving yi. ¹⁹ Lob su saga mu rë, gaк Kerisi-yi-alam pin deggoin yi rak in bë na geving sa balu gaко seriveng semusën sën hil nehetung lo na vu alam sën hej ngaa ma lo. He kwamin ya vu huk sagi gehe nimin wëëk menehevong in bë gaко Anutu arë jak. ²⁰ Rëk he nimin lël bë mehö la su denanër gaгëk nipaya jak he nabë he su nehegin seriveng böpata sënë nivesa rë, om sën he hevong hil arid sënë yöк ving. ²¹ He su kwamin vo bë he gevonг ngaa niröp гëp Mehöböp timu yö mala mu rë, gaк he bë gevonг гëp mehönon malaj geving.

²² Log he hevong hil arid ngwë in bë nöк geving luho. He seggi mehö ngwë sënë loк huk aggagga buk ngahiseкë, rëk he halë bë niwëëk menevonг. Lob serak ni bë rëk niwëëk rot megevonг huk sënë geving, in ayo ya timu bë ham rëk gwevonг ngaa nivesa.

²³ Log Titus, og ham jak ni nabë sa mehö sën alu nehevong huk loк ti in bë adok vu ham lo. Gehil arid luu sënë, og ham jak ni nabë Kerisi-yi-alam hir hur luho, lob luho deneko Kerisi arë rak rot rak luho hir huk. ²⁴ Om ham ahëmin geving lööho megweко sir jak, bAnutu-yi-alam pin degelë medejak ni. Geham gwevonг begaгëk sën he nehako ham rak vu lööho lo anon jak.

9

Seriveng Sën Dok Vu Anutu-yi-alam

¹ Ham ngo gaгëk rak seriveng sën dok vu Anutu-yi-alam lo ggovek ya, om sa su rëk kevu gaгëk adingsekë vu ham jak ngaa sënë rë. ² In serak ni bë ham ayomin kehe ham vorot menedo, om sën sa hako ham rak vu alam Masedonia nebë, “Alam distrik Akaya detung seriveng ggovek ya loк ta ngwë wirek.” Lob denго ham bengömin bë ham nevonг nebë saga, lom sir ngahiseкë ayoj ggee rot, lom detung ving nebë ham. ³ Om sën sa hevong behil arid lo sagi deyök in bë he su gaко ham jak in gaгëk saga meris mu, gaк sa bë ham gwero ngaa sënë borot begovek na. ⁴ Gaк nabë alam Masedonia la denök geving sa behe nöк natok vu ham geham su supin ham seriveng ggovek ya rë, og ham rëk gwevonг behe, geham, behil nid namum pangсэн rot. In sayog ya timu vu ham behako ham arëmin rak bë ham supin ggovek ya. ⁵ Nebë saga, om sën sa геjiin hil arid lo sagi bë denamuгin medenök vu ham in degevonг beham gvetung ham seriveng sën ham nër

lo begovek na borot. Rëk mu ham gwetung los ahëmin nivesa, gaḵ ham su gwetung los gwevong ayemin vu. ⁶ Om ham kwamin bo sënë rë: Mehöti bë baroh nos mahen teka, og yik rëk geḵo nos anon mahen teka. Log mehöti bë baroh nos huk böpata, og rëk geḵo nos anon ngähiseḵë. ⁷ Om ham pin ti ti ngo kwamin bo doḵ ayomin nabë ham neyoh vu bë gwetung va la natu seriveng, og mëm ham gwetung noh vu saga. Ham su gwetung los ayomin maggin, geham su gwetung in ham nehöneng in mehö ngwë malaj. Gaḵ Anutu ahë neving bë mehönon degetung seriveng vu yi los kwaj vesa. ⁸ In Anutu yoh vu bë rëk bo semusën nivesa vesa pin vu ham, beham su jaḵ vu in ngaa ti rë, gaḵ ham yoh vu bë rëk medo nivesa bedoḵ vu alam vahi geving jaḵ buk pin. ⁹ Sënë yoh vu gaḵek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë:

“Mehö sënë neloḵ vu alam sën hej ngaa nema lo
 gesu neggulin yi ngaa in sir rë.
 Yö nevong ngaa niröp nebë sënë,
 om arë rëk gëp degwata.”

¹⁰ Anutu nevo nos vë vu mehö sën nevaroh lo, genevo nos anon sën ga lo vu yi ving. Om rëk gevong vë vu ham geving in ham gwetung natu seriveng, lob gevong beberöng rot. In mëm ngaa niröp sën ham nevong lo rëk doḵ vu alam ngähiseḵë. ¹¹ Lob mëm rëk ham ngaa ngaa ngähiseḵë beham noh vu bë doḵ vu alam ngähiseḵë. Lob ham ḵupeḵ lu ngaa sënë rëk gevong bekwaj vesa vu Anutu in he huk. ¹² Yönon, ham nevong huk nivesa nebë sënë beham neloḵ vu Anutu-yi-alam in ngaa sën deneraḵ vu in lo. Lob ham su nevong saga mu rë, gaḵ ham nevong bekwaj vesa böpata rot vu Anutu in ngaa nebë sënë ving. ¹³ Huk sën ham nevong meneloḵ vu hil arid lo agi rëk tato ham rangah vu sir bedejaḵ ham nimin rot nabë: Ham nesepa loḵ Anutu yi gaḵek menero geham nehurek Kerisi yi Bengö Nivesa babu. Log rëk degelë nabë ham vo ḵupeḵ lu ngaa vu sir rot, gevu alam vahi pin ving, lom degeḵo Anutu arë jaḵ in ham. ¹⁴ Lob rëk dejaḵ ni nabë Anutu yi semusën böpata neggëp vu ham, lob mëm ahëj geving ham pangësën gedenajom jaḵ in ham vu Anutu. ¹⁵ Lob hil kwad vesa rot vu Anutu in ngaa böp ti sën vo vu hil lo, in ngaa böpata rot mekesuu ngaa vahi pin.

10

Paulus Dahun Gaḵek Nipaya Sën Denër Raḵ Alam Sinarë Lo Ya

¹ Alam la denenër gaḵek raḵ sa Paulus bë: Sa nado ving ham, og sa nanër gaḵek ahë yes vu ham, gaḵ sa nado adingnë og sa neḵevu gaḵek ahë seḵë raḵ ham. Nebë saga, om sa ḵevu gaḵek dus ti sënë neyök vu ham. Sa dahun sa bemalaḵ yes raḵ nebë Kerisi gesa ḵetaḵ vu ham. ² Sa ḵetaḵ vu ham nabë ham gwegin ham in senök berup vu ham, og sa su nanër gaḵek ahë seḵë jaḵ ham. Rëk mu sa kwaḡ nevo bë maḵ seḵ nanër niwëëk vu ham la sën kwaj nevo bë he nehevong ngaa nebë alam-dob-yi lo. ³ Yönon, he mehönon, rëk he su nasis begö nebë sën mehönon denesis lo rë. ⁴ In ngaa-begö-yi sën he nasis begö raḵ lo, og su ngaa-dob-yi rë. Gaḵ he nasis begö raḵ Anutu niwëëk, om sën he ayoh vu bë ḵevoh ḵatum niwëëk sën alam nij paya loḵ denedo lo na. ⁵ Ḵatum sënë nebë hir gaḵek tetuhinsën sën kwaj nevo lo, gegäḵek sevöksën pin sën alam denenër in bë degërin alam sën bë dejaḵ Anutu ni lo. Gehe nahërin ngaa pin sën mehönon kwaj nevo lo, in bë alam yö dedahun sir medetamuin Kerisi.

⁶ Lom ham wërin ham ggovek ya beham tamuin Kerisi vorot, om nabë ham gwevong ngaa ti paya, og he rëk abo nyëvewen doḵ nah vu ham. ⁷ Ham kwamin bo ngaa sën neggëp rangah ggëp ham malamin agi rë! Nabë mehöti kwa nevo bë tu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya, og kwa bo nah bejaḵ ni nabë su yi perurek timu tu Kerisi yi mehö rë, gaḵ he tu Kerisi-yi-alam ving nebë yi, behil pin neggëp ti. ⁸ Mehöböp vong mesetu ggev in bë sedoḵ vu ham beham gwevong geving niwëëk, gaḵ su vong sa in bë sa ḵevoh ham na rë. Maḵ ham kwamin nevo bë sa nehaḵo sa raḵ in huk sënë, rëk mu sa su rëk niḡ namum in ngaa sën Anutu vong vu sa lo rë. ⁹ Gaḵ sa su hevongin bë ham göneng in sa ḵapiya mu, gesa malaḵ og nama rë. ¹⁰ Yönon, mehö la denenër gaḵek yah nenga raḵ sa bë, “Yi

ƙapiya los maggin genenër ƙaƙek ahë sekë raƙ hil, ƙaƙ nabë berup og hil rëƙ ƙalë yi nabë niwëëƙ ma genepegöpin ƙaƙek.”¹¹ Om mehö sën nenër ƙaƙek agi, og yö ƙaƙ ni rë nabë: He nöƙ berup vu ham, og yik he rëƙ ƙevongŋ nƙaa timu noh vu ƙaƙek sën he neƙevu loƙ ƙapiya vu ham lo.

¹² Lob he su ayoh vu bë tahu alam sën deneko sir raƙ lo beƙaƙo he ƙaƙ nabë sir rë. In alam saga, og alam kwaj masën medenetahu sir vu mehö ngwë medeneseggi sir raƙ yö hir huk gedeneƙo sir raƙ meris mu. ¹³ Rëƙ he, og he su ayoh vu bë ƙaƙo he ƙaƙ pangŋsën mekesuu huk sën Anutu vonƙ loƙ he nemamin lo rë. Ƙaƙ he nesepa loƙ huk sën Anutu vo ggelek he lo, lob he hevongŋ yoh vu saga bayök verup vu ham ving. ¹⁴ He su nƙo kwamin nevo beverup ayök vu ham meris rë, ƙaƙ he haƙo Kerisi yi Bengö Nivesa mayök vu ham nyëdahis in Anutu yö vo huk sënë vu he. ¹⁵ Mehö ngwë su denevonƙ huk sënë rëƙ he nehaƙo he raƙ in rë, ƙaƙ he nƙo hevongŋ huk in ham. Lob he malamin nesepa bë ham ayomin na timu vu Yesu anon rot rë, loƙ mëm ham gwevonƙ behe ƙevuu ham gana nyëƙ la geving. ¹⁶ Nabë sënë in he ƙaƙo Bengö Nivesa na vu alam vahi vu nyëƙ ngwë. He su rëƙ adok na mehö ngwë hir huk meƙaƙo arëmin ƙaƙ meris in nƙaa sën denevonƙ lo rë. ¹⁷ Rëƙ mu nabë mehöti napiseƙ, og napiseƙ in Mehöböp timu. ¹⁸ In mehöti sën yö neƙo arë raƙ lo, og Anutu su rëƙ ngoƙekin yi ƙaƙek rë. Ƙaƙ mëm nabë Mehöböp ƙeƙo mehö sënë arë ƙaƙ, og mëm rëƙ yi mehö-los-bengö yönon.

11

Paulus Nër Alam Sinarë Ƙaƙek-kuungsën-yi Hir Huk Rangah

¹ Sa bë ƙevu ƙaƙek-kwamasën-yi ti meham natevin rë! Om ham naƙööƙ geham natevin! ² Sa ƙaƙek sënë nebë: Anutu ahë neving ham pangŋsën meneggooin ham raƙ netu yi nƙaa, lom sa ahëƙ neving ham pangŋsën rot nebë sënë ving. Yönön, sehoooin ham raƙ ggovek ya in bë ham ƙaƙ vu maluh timu. Sa bë ƙevongŋ ham vu Kerisi nabë sën avëh avö yö nedo niröp anon meraƙ vu maluh lo. ³ Rëƙ mu sa nahöneng in bë nƙaa ti rëƙ ƙepë ham nabë sën nyël tetuhin Eva wirek beƙepë yi lo. In maƙ ham rëƙ kwamin bo nƙaa nipaya geham rëƙ gwevuu Kerisi na geham su ayomin na timu vu yi rë. ⁴ Sa nahöneng nebë saga in sa kwaƙ nevo bë mehö nidahis ti bë nöƙ berup vu ham benanër kerisi ngwë yööhu sën he su anër vu ham rë lo vu ham, ma nabë ƙeƙo memö ngwë sën su Anon Vabuung soƙek rë lo, ma bengö ngwë yööhu sën ham su vonƙ ving wirek rë lo, og maƙ ham rëƙ gweƙo mehö saga ƙaƙ pevis. ⁵ Rëƙ seraƙ ni bë alam sën ham nër bë sinarë soƙek lo, og sir saga su dekesuu sa rë. ⁶ Yönön, maƙ sa nanër ƙaƙek meƙwaƙ neƙetul loƙ in. Rëƙ mu ham raƙ ni bë sa kwaƙ neggëp, in he netateƙin ƙaƙek anon pin vu ham wirek beham nenƙo.

⁷ Ham raƙ ni bë sa nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham wirek, og sa su nehaƙo monë raƙ saga rë. Ma sën sa nedahun sa in bë ƙaƙo ham ƙaƙ agi, og maƙ sa nehevongŋ paya ma nivesa? ⁸ Sa haƙo monë vu Kerisi-yi-alam vahi in bë dok vu sa gesa ƙevongŋ huk in ham, lob sënë vonƙ bë sën sa nahodeƙ hir monë. ⁹ Wirek sa nado ving ham lob sa naraƙ vu in nƙaa, rëƙ sa su neƙetaƙ nƙaa menavo maggin vu ham ti rë. Ƙaƙ arig lo vu Masedonia medeverup Korint lom mëm deloƙ vu sa in nƙaa lu nƙaa sën sa naraƙ vu in lo. Yönön, sa neheƙin sa nivesa gesa su neƙetaƙ in nƙaa ti menavo maggin vu ham rë. Gesëƙ ƙeƙin sa nivesa noh vu buk nabë saga. ¹⁰ Kerisi yi ƙaƙek anon neggëp loƙ sayoƙ, om senër beyönon rot bë sa su navo maggin vu ham rë, om mehöti su yoh vu bë rëƙ mehoo sa rë. ¹¹ Maƙ sa su nehaƙo monë lu nƙaa vu ham rë in degwa va? Maƙ sa su ahëƙ neving ham rë? Ma! Anutu raƙ ni bë saheƙ neving ham yönon! ¹² Rëƙ senƙo rëƙ medo ƙevongŋ noh vu sa ƙaƙek saƙi, in alam la denesero aggata in bë yö deƙeƙo arëƙ ƙaƙ balam degelë sir nabë he los sir neggëp ti. Rëƙ ma gesa nehevongŋ in bë seƙërin aggata in sir. ¹³ In alam sënë sir sinarë kuungsën. Denepeƙwë arëƙ medenetetuhin ham bë Kerisi yi sinarë sir, rëƙ ma gesu denevonƙ yi huk niröp rë. ¹⁴ Om ham su gwelëƙ in nƙaa sënë, in hil naraƙ ni bë Satan yö nepeƙwë yi benavi nivesa neraƙ neyoh vu angër rangah-yi. ¹⁵ Nebë saga, om nabë yi hur depeƙwë sir nabë saga geving balam degelë sir nabë sir alam nijvesa, og

hil su avid natok in sir. Rêk mu alam sênê rêk denatok jak nipaya nyêvewen dok nah hir huk sênê vu tamusên.

Paulus Nêko Maggin Ngahisekê Rak Huk Sinarê

¹⁶ Senêr nebê sênê ggovek, rêk sa bê nanêr gökin nah nabê: Mehöti su gekuung nabê sa mehö kwağ masên. Gağ nabê ham kwamin nevo nebê sênê, og ggovek. Ham ngo kwamin bo nabê saga, om ham naköök gemêm sa napisek in sa teka rê. ¹⁷ Mehöböp su vo gağek sênê vu sa rê, gağ sa bê ngo nanêr nabê sên alam ngök ngök denenêr lo, in serak ni bê ngaa anon neggêp vu sa, om sêk napisek in. ¹⁸ Sa halê bê alam ngahisekê denepisek in ngaa sên denevong ggêp dob lo, om maam sa bê napisek in sa ngaa vahi geving. ¹⁹ E kê mêm, ham alam los kwamin nivesa, om sên alam ngök ngök og ham nelê sir mu gedenenêr gağek jeggin jeggin vu ham! ²⁰ Yönon! Nabê mehöti gedu gağek in ham nabê ham natu yi karabus megwevong yi huk, ma nabê ga ham ngaa pin, ma gevong sebul in ham, ma geço yi jak vu ham, ma ketul ham malamin, og ham su neveya in yi rê. ²¹ Rêk he, og he su nehevong nimin wêek bevasap ham nebê alam saga rê, om sên mêm mak sêk niğ namum, in ham nêr sa bê sa mehö niğ wêek masên.

Rêk mu nabê mehöti niwêek menapisek in yi ngaa ti-om sa hevongin nanêr gağek-kwamasên-yi-og sa niğ wêek mesa napisek in sa ngaa geving. ²² Sir alam Hibru? Og yik sa ving! Sir alam Israel-a? Og yik sa ving! Sir Abraham yi mewis-a? Og yik sa ving! ²³ Log Kerisi yi hur sir-a?—Sa nahên nesepa lok gağek-kwamasên-yi lo!—Og sa kesuu sir lok Kerisi yi huk. Sa nehevong huk böp niwêek ata kesuu sir. Seya karabus beron ngahisekê rot rak yi huk kesuu sir, gedeneveek sa beron ngahisekê rot kesuu sir bedus nerağ in bê sa nadiik. ²⁴ Alam Yuda deveek sa ving buk nemadvahi, lob deveek sa beron 39* yoh vu pin. ²⁵ Log buk ti lob alam Rom deveek sa rak beggi, lok sirek deveek buk ngwê yah, lok sirek denevong buk ti yah ving benetu beron löö. Log buk ngwê lob alam detengwa sa rak gelong beron ti. Log sa nehağo lok nyêg rot rak yağ, lob yağ löö devong paya in sa beron löö bedeluk ya loo gebinê. Beron ti saga og sehêp nahök loo yoh vu buk ti gerangah ngwê bedus rak bê sa nadiik na rêk ma. ²⁶ Sa naya aggata ading rak buk, lob bêl nevaar benevongin bê geço sa na beron ngahi, rêk ma. Log buk vahi og alam-begö-hodek bê dengis sa. Log buk vahi og sengo salam Yuda bê dengis sa mesa nadiik, log buk vahi og alam-yu-ngwê bê dengis sa. Gebuk vahi og alam bê dengis sa gêp begganğ telig atov mesa nadiik, log buk vahi bê dengis sa gêp vos ayo. Log buk vahi og loo bê jehö sa, gebuk vahi og alam sên denetetuhin bê Kerisi-yi-alam sir lo bê dengis sa mesa nadiik. ²⁷ Sa nehevong huk böp rot meseğeg nemaya. Sehêp natum yoh vu buk ngahisekê. Sa nadiikahêg in nos gayog neev in bêl kul. Meyip nevong sa beron ngahi, gayöong nesis sa in tob nema in sa.

²⁸ Lob yik su sagi mu rê, gağ maggin ngahisekê nedeginengin sa yoh vu buk, log sa nado mekwağ kwağ rak buk pin ving besa nesero aggata in bê mêm sa gegin Kerisi-yi-alam nivesa. ²⁹ Bê mehöti ayo neggöneng in ngaa, og sayog neggöneng in ngaa saga ving bê sa su rêk gevong rê in rêk kepê yi. Log bê ngaa nipaya nekepê mehöti, og sahêg sengên in ngaa nebê saga. ³⁰ Nabê sa napisek, og sêk napisek in sên sa niğ wêek ma lo.

³¹ Lob Mehöböp Yesu Ama Anutu sên arê böpata neggêp degwata lo rak ni bê sa su netetuhin rê. ³² Sa nado nyêg böp Damaskus wirek, lob kiap sên mehö-los-bengö Aretas tung in gegin nyêg sagu lo, nêr bahêvavu la medo deneğin aggata avi pin in bê denadu sa medegetung sa na karabus. ³³ Rêk hil arid lo detung sa lok ya kadağaad medejom sa ggök ya katum yu meseya dobnê, bemêm sa vey a in yi meseyam.

12

Anutu Tato Ngaa Ngahisekê Lok Pesepsên Vu Paulus

* 11:24: Moses yi horek nêr bê debeek mehöti og debeek mena berup dah dok mehödahis luu, in nabê dekesuu og mak rêk degelê mehönon nabê ngaa meris bedevong rii jak menadiik. Nebê saga om alam Yuda bê debeek mehöti og deneveek beron 39 mu.

¹ Aggata ngwë su neggëp rë! Yönon, ngaa sënë su yoh vu bë doḵ vu hil rë, rëḵ maam sengo napisek benanër pesepsën los ḡaḡek vunsën sën Mehöböp tato vu sa lo rangah rë.

² Seraḵ Kerisi yi mehöti* ni, gAnutu ḵo yi raḵ ya yaḡek yi teb ti sën netu löö lo. Yö wirek rot beta nemadluho bevidek lubeluu ggovek ya-maḵ mehö sënë ya yönon ma ggëp banon mu ya ma, sa duḡin. Anutu yö raḵ ni.

³⁻⁴ Log seraḵ ni bë Anutu ḵo mehö sënë ya Paradis ving-maḵ ya yönon, ma ggëp banon mu ya ma, sa duḡin. Anutu mu yö neraḵ ni. Log nengo ḡaḡek vabuung sën su yoh vu bë mehöti nanër rangah rë lo vu sagu. ⁵ Bë mehöti nabë sënë, og seyoh vu bë napisek in, rëḵ sa, og sa su rëḵ napisek in rë. Bë sa napisek in sa, og yik sëḵ nanër nabë sa su niḡ wëëḵ rë beyik ggovek saga. ⁶ Nabë sengo napisek in sa, og sa su rëḵ niḡ namum rë, in sëḵ nanër los anon. Rëḵ sa su ngo rëḵ napisek in sa rë, in sa niḡ lël bë mehöti su kwa bo sa ḡaḡek saga megelë nabë sa mehö niḡ vesa. Gaḵ sa hevongin bë ham gwelë ngaa sën sa nehevong los ham gwengo ḡaḡek sën sa nanër lo mu, beham jaḵ sa niḡ niröp jaḵ saga.

Nḡaa Nebë Rureḵ Duu Paulus Navi

⁷ Ḡaḡek sën Anutu tato vu sa agi, og ngaa böpata rot, lob Anutu nilël bë sa su ḡaḵo sa jaḵ pangsen, om sën vong ngaa ti nebë rureḵ yam bemedo neduu sa navig. Sënë vong bë Satan yi angër ti verup sis sa in bë dahun sa gesa su ḡaḵo sa jaḵ pangsen.

⁸ Lob sa ḵetaḡ vu Mehöböp niwëëḵ rot beron löö bë geḵo ngaa sënë vër in sa. ⁹ Rëḵ ma genër yom vu sa bë, “Sa semusen neyök vu hong rot om ggovek, in nim wëëḵ ma, om sën sa niḡ wëëḵ yoh vu bë gevong huk begëp rangah in mëm alam degelë medejak ni.” Mehöböp nër nebë sënë, om sën sëḵ napisek in sën sa niḡ wëëḵ ma agi. Lob sa kwaḡ vesa rot in seraḵ ni bë Kerisi niwëëḵ nedo loḵ sa. ¹⁰ Nebë sënë, om nabë sa ḡevong paya, ma alam denanër ḡaḡek nipaya jaḵ sa, ma ngaa maggin aggagga natök vu sa, ma alam degevong paya vu sa in Kerisi yi hur sa, og sa kwaḡ vesa rot. In nelok buk sën sa niḡ wëëḵ nema lo, og Anutu negadu sa bemëm sa niḡ wëëḵ neraḵ yönon.

Paulus Negadu Alam Korint In Bë Degevong Geving Niwëëḵ

¹¹ Ḡaḡek sën senër agi og yik ḡaḡek-kwamasën-yi, rëḵ mu degwa neggëp vu ham in ham su ḵo sa raḵ rë gema. Yönon, sa mehö meris, rëḵ ham alam sinarë soḡek sënë su dekesuu sa rë. ¹² In sejom sa ahon gesa nehevong huk böp ngahiseḵë ggëp ham nyëḡ besa tato sinarë hir ḡebum pin vu ham: Sa hevong ngaa böp böp los huk aggagga gengaa niduḡ. ¹³ Kerisi-yi-alam ham yönon, rëḵ nebë va sën ham kwamin nevo bë Kerisi-yi-alam vahi denevong ngaa nivesa medekesuu ham-ë? Maḵ yik dekesuu ham loḵ ngaa timu sënë, sën sa su nehaḵo ham ngaa menavo maggin vu ham rë agi. Om nabë ham kwamin nevo bë sa hevong paya vu ham nebë saga, og ham dahun sa ngaa nipaya sënë na!

¹⁴ Log gwëbeng sa semu sa netu beron löö in bë senök vu ham, rëḵ sa su rëḵ ḡaḵo ham ngaa mebo maggin vu ham rë. Gaḵ sa bë ḡaḵo ham nom mu. Sa su malaḡ anonin ham ḵupeḵ lu ngaa rë. In ham raḵ ni bë hurmahen hej huk sën dengupin ngaa in doḵ vu amaj los ataj lo ma. Gaḵ amaj lu ataj mu mëm sën hir huk neggëp medenesupin ngaa in bë doḵ vu naluj lo. ¹⁵ Log nabë sa basap sa ngaa pin los sa geving in doḵ vu ham anomin, og sa basap los kwaḡ vesa beyik ggovek. Yönon, nabë ham su rëḵ ahëmin geving sa rë, og yik ggovek gesahëḡ geving ham pangsen.

¹⁶ Rëḵ maḵ ham la rëḵ denanër nabë, “Yönon, su neḵo hil ngaa benevo maggin vu hil rangah atov wirek rë, rëḵ mu yi mehö tetuhinsën, om netetuhin hil in bë geḵo hil nah vu yi.” ¹⁷ Om alam sën sa hevong sir medeyök vu ham lo, maḵ sa tetuhin geti ḵo ham ngaa yom vu sa? Ma! ¹⁸ Yönon, sa ḡejiiin Titus beyök vu ham wirek, log saḵ hevong hil arid sënë yök ving yi. Lom maḵ Titus kuung in ham geḵo ham ngaa ti? Maḵ Anon Vabuung timu su neli aluu rë? Ma maḵ alu su nesepa loḵ aggata timu rë?

¹⁹ Sa kwaḡ nevo bë maḵ ham tevin ḡaḡek pin, lom ham kwamin nevo bë he neḵevu in bë semu he ḡaḡek jaḵ ham malamin. Rëḵ su nebë saga rë, gaḵ he tu Kerisi yi hur om he

* 12:2: Paulus yö nenër yi rëḵ nelah yi vun menenër bë mehöti.

nanër gägek sënë beneggëp Anutu mala. Arig lo, sahëg neving ham, om sën he nekevu gägek pin sënë in bë gadu ham beham gwevong geving niwëek. ²⁰ In sa nahöneng bë sëk nök berup vu ham, lob sëk natök vu ham geham su medo nabë sën sa kwağ nevo bë ham medo nabë lo rë. Log ham rëk gwelë sa gesa medo nabë sën ham su ahëmin ving bë sa medo rë lo. Lom rëk ngaa aggagga nabë sënë rëk natök vu hil nabë: Hil rëk nanër hil, hil ayod ngis yi vu hil, hil ahëd sengën, hil basuh hil in gägek, hil nanër gägek nah nenga jak hil, gehil tanë gägek nipaya jak hil. Gemak he ngo rëk gako he jak geham ngo rëk gweko ham jak, lob begö berup begevong paya vu hil huk.

²¹ Log sa nahöneng ving bë sëk nök vu ham, lob sa Anutu gevong besa niğ namum in sën nabë ham ngaa nipaya nahën negëp vu ham lo. Lob sëk ayoğ maggin rot in ham alam vahi ngahisekë sën denevong ngaa nipaya wirek lob mak su deneggërin sir bedeneruu demij vu rë lo. Sir sën kwaj verök medenevong ngaa nipaya, gedenevong baggëb, gedenevong ngaa sën su yoh vu bë degevong rë lo.

13

Alam Korint Degegin Sir Nivesa Medegevong Geving

¹ Gwëbeng sa bë nök vu ham beron natu löö. Lob nabë mehö luu ma löö denanër gägek timu, og saga tato bë yönon, om hil rëk sesor. ² Sa nado ving ham loğ sën seyök beron netu luu lo, lom senër ngaa sën sa bë gevong lo vu alam sën denevong ngaa nipaya wirek lo, geham vahi ving. Log gwëbeng sa nado ading gesa bë nanër nök vu ham gökin nabë: Nabë senök vu ham gökin, og sa su rëk galë alam sën denevong ngaa nipaya lo mu rë. ³ Gağ ham vongin bë jak ni nabë Kerisi nevong gägek verup savig, om sëk gevong nyëvewen niröp vu sir. In ham rak ni ggovek ya bë Kerisi og su mehö sekë masën meneggöneng in ham rë. Gağ tato yi niwëek vu ham vorot. ⁴ Yönon, wirek og su tato yi niwëek rangah rë, lom desis yi rak kelepeko*, rëk gwëbeng nedo mala-tumsën rak Anutu niwëek. Lob he nesepa loğ vaha, lom he nimin wëek masën nebë saga ving. Rëk mu he rëk medo malamin-tumsën geving yi jak Anutu niwëek, lob he rëk tato yi niwëek sënë vu ham. ⁵ Ham ngo seggi ayomin noh vu buk mejak ni nivesa nabë mak ham ayomin neya timu vu yi yönon ma ma! Ham ngo gwelë ham mejak ni rë! Mak ham rak ni bë Yesu Kerisi nedo loğ ham ayomin-a? Nabë ham duğin og su yi alam ham rë.

⁶ Log sa kwağ nevo bë: Nabë ham seggi he, og ham rëk jak ni nabë he tu Kerisi-yi-alam yönon. ⁷ He najom rak vu Anutu bë doğ vu ham in ham su gwevong ngaa nipaya. He su anër nebë sënë in bë he bengömin natök nam rangah nabë he nehevong huk nivesa rë. Gağ nabë alam denanër he nabë he su nehevong huk nivesa rë gağ mëm ham mu nevong ngaa niröp, og yik ggovek. He rëk kwamin vesa in ngaa nabë saga. ⁸ In he su ayoh vu bë rëk gevong ngaa ti medahun gägek anon rë, gağ he yoh vu bë nanër na rangah metatekin mu. ⁹ Om nabë he nimin wëek nama geham nimin wëek gëp, og he rëk kwamin vesa, in he neketag vu Anutu yoh vu buk bë gevong beham natu alam yohvu. ¹⁰ Mehöböp vo niwëek vu sa in bë sa gadu ham geham ayomin na timu vu yi yönon. Gağ su vo vu sa in bë sa kevoh ham jak rë, om sën gwëbeng sa nado nyëg ading gesa kevu gägek sënë yök vu ham in bë nabë senök berup medo geving ham, og sa su nanër gägek ahë sekë jak ham.

Gägek Hus

¹¹ Om arig lo, sa bë semu gägek hus nabë ham kwamin vesa. Ham malamin sepa nabë ham natu alam yohvu. Ham gwebë nengamin vu sa gägek sagi! Ham gwevong ngaa gëp ti bemedo los ahëmin geving ham. GAnutu sën ahë neving hil genevong behil nado revuh lo rëk medo geving ham.

¹² Lob ham najom* ham nemamin los ayomin timu. ¹³ Yesu yi alam pin sënë denenër bë kwaj nevo ham. ¹⁴ Mehöböp Yesu Kerisi semu ham, gAnutu ahë geving ham, geham los Anon Vabuung gwa jak ham.

Ḳapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Galata

¹ Sa sinarë Paulus sënë, sa su haḱo niwëëk vu mehõnon rë, log mehõnon ti su ggooin sa raḱ in huk sagi rë. Gaḱ Yesu Kerisi ggooin sa raḱ, luho hil Amad Anutu sën ḱo yi vër in alam-diiḱsën lo. ² Sa ving hil arid lo pin sën denedo ving sa agi, he ḱevu ḱapiya sënë yõk vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo pin vu distrik Galata. ³ Hil Amad Anutu luho Mehõböp Yesu Kerisi degevonḱ semusën vu ham bedegevonḱ beham ayomin gëp revuh. ⁴ Geyiḱ Yesu sagi sën loḱ yah hil bed mediik in hil nḱaa nipaya, yoh vu sën hil Amad Anutu kwa vo benër vu yi lo. Vonḱ nebë sënë in bë geḱo hil vër in nḱaa nipaya sën nepelëpin hil vu dob agi, ⁵ om hil gaḱo arë jaḱ na vavunë kesuu nḱaa pin degwata los degwata. Yõnon.

Yiḱ Bengõ Nivesa Timu Neggëp

⁶ Sa ḱenug ya in ham, in ham pevis beruu demimin vu Mehõ sën ggooin ham raḱ bevong semusën vu ham in bë ham natu Kerisi-yi-alam lo. Log ham wërin ham yah menesepa loḱ gaḱek agga ngwë. ⁷ Rëḱ mu gaḱek agga ngwë su neggëp rë, gaḱ yiḱ alam vahi denevonḱin bë dekepë ham, gedenevonḱin bë depekwe Kerisi yi Bengõ Nivesa sënë benatu agga ngwë jaḱ. ⁸ Om nabë he ma angër ti vu yaḱek pekwë Bengõ Nivesa sën he nër ranḱah vu ham wirek lo benatu bengõ agga ngwë jaḱ, og Anutu rëḱ kevoh yi bemala nama. ⁹ Senër vorot gesa bë nanër beron ngwë gökin nabë: Bë mehõti pekwë Bengõ Nivesa sën ham nõo lo benatu Bengõ agga ngwë jaḱ, og Anutu rëḱ kevoh mehõ sagi bemala nama. ¹⁰ Nebë saga, om maḱ ham kwamin nevo bë sa nanër nebë sënë in bë mehõnon degelë sa nivesa ma, Anutu gelë sa nivesa? Ma ham kwamin nevo bë sa nehevongin bë mehõnon degeḱo sa jaḱ-a? Bë nabë saga og maḱ sa su rëḱ natu Kerisi yi hur ti bemedo rë, gaḱ sëḱ gevuu na.

Degwa Sën Paulus Tu Sinarë

¹¹ Rëḱ arig lo, sa nanër vu ham yõnon nabë Bengõ Nivesa sën senër ranḱah lo su mehõnon hir gaḱek rë. ¹² Log mehõ la su denër tato vu sa rë, gesu denetahu sa loḱ rë, gaḱ Yesu Kerisi yõ tateḱin vu sa beseraḱ ni. ¹³ Maḱ ham nõo sa bengõg ggovek ya bë sa alam Yuda ti besa medo nesepa loḱ hir Horek niwëëk rot-a? Lob sa nedeginengin nḱaa maggin raḱ Kerisi-yi-alam rot gesa su kwaḱ paya in sir rë, gaḱ sa nevasap sir rot.

¹⁴ Log maḱ ham nõo bë sa niḱ wëëk rot beḱesuu alam Yuda sën he rig loḱ ti lo pin, in sa nesepa loḱ alam ggev wirek hen hir gaḱek pin. ¹⁵ Rëḱ mu sa nahën nare loḱ atag ayo log Anutu ggooin sa raḱ bevong yi semusën vu sa in bë rëḱ geḱo sa nah vu yi. ¹⁶ Lob tato Nalu vu sa in bë sa nanër yi Bengõ Nivesa ranḱah vu alam dahis. Nebë saga, lom sa su nesero mehõ ngwë in bë gaḱo kwa vu yi rë. ¹⁷ Gesa su ya Yerusalem balam sën detu sinarë muḱinsën lo detahu sa rë. Gaḱ sa ḱedi raḱ pevis beseya distrik Arabia loḱ tum sa sesor meyom verup Damaskus. ¹⁸ Lob sa nado Damaskus ta löö rë, loḱ mëm seya verup Yerusalem in bë ḱalë Pita, lob seya verup nado soda luu ving yi. ¹⁹ Rëḱ sa su halë sinarë vahi ving rë, gaḱ yiḱ sa halë Mehõböp ari Yakobus mu. ²⁰ Lom gaḱek sën sa ḱevu-ë, og yõnon meneggëp Anutu mala, sa su nehekuung raḱ rë.

²¹ Nebë saga, lob sa nado Yerusalem ggovek, loḱ mëm seya distrik Suria los Kilisia, ²² galam sën denesepa loḱ Kerisi vu distrik Yudea lo denahën gesu deneraḱ sa niḱ rë. ²³ Gaḱ yiḱ denḱo mu bë mehõ sën nevongin bë kevoh sir wirek lo, mëm gwëbeng nenër ranḱah bë alam ayoj na timu vu Yesu. ²⁴ Denenḱo nebë saga lob mëm denëḱo Anutu arë raḱ in sa.

2

Sinarë Vahi Pin Deyoḱekin Bengõ Nivesa Sën Paulus Nenër Ranḱah Lo

¹ Lob sa nado rot beta nemadluho-bevidek-lubeluu ggovek ya, loḱ mëm alöö Barnabas luho Titus sepa he bayah verup Yerusalem ggökin. ² Seyah verup in Anutu tato gaḱek

ti vu sa bë sa ðevong nabë saga. Lob mëm he los alam ggev lo no nado, lob senër Bengö Nivesa sën senër rangah vu alam dahis lo tato vu sir. Sa hevong nebë sënë in sa nehevongin bë dejak ngaa sën sa nehevong lo los ngaa sën sëk ðevong lo ni bedengoðekin.

³ Lom deyoðekin bemëm Titus sën alu nesepa he lo, og yi Grik ti rëk su denër bë gerah* navi rë gema! ⁴ Yönon, hil arid lo vahi denenër bë gerah rëk ma. Rëk mu su hil arid sën Kerisi-yi-alam sir yönon lo rë, gað denekuungin he bë hil arid sir gedeneyam vunsën loð he supinsën. Denevongin bë dejak ni nabë Kerisi ðo hil vër in Horek sën deðinenengin hil wirek lo, og mëm denaduu hil bedegevong hil behil agevek Horek babu gökin medeðinenengin hil nah. ⁵ Loð sa nið lëlin bë su dedahun gaðek anon sën neggëp loð Bengö Nivesa lo in ham, om sën sir alam los arëj rëk ma gesa su nahöng in malaj rë. Gað sa nið wëek rot bë he su ðebë nengamin vu hir gaðek.

⁶ Lob alam sën arëj neggëp nebë sir ggev lo, rëk sa su nahöng in sir in sir alam ggev rë. Gað Anutu nelë hil pin neggëp ti og su denenër gaðek ti ya ving Bengö Nivesa sën sa nanër rangah lo rë. ⁷ Gað yik denenër bë, “Yönon, Anutu ggoin hong rað in bë ðenanër Bengö Nivesa rangah vu alam sën su denerah* navij rë lo. Nebë sën ggoin Pita rað in bë nanër Bengö Nivesa rangah vu alam sën denerah* navij lo.” ⁸ In Anutu nevong Pita netu alam sën denerah* navij lo hir sinarë, log nevong niwëek vu sa ving in bë sa ðevong huk nabë saga vu alam-yu-ngwë. ⁹ Lom mëm Yakobus lööho Pita lu Jon sën detu Yesu yi dub vabuung yi mudeng lo, derað ni bë Anutu nelë sa nivesa. Lom dejom alu Barnabas nemamin in bë tato nabë he pin nalok vu he menehevong huk timu bemëm alu rëk ana vu alam-yu-ngwë. Gesir mëm dena vu alam sën denerah* navij lo. ¹⁰ Lob yik lööho denër gaðek timu vu aluu bë he rëk kwamin bo alam sën denerað vu in ngaa lo badok vu sir, lob sa kwað nevo gaðek saga bë nivesa in sengo kwað vo muðin.

Paulus Nër Pita Yi Njaa Nipaya Rangah

¹¹ Saga ggovek, loð tum nahub gePita verup vu he ggëp Antiok lob sa hevong gaðek rað yi rað mala, in vong paya nebë sënë. ¹² Negga nos ving alam-yu-ngwë sën detu Kerisi-yi-alam lo. Loð tum Yakobus yi mehö la ya deverup, lob tah yi ya gesu negga nos ving sir ggökin rë in neggöng in alam sën denenër niwëek bë hil pin gerah* navid lo. ¹³ Lob alam Yuda vahi desepa loð vaha medenevong nebë saga ving, lob Barnabas ving. Kwa ya vu alam Yuda saga ving betah yi in alam-yu-ngwë.

¹⁴ Sa halë sënë bë su denesepa loð Bengö Nivesa niröp rë, lob senër vu Pita galam pin vare denengo. Senër bë, “Hong alam Yuda ti rëk mu su ðenesepa loð alam Yuda vahaj rë, gað ðenesepa loð alam-yu-ngwë vahaj. Rëk ðenevong maggin vu alam-yu-ngwë bë desepa doð alam Yuda vahaj in va?”

Mehö Sën Ayo Neya Timu Vu Yesu Lo Tu Mehö Yohvu

¹⁵ He atamin Yuda bedeko he Yuda, gað he su alam-yu-ngwë benimin paya rë. ¹⁶ Rëk mu hil arað ni bë nabë mehöti sepa doð Moses-yi-horek, og sënë su yoh vu bë gevong benatu mehö yohvu rë, gað nabë ayo na timu vu Yesu Kerisi og mëm. Lob he ayomin neya timu vu Yesu Kerisi nebë ham, gaggata ngwë su neggëp rë, om sën he nanër bë hil ayod na timu vu Kerisi Yesu in bë hil natu mehönon yohvu. Gað nabë hil sepa doð Moses-yi-horek, og hil su ayoh vu bë rëk natu mehönon yohvu rë. Yönon, nabë mehöti sepa doð Moses-yi-horek, og horek sagi su yoh vu bë doð vu yi begevong yi natu mehö yohvu rë. ¹⁷ Om gaðek sën senër bë he Yuda su sepa doð Horek, gað he sepa doð Kerisi nabë ham in he natu alam yohvu lo, og saga tato bë he alam nimin paya nebë ham alam-yu-ngwë. Nebë saga, om mað saga nër bë Kerisi vongin bë hil sepa doð ngaa nipaya? Ma rot! ¹⁸ Om nabë seðerin sa nah vu Horek sën sa hevu ya lo, og mað seyoh paya geseyom. ¹⁹ In Horek nër sa bë sëk nadiik bemalað nama, om sën gwëbeng sa su rëk ðebë nengað vu Horek gökin rë. Gað sëk malað sepa Anutu mu mesa ðevong noh vu kwa. In yik sënë vong bë sediik rað kelepeko* ving Kerisi, ²⁰ rëk ma gesa nahen nado vesag. Rëk mu yik su nebë sën sengo nado vesag rë. Gað yik Kerisi sënë nedo vesa loð sayoð lob gwëbeng

sa nado vesag, in sayog neya timu vu Anutu Nalu sen kwa pesivin sa bediik lox yah sa bog lo. ²¹ Sa su rex juuk Anutu yi semusen senere, gax nabere Moses-yi-horek yoh vu bere gevong behil natu mehnon yohvu, og Kerisi vasap yi bediik meris.

3

Paulus Tatekin Horek Los Sen Hil Ayod Na Timu Lo Degwa

¹ Ham alam Galata! Va vong ham-a? In he ner Yesu Kerisi tato vu ham geham rak ni bere diik rak kelepeko* in ham ggovek ya. Rex mehote mak tong ham kwamin ma va om sen ham su nesepa lox gagek anon re-ere? ² Sa bere dok tepex in gagek ti vu ham re. Mak ham nesepa lox Moses-yi-horek lom Anutu vong Anon Vabuung vu ham-a? Ma ham ngo Bengo Nivesa beham vong ving rex mem-a? ³ Ham kwamin ma rot, in Anon Vabuung neko ham yom, lox ham newerin ham yah vu ngaa sen ham nevong wirek lo! ⁴ Anutu vo semusen ngahiseke vu ham rex ham kwamin nevo bere ngaa meris-a? Bere ham kwamin bo nabere saga og ham nevasap yi ngaa betu ngaa meris yonon! ⁵ Ma mak Anutu vong Anon Vabuung yok vu ham benevong ngaa bop lox ham in ham nesepa lox Moses-yi-horek-a? Ma nevong vu ham in ham nevong ving gagek sen he ner rangah vu ham wirek lo? Gax ham nevong ving rak he gagek.

⁶ Ham kwamin bo Abraham re! Dekevu meneggep lox Anutu-yi-kapiya bere, "Ayo neya timu vu Anutu lob Anutu rak ni benere yi bere mehore yohvu." ⁷ Om ham jak ni nabere alam sen ayoy neya timu vu Anutu lo og Abraham yi mewis sir yonon. ⁸ Anutu rak ni wirek beneggep lox yi kapiya bere, alam-yu-ngwe rex ayoy na timu vu yi lob mem geko sir nah vu yi. Bengo Nivesa senere neggep lox yi kapiya vorot, lox gagek sen Anutu ner vu Abraham wirek lo nebere, "Sek gevong semusen vu alam-yu-ngwe pin degwa jak hong!" ⁹ Nebere saga om sen alam sen ayoy neya timu vu yi lo deneko semusen sen Abraham ko wirek in ayoy ya timu vu Anutu lo.

¹⁰ Rex mu alam sen kwaj nevo bere desepa dok Horek in demedo malaj-tumsen lo, og rex malaj nama, in gagek neggep lox Anutu-yi-kapiya bere, "Mehote sen nesepa lox Horek sen neggep lox kapiya-horek-yi rex su niweek menevong yoh vu gagek pin los dahis re lo, og rex mala nama." ¹¹ Lob mehote su yoh vu bere sepa dok Horek pin los dahis megevong yi natu mehore yohvu gep Anutu mala re. Gax gagek neggep lox Anutu-yi-kapiya bere, "Alam yohvu ayoy neya timu vu Anutu lom mem sen denedo malaj-tumsen degwata." ¹² Rex Horek su ner gagek rak alam sen ayoy neya timu vu Anutu lo re, gax ner bere, "Mehote sen nesepa lox Horek pin los dahis lo rex medo mala-tumsen degwata." ¹³ Rex hil su ayoy vu bere sepa dok Horek pin los dahis re, om Horek ner bere hil rex malad nama na verok yi. Rex mu rex nama, in Kerisi du hil gagek-nyevewen-yi saga rak yah yi. Nebere saga, in dekevu wirek meneggep lox Anutu-yi-kapiya nebere, "Anutu nele mehnon sen dereko rak kele lo paya." ¹⁴ Lom Anutu nevong nebere saga in bere Kerisi gevong begagek semusen sen nenere vu Abraham wirek lo anon jak. Gagek semusen senere nebere rex geko alam-yu-ngwe nah vu yi geving. Genevong in bere Anon Vabuung nam medo geving hil jak sen hil ayoy neya timu vu Kerisi.

Anutu Yi Horek Su Yoh Vu Bere Dahun Yi Gagek Semusen Sen Joo Vu Abraham Wirek Lo Na Re

¹⁵ Arig lo, sa bere nanere gagek ti metahu jak ngaa sen hil mehnon nehevong vu dob lo re. Bere mehote najoo gagek venuh nabere nadiik lox mem debo yi kupek gelek nalu lo losho yi alam, lob kevu megep balam degelere, og mehore ngwe su yoh vu bere jesoo gagek vewen na, ma kevu yi gagek dus ngwe megelu dok na geving re. ¹⁶ Lob gagek sen Anutu ner wirek lo, og ner rak Abraham bere, "luho yi mewis". Su dekevu bere "losho yi mewis" re. Bere nabere saga og denanere jak alam ngahi, gax yik dekevu rak mehore timu bere, "luho yi mewis", lob senere valek Kerisi. ¹⁷ Om gagek sen sa bere nanere lo nebere: Anutu joo gagek ving Abraham ggovek ya nebere saga beneggep, lox mem ngebek 430 maya lob mem Anutu vong Horek vu Moses. Rex Horek senere yo nahen neverup tamusen rot, om su yoh vu bere kevoh gagek muginsen sen Anutu joo vorot lo na benatu gagek meris re. ¹⁸ Gax nabere hil nanere nabere alam sen su denesepa lox Horek re lo su deyoh vu bere degek Anutu yi gagek semusen

sënë rë, og hil kevoh gägek semusën sën Anutu joo ving Abraham muğinsën lo ya betu gägek meris. ¹⁹ Nebë saga, om maḵ nevonḡ Horek yam ving in va? Nevonḡ yam in bë nanër nḡaa nipaya tato vu hil bena berup doḵ buk sën Abraham yi mewis ti berup lo. Yi mewis ti sën Anutu nenër gägek semusën raḵ yi lo. Lob angër denenër Horek saga vu Moses in bë geḵo nam vu hil ḵenud lo. ²⁰ Rëḵ mu wirek og Anutu nevonḡ gägek semusën saga niröp vu Abraham, gangër los mehönön su deloḵ vu yi medenër rë.

Horek Yi Huk Bë Geḵo Hil Nam Vu Kerisi

²¹ Om Horek maḵ neggërin Anutu yi gägek semusën benetu nḡaa meris-a? Gaḵ ma! Bë Horek ti neggëp beyoh vu bë gevong behil medo malad-tumsën og nivesa. Yiḵ rëḵ gevong behil natu mehönön yohvu. ²² Rëḵ ma, geti su nebë saga rë. Anutu-yi-ḵapiya tateḵin bë hil pin nehevong nḡaa nipaya meneggëp vu hil, om aggata timu neggëp. Bë hil ayod na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rëḵ gevong yi gägek semusën saga vu hil banon jaḵ. ²³ Wirek sën gägek vongvingsën-yi yö nahën lo, og Horek tu ala bedëginengin hil. Rot beya verup loḵ buk sën Kerisi tateḵin aggata vongvingsën-yi rangah vu hil lo. ²⁴ Horek tu ala menëgin hil in bë geli hil na vu Kerisi, in hil ayod na timu vu yi lob mëm Anutu nanër hil nabë hil alam yohvu. ²⁵ Loḵ mëm gwëbeng hil ayod neya timu vu yi, lom mëm Horek su nedëginengin hil ggökin yah rë.

Sën Hil Ayod Neya Timu Vu Kerisi Lo Vong Behil Atu Anutu Nalu

²⁶ Yönon, ham pin tu Anutu nalu in ham ayomin neya timu vu Kerisi. ²⁷ Log ham pin sën neripek bël raḵ Kerisi arë lo, ham tu Kerisi-yi-alam beham los nevonḡ nḡaa neggëp ti. ²⁸ Beham su rëḵ basuh ham gökin nah nabë ham alam Yuda ma ham alam-yu-ngwë rë. Geham su rëḵ basuh ham nah nabë ham vahi og hur meris geham vahi og ala rë. Geham su rëḵ basuh ham menanër ham nabë, “Heḵ maluh gehameḵ avëh!” rë. Gaḵ ham pin netu alam degwa timu beham los Kerisi Yesu nedo revuh ti. ²⁹ Ham tu Kerisi-yi-alam om mëm ham tu Abraham yi mewis ving nebë saga, om ham rëḵ natöḵ vu semusën pin sën Anutu baḡo raḵ Abraham wirek lo geving.

4

Kerisi Yi Hur Hil Om Rëḵ Gevonḡ Behil Natu Anutu Nalu

¹ Bë mehöti nanër borot nabë nalu rëḵ doḵ nah ben megeḵo yi nḡaa pin natu yi nḡaa, rëḵ mu nalu yö nahën mahen, og yiḵ su anon raḵ beḵo pevis rë. Gaḵ yö nahën nedo nebë hur ti. ² Log ama lo mewa lo getatovaha bedeneḡin yi rot beya neverup loḵ buk sën ama ggooin raḵ lo. ³ Log hil nebë saga. Hil nahën nado nebë hurmahen gehil su arig rë, lob nḡaahur sën denëgin dob agi denedëginengin hil. ⁴ Rëḵ mu buk sën Anutu tung lo verup ggovek ya, lob vong Nalu yam bavëh ti ḵo yi. Lob dahun yi gesepa loḵ Horek, ⁵ in bë doḵ vu hil mehönön sën Horek deḡinengin hil lo begeḵo hil nah natu Anutu nalu.

⁶ Lob ham tu Anutu nalu ggovek, om sën nevonḡ Nalu yi Anon Vabuung yam menedo loḵ hil ayod, benevonḡ behil netahi bë, “Aba! nebë Amaḡ!” ⁷ Om su hong hur meris meḡenevonḡ huk vu ala ngwë rë, gaḵ ḡetu Anutu nalu. Ḡetu Anutu nalu om nër bë yi nḡaa pin tu hong nḡaa.

Paulus Kwa Ya Nḡahi In Alam Galata

⁸ Wirek ham duḡin Anutu, lob ham tu anutu-kuungsën hir hur bedeneḡin ham, rëḵ mu anutu-kuungsën saga su sir anutu soḡek rë.

⁹ Loḵ mëm gwëbeng sënë ham neraḵ Anutu ni ggovek ya-E mu maḵ sa nanër nabë Anutu neraḵ ham nimin-loḵ ham bë gwërin ham nah vu nḡaahur meris nebë saga benatu hir hur gökin in va? Su deyoh vu bë degevonḡ nḡaa nivesa ti vu ham rë, gesu deyoh vu bë dedoḵ vu ham rë. ¹⁰ Ham nahën nesepa loḵ menëḵo hir buk los hir kwev mewis gesoda böp böp los ta mewis raḵ. ¹¹ Wöp-o! Sa vasap sa mesa nehevong huk rot in ham rëḵ ma gesa huk anon ma!

¹²⁻¹³ Arig lo! Ham sepa doḵ sa vahaḡ nabë sën sa nesepa loḵ ham vahamin wirek lo. Sa niḡ raḵ wirek rëḵ ham su nevonḡ paya vu sa rë. Gaḵ niraḵsën jom sa ahon besa nado

ham nyëg, lom senër Bengö Nivesa vu ham nyëdahis. ¹⁴ Niraksën saga vong huk böp vu ham, rëk ham su nimin nelëlin sa ma ham ruu demimin vu sa rë. Gaḅ ham ɔo sa raḅ nebë Anutu yi angër ti, ma nebë Kerisi Yesu yö yök vu ham. ¹⁵ Lob ham kwamin vesa rot in sa, rëk gwëbeng og maḅ nebë va? Yönon! Seraḅ ni bë wirek og ham kwamin paya in sa rot beham vongin bë selupek malamin ḡahis vër mebo vu sa!

¹⁶ Loḅ nebë va? Ham nelë sa paya gwëbeng in senër ḡaḡek anon rangah vu ham ma va? ¹⁷ Loog seraḅ alam saga nij vorot bë deneḅo ham raḅ, rëk mu sir alam nij paya. Denevongin bë hil basuh hil gemëm ham nimin dëlin sa geham napiik vu sir mu pangësën. ¹⁸ Sa su newaḡ neraḅ in ham rë! Gaḅ nabë sa su medo geving ham rë galam vahi kwaj bo nabë dedoḅ vu ham yönon, og sagaḅ nivesa. ¹⁹ Rëk naluḡ lo! Sayoḡ niḅerus rot nebë sën ata vimeng in nalu beni nesang lo, in bë ham natu Yesu yi alam gökin nah. ²⁰ Sa hevongin bë sa medo geving ham loḅ mëm seyoh vu bë nanër ḡaḡek niröp vu ham. Rëk mu ma gesa kwaḡ neya nḡahi bë sa ḡevong nabë va!

ḡaḡek Peggirinsën Raḅ Hagar Lu Sara

²¹ Ham bë ḡurek nah Moses-yi-horek babu beham sepa dok-a? Om ham gwengö ḡaḡek sën Horek nër agi rë! ²² Neggëp loḅ Horek nebë Abraham nalu luu. Luho yi hur avëh ti deḅo ngwë, geluho venë soḡek yö deḅo ngwë. Venë soḡek sënë og su hur avëh ti yi rë, gaḅ yö tu ala menegin yi. ²³ Lob nalu ngwë sën luho yi hur avëh deḅo lo, og deḅo nebë sën hil pin nehako nalud lo. Gaḅ ngwë sën luho venë soḡek deḅo lo, og luho deḅo sir, lob Anutu nevonḡ benalu loḅ in bë yi ḡaḡek sën nër vorot lo anon jaḅ.

²⁴ Lob ḡaḡek peggirinsën raḅ ḡaḡek sagi. Avëh luu sënë nebë ḡaḡek luu sën Anutu joo vu mehönon lo. Hagar nebë Horek muḡinsën sën Anutu vo vu alam Yuda ggëp Ḳedu Sinai wirek lo, beyi mewis lo detu Horek yi nḡaa meris. ²⁵ Ḳedu Sinai nedo dob Arabia sën Hagar yi mewis lo yö hir dob lo, lob sënë nebë Yerusalem sën nedo dob agi. Lob Yerusalem sën nedo dob agi, losho yi mewis lo detu nḡaa-dob-yi yi nḡaa meris bedegingengin sir pin. ²⁶ Rëk mu Yerusalem ngwë sën nedo vavunë lo, og saga nebë Abraham venë soḡek, gengaa ti su tu ala medegingengin yi rë. Lob avëh saga vong bë hil pin atad. ²⁷ In dekevu meneggëp loḅ Anutu-yi-ḅapiya nebë:

“Hong avëh sën ḡenare newam meris

gesu ḡeḅo nalum ti rë lo,

kwam vesa rot!

Hong sën su genevimengin nalum ti rë lo.

Ayem jaḅ meḡenanër rangah nabë ahëm nivesa rot!

In avëh sën regga ni nelëlin yi lo yi mewis rëk nḡahij seḅë rot kesuu avëh sën nedo ving regga lo hen.”

²⁸ Log arig lo! Ham nebë Isaak. Ham nebë hurmahen sën Anutu vong yam in bë ḡaḡek semusën sën nër vorot lo anon jaḅ lo. ²⁹ Rëk hurmahen sën ata ɔo yi nebë hil atad deneḅo hil pin lo nelë hurmahen ngwë sën degwa vu Anon Vabuung lo paya wirek besis begö vu yi, lom yik gwëbeng nebë saga ving. ³⁰ Rëk mu dekevu Sara yi ḡaḡek meneggëp loḅ Anutu-yi-ḅapiya bë, “Gwetii hong hur avëh luho nalu dena in hur avëh nalu su rëk doḅ nah böm geving sa naluḡ rë, gaḅ rëk nama!” ³¹ Om arig lo, hil su nebë hur avëh nalu hil rë, gaḅ hil nebë venë soḡek nalu hil.

5

Hil Sën Kerisi ɔo Hil Vër In Nḡaa Nipaya Lo Hil Su Malad Anonin Nḡaa Nipaya Gökin

¹ Kerisi ɔo hil vër in nḡaa sën deḡingengin hil lo in bë hil su aḡurek nah nḡaa ti babu meḡengin hil nah gökin. Om ham bare niwëëk geham su ḡurek Horek babu medegingengin ham. ² Ham nḡo! Sa Paulus sa bë nanër vu ham nabë: Nabë degerah* ham navimin, og Kerisi su rëk doḅ vu ham rë, gaḅ rëk nama!

³ Lob sa bë nanër ḡaḡek sënë vu ham gökin nah rë nabë: Bë ham gwerah* navimin, og ham rëk sepa doḅ Horek meḡevong noh vu pin geving. Rëk nabë ham kweyëh horek

timu og ham rëk malamin nama. ⁴ Nabë ham kwamin bo nabë ham sepa doḵ Horek in gevonḡ meham natu mehönon yohvu, og ham kwehe ham vër in Kerisi-yi-alam. Om Anutu su rëk nanër ham nabë ham alam yohvu rë, gaḵ rëk nama. ⁵ Rëk Anon Vabuung neloḵ vu hil behil nid wëëk menavo kwad in buk sën Anutu nanër hil nabë hil mehönon yohvu jaḵ sën hil ayod neya timu vu Kerisi lo. ⁶ In hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, nabë hil herah* navid ma hil su herah* navid rë, og sagaḵ nḡaa meris besu neloḵ vu hil rë. Gaḵ nḡaa anon soḡek nebë hil ayod neya timu vu yi, bahëd neving yi losho alam vahi pin sën ayoj neya timu vu yi lo. ⁷ Wirek ham nesepa loḵ yi nivesa, loḵ maḵ re ggërin ham om sën gwëbeng ham su nesepa loḵ ḡaḡek anon rë-ë? ⁸ Anutu sën ggooïn ham raḵ lo su ggërin ham yah nebë saga rë! ⁹ Nḡaa nipaya yiḵ nebë yiist*. Ḡaḡek nipaya mahen teka neloḵ ya ham ti ti ayomin, lob denenër yoh vu ham pin lob nevonḡ beham pin nimin paya neraḵ. ¹⁰ Rëk Mehöböp vo niwëëk vu sa besa kwaḡ nevo bë ham rëk gwevuu ḡaḡek nipaya saga na, gemëm hil sepa doḵ kwa timu. Rëk mu alam sën denevonḡ ḡaḡek nipaya neverup loḵ ham lo, nabë sir los arëj ma alam meris, og hir nḡaa nipaya sënë neggëp vu sir berëḵ degeḵo nyëvewen doḵ nah.

¹¹ Lob arig lo, alam sagi ahëj sengën vu sa, in senër bë Yesu diiḵ raḵ ḵelepeḵo* in bë geḵo hil nah vu Anutu. Gaḵ bë sa nanër nabë hil ḡerah* navid in bë hil anah vu Anutu, og su rëk ahëj sengën vu sa rë, gesu rëk dedeḡinengin nḡaa maggin jaḵ sa rë. ¹² Ham nanër vu alam sën denevonḡ ḡaḡek nebë agi neverup loḵ ham lo nabë sahëḡ neving bë degerah paya gedeketöv navij na!

¹³ Lob arig lo, Anutu ggooïn ham raḵ in bë geḵo ham vër in nḡaa sën deḡinengin ham lo. Rëk mu ham gweḡin ham nivesa geham su kwamin bo nabë neḵo ham vër in Horek, om mëm ham gwevonḡ nḡaa sën ham malamin anonin lo jeggïn jeggïn noh vu kwamin. Gaḵ mu ham ahëmin geving ham beham nḡo dahun ham. Ham su kwamin bo nyëvewen rë, gaḵ ham doḵ vu ham nyëmasën. ¹⁴ In hil nasupin Horek pin loḵ yah ḡaḡek timu sënë nebë: Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën nḡo ahëm neving hong! ¹⁵ Ham gweḡin ham nivesa. Gaḵ nabë ham medo nanër ham menakwër yalek doḵ ham ayomin, og ham rëk basap ham beham kwetëḵin ham genyëḡ ḡëp meris.

Anon Vabuung Yi Nḡaa Los Hil Nḡaa Muḡeng

¹⁶ Om sa nanër vu ham nabë: Nabë ham sepa doḵ Anon Vabuung megeḡin ham, og ham su rëk malamin anonin nḡaa nipaya meham gwevonḡ rë. ¹⁷ In hil nemalad anonin nḡaa sën Anon Vabuung nelë bë su yoh vu rë lo, log Anon Vabuung ahë neving bë hil ḡevonḡ nḡaa nivesa sën hil ayod ninelëlin lo. Luho medo denesis begö vu sir, om ham su yoh vu bë rëḵ gwevonḡ nḡaa nivesa sën ham kwamin nevo lo banon jaḵ rë. ¹⁸ Rëḵ mu nabë ham nesepa loḵ Anon Vabuung, og Horek su neḡin ham rë.

¹⁹ Lob nḡaa sën hil nemalad anonin lo nebë sënë: Hil nehevonḡ baggëb, gehil nehevonḡ nḡaa sën su yoh vu rë lo, gehil kwad nevo nḡaa jeggïn jeggïn raḵ nḡaa sën alam denevun sir in lo. ²⁰ Hil kwad neya vu nḡaa vahi kesuu Anutu, hil nehevonḡ parahek los ḵatoonḡ. Hil nevasuh hil menasis begö vu hil vewen vewen, hil nanër hil, hil ayod nesis yi, hil ahëd sengën menehevonḡ paanḡ. Hil nevengwëḡ raḵ nḡaa nipaya vunsën in bë ḡaḵo hil jaḵ, hil nemehoo hil, hil nevasuh hil. ²¹ Hil nehalë mehö ngwë paya in nḡaa nivesa töḵ vu sir, hil nanum bël mengëës meneḵeyevin, hil nehevonḡ nos böp los nanum benehevonḡ raro nipaya genḡaa jeggïn jeggïn, log hil nehevonḡ nḡaa nipaya aggagga pin nebë saga ving. Lob sa bë nanër vu ham gökin nabë sën senër vu ham wirek lo nabë: Alam sën denevonḡ nḡaa nebë aga, og su rëḵ dedoḵ na Anutu-yi-nyëḡ bedemedo geving yi rë. ²² Rëḵ mu Anon Vabuung tahu hil loḵ nḡaa nebë sënë: Hil ahëd geving hil, hil medo los kwad vesa, hil ayod ḡëp revuh, hil su abo doḵ nipaya nyëvewen, hil kwad bo mehö ngwë madok vu sir, hil napiiḵ vu nḡaa nivesa, hil ḡevonḡ niröp noh vu sën hil nanër lo. ²³ Hil malad yes, hil najom hil ahon in nḡaa nipaya. Gaḵ horek ti su neggëp in bë nanërin nḡaa nebë sënë rë.

²⁴ Lob mehönon sën detu Kerisi-yi-alam lo, og desis nḡaa sën malaj anonin lo los nḡaa nipaya sën ayoj nevu nevu in lo raḵ ya ḵelepeḵo* in bë nama na. ²⁵ Anon Vabuung nevo

niwëek vu hil, lob hil ayoh vu bë sepa dok ngaa nivesa, om hil agurek babu mesepa dok vaha jak buk pin. ²⁶ Hil su sepa dok ngaa sën geço hil arëd jak lo, gehil su gevong bemehö ngwë ahë sengën jak, gehil su galë mehö ngwë sën alam vahi denëko sir rak lo paya.

6

Hil Adok Vu Hil Arid Lo Sën Denetök Rak Maggin Lo

¹ Arig lo! Bë ham ti gevong ngaa nipaya ti beham jak ni, og ham sën nesepa loḵ Anutu niwëek lo tato aggata niröp vu yi. Rëḵ mu ham gwevong nabë saga los malamin yes. Geham su gweko ham jak, gaḵ ham gwegin ham, in ngaa nipaya rëḵ pelëpin ham beham rëḵ bës geving. ² Ham dok vu ham vewen vewen beham kwerë maggin sën netök vu ham lo. Ham gwevong nabë saga in ham gwevong noh vu Kerisi yi horek. ³ In nabë mehö meris ti kwa bo yi nabë yik mehö-los-bengö ti, og mehö saga nekuung in yi. ⁴ Rëḵ mu alam pin yö deseggi hir huk medejak ni rë, loḵ mëm nabë nivesa og mëm kwaj vesa in, gaḵ su degeko sir jak in nabë dekesuu mehö ngwë. ⁵ In Mehöböp rëḵ seggi hil pin ti ti in hil ngo hil huk sën hil nehevong lo.

⁶ Log ham dok vu ham alam sën denenër Anutu yi gaḵek vu ham lo jak ngaa navij yi. ⁷ Ham su gwekuung in ham! In hil su ayoh vu bë tetuhin Anutu rë, gaḵ rëḵ gevong nyëvewen vu hil noh vu ngaa sën hil nehevong lo. ⁸ Bë mehöti sepa dok ngaa nipaya sën mala anonin lo, og rëḵ natök jak nyëvewen nipaya bemala nama. Gaḵ nabë sepa dok Anon Vabuung megevong ngaa nivesa, og rëḵ geço nyëvewen nivesa vu Anon Vabuung bemedo mala-tumsën degwata. ⁹ Om hil su nid tebö in ngaa nivesa. In nabë hil su sekëd nama in rë gehil gevong niwëek, og hil rëḵ gaḵo nyëvewen nivesa dok nah vu tamusën. ¹⁰ Om nabë aggata neggëp behil ayoh vu bë gevong ngaa nivesa vu mehö ngwë, og hil gevong. Hil adok vu mehönon pin nabë saga, rëḵ mu hil kwad bo hil arid lo sën ayoj neya timu vu Yesu lo namugin kesuu alam dahis.

Paulus Kwa Vesa In Sën Kerisi Diik Rak Kelepeko

¹¹ Log ham gwelë gaḵek dus ti sën agi nivesa! Yik sengo kevu rak nemaḡ niröp gesa kevu böpata! ¹² Alam sën denevongin bë ham gwerah* navimin lo denevong nebë saga in bë alam vahi degelë sir nivesa medegeko sir jak. Log denevong saga in bë denoh nenga in ngaa maggin sën netök vu alam sën denenër bë Kerisi diik rak kelepeko* in hil lo. ¹³ Yönon, denerah* navij, rëḵ mu su denesepa loḵ Horek pin rë gema. Gaḵ denevongin bë ham gwerah* navimin in bë yö denanër hir huk rangah medegeko sir jak in. ¹⁴ Rëḵ sa, og sa nehaḵo sa rak in ngaa timu sënë nebë: Hil Mehöböp Yesu Kerisi diik rak kelepeko*, lob vong bengaa dob yi su yoh vu bë najij sa gökin rë. Lob sa su rëḵ malaḡ anonin ngaa dob yi gökin nah rë. ¹⁵ In mehöti sën tu Yesu Kerisi yi alam rak lo, nabë rah* navi ma su rah* navi rë, og sagaḵ ngaa meris, gaḵ ngaa anon nebë mehö saga tu mewis rak. ¹⁶ Lob alam pin sën kwaj nevo gaḵek agi bedenesepa loḵ lo, og Anutu kwa gevongin sir begevong bayoj gëp revuh, in detu alam Israel rak.

¹⁷ Om mehöti su geço gaḵek saga jak gökin nah. Alam denevong rii rak sa in Yesu yi hur sa, bebeḡo niben neggëp loḵ sa navig vorot beyik ggovek saga.

¹⁸ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi gevong semusën vu ham anomin. Yönon.

Ḳapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa raḵ in bë sa natu Kerisi yi sinarë. Sa ḵevu ḵapiya sënë yök vu Anutu-yi-alam ham sën ham ayomin neya timu vu Kerisi menepiik vu lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonḡ semusën vu ham beham ayomin gëp revuh.

Anutu Vo Semusën Pin Vu Hil Raḵ Kerisi

³ Hil ḡaḵo hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu arë jaḵ in vonḡ Kerisi yam, lom ḵo yaḡek yi semusën nivesa vesa pin sën neloḵ vu hil anod lo yam vu hil. ⁴ Yönon, yö ggooin hil raḵ wirek gesën su tung yaḡek los dob rë geyö nahën lo. Ahë neving hil beggooin hil raḵ betato hil bë hil natu Yesu yi alam gehil natu mehönon nid röpsën, gesu gelë nabë nḡaa nipaya gëp vu hil. ⁵ Geyö kwa vo wirek ving bë rëḵ semu hil nabë sënë, lom nër vorot bë Yesu Kerisi rëḵ geḵo hil nah vu yi lom mëm nanër hil nabë nalu hil. ⁶ Hil su nehevonḡ nḡaa nivesa ti in bë mëm gevonḡ nabë saga doḵ nah vu hil rë, ḡaḵ ahë neving Nalu Yesu om sën nevonḡ vu hil nyëmasën, om hil ḡaḵo arë jaḵ na vavunë rot.

⁷ Log Nalu sagi keseh niḵök ya in bë kevoḵ hil nḡaa nipaya na gesu gëp vu hil, log mëm geḵo hil nah vu Anutu. ⁸ Lob nevonḡ yi semusën sënë böpata rot vu hil gesu neggulin rë. Genevo kwa los netateḵin ḡaḡek degwa vu hil ving. ⁹ Tateḵin ḡaḡek sën kwa nevo wirek beyö neggëp vunsën vu yi lo vu hil. ¹⁰ Nebë, buk govek na rë, loḵ mëm Kerisi natu ala bengupin nḡaa pin jevuh ti bedegevek babu. Nḡaa pin vu yaḡek genḡaa pin vu dob.

¹¹ Lob Anutu nevonḡ nḡaa pin banon neraḵ neyoh vu yö kwa, om kwa vo wirek benër vorot bë Kerisi rëḵ geḵo hil nom behil natu yi alam. ¹² Ggooin he alam Yuda raḵ wirek loḵ sën Nalu yö nahën gesu yam dob rë lo, in bë he kwamin bo Kerisi megeḡin yi. Lob saga neḵo Anutu arë raḵ benetato niwëëḵ ranḡah vu mehönon. ¹³ Loḵ mëm gwëbeng sënë ham alam-yu-ngwë nenḡo ḡaḡek anon ving beham hurek babu. ḡaḡek anon sënë nebë Bengö Nivesa sën tateḵin vu ham nebë Anutu ro aggata in bë geḵo ham nah vu yi lo. Ham vonḡ ving ggovek, loḵ mëm Anutu vonḡ Anon Vabuung yam beloḵ ya nedo ham ayomin yoh vu sën nër vorot lo, in bë tato nabë yi alam ham. ¹⁴ Lob Anon Vabuung saga netato ranḡah bë Anutu baḡo hil tu yi alam ggovek ya. Geyö rëḵ medo tato nabë sënë in geḵo Anutu arë los niwëëḵ jaḵ. Rot bena berup doḵ buk sën anon jaḵ bAnutu geḵo hil nah medo geving yi lo.

Paulus Jom Raḵ Bë Anutu Bo Kwa Vu Alam Epesus

¹⁵ Nebë saga lom sa hanḡo bë ham ayomin neya timu vu Mehöböp Yesu geham ahëmin neving yi alam. ¹⁶ Lom sa ahëḡ nivesa rot vu Anutu in ham buk geranḡah, mesa medo najom raḵ in ham gesa su nehevuu rë. ¹⁷ Sa medo najom raḵ nebë hil Mehöböp Yesu Kerisi yi Anutu sën Ama los niwëëḵ lo gevonḡ beham natu alam los kwamin beham jaḵ ḡaḡek los degwa ni beham jaḵ Kerisi ni nivesa.

¹⁸ Lob sa najom raḵ ving bë gevonḡ beyi ḡaḡek gëp ranḡah vu ham beham jaḵ ni, gemëm ham jaḵ ni geving nabë ham nevo kwamin in yi menedo. In ggooin ham raḵ in bë ham natu yi alam bemedo geving yi gëp yaḡek. Log vonḡin bë gevonḡ yi nḡaa nivesa los arë arë nḡahiseḵë rot vu ham. ¹⁹ Log sa bë ham jaḵ ni nabë Anutu niwëëḵ böpata rot kesuu nḡaa vahi pin, log nevonḡ niwëëḵ saga vu hil ving behil ayod neya timu vu yi. Nebë sën vonḡ nḡaa niwëëḵ böpata ²⁰ sën ḵo Kerisi vër in alam-diiksën bevesa loḵ yah, betunḡ yi ya nedo nema vesa ggëp yaḡek lo. ²¹ Lob tu ala mekesuu alam böp los ggev genḡaa los arëj, genḡaa niwëëḵ pin sën denedo yaḡek babu lo. Yönon, kesuu nḡaa pin sën arëj neggëp vu dob agi, gesën arëj rëḵ berup gëp Buk-tamusën lo. ²² Log Anutu tung nḡaa pin loḵ ya nema ggovek ya bevonḡ tu Kerisi-yi-alam pin hir yuseḵë in nḡaa pin ala yi. ²³ Lom vonḡ bë Kerisi-yi-alam pin detu Kerisi navi, lob Kerisi sën nedo loḵ nḡaa pin vu yaḡek los dob lo nedo loḵ yi alam pin ti ti ving benero sir yoh vu kwa.

2

Hil Bë Rëk Malad Nama Rëk Kerisi Luḵ Yam In Hil

¹ Lob wirek ham bë rëk malamin nama na verök yi in ham nekweyëh gägek los nevonḡ ngaa nipaya. ² In ham nesepa loḵ aggata-dob-yi. Ham nevonḡ ngaa nipaya geham nengamin yes vu memö nipaya hir ala Satan sën tu ala menegin ngaa pin sën neggëp yägek babu los dob lo. Gememö sënë yö nahën nevonḡ huk loḵ alam sën su nengaj yes vu Anutu rë lo ayoj. ³ Wirek og hil naha raḵ sir gehil medo nesepa loḵ ngaa sën hil ahëd neving lo menehevong. Hil ngo nesepa loḵ ngaa los ayo nevu nevu sën hil kwad nevo los hil malad anonin lo, gehil su kwad nelah loḵ rë. Lob Anutu ahë sengën vu hil rot wirek bevongin bë kevoh hil na. Nebë sën nahën ahë sengën vu alam vahi bevongin kevoh sir na agi, in nahën denesepa loḵ ngaa nebë sagi. ⁴ Rëk mu Anutu mehö kwa vonginsën degwa lob kwa pesivin hil pangсэн rot. ⁵ In hil ngaa nipaya tato bë hil rëk malad nama, rëk ma gAnutu vong behil atu mewis nebë sën vong beKerisi vesa loḵ yah bekedo raḵ yah vu bedub lo. Ko hil yah vu yi nyëmasën, gaḵ su vong loḵ yah hil ngaa nivesa ti rë. ⁶ Hil atu Yesu-yi-alam lom Anutu ko hil raḵ ving yi benër vorot bë hil rëk medo doḵ ti gëp yägek. ⁷ Nevonḡ nebë saga in bë alam degelë degwata los degwata vu Buk-tamusën nabë Anutu mehö semusën degwa yönon rot, in nevonḡ ngaa nivesa saga vu hil degwa raḵ Kerisi Yesu. ⁸ Ham su yoh vu bë gwevong ngaa ti doḵ nah in gweko ham vër in ham nipaya nyëvewen rë. Gaḵ mu Anutu semu ham raḵ sën ham ayomin neya timu vu Yesu lo, bevong ham vër nyëmasën. ⁹ Degwa su neggëp vu ngaa nivesa sën ham nevonḡ lo in bë ham rëk gweko arëmin jaḵ rë. ¹⁰ In Anutu nesemu hil yoh vu yö kwa. Nevonḡ behil atu Kerisi-yi-alam in bë hil gevong huk nivesa vesa sën kwa vo wirek benër vorot bë hil gevong lo.

Kerisi Supin Alam Yu Luu Detu Yu Timu

¹¹ Om ham su kwamin birek in sënë: Wirek ham navimin tato ham nebë ham alam-yu-ngwë. Log alam sën denerah* navij lo denenër ham bë 'alam sën su denerah* navij rë' lo. ¹² Og vu buk saga ham su nevo kwamin in Kerisi rë, gaḵ alam Israel denelë bë ham alam-yu-ngwë, log gägek sën Anutu joo raḵ sir lo, og su joo raḵ ham ving rë. Log ham su nevo kwamin in ngaa nivesa ti menegin nebë alam Israel rë, gAnutu soḡek su nedo ving ham in bë doḵ vu ham rë. ¹³ Rëk mu mëm gwëbeng sënë og ham sën nedo adingnë wirek lo yam dus vu he Israel, in Kerisi keseh niḵök in ham. ¹⁴ In netu hil mehö-mamer-yi in bë hil medo jevuh ti, lob supin he alam Yuda ving ham alam-yu-ngwë yam. Log kevoh katum sën neruu hil lo ya gesupin hil behil atu alam degwa timu. ¹⁵ In degwa nebë vasap navi bediḵ mekevoh gägek sën nevonḡ behil nehalë hil paya lo ya. Gägek sën kevoh ya-ë, og yik Horek sën nedeginengin gägek ngahiseḵë raḵ he menenërin ngaa vahi vu he ving lo. Log nevonḡ nebë sagi in bë he Yuda geham alam-yu-ngwë behil natu yö yi alam mewis degwa timu bemedo jevuh ti. ¹⁶ Yönon, diḵ raḵ kelepeko* in bë gevong behil natu anon timu beḡägek sën neggëp vu hil lo nadiḵ na, loḵ mëm geḵo hil pin doḵ ti nah vu Anutu. ¹⁷ Om sën ko Bengö Nivesa mamer-yi beyam nër. Vong mamer vu ham sën nedo adingnë lo, gevu he sën nado dus lo ving. ¹⁸ Yönon, Yesu vong behil yu luu ayam loḵ ti vu Ama, gevong Anon Vabuung yam tateḵin aggata vu hil.

Hil Sën Kerisi-yi-alam Lo Og Hil Atu Anutu Yi Dub Soḡek

¹⁹ Nebë saga om gwëbeng sënë ham su nebë alam-yu-ngwë los alam nenga nenga rë. Gaḵ ham tu Kerisi-yi-alam geyi nyëḡ tu ham nyëḡ, geham nebë alam sën denedo loḵ Anutu yi begganḡ ving yi. ²⁰ Log ham nebë begganḡ sën Anutu lev, gemudeng sën ham nare raḵ nebë alam sinarë nyëdahis losho alam-denenër-gägek-rangahsën. GeYesu tu degwaseḵë nebë ḡelöng niwëëk sën begganḡ nyëḵetu yi. ²¹ Lob ḡadu begganḡ seḵë pin ahon bebbegganḡ anon pin köpek, lob begganḡ saga tu dub vabuung yönon betu Mehöböp yi ngaa. ²² Log Kerisi-yi-alam ham, lob ham nebë begganḡ seḵë sën delev begganḡ raḵ beham tu Anutu yi dub in Anon Vabuung doḵ medo.

3

Paulus Yi Huk Bë Nanër Bengö Nivesa Vu Alam-yu-ngwë

¹ Nebë saga, om sën sa Paulus seya nado karabus in sën senër Yesu Kerisi rangah vu ham alam-yu-ngwë lo. ² Maḵ ham ngo ggovek bë Anutu vo gaḡek semusën sën vongin bë nanër vu ham lo vu sa in bë sa gaḡo nöḵ vu ham. ³ Log yik tato gaḡek sën neggëp vunsën wirek lo rangah vu sa, yoh vu gaḡek dus sën sa kevu yök vu ham wirek lo. ⁴ Om nabë ham natevin, og ham yoh vu bë jaḵ ni nabë serak Kerisi yi gaḡek sën neggëp vunsën wirek lo ni. ⁵ Anutu su tateḵin gaḡek sënë vu alam sën denedo dob wirek lo ti berak ni rë. Gaḵ gwëbeng og Anon Vabuung tateḵin vu Anutu yi sinarë los yi alam-denenër-gaḡek-rangahsën mederaḵ ni. ⁶ Log gaḡek sënë nër bë Yesu Kerisi vong Bengö Nivesa yam in bë ham alam-yu-ngwë doḵ nam geving he alam Yuda behil natu alam degwa timu. Lob gaḡek sën Anutu joo wirek bë gevong vu he lo, og vong vu ham ving.

⁷ Lob Anutu vong semusën vu sa nyëmasën rak yö yi niwëëḵ, gevong besetu yi hur in bë sa nanër Bengö Nivesa sënë rangah. ⁸ Gaḵ sa mehö niḡ paya gAnutu-yi-alam pin nijvesa kesuu sa. Rëḵ vong semusën anon saga loḵ yam sa nemaḡ nyëmasën, in bë sa nanër Kerisi yi ngaa anon nivesa sën nevang in bë doḵ vu alam-yu-ngwë lo rangah vu sir. ⁹ Log sa tateḵin vu mehönon pin nabë Anutu vong gaḡek sën neggëp kesii wirek lo töḵ yam rangah banon rak nebë sënë. In gaḡek sagi yö neggëp kesii loḵ Anutu ayo vu buk sën tung dob lo rot begwëbeng. ¹⁰ Neggëp kesii wirek in bë ngaahur hir ggev los ngaahur nij wëëḵ vu yaḡek babu degelë Kerisi-yi-alam gwëbeng sagi medejaḵ ni nabë Anutu mehö kwa böp kesuu sir pin. ¹¹ In yö kwa vo nyëdahis meneggëp loḵ ayo vorot bë hil Mehöböḵ Kerisi Yesu rëḵ gevong ngaa sënë banon jaḵ. ¹² Hil ayod neya timu vu Yesu om sën hil su nahöneng in Anutu mala rë, gaḵ hil naha rak yi los najom rak ya vu yi nebë sën hil atu yi alam niröp lo. ¹³ Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jaḵ gesekëmin nama in ngaa maggin sën nedëginengin sa lo rë. Gaḵ mu ham napisek in ngaa saga töḵ vu sa, in netök vu sa rak degwa sën sa nehaḵo Bengö Nivesa yök vu ham lo.

Paulus Vongin Bë Alam Epesus Dejaḵ Ni Nabë Kerisi Ahë Neving Sir

¹⁴ Om sën sa najom rak in ham pangsën geneketaḡ vu hil Mehöböḵ Yesu Kerisi Ama Anutu bë doḵ vu ham. ¹⁵ In alam yaḡek-yi los dob-yi pin degwaj yi. ¹⁶ Sa najom rak vu yi nebë: Ngaanon los niwëëḵ nivesa pin neggëp vu yi, om gevong Anon Vabuung nöḵ vu ham in bo gaḡu doḵ ham ayomin beham bare niwëëḵ. ¹⁷ Gesa najom rak nebë: Ham ayomin na timu vu Kerisi, lom mëm yö rëḵ medo doḵ ham ayomin. Lob ham jaḵ ni nabë Anutu ahë neving ham rot, bemëm ham bare niwëëḵ jaḵ degwa saga, nabë sën kele gëga neluḵ ya dob benare niwëëḵ. ¹⁸ Bemëm ham los Anutu-yi-alam pin rëḵ jaḵ ni nabë Anutu ahë neving hil pangsën rak buk pin kesuu ngaa vahi pin, gesu mala nenga in hil ma ni nelëlin hil rë. ¹⁹ Gesa najom rak bë ham jaḵ ni nabë Kerisi ahë neving hil rot kesuu ngaa pin sën hil mehönon narak ni lo. Om mëm Anutu rëḵ doḵ medo ham ayomin begevong beham nabë yi, gengaa nipaya ti su gëp vu ham. Gaḵ ham gwevong ngaa pin nabë sën Anutu nevang lo.

²⁰ Log hil gaḡo Anutu arë jaḵ, in yö yoh vu bë gevong ngaa böp böp vu hil kesuu ngaa pin sën hil ayoh vu bë ketaḡ in los kwad bo lo. Nevang ngaa nebë saga rak yö niwëëḵ sën nevang huk loḵ hil ayod lo. ²¹ Nebë saga om hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, og hil los Kerisi Yesu ngo medo gaḡo Anutu arë jaḵ noh vu buk pin degwata los degwata. Yönon.

4

Hil Sën Kerisi-Yi-Alam Hil Lo Atu Kerisi Anon

¹ Sa nado karabus in Mehöböḵ yi mehö sa. Om sa bë nanër vu ham nabë Anutu ggooin ham rak, om ham gwevong ngaa pin nivesa noh vu sën kwa nevo bë yi alam degevong lo. ² Ham su gweḵo ham jaḵ, gaḵ ham malamin yes beham nahubin ham, geham najom ham ahon geham su bo doḵ ngaa nipaya sën ham vahi denevang vu ham lo, gaḵ ham ahëmin geving ham. ³ Ham nimin wëëḵ in ham su basuh ham, gaḵ ham medo jevuh ti nabë sën

Anon Vabuung ahë neving bë ham gwevong lo. In nabë ham gwelë ham nivesa bemedo jevuh ti, og saga rëk naduu ham ahon beham natu degwa timu. ⁴ In yik hil atu anon timu, geyik Anon Vabuung timu nedo, log ham bo kwamin in sën Anutu ggooin ham rak lo. ⁵ Kë! Yik hil Mehöböp timu nedo, gehil nehevong ving ggëp ti, gehil naripek bël ggëp ti. ⁶ Log yik hil Anutu timu nedo. Hil pin Amad yi, genetu hil pin alad, genevong behil pin nehevong yi huk, genedo loḱ hil pin ayod. ⁷ Rëk Kerisi vo yi semusën ti ti ggelek hil pin, behil haḱo nyëmasën yoh vu yö kwa.

⁸ Yoh vu sën dekevu meneggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo nebë:

“Kesuu alam sën denesis begö vu yi lo

beduu sir ahon,

log mëm rak yah vavunë

bevo semusën ggelek mehönnon nyëmasën.”

⁹ Rëk gägek sën nër agi bë rak yah vavunë om saga maḱ tato bë luḱ yam dob sën neggëp gebinë agi muḱin. ¹⁰ Gaḱ mehö sën luḱ yam lo, yik mehö sën rak yah vavunë mekesuu yaḱek teb pin lo, lob rak yah vavunë in bë natu ala megeḱin nḱaa pin.

¹¹ Log vo semusën aggagga vu yi alam nebë sënë: Vahi denetu sinarë, gevahi denetu alam-denenër-gägek-rangahsën, gevahi denëḱo loḱ nyëḱ medenenër Bengö Nivesa vu alam dahis. Vahi denëḱin Kerisi-yi-alam gevahi denetu tatovaha. ¹² Nevong yi semusën ggelek nebë sënë in bë Anutu-yi-alam pin denatu anon timu medegevong yi huk mededoḱ vu sir, geKerisi-yi-alam nḱahijsekë jaḱ bedebare nijwëëk. ¹³ Rot behil pin gevong geving gägek gëp ti, gehil pin ajaḱ Anutu nalu ni, lob mëm hil natu mehönnon yohvu nabë Kerisi sën mehö yohvu geniröp los dahis lo. ¹⁴ Rëk mu hil su medo gevong ngöḱ ngöḱ nabë hurmahen. Bë hil gevong nabë saga, og mehönnon pin hir gägek sën kwaj nevo medenenër lo rëk geḱo hil nah menom nabë sën sang neḱo kele nema los ris. Mehönnon kuungsën rëk dekepë hil galam nijpaya los kwaj rëk detetuhin hil. ¹⁵ Rëk mu nabë hil ahëd geving hil bananër gägek anon mu, og hil rëk nabë Kerisi behil gevong nḱaa pin nabë sën nevong lo, geyö rëk natu yuseḱë begeḱin hil pin. ¹⁶ Saga nebë sën yuseḱë nesupin mehöti ni len ti ti pin in bë semu anon jaḱ. Gehil pin ti ti nebë telitek meneloḱ vu anon bevo niwëëk vu navi. Gelen ti ti nevong huk agga ti ti yoh vu sir. Gemëm ahëj neving sir mesir böp neraḱ loḱ ti medenare niwëëk medenetu anon timu.

Kerisi-yi-alam Desepa Doḱ Aggata Mewis

¹⁷ Ham tu Mehöböp yi alam om sa bë nanër niwëëk vu ham nabë ham su gwevong nḱaa jeggin jeggin nabë sën alam dahis denevong lo. In su denesepa loḱ nḱaa anon rë, gaḱ kwaj nevo nḱaa meris meris mu. ¹⁸ Alam saga og denedo loḱ malakenu, om sën su deyoh vu bë deseggi gägek medejaḱ degwa ni rë. Anutu vongin bë gevong medemedo malaj-tumsën rëḱ ma gedenedo adingnë, in ayoj ni tebö in yi gesu deneraḱ ni rë. ¹⁹ Alam dahis og su deyoh vu bë deseggi nḱaa nipaya los nḱaa nivesa medejaḱ ni rë, om sën deggërin sir yah bemedo mekwaj nevo nḱaa sën maluh los avëh denevun sir in lo mu pangsën. Log malaj anonin nḱaa nipaya pin bedeneya vu pangsën. ²⁰ Rëk Kerisi su nër bë ham gwevong nabë sënë rë. ²¹ Ma maḱ ham su nḱo Kerisi yi gägek anon sën he netahu ham loḱ lo rë? ²² Gägek sënë nebë ham naḱah nḱaa muḱengsën sën ham nevong wirek lo vër in ham, geham gwevu ham ayomin wirek-hen-yi na. In nḱaa muḱeng og nesepa loḱ nḱaa nipaya sën ham malamin anonin lo, genevong beham nimin paya neraḱ. ²³ Om ham ayomin mewis jaḱ geham kwamin bo nḱaa nivesa mu. ²⁴ Geham jöp gägek anon niröpsën-yi los vabuung doḱ nah ham, beham natu mewis jaḱ benimin nabë Anutu. ²⁵ Hil atu alam degwa timu om ham gwevu gägek lahsën vun los gägek kuungsën pin na, geham nanër gägek los anon mu vu ham. ²⁶ Bë ham ahëmin sengën og ham gwëgin ham nivesa in nḱaa nipaya rëḱ gëp vu ham, gaḱ ham ahëmin nakul beham gwero gägek pevis gehes mala su duk na. ²⁷ In nabë nama og ham rëḱ tateḱin aggata vu Memö Nipaya Satan berëḱ kepë ham. ²⁸ Log mehö sën neggodeḱ nḱaa lo, og su godeḱ nḱaa ti gökin nah. Gaḱ yö sero huk ti

megevonḡ jaḡ nema niröp in geḡo monë teka jaḡ medoḡ vu yi, gerëḡ doḡ vu mehö ngwë sën neraḡ vu in nḡaa lo geving.

²⁹ Log ham su nanër ḡaḡek jeggin jeggin berup ham avimin. Gaḡ ham bosek menanër ḡaḡek nivesa mu in doḡ vu alam sën denenḡo lo mesemu sir. ³⁰ Anutu yi Anon Vabuung loḡ ya nedo ham ayomin in bë tato namuḡin behil ajaḡ ni nabë Anutu rëḡ geḡo hil vër in nḡaa nipaya nyëvewen behil anah medo geving yi. Om ham su gwevonḡ bAnon Vabuung ayo maggin jaḡ. ³¹ Ham su gwelë mehö ngwë paya, geham su ahëmin sengën jaḡ, geham su gwevonḡ paanḡ, geham su nanër pelësën jaḡ mehö ngwë, geham su ahëmin nipaya vu mehö ngwë. ³² Gaḡ ham gwelë ham nivesa, geham doḡ vu ham. Log ham su kwamin bo nḡaa nipaya sën mehö ngwë denevonḡ vu ham lo. Gaḡ ham kwevoh na nabë sën Anutu kwa nevo Kerisi benekevoh ham nḡaa nipaya ya lo.

5

Hil Sepa Doḡ Nḡaa-Ranḡah-Yi

¹ Anutu ahë neving ham beham tu nalu lo, om ham sepa doḡ vaha begwevonḡ nḡaa noh vu sën Anutu nevonḡ lo. ² Log ham medo gwevonḡ nḡaa los ahëmin geving mehönön pin, nabë sën Kerisi ahë neving hil beloḡ yah hil bed lo. Lob saga rëḡ natu seriveng nabë seriveng reggu nivesa sën denevesi in reggu nivesa berup na vu Anutu lo.

³ Log baggëb los nḡaa ningöhek sën hil navun hil in lo, genḡaa nipaya sën ham ayomin nevu nevu in lo, og ham sën Kerisi-yi-alam ham lo, ham su bengwëḡ jaḡ, in sagaḡ su yoh vu rë. ⁴ Ham su nanër ḡaḡek nipaya paya berup avimin, geham su sevërin ḡaḡek kwamasën-yi, geham su nanër ḡaḡek jeggin jeggin sën su yoh vu rë lo genanöp in. In nḡaa nebë saga og su yoh vu bë ham gwevonḡ rë, gaḡ ham nanër ham kwamin vesa vu Anutu in nḡaa nivesa vesa pin sën nevonḡ vu ham lo. ⁵ In ham raḡ ni ggovek bë mehö sën neggodeḡ avëh avö, gemehö sën nevonḡ nḡaa ningöhek, gemehö sën ahë neving baggëb benevonḡ jeggin jeggin lo, sënë nebë nesepa loḡ nḡaa kuungsën wirek hen nebë jepö los nyëḡ ḡebus beḡo arëḡ raḡ, og alam nebë sënë su deyoh vu bë dedoḡ na Kerisi luho Anutu hir nyëḡ rë. ⁶ Ham su gwebë nengamin vu alam sën denevonḡin bë detetuhin ham beham gwevonḡ nḡaa nipaya lo. In Anutu ahë sengën vu alam sën denekeyëh aye medenevonḡ nḡaa jeggin jeggin nebë agi, log rëḡ bo nyëvewen vu sir geving. ⁷ Om ham los su gwebë doḡ ti. ⁸ In ham nedo loḡ malakenu wirek, rëḡ gwëbeng og Mehöböp nevonḡ beham nedo loḡ ranḡah, om ham gwevonḡ nḡaa pin nabë alam sën denedo loḡ ranḡah lo. ⁹ In alam sën denedo loḡ ranḡah lo, og denevonḡ nḡaa nivesa mu los nḡaa yohvu, gedenesepa loḡ ḡaḡek anon. ¹⁰ Ham seggi nḡaa pin bemalamin sepa nḡaa sën Mehöböp ahë neving lo. ¹¹ Ham noh nenga in nḡaa nipaya los nḡaa malakenu-yi in su neloḡ vu hil rë, gaḡ ham tato ranḡah vu alam nabë nḡaa nebë saga og nipaya. ¹² In nḡaa nipaya pin sën denevonḡ vunsën lo, og hil su bengwëḡ jaḡ, in hil nid nemum in. ¹³ Gaḡ nḡaa pin sën neggëp ranḡah lo, og alam pin denelë medeneraḡ ni, ¹⁴ in nḡaa pin sën ranḡah gelu raḡ lo, og neggëp ranḡah rot. Nebë ḡaḡek sën dekevu meneggëp lo nebë:

“Hong sën ḡenewëp lo! Kwedi!

Gwevuu diiksën na in

lob Kerisi gevonḡ benyëḡ geheng in hong
gegemedo doḡ ranḡah!”

¹⁵ Om ham gweḡin ham nivesa. Ham su gwevonḡ nḡaa jeggin jeggin nabë alam kwaj masën, gaḡ ham gwevonḡ nḡaa pin nabë alam los kwaj. ¹⁶ Ham su basap buk na meris rë, gaḡ ham nimin wëëḡ megwevonḡ huk jaḡ buk pin, in nḡaa nipaya neggëp loḡ buk sën hil nado agi. ¹⁷ Om ham su gwevonḡ nabë sën alam kwaj masën denevonḡ lo, gaḡ ham kwamin bo mejaḡ nḡaa sën Mehöböp ahë neving lo ni. ¹⁸ Geham su nanum mekweyevin, in saga nevasap ham beham rëḡ nimin paya jaḡ, gaḡ mu Anon Vabuung napup ham ayomin og mëm. ¹⁹ Ham medo gwevonḡ Anutu yi sengii los raro, gegwevonḡ tarot nivesa sën ḡadu ham kenumin, geham gwevonḡ raro doḡ ham ayomin los kwamin vesa vu Mehöböp. ²⁰ Geham nanër vu Anutu jaḡ buk nabë ham ahëmin nivesa vu yi in nḡaa pin

sën nevonğ benetök vu ham lo. Ham nanër nabë saga vu hil Amad Anutu jağ Mehöböp Yesu Kerisi arë.

Ğağek Rağ Maluh Los Venëj

²¹ Log ham su gweko ham jağ vu arimin, gağ ham dahun ham in lob saga geço Kerisi arë jağ. ²² Log ham avëh, ham ğurek reggamin babuj nabë sën ham nehurek Mehöböp babu lo. ²³ In ham reggamin tu ham alamin meneğin ham nebë sën Kerisi tu yi alam alaj meneço sir yah vu Anutu lo. ²⁴ Om avëh nengaj yes vu reggaj in nğaa pin nabë sën Kerisi-yi-alam pin nengaj yes vu Kerisi lo.

²⁵ Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin nabë sën Kerisi ahë neving yi alam pin bediik loğ yah bej ²⁶ in bë gevonğ benij röp los nij mewis jağ lo. Log neripek sir rağ bël los nevonğ yi ğağek vu sir, ²⁷ in bë denatu yi alam los nij veseek benijvesa jağ, gengaa ningöhek ma nğaa nipaya su gëp vu sir, log mëm rëğ gevonğ bedenatu yi nğaa vabuung gengaa nipaya nama na verök yi in sir. ²⁸ Om ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin nabë saga. Ham ahëmin geving ham venëmin nabë sën ham ngo ahëmin neving ham navimin lo, in mehöti sën ahë neving venë lo, og yö ahë neving yi. ²⁹ In mehöti su ni nelëlin yö navi rë, gağ yö nevet yi meneğin yi nivesa rot nebë sën Kerisi yö neğin yi alam lo. ³⁰ Kerisi neğin hil nivesa in hil nebë yi reggos los seğë gehil atu navi len ti ti. ³¹ Yoh vu sën Anutu yi ğağek nër lo bë, “Maluh rëğ gevu ama lu ata genapiik vu venë beluho denatu anon timu.”

³² Log ğağek vunsën sënë og degwa böpata ngwë neggëp. Yönön, nenër rağ Kerisi losho yi alam lo ving. ³³ Rëğ mu ham maluh pin, ham ti ti ngo ahëmin geving venëmin nabë sën ham ngo ahëmin neving ham lo. Log ham avëh, og ham ğurek reggamin babuj.

6

Ğağek Rağ Hurmahen Losho Amaj Lu Ataj

¹ Log ham hurmahen, ham huk neggëp. Ham tu Mehöböp yi alam, om ham nengamin yes vu ham amamin lu atamin megwevonğ noh vu hir ğağek. ² In Anutu yi horek nër bë, “Ğëğurek amam lu atam babuj.” Lob horek saga tu ham Horek muğinsën geyi ğağek semusën neggëp ving. ³ Ğağek semusën sënë nebë, “Ham rëğ medo nivesa meham medo hus adingseğë rot gëp dob.”

⁴ Log ham alam hib, ham su gwevonğ paya vu ham nalumin lo bahëj sengën vu ham, gağ ham gweğin sir nivesa bedesepa doğ Mehöböp yi ğağek los degevonğ nğaa pin niröp.

Ğağek Rağ Hur Losho Alaj

⁵ Log ham hur, ham nengamin yes megwevonğ noh vu mehö sën tu alamin meneğin ham lo aye. Ham gönengin sir, geham ayomin na timu vu sir nabë sën ham nevonğ vu Kerisi lo. ⁶ Geham su gwevonğ huk jağ malaj mu in nabë ahëj nivesa in ham, gağ ham gwevonğ nivesa vu sir, in ham tu Kerisi yi hur beham nesepa loğ Anutu kwa los ayomin timu. ⁷ Ham su gwevonğ huk in nabë mehönön degelë ham nivesa, gağ ham kwamin vesa megwevonğ huk los niwëek in Anutu gelë ham nivesa. ⁸ In ham nerağ ni vorot bë: Nabë ham gwevonğ huk nivesa geham su nimin tebö rë, og Anutu rëğ gevonğ nyëvewen doğ nah vu ham sën tu hur lo, gevu ham sën tu ala lo geving.

⁹ Log ham sën tu ala lo, ham gweğin ham hur nivesa geving. Ham su gwevonğ paang los nanër ğağek nipaya jağ sir, in ham rağ ni bë ham los ham hur ham alamin timu nedo yağek benelë ham pin neggëp ti.

Kerisi-yi-alam Nebë Alam-begö-yi

¹⁰ Log arig lo, sa ğağek hus sënë nebë: Ham nimin wëek menatu Mehöböp yi alam yönön! Yi mehö niwëek ata, om ham gweko niwëek vu yi. ¹¹ Ham jöp Anutu yi kelenavi los nğaa sën neggërin begö lo doğ na ham navimin, in ham bare niwëek gengaa sën Memö Nipaya Satan nevonğ in bë tetuhin ham lo su kepë ham. ¹² In hil su nasis begö vu mehönön rë, gağ hil nasis begö vu ggev los nğaa niwëek sën denegin nğaa malakenu-yi lo, gevu memö nipaya sën denegin yağek babu lo. ¹³ Om ham jöp Anutu yi kelenavi los

nгаа сэн neggërin begö lo pin doḵ na ham, in nabë buk nipaya natöḵ vu ham, og ham bare niwëek bengis begö rot begovek na, gemëm ham medo. ¹⁴ Ham gwevëh gägek anon gëp ham balomin beham bare. Geham gwevongŋŋгаа niröp mu in gërin ham newamin. ¹⁵ Log ham jöp Bengö Nivesa sën nevonḡ behil ayod neto revuh lo doḵ na ham vahamin natu ham suu, in ham bare niwëek geham su jöpeḵ. ¹⁶ Log ham ayomin na timu vu Yesu jaḵ buk, lob saga natu ham ḵelenavi sën gërin ham navimin pin lo, in Memö Nipaya Satan yi apop sën netum daggen lo pin dejaḵ vu medenakul. ¹⁷ Log ham kwamin bo sën Kerisi ḵo ham yah vu Anutu lo besaga natu ham aseeng sën ham nabun yumin doḵ in gërin begö. Geham gweḵo gägek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo pin in Anon Vabuung gevongŋ benatu ham paëp-yu-anil beham ngis begö jaḵ.

¹⁸ Log ham najom jaḵ los kwetaḡ vu Anutu buk gerangah, gAnon Vabuung rëḵ doḵ vu ham. Ham su nimin tebö! Gaḵ ham pasang najom jaḵ in Anutu-yi-alam pin. ¹⁹ Log ham najom jaḵ in sa geving nabë sa bengwëngŋ og Anutu gevongŋ gägek berup saviḡ besa nanër Bengö Nivesa sën neggëp kesii wirek lo nam rangah, gesa su gönengin mehönon malaj. ²⁰ Setu Bengö Nivesa sënë yi hur ti in nanër rangah, lom deduu sa besën seyam nado ḵarabus agi. Om ham najom jaḵ nabë sa su göneng in mehönon megevuu huk sënë na, in saga og su yoh vu rë, gaḵ saḵ nanër rangah metateḵin mena rot.

Gägek Hus

²¹ Hil arid Tukikus nelöḵ vu sa balu nehevongŋ Mehöböp yi huk lob sa ahëḡ neving yi. Lob neyök vu ham berëḵ nanër sa losŋгаа pin sën netöḵ vu sa lo rangah vu ham bemëm ham jaḵ huk sën sa nehevongŋ lo ni. ²² Yiḵ sa hevongŋ yi meyök vu ham raḵ degwa sënë in bë nanër sa bengögŋ vu ham begevongŋ beham nimin wëek jaḵ. ²³ He arimin ham, om hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degevongŋ beham pin ayomin gëp revuh, geham ahëmin geving ham, geham ayomin na timu vu luho. ²⁴ Luho degevongŋ semusën vu ham sën ham ahëmin neving hil Mehöböp Yesu Kerisi rot menedo lo.

Ƙapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Pilipi

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus geTimoti, balu ƙevu ƙapiya sënë yök vu ham Pilipi pin sën Kerisi Yesu yi alam ham lo, ving ggev sën denegin dub los alam sën deneloƙ vu ham lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonƙ semusën vu ham bedegevonƙ ham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

³ Sën sa kwaƙ nevo ham lo, og sa najom raƙ vu sa Anutu los kwaƙ vesa in ham rot. ⁴ Lob sën sa neƙetaƙ vu Anutu bë doƙ vu ham lo, og sa neƙetaƙ los ahëƙ nivesa in ham. ⁵ Sa kwaƙ vesa in ham neloƙ vu sa gesa nanër Bengö Nivesa rangah. Vu nyëdahis rot beverup gwëbeng. ⁶ Lob seraƙ ni ggovek bë Anutu yö vonƙ huk nivesa loƙ ham ayomin vu nyë dahis, lob yö rëƙ medo gevonƙ rot begovek na doƙ buk sën Kerisi Yesu duƙ nom lo.

⁷ Log sën sa kwaƙ vesa in ham lo, og sakaƙ yoh vu. In buk vahi og sa nado ƙarabus, log buk vahi og sa nehevong huk in bë ƙadu Bengö Nivesa balam degevonƙ geving niwëëƙ. Lob neloƙ buk saga pin, og ham kwamin nevo sa, om huk sën sa nehevong banon neraƙ menesemu alam vahi lo, og yik ham nevonƙ huk sagi ving behil kwad vesa loƙ ti, om sën sa kwaƙ nevo ham yoh vu buk pin. ⁸ Senër yönön neggëp Anutu mala bë sayoƙ nepebip sa in bë senök ƙalë ham pin, in sahëƙ neving ham nebë sën Kerisi Yesu ahë neving ham lo. ⁹ Lob sa najom raƙ in ham bë ham ahëmin geving ham niwëëƙ rot noh vu buk pin bena meböpata jaƙ. Gesa najom raƙ ving bë ham natök vu kwa nivesa rot beham seggi nƙaa pin, ¹⁰ in ham jaƙ ni nabë nivesa ma nipaya. Nabë saga in ham natu alam yohvu gengaa nipaya su gëp vu ham rë, rot bena berup doƙ buk sën Kerisi duƙ nom lo. ¹¹ Lob nƙaa niröp sën Yesu Kerisi yoh vu bë gevonƙ banon jaƙ doƙ hil ayod lo napup ham ayomin rot. In sënë rëƙ geƙo Anutu arë jaƙ nabë mehö niwëëƙ los arë böpata.

Paulus Ya Ƙarabus Lob Sënë Loƙ Vu Bengö Nivesa

¹² Arig lo, sa bë ham jaƙ ni nabë nƙaa sën töƙ vu sa agi, og su ggërin Bengö Nivesa rë. Gaƙ neloƙ vu meneya rot. ¹³ In alam-begö-yi pin sën denegin mehö-los-bengö Sisar* yi begganƙ lo, galam vahi pin, og deraƙ sa niƙ ggovek ya bë seyam ƙarabus in Kerisi yi hur sa.

¹⁴ Lob arig lo nƙahiseƙë sën ayoj neya timu vu Mehöböp lo kwaj nevo sa bë seyam ƙarabus, lob ayoj niwëëƙ raƙ in sënë, lob devuu ggönengsën ya genij wëëƙ raƙ medenër Anutu yi ƙaƙeƙ rangah. ¹⁵ Yönön, sir vahi og ahëƙ nipaya in sarëƙ ya, lob denevonƙ in bë dedahun sa, om sën denenër Kerisi yi ƙaƙeƙ rangah raƙ degwa sënë, rëƙ sir vahi og ahëƙ nivesa medenenër Kerisi arë los ayoj niröp. ¹⁶ Alam sënë deraƙ ni bë sa nado sënë in bë sa ƙadu Bengö Nivesa, om sën ahëƙ neving sa medenenër ƙaƙeƙ rangah. ¹⁷ Rëƙ sir vahi og denenër Yesu yi ƙaƙeƙ in bë degeƙo yö arëƙ jaƙ. Gaƙ ayoj su niröp rë. Yönön, denevonƙ in bë debo maggin la doƙ na geving vu sa doƙ ƙarabus. ¹⁸ Rëƙ yik sakaƙ nƙaa meris. Bë denanër los ayoj niröp, ma su denanër los ayoj niröp rë, og yik ggovek. Denenër Kerisi yi ƙaƙeƙ rangah, om sa kwaƙ vesa in sënë, gesëƙ kwaƙ vesa rot. ¹⁹ In seraƙ ni bë nƙaa sënë rëƙ doƙ vu sa besëƙ medo nivesa, in seraƙ ni ggovek ya bë ham nejom raƙ yoh vu buk in bë doƙ vu sa, lob Yesu Kerisi yi Anon Vabuung ƙadu sa. ²⁰ Sa navo kwaƙ in nƙaa timu, gesa hevong ving bë rëƙ anon jaƙ nabë: Sa su rëƙ niƙ namum in nƙaa sën sa nehevong ggëp dob lo ti rë. Gaƙ nabë sa nadiik, ma nabë sa medo vesag, og sa bë gevonƙ nƙaa pin sënë los niƙ wëëƙ in geƙo Kerisi arë jaƙ. Vu pehi sënë, genoh vu buk pin. ²¹ In sa og sa kwaƙ nevo nebë sënë: Nabë sa medo vesag og nivesa, in setu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya. Gaƙ nabë sa nadiik og nivesa rot, in sëƙ medo geving Kerisi yönön. ²² Rëƙ mu nabë sengo nahën medo vesag vu dob, og sëƙ gevonƙ huk vahi geving banon jaƙ, om maƙ sëƙ gevonƙ nabë va? Sa duƙin! ²³ Sa kwaƙ luu luu in sënë. Sa bë nadiik bena medo geving Kerisi in sënëƙ nivesa rot. ²⁴ Gaƙ mu nabë sengo nahën nemedo dob, og yik nivesa rot,

in mēm sēk medo medok vu ham rē. ²⁵ Om sa kwaḡ neya timu meseraḡ ni bē maḡ sēk medo vesag medok vu ham in ham gwevonḡ geving niwēek bekwamin vesa rot. ²⁶ Nebē saga, om nabē dekevelekin sa besenök berup vu ham gökin, og ham rēk kwamin vesa in begweko Kerisi Yesu arē jaḡ pangśen.

Alam Pilipi Losho Paulus Degebē Dok Ti MedengisBeḡö In Bengö Nivesa

²⁷ Rēk mu ham sepa dok Kerisi yi Bengö Nivesa niröp in nabē senök galē ham, og sejaḡ ni. Ma nabē sa ḡanḡo ham bengömin mu, og yiḡ ggovek, gesēk ḡanḡo nabē ham ahēmin neving ham menare loḡ ti, bayomin ti, beneloḡ vu ham menesis beḡö in Bengö Nivesa in bē na meniweēk jaḡ balam degevonḡ geving. ²⁸ Sa hevongin bē ḡanḡo ham bengömin nabē ham su nehönengin alam sēn denekeyēh ham ḡaḡek lo rē. Gaḡ sa bē ḡanḡo nabē ham nare niwēek. Bē ham bare niwēek nabē saga, og saga netato bē rēk malaj nama. Log netato ving bē Anutu rēk geḡo ham nah vu yi beham medo nivesa. ²⁹ In Anutu su vo semusēn sēnē vu ham bē ham ayomin na timu vu Kerisi mu rē, gaḡ vo semusēn ngwē vu ham bē kwerē maggin vahi geving in ham tu yi alam. ³⁰ Yiḡ hil nasis beḡö ggöp ti in Bengö Nivesa, nebē sēn ham lē gesa nehevong wirek lo, genebē sēn ham ngo bē sa nahēn nehevong gwēbeng agi.

2

Hil Dahun Hil Gahēd Geving Arid Lo

¹ Maḡ ham neko niwēek vu Kerisi? Kerisi ahē neving ham lom saga vonḡ beham ayomin to revuh-a? Gemak Anon Vabuung neduu hil tu alam yu timu? Gemak ham ahēmin neving mehönon gekwamin nevonḡin sir-a? ² Om nabē nebē saga og mēm ham sepa dok kwa timu. Ham ahēmin geving ham anon rot, beham medo jevuh ti, beham malamin sepa huk timu. Bē ham gwevonḡ nabē saga, og ham rēk gwevonḡ besa kwaḡ vesa böpata rot. ³ Ham su kwamin bo ham mu beham gweko ham jaḡ. Gaḡ ham ḡurek alam vahi babuj geham kwamin bo sir nabē dekesuu ham raḡ nḡaa nivesa. ⁴ Geham su gweḡin ham ngo ham nḡaa mu, gaḡ ham gweḡin mehö ngwē hir nḡaa geving.

Kerisi Dahun Yi Lob Anutu Ko Arē Raḡ

⁵ Ham kwamin bo nḡaa nabē sēn Kerisi Yesu nevonḡ lo.

⁶ Anutu soḡek yi,

rēk mu su kwa nevo bē najom aggata sēn luho Anutu neggöp ti lo ahon rē.

⁷ Gaḡ vuu aggata sēnē ya getu mehönon raḡ,

bevonḡ nḡaa nebē hur meris.

⁸ Tu mehönon bedelē yi nebē mehönon soḡek,

rēk mēm yö dahun yi genesepa loḡ Anutu aye rot bediik.

Yönon, diik raḡ kelepeko* nebē alam nij paya.

⁹ Om sēn Anutu ko yi raḡ, raḡ yiḡ degwa sēnē,

beḡo yi raḡ yah vavunē rot.

Lob tung ggev ti sēn kesuu ggev vahi pin lo raḡ yi.

¹⁰ In nabē degenḡo Yesu arē,

og alam pin vu yaḡek gevu dob gevu dob ḡebinē

rēk dengun lusej vu yi.

¹¹ Log mehönon pin rēk denanēr rangah dok ayej nabē:

Yesu Kerisi tu Mehöböp.

Gedegeko Ama Anutu arē jaḡ nabē saga.

Hil Najēh Nabē Betuheng

¹² Om sa mehö lo! Ham ngo medo gwevonḡ noh vu sayeḡ nabē sēn ham nevonḡ aga. Yönon, sēn sa nado ving ham wirek lo og ham nevonḡ, gaḡ gwēbeng sēnē sengo nado adingnē, om ham pasang gwevonḡ nabē saga. Anutu ko ham yah vu yi om ham ayomin na timu beham ḡöneng in yi begurek babu in mēm rēk geḡo ham nah vu yi beham medo

geving yi vu tamusën. ¹³ In hil arak ni bë Anutu nevonğ huk loğ ham. Yö nevër ham kwamin, lob mëm ham nevonğ nğaa yoh vu sën ahë neving lo.

¹⁴ Log nğaa pin sën ham gwevonğ lo, og ham gwevonğ los nimin yes, gağ ham su gwevonğ ayemin vu los gök ham in. ¹⁵ Ham gwevonğ nabë sënë in nğaa nipaya su gëp vu ham, gağ ham medo niröp nabë sën Anutu nalu ham lo. Yönon, ham nedo loğ alam nij paya los alam gağek tetuhinsën vuheng, rëğ mu ham rëğ najëh jağ sir nabë betuheng. ¹⁶ Ham nanër gağek sën yoh vu bë gevonğ bemehönon demedo malaj-tumsën lo vu sir in mëm sa napisek in doğ buk sën Kerisi duğ nom dob lo. In sëğ jağ ni nabë sa su nevasap sa menehevonğ huk meris rë. ¹⁷ Alam Yuda denesis reggu tu seriveng, lob denekeseh wain rağ ving, lob yığ sën ham ayomin neya timu vu Kerisi lo nebë seriveng saga. Log nabë dengis sa, og yığ ggovek, in sa niğ kōğ rëğ keseh nabë wain sën denekeseh rağ ham seriveng lo, lob sëğ kwağ vesa geving ham. ¹⁸ Om yığ ham kwamin vesa geving nabë saga behil kwad vesa doğ ti.

Timoti Yi Gağek

¹⁹ Nabë Mehöböp Yesu kwa bo, og sëğ gevonğ Timoti nöğ vu ham, loğ mëm rëğ nom nanër ham bengömin vu sa besa kwağ vesa. ²⁰ In su sa mehö ngwë nedo balu kwamin nevo nğaa neggëp ti nebë Timoti rë. Yö kwa nevo ham rot bë doğ vu ham. ²¹ Gağ alam vahi pin og yö denegin yö hir nğaa gesu kwaj nevo Yesu Kerisi yi huk rë. ²² Rëğ Timoti og ham rağ ni bë yi mehö nivesa beneloğ vu sa in Bengö Nivesa nebë sën hurmahen ti neloğ vu ama. ²³ Sa bë gevonğ yi nöğ pevis vu ham, rëğ mu sejağ nğaa sën rëğ natōğ vu sa lo ni namuğin loğ mëm. ²⁴ Rëğ mu sa hevong ving bë Mehöböp rëğ tatekin aggata gesengo rëğ nöğ vu ham geving.

Epaproditus Yi Gağek

²⁵ Log sa kwağ nevo bë mağ sëğ gevonğ hil arid Epaproditus nah vu ham gökin pevis. Wirek ham vonğ yi loğ yah ham bömin beyam loğ vu sa, balu nehevonğ huk loğ ti galam desis begö vu aluu in Bengö Nivesa. ²⁶ Rëğ tum nevo kwa in ham bë nöğ gelë ham. Gayo maggin rot in ham ngo bë nirağ. ²⁷ Yönon, nirağ böpata lob dus rağ bë nadiik na. Rëğ Anutu kwa vonğin aluu beloğ vu yi in bë su nadiik besayoğ maggin böpata rot rë. ²⁸ Om sën sa kwağ nevo rot bë sa gevonğ yi nöğ pevis beham gwelë yi gökin bekwamin vesa lob mëm sa maggin rëğ ahë yes jağ teka geving. ²⁹ Om ham gweko yi nöğ vu ham los kwamin vesa in Mehöböp yi hur yi. Geham gweko alam nabë sënë arëj jağ. ³⁰ Dus rağ bë nadiik doğ Kerisi yi huk. In ham su yoh vu bë doğ vu sa rë, om sën loğ yah ham bömin beneloğ vu sa, rëğ töğ vu nirağsën sënë bedus rağ bë nadiik.

3

Mehöti Sën Ayo Na Timu Vu Kerisi Lo, Og Yi Mehö Yohvu Yönon

¹ Arig lo, sa bë semu gağek sënë hus nabë ham kwamin vesa in Mehöböp. Sa nanër gağek timu sënë yoh vu buk, rëğ mu sa su rëğ niğ tebö jağ in rë, in gağek saga rëğ gadu ham. ² Ham gweğin ham in alam sën denevonğ huk nipaya nebë anöo bemën lo. Ham gweğin ham in alam nij paya sën denevonğin bë dekepë ham lo. Geham gweğin ham in alam sën denevonğin bë degerah* ham navimin in mëm ham natu Anutu-yi-alam lo. ³ In degwa su neggëp vu nğaa saga rë, gağ hil sagi og Anon Vabuung neloğ vu hil behil nehako Anutu arë rağ, om hil atu yi alam soğek. Hil su kwad nevo navid rë, gağ hil napisek in Kerisi Yesu yö timu. ⁴ Yönon, mağ sengo yoh vu bë kwağ bo sa naviğ. Nabë mehö la kwaj nevo sën derah* navij lo bë yoh vu bë geğo sir nah vu Anutu, og seyoh vu bë nanër rot kesuu sir. ⁵ In satağ ko sa lob buk tu nemadvahi-bevidek-löo lob derah* sa naviğ. Sağ Israel ti. Sa degwa vu Benyamin. Sağ Hibru ti gesamağ lu atağ og Hibru ving. Log sa Parisai* ti gesa nesepa loğ Moses yi horek nebë sën sir lo. ⁶ Sa niğ wëek rot bë sa gevonğ Anutu yi huk, om sën wirek og sa nasis Kerisi-yi-alam rot. Rëğ mu nabë mehöti seggi sa jağ Moses yi horek, og rëğ gelë nabë sa nesepa loğ pin los dahis.

⁷ Lob wirek sa hekuung bë ngaa pin sënë og ngaa böp rot, loḵ tum sehërin sa tu Kerisi yi mehö lob seraq ni bë ngaa pin sënë og yiḵ ngaa meris. ⁸ Sa su nanër raḵ Yuda hir ngaa mu rë. Gaḵ seraq ni bë Kerisi Yesu tu sa Mehöböp, om sën sa nehalë ngaa vahi pin bë ngaa meris. Sa nesepa loḵ Kerisi vaha, besa hevuü ngaa vahi pin ya, besa nehalë nebë laa, gesa bë najom Kerisi ahon ⁹ benatu yi mehö. Yönon, Horek su yoh vu bë gevong besa natu mehö yohvu rë. Rëḵ sayog neya timu vu Kerisi, om sën Anutu nër sa bë sa mehö yohvu, in Anutu nenër mehönon bë sir alam yohvu degwa raḵ sën ayoj neya timu vu Yesu lo. ¹⁰ Sa bë sejaḵ Kerisi ni yönon. Gesa bë gaḵo niwëëk vu yi in diik gekedi raḵ yah. Sa hevongin bë gaḵo ḵerus nabë sën ḵo lo, gesa bë sa su kwaḡ bo sa, gaḵ sa bë dahun sa nabë sën Kerisi dahun yi bediik lo. ¹¹ Sa nehevong nebë sënë, in sa kwaḡ nevo bë rëḵ gevong besëḵ ḵedi jaḵ nah gëp bedub geving.

Paulus Serög Niwëëk In Bë Geḵo Ḵupeḵ Nivesa Vu Yaḡek

¹² Yönon, sa su kwaḡ nevo bë sa nehevong ngaa pin saga niröp beseyoh vu ggovek ya rë. Gaḵ sengö nesepa loḵ ngaa pin sënë rot in bë sëḵ gaḵo nyëvewen nivesa sën Kerisi Yesu ggoin raḵ in bë gevong vu sa lo.

¹³ Arig lo, sa su rëḵ gaḵo sa jaḵ nabë sa haḵo anon ggovek ya rë. Gaḵ yiḵ sa nanër gaḡek timu sënë nabë: Sa hevuü ngaa wirek hen pin ya, gesa nehevong huk niwëëk in bë sa gaḵo ngaa tamusën-yi. ¹⁴ Sa neserög niwëëk in bë sa natöḵ na telig vewen sën lo medegebë sarëḡ, loḵ mëm Anutu tahi sa mesena vavunë meḡaḵo nyëvewen jaḵ Kerisi Yesu yi huk. ¹⁵ Om hil sën Anutu nër hil nebë hil alam yohvu lo, hil pin kwad bo gaḡek gëp ti nabë hil gevong nabë sagi. Rëḵ nabë ham kwamin nevo gaḡek ngwë yööhu, og Anutu rëḵ tateḵin ham kwamin. ¹⁶ Rëḵ mu gaḡek anon sën hil nesepa loḵ agi, og hil ngo najom ahon menapiik vu.

¹⁷ Arig lo, ham pin sepa doḵ sa vahaḡ. Geham gwelë alam vahi sën denesepa loḵ sa lo geving nivesa, beham sepa doḵ he vahamin. ¹⁸ Senër vu ham beron ngahiseḵë ggovek ya, log gwëbeng saḵ nanër vu ham gökin los malaḡ bël nabë: Alam ngahiseḵë denelë Kerisi paya bedenevongin bë dedahun gaḡek sën netateḵin yi ḵelepeḵo* lo na. ¹⁹ Alam sënë malaj anon in nos los reggu lu ngaa rot bedenëḵo raḵ tu hir anutu. Denepisek in ngaa nimumsën aggagga, gekwaj nevo ngaa dob yi mu. Om alam sënë rëḵ malaj nama gëp Nyëḡ Nipaya. ²⁰ Gaḵ hil og hil atu alam-yaḡek-yi, lob hil neheḡin bë Mehöböp Yesu Kerisi vu yaḡek meduḵ nom begeḵo hil nah. ²¹ Rëḵ gevong behil navid nipaya sënë pekwë yi bemalangeri jaḵ nabë sën yö navi. Rëḵ gevong nabë sënë jaḵ niwëëk sën yoh vu bë getung ngaa pin degevek babu lo.

4

Paulus Nër Bë Ahëj Geving Sir Gekwaj Bo Ngaa Nivesa

¹ Nebë sënë om arig lo, ham tu Mehöböp yi alam om ham ngo bare niwëëk. Sahëḡ neving ham, besa nehevongin bë galë ham gökin. In sa kwaḡ vesa in ham, geham vong bë sa soḵ sengii yi.

² Log hong Ewodia, gehong Suntuke, melu gwengö rë! Melu semu gaḡek in Mehöböp yi hur avëh meluu. ³ Log hong sën alu nehebë loḵ ti in huk-e! Sa nanër vu hong nabë gedoḵ vu avëh luu sënë. In wirek og alöö nalöḵ vu he in Bengö Nivesa ving Klement losho alam vahi sën he nehevong huk timu barëj neggëp loḵ ḵapiya-mala-tumsën-yi lo. ⁴ Ham kwamin vesa in Mehöböp jaḵ buk pin, gesaḵ nanër gökin nabë ham pasang kwamin vesa rot. ⁵ Ham gwevong balam pin dejaḵ ham nimin nabë ham nejom ham ahon, geham su neḵo ham raḵ rë. In Mehöböp yam dus raḵ ggovek ya. ⁶ Om ham su newamin jaḵ! Gaḵ nabë ham jaḵ vu in ngaa ti, og ham najom jaḵ bekwetaḡ vu Anutu in, lob ham najom jaḵ benanër los kwamin vesa vu yi geving. ⁷ Loḵ mëm Anutu rëḵ gevong beham ayomin gëp revuh. Alam dob-yi duḡin ngaa sënë degwa besu detöḵ raḵ rë, rëḵ mu sën ham ayomin gëp revuh lo rëḵ gevong beham ahëmin nivesa rot geham kwamin niröp jaḵ in Kerisi Yesu yi alam ham.

⁸ Arig lo, sa bë nanër gägek ti vu ham gökin nabë ham kwamin bo nğaa nabë sënë noh vu buk: Nğaa pin sën anon lo, genğaa sën niröp lo, genğaa sën neyohvu lo, genğaa pin sën nivesa lo, genğaa sën malanğeri lo. Geham kwamin bo nğaa sën hil galë nabë nivesa lo los nğaa pin sën yoh vu bë hil gako arë jak lo. ⁹ Nğaa pinek sa tahu ham loğ, lob ham ko ggovek ya, genğaa pin sën sa nanër los sa nehevong lo, og ham ngo los ham lë ggovek ya, om ham gwevong nabë saga noh vu buk. Nabë saga, lob Anutu sën nevong behil ayod negğep revuh lo rëk medo geving ham.

Paulus Kwa Vesa In Alam Pilipi

¹⁰ Sa kwağ vesa rot gesa napisek in ham vu Mehöböp, in ham nedo hus ading rëk gwëbeng ham kwamin vo sa beloğ vu sa ggökin. Yönon, ham kwamin nevo sa wirek bë doğ vu sa, rëk aggata su negğep in bë ham gwevong nam rë. ¹¹ Sa su bë rëk nanër nabë sa narağ vu in nğaa rë. Gağ wirek og sa newağ nerağ in nğaa sën netök vu sa lo, rëk gwëbeng og setu Yesu yi hur, lob sa nado revuh in nğaa pin. ¹² Sehög nğaa bë paya teka, og yik ggovek, genabë ngahisekë og yik ggovek. Log bë seğa nos menajom sa ahon, ma meyip gevong sa, ma nabë senoh vu nğaa pin, ma sejak vu in nğaa, og sa nehalë nğaa pin sënë bë yik negğep ti, lob vu nyëğ pin geyoh vu buk pin, og sayog sepëp. ¹³ Mehö sën lo negadu sa, lob seyoh vu bë gevong nğaa pin jak niwëek. ¹⁴ Rëk ham nevong nivesa, in ham neloğ vu sa beham nekwerë sa maggin. ¹⁵ Yönon, ham alam Pilipi, ham ngo rağ ni bë wirek sa nanër Bengö Nivesa vu distrik Masedonia nyëdahis lob ggovek gesa naya rağ, rëk alam saga la su denevengwëng ving sa bë he doğ vu he vewen vewen rë. Gağ ham mu sën mëm ham nevong.

¹⁶ In sa nado Tesalonika wirek, lob ham neloğ vu sa benevong kupek vu sa, rëk su beron timu rë. ¹⁷ Rëk saga su nebë sa malağ anonin kupek rë. Gağ sa hevongin bë ham gwevong huk nivesa nabë sënë in gevong beham nyëvewen böp jak besemu ham. ¹⁸ Lob gwëbeng og sa hağo nğaa pin ggovek ya bengahisekë rot, beseyoh vu ggovek ya. Ham vong kupek vu sa bEaproditus ko yam loğ ya sa nemağ ggovek ya. Kupek sënë vong bë seriveng sën ham nevesi bereggu nivesa verup neya vu Anutu lo. Om Anutu rëk gelë nivesa nabë yi seriveng, lob ahë nivesa in. ¹⁹ Lob ham tu Kerisi Yesu yi alam, om sa Anutu rëk gegin ham nivesa in nğaa pin sën ham nerağ vu in lo jak nğaa nivesa vesa pin sën negğep vu yi lo. ²⁰ Om hil gako hil Amad Anutu arë jak na vavunë degwata los degwata. Yönon.

Ğağek Hus

²¹ Sa bë nanër na vu Kerisi Yesu yi alam pin nabë sa kwağ nevo sir. Log hil arid lo sën denedo ving sa agi denër bë kwaj nevo ham ving. ²² Yönon, Anutu-yi-alam pin denër bë kwaj nevo ham. Gesir vahi sën denevong huk ggëp mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo denër niwëek bë kwaj nevo ham ving. ²³ Mehöböp Yesu Kerisi yi semusën nöğ gëp geving ham kenumin.

Ḳapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Kolosi

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa raḵ in bë sa natu Kerisi Yesu yi sinarë lo. Alu hil arid Timoti ² ḵevu ḵapiya sënë yök vu Kerisi-yi-alam ham sën ham nedo Kolosi aga. Vu he arimin ham sën ham ayomin neya timu vu Kerisi yönon lo. Sa neḵetaḡ vu hil Amad Anutu in ham bë semu ham begevong ham ayomin gëp revuh.

Anutu Vonḡ Balam Kolosi Ayoj Ya Timu Vu Kerisi

³ Alu kwamin vesa vu hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu in ham neyoh vu buk pin sën alu najom raḵ in ham lo. ⁴⁻⁶ Yönon, he najom raḵ in ham rot loḵ buk sën he hanḡo ham bengömin bë ham ayomin neya timu vu Kerisi Yesu geham ahëmin neving Kerisi-yi-alam pin lo, rot besën verup gwëbeng. Ham nḡo Bengö Nivesa yi ḡaḡek anon wirek, loḵ mëm ham raḵ ni bë ham rëḵ medo malamin-tumsën degwata gëp yaḡek. Bengö Nivesa saga ya meyoh vu nyëḡ pin, lob nevonḡ balam denesepa loḵ Kerisi. Lob töḵ verup vu ham ving, lob ham vonḡ ving besepa loḵ loḵ buk sën ham nḡo muḡinsën beraḵ ni bë Anutu yi ḡaḡek semusën yönon lo, rot beverup gwëbeng. ⁷ Epapras sën tahu ham loḵ Bengö Nivesa sënë beham raḵ ni lo, og yiḵ mehö nivesa balu nehebë loḵ ti in huk. Kerisi yi hur nivesa yi meneloḵ yah he bömin benevonḡ yi huk ggëp ham nyëḡ. ⁸ Loḵ mëm nër ham bengömin yom vu he bë Anon Vabuung loḵ vu ham beham ahëmin neving Kerisi-yi-alam.

Paulus Jom Raḵ Bë Anutu Ġadu Alam Kolosi

⁹ Epapras nër ḡaḡek yom vu he nebë saga, lob mëm alu najom raḵ in ham yoh vu buk pin gehe su nehevuu rë. Gaḵ alu neḵetaḡ vu Anutu bë gevong beham natu alam los kwamin yönon, gAnon Vabuung tateḵin ham kwamin beham jaḵ nḡaa pin ni nabë nivesa ma nipaya. In mëm ham jaḵ nḡaa pin sën Anutu ahë neving bë hil ḡevong lo ni. ¹⁰ Nabë sënë, loḵ mëm ham yoh vu bë sepa doḵ Mehöböp yi aggata niröp bemëm kwa vesa in ham. Lob ham rëḵ gwevonḡ nḡaa nivesa jaḵ buk pin banon jaḵ, gemëm ham jaḵ Anutu ni gökin rot.

¹¹ Log alu najom raḵ in ham ving bë Anutu mehö niwëek ala los ḡayeheng bo niwëek vu ham rot in ham najom ham ahon beham kwerë maggin pin bebare los kwamin vesa ¹² begweḵo hil Amad arë jaḵ. In vonḡ beham yoh vu bë doḵ na geving yi alam pin behil rëḵ medo doḵ yi Nyëḡ-ranḡah-yi. ¹³ Yönon, ḵo hil vër in malakenu niwëek, getunḡ hil loḵ ya ving Nalu sën ahë ving yi pangсэн lo yi alam. ¹⁴ In Anutu Nalu baḡo hil yom ggovek ya bedahun hil nḡaa nipaya ya.

Kerisi Yi Aggata Los Yi Huk

¹⁵ Anutu Nalu yiḵ luho Anutu sën hil su ayoh vu bë ḡalë yi rë lo neggëp ti. Yö nedo nyëdahis betu nḡaa pin sën Anutu tunḡ agi ala. ¹⁶ Tunḡ nḡaa pin vu yaḡek gevu dob. Tunḡ nḡaa pin sën nedo hil malad agi, genḡaa vahi sën hil su nehalë rë lo. Tunḡ alam-los-bengöj, gegavman, geggev, galam sën denetu ala lo. Yönon, tunḡ nḡaa pin sënë bengaa pin yö tu yi nḡaa. ¹⁷ Yö nedo nyëdahis genḡaa la su nedo rë, log medo neḡin nḡaa pin sën tunḡ lo medenedo nivesa raḵ yö niwëek. ¹⁸ Kerisi-yi-alam pin detu degwa timu log tu hir yuseḵë. Yi mehö muḡinsën sën kedi raḵ yah ggëp bedub lo. Kedi raḵ in bë yö ti natu nḡaa pin ala. ¹⁹ Anutu vonḡin bë luho Nalu gëp ti, om sën vonḡ yi nḡaanon vu yi begḡerin ayo los dahis. ²⁰ Anutu vonḡin bë gevong mamer vu mehönon los nḡaa pin sën vu yaḡek los dob lo, in bë hil los medo jevuh ti. Om sën vonḡ Nalu yam bediḵ raḵ ḵelepeḵo* loḵ yah hil bed in bë ḡaḡek nadiḵ na.

²¹ Wirek og ham tu alam bemën in Anutu. Ham kwamin nevo nḡaa nipaya mu menesepa loḵ, lob saga vonḡ beham los Anutu nelë ham paya. ²² Rëḵ Kerisi diḵ loḵ yah ham bömin in bë ham los Anutu medo jevuh ti. Vonḡ nebë sënë in bë geḵo ham nah vu yi beham natu alam nimin röp los alam nimin vesa gegäḡek su gëp vu ham gëp Anutu mala. ²³ Gaḵ ham ayomin na timu vu Kerisi beham bare niwëek ata. In nḡaa ngwë rëḵ

geko ham kwamin seggi lob tum ham rëk gwevuu aggata sën ham vong ving niwëek rak Bengö Nivesa sën ham ngo lo na. Denër Bengö Nivesa sënë ya meyo v u mehönon pin v u dob, lob sa Paulus setu hur ving menanër ving.

Paulus Lok Vu Alam Kolosi

²⁴ Gwëbeng sënë sa haço maggin, rëk maggin sënë nelok v u ham om sa kwağ vesa. Log maggin sën sa nekerë lok sa naviğ agi, og sa nekerë lok yah Kerisi ben. Sa nekerë in bë dok v u Kerisi-yi-alam pin los dahis, om yik su sengo ti nekerë rë, gaç alu Kerisi nekerë lok ti.

²⁵ Lob Anutu yö ggooin sa rak tu yi alam pin hir hur bevo huk lok sa nemağ bë sa nanër yi gağek pin v u ham. ²⁶ Gağek sënë yö neggëp vunsën in mehönon v u nyëğ pin wirek, beneggëp rot beberup gwëbeng. Rëk gwëbeng og tøk yam rangah v u Kerisi-yi-alam bederaç ni ggovek ya. ²⁷ Anutu yö kwa vo bë tatekin gağek vunsën sënë v u yi alam pin, besir sën yu-ngwë lo dejaç ni geving nabë gağek nivesa rot belos bengö. Gağek vunsën sënë nebë Kerisi nedo ving ham, lob ham nevo kwamin in yi bë geko ham nah medo nivesa rot geving yi. ²⁸ Om sën he medo nanër Kerisi yi Bengö Nivesa rangah gehe nalev horek v u mehönon bë degegin sir nivesa. He netatekin gağek los kwa nivesa pin v u alam pin in bë gaço sir pin denah v u Kerisi medenatu yi alam niröp, gaç su demedo duğ duğ in ngaa ti. ²⁹ Nebë saga, om sën sa nehevong huk böp rot menavimengin, rëk Kerisi yö negadu sa menevong niwëek v u sa.

2

Hil Gevong Geving Niwëek Genid Dëlin Gağek Kuungsën

¹ Yönon, sa bë ham jaç ni nabë sa nehevong huk böp rot in bë sedok v u ham los alam Laodisea galam ngahisekë sën su malaj neraç sa malağ rë lo. ² Sa nehevong huk böp sënë in bë ham bare niwëek los ahëmin nivesa, gesa nehevongin bë ham ahëmin geving ham, in saga rëk naduu ham ahon beham medo jevuh ti. Log sa hevongin bë ham jaç gağek ni los degwa, bejaç ni nabë gağek anon. Senër gağek sën netatekin Kerisi v u hil lo. In neggëp vunsën ving Anutu wirek, rëk tøk yam rangah gwëbeng beyoh v u bë gevong kwa nivesa rot v u ham. ³ Yönon, Anutu kwa pin los degwa geyi gağek los kwa böp böp pin neggëp v u Kerisi. ⁴ Senër gağek saga v u ham in bë mehöti su bo bël dok ham betetuhin ham. ⁵ Sa su nado ving ham rë, rëk sa kwağ nevo ham rot bevong bë sën sa nado ving ham, lob sa kwağ vesa in sën ham nedo revuh ti geham ayomin neya timu v u Kerisi lo.

Hil Aça Jaç Kerisi In Hil Medo Malad-Tumsën Yönon

⁶ Ham ço Kerisi Yesu tu ham Mehöböp ggovek ya, om ham bare mena geving yi nabë saga. ⁷ Ham bare niwëek jaç yi, nabë sën kele nare niwëek rak dob, genabë sën beggang nedo niwëek rak mudeng lo. He nër Bengö Nivesa v u ham, om ham gwevong geving niwëek bemëm rëk gadu ham beham bare, lob ham kwamin vesa v u Anutu jaç buk. ⁸ Ham gwegin ham. In rëk mehöti nanër gağek kwa dob yi mu benanër gağek meris v u ham begekuung in ham begërin ham. Alam nebë sënë og denevengwëng rak alam böp wirek hen hir ngaa los ngaa dob sënë yi horek meris aggagga, gesu denevengwëng rak Kerisi rë. ⁹ Yesu og Anutu soğek, log Anutu Anon nedo lok yi beggërin yi los dahis. ¹⁰ Lob ham tu yi alam, om ggërin ham ving nebë saga beham su neraç v u in ngaanon ti rë. In yi yö tu ala bekesuu angër los arëj genğaahur böp böp pin. ¹¹ Lob ham su rah* navimin in bë ham natu Kerisi-yi-alam rë, gaç vong bë Kerisi rah* ham navimin vorot, rëk su rah ham rak nema rë. Gaç ham vuu ham ngaa muğeng ya gewërin ham yah v u Kerisi, lob saga nebë sën rah* ham navimin beham tu yi alam. ¹² Ham ripek bël, lob sënë tahu bë ham diik bedelev ham ya bedub ving yi. Log tahu ving bë ham kwedi rak ggökin, in ham vong ving bë Anutu og mehö niwëek meço Yesu vër in bedub benedo mala-tumsën. ¹³ Wirek ham nevong ngaa nipaya aggagga, geham nesepa lok ngaa kwa-muğeng-yi, lob sënë vong beham tu ngaa diiksën-yi in bë malamin nama. Rëk ma gAnutu kevoh ham ngaa nipaya ya, om rëk gevong behil medo malad-tumsën geving Kerisi. ¹⁴ Horek yi

gágek vahi sën nevonġin bë dahun hil lo neggëp vu hil, bevong bë hil rëk bare gágek, rëk ma gAnutu kevoh ya. In sënë nebë sën tul brëm ya gágek sënë vetii kelepeko* ving Yesu bepin maya. ¹⁵ Om angër los arëj genġaahur böp böp su arëj neggëp in bë hil nadudek vu sir rë. Gaġ Yesu kesuu sir raġ kelepeko* betato rangah raġ alam pin malaj bë detu nġaa meris benijwëek masën.

Yiġ Hil Nebë Sën Hil Adiiġ Ving Kerisi Ggovek Ya

¹⁶ Nebë saga, om nabë mehö la denanër ham in nġaa sën ham newa los nenum lo, gedenanër ham in ham su nesepa loġ hir buk aggagga sën detunġ yoh vu ta gekwev gesoda lo rë, og ham su gwebë nengamin vu sir. ¹⁷ In nġaa nebë sënë og yiġ nġaa sën rëk anon jaġ vu tamusën lo yi tahu sën mu. Gaġ mëm Kerisi mu mëm yiġ nġaanon. ¹⁸ Om ham gweġin ham in alam sën denenër nġaa sën denelë loġ pesepsën lo. Geham gweġin ham in alam sën denedudek vu angër lu nġaa lo. In alam nebë saga og kwaj nevo nġaa dob yi bedenevonġin bë degërin ham nah vu sir, geham su gweko nyëvewen nivesa sën Kerisi bë gevong vu ham lo rë. Gaġ yö devonġin bë degeko sir jaġ mu, ¹⁹ gesu denepiik vu Kerisi sën tu hil yud lo rë. Yönon, hil pedus los telitek nevo niwëek yoh vu hil anod geneduu hil ahon. Rëk mu hil yud og neġin hil anod los dahis nivesa in bë hil ajig benid wëek jaġ noh vu Anutu kwa. Lob Kerisi yiġ nebë hil sën Kerisi-yi-alam hil lo yud. ²⁰ Vong bë ham diik ving Kerisi, lob ham vuu dob sënë yi nġaa meris meris ya. Rëk nebë va sën ham nevonġ nġaa nebë alam-dob-yi-ë? In ham nesepa loġ Horek ggökin nebë, ²¹ “Su ġenajom nġaa sënë; su ġegwa nġaa saga; su gwebë nemam jaġ nġaa sënë!” ²² Horek nebë sënë og nenër raġ nġaa sën hil aġa bemala nama na veröġ yi lo. In horek nebë sënë og mehönon yö hir gágek mu, gaġ su nġaanon rë. ²³ Yönon, maġ hil rëk ġekuung nabë horek nebë sënë og nivesa los kwa. In ġejiin hil bë hil ana soda los raro lu nġaa, gedenenër bë hil nġo dahun hil gehil nġo basap hil navid besu ġeġin nivesa rë. Rëk ma, genġaa nebë sënë og su yoh vu bë doġ vu hil yönon rë, in hil ayod maġ nahën nevu nevu in nġaa nipaya behil nesepa loġ.

3

Yiġ Hil Nebë Sën Hil Ķedi Raġ Yah Ving Kerisi

¹ Nabë ham kwedi raġ yah ving Kerisi, og ham malamin sepa nġaa sën nedo vavunë vu nyëġ sën Kerisi tu Mehö-los-bengö menedo Anutu nema vesa lo mu. ² Ham kwamin bo nġaa-vavunë-yi noh vu buk, gaġ ham su medo mekwamin bo nġaa-dob-yi. ³ In Kerisi diik loġ yah ham bömin lob saga vong bë ham diik ya, rëk ma geham rëk medo malamin-tumsën geving Anutu. ⁴ Lom sën hil ġedi jaġ bemedo malad-tumsën lo, og degwa yö vu Kerisi, om yö rëk natöġ rangah vu tamusën, lob vu buk saga ham rëk kwedi geving yi beberup los vunëġ vunëġ yaġek yi.

Hil Natu Mehönon Mewis

⁵ Nebë saga om ham gwevuu nġaa-dob-yi sën neggëp loġ ham ayomin lo pin na. Nġaa-dob-yi sagi nebë: Baggëb aggagga pin, nġaa ningöhek sën su yoh vu bë hil ġevong rë lo, genġaa nipaya sën hil ayod neggurek in lo, genġaa nipaya sën hil malad anon in lo. In sënë og nebë sën hil nesepa loġ anutu-kuungsën. ⁶ Alam sën denevonġ nġaa nebë aġi, og Anutu rëk gevong nipaya nyëvewen doġ nah vu sir. ⁷ Wirek ham newa raġ alam nebë sënë, beham nevonġ nġaa pin sënë ving. ⁸ Rëk mu gwëbeng sënë og ham gwevuu nġaa nebë sënë pin na. Ham su gwelë mehönon paya, ham su gwevonġ paanġ, ham su ahëmin sengën, ham su nanër pelësën, geham su gwevonġ nevumin. ⁹ Ham su dah gágek vun genanër gágek kuungsën vu ham. In ham vuu nġaa muġeng ya, beham su nesepa loġ yah rë. ¹⁰ Ham tu mehönon mewis raġ ggovek ya. Yönon, Anutu semu ham beham tu mehönon mewis raġ, lob nevo kwa vu ham yoh vu buk in bë ham rëk nabë yi. ¹¹ Hil atu mewis, om hil su basuh hil nabë: Sireġ alam-yu-ngwë gehileġ alam Yuda. Genabë, hileġ neherah* navid, gesireġ su denerah* navij rë. Gehil su nanër alam vahi nabë: Sir sagi og alam bemën, gesir saga og alam duġ duġ, galam sënëġ detu nġaa meris, galam sagaġ yö

deneğin sir. Ma! Gaḵ yiḵ Kerisi nevonḡ balam pin neggëp ti geKerisi nedo loḵ alam pin neggëp ti.

Hil Sepa Doḵ Aggata Sën Hil Ahëd Geving Hil

¹² Anutu ggooïn ham raḵ ggovek ya beham tu yi alam, lob ahë neving ham. Nebë saga, om ham sepa doḵ nḡaa nabë sënë: Ham kwamin gevonḡin alam pin mesemu sir. Ham dahun ham, geham nahubin mehönon geyiḵ maam degevonḡ paya vu ham. ¹³ Ham su ahëmin sengën vu arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo pevis rë, gaḵ ham ahëmin geving sir beham najom ham ahon. Lob nabë ḡaḡek neggëp vu ham ti in ari vonḡ paya vu yi, og maam gelë ari mu gedahun ari yi nipaya na. In Mehöböp kevoh ham nḡaa nipaya ya, om ham gwevonḡ nabë saga vu arimin lo.

¹⁴ Log sën hil ahëd geving hil lo, og sënë kesuu nḡaa vahi pin, beneduu nḡaa nivesa pin revuh ti. Om ham sepa doḵ nḡaa pin sën aga, beham ahëmin geving ham pangësën kesuu nḡaa vahi. ¹⁵ Lob Kerisi gevonḡ beham ayomin geto revuh, lob sënë yö geḡin ham rot. In Anutu tahi ham in bë ham natu degwa timu gayomin ḡëp revuh, geham kwamin vesa vu Anutu noh vu buk. ¹⁶ Lob Kerisi yi ḡaḡek napup ham ayomin rot, bemëm ham rëḵ medo nivesa menatu alam los kwamin. Log ham tateḵin ḡaḡek vu ham, bebarah ham veröḵ jaḵ. Ham ayomin nivesa vu Anutu megwevonḡ sengii jaḵ arë los gwevonḡ tarot sën neḵo arë raḵ loḵ ayo peggo lo, geham gwevonḡ raro megweḵo arë jaḵ. ¹⁷ Log nḡaa pin sën ham nenër lo genḡaa pin sën ham nevonḡ lo, og ham gwevonḡ in geḵo Mehöböp Yesu arë jaḵ, in yö tateḵin aggata, om ham nah vu hil Amad Anutu menanër kwamin vesasën vu yi.

Ḡaḡek Raḵ Maluh Los Venëj Genaluj Lo

¹⁸ Ham avëh, ham ḡurek reggamin babuj, in Mehöböp nelë sënë bë yohvu.

¹⁹ Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin, beham su bo maggin vu sir.

²⁰ Log ham hurmahen, ham nengamin yes vu amamin lu atamin in nḡaa pin, in mëm Mehöböp gelë ham nivesa.

²¹ Log ham sën amaj ham lo, ham su gwevonḡ paya vu nalumin ayoj bahëj sengën jaḵ, in rëḵ ayoj maggin jaḵ bedegöneng.

Ḡaḡek Raḵ Hur Los Ggev

²² Log ham sën hur lo, ham gwebë nengamin vu ham alamin hir ḡaḡek. Ham su gwevonḡ huk jaḵ malaj mu in nabë kwaj vesa in ham. Gaḵ ham gönengin Mehöböp, geham ayomin na niröp vu huk. ²³ Genḡaa pin sën ham gwevonḡ lo, og ham ayomin na timu vu beham gwevonḡ niwëëk. In ham su nevonḡ huk vu mehönon mu rë, gaḵ ham nevonḡ vu Mehöböp. ²⁴ Om Mehöböp yö rëḵ bo doḵ nah beham gweḵo nyëvewen sën ggooïn raḵ vu ham lo. In ham tu Mehöböp Kerisi yi hur. ²⁵ Gaḵ mehö sën nabë gevonḡ paya lo, og rëḵ geḵo nyëvewen jaḵ nḡaa nipaya sën nevonḡ lo. In hil su ayoh vu bë ḡevonḡ bAnutu ḡurek hil babud rë.

4

¹ Log ham sën tu ala meneḡin hur lo, ham gwevonḡ nḡaa nivesa los nohvu vu sir niröp. In ham Mehöböp nedo yaḡek beyi hur ham ving.

Hil Najom Jaḵ Vu Anutu Los Ayod Timu

² Ham najom jaḵ los ayomin timu, geham su nimin tebö. Ham kwamin sepa beham najom jaḵ los kwamin vesa vu Anutu. ³ Log ham najom jaḵ vu Anutu in he geving nabë tateḵin aggata vu he, in he nanër yi ḡaḡek ranḡah betateḵin Kerisi degwa sën neggëp vunsën wirek rëḵ mëm töḵ yam ranḡah gwëbeng agi. Yönon, deḵo sa yam ḵarabus in sa nanër ḡaḡek sënë, ⁴ om ham najom jaḵ in sa nabë sa tateḵin nivesa begëp ranḡah noh vu huk sën Anutu vo vu sa lo. ⁵ Ham gwevonḡ nḡaa nivesa los kwamin jaḵ alam dahis malaj, log nabë aggata neggëp in bë ham nanër Bengö Nivesa vu sir, og ham su nimin tebö. ⁶ Ham nanër ḡaḡek malangeri los nivesa vu sir noh vu buk, log ham kwamin bo sir ti ti nabë denedo nebë va og ham nanër ḡaḡek niröp bedoḵ vu sir.

Paulus Vonj Tukikus Luho Onesimus Deya

⁷Tukikus mēm rēk nanēr huk sēn sa nehevong lo bengö vu ham. Hil arid anon Tukikus. Sahēg neving yi balu nesepa he menehevong Mehöböp yi huk, lob nelok vu sa rot gesu nitebö rē. ⁸Sa hevong yi yök vu ham rak degwa sēnē, in bē ham jak he huk ni, gegevong beham ayomin niwēek jak.

⁹Lob sa hevong Onesimus yök ving yi. Ham ngo ham alam ti yi yōnon, in yi vu Kolosi behil arid anon yi, gehil ahēd neving yi. Lob luho rēk denanēr ngāa sēn anon rak ggēp agi vu ham.

Paulus Kevu Bē Kwa Nevo Alam Kolosi

¹⁰Aristarkus yam karabus ving sa, lob kwa nevo ham menenēr. GeMarkus sēn Barnabas gadē lo kwa nevo ham menenēr ving. Sēn sa kevu wirek vu ham lo bē: Nabē nök berup vu ham, og ham gweko yi jak. ¹¹Log Yesu Yustus kwa nevo ham ving menenēr. Yik alam Yuda löö mu sagi sēn denevong huk ving sa behe nehevong Anutu yi huk, in bē yi nyēg anon jak. Lööho sēnē denegadu sa rot.

¹²Log ham mehö Kolosi ngwē sēn Epapras lo kwa nevo ham ving menenēr. Kerisi Yesu yi hur yi, log nejom rak in ham yoh vu buk. Nejom rak vu Anutu bē ham bare nimin wēek nabē maluh, beham jak Anutu kwa ni, besepa doḡ noh vu buk pin. ¹³Serak ni ggovek ya, om sēn senēr bē nevong huk böp rot in bē doḡ vu ham gedoḡ vu alam Laodisea los alam Hirapolis geving. ¹⁴Hil dokta Lukas sēn hil ahēd neving yi lo, luho Demas kwaj nevo ham ving bedenēnēr.

¹⁵Log ham nanēr sa vu hil arid lo sēn denedo Laodisea agu nabē sa kwaḡ nevo sir ving menenēr. Geham nanēr vu Numpa losho Kerisi-yi-alam sēn denesupin sir medenejom rak lok yi beggang lo geving. ¹⁶Ham natevin kapiya sēnē govek log ham gwevong na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea bedenatevin geving. Geḡkapiya sēn sa kevu ya vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea lo, og ham natevin geving. ¹⁷Geham gwevong ḡḡek sēnē na vu Arkipus nabē kwa bo huk sēn Mehöböp vo lok nema lo, begevong niwēek banon jak. ¹⁸Sa Paulus senḡo kevu ḡḡek dus teka sagi rak nemaḡ bē sa kwaḡ nevo ham. Ham kwamin bo sa in senḡo nahēn nado karabus los sēng. Anutu gevong semusēn vu ham.

Ƙapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus, geSilvanus* lu Timoti, alöö kevu ƙapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam lo vu Tesalonika. Vu ham sën ham ayomin neya timu vu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi lo. Alöö hevongin bë Mehöböp luho nalu sagi degevonğ semusën vu ham, log degevonğ beham medo revuh.

Alam Tesalonika Devonğ Ving Niwëëk Medenedo Nivesa

² Alöö najom raƙ in ham yoh vu buk gehe ahëmin nivesa vu Anutu in ham. ³ Gehe nër ham tato vu hil Amad Anutu yoh vu buk bë ham nevonğ huk nivesa beneggëp rangah bë ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi menehurek babu. Ham nevonğ huk böpata sagi in degwa nebë ham ahëmin ving yi, log ham nevo kwamin in yi bë rëƙ duk nom dob.

⁴ Arig lo! He arak ni ggovek bë Anutu ahë neving ham lob ggooin ham raƙ. ⁵ He narak ni nebë saga in he haƙo Bengö Nivesa yök vu ham, lob ham su kwamin vo bë sang meris rë, gaƙ Anon Vabuung vo niwëëk loƙ beham raƙ ni venuh bë gaƙek anon. Log he nado ving ham, lob ham nelë ngaa pin sën he nehevong in bë doƙ vu ham lo. ⁶ Ham nelë bekwamin nevo, lom mëm ham nesepa loƙ ngaa sën he nehevong lo, geham nesepa loƙ Mehöböp ving. Alam pin sën denedo dus vu ham lo dedeginengin maggin raƙ ham, rëƙ ham jom Bengö Nivesa ahon gemëm Anon Vabuung vonğ beham kwamin vesa. ⁷ Lom mëm ham vo niwëëk vu Kerisi-yi-alam pin vu distrik Masedonia los Akaya raƙ saga, lom kwaj nevo bedenesepa loƙ ham. ⁸ In ham vonğ Anutu yi gaƙek ya meyoh vu dob pin. Su ya vu distrik Masedonia los Akaya mu rë, gaƙ ham bengömin sën ham ayomin neya timu vu Anutu lo, ya meyoh vu dob pin. He su ayoh vu bë rëƙ nanër ham vu mehöti rë, in derak ni ggovek ya. ⁹ Alam vu nyëğ pin denenër yom vu he bë he haƙo Anutu yi gaƙek mayök vu ham, lob ham vuu yesëƙ los seriveng wirek hen ya, geham wërin ham yom vu Anutu beham tu Anutu anon sën mala-tumsën degwa lo yi hur. ¹⁰ Gedenenër vu he bë, ham nevo kwamin in Nalu Yesu sën Ama Anutu nër bekedo raƙ in alam-diiksën lo bë: Rëƙ nom vu yağëƙ gökin begeƙo hil vër in nipaya nyëvewen sën rëƙ nam natök vu mehönon pin lo.

2

Huk Sën Paulus Nevonğ Vu Tesalonika

¹ Arig lo! Ham raƙ ni bë he su ayök vu ham mehe huk ya meris rë. ² Geham raƙ ni bë deveek he vu Pilipi gedenër gaƙek nipaya raƙ he, log ham sis begö vu he ving. Rëƙ he Anutu vo niwëëk vu he behe nër Bengö Nivesa rangah vu ham gehe su ahöningin ham rë. ³ He haƙo gaƙek anon raƙ menanër niwëëk vu ham raƙ degwa nebë sënë: He su nehekuung raƙ menanër rë, log he su ayomin ningöhek genanër rë, gehe su nanër in bë tetuhin ham rë. ⁴ Gaƙ Anutu nelë he nivesa bekwa vo he bë he nanër yi Bengö Nivesa rangah. Lob su he nanër gaƙek in bë mehönon ahëj nivesa vu he rë, gaƙ he bë Anutu sën neraƙ he kwamin ni venuh lo ahë nivesa vu he. ⁵ Ham raƙ ni ggovek, gehe nanër nebë sagi los nanër yönon neggëp Anutu mala nebë: He nado ving ham wirek, og he su anër gaƙek in bë abo bël doƙ ham rë gema rot, gehe su alam ayomin luu manër in bë gaƙo ham monë rë. ⁶ Gehe su nehevong in bë mehönon degeƙo he arëmin jak rë. Ham ma alam vahi. ⁷ Gaƙ Kerisi yi sinarë he los arëmin, om he yoh vu bë nanër vu ham nabë ham doƙ vu he in ngaa sën doƙ vu he rëƙ ma. He su ayoh vu bë nanër gaƙek nabë saga medeginengin ham rë. Gaƙ he nebë ata sën neğin nalu nivesa menevet sir lo. ⁸ Nebë saga, gehe kwamin nevo ham benehegin ham in he ahëmin neving ham rot, om sën he pasang nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham. Yönon, gehe yoh vu bë nadiik in ham geving.

⁹ Arig lo, ham kwamin bo nabë he nehevong huk rot. He su nesewah buk ma rangah rë, in bë he su ketağ ngaa ngaa vu ham mabo maggin vu ham doğ buk sën he nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham lo. ¹⁰ Lob ham lë beham rağ ni, log Anutu rağ ni ving bë he nehevong ngaa nivesa vesa los yohvu vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo, geham ti su yoh vu bë nanër gağek nipaya jağ he rë. ¹¹ Ham rağ ni bë he nehegin ham pin nebë sën ama negin nalu lo. ¹² He vo horek vu ham in bë ham sepa doğ aggata niröp. Gehe gadu ham, gehe nër niwëek vu ham bë ham gwevong ngaa pin noh vu Anutu kwa. In Mehö los niwëek sagi ggooin ham rağ in bë ham medo geving yi doğ yi nyëğ niğapiik.

Devong Ving Anon Medenare Niwëek Bë Degeko Maggin

¹³ Log he ahëmin nivesa vu Anutu rağ buk pin ving in ham, in he nër gağek sënë vu ham bë Anutu yi gağek, lob ham pevis beko rağ menër bë Anutu yi gağek anon gağ mehönon su denër yoh vu yö kwaj rë. Lob yiğ Anutu yi gağek yönon, begwëbeng nahën nevong huk loğ ham sën ham nevong ving lo ayomin.

¹⁴ In arig lo, ham nebë alam distrik Yudea sën denesepa loğ Yesu Kerisi bedetu Anutu-yi-alam lo, in ham alam dedeginengin ham rağ maggin nebë sën hir alam denedeginengin sir lo. ¹⁵ Alam Yuda desis Mehöböp Yesu losho alam-denenër-gağek-rangahsën bedediik, log denede-ginengin ngaa maggin rağ he nebë saga ving gedenesepa loğ aggata nipaya sën Anutu nilëlin lo. Om denesis begö vu mehönon pin ¹⁶ medeneggërin he in bë he su nanër gağek rangah vu alam dahis meğako sir nah vu Anutu. Medo denevong ngaa nipaya rot gesu denevuu ya rë, rëğ mu Anutu ahë sengen vu sir rot bevongin malaj nama.

Paulus Ahë Ving Rot Bë Gelë Sir Gökin

¹⁷ Arig lo, he hevu ham ya. Senër he navimin mu, gağ he kwamin nevo ham yoh vu buk behe ahëmin ving pangsen bë he galë ham malamin gökin, ¹⁸ lob he sero aggata rot in bë anök vu ham rëğ ma. Sa Paulus, sa hevongin bë senök vu ham beron ngahi rëğ Satan ggërin he. ¹⁹ Ham kwamin nevo bë he kwamin vesa los he napisek in va? Gağ yiğ ham! Ham netu he madub nivesa, om doğ buk sën Mehöböp duğ nom lo, og he rëğ napisek in ham kesuu ngaa vahi pin. ²⁰ He napisek los he kwamin vesa rot in ham.

3

Paulus Vong Timoti Ya In Bë Gadu Sir

¹ He su ayoh vu bë anök rë in aggata ma, om sën he ayomin maggin rot gehe kwamin nevo bë su yoh vu bë he medo rë, om sa kwağ vo bë maam senço ti medo Atens beyiğ ggovek. ² Om he hevong he arimin Timoti sën nelok vu Anutu benevong Kerisi yi Bengö Nivesa yoh vu nyëğ pin lo yöğ vu ham in bë gadu ham in ham ayomin na timu vu Kerisi niwëek. ³ In ngaa maggin sën töğ vu ham gwëbeng lo su kepë ham. Anutu yi horek nër vorot nebë ngaa maggin vahi rëğ natök vu hil yönon. ⁴ He nahën nado ving ham, log he nër rangah vu ham bë hil rëğ natök jağ ngaa maggin medeginengin hil, loğ mëm gwëbeng sënë ham töğ rağ. ⁵ Om sën sa su yoh vu bë naköpek bemedo meris rë, om sën sa hevong Timoti yöğ in bë sa ganço nabë ham ayomin neya timu vu Kerisi ma ma. Sa hekuung bë Mehö Pelëpinsën mağ jii ham niwëek rot bekepë ham gehe vasap he huk böpata rağ ham ganon ma.

Timoti Ko Gağek Bengö Yom Lom Paulus Kwa Vesa

⁶ Loğ mëm Timoti yöğ beyom verup vu he ggovek, lob nër gağek nivesa rağ ham bë ham ayomin neya timu vu Yesu, geham ahëmin neving mehönon. Genër ving bë ham kwamin nevo he pangsen geham nevongin bë ham gwelë he malamin nabë sën he nehevongin bë galë ham lo.

⁷ Arig lo! Nebë saga lob ngaa maggin deginengin he bevong he ayomin maggin rağ, rëğ mu mëm he kwamin vo bë ham ayomin neya timu vu Yesu lom mëm he ayomin sepëp rağ. ⁸ Gemëm he ayomin to revuh ggökin, in ham nahën kwamin nevo Mehöböp beham nejom yi gağek ahon. ⁹ Om he rëğ gağo Anutu arë jağ in ham bena berup tena? He su

ayoh vu rë, in he kwamin vesa pangšën rot vu Anutu in ham. ¹⁰ He medo najom raḵ vu Anutu buk gerangah nebë gevonḡ behe ḡalë ham malamin ḡökin nah, loḵ mëm nabë ham su ayomin neya timu vu Yesu niwëëk rë, og he rëḵ adok vu ham babo niwëëk vu ham.

Paulus Jom Raḵ Bë Anutu Geḵo Yi Na Vu Sir

¹¹ Ko nabë hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi detateḵin aggata in he nöḵ vu hameḵ-a! ¹² Lob Anutu gevonḡ niwëëk vu ham rot, in ham ahëmin geving ham los mehönon pin pangšën nabë sën he ahëmin neving ham lo. ¹³ Lob Anutu dok vu ham megevonḡ ham ayomin niröp jaḵ in ḡaḡek ti su ḡëp vu ham ḡëp hil Amad Anutu mala dok buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi loſho yi alam vabuung pin denam lo.

4

Anutu Ahë Ving Bë Hil ḡevonḡ Nabë Sënë

¹ Lob arig lo, ḡaḡek ti nahën! He ḵetaḡ los avo horek vu ham in Mehöböp yi alam hil, gehe nanër nebë ham gwevonḡ nḡaa pin niröp geham su gwevuu na, gaḵ ham pasang gwevonḡ niwëëk ata. Senër nḡaa pin sën Anutu ahë neving bë hil ḡevonḡ lo. Sën he nër rangah vu ham wirek beham nesepa loḵ lo. ² Ham raḵ ḡaḡek sën seloḵ yah Mehöböp Yesu mala behaḵo yök vu ham lo ni. ³ Nḡaa sën Anutu ahë neving bë ham gwevonḡ lo nebë: Ham natu mehönon niröpsën. Log ahë neving bë ham noh nenga in bagḡëb. ⁴ Log ahë neving bë ham gweḵo avëh ti ti beham gwevonḡ niröp los noh vu sën ham los venëmin ḵo ham. ⁵ Gaḵ ham su malamin anonin ham jeggjin jeggjin nabë alam dahis sën su derak Anutu ni rë lo. ⁶ Log Anutu vonḡin bë mehöti su gevonḡ nḡaa nipaya vu mehö ngwë begodeḵ venë rë, ma rot. In rëḵ bo nyëvewen dok nah nḡaa nipaya nebë saga pin nabë sën he nër vu ham vorot lo. ⁷ In Anutu ḡḡërin hil yah vu yi in bë hil ḡevonḡ nḡaa niröp gehil su ḡevonḡ nḡaa sën su yoh vu rë lo. ⁸ Om nabë mehöti nidëlin ḡaḡek sënë, og su nilëlin mehönon hir ḡaḡek rë, gaḵ nilëlin Anutu sën vonḡ yi Anon Vabuung yök vu ham lo yi ḡaḡek.

⁹ Log ḡaḡek ngwë negḡëp nebë hil ahëd geving hil arid lo sën denesepa loḵ Yesu lo. Rëḵ mehöti su yoh vu bë kevu ḡaḡek jaḵ nḡaa sënë vu ham rë, in Anutu tato vu ham ḡgovek nebë saga beham ahëmin neving ham vorot. ¹⁰ Ham nḡo nevonḡ nebë sënë vu hil arid lo pin sën denedo distrik Masedonia lo. Rëḵ arig lo, he vo ḡadu loḵ ham bë ham pasang ahëmin geving sir pangšën, ¹¹ beham medo revuh bemalamin sepa. Ham nḡo gwevonḡ ham huk, geham gwevonḡ huk bisnis teka in ham medo nivesa nabë sën he nër vu ham wirek lo. ¹² Ham gwevonḡ nabë sënë in ham su jaḵ vu in nḡaa ti rë, lob mëm alam sën su denesepa loḵ Yesu rë lo degelë ham medejaḵ ni nabë ham alam nimin vesa.

Mehöböp Rëḵ Gevonḡ Behil Ḷedi Jaḵ Nah

¹³ Arig lo, he hevonḡin bë ham jaḵ nḡaa sën rëḵ natöḵ vu alam-diiḵsën lo ni venuh in lob ham su ngu bengis ham in sir nabë alam sën su ayoj neya timu vu Anutu medenevo kwaj in yi rë lo. ¹⁴ Hil nehevong ving bë Yesu diiḵ bekeḵi raḵ ḡḡökin, lob hil nehevong ving bë alam sën denesepa loḵ Yesu rëḵ denediḵ lo, rëḵ nabë saga. Rëḵ malaj natum nah, lom Anutu geḵo sir nom geving Yesu. ¹⁵ He nanër sënë vu ham in Mehöböp yö nër rangah vu he vorot. Bë hil vahi rëḵ nahën nemedo vesad mena berup dok buk sën Mehöböp duk nom lo, og hil su nid vesa kesuu hil sën Kerisi-yi-alam lo vahi sën dediḵ ḡgovek lo rë. ¹⁶ Gaḵ Anutu yi avuuk rëḵ ngu log angër hir ḡgev aye jaḵ menanër, lob Mehöböp rëḵ duk vu yaḡek menom. Lob alam sën denesepa loḵ Yesu rëḵ denediḵ lo, rëḵ dekedi jaḵ namuḡin. ¹⁷ Lob mëm rëḵ degeḵo hil vahi sën hil nahën nado vesad lo jaḵ na beggob ayo vavunë geving sir in hil ḡebuu Mehöböp vu yaḡek babu, lob mëm hil medo geving Mehöböp degwata los degwata. ¹⁸ Om ham kwamin bo ḡaḡek nabë sagi beham ḡadu ham jaḵ.

5

Hil Semu Hil Bemedo In Mehöböp Rëḵ Nom

¹ Arig lo, ham su gwekuung nabë he rëk kevu gagek jak Yesu yi ngebek los buk vu ham. ² Gağ ham rağ ni venuh nebë Mehöböp yi buk rëk nam natök vu hil nabë mehö hodek ti yam loğ buk vuheng. ³ Yik rëk nabë sënë: Alam rëk denanër nabë, “Buk nivesa behil medo revuh!” log doğ buk saga nğaa maggin rëk nam vu sir avuti, nabë sën avëh nalu loğ lob nivanë tök vu yi pevis geyi duğin. Yik rëk nabë saga, lob mehöti su yoh vu bë beya doğ buk saga rë.

⁴ Rëk arig lo, buk sagi su rëk natök vu ham nabë sën mehö hodek ti yam loğ buk geham duğin yi lo rë, in ham su nedo loğ malakenu rë. ⁵ Gağ ham alam rangah los hes tumsën yi. Su alam buk los mala-vahis-yi hil rë. ⁶ Om hil su ağëp nabë alam vahi pin, gağ hil medo malad natum gehil su ketul doğ bekwad birek nabë alam sën denenum bël mengëës lo. ⁷ Alam deneggëp og deneggëp buk, log alam denenum medenekeyevin, og denenum buk. ⁸ Rëk mu hil alam-rangah-yi om hil su nanum mekeyevin, gağ hil medo los kwad bo nğaa niröp. Hil ayod na timu vu Yesu behil ahëd geving hil, og mëm saga natu kelenavi megërin hil newad in begö. Log hil kwad bo nabë Yesu yam in bë geğo hil nah vu Anutu, og mëm saga natu bun sën gërin hil yud in begö. ⁹ Anutu su ggooin hil rağ in bë hil natök jak hil nğaa nipaya nyëvewen rë, gağ ggooin hil rağ in bë hil Mehöböp Yesu Kerisi geğo hil behil anah vu yi. ¹⁰ Hil Mehöböp Yesu Kerisi sënë diik loğ yah hil bed in bë nabë hil medo vesad ma hil nadiik, og hil rëk medo malad-tumsën geving yi. ¹¹ Om mëm ham gadu ham los doğ vu ham in ham nimin wëëk jak, nabë sën ham nevong lo.

Paulus Semu Gagek Hus

¹² Arig lo, he nanër vu ham nabë ham jak Mehöböp yi alam sën detu ggev medenevong huk medenedo vu ham lo nij. ¹³ Ham gweko sir jak, geham ahëmin geving sir in denevong huk sagi, geham medo jevuh ti.

¹⁴ Log arig lo, he nanër vu ham nabë ham gvevong nabë sënë: Ham bo horek vu alam sehëb, geham gadu alam sën deneggöneng lo. Geham doğ vu alam sën su denevong ving niwëëk rë lo, log ham nahubin alam pin beham nanër gagek ahë yes vu sir. ¹⁵ Ham su bo doğ nah nğaa nipaya nyëvewen vu mehöti sën vong vu ham lo, gağ ham nimin wëëk megvevong nğaa nivesa mu vu ham gevu mehönon pin. ¹⁶ Ham medo los kwamin vesa noh vu buk pin, ¹⁷ geham najom jak pehi geneheng, buk los rangah. ¹⁸ Ham tu Yesu Kerisi yi alam, om ham ahëmin nivesa vu Anutu in nğaa pin sën netök vu ham lo, in Anutu vongin bë ham gweko yi jak nabë saga. ¹⁹ Ham su napuv Anon Vabuung yi nengwah, ²⁰ geham su nanër pelësën jak gagek sën Anutu vo vu yi alam medenenër rangah lo. ²¹ Gağ ham seggi nğaa pin beham najom nğaa nivesa ahon, ²² log nğaa nipaya pin og ham najulin. ²³ Log Anutu sën nevong behil nado revuh lo gevong beham natu mehönon nimin röp anon. Log gëgin ham kenumin los anomin genavimin nivesa, in ham medo nivesa gegagek su gëp vu ham doğ buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom lo. ²⁴ Anutu sën ggooin ham rağ lo su rëk gevu ham na rë, gağ yö rëk medo medoğ vu ham. ²⁵ Arig lo, ham najom jak in he. ²⁶ Ham najom* arimin lo pin nemaj noh vu sën ham nevong lo. ²⁷ Sa Mehöböp yi mehö sa, om sa nanër vu ham nabë ham natevin kapiya sënë barimin lo pin degenço. ²⁸ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusën gëp geving ham.

Ƙapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus geSilvanus* luho Timoti, balöö nekevu ƙapiya sënë vu ham sën ham tu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir alam vu Tesalonika lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonġ hir semusemu vu ham bedegevonġ beham ayomin ġep revuh.

Alam Tesalonika Denare Niwëëk

³ Arig lo, huk sënë negġep vu he raġ buk pin bë he kwamin vesa vu Anutu in ham. In ham ayomin neya timu vu yi rot beniwëëk raġ, lom ham nesepa loġ bahëmin neving ham rot beya meniweëk raġ. ⁴ Yiġ nebë sënë, om sën he nehako ham raġ vu Anutu-yi-alam vahi pin. In ham töġ vu maggin rot benekwerë vanë böpata, rëġ ham nare niwëëk bayomin neya timu vu Yesu.

Anutu Neseggi Hil Niröp

⁵ Lob vanë sën ham nekwerë gwëbeng agi, og sënë tato vu hil bë Anutu nevonġ nġaa pin niröp, in maggin sënë nevonġ beham yoh vu bë rëġ na medo Anutu yi nyëġ. ⁶ Lob Anutu nevonġ huk niröp mu, om nahub rë loġ mëm rëġ bo maggin vu alam sën denevo maggin vu ham gwëbeng agi. ⁷ Log Anutu rëġ ġeġo ham vër in nġaa maggin sën ham nekwerë gwëbeng agi, geham rëġ medo nivesa geving he doġ buk sën Mehöböp Yesu duk nom vu yaġek geving yi angër niwëëk lo lo. ⁸ Yesu rëġ duk nom los nengwah daggen böpata in gevonġ nyëvewen vu alam sën su denegġurek Anutu babu rë, gedeneruuk hil Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa ya lo. ⁹ Lob hir nyëvewen sënë nebë: Demedo nenga in Anutu doġ Nyëġ Nipaya degwata los degwata. Su deyoh vu bë demedo geving Mehöböp rë, gesu rëġ malaj jaġ yi nabë yi Mehö niwëëk los bengö ¹⁰ doġ buk sën duk nom lo rë. Gaġ Anutu-yi-alam, og rëġ degeġo yi jaġ rot kesuu, galam pin sën ayoj neya timu vu yi lo og rëġ degelë yi medenapisek in. Lob yiġ ham og ham ayomin neya timu vu yi vorot raġ ġaġek sën he nër vu ham lo.

Paulus Jom Raġ Ya Vu Anutu Bë ġadu Alam Tesalonika Niwëëk

¹¹ Yiġ nebë sënë, om he medo najom raġ ya vu Anutu yoh vu buk bë: Ggoin ham raġ tu yi alam, om doġ vu ham beham sepa doġ yi niröp. Ham nevonġ ving yi om bo niwëëk vu ham in huk sën ham nevonġ los nġaa nivesa vesa pin sën ham malamin nesepa lo, banon jaġ nivesa. ¹² Nebë sënë in bë ham huk pin ġeġo hil Mehöböp Yesu Kerisi arë jaġ na vavunë log hil Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonġ hir semusemu vu ham, bedegeġo ham arëmin jaġ geving.

2

Alam Sën Denekeyëh Horek Lo Rëġ Detetuhin Ham

¹ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi rëġ nom ġökin nah, lob hil rëġ angupin hil na vu yi, om he bë nanër vu ham nabë ham su kwetul doġ in ġaġek sënë. ² In mehö la rëġ denanër vu ham nabë Mehöböp yi buk töġ yam ggovek ya gedenanër nabë nġaahur ti nër vu sir mederaġ ni. Ma denanër nabë he kevu ƙapiya nebë saga ya vu sir. Rëġ ma geham su kwam kwamin in hir ġaġek sënë genewamin jaġ pevis. ³ In mehöti rëġ tetuhin ham, gaġ buk sënë og su yoh vu bë rëġ nam meris rë. Gaġ mëm nabë alam nġahiseġë degeġo sir jaġ los degeruu demij vu Anutu namuġin, gemehöti sën rëġ natu Mehö-keyëhsën-horek-ala lo natöġ nam ranġah geving rë, loġ mëm. Yiġ Mehö Nipaya sën rëġ mala nama doġ Nyëġ Nipaya lo. ⁴ Mehö sënë og rëġ nġis begö vu nġaa pin sën mehönon denenër bë anutu lo los nġaa pin sën deneko raġ lo, gegeġo yi jaġ jaġ nabë kesuu. Om rëġ getunġ yi sëa doġ na Anutu yi dub böp ayo vabuung genanër nabë yiġ yi Anutu. ⁵ Ma ham kwamin virek in ġaġek sën sa nado ving ham wirek gesenër vu ham lo?

⁶ Log ham raḵ ngaa sën neggërin aggata in mehö agi gwëbeng-ë ni ving. In yi buk yö nahën, om su yoh vu bë natök nam rangah rë. ⁷ Yönon, Mehö-keyëhsën-horek-ala medo nevonḡ huk gwëbeng menedo, rëḵ mu nahën neggëp vunsën beyö rëḵ gëp nabë saga bena berup doḵ yi buk. In Mehö ti nahën neggërin yi aggata gwëbeng, rëḵ mu getahin bër ⁸ og mëm Mehö-keyëhsën-horek-ala rëḵ natök nam rangah. Lob Mehöböp Yesu Kerisi rëḵ ngis yi jaḵ avi rasap menadiik. Log Mehöböp mëm rëḵ natök nam rangah los niḵapiik böpata, lob niḵapiik sënë rëḵ kevoh Mehö-keyëhsën-horek-ala bemala nama na verök yi. ⁹ Mehö-keyëhsën-horek-ala sënë natök nam rangah, og rëḵ nam los Satan yi niwëëk begevong ngaa böp böp los niwëëk, gehuk aggagga in tetuhin hil. ¹⁰ Rëḵ gevong ngaa nipaya aggagga pin in gekuungin alam sën vongin malaj nama lo. Bë ahëj geving gaḡek anon medegevonḡ geving, og yoh vu bë geḵo sir nom vu Anutu, rëḵ mu ma om rëḵ malaj nama. ¹¹ Su deḵo Anutu yi gaḡek anon rë, om Anutu rëḵ dëëin sir lob gaḡek kuungsën los niwëëk nam in tetuhin sir medegevonḡ geving gaḡek sën anon ma lo. ¹² In alam pin sën su denevonḡ ving gaḡek anon agi rë geyö denevonḡ ahëj nivesa in ngaa nipaya mu lo degeḵo nipaya nyëvewen doḵ nah bemalaj nama.

Anutu Ggoin Ham Raḵ Bë Rëḵ Geḵo Ham Nom

¹³ Rëḵ mu arig lo, huk neggëp vu he bë he najom jaḵ los ahëmin nivesa vu Anutu in ham noh vu buk. In Anutu ahë neving ham beggoin ham raḵ vu nyëdahis vorot in bë Anon Vabuung gevong beham ayomin niröp jaḵ. Lob ham gwevonḡ geving gaḡek anon, loḵ mëm geḵo ham nom vu Anutu. ¹⁴ Vongin bë ham gweḵo hil Mehöböp Yesu Kerisi niḵapiik los arë böp nöḵ vu ham geving, om vong behe haḵo Bengö Nivesa yöḵ vu ham in bë tahi ham nom vu yi. ¹⁵ Nebë sënë, om arig lo, ham ngo bare nimin wëëk, beham sepa doḵ Anutu yi gaḡek pin sën he nër vu ham ggëp avimin los kevu loḵ ḵapiya lo. ¹⁶ Lob hil Mehöböp Yesu Kerisi luho hil Amad Anutu sën ahëj neving hil lo devong behil ayod sepëp raḵ berëḵ gëp nabë sënë degwata. Vong semusemu vu hil nyëmasën in bë hil ajaḵ ni nabë rëḵ geḵo hil nah vu yi yönon, om hil medo navo kwad in. ¹⁷ Om sa neḵetaḡ in ham bë luho degevong beham ayomin sepëp jaḵ gedegevong nij wëëk vu ham in ham nanër ngaa los gwevonḡ ngaa nivesa mu.

3

Ham Najom Jaḵ Vu Anutu Nabë Doḵ Vu He

¹ Log arig lo, he hömin gaḡek ti nahën neggëp nebë: Ham najom jaḵ vu Anutu nabë doḵ vu he in Mehöböp yi gaḡek serög mena menoh vu nyëḡ pin, balam pin degeḵo jaḵ pevis barë böp jaḵ nabë sën ham aga. ² Log ham najom jaḵ vu Anutu nabë bo he vër in alam sën nij paya los su nij röp rë lo nemaj, in ham raḵ ni bë alam ngahiseḵë su ayoj neya timu vu Anutu rë. ³ Rëḵ mu Mehöböp og su mehö kwa luu rë, gaḵ rëḵ gevong niwëëk vu ham jaḵ buk los gegin ham in Satan. ⁴ Log Mehöböp tateḵin he kwamin behe raḵ ham nimir bë ham medo nevonḡ ngaa pin sën he nër vu ham lo gwëbeng menedo, geham rëḵ medo gwevonḡ nabë saga rot geving. ⁵ Om Mehöböp bër ham kwamin in ham kwamin bo nabë Anutu ahë neving ham, lob gevong beham bare mekwerë maggin los ayomin niwëëk nabë sën Kerisi nevonḡ lo.

Alam Pin Denajom Huk Noh Vu Sir

⁶ Log arig lo, hil atu Mehöböp Yesu Kerisi yi alam, om he vo horek vu ham banër niwëëk bë: Ham gwetah ham in arimin vahi sën nij tebö gesu denevonḡ huk rë lo, in sagaḵ su denesepa loḵ gaḡek sën he nër vu ham lo rë. ⁷ Gaḵ ham sepa doḵ he vahamin, in ham ngo raḵ ni bë wirek sën he nado ving ham lo, og he su nahëp sehëb rë. ⁸ Lob he su haḵo ham nos lu ngaa meris rë. Gaḵ he nebaḡo, gehe nehevong huk niwëëk rot menavimengin buk gerangah, in bë he su abo maggin vu ham. ⁹ He yoh vu bë gaḵo ham nos lu ngaa, rëḵ ma gehe nehevong nebë sënë in bë ham gwelë besepa dok he vahamin. ¹⁰ He nado ving ham wirek, lob he vo horek vu ham nebë sënë bë: Mehöti bë ni tebö in huk megëp sehëb, og ham su bo nos vu yi. ¹¹ Rëḵ mu he hanḡo gaḡek bë ham vahi deneggëp sehëb gesu

denevong huk ti rë, gaḵ yö medo deneraḵ nij in mehö ngwë hir nḡaa. ¹² He tu Mehöböp Yesu Kerisi yi hur om sën he vo horek vu alam nebë saga bahee vu sir bë degevonḡ huk nivesa bedemedo gedegeḵo monë jaḵ, bemëm debaḡo yö hir nos jaḵ medega niröp.

¹³ Log arig lo, ham su nimin tebö in huk nivesa, gaḵ ham medo gwevonḡ noh vu buk. ¹⁴ Rëḵ mu nabë mehöti su sepa doḵ ḡaḡek pin sën he ḵevu loḵ ḵapiya agi rë, og ham nḡo jaḵ mehö saga ni nivesa, beham nḡo medo ading in yi. Lob mëm rëḵ ni namum in yi nḡaa sën nevonḡ lo begërin yi. ¹⁵ Rëḵ mu ham su gwelë mehö sënë paya rot, gaḵ ham kwamin bo nabë ham arimin rëḵ nevonḡ paya, om ham bo kwa nivesa vu yi.

Paulus Semu Ḡaḡek Hus

¹⁶ Hil Mehöböp sën ayo neggëp revuh lo gevonḡ beham ayomin gëp revuh in nḡaa pin sën töḵ vu ham lo, begëp noh vu buk pin. Log Mehöböp medo geving ham pin.

¹⁷ Sa Paulus sënë, senḡo kwaḡ nevo ham bemëm sa ḵevu ḡaḡek dus ti sënë raḵ senḡo nemaḡ yoh vu sën sa nehevonḡ loḵ sa ḵapiya pin lo, in bë ham jaḵ ni nabë senḡo ḵevu yönon.

¹⁸ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin.

Ƙapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sën Yesu Kerisi yi sinarë sa. Anutu sën ƙo hil yom vu yi lo luho Kerisi Yesu sën hil navo kwad in lo, yö denër bē sa ġevonġ huk sagi. ² Lob sa ƙevu ƙapiya sënë yök vu hong Timoti sën sa nehalë hong bē sa naluġ anon hong in ayom neya timu vu Kerisi lo. Hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Kerisi Yesu degevonġ semusemu vu hong los kwaj gevonġin hong, gedegevonġ bayom ġep revuh.

Hil Dahun Ġaġek Kuungsën Na

³ Wirek sa hevongin bē sena Masedonia jaġ, lob senër vu hong, rēġ sa bē nanër ġökin nah vu hong nabë: Ġemedo Epesus in ġenanërin alam vahi saga nabë su desarömin ġaġek kuungsën doġ na medetahu alam doġ. ⁴ Log ġenanër vu sir nabë degevu ƙeriing los ġaġek sën denetateġin degwaj lo na, in ġaġek nebë sagi nevonġ mekwaj kwaj. Gaġ su neloġ vu sir bayoj neya timu vu Anutu rē. ⁵ Sa hevong horek sënë yök vu hong raġ degwa timu sënë: Sa hevongin bē desepa doġ bayoj niröp jaġ gekwaj verök jaġ bayoj na timu vu Yesu, lob mēm demedo los ahēj geving sir. ⁶ Yönon, in alam vahi devuu aggata niröp sënë ya, geya deneketul loġ in ġaġek meris medenesap sir in jeggjin jeggjin. ⁷ Alam sënë denekuung bē detu alam horek degwa. Rēġ su deneraġ yö hir ġaġek sën denevengwēng raġ lo degwa ni rē, log sir duġin ġaġek sënë degwa ving.

⁸ Nabë hil ġalë Anutu yi horek niröp nabë negġep in bē tato aggata niröp vu hil, og hil rēġ ajaġ ni nabë nġaa nivesa. ⁹ Yönon, hil araġ ni bē horek og su yam in bē nanërin alam sën nijröp raġ lo rē, gaġ yam in bē nanërin alam sën denekeyēh horek lo, los alam sën denevonġ nġaa jeggjin jeggjin los nengaj dahis lo. Geyam in bē nanërin alam sën deneruu demij vu Anutu lo, los alam nij paya, gesir sën denevasap Anutu yi nġaa vabuung lo, gesir sën denesepa loġ nġaa dob yi mu lo; geyam in bē nanërin alam sën denesis amaj los ataj medenediik lo, los alam sën denesis mehönon vahi medenediik lo ving. ¹⁰ Geyam in bē nanërin maluh los avēh sën denevonġ bagġeb lo los denevonġ paya vu maluh ngwë lo. Geyam in bē nanërin alam sën denegġodeġ alam in bē deġeġo monë jaġ sir lo, los alam ġaġek tetuhin sën, galam sën denelah ġaġek vun lo. Yönon, horek yam in bē nanërin nġaa nebë sënë los nġaa nipaya vahi pin sën nevonġ paya vu ġaġek anon lo. ¹¹ Ġaġek anon sënë negġep loġ Bengö Nivesa sën Anutu vo vu sa in bē sa nanër ranġah lo, log Bengö Nivesa sagi netateġin Anutu arë böp los niwëek vu hil bē semusën ala yi.

Paulus Ahë Nivesa Vu Anutu In Kwa Pesivin Yi

¹² Hil Mehöböp Kerisi Yesu vo niwëek vu sa, gekwa nevo sa bē seyoh vu bē sa ġevonġ yi huk, lob vonġ huk sënë loġ ya sa nemaġ, lom sa ahēj nivesa vu yi. ¹³ Yönon, wirek og senër pelë raġ yi, log sa nehevong begö vu yi alam rot gesa nehaġo sa raġ vu yi pangšën. Sa nehevong nebë saga in sa su raġ degwa ni rē, gesa su hevong ving yi rē, rēġ ma gekwa pesivin sa. ¹⁴ Lob Mehöböp vonġ semusemu nġahiseġe rot vu sa, bemēm sayoġ neya timu vu Yesu Kerisi, besahēj ving yi pangšën. ¹⁵ Ġaġek sënëġ yönon rot, beyoh vu bē alam pin degenġo medegevonġ geving nabë Kerisi Yesu luġ yam dob in bē ġeġo hil alam nid paya nom vu yi. Lob sa mehö niġ paya verök yi rot kesuu alam nij paya vahi pin. ¹⁶ Rēġ mu Kerisi Yesu kwa vonġin sa muġin betato ranġah raġ sa bē nejom yi ahon rot. Lob alam vahi pin sën rēġ ayoġ na timu vu yi lo degelë jaġ sa bedejak ni nabë rēġ kwa gevonġin sir nabë saga geving, bedemedo malaj-tumsën degwata. ¹⁷ Om hil ġaġo mehö-los-bengö sën nedo degwata los degwata lo arë jaġ. Arë böpata los niwëek ġep ranġah beyö ġep degwata los degwata, in mehö sënë og su nediiġ rē, gehil su ayoh vu bē ġalë yi rē, log yiġ yi perurek timu saga sën Anutu soġek.

Timoti Bare Niwëek Beġedu Alam Sën Denesis Beġö Vu Anutu Lo

¹⁸ Nalug Timoti-e! Sebo horek sënë vu hong nabë: Kwam bo gägek sën alam-denenër-gägek-rangahsën denër raḵ hong wirek lo. Gebasu gägek sagi doḵ na ayom, loḵ mēm pasang gwevong begö megebare niwëek nabë mehö-begö-yi nivesa ti. ¹⁹ Lob gwevong geving niwëek megebare, gegemedo los ayom niröp. In alam vahi su denesepa loḵ ngaa nivesa in bë ayoj niröp jaḵ rë, om sën deneyoh paya medevasap sir nebë sën yaḡ ya mesis yi raḵ saap. ²⁰ Yiḵ Humenaius luho Aleksander devong nebë sënë, lob sa hevong luho loḵ yah Satan nema in bë luho degeḵo vanë medejaḵ ni, in luho su denanër pelësën jaḵ Anutu arë nah gökin.

2

Hil Najom Jaḵ Nabë Sënë

¹ Sa bë nanër niwëek vu hong nabë ham gwevong ngaa sënë natu muḡinsën: Ham najom jaḵ in alam pin. Ham kwetaḡ vu Anutu nabë doḵ vu sir bebo niwëek vu sir medebare, log ham najom jaḵ los kwamin vesa vu yi in sir. ² Log su kwam birek in alam-los-bengöj galam pin sën denetu ala medeneḡin hil lo. Gaḵ ḡenajom jaḵ in sir noh vu buk in mēm hil sepa doḵ Anutu meḡaḵo arë jaḵ niröp, log hil medo nivesa gengaa maggin su dahun hil. ³ Jomraḵsën nabë sënë og mēm yoh vu, bAnutu sën ḵo hil yom lo rëḵ kwa vesa in. ⁴ Neḵo hil yom vu yi, genevong in bë geḵo alam pin nom geving, bemēm dejaḵ gägek anon degwa ni. ⁵ In hil araḵ ni bë Anutu yö timu nedo, log Mehö mamer-yi timu nare loḵ Anutu los mehönnon vuheng atov. Yiḵ yi Kerisi Yesu, geyi mehönnon. ⁶ Lob töḵ yam rangah loḵ yi buk niröp sën Anutu yö ggooin raḵ menër lo, bediik loḵ yah alam pin bej in baḡo sir nom. ⁷ Log Anutu ggooin sa raḵ bë sa natu sinarë beḡevong yi huk menanër yi gägek sënë rangah. Sagi og sa su nehekuung raḵ rë, gaḵ sa nanër yönnon. Geggooin sa raḵ, menevong sa ya vu alam-yu-ngwë in bë sa tateḵin gägek vu sir bayoj na timu vu yi medejaḵ gägek anon ni. ⁸ Nebë sënë, om sa hevongin bë alam denajom jaḵ noh vu nyëḡ pin. Rëḵ mu degevuug gägek petupeksën los ahë sengënsën na gedepesu nemaj in ngaa nipaya loḵ mēm debarah nemaj jaḵ medenajom jaḵ na vu Anutu.

Ġägek Raḵ Avëh

⁹ Log sa hevongin ving bë: Avëh dedahun sir bedejöp röpröp lu ngaa nivesa sën yiḵ yoh vu bë avëh dejöp lo. Gaḵ su degeḵo sir jaḵ medebii yuj los debunëḵ vu navij jaḵ ḵumḵum goor lu vunëksën malangeri aggagga, los röpröp sën yi monë böpata lo. ¹⁰ Gaḵ degevong huk nivesa aggagga noh vu sën Anutu yi hur avëh lo degevong lo, og mēm sënë natu hir vunëksën anon rot. ¹¹ Avëh dedahun sir bayej nama gedegenḡo gägek medejaḵ ni nivesa. ¹² Sa hevongin bë avëh ti su natu tatovaha ma ggev vu maluh rë, gaḵ sir avëh og avij gemir gemedo denapöö jaḵ gägek mu. ¹³ In degwa nebë Anutu semu Adam muḡin loḵ mēm semu Eva tamusën. ¹⁴ Lob Adam su bë nenga vu gägek kuungsën rë, gaḵ avëh mu yö keyëh mebë nenga vu gägek. ¹⁵ Rëḵ mu avëh hir huk bë degeḵo naluj, om yiḵ degevong nabë saga, gayoj na timu vu Yesu geving bahëj nivesa vu mehönnon medesepa doḵ aggata niröp los deḡeḡin sir nivesa, og Anutu rëḵ geḵo sir nah vu yi.

3

Ġägek Raḵ Ggev Sën Denëḡin Kerisi-yi-alam Lo

¹ Ġägek sënë og yönnon: Bë mehöti gevongin nabë natu ggev beḡeḡin Kerisi-yi-alam, og sënëḵ gevong in huk nivesa ti. ² Nebë sënë, om ggev geḡin yi nivesa in ngaa nipaya su ḡëp vu yi. Yiḵ geḵo avëh timu natu venë. Su gevong ngaa jeggin jeggin, gaḵ yiḵ sepa doḵ kwa nivesa mu megevong huk niröp pin, geḡeḡin alam vatëveḵ nivesa, getateḵin Anutu yi gägek nivesa megero. ³ Ggev nebë sënë og su nanum pangsën mekeyevin, log su ahë sengën jaḵ pevis, gaḵ nahubin alam gesu gevong begö jeggin jeggin, gesu ḡëp natumin monë pangsën. ⁴ Geyö geḡin venë lo nalu lo nivesa beḡevong benalu lo nengaj yes vu aye medegurek babu. ⁵ In mehö sën su neḡin venë lo nalu lo nivesa rë lo, og su yoh vu bë rëḵ natu Anutu-yi-alam lo hir ggev meḡeḡin sir nivesa rë. ⁶ Log ham su gwevong bemehö

mewis ti sën nahën neggërin yi yom vu Kerisi lo natu ggev. In rëk geḱo yi jaḱ jaḱ lob rëk bës benatōḱ vu nyëvewen nabë Satan. ⁷ Om nabë hil ḱetunḱ mehōti natu ggev, og alam dahis la denanër geving rë nabë yi mehō nivesa, og mëm yoh vu bë natu ggev. Gaḱ nabë hil su ḱango rë, og maḱ rëḱ ḱaḱek nipaya natōḱ rangah jaḱ yi, lob doḱ Satan yi ḱegweeng.

ḱaḱek Raḱ Kerisi-yi-alam Hir Hur

⁸ Log gwetunḱ alam sën kwaj nivesa lo denatu Kerisi-yi-alam hir hur geving nabë saga. Alam sën su denevonḱ kwaj luu rë lo, galam sën su denenum wain rot medenekeyevin rë lo, galam sën su ggëp denetumin monë luu nḱaa rë lo. ⁹ Gaḱ mëm sir sën ayoj yō neggëp niröp gedeneraḱ ḱaḱek-anon-vongvingsën-yi ni venuh lo og mëm. ¹⁰ Ham seggi sir namuḱin rë, loḱ nabë ḱaḱek ti su neggëp vu sir rë, og mëm denatu Kerisi-yi-alam hir hur. ¹¹ Log ham gwetunḱ avëh sën kwaj nivesa lo geving nabë saga. Avëh sën su denenër ḱaḱek nipaya yah nenga raḱ mehō ngwë rë lo, gesu denevonḱ nḱaa jeggin jeggin rë lo, gaḱ denenër ḱaḱek niröp bedenevonḱ yoh vu lo.

¹² Lob Kerisi-yi-alam hir hur lo, og degeḱo avëh ti ti natu venëj, lob degeḱin venëj los naluj nivesa. ¹³ Lob sir sën detu Kerisi-yi-alam hir hur bedenevonḱ huk nivesa lo, og rëḱ bengöj nivesa, lob deyoh vu bë rëḱ degevonḱ Kerisi Yesu yi huk nivesa los niwëëḱ.

Anutu Yi Aggata Degwa

¹⁴ Yönon, gwëbeng sa neḱevu ḱapiya sënë yök vu hong, rëḱ mu sa bë nöḱ vu hong pevis. ¹⁵ Rëḱ mu nabë sa su nöḱ pevis rë, og gwelë ḱaḱek sënë megejaḱ ni nabë Anutu-yi-alam sën detu Mehöböḱ Mala-tumsën-degwa yi alam lo, og rëḱ degevonḱ nabë sënë in denegin ḱaḱek anon medenegadu. ¹⁶ Yönon, ḱaḱek sën duu hil yah vetii Anutu lo, og ḱaḱek böpata rot bedegwa neggëp. ḱaḱek sënë nebë:

Tu mehōnon raḱ betōḱ yam rangah,

log Anon Vabuung tateḱin yi degwa bë yi mehō yohvu.

Angër delë yi,

log bengö yoh vu alam dahis.

Mehōnon ayoj neya timu vu yi,

lob Anutu ḱo yi raḱ yah vavunë beḱo arë raḱ.

4

ḱaḱek Raḱ Alam Tetuhinsën

¹ Anon Vabuung nër rangah bë dus jaḱ Buk-tamusën og alam vahi rëḱ degevuḱ ḱaḱek sën hil nehevongḱ ving lo na, getum rëḱ degebë nengaj vu memö kuungsën ayej bedesepa doḱ Satan yi angër nipaya lo hir ḱaḱek. ² Nḱaa sënë rëḱ nam vu alam kwaj luu sën denenër ḱaḱek kuungsën lo. Alam sënë rëḱ ayoj bev rasap nabë aën niḱerus, besu deyoh vu bë deseggi nḱaa nipaya los niröp medejaḱ ni rë. ³ Log alam saga rëḱ denanërin nabë maluh los avëh su degeḱo sir, gaḱ demedo bu, log rëḱ denanërin nos los reggu vahi nabë hil su aḱa. Rëḱ mu su yoh vu rë, gaḱ Anutu yō tunḱ nḱaa pin sënë in bë hil mehōnon sën hil ayod neya timu vu yi menaraḱ yi ḱaḱek anon ni lo, hil aḱa gahëd nivesa vu Anutu. ⁴ In nḱaa pin sën Anutu tunḱ lo og nivesa, om hil su ajuuk, gaḱ hil nanër ahëd nivesa vu Anutu gehil aḱa. ⁵ Eë, yönon, Anutu yi ḱaḱek los hil jomraḱsën saga nevonḱ benivesa neraḱ.

Timoti Tu Kerisi Yi Hur Nivesa

⁶ Log nabë ḱenanër ḱaḱek pin saga vu hil arid lo sën Kerisi-yi-alam lo, og mëm saga rëḱ tato nabë ḱetu Yesu Kerisi yi hur nivesa ti geḱenesepa loḱ ḱaḱek niröp meḱeneraḱ ḱaḱek sën hil nehevongḱ ving lo degwa ni. ⁷ Rëḱ mu nim dëlin ḱeriing nipaya los avëh atov hir ḱaḱek turinsën meris meris, gaḱ mëm ḱetahu hong doḱ Anutu yi aggata nivesa. ⁸ Yönon, hil netahu hil loḱ nḱaa navid yi in bë hil navid gengoin, rëḱ mu yiḱ nelōḱ vu hil paya teka mu. Gaḱ mu nabë hil tahu hil doḱ Anutu yi aggata, og yoh vu bë rëḱ doḱ vu hil pangsën rot. Sagi og yoh vu bë doḱ vu hil vu buk sën hil nado gwëbeng agi, gehil rëḱ medo malad-tumsën vu tamusën geving.

⁹ Ĝaĝek sĕnĕk yĕnon rot, beyoh vu bĕ alam pin degengo medegevongĕ geving. ¹⁰ Om sĕn hil nehevongĕ huk bĕp los nid ĵerus ĵerus. Hil ahurek Anutu sĕn mala-tumsĕn degwa lo babu in nevongin bĕ geĵo alam pin nom vu yi, lob ĵo hil sĕn hil ayod neya timu vu yi lo yom yĕnon. ¹¹ Om ĝenanĕr ĝaĝek sĕnĕ vu sir meĝetahu sir dok in desepa dok. ¹² Nabĕ alam degelĕ hongĕ nabĕ ĝenahĕn maĝĕm, bekwaj bo nabĕ hongĕ mehĕ meris, og su gwĕvuu huk rĕ. Gaĵ ĝemedo meĝetato aggata vu Kerisi-yi-alam pin jaĵ ngaa pin sĕn ĝenanĕr los gwĕvongĕ lo. Ĝetato vu sir nabĕ ahĕm neving sir yĕnon gayom neya timu vu Yesu, geĝenesepa loĵ ngaa nirĕp mu. ¹³ Su nim tebĕ, gaĵ nim wĕĕk meĝenatevin Anutu yi ĝaĝek vu alam, beĝenanĕr Bengĕ Nivesa rangah meĝetateĵin vu sir rot bena berup dok buk sĕn senĕk berup vu hongĕ lo. ¹⁴ Su nim yes yes in Anutu yi semusĕn sĕn vo vu hongĕ lo, in alam ggev debĕ nemaj raĵ hongĕ wirek. Log alam-denenĕr-ĝaĝek-rangahsĕn denĕr bĕ semusĕn sĕnĕ rĕĵ natĕk vu hongĕ. ¹⁵ Om gwĕgin huk sagi nivesa noh vu buk beĝemedo dok rot, lob mĕm alam pin rĕĵ degelĕ nabĕ hongĕ huk neya nivesa. ¹⁶ Gwĕgin hongĕ los huk sĕn ĝenevongĕ agi bekwam bo ĝaĝek sĕn ĝetahu sir dok lo nivesa. Gwĕvongĕ huk sĕnĕ niwĕĕk rot, og mĕm rĕĵ gwĕĵo hongĕ nom vu Anutu, begwĕĵo alam sĕn degengo hongĕ ĝaĝek lo nom geving.

5

Timoti Geli Alam Dok Aggata Nirĕp

¹ Su ĝebo ĝaĝek jaĵ alam bĕp, gaĵ gwelĕ sir nabĕ amam lo benahub ĝebo horek vu sir. Log gwelĕ alam maĝĕm nabĕ arim lo sir. ² Log avĕh bĕp og gwelĕ sir nabĕ atam lo, log gwelĕ avĕh avĕ nabĕ avĕhnĕm lo gengaa nipaya nĕk ĝĕp.

Ĝaĝek Raĵ Avĕh Alov

³ Log gwĕgin avĕh alov lo sĕn reggaj diiĵ gehej alam ma lo nivesa. ⁴ Gaĵ avĕh alov sĕn nalu lo ma bu lo denedo lo, og mĕm deĵaĵ ni nivesa nabĕ hir huk negĝĕp bĕ dedok vu amaj los ataj gebuj medegegin sir nivesa dok nah sĕn denegin sir wirek lo. In Anutu kwa vesa in ngaa nebĕ sĕnĕ. ⁵ In avĕh alov sĕn yĕ perurek timu nedo lo, og rĕĵ ayo na timu vu Anutu rot, lob rĕĵ benĝev jaĵ meĵetaĵ na vu Anutu in alam buk gerangah. ⁶ Rĕĵ mu avĕh alov sĕn yĕ kwa nevo ngaa sĕn nesemu navi mu lo, og nahĕn nedo vesa rĕĵ mu tu ngaa diiĵsĕn. ⁷ Om ĝenanĕr ngaa sĕnĕ tato vu avĕh geving, in desepa dok medemedo nirĕp geĝaĝek la su ĝĕp vu sir. ⁸ Rĕĵ mu nabĕ mehĕti su geĝin yĕ yi alam nivesa rĕ, og mehĕ sĕnĕ su ayo neya timu vu Yesu rĕ. Yĕnon, nabĕ mehĕti su geĝin sir sĕn losho beggangĕ ayo timu lo nivesa rĕ, og yi mehĕ nipaya verĕĵ yi rot kesuu alam dahis.

⁹ Lob nabĕ kwevu avĕh alov arĕj nabĕ Kerisi-yi-alam degegin sir, og kwevu sir nabĕ sĕnĕ arĕj: Avĕh sĕn raĵ maluh timu rĕĵ diiĵ genedo alov, lob yi ta mehĕdahis lĕo ya ggovek lo. ¹⁰ Gavĕh sĕn alam denenĕr bengĕ bĕ nevongĕ ngaa pin nivesa lo, og kwevu avĕh nabĕ sĕnĕ lo arĕj. Gavĕh sĕn neĝin nalu lo nivesa, genevet alam vatĕvek, geneĵo Kerisi-yi-alam vahi raĵ genelĕk vu alam sĕn denetĕk vu maggin lo, genevongĕ huk nivesa vesa aggagga lo. Kĕ, avĕh nabĕ sĕnĕ og mĕm kwevu arĕj. ¹¹ Gaĵ su kwevu avĕh sĕn nahĕn navij mewis gereggaj nediĵ lo arĕj, in rĕĵ ayoj gurek in maluh, bahĕj geving nabĕ deĵaĵ maluh ngwĕ gĕkin, lob su kwaj bo Kerisi timu rĕ. ¹² Lob alam rĕĵ denanĕr sir nabĕ nij paya, in deĵyĕh ĝaĝek sĕn denĕr bĕ degevangĕ huk vu Kerisi timu lo. ¹³ Rĕĵ su rĕĵ degevangĕ nabĕ sĕnĕ mu rĕ. Gaĵ rĕĵ nij tebĕ jaĵ pevis medegĕp sehĕb, gedegetup dok alam hir beggangĕ medenengĕ mehĕ ngwĕ hir ĝaĝek medeĵaĵ nij in mena detanĕ medenanĕr ĝaĝek aggagga sĕn hil su ayoh vu bĕ nanĕr rĕ lo. ¹⁴ Nebĕ sĕnĕ om sa bĕ avĕh alov sĕn nahĕn navij mewis lo, og deĵaĵ reggaj nah in degeĵo naluj meyo degegin dok hir beggangĕ. Yiĵ degevangĕ nabĕ sĕnĕ in Mehĕ sĕn nesis beĝo vu hil lo su natĕk vu ĝaĝek nipaya ti menanĕr jaĵ hil. ¹⁵ In ĝeraĵ ni bĕ avĕh la devuu aggata nivesa ya ggovek ya nebĕ sĕnĕ gedenesepa loĵ Satan. ¹⁶ Nabĕ Anutu yi hur avĕh ti yi alam la reggaj denadiĵ gedemedo alov, og avĕh saga yĕ geĝin sir. Yĕ gevangĕ nabĕ sĕnĕ in su debo maggin vu Kerisi-yi-alam vahi

medegegin sir. Nabë sënë in Kerisi-yi-alam mëm yik degegin avëh alov sën hir alam main sir lo mu.

Ğağek Rağ Alam Ggev

¹⁷ Alam ggev sën denevonğ huk nivesa rot lo, og ham sën Kerisi-yi-alam ham lo gweko arëj jağ geham doğ vu sir nivesa rot. Sënëğ sa nanër alam ggev sën denevonğ huk niwëek medenenër Anutu yi ğağek ranğah medenetatekin nivesa vu alam lo. ¹⁸ Nabë saga in ğağek neggëp loğ Anutu-yi-ğapiya nebë, “Su ğetaya burmakau sën denevonğ huk bedenevağë wit* lo avij,” gağ gëp in yik dega teka! In ğağek ngwë neggëp ving bë, “Mehö sën nevonğ huk lo, og yoh vu bë geğo nyëvewen jağ.”

¹⁹ Log nabë mehö ti nanër ggev ti nabë nevonğ paya, og su gwebë nengam vu aye, gağ mëm nabë mehö luu ma mehö löö denanër og mëm. ²⁰ Gağ mëm nabë ggev ti gevonğ nğaa nipaya ti, og ğebarah yi veröğ jağ alam ggev pin malaj, in sir vahi degelë lob degöneng in sir. ²¹ Sa nanër vu hong niwëek jağ Anutu geKerisi Yesu losho angër sën Anutu ggoo in sir rağ lo malaj nabë: Ğesepa doğ ğağek sën sa kevu agi niröp, besu kwam bo mehöti doğ ayom namuğ in nabë vonğ paya, ma su vonğ paya rë, gağ gwenğo ğağek nivesa meğeseggi loğ mëm. Log su ğenanër ğağek ahë seğë vu alam vahi geğenanër ğağek ahë yes vu hong alam.

²² Log su gweko mehö ti megwevonğ natu ggev pevis rë, in yi nğaa nipaya rëğ nom peka jağ hong geving, om ngo gwegin hong nivesa in gemedo nivesa genğaa nipaya su gëp vu hong.

²³ Log su ğenanum bël kul meris mu rë, gağ ğenanum wain teka geving, in gevonğ bahëm medo nivesa, geniraksën sën netök vu hong buk nğahi lo nivesa jağ teka.

²⁴ Log alam vahi, og hir nğaa nipaya neggëp ranğah behil pin arak ni bë rëğ denatök vu nyëvewen doğ nah, rëğ mu alam vahi, og hir nğaa nipaya yö neggëp vunsën, benahub rë loğ mëm netök yam ranğah. ²⁵ Yik nğaa nivesa vahi neggëp ranğah nebë saga ving, gağ nabë neggëp vunsën og yö rëğ netök yam ranğah tamusën in su yoh vu bë gëp vunsën degwata rë.

6

Ğağek Rağ Hur Sën Detu Nğaa Meris

¹ Alam pin sën mehö la denebağo sir medenetu hir nğaa meris lo, nabë Kerisi-yi-alam sir og degurek alaj lo babuj in ğağek nipaya su jikin Anutu arë los yi ğağek sën hil nanër lo.

² Log hur sën alaj detu Kerisi-yi-alam lo, og su kwaj bo nabë arij om degevonğ huk paya paya gesu degöneng in sir rë. Gağ ahëj geving alaj sënë rot in Kerisi-yi-alam sir, gepasang degevonğ huk nivesa rot vu sir. Om ğetatekin vu alam nabë degevonğ nğaa nabë sënë, log ğenanër bedegevonğ.

Hil Su Ahëd Geving Monë Pangsën

³ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi ğağek netatekin Anutu yi nğaa ranğah menero vu hil niröp. Om nabë mehöti gebë ğağek sënë geto getahu mehönon doğ ğağek agga ngwë, ⁴ og hil ajağ ni nabë mehö sënë neğo yi rağ meris mu. Su kwa teka neggëp rë, gağ kwa nipaya neggëp vu yi. In ahë neving bë luho mehö ngwë degök sir in ğağek la bedekesuu sir. Log ahë neving bë demehoo sir in ğağek degwa. Nğaa nebë sënë og nevonğ balam ayoj nesis yi, gedenevonğ begö, gedenenër pelësën rağ sir, gekwaj nevo nğaa nipaya rağ alam vahi. ⁵ Log denenër sir in ğağek bahëj sengën yoh vu buk in kwaj nipaya, gağ ğağek anon su neggëp vu sir rë, in denekuung bë hil nesepa loğ Anutu in hil ağorek kupeğ lu nğaa.

⁶ Yönon, nabë mehöti sepa doğ Anutu niröp begelë nğaa sën neggëp vu yi lo nabë yik yoh vu yi, og nelë saga bë neğo nğaa nğahiseğë rot. ⁷ In hil atad ço hil los nemad meris vu dob, log buk sën hil gevuu dob lo, og hil rëğ anah nemad meris nabë saga.

⁸ Om nabë hil nos los tob neggëp vu hil, og yik ggovek behil medo revuh los kwad vesa.

⁹ Rëk alam sën kwaj nevo bë degeko kupek ngahisekë rot lo, og seggisën rëk natök vu sir, lob rëk debës nabë sën mehönön deneko reggu luk söv. Ayoj nekehe sir in kupek lu ngaa, lob denesepa lok ngaa kwamasën los ngaa nipaya agga ngahisekë, om rëk kebu jak sir bedenadiik bemalaj nama. ¹⁰ In ngaa nipaya aggagga degwa neggëp vu sën alam ahëj neving monë lo. Yönon, alam vahi ahëj neving monë pangсэн rot, lob nedadii sir gedenevuu vongvingsën ya, log denevasap sir rak sënë medenetök vu maggin böpata rot.

Ġenapiik Vu Sën Ġemedo Malam-Tumsën Degwata Lo Niwëek

¹¹ Rëk mu hong sën Anutu-yi-alam hong lo, og gweruu demim vu ngaa nabë sënë gegebeya in. Gaq yik nim wëek megesepa dok ngaa niröp los Anutu yi aggata sogek. Ayom na timu vu yi, log ahëm geving alam pangсэн. Ġenajom hong ahon megebare niwëek gemalam yes. ¹² Ayom neya timu vu Kerisi, om getahu dok alam sën deneserög in bë degeko kupek-yagek-yi lo bepasang geserög niwëek in Ġemedo malam-tumsën degwata los degwata. In Anutu ggooin hong rak wirek lok buk sën Ġenër rangah rak alam ngahisekë malaj bë rëk gesepa dok gägek anon lo. ¹³ Sa nanër vu hong jak Anutu sën nevo saheng vu ngaa malaj-tumsën pin lo, luho Kerisi Yesu sën nër yi gägek anon rangah rak Pontius Pilatus mala gesu ggöneng in rë lo malaj nabë: ¹⁴ Gweġin gägek pin sënë nivesa. Su Ġenanër la paya, gesu gwevong bemehö ngwë denanër gägek nipaya jak. Gaq ngo gweġin nivesa begëp niröp, rot behil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom. ¹⁵ Yönon, Anutu ggooin yi buk rak ggovek ya bë rëk tato Kerisi rangah, lob yik Anutu timu sënë sën semusën degwa geyi ala menegin ngaa pin los dahis. Alam-los-bengöj pin hir mehölös-bengö yi, gemehö böp pin hir Mehöböp. ¹⁶ Yik yi timu sënë sën su nediik rë. Yö nedo lok rangah sogek, om hil su ayoh vu bë ana dus jak yi rë. Mehöti su lë yi rë, gemehöti su yoh vu bë rëk gelë yi rë. Arë böpata rot geniwek rot berëk medo degwata los degwata nabë saga. Yönon.

Ġägek Rak Alam Sën Deneggorek Ngaa Ngahisekë Lo

¹⁷ Ġenanër vu alam sën deneggorek ngaa-dob-yi ngahisekë lo nabë su degeko sir jak vu alam vahi, gesu kwaj na vu hir ngaa sënë nabë dok vu sir, in rëk mala nama na pevis. Gaq mëm ayoj na timu rot vu Anutu, in yi saga yö nevong yi ngaa nivesa vesa ngahisekë vu hil in bë hil medo los kwad vesa. ¹⁸ Ġenanër vu alam sën deneggorek ngaa aga nabë degevong huk nivesa vesa ngahisekë, log degevong ngatum bedebo hir ngaa gelek alam bededok vu sir medegero. ¹⁹ Nabë degevong nabë saga, og rëk dengupin ngaa ngahisekë in dok vu sir vu tamusën, lob deyoh vu bë rëk denatök vu mala-tumsën sogek.

Gweġin Hong Huk Nivesa

²⁰ O Timoti, gweġin huk sën Anutu vo lok yök nemam aga nivesa. Gweruu demim vu gägek meris meris pin sën anon ma lo, los gägek jeggin jeggin sën su neya niröp vu Anutu yi gägek rë lo. Log gweruu demim vu gägek sën denenër medenekuung rak bë kwa böpata neggëp lok, rëk ma genesis begö vu Anutu yi gägek lo. ²¹ Alam vahi ahëj neving gägek nebë saga bedeneko rak, lob deneyoh paya in gägek anon. Anutu yi semusemu medo geving ham.

Ḳapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa raḵ bevong sa tu Kerisi Yesu yi sinarë in bë sa nanër rangah nabë Kerisi Yesu yoh vu bë gevong bemehönon demedo malaj-tumsën. ² Lob sa kevü ḵapiya sënë yök vu hong Timoti in sahëg neving hong nebë sën sa nalug hong. Hil Mehöböp Kerisi Yesu luho Ama Anutu degevonḡ hir semusën nyëmasën vu hong bekwaj pesivin hong gedegevonḡ bayom gëp revuh.

Hil Su Nid Namum In Bengö Nivesa

³ Sa ḵenug lo detu Anutu yi hur wirek medeneḵo yi raḵ, lom sa nesepa loḵ vahaj menehevong nebë saga ving, lob sa neseggi loḵ ayog menehangö, rëḵ maḵ sa nehevong niröp. Lob sa najom raḵ in hong los kwaḡ vesa vu yi in hong raḵ buk pin. ⁴ Sa kwaḡ nevo sën ḡesu wirek lo, om sa nehevong rot buk gerangah bë sa ḡalë hong gökin, loḵ mëm sëḵ kwaḡ vesa jaḵ los dahis.

⁵ Lob sa kwaḡ nevo bë ayom neya timu vu Anutu yönon, gaḵ su ḡenetetuhin rë. In bum avëh Lois vong ving nyëmuḡinsën, lob atam Ainike sepa loḵ vaha bevong ving, log seraḵ nim bë hong nebë saga gwëbeng ving. ⁶ Om sa bë nanër vu hong nabë: Sa hebë nemaḡ raḵ hong wirek, loḵ mëm Anutu vo semusën vu hong in bë gwevonḡ yi huk. Om ḡegwee doḵ semusën saga beniwëëḵ jaḵ. ⁷ In Anutu su vong Anon Vabuung vu hil in bë hil aḡöneng in hil rë, gaḵ vong vu hil in bë hil nid wëëḵ bahëd geving mehönon, behil nḡo ḡëḡin hil nivesa. ⁸ Om su nim namum in hil Mehöböp beḡëḡöneng in sën ḡenanër yi ḡaḡek rangah lo. Gesu nim namum in sën seyam nado loḵ ḵarabus in yi mehö sa aḡi. Gaḵ mëm gwëḵo niwëëḵ vu Anutu bekwerë maggin jaḵ Bengö Nivesa geving sa. ⁹ In Anutu ḵo hil yah vu yi beggooin hil raḵ in bë hil sepa doḵ nḡaa niröp mu. Su vong nebë sënë raḵ sën hil nehevong nḡaa nivesa lo rë, gaḵ vong yoh vu yö kwa besemu hil nyëmasën, degwa raḵ Kerisi Yesu. In nër vorot loḵ buk sën yö nahën gesu tung yaḡek los dob rë lo bë rëḵ gevong nabë saga. ¹⁰ Rëḵ mëm gwëbeng Kerisi Yesu, mehö sën ḵo hil vër in hil nḡaa nipaya nyëvewen lo, toḵ yam rangah ggovek ya betateḵin ḡaḡek sënë lo degwa rangah vu hil. Log tateḵin yam rangah bë: Nabë hil ḡevong geving Bengö Nivesa, og hil rëḵ medo malad-tumsën degwata los degwata, gaḵ hil su rëḵ nadiiḵ bemalad nama na verök yi rë.

¹¹ Lob tato sa bë sa natu yi sinarë benanër Bengö Nivesa sagi rangah getahu mehönon doḵ, ¹² om sën gwëbeng setök raḵ maggin. Rëḵ mu sa su niḡ nemum in rë, in sa naraḵ mehö sën sayog neya timu vu yi lo ni, gesa naraḵ ni bë yoh vu bë rëḵ ḡëḡin nḡaa sën tung loḵ yam sa nemaḡ lo nivesa rot, beberup doḵ buk sën hil bare mala lo. ¹³ Om ḡesepa doḵ ḡaḡek niröp sën senër tato vu hong wirek lo, los ayom na timu vu yi bahëm geving yi losho yi alam, in Kerisi yi mehö hong. ¹⁴ Yönon, Anutu tung nḡaa nivesa anon sënë loḵ ya nemam in bë gweḡin, om gweḡin nivesa jaḵ Anon Vabuung sën nedo loḵ hil ayod lo yi niwëëḵ.

¹⁵ Log ḡeraḵ ni vorot bë alam pin vu distrik Asia*, ving Pugelus luho Hermogenes, bedeneruu demij vu sa gesu denegga raḵ sa ggökin rë. ¹⁶ Rëḵ sa najom raḵ vu Anutu bë semu Onesiporus losho yi alam, in nevong besayog nivesa neraḵ yah beron nḡahiseḵë. Su ni nemum in sën sa nado ḵarabus aḡi rë, ¹⁷ gaḵ yam Rom lom sero sa niwëëḵ rot betök vu sa. ¹⁸ Om Mehöböp kwa pesivin yi doḵ buk sën duḵ nom dob lo. Yönon, nḡaa pin sën nevong ḡgëp Epesus wirek in doḵ vu sa lo, saga ḡeraḵ ni venuh.

2

Ḡenatu Yesu Kerisi Yi Hur-beḡö-yi Nivesa

¹ Om nalug-e! Gweḵo semusën sën Kerisi Yesu nevo vu hil nyëmasën lo in doḵ vu hong beḡebare niwëëḵ. ² Log ḡaḡek pin sën senër rangah vu mehönon nḡahiseḵë meḡengö lo, og ḡenanër vu alam nijvesa vahi sën su rëḵ dekeyëh ayem rë lo, in mëm na denanër na

vu alam vahi geving. ³ Ĝenatu Kerisi Yesu yi mehö-begö-yi nivesa ti megekwerë maggin los kwam vesa nabë sa. ⁴ In mehö-begö-yi og su yah nejom huk agga ngwë ving rë, gaḵ netahu yi loḵ begö mu, in bë mëm ala sën ko arë in bë natu yi mehö-begö-yi lo kwa vesa in yi. ⁵ Gekwam bo mehö sën neserög in bë kesuu alam vahi lo rë! Nabë su sepa doḵ horek sën denenër bë alam desepa doḵ medekesuu sir lo rë, og su yoh vu bë rëḵ kesuu megeḵo madub rë.

⁶ Log mehö sën nevaroh nos loḵ huk anon benevonḡ huk böp in lo, rëḵ geḵo nos nyë namuḡin mega. ⁷ Kwam bo sa gaḡek sënë nivesa rë, loḵ mëm Mehöböp rëḵ tateḵin pin degwa vu hong megeḵaḵ ni. ⁸ Log kwam bo Yesu Kerisi sën yi degwa vu Davit* lo, nabë diiḵ, rëḵ kedi raḵ yah vu bedub yoh vu sën sa nanër loḵ Bengö Nivesa lo. ⁹ Yiḵ sa nanër Bengö Nivesa sënë rangah, om sën sa neḵerë maggin raḵ agi. Yönon, deduu sa ahon raḵ sëng nebë sën sa mehö niḡ paya ti, rëḵ mu su deyoh vu bë denaduu Anutu yi gaḡek rë. ¹⁰ Om sën sa niḡ wëëḵ meneḵerë maggin pin sën netöḵ vu sa lo, in bë sedoḵ vu alam sën Anutu ggooin sir raḵ bë denatu yi alam lo. In Kerisi Yesu geḵo sir nah bedemedo geving Ama medemedo nivesa rot los vunëḵ vunëḵ yaḡek yi degwata los degwata. ¹¹ Gaḡek sënë og yönon:

Nabë hil dahun hil bayod na timu vu yi,

og yiḵ nebë sën hil adiiḵ ving yi.

Om nabë hil ḡevonḡ nabë saga yönon,

og hil rëḵ medo malad-tumsën geving yi geving.

¹² Log nabë hil ḵerë vanë bebare nidwëëḵ,

og hil rëḵ natu alam los bengöd meḡeḡin nḡaa pin geving yi.

Gaḵ nabë hil nanër nabë hil duḡin yi,

og rëḵ nanër nabë yi duḡin hil geving nabë saga.

¹³ Hil mehönon su nehevonḡ yoh vu hil gaḡek rë,

rëḵ Kerisi og yö nesepa loḵ yi gaḡek menevonḡ yoh vu.

Gaḵ su yoh vu bë rëḵ pekwë yi besepa doḵ aggata ngwë rë.

Hur Soḡek Arëḡ Neggëp Nivesa Raḵ Anutu Mala

¹⁴ Om ḡebër kwaj in gaḡek sagi, ḡegenanër niwëëḵ vu sir nabë su dengis begö jaḵ gaḡek meris meris, in nḡaa nebë saga og su neloḵ vu mehönon rë. Gaḵ nevonḡ paya vu alam vahi sën vare denenḡo lo benevasap sir. ¹⁵ Gegwëp ḡenatum in nḡaa sën ḡevonḡ bAnutu kwa vesa in hong lo. Gwevonḡ huk nivesa beḡetateḵin Anutu yi gaḡek anon niröp in lob su nim namum in Anutu mala. ¹⁶ Gaḵ ḡenajul in gaḡek meris meris sën su nesepa loḵ Anutu yi gaḡek rë lo, los gaḡek kwamasën sën anon nema lo, in nḡaa nebë saga neli alam yah gedeneruu demij vu Anutu. ¹⁷ Gaḡek nebë sënë nevasap hil nebë sën pegges böp nevonḡ behil vahad lu nḡaa nediik lo. Lob Humenaius luho Piletus deloḵ ya nḡaa sënë. ¹⁸ Luho devuu gaḡek anon ya gedenenër bë hil ḵedi raḵ yah ggovek ya, gaḵ hil su rëḵ ḵedi jaḵ vu bedub gökin nah rë. Lob dekepë alam vahi raḵ gaḡek tetuhinsën saga bedeggërin sir yah gedevuu Kerisi ya. ¹⁹ Rëḵ mu mudeng sën Anutu varah luḵ ya lo nare niwëëḵ beḡaḡek neggëp raḵ bë, “Mehöböp yö raḵ yi alam nij.” Log gaḡek ngwë neggëp ving bë, “Alam pin sën denenër bë Mehöböp yi alam sir lo, og degevu nḡaa nipaya na gesu degevonḡ!”

²⁰ Log loḵ mehö-los-bengö yi begganḡ, og ḡabum su goor los seriva yö meris nedo rë, gaḵ vahi og desemu raḵ ḵele los nḡaḡek. In vahi og denevenah in nos böp yi, gevahi og denegga nos loḵ raḵ buk. ²¹ Om nabë mehöti gevu nḡaa nipaya sën sa nanër agi na, og yi rëḵ nabë ḡabum malangeri sën nos böp yi lo beyoh vu bë Mehöböp benah bemedo in rëḵ gevonḡ huk nivesa vesa pin jaḵ.

²² Log ḡebeya in nḡaa nipaya paya sën magëm los avö ayoj nevu nevu in lo, gaḵ ḡesepa doḵ nḡaa niröp. Gwevonḡ noh vu hong gaḡek sën ḡenenër lo. Ahëm geving mehönon, geham los alam sën denejom raḵ ya vu Mehöböp los ayoj niröp lo medo jevuh ti. ²³ Ĝenajul in alam sën denevengwëḡ raḵ gaḡek meris meris los kwamasën lo, in ḡeraḵ ni bë nḡaa nebë saga nevonḡ balam deneggök sir in gaḡek. ²⁴ In Mehöböp yi hur og su

neggök alam in gägek rë, gaḵ nemala yes vu alam pin. Netateḵin gägek vu sir nivesa genejom yi ahon gesu nevo loḵ yah nipaya vu sir rë.

²⁵ Log bë mehò la demehoo yi gägek, og netateḵin gägek degwa niröp vu sir los ahë yes, in Anutu maḵ rëḵ gevong bedegerin ayoj medejaḵ gägek anon ni nivesa. ²⁶ In Satan ḵo sir loḵ yi gegweeng in bë degevonḡ noh vu kwa, rëḵ mu nabë denakah sir vër in, og mëm rëḵ kwaj bo nḡaa niröp mu gökin.

3

Nḡaa Nipaya Nḡahiseḵë Rëḵ Berup Jaḵ Gëp Hus

¹ Sa bë gejaḵ ni nabë dus jaḵ in dob sënë govek na, og buk nipaya rëḵ berup menatök vu hil. ² Alam rëḵ kwaj bo sir mu, gemalaj sepa monë lu nḡaa rot. Degeḵo sir jaḵ nabë sir alam böp gedegelé alam vahi nabë sir nḡaa meris medenanër gägek nipaya jaḵ sir. Su rëḵ degebë nengaj vu amaj lu ataj hir gägek rë, log su rëḵ kwaj vesa in nḡaa nivesa sën alam denevonḡ vu sir lo rë. Gesu rëḵ degönengin Anutu rë. ³ Su rëḵ ahëj geving naluj los amaj gataj lu nḡaa rë, gesu rëḵ ahëj nakul rë. Rëḵ denanër gägek kuungsën jaḵ mehönon ngwë, log su rëḵ denajom sir ahon rë, gaḵ rëḵ desepa doḵ yö kwaj medegeḵo sir jaḵ jaḵ los ahëj sengën. Berëḵ degelë nḡaa nivesa pin nabë nipaya, ⁴ log rëḵ debo hir alam doḵ na alam nij paya nemaj. Rëḵ degevonḡ nḡaa jeggin jeggin gesu degöneng in rë. Rëḵ degekuung nabë sir los bengöj, gesu rëḵ malaj sepa Anutu rë, gaḵ rëḵ malaj sepa nḡaa pin sën nesemu los nereyiiv navij lo. ⁵ Rëḵ dena soda los raro bavij nanër nabë Anutu-yi-alam sir, rëḵ mu ma gerëḵ denanër nabë nḡaa meris besu niwëëk neggëp loḵ rë. Om ham su gwa jaḵ alam nabë sënë.

⁶ Log alam la nebë sënë ving, og rëḵ denadëgek mededok na begganḡ in bë detetuhin avëh kwaj masën bedesepa doḵ hir gägek. Avëh nebë sënë og medo mekwaj nesero aggata sën kevoh hir nḡaa nipaya na lo, gemalaj anon in nḡaa aggagga medenevuu raḵ raḵ. ⁷ Denevonḡ in bë dejaḵ gägek degwa ni, rëḵ su deyoh vu bë denatök jaḵ gägek anon sënë rë. ⁸ Alam nebë sënë denevonḡ ayej vu gägek anon nebë sën alam-yuj-töksën luu devonḡ ayej vu Moses yi gägek wirek lo, Yanes luho Yabres. Alam nebë sënë og kwaj nesepa loḵ nḡaa nipaya mu, gesu denevonḡ ving Anutu yönon rë. ⁹ Rëḵ mu hir nḡaa sënë su rëḵ na meböpata jaḵ rë, gaḵ rëḵ alam pin dejaḵ ni nabë nḡaa kwamasën nebë sën Yanes luho Yabres hir nḡaa wirek lo.

Ġenajom Anutu Yi Ġägek Ahon

¹⁰ Gaḵ honḡëḵ Ġenesepa sa wirek, om Ġeraḵ gägek sën sa nanër vu mehönon lo ni vorot, geĠeraḵ nḡaa pin sën sa nehevong lo ni ving. Ġeraḵ huk sën sa bë Ġevong banon jaḵ lo ni, geĠeraḵ ni bë sayog neya timu vu Anutu yönon. Ġeraḵ ni bë sa su ahëḡ sengën neraḵ pevis rë, gaḵ sahëḡ neving alam pin besa neḵerë maggin los kwaḡ vesa. ¹¹ Ġeraḵ nḡaa nipaya sën alam dedeginengin raḵ sa lo, los vanë sën töḵ vu sa ggëp Antiok los Ikonium geLustra lo ni. Yönon, Ġeraḵ nḡaa maggin pin sën sa neḵerë lo ni bë netök vu sa, rëḵ mu Mehöböp nevo sa vër in nḡaa pin saga. ¹² Yönon, Ġeraḵ ni bë alam pin sën denesepa loḵ Kerisi Yesu bedenevonḡin bë degevonḡ noh vu yi gägek lo, og rëḵ denatök vu vanë. ¹³ Rëḵ mu alam nij paya los alam gägek kuungsën saga rëḵ detetuhin alam vahi. Log yö rëḵ detetuhin sir geving, lob mëm rëḵ nij paya jaḵ na verök yi rot.

¹⁴ Rëḵ mu hongḡ, og Ġesepa doḵ gägek sën detahu hongḡ loḵ beĠeraḵ ni vorot bë gägek anon lo. Om kwam bo alam sën denetahu hongḡ lo, ¹⁵ log kwam bo nah Anutu-yi-ḵapiya vabuung, sën wirek ngo Ġenahën hurmahen geĠeraḵ ni rot beberup gwëbeng agi. Ḵapiya sënë yoh vu bë bo kwa vu hongḡ meĠejaḵ sënë ni nabë: Bë ayom na timu vu Kerisi Yesu og mëm rëḵ geḵo hongḡ nah vu Anutu beĠemedo nivesa geving yi. ¹⁶ Ġägek pin sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo, og Anutu yö nër vu yi alam bedekevu yam rangah beyoh vu bë doḵ vu hil. Ġägek sagi nevo kwa vu hil, genetato hil nḡaa nipaya rangah vu hil, log neggerin hil yah benetato aggata niröp vu hil, ¹⁷ in bë hil sën Anutu-yi-alam hil lo anoh vu rot bemedo in hil Ġevong huk nivesa vesa pin niröp.

4

Ġetatekin Anutu Yi Ġaġek Anon Niröp

¹ Kerisi Yesu rëk genġo alam-malaj-vesa los alam-diiġsën hir ġaġek, om sa nanër niwëek vu hong ġëp Anutu mala, gegëp Kerisi Yesu sën rëk duk nom dob menatu ala lo mala nabë: ² Ġenanër yi ġaġek ranġah! Nabë alam degebë nengaj vu, ma nij dëlin, og ggovek gehongëk pasanġ ġenanër jaġ buk pin, in gwelu ayoj medegërin sir. Ġenanër hir nġaa nipaya ranġah vu sir. Ġegwejiin sir nabë desepa doġ aggata nivesa. Su nim tebö jaġ, gaġ ġenajom hong ahon meġetahu sir nivesa. ³ In nahub rë og maġ su rëk degebë nengaj vu ġaġek anon rë. Gaġ rëk ahëj geving ġaġek mewis mewis begetup deserög in nabë degebë nengaj vu tatovaha agga ti ti lo in degevonġ bahëj nivesa. ⁴ Lob rëk degemir nengaj vu ġaġek anon, gedegërin sir nah vu ġeriing los ġaġek kuungsën. ⁵ Rëk mu hong, og gweġin hong nivesa beġesepa doġ nġaa niröp mu. Ġebare niwëek megweġo vanë. Ġegemedo meġenanër Bengö Nivesa ranġah nabë sinarë lo, lob ġesemu hong huk pin megwero, gesu nim tebö in.

Paulus Vonġin Semu Yi Huk Begovek Na

⁶ In sa, og yiġ vonġ bë sa niġ ġöġ keseh nebë sën denekeseh wain tu seriveng vu Anutu lo. Yönon, sa buk ggovek ya bedus raġ bë sa nadiiġ. ⁷ Sa nasis beġö nivesa raġ buk, lob ggovek ya. Gesa niġ wëek mesa neserög rot, om sëġ sewah na. Sayoġ neya timu vu Yesu rot menado. ⁸ Lob sa madub nivesa sën tato nabë sa mehö yohvu lo neggëp, om Mehöböp rëk bo vu sa doġ buk sën hil bare mala lo in yiġ rëk genġo mehönon hir ġaġek meseggi niröp. Su rëk gevonġ vu sengo timu rë, gaġ rëk gevonġ vu alam pin sën kwaj nevo bedenevonġin bë duk nom lo.

Ġaġek Hus

⁹ Nabë ġeyoh vu bë ġenam vu sa, og su ġenaköpeġ, gaġ ġenam pevis. ¹⁰ In Demas ahë neving nġaa-dob-yi bevuu sa ya geya Tesalonika, log Kreskens ya distrik Galata, geTitus ya distrik Dalmatia. ¹¹ Gaġ yiġ Lukas yö timu nahën nedo ving sa. Om gweġo Markus sepa bemelu nam, in mehö nivesa beyoh vu bë doġ vu sa balu ġevonġ huk doġ ti. ¹² Gaġ Tukikus, og sa hevong ya Epesus. ¹³ Bë ġenam, og gweġo tob-ayöong-yi sën sa hebë meneggëp Karpus ben vu Troas lo, los ġapiya sën neggëp ving lo, meġenam. Gesu kwam birek in sipsip navi sën hil neġevu ġaġek raġ lo, gaġ gweġo nam geving. ¹⁴ Gaġ Aleksander sën mehö nesemu dëg lu nġaa raġ kopa lo, og mëm nevonġ paya vu sa rot, om Anutu rëk bo doġ nah nyëvewen vu yi noh vu nġaa sën nevonġ lo. ¹⁵ Om nġo gweġin hong nivesa vu yi geving, in nesis beġö raġ he ġaġek benemehoo he rot.

¹⁶ Log sën sa nare ġaġek nyëdahis lo, og mehöti su nare ving sa menelok vu sa rë. Gaġ alam pin deveya in sa, rëk yiġ ggovek gesa najom raġ vu Anutu bë su bo doġ nah vu sir. ¹⁷ Rëk mu Mehöböp nedo ving sa bevo niwëek vu sa in bë mëm Bengö Nivesa berup niröp ġëp saviġ begëp ranġah vu alam dahis medegenġo, lob Anutu vo sa vër in reggu bemën saga avi. ¹⁸ Lob Mehöböp rëk geġo sa vër in nġaa nipaya pin sën nabë degevonġ vu sa lo, gegeġo sa na yi nyëġ nivesa vu yaġek. Om hil ġaġo arë jaġ na vavunë degwata los degwata. Yönon.

¹⁹ Log ġenanër sayeġ vu Priska luho regga Akwila losho Onesiporus yi alam nabë sa kwaġ nevo sir. ²⁰ Erastus nedo Korint, log Tropimus og nirak, lob sa hebë meneggëp Miletus. ²¹ Nabë ġenam, og ġenam pevis doġ buk nivesa sën ayöong yö nahën agi. Ebulus luho Pudens geLinus luho Klaudia belosho hil arid lo pin denër bë kwaj nevo hong. ²² Mehöböp medo doġ ayom, log Anutu gevonġ semusën vu ham.

Ḳapiya Sën Paulus Kevu Vu Titus

¹ Sa Paulus, Anutu yi hur sa, geYesu Kerisi yi sinarë sa, in bë sa ðevonð balam sën Anutu ggooïn sir raḵ lo ayoj na timu vu yi medejaḵ ðaḡek anon sën netateḵin aggata niröp vu hil in hil sepa doḵ lo ni. ² Tato sa in bë sa nanër medejaḵ ni nabë deyoh vu bë demedo malaj-tumsën degwata los degwata, noh vu sën Anutu nër yö wirek lo, gaḵ su nekuung raḵ rë. ³ Log Anutu sën neḵo hil yah vu yi lo nër ðaḡek sagi yam ranḡah niröp loḵ buk sën yö kwa vo beggoin raḵ lo. Lob vo huk sënë loḵ sa nemaḡ bë sa nanër ranḡah vu mehönon.

⁴ Lob sa kevu ḵapiya sënë yöḵ vu hong Titus in aluu hoho nehevong vïng ðaḡek sënë, om sën ðetu sa nalug yönön raḵ saga. Hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sën neḵo hil yom vu yi lo degevonð semusemu nyëmasën nöḵ vu hong los degevonð bayom ðep revuh.

Ḡaḡek Raḵ Alam Ggev Sën Deneḡin Kerisi-yi-alam Lo

⁵ Sa hevuu hong meḡenedo Krete in bë ḡesemu huk vahi sën nahën gesu niröp neraḵ rë lo, begwetunð ggev jaḵ alam la noh vu begganḡ-bu pin saga in degeḡin Kerisi-yi-alam. Noh vu sën senër tato vu hong wirek lo bë: ⁶ Nabë alam denelë mehöti bë su nevonð nḡaa nipaya rë, geyiḵ venë timu. Genabë nalu lo denevonð vïng Kerisi vïng, log ðaḡek su negḡep vu sir bë ahëj neving nḡaa nipaya jeggïn jeggïn genengaj dahis rë, og mëm gwetunð alam nabë saga denatu ggev. ⁷ In mehö sën netu ggev lo, og tu Anutu yi hur in geḡin yi alam los yi huk. Om sepa doḵ aggata niröp mu, in lob alam su denatöḵ vu nḡaa nipaya gegëp vu yi. Gesu geḵo yi jaḵ jaḵ, gesu ahë sengën jaḵ pevis, gesu nanum mekeyevin, gesu ngis alam jeggïn jeggïn, gesu ḡep natumin monë lu nḡaa nabë gekol nḡahiseḵë. ⁸ Gaḵ mëm gevonð nivesa vu alam sën deneyam vu begganḡ-bu ngwë lo; gaḡe geving aggata nivesa pin besepa doḵ kwa nivesa mu, in bë medo niröp rot megevonð noh vu Anutu kwa. Najom yi ahon, ⁹ genajom ðaḡek anon sën denetahu yi loḵ lo ahon geving. Og mëm yi yö yoh vu bë tateḵin vu mehönön meḡadu sir jaḵ ðaḡek niröp pin, geyoh vu bë nanër ðaḡek los kwa, benanër alam sën bë dedahun ðaḡek anon na lo hir ðaḡek tato nabë su niröp rë.

Alam Kuungsën Nḡahiseḵë Denedo Krete

¹⁰ Yönön, alam nḡahiseḵë rot vu saga su denesepa loḵ ðaḡek niröp rë, gaḵ yö medo denenër ðaḡek meris meris gedenevonḡin bë degekuungin alam. Lob alam sën derah* navij bedetu alam Yuda lo, denevonð nebë sagi pangsen rot. ¹¹ Om gwevonð balam nabë sagi avij gemir, in denetahu mehönön loḵ ðaḡek sën su yoh vu rë lo gedeneḵo monë raḵ. Lob denekepë alam nḡahi raḵ hir ðaḡek sagi benegḡerin sir yah vu sir. ¹² In alam Krete ti sën denër yi bë hir mehö-nenër-ḡaḡek-ranḡahsën ti yi lo, nër sir wirek bë, "Alam Krete sagi, og sir alam ðaḡek kuungsën ata, gesir nebë reggu bemën nipaya, log denevonð ahëjta gedeneḡḡep sehëb." ¹³ Ḡaḡek sagi og yönön rot. Om ḡenanër niwëëḵ vu sir in dejaḵ hir nḡaa nipaya ni borot bedegërin sir, lob mëm degevonð geving ðaḡek anon niwëëḵ. ¹⁴ Gaḵ su degevonð geving alam Yuda hir ḵeriing meris aggagga los alam sën deneruu demij vu ðaḡek anon lo hir horek aggagga. ¹⁵ Nabë mehöti ayo niröp bekwa bo nḡaa ti nabë nivesa, og nḡaa saga nivesa vu yi. Rëḵ mu alam ayoj ningöhek sën su denevonð vïng Anutu rë lo, og denelë nḡaa pin nebë su nivesa rë, gaḵ kwaj nipaya los ayoj ningöhek raḵ. ¹⁶ In avij nenër bë derak Anutu ni, rëḵ mu nḡaa sën denevonð lo netato bë deruu demij vu yi. Sir alam nij paya gedenekeyëh yi ðaḡek, log su deyoh vu bë degevonð nḡaa nivesa ti rë.

2

Ḡaḡek Raḵ Alam Atov

¹ Gaḵ hong, og ḡenanër Anutu yi ðaḡek meḡetateḵin niröp vu sir meḡenanër nabë:
² Alam böp og su denanum medekeyevin. Gaḵ demedo revuh mekwaj bo nḡaa niröp,

gayoj na timu vu Kerisi niwëek bahëj geving mehönon, log debare niwëek in ngaa maggin pin.

³ Log avëh böp degevonğ nabë saga geving. Desepa doğ aggata sën yoh vu lo, gesu denanër gägek nah nenga jak mehö ngwë, gesu denanum bël niwëek pangsen begëp denatumin. Gağ denatu tatovaha avëh medetahu aggata niröp vu alam vahi. ⁴ Detatekin vu avëh avö nabë dejak reggaj log ahëj geving reggaj los naluj lo, bekwaj bo ngaa niröp gedegegin sir nivesa in ngaa nipaya. ⁵ Degegin hir huk nivesa log degegin reggaj los naluj lo nivesa, gededok vu alam vahi geving, log degurek reggaj hir gägek babu. Degevonğ ngaa pin sënë in alam su denanër pelë jak Anutu yi gägek.

Ğägek Rağ Mağëm Lo

⁶ Log gëtao aggata niröp vu mağëm lo geving nabë saga, nabë degegin sir nivesa. ⁷ Lob ngaa pin sën genevonğ lo, og gwevonğ in degelë medejak ni nabë degevonğ nabë sënë og mëm nivesa. Log nabë gëtao alam doğ gägek, og su gësarömin gägek nipaya geving. Gağ kwam bo gägek nivesa jak buk pin beğenanër. ⁸ In nabë gënanër gägek niröp mu nabë saga, og mëm alam sën denelë hil paya lo su rëğ denatok jak nipaya ti gegëp vu hil rë, lob nij namum.

Ğägek Rağ Hur Sën Denevonğ Huk Vu Alaj

⁹ Log gënanër vu hur sën alam denebağo sir bedenetu hir ngaa meris lo nabë degurek alaj babuj in ngaa pin. Degevonğ huk nivesa in alaj kwaj vesa in sir, gağ su denanër gägek nipaya nah vu alaj. ¹⁰ Log su degodeğ alaj hir ngaa mahen teka, gağ desepa doğ aggata niröp mu noh vu buk pin. Loğ mëm huk pin sën degevonğ lo gëp nivesa, in lob nabë hil nanër gägek jak Anutu sën neğo hil yah vu yi lo, og alam degelë nivesa.

Hil Ğëgin Hil Nivesa Bemedo Ğëgin Kerisi Yi Buk

¹¹ Anutu vong yi semusemu vu hil nyëmasën beneggëp rangah rot bë alam pin deyoh vu bë denom vu yi bedemedo nivesa geving yi. ¹² Anutu yi semusemu sagi sën netatekin vu hil bë hil gevuu ngaa pin sën nevonğ behil su nesepa loğ Anutu niröp rë lo na; los hil gevuu ngaa nevu nevu dob yi pin sën hil kwad neya vu lo na. Gehil gëgin hil nivesa los tetuu aggata niröp mesepa doğ Anutu yi ngaa noh vu buk pin sën hil nahën nado agi. ¹³ Gehil medo mabo kwad in Anutu yi semusemu nabë rëğ anon jak. In Kerisi Yesu diik in bë geğo hil nom. Om hil medo gëgin buk sën luho Anutu böp denatok nom rangah los arëj böpata gelos hir vuneğ vuneğ yağek-yi lo. ¹⁴ Yönon, Kerisi diik loğ yah hil bed in bë bağo hil nom los bo hil vër in ngaa nipaya pin, gejevu hil ayod mesemu. Bemëm hil natu yö yi alam, gehil malad sepa ngaa nivesa mu beğevonğ. ¹⁵ Om gënanër gägek sagi vu mehönon noh vu buk. Ğegwee vu sir nabë desepa doğ gägek sënë, gëgenanër hir ngaa nipaya rangah vu sir. Ğelok yah Anutu ben, om gënanër gägek vu sir, gemehöti su nanër nabë hong mehö meris mekeyëh hong.

3

Hil Bare Nidwëek Meğevonğ Ngaa Nivesa

¹ Ğëbër mehönon kwaj noh vu buk nabë degurek gavman los alam pin sën denevonğ huk gavman lo babuj, gedegetunğ malaj in huk nivesa pin bedegevonğ. ² Su denanër gägek nipaya jak mehö ngwë, gesu degevonğ begö. Gağ demedo los mamer, gedegevonğ ngaa los malaj yes jak alam pin malaj. ³ In gërağ ni bë wirek og hil kwad ma ving. Lob hil nekeyëh gägek. Lob Satan nekuung in hil, behil nesepa loğ ngaa nevu nevu los ngaa sën nesemu los nereyiiv hil navid lo mu. Hil nehevonğ ngaa nipaya bayod nesis yi. Alam vahi denelë hil bë hil alam nid paya, gehil nehalë sir loğ yah bë nij paya. ⁴ Rëğ mu Anutu sën neğo hil yom vu yi lo, vonğ Yesu yam in bë tatekin rangah nabë nelë mehönon nivesa bekwä pesivin sir. ⁵ Su neğo hil yom degwa rağ huk yohvu sën hil nehevonğ lo rë, in huk yohvu su neggëp vu hil rë. Gağ neğo hil yom rağ sën yö kwa pesivin hil lo. Lob ripek hil ngaa nipaya ya, gevonğ behil atu mewis rağ. Lob Anon Vabuung semu hil behil nid

vesa raḵ yah. ⁶ Yönon, Yesu Kerisi sën neḵo hil yom vu Anutu lo tateḵin aggata in Anutu geving Anon Vabuung jaḵ nam hil rot. ⁷ Vong nebë sënë in bë nanër hil nabë hil alam yohvu jaḵ yi semusën nyëmasën, getato hil nabë hil rëḵ medo malad-tumsën degwata geving yi. Om sën hil navo kwad in ġaḡek sënë bë anon jaḵ. ⁸ Ġaḡek sagi og yönon rot.

Lob sa nehevongin bë ġenanër ġaḡek sënë niwëëḵ, in alam sën ayoj neya timu vu Anutu lo og mëm rëḵ malaj sepa huk nivesa vesa medegevong. In nġaa nebë sënë og nivesa beneloḵ vu alam. ⁹ Rëḵ mu tepëḵ kwamasën aggagga sën degwaj ma lo, los sën denetateḵin degwaj lo, geġaḡek ahë sengënsën, gesën denemehoo sir in horek lo, og ġebeya in nġaa nabë saga. In nġaa sënë og su rëḵ doḵ vu hil rë, gaḵ anon ma. ¹⁰ Log mehöti sën gevingin nabë basuh Kerisi-yi-alam lo, og gwero yi ġaḡek noh vu beron ti ma luu. Rëḵ nabë su genġo ayem rë, og ggovek, genim dël jaḵ yi. ¹¹ In ġeraḵ ni bë mehö nebë sagi og vuu aggata niröp ya, om rëḵ geḵo nyëvewen doḵ nah yi nġaa nipaya sagi.

Ġaḡek Hus

¹² Sëḵ ġevong Artemas ma Tukikus nöḵ berup vu hong, lob mëm rëḵ ġenam pevis vu sa vu Nikopolis. In sa kwaḡ nevo bë sëḵ medo saga bebuk-ayöong-yi govek na rë. ¹³ Ġedoḵ vu mehö-horek-yi Senas luho Apolos megwero luho hir aggata in luho su dejaḵ vu in nġaa la ġëp aggata.

¹⁴ Log hil alam pin yö detahu sir doḵ huk nivesa geving in demedo nivesa, bededoḵ vu alam sën deneraḵ vu in nġaa lo geving. Gaḵ su degëp sehëb behej huk anon nama. ¹⁵ Alam pin sën denedo ving sa agi kwaj nevo hong medenenër. Log ġenanër vu Kerisi-yi-alam sën ahëj neving he lo geving, nabë he kwamin nevo sir. Anutu yi semusën nyëmasën nöḵ ġëp geving ham.

Ḳapiya Sën Paulus Kevu Vu Pilemon

¹ Sa Paulus, sa nado ḳarabus raḳ sën sa nanër Kerisi Yesu yi ḡaḡek rangah. Alu hil arid Timoti ḳevu ḳapiya sënë yök vu hong Pilemon sën alu ahëmin neving hong balöö nehevong Anutu yi huk loḳ ti lo. ² Alu ḳevu ḳapiya sënë vu melu he avëhnömin Apiya, gevu Arkipus sën tu Anutu yi mehö-begö-yi ving hil lo. Log alu ḳevu vu Yesu-yi-alam sën yam denesupin sir loḳ hong beggang lo pin ving. ³ Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonḡ hir semusemu nyëmasën nöḳ vu ham beham ayomin ḡep revuh.

Pilemon Ahë Neving Mehöböp

⁴ Sa kwaḡ nevo hong mesa najom raḳ in hong vu sa Anutu yoh vu buk pin nebë sahëḡ nivesa vu yi in hong. ⁵ In sa nehangö galam denenër bë ahëm neving Mehöböp Yesu, bayom neya timu vu yi rot, log ahëm neving Anutu-yi-alam pin ving. ⁶ Log sa najom raḳ bë hil medo jevuh ti, in hil nehevong ving ḡḡep ti. Lob sënë rëḳ gevonḡ beḡejaḳ ngaa nivesa vesa pin sën tu hil ngaa in Kerisi-yi-alam hil lo ni. ⁷ Arig-e, yönon! Ahëm neving Anutu-yi-alam meḡeneloḳ vu sir lob ayoj sepëp raḳ. Gesaga vo niwëëḳ vu sa ving besa kwaḡ vesa rot.

Pilemon Geḳo Onesimus Nom Nabë Ari

⁸ Log sa bë ḳetaḡ ngaa ti vu hong. Kerisi yi mehö sa, om seyoh vu bë nanër los niwëëḳ vu hong nabë gwevonḡ nabë sënë. ⁹ Rëḳ mu su rëḳ nabë saga rë, gaḳ sëḳ nahub ḳetaḡ vu hong in alu ahëd neving hil. Yönon, sa Paulus sën sa neḳetaḡ vu hong lo! Sa atov raḳ, gesa nado loḳ ḳarabus raḳ sën sa nanër Yesu Kerisi yi ḡaḡek rangah lo. ¹⁰ Sa ḳetaḡ vu hong nabë: Gwelë sa nalug Onesimus nivesa. In sën sa nado ḳarabus lo, lob sehërin yi yom vu Kerisi benebë sën tu sa nalug. ¹¹ Wirekeḳ su nevonḡ huk nivesa meneloḳ vu hong rë, gaḳ gwëbeng sënë og rëḳ gevonḡ huk nivesa bedoḳ vu hong gesa geving.

¹² Lob sa nehevong yi yök vu hong ḡḡök yahin, rëḳ mu sagi vonḡ bë sa vepul sa navig len ti vër behevonḡ yök vu hong. ¹³ Yönon, sa nado loḳ ḳarabus raḳ sën sa nanër Bengö Nivesa rangah, lob sa nehevongin bë ḡulin yi bemedo geving sa in doḳ nah böm bemedo ḡegin sa nivesa. ¹⁴ Rëḳ ma gesa su rëḳ ḡevonḡ jeggin rë, in su ḡenedo in bë ḡengoḡekin rë. Gaḳ mëm nabë ngo ḡemedo bekwam bo nabë gwevonḡ nivesa vu sa, og mëm. ¹⁵ Onesimus tah yi vër in hong dus teka, om maḳ ngaa saga verup in bë mëm rëḳ gweḳo yi nah gökin bemedo degwata geving hong. ¹⁶ Om gweḳo yi nöḳ vu hong, rëḳ mu su gwelë yi nabë hur sën tu ngaa meris mu. Gaḳ sagak maya gegwëbeng og tu arim ti, om ahëm geving yi. Yönon, sahëḡ ving yi rot, rëḳ mu mëm maḳ ahëm geving yi kesuu sa, in ngo hong hur rëḳ mëm tu arim ving. ¹⁷ Genelë sa nebë alu nehebë loḳ ti in Yesu yi huk, om gwelë Onesimus nabë sa, megweḳo yi nöḳ vu hong.

¹⁸ Lob nabë vonḡ ngaa ti paya vu hong, ma su vo loḳ hong ngaa ti wirek rë, og ḡgovek, getum gwebë sarëḡ doḳ nah in sebo doḳ. ¹⁹ Sengo ḳevu ḡaḡek sënë raḳ nemaḡ niröp bë, sa Paulus sengo rëḳ bo doḳ nah ngaa sënë nyëvewen vu hong. (Log sa su rëḳ nanër vu hong nabë sa nyëvewen ti negḡep vu hong in sën sa haḳo hong yom vu Anutu wirek lo rë.)

²⁰ Arig-e! Mehöböp yi mehö hong, om sa bë gwevonḡ ngaa nivesa vu sa. Nabë gweḳo Onesimus nöḳ vu hong los ahëm nivesa vu yi, og saga rëḳ gevonḡ besa kwaḡ vesa jak gesa ḡevonḡ Kerisi yi huk los ayog sepëp. ²¹ Log serak ni besa kwaḡ nevo bë rëḳ gwevonḡ noh vu ḡaḡek sën sa ḳevu agi. Yönon, serak ni ḡgovek ya bë rëḳ gwevonḡ pangsen rot mekesuu ngaa sën senër vu hong gwëbeng agi.

²² Log sa ḡaḡek ngwë nahën nebë: Gwero sa nyëḡ ayo ti begëp borot, in sa kwaḡ nevo bë Anutu rëḳ genḡo ham jomraksën, lob rëḳ bo sa vër besenök vu ham.

ḡaḡek Ahë-nivesa-yi

²³ Log Epapras sënë nedo karabus ving sa raq sën nenër Kerisi Yesu yi gagek rangah lo. Kwa nevo hong ving benër bë ahë nivesa in hong. ²⁴ Log sir sën he nehevong Anutu yi huk loq ti lo, Markus, gAristarkus, geDemas, geLukas lo, kwaj nevo hong ving bedenener.

²⁵ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin anomin.

Ḳapiya Sën Ya Vu Alam Hibru

Anutu Nalu Ḳo Ġaḡek Yam Vu Hil

¹ Wirek Anutu vonḡ ḡaḡek vu hil ḵenud lo verup alam-denenër-ḡaḡek-ranḡahsën lo avij beron nḡahiseḵë, geraḵ aggata nḡahiseḵë. ² Rëḵ vu buk sënë sën Buk-tamusën vonḡin berup lo, om Anutu nenër ḡaḡek vu hil verup Nalu avi. Anutu ggooïn yi raḵ ggovek ya bë doḵ nah ben beḡeḵo nḡaa pin natu yi nḡaa, lob semu nḡaa pin los dahis raḵ Nalu nema ving. ³ Nalu og yiḵ Anutu yi niwëëḵ los niḵapiik yi, beyiḵ luho Anutu negḡëp ti. Lob yi ḡaḡek los niwëëḵ nevonḡ bengaa pin sënë nedo niwëëḵ. Revu hil mehönon hil nḡaa nipaya ya raḵ yö niḵöḵ, loḵ mëm yah nedo Mehö-los-benḡö Anutu nema vesa vu vavunë.

Anutu Nalu Kesuu Angër Pin

⁴ Lob tu ala bekesuu angër pin, in Ama nër bë arë böpata rot kesuu angër pin arëj. ⁵ In Anutu su nër vu angër ti wirek bë:

“Sa naluḡ hongḡ.

Sa haḵo hongḡ gwëbeng” rë.

Log su nër raḵ angër ti wirek bë:

“Sëḵ natu Ama,

gerëḵ natu sa Naluḡ” rë.

⁶ Gaḵ mëm loḵ buk sën vonḡ Nalu Aḡuu luḵ yam dob lo, og mëm nër bë:

“Anutu yi angër pin denadudeḵ vu yi.”

⁷ Log nër raḵ angër lo bë:

“Vonḡ beyi angër lo deneseröḡ pevis nebë sanḡ.

Gevonḡ yi hur lo bedenekevoh nḡaa nebë sën nengwah daggen lo.”

⁸ Rëḵ mëm nër raḵ Nalu bë:

“O Anutu, ḡetu mehö-los-benḡö meḡenedo degwata los degwata.

Geḡenesepa loḵ nḡaa yohvu mu meḡeneḡin hongḡ alam niröp.

⁹ Ahëm neving nḡaa niröp pangḡsën,
genim nelëlin keyëhsën ḡaḡek.

Om Anutu sën tu hongḡ Anutu niröp lo ggooïn hongḡ raḵ kesuu hongḡ alam vahi pin,
lob rikin wël* kwa-vesasën-yi raḵ hongḡ.”

¹⁰ Log nër raḵ yi ggökin bë:

“Mehöböḡ, nḡo ḡetunḡ dob sënë nyëdahis,

lob nedo niwëëḵ rot.

Geyaḡek pum raḵ nim wëëḵ ving.

¹¹ Yaḡek los dob sënë rëḵ mala nama,
gaḵ hongḡeḵ nḡo ḡenedo degwata.

Kë, log yaḡek los dob rëḵ muḡeng jaḵ nabë tob siis.

¹² Lob rëḵ ḡepesu nabë sën mehönon denepesu tob lo,
gerëḵ gwetunḡ mewis nabë sën mehönon deneröp röpröp mewis lo.

Gaḵ hongḡ, og nḡo ḡenedo nebë saga in ḡemedo,
log hongḡ buk su rëḵ govek na rë.”

¹³ Log Anutu su nër raḵ angër ti wirek bë:

“Ḡenam ḡemedo sa nemaḡ vesa,

gesëḵ ḡevonḡ beḡebaḵë alam sën denesis beḡö vu hongḡ lo

doḵ na vaham ḡebinë” re.

¹⁴ In angër og yiḵ sir nebë nḡaahur bedetu Anutu yi hur, bAnutu nevonḡ sir ya in bë dedoḵ vu alam sën ḡeḵo sir nom lo.

2

Sën Anutu Geḵo Hil Nah Agi Og Nḡaa Böpata Rot

¹ Nebë sënë, om hil najom ḡaḡek sën hil nehangö ggovek lo ahon mesepa doḵ. In rëḵ hil nid yes yes, lob hil ḡevuu na. ² Wirek Anutu nër ḡaḡek la verup angër lo avij, lob ḡaḡek sënë nare niwëëk. Alam pin sën denesevöḵ medenekeyëh ḡaḡek agi, og denetöḵ vu nyëvewen niröp loḵ yah hir nḡaa nipaya sën denevong lo. ³ Om nabë hil ḡeruu demid vu nḡaa böpata sën Anutu vong in bë geḵo hil nom vu yi lo, og hil rëḵ beya manoh nenga in nḡaa nipaya nyëvewen nabë va? Rëḵ nama! In Mehöböp yö tateḵin ḡaḡek semusën sënë rangah nyëmuḡinsën, lob alam sën denengö ggëp avi lo denër rangah vu hil bë ḡaḡek sënë yönon rot.

⁴ Log Anutu tato ving bë hir ḡaḡek sën agi og yönon. In nevo niwëëk vu sir bedenevong nḡaa böp böp aggagga los nḡaa niwëëk aggagga. Log nevonḡ Anon Vabuung yi semusemu vu sir nyëmasën yoh vu yö kwa.

Yesu Tu Alad Soḡek Sën Geḵo Hil Nah Vu Anutu

⁵ Anutu su tung angër in bë degeḡin dob ngwë sën hil nanër bë rëḵ berup vu tamusën agi rë gema. ⁶ In mehöti nër ḡaḡek meneggëp loḵ len ti loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

“Mehönon og maḵ sir va, om sën kwam nevo sir-ë?

Gemehönon og sir va, in sën ḡeneḡin sir lo?

⁷ Nḡo ḡenevonḡ mehönon besir mahen, gangër denekesuu sir dus teka mu,

loḵ mëm ḡenevonḡ bedenetu alam-los-bengöḡ gelos arëḡ böpata kesuu angër.

⁸ Geḡetung nḡaa pin ggevek vahaj ḡebinë in degeḡin.”

Om nabë Anutu tung nḡaa pin ggevek vahaj yönon, og su ggulin nḡaa ti in sir rë. Eë, gwëbeng og yö nahën gehil su halë bë mehönon denegin nḡaa pin rë. ⁹ Gaḵ mëm hil halë Yesu bë tu mahen raḵ gangër dekesuu yi dus teka loḵ sën dahun yi mekerë vanë mediḵ lo, loḵ gwëbeng og tu Mehö-los-bengö barë böpata rot. Lob yiḵ Anutu yi semusën sënë sën vong vu hil nyëmasën lo bë: Nalu nadiḵ doḵ nah mehönon pin bej. ¹⁰ Anutu yö tung nḡaa pin gedegwaj yi. Log vonḡin bë geḵo nalu lo nḡahiseḵë denah demedo nivesa los vunëḵ vunëḵ yaḡek yi geving yi. Nebë saga, om sën vong beYesu ḵo vanë, lob vanë sënë vong betu hil mehö muḡinsën beyi timu yoh vu bë geḵo hil nah. Lob nḡaa sën Anutu vonḡ agi og nivesa rot. ¹¹ In mehö sën nevonḡ balam denetu alam nij röp lo losho alam sën yö vong bedenetu alam nij röp lo, sir pin degwaj timu. Om sën su ni nemum in sir rë, gaḵ nenër sir bë ari lo. ¹² Nër bë:

“O Anutu, sëḵ nanër arëm rangah vu arig lo.

Gesëḵ ḡevong raro meḡaḵo arëm jaḵ doḵ sa alam vuheng.”

¹³ Log nër ggökin bë:

“Sëḵ ayoḡ na timu vu yi.”

Log nër ggökin ving bë:

“Gwelë! He los hurmahen sën Anutu vo vu sa lo nado loḵ ti.”

Yesu Tu Mehönon Soḡek Raḵ In Bë Doḵ Vu Hil

¹⁴ Hurmahen pin sir mehönon neggëp ti, lob yiḵ Yesu tu mehönon raḵ ving benij neggëp ti. Vong nebë sënë in bë nadiḵ bebasap Satan, mehö sën nevonḡ bemehönon denediḵ lo. ¹⁵ Mehönon deneggöneng in diḵsën, lob ggönengsën nejom sir ahon yoh vu buk pin sën denedo dob lo, om Yesu diḵ in bë geḵo sir vër in ggönengsën sënë. ¹⁶ Yönon rot, su yam in bë doḵ vu angër rë, gaḵ yam in bë doḵ vu Abraham yi mewis.

¹⁷ Lob yiḵ aggata timu neggëp, om sën sepa loḵ metu mehönon raḵ, lob ni los vong nḡaa pin los dahis nebë ari lo. Nebë saga in bë natu alam-neḵo-seriveng-yuseḵë nivesa ti bekwa gevonḡin yi alam megevonḡ Anutu yi huk niröp, in bo doḵ nah mehönon hir nḡaa nipaya nyëvewen gesu ḡëp vu sir. ¹⁸ In yö neḵo vanë raḵ seggisën aggagga pin sën netöḵ vu yi lo, om yö yoh vu bë doḵ vu alam sën seggisën netöḵ vu sir lo geving.

3

Yesu Arë Böp Kesuu Moses

¹ Arig vabuung lo, Anutu sën nedo yağek lo ggooin ham rağ tu yi alam. Om ham kwamin bo Yesu nivesa in hil sinarë los hil alam-deneço-seriveng hir yusekë yi, lob hil nehevong veng yi benanër arë rangah. ² Anutu tung yi huk sënë loğ nema, lob nesepa loğ Anutu aye menevong yoh vu, nebë sën Moses nevong wirek menegin Anutu-yi-alam Israel pin los dahis lo. ³ Rëğ Anutu kwa vo bë Yesu yoh vu bë geço arë böpata kesuu Moses arë. In mehö sën nelev begganğ lo arë böp kesuu begganğ. ⁴ In hil nehalë begganğ ti nedo, og hil narağ ni bë mehöti lev, log hil narağ ngaa pin sën nedo-ë ni veng nebë saga bë mehöti netung, lob mehö saga og yiğ Anutu. ⁵ Yönon, Moses tu Anutu yi hur, lob nesepa loğ aye niröp menevong huk in yi alam. Nenër gağek rağ ngaa pin sën Anutu rëğ tato nam rangah vu hil lo. ⁶ Rëğ Kerisi og Anutu Nalu, om sepa loğ Ama aye niröp. Tu ala menegin Anutu-yi-alam, om nabë hil ayod na timu vu yi niwëek jağ buk, bekwad vesa geğegin yi, og hil atu Anutu-yi-alam veng yönon.

Alam Sën Denekeyëh Anutu Aye Lo Og Su Rëğ Desewah Rë

⁷ Om hil ganğo Anon Vabuung yi gağek sën neggëp loğ Anutu-yi-ğapiya lo bë:

“Pehi sënë nabë ham gwengö Anutu aye,

⁸ og ham su ayomin niwëek pangşen

nabë sën wirek alam Israel devong

loğ buk sën deço sir rağ medekeyëh sayeg lo,

log ayoj niwëek bedeseggi sa loğ nyëğ-yumeris wirek lo.

⁹ Vu sagu og ham kenumin lo delë ngaa pin sën sa nehevong lo

yoh vu ngebek mehödahis luu,

rëğ ma geyö deseggi sa rot.

¹⁰ Lob sahëğ sengen rağ vu sir lob senër bë,

‘Ayoj nevu ngaa niröp ya yoh vu buk pin,

gesu kwaj nevo sa aggata medenesepa loğ rë.’

¹¹ Om sën sahëğ sengen pangşen mesenër yönon venuh bë,

‘Su rëğ dedoğ nam sa nyëğ-sewahşen-yi rë,

gağ rëğ nama veröğ yi.’”

Hil Geğin Hil Nivesa, Gağ Hil Su Keğëh Anutu Aye Nabë Alam Israel

¹² Om arig lo, ham gweğin ham nivesa. In ham ti rëğ ayo nipaya jağ gesu gevong geving rë, lob geruu demi vu Anutu sën mala-tumsen degwa lo. ¹³ Om ham medo mebo horek vu ham vewen vewen jağ buk mebër kwamin noh vu buk pin sën hil nado agi, in rëğ ngaa nipaya tetuhin ham ti lob gerin ayo beniwëek jağ. ¹⁴ Gağ nabë hil ngo ayod na timu vu Kerisi niwëek bemedo rot benadiik na, og mëm hil rëğ ana medo nivesa geving yi geğ yi nyëğ. ¹⁵ Hil arak ni bë gağek sënë yö nahen neggëp bë:

“Pehi sënë nabë ham gwengö Anutu aye,

og ham su ayomin niwëek pangşen

nabë sën wirek alam Israel devong loğ buk sën deço sir rağ medekeyëh sayeg lo.”

¹⁶ Om mağ alam tena denğo Anutu aye wirek rëğ deço sir rağ medekeyëh aye? Gağ yiğ alam pin sën Moses li sir vu Ejep medeyam lo! ¹⁷ Log mağ Anutu ahë sengen vu alam tena yoh vu ngebek mehödahis luu-a? Gağ yiğ alam sën denevong ngaa nipaya lob denediik benij hel to neggëp aggatata loğ nyëğ-yumeris lo.

¹⁸ Log mağ Anutu nër vu alam tena genër yönon venuh bë su rëğ dedoğ na yi nyëğ-sewahşen-yi rë? Gağ yiğ alam Israel sën dekeyëh yi gağek wirek lo. ¹⁹ Nebë saga om hil arak ni bë su ayoj neya timu vu yi rë, om sën su deyoh vu bë rëğ dedoğ na yi nyëğ-sewahşen-yi rë.

4

Anutu Yi Alam Hir Sewahşen

¹ Anutu joo gägek vorot benahën neggëp bë hil adoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi. Om hil gëgin hil nivesa in hil ti rëḵ noh paya besu rëḵ doḵ na rë. ² In hil hangö Bengö Nivesa ving nebë sën alam Israel denḡo wirek lo. Rëḵ Bengö Nivesa sën denḡo lo su neloḵ vu sir rë, in denenḡo meris mu gesu denevonḡ ving rë. ³ Gaḵ hil sën hil ayod neya timu vu yi lo, hil rëḵ adoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi. In wirek og Anutu nër bë:

“Sahëg sengën pangsën mesenër yönon venuh bë

su rëḵ dedoḵ na sa nyëg-sewahsën-yi rë, gerëḵ nama veröḵ yi.”

Rëḵ Anutu yi huk ggovek ya loḵ buk sën semu dob lo, ⁴ nebë sën nër raḵ buk nemadvahi-bevidek-luu loḵ yi ḵapiya len ti meneggëp lo bë, “Anutu semu yi huk pin beggovek ya gesewah loḵ buk netu nemadvahi-bevidek-luu.” ⁵ Rëḵ gägek sagi lo nër bë, “Su rëḵ dedoḵ na sa nyëg-sewahsën-yi rë, gaḵ rëḵ nama veröḵ yi.” ⁶ Gägek sënë neggëp vorot bë alam la rëḵ dedoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi, rëḵ ma galam sën denḡo Bengö Nivesa wirek lo denekeyëh gägek, om su rëḵ dedoḵ na rë.

⁷ Loḵ tum yam beyam lob Anutu ggooin buk ngwë raḵ ggökin benër bë ‘yik pehi sënë’ verup Davit avi loḵ gägek sën hil anër agi lo bë:

“Yik pehi sënë, nabë ham gwenḡo Anutu aye,

og ham su ayomin niwëëḵ pangsën.”

⁸ Yönon, bë Anutu kwa bo dob Yudea sën Yosua li sir meya denedo loḵ lo, benanër jaḵ nabë yik yi nyëg-sewahsën-yi saga, og su rëḵ nanër buk ngwë vu tamusën gökin rë, gaḵ rëḵ nama. ⁹ Om hil araḵ ni bë nyëg-sewahsën-yi ti nahën neggëp vu Anutu-yi-alam, nebë sën yik tahu raḵ Buk-sewahsën-yi* vu hil agi. ¹⁰ Gaḵ bë hil aloḵ ya Anutu yi nyëg-sewahsën-yi, og yik hil huk ggovek ya saga, gehil rëḵ sewah nabë sën wirek Anutu semu yi huk ya gesewah lo. ¹¹ Om hil gevonḡ huk niwëëḵ rot in hil adoḵ na nyëg-sewahsën-yi sënë. In hil ti rëḵ sepa doḵ alam sënë meḵeyëh gägek nabë sir lob bës bemala nama. ¹² Anutu yi gägek nebë nḡaa mala vesa belos niwëëḵ. Nevu rot bekesuu paëp-yu-anil sën nevu vahi vahi lo. Lob negelu mehönon ayoj benegwang ya ayoj peggo rot beyoh vu bë gelov ḵenuj in navij gegelov seḵëj pedus in seḵëj peggo, log neseggi nḡaa sën hil kwad nevo loḵ ayod lo pin. ¹³ Yönon, Anutu tunḡ nḡaa pin, om nḡaa ti su yoh vu bë bun yi in yi rë, gaḵ nḡaa pin netateḵin yi genedo rangah ggëp Anutu mala, om hil rëḵ tateḵin hil gägek pin rangah vu yi geving.

Anutu Tunḡ Yesu Tu Alam-deneḵo-seriveng Alaj

¹⁴ Lob hil ggev böp ti nedo. Yik alam-deneḵo-seriveng pin alaj, lob raḵ beya meloḵ ya yaḡek. Yik Yesu sën Anutu Nalu lo, om hil nḡo ayod na timu vu yi rot nabë sën hil anër vorot lo. ¹⁵ In hil mehö-neḵo-seriveng sagi raḵ nḡaa pin sën neseggi hil lo ni, in nḡaa pin saga töḵ vu yi ggovek ya beseggi yi. Rëḵ su vonḡ nḡaa nipaya ti rë, om sën kwa paya in hil in raḵ ni bë hil su nid wëëḵ nebë yi rë. ¹⁶ Nebë saga om hil ana dus jaḵ meḵetaḡ vu Anutu sën nesemu hil lo gehil su aḡöneng, in hil araḵ ni bë kwa nevonḡin hil berëḵ doḵ vu hil doḵ buk sën hil su ayoh vu bë bare niwëëḵ in seggisën rë lo.

5

Mehö-neḵo-seriveng Yesu Yoh Vu Bë Geḵo Hil Nah

¹ Mehönon sën detu alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp lo pin, og hir huk bë degero mehönon hir gägek vu Anutu. Denetunḡ nḡaa sën mehönon denevonḡ vu Anutu los kwaj vesa lo tu seriveng vu yi. Log denevesi seriveng sën mehönon denevonḡ loḵ yah hir nḡaa nipaya lo vu yi ving. ² Om sën deyoh vu bë kwaj gevonḡin alam sën kwaj ma lo, galam sën denevuu Anutu yi aggata ya lo. In deraḵ ni bë yik sir og nij wëëḵ ma ving nebë sir, om nḡaa nipaya yoh vu bë kepë sir geving. ³ Nebë saga om sën denevesi seriveng in bë dahun alam hir nḡaa nipaya na, gehej geving. ⁴ Om mehöti su yö neḵo yi raḵ meneggooin yi raḵ bë gevonḡ huk sënë rë. Gaḵ Anutu yö neggoin yi raḵ nebë sën ggooin Aaron raḵ wirek lo.

⁵ Lob yik Kerisi nebë saga ving. Su yö ggooin yi rak tu mehö-neko-seriveng rë, gak Anutu ggooin yi rak in bë gevonğ huk sënë, lob nër vu yi bë:

“Sa nalug hong.

Sa hako hong gwëbeng.”

⁶ Log nër loğ len ngwë bë:

“Getu mehö-geneko-seriveng degwata los degwata yoh vu Melkisedek.”

⁷ Wirek Yesu tu mehönon menedo dob, og vu buk saga nejom rak meneketağ vu Anutu. Nesu vu Mehö sën yoh vu bë geço yi vër in diiksën lo, rot bemala ruğ nekeseh. Dahun yi rot beggurek Anutu babu, lob Anutu bë nenga vu aye. ⁸ Yesu og Anutu Nalu yi, rëğ neko vanë in bë vanë sënë barah yi verök besepa doğ Anutu aye. ⁹ Om sën tu mehö yohvu yönon, log mëm ko alam pin sën denesepa loğ aye lo yah vu Anutu berëğ demedo geving yi degwata los degwata. ¹⁰ Lob Anutu ggooin yi rak betunğ ggev böp rak yi benër yi bë alam-neko-seriveng alaj yoh vu Melkisedek.

Hil Su Ġevonğ Nğaa Nabë Hurmahen Niğök

¹¹ Melkisedek yi gağek ngahisekë neggëp, lob he bë nanër vu ham, rëğ gwëbeng ham ayomin dahis rak gesu ham yoh vu bë natök jağ rë. Om sën he nehevong huk böp in bë tatekin gağek sënë degwa vu ham. ¹² Buk ggovek beyoh vu bë ham natu tatovaha, rëğ ma geham nahën nerağ vu in kwa. Om mehöti mağ rëğ nöğ tahu ham gökin doğ Anutu yi gağek degwa muğinsën sën sepëp lo rë. In ham su yoh vu bë gwa nos niwëek rë, gağ ham yoh vu bë nanum rur mu.

¹³ Lob hil arak ni bë alam sën denenum rur mu lo, og sir hurmahen nij köğ besu deyoh vu bë dega nos niwëek rë. Yik sa peggin rak gağek degwa böp böp sën netatekin bë hil natu alam yohvu lo. ¹⁴ Gağ nos niwëek og alam sën sir böp nerağ ggovek lo yö hir nos. Alam nebë sënë og medo mekwaj nevonğ huk in gağek los degwa rak buk bedeneseggi nğaa pin niröp medenerak ni bë nivesa genipaya.

6

Hil Ġevonğ Geving Bemedo Nid Wëek

¹ Nebë saga, om hil gevu gağek sepëp sën hil anër rak Kerisi lo na benök gëp, gehil adok na gağek degwa böp böp nabë sën alam böp los kwaj lo. Hil su medo mekwad bo nah gağek sepëp sën hil nanër bë hil gevu nğaa wirek hen na gağërin hil nah vu Anutu lo.

² Log hil su medo mekwad bo nah sën hil naripek bël lo, los sën hil nehebë nemad jağ alam lo. Gehil su nanër gökin nabë alam-diiksën rëğ dekedij jağ nah gökin, genabë mehönon rëğ degeko nyëvewen doğ nah hir nğaa nipaya degwata los degwata. In nğaa pin sagağ ham rak ni vorot. ³ Om nabë Anutu mëm yö kwa bo, og hil rëğ adok ana gağek mewis. ⁴ Alam la detök vu Anutu yi rangah ggovek ya, gederak semusemu sën Anutu vonğ yam vu yağek nyëmasën lo ni ggovek ya. BAnon Vabuung nedo loğ sir ggovek ya. ⁵ Dengo Anutu yi gağek bederağ ni nivesa rot, gedelë nğaa niwëek nebë nğaa niwëek sën rëğ berup doğ Anutu-yi-nyëğ vu tamusën lo ggovek ya. ⁶ Rëğ mu nabë dekehe sir in Anutu, og aggata ngwë su neggëp in bë depekwë sir nom gökin rë. Gağ nğaa sënë og nebë sën denesis Anutu Nalu rak yah kelepeko* ggökin. Derekö yi rak yah ggökin balam denenër pelë rak yi. ⁷ Yönon, nabë hob geto buk ngahisekë beduğ na dob len ti benos ngis anon nivesa doğ dob saga bedok vu alam sën denevaroh loğ lo, og yik hil nanër nabë Anutu vonğ semusemu vu dob len ti saga. ⁸ Rëğ mu nabë vos los nğaa niggin aggagga mu nakip doğ, og dob nipaya, om hil nid dëlin, gemağ hil nanër vu Anutu nabë tebë benengwah ga.

⁹ Arig lo, gwëbeng senër gağek maggin sënë yöğ vu ham. Rëğ mu he rak ni rot bë ham su rëğ malamin nama nabë saga rë, gağ ham nesepa loğ Anutu, om rëğ geço ham nah vu yi. ¹⁰ In Anutu og su mehö nipaya rë, om su rëğ kwa birek in huk sën ham nevonğ lo rë.

Yönon, su rëk kwa birek in sën ham ahëmin neving yi beneloḵ vu yi alam wirek lo rë. Geham nahën medo nevonḡ nebë sagi ving.

¹¹ Lob he ahëmin ving rot bë ham pin nimin wëëk megwevonḡ nabë saga, beham gwevonḡ geving niwëëk bemedo mebo kwamin in Anutu geḵo ham nah. Ham gwevonḡ nabë sënë rot beham nadiiḵ na los. ¹² Ham su nimin tebö jaḵ. Gaḵ ham sepa doḵ alam sën ayoj neya timu vu Kerisi niwëëk gesu nij tebö neraḵ pevis rë lo vahaj. In alam nebë sënë og rëk degeḵo semusën pin sën Anutu nër wirek bë rëk bo vu nalu lo lo.

Hil Ġevonḡ Geving Anutu Yi Ġaḡek Sën Joo Lo Niwëëk

¹³ Anutu joo Ġaḡek vu Abraham wirek, rëk mehöti su böpata kesuu yi in bë nanër yönon getato nema na vavunë jaḵ arë rë. Om sën nër yönon getato nema ya vavunë raḵ yö arë. ¹⁴ Nër bë, “Sëḵ Ġevonḡ semusën böpata vu hong yönon rot, gesëḵ Ġevonḡ behonḡ mewis ngahijsekë doḵ rot.”

¹⁵ Lob Abraham yö medo nevo kwa in gesu ni tebö neraḵ pevis rë. Loḵ mëm lë ganon raḵ yoh vu sën Anutu nër wirek bë rëk bo vu yi lo. ¹⁶ Nabë mehönon degevonḡin nabë degadu hir Ġaḡek nabë yönon, og denenër mehöböp sën kesuu sir lo arë ving gedenetato nemaj ya vavunë. Lob mehöti sën nevonḡ bë agi, og alam denevonḡ ving bë nenër Ġaḡek yönon lob ayej nema. ¹⁷ Lob yiḵ Anutu vonḡ nebë saga ving. Vonḡin bë tato vu alam sën joo Ġaḡek vorot vu sir bë rëk semu sir lo nabë su yoh vu bë rëk geḵo yi Ġaḡek sënë seggi rë. Om yö nër arë getato nema ya vavunë. ¹⁸ In Anutu su rëk pekwë arë los yi Ġaḡek rë, gaḵ yö rëk ġep degwata los degwata. Om nër luho loḵ ti in bë tato nabë su netetuhin rë. Om sënë rëk bo niwëëk doḵ hil sën hil veya bayam vu Anutu in bë ġegin hil lo ayod. Lob hil medo mekwad bo ngaa sën Anutu nër vu hil bë rëk bo vu hil lo. ¹⁹ Om hil kwad bo Anutu yi Ġaḡek semusën saga rot, in najom hil ayod ahon bengoo doḵ niwëëk nabë sën yaḡ nesoo loḵ anka besu neggee rë lo. In vonḡ bë anka sënë nedo loḵ tob ading sën nare loḵ dub-vabuung-böp ayo beneruu hil lo demi, betato bë hil ayoh vu bë adok na nyëḡ vabuung soḡek. ²⁰ Lob Yesu loḵ yah hil bed bemuḡin meloḵ ya nyëḡ vabuung soḡek saga betu alam-deneḵo-seriveng pin hir yuseḵë nebë Melkisedek menedo degwata los degwata.

7

¹ In Melkisedek sënëḵ alam Salem hir Mehö-los-bengö yi, gAnutu vavunë yi mehöneḵo-seriveng. Wirek Abraham ya begö basis alam-los-bengöj geyah to begganḡ, loḵ Melkisedek toḵ vu yi loḵ aggata lob jom raḵ vu Anutu bë semu Abraham. ² Lob Abraham vasuh ḵupeḵ pin ya yu nemadluho bevo yu ti vu Melkisedek. Hil pekwë arë Melkisedek sënë doḵ ayed nabë ‘mehö-yohvu-los-bengö’ ga, ‘alam Salem hir mehö-los-bengö’ ving. Sënë degwa nebë ‘mehö-ayo-revuhsën-los-bengö’. ³ Ama lu ata arëj su negḡep loḵ Anutu-yi-ḵapiya sënë rë, gedegwa ma ving. Su nër buk sën ata ḵo yi to lo tato rë, gesu nër buk sën diiḵ lo rë, gaḵ yiḵ nebë Anutu Nalu in tu mehöneḵo-seriveng bevonḡ bë nedo degwata los degwata. ⁴ Om ham kwamin bo nabë: Melkisedek sënë og maḵ yi böpata rot, in hil dobahë Abraham vasuh ḵupeḵ lu ngaa nivesa vesa sën ya begö meḵo lo ya yu nemadluho, bevo yu ti sën netu nemadluho lo vu Melkisedek.

⁵ Log alam Israel denevasuh hir ngaa pin ya yu nemadluho nebë saga, lob horek negḡep bë Levi* yi mewis lo, sën detu alam-deneḵo-seriveng lo, og deyoh vu bë dejuh yu ti in degetunḡ seriveng jaḵ teka gela natu hir nos. Alam Israel og yiḵ sir degwa ti in depum raḵ Abraham timu, lob sën deneḵo seriveng vu sir agi, og sënëḵ su denevonḡ paya rë. ⁶ Rëḵ mu Melkisedek, og su yi degwa vu sir rë, rëḵ neḵo Abraham yi ngaa sën netu nemadluho lo. Lob Melkisedek sënë jom raḵ in mehö sën Anutu joo Ġaḡek vorot menegḡep vu yi bë rëḵ semu yi lo. ⁷ Lob hil araḵ ni bë mehö sën nesemu Ġaḡek vu Anutu in mehö ngwë lo, og kesuu mehö ngwë saga.

⁸ Lob alam* Levi* sën deneḵo ngaa sën netu nemadluho vu hir alam lo, og yiḵ sir mehönon sën rëḵ denadiiḵ. Gaḵ Melkisedek, og ḵo ngaa sën netu nemadluho lo ving, rëḵ Ġaḡek su negḡep loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë diiḵ rë, om sënë vonḡ bë nedo mala-tumsën.

⁹ Nebë saga, om hil ayoh vu bë nanër nabë: Levi* yi mehö sën neruh ngaa sën netu yu nemadluho lo, rëk mu yi og vo yö yi ngaa sën netu yu nemadluho lo vu Melkisedek ving. In Melkisedek ço Abraham yi ngaa sën netu yu nemadluho lo ¹⁰ loḵ buk sën Melkisedek töḵ vu Abraham loḵ aggata. Lob loḵ buk saga og Levi* nahën loḵ nare tava navi.

Alam Deneḵo Seriveng Mewis Deloḵ Yah Muḡeng Bej

¹¹ In Anutu tung Levi* yi mewis detu alam-deneḵo-seriveng bedenener Horek vu hil medenero. Nebë saga, om nabë hir huk sën agi yoh vu bë gevong behil natu alam yohvu, og yik ggovek. Rëk ma gesu yoh vu rë, om sën Anutu vong bemehö-neḵo-seriveng mewis ngwë verup tamusën. Rëk mehö sënë og su yoh vu Levi* yi mewis Aaron rë, gaḵ yoh vu Melkisedek. ¹² Kë, mehö-neḵo-seriveng mewis ti yööhu verup loḵ yah muḡeng lo bej, om saga nër bë Horek mewis yööhu doḵ nah horek muḡeng lo bej geving. ¹³ Lob Mehö sën Anutu nër gaḡek raḵ yi agi, og yi yö vu degwa ngwë, gaḵ yi alam og sir ti su tu mehö-neḵo-seriveng wirek rë gema. ¹⁴ In hil araḵ ni bë hil Mehöböp verup loḵ Yuda yi mewis, rëk Moses su nër bë alam Yuda denatu alam-deneḵo-seriveng rë.

Yesu Og Yi Mehö-neḵo-seriveng Degwata Nebë Melkisedek

¹⁵ Log hil mehö-neḵo-seriveng ngwë verup, beluho Melkisedek neggëp ti. Lob sënë mëm tateḵin mehö-neḵo-seriveng mewis yööhu sënë degwa vu hil beneggëp rangah rot. ¹⁶ In mehö sënë su tu mehö-neḵo-seriveng loḵ Levi* yi mewis yoh vu horek sën deneggoin Levi* yi mewis mu raḵ medenatu alam-deneḵo-seriveng lo rë. Rëk niwëek neggëp vu yi berëḵ medo mala-tumsën degwata los degwata, om sën sënë vong betu mehö-neḵo-seriveng. ¹⁷ In Anutu nër raḵ yi bë:

“Ḡenatu mehö-gweko-seriveng degwata los degwata
noh vu Melkisedek.”

¹⁸ Lob Anutu vo Horek wirek hen vër raḵ gaḡek saga. In Horek sën nër bë alam* Levi* mu denatu alam-deneḵo-seriveng lo, og niwëek ma besu yoh vu bë doḵ vu hil rë. ¹⁹ In Horek su yoh vu bë gevong bemehöti natu mehö yohvu rë. Om sën Anutu tateḵin aggata ngwë benivesa rot kesuu Horek. Lob hil ayoh vu bë rëḵ anoh aggata sënë bana dus jaḵ vu Anutu.

²⁰ Lob Anutu su ggoin Yesu sënë raḵ tu mehö-neḵo-seriveng meris mu rë, gaḵ tato nema ya vavunë menër bë rëḵ natu mehö-neḵo-seriveng yonon. Alam-deneḵo-seriveng wirek hen, og mehöti su tato nema ya vavunë menër raḵ sir bë denatu alam-deneḵo-seriveng yonon rë. ²¹ Rëḵ Anutu yö ti nër yonon vavunë, log ggoin Yesu raḵ tu mehö-neḵo-seriveng, log nër vu yi bë:

“Mehöböp nër yonon vavunë ggovek ya,
om su yoh vu bë rëḵ pamooḵ yi gaḡek rë.

Gaḵ ḡenatu mehö-neḵo-seriveng degwata los degwata.”

²² Om hil ajaḵ ni nabë gaḡek mewis sën Anutu joo lo, og nivesa rot bekesuu gaḡek wirek hen, lob vong Yesu yam in tato nabë rëḵ anon jaḵ yonon. ²³ Wirek og alam ngahiseḵë detu alam-deneḵo-seriveng. In denediik gesu denedo degwata rë. ²⁴ Gaḵ Yesu tu mehö-neḵo-seriveng, lob su mehö ngwë yoh vu bë rëḵ doḵ nah ben rë, in yö rëḵ medo degwata los degwata. ²⁵ Om yö yoh vu bë rëḵ geḵo alam pin sën denesepa loḵ yi in bë denah vu Anutu lo nah, bedemedo degwata los degwata. In yi yö nedo mala-tumsën degwata beneketaḡ vu Anutu bë doḵ vu sir.

Mehö-neḵo-seriveng Yesu Yoh Vu Rot Bë Doḵ Vu Hil

²⁶ Mehö-neḵo-seriveng nebë sënë yoh vu rot bë doḵ vu hil, in yi mehö vabuung gesu ngaa nipaya ti neggëp vu yi rë. Gaḵ yi mehö niveseek anon, benejom yi ahon in alam nij paya. Log tu ala bekesuu ngaa pin vu yaḡek.

²⁷ Alam-deneḵo-seriveng hir ggev og hir huk bë debesi seriveng noh vu buk. Lob denevesi seriveng ngwë muḡin in bë kevoh yö hir ngaa nipaya na rë, loḵ mëm denevesi sën kevoh alam hir ngaa nipaya na lo tamu. Gaḵ Yesu og su nevong nebë sënë rë. Gaḵ yik yö tung yi tu seriveng vu Anutu yik beron timu beggovek ya. ²⁸ Gaḡek neggëp loḵ

Horek bë degooïn alam jaḅ medenatu alam-deneḅo-seriveng hir yuseḅë, rëḅ alam sënë og su deyoh vu bë debare nij wëëḅ rë. Rëḅ ḡaḡek sën Anutu nër genër yönon vavunë lo verup tamsën beggooïn Nalu raḅ tu mehö-neḅo-seriveng yuseḅë böp, beyi mehö yohvu los dahis benedo nebë saga degwata los degwata.

8

Yesu Tu Mehö-neḅo-seriveng Böp Loḅ Dub-vabuung Vu Yaḡek

¹ ḡaḡek sën hil anër agi degwa nebë hil alam-deneḅo-seriveng alaj böp nebë sënë nedo, berak nedo sëa ggëp Mehö-los-bengö-ggöksën nema vesa vu yaḡek. ² Neḡin Anutu yi dub vabuung vu yaḡek sën mëm dub-supinsën-yi soḡek lo. Mehönon su delev sënë raḅ nemaj rë, ḡaḅ Mehöböp yö lev. ³ Deneggooïn alam-deneḅo-seriveng hir ggev böp pin raḅ in bë degeḅo seriveng aggagga bedebetunḡ na vu Anutu. Om yik Yesu geḅo seriveng ti geving megetunḡ nabë saga. ⁴ Bë medo dob, og su rëḅ natu mehö-neḅo-seriveng rë. In alam-deneḅo-seriveng lo, denedo vorot bedenetunḡ seriveng aggagga vu Anutu yoh vu sën Horek nenër lo. ⁵ Denevonḡ huk loḅ dub-vabuung-böp sagi, rëḅ yik sënëḅ dub-vabuung soḡek sën nedo yaḡek lo ḅenu los tahutahu mu. Yik nebë sën Anutu nër vu Moses wirek bë dev dub sël lo lob nër vu bë, “Gwelë megwero in ḡedev nḡaa pin noh vu ḅenu sën sa tato vu hong ggëp ḅedu agi.” ⁶ Rëḅ mëm Kerisi ḅo huk böpata rot kesuu alam-deneḅo-seriveng pin hir huk. In Anutu joo ḡaḡek mewis nivesa rot kesuu ḡaḡek wirek hen, lob Yesu nare vuheng atov menevonḡ banon raḅ. Lob ḡaḡek mewis sënë degwa neggëp vu Anutu yi ḡaḡek semusën nivesa anon sën kesuu ḡaḡek semusën muḡeng lo.

ḡaḡek Mewis Kesuu ḡaḡek Muḡeng

⁷ Bë ḡaḡek sën Anutu joo muḡinsën lo yoh vu, og Anutu su rëḅ najoo ḡaḡek ngwë nam gökin geving rë. ⁸ Rëḅ Anutu lë mehönon hir nḡaa nipaya lob nër bë:
“Mehöböp nër bë,

‘Ham gwengö rë!

Buk ti rëḅ berup

lob sëḅ najoo ḡaḡek mewis
vu alam Israel los alam Yuda.

⁹ ḡaḡek mewis sënë su rëḅ nabë
ḡaḡek sën sejoo vu ḅenuj lo wirek lo rë.

Wirek sejoo ḡaḡek saga,
log sejom loḅ nemaj ggëp Ejep
besa heli sir yom.

Rëḅ su denesepa loḅ sa ḡaḡek
sën sejoo vu sir lo rë,
lob sa heruu demiḡ vu sir.’

Mehöböp nër bë sënë.

¹⁰ Loḅ Mehöböp nër ggökin bë,
‘Buk sën sa heruu demiḡ vu sir agi govek na rë,
loḅ saḅ najoo ḡaḡek ngwë vu alam Israel gökin nabë:

Sëḅ ḡetunḡ sa horek pin doḅ kwaj
gesëḅ ḅevu doḅ na ayoj,

log sëḅ natu hir Anutu
gedenatu salam.

¹¹ Log alam pin su rëḅ detahu hir mehö ngwë los arij lo
bedenanër nabë, “ḡejaḅ Mehöböp ni” rë!

ḡaḅ vu buk sënë,
og hurmahen galam böp besir pin
yö rëḅ dejaḅ sa niḡ.

¹² In sëḅ kwaḡ pesivin sir

bekevoh hir ngaa nipaya na,
lob sa su rëk kwag bo ngaa nipaya
sën devong lo nah gökin rë.’ ”

¹³ Sën nër bë gägek mewis lo, lob saga tato bë gägek muğinsën muğeng rağ. Om ngaa sën netu muğeng rağ lo, og yik medo buk dus teka mu log vongin nama na verök yi.

9

Wirek Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Denetung Kök Tu Seriveng

¹ Gägek sën Anutu joo muğinsën lo, og nër horek la sepa ving betatekin aggata vu alam Israel in bë desepa dok medegetung seriveng los denajom jak lu ngaa. Log tatekin dub-vabuung sën dedev bemedo vu dob lo ving. ² Lob delev dub-vabuung sël ti bayo luu. Lob detung ram sën nema nemadvahi-bevidek-luu lo ti getevor ti, gebrët sën nedo loğ Anutu mala lo, benedo loğ ayo muğinsën. Lob denenër ayo ti sënë bë ayo vabuung. ³ Bedelah tob böpata ruu, log denenër ayo ngwë sën netu luu yah tob demi lo bë mëm ayo vabuung soğek rot. ⁴ Lob desemu jepö sën denevesi kabanğ rağ baru reggu nivesa ya neyoh vu dub ayo lo rağ goor. Bedetung los gägek-joosën-yi yi keröng loğ ayo sënë. Depeka goor rağ keröng sënë navi pin, gemana* nedo loğ dëg goor menedo loğ keröng sënë ayo. Log Aaron yi atoheng sën ggol loğ wirek lo los gelöng petes luu sën Anutu kevu Horek rağ neggëp lo, neggëp loğ keröng sënë ayo ving. ⁵ Angër kenu luu denare rağ keröng sënë vavunë, benetahu bë Anutu los nikapiik nedo loğ ayo vabuung sënë. Luho banisej kebu rağ sëa sën denekeseh kök rağ yoh vu ta in kevoth alam Israel hir ngaa nipaya na lo. Kë! Om maam yik ggovek saga, gesa su yoh vu bë rëk natevin ngaa pin sënë betatekin degwa rë. ⁶ Desemu ngaa pin nebë sënë, log alam-deneko-seriveng denelok ya dub-vabuung sël sënë ayo ngwë muğinsën yoh vu buk pin bedenevong huk loğ. ⁷ Gağ mëm ayo ngwë sën netu luu lo, og alam-deneko-seriveng hir ggev böp yö timu nelok ya ayo beron ti ti neyoh vu ngebek pin. Neko seriveng nikök beya netetëhin rağ sëa in bë kevoth yö yi ngaa nipaya na, gekevoh alam Israel pin hir ngaa nipaya sën devong rëk su kwaj nevo rë lo na geving. ⁸ Anon Vabuung tato vu hil rağ sënë nebë: Nabë nahën denegevong huk dok dub sël ayo muğinsën, og hil su ayoh vu bë adok na ayo vabuung soğek rot rë geyö rëk nahën. ⁹ Lob ayo muğinsën netahu rağ buk sën gwëbeng agi, in denesepa loğ Horek medenetung seriveng aggagga vu Anutu loğ ayo muğinsën sënë. Rëk ngaa pin sënë su yoh vu bë gevong balam sën deneko seriveng yam lo ayoj niröp jak bedenatu alam nijvesa rë gema. ¹⁰ Horek seriveng-yi sënë, og horek rağ nos los reggu genгаа numsen, gehorek aggagga rağ sën ripeksën nemad lu ngaa lo. Rëk horek sënë og yik horek hil navid-yi mu. Rëk Anutu tung horek pin sënë in bë desepa dok rot bena berup dok buk sën gevong gägek mewis berup lo.

Kerisi Tung Yö Nikök Tu Seriveng

¹¹ Rëk gwëbeng Kerisi luğ yam, lob tu alam-deneko-seriveng yusekë böp benegin ngaa mewis nivesa vesa sën gwëbeng agi. Loğ mëm loğ ya dub-vabuung sël soğek sën nedo yağek bemalangeri rot bekesuu muğinsën lo. Mehönon su delev dub sënë rağ nemaj rë, besu ngaa-dob-yi rë. ¹² Rëk su ko memëk los burmakau maluh tuvek nij kök betung tu seriveng rë. Gağ ko yö nikök belok ya ayo vabuung soğek rot vu yağek betung tu seriveng beron timu beggovek ya. Lob bağo hil yah rağ sënë in bë hil medo malad-tumsën degwata los degwata. ¹³ Nabë mehöti keyëh Horek beningöhek rağ, og alam-deneko-seriveng lo deneko memëk los burmakau maluh nij kök ving vewev sën denevesi burmakau avëh menetepuv lo, bedenetetëhin rağ yi in bë navi niveseek jak nah gökin gëp Anutu mala. ¹⁴ Rëk mu Kerisi nikök kesuu sënë in ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë. Lob Anon Vabuung sën nedo degwata los degwata lo loğ vu yi betung yi tu seriveng nivesa vu Anutu. Om nikök su ripek hil navid mu rë. Gağ sekee hil ayod peggo ving geğo ngaa diiksën vër, gemëm hil nehevong Anutu sën mala-tumsën degwa lo yi huk.

Kerisi Nikök Vo Gadu Loğ Gägek Mewis

¹⁵ Nebë saga, om Kerisi nedo hil los Anutu vuheng atov in bë gevong begägek mewis anon jak. Diik in bë geķo alam nom bekevoh hir ngäa nipaya pin sën denevong wirek loķ buk sën gägek wirek hen yö nahën neggëp lo na. Nebë saga, om alam pin sën degengo Anutu yi kōōķ medetamuin lo, og degeķo ngäa sën Anutu nër wirek bë bo vu nalu lo lo, bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ¹⁶ Mehö sën nenër yi kupeķ lu ngäa ggelek yi alam vorot in kwa nevo bë rëķ nadiiķ lo, og nekevu loķ ķapiya menejoo niwëëķ. Lob nabë mehö la sënë kwaj nevo bë degeķo ngäa saga natu hir ngäa, og alam pin yö deķak ni namuģin nabë mehö saga lo diiķ ya yönon, loķ mëm degeķo. ¹⁷ Yönon, mehönon nediiķ ggoveķ loķ mëm gägek sën lo anon neraķ. Gaķ nabë mehö sën lo su diiķ rë geyö nahën nedo mala vesa, og yi gägek sën joo lo su anon raķ rë geyö nahën. ¹⁸ Kë! Lob sën alam Yuda denesis reggu medenekeseh nij kōķ lo, yiķ raķ degwa saga in bë tato nabë gägek sën Anutu joo vu sir lo anon raķ beneloķ vu sir. ¹⁹ Wireķ Moses nër Horeķ yi gägek pin vu alam ggoveķ, loķ mëm ķo burmakau tuveķ ti niķōķ los memëķ ti niķōķ ving bël, log daģoo sipsip niviiis kōķ los vos ti nebë bigbig ris loķ betetëhin raķ ķapiya-horeķ-yi, geraķ alam pin ving. ²⁰ Log nër bë, “Kōķ sënë in bë tato nabë Anutu joo gägek vu ham.” ²¹ Log yiķ Moses tetëhin kōķ raķ dub-vabuung sël nebë saga ving geraķ ğabum lu ngäa pin sën huk-dub-ayo-yi lo. ²² In Horeķ nër ngäa ngähiseķë rot bë kōķ gevong benij veseek jak, gaķ nabë kōķ su keseh rë, og Anutu su nekevoh mehönon hir ngäa nipaya ya rë.

Kerisi Yö Tunģ Yi Tu Seriveng In Kevoh Hil Ngäa Nipaya Na

²³ Yönon, denekeseh kōķ nebë sënë in bë dub los yi kupeķ lu ngäa pin sën nedo dob agi nijveseek* jak. Rëķ mu dub sënë og dub anon soģek sën nedo yaģek lo ķenu mu. Om nabë dub anon soģek sën nedo yaģek lo yi ngäa nijveseek jak, og hil sero seriveng nivesa rot sën kesuu lo in gevong benijveseek jak. ²⁴ Hil araķ ni bë Kerisi su loķ ya dub-vabuung sën mehönon delev raķ nemaj tu Anutu yi dub-vabuung ķenu lo rë, gaķ loķ ya yaģek niröp. Lob gwëbeng loķ yah hil bed menare Anutu mala in bë doķ vu hil. ²⁵ Alam-deneķo-seriveng hir ggev böp neķo kōķ yoh vu ta pin in bë getunģ natu seriveng vu Anutu, lob neķol meneloķ ya dub ayo vabuung. Rëķ sënë og su yö niķōķ rë. Rëķ mu Yesu loķ ya yaģek betunģ yi tu seriveng vu Anutu beron timu, gesu vong nebë sënë ggōķ ggōķin rë. ²⁶ Bë gevong beron ngähiseķë, og rëķ geķo ķerus beron ngähiseķë rot ğëp sën Anutu tunģ dob lo benam berup doķ sën gwëbeng agi. Rëķ mu ma. Gemëm gwëbeng dus raķ bë dob nama na, lob Kerisi yiķ luķ yam dob beron timu in bë getunģ yi natu seriveng vu Anutu in kevoh hil ngäa nipaya na. ²⁷ In mehönon pin yiķ denadiiķ beron timu, log mëm debare nam gägek. ²⁸ Om sën Kerisi tunģ yi tu seriveng beron timu vu Anutu in bë kevoh hil ngähiseķë hil ngäa nipaya na. Log rëķ nom beron ngwë göķin, rëķ mu su rëķ nom in kevoh mehönon hir ngäa nipaya na rë. Gaķ nom in geķo alam sën medo denegin yi lo medenah.

10

Seriveng Sën Wireķ Lo Su Yoh Vu Bë Kevoh Hil Ngäa Nipaya Na Rë

¹ Hil nehalë Horeķ nebë ngäa sën rëķ berup tamusën lo ķenu mu, gaķ su ngäa anon yönon rë. Horeķ nër bë degetunģ seriveng ğëp ti noh vu nģebek pin, rëķ su yoh vu bë sesor alam sën denesepa loķ lo benijvesa jak rot rë. ² Gaķ nabë Horeķ yoh vu bë gevong benijvesa jak yönon, og su rëķ degetunģ seriveng göķ göķin rë. In alam sën denesepa loķ aggata saga lo yiķ sir pin nij veseek jak jak yiķ seriveng timu saga lob su rëķ kwaj bo nah nabë ngäa nipaya neggëp vu sir rë. ³ Rëķ ma geseriveng sënë nevong bekwaj nevo hir ngäa nipaya neyoh vu ta ti ti lo. ⁴ Rëķ burmakau maluh los memëķ nij kōķ su yoh vu bë kevoh ngäa nipaya na rë. ⁵ Om sën Kerisi yam dob lob sepa loķ Saam sën neggëp loķ Anutu-yi-ķapiya lo benër raķ Anutu bë:
“Nim lël bë su dengis reggu los degetunģ seriveng aggagga vu hong,

* 9:23: Niveseek sënë nër bë detetëhin kōķ raķ ngäa sënë gedejom raķ in, in bë ngäa nipaya ti su ğëp doķ. Gaķ natu ngäa yohvu, lob tu Anutu yi ngäa vabuung beyoh vu bë degevong Anutu yi huk jak.

rêk mu ġero navi ti in ġebo vu sa.

⁶ Reggu sën denevesi los dahis raġ jepö lo, gseriveng sën denetunġ in bë kevoĥ hir nġaa nipaya na lo, og su ahëm neving rë.

⁷ Om sën senër ġaġek yoh vu sën dekevu raġ sa meneggëp loġ hong ħapiya lo bë, 'Anutu, seyam lo! Seyam in bë sepa doġ kwam!' ”

⁸ Nër raġ seriveng sën denesepa loġ Horek medenetunġ lo muġin bë, “Nim lël bë su dengis reggu los degetunġ seriveng aggagga vu hong, greggu sën denevesi los dahis raġ ya jepö lo, gseriveng sën denetunġ in bë kevoĥ hir nġaa nipaya na lo, og su ahëm neving rë.” ⁹ Loġ yom nër raġ neggëp hus bë, “Seyam lo! Seyam in bë sepa doġ kwam!” Nër ġaġek saga in bë tateġin nabë nġaa muġinsën saga nõk ġëp, gengaa mewis doġ nah ben. ¹⁰ Yesu Kerisi sepa loġ Anutu kwa betunġ navi netu seriveng yiġ beron timu, lob sënë vong behil atu alam nid röp raġ.

Kerisi Yi Seriveng Yoh Vu Bë Kevoh Hil Nġaa Nipaya Na

¹¹ Alam-deneġo-seriveng pin denare medenevong hir huk yoh vu buk pin. Denetunġ seriveng yiġ nebë sën lo loġ yah yahin, rëk seriveng sënë su yoh vu bë kevoĥ nġaa nipaya na rë. ¹² Rëk Kerisi tunġ seriveng yiġ perurek timu in bë kevoĥ nġaa nipaya na, lob yiġ timu sënë venuh ya meneggëp in ġëp. Vong nebë sënë ggovek, log yah meya nedo Anutu nema vesa, ¹³ beyö nedo bemedo neġin in bë Anutu getunġ alam sën denesis beġö vu yi lo degevek na vaha ġebinë. ¹⁴ Alam sën nevonġ benij röp neraġ lo, og yiġ vong benijvesa raġ rot. Yiġ raġ seriveng perurek timu sënë, om rëk demedo nivesa degwata los degwata. ¹⁵ Lob Anon Vabuung tateġin vu hil bë ġaġek sënë anon raġ in nër muġinsën meneggëp loġ Anutu-yi-ħapiya bë:

¹⁶ “Mehöböp nër bë, 'Buk sënë govek na rë, loġ saġ najoo ġaġek mewis ngwë sënë vu sir nabë: Sëġ ġetunġ sa horek pin doġ ayoj, gesëġ ħevu doġ kwaj.' ”

¹⁷ Log nër ving bë, “Sa su rëk kwaġ bo hir nġaa nipaya los nġaa sën neggëp vu sir lo gökin rë.”

¹⁸ Nebë sënë, om Anutu kevoĥ hil nġaa nipaya ya, gehil su rëk ġetunġ seriveng ngwë gökin in kevoĥ hil nġaa nipaya na rë.

Hil Ġevonġ Geving Anon Bana Dus Vu Anutu

¹⁹ Yesu keseĥ niġöġ in hil, om arig lo, hil ayoh vu bë adoġ na Anutu yi dub ayo vabuung soġek rot, ġaġ hil su aġöneng. ²⁰ Yönon, Yesu diik raġ ħelepeġo* betateġin aggata mewis vu hil behil ayoh vu bë ġeruu tob sën neruu dub ayo vabuung soġek rot lo gadöġ na. Aggata sënë og yiġ yö navi baggata-mala-tumsën-yi. ²¹ Yiġ hil alam-deneġo-seriveng yuseġë böp ti nedo, beneġin Anutu-yi-alam pin. ²² Tetëhin yö niġöġ loġ ya hil ayod in bë jevu gekevoĥ nġaa nipaya sën hil araġ ni bë neggëp vu hil lo na. Geripek hil navid raġ bël malangeri. Nebë saga om hil ayod nidëlin nġaa kuungsën pin na, gehil ayod na timu vu Anutu yönon behil ana dus ġaġ yi. ²³ Hil nanër nġaa nivesa sën hil medo neheġin lo rangah gehil najom ahon bemedo. In hil araġ nġaa pin sën Anutu nër bë rëk gevonġ vu hil lo ni bë rëk gevonġ yönon.

²⁴ Log hil kwad bo arid lo geving babër kwaj in desepa doġ aggata-ahëvingsën-yi los degevonġ huk nivesa vesa. ²⁵ Gehil su nid tebö in sën hil los Kerisi-yi-alam angupin hil beġalë Soda los ġevonġ raro lu nġaa lo, nabë sën alam vahi nij tebö raġ lo. ġaġ hil medo doġ ti meġadu hil vewen vewen. Kë, hil ġevonġ nabë sënë rot in hil araġ ni bë Kerisi yi buk yam dus raġ.

Hil Su Ġeruu Demid Vu Anutu Nalu

²⁶ Nabë hil arak Kerisi yi ġaġek anon ni vorot, rëk hil anom kwad bo besepa doġ nġaa nipaya, og seriveng ngwë su neggëp in bë kevoh hil nġaa nipaya sënë na rë. ²⁷ Gaġ hil rëk aġöneng rot gemedo ġegin sën Anutu gengo hil ġaġek log getë hil doġ na nengwah lo. In nengwah niġerus ata nedo in bë ga alam sën denevonġ ayej vu Anutu lo. ²⁸ Hil arak Moses yi Horek ni bë: Nabë mehöti keyëh, lob mehö luu ma mehö löö degelë bedenänër yi nipaya sënë rangah doġ ti, og yi alam su rëk kwaj gevongin mehö sënë rë, gaġ rëk dengis yi menadiik. ²⁹ Nebë saga, om ham jaġ ni nabë mehöti sën baġë Anutu Nalu duk kebus lo, og rëk natök vu maggin böpata rot mekesuu. In Kerisi yi kök sën tato bë Anutu joo ġaġek mewis vu hil lo vonġ bemehö saga niröp rak. Rëk ma gelë kök sënë nebë nġaa meris gesu vabuung rë, benër pelë rak Anon Vabuung semusën-yi. ³⁰ Hil arak Mehö sënë ni, sën nër bë, “Vo loġsën nipaya nyëvewen og sengo sa huk. Om ham naġöök gesengo rëk bo nipaya nyëvewen doġ nah.” Log nër ggökin ving bë, “Mehöböp yö rëk gengo yi alam hir ġaġek beseggi.” ³¹ Nabë Anutu sën mala-tumsën degwa lo najom hil ahon in bo nġaa nipaya nyëvewen vu hil, og hil rëk aġöneng böpata rot in nġaa sënë.

Hil Ġevonġ Geving Niwëëk Bemedo

³² Rëk mu ham kwamin bo nah buk sën ham tu Kerisi-yi-alam nyëdahis lo nabë ham alam vahi dedeġinengin ham rak nġaa maggin rot beham kwerë. ³³ Denevarah ham buk la ya alam pin malaj, gedenenër ġaġek nipaya rak ham, gedenesis ham rak malaj. Gebuk la og ham nelok ya ving alam sën denekerë maggin nebë agi, beham los nekwerë menelok vu sir. ³⁴ In ham kwamin nevongin alam sën deneya karabus lo. Log alam la denevo ham nġaa lu nġaa vër in ham, rëk mu ham kwamin vesa menelë sir mu. In ham rak ni ggovek ya bë ham nġaanon sën kesuu nġaa-dob-yi lo, yö nahën nedo berëk medo degwata los degwata. ³⁵ Om ham su gwevuu sën ham nevong ving niwëëk ata lo na, in ham rëk gwëko nyëvewen nivesa böpata rot. ³⁶ Ham bare niwëëk nabë sënë in nabë ham sepa doġ Anutu aye, og mëm ham rëk gwëko nġaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëk gevong vu ham lo. ³⁷ In Anutu nër meneggëp lok yi kapiya bë,

“Su hus ading rë, gaġ yik buk dus teka mu,
log mehö sën bë rëk nam lo vongin nam.
Su rëk naköpek rë.

³⁸ Salam yohvu lo rëk demedo malaj-tumsën
in ayoj neyam timu vu sa.

Gaġ nabë denajul medenah,
og sa su rëk ahëġ nivesa vu sir rë.”

³⁹ Rëk mu hil su alam-julsën-yi sën hil rëk malad nama lo rë. Gaġ hil alam-vongvingsën-yi sën hil rëk medo malad-tumsën.

11

Sën Hil Ayod Na Timu Vu Anutu Lo Degwa Nebë Sënë

¹ Lob sën hil ayod neya timu lo vonġ behil narak ni bë nġaa sën hil navo kwad in bë Anutu bo vu hil lo rëk anon jaġ. Gevonġ behil narak ni ving bë nġaa sën hil su malad neraġ rë lo nedo yönon. ² In wirek og alam teta ayoj neya timu vu Anutu, om sën ko sir rak bë sir alam nijvesa. ³ Yönon, hil ayod neya timu vu Anutu, om sën hil narak ni bë tung yaġek los dob rak avi. Nesemu nġaa pin sën nedo mehil nehalë agi rak nġaa sën hil su ayoh vu bë ġalë jaġ malad rë lo.

Abel Lööho Enok Lu Noa

⁴ Abel ayo ya timu vu Anutu, om sën Anutu lë yi seriveng nivesa bahë neving kesuu ari Kain hen, lob nër yi bë yi mehö yohvu. Lob Abel diik, rëk mu yi ġaġek sën ayo neya timu lo yö nahën neggëp menenër vu hil.

⁵ Log Enok ayo neya timu vu Anutu om sën Anutu ko yi rak ya yaġek gesu diik rë. Mehönon desero yi rëk ma gesu detök vu yi rë, in Anutu ko yi ya. In ġaġek neggëp lok

Anutu-yi-ḵapiya nebë Enok yö nahën nedo dob, log Anutu kwa vesa in yi, in nevonḡ nḡaa yoh vu Anutu kwa. ⁶ Rëḵ mu nabë mehöti su ayo na timu vu Anutu rë, og su yoh vu bë rëḵ gevonḡ bAnutu kwa vesa in yi rë. In alam sën denevonḡ in bë dena vu Anutu lo, og degevonḡ geving nabë Anutu nedo, gedegevonḡ geving nabë nevo nyëvewen nivesa vu alam sën denesero yi lo, loḵ mëm deyoh vu bë denatök vu yi.

⁷ Log Anutu nër nḡaa sën vonḡin berup lo vu Noa. Su mala raḵ rë geyö nahën, rëḵ vonḡ ving Anutu aye beggurek babu mesemu yaḡ böpata ti in bë luho venë genalu lo bededok na demedo nivesa dok, in su malaj nama. Noa nevonḡ nebë sënë in ayo neya timu vu Anutu, lob sënë tato bë nḡaa nipaya neggëp vu alam pin vu dob. Lob Anutu nër Noa bë yi mehö yohvu, degwa raḵ sën ayo neya timu lo, lob yiḵ Anutu nenër alam sën ayoj neya timu vu yi lo pin nebë saga.

Abraham

⁸ Log Anutu tahi Abraham wirek, lob Abraham vonḡ yoh vu aye bevuu yi nyëḡ ya, geya dob len ti sën Anutu nër bë rëḵ gevonḡ vu yi bemëm natu yi niröp lo. Abraham su raḵ dob sën bë na lo ni rë, rëḵ vonḡ ving beya in ayo neya timu vu Anutu. ⁹ Ayo neya timu, om sën luḵ meya nedo dob len ti sën Anutu nër tato bë rëḵ gevonḡ vu yi lo, lob nedo loḵ dob sënë nebë sën yi mehö nyëḡ ngwë ti. Nedo loḵ begganḡ sël ving nalu Isaak lu bu Yakop-mehö luu sënë rëḵ degeḵo dob geving yi noh vu sën Anutu nër wirek lo. ¹⁰ Rëḵ mu Abraham yö nahën medo mekwa nevo bë dok na begganḡ-bu soḡek los niwëëk sën Anutu semu vu yaḡek menero lo.

¹¹ Log venë Sara yi buk sën geḵo nalu lo maya, rëḵ mu ayo ya timu vu Anutu om sën vonḡ beniwëëk yoh vu bë geḵo nalu. Kwa nevo bë Anutu joo ḡaḡek ggovek ya bë geḵo nalu, om rëḵ gevonḡ banon jaḵ.

¹² Nebë saga, lob yiḵ mehö timu saga sën atov ya bedus raḵ bë nadiiḵ agi tu alam nḡahiseḵë degwaj. Yi mewis deverönḡ rot besir nḡahiseḵë raḵ nebë betuheng sën denedo yaḡek babu lo los raggër loo nenga, lob mehönon su deyoh vu bë denetevin rë. ¹³ Alam pin sënë ayoj neya timu vu Anutu medenedo bedediḵ ya gesu deḵo nḡaa nivesa sën Anutu nër wirek bë bo vu sir lo vu dob rë. Gaḵ yö denare adingnë gedenelë bekwaj vesa gedenenër bë, “He nado dob sënë nebë vatëveḵ. He yam nehako loḵ dob sënë mu.” ¹⁴ Alam sën denenër ḡaḡek nebë agi, og hil ajaḵ ni nabë denevonḡ in bë denatök vu yö hir nyëḡ niröp. ¹⁵ Su kwaj nevo nyëḡ sën devuu gedeyam lo rë. Bë kwaj bo nyëḡ saga, og aggata neggëp beyoh vu bë denah medena gökin. ¹⁶ Gaḵ sënëḵ ayoj neya vu nyëḡ yö ngwë sën kesuu benivesa rot lo. Nyëḡ sënë neggëp vu yaḡek, om sën Anutu su ni nemum in sën denenër bë hir Anutu yi lo rë, in tongin nyëḡ böpata ti in bë demedo dok.

¹⁷⁻¹⁸ Lob Anutu seggi Abraham, rëḵ Abraham ayo ya timu vu yi, om sën vonḡin bë getunḡ nalu Isaak natu seriveng. Yönon, Anutu joo ḡaḡek vu Abraham ggovek ya bë, “Rëḵ denanër Isaak yi mewis lo mu nabë hong mewis sir,” rëḵ vonḡin bë getunḡ nalu perurek timu sënë natu seriveng. ¹⁹ In kwa nevo bë: Nabë nadiiḵ, og ggovek gAnutu yoh vu bë rëḵ gevonḡ bevesa dok nah. Nebë sënë, om yönon, hil ayoh vu bë nanër ḡaḡek peggirinsën jaḵ sagi nabë Abraham ḵo Isaak vu diiḵsën yom.

Isaak Lööho Yakop Lu Yosep

²⁰ Log yiḵ Isaak sënë ayo neya timu vu Anutu ving, om sën jom raḵ in nalu Yakop luho Esau bë Anutu semu luho, gekah nḡaa nḡaa sën rëḵ natök vu luho vu tamusën lo raḵ ya luho.

²¹ Log yiḵ Yakop ayo neya timu vu Anutu, om sën dus raḵ bë nadiiḵ lob pesohek raḵ atoheng medudeḵ, gejom raḵ in Yosep nalu maluh luho bë Anutu semu luho.

²² Log yiḵ Yosep ayo neya timu vu Anutu, om sën dus raḵ bë nadiiḵ, lob nër bë nahub rë, rëḵ alam Israel rëḵ degevuu Ejep gedena jaḵ lob degeḵo seḵë sepa.

Moses

²³ Log Moses ama lu ata ayoj neya timu vu Anutu, om sën Moses ata ko yi to, lob ama lu ata delë yi bë hurmahen nivesa rot. Lob luho su deggöneng in mehö-los-bengö Parao yi horek rë, gaḵ devun yi meneggëp beggang ayo yoh vu kwev löö.

²⁴ Log Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën yi böp raḵ lob nilël bë su denanër yi nabë Parao nalu avëh nalu yi. ²⁵ Gaḵ yö kwa vo bë geḵo maggin geving Anutu-yi-alam in nilël bë su sepa doḵ ngaa nipaya sën vongin mala nama na agi. ²⁶ Alam Ejep denenër pelë raḵ mehö sën Anutu ggooin raḵ in bë geḵo yi alam nah lo, rëḵ Moses su neggöneng in hir gaḵek rë. Gaḵ nelë bë nivesa bekesuu Ejep hir monë los vunëḵ vunëḵ pin. In kwa nevo nyëvewen nivesa sën Anutu rëḵ bo vu yi lo. ²⁷ Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën kedi vu Ejep meya, gesu ggöneng in mehö-los-bengö Parao bë rëḵ ahë sengën rë. Mehönon su denelë Anutu raḵ malaj rë, rëḵ mu Moses vong nebë sën lë Anutu raḵ mala, om sën niwëëḵ. ²⁸ GeMoses ayo ya timu vu Anutu, om sën sepa loḵ Anutu aye bevong Buk-ggöksën-yi* nyëdahis, benër bederikin sipsip köḵ raḵ Israel hir veluung avi in bë angër sën nesis Ejep naluj aḡuu lo su ngis Israel naluj aḡuu.

Israel Ngahiseḵë Rot Ayoj Neya Timu Vu Anutu Wirek

²⁹ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën degwang Loo-köḵ vuheng atov medeyoh tewit medeya. Log alam Ejep to denetahu ving, rëḵ ma geloo yom dahun sir medediik.

³⁰ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën ya deḵo loḵ Yeriko hir ḵatum gelöng degwa yoh vu buk nemadvahi-bevidek-luu, log ḵatum pekëpin.

³¹ Log avëh baggëb Rahap ayo ya timu vu Anutu, om sën loḵ vu mehö luu sën deya ḵasöm lo. Om sën nedo vesa galam Yeriko pin malaj ma in su ayoj neya timu vu Anutu rë.

³² Log sëḵ nanër gaḵek va geving-a? Ma! Bë sa nanër gaḵek jaḵ Gideon, geBarak, geSamson, geYepta, gejaḵ Davit luho Samuel galam-denenër-gaḵek-rangahsën lo, og maḵ buk su yoh vu rë. ³³ Alam sënë ayoj neya timu vu Anutu, om sën devong begö niwëëḵ medekesuu alam-los-bengöj ngahiseḵë hir alam-begö-yi. Desepa loḵ ngaa niröp bedeneḵo ngaa sën Anutu nenër bë rëḵ bo vu sir lo. Gesir vahi devong bereggu böp layon nyëj neköpek. ³⁴ Gesir vahi denepuv nengwah tumsën böpata menekul. Log sir vahi deneruh anil nivesa gesu begö netöḵ vu sir medenediik rë. Nij wëëḵ masën, rëḵ Anutu nelöḵ vu sir benij wëëḵ neraḵ, betum denevong begö niwëëḵ bedenetii alam-yungwë hir alam-begö-yi bedeneyah bej. ³⁵ Gavëh la, og naluj nediik rëḵ ma gedenedeki raḵ yah ggökin bedeneḵo sir vu diiksën yom. Galam vahi og alam nij paya denejom sir ahon medenevasap navij in bë gesang böpata medenediik. In nabë degeruu demij vu Anutu, og rëḵ alam nij paya dedëin sir medena. Rëḵ ma gekwaj nevo bë rëḵ dekedi jaḵ nah gökin gëp bedub vu tamusën, bedemedo malaj-tumsën nivesa rot, om denejom sir ahon. ³⁶ La denëḵo maggin raḵ sën alam nij paya denenër pelë raḵ sir los deneveek sir raḵ aggis, gedeneduu sir la raḵ sëng medeneḵo sir ya ḵarabus lo. ³⁷ Gedenetengwa sir la raḵ gelöng. Gedeneḵo segë medeneheḵ sir la raḵ luu. Gedenepelëpin sir la pangsën rot. Gedeneḵetöv la kwaj raḵ paëp-yu-anil. Gesir la og yö denevëh sipsip los memëḵ navij netu tob gedeneḵo loḵ loḵ. Deneraḵ vu in ngaa navij yi pin, galam denevasap sir medenevo maggin vu sir rot. ³⁸ Sir alam nijvesa rot, lob alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo su yoh vu bë losho alam vongvingsën sënë demedo doḵ ti rë. Om sën ya deneketul loḵ medenevun sir ggëp nyëg-yumeris los ḵedu, gepeḵë len los waak. ³⁹ In alam sënë pin ayoj neya timu vu Anutu pangsën, lob arëj nivesa neggëp Anutu mala. Rëḵ yö denahën gesu deḵo ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëḵ bo vu sir lo rë. ⁴⁰ In Anutu kwa vo bë rëḵ gevong ngaa nivesa rot ti vu hil kesuu gaḵek semusën muḡinsën. Lob anon raḵ in bë mëm hil los sir sën ayoj neya timu vu yi wirek lo natu alam nid vesa rot gëp ti.

¹ Yönon, alam sën ayoj neya timu vu Anutu wirek lo, og sir yu böpata bemalaj nesepa hil. Om hil ġerurin nġaa sën neko hil malad vër lo pin, gengaa nipaya sën nejom hil ahon lo geto, gehil nid wëek meserög niwëek in nġaa nivesa sën Anutu ggooin raġ vu hil bë hil serög in lo. ² Hil malad na vu Yesu besepa doġ yi, in vong nivesa rot kesuu alam sën ayoj neya timu vu Anutu agi pin. Ayo neya timu vu Anutu yönon rot, gaġ sir ti su vong nebë yi rë. Kwa nevo bë rëġ kwa vesa rot vu tamusën, lob jom yi ahon bekerë maggin gediik raġ kelepeko*, in lë kelepeko* yi nimumsën nebë nġaa meris. Lob gwëbeng nedo ggëp Anutu yi sëa nema vesa.

Maggin Netök Vu Hil In Bë Hil Ağërin Hil

³ Ham kwamin bo nabë alam nij paya denelë Yesu paya wirek bedenesis begö vu yi rot, rëġ mu yö nare niwëek. Om ham kwamin bo nabë sënë in ham su nimin tebö benimin yes yes. ⁴ Ham nesis begö vu nġaa nipaya in bë ham dahun na, rëġ mu ham ti su piv kòk mediik rë geyö nahën. ⁵ Maġ ham kwamin virek in ġaġek sën Anutu vong vu ham in bë ham ayomin niwëek jaġ lo? Nër bë yö nalu ham. Om nër bë:

“Naluġ, nabë Mehöböp gevong nġaa maggin natök vu hong in barah hong verök
og su ġenanöp jaġ nabë sënëġ nġaa meris.

Genabë bo ġaġek jaġ hong,
og ayom su ni tebö jaġ.

⁶ In ham raġ ni bë: Nabë Mehöböp ahë geving mehöti,
og nevo maggin vu yi in bë barah yi verök,
log nabë geġo mehöti benanër yi nabë nalu,
og neveek yi.”

⁷ Anutu nevonġ bemaggin netök vu ham in bë barah ham verök. Nevonġ nġaa nebë sënë vu ham in nelë ham nebë nalu lo. Ma hurmahen re yö nedo gama su nevarah yi verök rë? ⁸ Ma! Alam pin denevarah naluj verök. Om nabë su barah ham verök rë, og su nalu anon ham rë, gaġ ham nebë hurmahen sën ataj ko sir duum lo. ⁹ Ham raġ sënë ni ving bë: Hil amad vu dob denevarah hil verök, gehil nahurek babuj. Hil nehevong nebë sënë vu hil amad dob-yi, om yiġ hil dahun hil baġurek hil Amad sën neġin hil anod lo babu nabë sënë pangësën rot, in mëm hil medo malad-tumsën degwata. ¹⁰ Hil amad vu dob denevarah hil verök hus dus teka mu neyoh vu kwaj. Rëġ Anutu og nevarah hil verök in bë doġ vu hil behil rëġ nid röp jaġ rot nabë yi. ¹¹ Yönon, hil amad denevo maggin vu hil in bë debarah hil verök, rëġ hil su kwad vesa in rë. Gaġ hil ayod maggin loġ tum tamusën og nevonġ behil nahërin hil, lob mëm hil nehevong nġaa niröp gehil nado revuh.

Hil Adev Doġ Bebare Niwëek

¹² Om nabë ham seġëmin nama, og hameġ ngol nimin telitek gegwevonġ huk niwëek. Log nabë ham lupin natuugïn, og hameġ ngol ham bebare niwëek. ¹³ Ham noh aggata sën neya niröp lo, in ham rëġ kwetul vahamin vahi sën nipaya lo benipaya jaġ. Gaġ ham nahubin, in nivesa jaġ gökin. ¹⁴ Ham gwevonġ huk niwëek in ham los alam pin medo jevuh ti. Geham gwevonġ huk niwëek in ham natu alam vabuung, in alam sën su denetu vabuung rë lo, og su rëġ degelë Mehöböp rë. ¹⁵ Ham gweġin ham nivesa, in ham arimin ti rëġ bës bemala nama gesu natök jaġ Anutu yi semusën rë. Log ham gweġin ham nivesa in ham ti rëġ gelë ngwë paya bemedo natumin, lob böp jaġ nabë sën ġele nipaya ti kip loġ ham vuheng basis anon ni mengëës, lob bo maggin vu ham. Lob nġaa nebë sënë rëġ gevong ningöhek jaġ ham pin ġëp Anutu mala.

¹⁶ Log ham gweġin ham nivesa in ham ti rëġ sepa doġ aggata baggëb-yi, log ngwë rëġ gelë Anutu yi semusën nabë nġaa meris, nabë sën Esau vong wirek lo. Lëëin semusemu sën alam aġuu deneko lo yah raġ ari amon in nos yiġ buk timu yi. ¹⁷ Ham raġ ni bë Esau yom vong raġ raġ rot vu tamusën in bë geġo semusën nah vu yi, rëġ ama nër bë su yoh vu rë. Yönon, su rot bë gevong nom vu yi, rëġ ma gesu yoh vu bë pekwë ġaġek rë.

Hil Verup Ķedu Nivesa Sion Ggovek Ya*

¹⁸ Gwëbeng ham su verup ya nedo dus vu ngaa sën ham yoh vu bë parah lo rë, nebë sën alam Israel denelë raḵ malaj ggëp ḵedu Sinai wirek lo. Ham su ya verup vu nengwah böp los malakenu gemala vahis, gesang niwëek ata, ¹⁹ gesën avuuk nesu lo, gesën aye ti nevengwëng lo rë. Alam Israel denḡo aye sën nevengwëng yam vu sir agi, lob desu vu Moses bë nij lël bë su degenḡo gökin. ²⁰ Deggöneng rot in ḡaḡek sën Anutu nër vu sir lo bë, “Nabë mehöti, ma reggu ti, na pavil ḵedu sënë, og ham tengwa yi jaḵ ḡelöng menadiik.” ²¹ Deggöneng rot in ngaa sën delë lo, lob Moses nër ving bë, “Sa helëk anon mekenug verup.” ²² Rëḵ mu ham su ya verup vu ngaa nebë sën sir agi rë. Gaḵ ham ya verup vu ḵedu Sion* mu, gevu Anutu sën mala-tumsën degwa lo yi nyëḡ. Yiḵ Yerusalem soḡek sën nedo vu yaḡek lo. Ham yam dus raḵ angër mehömehö sën desup sir medenedo los kwaj vesa lo, ²³ losho Kerisi-yi-alam pin sën detu Anutu nalu aḡuu bekevu arëj neggëp yaḡek bë yö hir nyëḡ niröp lo. Log ham verup nare dus raḵ Anutu sën neseggi mehönön pin hir ḡaḡek lo, losho alam ḵenuj vu yaḡek. Sir sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu benijvesa raḵ vorot lo. ²⁴ Geham verup dus raḵ Yesu sën nare vuheng in gevong bëḡaḡek mewis anon jaḵ lo. ḡaḡek mewis sën Anutu joo lo. Yesu keseh niḵöḵ in bë gevong behil nid vesa jaḵ. Lob niḵöḵ sënë su nebë Abel niḵöḵ sën nḡeeḵ in Anutu bë bo nyëvewen doḵ nah wirek lo rë. Gaḵ sënë kevoḡ hil ngaa nipaya ya, om kesuu.

Hil ḡëḡin Hil Nivesa

²⁵ Ham gwëḡin ham! In ham rëḵ gwemir nengamin vu Anutu yi ḡaḡek. Vo ḡaḡek niwëek vu alam Israel vu dob sënë wirek, rëḵ dekeyëḡ aye, lom deḡo nyëvewen loḵ yah. Su deyoh vu bë debeya in hir ngaa nipaya nyëvewen bedenoh nenga in rë. Om gwëbeng Anutu nedo yaḡek gevo ḡaḡek niwëek ata vu hil. Rëḵ nabë hil ḡeruu demid vu yi, og hil su ayoh vu bë rëḵ beya banoh nenga in hil ngaa nipaya nyëvewen rë, gaḵ rëḵ nama. ²⁶ Wirek vu buk saga, og Anutu vengwëng, lob dob sesësin. Loḵ gwëbeng nër vu hil bë, “Sëḵ sesësin jaḵ dob beron ngwë gökin. Lob sa su rëḵ sesësin jaḵ dob mu rë, gaḵ sëḵ sesësin jaḵ dob los yaḡek doḵ ti.” ²⁷ Lob ḡaḡek sën nër bë beron ngwë gökin agi tato vu hil bë: Ngaa sën Anutu tung wirek beyoh vu bë sesësin jaḵ lo, og ngaa sënë rëḵ kehe bemala nama na. Gaḵ ngaa anon sën su yoh vu bë sesësin jaḵ rë lo mu mëm yö rëḵ demedo. ²⁸ Om nyëḡ sën vo vu hil lo, og mehöti su yoh vu bë sesësin jaḵ mekepë rë. Om hil kwad vesa vu Anutu in sënë, behil nadudeḵ vu yi, gehil ḡevong yi huk noh vu sën ahë neving lo. Hil ḡaḡo arë jaḵ gehil aḡöneng in yi. ²⁹ In hil Anutu og nebë nengwah böpata sën negga ngaa pin lo.

13

Hil Ahëd Geving Kerisi-yi-alam

¹ Ham ahëmin geving arimin sën Kerisi-yi-alam lo noh vu buk pin. ² Ham su kwamin birek in sën ham doḵ vu alam nyëḡ ngwë sën deneyök ham beggang lo. In ham raḵ ni bë wirek mehö la denevong nebë sënë, lob deḡo angër la loḵ ya hir beggang ayo bedëḡin sir. Su derak ni bë angër rë, gaḵ dekuung bë yiḵ mehönön mu. ³ Ham kwamin bo arimin lo sën ya denedo ḵarabus lo, nabë sën ham nedo loḵ ḵarabus ving sir. Geham kwamin bo alam sën denëḡo maggin raḵ navij lo, in ham raḵ ni bë yiḵ ham los navimin neggëp ti. ⁴ Sën maluh los avëḡ denëḡo sir lo, og hil ḡaḡo jaḵ nabë ngaa nivesa. Om ham maluh los avëḡ pin sën ham ḵo ham ggovek lo, ham gwëḡin ham nivesa ḡëp Anutu mala. In ham raḵ ni bë Anutu rëḵ bo doḵ nah nyëvewen vu magëm los avö sën deneggodeḵ sir lo, gevu maluh los avëḡ sën denëḡo sir ggovek rëḵ denevong baggëb lo geving. ⁵ Ham su ayomin nevu nevu in monë, gaḵ ngaa sën neggëp vu ham lo, og yiḵ ham kwamin bo nabë nivesa beggovek. In Anutu nër vorot bë:

“Sa su rëḵ ḡevuu hong rë,
gesa su rëḵ ḡeruu demig vu hong rë.”

⁶ Nebë sënë om hil ayod niwëek genanër nabë:
“Mehöböḡ nelok vu sa, om sa su ḡöneng.

Ma mehönön rëk degevonğ va vu sa? Rëk nama!”

Hil Sepa Doğ Alam Ggev Wirek Hen Vahaj

⁷ Ham kwamin bo ham ggev lo sën denenër Anutu yi ġağek vu ham lo. Beham malamin sepa hir aggata sën denevonğ medenedo bedediik lo, beham ayomin na timu nabë sir. ⁸ Yesu Kerisi og yö nesepa loğ aggata timu, veseveng, gegwëbeng, gerëk degwata los degwata. ⁹ Alam vahi denenër horek aggagga rağ nos los reggu, rëk su nelok vu sir sën denesepa loğ lo yönön rë. Om ham su sepa doğ ġağek mewis aggagga nabë saga, in rëk geğo ham vër geham gwevuu Anutu na. Gağ nabë Anutu yi semusën gevonğ beham ayomin niwëek jağ, og mëm sakağ nivesa.

Seriveng Sën Anutu Ahë Neving Lo

¹⁰ Hil jepö ti nedo in bë hil ağa seriveng jağ. Rëk mu alam-deneğo-seriveng sën nahën denesepa loğ alam Yuda hir Horek muğinsën bedenevonğ huk loğ dub-vabuung-böp lo, og su deyoh vu bë dega reggu* sën tu seriveng menedo rağ jepö agi rë. ¹¹ In alam-deneğo-seriveng hir ggev neğo reggu nij kök benelok ya ayo vabuung soğek benetung netu seriveng in kevoh nğaa nipaya na. Rëk reggu sënë anon, og denevesi ggëp dobnë menetepuv ya.

¹² Lob yik Yesu ço vanë yah katum nenga dobnë ving nebë saga, in bë niğok gevonğ balam nij röp jağ. ¹³ Nebë saga om hil ġeto mana dobnë† vu yi geving, bedegevonğ paya vu hil geving nabë sën devonğ vu yi lo behil kerë maggin nabë yi. ¹⁴ In vu dob sënë, og hil nyëğ böp ti su neggëp degwata in bë hil medo doğ rë. Gağ hil nesero nyëğ böp ti sën rëk berup vu tamusën lo. ¹⁵ Nebë sënë, om hil kwad vesa vu Anutu jağ Yesu arë, behil gevonğ kwad vesa sënë vu yi degwata los degwata nabë seriveng. Hil ġağo arë jağ rot benanër ranğah jağ avid.

¹⁶ Log ham su kwamin birek in sën ham gwevonğ nğaa nivesa vesa vu alam lo, los ham doğ vu alam sën denerağ vu in nğaa lo. In Anutu ahë neving seriveng nebë sënë. ¹⁷ Ham alam ggev sën denegin ham bedenemalajin ham anomin yoh vu buk lo, yö rëk denanër hir huk pin sën denevonğ lo ranğah vu Anutu vu tamusën. Om ham gwebë nengamin vu ayej begurek babuj. Nabë ham gwevonğ nabë sënë, og rëk kwaj vesa bedenajom hir huk ahon gesu rëk ayoj maggin rë. Gağ nabë ayoj maggin, og sënë su rëk doğ vu ham rë.

Jomrağsën Sën Doğ Vu Mehö Ngwë

¹⁸ Ham najom jağ vu Anutu nabë doğ vu he. In he kwamin nevo bë he ayomin niröp rağ ggëp Anutu mala, lob he hevongin bë sepa doğ nğaa yohvu jağ buk. ¹⁹ Yönön, sa nehevong niğ wëek in bë ham kwetağ vu Anutu nabë tatekin aggata besenök vu ham pevis. ²⁰ Anutu sën nevonğ bemehönön ayoj neggëp revuh lo, joo ġağek mewis berëğ gëp degwata los degwata. Lob vonğ beYesu keseh niğok in bë tato nabë ġağek mewis sënë anon rağ. Loğ ço yi yom in alam-diiğsën betung yi tu sipsip alaj böpata los bengö. ²¹ Om Anutu sënë gevonğ nğaa nivesa vesa pin vu ham, in ham gwevonğ nğaa sën kwa nevo lo banon jağ. Hil atu Yesu Kerisi yi alam om yö gevonğ behil sepa doğ nğaa sën ahë neving lo mu. Hil ġağo arë jağ nabë yi mehö niwëek los ġayeheng degwata los degwata. Yönön.

Ġağek Hus

²² Arig lo, sa kevu kapiya yik dus teka sënë vu ham, om sa bë nanër niwëek vu ham nabë ham gwebë nengamin vu ġağek sën sa nanër agi, in ġadu ham ayomin. ²³ Ham jağ ni nabë devo hil arid Timoti vër in karabus, lob nabë berup vu sa pevis, og aluhoho rëk anök doğ ti meğalë ham. ²⁴ Ham nanër vu ham alam ggev pin sën denegin ham lo losho Anutu-yi-alam pin nabë he kwamin nevo sir benanër. GeKerisi-yi-alam vu dob Itali kwaj nevo ham ving medenenër. ²⁵ Anutu yi semusën gëp geving ham pin.

* 13:10: Reggu sënë og yik peggirin rağ Kerisi. Hil ayoh vu bë ağa in nër vu hil bë hil gevonğ nabë saga. Rëk mu alam sën denesepa loğ aggata muğinsën in dekuung bë rëk geğo sir nah vu Anutu lo, og su deyoh vu bë dega rë, om deyoh paya. † 13:13: Sën hil ġeto mana dobnë lo nër bë hil gevuu aggata muğinsën na gesepa doğ Yesu yi ġağek.

Ƙapiya Sën Yakobus Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yakobus, Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir hur sa, lob sa kevu ƙapiya sënë yök vu ham Israel degwa nemadluho-mevidek-luu sagi, sën ham vuu ham nyëg ya geham kwetëkin ham beyök nedo nyëg ngwëga. Ham medo nivesa.

Seggisën Nevong Niwëëk Vu Hil

² Arig lo, nabë ngaa maggin aggagga nam seggi ham, og ham kwamin vesa in. ³ In ham ngo rak ni bë ngaa saga tök vu ham in bë seggi nabë ham ayomin neya timu vu Yesu ma ma. Log netök vu ham in bë ham bare niwëëk. ⁴ Nebë sënë, om ham bare niwëëk bekwerë maggin noh vu buk in ham natu Anutu yi mehönon yohvu los dahis, geham su jak vu in ngaa nivesa ti.

Mehöti Bë Jak Vu In Kwa Nivesa Og Benjev Jak

⁵ Bë ham ti dugin mekwa kwa, og yi yö ketag vu Anutu nabë tato aggata niröp vu yi, gemëm Anutu sën nenö yi alam pin ayej gesu neggulin ngaa rë lo rëk tato vu yi. ⁶ Rëk mu mehö sën neketag lo gevong geving nabë Anutu rëk genö aye, gak su kwa na luu luu. In mehö sën kwa neya luu luu lo, og sënë nebë loo sën nesis yam rëk sang nevë benetëe ya jeggin jeggin lo. ⁷ Alam nebë sënë og su degekuung nabë Mehöböp rëk bo ngaa ti vu sir. ⁸ Gak rëk nama, in alam nebë sënë kwaj neya jeggin jeggin bedenener ngaa rak rak.

Alam Kupek Masën Galam Los Kupek Ngahi

⁹ Log hil arid sën yi mehö meris lo, kwa vesa in Anutu ko arë rak vorot. ¹⁰ Log hil arid sën mehö bengö-ggoreksën lo, og kwa vesa in Anutu dahun yi, bemedo mala yes. In yi kupek lu ngaa su rëk dok vu yi rë, gak rëk nadiik nabë sesik sën nare vos ayo lo. ¹¹ In hes verup netum benikerus rot, lob vong bevos pin meran ya gesesik rurin to pevis beni malangeri saga mala maya. Om alam sën bengöj-ggoreksën lo og rëk nahën medo degevonö hir huk lok denadiik pevis nabë sënë.

Seggisën Yi Gägek

¹² Nabë mehöti bare niwëëk mekerë ngaa maggin sën seggi yi lo, og kwa vesa. In Anutu rëk gevong nyëwewen vu bemedo mala-tumsën nabë sën nër vorot bë rëk gevong vu alam pin sën ahëj neving yi lo. ¹³ Rëk nabë mehöti kwa vo bë gevong ngaa nipaya ti, og su nanër nabë, “Anutu vong seggisën sënë vu sa!” In Anutu su kwa nevo ngaa nipaya menevong rë, log su neli mehönon lok ya ngaa nipaya in bë seggi sir rë. ¹⁴ Rëk mu seggisën degwa nebë hil pin ti ti ngo kwad nevo ngaa nipaya behil nesepa lok in bë hil gevong. ¹⁵ Log bë hil kwad bo ngaa nipaya rot, og hil rëk gevong banon jak benatu ngaa nipaya begëp vu hil. Lob nabë ngaa nipaya saga böpata jak begërin hil ayod, og rëk gevong behil malad nama.

¹⁶ Sarig lo, sahëg neving ham om ham gwegin ham, beham su kwetul dok in gägek sënë. ¹⁷ Ngaa nivesa vesa los ngaa anon pin sën netök vu hil lo neyam vu hil Amad vu vavunë. Hil Amad sënë tung hes los kwev gebetuheng pin, rëk buk vahi og su denetum nivesa rë. Rëk mu Anutu og nesepa lok aggata timu gesu nepekwë yi benevong ngaa nipaya yam rë. ¹⁸ Yö kwa vo lob vong yi gägek anon yam in bë gërin hil nah vu yi bemëm hil natu yi alam muginsën kesuu ngaa pin sën netung lo.

Hil Pin Ganjo Gägek Betamuin Geving

¹⁹ Sarig lo, sahëg neving ham yönon, om ham jak ngaa sënë ni nivesa rot. Ham semu ham pevis in gwengö gägek, rëk mu ham su newa newa megwevong gägek. Log ham su ahëmin sengën jak pevis. ²⁰ In nabë mehöti ahë sengën, og su yoh vu bë gevong ngaa niröp gëp Anutu mala rë. ²¹ Om ham gwevuu ngaa nipaya pin sën nahën neggëp lok ham ayomin lo los ngaa sën su yohvu rë lo na. Log ham gurek gägek sën Anutu yö varoh luk ya ham ayomin lo babu, in gägek sënë yoh vu bë geko ham anomin nah vu Anutu.

²² Ham tamu in Anutu yi gágek. Ham su gwengó meris mu, gaḵ bē ham gwengó meris mu, og sagaḵ ham tetuhin ham. ²³ Mehöti bē gengó Anutu yi gágek meris gesu sepa doḵ rē, og saga nebē sēn mehöti nelē mala loḵ dubdub. ²⁴ Lē mala, loḵ ya, lob pevis bekwa virekin mala ggökin. ²⁵ Lob ngāa nipaya neduu hil ahon, rēḵ Anutu yi gágek nivesa yoh vu bē gelov aggis gegeḵo hil vēr nah vu yi. Lob nabē mehöti sepa doḵ yi gágek nivesa begevong noh vu, log su gengó gekwa birekin rē, gaḵ yö medo sepa doḵ, og gágek saga rēḵ gevong bekwa vesa jaḵ buk pin. ²⁶ Log nabē mehöti kwa bo nabē, “Sa mehö-bēl-yi nivesa mesengó najom raḵ vu Anutu rot!” rēḵ mu su negin daggen nivesa rē, og sagi yö kuungin yi, lom yö ḵo yi raḵ los nejom raḵ meris mu. ²⁷ Bē hil hevongin bē natu Kerisi-yi-alam nivesa gehil ngāa nipaya su gēp hil Amad Anutu mala rē, og hil gevong nabē sēnē: Hil adoḵ vu hur meten losho avēh alov sēn denetōḵ vu maggin lo, log hil najom hil ahon in ngāa nipaya sēn alam-dob-yi deneseпа loḵ lo.

Hil Kwad Gevongin Alam Pin Gēp Ti

2

¹ Sarig lo! Ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi, Mehöböp sēn niwēēk los arē böpata lo. Om ham su gwelē mehōnon nij navi benapisek in vahi megweḵo jaḵ, gegweruu demimin vu vahi. ² Ham kwamin bo rē! Bē ham ngupin ham doḵ dub in bē najom jaḵ na vu Anutu, lob mehöti getung seges vegöv doḵ sekē bejöp röpröp nivesa rot benök vu ham, log mehö-ḵupeḵ-masēn ti jöp röpröp nipaya benök geving, ³ og ham neli mehö sēn neröp röpröp los trases nivesa lo loḵ yöḵ beham nenēr vu bē, “Genam gemedo jaḵ sēa nivesa sagi!” Log tum ham nenēr vu mehö ngwē sēn ḵupeḵ masēn lo bē, “Hong saga og gebare na sagu!” ma, “Genam gemedo doḵ sa vahaḡ!” ⁴ Bē ham gwevong nabē sēnē, og ham neseggi ham vahi bē nijvesa gevahi bē nijpaya, geham neḵo ham raḵ in bē ham gwengó mehōnon hir gágek beḡooin sir jaḵ noh vu ngo kwamin nipaya saga.

⁵ Sarig lo, sahēḡ neving ham, om ham gwengó rē! Yik alam sēn alam-dob-yi pin denelē sir bē ngāa meris in hej ḵupeḵ ma lo, og Anutu ggooin sir raḵ in bē denatu alam-los-bengöj-vongvingsēn-yi. Lob nēr bē rēḵ gevong yi Nyēḡ vu alam sēn ahēḡ neving yi lo benatu hir ngāa, om rēḵ gevong vu alam meris sagi. ⁶ Rēḵ mu ham nevonḡ nimumsēn vu alam-ḵupeḵ-masēn! Ham ngo raḵ ni ggovek bē alam-los-bengöj-ggoreksēn sēnē denedeginengin ham medenevo maggin vu ham, gedeneḵo ham ya kot. ⁷ Log ham tu Yesu-yi-alam barē raḵ neggēp ham, rēḵ alam-los-bengöj-ggoreksēn sēnē denenēr pelēsēn raḵ yi, rēḵ ham neḵo sir raḵ in-a? ⁸ Bē mēm ham sepa doḵ Anutu-yi-ḵapiya og mēm. Sēn dekevu horek los bengö meneggēp loḵ lo bē, “Ahēm geving alam sēn denedo dus vu hong lo nabē sēn ngo ahēm neving hong.” ⁹ Gaḵ bē ham gwevong nivesa vu mehö ngwē geham gweruu demimin vu ngwē, og ham nevonḡ paya beḡaḡek neggēp vu ham. Lob horek sēnē tato bē ham kweyēh. ¹⁰ In nabē mehöti sepa doḵ horek pin rēḵ keyēh horek timu, og sēnē nebē keyēh horek pin. ¹¹ Hil araḵ ni bē Anutu nēr nebē sēnē nebē, “Su gwevong baggēb!” Log nēr ving nebē, “Su ḡngis mehōnon medenadiik!” Om nabē su gevong baggēb rē, rēḵ ḡsis mehöti mediik, og kweyēh Anutu yi horek meḡaḡek neggēp vu hong. ¹² Ham kwamin bo nabē Anutu rēḵ seggi ham gágek jaḵ horek mewis sēn Yesu ḵo yam in bē geḵo hil vēr in ngāa nipaya lo. Om ham nanēr gágek los gwevong ngāa noh vu horek sagi. ¹³ Yōnon! Nabē mehöti su kwa paya in mehö ngwē rē, og Anutu rēḵ gevong nyēvewen doḵ nah yi ngāa nipaya pin gesu rēḵ kwa paya in yi rē. Gaḵ mehöti bē kwa paya in mehö ngwē, og su rēḵ gönengin buk sēn Anutu gengó gágek meseggi lo rē.

Vongvingsēn Los Huk

¹⁴ Arig lo! Ham kwamin bo rē! Mehöti bē nanēr nabē nevonḡ ving Kerisi rēḵ mu su vonḡ ngāa nivesa ti in bē doḵ vu mehö ngwē rē, og yi vongvingsēn tu ngāa meris. Gaḵ su yoh vu bē geḵo yi nah vu Anutu rē. ¹⁵ Bē tob nama in ham arimin ti, ma avēhnōmin ti, genos namain sir geving, ¹⁶ lob maḵ bē ham ti nanēr betalam nabē, “Ḡenah los kwam

vesa! Log ġebenguh hong nengwah geġegwa nos bahēm napup!” Geham su vong yōnon rē, og sagaḡ maḡ ham loḡ vu yi? Ma!

¹⁷ Log vongvingsēn og yik nebē sēnē! Nabē ġēp meris gesu gevong huk nivesa banon jaḡ rē, og ngāa meris geham vongvingsēn sagi tu diiksēn. ¹⁸ Rēḡ mu mehōti maḡ rēḡ nanēr nabē, “Meho la denevong ving gemehō la denevong huk nivesa.” Bē nanēr nabē saga og sēḡ nanēr nah vu yi nabē, “Ġetato hong vongvingsēn meris sēn huk nivesa vesa main agi vu sa, og mēm sēḡ tato sa huk nivesa vu hong in ġejaḡ ni nabē sa nehevong ving Yesu yōnon. ¹⁹ Ġenevong ving nebē Anutu timu yō nedo? Sagaḡ nivesa! Rēḡ mu Satan yi hur denevong ving ġaġek saga ving medeneggōnengin sir rot, rēḡ su denetu yi alam rē! ²⁰ Om hong duġin meġenek-wetul lok! Genevongin bē sa tato vu hong nabē ġevong ving mu, gaḡ su ġevong huk nivesa ving rē, om hong vongvingsēn tu ngāa merisa? ²¹ Wirek hil dobahē Abraham bē nalu Isaak raḡ ya jepō in bē besi yi natu seriveng vu Anutu. Nebē sēnē lom Anutu nēr yi loḡ buk sēnē bē yi mehō nirōp anon, og yik degwa raḡ sēnē. ²² Om ġeraḡ ni bē vong ving mevong huk nivesa ving. Lob yi huk sēnē netato bē nevong ving yōnon. ²³ Lob ġaġek sēn dekevu menegġep loḡ Anutu-yi-ḡapiya lo anon raḡ. Nebē, “Abraham vong ving Anutu om sēn nēr yi nebē mehō nirōp.” Log nēr bē yi mehō yi. ²⁴ Om gwēbeng sēnē ham raḡ ni bē Anutu su rēḡ nanēr mehōti nabē yi mehō nirōp jaḡ yi vongvingsēn meris mu rē, gaḡ nabē gevong huk nivesa geving og mēm.

²⁵ Log avēh-baggēb Rahap yik nebē sēnē! Neġin mehō luu sēn Yosua vong beluho deya ḡasōm medenelē Yeriko lo nivesa, betato aggata ngwē vu luho bedeyoh medeyah. Nebē sēnē lob Anutu nelē Rahap nebē yi avēh nirōp raḡ degwa sēnē. ²⁶ Hil araq ni bē: Bē hil anod su medo doḡ hil navid rē, og hil rēḡ nadiik. Lob yik nebē sēnē. Hil bē ġevong geving meris gesu ġevong huk nivesa geving rē, og hil vongvingsēn yik tu diiksēn nebē sēnē.

3

Hil Ġeġin Dagged Nivesa

¹ Arig lo, ham ngāhiseḡ su kwamin bo nabē ham natu tatovaha, in hil araq ni bē Anutu rēḡ seggi tatovaha hir ġaġek bepelē sir rot kesuu alam meris. ² Lob hil ayoh paya in ngāa aggagga ngāhiseḡ, rēḡ mu nabē mehōti su nanēr ġaġek ti paya rē, og yi mehō nivesa rot beyoh vu bē geġin navi nivesa los dahis geving. ³ Ham kwamin bo hoos rē! Hil nesala aēn dus teka loḡ hoos avij in bē nengaj yes jaḡ medesepa doḡ hil kwad, lob mēm hil nepeggirin anoj pin raḡ ngāa mahen teka sēnē. ⁴ Log ham kwamin bo jaḡ sip geving rē! Sip sēnēḡ ngāa böpata rot, log sang nevē böpata benevongin bē geḡo na jeggin jeggin, rēḡ mu sip yi ġang ma aēn teka sēn neḡo neru seggi lo, og yik ngāa mahen teka rot, rēḡ nepeggirin sip meneya yoh vu sēn kapten kwa nevo lo.

⁵ Lob yik hil dagged nebē sēnē. Hil anod böp gedagged mahen rot, rēḡ mu sagi sēn nevengwēḡ böpata los neḡo hil raḡ nebē hil rēḡ ġevong huk böp los arē. Ham kwamin bo nengwah rē. Nengwah mahen teka, og yoh vu bē doḡ nyēḡ mega ḡele lu ngāa pin. ⁶ Lom hil dagged nebē nengwah ving. Nedo loḡ hil navid vuheng atov, rēḡ nevong ngāa nipaya aggagga benevong behil nid paya neraḡ los dahis. Ḳo ngāa nipaya vu Satan benevong benegwang ya hil ayod los hil huk pin. ⁷ Hil ayoh vu bē ġaḡo reggu bemēn agga ti ti lo vu vos ayo behil ġevong bemalaj yes jaḡ. Sok genyēl genġaa pin sēn denegġep loḡ loo ayo lo ving. Lob mehō la denevong nebē sēnē ggovek ya. ⁸ Alam sēn denedo revuh lo denenēr ġaġek loḡ ya alam ayoj in bē demedo jevuh geving. Yik nebē sēn hil nehehin nos ġahis loḡ huk lo in bē anon jak. Log nabē hil medo jevuh og yik rēḡ ngis anon sepasēn aggata nirōp. ⁹ Hil nehaḡo Mehōböp Yesu luho hil Amad arēj raḡ raḡ hil dagged, log hil nehevong nevud vu mehōnon raḡ hil dagged ving, lom sēnēḡ hil nanēr ġaġek pelēsen raḡ Anutu in nesemu hil mehōnon behil nid nebē yi Anutu. ¹⁰ Ġaġek luu neverup raḡ hil avid timu. Ngwē sēn hil nehaḡo Anutu arē raḡ, gengwē ġaġek nipaya. Om arig lo, hil su ġevong nabē sēnē! ¹¹ Bēl veduveḡ los loo ahēggin su nebegi verup loḡ len timu rē. ¹² Arig lo! Maḡ mori yoh vu bē ngis anon vud-a? Ma prut jes yoh vu bē ngis anon mori? Ma! Lob yik nebē sēnē: Loo su yoh vu bē begi berup bēl nivesa rē.

Huk Nivesa Neyam Vu Anutu

¹³ Maḵ ham ti yi mehö los kwa böp beneraḵ nḡaa ni? Om mēm mehö sēnē sepa doḵ aggata niröp begevong huk nivesa. Su geḵo yi jaḵ jaḵ, gaḵ gevong nḡaa pin los kwa in tato yi rangah vu alam pin medejaḵ ni. ¹⁴ Rēḵ mu nabē ham medo los ayomin ngis yi vu mehö ngwē, geham gwevong huk pin in bē gweḵo arēmin jaḵ kesuu mehö ngwē, og ham su gweḵo ham jaḵ in nḡaa saga in saga nekevoh ḡaḡek anon ya. ¹⁵ In nḡaa pin sēnē og su neyam vu Anutu rē, gaḵ sēnēḵ nḡaa dob yi mu geneyam ggēp mehōnon los Satan yō kwaj. ¹⁶ In nabē mehö la ayoj ngis yi vu mehö ngwē, gedegevongin nabē denatu böp kesuu alam vahi, og alam nebē sēnē su rēḵ demedo jevuh ti rē. Gaḵ ham rēḵ gwelē nabē alam nebē saga yō rēḵ medo degevong nḡaa nipaya agga ti ti lo los dahis.

¹⁷ Rēḵ mu nḡaa los kwa pin sēn neyam vu Anutu lo, og sagaḵ nivesa pin gengaa nipaya su nesarōmin loḵ ving rē. Lob nḡaa nebē saga nevong balam denedo revuh ti gedenahubin sir. Nevong balam malaj yes medenengo ḡaḡek medenero gekwaj pesivin alam sēn denetōḵ vu maggin lo medeneloḵ vu sir. Log nḡaa sēn neyam vu Anutu agi nevong balam denevong nivesa vu alam pin neggēp ti, gesu ayoj luu rē. ¹⁸ Alam sēn denedo revuh lo denenēr ḡaḡek loḵ ya alam ayoj in bē demedo jevuh geving. Yiḵ nebē sēn hil nehehin nos ḡahis loḵ huk lo in bē anon jaḵ. Log nabē hil medo jevuh og yik rēḵ ngis anon sepasēn aggata niröp.

4

Alam Sēn Ahēj Neving Nḡaa-dob-yi Lo Og Denesis Begö Vu Anutu

¹ Ham nesis begö vu ham geham nenēr ham los ahēmin sengen raḵ degwa va? Degwa nebē ham medo mekwamin nevo nḡaa nipaya aggagga loḵ ayomin benekenḡerin ham. ² Ham ahēmin neving nḡaa aggagga in bē gweḵo, rēḵ ma, om sēn ham kwamin nevo bē ham ngis alam. Ham malamin anonin nḡaa aggagga rēḵ ham su yoh vu bē gweḵo rē, om sēn ham ahēmin sengen vu ham beham nesis begö. Log ham neraḵ vu in nḡaa, in ham su nekwetaḡ vu Anutu bē doḵ vu ham rē. ³ Yōnon, ham nekwetaḡ in nḡaa bē Anutu gevong vu ham, rēḵ ma gesu nevong vu ham rē in ham nekwetaḡ paya. Ham nekwetaḡ in nḡaa sēn ham ahēmin neving bē semu ham navimin lo mu. ⁴ Ham alam ḡaḡek keyēhsēn! Alam sēn ayoj neya vu nḡaa-dob-yi lo, og denelē Anutu paya bedenesis begö vu yi, ma ham su neraḵ sēnē ni rē? Gaḵ nabē mehōti ayo na vu nḡaa-dob-yi mu, og nelē Anutu paya benesis begö vu yi. ⁵ Ma ham nekuung bē Anutu-yi-ḵapiya nēr ḡaḡek meris mekuungin hil-a? Sēn dekevu meneggēp bē Anutu tung Anon loḵ yam nedo hil lob ahē neving pangēsēn rot bē hil natu yi nḡaa niröp lo? ⁶ Rēḵ mu Anutu neloḵ vu hil yoh vu sēn yi ḵapiya nēr lo nebē: “Anutu nilēlin alam sēn denēḵo sir raḵ lo genelōḵ vu alam malaj yes benesemu sir.”

⁷ Om ham malamin yes meḡurek Anutu babu, geham dev doḵ megwedu Satan na, og rēḵ beya in ham mena. ⁸ Ham na dus jaḵ Anutu, log rēḵ nam dus jaḵ ham. Ham alam nimin paya. Ham pesu nemamin in nḡaa nipaya geham su gwevong! Ham alam sēn kwamin neya luu luu lo, ham juuk kwamin nipaya sēnē na in ham ayomin! ⁹ Ham medo los kwamin paya! Ham ngu in ham los ayomin maggin rot! Ham alam sēn nenöp gwēbeng agi, ham nöpsēn peḡgirin menatu susēn. Log ham sēn ham kwamin vesa agi, ham peḡgirin ham bayomin maggin jaḵ. ¹⁰ Ham dahun ham beḡurek Anutu babu og mēm Anutu rēḵ geḵo ham jaḵ.

Hil Su Tanē ḡaḡek Jaḵ Arid Lo

¹¹ Arig lo, ham su tanē ḡaḡek nipaya jaḵ ham arimin lo. Mehōti bē tanē ḡaḡek nipaya jaḵ ari ti los nanēr yi nabē yi mehö nipaya yōnon, og sagaḵ nebē sēn tanē ḡaḡek nipaya raḵ Anutu yi horek benēr bē horek nipaya. Gaḵ nabē ḡepelē horek og sēnē nebē su ḡenesepa loḵ rē, gaḵ ḡeneḵo hong raḵ in bē ḡenatu jaas meḡeseggi horek. ¹² Gaḵ yiḵ mehö perurek timu nedo benevo yi horek vu hil. Log mehö sēnē perurek timu tu jaas beyoh vu bē geḵo

hil nah vu yi, geyoh vu bë gevong behil malad nama. Ma genekuung bë hong re om sën bë geseggi hong alam-ë?

Hil Su Ğako Hil Jaḵ Vu Anutu

¹³ Kë! Log ham vaḥi sën ham nenër nebë, “Pehi, ma neheng, rëḵ mëm hil ana nyëḡ böp sagu ma sënagu, bemëm hil gevong huk bisnis noh vu ta ti behil ğako monë ngahiseḵë jak!” Rëḵ sa nanër vu ham nabë, ¹⁴ “Ham su raḵ ngaa sën rëḵ natök vu ham neheng lo ni rë!” Gaḵ ham nebë beggob ğuggop sën netelë in bë nyëḡ geheng beneggëp dus teka loḵ nemaya pevis lo. ¹⁵ Om mu maḵ ham nanër nabë sënë, “Nabë Mehöböp kwa, og hil medo vesad mehil gevong ngaa sënë ma ngaa sagu.” ¹⁶ Rëḵ ham ngo neḵo ham raḵ benenër bë ham rëḵ gwevong huk böp böp, rëḵ ngaa nebë sënë og nipaya. ¹⁷ Om ham kwamin bo rë! Mehöti sën neraḵ ngaa ti ni nebë ngaa nivesa rëḵ mu su nevong yoh vu rë lo, og nevong ngaa nipaya beneggëp vu yi.

5

Ğaḡek Raḵ Alam Sën Hir Ḷupeḵ Ngahi Lo

¹ Om sa bë nanër ğaḡek ti vu ham alam los bengömin ggoreksën! Ham kwamin bo ngaa maggin pin sën vongin natök vu ham lo, beham ngu los gwengeeḵ pangsen in ham. ² Ham Ḷupeḵ los vuneksën pin sënë nepetar ya, log jeluj nelov ham tob lu ngaa benemaya. ³ Geham goor los seriva nipaya neraḵ, lob saga netato rangah nebë ham nevong ngaa nipaya beham rëḵ gweḵo nyëvewen doḵ nah. Lob nyëvewen rëḵ gevong paya vu ham navimin nabë sën monë nipaya neraḵ agi. Beyiḵ rëḵ nabë nengwah bega ham in ham nesupin ngaa nivesa vesa vu dob sënë in ham kuung bë rëḵ doḵ vu ham vu tamusën, rëḵ mu rëḵ nama. ⁴ Om ham gwengö rë! Ham netetuhin alam sën denevong huk vu ham medenevo ham nos anon lo, geham nejom hir monë vewen ahon. Ham nevong ngaa nipaya rot nebë saga, lob alam sagi denesu böpata bededun neya vu Mehöböp Niwëëḵ los Ğayeheng. ⁵ Ham nedo dob, lob ham Ḷo Ḷupeḵ nivesa vesa pin. Ham nevong ngaa pin sën ham ahëmin neving lo, geham su nehönengin ngaa ti rë. Ham newa nos ngahiseḵë rot beham nerig böpata, rëḵ buk sën dengis ham nadiiḵ lo dus raḵ geham duḡin. ⁶ Ham nër alam yohvu bë nij paya, lob ham sis sir medediḵ rëḵ su denesis ham loḵ yah rë.

Hil Bare Nid Wëëḵ Meḵerë Maggin Geḡeḡin Mehöböp

⁷ Nebë sënë om arig lo! Ham naḵöök menajom ham ahon beham medo gweḡin sën Mehöböp duḵ nom lo. Ham kwamin bo mehö sën nevaroh yi nos lo rë! Nejom yi ahon beyö ḵöök medo neḡin hob bë geto in nos nakip bejig gengis anon in natök jaḵ nos anon nivesa. ⁸ Om ham najom ham ahon menaḵöök bemedo gweḡin Mehöböp nabë sënë! Ham medo nimin wëëḵ, in yi buk sën duḵ nom lo dus neraḵ.

⁹ Arig lo, ham su gwelë ham paya, beham su gwebul nah nenga, in jaas nare yam dus in bë gengö ham ğaḡek begevong doḵ nah ham nipaya saga nyëvewen. ¹⁰ Arig lo, ham kwamin bo alam sën denenër Anutu yi ğaḡek rangah wirek lo rë! Maggin töḵ vu sir rot, rëḵ denejom sir ahon medenedo, om ham sepa doḵ vahaj megwevong nabë sir. ¹¹ In hil nanër nabë alam sën denejom sir ahon lo kwaj vesa. Log ham ngo Yop yi ğaḡek bë maggin böpata töḵ vu yi rëḵ jom yi ahon rot. Loḵ tum vu tamusën lob Mehöböp vo ngaa nivesa vu yi ggökin yah. In Mehöböp kwa nevongin hil rot benevongin bë doḵ vu hil.

Hil Su Nanër Ğaḡek Nabë Yönon Rot Gevavunë

¹² Rëḵ mu arig lo, ğaḡek böp ti nahën neggëp! Ğaḡek sënë nebë: Ham su nanër yaḡek los dob in bo niwëëḵ vu ham ğaḡek, geham su nanër yönon vavunë! Gaḵ yiḵ ham ngoḡek in mu nabë, “Ëë-ë!” og ggovek. Genabë ma, og ham nanër niröp nabë, “Ma!” beyiḵ ggovek. In Anutu rëḵ bo nipaya nyëvewen doḵ nah vu ham.

Alam Yohvu Hir Jomraḵsën

¹³ Bë ham ti natök vu maggin, og mëm yi yö najom jaḵ vu Anutu. Log nabë ham ti ahë nivesa los kwa vesa, og gevong raro in geḵo Anutu arë jaḵ. ¹⁴ Bë ham ti nijak, og mëm

tahi ham sën Kerisi-yi-alam lo ham ggev lo nabë nam denanër Mehöböp arë gedejikin wël* jak mehö sën nirak lo. Gemëm denajom jak na vu Anutu nabë doḷ vu mehö sagi benivesa jak nah. ¹⁵ Log nabë ayoj na timu vu Anutu yonon gedenajom jak nabë sënë, og mëm Mehöböp rëḷ gevonḡ bevesa doḷ nah. Log nabë yi nḡaa nipaya la neggëp vu yi, og Mehöböp rëḷ dahun na geving. ¹⁶ Om ham nanër ham nḡaa nipaya rangah vu arimin lo, log ham najom jak na vu Anutu nabë Anutu gevonḡ beham nimir vesa jak. In mehö sën nesepa loḷ Yesu yonon lo bë najom jak, og yi jomraksën sënë los niwëëk. ¹⁷ Elia og yik yi mehönon mu nebë hil, rëḷ mu jom rak niwëëk vu Anutu bë hob su geto jak, lob nyëḡ vanḡ gehob su to rak rë yoh vu ta löö gekwev nemadvahi-bevidek-ti. ¹⁸ Loḷ jom rak yah, lob hob to rak ggökin, bemëm nos lu nḡaa sën denevaroh loḷ ya dob lo nekip.

Hil Ġaḷo Mehö Sën Neketul Loḷ In Aggata Lo Nom

¹⁹ Arig lo, bë ham ti gërin yi nah vu nḡaa nipaya rëḷ ngwë geḷo yi nom gökin, ²⁰ og ham jak ni nabë mehöti sën ḷo ngwë yom in yi nḡaa nipaya lo, og mehö sënë yö ḷo anon yom vu Anutu bemëm rëḷ medo mala-tumsën. Lob Anutu rëḷ gelë mehö ngwë sën ḷo ngwë vër in nḡaa nipaya lo nivesa bedahun yi nḡaa nipaya pin na.

Ḳapiya Sën Pita Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Pita sën Yesu Kerisi yi sinarë sa. Sa neḱevu ḱapiya sënë yök vu ham sën Anutu-yi-alam ham, sën ham vuu begganḱ degwa ya geham yök nedo jeggjin jeggjin vu distrik Pontus los Galata geKapadosia, gAsia* los Bitunia aga. ² Hil Amad Anutu raḱ ham nimin ggovek ya yö wirek beggoin ham raḱ tu yi nḱaa. Lob Anon Vabuung vonḱ beham tu vabuung in bë ham sepa doḱ Yesu Kerisi aye benikök jipek ham beham nimin vesa jaḱ. Anutu gevong semusemu nyëmasën vu ham rot beham ayomin gëp revuh pangsën rot.

Mala-tumsën Sojek Neḱin Hil Vu Yaḱek

³ Hil ḱaḱo Anutu arë jaḱ. In yi Anutu behil Mehöböp Yesu Kerisi Ama yi. Kwa pesiv in hil böpata rot, lob vonḱ beYesu Kerisi kedi raḱ yah vu bedub, lob vonḱ behil atu mewis ggovek ya raḱ yi. Lob hil medo navo kwad in buk sën Anutu ḱeḱo hil nah lo gehil su nehevuu rë. ⁴ Ggoin hil raḱ ggovek ya in bë hil ḱaḱo nḱaa nivesa vesa rot vu yaḱek. Nḱaa sënë semu yi ggovek geneḱin ham vu yaḱek. Lob su yoh vu bë rëḱ petar benipaya jaḱ rë, ḱaḱ yö nivesa anon gesu rëḱ mala nama rë. ⁵ Ham ayomin neya timu vu Anutu, lob neḱin ham nivesa raḱ yö niwëëḱ, om ham rëḱ medo nivesa rot. Semu aggata in bë ḱeḱo ham nah vu yi yönon, lob rëḱ gevong sënë banon jaḱ begëp rangah doḱ Buk-tamusën. ⁶ Maḱ yik nḱaa maggin aggagga netök vu ham hus dus teka mu loḱ buk sagi meneseggi ham beham ayomin maggin teka. Rëḱ ma geham kwamin nevo bë Anutu rëḱ ḱeḱo ham nah vu yi, lob ham kwamin vesa rot. ⁷ Anutu neseggi ham raḱ nḱaa nebë sënë in bë jaḱ ni nabë ham ayomin neya timu vu yi ma ma. Hil arak ni bë goor og denevesi raḱ nengwah in bë ḱale ḱale geto in genivesa jaḱ, rëḱ mu goor sënë rëḱ mala nama vu tamusën. ḱaḱ sën hil ayod neya timu vu yi lo, og su nebë goor sënë rë, ḱaḱ kesuu goor genivesa rot. Om nabë nḱaa vahi seggi ham gwëbeng in ham ayomin neya timu bevong bë nengwah gga ham, og sakaḱ nevong in bë ham bare nimin week. Lob vu tamusën sën Yesu Kerisi natök nom rangah lo, og ham rëḱ natu alam los arëmin böpata bemalamin nḱeri gebengömin na jaḱ sën ham ayomin ya timu agi. ⁸ Ham ngo nahën geham su malamin raḱ yi rë, rëḱ ham ahëmin neving yi. Yönon, ham ngo nahën gesu lë yi rë, rëḱ ham ayomin neya timu vu yi los kwamin vesa in yi rot. Ham kwamin-vesa-sën sënë kesuu hil kwad-vesa-sën sën hil kwad vesa in nḱaa vu dob agi pin. Lob hil ayed su neggëp beyoh vu bë nanër kwa-vesa-sën sënë rangah metateḱin rë, ḱaḱ ma verök yi. ⁹ Lob sën ham ayomin neya timu vu yi agi anon nebë: Anutu rëḱ ḱeḱo ham anomin nah bedemedo malaj-tumsën geving yi. ¹⁰ Alam-denenër-ḱaḱek-rangahsën denesero rot medenevong huk niwëëḱ in bë denatök vu ḱaḱek sën Anutu ḱeḱo hil nah lo degwa, lob denër ḱaḱek rangah raḱ nḱaa sën töḱ vu ham gwëbeng agi. ¹¹ Kerisi yi Anon Vabuung nedo loḱ alam-denenër-ḱaḱek-rangahsën sagi ayoj lob nër ḱaḱek rangah verup avij muḱin raḱ Kerisi bë: Vanë aggagga rëḱ natök vu yi, genahub rë loḱ rëḱ natu mehö los arë böp. Lob yö medo denesero ḱaḱek sënë degwa medenelok tepëḱ in sir bë, “Vu buk tena rëḱ nam-a?” Gemak “Va ti rëḱ berup doḱ buk saga?” ¹² Anutu tato vu sir ggovek bë su denenër ḱaḱek saga rangah in bë doḱ vu sir rë, ḱaḱ denevong huk in bë dedok vu ham. Denḱo bengö sënë muḱinsën, lob Anutu vonḱ Anon Vabuung yam vu yaḱek bevo niwëëḱ vu alam vahi beyam denenër Bengö Nivesa rangah los degwa vu ham vu gwëbeng sagi ving. Lob yik angër lo ahëj neving rot bë dekeḱooin medegelë nḱaa sënë geving.

Anutu Tahi Hil Yam In Bë Hil Abo Vabuung In Hil

¹³ Nebë saga, om ham su kwamin bo nḱaa jeggjin jeggjin, ḱaḱ ham kwamin bo nḱaa niröp geham medo revuh. Beham ayomin timu bemedo gwëḱin sën Yesu Kerisi natök nom rangah begevong semusemu nyëmasën jaḱ na ham lo. ¹⁴ Ham gwëvong nabë sën hurmahen denebë nengaj vu ḱaḱek medenesepa loḱ lo. Wirek og ham kwamin ma, om sën ham medo nesepa loḱ aggata malanon-yi. ḱaḱ gwëbeng sënë og ham su sepa doḱ

nah gökin. ¹⁵ Gaḱ Anutu yi mehö vabuung betahi ham ggovek ya, om ham bo vabuung in ham in nḡaa pin sën ham gwevonḡ lo nabë yi. ¹⁶ In ḡaḡek negḡep loḱ Anutu-yi-ḱapiya bë, “Sa vabuung, om ham natu vabuung geving.”

Anutu Baḡo Hil Yom Raḱ Nḡaa Böpata Rot

¹⁷ Anutu og su kwa nevo hil arëd meneseggi bë ti tena kesuu rë, gaḱ neseggi hil ti ti raḱ nḡaa sën hil nehevong lo. Om nabë ham ayemin doḱ ti benanër nabë Amamin, og ham gweḡin ham nivesa begöneng in yi noh vu buk pin sën ham nedo vatëveḱ mu vu dob agi. ¹⁸ Ham raḱ ni bë wirek og ham nedo los nḡaa nipaya sën ham alam hib detahu ham loḱ lo, rëḱ Anutu vo ham vër in nḡaa saga. Su baḡo ham yom raḱ seriva lu goor ma nḡaa-dob-yi sën rëḱ mala nama lo ti rë. ¹⁹ Gaḱ baḡo ham yom raḱ Kerisi ni ḱöḱ. Yesu ni ḱöḱ sënë su nebë nḡaa sën hil nebaḡo raḱ monë böpata rot lo rë, gaḱ kesuu. GeKerisi sënë nebë sipsip nalu sën yö nivesa rot gesu navi len ti nipaya negḡep raḱ yi rë, lob desis yi tu seriveng. ²⁰ Anutu su tung dob sënë rë geyö nahën, log yö ggooin Kerisi raḱ vorot in bë gevong huk sënë. Rëḱ mu yö nahën nedo bemëm Buk-tamusën dus raḱ, lob töḱ yam rangah in bë doḱ vu ham. ²¹ Loḱ vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu sën vonḡ beKerisi kedi raḱ yah vu bedub bevong arë böp raḱ lo. Yönon, ham ayomin neya timu vu Anutu benevo kwamin in yi los ahëmin nivesa bë rëḱ nom beḡeḱo ham nah.

Hil Ahëd Geving Hil Arid Sën Kerisi-yi-alam Lo

²² Ham nesepa loḱ ḡaḡek anon sënë, lob vonḡ beham ayomin nivesa raḱ. Lob ham los hil arid lo nelë ham nivesa. Ham su nevong los kwamin luu rë, om ham pasang gwevonḡ huk niwëek rot beham ahëmin geving ham vewen vewen pangсэн. ²³ Ham tu mewis ggovek ya nebë sën nos kip loḱ huk anon. Rëḱ mu ham su pum raḱ nos ḡahis sën nepetar lo rë! Gaḱ ham pum raḱ nos ḡahis sën nedo degwata lo. Nos ḡahis sënë og yik Anutu yi ḡaḡek, lob mala-tumsën negḡep loḱ beyö rëḱ ḡep degwata los degwata. ²⁴ In ḡaḡek negḡep loḱ Anutu-yi-ḱapiya bë: “Mehönon pin nebë vos.

Log hir vunek vunek nebë vos anon kweḱsën.

Vos nemeran log anon kweḱsën nerurin to.

²⁵ Gaḱ Mehöböp yi ḡaḡek, og yö negḡep degwata los degwata.”

ḡaḡek sagi og yik Bengö Nivesa sën denenër rangah vu ham lo.

2

Mehöböp Tu ḡelöḡ Nivesa Sën Mala-tumsën-yi

¹ Om ham su gwelë ham paya, geham su tetuhin ham. Ham su gwevonḡ kwamin luu, geham su ayomin ngis yi vu mehö ngwë, geham su nanër ḡaḡek nipaya nah nenga jak mehö ngwë. ² Ham nebë hurmahen niḱöḱ sën ataj nahën neḱo sir bahëj neving rur mu lo. Om yik ham pasang ahëmin geving rur sën nelok vu ham anomin lo. Ham nanum rur sën su desarömin nḡaa kuungsën ving rë agi pangсэн, in gevong beham jig bemedo nivesa geving Anutu. ³ Yönon, maḱ ham seggi Mehöböp ggovek ya beham raḱ ni bë kwa nevongin ham rot. ⁴ Om ham ngo nam vu yi in mehö mala-tumsën-yi, beniwëek rot nebë ḡelöḡ ti. Mehönon denekuung bë maḱ ḡelöḡ nipaya om sën deruuk ya. Rëḱ mu Anutu ggooin yi raḱ vorot benelë bë nḡanon benivesa rot. ⁵ Lob vonḡ bë yik ham nebë ḡelöḡ mala-tumsën-yi saga ving, om Anutu kwa nevo bë gevong beham natu Anon Vabuung yi begganḡ. Nebë saga om ham natu alam-deneḱo-seriveng niröpsën-yi lo, beham ngo gwetung ayomin natu seriveng vu Anutu. Nabë ham gwevonḡ nabë saga, og Anutu rëḱ kwa bo ham nabë Yesu Kerisi yi alam ham, lob ḡeḱo seriveng saga. ⁶ In ḡaḡek raḱ nḡaa sënë menegḡep loḱ Anutu-yi-ḱapiya ving nebë:

“Ham gwengö rë!

Sehooin ḡelöḡ malangeri anon rot ti raḱ in ḡadu begganḡ nyë ḱetu,

lob gwëbeng sa varah menare nyëḡ böp Sion.*

* 2:6: Denenër nyëḡ böp Yerusalem arë ngwë nebë Sion.

Om nabë mehöti ayo na timu vu yi,
og su rëk ni namum rë,
gak rëk nama verök yi.”

⁷ Kerisi nebë gelöng sënë lob ham sën ham ayomin neya timu vu yi lo, og ham nelë bë ngaanon benivesa rot. Gak alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og gägek rak sir meneggëp loq Anutu-yi-ƙapiya nebë:

“Alam sën denelev begganğ lo nij lëlin gelöng ti sënë,
rëk mu mëm sënë netu gelöng niwëëk begganğ nyë ƙetu yi.”

⁸ Log gägek ngwë nër bë:

“Netu hir gelöng sën deketul vahaj jak lo.

Genetu hir gelöng sën detalek medebës lo.”

Su devong ving Anutu yi gägek sënë rë, om detalek medevës, in Anutu nër wirek bë rëk degevonğ nabë sënë.

Hil Natu Anutu Yi Hur Maluh Los Avëh

⁹ Rëk Anutu ggooin ham rak ggovek ya tu yi alam. Ham tu Mehö-los-bengö Anutu yi alam-deneƙo-seriveng. Ham tu alam yu vabuung ti. Ham tu Anutu-yi-alam niröp in bë ham rëk tatekin ngaa nivesa pin sën nevonğ vu ham lo. In ham nedo loq malakenu wirek, rëk tahi ham beko ham loq yam yi rangah nivesa anon sënë ayo. ¹⁰ Wirek og ham alam meris, rëk gwëbeng og ham tu Anutu-yi-alam. Wirek og ham nedo nenga in Anutu lob su kwa nevonğin ham rë, rëk gwëbeng sënë og Anutu kwa nevonğin ham.

Hil Gevonğ Ngaa Nabë Sën Anutu Yi Hur Hil

¹¹ Sa mehö lo, sahëg neving ham, om sa nanër vu ham niwëëk nabë: Ham nedo dob sënë nebë ham alam-nyëg-ngwë los alam vatëvek mu. Om ham dëein ngaa malanon-yi sën hil navid nevonğin lo na. In ngaa nebë sënë nesis begö vu ham ƙenumin. ¹² Ham gwevonğ ngaa nivesa doq alam dahis vuheng. Yönon, denenër gägek nipaya rak ham gwëbeng bë ham nesepa loq ngaa nipaya. Rëk mu rëk degelë ngaa nivesa sën ham nevonğ lo, lob rëk degeko Anutu arë jak in ham huk sënë doq buk sën natök nam in bo nyëvewen vu sir lo. ¹³ Ham tu Mehöböp yi alam om ham sepa doq horek sën mehönon denejoo lo pin. Ham sepa doq mehö-los-bengö sën netu yusekë vu dob lo aye. ¹⁴ Geham sepa doq ggev gavman ayej nabë saga. In mehö-los-bengö ggooin sir rak in bë debo nyëvewen doq nah vu alam sën degevonğ ngaa nipaya lo, gedegeko alam sën degevonğ ngaa nivesa lo arëj jak. ¹⁵ Anutu ahë neving bë ham sepa doq ngaa niröp nabë saga in alam kwaj masën sën sir duğin gägek lo, su denatök vu gägek nipaya jak ham medenanër. ¹⁶ Ham su nabë alam sën detu mehö ngwë hir ngaa meris balaj denegeginengin ngaa maggin rak sir gedenevasap sir lo, gak ham gwevonğ ngaa nabë alam sën yö deneğin sir lo. Rëk mu ham su gwebom navimin doq mu log ham bun ham in ngaa nipaya megwevonğ, gak ham natu Anutu yi hur yönon. ¹⁷ Ham gweko alam pin arëj jak, geham ahëmin geving arimin lo sën Anutu-yi-alam sir lo. Ham göneng in Anutu, log ham gweko mehö-los-bengö sën tu yusekë lo arë jak.

Hil Sepa Doq Kerisi Vaha Megako Vanë

¹⁸ Ham sën hur lo, ham göneng in alam sën denebağo ham netu hir ngaa meris medeneğin ham lo, beham gurek babuj in ngaa pin. Ham su gurek alamin sën nijvesa los malaj yes lo mu babuj. Gak yik ham gurek alamin sën denevonğ nij paya vu ham lo babuj geving.

¹⁹ Kë! Log nabë degwa nama geyö debo vanë vu ham meris mu rëk mu ham najom ham ahon geham gwengö vanë in Anutu-yi-alam ham, og yik ggovek. In Anutu ahë neving ngaa nebë saga. ²⁰ Gak nabë ham gwevonğ ngaa nipaya ti lob dengis ham rëk yik ham gwelë sir mu, og ham su vonğ ngaa nivesa in bë degeko ham arëmin jak rë, gak ma. Gak mëm nabë dengis ham jak ngaa nivesa sën ham gwevonğ lo rëk ham gwelë sir mu, og mëm Anutu nenër saga bë gevonğ nivesa. ²¹ Yönon, Anutu ggooin ham rak in bë ham

sepa doḵ aggata saga. In Kerisi loḵ yah ham bömin beḵo vanë betato saga vu ham in bë ham sepa doḵ vaha.

²² “Su nevonḡ nḡaa nipaya rë,

log su nenër ḡaḡek kuungsën ti verup avi rë.”

²³ Denër pelë raḵ yi, rëḵ su nër pelë loḵ yah raḵ sir rë. Log devo vanë vu yi, rëḵ su nër ḡaḡek ahë sengën loḵ yah raḵ sir rë. Gaḵ yö vonḡ yi loḵ ya Anutu sën neseggi nḡaa pin niröp lo nema. ²⁴ Yö ti ḵo nyëvewen loḵ yah hil nḡaa nipaya raḵ yah navi bediik raḵ ḵelepeḵo*. Vonḡ nebë sënë in bë hil ḡevuu nḡaa nipaya pin na, gehil medo vesad besepa doḵ nḡaa yohvu mu. Devasap navi lob saga vonḡ beham nimin vesa raḵ. ²⁵ Wirek ham nebë sipsip ata main nalu geyö vare deneya jeggjin jeggjin bedeneketul loḵ in aggata. Loḵ ḡwëbeng sënë og ham loḵ yom vu sipsip ala sën neḡin ham anomin lo.

3

ḡaḡek Raḵ Maluh Los Avëh Sën Deḵo Sir ḡgovek Lo

¹ Log ham avëh sën raḵ reggamin ḡgovek ya lo, og ham ḡurek reggamin babuj geving nabë saga. Log nabë sir la su denesepa loḵ Anutu yi ḡaḡek rë, og ham avëh sën venëj ham lo ḡwevonḡ nḡaa niröp jaḵ buk in degelë bedegërin sir. Gaḵ ham su nanër ḡaḡek nḡahiseḵë vu sir. ² Kë! In mëm degelë nabë ham neḡin ham nivesa geham nesepa loḵ aggata niröp, lob degërin sir. ³ Ham su bunëḵ vu navimin, geham su bii yumin viis, geham su bunëḵ vu navimin jaḵ ḵupeḵ nivesa vesa, geham su jöp tob malangeri aggagga in nabë alam degelë ham. ⁴ Gaḵ mëm ham sejonḡ ayomin peggo, in nḡaa sën ham sejonḡ ayomin jaḵ lo, og su yoh vu bë rëḵ nipaya jaḵ rë. In vunëḵ vunëḵ ham ayomin peggo yi sënë nebë: Ham ayomin ḡëp revuh, geham malamin yes. Og mëm Anutu rëḵ gelë nabë nḡaanon benivesa rot. ⁵ In avëh sën ayoj ya timu vu Anutu wirek medeneḡin sir nivesa lo yiḵ denevonḡ nebë sagi. Denesejonḡ ayoj raḵ nḡaa nebë sënë gedeneḡgurek reggaj babuj. ⁶ Sara nevonḡ nebë sënë, benebë nenga vu regga Abraham aye, genenër yi bë “Mehö böp”. Om nabë ham nevonḡ nḡaa nivesa, geham su newamin neraḵ benehöneng in nḡaa la rë, og ham nebë sën Sara nalu lo ham.

⁷ Log ham maluh sën avëh regga lo, ham ḡwevonḡ nabë saga geving. Ham kwamin bo ham venëmin begwevonḡ nivesa vu sir in ham los medo nivesa. Ham nahubin avëh in su nij wëëḵ nebë ham rë. Ham kwamin bo sir in yiḵ deḵo Anutu yi semusemu ving beham rëḵ medo malamin-tumsën doḵ ti. Bë ham sepa doḵ aggata sënë, og nḡaa ti su rëḵ ḡëp begërin ham beham ḡwevuu jomraḵsën na rë.

Hil Medo Los Ahëd Geving Hil

⁸ ḡgovek saga, om sa bë semu ḡaḡek hus nabë ham pin medo los ahëmin geving ham gekwamin pesivin alam pin. Ham kwamin bo arimin lo besemu sir, geham ḡwevuu sën ham nḡo neḵo ham raḵ lo na. ⁹ Bë alam degevonḡ paya vu ham, og ham su bo nipaya doḵ nah nipaya nyëvewen vu sir. Log nabë denanër ḡaḡek nipaya jaḵ ham, og ham su nanër ḡaḡek nipaya jaḵ sir doḵ nah nyëvewen. Gaḵ ham ḡwevonḡ nḡaa nabë sënë doḵ nah: Ham najom jaḵ na vu Anutu nabë gevonḡ semusën vu sir. In Anutu ḡgooin ham raḵ bë ham ḡwevonḡ nabë saga in mëm ham ḡweḵo semusën vu yi geving. ¹⁰ In ḡaḡek negḡëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

“Nabë mehöti ahë neving bë medo nivesa

los kwa vesa noh vu buk pin sën nedo mala vesa agi,
ḡenḡaa maggin nama in yi,

og yö ḡëgin avi besu nanër ḡaḡek nipaya,

geyö ḡëgin daggen in su nanër ḡaḡek kuungsën.

¹¹ Gaḵ geruu demi vu nḡaa nipaya ga,
ḡevonḡ nḡaa nivesa mu,

geyö medo mala sepa sën ayo ḡëp revuh lo,

bahë geving rot nabë natöḵ jaḵ anon.

¹² In Mehöböp mala negḡëp menelë alam sën nij röp lo beneloḵ vu sir,

log netung nenga in hir jomraksën yoh vu buk pin.
Rëk alam sën denevonğ ngaa nipaya lo, og Mehöböp neraç nij,
lob nevo nyëvewen loç yah hir ngaa nipaya vu sir.”

Hil Ayoh Vu Bë Gako Vanë Jaç Huk Nivesa Sën Hil Nehevong Lo

¹³ Bë ham nimin wëëk mesepa doç ngaa nivesa mu, og re yoh vu bë rëk gevong paya vu ham-a? Maç rëk nama! ¹⁴ Rëk mu nabë ham sepa doç ngaa niröp lob ham gweko vanë jaç, og ham kwamin vesa. Log nabë alam denanër nabë debasap ham in nabë ham göneng, og ham su göneng in sir benewamin jaç. ¹⁵ Gaç ham gwetung Kerisi timu yö natu ham Mehöböp bemedo doç ham ayomin. Ham semu ham jaç buk pin in Bengö Nivesa sën ham medo negin agi. Loç mëm nabë alam dedoç tepëk in gaçek sënë degwa vu ham, og ham medo in nanër nah niröp vu sir. Rëk mu ham nahub nanër gaçek ahë yes nah vu sir jaç gaçek nivesa.

¹⁶ Log ham ayomin yö gëp niröp menivesa rot. In nabë alam denanër gaçek nipaya kuungsën jaç ham in ngaa nivesa sën ham nevonğ menesepa loç Kerisi vaha lo, og degelë benij namum. ¹⁷ In nabë Anutu vonğin bë hil gako kerus jaç ngaa nivesa sën hil nehevong lo, og yik ggovek. Rëk mu nabë hil gako vanë jaç ngaa nipaya sën hil nehevong lo, og sënëk su yoh vu rë.

Kerisi Diik In Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

¹⁸ Hil kwad bo Kerisi geving, in yik diik beron timu sënë in kevoh hil ngaa nipaya na. Yi mehö yohvu rëk loç yah hil alam nid paya bed in bë geço hil nom vu Anutu. Tu mehönon raç lob mehönon desis yi mediik, rëk mu Anon og nedo bekedi raç yah menedo malatumsën. ¹⁹ Log Anon sënë ya meloç ya vu mehönon kenuj sën denedo qarabus vu Nyëg Nipaya lo menër gaçek vu sir. ²⁰ Loç sën Noa yi buk wirek lo, og alam sënë dekeyëh Anutu yi gaçek, rëk mu Anutu su newa raç mevo loç yah nyëvewen vu sir pevis rë. Gaç yö jom yi ahon menedo rot, geNoa semu yağ loç buk sënë, lob yik sir yu mahen teka mu denedo vesaj loç yağ ayo. Sir maluh avëh yoh vu nemadvahi-bevidek-löö denedo mu gebël su rehöö sir rë. ²¹ Bël sënë netahu bël-ripeksën sën neço ham yom lo. Bël sënë og su bël sën neço ham nimin ngöheç ya lo rë, gaç sënë sën nevonğ beham netahi ya vu Anutu bë gevong beham ayomin mewis jaç lo. Lob neço ham yom degwa raç sën Yesu Kerisi kedi raç yah lo. ²² Kedi raç yah beyah nedo Anutu nema vesa vu yaçek, lob angër los hir ggev sën arëj böp lo, gengaa los niwëëk vu yaçek pin, denegurek babu.

4

Hil Gevuu Alam Dahis Hir Ngaa Na Gehil Gako Vanë

¹ Ham kwamin bo nabë Kerisi ço vanë rot raç navi, om ham kwamin na vu niwëëk megwevonğ nabë yi. In nabë ham gweko vanë jaç navimin, og ham vuu ngaa nipaya yi aggata ya ggovek ya. ² Nabë saga, in lob ham su newamin jaç in ngaa nipaya mesepa doç gökin nah noh vu buk pin sën ham medo dob agi. Gaç ham sepa doç Anutu kwa. ³ Wirek og ham nevonğ ngaa nebë sënë rot menesepa loç ngaa sën alam dahis ahëj neving pangсэн bë degevonğ lo. Ngaa lo nebë sënë: Ham su nejom ham ahon rë, geham nevonğ malamin anon in ngaa pin sën su yoh vu rë lo benevonğ. Ham kwamin nevo baggëb lu ngaa loç ayomin; ham nenum raç buk meyumin nevonğ paya; geham nevonğ ahëmin ta menevonğ nos böp genevonğ ngaa nipaya loç ayo; geham nesupin ham benenum bël niwëëk pangсэн benevonğ ngaa nipaya; log ham nekweyëh Anutu yi gaçek genejom raç vu keriiing lu ngaa beneço sir raç. Rëk gwëbeng og ham vuu ya. ⁴ Yönon, gwëbeng sënë og ham su nevonğ ngaa nipaya benevasap ham raç ngaa jeggин jeggин ving alam dahis ggökin yah rë. Om sën denelëk in ham, lob denenër gaçek nipaya raç ham. ⁵ Rëk mu vu tamusën og alam dahis sënë yö rëk detatekin hir gaçek jaç ngaa sënë nah vu jaas böp sën neseggi gaçek lo medegeço nyëvewen doç nah gaçek sagi. In semu yi ggovek ya menedo in gengö alam-diiksën los alam malaj vesa hir gaçek meseggi. ⁶ Yik degwa raç gaçek sënë om sën Bengö Nivesa töç ya vu mehönon diiksën kenuj betatekin aggata vu

anoj in bë denah medemedo malaj-tumsën geving Anutu. In navij diik nebë sën Anutu nër vu muğinsën bë mehönön pin navij rëk denadiik lo vorot.

Hur Nivesa Netatekin Anutu Yi Semusën

⁷ Buk sën nğaa pin vongin govek na lo dus raq, om ham kwamin bo nivesa, geyumin sepëp jaq, beham najom jaq noh vu buk pin. ⁸ Ham pasang napiik vu aggata sën ahëmin geving arimin lo lo niwëek rot kesuu nğaa vahi pin. In nabë hil ahëd geving mehönön, og hil rëk dahun hir nğaa nipaya nğahisekë na. ⁹ Ham gwegin arimin lo sën yam denedo ving ham lo nivesa, geham su gwevong ayemin vu sir. ¹⁰ Ham pin ti ti nğo ko Anutu yi semusën aggagga yoh vu ham nyëmasën, om ham gwevong huk jaq in doq vu arimin lo. Lob mëm ham rëk natu hur nivesa in ham doq vu mehönön jaq Anutu yi semusën sagi. ¹¹ Nabë mehöti tatekin gägek, og tatekin niröp noh vu Anutu yi gägek. Log nabë mehöti gevong huk in doq vu mehö ngwë, og gevong huk jaq Anutu niwëek sën vo vu yi lo. Hil gako Yesu Kerisi arë jaq na vavunë. In niwëek pin neggëp vu yi degwata los degwata benevong semusën saga yam vu hil in bë hil gevong bAnutu arë böp jaq rot. Yönon.

Hil Gako Maggin Geving Kerisi Nabë Sënë

¹² Sa mehö lo-e! Vanë sën netök vu ham lo, tök vu ham in bë seggi ham. Yönon, vong bë nengwah vev raq ham, rëk mu ham su gwelëk in nğaa sënë bekwamin bo nabë nğaa yö agga ti tök vu ham. ¹³ Gak vanë sënë in bë ham gweko maggin geving Kerisi. Om ham nğo medo los kwamin vesa, log mëm arë böp los vunëk vunëk yağek yi rëk natök nam rangah vu tamusën. Lob tum mëm ham rëk kwamin vesa böpata rot doq buk saga. ¹⁴ Ham tu Kerisi-yi-alam, om nabë denanër gägek nipaya jaq ham in saga, og ham kwamin vesa. In Anutu yi Anon Vabuung sën vunëk vunëk yağek yi degwasekë yi lo yök nedo ving ham. ¹⁵ Gak ham ti su ngis mehönön medenadiik ma, godek nğaa ma, gevong nğaa nipaya aggagga ma, jaq ni in mehö ngwë hir gägek, lob debo vanë vu yi doq nah sënë. ¹⁶ Rëk mu nabë ham ti kerë maggin in nesepa loq Kerisi yi aggata, og su ni namum in, gak yi alam yi om geko Anutu arë jaq. ¹⁷ In buk sën Anutu bë geko huk jaq megevong nyëvewen doq nah mehönön hir huk lo yam dus raq ggovek ya, menevongin bë gevong vu hil sën yi alam hil lo namugin. Om nabë gevong nabë sënë vu hil, og maq rëk gevong nabë va vu alam sën nengaj dahis vu Bengö Nivesa lo? Gak rëk gevong maggin nipaya verök yi rot vu sir! ¹⁸ In dekevu meneggëp loq Anutu-yi-çapiya nebë:

“Nabë huk böp neggëp in geko alam sën denesepa loq nğaa niröp lo nom,

og alam sën deneruu demij vu Anutu gedenevong nğaa nipaya lo og sir maq rëk nabë va?”

Gak maq rëk malaj nama verök yi. ¹⁹ Nebë sënë, om nabë Anutu kwa bo nabë alam la degeko vanë, og alam sënë yö rëk desepa doq nğaa niröp mu, gedegevong bekenuj doq nah Anutu nema geving in gegin. In yi yö tung hil, log yö rëk medo megevong noh vu yi gägek.

5

Ham Ggev Gwegin Anutu Yi Sipsip Lo

¹ Log gwëbeng sa bë nanër gägek dus ti vu ham ggev lo nabë: Yik sa ggev ti ving ham, log sa halë raq malağ bë Kerisi ko vanë. Log sa ving ham behil pin rëk medo nivesa los vunëk vunëk yağek yi doq ti doq buk sën Mehöböp rëk natök nom rangah vu tamusën lo. Om sën sa bë gejiin ham ggev lo nabë: ² Ham gwegin Anutu-yi-alam sën denedo nebë sipsip loq ham nemamin lo nivesa. Rëk mu alam su medo denajij ham nabë ham gwevong huk sënë, gak ham nğo gweko jaq megwevong nivesa los kwamin vesa. Geham su gwevong huk sënë in nabë gweko monë mu, gak ham ayomin kedi in huk sënë nabë ham gwevong niröp. ³ Ham su gwevong nabë ham böp beham dahun alam sën Anutu tung loq ham nemamin bë ham gwegin sir lo. Gak ham gweli Anutu yi sipsip lo nivesa metato aggata vu sir medesepa doq ham vahamin. ⁴ Bë ham gwevong nabë sënë, og sipsip

alaj böp rëk natök nom rangah, lob ham gweko madub nivesa los vunek vunek yagek-yi sën malangeri rot besu rëk meran na rë lo.

Hil Dahun Hil Gekwad Bo Njaa Niröp

⁵ Nebë saga, om sa bë nanër vu ham hur mağëm geving nabë: Ham ğurek alam ggev babuj. Rëk mu su sir mağëm mu rë, gağ ham pin sepa doğ aggata sën ham dahun ham lo, beham los arimin pin lo ğurek babumin vewen vewen. In ğağek sënë neggëp loğ Anutu-yi-kağiya bë:

“Anutu neruuk alam sën deneko sir rağ lo,
gağ mëm nesemu alam sën denedahun sir lo.”

⁶ Anutu mehö niwëek ata, om ham dahun ham beğurek babu, gedoğ yö yi buk sën lo, og rëk geğo ham jağ. ⁷ Om ham bo ham maggin pin doğ nah nema, in kwa nevo ham menegin ham.

⁸ Lob ham gwegin ham nivesa bemedo malamin ham. In ham mehö nipaya Satan neko loğ rot nebë reggu böp layon sën negga mehönon lo, lob nengeek böpata geneggevek meneyam in bë pesöng jağ hil. ⁹ Om ham ngo ayomin na timu vu Anutu niwëek bemedo in ham dev doğ megwedu yi na. In ham nerağ ni bë ham arimin lo pin sën denedo yoh vu dob pin agi yik deneko vanë nebë ham. ¹⁰ Semusemu pin degwa Anutu yö tahi ham yam rağ Kerisi, in bë ham medo nivesa los gweko vunek vunek yagek-yi geving yi degwata. Om yik ham rëk gweko vanë yik buk dus teka mu, log mëm Anutu rëk gevong beham nimin vesa jağ gökin, bebarah ham na, beğadu ham, geğam medo niwëek. ¹¹ Om hil ğağo arë jağ nabë Mehö niwëek ata degwata los degwata. Yönon.

Ğağek Hus

¹² Sa kevu ğağek dus ti sënë vu ham mesevo loğ Silvanus* nema in bë geğo nöğ vu ham. In sa nehalë yi nebë hil arid, in Kerisi yi mehö yi yönon. Sa bë bër ham kwamin jağ beham najom Anutu yi semusën soğek sën senër rangah vu ham lo ahon beham bare nimin wëek in. ¹³ Kerisi-yi-alam vu Babulon* sën Anutu ggooin sir rağ ggovek ya ving ham lo kwaj nevo ham medenenër.

Log Markus sën vong bë sa naluğ lo kwa nevo ham menenër ving. ¹⁴ Ham najom* sir sën Kerisi-yi-alam ham lo nemaj in tato nabë ham ahëmin neving sir. Ham sën ham tu Kerisi-yi-alam lo pin ayomin yö gëp revuh.

Ḳapiya Sën Pita Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Yesu Kerisi yi hur los yi sinarë sa Simon Pita. Sa neḱevu ḱapiya sënë yök vu ham sën ham ayomin neya timu vu yi nebë he behil nehevong vïng ggëp ti lo. Yesu Kerisi tu hil Anutu, getu hil mehö sën neḱo hil yom vu yi lo. Yi mehö yohvu om sën vong behil ayod neya timu vu yi. ² Gwëbeng ham raḱ Anutu luho hil Mehöböp Yesu nij venuh, om luho degevonḱ semusemu nyëmasën nöḱ böpata jaḱ vu ham, gedevonḱ beham ayomin gëp revuh rot.

Anutu Ggoin Hil Raḱ Tu Yö Yi Nḱaa

³ Hil araḱ Anutu ni in ggoin hil raḱ in bë hil ḱaḱo niwëëḱ los vuneḱ vuneḱ yaḱek-yi natu hil nḱaa behil sepa doḱ yi aggata nivesa. Lob vong nḱaa pin sën hil naraḱ vu in lo vu hil in yi mehö niwëëḱ degwa, om sën hil ayoh vu bë medo nivesa besepa doḱ aggata niröp mu. ⁴ Yönon, nḱaa pin sën nedo dob agi og rëḱ petar na bemala nama na, in mehönon malaj nesepa nḱaa nipaya paya mu. Gaḱ hameḱ su rëḱ malamin nama na verök yi nabë saga rë. In Anutu rëḱ geḱo ham vër gegevonḱ yi semusemu böp los nivesa anon sagi vu ham in ham natu yi alam benimmin nabë yi. ⁵ Ham kwamin bo nḱaa saga beham gwevonḱ huk niwëëḱ rot geving. Ham ayomin neya timu vu Yesu om ham gweḱin ham begwevonḱ nḱaa nivesa vesa geving. Ham gwevonḱ nḱaa nivesa, log ham gwevonḱ huk in ḱaḱek pin in ham natök jaḱ degwa mejaḱ ni geving. ⁶ Ham natök jaḱ kwamin mejaḱ ḱaḱek degwa ni nabë saga, log ham gweḱin ayomin nivesa geving. Ham gweḱin ayomin nivesa, log ham najom ham ahon bebare niwëëḱ geving. Ham najom ham ahon mebare niwëëḱ, log ham sepa doḱ Anutu yi aggata niröp geving. ⁷ Ham sepa doḱ Anutu yi aggata niröp, log ham gwelë Kerisi-yi-alam nivesa geving. Ham gwelë Kerisi-yi-alam nivesa, log ham ahëmin geving mehönon pin geving. ⁸ In nabë ham sepa doḱ nḱaa pin sënë begwevonḱ pangësën, og ham su rëḱ medo meris geham huk anon nama rë. Gaḱ nḱaa sënë rëḱ gevonḱ beham jaḱ hil Mehöböp Yesu Kerisi yi nḱaa pin ni los dahis. ⁹ Gaḱ mehö sën su hen huk nebë agi neggëp rë lo, og yi nebë mehö mala ḱenod. Genebë mehö mala raru sën su yoh vu bë gelë nḱaa gëp adingnë rë lo. In ggërin demi yom vu ḱaḱek sën Anutu ripek yi nḱaa nipaya wirek hen ya lo. ¹⁰ Om arig lo, Anutu ggoin ham raḱ ggovek betato ham bë ham natu yi alam, om ham ngo pasang gwevonḱ huk niwëëḱ in anon jaḱ vu ham. Nabë ham sepa doḱ nḱaa pin sënë, og ham su yoh vu bë rëḱ bës rë. ¹¹ Yönon, nabë ham gwevonḱ nabë sënë, og rëḱ tateḱin aggata vu ham, beham doḱ na hil Mehöböp Yesu Kerisi sën neḱo hil vër in hil nḱaa nipaya nyëvewen lo yi nyëḱ. Sën rëḱ gëp degwata los degwata lo. ¹² Sënëḱ yönon, ham raḱ nḱaa pin sënë ni vorot. Lob ham ḱo ḱaḱek anon sënë raḱ ggovek ya, lob ham nare niwëëḱ in. Rëḱ sa bë nanër vu ham göḱ göḱin, in sebër ham kwamin beham kwamin bo göḱin. ¹³ In sa kwaḱ nevo bë nḱaa sënëḱ nivesa, om noh vu buk sën sëḱ nahën nemedo vesag lo, og sëḱ nanër vu ham göḱ göḱin in sebër ham kwamin. ¹⁴ In hil Mehöböp Yesu Kerisi nër rangah vu sa wirek beseraḱ ni bë yik sa hevongin ḱetur sa vër in navig nyë dus teka. ¹⁵ Om sën sa nehevong huk niwëëḱ rot meneḱevu ḱaḱek yök vu ham, in bë nabë sa nadiik, og ham yoh vu bë rëḱ kwamin bo ḱaḱek sënë göḱin noh vu buk pin.

He Halë Kerisi Niḱapiik Ggovek Ya

¹⁶ ḱaḱek sën he nanër agi og he su nanër ḱeriing tetuhinsën nebë sën mehönon los kwaj yö kwaj nevo medenenër lo rë. Gaḱ he halë raḱ malamin bë Mehöböp los bengö yönon. Om sën he nër vu ham ggovek ya beham raḱ hil Mehöböp Yesu Kerisi niwëëḱ ni, geham raḱ ni bë rëḱ nom göḱin. ¹⁷ Yönon, Ama Anutu tato niwëëḱ los arë böp rangah loḱ buk sën ḱaḱek yam vu niḱapiik degwa beḱo yi raḱ lo bë, “Sa naluḱ sënë, sahëḱ vïng yi pangësën gesa ahëḱ nivesa rot vu yi.” ¹⁸ Alöö nado vïng yi ggëp ḱedu vabuung wirek behanḱo aye sënë yam vu yaḱek.

¹⁹ Nebë saga, lob he halë bë alam-denenër-ğäğek-rangähsën hir ğäğek anon rağ. Om bë ham najom hir ğäğek ahon, og saga mëm nivesa rot. In alam-denenër-ğäğek-rangähsën hir ğäğek og nebë ram sën netum lok nyëğ malakenu, benedo rot benyëğ neheng rağ lob Betuheng Majelëë kedi netum lok ham ayomin lo. ²⁰⁻²¹ Rëğ mu ham jağ sënë ni namuğin rë nabë wirek og Anutu yi ğäğek su verup mehöti avi yoh vu yö kwa rë. Gağ Anon Vabuung yö neggee vu sir bedenenër Anutu yi ğäğek yam rangah. Nebë sënë om hil su ayoh vu bë tatekin ğäğek sën neggëp lok Anutu-yi-ğäpiya lo ti degwa jeggin jeggin noh vu hil nğo kwad rë, gağ Anon Vabuung doğ vu hil og mëm.

2

Alam-ğäğek-kuungsën Hir Nğaa Nipaya

¹ Wirek og alam-ğäğek-kuungsën deverup lok alam Israel, om yik tatovaha-ğäğek-kuungsën-yi rëğ deberup doğ ham geving nabë saga. Rëğ debun sir gedenanër ğäğek kuungsën aggagga in debasap alam, geyö rëğ degeruu demij vu Mehöböp sën bağo sir yom lo geving. Rëğ degevonğ nabë sënë, rëğ mu rëğ malaj nama pevis avuti. ² Nebë saga rëğ mu alam ngähiseğë rëğ desepa doğ alam saga hir nğaa nipaya aggagga, lob tum rëğ degevonğ balam jeggin jeggin la denanër ğäğek nipaya jağ aggata-ğäğek-anon-yi. ³ Alam sagi malaj anöo veröğ yi, om rëğ denanër ğäğek kuungsën ngähiseğë in degeğo ham hömin monë lu nğaa nah vu sir. Rëğ mu Anutu yö ro buk sën genğo hir ğäğek lo wirek meneggëp vorot bë rëğ malaj nama. Lob nğaa sën basap sir lo, og su ggëp ying rë, gağ yö medo neğin.

⁴ Log yik angër la devonğ nğaa nipaya wirek, rëğ Anutu su nelë sir mu rë. Gağ duu sir lok ya karabus ggëp Nyëğ Nipaya lok waak malakenu. Lob nahën denedo lok rot medeneğin buk-nyëvewen-yi.

⁵ Log yik alam sën denedo wirek lo, og yik nebë saga ving. Su kwa pesivin sir rë. gağ vonğ mebel vuuk böpata merehöo sir vahi sën deruu demij vu Anutu lo bemalaj maya. Gağ yik Noa timu sën nenër ğäğek yohvu yam rangah lo, om Anutu ğin yi, geğin yi alam nemadvahi-bevidek-luu medenedo nivesa ving.

⁶ Log vo nyëvewen vu alam Sodom los Gomora ving nebë saga. Anutu vesi begganğ bu böp luu sënë rağ nengwah megga sir bemalaj maya veröğ yi. Gevewev meris mu nedo. Nebë saga in bë nabë alam degeruu demij vu Anutu, og kwaj bo nah ğäğek wirek hen sagi, lob dejağ ni nabë rëğ denatök vu nyëvewen nabë sënë. ⁷ Gağ Lot og yi mehö yohvu, om Anutu ko yi vër in Sodom los Gomora, benedo nivesa gesu mala ma rë. In Lot ayo maggin böpata in alam nij paya hir baggëb lu nğaa sën denevonğ lo. ⁸ Yönon, mehö niröp sënë nedo ving sir beyö nelë hir nğaa nipaya los nengo hir ğäğek nipaya yoh vu buk pin. Yi og ayo yö neggëp niröp, om ayo maggin rot in hir nğaa nipaya sën denevonğ medenekeyëh horek lo. ⁹ Yönon, Mehöböp neğo alam sën denesepa lok yi lo vër in nğaa nipaya sën neseggi sir lo, genetunğ alam nij paya medenedo rot in na berup doğ buk sën genğo hir ğäğek gebo nyëvewen doğ nah vu sir lo.

¹⁰ Lob alam-ğäğek-kuungsën lo saga vahi rëğ degeğo nipaya nyëvewen böpata rot kesuu. Sir sën ahëj neving nğaa-ningöhek-baggëb-yi mu medenesepa lok, gekwaj nevo Mehöböp aye bë nğaa meris lo. Alam nebë sënë deneğo sir rağ bedenesepa lok yö kwaj mu. Om sën su deneggöneng rë, gedenenër pelë rağ angër yağek yi. ¹¹ Angër lo dekesuu alam ğäğek kuungsën sënë, genij wëek böpata rot kesuu sir ving. Rëğ mu su denenër pelë rağ sir rë, gesu denenër sir rangah vu Mehöböp rë. ¹² Gağ alam ğäğek kuungsën sënë, og denenër pelë rağ nğaa sën su derak ni rë lo. Sir nebë reggu sën kwaj masën lo, om sën kwaj neya vu navij medenesepa lok nğaa-navij-yi mu. In ataj ko sir in bë mehönon denajom sir ahon bedengis sir medenadiik. Om yik nğaa nipaya sën denesepa lok lo rëğ gevonğ bemalaj nama na veröğ yi. ¹³ Rëğ degeğo nyëvewen nipaya doğ nah hir nğaa nipaya. In su ahëj neving rot bë dega nos böp los denanum bel niwëek pangësën buk mu rë, gağ denevonğ rangah atov ving. Log denelok ya ving ham beham los newa nos-ahëvingsën-yi lok ti. Rëğ mu denetetuhin ham gekwaj vesa in nğaa nipaya sën denevonğ

vu ham agi, om sir nebë ngaa ningöhek gengaa nipaya loḵ len. ¹⁴ Malaj anon medenelë avëh yoh vu buk in bë degodeḵ sir. Lob malaj su yoh vu bë rëḵ gevuu ngaa nipaya rë, gaḵ ma veröḵ yi. Alam sënë denepelëpin alam sën su ayoj niwëëḵ rë lo, bedenedadii sir ya in bë degevonḡ ngaa nipaya geving sir. Ayoj yö tahu sir loḵ aggata sën ayoj nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa lo, om Anutu rëḵ kevoh alam sënë na veröḵ yi. ¹⁵ Alam-gaḡek-kuungsën lo sënë deruu demij vu aggata nivesa, om sën deneketul loḵ medeneya jeggin jeggin, beya denesepa loḵ Beyor nalu Balaam sën ahë neving monë pangësën rot beneḵo rak terotsën lo vaha. ¹⁶ Dogi su denevengwëḡ rë, rëḵ mehö-nenër-gaḡek-rangahsën Balaam yi dogi vengwëḡ nebë mehönon benër Balaam yi ngaa nipaya sën nevonḡ agi rangah. Lob ggërin ngaa kwamasën sën bë gevonḡ lo.

¹⁷ Log alam-gaḡek-kuungsën nebë sënë, og sir nebë bël veyë sën netewii ya lo. Gesir nebë beggob sën sang neḵo meneya jeggin jeggin lo. Om Anutu ggooi nyëḡ mala vahis veröḵ yi rak vu sir in bë demedo doḵ. ¹⁸ Sir sënë denevengwëḡ avij böp medeneḵo sir rak in gaḡek meris meris sën anon ma lo. Lob denevo bël loḵ alam sën nahën denevuu ngaa-alam dahis-yi ya lo, lob tum newaj neraḵ in baggëb los navij yi ngaa nipaya aggagga beyah denesepa loḵ sir. ¹⁹ Alam gaḡek kuungsën sënë denenër vu sir bë rëḵ degeḵo sir vër in horek pin besu deḡinengin sir rë. Rëḵ mu sir yö nahën denedo los ngaa nipaya sën neduu sir lo. In degwa nebë sënë bë ngaa sën kesuu mehöti lo, og mehö saga neggurek babu benesepa loḵ rot. ²⁰ Yönon, derak hil Mehöböp Yesu Kerisi sën ḵo hil yom lo ni, lob deveya in ngaa ningöhek nipaya sën neggëp dob agi bedeyom. Rëḵ mu nabë degërin sir nah bedega jaḵ ngaa nipaya sënë gökin menaduu sir ahon, og rëḵ demedo paya na veröḵ yi kesuu muḡinsën. ²¹ In derak aggata sagi ni bedeḵo horek vabuung sënë ggovek ya, loḵ yom deruu demij vu. Gaḵ bë yö demedo duḡ in ngaa niröp sënë yi aggata, og sagaḵ nivesa vu sir. ²² In devonḡ balam hib wirek hir gaḡek los kwa ti sënë anon rak rak sir nebë, “Anöö yah negga nyë muteksën ggökin.” Log gaḡek ngwë neggëp ving bë, “Bööḵ ripek loḵ bël ggovek, loḵ tum yah sis madöp ggökin.”

3

Mehöböp Rëḵ Nom Yönon Rot

¹ Sa mehö lo-e! Sa kevu ḵapiya ngwë sënë netu luu vu ham. Loḵ ḵapiya luu sënë og sa kevu gaḡek in bë bër ham kwamin in gaḡek vahi gökin beham jaḵ ni nivesa. ² Log ham kwamin bo nah gaḡek sën Anutu-yi-alam-vabuung denenër rangah wirek bë rëḵ anon jaḵ lo. Geham kwamin bo Mehöböp sën ḵo hil yom lo yi horek sën ham sinarë lo denër vu ham lo geving.

³ Ham jaḵ sënë ni namuḡin nabë Buk-tamusën dus jaḵ, og alam sën denenër pelësën lo rëḵ deberup bedegevonḡ noh vu kwaj nipaya medenanër pelë nabë, ⁴ “Nër bë rëḵ nom gökin-a? Lob maḵ yom benedo tena? Su yom rë! Alam hib wirek dediik ya, geyam beyam verup gwëbeng sënë, rëḵ mu ngaa pin yö neggëp loḵ ben nebë sën wirek Anutu tung lo.” ⁵ Alam pelësën sënë nij nelël bë su kwaj sero medejaḵ ngaa sënë ni nabë: Vu muḡinsën og Anutu nër, lob yaḡek anon rak. Log nër, lob dob ggooi yi rak in loo benedo loḵ loo vuheng atov. ⁶ Lob dob nedo rot, loḵ mëm Anutu nër, lom mëm bël vuuḵ meggërin dob bekevoh ngaa pin ya.

⁷ Lob Anutu nër ving bë yaḡek los dob sën denedo gwëbeng agi, og nengwah rëḵ ga. Rëḵ mu gëp degeḡin buk sën Anutu nom mebo nyëvewen doḵ nah vu alam sën deneruu demij vu yi lo bermalaj nama rë. ⁸ Rëḵ mu sa mehö lo-e, ham su kwamin birek in ngaa timu sënë: Mehöböp su nelë buk timu nebë dus gengebek 1,000 nebë ading rot rë, gaḵ nelë luho bë luho neggëp ti. ⁹ Mehöböp su nesis buk rak rak in ngaa sën nenër menevenuh ya vorot lo nebë mehönon vahi sën kwaj nevo bë denanër gaḡek medengis jaḵ jaḵ lo rë. Gaḵ ahë neving bë alam pin degërin sir in mehöti su mala nama, om sën nahën nejom yi ahon genëgin ham.

Dob Los Yaḡek Sënë Rëḵ Malaj Nama Na

¹⁰ Rêk mu buk sên Mehöböp nom lo, og rêk nam nabë sên alam hodek deneyam. Dok buk sagi, og yağek rêk tetap böpata log mala nama na. Log ngaa mahen mahen pin sên nedo lok lo, og rêk niķerus jak bedetek, log nengwah ga megovek na. Log nengwah rêk ga dob los ngaa pin sên mehönon desemu menedo lok lo geving. ¹¹ Ngaa pin sênë rêk nama na nabë sênë. Om ham pasang gwevong ngaa niröp mu, begwegin ham gesepa dok Anutu yi aggata noh vu buk pin. ¹² Geham medo gwegin Anutu yi buk sên yağek rêk natum dok benama na, log ngaa mahen mahen pin niķerus jak bedetek benengwah ga begovek na lo. Lob ham gwetung malamin geham bo kwamin in buk sênë in lob natök nam pevis. ¹³ In hil nehegin yağek los dob mewis sên Anutu nêr bê rêk getung bengaa niröp mu yö gëp dok lo.

Hil Malad Sepa Megegin Mehöböp

¹⁴ Sa mehö lo-e, yik ham negin ngaa sênë, om ham nimin wëek begwegin ham nivesa in vu tamusên og ngaa nipaya ti, ma gağek ti, su gëp vu ham. Gağ ham los Anutu medo los gağek ahë yes. ¹⁵ Rêk ham kwamin bo sên Mehöböp nejom yi ahon benahubin hil lo nabë: Sênë tatekin aggata in bê hil ağerin hil nah vu yi. Lob Mehöböp vo kwa nivesa vu hil arid Paulus sên hil ahëd neving yi lo, bekevu gağek yik nebë sênë yök vu ham ving. ¹⁶ Kê! Log lok yi kapiya pin sên lo, og kevu gağek rak ngaa sênë ving. Rêk mu gağek sên neggëp lok yi kapiya agi lo la, og su degwaj neggëp rangah rê, om hil nehevong huk böp in bê natök vu degwa. Lob alam duğ duğ los alam sên nij wëek ma lo vahi, og deneyoh paya medeneķo degwa yööhu verup rak yi gağek sênë, gerak gağek sên neggëp lok Anutu-yi-kapiya vahi lo ving. Om sênë rêk gevong bemalaj nama.

¹⁷ Sa mehö lo-e, ham rak ni muğin bê alam nebë sênë rêk deberup, om ham ngo gwegin ham nivesa rot. In alam sên su denebë nengaj vu horek rê lo rêk detetuhin ham mededadii ham nah, lob ham su rêk bare nimin wëek rê geham rêk bës. ¹⁸ Gağ ham rak hil Mehöböp Yesu Kerisi sên neķo hil yom lo ni beham ķo yi semusemu nyëmasên. Nebë saga, om ham pasang gweķo semusemu vu yi los gweķo kwamin vu yi noh vu buk, in ham jak ni rot. Hil gaķo arë jak na vavunë rot gwëbeng sênë gerëķ gëp degwata los degwata nabë saga. Yönon!

Ḷapiya Sën Jon Kevu Muḡinsën Vu Kerisi-yi-alam

Ḷaḡek Mala-tumsën-yi

¹ Nḡaa sënë og yö nedo vu nyëmuḡinsën. Lob he hanḡo los halë raḶ malamin. Gehe hetunḡ malamin raḶ gehe hebë nemamin raḶ meparah. Nḡaa sën he nanër ḡaḡek raḶ agi, og yik yi mehö sën tu Ḷaḡek sën nevonḡ behil nado malad-tumsën lo. ² Lob Mehö mala-tumsën-yi sagi tu mehönon raḶ, betöḶ yam ranḡah, behe halë yi. Lob he nanër ḡaḡek yönon sënë ranḡah, banër vu ham bë nedo mala-tumsën degwata los degwata ving Ama. RëḶ tu mehönon raḶ behe halë yi raḶ malamin. ³ Nḡaa sën he halë los hanḡo ḡḡovek lo, sën he nanër ranḡah vu ham ving, in bë hil nid ga jaḶ hil nabë sën he los Ama luho Nalu Yesu Kerisi nimin negḡa raḶ he agi. ⁴ Lob he Ḷevu ḡaḡek sënë yöḶ vu ham in bë hil ahëd nivesa rot gemaggin pin nama.

Hil Ana JaḶ Ranḡah

⁵ Lob ḡaḡek sën he hanḡo banër ranḡah vu ham lo, yik nebë sënë: Anutu nesepa loḶ nḡaa ranḡah-yi mu, gaḶ nḡaa malakenu-yi teka su negḡep vu yi rë. ⁶ Bë hil nanër nabë, “Alu Anutu nimin negḡa raḶ he”, rëḶ mu hil nesepa loḶ nḡaa malakenu-yi, og hil nehekuung raḶ, gaḶ hil su nesepa loḶ ḡaḡek anon rë. ⁷ GaḶ bë hil medo jaḶ nḡaa ranḡah-yi nabë sën yö nedo raḶ nḡaa ranḡah-yi vorot lo, og hil nid negḡa raḶ hil vewen vewen, lob Anutu Nalu Yesu niḶöḶ yö medo neripek hil nḡaa nipaya pin ya, gehil nid vesa neraḶ. ⁸ Bë hil nanër nabë, “SaḶ su nehevonḡ nḡaa nipaya rë”, og sagak hil nḡo netetuhin ayod meris mu, gaḶ ḡaḡek anon su nare loḶ hil ayod rë. ⁹ RëḶ mu nabë hil nanër hil nḡaa nipaya ranḡah vu yi, og rëḶ kevoh na, in yi og su nepekwë yi rë. GaḶ yö nevonḡ nḡaa yohvu mu, om rëḶ jevu nḡaa nipaya pin na in hil ayod gehil medo nid vesa. ¹⁰ Anutu nër bë hil pin nehevonḡ nḡaa nipaya, om nabë hil nanër nabë, “SaḶ su nehevonḡ nḡaa nipaya ti rë”, og sënë nebë hil nemehoo yi ḡaḡek, benanër yah raḶ yi bë yi mehö ḡaḡek tetuhinsën, log yi ḡaḡek su negḡep loḶ hil ayod rë.

2

Kerisi Og Hil Mehö Sën NelöḶ Vu Hil

¹ Naluḡ lo, sa neḶevu Ḷapiya sënë yöḶ vu ham in bë ham su gwevonḡ nḡaa nipaya. GaḶ nabë mehöti gevonḡ nḡaa nipaya, og hil Mehö sën nelöḶ vu hil menenër hil ḡaḡek lo nedo ving Ama. Mehö sënë og yik mehö yohvu Yesu Kerisi. ² Yö diik loḶ yah hil bed in bë kevoh hil nḡaa nipaya na beḡaḡek ahë yes jaḶ in hil. RëḶ mu su nevonḡ huk sagi in bë doḶ vu hil mu rë, gaḶ nevonḡ in bë doḶ vu alam pin sën denedo yoh vu dob pin agi geving. ³ Nabë hil nesepa loḶ Anutu yi horek, og hil ajaḶ ni nabë hil naraḶ yi ni. ⁴ Log nabë mehöti nanër nabë neraḶ Anutu ni, rëḶ mu su nesepa loḶ Anutu yi horek rë, og yi mehö ḡaḡek kuungsën ala, gaḶ ḡaḡek anon su negḡep loḶ ayo rë. ⁵⁻⁶ GaḶ nabë mehöti sepa doḶ Anutu yi ḡaḡek, og saga tato bë nesepa loḶ Anutu yi aggata ahëvingsën-yi yönon rot. Log mehöti sën nenër bë luho Anutu denedo revuh ti lo, og gevonḡ nḡaa pin noh vu sën Kerisi nevonḡ lo, in mëm hil ajaḶ ni nabë luho Anutu denedo loḶ ti yönon.

Mehöti Sën Ahë Neving Ari Lo Lo, Og Nedo RaḶ Ranḡah

⁷ O sa mehö lo-e! Horek sën sa Ḷevu vu ham-ë, og su mewis rë, gaḶ yik horek muḡeng sën yik yöḶ vu ham wirek lo. Horek muḡeng saga yik ḡaḡek sën ham nḡo nyëdahis lo. ⁸ RëḶ horek sën sa Ḷevu vu ham agi, og horek mewis. In Kerisi yam nedo dob, lob sepa loḶ horek sagi benegḡep ranḡah, log ham nesepa loḶ ving. In malakenu maya geheng ya, beranḡah anon to dob benegḡep ya. ⁹ Log nabë mehöti nanër nabë nedo raḶ ranḡah, rëḶ mu nelë ari paya, og mehö saga yö nahën nesepa loḶ nḡaa malakenu-yi. ¹⁰ GaḶ mehöti sën ahë neving ari lo, og nedo raḶ ranḡah, om nḡaa ti su rëḶ gevonḡ mebës rë. ¹¹ GaḶ mehöti

sën nelë ari paya lo, og nesepa loḵ ngaa malakenu-yi. Nesepa loḵ ngaa malakenu-yi om neketul loḵ in aggata niröp, in ngaa malakenu-yi sënë neggërin mala.

¹² in Anutu kevoh ham ngaa nipaya ya raḵ Kerisi arë.

¹³ Log ham alam hib, sa neḵevu gaḡek sënë yök vu ham, in ham raḵ Mehö sën yö nedo wirek rot menedo gwëbeng agi degwa ni.

Gesa neḵevu gaḡek sagi yök vu ham hur maḡëm sën ham kwesuu Mehö Nipaya Satan ggovek ya lo ving.

¹⁴ Sa neḵevu gaḡek yök vu ham hurmahen in ham raḵ Amamin vu yaḡek ni nivesa.

Log sa neḵevu gaḡek sagi yök vu ham alam hib in ham raḵ Mehö sën yö nedo vu wirek rot benedo gwëbeng agi degwa ni.

Gesa neḵevu gaḡek sënë yök vu ham hur maḡëm, in ham hur maḡëm los nimin wëëk, lob Anutu yi gaḡek neggëp loḵ ham ayomin beham kwesuu Mehö Nipaya Satan ggovek ya.

Hil Su Ahëd Geving Aggata-dob-yi

¹⁵ Ham su ahëmin geving aggata-dob-yi los ngaa-dob-yi pin. Nabë mehöti ahë geving aggata-dob-yi rot, og su yoh vu bë ahë geving Ama vu yaḡek rë. ¹⁶ In hil arak ngaa-dob-yi pin sagi ni bë ngaa sën hil navid nevongin lo, gengaa sën hil malad anon in lo, gengaa sën hil nehaḵo hil rak in lo, og su yam vu hil Amad Anutu rë. Gaḵ yö verup raḵ aggata-dob-yi.

¹⁷ Rëḵ mu ngaa-dob-yi los ngaa sën hil malad anon in vu dob lo pin, og rëḵ mala nama na. Gaḵ mehöti bë sepa doḵ Anutu aye, og rëḵ medo degwata.

Alam Sën Denelë Yesu Paya Lo Deverup

¹⁸ Naluḡ lo-e! Gwëbeng og hil verup loḵ buk sën dob vongin govek na lo. Wirek og ham ngo gaḡek bë mehö sën nevongin bë dahun Kerisi na lo rëḵ berup. Lob gwëbeng og alam ngahi nebë saga detök yam rangah ggovek ya, om hil arak ni bë buk dus rak bevongin govek na. ¹⁹ Alam sën bë dedahun Kerisi na aga, og yik sir Kerisi-yi-alam nebë hil. Rëḵ dekehe sir vër in hil, om su hil alam sir niröp rë. Gaḵ bë hil alam sir niröp, og rëḵ demedo geving hil rot. Rëḵ ma gedevuu hil ya, om hil arak ni niröp bë su hil alam sir rë. ²⁰ Rëḵ mu Kerisi vong Anon Vabuung yök nedo ving ham, om ham pin raḵ gaḡek anon ni. ²¹ Sa su neḵevu gaḡek sagi yök vu ham in bë maḵ ham duḡin gaḡek anon rë! Gaḵ sa neḵevu in ham raḵ gaḡek anon ni vorot geham rak ni bë gaḡek anon og su nenër gaḡek kuungsën ti verup loḵ rë. ²² Mehö re gaḡek kuungsën ala? Gaḵ yik mehö sën nelah Kerisi vun bë su yi mehö sën Anutu ggooiin rak in bë geḵo hil nah rë lo. Mehö saga og yik mehö sën nevong in bë dahun Kerisi na lo, lob neruu demi vu Nalu gevu Ama ving. ²³ Mehöti bë geruu demi vu Nalu, og su Ama yi alam yi rë. Gaḵ mehöti sën nenër rangah bë nevong ving Nalu lo, og Ama yi alam yi ving.

Anon Vabuung Netahu Hil Loḵ Gaḡek Anon

²⁴ Gaḡek sën ham ngo wirek muḡin lo, og ham ngo najom ahon. Nabë ham najom gaḡek sën ham ngo muḡin lo ahon, og ham los Ama lu Nalu rëḵ medo jevuh ti. ²⁵ Lob nër gaḡek vu hil benare vorot bë rëḵ gevong behil medo malad-tumsën degwata los degwata. ²⁶ Sa neḵevu gaḡek sënë yök vu ham in bë nanër alam sën vongin degekuung in ham aga tato vu ham. ²⁷ Rëḵ mu ham ḵo Anon Vabuung vu Kerisi ggovek ya benahën nedo ving ham. Om ham su nesero mehö ngwë in bë tateḵin gaḡek vu ham rë, gaḵ Anon Vabuung yö netateḵin ngaa pin vu ham. Lob Anon Vabuung yi gaḡek og gaḡek anon, gaḵ su gaḡek kuungsën rë, om ham najom gaḡek sën netateḵin vu ham lo ahon begwa jaḵ Kerisi.

²⁸ Yönon, naluḡ lo! Ham ngo gwa jaḵ yi rot, loḵ mëm vu tamusën sën natök nom rangah lo, og hil bare nid wëëk los kwad vesa doḵ buk saga, gaḵ hil su agöneng in yi. ²⁹ Ham nerak Kerisi ni bë yi mehö yohvu, om ham jaḵ sënë ni geving nabë alam sën denevong ngaa yohvu lo, og detu Anutu nalu.

3

Gwëbeng Hil Atu Anutu Nalu Lo

¹ Alam-e! Ham kwamin bo nabë hil Amad Anutu ahë neving hil pangsen rot, om sën nenër hil bë nalu hil lob sagak yönon-Anutu nalu hil. Rëk alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su derak sënë degwa ni rë, in sir duḡin Anutu.

² Sa mehö lo-e! Gwëbeng sënë hil atu Anutu nalu, rëk hil duḡin sën hil rëk nid nabë lo, in Anutu su tatekin meneggëp rangah rë. Gaḵ hil arak ni bë tamusën, sën Yesu rëk natök nom rangah gökin lo, og hil rëk nid nabë yi, in hil rëk galë anon soḡek. ³ Log alam pin sën denevo kwaj in ḡaḡek sagi bë anon jak lo, og yö denegin sir bedenevongin bë denatu mehönon nijvesa rot nabë sën mehö nivesa Kerisi. ⁴ Gaḵ alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, og denekeyëh horek, in ngaa nipaya og yik ngaa sën nekeyëh Anutu yi horek. ⁵ Lob ham rak ni bë Yesu og ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë, gaḵ tök yam rangah in bë geḵo hil ngaa nipaya nyëvewen vër in hil. ⁶ Mehöti sën negga rak yi lo, og su nesepa loḵ ngaa nipaya rë. Gaḵ mehöti sën nesepa loḵ ngaa nipaya yi aggata lo, og hil narak ni bë su nelë Kerisi rë, gesu nerak Kerisi ni rë.

⁷ Oo sa hur mahen lo! Ham gweḡin ham in mehöti rëk tetuhin ham. Mehö sën yö nevong ngaa yohvu lo, og yi mehö yohvu nebë sën mehö yohvu Kerisi. ⁸ Satan ḵo ngaa nipaya rak nyëmuḡinsën bemedo nesepa loḵ, om mehöti sën nesepa loḵ ngaa nipaya lo, og Satan yi alam yi. Rëk mu Anutu Nalu tök yam rangah in bë basap Satan gekevoh yi huk na. ⁹ Mehö sën tu Anutu nalu lo, og su nesepa loḵ ngaa nipaya rë. Gaḵ Anutu vong beni nebë yi, om su yoh vu bë sepa doḵ ngaa nipaya rë, in tu Anutu nalu. ¹⁰ Nabë hil nehevongin bë ajak Anutu nalu lo nij, gajak Satan nalu lo nij, og hil ajak nij nabë sënë: Alam sën su denevong ngaa nivesa rë lo, og su Anutu-yi-alam sir rë. Log alam sën su ahë neving arij lo rë lo, og su Anutu nalu sir ving rë.

Aggata Soḡek Sën Hil Ahëd Geving Arid Lo Lo Nebë Sënë

¹¹ Ham ngo ḡaḡek sënë vu nyëdahis beyam bë: Hil ahëd geving hil vewen vewen. ¹² Hil su ḡevong ngaa nabë Kain. In Satan yi mehö yi, om sën sis ari mediik. Sis ari mediik degwa rak va? Degwa nebë yi mehö nesepa loḵ aggata nipaya, gari nesepa loḵ aggata niröpsën-yi.

¹³ Arig lo! Nabë alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo sënë degelë ham paya, og ham su gwelëk mejanga nemamin in ngaa saga. ¹⁴ Hil ahëd neving arid lo, om hil arak ni rak sënë bë: Hil hevuu sën hil nadiik na verök yi lo ya, gatök yam sën hil medo maladtumsën degwata lo. Gaḵ mehöti sën su ahë neving ari lo rë lo, og yö nahën nedo loḵ diiksën. ¹⁵ Mehöti sën nelë ari paya lo, og sënë nipaya böpata rot nebë sën sis yi mediik. Lob ham rak ni bë alam sën denesis mehönon medenediik lo, og mala-tumsën sën gevong behil medo degwata los degwata lo su neggëp vu sir rë. ¹⁶ Yesu diik loḵ yah hil bed in bë doḵ vu hil, lob hil arak ahëvingsën anon degwa ni rak sënë. Om yik hil geving. Hil dahun hil badoḵ vu arid lo nabë saga, genabë hil nadiik og yik ggovek. ¹⁷ Rëk mu nabë mehöti yi ngaa dob sënë neggëp, lob lë gari ti rak vu in ngaa ti, rëk ruu demi vu ari sënë, gesu loḵ vu yi rak yi ngaa rë, loḵ nenër bë ahë neving Anutu in va?

¹⁸ Oo sa hurmahen lo, hil su ahëd geving arid lo jak vengwëngsën los avid meris mu, gaḵ hil ahëd geving sir yönon beḡevong huk madok vu sir.

Alam Sën Denevong Ving Anutu Lo, Og Su Deneggöneng In Mala Rë

¹⁹ Nabë hil ḡevong nabë saga, og rëk tato vu hil nabë: Hil nesepa loḵ ḡaḡek anon yönon, genabë hil ayod neggëp nivesa, om hil su rëk aḡöneng in Anutu mala rë. ²⁰ Gaḵ nabë hil ayod nanër hil nabë hil nehevong ngaa nipaya, og hil kwad bo nabë Anutu og böpata kesuu hil ayod menerak ngaa pin ni los degwa.

²¹ Sa mehö lo-e! Nabë hil ayod su nanër hil nabë hil nehevong ngaa nipaya rë, og hil su aḡöneng in Anutu mala. ²² Log ngaa sën hil neḵetaḡ in vu yi lo, og nevong vu hil. In hil nesepa loḵ yi horek behil nehevong ngaa yoh vu sën ahë neving lo.

²³ Log yi horek nebë sënë: Hil ðevong geving Nalu arë nabë yik yi Yesu Kerisi, gehil ahëd geving hil vewen vewen nabë sën nër vu hil vorot lo. ²⁴ Nabë mehöti sepa dok Anutu yi horek, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo lok yi. Lob Anon Vabuung sën Anutu vong vu hil lo tato vu hil behil narak ni bë Anutu nedo lok hil ayod.

4

Anutu Yi Anon Vabuung Ga, Memö Lo

¹ Oo sa mehö lo! Alam-ðagek-kuungsën ngahisekë denedo yoh vu nyëg vu dob. Nebë saga, om ham su gwevong geving mehönon pin sën denenër bë Anon Vabuung nedo lok sir lo. Gaq ham seggi ngaa sën nedo lok sir lo pin mejak ni rë nabë Anon Vabuung sën neyam vu Anutu lo yönon ma ma. ² Log ham yoh vu bë jak ni nabë Anutu yi Anon Vabuung nedo lok mehöti og rëk nabë sënë: Alam pin sën denenër nabë Yesu Kerisi tu mehönon rak meyam dob lo og Anutu yi Anon Vabuung nedo lok sir. ³ Gaq alam pin sën su denenër nebë agi rë lo, og ngaa sën nedo lok sir lo su yam vu Anutu rë. Gaq yam vu mehö sën vongin bë dahun Kerisi na, beham ngo bengö wirek bë rëk nam lo. Lob gwëbeng yam ggovek ya benedo dob.

⁴ Oo sa hurmahen lo! Anutu yi ngaa ham, lob ham dahun alam-ðagek-kuungsën lo ggovek ya. In Anon Vabuung sën nedo lok ham aga kesuu Memö Nipaya sën nedo lok alam vu dob agi. ⁵ Alam-ðagek-kuungsën sën aga, og denesepa lok aggata-dob-yi. Lob hir ðagek pin og yik denenër ngaa-dob-yi mu, lob alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo denebë nengaj vu ayej. ⁶ Gaq hilek Anutu yi ngaa hil. Om mehöti sën neraq Anutu ni lo, og nebë nenga vu hil ðagek. Gaq mehöti sën su Anutu yi mehö yi rë lo, og su nebë nenga vu hil ayed rë. Yik hil ngo rëk ajak Anon Vabuung ðagek-anon-yi ni, gajak memö ðagek-kuungsën-yi ni jak ngaa nabë sënë.

Ahëvingsën Degwa Sojek Anutu

⁷ Oo sa mehö lo! Hil pasang ahëd geving hil vewen vewen. In sën hil ahëd geving alam lo, og degwa vu Anutu. Om mehö sën nesepa lok aggata-ahëvingsën-yi lo, og Anutu nalu yi beneraq Anutu ni yönon. ⁸ Gaq mehö sën su ahë neving ari lo rë lo, og yi duqin Anutu, in ahëvingsën degwasekë Anutu. ⁹ Anutu yik nalu perurek timu nedo, lob vong luk yam dob in bë dok vu hil behil medo malad-tumsën jak yi. Lob sënë tato vu hil bë Anutu ahë neving hil. ¹⁰ Ahëvingsën degwa nebë sënë: Anutu su ahë neving hil in hil ahëd neving yi muqin rë. Gaq yö ahë neving hil muqin bevong Nalu luk yam dob in bë natu seriveng dok nah hil bed, bekevoh hil ngaa nipaya na.

¹¹ Oo sa mehö lo! Ngaa sënë tato vu hil bë Anutu ahë neving hil pangsen rot, om yik hil ðevong nabë saga behil ngo ahëd geving hil vewen vewen. ¹² Mehöti su mala rak Anutu rë. Rëk mu nabë hil ahëd geving hil vewen vewen, og Anutu rëk medo dok hil ayod, lob mëm hil rëk ahëd geving hil niröp rot nabë sën Anutu ahë neving hil lo. ¹³ Vo yö yi Anon Vabuung vu hil, lob hil narak ni rak sënë bë hil los Anutu atu timu, genedo lok hil ayod. ¹⁴ He halë rak malamin bë Ama vong Nalu luk yam dob in bë geqo alam vu dob nah vu yi, om sën he nanër ðagek sënë rangah. ¹⁵ Nabë mehöti nanër rangah nabë Yesu sënëq Anutu Nalu, og Anutu nedo lok mehö saga, geluho mehö saga detu timu.

¹⁶ Lob hil araq ni benehevong ving bë Anutu ahë neving hil. Ahëvingsën degwasekë Anutu, log mehöti sën nesepa lok aggata-ahëvingsën-yi lo, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo lok ayo. ¹⁷ Nabë hil medo dob sënë begevong ngaa nabë Kerisi, og hil araq ni bë hil nesepa lok aggata-ahëvingsën-yi niröp rot. Om hil su rëk agöneng in buk böpata sën nyëvewen-yi lo rë. ¹⁸ Nabë hil ahëd geving yönon, og hil su rëk agöneng rë. Yönon, nabë hil sepa dok aggata-ahëvingsën-yi niröp rot, og saga rëk juuk ggönengsën na. Ggönengsën degwa nebë mehönon kwaj nevo bë rëk denatök jak hir ngaa nipaya nyëvewen. Om nabë mehöti nahen neggöneng, og hil narak ni bë su nesepa lok aggata-ahëvingsën-yi niröp rot rë. ¹⁹ Ahëvingsën neggöp vu hil in degwa rak sën Anutu yö ahë ving hil muqin lo. ²⁰ Nabë mehöti nanër nabë ahë neving Anutu, lok hil halë bë nelë ari

paya, og mehö saga yö kuung rak. In lä ari rak mala rëk su ahë neving yi rë, om su yoh vu bë rëk ahë geving Anutu sën su lä rak mala rë lo. ²¹ In hil haço horek sënë vu Kerisi bë: Mehöti sën ahë neving Anutu lo, og yik ahë geving ari lo geving nabë saga.

5

Alam Sën Denevong Ving Lo, Og Denedahun Njaa-dob-yi Ya

¹ Alam sën denevong ving Yesu bë yi mehö sën Anutu ggooin rak in bë geço hil nah lo, og alam saga detu Anutu nalu. Log alam sën ahëj neving Anutu lo, og ahëj neving nalu lo pin ving. ² Om nabë hil ahëd geving Anutu besepa doḱ yi horek, og saga tato vu hil bë hil ahëd neving Anutu nalu lo ving. ³ Bë hil ahëd neving Anutu, og hil rëk sepa doḱ yi horek, lob yi horek su rëk maggin vu hil rë. ⁴ In alam pin sën denetu Anutu nalu lo, og denevuu ngaa-dob-yi ya. Log sën yik hil ayod neya timu vu Kerisi lo og vong behil hevuu ngaa-dob-yi ya gehil nare nidwëek. ⁵ Mehö nebë tena nevu aggata-dob-yi ya genare niwëek-a? Gaḱ yik mehö sën nevonḱ ving Yesu bë Anutu Nalu lo.

Anutu Nër Nalu Yi Ġagek Rangah

⁶ Yik Yesu Kerisi sënë sën yam los bël-ripeksën-yi lo, geyam in bë keseh köḱ jak kelepeḱo*. Su bël mu tateḱin yi rangah rë, gaḱ bël los köḱ detateḱin yi rangah loḱ ti. Lob Anon Vabuung tateḱin Ġagek rak Kerisi ving, in Anon Vabuung og mehö Ġagek-anon-yi. ⁷ Sir löö sënë denetateḱin yi rangah: ⁸ Anon Vabuung, gebël, geḱöḱ, lob yik lööhoho denenër Ġagek neggëp ti. ⁹ Hil nehangö Ġagek sën mehönon denenër vu hil lo benehevong ving, rëk mu Ġagek sën Anutu nenër lo kesuu Ġagek sën mehönon denenër agi. Lob Ġagek sën Anutu nër agi, og yik Ġagek sën netateḱin Nalu rangah lo. ¹⁰ Mehöti sën ayo neya timu vu Anutu Nalu lo, og rak ni loḱ ayo bë Ġagek sën Anutu nër agi og yönon. Gaḱ mehöti sën su ayo neya timu vu Anutu rë lo, og sagaḱ nenër bë Anutu mehö Ġagek-kuungsën. In su nevonḱ ving Anutu Nalu yi Ġagek anon sën Anutu yö tateḱin rangah lo rë. ¹¹ Ġagek anon sën Anutu nër agi nebë: Anutu vo mala-tumsën degwata los degwata vu hil, degwa rak Nalu. ¹² Mehöti sën yö negga rak Anutu Nalu rot lo, og mala-tumsën neggëp vu yi. Gaḱ mehöti sën nedo ading in Anutu Nalu lo, og mala-tumsën sënë su neggëp vu yi rë.

Hil Ajaḱ Ni Nabë Hil Rëḱ Medo Malad-tumsën Degwata

¹³ Sa ḱevu Ġagek sënë yöḱ vu ham, in bë ham sën ham nevonḱ ving Anutu Nalu arë lo jak ni borot nabë ham ḱo mala-tumsën degwata los degwata yöḱ vu ham ggovek ya. ¹⁴ Bë hil ḱetaḱ ngaa ti vu Anutu, og hil su agöneng in yi, in hil narak ni vorot bë: Nabë hil ḱetaḱ noh vu sën kwa nevo lo, og rëḱ gebë nenga vu hil. ¹⁵ Yönön, hil arak ni vorot bë nebë nenga vu hil in ngaa pin sën hil neḱetaḱ vu yi in lo, om hil ajaḱ sënë ni geving nabë vong ngaa sën hil ḱetaḱ in vu yi lo vu hil ggovek ya. ¹⁶ Bë mehöti lä gari vong ngaa nipaya ti, rëḱ mu ngaa nipaya sënë su yoh vu bë gevonḱ bari sënë na mala nama doḱ Nyëḱ Nipaya rë, og najom jak vu Anutu in yi, lob Anutu rëḱ gevonḱ bemedo mala-tumsën. Yik senër alam sën denevong ngaa nipaya sën su yoh vu bë gevonḱ bemalaj nama doḱ Nyëḱ Nipaya rë lo. Gaḱ ngaa nipaya sën rëḱ gevonḱ bemehönon malaj nama doḱ Nyëḱ Nipaya lo, og sa su nër rak saga bë ham kwetaḱ in rë. ¹⁷ Ngaa pin sën su neyoh vu rë lo, og sagaḱ ngaa nipaya pin. Rëḱ ngaa nipaya vahi og su nevonḱ bemehönon malaj nema veröḱ yi loḱ Nyëḱ Nipaya rë. ¹⁸ Hil arak ni bë alam pin sën detu Anutu nalu lo, og su denesepa loḱ ngaa nipaya rë. Gaḱ Anutu Nalu nemalain sir nivesa, om Satan su yoh vu bë gebë nema jak sir rë. ¹⁹ Hil narak ni bë hil atu Anutu nalu lo, gaḱ Satan tu mehönon sën denesepa loḱ aggata-dob-yi lo pin alaj. ²⁰ Hil arak ni bë Anutu Nalu yam ggovek ya, lob tateḱin hil kwad in bë hil ajaḱ Anutu soḱek ni rot. Lob hil los Anutu soḱek atu timu, in hil los Nalu Yesu Kerisi atu timu ggovek ya. In Nalu og yik yi Anutu soḱek, bemala-tumsën degwa neggëp degwata los degwata vu yi.

²¹ Oo sa hurmahen lo! Ham gweḱin ham vu anutu-kuungsën.

Ƙapiya Sën Jon Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu ƙapiya sënë yök vu hong avëh* sën Anutu ggooin hong raƙ tu yö yi ngaa lo. Sa kevu vu ham los nalum lo. Sahëg neving ham yönon rot, lob su sengo ti rë, gaƙ alam pin sën deneraƙ gaƙek anon ni lo ahëj neving ham ving. ² Sa ahëg neving ham in gaƙek anon neggëp vu hil, lob yö rëƙ gëp geving hil degwata los degwata. ³ Hil nesepa loƙ gaƙek anon bahëd neving hil. Om hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sën Ama Nalu lo desemu hil los kwaj gevongin hil bedegevong behil ayod gëp revuh.

Hil Sepa Doƙ Aggata Sën Hil Ahëd Geving Hil

⁴ Sa kwaƙ vesa rot in sa hanƙo gaƙek bë nalum lo vahi denesepa loƙ gaƙek anon yoh vu sën hil Amad Anutu nër bë hil sepa doƙ lo.

⁵ Oo avëh-e! Sa su nekevu ƙapiya sënë yök vu hong in bë gevong horek mewis ti vu hong rë. Gaƙ yiƙ sa nekevu horek sën hil haƙo vu nyëdahis bë hil ahëd geving hil vewen vewen lo. ⁶ Aggata ahëvingsën-yi nebë sënë: Hil sepa doƙ Anutu yi horek. Lob ham ngo horek sënë nyëmuƙinsën bë ham pasanƙ sepa doƙ bahëmin geving ham.

Hil Ngo Pasanƙ Sepa Doƙ Kerisi Yi Gaƙek Niwëëƙ

⁷ Alam tetuhinsën ngahiseƙë detah sir in hil beyah denesepa loƙ aggata-dob-yi. Alam sënë su denevong ving bë Yesu Kerisi tu mehönon raƙ yönon rë, om sir og sir alam gaƙek tetuhinsën ata, gesir alam sën denevongin bë dedahun Kerisi na lo. ⁸ Ham gweƙin ham nivesa in ham rëƙ gwevu ngaa pin sën ham vonƙ huk in ggovek ya lo na. Gaƙ mëm ham ngo medo niwëëƙ in ham natök vu nyëvewen nivesa doƙ nah. ⁹ Bë mehöti su sepa doƙ Kerisi yi gaƙek niwëëƙ rë, gepesöng loƙ ya gaƙek ngwë, og Anutu su nedo ving yi rë. Gaƙ mehöti bë najom Kerisi yi gaƙek ahon niwëëƙ, og Ama lu Nalu denedo ving yi. ¹⁰ Nabë mehöti nöƙ berup vu ham, rëƙ su ƙo gaƙek anon nebë sënë rë, og ham su gweƙo yi doƙ na ham begganƙ, geham su bengwëng vu yi. ¹¹ Gaƙ mehöti bë bengwëng vu yi, og nelok vu yi in yi huk nipaya saga.

Gaƙek Hus

¹² Sa kwaƙ nevo gaƙek ngahiseƙë bë sa kevu vu ham, rëƙ ma gesa kwaƙ nevo bë su yoh vu bë sa kevu jaƙ bë veriik doƙ ƙapiya rë. Gaƙ sa kwaƙ nevo bë mëm senök galë ham behil medo bengwëng doƙ ti, og mëm hil rëƙ kwad vesa rot. ¹³ Anutu ggooin arim sënë† raƙ tu yö yi ngaa, log arim sënë nalu lo kwaj nevo hong medenenër.

* 1:1: Jon nër bë kevu gaƙek vu avëh ti, rëƙ alam ngahi kwaj nevo bë maƙ kevu vu Kerisi-yi-alam yu ti loƙ begganƙ-bu ti, rëƙ peggirin gaƙek raƙ yah avëh, gesir ti ti sën denedo loƙ yu ti agi nebë nalu lo † 1:13: Jon nër ari sënë, og maƙ peggirin gaƙek raƙ Kerisi-yi-alam yu ngwë sën losho yi Jon denedo lo, log nalu lo og nenër raƙ yi ving sir

Ḳapiya Sën Jon Kevu Netu Löö Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa neḱevu ḱapiya sënë yök vu hong Gayus. Sa nehalë hong bë sarig soḱek hong, in sahëḱ neving hong yönon rot.

² Oo sa mehö soḱek! Sa bë nḱaa pin sën genevong lo anon jaḱ nivesa, gesa bë ḱemedo nivesa geving. Seraḱ ni bë ḱenum nedo nivesa. ³ Hil arid lo la deverup vu sa bedenër bë ḱenesepa loḱ ḱaḱek anon, lob sa kwaḱ vesa rot. Yönon rot, seraḱ ni bë vare ḱeneya los ḱaḱek anon. ⁴ Sa nehango bë sa hurmahen lo saga denesepa loḱ ḱaḱek anon, og sa kwaḱ vesa rot. Lob sa su kwaḱ vesa in nḱaa ngwë kesuu sën sa kwaḱ vesa in sir agi rë.

Gayus Nevong Huk Nivesa

⁵ Oo sa mehö-e! Sën genelok vu hil arid lo lo, og saga genevong nivesa. Yönon, ḱeneḱin Kerisi-yi-alam sën deneyam vu nyëḱ vahi lo ving, om sagaḱ genevong nivesa rot. ⁶ Hil arid lo sënë denare Kerisi-yi-alam pin malaj medenër hong rangah bë ahëm neving sir. Om ngo ḱemedo gwevong nabë saga vu sir sën denah medenom lo, meḱedok vu sir in nḱaa-aggata-yi noh vu sën Anutu ahë neving lo, og sagaḱ nivesa. ⁷ Alam nebë sënë deneya huk sënë in bë deḱeko Yesu arë jaḱ, lob su deneko monë lu nḱaa vu alam dahis rë. ⁸ Om hil adok vu alam nebë sënë meḱeḱin sir nivesa, in hil los sir nehebë loḱ ti in huk ḱaḱek-anon-yi.

Diotrepes Nevong Paya

⁹ Sa ḱevu ḱaḱek ti yök vu Kerisi-yi-alam saga wirek, rëḱ Diotrepes nevongin bë natu alaj, lob su bë nenga vu he ḱaḱek rë. ¹⁰ Om nabë senök vu ham, og mëm sëḱ nanër yi nḱaa sën nevong lo rangah vu ham. Netanë ḱaḱek kuungsën nipaya paya raḱ he. Lob su nevong sënë mu rë, gaḱ nevong nebë sënë gesu neḱo hil arid sën Kerisi-yi-alam lo deneya ben menegin sir ving rë. Lob negḱerin Kerisi-yi-alam vahi ving, bë su deḱeko sir vahi sën deneyök vatëveḱ aga dok na hir beggang, genetii sir ya in dub.

Demetrius Nevong Nivesa

¹¹ Oo sa mehö-e! Su ḱesepa dok nḱaa nipaya nabë saga. Gaḱ ḱesepa dok nḱaa nivesa. Mehöti sën gevong nḱaa nivesa lo, og Anutu yi mehö yi. Gaḱ mehö sën nevong nḱaa nipaya lo, og mehö saga su raḱ Anutu ni rë. ¹² Demetrius og alam pin deneko arë raḱ, lob Anutu yi ḱaḱek anon vong barë böp raḱ ving. Gehe nehako arë raḱ ving, log ḱeraḱ ni bë he nanër ḱaḱek og he nanër yönon.

ḱaḱek Hus

¹³ Sa bë ḱevu ḱaḱek ngahiseḱë vu hong, rëḱ mu sa kwaḱ nevo bë su yoh vu bë sa ḱevu jaḱ bël veriik dok ḱapiya rë. ¹⁴⁻¹⁵ Gaḱ sa hevongin bë senök pevis balu mëm medo dok ti bebengwëḱ. Ayom ḱep revuh. Hil alam kwaj nevo hong medenenër.

Log ḱenanër sayeḱ vu sa mehö lo nabë sa kwaḱ nevo sir menanër.

Ḳapiya Sën Yut Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yut, sën Yesu Kerisi yi hur sa, geYakobus ari sa. Lom sa ḳevu ḳapiya sënë yök vu ham sën hil Amad Anutu ggooin ham raḳ bahë neving ham beneḡin ham nivesa in Yesu Kerisi yi alam ham lo. ² Sa bë Anutu kwa paya in ham rot megevong beham ayomin gëp revuh, bahë geving ham pangсэн.

Yut Nër Ġaḡek Raḳ Alam Sën Bë Dekevoh Bengö Nivesa Na Lo

³ Sa mehö lo-e, sahëḡ neving ham, om sa bë kevu ḳapiya ti nöḳ vu ham menanër ḡaḡek la jaḳ sën Anutu neḳo hil pin loḳ ti yom vu yi lo. Rëḳ ma gesa halë bë huk neggëp vu sa bë sa ḳevu ḡaḡek ngwë vu ham nabë: Anutu-yi-alam hil, behil haḳo Bengö Nivesa vorot. Rëḳ alam vahi bë dedahun na, om sën sa bë nanër vu ham nabë ham nimin wëëḳ, beham gwedu sir nah, in ḡaḡek pin sën hil nehevong ving agi bare niwëëḳ. ⁴ In alam vahi devun sir medeloḳ yam ving ham geham su neraḳ nij rë. In Anutu-yi-alam dekevu ḡaḡek raḳ sir wirek meneggëp vorot bë alam nebë sënë rëḳ deberup, beham lë ggovek ya. Log ḡaḡek sagi nër bë rëḳ degeḳo nyëvewen berëḳ malaj nama. In nij nelëlin Anutu medenepekwe yi ḡaḡek semusën sën nevo vu hil nyëmasën lo, medenenër nebë hil ayoh vu bë ḡevong baggëb jeggин jeggин, geḡaḡek rëḳ nama. Log deneruu demij vu hil alad perurek timu sën hil Mehöböp Yesu Kerisi lo.

⁵ Wirek Mehöböp ḳo alam Israel vër in dob Ejep gedeneyom, loḳ nahub rë lob sis alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo bedediḳ. Sagi ham raḳ ni, rëḳ sa bë bër ham kwamin gökin.

⁶ Log sa bë bër ham kwamin jaḳ angër lo geving rë. Wirek og denedo nivesa loḳ hir huk muḡinsën, rëḳ ma gedevuu hir nyëḡ ya gedevongin bë degeḳo sir jaḳ. Lob Anutu duu sir raḳ sëḡ sën gëp degwata los degwata lo, betunḡ sir loḳ ya denedo malakenu nipaya medeneḡin Anutu yi buk böpata sën seggi alam pin hir ḡaḡek lo.

⁷ Log wirek og alam Sodom los Gomora, galam begganḡ böp vahi sën denedo dus vu sir lo, og yiḳ denevong nḡaa nipaya nebë saga ving. Malaj nesepa baggëb gedenevong nḡaa nipaya nimumsën-yi ving maluh los avëh vahi jeggин jeggин. Nebë sënë lob Anutu vo nyëvewen vu sir bedenedo loḳ nengwah sën su nekul ya rë lo degwata los degwata. Lob nḡaa sënë tato vu hil in bë hil aḡöneng in gehil su tamuин sir. ⁸ Rëḳ mu alam vahi sën senër gwëbeng bë devun sir loḳ ham vuheng lo, og yiḳ denevong nebë sënë ving. Vong bë deneggëp medenepesep, om sën yö denetetuhin sir bë Anutu su rëḳ bo doḳ nah nyëvewen vu sir rë, lom denevong rii raḳ navij raḳ nḡaa sën su yoh vu rë lo. Log su denebë nengaj vu hil Mehöböp yi ḡaḡek rë, log denenër ḡaḡek pelësën raḳ angër sën niwëëḳ los arëj böp lo ving. ⁹ Rëḳ sagaḳ su yoh vu rë. In wirek og angër yuseḳë Mikael luho Satan denenër sir bedeggök sir in Moses navi bë ngwë tena geḳo. Rëḳ mu Mikael su ḳo yi raḳ nebë sënë menër ḡaḡek pelësën raḳ Satan rë, gaḳ yiḳ dahun yi menër bë, “Mehöböp yö rëḳ bo ḡaḡek jaḳ hong!” ¹⁰ Rëḳ mu alam vahi sën senër lo, og denenër ḡaḡek nipaya raḳ nḡaa pin sën su deneraḳ degwa ni rë lo. Gaḳ nḡaa sën denevong lo, og denesepa loḳ nḡaa sën navij nevongin lo nebë sën bööḳ los anöo denevong lo, lob nḡaa sënë rëḳ basap sir bemalaj nama. ¹¹ Om gëp in sir, in denesepa loḳ Kain vaha, log yiḳ deneseröḡ pevis in bë degevong nḡaa nipaya nabë sën Balaam nevong wirek bemala anon in ḳupeḳ lo. Log denevong nḡaa sevöḳ sevöḳ vu Anutu nebë sën wirek Kora nevong lo, om rëḳ malaj nama yönon rot.

¹² Log sën ham nedo revuh ti menevong nos böp ahëvingsën-yi lo, og alam sagi deneluk yök ving besir nebë saap sën neggëp vunsën loḳ loo ayo beneveröp yaḡ lo. In malaj anon in nos mu medeneyam, besir nebë anöo bekwaj nevo sir mu. Alam sagi og sir nebë beggob sën sang neḳo sir benëḳo loḳ loḳ lo, rëḳ mu hob su loḳ nedo meneto rë gema. Gesir nebë aperek maluh sën su denesis anoj loḳ hir buk rë lo. Aperek nebë sënë og vong bë dediḳ beron luu, in ngwë sën su denesis anoj rë lo, log ngwë sën hil navuv sir ya los degwaj

lo. ¹³ Log sir nebë loo. Denevong ngaa nimumsën bekebu raḵ sir nebë loo nyë ḵos sën nesis böpata beberup neggërin loo rot lo. Gesir nebë betuheng sën detöḵ vu yaḡek meto malaj nema gesu denejêh raḵ hil rë lo. Om alam nijpaya saga na demedo nyëḡ malakenu degwata los degwata nabë saga.

Alam Nebë Sënë Rëḵ Deḡeḵo Ngaa Nipaya Nyëvewen

¹⁴ In Enok sën yi degwa vu Adam beberup yi netu nemadvahi-bevidek-luu lo tu mehö-nenër-ḡaḡek-rangahsën nyëdahis menër ḡaḡek raḵ alam sagi bë, “Ham gwengö rë! Mehöböp losho yi alam vabuung mehömehö rëḵ denam ¹⁵ in degengö mehönon pin hir ḡaḡek bemëm bo nyëvewen gelek alam nij paya doḵ nah ngaa nipaya pin sën denevong lo, gevu alam sën nij nelëlin yi lo. Log rëḵ bo nyëvewen doḵ nah hir ḡaḡek pelësën sën denenër raḵ yi lo geving.” ¹⁶ In alam sagi og denenër ḡaḡek yah nenga raḵ alam, log ahëj nipaya in ngaa pin sën netöḵ vu sir lo. Log denesepa loḵ ngaa pin sën malaj anon in lo. Log denevong taveḵ beyö denevengwëng jeggin jeggin medeneḵo sir raḵ bë sir alam böp. Log denevong ḡaḡek jeji jeji vu mehö ngwë in bë dedoḵ vu sir jaḵ ngaa vahi.

Ham Ngo Gwevong Geving Bemedo

¹⁷ Rëḵ mu sa mehö lo-e. Ham ngo kwamin bo hil Mehöböp Yesu Kerisi yi sinarë lo hir ḡaḡek sën denenër wirek lo rë. ¹⁸ Denenër bë, “Doḵ sën nabë Buk-tamusën dus jaḵ lo, og mehö la rëḵ deberup medenanöp jaḵ alam sën denesepa loḵ Anutu lo. Alam sagi rëḵ desepa doḵ ngaa nipaya pin sën malaj anon in lo mu.” ¹⁹ Alam sagi rëḵ dejaḵ ngaa-dob-yi ni mu, gAnon Vabuung su rëḵ medo geving sir rë, lob degevong in nabë begö berup beKerisi-yi-alam debasuh sir. ²⁰ Rëḵ mu ham sën sa mehö ham lo, ham nevong ving Anutu yi ḡaḡek vabuung vorot. Om ham najom ahon bekwamin bo jaḵ buk in ham nimin wëëk jaḵ. Log Anon Vabuung tateḵin ham kwamin beham medo najom jaḵ los niwëëk. ²¹ Ham su gwetah ham in Anutu sën ahë neving ham lo. Geham gweḡin hil Mehöböp Yesu Kerisi in kwa vonḡin ham, om rëḵ gevong beham medo malamin-tumsën degwata los degwata. ²² Log nabë alam nij paya saga hir ḡaḡek gevong balam vahi kwaj na luu luu, og ham tateḵin ḡaḡek anon vu sir. ²³ Log vonḡ bë alam vahi denedo loḵ nengwah, om ham gwetah sir vër pevis. Log alam vahi og ham doḵ vu sir. Rëḵ mu ham gweḡin ham nivesa begöneng in hir ngaa nipaya bemedo ading in. In rëḵ jikin ham geving, in saga nebë tob ningöhek.

Hil Ahëd Nivesa Vu Anutu

²⁴ Anutu yoh vu bë geḡin ham nivesa beham su rëḵ bës rë, gaḵ yoh vu bë geḵo ham nah medo geving yi sën mehö niwëëk los ḡayeheng lo. Yö yoh vu bë rëḵ gevong bengaa nipaya su ḡëp vu ham rë, gaḵ ham rëḵ medo geving yi los ahëmin nivesa rot. ²⁵ Anutu yiḵ perurek timu sën lo neḵo hil yom vu yi raḵ ngaa sën hil Mehöböp Yesu Kerisi vonḡ lo, om hil ḡaḵo arë jaḵ na vavunë rot menanër nabë yi Mehö niwëëk los ḡayeheng, getu ngaa pin ala. Yö nedo nebë sënë wirek, gegwëbeng, gerëḵ medo vu Buk-tamusën geving, degwata los degwata. Yönon.

Ġaġek Sĕn Kerisi Tato Vu Jon Nebĕ Pesepsĕn

¹ Wirek ġaġek sĕnĕ yĕ neggĕp vunsĕn, loġ mĕm Anutu tato yam rangah vu Yesu in bĕ tato vu yi hur lo nabĕ: Nġaa nabĕ sĕnĕ vongin anon jaġ pevis. Lob vong yi angĕr yam vu sa Jon sĕn yi hur sa, benĕr ġaġek vu sa. ² Lob sa Jon, sa halĕ nġaa pin sĕnĕ beġevu, lob senĕr rangah bĕ Anutu yi ġaġek los ġaġek sĕn Yesu Kerisi nĕr rangah lo yĕnon. ³ Ġaġek sĕnĕ netateġin nġaa pin sĕn rĕġ anon jaġ vu tamusĕn lo. Om nabĕ mehĕti natevin og rĕġ kwa vesa. Log alam sĕn degenġo lo, nabĕ degebeĕ nengaj vu medesepa doġ, og rĕġ kwaj vesa geving in buk dus raġ.

Jon Kevu Ġaġek Ya Vu Kerisi-yi-alam Yu Nemadvahi-bevidek-luu

⁴ Sa Jon ġevu ġaġek sĕnĕ yĕk vu Kerisi-yi-alam ham yu nemadvahi-bevidek-luu sĕn ham nedo ggĕp distrik Asia* aga. Anutu sĕn nedo gwĕbeng, geyĕ nedo vu nyĕdahis, geyĕ rĕġ nam vu tamusĕn lo, losho yi nġaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu sĕn denare dus vu sĕa-los-arĕ lo, degevonġ semusemu los degevonġ beham ayomin ġĕp revuh. ⁵ Log Yesu Kerisi mehĕ sĕn nenĕr Anutu yi ġaġek rangah nirĕp lo gevonġ semusemu los gevonġ beham ayomin ġĕp revuh nabĕ saga geving. Yiġ yi sĕnĕ sĕn kedi raġ muġin vu bedub tu hil arid aġuu lo. Lob tu mehĕ-los-bengĕ bĕpata benĕġin alam-los-bengĕj pin vu dob sĕnĕ. Yĕ ahĕ neving hil, lob ripek hil nġaa nipaya pin ya raġ niġĕk. ⁶ Vong behil atu Ama Anutu yi alam los yi alam sĕn nehaġo seriveng lo, in bĕ hil ġevonġ huk vu yi. Om hil ġaġo arĕ jaġ na vavunĕ rot, geniweĕk ġĕp vu yi degwata los degwata. Yĕnon.

⁷ Ham gwengĕ rĕ! Rĕġ nam los beggob,

lob mehĕnon pin mĕm yĕ rĕġ degelĕ jaġ malaj.

Alam sĕn degelu yi raġ ġele los detul brĕm ya yi lo,

og rĕġ degelĕ yi geving.

Lob mehĕnon pin vu dob rĕġ deketul newaj

gedengu rot in yi.

Ĕĕ-ĕ, sĕnĕ rĕġ anon jaġ yĕnon rot.

⁸ In Mehĕbĕp Anutu nĕr bĕ, “Yiġ sengĕ hevong bengaa pin anon raġ vu muġinsĕn, log sĕġ semu nġaa pin benivesa jaġ vu tamusĕn.” Yiġ yi sĕnĕ sĕn yĕ nedo vu gwĕbeng, geyĕ nedo vu nyĕdahis, gerĕġ nam vu tamusĕn lo. Nĕr nebĕ sĕnĕ, in niweĕk pin neggĕp vu yi.

Jon Lĕ Yesu Raġ Mala

⁹ Sa Jon sĕn ham arimin sa, in Yesu yi alam sa ving ham lo. Sa nehaġo maggin ving ham, lob setu Anutu yi alam ving ham. Lob hil pin nare niweĕk loġ ti beneġerĕ maggin. Senĕr Anutu yi ġaġek rangah, log senĕr Yesu yi Bengĕ Nivesa rangah ving. Senĕr nebĕ sĕnĕ, lob deruuk sa bedevonġ beseyam nado ġedu loo vuheng sĕn Patmos agi. ¹⁰ Lob loġ Mehĕbĕp yi buk sĕn Soda lo, lob Anon Vabuung yam ggĕrin sa rot. Lob sa hanġo mehĕti aye yam niweĕk ggĕp sa demiġ nebĕ sĕn avuuk ti, ¹¹ benĕr bĕ, “Nġaa pin sĕn ġelĕ agi, og ġekwevu doġ na ġapiya begwevonġ na vu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu. Gwevonġ na vu Epesus, gena vu Smurna ga, na vu Pergamum ga, na vu Tuatira ga, na vu Sardis ga, na vu Piladelpia ga, na vu Laodisea.”

¹² Lob sehĕrin yah in bĕ ġalĕ mehĕ sĕn nenĕr ġaġek vu sa agi, loġ tum sa halĕ ram sĕn desemu raġ goor lo nemadvahi-bevidek-luu medo netum. ¹³ Lob sa halĕ mehĕti nare loġ ram saga vuheng atov. Ni nebĕ Mehĕnon Nalu, gerĕp tob adingseġĕ beggĕrin vaha, log vaġu ġabi goor loġ newa. ¹⁴ Log yu og yu viis yĕ ni veroo rot nebĕ ahĕk niviiis, genebĕ beggob veroo, log mala ġahis netum nebĕ nengwah leleġsĕn. ¹⁵ Log vaha nepelibin nebĕ braas, lob malanġeri beniġapiik rot. Log sa hanġo aye nebĕ lubek bĕpata dedun. ¹⁶ Nejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loġ nema vesa. Gepaĕp-yu-anil nevu vahi vahi ti, benevu rot bevare nesoo loġ avi. Log mala netum nebĕ sĕn hes netum niweĕk rot lo.

¹⁷ Sa halĕ yi, lob sediik besevĕs beheto nahĕp loĵ vaha nebĕ sĕn heljĕng ti. Loĵ bĕ nema vesa raĵ sa genĕr bĕ, “Su ġĕgĕnĕng! Sa mehĕ muġinsĕn los mehĕ tamusĕn yĕnon rot. ¹⁸ Sa nado malaġ-tumsĕn. Wirek sediik, rĕĵ gwelĕ! Gwĕbĕng sa nado malaġ-tumsĕn degwata los degwata. Lob kii diiksĕn-yi los Nyĕġ-Nipaya-yi negġĕp vu sa besetu ala meneheġin. ¹⁹ Om kwevu nġaa pin sĕn ġelĕ ġgovek lo, los nġaa sĕn ġenelĕ gwĕbĕng aġi, ġĕngaa sĕn vongin berup aġi geving. ²⁰ Ģelĕ betuhĕng nemadvahi-bevidek-luu sĕn nedo loĵ sa nemaġ vesa lo, los ġelĕ ram goor nemadvahi-bevidek-luu saġi, og sĕnĕĵ tahutahu mu bedegwa nebĕ sĕnĕ: Betuhĕng nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ tahu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu hir angĕr. Log ram nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ, og yiĵ tahu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu.”

2

Yesu Nĕr Ģaġek Raĵ Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹ “Log kwevu ġaġek na vu Kerisi-yi-alam sĕn denedo Epesus agu hir angĕr nabĕ:

Mehĕ sĕn nejom betuhĕng nemadvahi-bevidek-luu loĵ nema vesa, ġevare neyoh ram goor nemadvahi-bevidek-luu vuhĕng atov aġi lo, vong ġaġek sĕnĕ yĕk vu hong bĕ: ² Seraĵ aggata pin sĕn ġenesepa loĵ lo ni. Geseraĵ hong huk niwĕĕk sĕn ġenevong vu sa lo ni. Geseraĵ ni bĕ nim wĕĕk bekwerĕ vanĕ los kwam vesa, ġenim nelĕlin alam nij paya. Log alam vahi denĕr vu hong bĕ, ‘He alam sinarĕ ving’, rĕĵ mu sir saġaĵ su sinarĕ yĕnon rĕ. Rĕĵ nġo ġesegġi hir ġaġek beġetĕĵ raĵ hir nġaa sĕn denevong lo degwa bĕ sir alam tetuhinsĕn mu. ³ Alam denelĕ bĕ ġenesepa loĵ sa arĕġ, lob denevong paya vu hong. Rĕĵ mu nġo ġenare niwĕĕk beġenekwerĕ magġin ġesu nim tebĕ neraĵ rĕ. Besĕnĕĵ seraĵ ni. ⁴ Rĕĵ mu sa ġaġek ti negġĕp raĵ hong nebĕ: Wirek sĕn nahĕn ġenevong ving mewis lo, og ahĕm neving sa pangġsĕn, ġaĵ gwĕbĕng og ma! ⁵ Wirek og ġenevong nġaa nivesa, rĕĵ ġevuu aggata saga ya ġĕġeya ġevĕs. Om kwam bo nah aggata sĕn ġenevong wirek lo beġegwĕrin hong, log ġwevong nġaa nabĕ sĕn ġevong muġinsĕn lo. Ģaĵ nabĕ su ġĕgwĕrin hong rĕ ġenama, og sĕĵ natĕĵ nĕk vu hong besebo hong ram vĕr. ⁶ Rĕĵ mu huk nivesa ti sĕnĕ nahĕn negġĕp vu hong: Ģenelĕ Nikolas yi alam hir nġaa nipaya sĕn denesepa loĵ lo paya. Lob yiĵ sa nehalĕ hir aggata saga paya ving nebĕ saga.

⁷ Nebĕ saga, om nabĕ mehĕti nenga negġĕp, og ġĕngĕ ġaġek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam lo meġero! Mehĕti sĕn kesuu nġaa magġin los nġaa nipaya pin lo, og sĕĵ ngoġekin yi bega ĵele sĕn ġevong behil medo malad-tumsĕn lo anon. Ķele sĕn nare loĵ Anutu yi huk anon lo.”

Yesu Nĕr Ģaġek Raĵ Kerisi-yi-alam Vu Smurna

⁸ “Log kwevu ġaġek na vu Kerisi-yi-alam vu Smurna hir angĕr nabĕ:

Mehĕ muġinsĕn los mehĕ tamusĕn sĕn diik wirek rĕĵ gwĕbĕng nedo mala-tumsĕn ġġokin lo vong ġaġek sĕnĕ yĕk vu hong bĕ: ⁹ Seraĵ magġin los nivanĕ sĕn netĕĵ vu hong lo ni, beseraĵ ni ving bĕ devasap hĕm nġaa-dob-yi rot ġĕġenedo paya yĕnon. Rĕĵ mu hong nġaa-yaġek-yi nġahiseĵĕ negġĕp! Log seraĵ ġaġek sĕn alam la denenĕr pelĕ raĵ hong lo ni. Alam sĕnĕ denenĕr sir bĕ sir degwa vu Yuda. Rĕĵ mu su degwaj vu Yuda yĕnon rĕ, ġaĵ Satan yĕ yi alam sir. ¹⁰ Nahub teka rĕ, loĵ ham rĕĵ ġweĵo vanĕ, rĕĵ mu ham su newamin jaĵ in nġaa saga. Ham ġwenġo rĕ! Satan rĕĵ naduu ham la na ĵarabus in segġi ham. Lob ham rĕĵ ġweĵo magġin los vanĕ noh vu buk nemadluho. Rĕĵ mu nġo ġwevong geving rot, bena berup doĵ buk sĕn ġenadiik lo, lob mĕm sĕĵ ġevong madub nivesa vu hong. Madub saga og yiĵ sĕn ġemedo malam-tumsĕn degwata lo.

¹¹ Nebĕ saga, om nabĕ mehĕti nenga negġĕp, og ġĕngĕ ġaġek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam aġi! Nabĕ mehĕti kesuu nġaa magġin los nġaa nipaya pin, og diiksĕn sĕn netu luu lo su rĕĵ natĕĵ vu yi rĕ, ġaĵ rĕĵ nama verĕĵ yi!”

Yesu Nĕr Ģaġek Raĵ Kerisi-yi-alam Vu Pergamum

¹² “Log kwevu ġaġek na vu Kerisi-yi-alam sĕn denedo Pergamum agu hir angĕr nabĕ:

Mehö sĕn paĕp-yu-anil benevu malangeri genevu vahi vahi bevare nesoo loĕ avi lo, vong ġaġek sĕnĕ yĕk vu hong bĕ: ¹³ Serak hong nyĕġ ni bĕ Satan tu mehĕ-los-bengĕ benevong yi huk loĕ. Rĕĕ ġenejom sarĕġ ahon niwĕĕk gayom neyam timu vu sa, gesu ġenelah sarĕġ vun rĕ. Yĕnon, wirek og Antipas nenĕr sa ġaġek rangah benedo ving ham. Yĕ nesepa loĕ sayĕġ yĕnon rot. Lob desis yi mediik loĕ hong nyĕġ sĕn Satan tu mehĕ-los-bengĕ benevong yi huk loĕ lo. Log loĕ buk sĕnĕ ving, og su ġelah sarĕġ vun rĕ. ¹⁴ Rĕĕ mu sa ġaġek la negġĕp rak hong bĕ: Hong mehĕ la vu Pergamum denejom Balaam yi aggata ahon niwĕĕk. Balaam yi aggata lo nebĕ sĕnĕ: Tato aggata-tetuhinsĕn-yi vu Balak in bĕ tetuhin alam Israel begevong bengaa nipaya kepĕ sir. Lob Balak vong balam Israel degga reggu sĕn alam vahi denesis medetung tu seriveng vu anutu-kuungsĕn lo, gevong bedenevong bagġĕb ving. ¹⁵ Log yik hong alam la ving denejom Nikolas yi alam hir ġaġek nipaya ahon niwĕĕk rot. ¹⁶ Om ġĕgwĕrin hong. Gaĕ nabĕ nama, og teka rĕĕ sa hevongin nĕk vu hong begevong begĕ vu alam nijpaya saga jak paĕp-yu-anil sĕn vare nesoo loĕ savig agi.

¹⁷ Om nabĕ mehĕti nenga negġĕp, og genġo ġaġek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi megero! Nabĕ mehĕti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sĕĕ bo nos-yaġek-yi sĕn nahĕn negġĕp vunsĕn gwĕbeng agi vu yi, log sebo ġelĕng veroo ti vu yi. Sa ġevu ggev mewis rak ġelĕng sĕnĕ, lob mehĕ ngwĕ su rĕĕ jak ggev sĕnĕ ni rĕ. Gaĕ yik mehĕti sĕn rĕĕ ġĕko ġelĕng lo yĕ timu rĕĕ jak ni.”

Yesu Nĕr ġaġek Rak Kerisi-yi-alam Vu Tuatira

¹⁸ “Log kwevu ġaġek na vu Kerisi-yi-alam vu Tuatira hir angĕr nabĕ:

Mehĕ sĕn mala ġahis netum niwĕĕk ata nebĕ nengwah leleġsĕn, gevaha nebĕ braas beyĕ medo nepelibin lo vong ġaġek sĕnĕ yĕk vu hong bĕ: ¹⁹ Serak ngaa pin sĕn ġenevong lo ni. Serak ni bĕ ahĕm neving alam, log ayom neyam timu vu sa, geġenevong huk pin in bĕ doĕ vu mehĕnon. Serak ni bĕ ġenare niwĕĕk in maggin pin sĕn netĕk vu hong lo. Serak aggata sĕn ġenesepa loĕ muġin lo ni bĕ nivesa. Log sĕn gwĕbeng agi, og nivesa rak ya verĕk yi rot. ²⁰ Rĕĕ mu sa ġaġek sĕnĕ negġĕp rak hong bĕ: ġenevong bavĕh ti nebĕ Yesebel nedo ving hong. Avĕh sĕnĕ nenĕr bĕ yi avĕh-nenĕr-ġaġek-rangahsĕn, rĕĕ mu ma genetahu sa hur lo bĕ desepa doĕ bagġĕb, gedega reggu sĕn denetung netu seriveng vu anutu-kuungsĕn lo. Lob netetuhin sir rak ngaa nebĕ sĕnĕ. ²¹ Rĕĕ sa hevongin bĕ ġĕrin yi, om sĕn sa nehalĕ yi mu genedo buk la, rĕĕ ma genilĕl bĕ su ġĕrin yi begeruu demi vu yi bagġĕb sĕnĕ rĕ. ²² Om gwengĕ rĕ! Sĕĕ ġevong bavĕh sĕnĕ navi gesang rot, log ni jak bĕpata bena meġĕp jak yi reek hus ading rot. Log maluh lo sĕn denevong bagġĕb vu yi lo, nabĕ su degĕrin sir bedegeruu demij vu ngaa sĕn avĕh nevong lo rĕ, og sĕĕ bo vanĕ bĕpata los maggin vu sir. ²³ Log sengis nalu lo medenadiik geving. Sĕĕ ġevong nabĕ sĕnĕ, lob mĕm Kerisi-yi-alam pin rĕĕ deġak ni nabĕ sa neseggi mehĕnon pin kwaj los ayoj menehero. Gedeġak ni nabĕ sĕĕ bo nyĕvewen doĕ nah vu ham ti ti lo nirĕp noh vu ngaa sĕn ham nevong lo. ²⁴ Rĕĕ gwĕbeng sa bĕ nanĕr vu ham Tuatira vahi sĕn ham su nesepa loĕ ġaġek nipaya agi rĕ lo nabĕ: Ham su nesepa loĕ rĕ geġam su kwamin netĕk rak ngaa sĕn denenĕr bĕ Satan yi ġaġek vunsĕn los degwa lo rĕ, om sa su rĕĕ ġevong huk bĕp ngwĕ vu ham rĕ. ²⁵ Rĕĕ ngaa nivesa pin sĕn ham nejom lo, og ham ngo najom ahon niwĕĕk rot bena berup doĕ buk sĕn sa natĕk nom lo.

²⁶ Nabĕ mehĕti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, gesepa doĕ sa aggata rot bena berup doĕ sĕn yi buk nama na lo, og sĕĕ ġevong arĕ bĕp vu yi benatu alam-yu-ngwĕ alaj—

²⁷ ‘Lob rĕĕ najom aĕn dus ti beġĕgin sir jak

nabĕ sĕn mehĕti sis dĕġ soġek lob puvin teka teka.’

Huk sĕn sevo vu yi agi, og yik nebĕ huk sĕn Amaġ vo vu sa in bĕ sa ġĕgin mehĕnon lo. ²⁸ Lob sĕĕ bo betuheng Majelĕĕ vu yi, ²⁹ om nabĕ mehĕti nenga negġĕp, og genġo ġaġek sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

3

Yesu Nër Ğağek Rağ Kerisi-yi-alam Vu Sardis

¹“Log kwevu Ğağek na vu Kerisi-yi-alam sën denedo Sardis agu hir angër nabë:

Mehö sën ço Anutu yi nğaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu, gejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loğ nema lo vong Ğağek sënë yök vu hong bë: Seraç nğaa pin sën Ğenevong lo ni. Denenër hong bë: ‘Kerisi-yi-alam yu ti sënë nedo mala-tumsën’, rëğ ma gegetu heljeng rağ. ² Om kwedi jağ bemalam natum! Hong aggata pin sën nahën neggëp bevongin nadiik na lo, og Ğebo Ğadu doğ. In nğaa pin sën Ğenevong lo, og sa su halë ti meneggëp niröp rot vu sa Anutu mala rë. ³ Wirek Ğengö Bengö Nivesa sënë, lob Ğeço yök vu hong ggovek ya los kwam vesa. Om kwam bo nah gökin megenajom Ğağek saga ahon beğegwërin hong. Nabë su kwedi malam natum rë, og sa hevongin natök nöğ vu hong nabë alam sën deneyök hodeğ lo, log hong rëğ duğin buk sën sëğ natök nöğ vu hong lo. ⁴ Rëğ mu hong alam Sardis la, og yö denahën denedo gesu denevong behir tob ningöhek nerağ rë. Om sir sënë rëğ dejöp tob veroo mewis behe los ana doğ ti, in sir alam yohvu.

⁵ Nabë mehöti kesuu nğaa maggin los nğaa nipaya pin, og sëğ jöp tob veroo nabë sënë doğ yi, log sa su rëğ jesöö arë na doğ kapiya-mala-tumsën-yi rë. Gağ sëğ nanër arë ranğah jağ Amağ losho yi angër lo malaj. ⁶ Om nabë mehöti nenga neggëp, og Ğengö Ğağek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megerol!”

Yesu Nër Ğağek Rağ Kerisi-yi-alam Vu Piladelpia

⁷“Log kwevu Ğağek na vu Kerisi-yi-alam vu Piladelpia hir angër nabë:

Mehö vabuung soğek, sën nevong yoh vu yi Ğağek besu netetuhin rë lo, neğin Davit yi kii sën Yerusalem mewis yi lo. Lob netahinin reping, gemehöti su yoh vu bë behii nah rë. Log nevehii reping, lob mehöti su yoh vu bë tahinin gökin rë. Mehö sënë vong Ğağek yök vu hong bë: ⁸ Seraç nğaa pin sën Ğenevong lo ni. Om gwelë rë. Sa hebë veluung avi meggëp netök loğ malam, lob mehöti su yoh vu bë rëğ behii nah rë. Seraç ni bë nim wëek teka mu, rëğ Ğenesepa loğ sa Ğağek, gesu Ğenelah sarëğ vun rë. ⁹ Log Ğerağ alam sën Satan yi alam sir agi nij bë denenër sir bë sireğ alam Yuda. Rëğ mu ma! Sir su Yuda rë. Gağ sir alam Ğağek tetuhinsën. Om gwengö rë! Sëğ Ğevong balam saga nam depetev medegëp doğ malam, log dejak ni nabë sahëğ neving hong. ¹⁰ Ngo Ğenesepa loğ sa Ğağek, lob ngo Ğenare niwëek in nğaa maggin pin sën netök vu hong lo. Nebë saga, om sengö rëğ malağin hong rot, lob seggisën sën rëğ berup beseggi alam pin noh vu dob pin lo su rëğ natök vu hong rë. ¹¹ Sëğ natök nöğ vu hong pevis. Om nğaa sën Ğeço vorot lo, og ngo pasang Ğenapiik vu niwëek. In tum rëğ degeço hong madub-kesuusën-yi vër medebo vu mehö ngwë.

¹² Nabë mehöti kesuu nğaa maggin los nğaa nipaya pin, og sëğ barah yi nabë mudeng in Ğadu sa Anutu yi dub vabuung ahon. Lob su rëğ gevuu dub vabuung gegeto menah dobnë gökin rë. Gağ rëğ nama verök yi. Sëğ kevu sa Anutu arë jağ yi, los sa kevu sa Anutu yi nyëğ arë jağ yi. Nyëğ böp sagi og yik Yerusalem mewis sën sa Anutu rëğ Ğevong megevu yağek geduğ nam lo. Log sëğ kevu sengö arëğ mewis jağ yi geving. ¹³ Om nabë mehöti nenga neggëp, og Ğengö Ğağek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megerol!”

Yesu Nër Ğağek Rağ Kerisi-yi-alam Vu Laodisea

¹⁴“Log kwevu Ğağek na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea hir angër nabë:

Mehö Ğağek anon degwa sën nenër Anutu yi Ğağek pin niröp los nenër Ğağek yönon mu yoh vu buk pin lo vong Ğağek sënë yök vu hong. Nğaa pin sën Anutu tung lo degwa yi, benër bë: ¹⁵ Seraç nğaa pin sën Ğenevong lo ni. Seraç nim bë su ayom nikul* rë, gesu ayom niğerus rë. Gağ bë mëm ngo Ğemedo nikul ma Ğemedo niğerus los dahis og

* 3:15: Sën nër bë ayoğ su nikul gesu niğerus rë lo, og nër bë su denelëin Kerisi ya yönon rë, gesu denepiik vu yi yönon rë, gağ denedo vuheng atov.

mëm! ¹⁶ Rëk ma geğenedo vuheng atov, geyik ayom niķerus mahen teka mu. Gaķ su ayom niķerus rot rë, gesu ayom nikul rot rë. Om sëķ namuteķ hong nom in avig. ¹⁷ Log ġenenër nebë sënë, ‘Sa monë ngahiseķë, gesa nġaa nġaa ngahiseķë nedo. Sa su naraķ vu in nġaa ti rë.’ Rëķ mu ma, geğenedo paya veröķ yi, beyoh vu bë alam kwaj paya in hong. Ġeraķ vu in nġaanon rot, gemalam ķenod, geğenedo ahëm töksën, ġenġo ġenedo duġ duġ in hong. ¹⁸ Nebë saga, om sebo kwa sënë vu hong: Maķ mëm ġebaġo goor sën nengwah gga lob tu mewis bemalangeri raķ lo vu sa, lob mëm rëķ ġegörek nġaanon-yaġek-yi. Log ġebaġo tob veroo vu sa in kwebu navim jaķ, in su ahëm natöķ vu alam benim namum. Geġebaġo marasin vu sa in gwetunġ doķ malam, in malam natum begwelë nyëġ. ¹⁹ Nabë sahëġ neving alam, og sa navo ġaġek raķ sir benesesor hir aggata. Om kwam bo hong beġegwërin hong yönon. ²⁰ Gwelë! Sa nare bayeġ neraķ ġenavoseķ, om nabë mehöti ġenġo sayeġ betateķin ayo, og sëķ doķ na vu yi bemedo ġeving yi. Lob sëķ ġa nos ġeving yi, gega nos ġeving sa.

²¹ Nabë mehöti kesuu nġaa maggin los nġaa nipaya pin, og sëķ ngoġekin yi bemedo ġeving sa jaķ sa sëa-los-arë, nabë sën sa kesuu nġaa maggin los nġaa nipaya pin wirek, lob sa nado ving Amaġ raķ yi sëa-los-arë agi. ²² Om nabë mehöti nenga negġëp, og ġenġo ġaġek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi meġero!”

4

Denedudeķ Vu Anutu Vu Yaġek

¹ Sënë ġgovek, log sa halë veluung avi ti ġġëp netöķ vu yaġek. Lob mehöti sën sa hanġo aye wirek nebë avuuk nesu lo nër vu sa ġġökin bë, “Ġejaķ nam vavunë sënë rë, loķ mëm sëķ tato nġaa pin sën rëķ natöķ nam vu tamusën lo vu hong.” ² Lob Anon Vabuung verup ġġërin sa niwëëķ avuti, lob sa halë sëa-los-arë ti nedo yaġek, lob Mehö lo raķ nedo sëa sënë. ³ Sa halë Mehö sën nedo raķ sëa agi ni nebë ġelönġ sekwahek veroo malangeri los ġelönġ kōķ rubi, log marubġġii ti varah tetup loķ yi sëa, lob sa halë ġemedo nepelibin nebë ġelönġ nimewis emeral. ⁴ Log sëa-los-arë mehödahis-bevidek-lubeluu nedo tetup loķ sëa-los-arë böp sënë, lob alam ġgev mehödahis-bevidek-lubeluu raķ denedo sëa sagi. Ġgev lo sënë deröp tob veroo, ġedetunġ madub goor raķ yuj. ⁵ Davës nevër raķ sëa-los-arë sënë meneġëh ya, log dedun neraķ, ġevakuvek netetap. Log detagġi dee nemadvahi-bevidek-luu mevare denetum loķ sëa sënë mala. Nengwah sënë og yik Anutu yi nġaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu. ⁶ Log nġaa ti nebë loo benedo loķ sëa-los-arë sënë mala. Ni nebë ġaras malangeri soġek sën denenër arë nebë kristel lo bemala rangah rot.

Log nġaa lubeluu denedo malaj-tumsën medenedo loķ vuheng, lob detetup loķ sëa-los-arë sënë medenare, gemalaj ġahis ngahiseķë vunin malaj los yuj ġemu. ⁷ Nġaa sën nedo mala-tumsën netu muġinsën ni nebë reggu böp layon. Log nġaa sën netu luu ni nebë burmakau maluh böp ti. Log nġaa sën netu löö mala nebë mehönon. Log nġaa netu lubeluu ni nebë tuġ böpata sën nevëëġ vavunë lo. ⁸ Nġaa lubeluu sën denedo malaj vesa lo banisej nemadvahi bevidek ti ti yoh vu sir. Log malaj ġahis ngahiseķë nedo ġġërin anoj pin ġebanisej pin ving. Lob denevonġ raro buk ġerangah bë:

“Niwëëķ pin negġëp vu Mehöböp Anutu. Yi mehö vabuung, yi mehö vabuung, yi mehö vabuung. Yö nedo wirek, benedo ġwëbeng, ġerëķ nam.”

Ġesu denesewah rë. ⁹ Nġaa la sën denedo malaj-tumsën agi, denenër Mehö sën nedo raķ sëa-los-arë benedo mala-tumsën degwata los degwata lo rangah. Log deneko arë raķ, ġedenepisek in yi, ġayoj netee yi vu yi. Log yoh vu buk, og yik nġaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën agi denevonġ raro nebë sënë. ¹⁰ Lob alam ġgev mehödahis-bevidek-lubeluu sën denepetev medeneggëp loķ Mehö sën nedo raķ sëa lo mala medeneko yi raķ. In Mehö sënë nedo degwata los degwata. ¹¹ Log denetë hir madub goor ya meto nedo loķ mala, ġedenenër bë:

“Oo Mehöböp, he Anutu hong.

Ġeyoh vu rot bë alam pin denanër nim wëëķ rangah,
los deġeko arëm jaķ,

gedegurek nim wëek babu.
In ngo getungŋŋaa pin.
Ngo getungŋŋaa yoh vu kwam,
lob anon rak,
lob ŋaa pin sagi nedo rot begwëbeng.”

5

Jon Lë Ƙapiya Ti Sën Dejegwi Rak Ƙele Niƙegwi Bemir Rot*

¹ Log sa halë Mehö sën nedo rak sëa-los-arë lo jom ƙapiya ti loƙ nema vesa, beğagek neggëp rak vahi vahi. Log devevir bedemir rak ƙele niƙegwi* loƙ len nemadvahi-bevidek-luu, beƙanaƙ rak neggëp ƙele niƙegwi*. ² Log sa halë angër los niwëek ti genetahi böpata bë, “Mehö re yö nivesa rot, beyoh vu bë napuvin ƙele niƙegwi* in ƙapiya sën agi gegepuh-a?” ³ Rëƙ mehö ti su nivesa menedo yağek, ma nedo dob, ma nedo dob ğebinë, in bë gepuh ƙapiya sënë benatevin rë. ⁴ Sa halë gesu detöƙ vu mehöti beyoh vu bë gepuh ƙapiya sënë genatevin rë. Lob sayoğ maggin besesu rot. ⁵ Rëƙ ggev ti nër vu sa bë, “Su ğengu! Gaƙ gwengo rë! Reggu böp layon sën yi degwa vu Yuda geverup loƙ Davit-yi-mewis nebë sën megen neggol loƙ ƙele degwa lo nedo. Mehöti sënë kesuu Satan los ŋaa dob yi pin. Om yi sënë yoh vu bë rëƙ napuvin ƙele niƙegwi* nemadvahi-bevidek-luu sagi na in ƙapiya sënë gegepuh.”

Jon Lë Sipsip Nalu

⁶ Log sa halë Sipsip Nalu ti nare, rëƙ ni nebë sën desis mediik tu seriveng. Nare loƙ sëa-los-arë sënë genğaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën agi losho alam ggev lo vuheng atov. Vis nemadvahi-bevidek-luu, gemala ğahis nemadvahi-bevidek-luu. Mala ğahis sagi og yik Anutu yi ŋaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu sën Anutu vonğ sir ya meyoh vu dob pin lo. ⁷ Lob mëm Sipsip Nalu sënë ya meƙo ƙapiya sënë loƙ Mehö sën nedo rak sëa-los-arë lo nema vesa. ⁸ Ƙo ƙapiya sënë ggovek ya, log ŋaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën agi losho alam ggev mehödahis-bevidek-lubeluu sënë depetev medeneggëp loƙ Sipsip Nalu mala. Alam ggev pin deƙo ŋaa-sengii-yi ni nebë ğita, los ğabum goor yoh vu sir pin. Log kabaŋ reggu nivesa pup ğabum pin ayoj. Yik sënëƙ Anutu-yi-alam hir jomraƙsën. ⁹ Log devonğ raro mewis ti nebë:

“Ğeyoh vu rot bë gweƙo ƙapiya
beğnapuvin ƙele niƙegwi* sën negğërin lo.

In desis hong meğediik tu seriveng,
lob ğebağo mehönon yom vu Anutu rak nim ƙök.

Yönon, ğebağo alam loƙ mehönon degwaj pin,
gelok ayej ti ti pin,
gelok dob ti ti pin.

¹⁰ Geğevonğ bedetu hil Anutu-yi-alam-deneƙo-seriveng
los detu yi alam-los-bengöj
in denatu ala bedegeğın dob.”

Deƙo Sipsip Nalu Arë Rak

¹¹ Log sa malağ yah nelë, lob sa hanğo angër ŋahiseƙë rot ayej. Sir ŋahiseƙë rot nebë sën andet milion (100,000,000) genğahiseƙë rot rak neggëp mehömehö medenare tetup sëa-los-arë sënë genğaa la sën denedo malaj-tumsën lo los alam ggev. ¹² Log devonğ raro böpata bë:

“Sipsip Nalu sën desis mediik tu seriveng lo,
yoh vu rot bë geƙo arë böpata rot,
genğaa nivesa vesa pin, gekwa nivesa, geniwëek böpata.
Yi yö yoh vu rot bë mehönon pin degeƙo arë jaƙ,
gedenanër niwëek los arë böpata ranğah,
gedenapisek in yi.”

¹³ Log sa hanĝo nĝaa aggagga pin sĕn Anutu tung lo ayej raĝ ving. Nĝaa sĕn denevĕeng ggĕp yaĝek babu lo, genĝaa sĕn deneyoh dob lo, genĝaa sĕn deneggevek dob ĝebinĕ lo, genĝaa sĕn deneggĕp loĝ loo lo, bayej raĝ medenĕr bĕ:

“Mehö sĕn nedo raĝ sĕa-los-arĕ lo luho Sipsip Nalu,
hil ĝaĝo luho arĕj jaĝ na vavunĕ, barĕj böp rot,
genij ĝapiik los nij wĕĕk ĝĕp degwata los degwata!”

¹⁴ Log nĝaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn lo deyoĝekin bĕ, “Yönon!” Lob alam gĝev depetev medeneggĕp loĝ luho malaj medenĕĝo arĕj raĝ.

6

Sipsip Nalu Puvin Ķele Niĝewi Nemadvahi-bevidek-ti Vĕr In Ķapiya*

¹ Log sa halĕ Sipsip nalu nejom ĝapiya sĕn ĝele niĝewi* nemadvahi-bevidek-luu jegwi ahon lo, lob puvin ti ya. Lob sa hanĝo nĝaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti vengwĕng, lob aye vong bĕ vakuvek tetap, benĕr bĕ, “Ĝenam!” ² Log sa malaĝ yah loĝ pevis besa halĕ hoos veroo ti, lob mehöti sĕn raĝ nedo lo ĝo vasöl. Detung madub ti ni nebĕ madub sĕn denevong vu alam sĕn denevong beĝö medenekesuu lo raĝ yi. Log ya raĝ, lob vong beĝö mekesuu, lob yö arĕ in bĕ kesuu beĝö nĝahiseĝĕ.

³ Log Sipsip Nalu puvin ĝele niĝewi* sĕn netu luu lo, lob sa hanĝo nĝaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ngwĕ sĕn netu luu lo nĕr bĕ, “Ĝenam!” ⁴ Lob hoos ngwĕ verup beniviis ĝöĝ. Lob mehö sĕn raĝ nedo lo ĝo niwĕĕk böpata rot in bĕ ĝeĝo mamer vĕr in alam vu dob gedengis sir vewen vewen medenadiiĝ. Nebĕ sĕnĕ om devo paĕp-yu-anil böpata ti vu yi in bĕ gevong huk sĕnĕ.

⁵ Log Sipsip Nalu puvin ĝele niĝewi* ngwĕ sĕn netu löö lo, lob sa hanĝo nĝaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti sĕn netu löö lo nĕr bĕ, “Ĝenam!” Lob sa malaĝ yah loĝ pevis besa halĕ hoos veriik ti. Lob mehö sĕn raĝ nedo lo ĝo nĝaa veviisĕn sĕn hil ĝalĕ maggin jaĝ lo ti loĝ nema. ⁶ Lob sa hanĝo ĝaĝek ti yam loĝ nĝaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn agi vuheng benĕr bĕ, “Ĝebaĝo alam hir huk jaĝ nos yö meris mu. Gwevong nos wit* dĕĝ mahen teka sĕn noh vu buk timu lo doĝ nah hir huk buk timu yi. Log gwevong nos barli* dĕĝ mahen teka löö mu doĝ nah hir huk buk timu yi. Rĕĝ mu su ĝebasap wĕl* sĕn denevesi nos raĝ lo los wain!”

⁷ Log Sipsip Nalu puvin ĝele niĝewi* sĕn netu lubeluu lo, lob sa hanĝo nĝaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti sĕn netu lubeluu lo nĕr bĕ, “Ĝenam!” ⁸ Log sa malaĝ yah, lob sa pevis behalĕ hoos nisangsang ti. Log mehö sĕn raĝ nedo lo arĕ nebĕ Diiĝsĕn. Lob Alam-diiĝsĕn-hir-nyĕĝ ketivin yi beneyam. Lob luho deĝo nij wĕĕk böpata rot yoh vu bĕ debasuh alam vu dob na yu lubeluu bedengis yu ti. Luho rĕĝ dengis sir jaĝ beĝö medenadiiĝ, gejaĝ meyip, gejaĝ niraxsĕn aggagga, gejaĝ reggu bemĕn aggagga.

⁹ Log Sipsip Nalu puvin ĝele niĝewi* sĕn netu nemadvahi lo, loĝ sa halĕ alam heljĕng la anoj nedo Anutu yi jepö degwa. Alam sĕnĕ dejom Anutu yi ĝaĝek ahon niwĕĕk wirek bedenĕnĕr rangah, lob alam sĕn denelĕ sir paya lo desis sir medediiĝ. ¹⁰ Lob anoj sĕnĕ denĕr böpata ya bĕ, “Oo Mehöböp sĕn ĝetu he alamin lo, ĝenedo vabuung, gehong aggata pin niröp rot! Nangĕrek rĕĝ mĕm gwevong ĝaĝek vu mehönon pin sĕn denedo vu dob agi beĝebo doĝ nah he nimin ĝöĝ vu sir-a?” ¹¹ Loĝ devo tob veroo ading loĝ yah sir ti ti, log denĕr vu sir bĕ, “Ham najom ham ahon bemedo dus teka geving rĕ. Gedengis ham vahi sĕn yik ham nevong huk timu lo los ham arimin sĕn Kerisi-yi-alam lo vahi geving nabĕ sĕn desis ham agi. Balam sĕn Anutu ggooin sir raĝ lo pin degovek na rĕ. Loĝ mĕm Anutu rĕĝ bo doĝ nah ham nimin ĝöĝ.”

¹² Log Sipsip Nalu puvin ĝele niĝewi* sĕn netu nemadvahi-bevidek-ti lo, lob sa malaĝ yah loĝ sa halĕ gejemapi böpata gĝee raĝ dob. Log hes ggĕrin yi bemalaxenu raĝ nebĕ sĕn tob veriik. Log kwev mala ĝöĝ loĝ los dahis nebĕ hil nid ĝöĝ. ¹³ Log betuheng vu yaĝek depelubin medeyam dob nebĕ sĕn sang negĝee raĝ ĝele banon nerurin to lo. ¹⁴ Log yaĝek

* 6:6: Nos mahen ti nebĕ padi los wit, rĕĝ mu yö agga ngwĕ teka

mala maya nebĚ sĚn devevir ƙanyĚ in denaduu na. Log ƙedu pin los ƙedu loo vuheng devuu bej gedesejun medeneya. ¹⁵ Log alam-los-bengġj vu dob los alam bġp bġp, galam-begġ-yi alaj sĚn denegġn sir lo, galam-los-bengġj ggoreksĚn, galam los nij wġġk, galam pin sĚn alaj debaġo sir medetu hir ngaa meris lo, galam pin sĚn yġ denegġn sir lo, og sir pin devun sir medenedo loƙ waaƙ jeggġn jeggġn vu dob ġebġnĚ, gedenedo loƙ peƙĚ len loƙ ƙedu babuj. ¹⁶ Lob denetahi vu ƙedu pin los ġelġng bĚ, “Ham kwedub benam jaƙ medo he begwġrin he in Mehġ sĚn raƙ nedo sĚa-los-arĚ agu luho Sipsip Nalu, in luho ahġj sengġn. ¹⁷ In luho hir buk bġpata sĚn ahġj sengġn medebo doƙ nah ngaa nipaya nyġvewen lo gwġbeng tġƙ yam ggovek ya, lob re yoh vu bĚ bare mekesuu ngaa sĚnĚ?”

7

Anutu Yi Alam Israel 144,000 Rġƙ Demedo

¹ Ngaa pin sĚnĚ ggovek, log sa halĚ angġr lubeluu denare loƙ dob nenga lubeluu, bevare denejom dob yi sangġ lubeluu ahon in bĚ su degeveġ dob, ma degeveġ loo, ma degeveġ ƙele rĚ. ² Log sa halĚ angġr ngwġ vu sĚn hes mala neverup lo merak meyam. Ƙo Anutu sĚn nedo mala-tumsĚn lo yi ƙanaƙ sepa, log tahi ya niwġġk vu angġr lubeluu sĚn deƙo niwġġk bġpata rot in debasap dob los loo lo bĚ, ³ “Ham su pevis megwevongġ paya vu dob, ma loo geƙele lu ngaa rĚ. Gaƙ he ġebġ he Anutu yi ƙanaƙ jaƙ yi hur lo dabaj namuġin rĚ, loƙ mġm ham gwevongġ.” ⁴ Log sa hanġo alam sĚn denġƙo ƙanaƙ raƙ dabaj lo bĚ sir 144,000 deyam vu alam Israel degwaj pin.

⁵ Sir 12,000 vu Yuda yi mewis,

log sir 12,000 vu Ruben yi mewis,

log sir 12,000 vu Gat yi mewis,

⁶ log 12,000 vu Aser yi mewis,

log sir 12,000 vu Naptali yi mewis,

log sir 12,000 vu Manase yi mewis,

⁷ log sir 12,000 vu Simeon yi mewis,

log 12,000 vu Levi* yi mewis,

log sir 12,000 vu Isakar yi mewis,

⁸ log 12,000 vu Sebulun yi mewis,

log sir 12,000 vu Yosep yi mewis,

log sir 12,000 vu Benyamin yi mewis.

Besir pin deƙo Anutu yi ƙanaƙ raƙ dabaj.

Alam Yu Bġpata Rot Dejom Raƙ Vu Anutu

⁹ Ngaa pin sĚnĚ ggovek, log sa malaġ yah. Lob sa halĚ alam ngahiseƙĚ rot desupin sir medenedo, rġƙ mu mehġti su yoh vu bĚ natevin sir rĚ. Alam sĚnĚ deyam vu mehġnon pin, gedeyam vu dob pin, gevu mehġnon degwaj ti ti lo pin, gevu ayej agga ti ti lo pin. Beyam denare sĚa-los-arĚ mala ggġp Sipsip Nalu mala. Derġp tob veroo adingseƙĚ, gedġƙo ƙapah bġƙ ris loƙ nemaj, ¹⁰ gedereseeh rur bĚ:

“Hil ġaƙo Anutu sĚn nedo raƙ sĚa-los-arĚ lo luho Sipsip Nalu arġj jaƙ.

In luho deƙo hil yom lob gwġbeng hil nado nivesa!”

¹¹ Log angġr pin denare tetup sĚa-los-arĚ los alam ggev losho ngaa lubeluu sĚn denedo malaj-tumsĚn lo ving. Lob depetev medeneggġp loƙ luho malaj bedebġ dabaj raƙ dob gedeneƙo Anutu arġ rak ¹² medenenġr bĚ:

“Yġnon rot!

Hil ġaƙo hil Anutu arġ jaƙ,

behil nanġr niwġġk los arġ bġpata rangah!

Kwa nivesa pin neggġp vu yi,

lob hil kwad vesa vu yi behaƙo arġ raƙ!

Arġ bġpata rot geyi Mehġ niwġġk ata,

genġaa pin sĚnĚ yġ neggġp vu yi degwata los degwata!

Yġnon rot!”

Alam Sĕn Hir Nivanĕ Maya Gwĕbeng

¹³ Lob ggev ti loḵ tepĕḵ vu sa bĕ, “Alam sĕn deröp tob veroo agi maḵ sir re lo? Deyam vu tena?” ¹⁴ Loḵ senĕr yah vu yi nebĕ sĕnĕ bĕ, “Sa Mehöböp, saḵ duḡin. Gaḵ mu mĕm hong mu ngo ġeraḵ ni.” Loḵ nĕr yom ggökin vu sa bĕ, “Alam sĕnĕ deḵo maggin los vanĕ böpata rĕḵ denare nij wĕĕk, om deripek hir tob loḵ Sipsip Nalu niḵöḵ beveroo raḵ. ¹⁵ Nebĕ sĕnĕ, om sĕn denare Anutu yi sĕa-los-arĕ mala.

Lob denevong tavĕ vu yi buk gerangah loḵ yi dub vabuung.

Gemhö sĕn nedo raḵ sĕa-los-arĕ agi yö ti rĕḵ medo geving sir megegin sir.

¹⁶ Su rĕḵ denadiiḵahĕj nah gökin rĕ,
gesu rĕḵ ayoj bev in bĕl nah gökin rĕ.

Hes su rĕḵ beek doḵ navij rĕ,
genġaa ti su rĕḵ bev jaḵ navij rĕ.

¹⁷ In Sipsip Nalu sĕn nedo raḵ sĕa-los-arĕ lo rĕḵ natu hir mehö sĕn malain sir,
begeḵo sir na bĕl veyĕ bedenatum bĕl mala-tumsĕn-yi.

Log Anutu rĕḵ jevu malaj bĕl,
gesu rĕḵ denguh nah gökin rĕ.”

8

Sipsip Nalu Puvĕn Ḷele Niḵegwi Sĕn Netu Nemadvahi-bevidek-luu*

¹ Log Sipsip Nalu puvin ḵele niḵegwi* sĕn netu nemadvahi bevidek luu lo, lob nġaa pin vu yaḡek deduj ma gesu denevengwĕng rĕ yoh vu awa nyĕngelĕ ma nġaa ti. ² Ggovek loḵ sa halĕ angĕr nemadvahi-bevidek-luu denare ggĕp Anutu mala, gedeneḵo avuuk nemadvahi-bevidek-luu loḵ nemaj yoh vu sir.

³ Log angĕr ti verup nare loḵ Anutu yi jepö degwa. Lob ḵo ġabum goor gedevoo kabangġ ngahiseḵĕ vu yi in besi seriveng bereggu nivesa berup na tagwaveḵ doḵ Anutu-yi-alam pin hir jomraḵsĕn. Besi seriveng jaḵ Anutu yi jepö sĕn desemu raḵ goor yö meris menare loḵ Anutu yi sĕa-los-arĕ mala lo, in reggu na. ⁴ Lob kabangġ aru reggu nivesa sĕnĕ los Anutu-yi-alam hir jomraḵsĕn pin devo sir vĕr in angĕr nema, gedeya vavunĕ beya deverup Anutu mala. ⁵ Loḵ angĕr ḵo ġabum-aru-reggu-nivesa-yi beḵo nengwah sĕn ggĕp neleleḵ lo vu jepö bepup ġabum, log tĕ luḵ ya dob. Log pevis bevaḵuvek tetap bededun raḵ, lob davĕs vĕr meya, log jemapi ggee.

Angĕr Lubeluu Devĕ Avuuk

⁶ Lob angĕr nemadvahi-bevidek-luu sĕn deḵo avuuk nemadvahi-bevidek-luu lo dero sir in bĕ degevĕ. ⁷ Lob angĕr muġinsĕn vĕ yi avuuk, lob hob lulanon los nengwah sarömin yi ving ḵöḵ bekeseh luḵ ya dob. Lob devo den loḵ dob los ḵele ya yu löö, lob nengwah gga dob yu ti, geḵele yu ti. Log vos ris ni mewis pin, og nengwah gga ving.

⁸ Log angĕr netu luu vĕ yi avuuk lob nengwah böp ti nebĕ sĕn ḵedu böp ti tum loḵ, beya meto meluḵ ya loo, lob vasuh loo ya löö. Ti ḵöḵ raḵ nebĕ mehönnon nij ḵöḵ geluu denedo nivesa. ⁹ Lob nġaa malaj vesa pin sĕn deneggĕp loḵ loo ḵöḵ agi dediik geyu luu denedo nivesa. Log yaḡ pin ving nebĕ saga, yu ti ya devong paya geloo rehöö sir, geyu luu denedo nivesa.

¹⁰ Log angĕr sĕn netu löö lo vĕ yi avuuk, lob betuheng böpata ti tum loḵ meluḵ vu yaḡek meya betum nebĕ dee sĕn denetaggi lo, bevĕs meya. Lob vasuh bĕl pin vu dob ya yu löö. Vĕs meto meluḵ ya bĕl ata los bĕl veyĕ yu ti lob vong paya vu, geyu luu nahĕn denedo nivesa. ¹¹ Denenĕr betuheng sĕnĕ arĕ nebĕ Marasin Nimengĕĕs, lob bĕl yu ti sagi ni mengĕĕs raḵ. Lob alam ngahiseḵĕ sĕn denenum bĕl agi, og sis sir medediik ya.

¹² Log angĕr sĕn netu lubeluu lo vĕ yi avuuk, lob hes los kwev, gebetuheng pin devasuh sir ya len löö löö. Lob lej ti ti malaj ḵenu loḵ yoh vu sir gelej luu luu netum. Log devo den loḵ rangah ya löö ving. Lob len ti mala vahis loḵ ya veröḵ yi gelen luu og rangah. Log buk len ti yik mala vahis loḵ nebĕ saga ving, gelen luu og betuheng los kwev denetum.

¹³ Log sa halë tuğ böpata ti nevēēng meneyoh yağek babu. Lob sa hanğo ngeek bë, “Wöp-o! Wöp-o! Wöp-o! Gëpin alam sën denedo dob agi! In angër löö denahën bedenevongin bë degevë avuuk gemëm maggin natök nam vu mehõnon!”

9

Angër Netu Nemadvahi Vë Avuuk

¹ Angër netu nemadvahi vë yi avuuk, lob sa halë gebetuheng ti kehulek vu yağek metök meyam dob. Lob devo kii asoreng böpata sën adingsekë rot lo yi vu yi. ² Tahinin asoreng sënë, lob aru rağ verup nebë sën nengwah böpata ti aru. Lob aru sën rağ verup asoreng agi bom hes los nyëğ bemala vahis loğ. ³ Lob ğab ngahisekë nebë sepaak devo sir vër in aru sënë gedeluk ya dob. Lob nij wëek nebë veveeyağek böp nij wëek medenevong rii rağ mehõnon. ⁴ Rëk deko ğağek bë su debasap vos ris ma nğaa nimewis aggagga sën nekip vu dob agi, ma kele ti rë. Gağ mëm dekevoh alam sën Anutu yi kanağ su neggëp rağ dabaj rë lo na, ⁵ gedebo vanë vu sir nabë sën veveeyağek böp. Denegga mehõnon medenevo vanë vu sir lo noh vu kwev nemadvahi, rëk mu su dengis mehõnon medenadiik. ⁶ Doğ buk sënë og mehõnon rëk desero aggata diiksën yi, rëk nama gesu rëk denatök jağ rë. Rëk ahëj geving nabë denadiik, rëk mu diiksën rëk beya in sir.

⁷ Sa halë sepaak lo nij nebë hoos sën denero in bë na degevong begö jağ lo. Log detung nğaa ti nebë madub goor rağ yuj, log malaj nebë mehõnon malaj. ⁸ Log yuj belek ading nebë avëh yuj, genevuj nebë reggu böp layon nevuj. ⁹ Log devanuh aën ahë petes ggërin newaj nebë kelenavi, gebanisej nekelö böpata nebë sën hoos denedadii karis ngahisekë medeneserög medeneya begö lo. ¹⁰ Log husej nebë veveeyağek hus. Lob hir begö sën degelu mehõnon jağ lo neggëp husej, om rëk degelu mehõnon jağ noh vu kwev nemadvahi benavij gesang böpata. ¹¹ Hir mehõ-los-bengö og yik angër sën neğin asoreng sën luk meya rot gahë degwa ma lo. Denenër angër sënë arë loğ Hıbru ayej bë Abadon, geGrik ayej nebë Apolyon. Log hil pekwë doğ ayed nabë Mehõ-kevohsën-nğaa-pin.

¹² Maggin böp muğinsën yi ggovek ya, geham gwengö rë! Maggin luu nahën neggëp bevongin natök nam.

Angër Netu Videk-ti Vë Avuuk

¹³ Log angër netu videk-ti vë yi avuuk, lob sa hanğo mehõti aye yam loğ vis lubeluu sën denedo jepö goor nyëketu lubeluu benedo loğ Anutu mala lo. ¹⁴ Benër yam vu angër sën nejom avuuk netu videk-ti lo bë, “Kwevelekin angër lubeluu sën deduu sir rağ sëng medenedo bël ata Yupretis lo vër medena.” ¹⁵ Lob kevelekin angër lubeluu sënë vër in bë na debasuh mehõnon na yu löö, lob dengis yu ti medenadiik. Detung angër lo sënë wirek, bemedo deneğin hes mala sënë los buk sënë, gekwev sënë, geyik ta sënë, in bë degevong hir huk sënë. ¹⁶ Lob sa hanğo bë hir alam-begö-yi sën denerağ hoos lo sir yoh vu 200 milion. ¹⁷ Lob sa niğ nebë sën sa pesep behalë hoos lo sënë los alam sën denerağ lo. Deröp nğaa nebë kelenavi ggërin newaj, beniğök nebë nengwah leleksën, geniraru nebë yağek, genisangsang nebë ahok kedë. Geyuj nebë reggu böp layon. Lob nengwah daggen los aru, geğelöng salpa* sën netum lo, rağ verup avij begelu yi meya. ¹⁸ Lob desis mehõnon sën devasuh rağ yu löö lo yu ti rağ nğaa nipaya löö sënë medediik. Yik nengwah daggen los aru ga, geğelöng salpa* sën tum berag deverup hoos avij lo. ¹⁹ Hoos sënë nij wëek neggëp ggëp avij los husej. Husej nebë nyël geyuj neggëp medenegga mehõnon rağ. ²⁰ Rëk mu mehõnon vahi pin sën su dediik rağ nğaa nipaya löö agi rë lo, og su deggërin sir bederuu demij vu nğaa sën denesemu rağ nemaj lo rë. Yõnon, su denevuu sën denedudek vu memö los anutu-kuungsën sën yö denesemu rağ goor los seriva, gebraas los geğelöng, gekele lo rë. Nğaa sënë su deyoh vu bë degelë nyëğ los degenğo ğağek, gedena rë. ²¹ Log mehõnon vahi sënë denesis mehõ la medenediik, gedenevong parahek, gedenevong baggëb, gedenevongodek nğaa jeggın jeggın, rëk su deggërin sir mederuu demij vu nğaa sënë ving rë.

10

Angĕr Vo apiya MeJon Gga

¹ Sĕnĕ ggovek, log sa halĕ angĕr niwĕĕk ata ti lu vu yaek meyam. Bom yi lu beggob, gemarubggii buu lu yu. Log mala netum nebĕ hes, gevaha netum nebĕ mudeng sĕn nengwah gga bemedo netum ra lo. ² Jom apiya mahen teka lu nema, lob puh yi beneggĕp. Log varah vaha vesa ra loo gevaha ĕj nare ra dob. ³ Log vong aye bpata nebĕ sĕn reggu bp layon nengĕek lo, log vauvek nemadvahi-bevidek-luu detetap bedevengwĕng lu y ayej. ⁴ Vauvek nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ devengwĕng ggovek, lob sa hevongin bĕ evu ayej sĕnĕ. Rĕ sa hano mehti nĕr aye yam vu yaek bĕ, “Vauvek nemadvahi-bevidek-luu sĕn detetap lo hir aek, og enajom ahon meyo ĕp do yum mu, ga su ekwevu!”

⁵ Log angĕr sĕn sa halĕ genare ra loo los dob lo, varah nema vesa ra ya yaek, ⁶ genĕr ynon vavunĕ ra Anutu sĕn nedo mala-tumsĕn degwata los degwata lo arĕ. Yi Anutu sĕnĕ sĕn tung yaek los naa pin sĕn denedo lu lo, getung dob los naa pin sĕn denedo lu lo, getung loo los naa pin sĕn deneggĕp lu lo. Log angĕr nĕr bĕ, “Buk vongin govek na pehi sĕnĕ. Anutu su rĕ ĕgin nah kin rĕ. ⁷ Ga nabĕ angĕr netu nemadvahi-bevidek-luu gevĕ avuuk ja ĕp hus baye ja, og Anutu rĕ gevong beyi naa sĕn neggĕp vunsĕn wirek lo anon ja. Nabĕ sĕn nĕr lu Beng Nivesa sĕn vo vu yi hur-denenĕr-aek-ranahsĕn lo wirek lo.”

⁸ Log meh sĕn aye yam vu yaek mesa hano lo, nĕr vu sa kin bĕ, “ena gweo apiya sĕn y puh yi meneggĕp lu angĕr sĕn nare ra loo los dob lo nema.” ⁹ Lob seya vu angĕr mesenĕr vu bĕ, “ebo apiya mahen teka saga vu sa.” Lu nĕr vu sa bĕ, “Gweo nk begegwa. Saga rĕ nengĕn rot vu avim nabĕ beggoh. Rĕ mu ahĕm evus og rĕ mengĕĕs vu.” ¹⁰ Angĕr nĕr ggovek, log sa hao apiya mahen teka sĕnĕ vĕr lu nema beha. Lob nengĕn rot lu savi nebĕ beggoh. Lu tum sa hengon ya, lob nimengĕĕs rot vu sahĕ evus.

¹¹ Lob denĕr vu sa bĕ, “enanĕr Anutu yi aek ranah nah kin ja naa sĕn rĕ natk vu alam nahiseĕ vu dob nahiseĕ, gayej nahiseĕ, gevu alam-los-bengj nahiseĕ geving lo.”

11

Meh Luu Denĕr aek

¹ Devo nesing ti ni nebĕ atoheng vu sa in bĕ sa tah naa ja, gedenĕr vu sa bĕ, “Kwedi etah Anutu yi dub-vabuung-bp ayo vabuung los jep, egenatevin alam sĕn denesupin sir lu lo geving. ² Rĕ mu dub-vabuung-bp yi telig sĕn neyom dobnĕ lo, og su etah, ga gwevu menk ĕp. In telig saga alam dahis hir naa, om rĕ debarah vahaj do nyĕ vabuung bp Yerusalem na menoh vu kwev mehdahis-luu-bevidek-luu. ³ Lob sĕk bo niwĕĕk bpata rot vu meh luu, ĕgevang luho na denanĕr sa aek ranah. Luho rĕ degeveh bĕĕk nabĕ tob, in detato vu alam nabĕ degĕrin sir nah vu Anutu log denanĕr sa aek ranah noh vu buk sĕn 1,260 agi.”

⁴ Luho nebĕ ele oliv* vaha luu. Log luho nebĕ ram luu bedenare lu alam pin vu dob hir Mehbp mala. ⁵ Nabĕ meh la degevangin nabĕ degevang paya vu luho, og nengwah rĕ ja berup luho avij bega sir sĕn denelĕ luho paya lo. Ynon rot, mehti bĕ gevongin nabĕ kevoh luho na, og rĕ nadiik ja naa sĕnĕ. ⁶ Luho nij wĕĕk bpata rot neggĕp beyoh vu bĕ degĕrin yaek gehob nama noh vu buk sĕn luho denanĕr Anutu yi aek ranah lo. Log luho nij wĕĕk bpata rot neggĕp beyoh vu bĕ depekwĕ bĕl pin natu k nabĕ mehnon nij k, gedebasap alam vu dob ja naa nipaya aggagga. Noh vu buk pin sĕn nabĕ luho kwaj bo nabĕ degevang lo, og luho deyoh vu bĕ degevang.

⁷ Luho degovek huk sĕn denanĕr Anutu yi aek ranah agi na, log mĕm reggu bemĕn bpata ti rĕ vu asoreng sĕn lu ya rot gahĕ degwa ma lo, meja nam vavunĕ belho dengis sir. Lob rĕ kesuu luho bengis luho beluho denadiik. ⁸ Lob luho navij rĕ do

gëp nyëg böp sën hil nepeggin gägek raḵ bë Sodom los Ejep lo yi aggata böp. Yiḵ nyëg böp saga sën desis luho hir Mehöböp raḵ kelepeko* loḵ wirek mediik lo. ⁹ Alam la rëḵ vu navij agga ti ti pin, gevu mehönön degwaj pin, gevu ayej agga ti ti pin, gevu dob pin, berëḵ degelë luho nij hel gëp noh vu buk löö benyëngelë. Log su rëḵ dengeḱekin mehö la bededev luho nij hel rë. ¹⁰ Lob alam vu dob sënë rëḵ kwaj vesa in luho dediik, lob rëḵ dedöo gedega nos böp, gedebö kupeḵ nyëmasën vu sir vewen vewen. In alam-denenër-gägek-rangahsën luu sënë denevo vanë pangsën rot vu alam pin vu dob wirek.

¹¹ Lob buk löö benyëngelë ggovek ya, loḵ Anutu vonḡ saheng mala-tumsën-yi loḵ ya luho ayoj. Lob luho dekedi raḵ bedenare. Lob mehönön sën delë luho lo ḵenuj verup bedeggöneng böpata rot. ¹² Lob köök niwëëḵ ti yam vu yaḱek vu luho bedenḡo bë, “Melu jaḵ nam vavunë sënë.” Lob beggob ḵo luho meraḵ ya yaḱek galam sën denesis beḡo vu luho lo, delë bë luho derak medeya. ¹³ Log pevis bejemapi ggee böpata, lob nyëg böp saga len ti mala ma, geyik len nemadvahi-bevidek-lubellu nahën denedo. Lob jemapi sënë sis alam 7,000 medediik. Galam vahi sën nahën denedo vesaj lo deggöneng böpata rot bedeko Anutu sën yaḱek ala lo arë raḵ.

¹⁴ Maggin böp netu luu sënë ggovek ya. Geham gwengö rë! Buk su rëḵ hus ading rë, gaḵ maggin netu löö yiḵ vonḡin berup pevis.

Angër Netu Nemadvahi-bevidek-luu Vë Avuuk

¹⁵ Log angër netu nemadvahi-bevidek-luu vë yi avuuk, lob mehö la ayej raḵ vu yaḱek medetahi niwëëḵ bë:

“Hil Mehöböp tu dob pin hir Mehö-los-bengö ggovek ya,
geyi mehö sën ggoin raḵ in bë geḵo hil nah lo tu Mehö-los-bengö ving nebë saga,
berëḵ medo geḡin mehönön pin degwata los degwata!”

¹⁶ Lob alam ggev mehödahis-bevidek-lubellu sën denedo raḵ hir sëa loḵ Anutu mala lo depetev medeneggëp loḵ Anutu mala bedepeḵa dabaj raḵ dob gedeko yi raḵ niwëëḵ,
¹⁷ medenër bë:

“Oo Mehöböp Anutu, niwëëḵ pin neggëp vu hong.
Ḡenedo gwëbeng, gengö genedo yö vu muḡinsën.

Ḡeḵo nim wëëḵ böpata ggovek ya,
beḡetu mehönön pin alaj vorot bemedo geneḡin sir.

¹⁸ Alam dahis pin ahëj sengën, rëḵ gwëbeng,
og ahëm sengën töḵ yam rangah ggovek ya.

Log buk sën alam-diiksën denatök nam rangah megwengö hir gägek lo yiḵ sënë.
Gebuk gwëbeng sënë, sën gebo nivesa nyëvewen vu hong hur alam-denenër-gägek-rangahsën lo,
gevu hong alam lo,
gevu alam pin sën deneggöneng gedeneḡgurek babum lo.

Kë! Sir sën yuj ading lo, gesir sën alam meris lo ving.

Buk yam ggovek ya in bë geḵwevoh alam sën denevasap ngaa vu dob lo na!”

¹⁹ Denër ggovek, log Anutu yi dub vabuung sën nedo yaḱek lo tateḵin yi, log keröng-horek-yi nedo rangah loḵ ayo vabuung soḡek. Yiḵ keröng sagi sën Anutu joo gägek vu alam Israel wirek meneggëp loḵ lo. Lob davës vër behang meya, log dedun raḵ, lob vaḵuvek tetap gedob löngin, log hob lulanon lev ata.

12

Avëh Luho Ngaa Böpata Ti Nebë Ḷarob

¹ Lob ngaa tahutahu-yi böp ti töḵ yam rangah ggëp yaḱek, nebë sënë: Avëh ti nedo, beröp hes mala loḵ navi nebë tob gerak nare kwev. Log tunḡ betuheng nemadluho-bevidek-luu raḵ yu nebë madub. ² Log nalu loḵ, lob medo nevimeng in bë geko, rëḵ vanë nevev raḵ yi pangsën rot. ³ Log ngaa tahutahu-yi ngwë töḵ yam rangah ggëp yaḱek. Ngaa sagi nebë sënë: Ḷarob böpata ti neggëp. Navi köḵ geyu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho. Lob tunḡ mehö-los-bengö yi madub nemadvahi-bevidek-luu raḵ yu

pin. ⁴ Log hus sekee betuheng yu ti vu yağek betë yam dob. Geyik betuheng yu luu mu nedo yağek. Log karob böpata sënë ya nare loğ avëh sën nevimeng lo mala, in bë geğo nalu geto lob ga. ⁵ Lob avëh ço nalu maluh. Hur mahen sagi sën rëğ najom aën dus ti megeğin mehönnon pin jağ lo. Lob avëh ço nalu ggovek, lob değo rağ ya vavunë pevis, bedeğo ya vu Anutu los yi sëa-los-arë, ⁶ log avëh sënë veya meya nyëğ-yumeris. Anutu ro yi nyëğ vu sagu in bë degeğin yi bedebo nos vu yi noh vu buk 1,260 sagi.

⁷ Loğ begö böpata verup vu yağek. Angër hir ggev Mikael losho yi angër vahi devong begö vu karob böp, om karob böp losho yi angër lo denevong begö loğ yah vu sir. ⁸ Rëğ mu Mikael losho yi angër dekesuu sir medetii sir ya in yağek. ⁹ Karob böpata sënë luğ yam dob, yik marub sën yö neggëp vu nyëdahis lo lob denenër arë nebë Memö Nipaya, geSatan. Sën netetuhin mehönnon pin vu dob lo. Detë yi ya dob lob detë yi angër lo ya ving yi.

¹⁰ Lob sa hanğo mehöti tahi niwëek yam vu yağek bë:

“Gwëbeng hil Anutu ço hil yom ggovek ya,

geniwëek töğ yam rangah ggovek betu mehö-los-bengö in geğin mehönnon!

Log yi mehö sën ggooïn rağ in bë geğo hil nah lo arë böp rağ!

In mehö sën nenër gağek rağ hil arid lo sën Kerisi-yi-alam sir lo,

nenër gağek rağ sir vu hil Anutu buk gerangah.

Rëğ gwëbeng angër lo detë yi ya dob ggovek ya.

¹¹ Nğaa sën vong bedekesuu yi lo yik rağ sën Sipsip Nalu niğök keseh lo,

log rağ sën denenër Yesu yi gağek rangah lo,

log rağ sën su kwaj nevo navij pangsen bë demedo nivesa vu dob sënë rë lo.

Su kwaj nevo sir rë,

gağ bë alam dengis sir medenadiik og yik ggovek.

¹² Nebë sënë om ham pin sën nedo yağek lo, ham kwamin vesa!

Rëğ mu ham sën nedo dob los loo lo, ham gwëgin ham!

In maggin böpata vongin natök vu ham.

Satan luğ yöğ vu ham ggovek ya,

lob ahë sengën böpata rot,

in rağ ni bë yik hen buk hus dus teka mu.”

¹³ Karob böpata sënë lë bë detë yi ya dob, lob tii avëh sën kol nalu maluh lo besepa rot. ¹⁴ Rëğ mu devo tuğ banis böpata luu vu avëh sënë in bë gevëeng mena ben nyëğ-yumeris, bena medo ading in marub böp saga. Gerëğ degeğin yi nivesa in nos vu sagu noh vu ngebek löö benyëngelë saga, (yik buk 1,260 sën lo). ¹⁵ Lob marub sënë mutëğ bël verup avi bevaar meya nebë bël ata betamuin avëh meya. Marub vongin bë bël geğo avëh sënë na bemala nama. ¹⁶ Rëğ dob loğ vu avëh bavi töğ genğon bël sën karob mutëğ verup avi lo. ¹⁷⁻¹⁸ Lob karob böpata sënë ahë sengën rot vu avëh, lob ya in bë gevong begö vu avëh nalu lo vahi. Sir sënë denesepa loğ Anutu yi horek medenetateğin Yesu yi Bengö Nivesa rangah.

13

¹ Log yö nare rağ raggër vu loo nenga.

Reggu Bemën Böp Luu Deverup

Lob sa halë reggu bemën böp ti rağ verup loo. Yu nemadvahi-bevidek-luu gevis nemadluho. (Vis nebë burmakau). Lob alam-los-bengöj hir madub nemadluho nedo rağ yoh vu vis pin. Log nğaa la arëj rağ neggëp yu. Arëj sënë og gağek pelësën aggagga sën nerağ Anutu lo. ² Reggu bemën sën sa halë agi ni nebë reggu böp lepat, gevaha nebë reggu böp bëa vaha, gavi nebë reggu böp layon avi. Lob karob sën lo vo yi niwëek vu reggu bemën sënë. Lob tung yi tu mehö-los-bengö nebë yi, lob vo niwëek böpata rot vu yi. ³ Lob sa halë bë reggu bemën yu lo ti vong bë degelu bebegö niben neggëp rağ. Niben böpata beyoh vu bë nadiik, rëğ ma gebegö nyë sënë ggov ya geniben mu neggëp. Lob alam pin kenuj ya in nğaa sënë, lob desepa loğ yi. ⁴ Denepetev medeneggëp loğ karob

böp sënë lo mala medeneķo yi raķ, in vo yi niwëek vu reggu bemën sënë. Gedenepetev medeneggëp vu reggu bemën sënë ving, gedenenër bē, “Maķ re luho reggu bemën sënë deneggëp ti? Maķ re yoh vu bē gevong beķo mekesuu yi?”

⁵ Rëķ Anutu lë reggu bemëm böp sënë mu, geyö medo nevonġ paanġ menenër pelë raķ yi. Geniwëek böpata rot neggëp in gevongŋŋaa pin sën kwa nevo lo noh vu kwev mehödahis-luu-bevidek-luu (yik buk 1,260 sën lo). ⁶ Yö avi raķ benër pelë raķ Anutu. Genër pelë raķ Anutu arë, genër pelë raķ yi dub-vabuung-böp, geraķ yi alam sën denedo yaķek lo. ⁷ Lob Anutu lë yi mu, geyö vonġ beķo vu Anutu-yi-alam beniwëek mekesuu sir bedahun sir ya. Log ķo niwëek böpata rot yoh vu bē natu alam pin, gedob pin, gayej pin, genavij aggagga pin, hir mehö-los-bengö. ⁸ Mehönon pin vu dob sën su arëj neggëp loķ ħapiya vu buk sën Anutu tunġ dob rë lo, og rëķ degeķo reggu bemën sënë jaķ. ħapiya sënëķ Sipsip Nalu sën desis yi mediik wirek lo yi ħapiya mala-tumsën-yi. ⁹ Mehöti bē nenga neggëp, og genġo ġaķek sënë nivesa megerol!

¹⁰ Nabë mehöti arë neggëp bē na ķarabus, og rëķ na.

Log nabë mehöti arë neggëp bē dengis yi jaķ paëp-yu-anil menadiik,
og rëķ dengis yi menadiik.

Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon rot medekerë, gayoj na timu vu Kerisi.

¹¹ Log sa halë reggu bemën böp ngwë kedi loķ dob ġebinë meraķ verup. Vis luu nedo raķ yu nebë sën sipsip tuveķ ti, rëķ nenġeķ aye böp nebë ķarob böpata ti. ¹² Reggu böp netu luu sënë tu reggu nipaya muġinsën yi hur beķo yi niwëek böpata pin, benevonġ bemehönon losŋŋaa-dob-yi pin denëķo reggu muġinsën sënë raķ. Yi sën wirek beķo nyë böpata neggëp raķ yu beyoh vu bē gevongŋŋaa menadiik, rëķ ma geggov ya in yi lo. ¹³ Reggu bemën ngwë sën netu luu nevonġŋŋaa böp aggagga, lob vonġŋŋaa böp ti nebë sënë: Vonġ benengwah luķ vu yaķek meyam dob raķ alam malaj medelë. ¹⁴ Rëķ Anutu lë yi mu, genevonġŋŋaa böp aggagga ggëp reggu bemën ngwë muġinsën mala, lob netetuhin mehönon vu dob sënë raķŋŋaa böp böp nebë sënë. Log loķ ahëj menër bē desemu reggu bemën muġinsën ķenu ti in degeķo arë jaķ. Reggu bemën böp sagi sën paëp-yu-anil sis yi wirek, rëķ ma genahën nedo vesa lo. ¹⁵ Lob Anutu lë yi mu, gereġgu bemën sën netu luu lo rov saheng loķ ya reggu bemën ngwë muġinsën ķenu bevesa loķ, benevengwëġ. Gaķ nabë mehö la su degeķo reggu bemën ngwë muġinsën sënë jaķ rë, og rëķ ngis sir medenadiik.

¹⁶ Log reggu bemën sën netu luu lo nër, lob debë ķanaķ ti raķ alam pin nemaj vesa ma dabaj. Debë raķ alam-meris los alam-yuj-ading, galam-ggoreksën los alam-ķupeķ-masën, galam sën alaj debaġo sir tu hirŋŋaa meris lo los alam sën yö denëġin sir lo. ¹⁷ Om nabë mehöti su ġeķo reggu bemën sënë arë, ma yi ķanaķ, jaķ ġëp yi rë, og su yoh vu bē rëķ baġo alam hirŋŋaa ti rë. Gesu yoh vu bē alam debaġo henŋŋaa ti rë. ¹⁸ ġaķek sënë degwa neggëp, om ham sën los kwamin lo, og ham kwamin bo reggu bemën yi ķanaķ sënë nivesa mejak ni. In yik ķanaķ sënë og mehönon ti arë neggëp vunsën loķ, lob yik nebë sënë: 666.

14

Sir 144,000 Devonġ Raro Mewis

¹ Log sa malaġ yah, lob sa halë Sipsip Nalu nare raķ ķedu Sion*, balam 144,000 denare ving yi. Lob Sipsip Nalu luho Ama arëj neggëp raķ sir pin dabaj. ² Log sa hanġo dedun nivesa yam vu yaķek. Dedun nebë sën lubek böp nevo dedun, genebë sën vaķuveķ netetap bededun böpata. Sa hanġo dedun sënë vonġ bē sën sengii aye nivesa, bevongŋŋaa bē sën alam denesis gita baye nivesa verup. ³ Devongŋŋaa raro mewis ti raķ, raķ Anutu yi sēa-los-arë mala, geraķŋŋaa lubeluu sën denedo malaj-tumsën lo malaj, geraķ alam ggev malaj. Anutu baġo alam 144,000 sënë vu dob yom, lob sir sënë mu deyoh vu bē deķak raro sënë ni. Gaķ alam vahi og su deyoh vu rë. ⁴ Alam sënë og yö deleķin sir nivesa medenedo maluh bu gavëh ma. Alam sënë medo denesepa Sipsip Nalu medeneya ving yi yoh vu nyëġ sën neya lo. Anutu ggooin sir raķ loķ alam vu dob ayo vuheng ġebaġo sir

yom in bĕ denatu alam muġinsĕn medenatu seriveng vu Anutu, om sĕn ƙo sir yah tu luho Sipsip Nalu yō hir ngāa. ⁵ Vu buk sĕn denedo dob lo, og su denenĕr ġaġek tetuhinsĕn rĕ, gesu denevonġ ngāa ti paya meneggĕp vu sir rĕ.

Angĕr Löö Denĕr Ġaġek

⁶ Log sa halĕ angĕr ti genevĕĕng meneya yaġek babu vavunĕ rot. Ƙo Bengō Nivesa sĕn neggĕp degwata los degwata lo. Lob yi huk bĕ tateƙin Bengō Nivesa sĕnĕ vu alam pin sĕn denedo dob agi, genanĕr vu mehōnon pin sĕn denedo vu dob pin, genavij agga ti ti pin, gayej ti ti pin, gemehōnon degwaj pin lo. ⁷ Tahi niwĕĕk bĕ, “Buk tōƙ yam ggovek ya in Anutu seggi mehōnon hir ġaġek. Om ham ġōnengin yi gegweƙo arĕ jaƙ. Ham gwĕƙo Mehō sĕn tunġ yaġek los dob, geloo los bĕl veyĕ pin lo arĕ jaƙ.”

⁸ Angĕr ngwĕ tamuĭn ngwĕ muġinsĕn beyam. Lob angĕr ngwĕ sĕn netu luu agi tahi bĕ, “Babulon* bōp bumeng ya! Bumeng ya! Vonġ bĕ nyĕġ bōp Babulon* vo wain niwĕĕk vu alam vu dob pin medenenum. Vonġ besir ngahiseƙĕ desepa loƙ yi baggĕb lu ngāa bedenevonġ niwĕĕk ata beggĕrin ayoj.”

⁹ Loƙ tum angĕr ti tamuĭn luho beberup. Lob angĕr netu löö sĕnĕ tahi ya niwĕĕk bĕ, “Nabĕ mehōti nadudeƙ vu reggu bemĕn sĕnĕ ma ƙenu, ma gebĕ yi ƙanaƙ jaƙ daba ma nema, ¹⁰ og rĕƙ nanum wain ti. Wain sĕnĕ yĭƙ Anutu ahĕ sengĕn, rĕƙ mu Anutu su rĕƙ sarōmin bĕl geving wain sĕnĕ rĕ. Gaƙ yō rĕƙ keseh ahĕ sengĕn doƙ kap in bo doƙ nah nipaya nyĕvewen, bemehōti sĕn lo nanum. Lob rĕƙ geƙo vanĕ nipaya rot jaƙ nengwah niƙerus sĕn medo netum raƙ ġelōnġ nisangsang salpa* lo, jaƙ angĕr vabuung lo malaj, gejaƙ Sipsip Nalu mala. ¹¹ Lob aru rĕƙ jaƙ berup nengwah sĕn nevo vanĕ vu sir agi, berĕƙ berup medo mena vavunĕ degwata los degwata. Alam sĕn denĕƙo reggu bemĕn los ƙenu raƙ, gedeneƙo yi ƙanaƙ raƙ neggĕp sir lo, og su deyoh vu bĕ rĕƙ desewah rangah los buk rĕ.” ¹² Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon medebare niwĕĕk, medesepa doƙ Anutu yi horek, gayoj na timu vu Yesu medemedo. ¹³ Log sa hanġo mehōti aye yam vu yaġek menĕr bĕ, “Kwevu ġaġek nabĕ sĕnĕ: ‘Alam sĕn degevonġ geving Mehōbōp loƙ denadiiƙ lo, og kwaj vesa!’ ” Log Anon Vabuung nĕr ving bĕ, “Yōnon, kwaj vesa in rĕƙ degevuu huk ƙerus ƙerus sĕn denevonġ agi na gedesewah. In su rĕƙ dena meris rĕ, gaƙ ngāa nivesa sĕn devonġ lo rĕƙ na geving sir.”

Buk Sĕn Dengupin Mehōnon In Bĕ Degeƙo Nyĕvewen Doƙ Nah Hir Huk Lo

¹⁴ Log sa malaġ yah, lob sa halĕ beggob veroo ti nedo, lob mehōti raƙ nedo beggob sĕnĕ vavunĕ. Ni nebĕ Mehōnon Nalu, getunġ madub goor raƙ yu, log kii loƙ nema. ¹⁵ Log angĕr ngwĕ vu dub-vabuung-bōp sĕn nedo yaġek lo meluƙ yam. Lob tahi ya niwĕĕk vu mehō sĕn raƙ nedo beggob vavunĕ lo bĕ, “Ġebo nos jaƙ hong paĕp babasĕn! Nos pin vu dob anon loƙ ggovek ya! Om vosĕn anon yi buk gwĕbeng sĕnĕ!” ¹⁶ Lob mehō sĕn nedo raƙ beggob lo jom yi paĕp babasĕn raƙ bekesik ya dob, bekesik nos sĕn anon loƙ vu dob lo.

¹⁷ Log tum angĕr ngwĕ luƙ vu dub-vabuung-bōp sĕn nedo yaġek lo, beƙo paĕp babasĕn nevu malanġeri ti ving. ¹⁸ Log angĕr ti sĕn neġin nengwah raƙ jepō lo tah yi vĕr in jepō beyam. Lob tahi ya niwĕĕk vu angĕr sĕn ƙo paĕp babasĕn nevu malanġeri ngwĕ lo bĕ, “Gweƙo hong paĕp babasĕn sĕn nevu malanġeri rot aga, beġena gwelov wain anon ƙod vu dob, beġengupin bemedo! In anon pin moneƙ ggovek ya!” ¹⁹ Lob angĕr sĕnĕ ƙo yi paĕp babasĕn raƙ bekesik ya dob, lob lov wain anon ƙod pin besupin menedo. Lob tĕ wain anon sĕnĕ luƙ ya ġabum ġelōnġ bōpata in napip. Sĕnĕƙ mu Anutu ahĕ sengĕn. ²⁰ Lob devaƙĕ wain sĕnĕ loƙ ġabum bōpata medepip ggĕp nyĕġ bōp Yerusalem nenga. Lob mehōnon nij ƙōƙ vu ġabum meto meya bevaar meneya ading rot yoh vu 320 kilomita, log vuuƙ meraƙ verup vavunĕ bading yoh vu bĕ genġon hil mehōnon.

¹ Log sa halĕ ngaa böp ngwĕ tato yi vu yaĕk, lob sa ҡenuĝ ya in. Sa halĕ angĕr nemadvahi-bevidek-luu denedo bedekö ngaa maggin rot sĕn raķ neggĕp hus lo in bĕ debasap mehönon beron nemadvahi-bevidek-luu. Nabĕ ngaa maggin sĕnĕ govek na, og la su rĕķ nom berup vu tamusĕn gökin rĕ. Gaķ Anutu ahĕ sengĕn maya verök yi raķ ngaa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ. ² Log sa halĕ ngaa ti nebĕ loo, gevongĕ bĕ desarömin garas los nengwah. Log alam sĕn devongĕ begö medekesuu bededahun reggu bemĕn nipaya agi los ҡenu, garĕ yi ҡanaķ lo, denare loķ loo sĕn nebĕ garas agi nenga, lob Anutu vo ngaa ni nebĕ gita ggelek sir bevare denekö. ³ Denevongĕ Anutu yi hur Moses yi raro gedenevongĕ Sipsip Nalu yi raro sĕn nebĕ:

“Oo Mehöböp niwĕĕk pin ala hongĕ.

Huk pin sĕn ĝenevongĕ lo böpata rot behe halĕ,

lob he kwamin ya ngahi in.

Oo mehönon pin hir Mehö-los-bengö hongĕ!

Hongĕ ngaa pin og niröp,

beyönon verök yi!

Mehöböp hongĕ ngo perurek timu vabuung.

⁴ Om alam pin rĕķ degöneng in hongĕ

gedegeķo arĕm jaķ na vavunĕ!

Mehönon pin rĕķ denam

medenadudeķ vu hongĕ.

In ĝenesepa loķ aggata niröpsĕn mu

betök yam rangah ggovek ya.”

⁵ Sĕnĕ ggovek, gesa malaĝ yah loķ bĕ ayo vabuung soĝek sĕn nedo yaĕk loķ dub vabuung sĕl ayo lo tahinin. Yiķ Anutu yi dub vabuung sĕl sĕn netato bĕ Anutu nedo ving yi alam lo sĕnĕ. ⁶ Lob angĕr nemadvahi-bevidek-luu sĕn deķo ngaa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu lo, vu dub-vabuung-böp sĕnĕ ayo medelukĕ yam dob. Deröp tob veroo malangeri beyö niveseek, log devaķu ķabi goor loķ newaj. ⁷ Log ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti vo ĝabum goor nemadvahi-bevidek-luu vu angĕr nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ. Lob Anutu sĕn nedo mala-tumsĕn degwata los degwata lo ahĕ sengĕn pup ĝabum goor nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ. ⁸ Log Anutu niwĕĕk los yi vunĕķ vunĕķ yaĕk-yi pup dub-vabuung-böp ayo, lob vongĕ baru verup ggĕrin rot, lob mehöti su yoh vu bĕ doķ na rĕ. Gaķ rĕķ degeĝin angĕr nemadvahi-bevidek-luu sĕn lo gedegevongĕ huk jaķ ngaa maggin nemadvahi-bevidek-luu sĕn lo begovek na rĕ, loķ mĕm.

16

Anutu Ahĕ Sengĕn Nedo Loķ Ğabum Goor Nemadvahi-bevidek-luu

¹ Log sa hangö mehöti aye raķ loķ dub-vabuung-böp soĝek, betahi niwĕĕk ya vu angĕr nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ bĕ, “Ham na kweseh Anutu ahĕ sengĕn ĝabum nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ dukĕ na mejaķ dob!” ² Lob angĕr muĝinsĕn ya keseh yi yi ya dob. Lob pegges nipaya verök yi genivĕ rot raķ alam sĕn denekö reggu bemĕn böp yi ҡanaķ raķ neggĕp navij lo, geraķ alam sĕn denekö ҡenu raķ lo.

³ Log angĕr netu luu ķo yi yi, beya keseh luķ ya loo. Lob loo pöö alam-diiķsĕn nij bu raķ, log ngaa mala vesa pin sĕn denedo luķ loo lo dediikĕ ya.

⁴ Log angĕr netu löö keseh yi yi luķ ya bĕl ata pin los bĕl veyĕ pin. Lob sir pin ķök raķ nebĕ mehönon nij ķök. ⁵ Lob sa hangö angĕr sĕn tu ala beneĝin bĕl lo nĕr bĕ:

“Ĝenedo gwĕbeng, genĝo ĝenedo yö vu wirek.

Hongĕ mehö yohvu rot in ĝevongĕ nyĕvewen nebĕ sĕnĕ loķ yah vu mehönon.

⁶ Alam sĕnĕ dekeseh hongĕ alam losho hongĕ alam-denenĕr-ĝaĝek-rangahsĕn nij ķök medediikĕ,

om sĕn ĝevo ķök vu alam nij paya sagi in bĕ denanum.

Deķo hir nipaya nyĕvewen saga ya meyoh vu.”

⁷ Log sa hangö Anutu yi jepö yö tahi bĕ:

“Eë-ë, yönon, Mehöböp Anutu, niwëek pin yö neggëp vu hong,
om nyëvewen sën genevong lo, og niröp beyoh vu.”

⁸ Log angër netu lubeluu keseh yi gäbum rak hes, lob vong behes tum böpata megga mehönon. ⁹ Hes tum beniķerus böpata rot, lob vev rak mehönon pangsen rot. Rëķ ma, gedenër pelë rak Anutu sën niwëek böpata rot bevong ngaa maggin agi arë. Gesu deggërin sir medeķo Anutu arë rak rë.

¹⁰ Log angër netu nemadvahi keseh yi gäbum rak reggu bemën böp yi säa-los-arë. Lob malakenu loķ beggërin alam sën reggu bemën neģin sir lo. Deķo vanë pangsen rot lob deranga daggej. ¹¹ Kwaj nevo vanë los pegges böp sën rak sir lo, rëķ ma gedenër pelë rak Anutu sën tu yaķek ala lo gesu deggërin ayoj bederuu demij vu ngaa sën denevong lo rë.

¹² Log angër netu videk ti keseh yi gäbum luķ ya bël böp Eprates, lob tuus ya, gaggata neggëp vu alam-los-bengöj sën denam vu nyëģ mala neverup lo. ¹³ Lob sa halë memö ningöhek löö nij nebë deķ, berak deverup ķarob böp lööho reggu bemën lu mehönenër-ģaķek-kuungsën avij. ¹⁴ Memö löö sënë og memö nij paya ķenuj, bedeyoh vu bë degevong ngaa böp aggagga. Lob deneya vu alam-los-bengöj pin vu dob, in bë dengupin sir bedevong begö doķ Niwëek Pin Ala Anutu yi buk böpata sënë.

¹⁵ “Ham gwengö rë! Sëķ nõk vu ham nabë sën mehö hodeķ neyam lo. Nebë sënë, om nabë mehöti su gëp ying rë, geyi tob jaķ gëp yi bemedo, og su rëķ ahë natöķ balam degelë beninamum rë. Gaķ mehö saga rëķ kwa vesa!”

¹⁶ Lob memö lo desupin alam-los-bengöj losho hir alam lo ggëp nyëģ sën Hibru denenër loķ ayej bë Armagedon lo.

¹⁷ Log angër netu videk luu keseh yi gäbum ya meraķ nyëģ meris loķ yaķek los dob vuheng atov. Lob mehöti aye rak böpata vu Anutu yi säa-los-arë loķ dub ayo vabuung soģek metahi yam bë, “Ggovek ya saga!” ¹⁸ Log davës vër behang meya, gededun rak, lob vaķuvek tetap, gejemapi ggee böpata rot. Vu buk pin sën mehönon denedo vu dob agi, og jemapi ti su neggee böpata rot nebë ti sënë wirek rë. ¹⁹ Nyëģ böp Yerusalem vasuh yi ya yu löö, lob mehönon pin hir nyëģ böp böp pin detamanģ beto denedo. Log Anutu kwa vo nyëģ böp Babulon* ving, lob vong ba, Babulon* num loķ kap sën wain nedo loķ lo. Wain sënë og yik Anutu ahë sengën. ²⁰ Log ķedu loo vuheng pin malaj maya, log ķedu pin derurin to, besu denare ggökin rë. ²¹ Log hob lulanon lev rak. Lob hob lulanon sënë, og ķemu böp böp beti ti hir maggin yoh vu padi bëek ti. Luķ yam vu yaķek beto nesis mehönon, lob deķo maggin nipaya veröķ yi rak hob lulanon sënë, rëķ ma gedenenër ğaķek nipaya rak Anutu in hob lulanon sën to mesis sir agi.

17

Avëh Baggëb Böp Ķol Nipaya Nyëvewen

¹ Angër nemadvahi-bevidek-luu sën deķo gäbum nemadvahi-bevidek-luu lo ti yam vu sa benër bë, “Dus rak bë avëh baggëb los bengö sën tu ala menegin yi alam ggëp bël ngahi nengaj lo geķo yi nipaya nyëvewen. Om ğenam besa tato vu hong. ² Alam-los-bengöj pin vu dob devong baggëb ngahiseķë vu avëh sënë. Gemehönon pin vu dob devong baggëb vu yi ving, lob yuj vong paya nebë sën mehönon denenum meyuj nevong paya lo.”

³ Log angër sënë ķo sa ķenug meya nyëģ-yumeris ti. Lob sa halë avëh ti rak nedo reggu bemën ķöķ ti demi vu sagu. Lob ğaķek ngahiseķë neggëp rak reggu bemën sënë navi beggërin pin. ğaķek sënë og yik arë sën ğaķek pelësën nipaya aggagga. Log reggu bemën böp ti sënë yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho. ⁴ Avëh sënë röp tob ķöķ los mala saģap beyi vuneķ vuneķ aggagga rak goor ga, vuneķ vuneķ sën denesemu rak ğelöng malangeri los ķumķum sën yi monë böpata lo. Log jom kap goor loķ nema. Lob ngaa nivë aggagga sën Anutu nelë bë su yoh vu rë lo, los avëh baggëb sënë yi ngaa ningöhek aggagga, bepin pup kap sënë. ⁵ Log deķevu arë rak neggëp daba. Arë sënë og yik ğaķek peggirinsën mu nebë:

NYËĢ BÖP BABULON* AVËH BAGGËB PIN LOS NĠAA NIPAYA VERÖ Ķ YI PIN VU DOB LO
ATAJ.

⁶ Avĕh sĕnĕ sis Anutu-yi-alam losho alam sĕn denevong ving Yesu medenenĕr arĕ rangah lo medediik. Avĕh sĕnĕ num nijkĕk lob sa halĕ bĕ yu vong paya nebĕ sĕn alam denenum bĕl mengĕĕs lo. Sa halĕ sĕnĕ, lob sa helĕk bekwaĝ ya ngahi.

⁷ Loĝ angĕr loĝ tepĕk vu sa bĕ, “Kwam neya ngahi in va? Sengĕ rĕk tatekin avĕh sĕnĕ luho reggu bemĕn hir ĝaĝek vunsĕn degwa rangah vu hong. Yiĝ reggu bemĕn sĕn yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho, beĝo avĕh meneya agi. ⁸ Ğelĕ reggu bemĕn bĕp sĕnĕ ggovek ya. Yĕ nedo vu wirek, rĕk gwĕbeng og su nedo rĕ. Rĕk mu vu tamusĕn, og rĕk yi vu asoreng sĕn luĝ meya rot gahĕ degwa ma lo bejaĝ nom vavunĕ, loĝ mĕm mala nama na verĕk yi. Alam dob yi sĕn Anutu su kevu arĕj loĝ ya ĝapiya-mala-tumsĕn-yi loĝ buk sĕn tung dob los yaĝek lo rĕ, og rĕk degelĕ reggu bemĕn nipaya sĕnĕ, lob ĝenuj na in yi. In nedo wirek, log gwĕbeng og su nedo rĕ, loĝ rĕk nom berup ĝĕkin vu tamusĕn. ⁹ Mehĕti sĕn kwa nivesa lo, og yoh vu bĕ rĕk jaĝ ngaa sĕnĕ ni megero. Yuseĝĕ nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ og yik nepeggirin raĝ ĝedu nemadvahi-bevidek-luu, lob avĕh sĕnĕ nedo raĝ ĝedu nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ. ¹⁰ Log yuseĝĕ nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ og yik nepeggirin raĝ alam-los-bengĕj nemadvahi-bevidek-luu. Nemadvahi malaj ma vorot, log ti nahĕn nedo gwĕbeng, log ti nahĕn gesu tu mehĕ-los-bengĕ rĕ. Om rĕk natu mehĕ-los-bengĕ vu tamusĕn. Govek, loĝ yik medo hus dus teka mu. ¹¹ Log reggu bemĕn sĕn nedo vesa wirek rĕk su nedo gwĕbeng rĕ agi, loĝ ya ving betu nemadvahi bevidek lĕĕ raĝ. Rĕk mu yik alam-los-bengĕj nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ ti yi, rĕk mu rĕk mala nama na verĕk yi.

¹² Log vis nemadluho sĕn ĝelĕ lo, og yik nepeggirin raĝ alam-los-bengĕj nemadluho. Rĕk mu yĕ denahĕn gesu detu alam-los-bengĕj raĝ rĕ. Rĕk mu rĕk degeĝo nij wĕĕk bĕpata rot geving reggu bemĕn bĕpata sĕnĕ, medenatu alam-los-bengĕj noh vu yik hes mala timu. ¹³ Alam-los-bengĕj sĕnĕ yik kwaj nevo ngaa neggĕp ti. Niwĕĕk los niwĕĕk bĕpata rot sĕn neggĕp vu sir lo, og rĕk degadu reggu bemĕn nipaya jaĝ mededok vu. ¹⁴ Lob rĕk losho Sipsip Nalu dengis sir, lob Sipsip Nalu ngis sir mekesuu sir na verĕk yi. In yi tu alam bĕp bĕp pin hir Mehĕbĕp, galam-los-bengĕj pin hir Mehĕ-los-bengĕ. Lob yi alam sĕn denesepa loĝ yi lo, og rĕk degevong begĕ sĕnĕ medekesuu. Sir sĕn tato sir vorot beggoin sir raĝ bedetu yĕ yi ngaa bedenevong ving aye lo.”

¹⁵ Log angĕr nĕr vu sa bĕ, “Bĕl ngahi sĕn ĝelĕ avĕh baggĕb nedo nengaj lo, og sagak yik alam pin, gesir yu bĕp bĕp sĕn desupin sir medenedo lo, galam pin sĕn navij aggagga lo, gayej agga ti ti pin. ¹⁶ Log vis nemadluho sĕn ĝelĕ ggovek ya bĕ peggirin raĝ alam-los-bengĕj nemadluho lo, og sir pin losho reggu bemĕn bĕp rĕk degĕrin sir medegelĕ avĕh baggĕb sĕn lo paya. Rĕk debasap yi bedenakah hen tob pin vĕr gegĕp ahĕ tĕksĕn. Log rĕk dega reggos gedebesĕ seĝĕ lu ngaa jaĝ na nengwah. ¹⁷ Yĕnon, Anutu vo kwa sĕnĕ loĝ ya ayoj in bĕ degevong ngaa sĕn kwa nevo lo. Lob kwaj bo ngaa ĝĕp ti. Log niwĕĕk bĕp sĕn deĝo in denatu alam-los-bengĕj lo, og rĕk degadu reggu bemĕn nipaya jaĝ mededok vu rot, bena berup dok buk sĕn Anutu yi ĝaĝek pin anon jaĝ lo. ¹⁸ Log avĕh sĕn ĝelĕ lo, og yik peggirin raĝ nyĕĝ bĕp Babulon* sĕn tu alam-los-bengĕj pin vu dob hir yuseĝĕ lo.”

18

Nyĕĝ Bĕp Babulon Mala Maya*

¹ Sĕnĕ ggovek, log sa halĕ angĕr ti vu yaĝek beluĝ yam. Yi niwĕĕk bĕpata rot, geniĝapiik jĕh raĝ dob bemedo nepelibin mu. ² Lob tahi yam niwĕĕk bĕ:

“Nyĕĝ bĕp Babulon* bumeng ya! Bumeng ya!

 Gwĕbeng tu memĕ nij paya hir nyĕĝ raĝ.

Memĕ nij ngĕhek pin,

 gesoĝ nij paya pin sĕn hil nahĕnengin lo bej.

³ In alam pin denevong ngaa baggĕb yi ngahiseĝĕ vu yi.

 Lob sĕnĕ vong bĕ sĕn denum yi wain niwĕĕk beyuj vong paya.

 Galam-los-bengĕj lo vu dob sĕnĕ devong baggĕb vu yi ving.

Galam-dob-yi sĕn denevonĝ huk baĝosĕn lo denevonĝ huk baĝosĕn raĝ nĝaa sĕn ayo nevu nevu in lo, bedeneĝo monĕ nĝahiseĝĕ raĝ.”

⁴ Log sa hanĝo ĝaĝek ngwĕ yam vu yaĝek menĕr bĕ:

“Sa alam, ham gwetah ham in nyĕĝ bĕp saga. Ğemedo na nenga.

In ham los sir rĕĝ gwebĕ doĝ ti in yi nĝaa nipaya saga.

Geham los sir rĕĝ gwebĕ doĝ ti begweĝo yi nĝaa nipaya nyĕvewen.

⁵ Yi nĝaa nipaya vonĝ bĕ sĕn yu bĕpata meĝelu loĝ ya yaĝek.

Lob Anutu medo mekwa nevo nyĕĝ bĕp sĕnĕ yi nĝaa nipaya pin.

⁶ Ham kwamin bo nĝaa agga ti ti sĕn avĕh bagĝĕb agi nevonĝ lo,

beham bo doĝ nah vu yi nabĕ sĕnĕ nirĕp rot.

Ham bo nyĕvewen doĝ nah nĝaa sĕn nevonĝ lo nirĕp,

gegewonĝ la mesevĕĝ geving.

Avĕh sĕnĕ tee marasin nimenĝĕĕs loĝ kap in bĕ mehĕ ngwĕ denanum,

om yiĝ ham jaa nĝaa nĝaa nimenĝĕĕs nabĕ saga doĝ nah,

geyu ngwĕ sevĕĝ geving begwetee doĝ kap in nanum.

⁷ Yĕ nekerĕ arĕ raĝ benevonĝ nĝaa nipaya

sĕn ayo nevu nevu in lo agga nĝahiseĝĕ.

Om ham gwevonĝ meyĕ pasang ngu rot doĝ nah.

In kwa nevo loĝ ayo nebĕ sĕnĕ bĕ,

‘Setu avĕh-los-benĝĕg benado raĝ avĕh-los-benĝĕ yi sĕa.

Sa su nebĕ avĕh sĕn regga diiĝ genedo alov lo rĕ.

Om maggin su rĕĝ natĕĝ jaĝ sa mesengu rĕ,

gaĝ rĕĝ nama verĕĝ yi.’

⁸ Om nĝaa maggin rot aggagga rĕĝ natĕĝ vu yi avuti doĝ buk timu.

Niraksĕn nĝahiseĝĕ rĕĝ berup,

lob yi alam nĝahiseĝĕ rĕĝ pasang dengu in hir heljĕnĝ rot,

gemeyip bĕpata rĕĝ berup.

Log nengwah rĕĝ ga nyĕĝ bĕp Babulon* los dahis.

Yĕnon, Mehĕbĕp Anutu yi mehĕ niwĕĕk los ĝayeheng,

om seggi yi benĕr vorot bĕ geĝo nipaya nyĕvewen doĝ nah.

⁹ Alam-los-benĝĕj vu dob losho avĕh sĕnĕ denevonĝ bagĝĕb los denevonĝ nĝaa agga nĝahiseĝĕ sĕn ayoj nevu nevu in lo. Om alam-los-benĝĕj sĕnĕ rĕĝ degelĕ genengwah natum bega yi baru jaĝ, lob rĕĝ dengu medengis sir. ¹⁰ Rĕĝ degĕneng rot in vanĕ sĕn tĕĝ vu yi agi, lob rĕĝ debare ading gedenanĕr nabĕ:

‘Wĕp-o, ĝĕpin nyĕĝ bĕp Babulon*!

Nyĕĝ bĕp los niwĕĕk ata hong!

Nyĕvewen nipaya tĕĝ vu hong ggovek ya yiĝ pevis avuti!’

¹¹ Lob alam vu dob sĕn denevonĝ huk baĝosĕn lo rĕĝ kwaj bo nyĕĝ bĕp sĕnĕ, lob rĕĝ dengu in, bedemedo los ayoj maggin. In mehĕnon la su denebaĝo hir ĝupeĝ yah ggĕkin rĕ. ¹² Hir ĝupeĝ lo yiĝ nebĕ sĕnĕ: Goor los seriva, geĝelĕnĝ malanĝeri los ĝumĝum sĕn yi monĕ bĕpata lo, getob veroo malanĝeri, getob mala saĝap aggagga, getob niyes yes sĕn niĝapiik lo, gejerujeng navi, geĝele sĕn reggu nivesa lo, genĝaa pin sĕn denesemu raĝ reggu bĕp elephant vis lo, genĝaa pin sĕn denesemu raĝ ĝele sĕn yi monĕ bĕpata lo, gedenesemu raĝ braas, geraĝ aĕn geraĝ ĝelĕnĝ ni ketunĝsĕn lo. ¹³ Log ĝupeĝ la nebĕ sĕnĕ: Ķele sinamon navi los yesĕĝ lu nĝaa sĕn nos yi lo, gekabang aru reggu nivesa ga, mur los praginsĕj*, gewain los wĕl*-oliv-yi sĕn denevesi nos raĝ lo ga, parawa brĕt yi los wit*, geburmakau los sipsip, gehoos los karis sĕn hoos denedadii lo, gemehĕnon sĕn denebaĝo sir in denatu hir nĝaa meris lo, log mehĕnon sĕn denebaĝo sir in debasap sir noh vu yĕ kwaj lo. ¹⁴ Log denĕr bĕ, ‘Yĕnon, nos sĕn kwam nedu in bĕ geĝwa lo, og pin devuu hong gedeya. Geĝupeĝ nivesa vesa pin lu nĝaa sĕn yi monĕ bĕp lo, los hong vunĕksĕn nivesa

vesa pin sĕn lo, og devuu hong ya. Mehōnon su rĕk degelĕ ngaa nabĕ sĕnĕ gōkin gemedo vu hong rĕ!

¹⁵ Yōnon, alam sĕn denevong huk baĝosĕn raĝ ngaa agi, bedenĕko monĕ ngahi vu nyĕg bōp agi rĕk degōneng rot in vanĕ sĕn natōk vu nyĕg bōp agi, lob rĕk debare ading in yi gedengu medengis sir, gemedo los ayoj maggin. ¹⁶ Log denanĕr nabĕ:

‘Wōp-o, gĕpin nyĕg bōp sĕnĕ!

Wirek og yō nerōp tob veroo malangeri nĕgeri,
getob saĝap los kōk,
genevunĕk vu navi raĝ goor,
geraĝ ĝelōng malangeri los kumkum sĕn yi monĕ bōp rot lo.

¹⁷ Rĕk ma gemonĕ sĕnĕ los kupeĝ gevunĕk vunĕk bemalaj maya yik pevis avuti.’

Log kapten los alam sĕn denĕko yaĝ lo pin, galam pin sĕn denevong huk raĝ yaĝ lo, galam pin sĕn denevong huk baĝosĕn raĝ yaĝ medeneggōk loo lo, yō rĕk debare gĕp ading in nyĕg bōp Babulon*. ¹⁸ Log degelĕ nengwah sĕn negga yi lo aru jaĝ, lob degenĝeĕk nabĕ, ‘Nyĕg bōp ti tena los arĕ bōp maĝ nebĕ nyĕg bōp sĕnĕ menedo? Ma! Yik yō timu!’ ¹⁹ Log yō rĕk dejaa kebus doĝ yuj, gedengu bedengis sir bedemedo los ayoj maggin. Log rĕk detahi nabĕ:

‘Wōp-o, gĕpin nyĕg bōp sĕnĕ!

Yaĝ alaj lo sĕn denedo raĝ loo lo detu alam-los-bengōj-monĕ-ggoreksĕn raĝ nyĕg bōp sĕnĕ yi monĕ.

Gĕpin-o! Yik mala maya verōk yi pevis avuti!

²⁰ Om ham vu yaĝek los Anutu-yi-alam, geham sinarĕ los alam-denenĕr-ĝaĝek-rangahsĕn lo!

Ham pin kwamin vesa in ngaa sĕn tōk vu nyĕg bōp agi.

Anutu seggi yi, lob vo nipaya nyĕvewen vu yi

loĝ yah ngaa nipaya sĕn nevong vu ham lo.’ ”

²¹ Ĝaĝek sĕnĕ ggovek, log angĕr niwĕĕk ata ti ko ĝelōng ti ni nebĕ ĝelōng bōp sĕn denerii wit* raĝ lo, lob vaĝu raĝ betĕ luĝ ya loo, log nĕr bĕ:

“Rĕk degeĝo nyĕg bōp Babulon* medegetĕ na niwĕĕk nabĕ sagi,
gemehōnon su rĕk degelĕ yi nah gōkin rĕ.

²² Nebĕ sĕnĕ om gita aye, geĝevĕĕg aggagga ayej,

geĝevĕĕg apel los avuuk ayej,

og su rĕk degengō ngaa pin sĕnĕ ayej doĝ hong nah gōkin rĕ.

Gemehōti sĕn tahu yi loĝ huk agga pin lo,

og su rĕk degelĕ alam nabĕ sĕnĕ demedo vu hong nah gōkin rĕ.

Geĝelōng bōpata sĕn nerii wit* genesu maye neya lo,

og su rĕk degengō aye sĕnĕ gengu doĝ hong nah gōkin rĕ.

²³ Ram su rĕk natum doĝ hong

bahĕggi nah gōkin rĕ.

Log su rĕk degengō avĕh los maluh sĕn denĕko sir lo

gedebengwĕng los kwaj vesa gōkin rĕ.

Wirek hong alam lo sĕnĕ devong huk baĝosĕn, lob detu bōp vu dob.

Log ĝekuung in alam pin raĝ hong ngaa aggagga sĕn ĝenetung bu raĝ lo.

²⁴ Log detōk raĝ alam-denenĕr-ĝaĝek-rangahsĕn losho Anutu-yi-alam gesir pin sĕn denesis sir medenediik vu dob lo pin nij kōk loĝ hong Babulon, bedegwa negĝep vu hong.”

19

Alam Kwaj Vesa In Babulon Mala Maya*

¹ Sĕnĕ ggovek, log sa hanĝo ngaa ti nebĕ sĕn alam ngahiseĝĕ denevong raro vu yaĝek, bedenĕnĕr bĕ:

“Aleluya!

Hil Anutu, yi yō timu sĕn ƙo hil yom vu yi.

Yi mehō niwĕĕk los vunĕƙ vunĕƙ yaĕk-yi malanĕri rot.

² Nengo ġaĕk, og nesepa loƙ nġaa nirōp mu meneseggi alam raƙ, benevonġ nyĕvewen loƙ yah vu sir nirōp rot.

Lob avĕh-baggĕb-los-bengō sĕnĕ nevasap alam-dob-yi pin raƙ yi baggĕb, om sĕn Anutu vo nipaya nyĕvewen loƙ yah vu yi, bevo nyĕvewen loƙ yah yi alam sĕn nesis lo nij ƙōƙ.”

³ Loƙ detahi yah ggōkin bĕ:

“Aleluya! Hil ġaƙo Anutu arĕ jaƙ!

Nengwah sĕn gga nyĕġ bōp agi aru medo neraƙ degwata los degwata!”

⁴ Log alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu sĕn lo, losho nġaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn lo, depetev medenegġĕp loƙ Anutu sĕn nedo raƙ sĕa-los-arĕ lo mala, gedĕƙo arĕ raƙ bĕ:

“Yōnon rot! Aleluya!”

⁵ Lob mehōti aye raƙ ggĕp Anutu yi sĕa-los-arĕ, benĕr bĕ:

“Ham sĕn Anutu yi hur ham, beham nehōnengin yi lo, geham alam yumin ading los ham alam meris, ham pin gweƙo Anutu arĕ jaƙ!”

Sipsip Nalu Ƙo Avĕh Medenevonġ Nos Bōpata

⁶ Lob sa hanġo nġaa ti nebĕ sĕn alam nġahiseƙĕ rot desupin sir bedenĕnĕr ġaĕk, lob dedun nebĕ sĕn lubek bōpata. Genebĕ sĕn vaƙuvek netetap bededun bōpata lo, bedenĕnĕr bōpata bĕ:

“Aleluya! Hil ġaƙo Anutu arĕ jaƙ!

Hil Mehōbōp Anutu, yi mehō los niwĕĕk!

Gwĕbeng tu ala soġek menĕġin nġaa pin!

⁷ Hil ahĕd nivesa menapisek in yi rot geġaƙo arĕ jaƙ!

In buk dus raƙ ggovek ya in Sipsip Nalu vonġin geƙo avĕh.

In venĕ ro yi ggovek ya menĕġin.

⁸ Lob Anutu vo rōprōp veroo malanĕri vu yi berōp loƙ yi.

Rōprōp sĕnĕ yō mewis anon benepelibin.”

(Rōprōp veroo sĕnĕ yĭ tahu nġaa nirōp sĕn Anutu yi alam denevonġ lo.)

⁹ Log angĕr nĕr vu sa bĕ, “Ġekwevu ġaĕk sĕnĕ nabĕ: Alam sĕn Anutu vonġ dik ya in sir bĕ denam in nos bōp sĕn Sipsip Nalu geƙo avĕh lo, og kwaj vesa!” Log nĕr vu sa ving bĕ, “Ġaĕk sĕnĕ og Anutu yi ġaĕk anon.” ¹⁰ Lob sa petev loƙ angĕr vaha gesa bĕ ġaƙo arĕ jaƙ, loƙ nĕr vu sa bĕ, “Su gwevonġ nabĕ sĕnĕ! Yĭ sa hur mu nebĕ ham los arim lo pin sĕn ham ayomin neya timu vu Yesu menĕnĕr yi ġaĕk ranġah lo. Yĭ ham gweƙo Anutu yō timu arĕ jaƙ. Hil araƙ ni bĕ Anon Vabuung vonġ huk loƙ alam-denenĕr-ġaĕk-ranġahsĕn ayoj bĕ denanĕr Anutu yi ġaĕk ranġah, genevonġ huk loƙ alam sĕn denenĕr Yesu arĕ ranġah lo ving nebĕ saga.”

Mehō Sĕn Raƙ Hoos Veroo

¹¹ Log sa halĕ yaĕk tateƙin gehoos veroo ti nare. Bemehōti raƙ nedo, barĕ nebĕ “Mehō Sĕn Nevonġ Yoh Vu Yi Ġaĕk” ga, “Mehō Ġaĕk Anon Yi”. Nabĕ mehōti sĕnĕ genġo ġaĕk, genabĕ gevonġ begō, og nesepa loƙ aggata nirōp mu menevonġ. ¹² Mala ġahis netum nebĕ nengwah daggen, gemehō-los-bengō yi madub nġahiseƙĕ raƙ nedo yu. Gedekevu arĕ raƙ neggĕp navi, rĕƙ yō timu raƙ arĕ sĕnĕ ni, gaƙ alam vahĭƙ su deraƙ ni rĕ. ¹³ Generōp rōprōp ading sĕn dedaġoo loƙ ƙōƙ lo. Log denenĕr arĕ bĕ, “Anutu yi Ġaĕk”. ¹⁴ Log alam-begō-yi vu yaĕk deraƙ hoos veroo, bedetamuin yi medeya. Gederōp tob veroo malanĕri beniƙapiik menepelibin. ¹⁵ Paĕp-yu-anil nevu malanĕri rot ti vare nesoo loƙ alaj avi, beneggĕp in bĕ ngis mehōnon jaƙ. Log nejom aĕn dus ti loƙ nema in geġin mehōnon jaƙ. Anutu mehō niwĕĕk ata, bahĕ sengĕn bōpata vu alam sĕn su ayoj

neya timu vu yi rē lo, om rēk bakē sir na nabē sēn denevaķē wain anon loķ ġabum bōp ayo lo. ¹⁶ Gedekevu mehō sēnē arē raķ neggēp yi tob los vaģi nebē:

“ALAM-LOS-BENGÖJ PIN HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ, GALAM BÖP PIN HIR MEHÖBÖP.”

¹⁷ Log sa halē angēr ti nare loķ hes mala. Genetahi ya vu soķ pin sēn denevēeng medeneyoh vavunē lo bē, “Ham pin ngupin ham nam in Anutu yi nos bōp. ¹⁸ Ham rēk gwa alam-los-bengōj nij reggos geham rēk gwa alam yuj rēmeķ los alam anil degwa nij reggos gehoos los alam sēn deneraķ lo nij reggos. Ham rēk gwa alam pin nij reggos, alam sēn yō denegin sir lo, losho alam sēn alam denebaģo sir medenetu hir nģaa meris lo, galam sēn yuj ading los alam meris lo.”

¹⁹ Lob sa halē reggu bemēn bōp galam-los-bengōj pin vu dob losho hir alam-begō-yi desupin sir yam ggovek ya in bē dengis begō vu mehō sēn raķ nedo hoos veroo lo losho yi alam-begō-yi. ²⁰ Rēk ma gedekesuu sir bedejom reggu bemēn bōp ving yi mehō sēn nenēr-ģaģek-kuungsēn-rangah lo ahon mededuu luho. In wirek og reggu bemēn nipaya sēnē lē gemehō-nenēr-ģaģek-kuungsēn sēnē nevonģ nģaa bōp nģahiseķē benetetuhin alam sēn deneko reggu bemēn yi kanaķ raķ navij gedeneķo ķenu raķ lo. Om reggu bemēn luho mehō-nenēr-ģaģek-kuungsēn sēnē yō nahēn denedo los malaj vesa. Log detē luho luķ ya nengwah sēn bōpata rot nebē nģaggee, genikerus ata geģelōnģ salpa* medo netum loķ lo. ²¹ Log mehō sēn neraķ hoos lo sis luho hir alam vahi sēn nahēn denedo vesaj lo pin raķ paēp-yu-anil sēn vare nesoo loķ avi lo medediik. Log soķ pin yam degga alam sēnē nij reggos bahēj pup ya.

20

Satan Nedo Ķarabus Ta 1,000

¹ Lob sa halē angēr ti vu yaģek meluķ yam. Lob jom kii asoreng sēn luķ meya rot gahē degwa main lo loķ nema, bejom sēng bōpata rot loķ nema ving. ² Jom ķarob bōp sēnē ahon. Yiķ marub sēn yō neggēp vu nyēdahis lo. Yi Memō Nipaya, geyi Satan. Lob angēr duu yi raķ sēng niwēek in bē medo noh vu ta 1,000. ³ Log tē yi luķ ya asoreng sēn luķ meya rot gahē degwa main lo, gepeķa avi yah, basis loķ in, geģegwi ķele niķegwi* raķ. Om Satan su yoh vu bē tetuhin alam gökin rē, gaķ yō rēk geģin ta 1,000 sēnē begovek na rē, loķ mēm degeķo yi vēr beyiķ medo hus dus teka mu.

⁴ Log sa halē sēa-los-arē la denedo bemehō la raķ denedo. Anutu vo huk vu sir in bē deseggi mehōnon hir ġaģek. Gesa halē alam nģahiseķē sēn denevonģ ving Yesu lo anoj. Sir sēn denenēr Yesu yi ġaģek tato, gedenenēr Anutu yi ġaģek rangah, lob alam nij paya deketöv kwaj bedenediik lo. Su denedudeķ vu reggu bemēn nipaya, ma denedudeķ vu ķenu rē. Gesu denebē yi kanaķ raķ dabaj ma raķ nemaj rē. Lob vesaj loķ yah bedetu alam-los-bengōj, belosho Kerisi denegin nģaa pin yoh vu ta 1,000. ⁵ Yiķ buk muģinsēn sēn alam dekedi jaķ vu bedub lo sēnē. Rēk alam diiķsēn vahi pin su rēk dekedi jaķ nah doķ buk sēnē rē, gaķ yō rēk degēp rot, beta 1,000 saga govek na rē. ⁶ Alam sēn dekedi jaķ nah doķ buk muģinsēn aģi, og kwaj vesa bedemedo vabuung. In diiķsēn sēn natu luu lo niwēek su yoh vu bē dahun sir rē. Gaķ rēk denatu Anutu luho Kerisi hir alam-deneķo-seriveng lo. Lob rēk denatu alam-los-bengōj belosho Kerisi degeģin nģaa pin noh vu ta 1,000 sēnē.

Satan Kepē Ya

⁷ Ta 1,000 sēnē govek na, loķ mēm degeķo Satan bēr in ķarabus, ⁸ geģeto mena in tetuhin alam pin, benoh vu alam sēn denedo dob nenga ķetu lubeluu lo, vu Gok losho yi alam Magok. Satan rēk ngupin sir in na deģevonģ begō, lob sir nģahiseķē rot nebē sēn raggēr loo nenga. ⁹ Bededoķ na nyēģ pin medeketumin Anutu-yi-alam doķ nyēģ sēn denedo loķ lo. Yiķ nyēģ bōp sēn Anutu ahē neving pangšsēn lo. Rēk mu nengwah rēk duķ nam vu yaģek mega sir. ¹⁰ Satan tetuhin sir, om Anutu rēk geģē yi duķ na nģaggee bōpata sēn nengwah niķerus ggēp netum raķ ġelōnģ salpa* lo. Reggu bemēn nipaya luho mehō-nenēr-ģaģek-kuungsēn-rangah denedo loķ sēnē vorot, om lööho rēk degeķo vanē buk gerangah degwata los degwata gesu rēk desewah rē.

Buk-ğajek-yi Tök Yam

¹ Log sa halë säa-los-arë veroo böp ti nedo, bemehöti nedo rak. Gedob los yağek veya meya in yi, genyëğ meris. ² Gesa halë alam-diiksën denare, alam yuj ading los alam meris, medenare loğ säa-los-arë sagi mala. Gemehö sën rak nedo säa lo vong medetëkin काफीya la. Detëkin काफीya mala-tumsën-yi, gedetëkin काफीya sën neseggi alam-diiksën rak lo la ving. Nelë nğaa pin sën mehönon denevong lob denekevu loğ ya काफीya agi beneseggi sir rak yoh vu. ³ Log alam sën denediik medeneggëp luğ loo lo, galam sën denediik medeneggëp loğ dob ğebinë lo, loşho alam-diiksën pin deyom, bemehö sën nenğo ğajek lo seggi sir ti ti loğ yah nğaa sën denevong wirek lo. ⁴ Lob tē alam malaj-masën-yi los alam sën denedo loğ Nyëğ Nipaya lo luğ ya nğaggee böpata sën nengwah medo netum loğ lo. Nğaggee böpata sën nengwah medo netum loğ agi, og yiğ diiksën sën netu luu lo. ⁵ Lob alam sën su arëj neggëp loğ काफीya mala-tumsën-yi agi rē lo, og tē sir pin luğ ya nğaggee böpata sën nengwah medo netum loğ lo ving.

21

Yağek Los Dob Mewis

¹ Log sa halë yağek los dob mewis neggëp. Yağek muğinsën los dob muğinsën mala maya verök yi. Geloo su neggëp ggökin rē. ² Gesa halë nyëğ böp vabuung sënë, og yiğ Yerusalem mewis. Sa halë nedo ving Anutu, lob vuu yağek beluğ yam los vunek vunek nivesa nebë sën avëh nevunek vu yi rak vunek vunek nivesa in jağ regga. ³ Log sa hanğo aye böpata ti tahi yam ggëp säa-los-arë bē, “Ham gwengö rē! Gwëbeng Anutu yi dub-vabuung-böp nedo ving mehönon! Log Anutu rëğ medo geving sir bedenatu yi alam. Yönon, Anutu yö rëğ medo geving sir benatu hir Anutu. ⁴ Rëğ jevu sir pin malaj bël na. Galam su rëğ denadiik gökin rē, gesu rëğ ayoj maggin gökin rē, gesu rëğ dengü medengis sir gökin rē, genavij su rëğ gesang nah rē. Gağ nğaa wirek hen pin maya verök yi.”

⁵ Lob mehö sën rak nedo säa-los-arë lo nër bē, “Ham gwengö rē! Sëğ ğevong nğaa pin natu mewis jağ yiğ pehiko sënë!” Log nër vu sa bē, “Kwevu ğajek sënë, in ğajek sënë og yönon rot, beyoh vu bē alam degevong geving rot.” ⁶ Log nër vu sa ggökin bē, “Nğaa pin sënë töğ yam ggovek ya! Sengö ti hevong bengaa pin anon rak vu muğinsën, log sağ semu nğaa pin vu tamusën sagi beggovek ya. Setu nğaa pin degwaseğë los yuseğë. Nabë mehöti ayo bev in bël, og sëğ ğevong bël veyë mala-tumsën-yi benanum nyëmasën. ⁷ Mehöti sën kesuu nğaa maggin los nğaa nipaya pin lo, og rëğ geğo nğaa sën senër wirek bē rëğ geğo lo natu yi nğaa, gesa natu yi Anutu genatu sa naluğ. ⁸ Gağ alam sën deneggöneng medeneggërin sir yah lo, galam sën deneruu demij vu Anutu lo, galam sën denesepa loğ nğaa nipaya verök yi medeneğo rak lo, galam sën denesis mehönon medenediik lo, galam sën denevong baggëb lo, galam sën denevong parahek lo, galam sën denedudeğ vu ðeriing lo, galam pin sën denenër ğajek kuungsën los denelah ğajek vun lo, og sir pin rëğ dedoğ na nğaggee böpata sën nengwah nivanë medo netum rak ğelöng salpa* lo. Yiğ diiksën netu luu lo sënë.

Yerusalem Mewis

⁹ Lob angër nemadvahi-bevidek-luu sën değo nğaa maggin nemadvahi-bevidek-luu loğ ğabum nemadvahi-bevidek-luu in bē dekevoh mehönon jağ lo ti yam vengwëng vu sa benër bē, “Ğenam rëğ sëğ tato avëh sën Sipsip Nalu rëğ geğo natu venë lo vu hong.” ¹⁰ Log angër ðo sa ðenug meya ðedu böp adingseğë ti, betato nyëğ böp vabuung Yerusalem sënë vu sa. Nedo ving Anutu, lob vuu yağek geluğ yam. ¹¹ Anutu niğapiik jëh niwëëk rak nyëğ böp sënë. Niğapiik yö agga ti nebë ğelöng sën denebağo rak monë böp lo. Kë! Nebë ğelöng malanğeri jaspera, gemala rangah rot nebë garas. ¹² Log ðatum og vaha adingseğë rot, geyi veluung avi nemadluho-bevidek-luu neggëp loğ, bangër nemadluho-bevidek-luu denare yoh vu pin. Log alam Israel degwaj nemadluho-bevidek-luu arëj ti ti neggëp rak veluung avi ti ti pin. ¹³ Veluung avi löö neggëp loğ ðatum nenga sën neya los hes mala neverup lo, gelöö neggëp ya los sën ayöong neyam lo. Gelöö neggëp ya los sën

sang neverup lo, gelöö neggëp ya los sën hes mala nemasusek ya. ¹⁴ Nyëg böp sënë yi katum ahë degwa, og gëlöng sën bo niwëëk vu lo nemadluho-bevidek-luu neggëp lo, lob Sipsip Nalu yi sinarë nyëdahis nemadluho-bevidek-luu sën lo arëj rak neggëp gëlöng sënë.

¹⁵ Log angër sën vengwëng vu sa lo, jom atoheng goor ti in bë tahöö nyëg böp sënë los yi veluung avi geyi katum jak. ¹⁶ Nyëg böp sënë yi katum nenga vahi vahi pin neggëp ti, nyë los kweben neggëp ti. Angër tahöö nyëg böp sënë nenga telësen rak yi atoheng, lob ading yoh vu 2,400 kilomita. Nyëg böp nenga vahi vahi pin ading nebë sënë, geraç rak yi bepin neggëp ti. ¹⁷ Log tahöö katum ving, rëç adingsekë berak ya vavunë rot yoh vu 66 mita. Yiç angër tahöö katum nebë sën yiç hil netahöö lo. ¹⁸ Anutu semu katum sënë rak gëlöng malangeri jaspera. Log semu nyëg böp sënë rak goor yö meris bemedo netum nebë garas. ¹⁹ Anutu vunëk vu nyëg böp yi katum ahë degwa rak gëlöng malangeri aggagga sën yi monë böpata lo.

Gëlöng jaspera nedo ya ahë degwa muçin.

Log gëlöng lapis lasuli sën niraru lo netu luu.

Log gëlöng aget sën niraru nebë lo netu löö.

Log gëlöng nimewis emeral netu lubeluu.

²⁰ Log gëlöng sardoniks sën kök los veroo nesala yi lo netu nemadvahi.

Gëgelöng kök konelian netu videk ti.

Gëgelöng krisolit sën nisangsang lo netu videk luu.

Log gëlöng nimewis ngwë sën beril lo netu videk löö.

Log gëlöng nisangsang ngwë sën topas netu videk lubeluu.

Log gëlöng nimewis ngwë sën krisopres netu nemadluho.

Log gëlöng niraru ngwë sën hiasint netu nemadluho-bevidek-ti.

Log gëlöng sekwahek agga ngwë sën mala saçap medenenër arë nebë ametist lo netu nemadluho-bevidek-luu.

²¹ Log vong reping nemadluho-bevidek-luu sën lo rak kumkum veroo (perl) sën yi monë böp lo nemadluho-bevidek-luu. Deço kumkum böp böp medesemu reping pin rak, gedesemu aggata pin vu nyëg saga rak goor yö meris bemala rangah rot nebë garas.

²² Log sa su halë dub-vabuung nedo lo nyëg böp sënë rë. Gaç Mehöböp Anutu, mehö los niwëëk, luho Sipsip Nalu, yiç detu nyëg böp sënë yi dub-vabuung. ²³ Lob alam nyëg saga su rëç deçak vu in hes los kwev nabë natum vu sir rë. Gaç Anutu niçapiik netum rak nyëg saga, geSipsip Nalu tu nyëg sënë yi ram. ²⁴ Om alam pin rëç dena jak nyëg böp sënë yi rangah. Galam-los-bengöj vu dob rëç dengupin hir kupeç nivesa vesa medegeço mededoç na. ²⁵ Su rëç debëhii katum yi veluung avi rangah rë, gesu rëç nabuk doç doç nyëg sënë rë. ²⁶ Alam pin rëç dengupin hir ngaa nivesa vesa los hir kupeç malangeri mededoç na nyëg sënë. ²⁷ Gaç ngaa ningöhek, gemehönon sën denevong ngaa nipaya aggagga lo, gemehönon sën denenër gaçek kuungsën lo, og su rëç dedoç na nyëg sënë rë. Gaç alam sën arëj neggëp lo Sipsip Nalu yi çapiya-mala-tumsën-yi bë demedo malaj-tumsën degwata lo mu mëm sën rëç dedoç na.

22

Bël Los Kele Mala-tumsën-yi

¹ Log angër sënë tato bël böp mala-tumsën-yi vu sa, lob sa halë gemala rangah nebë garas. Bël sënë nebegi verup Anutu luho Sipsip Nalu hir säa-los-arë benevaar meneya, ² beneyoh nyëg böp yi aggata vuheng atov. Log kele mala-tumsën-yi denare loç bël sënë nenga vahi vahi. Lob denesis anoj beron nemadluho-bevidek-luu neyoh vu ta pin. Denesis anoj rak kwev. Lob kele sënë ris, og deyoh vu bë degevong bemehönon nijraçsën nijvesa jak.

³ Log gaçek maggin-yi sën Anutu nër rak mehönon vu muçinsën lo, og ggovek ya. Gaç su rëç medo nah gökin rë. Anutu luho Sipsip Nalu hir säa-los-arë rëç medo doç nyëg böp sënë. Log Anutu yi hur lo rëç degeço yi jak. ⁴ Log mëm rëç degelë mala. Log arë rëç

jaḵ gëp dabaj. ⁵ Su rëḵ buk doḵ nah gökin rë. Log ram hen huk sën netum lo, los hes hen huk sën netum lo maya. Gaḵ Mehöböp Anutu rëḵ gevong rangah vu sir. Lob rëḵ denatu alam-los-bengöj medegegin ngaa pin degwata los degwata.

Yesu Rëḵ Duk Nom Pevis

⁶ Log angër nër vu sa bë, “Ğaḵek pin sënë og yönon rot, beyoh vu bë alam pin degevonḡ geving yi rot. Mehöböp Anutu sën nevonḡ yi Anon Vabuung vu alam-denenër-ğaḵek-rangahsën in bë denanër yi ğaḵek rangah lo, vonḡ yi angër yam in bë nanër ngaa pin sën rëḵ anon jaḵ pevis lo vu yi hur lo pin.

⁷ Log Yesu nër bë, ‘Ham gwengö rë! Sëḵ natöḵ nöḵ vu ham pevis.’ Mehöti sën nesepa loḵ Anutu yi ğaḵek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya agi-yiḵ ngaa sën rëḵ anon jaḵ vu tamusën lo-og mehö sënë kwa vesa!”

⁸ Log sa Jon, sa hanḡo ğaḵek sënë, gesa halë ngaa pin sënë. Sa hanḡo los halë ggovek, log sa petev menahëp loḵ angër sën tato ngaa pin vu sa agi mala, gesa bë ğaḵo yi jaḵ. ⁹ Loḵ pevis menër vu sa bë, “Su gwevonḡ nabë sënë! In sa hur ti yiḵ nebë hong ving arim lo sën sir alam-denenër-ğaḵek-rangahsën lo. Geyiḵ hur mu sa nebë alam sën denesepa loḵ ḵapiya agi yi ğaḵek lo. Gaḵ yiḵ gwëḵo Anutu yö timu jaḵ.”

¹⁰ Lob nër vu sa ving bë, “Anutu yi ğaḵek sën neggëp loḵ ḵapiya agi, og su ġëḡulin, in buk sën Anutu bë gevong ngaa pin agi dus raḵ ggovek ya. ¹¹ Om mehö sën nesepa loḵ ngaa nipaya lo, og yö medo gevong yi ngaa nipaya nabë saga rot. Gemehö sën nesepa loḵ ngaa ningöhek lo, og yö medo gevong yi ngaa ningöhek nabë saga rot. Log mehö sën nesepa loḵ ngaa nivesa lo, og yö medo gevong yi ngaa nivesa nabë saga rot. Gemehö sën nesepa loḵ ngaa niröp lo, og yö medo gevong yi ngaa niröp nabë saga rot.” ¹² Yesu nër bë, “Ham gwengö rë! Sëḵ natöḵ nöḵ vu ham pevis. Lob sëḵ ğaḵo nyëvewen menök vu mehönon pin, lob sebo doḵ nah vu sir ti ti noh vu ngaa pin sën denevonḡ lo. ¹³ Sengö ti hevong bengaa pin anon raḵ vu muḡinsën, log sëḵ semu ngaa pin menivesa jaḵ vu tamusën. Sa mehö muḡinsën los tamusën. Setu ngaa pin degwaseḵë los yuseḵë. ¹⁴ Alam sën deneripek hir tob bemewis neraḵ lo, og kwaj vesa, in deyoh vu bë rëḵ dega ḵele mala-tumsën-yi anon. Gedeyoh vu bë rëḵ dedoḵ na ḵatum nyëḡ böp saga avi mena dedoḵ na. ¹⁵ Gaḵ alam sën nij paya veröḵ yi nebë anöö lo, los mehönon sën denevonḡ parahek lo, galam sën denevonḡ baggëb lo, galam sën denesis mehönon medenediik lo, galam sën denejom raḵ vu ḵeriing lo, galam pin sën ahëj neving ğaḵek kuungsën medenenër lo, og rëḵ nah demedo nenga in Anutu yi nyëḡ böp sënë.

¹⁶ Sa Yesu, sa hevong sa angër yöḵ vu ham in bë nanër ğaḵek sënë vu ham sën sa alam ham lo. Yiḵ sa sënë sën Davit* yi mewis, besa degwa vu yi. Lob yiḵ sa sënë sën Betuheng Majelë.”

¹⁷ Log Anon Vabuung luho Sipsip Nalu venë denër bë, “Ğenam!” Lob mehöti bë genḡo ğaḵek sënë, og nanër nabë, “Ğenam!” Log nabë mehöti ayo bev in bël, og nam, in mehöti bë nanum, og yoh vu bë nam nanum bël-mala-tumsën-yi nyëmasën.

¹⁸ Log sa bë nanër ğaḵek niwëëḵ ata vu alam pin sën denengö ğaḵek loḵ ḵapiya agi, raḵ ngaa sën rëḵ berup vu tamusën lo nabë: Bë mehöti gelu ğaḵek ngwë doḵ na ğaḵek sënë, og Anutu rëḵ ngupin ngaa maggin pin sën nër meneggëp loḵ ḵapiya agi nah vu yi. ¹⁹ Lob nabë mehöti gelov ğaḵek la bër in ğaḵek sën raḵ ngaa tamusën-yi meneggëp loḵ ḵapiya agi, og Anutu rëḵ gelov yi bër gesu rëḵ ga ḵele mala-tumsën-yi sënë anon rë. Gesu rëḵ doḵ na nyëḡ vabuung böp sën sa netateḵin meneggëp loḵ ḵapiya agi rë.

²⁰ Mehö sën nër ngaa pin bë rëḵ anon jaḵ agi nër bë, “Sëḵ nom pevis yönon rot!” Eë, oga! Mehöböp Yesu, ġenam!

²¹ Mehöböp Yesu yi semusemu nöḵ gëp geving ham pin. Yönon.

NETATEKIN DEGWA

alabaster Alabasta og yik gelong veroo ti. Denesemu buayo lu ngaa rak, beyi monë böpata.

alam-deneko-takës Alam Yuda denelë hir alam sën deneko takës lo paya, in derak ni bë denetetuhin sir gedenegegodek hir monë vahi sevök, gak su deneko takës niröp rë.

Asia Asia sënë og distrik ti dus vu Epesus lu Kolosi, gak su nyëg böp Asia sën Saina lu Sapan gedob vahi sagu lo rë.

Babulon Babulon og nyëg böp ti. Rëk lo 1Pt 5:13 Pita netahu rak nyëg böp Rom sën negin dob pin lo. Log alam vahi yik kwaj nevo sën Jon peggin rak Babulon lo Nebë Pesepsën 14:8 lo bë yik mak nebë saga ving. Rëk alam vahi kwaj nevo bë peggin rak mehönon pin sën nij nelëlin Kerisi losho yi alam bedenesis begö vu sir lo. Om Anutu rëk kevoh alam nebë sënë bemalaj nama na verök yi.

Belsebul Arë Belsebul sënë, og alam Kanaan hir anutu kuungsën ti arë. Lob alam Yuda denenër rak memö nipaya hir ggev böp Satan ving. Om sën denelë bë Yesu nevonëg bememö nipaya to deneya in mehönon, lob kwaj nevo bë mak memö nipaya hir ggev Belsebul nelök vu yi menetii. In Belsebul og memö nipaya hir ggev, om mak memö deneggönengin yi.

Buk-ggöksën-yi Alam Yuda kwaj nevo buk sën Anutu ko sir vër in Ejep wirek lo yoh vu ta pin. In lo buk saga, og Anutu yi angër ggök alam Israel geya mesis alam Ejep naluj aguu pin. Om sën denenër buk sënë arë nebë Buk-ggöksën-yi, lob deneko rak yoh vu soda dahis ti neyoh vu ta.

Buk-sewahsën-yi Alam Yuda denesepa lo Anutu yi horek bedenesewah yoh vu buk sën netu nemadvahi-bevidek-luu lo pin. Rëk gwëbeng sënë og hil nanër buk sënë bë Sarerë, log hil kwad nevo buk sën Yesu kedi rak yah vu bedub lo behil nesewah lo genehalë Soda. Alam Yuda denenër bë su degevonëg huk do buk-sewahsën-yi. Log deneko buk mewis rak lo siks krök sehuksën beneya rot beyah neto siks krök sehuksën ngwë ggökin, lob neggovek ya gengwë neverup nebë saga. Om sën dus nera rak Buk-sewahsën-yi, og su deyoh vu bë degevonëg huk do siks krök sehuksën rë, in sagak detök ya Buk-sewahsën-yi.

Davit yi mewis/degwa vu Davit Alam Yuda denenër mehö sën denegin lo bë Kerisi, log denenër arë ngwë rak yi ving nebë Davit Nalu. Rëk mu su Davit nalu yonon rë gak Davit diik yö wirek, rëk alam Yuda denesupin naluj lo, buj lo, tavaj lo, kenuj lo, gehir mewis lo pin lo yah ti medenenër bë naluj. Om nabë hil pekwë do hil ayed niröp, og hil nanër Kerisi nabë: Davit yi mewis, ma, degwa vu Davit. Davit sënë og alam Israel hir mehölös-bengö ti sën Anutu ggooin rak belo yah Saul ben wirek rot lo. Yi mehölös-bengö niwëek ata besupin Yuda degwa nemadluho-bevidek-luu lo pin yah revuh ti barëj böp rak, om delë yi bë hir mehölös-bengö sogek gedeneko arë rak.

denepekwë monë Nabë alam Rom debago ngaa vu alam Yuda, og denebago rak yö hir monë vu sir. Galam Yuda yö hir monë neggëp ving, rëk mu yö agga ngwë. Om nabë mehöti kwa nevo bë getunëg monë seriveng vu Anutu, og su rëk getunëg alam Rom hir monë natu seriveng rë. Gak getunëg alam Yuda yö hir monë niröp natu seriveng og mëm yoh vu. In denenër bë alam Rom hir monë og nipaya gesu yoh vu rë. Om sën alam la denedo lo dub-vabuung-böp, in nabë mehöti kwa bo nabë getunëg seriveng rë kol alam Rom hir monë mu, og depekwë yi monë do nah alam Yuda hir monë. Log denejom monë teka vër rak sën depekwë agi ving.

gemul Gwelë na mul

Genesaret Genesaret og ngaggee böp Galilea arë ti sënë, garë ngwë nebë ngaggee böp Tiberias. Yik dekol alam Rom hir mehölös-bengö Tiberius arë sënë medenër rak ngaggee gerak beggän-bu ti ving.

go Yesu tatekin yi gagek senē vu sir rak keke pik, in yö nare bej beyö derak ngaa saga ni nivesa. Rēk he pekwē gagek senē manēr rak yom go in hil ngo narak go yi aggata ni menehero. Mt 24:32; Mk 13:28; Lk 21:29. Gehe kevu rak hil ngo hil ngaa vahi ving nebē saga, in hil ngo narak hir aggata ni.

gerah navimin Gwelē na rah navi

gwerah navimin Gwelē na rah navi

Herot Nabē gwelē ggev sēn Herot, og rēk kwam kwam nabē ti tena. In Herot lubeluu. Ngwē muğinsēn sēn denenēr yi bē Herot Böp, sēn sis hurmahen vu Betlehem medediik lo, log diik ving nebē sēn gagek neggēp lo Mt 2:19 lo. Log tum nalu arē nebē Herot Antipas, lob yi sēnē sēn ketöv Mehö-neripek-alam Jon kwa lo. Log Herot Böp bu arē nebē Herot Agripa I. Sēn tung Pita lo ya karabus lo mēm bebēn yom lov ahē mediik lo. Gagek rak sēnē meneggēp lo Sn 12. Log Herot ti sēn, Herot Böp tava bedenēnēr bē Herot Agripa 2 lo, ko avēhnö Bernisi sēn luho amaj timu lo netu venē. Log avēhnö ngwē Drusila berak vu kiap Peliks sēn Rom ti lo. Yik Agripa sēnē sēn luho venē yam medo denengo Paulus genevong yi gagek ggēp Sisarea lo. Gwelē dok Sn 25:13 bena rot.

Jon nalu Simon Pita ama Jon yö ngwē. Su Jon sēn kevu Yesu bengö lo rē, gesu Jon sēn mehö neripek alam lo rē.

kap Yesu peggin gagek sēnē menēr rak bē nanum dok kap. Rēk mu sēnēk nenēr rak ngaa nisangsēn sēn rēk natök vu yi lo. Mt 10:22. Log nēr rak kap sēnē, genēr rak bēl-ripek sēn ving meneggēp lo Mk 10:38 ving, og bēl-ripek sēn saga, yik peggin rak sēn bare jak kelepeko menadiik lo. Lo Mt 26:39; Mk 14:36; Lk 22:42, og yik nēr kap ggökin, rēk he kevu niröp lo saga bē 'maggin'.

kelepeko Nabē mehöti nadiik jak kelepeko og ngaa nimumsēn böpata rot. Om alam sēn denevong ngaa nipaya lo, og gavman deyoh vu bē deketöv kwaj ma, degelu sir jak keke medenadiik, rēk mu denesis rak ya kelepeko in bē hir alam nij namum böpata. Denevong in bē alam sēn nij paya verök yi lo denadiik jak los nij gesang ata. Rēk alam Yuda los Rom devong Anutu Nalu Yesu Kerisi mediik rak kelepeko nebē alam nij paya saga, gesu deggönengin rē. Log Yesu nēr bē alam desepa dok yi medekerē maggin jak buk, rēk peggin rak kelepeko. Gwelē dok Mt 10:38, 16:24; Mk 8:34, 10:21; Lk 9:23, 14:27

Kerisi Alam Yuda denevo kwaj in mehö sēn denenēr arē nebē Mesia lo bē rēk nam. Log denenēr arē sēnē lo Grik ayej bē Kerisi. Arē sēnē degwa nebē: Mehö sēn Anutu ggooin rak in bē geke hil nah vu yi. Om nabē gwelē Yesu arē ngwē sēn Kerisi agi, og yik degwa nebē sēnē.

Levi Alam sēn denenēr sir bē alam Levi lo, og sir saga depum rak Yakop nalu Levi, lob Anutu ggooin sir saga mu rak in bē dedok vu alam-deneke-seriveng medegevong huk dok dub-vabuung ayo. Rēk mēm yik alam Levi sēn depum rak Levi yi mewis ti sēn Aaron lo mu sēn yö denetu alam-deneke-seriveng in debesi.

mana Mana og yik nos sēn Anutu nevo vu alam Israel yoh vu buk yö vu wirek lo buk sēn deneyoh nyēg-yu-meris medeneya lo. Denenēr nos sēnē arē nebē mana, gedegwa nebē 'Va ti saga?'

mastet Mastet og alam Yuda hir jojeng ti. Mastet gahis og mahen rot, genos vahi pin gahis kesuu, rēk kip berig kesuu jojeng vahi pin beböp nebē paya ti.

mehö-neko-takēs Gwelē nah sēn he kevu gagek rak alam-deneke-takēs meneggēp nyē lo.

mul Matai lu Markus denenēr bē Yudas mul Yesu in bē tato yi niröp vu alam-begö-yi. Gagek sēnē su gagek nipaya rē, gak yik alam Yuda yö hir aggata nebē sēnē. Yuda maluh su denejom nemaj nebē sēn hil gwēbeng-ē rē, gak yik denemul hir alam bengij in bē tato nabē ahēj neving sir. Rēk mu Yudas og vong paya in peggin ngaa nivesa sēnagi yah tu nipaya in mul Yesu in bē tato yi rangah vu alam-begö-yi.

mur Mur sēnē yik marasin nimenğees ti beyi monē böp. Denenum los wain in bē navij su gesang böp lob devo vu Yesu rak kelepeko rēk su num rē. Log denerikin rak hir heljeng ving in bē su nivē na pevis.

najom nema Paulus kevu vu Kerisi-yi-alam bë ahëj geving sir og degemul sir, rëk he pekwë niröp loḵ hil ayed bë denajom nemaj in hil najom nemad menaraḵ ni.

nerah Gwelë na rah navi

niḵegwi Alam Yuda denekepain nḡaa ti og denevong nebë sënë in bë mehö ngwë degepuh og dejak ni, om denevesi keke ti niḵegwi medenejegwi raḵ kepasën. Denejegwi keke niḵegwi sënë raḵ hir ḵapiya, geveluung avi lu nḡaa nḡahisekë, lob denetung yö hir ḵanaḵ agga ti ti raḵ. Om nabë mehö ngwë kehe keke niḵegwi gegelë yi ḵapiya, ma, doḵ na yi begganḡ ayo, og ala rëk jak ni in keke niḵegwi puvin geḵanaḵ vong paya gemehö nipaya saga su yoh vu bë semu nah rë.

oliv Oliv yikḵ keke ti denegga anon gedenepip meru menare in denevesi nos raḵ yoh vu buk gedenetetuk raḵ nos medenegga ving. Log denetöo loḵ hir ram in natum buk vu sir. Oliv anon og nebë vasuung anon rëk nenyëm nebë döleng.

Paradis Alam Yuda denër Paradis rak huk malangeri sën Anutu tung Adam luho Eva loḵ vu nyëmuḡinsën lo. Lob kwaj nevo bë alam nij vesa denadiik loḵ mëm na demedo doḵ nyëḡ saga in lob degeḡin buk sën Anutu genḡo ḡaḡek lo.

Parisai Alam Parisai og alam Yuda yu ti sën detu alam horek yi. Deneggöneng in nḡaa pin sën nevong benij ngöhek neraḵ lo. Sir alam ggev bedenesepa loḵ alam hib hir horek pin medenepiik vu los dahis in bë su dekeyëh ti. Denevong ving bë angër los nḡaahur lu nḡaa denedo, log denenër bë hil nadiik rëk hil su rëk malad nama na veröḵ yi rë, gaḵ hil rëk bare na Anutu mala beseggi hil ḡaḡek bebo nyë vewen doḵ nah vu hil. Denelë Yesu paya medenesis begö vu yi in su nesepa loḵ alam hib wirek hen hir horek pin sën yö denesepa loḵ lo rë.

pik Kele pik sënë yikḵ nos ti banon nebë jabuk. Alam Yuda denevaroh keke sënë loḵ hir huk lu nḡaa, in nengën nivesa.

praginsëj Praginsëj og keke ti niḵegwi beyi monë böp. Alam Yuda devesi in reggu nivesa berup na tagwaveḵ doḵ dub-vabuung-böp lu nḡaa.

rah navi Alam Yuda hir horek wirek hen nër bë: Nabë avëh ti geḡo nalu maluh ti geto, beyi buk natu nemadvahi-bevidek-löo jak, og degerah navi. Lob horek niwëëk besu deyoh vu bë dekeyëh rë, om nabë buk saga baleḵ Buk-sewahsën-yi ti, og yikḵ denerah loḵ, gesu deneggöneng rë. Om sën loḵ Jn 7:22 Yesu nër yah vu sir in sën ahëj sengën vu yi bë keyëh Buk-sewahsën-yi in sën nevong mehöti benivesa raḵ loḵ lo, rëk yikḵ sir ving. Denejom horek wirek hen sënë ahon medenekeyëh Buk-sewahsën-yi ving.

Sadukai Alam Sadukai og alam Yuda yu ti. Sir alam böp medeneḡin dub-vabuung-böp. La og alam-deneḡo-seriveng, log ti og tu alam-deneḡo-seriveng hir yuseḡë. Denepiik vu horek pin sën Anutu vo vu Moses wirek lo medesepa loḵ. Rëk su denevong ving bë angër los nḡaahur lu nḡaa denedo rë, gedenenër bë hil nadiik bemalad nemaya veröḵ yi gaḵ hil ḵenud su ya denedo rë. Om sën denelë Yesu paya gedenesesis begö vu yi in su nesepa loḵ sir rë.

salpa Salpa og yikḵ ḡelöng nisangsanḡ ti. Yoh vu bë natum mega hil. Genatöḵ vu ḡëp dob len la, gevu ḵedu sën netetap lo. Netetap og salpa netum ving gereḡgu nipaya verup neya.

Samaria Alam Samaria og su alam Israel soḡek rë. In dekehe sir vër in alam Yuda loḵ Davit bu Rehoboam yi buk, log deḡo alam-yu-ngwë la vu Asuria yam belosho desaroḡin sir, rëk yikḵ denejom raḵ vu Anutu soḡek. Rëk mëm su denegga raḵ alam Yuda rë, gesu deneya dub-vabuung-böp Yerusalem rë, gaḵ losho alam Yuda denelë sir paya. Lob yö denejom raḵ vu Anutu vu ḵedu Gerisim ḡḡëp yö hir dob.

Silvanus Silvanus arë ngwë nebë Silas sën hil nehalë loḵ Sinarë Hir Huk bë nelöḵ vu Paulus in huk rot lo.

Sisar Alam Rom detu ala medeneḡin alam Yuda, lob alam Yuda denetë takës vu sir. Lob alam Rom denenër hir mehö-los-bengö loḵ ayej bë Sisar.

takës Gwelë doḵ sën he ḵevu ḡaḡek raḵ alam-deneḡo-takës meneggëp nyë.

Teopilus Lukas kevu Yesu bengö ya vu mehöti arë nebë Teopilus lob kevu Sinarë Hir Huk ya vu Teopilus ving. Lukas og yikḵ yi dokta-niraksën-yi ti, rëk neḡo loḵ nyëḡ in bë

nanër Yesu bengö rangah geving. Om nabë gwelë doḵ Sinarë Hir Huk og nekevu ngwë nebë 'sir' log nekevu ngwë nebë 'he', in nedo buk vahi ving sir log buk vahi og su nedo ving sir rë.

Tiberias Tiberias og yik ngaggee böp Galilea arë ti, gare ngwë nebë Genesaret. Log nyëg ti arë nebë Tiberias ving. Yö nedo ngaggee böp nenga.

wain mewis Alam Yuda denetöö wain loḵ ya memëk navi, log deneduu avi niwëëk menedo. Lob buk sën denetöö loḵ ya nyëdahis lo, og yik wain ahë yes, rëḵ mëm yö medo nesol memëk navi bemëm niwëëk neraḵ. Om nabë denatöö wain mewis doḵ na memëk navi muḡeng, og ahë seḵë raḵ om rëḵ nakweek lob wain keseh megeto mena.

wël Wël sënë og denepip kele oliv anon bedeneḵo meru, lob denevesi hir nos raḵ, gedenerikin raḵ navij, gedenetöö loḵ ya hir ram in natum vu sir.

wit Wit og yik nos mahen ti nebë padi.

yiist Yiist og yik ngaa mahen teka rëḵ denetee los parawa, lob neköd parawa menerig, lob mëm denevesi brët raḵ.